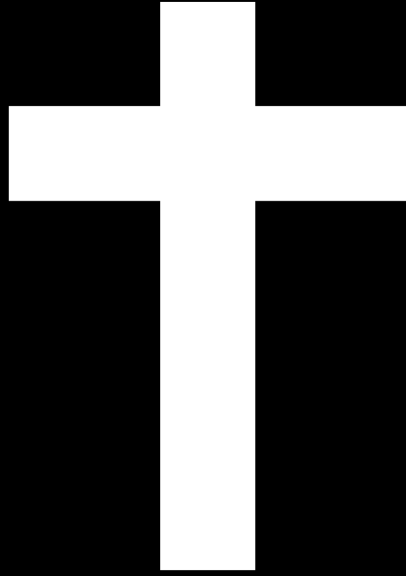

Dzam Wedeye

New Testament in Merye

Dzam Wedeye
New Testament in Meroy

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Meroy

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Meroy

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
024cb559-a7ea-5bd1-9dc9-f33abc74bfec

Contents

Mata	1
Markus	57
Luka	96
Yuhana	157
Məsler hay	202
Roma hay	259
1 Korințe hay	288
2 Korințe hay	316
Galat hay	334
Efez hay	344
Filipi hay	354
Kolosi hay	361
1 Tesalonik hay	368
2 Tesalonik hay	374
1 Timote	378
2 Timote	386
Titus	392
Filimon	396
Hebrœ hay	398
Yakuba	418
1 Piyer	425
2 Piyer	433
1 Yuhana	438
2 Yuhana	446
3 Yuhana	447
Yuda	449
Məsine i Yuhana	452

Ngwalak i bazlam nakə Mata a watsa aye Məfələkwe

Wu nakə Mata a watsa a d̄erewel nakay aye na, anañ: Yesu Kəriste neŋgeye ndo mətəme ha ndo nakə Mbəlom a gwađ ma sləraweeye ka məndzibəra aye. Mbəlom a dazlay mərəhe ha wu nakə a gwađ ma vələteye a Israyel ma Dzam Guram eye na, ta neŋgeye. Tə wa na Yesu mə walaŋ i Yahuda hay, kə ndza mə walaŋ tay dərma. Kwa andza niye bəbay na, labara nakay ka tərə hərwi Yahuda hay d̄ekd̄ek bay, hərwi ndo hay ka məndzibəra tebiye.

Mata kə pay gər a məwetse d̄erewel ŋgay ka madədo ka madədo lele. A dazlay ta məwe i Yesu, madzəhuḅe i Yesu a yam, ada tə masəpete nakə Fakalaw a səpat na Yesu aye. Kə watsa na məsler i Yesu, labara neheye a tsikawatay a ndo hay aye, matətike ada ta məmbəle tay ha ndo hay abəra ma d̄əvats.

Mata a ŋgəna ha matətike i Yesu wal wal zlam:

- 1) A d̄a ha labara ma tsaholok (5-7).
- 2) Gawla i Yesu hay kuro gər eye sulo ta məsler tay (10).
- 3) Dzeke i Bəy i Mbəlom (13).
- 4) Gawla i Yesu hay ta giye məsler na, kəkay (18).
- 5) Matətike ka gər i mandəve i məndzibəra tə məmaw i Yesu (24-25).

Bəba tətə i Yesu hay Luka 3.23-38

¹ Anañ d̄erewel i məzele i bəba tətə hay i Yesu Kəriste: Yesu Kəriste na, slala i Davit ada Davit na, slala i Abraham. Bəba tətə i Yesu hay na, anañ: ² Abraham a lah məwe Izak. Izak a wa Zakob. Zakob a wa Yahuda ta malamar ŋgay hay. ³ Yahuda a wa Fares tə Zara, may tay na, Tamar. Fares a wa Hesron. Hesron a wa Aram. ⁴ Aram a wa Aminadab. Aminadab a wa Nason. Nason a wa Salmon.

⁵ Salmon a wa Booz, may i Booz na, Rahab. Booz a wa Obed, may i Obed na, Rut. Obed a wa Zese. ⁶ Zese a wa bəy Davit.

Davit a wa Salomon, may i Salomon na, ŋgwas i Uri. ⁷ Salomon a wa Robowam. Robowam a wa Abiya. Abiya a wa Asaf. ⁸ Asaf a wa Zozafat. Zozafat a wa Zoram. Zoram a wa Ozijas. ⁹ Ozijas a wa Yotam. Yotam a wa Akaz. Akaz a wa Ezekiyas. ¹⁰ Ezekiyas a wa Manase. Manase a wa Amon. Amon a wa Zoziyas. ¹¹ Zoziyas a wa Yekoniya ta malamar ŋgay hay. A wa tay ha na, ahəl nakə tə gəs tay beke eye hay a Babilon aye.

¹² Ma d̄əba eye nakə ti ye tay ha a Babilon aye na, Yekoniya a wa Salatiyel. Salatiyel a wa Zorobabel. ¹³ Zorobabel a wa Abihod. Abihod a wa Eliyakim. Eliyakim a wa Azor. ¹⁴ Azor a wa Sadok. Sadok a wa Akim. Akim a wa Eliyod. ¹⁵ Eliyod a wa Eleyazar. Eleyazar a wa Matan. Matan a wa Zakob. ¹⁶ Zakob a wa Yusufa tuk. Neŋgeye na, zal i Mari nakə a wa Yesu, tə zalay Kəriste aye.

¹⁷ A gəs abəra ka Abraham hus ka Davit na, slala kuro gər eye fad. Ada a gəs abəra ka Davit hus ahəl nakə tə gəs tay ha Israyel hay a Babilon aye na, slala kuro gər eye fad. Sa na, a gəs abəra ka mägəse tay ha Israyel hay a Babilon hus ka Kəriste na, slala kuro gər eye fad.

Məwe i Yesu Luka 2.1-7

¹⁸ Anañ ma kəkay nakə tə wa Yesu Kəriste aye. May ŋgay na, tə zalay Mari, neŋgeye mədel i Yusufa. Ane tuk na, ahəl nakə ta zla bo zuk bay aye na, kiye a yay a Mari ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye. ¹⁹ Yusufa mədel ŋgay na, neŋgeye ndo i dedek kame i Mbəlom. A say məndəde horoy ka Mari kame i ndo hay bay. A dzala mə gər ŋgay mägəre ha mədel ŋgay ta məkal.

²⁰ Həlay nakə neŋgeye faya ma dzaliye andza niye na, gawla i Mbəlom a bəzay ha bo ma məsine, a gwađay: «Yusufa, slala i Davit, k̄a dzədzar

məzle mədel yak Mari bay. Hərwi kiye a yay a Mari na, ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədəŋŋa eye. ²¹ Ma wiye wawa hasləka eye, ada nəkar ka zal-eye Yesu*, hərwi ma təmiye tay ha gwala ŋgay hay abəra mə mezeleme tay.»

²² Wu neheye tebiye tə ndislew na, hərwi ada wu nakə Bəy Maduweŋ a tsik tə bazlam i ndo məde ha bazlam ŋgay aye mâ ge bo. A gwad:

²³ «Anaŋ dem nakə a sər zal zuk bay aye ma hutiye wawa, ma wiye wawa hasləka eye, ta zaleyə Emanuyel.†»

²⁴ Yusufa a pədeke abəra ka məndzehəre na, a ge wu nakə gawla i Mbəlom a gwaday ge aye. A zla na Mari andza ŋgwas ŋgay a gay ŋgay.

²⁵ Ane tuk na, ta dzapa zuk bay hus a pat nakə Mari a wa na wawa hasləka eye. Ada Yusufa ma zaleyə na, Yesu.

2

Ndo matəkay dərə a wurzla hay tiye ka təv i Yesu

¹ Tə wa Yesu na, ma Betelehem ka dala i Yahuda, a həlay nakə Herod neŋgeye bəy bagwar eye aye. Ma dəba eye tə wa na Yesu na, ndo matəkay dərə a wurzla hay ti yaw mə bəzay, tə ndislew a Zerozelem, ² ta tsətsah, tə gwad: «Bəy i Yahuda hay nakə tə wa na anəke aye na, mənŋgay? Nəmaa ŋgatay a wurzla ŋgay eye a tsaraw mə bəzay ada nəmaa yaw na, mədəslay ha gər.»

³ Bəy Herod a tsəne bazlam tay niye na, a kwasay gər haladzay tə siye i ndo neheye ma Zerozelem aye tebiye. ⁴ A zalatay a bagwar i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo neheye tə dzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye, a tsətsah fataya a gwadatay: «Tə wa Kəriste na, mənŋgay?»

⁵ Ta mbəday faya, tə gwaday: «Tə wa Kəriste na, ma Betelehem, ka dala i

Yahuda. Hərwi ndo məde ha bazlam i Mbəlom a watsa, a gwad:

⁶ «Nəkar Betelehem ka dala i Yahuda, nəkar na, makətsa bo eye mə walaŋ i gəma neheye ka dala i Yahuda aye bay.

Hərwi bəy nakə ma tsəkuriye tay ha İsrayel ndo ga hay aye na,

ma deyeweye abəra ma nəkar.*»

⁷ Yawa! Herod a zalatay a ndo matəkay dərə a wurzla hay ta məkal. A tsətsah fataya, a gwadatay: «Ka ŋgatumay a wurzla ŋgay eye a tsaraw na, a həlay waray?» ⁸ Tsa na, a slər tay ha a Betelehem, a gwadatay: «Dum, pəlum na wawa eye niye lele. Ka hutum na na, dumara dumenj ha hərwi ada neŋ dərmak nā ye mədəslay ha gər.»

⁹ Ndo neheye tə tsəne bazlam i bəy na, tə həl bo, ti ye. Ahəl nakə faya ta diye na, tə ŋgatay a wurzla nakə a tsaraw mə bəzay aye faya ma diye kame tay. A husa ka gər i gay nakə wawa mə dəma aye na, a lətse. ¹⁰ Tə ŋgatay andza niye na, dərev tay a rah ta mənŋgwe. ¹¹ Tə fələkwa a gay, ti ye naha, tə ŋgatay a wawa ta may ŋgay Mari. Ta dəkway gurmets, tə dəslay ha gər. Tsa na, tə pəla ha wu tay hay, tə vəlay wu kəriye a wawa niye. Tə vəlay gura, wu andaya tə zalay eŋseŋs† ada ta mir‡. ¹² Ma dəba eye Mbəlom a tsikatay ma məsine, a gwadatay: «Kâ mbədum gər ta təv i Herod sa bay.» Tə tsəne andza niye na, tə həl bo, ti ye a gəma tay ta tsəved mekelenj eye.

Mede a Ezipt

¹³ Ahəl nakə ndo matəkay dərə a wurzla hay ti ye wu tay na, gawla i Mbəlom a yaw ka təv i Yusufa ma məsine. A gwaday: «Lətse, zla na wawa ta may ŋgay, hwayum a Ezipt. Ndza mə dəma hus a pat nakə na gwadakeye maw aye, bəna Herod faya ma pəliye wawa nakay məkəde na.»

* **1:21** Yesu na, andza məgweđe Bəy Maduweŋ ma təmiye tay ha ndo hay. † **1:23** Andza məgweđe:

«Mbəlom tə nəkway.» Zəba ka Ezay 7.14; 8.8, 10.

* **2:6** Zəba ka Mise 5.2; 2 Samuyel 5.2. † **2:11** Eŋseŋs na, wu nakə tə fəkawa hərwi mədəslay ha gər a Mbəlom aye. ‡ **2:11** Mir: Mal nakə a ze huŋŋa lele aye. Tə gawa ka mədahanj ada mâ ze bay.

¹⁴ Yusufa a tsәне andza niye na, a lətse, a ye tay ha wawa ta may ɲgay a Ezipt ta həvad. ¹⁵ Tə ndza mə dəma hus a pat nakə Herod a mət aye. Wu neheye tebiye na, hərwi ada wu nakə Bəy Maduweɲ a tsik tə bazlam i ndo mədə ha bazlam ɲgay aye mâ ge bo parakka, a gwad: «Na zalay a wawa ga mâ yaw abəra mə Ezipt. §»

Herod a bəbazl tay ha wawa hay ma Betelehem

¹⁶ Herod a zəba faya ndo matəkay dəre a wurzla hay ta vay gər na, a ndalay haladzay. Tsa na, a slər ndo hay, a vəlatay tsəved ka məkədə wawa hasləka eye tebiye a dazlay ka neheye a sla məve sulo bay aye ma Betelehem ada ma gəma neheye tə mbay naha aye.

¹⁷ Andza niye, maa ge bo na, bazlam i Zeremi ndo mədə ha bazlam i Mbəlom nakə a tsik aye, a gwad:

¹⁸ «Mawude a tsənew abəra ma gəma i Rama, mətuwe tə zlazlay haladzay mə dəma. Rasel faya ma tuwiye wawa ɲgay hay. Dada a say məgəse dərev abəra ka mətuwe bay, hərwi wawa ɲgay hay andaya sa bay.*»

Məməw abəra mə Ezipt a Nazaret

¹⁹ Ma dəba eye Herod a mət na, gawla i Mbəlom a yaw ka təv i Yusufa ma məsine ma Ezipt. ²⁰ A gwaday: «Lətse, zla na wawa ta may ɲgay ada mbədə gər a gəma i Israyel, hərwi ndo neheye ta pəla tsəved ka wawa nakay məkədə na aye na, ta mət.»

²¹ Yusufa a tsәне andza niye na, a zla na wawa ta may ɲgay, a mbədə gər a gəma i Israyel. ²² Ane tuk na, Yusufa a tsәне Arkelawos kə ndza a bəy i bəba ɲgay Herod ka dala i Yahuda na, a dzədzar haladzay mede a dəma. Məsine a gay sa, Mbəlom a dāy ha wu nakə ma giye. Tsa na, a ye a Galile. ²³ A ye, a ndza ma wuzlahgəma nakə tə zalay Nazaret aye. Andza niye wu neheye a ge bo na, andza i ndo mədə

ha bazlam i Mbəlom neheye tə tsik aye. A gwad: «Ta zaley na, ndo i Nazaret.»

3

Yuhana madzəhuḅe ndo a yam
Markus 1.1-18; Luka 3.1-18;
Yuhana 1.19-28

¹ A həlay niye na, Yuhana madzəhuḅe ndo a yam a ndohwaw mə kəsaf i Yahuda, a dāwa ha bazlam i Mbəlom, ² a gwadawa: «Mbədum ha mede kurom, hərwi Bəy i Mbəlom bəse tə nəkurom.»

³ Yuhana na, ndo nakə Ezay ndo mədə ha bazlam i Mbəlom a tsik faya, a gwad:

«Ndo faya ma wudiye mə kəsaf, a gwad:
Lambadumay tsəved a Bəy Maduweɲ, lambadumay tsəved hay fehe lele tâ hədzak bay.*»

⁴ Yuhana a pawa ka bo na, peteked manğara eye ta məkwets i zləgweme. A bərawa bəzihud ɲgay na, ta həzlay. A ndayawa mə kəsaf niye na, heyew ta wum. ⁵ Ndo neheye ma Zerozelem aye, ka dala i Yahuda tebiye, ada ta ndo neheye tə mbay naha a magayam i Yurdum aye tebiye tə yawa ka təv i Yuhana. ⁶ Tə dāwa ha mezeleme tay hay parakka kame i ndo hay, ada Yuhana a dzəhuḅawa tay ha a yam mə magayam nakə tə zalay Yurdum aye.

⁷ Yuhana a zəba dəre, Farisa hay ta Saduke hay haladzay ta diye ka təv ɲgay hərwi ada mâ dzəhuḅ tay ha a yam na, a gwadatay: «Wawa i palas hay! Maa dākum ha hwayum abəra ka sariya i Mbəlom nakə bəse kə ndzew aye na, way? ⁸ Anəke na, gum məsler neheye ɲgwalak eye, ada ndo hay ta səriye ha ka mbədum ha mede kurom aye tuk. ⁹ Kâ dzalum mə gər kurom: “Nəmay na, wawa i Abraham hay sa na, ma ta gamay mey?” bay! Sərum ha na, Mbəlom ma sliye faya məge tay ha kwar neheye anaɲ aye wawa i Abraham hay. ¹⁰ Ba hadzaya maləva bo eye mədəse tay ha dərizl i gərdaf hay fərod abəra ka dala. Dərizl

i gərdəf neheye tebiye tə wa hohway ɲgwalak eye bay aye na, ta dəsiye tay ha ada ta kaliye tay ha ako.»

¹¹ «Neɲ na, na dzəhuɓiye kurom ha a yam tsa hərwi məde ha na, ka mbədum ha mede kurom. Ane tuk na, ndo nakə ma deyeweye kame ga aye na, neɲgeye a ze ga ta gədan. Neɲ na sla matsakway ahaya tahərak ɲgay hay abəra mə sik bay. Neɲgeye na, ma dzəhuɓiye kurom ha ta Məsəfəre Tsədanɲa eye ada ta ako. ¹² Wu mahəve daw andaya mə həlay. Ma ɲgəniye tay ha daw ta dzəndzar. Daw na, ma hayay gər ma həliye na a de. Ada dzəndzar na, ma dziye a ako nakə ma mbatiye dafa bay aye.»

*Yuhana a dzəhuɓ ha Yesu a yam
Markus 1.9-11; Luka 3.21-22;
Yuhana 1.29-34*

¹³ Ma dəba eye na, Yesu a yaw abəra ma Galile hus a magayam i Yurdum. A yaw ka təv i Yuhana hərwi ada Yuhana mə dzəhuɓ ha a yam. ¹⁴ Yuhana a wuda bay. A gwaday a Yesu: «Neɲ duh nakə na diye naha ka təv yak ka dzəhuɓiye ga ha a yam aye tuk na, ada nəkar duh ka deyeweye ka təv ga na, kəkay!»

¹⁵ Ane tuk na, Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Təma, mə ge bo andza niye anəke. Wu nakə Mbəlom a tsətsah aye ka gakweye andza nakə a tsik aye.»

Yuhana a təma bazlam i Yesu nakə a tsikay aye. A dzəhuɓ ha Yesu a yam tuk. ¹⁶ A dzəhuɓ ha a yam tsa na, Yesu a tsalaw abəra ma yam. Kwayanɲa magərməlom a həndək tuwan, ada Yesu a ɲgatay a Məsəfəre i Mbəlom a mbəzlaw andza bodobodo, a yaw a ndza faya. ¹⁷ Tsa na, mətsike me a tsənew mə mbəlom, a gwad: «Nakay na, wawa ga, na wuda na haladzay. Dərev ga faya ma ɲgwasiye tə neɲgeye.»

4

*A say a fakalaw masəpete na Yesu
Markus 1.12-13; Luka 4.1-13*

* **4:4** Bazlam mapala eye masulo eye 8.3. † **4:6** Dəmes hay 91.11-12. ‡ **4:7** Bazlam mapala eye masulo eye 6.16. § **4:10** Bazlam mapala eye masulo eye 6.13.

¹ Ma dəba eye na, Məsəfəre i Mbəlom a ye ha Yesu a makulkwandah hərwi ada Fakalaw mə səpat na. ² Yesu a ndza məhəne kuro kuro fad, həpat həvad ze mände wu mənday. Ma dəba eye na, may a wur faya.

³ Fakalaw, ndo masəpete ndo a yaw, a həndzəd ka təv i Yesu, a gwaday: «Tədə kə ge nəkar Wawa i Mbəlom na, gwadatay a kwar neheye tə təra wu mənday ada kə nda!»

⁴ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na, ndo zezeɲ ma ndziye na, ta wu mənday dəkdək tsa bay, ane tuk na, ma ndziye tə bazlam nakə Mbəlom a tsik aye tebiye.*»

⁵ Fakalaw a ye ha a Zerozelem, gəma tsədanɲa eye. A ye ha ka gər i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, ⁶ a gwaday: «Tədə kə ge nəkar Wawa i Mbəlom na, kal ha bo abəra ka gər i gay nakay ka dala. Hərwi mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na, a gwad: «Mbəlom ma gwadateye a gawla ɲgay hay tə dzəna kar.

Tə kəndawa kar hərwi ada sik yak mə ndzay a kwar bay.†»

⁷ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na, a gwad: «Kə dza ha Bəy Maduweɲ yak Mbəlom bay.‡»

⁸ Fakalaw a zla na a ye ha ka gər i mahəmba zəbol eye, a bəzay ha bəy i məndzibəra tə zlele nakə mə dəma aye tebiye. ⁹ A gwaday a Yesu: «Ka dəkweɲ gurmets ada ka dəsləɲ ha gər na, na vəlakeye ha a nəkar tebiye.»

¹⁰ Yesu a gwaday: «Fakalaw, do abəra kanan! Hərwi mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na, a gwad: «Dəslay ha gər a Bəy Maduweɲ yak Mbəlom, ada ka geye məsler na, a neɲgeye nəte ɲgweɲ.§»

¹¹ Ka təv eye niye na, Fakalaw a gər ha. Gawla i Mbəlom hay ti yaw ka təv i Yesu, tə vəlay wu mənday.

*Yesu a dazlay a masler ma Galile
Markus 1.14-15; Luka 4.14-15*

¹² Ahəl nakə Yesu a tsəne ta gəs na Yuhana madzəhuḅe ndo a yam aye na, a ye a Galile. ¹³ Ahəl nakə faya ma diye na, a ye ta Nazaret təday, tsa na, a ye abəra mə dəma, a ye a Kafer-nahum ka tsakay i dəlov i Galile, ma gəma i Zabulon ta Naftali. ¹⁴ A ge bo andza niye na, andza nakə Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom a tsik aye, a gwad:

¹⁵ «Nəkurom ndo neheye ma gəma i Zabulon ta Naftali, ta nəkurom neheye ka tsəved mede a dəlov, ta diye i magayam i Yurdum aye, a nəkurom neheye ma Galile mandza eye mə walaṅ i ndo neheye Yahuda hay bay aye!

¹⁶ Nəkurom slala neheye mandza eye ma ləvoṅ aye na, ka ṅgatumay a dzaydzay bagwar eye.

Nəkurom neheye mandza eye ma gəma i mezek i mədahaṅ aye na, dzaydzay ka dəvakum.*»

¹⁷ A həlay niye kwayaṅṅa Yesu a dazlay məde ha bazlam i Mbəlom a ndo hay. A gwadawa: «Mbədum ha mede kurom, hərwi Bəy i Mbəlom ka həndzədaw.»

*Yesu a zal gawla ṅgay kurre eye hay
Markus 1.16-20; Luka 5.1-11*

¹⁸ Yesu faya ma diye ta tsakay i dəlov i Galile na, a ndzay a gər a ndo wuray sulo ta malamar ṅgay. Nəṅged na, Simoṅ nakə tə zalay Piyer nəṅgeye ta malamar ṅgay Aṅdərə. Nəteye ndo məgəse kələf hay, faya ta kaliye gadaṅ tay a dəlov. ¹⁹ Yesu a gwadatay: «Dumara, pumeṅ bəzay. Anəke faya ka həlumeye kələf, ane tuk na, na təriye kurom ha ndo məhəlaw ndo hay.»

²⁰ Kwayaṅṅa tə gər ha gadaṅ tay hay, tə pay bəzay a Yesu.

²¹ Yesu a ye kame dərəṅ tsekweṅ sa na, a ndzatay a gər a ndo mekelen eye sulo ta malamar ṅgay sa, Yakuba ta

Yuhana wawa i Dzebede hay. Nəteye mə kwalalaṅ i yam tay ta bəba tay Dzebede, faya ta lambadiye gadaṅ tay hay. Yesu a zalatay. ²² Tə tsəne na, kwayaṅṅa tə gər ha kwalalaṅ i yam ta bəba tay, tə pay bəzay a Yesu.

*Yesu ta ndo hay haladzay
Luka 6.17-19*

²³ Yesu a həhalawa ka dala i Galile tebiye. A tətikawatay a ndo hay mə gay i maduwule me i Yahuda hay. A dawa ha Labara ṅgwalak eye i Bəy i Mbəlom ada a mbəlaway tay ha ndo i dəvats hay ta ndo neheye matəra eye hay tebiye mə walaṅ i ndo hay.

²⁴ Labara i Yesu a da zləm kwa ka dala i Siri tebiye. Tə həlayaw ndo neheye faya ta siye dərətsətseh ta dəvats hay wal wal aye, ndo neheye fakalaw mə bo tay aye, ndo neheye mahorvov a gatay aye, ada ta ndo neheye matəra eye hay. Yesu a mbəl tay ha. ²⁵ Ndo hay haladzay mbərzəzza tə paway bəzay a Yesu. Ti yaw ma Galile, ma dala i Dekapol, ma Zerozelem, abəra ka dala i Yahuda ada ka dala nakə ma diye ṅged i magayam i Yurdum aye.†

5

Yesu a da ha bazlam mə gər i mahamba

¹ Yesu a ṅgatay a ndo hay haladzay ta diye naha ka təv ṅgay na, a tsal ṅgway a gər i mahamba. A ye naha a ndza ka dala. Gawla ṅgay hay ta zəṅgal na ti ye ka təv ṅgay. ² A dazlay matətikatay, a gwadatay:

*ṅgama i Mbəlom
Luka 6.20-23*

³ «Məṅgwese ka ndo neheye tə sər ha mə dərəv tay nəteye matəwak eye hay aye, hərwi Bəy i Mbəlom na, i nəteye.

⁴ «Məṅgwese ka ndo neheye faya ta tuwiye, hərwi Mbəlom ma matay naha dərəv.

⁵ «Məṅgwese ka ndo neheye ta rəh ha gər tay aye, hərwi nəteye na, Mbəlom ma vəlateye məndzibəra.

⁶ «Məṅgwese ka ndo neheye may a wur fataya ada yam a gatay aye

* **4:16** Ezay 8.23–9.1. † **4:25** Gəma niye na, ta diye i bəzay i dəlov i Galile.

hərwi marəhe ha gər a Mbəlom, hərwi Mbəlom ma vəlateye wu nakə a satay aye.

⁷ «Məngwese ka ndo neheye faya ta giye ngwalak a siye i ndo hay aye, hərwi Mbəlom ma gateye a dəma ngwalak dərmak.

⁸ «Məngwese ka ndo neheye dərev tay tsədəŋŋa kame i Mbəlom aye, hərwi nəteye na, ta ngateye a Mbəlom.

⁹ «Məngwese ka ndo neheye nəteye faya ta miye tay ha ka bo ndo hay hərwi ada tã ndza zay aye, hərwi Mbəlom ma zalateye na, wawa ga hay.

¹⁰ «Məngwese ka ndo neheye faya ta sateye dəretsətseh hərwi nakə faya ta giye məsler nakə a yay a gər a Mbəlom aye, hərwi Bəy i Mbəlom na, i tay.

¹¹ «Məngwese ka nəkurom tadə ndo hay ta tsədəkum, ta sakum dəretsətseh, ada tadə faya ta tsikiye fakuma wu neheye ngwalak eye bay ada ta rawiye fakuma me hərwi nakə ka dzalum ha ka neŋ aye.

¹² Ngwasum haladzay, dərev kurom mâ rah ta məngwese, hərwi Mbəlom ma ta vəlakumeye magogoy kurom bagwar eye mə mbəlom. Sərum ha na, andza niye ta gatay dəretsətseh a ndo mädə ha bazlam i Mbəlom neheye tã lahakumaw aye.»

*Dzeke i sluwal tã dzaydzay
Markus 9.50; Luka 4.34-35*

¹³ Yesu a gwadatay sa: «Nəkurom ka tərüm ka mändzibəra na, andza sluwal nakə a vəd ma ala aye. Ane tuk na, tadə sluwal a vəd sa bay na, ta sliye matəre ha mâ vəd hərabəba sa na, ma kəkay? Ma giye ngama ka wuray sa bay. Ta kutsiye ha, ndo hay ta mbərasliye na tã sik.

¹⁴ «Nəkurom na, dzaydzay i mändzibəra. Hudgay nakə ta dəzl na ma tsaholok aye na, ma ngahiye bo tətə bay. ¹⁵ Ta pa ako ka lalam na, ta hurəkwiye faya gəse bay. Ta piye na düh na, ka wu məpe lalam hərwi ada mâ dəvatay a ndo neheye mə gay aye tebiye. ¹⁶ Andza niye dərmak,

mede kurom mâ zəba kame i ndo hay andza dzaydzay nakə ma dəvateye a ndo hay aye, hərwi ada siye tã ngatay a ngwalak nakə faya ka gumeye ada tã zambadəy a Bəba kurom mə mbəlom.»

Yesu tã bazlam i Musa mapala eye

¹⁷ Yesu a gwadatay sa: «Kâ dzalum mə gər kurom na yaw na, hərwi məmbete ha bazlam i Musa mapala eye tã matətike i ndo mädə ha bazlam i Mbəlom hay bay. Na yaw hərwi məmbete ha bay. Ane tuk na, na yaw na, mändəve ha wu nakə bazlam i Musa mapala eye ada wu nakə ndo i maslan i Mbəlom hay tã tsik məge aye düh. ¹⁸ Hərwi niye neŋ faya na tsikakumeye, sərum ha, kə ge magərmbəlom ta dala nəteye andaya huya na, ndəray ma sliye məmbete ha wuray kwa tsekweŋ abəra mə bazlam mapala eye bay. Kwa “i”, kəgəbay wu nakə mawatsa eye tsekweŋ bəbay na, ma mbatiye bay, wu tebiye ma giye bo təday. ¹⁹ Hərwi niye, ndoweye kə gər ha bazlam mapala eye nəte, kwa tsekweŋ eye, ada faya ma datay ha a ndo hay tã ge andza neŋgeye na, neŋgeye ma təriye tsekweŋ ma Bəy i Mbəlom. Ane tuk na, tadə ndoweye ka rəhay ha gər a bazlam mapala ada ka tətikatay a siye i ndo hay tã rəhay ha gər dərmak na, neŋgeye ma təriye bagwar eye ma Bəy i Mbəlom. ²⁰ Hərwi niye neŋ faya na gwadumeye sa: Kə ge ka rəhumay ha gər a bazlam i Musa mapala eye a ze i ndo neheye tã dzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay bay aye na, ka deyumeye a Bəy i Mbəlom bay.»

Yesu a tsik ka məge mevel

Luka 12.57-59

²¹ Yesu a gwadatay sa: «Nəkurom na, ka tsənum wu nakə tã tsikatay a bəba tətə kurom hay aye. Tə gwadatay na: “Kâ kəd gər i ndo bay. Ndoweye kə kəd gər i ndo na, ta diye ha kame i sariya.*” ²² Ane tuk na, neŋ

* 5:21 Madayaw abəra ma Ezipt 20.13; Bazlam mapala eye masulo eye 5.17.

faya na gwadakumeye: Tadə ndoweye kə ge mevel ka malamar ngay na, dā ta diye ha kame i ndo mäge sariya. Tadə ndoweye kə gwaday a malamar ngay: “Nəkar matərahəŋ eye” na, dā ta diye ha kame i ndo mələve dala hay, ta geye sariya. Ada tadə ndoweye kə gwaday a malamar ngay: “Nəkar ka dze” na, ta kaliye ha a ako nakə dāda ma mbatiye bay aye.

²³ «Agəla a saka mələtse məvəle wu a Mbəlom, a həlay niye wetete a makaw a gər zəgəle andaya ka bo ta malamar yak na, ²⁴ gər ha wu yak niye kame i təv məvəlay wu a Mbəlom. Do, ta pəsum ha a bo təday, zay mā ge mə walaŋ kurom ada maw, vəlay wu a Mbəlom tuk.

²⁵ «Tadə ka gum a bo wuray ta ndo, nəkurom ka tsəved faya ka deyumeye a sariya na, mum ha ka bo bazlam, sərūm bo bəna, mā ye kar ha kame i ndo mäge sariya təday bay. Hərwi ki ye kar ha ka təv i ndo mäge sariya hay na, ta vəlay kar ha a həlay i sidzew hay. Ta kaliye kar ha a danğay. ²⁶ Faya na gwadakeye: Sər ha na, kə ge ka hama suloy nakə kutoŋ məheme, ka vəl ha bay na, ka deyeweye abəra ma danğay bay.»

Yesu a tsik ka mäge madama

Mata 18.8-9; Markus 9.43,47-48

²⁷ Yesu a gwadatay sa: «Nəkurom na, ka tsənum, tə gwad: “Kā ge madama bay.†” ²⁸ Ane tuk na, neŋ faya na gwadakumeye: Ndoweye ka zəba ka ngwas, kə ge faya dərə a say a bor i bo ngay na, ɓa kə ge madama mə dərəv ngay ta ngwas eye niye tsiy. ²⁹ Kə ge dərə i həlay i mənday yak ma dəfiye kar ha a mezeleme na, ngwad na ada kə kal ha dərəŋ abəra tə nəkar. Ngama vərəzl i bo yak nəte mā dze tə bəmalə nakə ta kaliye ha bo yak tebiye a ako aye. ³⁰ Kə ge həlay i mənday yak ma dəfiye kar ha a mezeleme na, dəs na ada kə kal ha

dərəŋ tə nəkar. Ngama vərəzl i bo yak nəte mā dze tə bəmalə nakə bo yak tebiye ma diye a ako aye.»

Yesu a tsik ka mahəhere ngwas

Mata 19.7-9; Markus 10.4-5,10-12; Luka 16.18

³¹ Yesu a gwadatay sa: «Ahəl niye, tə gwad sa: “Tadə ndoweye kə say mahəhar na ngwas ngay na, kutoŋ mā watsay dərəwel i mahəhere a həlay.‡” ³² Ane tuk na, neŋ faya na gwadumeye: Ndoweye ka həhar na ngwas ngay kəriye kə ge madama bay na, ki ye a zal na, neŋgeye a təra ha ndo mäge madama. Ada ndo nakə a zla ngwas nakə ta həhar na aye bəbay kə ge madama.§»

Yesu a tsik ka məmbede

³³ Yesu a gwadatay sa: «Nəkurom ka tsənum wu nakə tə tsikatay ahəl niye a bəba tətə kurom hay aye. Tə gwad: “Kā mbaɗa tə parasay eye bay. Ane tuk na, wu nakə ka mbaɗa kame i Mbəlom ka gwad ka giye na, ge na.*” ³⁴ Ane tuk na, neŋ faya na gwadakumeye: Kā mbaɗum bay tebiye. Kā mbaɗum ta mbəlom bay hərwi Mbəlom mandza eye na, mə dəma. ³⁵ Kā mbaɗum ta dala bay hərwi dala na, təv məpe sik i Mbəlom. Kā mbaɗum ta Zerozelem bay hərwi Zerozelem na, wuzlahgəma i Bəy bagwar eye. ³⁶ Kā mbaɗa tə gər yak bay, hərwi ka sliye faya matəre ha məkwets i gər yak kudəkudək kəgəbay zənzenə na, ka sliye faya bay. ³⁷ Kə ge ayaw na, gwadum ayaw! Kə ge a’ay na, gwadum a’ay dəkdek tsa. Wu nakə ta səkah ha faya sa aye na, a yaw abəra mə Fakalaw.»

Kə mum ha sewed tə sewed bay

Luka 6.29-30

³⁸ Yesu a gwadatay sa: «Nəkurom na, ka tsənum wu nakə tə tsik ahəl niye aye. Tə gwad: “Tadə ndoweye ka huyaslay ha dərə a ndo na, ta huyaslay ha a dəma dərma,

† 5:27 Madayaw abəra ma Ezipt 20.14. ‡ 5:31 Bazlam mapala eye masulo eye 24.1. § 5:32 Levitik 18.6-18; Məsler hay 15.20, 29. * 5:33 Levitik 19.12; Məpesle 30.3; Bazlam mapala eye masulo eye 23.22-24. † 5:38 Madayaw abəra mə Ezipt 21.23-25; Levitik 24.19-20; Bazlam mapala eye masulo eye 19.21.

ada ndoweye kə həbay ha zler a ndo na, ta həbay ha a dəma zler dərma.†”³⁹ Ane tuk na, neŋ faya na gwadəkumeye: Tadə ndoweye kə gakum sewed na, kâ mumay ha a dəma bay. Duh tadə ndoweye kə faka ka maholom i həlay i mənday na, mbəday ha maholom i həlay i gula dərma mā faka faya.⁴⁰ Tadə a say a ndoweye mede kar ha kame i ndo mäge sariya hərwi məzle fakaya abəra məkelkabo yak wawa eye na, gəray ha faya kələmedze eye, mā zla na dərma.⁴¹ Tadə a say a ndoweye məkaka kutoŋ, a gwadaka: “Zleŋ na wu ga anaŋ amba daladal” na, səkahay ha faya zlay na dərəŋ lele.⁴² Ndowneye ka tsətsah fakaya wu na, vəlay. Ndowneye ka tsətsah fakaya gwedere i wu na, kâ kərəhay ha bay, vəlay.»

*Mawude bo ta ndo mæne dære yak
Luka 6.27-28,32-36*

⁴³ Yesu a gwadətay sa: «Ka tsənum wu nakə tə tsik ahəl niye aye, tə gwad: “Wuda ndo i maged yak, nay dære a ndo mæne dære yak.†”⁴⁴ Ane tuk na, neŋ faya na gwadumeye: Wudum ndo mæne dære kurom hay. Duwulumay me a Mbəlom hərwi ndo neheye faya ta sakumeye dæretsətseh aye.⁴⁵ Ka gum andza niye na, ka tərumeŋe wawa i Bəba kurom Mbəlom neŋgeŋe mə mbəlom. Hərwi pat ŋgay a dəvatay a ndo i sewed hay ada a dəvatay a ndo i ŋgwalak hay. A pa yam ŋgay hərwi ndo neheye mede tay lele aye ada hərwi ndo neheye mede tay lele bay aye dərma.⁴⁶ Tadə agəna ka wudum na, ndo neheye ta wuda kurom aye dekdek na, magogoy waray nakə Mbəlom ma vəlakumeye? Kwa ndo matsekele dzaŋgal hay tə ge a ze i kurom.⁴⁷ Ada tadə faya ka tsikumateŋe me a mala-mar kurom hay dekdek na, ada wu nakə ka gum a ze ndo hay aye na, wuye mey? Kwa ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye na, tə ge a ze i kurom.⁴⁸ Tərumeŋe na, ndo ŋgwalak eye hay mə

wu hay tebiŋe andza Bəba kurom mə mbəlom, neŋgeŋe ŋgwalak eye.»

6

Məvəle wu na, kəkay?

¹ Yesu a gwadətay sa: «Gum met-sehe! A sakum mäge wu nakə ba-zlam mapala eye a tsətsah fakuma gum aye na, kâ gum kame i ndo hay tebiŋe bay hərwi ada tā zəba fakuma bay. Ka gum andza niye bay na, Bəba kurom mə mbəlom ma vəlakumeye magogoy kurom bay.

² «A saka məvəle wu a ndo i mətawak na, kâ vəlay parakka kame i ndo hay bay. Ndo i bəbəkək hay tə vəlawə andza niye mə gay i mađuwule me ada ka mazlazlaŋ i tsəved aye hay. Nəteŋe ta pəla ndo hay tā dəslatay ha gər. Faya na gwadəkumeye: Nəteŋe na, ba ta huta magogoy tay tsiy.³ Nəkər na, tadə ka vəleye wu a ndo i mətawak tə həlay i mənday na, həlay i gula yak mā sər faya bay.⁴ Andza niye, wu nakə ka vəliŋe na, vəl ta məkal. Bəba yak Mbəlom a ŋgatay a wu nakə ka vəl ta məkal aye. Neŋgeŋe ma vəlakeŋe magogoy.»

Mađuwule me

⁵ Yesu a gwadətay sa: «Ahəl nakə ka duwulumeye me a Mbəlom aye na, kâ gum andza i ndo i bəbəkək hay bay. Nəteŋe na, ta wuda mađuwule me mə gay i mađuwule me ta mələtse ada ka mazlazlaŋ i tsəved hərwi ada ndo hay tebiŋe tā ŋgatay. Neŋ faya na gwadəkumeye: Sərumeŋe ha, nəteŋe na, ba ta huta magogoy tay tsiy.⁶ Ane tuk na, nəkər na, ahəl nakə a saka mađuwulay me a Mbəlom aye, do a gay i məhəne yak. Dərəzl ka bo ada duwulay me a Bəba yak Mbəlom. Kwa nəkər maŋgaha eye abəra ka ndo hay na, neŋgeŋe andaya tə nəkər ma vəlakeŋe magogoy yak.⁷ Ahəl nakə faya ka duwulumeye me na, kâ duwulum vədved haladzay andza i ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye bay. Tə dzala mə gər tay

† 5:43 Levitik 19.18.

ta dúwulay me a Mbəlom vədʋəd ha-ladzay na, Mbəlom ma tsəniye tay na. ⁸ Kâ gum andza nəteye bay, hərwi Mbəlom Bəba kurom ɓa kə sər ha wu nakə a sakum aye kwa ahəl nakə ka tsətsah zuk bay aye.»

Bəba may

Luka 11.2-4

⁹ Yesu a gwadətay sa: «Ka dúwulumeye me na, gwadum andza nakay:

Bəba may nakə mə mbəlom aye, kwa way mâ sər ha, məzele yak na, tsədaŋɲa.

¹⁰ Bəy yak mâ yaw a walaŋ may.

Wu nakə a saka aye mâ ge ka məndzibəra andza nakə mə mbəlom aye dərma.

¹¹ Vəlamay wu mənday nakə ma slameye bəgom aye.

¹² Pəsamay ha mənese andza nakə nəmay bəbay nəmaa pəsətay ha a ndo neheye tə gamay mənese aye.

¹³ Tsəpa may, hərwi ada Fakalaw mâ səpat may bay.

Ane tuk na, təmamay ahaya abəra mə həlay i Fakalaw.

[Hərwi nəkar na, Bəy ka gər i bəy, nəkar gədaŋ ada nəkar məzlaɓ eye ka tor eye.

Amen!]

¹⁴ «Andza niye, tadə kə pəsumatay ha mənese a ndo neheye tə gakum mənese aye na, Bəba kurom mə mbəlom ma pəsakumeye ha dərma.

¹⁵ Ane tuk na, ka pəsumatay ha mənese a ndo neheye tə gakum mənese aye bay na, Bəba kurom Mbəlom ma pəsakumeye ha mənese kurom bay dərma.»

Daliyam

¹⁶ Yesu a gwadətay sa: «Tadə faya ka gumeye daliyam na, kâ gum andza ndo i bəbək hay bay. Nəteye na, ta mbədawa ha dərə tay andza ta mətiye hərwi ada ndo hay tâ zəba fataya nəteye faya ta giye daliyam. Faya na gwadumeye: Sərum ha nəteye na, ta huta magogoy tay tsiy. ¹⁷ Ane tuk na, a saka ka giye daliyam na, bara dərə

ada fada mal ka məkwets i gər yak lele. ¹⁸ Andza niye, ndo hay ta səriye ha nəkar faya ka giye daliyam bay. Ane tuk na, Bəba yak nakə mandza eye ma təv maŋgaha eye neŋgeye nəte ŋweŋ a sər ha. Faya ma ŋgateye a wu nakə maŋgaha eye faya ka giye aye. Ada mata vəlaka magogoy yak na, neŋgeye.»

Zlele nakə mə mbəlom aye

Luka 12.33-34

¹⁹ Yesu a gwadətay sa: «Kâ hayu-may gər a zlele ka məndzibəra bay hərwi mətul hay ta reŋgez ta nasiye ha tebiye. Məkal hay bəbay ta sləliye gay kurom hay ta həliye zlele niye.

²⁰ Hayumay gər a zlele kurom na, a mbəlom. Mə dəma na, mətul hay ta reŋgez ta nasiye ha bay, məkal hay ta sliye faya mede makəle ahaya bay.

²¹ Hərwi dərəv yak mandza eye na, ma təv nakə zlele yak mə dəma aye.»

Dzaydzay ta ləvon

Luka 11.34-36

²² Yesu a gwadətay sa: «Dərə yak na, andza lalam ma dəviye dzaydzay a bo yak tebiye. Tadə dərə yak a zəba kwetseh kwetseh lele na, bo yak kətsek mə dzaydzay. ²³ Ane tuk na, tadə dərə yak lele bay na, bo yak kətsek ma ləvon. Yaw, tadə dzaydzay mə nəkar kə mbata na, nəkar mandza eye ma ləvon zəŋzəŋ eye.»

Mbəlom ta suloy

Luka 16.13

²⁴ Yesu a gwadətay sa: «Ndəray ma sliye məge məsler a ndo i gay ŋgay hay sulo bay. Hərwi pat neŋged na, ma geye sewed a ndo ŋgay neŋged, ma wudiye na neŋged lele. Kəgəbay ma gəseye me a ndo neŋged, a ndo neŋged ma gəseye me bay tebiye. Nəkurom bəbay, ka slumeye faya məge məsler a Mbəlom ada a suloy sulo bay.»

Məpe mədzal gər ka Mbəlom

Luka 12.22-31

²⁵ Yesu a gwadətay sa: «Hərwi niye, neŋ faya na tsikakumeye: Kâ dzalum gər hərwi wu mənday kəgəbay hərwi wu məsay, kəgəbay hərwi pe-teked bay. Hərwi məsəfəre na, a ze

wu mänday ada bo kurom na, a ze peteked segey. ²⁶ Zəbum ka diyen hay təday. Ta sləga bay, tə pala wu tay tə hayay gər a wuray a də bay. Ane tuk na, Bəba kurom mə mbəlom faya ma vəlateye wu mänday. Nəkurom na, ka zum tay ha diyen ha haladzay.

²⁷ «Way nakə mə walaŋ kurom ma sliye faya masəkah ha mändze ŋgay ka mändzibəra ta mədzele gər ŋgay nakə faya ma dzaliye aye na, way? ²⁸ Faya ka dzalumeye ka peteked na, hərwi mey? Zəbum ka məvurze i guzer hay mə pesl təday. Tə ge məsler bay, tə ŋgar peteked bay. ²⁹ Faya na gwadəkumeye, kwa Salomon nakə zlele eye haladzay aye, dāda kə pa ka bo peteked andza məvurze i guzer niye hay bay. ³⁰ Andza niye Mbəlom na, faya ma pateye ka bo peteked a guzer hay ka bəgom nakay. Tədöe na, guzer niye hay ta kuliye. Ta kula na, ta kaliye tay ha a ako. Kə ge andza niye na, nəkurom dūh Mbəlom ma pakumeye peteked ka bo ma ziye i guzer hay bədaw? Kwa a nəkurom neheye mədzał gər tsekwen aye bədaw!

³¹ «Kā gwadum: Nəmaa ndiye mey? Nəmaa siye mey? Nəmaa piye ka bo mey na, kā dzalum bay. ³² Maa pəla wu neheye na, ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. Ane tuk na, Bəba kurom mə mbəlom a sər wu nakə a sakum aye. ³³ Lahum mapəle na, Bəy i Mbəlom təday ada tə wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye. Ma vəlakumeye siye i wu hay tebiye sa.

³⁴ «Kā dzalum ka wu nakə tədöe aye bay. Tədöe na, ma dzaleye a gər ŋgay. Ka pat məsləlaw na, dərətsətseh ŋgay eye da.»

7

Kā gumatay sariya a ndo hay bay Luka 6.37-38,41-42

¹ Yesu a gwadətay sa: «Kā gumatay sariya a ndo hay bay hərwi ada Mbəlom mâ gakum sariya bay

dərmak. ² Hərwi Mbəlom ma gakum-eye sariya andza nakə faya ka gumateye a siye i ndo hay aye dərmak. Ma vəlakumeye wu tə wu nakə ka vəlawumatay wu a ndo hay aye. ³ Nəkar na, ka ŋgatay a tsakwal mə dərə i malamar yak. Ane tuk na, mayako nakə mə dərə yak aye ka ŋgatay bay na, hərwi mey? ⁴ Ma kəkay nakə ka sliye məgwadəy a malamar yak: “Malamar ga, ehe gər ga ha nā zlaka ahaya tsakwal abəra mə dərə yak”, ada dūh mə dərə yak eye na, mayako gəlawwa. ⁵ Nəkar ndo i bəbək, lah faya məzle ahaya mayako abəra mə dərə yak təday ada ka ŋgateye a dərə kwetseh kwetseh. Ka zlaya ahaya tsakwal abəra mə dərə i malamar yak tuk.

⁶ «Wu nakə tsədaŋŋa eye na, kā vəlumatay a kəra hay bay. Ka vəlumatay na, ta mbədiye gər fakuma, ta ŋguradiye kurom ha. Wu i maslawə kurom hay na, kā kutsumatay ha a madəras hay bay bəna ta hatsakumeye faya tə sik.»

Tsətsahum, pəlum, fumay a maged Luka 11.9-13

⁷ Yesu a gwadətay sa: «Tsətsahum, ta vəlakumeye, pəlum, ka hutumeye, fumay a maged, ta həndəkakumeye abəra ma maged. ⁸ Hərwi kwa way ka tsətsah na, ta vəleye, kwa way ka pəla na, ma hutiyə, ada kwa way kə fay a maged na, ta həndəkəye abəra ma maged.

⁹ «Way mə walaŋ kurom tadə wawa ŋgay a tsətsah faya wu mänday na, ma vəleye kwar daw? ¹⁰ Kəgəbay a tsətsah fakaya kələf na, ka vəleye dədöe daw? ¹¹ Nəkurom neheye sadzək ŋwalak eye hay bay aye ka sərüm məvəle wu ŋwalak eye hay a wawa kurom hay dūh tuk na, ada Bəba kurom mə mbəlom ma ziye məvəle wu ŋwalak eye a ndo neheye ta tsətsah faya aye bədaw?»

Wu nakə bazlam mapala eye a tsik aye

¹² Yesu a gwadətay sa: «Wu nakə a sakum ndo hay tã gakum aye na,

gumatay a siye i ndo hay. Nakay na, wu nakə bazlam i Musa mapala eye ta derewel i ndo mæde ha bazlam i Mbəlom hay faya ta tətikateye a ndo hay aye.»

Tsəved hay sulo

Luka 13.24

¹³ Yesu a gwadətay sa: «Fələkum ta mæged nakə hala bay aye. Hərwi mæged nakə zlabatam eye ada tsəved nakə a wur bo mede tə dəma bay aye na, tsəved mede ha ndo a mædze. Ndo neheye faya ta diye tə dəma aye na, nəteye haladzay. ¹⁴ Ane tuk na, mæged nakə hala bay aye na, ma diye ha ndo a sifa. Tsəved mede tə dəma na, a wur bo haladzay. Ndo neheye faya ta diye tə dəma aye na, nəteye haladzay bay.»

Dərizl i gərdaf ta hohway ŋgay eye hay

Luka 6.43-44

¹⁵ Yesu a gwadətay sa: «Gum metsehe ta ndo neheye tə gwad nəteye ndo mæde ha bazlam i Mbəlom aye. Ta deyeweye a walaŋ kurom andza təbaŋ hay. Azlakwa bay mə hud i bo tay na, nəteye andza kəra i pesl neheye tereŋgez eye haladzay aye. ¹⁶ Ka sərumeye tay ha ka bo abəra na, ta məsler tay nakə faya ta giye aye. Ka slumeye faya maŋgəle hohway i werepezl abəra ka dərizl i gərdaf i dak daw? Ada ka slumeye faya maŋgəle hohway i gurov abəra ka dərizl i gərdaf i tsetsiv daw? ¹⁷ Andza niye, dərizl i gərdaf nakə ŋgwalak eye na, ma wiye hohway ŋgwalak eye hay. Ane tuk na, dərizl i gərdaf dāvats eye na, ma wiye hohway ŋgwalak eye bay dərma. ¹⁸ Dərizl i gərdaf ŋgwalak eye na, ma wiye hohway i dərizl i gərdaf dāvats eye bay, ada dərizl i gərdaf dāvats eye na, ma wiye hohway i dərizl i gərdaf ŋgwalak eye bay. ¹⁹ Dərizl i gərdaf nakə ma wiye hohway ŋgwalak eye bay aye na, ta dəsiye na ada ta kutsiye ha a ako. ²⁰ Andza niye, ka sərumeye ha ka bo abəra ndo mæde ha bazlam i Mbəlom

ta parasay eye na, ta məsler tay nakə faya ta giye aye.»

Dada na sər kurom ha bay

Luka 13.25-27

²¹ Yesu a gwadətay sa: «Sərūm ha, ndo neheye faya ta tsikeneye: “Bəy Maduweŋ, Bəy Maduweŋ” tə bazlam aye na, ta diye tebiye a Bəy i Mbəlom bay. Mata de na, ndo neheye faya ta giye wu nakə a say a Bəba ga mə mbəlom aye. ²² Ahəl nakə aza na deyeweye məgatay sariya a ndo hay aye na, ndo hay haladzay ta gwedeŋeye: “Bəy Maduweŋ, Bəy Maduweŋ, nəmaa da ha bazlam i Mbəlom ta məzele yak, nəmaa həhar fakalaw abəra ka ndo hay ta məzele yak, nəmaa ge masuwayaŋ hay haladzay ta məzele yak bədaw?” ²³ Yaw, na tsikateye parakka: “Dada na sər kurom ha bay, nəkurom neheye ka gawum mənese aye, dum abəra ka təv ga.”»

Gay hay sulo

Luka 6.47-49

²⁴ Yesu a gwadətay sa: «Andza niye, kwa way kə tsəne bazlam neheye ada ka rəhay ha gər na, neŋgeye a ndzakit bo ndo nakə a tsah, a dəzl gay ŋgay ka pələd aye. ²⁵ Yam a pa, mazaw a rah a magayam, mətasl a vəzl ta gədaŋ ada mazaw ta mətasl ti yaw ta gədaŋ ka gay niye. Ane tuk na, ka mbəzl bay hərwi mədok eye mapa eye lele ka pələd. ²⁶ Ane tuk na, kwa way kə tsəne bazlam, ada ka rəhay ha gər bay na, neŋgeye a ndzakit bo ndo i matərakahaŋ nakə a dəzl gay ŋgay ka hewiyen aye. ²⁷ Yam a pa, mazaw a rah a magayam, mətasl a vəzl ta gədaŋ ada ti yaw ka gay niye ta gədaŋ. Gay niye a mbəzl hele hele.»

²⁸ Ahəl nakə Yesu a ndəv ha mətəsike me ŋgay aye na, matətike ŋgay niye a gatay hərbaḅəkka a ndo neheye ka təv ŋgay aye tebiye. ²⁹ Hərwi neŋgeye na, a tsikatay andza i ndo neheye tə dzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye bay, neŋgeye a tsik ta məzlaḅ i Mbəlom.

8

*Yesu a mbəl ha ndo madəgwada eye
Markus 1.40-45; Luka 5.12-16*

¹ Ahəl nakə Yesu a mbəzlaw abəra mə mahəmba aye na, ndo hay haladzay tə pay bəzay. ² Ahəl nakə faya ta diye na, ndo wuray madəgwada eye a həndzəd naha ka təv ɲgay, a dəkway gurmets a huvo, a gwaday: «Ŋgalaka, tadə kə saka na, ka sliye faya matəre ga ha tsədəŋŋa.»

³ Yesu a nduda ha həlay ɲgay, a lamay. Tsa na, a gwaday: «A sen na, təra tsədəŋŋa!» Kwayaŋŋa ndo madəgwada eye niye a təra tsədəŋŋa.

⁴ Tsa na, Yesu a gwaday: «Tsəne lele: Kā tsik wu nakay a ndəray bay. Ane tuk na, do ta bəzay ha bo a ndo məvəlaway wu a Mbəlom ada vəl wu nakə Musa a tsik aye hərwi mədatay ha a ndo hay tebiye na, ka təra tsədəŋŋa.»

*Yesu a mbəl ha ndo i məsler i bagwar i sidzew i Roma
Luka 7.1-10*

⁵ Yesu a ndisl a Kafernahum. Bagwar i sidzew i Roma hay a həndzəd naha ka təv ɲgay, a tsətsah faya madzəne, ⁶ a gwaday: «Bəy Maduweŋ, ndo i məsler ga mahəna eye mətəgay. Neŋgeye dəvats eye, ka təra, a wur faya haladzay.»

⁷ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Na diye na mbəliye ha.»

⁸ Bagwar i sidzew niye a gwaday: «Bəy Maduweŋ, neŋ na sla da nəkar kə ye a gay ga bay. Ane tuk na, ka tsik bazlam yak nəte na, ndo i məsler ga ma mbəliye. ⁹ Neŋ na, faya na rəhay ha gər a bagwar ga ada sidzew ga hay ta rəheŋ ha gər dərmak. Na gwaday a ndo nəte mə walaŋ tay “Do!” na, ma diye. Na gwaday a ndo neŋged “Dara!” na, ma deyeweye. Na gwaday a beke ga “Ge nakay!” na, ma giye.»

¹⁰ Yesu a tsəne bazlam ɲgay neheye na, a yay a gər haladzay, a gwadatay a ndo neheye faya ta pay bəzay aye:

«Neŋ faya na tsikakumeye, sərum ha, dāda na ndzay a gər a ndo ta mədzal gər eye haladzay andza nakay ma slala i Israyel hay bay. ¹¹ Sərum ha na, ndo hay haladzay ta deyeweye abəra mə bəzay i mbəlom ada abəra ma məgəma, ta ndiye ka bo wu mənday ta Abraham, ta İzak ada ta Zakob ma Bəy i Mbəlom. ¹² Ane tuk na, ndo neheye ha be ta diye a Bəy i Mbəlom aye na, ta kutsiye tay ha abəra, a ləvoŋ. Mə dəma na, ta tuwiye tə mahəpəde zler eye.*»

¹³ Tsa na, Yesu a gwaday a bagwar i sidzew niye: «Do wu yak a mətəgay. Hərwi wu nakə ka dzala ha aye na, ma giye bo.» A həlay niye, kwayaŋŋa ndo i məsler i sidzew niye a mbəl.

Yesu a mbəl ha mese i Piyer ada təsiye i ndo i dəvats hay

Markus 1.29-34; Luka 4.38-41

¹⁴ Ma dəba eye na, Yesu a ye a gay i Piyer. A ye naha a ndzay a gər a mese i Piyer ɲgwas eye mahəna eye, mara bəra bə a gay. ¹⁵ Yesu a ye ka təv ɲgay, a ye naha a lamay həlay. Tsa na, mara bəra bə a ndala faya abəra, a lətse, a gay mbəlok a Yesu.

¹⁶ Huwa a ge na, tə həlaw ndo neheye fakalaw mə bo tay aye a Yesu. A həhar fataya abəra fakalaw niye hay tə bazlam ɲgay. A mbəl tay ha ndo i dəvats hay tebiye dərmak. ¹⁷ Andza niye, Yesu a ge na, wu nakə Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom a tsik ahəl niye, a gwad:

«Kə zla fakwaya abəra bəle kway, ada kə zla fakwaya abəra dəvats kway hay.†»

Ndo neheye a satay məpay bəzay a Yesu aye

Luka 9.57-62

¹⁸ Yesu a zəba faya ndo hay haladzay ka təv ɲgay na, a gwadatay a gawla ɲgay hay: «Takwa ka me i dəlov, a diye neŋged.»

* **8:12** Bazlam nakay a say məgwede na, andza nakay: Ndo neheye ta ndziye ma bəra aye na, dərev ma ndalateye, ada ta giye sələk hərwi ta ɲgateye a məndze ɲgwalak eye i dzam i Mbəlom hay. † **8:17** Ezay 53.4.

19 Tə həl bo, ta diye na, ndo mädzangawa bazlam i Mbəlom mapala eye a həndzəd naha ka təv ŋgay, a gwaday: «Miter, kwa a ŋgay ka diye na, na pakeye bəzay.»

20 Yesu a mbəday faya: «Mezerew hay na, bəd tay andaya hərwi məhəne mə dəma, diyeŋ hay dərmak gay tay andaya. Ane tuk na, neŋ Wawa i Ndo na, təv ga andaya nakə na həniye mə dəma hərwi mazəzukwe bo aye bay.»

21 Ndo nətə mə walaŋ i gawla i Yesu hay a gwaday: «Bəy Maduweŋ, vələŋ tsəved nā ye, nā la na bəba ga təday.»

22 Yesu a mbəday faya: «Peŋ bəzay, gər ha mädahaŋ hay tā la bo tay.»

Yesu a gay me a mətasl

Markus 4.35-41; Luka 8.22-25

23 Yesu a tsal a kwalalaŋ i yam na, gawla ŋgay hay tə pay bəzay. 24 Ahəl nakə faya ta diye, tə husa a wuzlah i dəlov aye na, kwayaŋŋa mətasl bagwar eye a ge haladzay. Yam a tsal ka bo dəŋgwala haladzay. Kə sər mede ha kwalalaŋ i yam a huđ i yam. Ane tuk na, Yesu na, neŋgeye mandzahəra eye.

25 Gawla ŋgay hay ta həndzəd naha ka təv ŋgay, ta pədəke ha, tə gwaday: «Bəy Maduweŋ, təma may ha tey? Nəkway faya ka dzakweye.»

26 Tsa na, Yesu a gwadatay: «Ka dzədzarum andza niye na, hərwi mey? Nəkurom na, məpe mədzał gər a kətsakum.»

A lətse, a gay me a mətasl ta yam. Tsa na, tə ndza dedik. 27 A gatay hərbaəbəkka a ndo hay tebiye, tə gwad: «Nakay na, ndo waray nakə mətasl ta yam tə gəsay me aye na, way?»

Yesu a mbəl tay ha ndo hay sulo, fakalaw mə bo tay

Markus 5.1-20; Luka 8.26-39

28 Ahəl nakə Yesu a ye a diye i dəlov neŋged, ka dala i Gadara hay na, ndo hay sulo tə ndohwaw abəra mə walaŋ i tsəvay hay. Ti yaw mədzəgər tə Yesu. Ndo neheye sulo eye fakalaw mə bo tay aye, nətəye sewed eye hay haladzay. Ndəray a sla mede ta tsəved

eye niye bay. 29 Ta wuda, tə gwad: «A nəkar Wawa i Mbəlom, a saka ka nəmay na, mey? Ka yaw məgamay dəretsətseh na, həlay eye kə ndislew zuk dəw?»

30 Ka təv eye niye dəreŋ tsəfa ta nətəye na, mädəras hay andaya haladzay faya ta ndiye wu mənday.

31 Fakalaw niye hay tə gay amboh a Yesu, tə gwaday: «Tadə a saka mahəhere may na, slər may ha a bo i mädəras təday eheye.»

32 Tsa na, Yesu a gwadatay: «Dum!» Tsa na, tə yaw abəra mə bo i ndo neheye sulo aye, ti ye tə fələkwa a bo i mädəras niye hay. Kwayaŋŋa mädəras niye hay tebiye tə mbəzlaw abəra ma təv eye andaya sərpalahha, tə kuts a dəlov tebiye, tə dze a dəma.

33 Ndo neheye faya ta tsəkuriye mädəras niye hay aye ta hway, ti ye a wuzlahgəma. Ti ye naha ta təkəratay wu nakə a ge bo aye ada wu nakə a ge bo ta ndo neheye sulo aye. 34 Tsa na, ndo neheye mə wuzlahgəma aye ti yaw mata dzəgər tə Yesu. Ti yaw, tə ŋgatay a Yesu na, tə gay amboh haladzay, tə gwaday: «Do abəra ka dala may.»

9

Yesu a mbəl ha ndo matəra eye

Markus 2.1-12; Luka 5.17-26

1 Ma dəba eye na, Yesu a tsal a kwalalaŋ i yam, a tasaw abəra ma dəlov niye, a ye a gəma ŋgay.* 2 Ndo hay tə zlay naha ndo wuray matəra eye mahəna eye ka sləlah. Yesu a zəba ka mədzał gər i ndo niye hay na, a gwaday a ndo niye matəra eye: «Wawa ga, dərev mâ ye fakaya abəra bay. Na pəsaka ha mezeleme yak hay.»

3 Siye i ndo mädzangawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə dzala mə gər tay, tə gwad: «Ndo nakay na, kə tsalay ka gər a Mbəlom.»

4 Yesu a səratay naha ka wu nakə tə dzala mə gər tay aye, a gwadatay: «Ka dzalum mədzał gər nakə ŋgwalak eye bay aye na, hərwi mey? 5 Maa

* 9:1 Niye na, wuzlahgəma i Kafənahum. Zəba ma Markus 2.1.

da me mægweđe: “Mezeleme yak kə pəsa” na, waray, kəgəbay “Lətse, do” na, maa da me mə dəma na, waray?⁶ A seŋ na, sərūm ha neŋ Wawa i Ndo na, gədaŋ ga andaya məpəsətay ha mezeleme a ndo hay ka məndzibəra.» Tsa na, Yesu a gwadaŋ a ndo niye matəra eye: «Lətse, zla sləlah yak, do a mətəgəy.»

⁷ Ndo niye a lətse, a ye a mətəgəy.
⁸ Ndo hay tə ŋgatay andza niye na, ta dzədzar haladzay. Tə dəsəlay ha gər a Mbəlom, tə gwad: «Zambadakway a Mbəlom hərwi kə vəlatay gədaŋ a ndo hay haladzay.»

*Yesu a zalay a Mata
Markus 2.13-17; Luka 5.27-32*

⁹ Yesu a lətse, a ye abəra ma təv niye. Neŋgeye faya ma diye na, a ŋgatay ndo wuray məzele ŋgay Mata, mandza eye mə gay i matsekele dzaŋgal. Yesu a gwadaŋ: «Dara, peŋ bəzay!» Mata a lətse a pay bəzay a Yesu.

¹⁰ Ahəl nakə Yesu faya ta ndiye wu mənday ta gawla ŋgay hay mə gay i Mata aye na, siye i ndo matsekele dzaŋgal hay ta ndo i mezeleme hay ti yaw faya tə ndiye ka bo wu mənday dziye. ¹¹ Farisa hay tə ŋgatay andza niye na, ta tsətsah ka gawla i Yesu hay, tə gwadaŋ: «Miter kurom faya ta ndiye wu ka bo dziye ta ndo matsekele dzaŋgal hay ada ta ndo i mezeleme hay na, hərwi mey?»

¹² Yesu a tsəne bazlam tay niye na, a gwad: «Ndo neheye wuray a gatay bay nətəye zayzay aye na, ta pəliye ndo i sidem bay. Mata pəle ndo i sidem na, ndo neheye dāvats eye hay aye.

¹³ Dum, bazlam nakay a say mægweđe mey na, tətikum. Mbəlom a gwad: “A seŋ na, gumay ŋgwalak a ndo bəna gənaŋ neheye ka kədūmenəye bay.†” Na yaw məzalatay a ndo neheye tə gwadaŋ a gər tay nətəye ŋgwalak eye hay aye bay, ane tuk na, məzalatay a ndo i mezeleme hay dūh.»

*Yesu a tsik ka daliyam
Markus 2.18-22; Luka 5.33-39*

¹⁴ Ma dəba eye na, gawla i Yuhana madzəhuḅe ndo a yam hay ti ye ka təv i Yesu, ti ye naha, ta tsətsah faya, tə gwadaŋ: «Nəmay ta Farisa hay na, nəmay faya nəmaa giye daliyam, gawla yak hay tə ge daliyam təbey na, hərwi mey?»

¹⁵ Yesu a mbədatay faya, a gwadaŋ: «Nətəye na, ta giye daliyam bay, hərwi nətəye na, andza mə magurlom i məzle dahəlay. Ahəl nakə zal i dahəlay ka təv tay mba aye na, ndo neheye mazala eye a magurlom i məzle dahəlay aye na, ta sliye faya mətəwe bay. Ane tuk na, pat eye ma sləweye ta gəsiye fataya abəra zal i dahəlay niye. Pat eye niye na, ta giye daliyam tuk.

¹⁶ «Andza niye, ndəray ma nasiye ha peteked wedeye mətəpe ka peteked guram eye bay. Hərwi ahəl nakə ta bariye na aye na, peteked wedeye ma ŋgərđiye ha peteked guram eye, peteked guram eye ma səkahiye maŋgurede ma ziye nakə kurre aye. ¹⁷ Sa na, ndo ma mbədiye guzom lelem eye a gwezem i həzlay guram eye bay na, ka sərūm təbədew? Hərwi ta mbədə a dəma na, guzom niye lelem eye kə kwasa na, həzlay niye guram eye ma ndohwiye. Guzom dərma səkthi ma mbədiye ka dala ada gwezem ma nasiye. Ane tuk na, guzom lelem eye ta mbədiye na, a gwezem i həzlay wedeye dərma.»

*Yesu a mbəl ha dem i bəy ada ŋgwas
wuray dāvats eye
Markus 5.21-43; Luka 8.40-56*

¹⁸ Ahəl nakə Yesu faya ma tsikat-eye andza niye na, bəy wuray a yaw ka təv i Yesu, a dəkway gurmets, a gwadaŋ: «Dem ga kə mət. Ane tuk na, dara pa faya həlay yak, tsa na, ma mbəliye.» ¹⁹ Yesu a lətse ta gawla ŋgay hay, tə pay bəzay a bəy niye.

²⁰ Ngwas wuray andaya dāvats eye, bambaz a mbədawayaw abəra mə huḅ. Dāvats niye kə ndza faya məve kuro gər eye sulo. A həndzəf naha ka Yesu ta dəba, a lamay a me i peteked

† 9:13 Oze 6.6.

ngay nets. ²¹ Andza niye, a dzala mæ gær ngay, a gwad: «Na lamay a peteked ngay nets na, na mbæliye.»

²² Tsa na, Yesu a mbæda me a dæba, a ngatay, a gwaday: «Tete dem ga! Mædzal gær yak kæ mbæl kar ha.» Kwayanŋa ngwas niye a mbæl.

²³ Yesu a ndisl a gay i bæy niye tuk. A ye naha a ngatay a ndo mæfe fagam hay ta ndo hay haladzay faya ta tuwiye. ²⁴ Tsa na, a gwadatay: «Dum abæra kanan! Dem nakay kæ mæt bay, neŋgeye mandzahæra eye.» Ane tuk na, ndo hay tæ tsæne andza niye na, wuyi tæ ngwasa faya.

²⁵ Ta hæharatay ahaya ndo hay abæra na, Yesu a fælækwa a gay. A ye naha a gæs dem niye mæ hælay, dem niye a lætse.

²⁶ Labara eye a da a zlæm ma gæma niye tebiye.

Yesu a mbæl tay ha guluf hay sulo

²⁷ A hælay nakæ Yesu faya ma diye abæra ka tæv niye na, guluf hay sulo tæ pay bæzay tæ mawude eye, tæ gwaday: «Yesu, Wawa i Davit, næmaâ gaka mæ bo tæbædew!»

²⁸ Yesu a ndisl a gay ngay, a fælækwa a dæma na, guluf niye hay ta hændzæd naha ka tæv ngay. Yesu, a tsætsah fataya, a gwadatay: «Ka dzalum na, na sliye mæmbæle kurom ha daw?»

Ta mbæday faya, tæ gwaday: «Ayaw, Bæy Maduweŋ.»

²⁹ Yesu a lamay a dære tay, a gwadatay: «Mbælom mâ vælakum andza nakæ faya ka hæbumeye ta mædzal gær kurom nakæ ka pum faya aye.» ³⁰ Tsa na, dære tay a hændæk.

Yesu a gatay me, a gwadatay: «Tsænum lele, ndaray mâ sær ha wu nakay bay.» ³¹ Ane tuk na, ti ye tæ da ha labara i Yesu ma gæma niye tebiye.

Yesu a mbæl ha ndo wuray madæda eye

³² A hælay nakæ ndo neheye sulo, dære tay a hændæk ti ye abæra mæ dæma na, tæ zlaw ndo wuray a Yesu. Ndo niye madæda eye hærwæ fakalaw mæ

bo ngay. ³³ Yesu a hæhar faya abæra mæsfære niye ngwalak eye bay aye. Tsa na, a tsik me wulanŋa lele. A gatay a ndo niye hay wadæŋ wadæŋ. Tæ gwad: «Dadæ ndo kæ ngatay a slala i wu nakay næte ma Israyel bay!»

³⁴ Ane tuk na, Farisa hay tæ ngatay andza niye na, tæ gwad: «Maa væløy gædan ka mahæhere fakalaw hay na, bæy i fakalaw hay!»

Ndo hay tæ gay mæ bo a Yesu

³⁵ Yesu a hæhalawa ma wu-zlahgæma hay ta gæma hay. A tætikawa tay a ndo hay mæ gay i maduwule me hay, a dæwa ha Labara Ngwalak eye i Bæy i Mbælom, a mbælawa tay ha ndo i dævats hay tebiye ada ndo matæra eye hay tebiye.

³⁶ Yesu a zæba ka ndo neheye haladzay aye na, tæ gay mæ bo haladzay, hærwæ mædzal gær tay makwasa eye ada ta ge bæle. Næteye andza tæban neheye ndo mætsækure tay andaya bay aye. ³⁷ A gwadatay a gawla ngay hay: «Wu mænday andaya haladzay mæpele ka dala. Ane tuk ndo mæpele na abæra ka dala na, næteye haladzay bay. ³⁸ Hærwæ niye, gumay amboh a ndo i guvah mâ sækah ha ndo i mæsler hay hærwæ mæpele wu mænday abæra ka dala.»

10

Ndo i maslan i Yesu hay kuro gær eye sulo

Markus 3.13-19; Luka 6.12-16

¹ Yesu a zalatay a gawla ngay hay kuro gær eye sulo. A vælätay gædan ka mahæhere mæsfære neheye ngwalak eye bay aye abæra ka ndo hay, ada mæmbæle tay ha ndo i dævats hay ta ndo neheye matæra eye aye. ² Mæzele i ndo i maslan ngay neheye kuro gær eye sulo aye na, anaŋ: Tæday Simon nakæ tæ zalay Piyer aye ta malamar ngay Anjære, Yakuba ta malamar ngay Yuhana, næteye sulo tay eye wawa i Dzebede, ³ Filip ta Bartelemi,

* **10:4** Simon neŋgeye ndo i Yahuda. Ahæl nakæ ka tæra gawla i Yesu zuk bay aye na, a ge væram hærwæ dala ngay.

Tomas ta Mata, neŋgeye ndo mat-sekele dzaŋgal, Yakuba wawa i Alfe, Tade,⁴ Simonŋ ndo mæge vëram hërwi dala ŋgay*, Yudas Iskariyot ndo mæge daf ka Yesu.

Yesu a slër ndo i maslaŋ ŋgay hay kuro gër eye sulo

Markus 6.7-13; Luka 9.1-6

⁵ Yesu a slër ndo i maslaŋ ŋgay neheye kuro gër eye sulo aye, a tsikatay gër i bazlam hay, a gwadatay: «Kâ yum a gay i ndo neheye nëtëye Yahuda bay aye bay, kâ fëlakum a gëma i Samari hay bay. ⁶ Dum düh na, ka tæv i Israyel hay, hërwi nëtëye andza tëbaŋ madza eye hay. ⁷ Ka deyumeye ka tsæved na, dumatay ha, gwadumatay: “Bây i Mbëlom ka hændzædaw mazlambar tæ nækuro.” ⁸ Mbëlum tay ha ndo i dævats hay, mbëlum tay ha mädahaŋ hay, mbëlum tay ha ndo madægwadæ eye hay, hëharum fakalaw abëra mæ bo i ndo hay. Ka hutum gëdaŋ neheye na, kəriye, nækuro dærmak vëlumatay a ndo hay kəriye. ⁹ Ka deyumeye na, kâ zlum gura bay, kâ hælum suloy bay, kwa kwar i suloy kâ hælum a gwezem kurom hay bay. ¹⁰ Kâ zlum gwezem i mahëhele kurom hay bay, kâ hælum peteked i mækelkabo kurom hay sulo sulo bay, kâ hælum tahërak bay, kwa sakwal kâ zlum bay. Andza niye ndo mæge mæsler na, kutoŋ ma hutie wu mënday ŋgay.»

¹¹ Yesu a gwadatay sa: «Ka ndis-lum a wuzlah gay kægëbay a gëma na, pælum ndo nakæ neŋgeye malëva bo eye ka matëme kurom aye. Ndzum mæ gay i ndo niye hus a pat nakæ ka deyumeye kurom abëra ma tæv niye aye. ¹² Ahël nakæ faya ka fëlakumeye a gay i ndo na, gwadum: “Mbëlom mâ vëlakum zay!” ¹³ Tadë ndo i gay niye hay ta tëma kurom na, mëpëse me i zay kurom ma ndziye fataya. Ane tuk na, tadë ta tëma kurom bay na, muma ahaya fataya abëra mëpëse me

i zay kurom. ¹⁴ Tadë ka fëlakum a gay i ndo kægëbay a wuzlah gay, ndo neheye mæ dëma aye ta këräh matëme kurom kægëbay mëpe zlëm ka bazlam kurom na, dum kurom abëra ma tæv niye ada tëtakum ha bëtëkwew i gëma tay abëra ka sik kurom hay.† ¹⁵ Neŋ faya na gwadakumeye: Sërum ha pat i sariya i Mbëlom na, sariya tay ma diye me ma ziye i ndo i Sodom ta Gomora.‡»

Dæretsætseh neheye ma deyeweye kame aye

Markus 13.9-13; Luka 21.12-17

¹⁶ Yesu a gwadatay: «Anaŋ, na slëriye kurom hay andza tëbaŋ hay a walaŋ i ndo neheye andza këra i pesl hay aye. Tërum andza dædæ neheye faya ta tsëpiye bo tay aye, ada ndzum mënese mâ ge andaya fakuma bay andza bodobodo. ¹⁷ Gum metsehe, hërwi ndo hay ta diye kurom hay kame i sariya, ta ndæbiye kurom ta mandalaëa mæ gay i maduwule me hay. ¹⁸ Ta diye kurom ha kame i ndo mælëve dala hay ada kame i bøy hay hërwi ga, hërwi ada kâ slum faya mëte mbal ga ta dedek kame tay ada kame i ndo neheye Yahuda hay bay aye. ¹⁹ Ahël nakæ faya ta diye kurom ha kame i sariya aye na, dærev mâ ye fakuma abëra bay. Kâ gwadum: “Nëmaa ta gwadiye kækay? Nëmaa tsikiye na, mey?” bay. A hëlay niye, Mbëlom ma vëlakumeye bazlam neheye ka tsikumeye aye. ²⁰ Andza niye mata tsike me na, nækuro bay. Mata tsike me mæ nækuro na, Mësëfëre i Bëba kurom Mbëlom.»

²¹ Yesu a gwadatay sa: «Ndo hay ta vëliye ha malamar tay hay ada tâ kæd tay ha, bëba hay ta giye ta wawa tay hay andza niye dærmak. Wawa hay ta natay dære a bëba tay hay, ta kædiye tay ha. ²² Ndo hay tebiye ta nakumeye dære hërwi ga. Ane tuk na, ndo nakæ kë sëmày na ha hus ka mandëve aye na, Mbëlom ma tëmiye ha. ²³ Tadë agëna ta sakum

† 10:14 Mæge andza niye na, andza mëgwedë ndo i maslaŋ i Yesu hay ta giye wuray hërwi ndo neheye sa bay. ‡ 10:15 Gëma neheye sulo aye na, maraha eye ta mënese. Zëba më Madazlay i wu hay 19.

dāretsətseh ma gəma nakə nəkuro
mə dāma aye na, hwayum a gəma
neŋged. Neŋ faya na gwadakumeye:
Sərum ha, neŋ Wawa i Ndo na maw-
eye na, ka dzum ha gər mahəhele ma
gəma neheye ka dala i Israyel aye
tebiye zuk bay.»

²⁴ Yesu a gwadatay: «Ndo nakə faya
ma tətikiye wu aye na, ma ziye ndo
matətikay wu bay. Ndo i məsler ma
ziye ndo i gay ŋgay bay. ²⁵ Tadə ndo
nakə faya ta tətikiye wu aye ka təra
andza ndo matətikay wu ada ndo i
məsler ka təra andza ndo i gay ŋgay
na, niye na, da. Tadə ta zalay a ndo i
gay “Bedzabul” na, ta tsadateye a ndo
i ŋgay hay ma ziye i ŋgay bədaw?»

Kā dzədzarumay a ndo zezeŋ bay
Luka 12.2-9

²⁶ «Hərwi niye, kā dzədzarumatay
a ndo hay bay. Wu nakə tebiye
maŋgaha eye na, ta dīye ha, ada
wu nakə tə tsikawa ta məkal aye
na, ta dīye ha. ²⁷ Wu nakə faya
na tsikakumeye ma ləvoŋ aye na,
masumay a mətisike parakka mə
dzaydzay ta həpat. Wu nakə ta
tsikakumeye ka zləm tə məsəsəkwe
aye na, wudum ha kələrri ka gər i gay.
²⁸ Kā dzədzarumatay a ndo neheye ta
kədiye slo i bo kurom aye bay. Nəteye
na, ta sliye faya mədze ha məsəfəre
kurom bay. Dzədzarumay dūh a
Mbəlom nakə ma sliye mədze ha bo
kurom ta məsəfəre kurom eye dzay a
ako nakə ma mbatiye bay ka tor eye
aye. ²⁹ Sisi hay sulo ta səkəmiye tə
dala nəte na, ka sərum təbədew? Ane
tuk na, kwa nəte mə walaŋ i dīyeŋ
hay ma dədiye bay, say kə yay a gər
a Bəba Mbəlom mā dəd. ³⁰ I kurom
na, kwa məkwets i gər kurom bəbay,
Mbəlom kə pasla na. ³¹ Hərwi niye, kā
dzədzarum bay, nəkuro ka zum tay
ha sisi niye hay.»

³² Yesu a gwadatay sa: «Tadə ndow-
eye kə tsik parakka kame i ndo hay:
“Neŋ gawla i Yesu” na, neŋ dərma
na tsikiye kame i Bəba ga mə mbəlom:
“Ndo nakay na, gawla ga.” ³³ Ane
tuk na, tadə ndoweye kə tsik kame i

ndo hay neŋgeye gawla ga bay na, neŋ
dərma na tsikiye kame i Bəba ga mə
mbəlom: “Ndo nakay na, gawla ga
bay.”»

Yesu a zlaw zay bay, a zlaw vərəm
Luka 12.51-53

³⁴ «Kā dzalum neŋ na yaw, nā zlaw
zay ka məndzibəra na, kā dzalum
bay. Na yaw na, na zlaw zay bay, na
zlaw na, maslalam dūh. ³⁵ Na yaw
na, maŋgəne tay ha ka bo abəra ndo
hay. Wawa hasləka eye ta bəba ŋgay,
dem ta may ŋgay, ŋgwas ta may i zal
ŋgay, ³⁶ ndo hay mə gay tay ta niye a
bo dāre.»

Gawla i Yesu t̄a ləva ha bo ta məvələ
məsəfəre tay andza i Yesu

Luka 14.26-27

³⁷ Yesu a gwadatay sa: «Ndowneye ka
wudā bəba ŋgay ta may ŋgay ka ze
neŋ na, neŋgeye ma sliye məndze ka
təv ga bay. Ndowneye ka wudā wawa
ŋgay hasləka eye tə dem ŋgay a ze neŋ
na, neŋgeye ma sliye məndze ka təv
ga bay. ³⁸ Ndowneye kə zla mayako
mazləmbadā eye kə peŋ bəzay bay
na, neŋgeye ma sliye məndze ka təv
ga bay. ³⁹ Ndo nakə a say mətəme
ha məsəfəre ŋgay aye na, ma dziye ha
dūh. Ane tuk na, ndo nakə ma dziye
ha məsəfəre ŋgay hərwi ga aye na, ma
hutiye a dāma dūh.»

Tadə ndoweye ka t̄ama gawla i Yesu
hay na, a t̄ama Yesu

Markus 9.41; Luka 10.16

⁴⁰ Yesu a gwadatay sa: «Tadə ndow-
eye ka t̄ama kurom na, ka t̄ama na,
neŋ. Ada tadə ndoweye ka t̄ama ga
na, a t̄ama ndo nakə a sləra ga ahaya
aye. ⁴¹ Ndowneye ka t̄ama ndo mədē ha
bazlam i Mbəlom hərwi nakə neŋgeye
ndo mədē ha bazlam i Mbəlom aye na,
ma hutiye magogoy nakə ta vələye a
ndo mədē ha bazlam aye. Ndowneye
ka t̄ama ndo nakə ŋgwalak eye kame
i Mbəlom aye hərwi nakə neŋgeye
ŋgwalak eye kame i Mbəlom aye na,
ma hutiye magogoy nakə ta vələye a
ndo nakə ŋgwalak eye kame i Mbəlom
aye. ⁴² Neŋ faya na gwadakumeye:
Sərum ha na, tadə ndoweye kə vələy

yam gəsiyem nəte matasla eye a ndo nakə makətsa eye mə walaŋ i gawla ga hay hərwi nakə neŋgeye gawla ga aye na, magogoy ŋgay ma dziye bay.»

11

¹ Yesu a ndəv ha bazlam ŋgay neh-eye a tsikatay a gawla ŋgay hay kuro gər eye sulo aye na, a həl bo abəra ka təv niye a ye mata tətikatay a ndo hay ada mədatay ha ma wuzlah gay neheye ka dala niye aye.

Yesu ta Yuhana madzəhuḅe ndo a yam

Luka 7.18-23

² Ahəl niye na, Yuhana madzəhuḅe ndo a yam neŋgeye ma daŋgay. A tsəne ndo hay faya ta tsikiye ka Kəriste ada ka məsler ŋgay nakə faya ma giye aye. Tsa na, a slər siye i ŋgal mə walaŋ i gawla ŋgay hay, ³ hərwi matsətsehe ka Yesu: «Nəkar na, Kəriste nakə ma deyeweye aye daw? Kəgəbay nəmaā həba ndo mekeləŋ daw?» Ti ye ta tsətsah ka Yesu andza niye.

⁴ Yesu a mbədatay faya: «Dum təkərumay a Yuhana wu nakə ka tsənum aye ada wu nakə ka ŋgatumay aye. ⁵ Gwadumay na, guluf hay tə ŋgatay a dərə, ndo matəra eye hay ti ye lele, ndo madəgwada eye ta mbəl suwud suwud, mandək hay tə tsəne zləm, mədahaŋ hay ta lətsew a sifa, ndo i mətawak ta tsəne Labara Ŋwalak eye. ⁶ Məŋgwese ka gər i ndo nakə kə gər ha mədzele gər abəra ka neŋ bay aye!»

Yesu a tsik ka Yuhana madzəhuḅe ndo a yam

Luka 7.24-35

⁷ Gawla i Yuhana niye hay ti ye abəra mə dəma na, Yesu a dazlay mətsikatay a ndo neheye ka təv ŋgay aye ka Yuhana. A gwadatay: «Ka yum a kəsaf mata zəbaw na, ka mey? Ka zəbumaw ka guzer nakə mətasl faya ma bəliye ha aye daw? A'ay andza niye bay. ⁸ Ada ka yum, ka zəbumaw na, ka mey? Ka zəbumaw na, ka

ndo malambada bo eye tə peteked lele eye daw? Tsukudu kəkay? Ane tuk na, ndo neheye tə peteked ka bo lele aye na, nəteye mandza eye mə gay i bəy bagwar eye hay. ⁹ Ka yum mata zəbaw na, ka wuye mey? Ka zəbumaw na, ka ndo məde ha bazlam i Mbəlom daw? Ayaw, neŋgeye ndo məde ha bazlam i Mbəlom ada neŋ faya na gwadakumeye, neŋgeye a ze ndo məde ha bazlam i Mbəlom. ¹⁰ Yuhana na, ndo nakə tə watsa a Derewel aye, Mbəlom a gwad: «Neŋ na sləriye naha ndo məde ha bazlam ga kame yak. Ma lambadakeye na tsəved.*»

¹¹ «Neŋ faya na gwadakumeye: Sərum ha na, mə walaŋ i ndo zezeŋ hay tebiye ndo nakə a ze Yuhana madzəhuḅe ndo a yam aye na, andaya bay. Ane tuk na, ndo nakə neŋgeye tsekweŋ makətsa eye ma Bəy i Mbəlom aye na, a ze Yuhana. ¹² Kwa ahəl nakə Yuhana madzəhuḅe ndo a yam a tsikawa bazlam i Mbəlom a ndo hay aye hus anəke na, ndo mənə dərə i Mbəlom hay faya ta giye vərəm ta Bəy i Mbəlom ada tə dzawa faya bo matsəpe na. ¹³ Derewel i ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay tə derewel i Musa ta da ha Bəy i Mbəlom hus a həlay i Yuhana madzəhuḅe ndo a yam. ¹⁴ Tadə a sakum mədzal ha na, Yuhana neŋgeye Eliya tə watsa faya mə Derewel i Mbəlom, tə da ha tə gwad ma deyeweye.† ¹⁵ Ndo nakə zləm andaya faya mətsəne aye na, mā tsəne lele!»

¹⁶ Yesu a gwadatay sa: «Ndo neheye bəgom aye na, na ndzəkitiye tay ha bo na, tə way? Ta ndzək it bo na, ta wawa neheye mandza eye ka pələd nakə ndo hay tə hayawa faya gər aye, siye hay faya ta wudatay naha a siye hay. Tə gwadatay: ¹⁷ «Nəmaa fakum naha fagam i məhetse, ka hatsum bay, nəmaa gakum naha dəmes i mədahaŋ na, ka tuwum bay.» ¹⁸ Andza niye Yuhana madzəhuḅe ndo a yam a yaw, kə nda wu mənday, kə sa wu məse bay na, tə gwad: «Neŋgeye na, məsəfəre

* **11:10** Malasi 3.1; Madayaw abəra ma Ezipt 23.20. † **11:14** Malasi 3.23-24.

nakə ɲgwalak eye bay aye mə bo ɲgay.”
 19 Neɲ Wawa i Ndo, na yaw, na nda wu mənday ada na sa wu məse na, tə gwad: “Zəbum faya, ndo nakay i ɲgay a dzala na, ka wu mənday ada ka məse guzom. Neɲgeye na, dzam i ndo matsekele dzaɲgal hay ta ndo i mezeleme hay.” Ane tuk na, Metsehe i Mbəlom ma bəziye na, ta məsler neheye ma giye aye.»

Gəma neheye ta kərah mədza ha ka Yesu aye

Luka 10.13-15, 21-22

20 Ma dəba eye na, Yesu a pa bo ka məmatay ha mənese a gəma neheye a ge mə dəma masuwayaɲ haladzay aye, ane tuk na, ndo i gəma niye hay ta mbədə ha mede tay bay. A gwad: 21 «A nəkurom ndo i gəma i Koraziɲ hay, tuwum bo kurom, hərwi dəretsətseh ka gər kurom! A nəkurom ndo i gəma i Betesayda hay, tuwum bo kurom hərwi dəretsətseh ka gər kurom. Hərwi tadə masuwayaɲ neheye na ge mə gay kurom aye nā ge ma gəma i Tir ta gəma i Sidon na, atay na, ndo i gəma niye hay ta dzaliye bo tay ta tuwiye, ta pa ka bo taɲay manasa eye ada ta kutsiye bətekwew maləməts a gər hərwi mədə ha na, ta gər ha mezeleme tay. 22 Hərwi niye neɲ faya na gwadəkumeye: Pat nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye na, sariya kurom ma diye me ma ziye i ndo i gəma i Tir ta Sidon.

23 «Nəkurom ndo i gəma i Kafernahum hay, ka dzalum nəkurom na, Mbəlom ma ta həliye kurom a mbəlom wal daw? A'ay! Nəkurom duh na, Mbəlom ma ta mbəzliye kurom ha na, a təv məndze i mədahaɲ hay. Hərwi masuwayaɲ neheye na ge ma gəma kurom aye tā ge ma gəma i Sodom na, həbe atay gəma nakay ma giye andaya bəgom. 24 Andza niye, neɲ faya na gwadəkumeye, pat nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye na, sariya kurom ma diye me ma ziye i ndo i gəma i Sodom† hay.»

† 11:24 Zəba ma Mata 10.15. § 11:29 Yesu a tsik kanaɲ ka pendzeɲ i məndze mekeleɲ eye. Faya ma təriye tay ndo hay beke hay bay. *

* 12:3 Zəba ma 1 Samuyel 21.2-7.

25 Ma məndze tsekweɲ na, Yesu a gwad: «A nəkar Bəba Mbəlom, ndo mələve magərmbəlom ta dala. Na gaka sisəe hərwi nəkar ka dətay ha wu nakə maɲgaha eye a ndo neheye tə sər wuray bay aye. Ada ka ɲgaha abəra ka ndo i ndaraw hay ta ndo neheye nəteye tə sər wu aye. 26 Ayaw, Bəba Mbəlom, a yaka a gər a nəkar hərwi māt ge bo andza niye.»

27 A gwadətay: «Bəba ga kə vəleɲ wu hay tebiye. Ndəray a sər wawa bay, maa sər na, Bəba. Ndəray a sər Bəba bay, maa sər na, neɲ wawa ɲgay ada maa sər na ndo neheye a seɲ mədətay ha aye.»

28 Yesu a gwadətay sa: «A nəkurom neheye faya ka zlumeye wu mamba eye ada nəkurom madagər eye, dumara ka təv ga, neɲ na vəlakumeye mazəzukwe bo. 29 Rəhumeɲ ha gər, na tətikakumeye wu lele eye, hərwi neɲ ndo səkeffe eye, na gakumeye dəretsətseh bay. § Ta dedek ka hutumeye mazəzukwe bo. 30 Wu nakə na piye fakuma aye na, a wur bo məzle bay, wu nakə na vəlakumeye, ka zlumeye na, a mba bay.»

12

Maa ləvay gər a pat i mazəzukw bo na, Yesu
Markus 2.23-28; Luka 6.1-5

1 Pat i mazəzukw bo na, Yesu ta gawla ɲgay hay ti ye ta guvah wuray. Ma guvah eye niye tə ge a dəma na, wuye andaya tə zalay bəle. Ahəl nakə faya ta diye na, may a wur ka gawla i Yesu hay, tə pa bo ka məhəbe wu niye tə nda. 2 Farisa hay tə ɲgatatay na, tə gwaday a Yesu: «Zəba, gawla yak hay ta giye wu nakə bazlam i Mbəlom mapala eye a ge faya me pat i mazəzukw bo aye na, hərwi mey?»

3 Yesu a mbədətəy faya: «Dədə ka dzaɲgum wu nakə Davit a ge aye təbədew?» May a wur faya ta ndo ɲgay hay. 4 Tsa na, a fələkwa a madzawadzawa i mədəslyay ha gər a Mbəlom

ta ndo ngay hay. A ye naha, a zla makwala nakə tə vəlay a Mbəlom aye, a nda. A vəlatay a ndo ngay hay dərma, tə nda. Bazlam i Mbəlom mapala eye a vəl tsəved ka mənə na, a ndo məvəlay wu a Mbəlom dəkdek bəda?

⁵ «Kəgəbay ka dzanğum wu nakay mə derewel i Musa bəda? Pat i mazəzükw bo na, ndo məvəlay wu a Mbəlom mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ta rəhay ha gər a pat i mazəzükw bo bay, ta ge məsler. Ane tuk na, ta ge mənese bay.† ⁶ Neñ faya na gwada kumeye, wu nakə a ze gay i mədəslay ha gər a Mbəlom aye na, andaya kanañ.

⁷ «Tə watsa a Derewel i Mbəlom na, Mbəlom a gwad: “A señ na, gumay ngwalak a ndo bəna, gəna neheye ka kədəmeñeye bay.‡” Tadə ka tsənum wu nakay na, ndo neheye ta ge wuray bay aye na, kə gəsum tay ha bay. ⁸ Hərwi maa ləvay gər a pat i mazəzükw bo na, Neñ Wawa i Ndo.»

Yesu a mbəl ha ndo wuray maməta həlay eye

Markus 3.1-6; Luka 6.6-11

⁹ Yesu a ye abəra ka təv niye, a ye a gay i mađuwule me. ¹⁰ Mə dəma na, ndoweye andaya həlay ngay maməta eye. A satay a ndo hay məmay ha mənese a Yesu, ta tsətsah faya tə gwada: «Tsəved andaya məmbəle ha ndo pat i mazəzükw bo da?»

¹¹ Yesu a mbədatay faya: «Tadə ndo nəte mə walañ kurom təbañ ngay andaya nəte, təbañ ngay niye a dəd a bədiyem pat i mazəzükw bo na, ma zla ahaya abəra mə dəma bəda?»

¹² Kə ge andza niye na, ndo zezeñ a ze təbañ bəda? Bazlam kway mapala eye kə vəl tsəved ka məge ngwalak a ndo pat i mazəzükw bo!»

¹³ Tsa na, Yesu a gwada a ndo niye: «Nduda ha həlay yak!» Ndo niye a nduda ha həlay ngay. Tsa na, a mbəl lele andza həlay neñged.

¹⁴ Sototo, Farisa hay ti yaw abəra mə gay, ti ye tə haya gər. Tə ma ha

ka bo bazlam, ta hutaye tsəved ka məkədə Yesu na, kəkay.

Yesu neñgeye ndo i məsler nakə Mbəlom a zla aye

¹⁵ Ahəl nakə Yesu a sər ha Farisa hay faya ta pəliye tsəved ka məkədə na na, a ye abəra ka təv niye. Ndo hay haladzay tə pay bəzay, a mbəl tay ha ndo i dəvats hay tebiye. ¹⁶ Tsa na, a gatay me, a gwada: «Neñ way na, kə tsikumay a ndaray bay.» ¹⁷ A ge andza niye na, hərwi ada wu neheye Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom a tsik aye tā ge bo:

¹⁸ Mbəlom a gwad:

«Ndo i məsler ga nakə na zla aye na, anañ,
na wuda na haladzay,
məngwese ga tebiye ka gər ngay.
Na sləriye naha Məsəfəre ga ka neñgeye,
ma da tay ha dedek ga a ndo hay tebiye.

¹⁹ Ta təriye ta ndaray bay,
ma wudiye wuray bay,
ndaray ma tsəniye faya abəra məbəle wuray ka mazlazlañ i tsəved bay.

²⁰ Guzer nakə məhədzaka eye na, ma həbiye ha bay,
Ako nakə ndəzəzəzə ka lalam faya ma mbatiye na, ma ndəvay həlay ma mbatiye ha bay,

Ma giye andza niye hus ka vəlatay məngwese a ndo neheye dedek eye hay aye.

²¹ Ndo hay tebiye ta piye mədzal gər tay na, ka neñgeye.§»

Yesu a həhar fakalaw abəra mə bo i ndo wuray

Markus 3.20-30; Luka 11.14-23

²² Tə zlayaw ndo wuray guluf eye ada a sər mətsike me bay hərwi fakalaw mə bo ngay. Yesu a mbəl ha. Tsa na, ndo niye a tsik me lele ada a ngatay a dəre lele. ²³ A gatay a ndo hay hərbačkka, nəteye tebiye, tə

† 12:5 Məpesle 28.9-10. ‡ 12:7 Oze 6.6, matsika eye ma Mata 9.13. § 12:21 Ezay 42.1-4.

gwad: «Ndo nakay ma giye na, Wawa i Davit!»

²⁴ Farisa hay tə ngatay a wu nakə a ge bo aye na, tə gwad: «Maa vəlay gədan ka mahəhere fakalaw hay na, Bedzabul* bəy i fakalaw hay!»

²⁵ Ane tuk na, Yesu a sərətay naha ka wu nakə tə dzala aye, a gwadatay: «Tadə ndo i gəma hay ta ngəna, faya ta giye vərəm mə walaŋ tay na, gəma niye ma dziye. Tadə ndo i wuzlahgəma hay kəgəbay ndo hay ma bədgay tay faya ta kədiye bo na, wuzlahgəma niye kəgəbay bədgay niye ma ndziye huya bay. ²⁶ Tadə Fakalaw tə Fakalaw ta həhariye bo tay, ma giye magazləga ka bo ngay eye, ada bəy ngay ma ndziye huya na, ma kəkay? ²⁷ Ka gwadum maa vələŋ gədan ka mahəhere fakalaw na, Bedzabul. Ane tuk na, a dzam kurom hay na, maa vələtay gədan ka mahəhere fakalaw hay na, way? Andza niye, dzam kurom hay faya ta diye ha na, dedək andaya mə nəkurom bay. ²⁸ Maa vələŋ gədan a neŋ ka mahəhere fakalaw na, Məsəfəre i Mbəlom. Andza məgwede na, Bəy i Mbəlom ɓa ki yaw tsiy hus ka təv kurom.

²⁹ «Ndəray ma sliye məfələkwe a gay i ndo i gədan məhəla ahaya wu ngay bay. Ma ta sliye faya məfələkwe na, ma lahiye mədzewe na təday. Kə dzawa na tuk na, ma sliye faya mede a gay, məhəla ahaya wu ngay hay tuk.»

³⁰ A gwadatay sa: «Ndo nakə neŋgeye tə neŋ bay aye na, neŋgeye ndo i vərəm ga. Ndo nakə ka dzəna ga ka məhayatay gər a ndo ga hay bay aye na, ma həhariye tay ha kweye kweye. ³¹ Hərwi niye, neŋ faya na tsikakumeye: Tadə ndo zezeŋ kə ge mezeleme kwa waray tebiye, kəgəbay kə tsalay ka gər a Mbəlom na, Mbəlom ma pəsay ha mezeleme ngay. Ane tuk na, ndoweye kə tsalay ka gər a Məsəfəre Tsədəŋŋa eye na, Mbəlom ma pəsay ha mezeleme ngay bay. ³² Tadə ndoweye kə tsik wu

nakə ngwalak eye bay aye ka neŋ Wawa i Ndo na, Mbəlom ma pəsay ha mezeleme ngay. Ane tuk na, tadə kə tsik wu nakə ngwalak eye bay aye ka Məsəfəre Tsədəŋŋa eye na, Mbəlom ma pəsay ha mezeleme ngay bay, kwa anəke, kwa ka məndzibəra nakə ma deyeweye kame aye.

Dərizl i gərdaf ta hohway ngay eye hay

Luka 6.43-45

³³ «Kə ge dərizl i gərdaf ngwalak eye na, hohway ngay hay ngwalak eye. Kə ge dərizl i gərdaf eye ngwalak eye bay na, hohway ngay hay ngwalak eye bay. Andza niye ta səriye ha dərizl i gərdaf nakay ngwalak eye na, abəra ka hohway ngay hay. ³⁴ A nəkurom wawa i palas neheye! Nəkurom ngwalak eye hay bay. Ada ka slum-eye faya mətsike wu neheye ngwalak eye hay na, ma kəkay? Hərwi kwa way a ndohwa ahaya na, wu nakə maraha eye mə dərev ngay aye. ³⁵ Ndo nakə ngwalak eye na, ma giye wu ngwalak eye hay hərwi mə dərev ngay na, wu neheye ngwalak eye dərmak. Ndo nakə sewed eye na, ma giye wu neheye sewed eye hərwi dərev ngay maraha eye tə wu neheye sewed eye. ³⁶ Neŋ faya na tsikakumeye: Pat nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye na, bazlam neheye mətsike kəriye kəriye kwa way ma mbəday faya a gər ngay. ³⁷ Andza niye, Mbəlom ma gwadiye ka ge mənese bay kəgəbay ka ge mənese ka bazlam neheye ka tsik aye.»

Ndo hay ta tsətsah masuwayaŋ ka Yesu

Markus 8.11-12; Luka 11.29-32

³⁸ Ndo mədzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay, tə gwaday a Yesu: «Miter, a samay na, gamay masuwayaŋ.»

³⁹ Yesu a mbədatay faya: «Ndo neheye a həlay nakay na, nəteye sewed eye hay, nəteye ta mbəday dəba a Mbəlom, faya ta tsətsahiye masuwayaŋ. Ane tuk na, ma dəba

* 12:24 Bedzabul na, məzele mekeleŋ eye i Fakalaw.

i masuwayaŋ i Zonas ndo mæde ha bazlam i Mbəlom nakə tə ŋgatay aye na, ta ŋgateye a masuwayaŋ mekelen eye bay. ⁴⁰ Hərwi, Zonas kə ndza pat eye mahkar ada həvad eye mahkar ma kutes i kələf bagwar eye. Andza niye dərmaŋ neŋ Wawa i Ndo na ndziye pat eye mahkar ada həvad eye mahkar ma tsəvay. ⁴¹ Ahəl nakə ndo i Ninive hay tə tsəne labara nakə Zonas a tsikatay aye na, ta mbəda ha mede tay.† Ndo andaya kanaŋ bəgom a ze Zonas. Hərwi niye, ahəl nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye na, ndo i gəma i Ninive ta deyeweye ta lətsiye kame i ndo neheye bəgom aye ta matay ha mənese.

⁴² «ŋgwas wuray andaya, neŋgeye bəy bagwar eye, a yaw abəra ma diye i tsakay. A yaw mətəne bazlam i Salomon neheye maraha eye ta metsehe aye.‡ Ndo andaya kanaŋ a ze ha Salomon. Hərwi niye, ahəl nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye na, ŋgwas nakay bəy bagwar eye ma deyeweye abəra ma diye i tsakay, ma lətsiye kame i ndo neheye ma matay ha mənese aye.»

Məməw i məsəfəre nakə lele bay aye
Luka 11.24-26

⁴³ «Fakalaw ki yaw abəra mə bo i ndo na, ma diye ma dzədziye mə kəsaf, ma pəliye təv mazəzukw bo. Kə huta bay na, ⁴⁴ ma gwadeye a gər ŋgay: “Na mbədiye gər a gay ga nakə na yaw abəra mə dəma aye.” Ma mbədiye gər, kə ye naha kə ŋgatay a gay wuray mə dəma bay, mafada eye lele ada malambada eye. ⁴⁵ Tsa na, ma diye ma həlaweye siye i məsəfəre neheye sewed eye hay wene wene ta ze neŋgeye aye tasəla. Ta fələkwiye a gay, ta ndziye mə dəma. Ka mandəve eye na, wu niye ma miye ka ndo niye ma ziye nakə kurre aye. Ma giye bo ta ndo neheye ŋgwalak eye bay bəgom aye na, andza niye.»

† 12:41 Zonas 1-4. ‡ 12:42 1 Bəy hay 10.1-13. məkutse məkutse.

May i Yesu ta malamar ŋgay dedək eye hay

Markus 3.31-35; Luka 8.19-21

⁴⁶ Ahəl nakə Yesu faya ma tsikat-eye me a ndo hay aye, may ŋgay ta malamar ŋgay hay ti ye naha. Tə lətse ma bəra, ta pəla tsəved mətəsikay me a Yesu. ⁴⁷ Ndo nətə a ye ka təv i Yesu, a gwadəy: «Zəba, may yak ta malamar yak hay nətəye ma bəra, a satay mətəsikaka me.»

⁴⁸ Yesu a mbədatay faya: «May ga na, way? Malamar ga hay na, way hay?» ⁴⁹ Tsa na, a zəkwa həlay ka gawla ŋgay hay, a gwad: «May ga ta malamar ga hay na, nətəye anaŋ. ⁵⁰ Hərwi tadə ndoweye kə ge wu nakə a say a Bəba ga mə mbəlom na aye, neŋgeye malamar ga, ada may ga.»

13

Dzeke i ndo masləge

Markus 4.1-9; Luka 8.4-8

¹ Pat eye niye na, Yesu a yaw abəra mə gay, a ye a ndza ka me i dəlov. ² Ndo hay haladzay tə haya gər ka təv ŋgay. Hərwi niye a tsal a kwalalaŋ i yam wuray ka gər i yam a ndza a dəma. Ndo hay tebiye tə ndza ka me i dəlov. ³ Yesu a tətikatay wu haladzay a ndo niye hay ta dzeke.

A gwadətay: «Ndo wuray a ndo-hwaw abəra mə gay. A həl hulfe, a ye ha a pesl mata sləge. ⁴ A ye naha na, a dazlay a masləge. Ahəl nakə faya ma kutsiye hulfe* ŋgay a guvah aye na, siye hay tə kuts ka tsakay i tsəved. Diyeŋ hay ti yaw, tə pala na tebiye. ⁵ Hulfe mekelen eye a dəd ka sik i pələd, təv nakə bətekwew andaya faya haladzay bay aye. Hulfe niye hay tə ndzohwaw bəse tsa. Tə ndzohwaw bəse na, hərwi bətekwew andaya ka sik i pələd niye bay. ⁶ Ane tuk na, pat a tsaraw, a zla faya abəra ŋgulak na, a fəka tay ha hulfe niye hay tə ndzohwaw aye. Tə kula heryew heryew hərwi ta huta bəd məpe zləlay haladzay bay. ⁷ Neŋged a dəd a gay i

* 13:4 I tay na, ta sləga tə tsəluv təbey. Tə kuts ha

dak. Dak niye hay tə gəl. Tsa na, dak niye hay tə ɲgədətsa na hulfe niye a ndzohwaw aye, kwa hulfe niye hay ta ge bo bay ada ta nah bay. ⁸ Siye sa na, tə kuts ka təv lele eye, tə ndzohwaw na, lele. Tə gəl ada tə nah, gər eye həbəts həbəts lele. Mə walaɲ tay niye na, neheye hohway tay hay makwehe nəte na, wur eye a ge temerre, neɲged sa na, kuro kuro məkwa, ada siye kuro kuro mahkar.» ⁹ Yesu a ndəv ha andza niye na, a gwadətay: «Ndo nakə zləm andaya faya na, mā tsəne!»

Yesu a ge məsler ta dzeke na, hərwi mey?

Markus 4.10-12; Luka 8.9-10

¹⁰ Ma dəba eye na, gawla ɲgay hay ta həndzəf naha ka təv ɲgay, ta tsətsah faya: «Ka tsikatay me a ndo hay ta dzeke na, hərwi mey?»

¹¹ Yesu a mbədətay faya: «Nəkurom na, Mbəlom kə dəkum ha wu nakə maɲgaha eye ma bəy ɲgay aye. Ane tuk na, a nəteye na, kə dətay ha bay.

¹² Andza niye, ndo nakə wu ɲgay andaya na, ta səkahay ha sa ada i ɲgay ma giye haladzay. Ane tuk na, ndo nakə wuray ɲgay andaya bay aye na, kwa tsekwen eye nakə andaya faya aye na, ta buwiye na. ¹³ Hərwi niye na tsikatay me ta dzeke na, nəteye ta zəbiye faya tə dərə tay, ane tuk na, ta ɲgateye bay. Ta pay zləm, ane tuk na, ta tsəniye tə zləm tay bay, ta səriye bay. ¹⁴ Andza niye, wu nakə Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom a dā ha aye na, kə ge bo dedek. Mbəlom a gwad:

“Ka tsənumeye lele,
ane tuk na, ka sərumeye bay.

Ka zəbumeye faya lele,
ane tuk na, ka ɲgatume ye bay.

¹⁵ Ndo neheye na, ta kula ha gər tay tɔɲgwa tɔɲgwa.

Ta dəkə na zləm tay,
ta dərəzl na dərə tay.

A satay mənɲgatay tə dərə tay bay,
a satay mətsəne tə zləm tay bay,
a satay məsəre tə metsehe tay bay.

Tadə a satay mambəde ha mede tay na,

na mbəliye tay ha dərma k.†”

¹⁶ «Ane tuk na, nəkurom na, ka hutum mənɲgwese. Ka ɲgatumay a dərə, ada ka tsənum tə zləm kurom. ¹⁷ Neɲ faya na gwadəkumeye: Sərum ha na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay haladzay, ndo dedek eye haladzay a satay həbe mənɲgatay a wu nakə faya ka ɲgatume ye, ane tuk na, ta ɲgatay bay. A satay mətsəne wu nakə faya ka tsənumeye, ane tuk na, ta tsəne bay.»

*Yesu a dā ha dzeke i ndo maslāge
Markus 4.13-20; Luka 8.11-15*

¹⁸ «Dzeke i ndo maslāge nakay a say mənɲgwede me y na, tsənum. ¹⁹ Ndo neheye tə tsəne bazlam i Bəy i Mbəlom aye ada tə tsəne zləm bay aye na, ta ndzək it bo ta tsakay tsəved nakə hulfe a dəd faya aye. Fakalaw a yaw, a buwa na wu nakə ta sləga a dərəv tay aye. ²⁰ Siye hay ta ndzək it bo tə sik i pələd nakə hulfe a kuts faya aye. Tə tsəne bazlam i Mbəlom na, ta təma kwayaɲɲa tə mənɲgwese eye. ²¹ Ane tuk na, ta gəray tsəved a bazlam i Mbəlom ada mā pa zləlay a dərəv tay bay. Tə dzala ha faya na, tsekwen tsa. Dəretsətseh kəgəbay madzəgur me a ndzatay a gər hərwi bazlam i Mbəlom. Tsa na, tə gər ha mədzele gər abəra ka Mbəlom ta bəse. ²² Siye hay sa na, ta ndzək it bo ta hulfe neheye tə kuts a gay i dak hay aye. Tə tsəne bazlam i Mbəlom, ane tuk na, mədzal gər ka wu i mändzibəra, bor i zlele a ye tay a bo. Wu niye hay tə ɲgədətsa na bazlam i Mbəlom nakə mə dərəv tay aye. Tsa na, bazlam i Mbəlom kə wa hohway mə dərəv tay bay. ²³ Ndo mekeleɲ eye hay ta ndzək it bo ta dala nakə lele aye. Hulfe a kuts faya na, a ndzohw lele. Nəteye tə tsəne bazlam i Mbəlom na, ta təma a dərəv tay lele. Bazlam i Mbəlom a gəl mə dərəv tay lele ada a nah. Neɲged makwehe nəte na, wur eye a ge temerre, neɲged sa na, kuro kuro məkwa, siye kuro kuro mahkar.»

† 13:15 Ezay 6.9-10.

Guzer nakə ɲɟwalak bay aye

²⁴ Yesu a tsikatay dzeke mekelen eye, a gwadatay: «Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo na, ta ndo wuray a sləga hulfe lele eye a guvah ɲgay. ²⁵ Ta həvad, ahəl nakə ndo hay tebiye ka məndzəhəre na, ndo mənə dəre i ndo niye a ye a sləgay a dəma daw zunɟo a walaɲ i daw ɲgay niye. Tsa na, a ye ɲgway. ²⁶ Ahəl nakə wu hay tə ndzohw, faya ta diye tə gər aye na, daw zunɟo niye hay tə ndzohwaw dərma. ²⁷ Ndo i məsler hay ti yaw tə gwadəy a ndo i guvah: “Ndo i gay may, ka sləga a guvah yak na, hulfe lele tuk na, ada daw zunɟo a yaw a dəma na, mənɟay?” ²⁸ Ndo niye a mbədətay faya: “Maa ge wu niye na, ndo mənə dəre ga.” Ndo i məsler hay tə tsətsah faya, tə gwadəy: “A saka nəmaə ye mənɟwede ahaya abəra mə dəma daw zunɟo daw?” ²⁹ A gwadatay: “A’ay, kə ɲgwadum bay, ka ta ɲgwadumeye ka bo dziye ta daw. ³⁰ Gərūm tay ha tā nah ka bo dziye hus a həlay i mədze. A həlay i mədze na, na gwadətəye a ndo i məsler hay: Dzum na daw zunɟo təday. Barum na ada kə dzumay a ako. Daw na, hayumay gər ada kə pum na a de ga.”»

Wur i bəzan

Markus 4.30-32; Luka 13.18-19

³¹ Yesu a tsikatay dzeke mekelen eye sa, a gwadatay: «Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo na, wur i bəzan nakə ndo a zla a sləga a guvah ɲgay. ³² Mə walaɲ i wur i wu hay tebiye na, nənɟeye tsekwen. Ane tuk na, a ndzohw, a gəl na, a ze ala neheye tə sləga ka dədan aye tebiye. A təra andza gərdaf, dīyen hay tə ɲgar gay tay hay ka hawal eye hay.»

Dzeke i gəde

Markus 4.33-34; Luka 13.20-21

³³ Yesu a tsikatay dzeke sa, a gwadatay: «Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo na, gəde nakə ɲgwas a həl tsekwen a dzapa ha ta gufa aye. Gufa niye na, haladzay. A hələb tay ha ka bo

na, gufa niye mahələba eye a kwasa a həmbət.»

³⁴ Yesu a tətikatay wu ɲgay hay tebiye a ndo hay na, ta dzeke. A tsikawatay me ze mətsike ta dzeke bay. ³⁵ A tsikawa andza niye na, hərwi ada wu nakə ndo mədə ha bəzlam i Mbəlom a tsik aye mā ge bo. Mbəlom a gwad:

«Na tsikətəye wu na, ta dzeke.

Na datay ha wu neheye mənɟaha eye kwa abəra ka madazlay i məge məndzibəra aye.†»

Yesu a da ka guzer nakə ɲɟwalak eye bay aye

³⁶ Yesu a ndəv ha mətsike me na, a gər tay ha ndo hay, a ye a gay. Ahəl nakə nənɟeye mə gay aye na, gawla ɲgay hay ti ye ka təv ɲgay. Ti ye naha, ta tsətsah faya, tə gwadəy: «Damay ha dzeke i daw zunɟo nakə ma guvah aye.»

³⁷ Yesu a mbədətay faya: «Ndo nakə a sləga wur i wu ɲɟwalak eye na, neɲ Wawa i Ndo. ³⁸ Guvah na, məndzibəra. Wur i wu ɲɟwalak eye na, ndo neheye ma Bəy i Mbəlom aye. Daw zunɟo na, ndo neheye ta rəhay ha gər a Fakalaw aye. ³⁹ Ndo mənə dəre nakə a sləga daw zunɟo aye na, Fakalaw. Mədze wu abəra ka dala na, mādəve i məndzibəra nakə Mbəlom ma ndəviye ha aye. Ndo i məsler hay na, gawla i Mbəlom hay. ⁴⁰ Andza nakə tə həl daw zunɟo tə dzay a ako aye na, Mbəlom ma ndəviye ha məndzibəra andza niye dərma. ⁴¹ Neɲ Wawa i Ndo na sləraweye gawla i Mbəlom hay. Ta həliye tay ha abəra ma Bəy i Mbəlom ndo neheye tebiye faya ta səpatiye tay ha ndo hay a mezeleme aye ta ndo neheye faya ta giye wu nakə ɲɟwalak eye bay aye. ⁴² Ta kutsiye tay ha a ako bagwar eye. Mə dəma na, ta tuwiye tə mahəpədə zler eye.‡ ⁴³ Ane tuk na, ndo neheye tə pay naha faya a Mbəlom aye na, ta dəviye wuzl wuzl andza pat ma Bəy i Bəba tay Mbəlom. Ndo nakə zləm andaya faya aye na, mā tsəne!»

† 13:35 Dəmes hay 78.2. § 13:42 Zəba ma Mata 8.12.

Zlele manğaha eye

⁴⁴ Yesu a gwadātay sa: «Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo tə zlele nakə tə la na a guvah aye. Ndo a huta na zlele eye niye ada a la na, a nğaha na sa. A yay a gər haladzay. A ye a səkəm ha wu nğay hay tebiye ada a səkəm guvah niye.»

Wu i maslawa

⁴⁵ A gwadātay sa: «Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo sa na, ndo masəkəm ha wu hay. Ma pəliye wu i maslawa neheye a le haladzay aye. ⁴⁶ Kə huta wu nakə a ze tay ha siye hay tə məle aye na, ma diye ma səkəmiye ha wu nğay hay tebiye ka tsakala. Suloy aye na, ma səkəma ahaya wu i maslawa niye.»

Gadañ

⁴⁷ A gwadātay sa: «Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo na, ta gadañ. Ta kal a dəlov na, ma gəsaweye kələf wal wal haladzay. ⁴⁸ Gadañ niye kə rah tə kələf na, ta vaha ahaya abəra ma yam. Ta vaha ahaya na, ta ndziye toñ, ta paliye kələf nğwalak eye hay. Ta piye tay ha a kəteh. Siye neheye nğwalak eye bay aye na, ta miye tay ha. ⁴⁹ Ma giye bo pat nakə Mbəlom ma ndəviye ha məndzibəra eye na, andza niye. Gawla i Mbəlom hay ta deyeweye ta nğəniye tay ha ka bo abəra ndo i sewed hay ta ndo nğwalak eye hay. ⁵⁰ Ndo i sewed hay na, ta kutsiye tay ha a ako. Mə dəma na, ta tuwiye tə mahəpəde zler eye.* »

Mandəve i bazlam

⁵¹ Yesu a tsətsah fataya, a gwadātay: «Wu neheye tebiye na tsik aye na, ka tsənum daw?»

Ta mbəday faya: «Ayaw, nəmaa tsəne.»

⁵² A gwadātay: «Andza niye, ndo mədzañgawa bazlam i Mbəlom ma-pala eye a təra gawla ma Bəy i Mbəlom na, a ndzəkit bo ndo i gay nakə faya ma ndohwa ahaya zlele nğay abəra mə wu nakə wedeye ada abəra mə wu nakə guram aye.»

* 13:50 Zəba ma Mata 8.12.

Ndo i gəma i Nazaret hay ta kərah Yesu

Markus 6.1-6; Luka 4.16-30

⁵³ Ahəl nakə Yesu a ndəv ha mətsikatay dzeke neheye aye na, a ye abəra ka təv eye niye. ⁵⁴ A ye a Nazaret, gəma nakə a gəl mə dəma aye. Mə dəma na, a ye a gay i mađuwule me. A ye naha a pa bo ka matətikatay wu a ndo hay. A gatay a ndo neheye tebiye mə dəma aye hərbəbəkka. Tə gwadawa: «A hutaw metsehe nakay na, mənğay? Maa vəlay gədañ ka mäge masuwayañ neheye na, way? ⁵⁵ Nənğeye na, wawa i Mari ada bəba nğay na, ndo matsətsede mayako bəda? Malamar nğay hay na, Yakuba, Yusufa, Simon ada Yuda bəda? ⁵⁶ Ada malamar nğay dem eye hay nəteye andaya mə walañ kway bəda? Maa vəlay gədañ nakay tebiye na, way?» ⁵⁷ Yawa, hərwi wu neheye tebiye aye, ndo i gəma niye hay ta kərah mədzal ha ka Yesu.

Yesu a gwadātay: «Ndo məde ha bazlam i Mbəlom na, ndo hay ta təma na ada tə dəslyay ha gər kwa mənğay. Ane tuk na, ma gəma nğay nakə tə wa mə dəma ada mə gay nğay na, ta rəhay ha gər bay.»

⁵⁸ Ma Nazaret na, Yesu kə ge masuwayañ haladzay bay hərwi ta dzala ha bay.

14

Məmate i Yuhana madzəhuəbe ndo a yam

Markus 6.14-29; Luka 3.19-20, 9.7-9

¹ A həlay niye na, Herod nənğeye bəy ka dala i Galile, a tsəne faya ta tsikiye ka Yesu. ² Herod a gwadātay a ndo i məsler nğay hay: «Ndo niye ma giye na, Yuhana madzəhuəbe ndo a yam. Kə mbəlaw abəra ma mədahañ. Hərwi niye nakə a huta gədañ ka mäge masuwayañ.»

³⁻⁴ Andaya kə ndza haladzay, Herod a zla Herodiyad, nğwas i malamar nğay Filip. Hərwi niye, Yuhana a gwadaway: «Ta vəl tsəved

mæzle ŋgwas nakay bay.» Tsa na, Herod a gwadatay a ndo hay tâ gəs na Yuhana, tâ dzawa na ada tâ pa na a dangay. ⁵ A say a Herod məkəde na Yuhana, ane tuk na, a dzədzaratay a ndo hay, hərwi ndo hay tə dzala Yuhana na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom.

⁶ Pat i magurlom i məwe Herod na, dem i Herodiyad a hats kame i ndo neheye Herod a zalatay a magurlom aye. Məhetse i dem niye a yay a gər a Herod. ⁷ Tsa na, a mbadāy a dem niye, a gwaday: «Wu nakə ka tsətsah tebiye na vəlakeye.»

⁸ Dem niye tə ma ha ka bo bazlam ta may ŋgay. Tsa na, a ye a gwaday a Herod: «Dəseŋew gər i Yuhana madzəhuḅe ndo a yam ka bəgəlam.»

⁹ Andza niye na, a yay a gər a bəy bay. Ane tuk na, 6a kə mbada kame i ndo neheye mazala eye hay a magurlom aye. A vəl tsəved, tâ ye tâ dəsawaw.

¹⁰ A slər ndo a gay i dangay, mâ dəsaw gər i Yuhana madzəhuḅe ndo a yam.

¹¹ Ndo a ye, a dəsaw gər i Yuhana a pa ahaya ka bəgəlam. Tə vəlay a dem niye. Dem niye a vəlay a may ŋgay.

¹² Gawla i Yuhana hay tə tsəne na, ti yaw, tə zla ahaya mədahan i Yuhana abəra ma dangay tə la na. Tsa na, ti ye tə da ha wu nakə a ge bo aye a Yesu.

Yesu a vəlatay wu mənday a ndo hay gwezem zlam

Markus 6.30-44; Luka 9.10-17; Yuhana 6.1-14

¹³ Yesu a tsəne labara niye na, a ye mahəŋgeye tə kwalalaŋ i yam hərwi mede a təv dəreŋ eye abəra ka ndo hay. Ane tuk na, ndo hay ta sər faya. Ti yaw abəra ma wuzlahgəma hay, tə pay bəzay a Yesu. ¹⁴ A ndisl a təv niye na, a mbəzlaw abəra mə kwalalaŋ i yam. A ŋgatay a ndo hay haladzay na, tə gay mə bo. A mbəl tay ha ndo i dāvats tay neheye tə həl naha aye.

¹⁵ Huwa a ge na, gawla i Yesu hay ta həndzəd ka təv i Yesu, tə gwaday: «Mazlambar həvad ada təv nakay kəsaf.

Gwadatay a ndo hay tâ ye a wuzlahgəma hay hərwi ada tâ ye, tâ səkəməw wu mənday.»

¹⁶ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Tâ ye bay. Bo kurom eye vəlumatay wu mənday.»

¹⁷ Tə gwaday: «Makwala andaya fakwaya kanaan na, tapa zlam tə kələf sulo tsiy tuk na, kəkay?»

¹⁸ Yesu a gwadatay: «Həlumen ahaya.» ¹⁹ Tsa na, a gwadatay a ndo hay: «Ndzum ka dala!»

Yesu a həl makwala neheye tapa zlam tə kələf sulo aye. A zəba dəre a mbəlom, a gay naha sisə a Mbəlom. A ŋgəna ha makwala niye hay ada a vəlatay a gawla ŋgay hay. Gawla ŋgay hay ta ŋgənatay a ndo hay. ²⁰ Kwa way a nda ka mərəhe. Gawla i Yesu hay tə hayay gər a siye nakə a ləkaw aye na, a rah a gwaŋ kuro gər eye sulo. ²¹ Ndo neheye tə nda makwala niye na, hasləka hay ta giye gwezem zlam. Ŋgwas hay ta wawa hay na, ta pasla tay ha bay.

Yesu a ye ka gər i yam tə sik

Markus 6.45-52; Yuhana 6.15-21

²² Kwayaŋŋa Yesu a gatay kutoŋ a gawla ŋgay hay tâ tsal a kwalalaŋ i yam, tâ lahay kame mede a diye i dəlov neŋged həlay nakə bo ŋgay eye ma gwadateye a ndo hay «Dum kurom» aye. ²³ Ndo hay ti ye wu tay na, Yesu a tsal a tsaholok mahəŋgeye hərwi maduwulay me a Mbəlom. Həvad a ge na, neŋgeye huya ma tsaholok niye.

²⁴ Kwalalaŋ i yam nakə gawla ŋgay hay mə dəma aye, dəreŋ ta dala, wudək wudək ma wuzlah i yam. Mətasl faya ma vəzliye haladzay, a say məme ha kwalalaŋ i yam ta dəba ada yam faya ma bəliye ha kwalalaŋ i yam haladzay. ²⁵ Ta mbəlomda na, Yesu a ye ka təv i gawla ŋgay hay ka gər i yam tə sik. ²⁶ Tə ŋgatay a Yesu faya ma diye ka təv tay ka gər i yam tə sik na, ta dzədzar haladzay, tə gwad:

* **14:26** Ndo siye tə pa a mədzal gər tay na, wu matəre ka ndo andaya. I tay wu matəre ka ndo na, ndo nakə a mət ada a maw a bəra a walaŋ i ndo hay aye, a ge zluwer.

«Ma giye na, wu matære ka ndo!» Ta wuda ka bo tæ madzædzar eye.*

²⁷ Ane tuk na, Yesu a gwadätay: «Tete kurom! Kâ dzædzarum bay. Nakay na, neŋ!»

²⁸ Kwayaŋŋa Piyer a tsikay naha me, a gwadätay: «Bæy Maduweŋ, kæ ge nækar na, væleŋ tsæved nâ ye naha ka tæv yak ka gær i yam tæ sik.»

²⁹ Yesu a mbæday faya, a gwadätay: «Dara.»

Tsa na, Piyer a ndohwaw abæra mæ kwalalaŋ i yam, a pa bo ka mede ka gær yam hærwi mædze gær tæ Yesu.

³⁰ Ane tuk na, a zæba mætasl faya ma væzliye haladzay na, a dzædzar. A dazlay mændermede a yam. Tsa na, a wuda ka bo: «Bæy Maduweŋ, tæma ga ha tey!»

³¹ Kwayaŋŋa, Yesu a bæzay naha hælai a Piyer, a gæs na, a gwadätay: «Mædzal gær yak hala bay. Ka ge ha mædzal gær yak sulo sulo na, hærwi mey?»

³² Tæ tsal a kwalalaŋ i yam sulo tay eye. Tsa na, mætasl a ndza dædik, a væzl sa bay. ³³ Gawla ŋgay neheye mæ kwalalaŋ i yam aye ta dækway gurmets a Yesu, tæ gwadätay: «Nækar na, Wawa i Mbælom dedek!»

Yesu a mbæl tay ha ndo i dævats hay ma gæma i Genesaret

Markus 6.53-56

³⁴ Yesu ta gawla ŋgay hay tæ tas abæra ma dælov na, tæ ndisl a gæma i Genesaret. ³⁵ Ndo i tæv niye tæ sær ha Yesu ki yaw. Ti ye tæ tsikatay a ndo hay tebiye Yesu ki yaw. Ndo hay tæ tsæne na, tæ hælaw ndo i dævats hay tebiye ka tæv i Yesu. ³⁶ Tæ gay amboh a Yesu, tæ gwadätay: «Ndo i dævats hay tâ ye naha tâ lamay a me i peteked yak nets na, tsiy.» Tsa na, ndo i dævats neheye ta lamay aye na, ta mbæl tebiye.

15

Kule i bæba tæte hay

Markus 7.1-13

¹ Farisa hay ta ndo mædzangawa bazlam i Mbælom mapala eye ti yaw

abæra ma Zerozelem, ti ye ka tæv i Yesu, tæ gwadätay: ² «Gawla yak hay ta ræhay ha gær a kule i bæba tæte kway hay bay na, hærwi mey? Ahæl nakæ ta ndiye daf aye na, tæ bara hælai andza i kule i bæba tæte kway hay tæbey na, hærwi mey?»

³ Yesu a mbædatay faya, a gwadätay: «Nækurom, ka ræhumay ha gær a bazlam i Mbælom mapala eye bay hærwi kule i bæba tæte kurom hay na, hærwi mey? ⁴ Andza niye, Mbælom a gwad: «Ræhay ha gær a bæba yak ta may yak.» A gwad sa: «Ndoweeye kæ tsadäy a bæba ŋgay ta may ŋgay na, kutoŋ tâ kæd na a bæd.*» ⁵ Ane tuk na, nækurom faya ka gwadumateye a ndo hay: «Ka slumeye faya mægwadätay a bæba kurom hay ta may kurom hay: Hæbe na, næmaa dzæniye kurom. Ane tuk na, næmaa vælai ha a Mbælom. ⁶ Kâ ræhumay ha gær a bæba kurom sa bay.» Andza niye, faya ka mbatumeye ha Derewel i Mbælom hærwi kule kurom. ⁷ Nækurom na, ndo i bæbærek hay! Ezay ndo mæde ha bazlam i Mbælom a tsik fakuma na, dedek. A tsik ahæl niye, Mbælom a gwad:

⁸ «Ndo neheye ta zembedeŋ na, tæ bazlam dækdæk tsa, dærev tay na, dæreŋ tæ neŋ. ⁹ Næteye faya ta zembedeŋeye kæriye, ane tuk na, kæriye bæna dedek bay. Wu nakæ faya ta tætikateye a ndo hay aye na, bazlam mapala eye i ndo hay tsa.†»»

Wu nakæ ma nasiye ha ndo aye

Markus 7.14-23

¹⁰ Tsa na, Yesu a zalatay a ndo hay haladzay, a gwadätay: «Pum zlæm ada tsænum wu nakay. ¹¹ Maa nas ha ndo na, wu nakæ a ye a bazlam aye bay. Ane tuk na, maa nas ha ndo na, wu nakæ a yaw abæra mæ bazlam aye.»

¹² Gawla i Yesu hay ta hændzæd naha ka tæv i Yesu, tæ gwadätay: «Bazlam yak neheye ka tsik aye kæ ndalatay a Farisa hay na, ka sær tæbædew?»

* **15:4** Madayaw abæra mæ Ezipt 20.12; Bazlam mapala eye masulo eye 5.16 ada Madayaw abæra mæ Ezipt 21.17. † **15:9** Ezay 29.13.

13 Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Dərizl i gərdaf neheye Bəba ga nakə mə mbəlom a zəv bay aye na, ta ngwadiye tay ha abəra mə dəma. 14 Gərum tay ha, nəteye na, guluf neheye faya ta gəsətay həlay a guluf hay aye. Guluf ma gəsəye həlay a guluf neŋged na, nəteye salamay ta dədiye a bədf.»

15 Tsa na, Piyer a gwaday: «Damay ha dzeke nakay.»

16 Yesu a gwadatay: «Nəkurom dərma, ka sərūm zuk bay daw?

17 Wu nakə a ye tə bazlam aye na, ma diye a kutes ada ma deyeweye abəra mə bo na, ka sərūm təbədew?

18 Ane tuk na, wu nakə a yaw abəra mə bazlam aye na, a yaw mə dərev ada maa nas ha ndo na, neŋgeye.

19 Andza niye, maa yaw abəra mə dərev na, mədzal gər neheye ngwalak eye bay aye, məkədə gər i ndo, məge madama, mede nakə ngwalak eye bay aye, məge məkal, maraw me kame i sariya, maŋgəlay bəzay a ndo hay.

20 Wu nakə ma nasiye ha ndo aye na, neheye anaŋ aye. Ane tuk na, mənđe wu mənđay ze məbere həlay andza kule i bəba tətə kway na, ma nasiye ha ndo bay.»

Ngwas i Kanan wuray a dzala ha ka Yesu

Markus 7.24-30

21 Ma dəba eye na, Yesu a lətse abəra ma təv niye, a ye ka dala i Tir ada a Sidon. 22 Mə dəma na, ngwas i Kanan† wuray a ndzawa ka dala eye niye. Yesu a ndisl naha na, a ye ka təv ngay. A pa bo ka mawude, a gwaday: «Bəy Maduweŋ, Wawa i Davit, nā gaka mə bo təbədew! Dem ga andaya mətagay, məsəfəre nakə ngwalak eye bay aye faya ma geye dəretsətseh haladzay.»

23 Ane tuk na, Yesu a mbəday faya kwa tsekweŋ bay tebiye.

Gawla ngay hay ta həndzədf ka təv ngay, ta tsətsah faya, tə gwaday: «Həhar na ngwas nakay, hərwi faya

ma pakweye bəzay tə mawude ngay neheye.»

24 Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Mbəlom a sləra ga ahaya na, hərwi ndo i Israyel hay, nəteye neheye andza təbaŋ mədze eye hay aye.»

25 Ane tuk na, ngwas niye a ye naha, a dəkway gurmets a huvo, a gwaday: «Bəy Maduweŋ, dzəna ga!»

26 Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Məzle wu mənđay i wawa hay, məkalatay ha a kəra hay na, lele bay.»

27 Ngwas niye a gwaday faya: «Bəy Maduweŋ, ka tsik na, dedək. Ane tuk na, tadə ndo i gay faya ma ndiye wu mənđay na, kəra hay ta diye ta paliye neheye a kutsaw faya abəra aye.»

28 Tsa na, Yesu a mbəday faya a ngwas niye, a gwaday: «Ngwas, mədzal gər yak nakə ka neŋ aye na, haladzay. Wu nakə ka tsətsah aye na, mā ge bo andza nakə a saka aye.» Kwayaŋŋa dem ngay a mbəl.

Yesu a mbəl tay ha ndo i dəvats hay haladzay

29 Ma dəba eye na, Yesu a lətse abəra ka təv niye, a ye ka me i dəlov i Galile. A ye naha a tsal a mahəmba. Mə dəma na, a ndza ka dala. 30 Ndo hay haladzay ti ye naha ka təv ngay. Tə həlay naha ndo neheye ta dzəgədəsła aye, guluf hay, ndo matəra eye, mandək hay ada tə siye i ndo i dəvats hay. Ti ye naha, tə həna tay ha kame i Yesu ada a mbəl tay ha. 31 A gatay a ndo hay hərbaəbəkka, hərwi tə ngatay a mandək hay faya ta tsikiye me lele, ndo matəra eye hay ta mbəl, ndo neheye ta dzəgədəslawa aye ti ye lele, guluf hay tə ngatay a dəre kwetseh kwetseh. Ndo niye hay tə gwad: «Nəmaa zambadaka a nəkar Mbəlom i Israyel hay!»

Yesu a vəlatay wu mənđay a ndo hay gwezemfad

Markus 8.1-10

32 Yesu a zalatay a gawla ngay hay, a gwadatay: «Ndo neheye na, tə geŋ

† 15:22 Ngwas nakay na, dem i Yahuda hay bay. Məzele Kanan na, tə zalawatay ha na, a ndo neheye mandza eye ma gəma i Tir ta Sidon aye.

mə bo haladzay hərwi anan məhəne mahkar na, nəteye ka təv ga ada wu mənday andaya fataya bay. A seŋ məgwadatay “Dum kurom” ze mənde wu mənday bay. Ta giye bəle ka tsəved.»

³³ Gawla ŋgay hay tə gwadāy: «Mə kəsaf nakay na, ka hutakweye wu mənday dā məvəlatay a ndo neheye haladzay aye na, mənŋgay?»

³⁴ Yesu a gwadāy: «Tapa i makwala andaya fakuma na, nday?»

Ta mbəday faya, tə gwadāy: «Tasəla. Ada kələf wawa eye hay andaya tsakway dərma.»

³⁵ Tsa na, Yesu a gwadāy a ndo hay tā ndza ka dala. ³⁶ Yesu a həl tapa i makwala neheye tasəla aye tə kələf niye hay, a gay naha sīsə a Mbəlom. A ŋgəna ha ada a vəlatay a gawla ŋgay. Tsa na, gawla ŋgay hay tə vəlatay a ndo hay. ³⁷ Ndo hay tebiye tə nda ka mərəhe andza nakə a satay aye. Tə hayay gər a siye neheye a ləkaw aye na, a rah a kətəh tasəla. ³⁸ Ndo neheye tə nda wu mənday niye na, hasləka hay nəteye gwezem fad, ŋgwas hay ta wawa hay mə dāma bay.

³⁹ Ma dəba eye na, Yesu a gwadāy a ndo hay: «Dum kurom a mətəgay kurom hay tuk.» Nənŋeyə a tsal a kwalalan i yam, a ye ka dala i Magadan.

16

Farisa hay ta Saduke hay ta tsətsah masuwayan ka Yesu

Markus 8.11-21; Luka 12.54-56

¹ Farisa hay ta Saduke hay ta həndzəd ka təv i Yesu. A satay məhəle faya abəra suwat. Ta tsətsah faya, tə gwadāy: «Gamay masuwayan nakə ma diye ha ka yaw abəra ka təv i Mbəlom aye.»

² Yesu a mbədatay faya, a gwadāy: «Nəkurom ka zəbum ka pat faya ma dədiye na, ka gwadum: “Tədə na, pat ma dəviye lele hərwi mbəlom a zəba ndozza.” ³ Tə mekedə pərik ka ŋgatumay mbəlom a zəba andza pat na, ka gwadum: “Bəgom na, yam

ma piye.” Andza niye ka sərūm mənŋəne ha ka bo abəra həlay nakə ma giye tə mazəbe ka mbəlom, ada wu neheye faya ta giye bo anəke aye a say məgwədə meŋ na, ka sərūm bay na, hərwi meŋ? ⁴ Ndo neheye a həlay nakay na, nəteye sewed eye hay, nəteye ta mbəday dəba a Mbəlom, faya ta tsətsahiye masuwayan. Ane tuk na, ma dəba i masuwayan i Zonas* ndo mədə ha bazlam i Mbəlom nakə tə ŋgatay aye na, ta ŋgateye a masuwayan mekelən eye bay.»

Tsa na, Yesu a gər tay ha, a ye ŋgway.

⁵ Yesu ta gawla ŋgay hay tə tsal a kwalalan i yam, ti ye ka dəlov, tə tas a diye nənŋed. Ti ye na, ta mətəsa ha gər ta məzle makwala ka həlay. ⁶ Yesu a gwadāy: «Gum metsehe! Tsəpum gər kurom abəra ka gədə i Farisa hay ta Saduke hay.»

⁷ Nəteye tə tsəne andza niye, tə kəd wuway mə walan tay, tə gwad: «A tsik andza niye na, hərwi nakə ka mətəsakwa ha gər ta məzlaw makwala aye.»

⁸ Yesu a sərətay naha ka wu nakə faya ta dzaliye faya aye, a gwadāy: «Nəkurom na, mədzał gər a kətsakum. Ka kədum wuway ka makwala na, hərwi meŋ? ⁹ Hus anəke ki yakum a mədzał gər kurom zuk bay daw? Makwala tapa zlam, ndo hay gwezem zlam tə nda ada siye ka hayumay gər na, gwan nday na, a makumaw a gər təbədew? ¹⁰ Ada makwala nakə tapa tasəla, ndo hay gwezem fad tə nda aye na, kə makumaw a gər bədaw? Ka hayumay gər a siye na, kətəh nday? ¹¹ Na gwadakum: Tsəpum gər kurom abəra ka gədə i Farisa hay ada i Saduke hay. Na tsikakum ka makwala bay na, ka sərūm təbədew?»

¹² Gawla i Yesu hay tə sər ha tuk Yesu a tsikatay «Tsəpum gər kurom» na, abəra ka gədə nakə a kwasawa ha wu aye bay. Ane tuk na, ta tsəpiye gər tay na, abəra ka matətike i Farisa hay ta Saduke hay.

* 16:4 Zəba mə Mata 12.41.

Piyer a da ha Yesu nenɓe Kariŋte
Markus 8.27-30; Luka 9.18-21

¹³ Ma dɓa eye na, Yesu ta gawla ngay hay ti ye ka dala i Sezare Filipi. Tɓ ndisl a dɓma na, a tsatsah ka gawla ngay hay, a gwadatay: «Ndo hay tɓ gwad ka nen Wawa i Ndo na, nen way?»

¹⁴ Ta mbɓday faya, tɓ gwaday: «Ndo mekenen eye hay tɓ gwad nɓkar na, Yuhana madzɓhuɓe ndo a yam. Ndo siye hay tɓ gwad nɓkar na, Eliya. Ndo siye hay sa na, tɓ gwad nɓkar Zeremi kɓgɓbay nɓkar nɓte mɓ walaŋ i siye i ndo mɓde ha bazlam i Mbɓlom hay.»

¹⁵ Yesu a gwadatay: «Ada nɓkurom ka gwadum i kurom, nen na, way?»

¹⁶ Simon Piyer a mbɓday faya, a gwaday: «Nɓkar na, Kariŋte, Wawa i Mbɓlom nakɓ ta sifa aye.»

¹⁷ Yesu a gwaday: «Mɓngwese ka gɓr yak Simon wawa i Zonas hɓrwi maa dɓka ha dedek nakay na, ndo zezen bay. Ane tuk na, maa dɓka ha na, Bɓba ga mɓ mbɓlom. ¹⁸ Nen faya na gwadakeye: Nɓkar na, Piyer, andza mɓgwede pɓlad. Na hayay gɓr a ndo ga hay na, ka pɓlad eye nakay andza pɓlad nakɓ ta dɓzliye faya gay aye. Gɓdan i mɓdahaŋ ma sliye mɓgatay wuray kwa tsekwen bay. ¹⁹ Na vɓlakeye kɓle i mahɓndɓke mɓged i Bɓy i Mbɓlom. Wu nakɓ ka kɓrah ka mɓndzibɓra aye na, ta kɓrahiye mɓ mbɓlom. Wu nakɓ ka tɓma ka mɓndzibɓra aye na, ta tɓmiye mɓ mbɓlom.»

²⁰ Tsa na, Yesu a gatay me a gawla ngay hay lele, a gwadatay: «Nen na, Kariŋte, kɓ tsikumay a ndɓray bay.»

Yesu a da ha mɓmɓte ngay ta
mɓmbɓlaw ngay abɓra ma mɓdahaŋ
Markus 8.31-33; Luka 9.22

²¹ Yesu a dazlay mɓdatay ha a gawla ngay hay parakka, a gwadatay: «Kuton na diye a Zerozelem ada madugula i Yahuda hay, bagwar hay i ndo neheye tɓ vɓlaway wu a Mbɓlom aye ta ndo neheye tɓ dzanɓgawa bazlam i Mbɓlom mapala eye ta seneye

dɓretsɓtseh. Ta kɓdiye ga ada mɓhɓne sulo mamahkar eye na, na lɓtseweye abɓra ma mɓdahaŋ.»

²² Piyer a zalay a Yesu kɓtsah mahɓngeye, a gay me, a gwaday: «Bɓy Maduwen, Mbɓlom mɓ tsɓpa kar. Ta dedek wuray ma gakeye bay.»

²³ Ane tuk na, Yesu a mbɓda me, a gwaday a Piyer: «Do abɓra ka tɓv ga! Do a dɓba, nɓkar na, Fakalaw. Faya ka ngiye fagaya bɓalay. Ka dzala gɓr andza Mbɓlom bay, ka dzala gɓr na, andza i ndo zezen.»

Mɓpay bɓzay a Yesu na, kɓkay?
Markus 8.34-9.1; Luka 9.23-27

²⁴ Yesu a gwadatay a gawla ngay hay sa: «A say a ndoweeye mɓpen bɓzay na, mɓ gɓr ha wu nakɓ a say a dɓrev ngay aye. Mɓ zla mayako mɓzlɓmbɓda eye ada mɓ pen bɓzay.†

²⁵ Andza niye, ndo nakɓ a say mɓtɓme ha mɓsɓfɓre ngay aye na, ma dziye ha dɓh. Ane tuk na, ndo nakɓ ma dziye ha mɓsɓfɓre ngay hɓrwi ga aye na, ma hutiyeye na dɓh. ²⁶ Tadɓ ndoweeye kɓ huta zlele i mɓndzibɓra tebiye a nenɓe, ane tuk na, kɓ dze ha mɓsɓfɓre ngay na, ngama eye na, mey? Wu andaya nakɓ ndo ma sliye mɓmbɓda ahaya mɓsɓfɓre ngay na, mey? ²⁷ Nen Wawa i Ndo na deyeweye ta gawla i Mbɓlom hay ma mɓzlaɓ i Bɓba ga. Na yaw na, na vɓleye kwa a way wu i madagɓr ngay andza mɓsler ngay neheye a ge aye. ²⁸ Nen faya na gwadakumeye: Sɓrum ha na, ndo siye hay mɓ walaŋ kurom neheye anɓke kanaŋ aye na, ta mɓtiye zuk bay, ta nɓgeteneye a nen Wawa i Ndo, na deyeweye andza bɓy tɓday.»

17

Bo i Yesu a mbɓda
Markus 9.2-13; Luka 9.28-36

¹ Ma dɓa i mɓhɓne mɓkwa na, Yesu a zla Piyer, Yakuba ada Yuhana mala-mar i Yakuba. A ye tay ha a gɓr i mahɓmba zɓbol eye, dɓren abɓra ta ndo hay. ² Mɓ dɓma na, Yesu a mbɓda ka dɓre tay. Dɓre ngay a

† 16:24 Zɓba mɓ Mata 10.38.

dāv andza pat, ada peteked ngay hay ta tēra herre kudekudek a dāv dzay-dzay. ³ Kwayanṅa gawla i Yesu neh-eye mahkar aye tē ngatatay a Musa ta Eliya nāteye faya ta tsikiye me tē Yesu.

⁴ Tsa na, Piyer a gwaday a Yesu: «Bāy Maduweṅ, lele na, ndzakwa kanan. Tadā a saka na, na kēruwakumeye madzawadzawa mahkar, nāte i yak, nāte i Musa ada nāte i Eliya.»

⁵ Ahəl nakē Piyer faya ma tsikiye me mba aye na, pazlay herre a mbəzlaw fataya. Ma pazlay niye na, mētsike me a tsānew abāra mē dāma, a gwad: «Nakay na, wawa ga. Na wuda na haladzay. Na ngwasa tē nenḡeye. Pumay zlēm a wu nakē ma tsikakumeye.»

⁶ Gawla i Yesu neh-eye mahkar aye tē tsāne andza niye na, tē dād dābuz dābuz da'ar ka dala. Zluwer a gatay haladzay. ⁷ Yesu a hāndzəd naha ka tēv tay, a tētal fataya ada a gwadātay: «Lētsum! Zluwer mā gakum bay.» ⁸ Gawla i Yesu niye hay tē zla gār ka mbəlom, ta zāba dāre, tē ngatay na, a Yesu mahənḡeye.

⁹ Ahəl nakē faya ta mbəzlaweye abāra mē mahamba aye na, Yesu a gwadātay: «Wu nakē ka ngatumay aye na, kā tsikumay a ndāray bay hus a pat nakē neṅ Wawa i Ndo na lētseweye abāra ma mādahan aye.»

¹⁰ Tsa na, gawla ngay hay ta tsātsah faya, tē gwaday: «Ndo neh-eye tē dzanḡawa bazlam i Mbəlom mapala eye tē gwad na, Eliya ma lahaweḡe madayaw tēday na, hārwi mey?»

¹¹ Yesu a mbədātay faya, a gwadātay: «Dedek, Eliya ma deyeweye ma lambadiye tay ha wu hay tebiye. ¹² Ane tuk na, neṅ faya na tsikakumeye, Eliya na, ḡa ki yaw. Ndo hay ta sār na bay. Ta gay wu nakē a satay aye. Nāteye ta ḡeneye dāretsātseh a neṅ Wawa i Ndo andza niye dārmak.» ¹³ Gawla ngay hay tē tsāne i tay na, Yesu a tsikatay ka Yuhana madzəhuḡe ndo a yam.

Yesu a mbəl ha wawa nakē mahorvov a gay aye

Markus 9.14-29; Luka 9.37-43

¹⁴ Yesu ta gawla ngay tē ndislew ka tēv i ndo hay na, ndo wuray a hāndzəd ka tēv i Yesu, a ye naha a dəkway gurmets kame ngay. ¹⁵ Ada a gwaday: «Bāy Maduweṅ, wawa ga a gaka mē bo tēbədew? Mahorvov a gay, faya ma ḡeye dāretsātseh haladzay. A kalawa ha a ako kēḡəbay a yam. ¹⁶ Na zlatayaw a gawla yak hay, ane tuk na, tē sla faya mēmbəle ha bay.»

¹⁷ Yesu a gwad: «Nəkurom neh-eye anāke, ka dzalum ha ka Mbəlom bay aye. Na ndziye ka tēv kurom na, hadzəgay? Na zliye ngatay hārwi kurom mēndze hadzəgay? Ahe! Zlumeṅ ahaya wawa eye kanan!» ¹⁸ Tē zlay naha wawa niye. Yesu a gay me a mēsəfāre nakē ngwalak eye bay aye. Tsa na, a ndohwaw abāra mē bo i wawa niye. Kwayanṅa wawa niye a mbəl.

¹⁹ Ahəl nakē Yesu ta gawla ngay hay, nāteye mahāteye na, gawla ngay hay ta hāndzəd naha ka tēv ngay, tē gwaday: «Ada nēmay na, nēmaa sla faya mahāhere mēsəfāre nakay tēbey na, hārwi mey?»

²⁰ Yesu a mbədātay faya, a gwadātay: «Hārwi nakē ka dzalum ha ka neṅ haladzay bay aye. Neṅ faya na tsikakumeye, sārūm ha tadā mēpe mēdzal gār kurom mā ḡe tsekweṅ andza wur i ḡəzan na, ka slumeye mēgwaday a mahamba nakay: «Lētse abāra kanan, do kataḡay.» Ma lētsiye, ma diye. Wuray kwa tsekweṅ ma dakumeye me bay. [²¹ Ada slala i mēsəfāre nakay ma ndohwaweḡe andza niye tsa bay. Ma ndohwaweḡe na, ma rəzlay a gār tē maduwule me ada ta daliyam.]»

Yesu a dā ha masulo eye mēmāte ngay ta mēlātsew ngay abāra ma mādahan

Markus 9.30-32; Luka 9.43-45

²² Pat wuray na, Yesu ta gawla ngay hay, nāteye mahaya gār eye ma Galile. Yesu a gwadātay: «Neṅ Wawa

i Ndo na, ta gəsiye ga, ta vėlatelye ga ha a həlay a ndo hay. ²³ Ta kədiye ga mədahaŋ eye, ada ma məhəne mamahkar eye na, na lətseweye abəra ma mədahaŋ.» Gawla ŋgay hay tə tsəne andza niye na, a ndalatay haladzay.

Məvəle dzaŋgal i gay məvəlay wu a Mbəlom

²⁴ Ahəl nakə Yesu ta gawla ŋgay hay tə ndisl a Kafernahum aye na, ndo neheye tə hayaway gər a dzaŋgal i gay məvəlay wu a Mbəlom aye, ta həndzəd ka təv i Piyer, ta tsətsah faya, tə gwadāy: «Miter kurom na, ma vəliye dzaŋgal i gay məvəlay wu a mbəlom təbədew?»

²⁵ Piyer a mbədātay faya, a gwadātay: «Ma vəliye.»

Tsa na, Piyer a ye a gay. A ye naha kwayaŋŋa Yesu a lah mətsikay me, a gwadāy: «Simon, ka dzala mə gər yak na, kəkay? Bəy i məndzibəra ma hutiyə dzaŋgal tə wu nakə tə bə məvəle aye na, mə həlay i way? Mə həlay i ndo i dala eye niye hay tsukuđu mə həlay i bərakəzaŋ hay daw?»

²⁶ Piyer a mbədāy faya, a gwadāy: «Bərakəzaŋ hay.»

Yesu a gwadāy: «Ndo i dala eye niye hay tə vəliye bay. ²⁷ Ane tuk na, vəlamatay bəna ma ndalatelye. Hərwi niye zla wu məgəse kələf yak, do ka me i dəlov. Ka ye na, kal a dəma wu məgəse kələf. Kələf nakə a lah faya aye na, gəs na ada kâ həndəkay ha bazlam. Ka hutiyə kwar i suloy nətə mə dəma, zla ahaya ada kâ vəlamatay dzaŋgal may.»

18

Mata təre bagwar eye ma Bəy i Mbəlom na, way?

Markus 9.33-37,42; Luka 9.46-48

¹ A həlay niye na, gawla i Yesu hay tə həndzəd ka təv i Yesu, ta tsətsah faya, tə gwadāy: «Mata təre bagwar eye ma Bəy i Mbəlom na, way?»

² Yesu a tsəne andza niye na, a zalay a wawa, a lətse ha a wuzlah tay, ³ tsa na, a gwadātay: «Neŋ

faya na tsikakumeye: Sərum ha na, tadə ka mbədum ha mede kurom, ka tərūm andza wawa nakay bay na, ka deyumeye a Bəy i Mbəlom bay.

⁴ Tadə ndoweye ka təra ha bo ŋgay wawa eye andza wawa nakay na, ma təriye bagwar eye ma Bəy i Mbəlom.

⁵ Ada ndoweye ka təma na wawa nakay lele andza wawa nakay anaŋ eye hərwi nakə a wuda ga aye na, a təma na neŋ. ⁶ Ndowneye ka səpat ndo nətə mə walaŋ i wawa neheye tə dzala ha ka neŋ aye a mezeleme na, ŋgama tâ bəray madiz i kwar a dāy ada tâ kal ha a huđ i bəlay.»

Masəpete

Markus 9.43-48; Luka 17.1-2

⁷ Yesu a gwadātay sa: «Dəretsətseh ka gər i ndo i məndzibəra neheye faya tə səpatiyə tay ha ndo hay a mezeleme aye. Ta dedək, wu niye hay na, ma giye andaya huya. Ane tuk na, dəretsətseh ka gər i ndo nakə ma səpatiyə ndo a mezeleme aye. ⁸ Tadə həlay yak kəgəbay sik yak ma diye kar ha a mezeleme na, dəs tay ha ada kuts tay ha dərəŋ tə nəkar. ŋgama mede a sifa tə həlay yak nətə kəgəbay tə sik yak nətə tə bəmalə nakə ta kaliye kar ha a ako nakə ma mbatiye dāda bay tə həlay yak sulo kəgəbay tə sik yak sulo aye. ⁹ Tadə dərə yak ma diye kar ha a mezeleme na, ŋgwad na ada kâ kal ha dərəŋ tə nəkar. ŋgama mede a sifa tə dərə yak nətə tə bəmalə nakə ta kaliye kar ha a ako nakə dāda ma mbatiye bay tə dərə yak sulo aye.»

Dzeke i təbaŋ nakə a dze aye

¹⁰ Yesu a gwadātay sa: «Gum met-sehe! Kâ zəbum ka ndo neheye makətsa eye hay aye andza wu kəriye bay. Neŋ faya na gwadəkumeye, gawla i Mbəlom tay hay nətəye andaya pat pat ka təv i Bəba ga mə mbəlom. [¹¹ Hərwi neŋ Wawa i Ndo na yaw hərwi mətəme tay ha ndo neheye ta dze aye.]»

¹² A gwadātay sa: «Nəkurom ka dzalum na, kəkay? Tadə ndo təbaŋ ŋgay andaya temerre, ada nətə mə walaŋ i təbaŋ niye a dze na, ma gəriye ha kuro

kuro tsid̄ gər eye tsid̄ mə mahamba, ma diye mapala ahaya nakə a dze aye. ¹³ Neŋ faya na tsikakumeye: Tadə kə huta na na, dārev ŋgay ma ŋgwasiye haladzay hərwi təbaŋ niye nāte aye a ze neheye kuro kuro tsid̄ gər eye tsid̄ ta dze təbey aye. ¹⁴ Andza niye dərma, Bəba kurom nakə mə mbəlom aye a say na, ndəray kway nāte mə walaŋ i ndo neheye makətsa eye mā dze bay.»

Malamar yak kə gaka mənese na, ka giye na, kəkay?

¹⁵ Yesu a gwadatay sa: «Tadə malamar yak kə gaka mənese na, do ka təv ŋgay tsikay faya ahəl nakə nəkurom sulo tə neŋgeye aye. Tadə ka təma bazlam yak na, kə təma ha abəra mə mezeleme. ¹⁶ Tadə ka təma bazlam yak bay na, dum ka təv ŋgay ta ndo nāte kəgəbay ta ndo sulo. Andza niye, maŋgəne ha sariya na, ta ndo hay sulo kəgəbay ndo hay mahkar.* ¹⁷ Ane tuk na, ka təma bazlam kurom bay na, tsikatay a ndo məpe mədzal gər hay ka neŋ. Ka kərah bazlam i ndo məpe mədzal gər hay ka Kəriste na, gər ha zəba faya andza ndo nakə a sər Mbəlom bay aye kəgəbay andza ndo matsekele dzaŋgal.

¹⁸ «Neŋ faya na gwadəkumeye: Sərum ha na, wu neheye tebiye ka kərahum ka məndzibəra aye na, ta kərahiye mə mbəlom dərma. Wu neheye tebiye ka təmum ka məndzibəra aye na, ta təmiye mə mbəlom dərma.

¹⁹ «Neŋ faya na gwadəkumeye sa: Sərum ha na, tadə ndo hay sulo ka məndzibəra ta dzapa ayaw ka wu nakə ta tsətsahiye tə maduwule me aye na, Bəba ga mə mbəlom ma vələteye wu nakə ta tsətsah aye. ²⁰ Hərwi ndo sulo kəgəbay mahkar ta haya gər ka maduwulay me a Mbəlom ta məzele ga na, neŋ andaya mə walaŋ tay.»

Dzeke i ndo nakə a kərah məpəsay ha mənese a ndo aye

²¹ Piyer a həndzəd̄ ka təv i Yesu, a tsətsah faya, a gwad̄ay: «Bəy Maduweŋ, tadə malamar ga kə geŋ mənese na, na pəsay ha sik nday? Madzəga tasəla dāw?»

²² Yesu a gwad̄ay: «Na gwadakeye madzəga tasəla bay, ane tuk na, sik kuro kuro tasəla madzəga tasəla.

²³ «Hərwi niye, Bəy i Mbəlom a ndzakit bo ta bəy wuray a say matsətsehe gwedere ŋgay ka ndo mäge məsler ŋgay hay. ²⁴ A dazlay a məsler na, tə gəsay naha ndo i məsler ŋgay gwedere ŋgay faya suloy maliyoŋ haladzay a pasla bo bay. ²⁵ Ndo niye na, wuray ŋgay andaya məheme ha gwedere niye bay. Bəy niye a gwad̄ ma səkəmiye ha andza beke, neŋgeye, ŋgwas ŋgay, wawa ŋgay hay tə wu ŋgay tebiye hərwi məheme ha gwedere ŋgay. ²⁶ Ndo mäge məsler ŋgay niye a dəkway gurmets, a gay amboh, a gwad̄ay: “Amboh, zleŋ ŋgatay, na hamakeye suloy tebiye.” ²⁷ Tsa na, a gay mə bo a bəy niye, a gəray ha gwedere niye ada a gər ha a ye ŋgway.

²⁸ «Ndo mäge məsler niye a ndo-hwaw abəra na, tə dzəgər ta mandala ŋgay nakə tə gawa məsler salamay aye. Gwedere ŋgay andaya ka mandala ŋgay niye kwar i suloy temerre. A gəs na ndo niye məmbərlew keenjek, a gwad̄ay: “Hemeŋ gwedere ga!” ²⁹ Mandala ŋgay niye a dəkway gurmets, a gay amboh, a gwad̄ay: “Zleŋ ŋgatay, na hamakeye.” ³⁰ Ndo mäge məsler niye a kərah. A gəs mandala ŋgay niye a kal ha a danay. Ma ndziye mə dəma hus a pat nakə kə hamay gwedere ŋgay aye. ³¹ Siye i ndo mäge məsler i bəy niye tə ŋgatay a wu nakə a ge bo aye na, a ndalatay. Ti ye mata təkəray a ndo i gay tay.

³² «Ndo i gay tay a tsəne andza niye na, a zalay a ndo mäge məsler ŋgay niye. A yaw na, a gwad̄ay: “Nəkar na, ŋgwalak i ndo bay. Na gəraka ha gwedere ga tebiye hərwi nakə ka geŋ amboh aye. ³³ Nəkar dərma

* **18:16** Bazlam mapala eye masulo eye 19.15.

na, mandala yak mâ gaka mæ bo andza nakæ nækar ka geŋ mæ bo aye dærmak.» ³⁴ A ndalay a ndo i gay tay haladzay. Tsa na, a slær ndo mæge mæsler ŋgay niye a daŋgay hærwi mægay dæretsætseh. Ma hæbiye hus kæ hama gwedere ka bo bæra tebiye.»

³⁵ Yesu a gwadatay: «Tadæ kwa way kæ pæsay ha mænese a malamar ŋgay peteh abæra mæ dærev bay na, Bæba ga mæ mbælom ma giye kurom ha andza niye dærmak.»

19

Bazlam i Yesu ka gær i mahæhere ŋgwas

Markus 10.1-12

¹ Yesu a ndæv ha bazlam ŋgay niye hay na, a lätse abæra ka dala i Galile, a ye ka dala i Yahuda a diye nenged i magayam i Yurdum. ² Ndo hay mbærzæzza haladzay ta zæŋgal na. A mbæl tay ha ndo hay abæra ma dævats tay hay.

³ Farisa hay ta hændzæd ka tæv i Yesu. A satay mæhæle faya abæra suwat. Ta tsætsah faya, tæ gwaday: «Bazlam kway mapala eye kæ væl tsæved ka mahæhere ŋgwas hærwi kwa i wu waray waray dæw?*

⁴ Yesu a mbædatay faya, a gwadatay: «Ka dzaŋgum wu nakæ mawatsa eye mæ Derewel i Mbælom aye tæbædew? Ka madazlay na, Mbælom a ge haslæka ada ŋgwas, ⁵ ada a gwad: «Hærwi niye haslæka ma gæriye ha bæba ŋgay ta may ŋgay, ta ndziye ta ŋgwas ŋgay. Ada næteye ta tæriye na, bo næte.†» ⁶ Andza niye, næteye sulo sa bay, ane tuk na, andza ndo næte.» Yesu a gwadatay sa: «Ndo zezeŋ mâ ŋgæna ha wu nakæ Mbælom a dzapa ha aye bay.»

⁷ Farisa hay tæ gwaday: «Musa a gwad haslæka ma ta hæhariye na ŋgwas ŋgay na, mâ watsay dærewel i mahæhere a hælai a ŋgwas ŋgay. Ada a tsik andza niye na, hærwi mey?»

⁸ Yesu a mbædatay fay, a gwadatay: «Musa a vælakum tsæved ka mahæhere ŋgwas kurom hay na, hærwi dærev

kurom makula eye tongwa tongwa. Ane tuk na, ka madazlay na, andza niye bay. ⁹ Neŋ faya na tsikakum-eye, kwa way ka hæhar na ŋgwas ze mændzay a gær ka mæge madama na, ada kæ zla a dæma ŋgwas mekeleŋ eye na, kæ ge madama.»

¹⁰ Gawla ŋgay hay tæ gwaday: «Tadæ bazlam i haslæka ta ŋgwas andza niye na, ŋgama mæzle ŋgwas bay.»

¹¹ Yesu a mbædatay faya, a gwadatay: «Ndo hay tebiye ta sliye faya matæme matætike nakay bay. Ane tuk na, Mbælom ma vælateye gædaŋ a siye hay matæme. ¹² Ndo siye hay tæ sla faya mæzle ŋgwas bay na, hærwi wu mekeleŋ eye hay wal wal. Ndo siye hay tæ wa tay ha andza niye, bo tay a say ŋgwas bay. Ndo siye hay na, ta dadæk tay ha hærwi ada tâ zla ŋgwas bay. Siye hay ta zla ŋgwas bay na, hærwi Bæy i Mbælom. Ndo nakæ kæ sla faya matæme matætike nakay aye na, mâ tæma.»

Yesu a tæma wawa hay

Markus 10.13-16; Luka 18.15-17

¹³ Ma dæba eye na, ndo hay tæ hæl naha wawa hay ka tæv i Yesu hærwi ada mâ pa fataya hælai ada mâ duwulay me a Mbælom hærwi tay. Ane tuk na, gawla ŋgay hay tæ ŋgatay a ndo hay faya ta hæliye naha wawa hay ka tæv i Yesu na, tæ gatay me. ¹⁴ Yesu a gwadatay: «Gærum tay ha wawa hay tâ yaw ka tæv ga. Kâ hæharum tay ha bay, hærwi Bæy i Mbælom mavæla eye na, a slala i ndo neheye andza wawa neheye.»

¹⁵ Yesu a pa hælai ka wawa niye hay hærwi mæpe fataya ŋgama. Tsa na, a ye ŋgway abæra ka tæv niye.

Gawla zlele eye

Markus 10.17-31; Luka 18.18-30

¹⁶ Ndo wuray a yaw ka tæv i Yesu, a tsætsah, a gwaday: «Miter, na giye wu ŋgwalak eye na, mey nakæ ada na hutieye sifa nakæ ma ndæviye bay aye?»

* **19:3** Madazlay i wu hay 1.27; 5.2. † **19:5** Madazlay i wu hay 2.24.

17 Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Ka tsətsahiye fagaya wu ka gər i wu ɲgwalak eye na, hərwi mey? Ndo ɲgwalak eye na, Mbəlom nəte ɲgwen. Tadə a saka məhute sifa ka təv i Mbəlom na, rəhay ha gər a bazlam ɲgay mapala eye.»

18 Ndo niye a tsətsah ka Yesu: «Bazlam mapala eye waray hay?»

Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Kâ kəf gər i ndo bay, kâ ge madama bay, kâ ge məkal bay, kâ raw me ka ndo kame i sariya bay, 19 rəhatay ha gər a bəba yak ta may yak. Ada wuda ndo i maged yak dərma andza ka wuda na gər yak.†»

20 Gawla niye a gwaday a Yesu: «Bazlam neheye mapala eye na rəhay ha gər tebiye. Maa ləkenew məge na, sa mey?»

21 Yesu a gwaday: «Kə saka matəre ndo ɲgwalak eye na, do ta səkəm ha wu yak ada kâ ɲgənatay suloy aye a ndo mətawak eye hay. Ka ge andza niye na, ka hutiyə zlele mə mbəlom. Tsa na, dara peɲ bəzay.»

22 Gawla niye a tsəne andza niye na, a ye ɲgway ta mevel eye hərwi zlele ɲgay na, haladzay.

23 Yesu a gwadatay a gawla ɲgay hay: «Neɲ faya na gwadəkumeye, sərūm ha, mawura bo eye hərwi ndo i zlele hay mede a Bəy i Mbəlom.

24 Ada neɲ faya na gwadəkumeye anan sa: Tə bəmalə nakə ndo i zlele ma diye a Bəy i Mbəlom aye na, ɲgama zləgweme mâ ye ta bəf i ləpəre.»

25 Gawla ɲgay hay tə tsəne bazlam ɲgay niye hay andza niye na, a gatay hərbaəkka, tə gwad: «Ane tuk na, kə ge andza niye na, mata sle mətəme na, way?»

26 Yesu a zəba fataya, a gwadatay: «Ndəray ma sliye mətəme bay, ane tuk na, Mbəlom na, wuray a zay gədan təbey.»

27 Piyer a mbəday naha faya, a gwaday: «Tsəne! Nəmay anan, nəmaa gər ha wu hay tebiye hərwi məpaka

bəzay na, kəkay? Mata ge bo tə nəmay na, mey?»

28 Yesu a gwadatay: «Neɲ faya na gwadəkumeye: Sərūm ha na, neɲ Wawa i Ndo na ndziye ka təv məndze i bəy ta məzlaḅ ma məndzibəra wedeye. Nəkurom neheye ka pumen bəzay aye, ka ndzumeye ka təv məndze i bəy kuro gər eye sulo dərma hərwi məgatay sariya a gwala i Israyel hay kuro gər eye sulo.

29 Ada ndo neheye tebiye tə gər ha gay tay, malamar tay hasləka eye hay ta malamar tay dem eye hay, bəba tay, may tay, wawa tay hay, guvah tay hay hərwi məzele ga aye na, ta hutiyə a dəma ma ziye madzəga temerre ada ta hutiyə sifa nakə ma ndəviye bay aye. 30 Mə walaɲ i ndo neheye anəke nəteye ndo i me hay aye na, haladzay ta təriye ndo i dəba ada mə walaɲ i ndo neheye anəke nəteye ndo i dəba hay aye na, haladzay ta təriye ndo i me.»

20

Dzeke i ndo nakə a həl ndo məge məsler hay a guvah ɲgay aye

1 «Bəy i Mbəlom a ndzəkət bo na, ndo wuray a ndohwaw abəra mə gay mekedə pərik hərwi mapəle ndo məge məsler hay a guvah ɲgay. 2 Tə ge tsakala i məfəte hwapat na, kwar i suloy nəte.* 3 Ta bəre tsid i mekedə na, a ye sa. A ye a ndzatay a gər a siye hay faya ta giye məsler bay, nəteye malətsa eye kəriye. 4 A gwadatay: “Nəkurom dərma dum fətumen guvah ga, na vələkumeye wu i madagər kurom lele.” 5 Ndo niye hay tə tsəne andza niye na, ti ye a guvah ɲgay niye. Ndo niye a ye mapəle ndo i məsler hay ta magərhapət, ada ta bəre mahkar i huwa a ge andza niye sa. 6 Ta bəre zləm na, a ye sa. A ye a huta ndo hay nəteye malətsa eye. A tsətsah fataya, a gwadatay: “Nəkurom mandza eye kanaan hwapət ze məge məsler na, hərwi mey?”

† 19:19 Madayaw abəra mə Ezipt 20.12-16; Bazlam mapala eye masulo eye 5.16-20 ada Levitik 19.18.

* 20:2 A həlay i Yesu na, kwar i suloy nəte na, a sla məvəle merəḅe i ndo nakə a ge məsler hwapat aye.

⁷ Ta mbəday faya, tə gwaday: “Hərwi ndəray kə həl may a məsler bay.” A gwadatay: “Nəkurom dərmak dumara, dum a guvah ga.”

⁸ «Huwa a ge na, ndo i guvah a zalay a ndo mələvay gər a məsler ŋgay, a gwaday: “Zalatay a ndo məge məsler hay, vəlatay wu i madagər tay. Dazlay ta ndo neheye na həl tay duk aye ada kâ ndəv ha ta ndo neheye na lah məhəle tay kurre aye.” ⁹ Ndo neheye ta dazlay a məsler ta bəre zləm i huwa aye na, ti ye naha kwa way a təma kwar i suloy nəte. ¹⁰ Ndo neheye ta dazlay kurre aye ti yaw. Tə dzala mə gər tay na, ta təmiye ma ziye i ndo neheye. Ane tuk na, tə vəlatay kwa way kwar i suloy nəte. ¹¹ Ta təma na, ta guŋguz ka ndo i guvah, ¹² tə gwad: “Ndo neheye ti yaw ma dəba may aye, tə ge məsler na, bəre nəte tsa tuk na, ada ka vəlamay wu madagər may andza i tay na, kəkay? Nəmay na, nəmaa sa dəretsətseh mə pat hwapat ada nəmaa səmay naha a merəbe.” ¹³ Ndo i guvah niye a mbəday faya a ndo nəte mə walaŋ tay, a gwaday: “Dzam ga, na gaka mənese bay. Ka gama tsakala i məge məsler pat eye nəte na, kwar i suloy nəte bədaw? ¹⁴ Zla wu i madagər, do. A seŋ na vəliye a ndo nakə a yaw ma dəba yak andza nakə na vəlaka aye dərmak. ¹⁵ Neŋ na, tsəved ga andaya məge wu nakə a seŋ aye ta suloy ga. Kəgəbay nəkar na, sələk eye hərwi nakə neŋ ŋwalak i ndo aye daw?” ¹⁶ Andza niye, ndo i dəba hay ta təriye ndo i me hay, ndo i me hay ta təriye ndo i dəba hay.»

Yesu a da ha məməte ŋgay ta mələtsew ŋgay abəra ma mədahaŋ sa
Markus 10.32-34; Luka 18.31-34

¹⁷ Ahəl nakə Yesu faya ma diye a Zerozelem aye na, a həl gawla ŋgay hay kuro gər eye sulo təv tay wal. Nəteye faya ta diye ka tsəved na, a gwadatay: ¹⁸ «Tsənum, anəke na, faya ka deyekweye a Zerozelem. Mə dəma na, neŋ Wawa i Ndo ta vəlateye ga

ha a həlay a bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ada a ndo neheye tə dzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye. Ta geŋeye sariya i məkəde, ¹⁹ ada ta vəlateye ga ha a ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. Ta ŋgweseŋeye dəla abəra mə gər, ta ndəbiye ga ta mandalaḃa. Ta dariye ga ka mayako mazləmbaḃa eye. Ma məhəne mamahkar eye na, na lətseweye abəra ma mədahaŋ.»

Matsətsehe i may i Yakuba ta Yuhana

Markus 10.35-45

²⁰ Ma dəba eye na, ŋgwas i Dzebede a ye ka təv i Yesu ta wawa ŋgay hay. A ye naha a dəkw gurmets kame i Yesu hərwi matsətsehe faya wu. ²¹ Yesu a gwaday: «A saka mey?»

A mbəday faya a Yesu, a gwaday: «Na tsətsah fakaya na, aza ahəl nakə ka ndza a bəy yak aye na, vəlatay tsəved a wawa ga neheye sulo aye tā ndza ka təv yak, nəte ta diye i həlay i mənday ada neŋged ta diye i həlay i gula yak tey.»

²² Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Ka sərum wu nakə ka tsətsahumeye aye bay. Ka slumeye faya məse dəretsətseh nakə na siye aye daw?»

Ta mbəday faya, tə gwaday: «Nəmaa sliye faya.»

²³ Yesu a gwadatay: «Dedək, ka sum-eye dəretsətseh andza neŋ nakə na siye dəretsətseh aye. Ane tuk na, məndze ta diye i həlay i mənday ga kəgəbay ta diye i həlay i gula ga na, mata tsike na, neŋ bay. Təv məndze niye na, i ndo neheye Bəba ga a ləvatay ha bo aye wu tay.»

²⁴ Siye i gawla i Yesu hay kuro, tə tsəne bazlam niye na, tə ge mevel ka gawla i Yesu neheye sulo ta malamar ŋgay aye. ²⁵ Yesu a zalatay tebiye ka təv ŋgay, a gwadatay: «Nəkurom ka sərum ha na, bəy bagwar eye ka məndzibəra faya ta ləviye ndo hay ta gədaŋ ada ndo bagwar eye hay ta bərəkiye ha gədaŋ tay ka siye i ndo hay. ²⁶ Ane tuk na, mâ ge andza niye mə walaŋ kurom bay. Duh na, kə ge

ndəray mə walaŋ kurom a say matəre bagwar eye na, mâ təra ndo i məsler kurom. ²⁷ Kə ge ndəray mə walaŋ kurom a say matəre ndo i me na, mâ təra beke kurom. ²⁸ Andza niye, neŋ Wawa i Ndo na yaw na, hərwi ada ndo hay tâ geŋ məsler bay. Na yaw duh na, hərwi məgatay məsler a ndo hay ada məvəle ha məsəfəre ga hərwi məmbəle tay ha ndo hay haladzay.»

*Yesu a mbəl tay ha guluf hay sulo
Markus 10.46-52; Luka 18.35-43*

²⁹ Ahəl nakə Yesu ta gawla ŋgay hay ti yaw abəra ma Zeriko aye na, ndo hay haladzay tə payaw bəzay. ³⁰ Guluf hay sulo nəteye mandza eye ka tsakay i tsəved. Tə tsəne Yesu faya ma diye ta tsəved eye niye na, tə pa bo ka mawude, tə gwad: «Bəy Maduweŋ, Wawa i Davit, nəmaâ gaka mə bo təbədew?»

³¹ Ndo hay tə gatay me hərwi ada tâ ndza dıkdık, ane tuk na, tə zaka ha mawude haladzay, tə gwad: «Bəy Maduweŋ, Wawa i Davit, nəmaâ gaka mə bo təbədew?»

³² Yesu a lətse, a zalatay, a tsətsah fataya: «A sakum nâ ge hərwi kurom na, mey?»

³³ Ta mbəday faya, tə gwaday: «Bəy Maduweŋ, a samay na, həndəkamay na dərə tey.»

³⁴ Yesu a tsəne andza niye na, tə gay mə bo. A lamay a dərə tay, kwayaŋŋa ndo neheye sulo aye tə ŋgatay a dərə. Tsa na, tə pay bəzay a Yesu.

21

*Yesu a fəlakwa a Zerozelem
Markus 11.1-11; Luka 19.28-40;
Yuhana 12.12-19*

¹ Yesu ta gawla ŋgay hay, nəteye mazlambar bəse ta Zerozelem na, tə ndisl a gəma i Betifadze ka Mahəmba i Tetədöz. Yesu a slər gawla ŋgay sulo kame, a gwadatay: ² «Dum naha a gəma nakə kame kurom aye. Ka ndislum naha na, ka ndzumeye a gər a zunŋo ta wawa ŋgay maɓara eye. Pəluma tay ahaya ada kâ yumeŋa tay ahaya. ³ Tadə ta tsikakum wuray

na, mbədumatay faya: «A say a Bəy Maduweŋ.» Tsa na, ta gəriye kurom ha.»

⁴ Wu nakay a ge bo na, andza i ndo məde ha bazlam i Mbəlom nakə a tsik aye, a gwad:

⁵ «Gwadumatay a ndo neheye ma gəma i Zerozelem aye:

Zəba, bəy yak faya ma diye naha ka təv yak!

Neŋgeye maləba eye, neŋgeye mandza eye ka zunŋo ada ka zunŋo wawa eye.*»

⁶ Gawla i Yesu neheye sulo aye, ti ye tə ge andza nakə Yesu a tsikatay aye. ⁷ Ti ye, tə gəsaw zunŋo niye ta wawa eye salamay. Ti ye ahaya, tə pa fataya peteked hay ada Yesu a ndza faya. ⁸ Ndo hay haladzay mbərzəzza ta fətəl peteked tay hay ka tsəved, siye hay tə həbaw slambah i dərizl i gərɗaf hay ta fətəl ka tsəved.

⁹ Ndo neheye kame i Yesu ta ndo neheye ma dəba ŋgay aye na, ta wuda, tə gwad: «Zambadəkway a Wawa i Davit! Mbəlom mâ pa ŋgama ka ndo nakə faya ma deyeweye ta məzele i Bəy Maduweŋ aye. Zambadəkway a Mbəlom, neŋgeye nakə mə mbəlom aye!»

¹⁰ Ahəl nakə Yesu a ndisl a Zerozelem aye na, a gatay a ndo neheye ma wuzlahgəma aye wadəŋ wadəŋ. Ta tsətsah, tə gwad: «Ndo nakay na, way?»

¹¹ Ndo hay ta mbədətay faya: «Yesu, ndo məde ha bazlam i Mbəlom, neŋgeye ndo i Nazaret ka dala i Galile.»

Yesu mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom

*Markus 11.15-19; Luka 19.45-48;
Yuhana 2.13-22*

¹² Yesu a ndisl a Zerozelem na, a ye a dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. A ye naha na, a həhar tay ha ndo masəkəme wu hay ta ndo neheye ta səkəmiye ha wu hay aye. A pay həlay a tabal i ndo məmbədə ha suloy, a mbəzl ha təv məndze i

* 21:5 Zəba ma Zakari 9.9.

ndo masəkəme ha bodobodo hay.†
 13 Tsa na, a gwadatay: «Mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na: “Ta zaley a gay ga na, gay i maɖuwule me. Ane tuk na, nəkurom ka tərūm ha lar i məkal hay na, kəkay?†”»

14 Guluf hay ta ndo matəra eye hay, ti ye ka təv i Yesu a gay i məɖəslay ha gər a Mbəlom. Yesu a mbəl tay ha. 15 Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo neheye tə dzaŋgawa bazlam i Mbəlom ma-pala eye tə ŋgatay a masuwayaŋ nakə Yesu a ge aye ta mawude i wawa neheye faya ta wudiye mə gay i məɖəslay ha gər a Mbəlom: «Məzlaḅ mā ndza ka Wawa i Davit» aye na, wu neheye a ndalatay haladzay. 16 Tə gwaday a Yesu: «Ka tsəne wu nakə wawa neheye faya ta tsikiye bəɖaw?»

Yesu a mbədatay faya: «Ayaw, na tsəne. Nəkurom na, ka dzaŋgum bazlam nakə mawatsa eye mə Derewel aye ɖaɖa təbəɖew? “A saka nakə wawa hay ada ta wawa neheye faya ta siye wah mba aye tā zambadaka.Š”»

17 Tsa na, a gər tay ha, a yaw abəra ma wuzlahgəma, a ye a Betani, a həna mə ɖəma.

Gurov mawa eye bay *Markus 11.12-14,20-24*

18 Təɖə eye pərik i mekedə, ahəl nakə faya ma maweye a wuzlahgəma aye na, may a wur faya. 19 A ŋgatay a gurov ka tsakay i tsəved. A ye a bəzay i dərizl i gərɖaf niye. Ane tuk na, a ŋgatay na, a slambah dekdek, mawa eye bay. A gwaday a gurov niye: «Ka wiye hohway ɖaɖa sa bay.» Kwayaŋŋa gurov niye a kula.

20 Gawla ŋgay hay tə ŋgatay andza niye, a gatay masuwayaŋ. Tə gwaday a Yesu: «Gurov nakay a kula kwayaŋŋa tsa na, kəkay?»

21 Yesu a gwadatay: «Neŋ faya na tsikakumeye: Sərūm ha na, taɖə ka dzalum ha ka neŋ ada ka gum hay

məɖzal gər kurom gərəŋ gərəŋ bay na, ka slumeye faya məge wu nakə na gay a gurov nakay aye. Kwa a mahəmba, ka slumeye məgwaday: “Lətse abəra kanaŋ, ta kal ha bo a bəlay”, ada ma giye bo. 22 Taɖə ka dzalum ha ka neŋ tə ɖərev kurom peteh na, ka hutumeye wu nakə ka tsətsahumeye tə maɖuwule me a Mbəlom aye tebiye.»

Maa vəlay gədaŋ a Yesu na, way? *Markus 11.27-33; Luka 20.1-18*

23 Yesu a ye, a fələkwa a gay i məɖəslay ha gər a Mbəlom. A ye naha a dazlay a matətikatay. Ahəl nakə faya ma tətikiye na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta madugula i Yahuda hay, ti ye naha ka təv ŋgay. Ta tsətsah faya, tə gwaday: «Ka ge wu neheye na, ta gədaŋ waray? Maa vəlaka gədaŋ aye na, way?»

24 Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Neŋ ɖərmak na tsətsahiye fakuma matsətsehe nəte, taɖə ka mbəɖumeŋew faya na, na ge wu neheye ta gədaŋ waray na, na tsikakumeye. 25 Maa slər ha Yuhana madzəhuḅe ndo a yam na, way? Mbəlom tsukuɖu, ndo hay ɖaw?»

Tə ma ha ka bo bazlam mə walaŋ tay, tə gwad: «Ka mbəɖakweye faya na, kəkay? Taɖə ka gwadəkway, maa slər ha Mbəlom, Yesu ma gwadəkweye: “Ka dzalum ha bay na, kemey?” 26 Ane tuk na, taɖə ka gwadəkway, maa slərəw Yuhana na, ndo hay, dzədzarakwa ta ndo hay hərwi ndo hay tebiye ta dzala ha Yuhana neŋgeye ndo məɖe ha bazlam i Mbəlom.» 27 Hərwi niye ta mbəɖay faya a Yesu, tə gwaday: «Nəmaa sər bay.»

Yesu a gwadatay: «Neŋ bəbay na ge wu neheye ta gədaŋ i way na, na tsikakumeye bay.»

Dzeke i wawa hay sulo

† 21:12 Yahuda hay ti yaw ma gəma mekeləŋ eye mata mbəɖe ha suloy tay. Ma ɖəba eye, ta sliye masəkəme gənaŋ hərwi kule ada məvəle dala i dzaŋgal i gay məɖəslay gər a Mbəlom. † 21:13 Zəba ma Ezay 56.7 ada Zeremi 7.11. § 21:16 Dəmes hay 8.3.

28 Yesu a gwad sa: «Ka dzalum ka dzeke nakay na, kəkay? Ndown-eye andaya wawa ngay hay sulo. A gwaday a wawa makurre eye: “Wawa ga, do bəgom ta ge məsler ma guvah.” 29 Wawa ngay a mbəday faya, a gwaday: “Na diye bay.” Məndze tsekwen na, a dzala ha ka bazlam ngay niye, a ye a guvah. 30 Bəba a ye ka təv i wawa masulo eye a tsikay andza niye sa. Wawa ngay a mbəday faya, a gwaday: “Bəba ga, na diye.” Ane tuk na, ki ye bay. 31 Mə walaŋ i wawa neheye sulo aye, maa ge wu nakə a say a bəba ngay aye na, waray?»

Ta mbəday faya, tə gwaday: «Wawa makurre eye.»

Yesu a gwadatay: «Neŋ faya na tsikakumeye, sərum ha ndo matsekele dzaŋgal hay ta ngwas neheye tə gawa madama aye ta lahakumeye a Bəy i Mbəlom. 32 Yuhana madzəhuḅe ndo a yam ki yaw kə dākum ha tsəved dedek eye. Ka dzalum ha faya bay. Duh ndo matsekele dzaŋgal ta ngwas neheye tə gawa madama aye ta dzala ha faya. Kwa ka ngatumay bəbay na, ka mbədum ha mədzal gər kurom hərwi mədzele ha faya bay.»

Dzeke i ndo neheye ta səkəm guvah hərwi məfəte aye

Markus 12.1-12; Luka 20.9-19

33 Tsənum dzeke mekeleŋ eye sa: «Ndowneye andaya a dəs guvah. A zəv a dəma dərizl i gərdaf haladzay. Dərizl i gərdaf niye hay na, tə wa hohway. A lawara na ta zled, a ngar a dəma təgwad* hərwi mədītse a dəma hohway ada a dəzl a dəma gay i matsəpe wu bagwar eye. Ma dəba eye a səkəmatay ha a ndo hay hərwi məve nəte. Tsa na, a ye a gəma mekeleŋ eye darenj.

34 «Həlay i maŋgəle hohway i gərdaf ngay niye hay a sla na, a slər ndo i məsler ngay hay ka təv i ndo neheye ta səkəm guvah ngay aye hərwi ada tā vəlayaw hohway i gərdaf ngay hay. 35 Ane tuk na, ndo niye hay, tə ngatatay

na, tə gəs makurre eye tə ndaḅa na lele. Tə gəs masulo eye, tə kəd na mədahaŋ eye ada tə kəd mamahkar eye tə kwar. 36 Ndo i guvah a slər ndo i məsler mekeleŋ eye hay, nəteye haladzay ta ze neheye kurre aye. Ane tuk na, ndo niye hay tə ge tay andza neheye kurre eye. 37 Ka mandəve ngay eye na, a slər wawa ngay. A dzala, a gwad: “Wawa ga na, ta rəhay ha gər, ta geye wuray bay.” 38 Ane tuk na, ndo niye hay, tə ngatay a wawa i ndo i guvah na, tə gwad mə walaŋ tay: “Anaŋ magedze ngay nakə ma ta ndiye na guvah ngay aye, ki yaw! Takwa, kədəkwa na ada guvah nakay ma mətsakweye a nəkway!” 39 Ti ye tə gəs wawa niye, ti ye ha darenj ta guvah. Ti ye naha, tə kəd na.»

40 Yesu a tsətsah fataya a gwadatay: «Ndo i guvah ki yaw na, ma giye tay ha ndo neheye na, kəkay?»

41 Ta mbəday faya, tə gwaday: «Ma kədiye ndo məkədə ndo niye hay abəra mə dəma, ma sakatay naha bay tebiye. Ma həliye a dəma ndo mekeleŋ eye hay ada ta vəleye hohway i gərdaf ngay hay a həlay nakə kə nah aye.»

42 Tsa na, Yesu a gwadatay: «Dada ka dzaŋgum wu nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye təbədew? A gwad:

“Kwar nakə ndo mədəzle gay hay tə kal ha aye na, matəra kwar lele eye a ze siye i kwar hay na, neŋgeye duh.

Maa gwad kwar niye matəra kwar nakə lele eye hərwi mədəzle gay na, Mbəlom.

Niye na, məsler i Mbəlom hərwi kway.†”»

43 Yesu a gwadatay sa: «Neŋ faya na tsikakumeye, nəkurom na, ta zliye fakuma abəra Bəy i Mbəlom ta vəlay ha a ndo mekeleŋ eye hay neheye faya ta giye wu nakə a say aye. 44 Kwa way kə dəd ka kwar niye na, ma

* 21:33 Təv mədītse na, tə ngar təv andza təgwad hərwi mədītse hohway. † 21:42 Dəmes hay 118.22-23.

tolie. Ada kwar niye kə dəɗka ndow-eye na, ma ləgəriye na kərdik kərdik andza merebək.»

⁴⁵ Bagwar hay i ndo neheye tə wəlaway wu a Mbəlom aye ta Farisa hay tə tsəne dzeke i Yesu niye hay na, tə sər a tsik ka nəteye. ⁴⁶ Ta pəla tsəved məgəse na. Ane tuk na, ta dzədzaratay a ndo hay hərwi ndo hay tə dzala Yesu na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom.

22

Dzeke i magurlom i məzle dahəlay Luka 14.15-24

¹ Yesu a tsikatay dzeke mekeleŋ eye sa, a gwadətay: ² «Bəy i Mbəlom a ndzəkɪt bo na, anaŋ andza nakay. Bəy a ge magurlom i mabəzləme gər i dahəlay i wawa ŋgay. ³ A slər gawla ŋgay hay, t̄a ye t̄a zalatayaw a ndo hay t̄a yaw t̄a nda daf i mabəzləme gər i dahəlay. Ane tuk na, ndo neheye tə zalatay aye na, ta kərah mede. ⁴ A slər gawla ŋgay mekeleŋ eye hay sa. A gwadətay: “Dum, gwadumatay a ndo neheye na zalatay aye na, t̄a yaw. Na da wu mənɗay anəke, na kəɗ gəsəŋ i sla ga hay ta neheye magəla eye hay lele aye na kəɗ, wu hay maləva bo eye tsiy. Dumara a mənɗe daf i mabəzləme gər i dahəlay.” ⁵ Ane tuk na, ndo neheye tə zalatay aye na, ta pa zləm ka bazlam tay niye bay. Ti ye ka məge məsler tay hay. Ndo nenɗeɗ a ye a guvah, ndo mekeleŋ eye a ye masəkəme ha wu ŋgay hay. ⁶ Ndo siye hay tə gəs tay hay gawla i ndo niye, tə gatay dərətsətseh, tə kəɗ tay ha mədahan eye hay.

⁷ «Bəy niye a tsəne andza niye na, a ndalay. A slər sidzew hay, ti ye ka mabəbazl tay ada tə mədzay ako a gəma tay. ⁸ Tsa na, a gwadətay a ndo i məsler ŋgay hay: “Daf i mabəzləme gər i dahəlay mada eye haladzay, ane tuk na, ndo neheye na zalatay aye na, ta sla mənɗe bay. ⁹ Hərwi niye, dum ka tsəved bagwar eye hay, zalumatayaw a ndo neheye ka ndzumatay a gər aye, t̄a yaw ka mənɗe

daf.” ¹⁰ Ndo i məsler ŋgay hay ti ye. Ti ye naha tə hayay gər a ndo neheye tə ndzatay a gər aye tebiye, ndo ŋwalak eye hay ta ndo neheye ŋwalak eye bay aye. Gay i magurlom a rah ta ndo hay.

¹¹ «Bəy a fələkwa a gay hərwi mazəbe ka ndo neheye a zalatay aye tuk. A ye naha a ŋgatay a ndo nəte peteked i magurlom i mabəzləme gər i dahəlay andaya faya bay. ¹² A gwadətay: “Dzam ga, peteked i magurlom i mabəzləme gər i dahəlay andaya fakaya bay sa na, ka fələkwaw kanaŋ ma kəkay?” Ane tuk na, ndo niye ka mbəɗay faya bay. ¹³ Tsa na, bəy a gwadətay a ndo i məsler ŋgay hay: “Dum naha, dzawumay na həlay tə sik, kalum ha abəra a ləvoŋ. Mə dəma na, ta tuwiye tə mahəpəde zler eye.*”»

¹⁴ Andza niye, Yesu a gwad: «Ndo hay haladzay mazala eye hay, ane tuk na, ndo neheye tə pala tay ha aye na, nəteye haladzay bay.»

Məvəle dzaŋgal a bəy i Roma Markus 12.13-17; Luka 20.20-26

¹⁵ Farisa hay ti ye, tə haya gər. Tə ma ha ka bo bazlam mə walaŋ tay hərwi mapəle tsəved ma kəkay nakə ta həliye suwat abəra ka Yesu tə matsətsehe faya abəra bazlam aye. ¹⁶ Ta ndəv ha məhay gər na, tə slər siye i ndo hay mə walaŋ i gawla tay hay ta siye i ndo i Herod ka təv i Yesu. Ti ye naha, tə gwadətay: «Miter, nəmaa sər ha nəkar, ka tsik na, dedek. Nəkar faya ka tətikateye a ndo hay dedek ka mede nakə a say a Mbəlom aye. Ka dzədzaray a wu nakə ndo hay ta dzaliye təbey ada ka ŋəna tay ha ka bo bəra ndo hay təbey. ¹⁷ Hərwi niye, tsikamay wu nakə ka dzala faya aye: Bazlam kway mapala eye kə vəl tsəved məvəle dzaŋgal a bəy i Roma tsukudu kə vəl tsəved məvəle bay daf?»

¹⁸ Ane tuk na, Yesu a sər tay naha ka mədzal gər tay nakə ŋwalak eye bay aye. A gwadətay: «A nəkurom ndo i bəbək hay, ka həlumeye fagaya

* 22:13 Zəba mə Mata 8.12.

abəra suwat na, hərwi mey? ¹⁹ Ehey bəzumen ha suloy nakə tə vəlawa dzaŋgal eye təday.» Tə zlayaw kwar suloy nəte, tə vəlay. ²⁰ Tsa na, Yesu a gwadatay: «Mandzəkit bo nakay ta məzele nakay faya na, i way?»

²¹ Ta mbəday faya, tə gwaday: «I bəy i Roma.»

Yesu a gwadatay: «Aya! Wu i bəy i Roma na, vəlumay ha a bəy i Roma ŋgway. Wu i Mbəlom na, vəlumay ha a Mbəlom ŋgway.»

²² Tə tsəne andza niye na, a matay ha hərbaəkka. Tə gər ha Yesu, ti ye wu tay.

Matsətsehe ka gər i mələtsew i mədahaŋ hay abəra ma bəd

Markus 12.18-27; Luka 20.27-40

²³ Pat eye niye, Saduke hay ti ye ka təv i Yesu. Azlakwa bay Saduke hay na, nəteye tə dzala ha tə gwad: «Ka mət na, mələtsew abəra ma mədahaŋ andaya sa bay.» Ta tsətsah ka Yesu, tə gwaday: ²⁴ «Miter, Musa a gwad: “Tədə ndoweye a mət ze məwe wawa na, malamar ŋgay mâ zla madakway i ŋgwas niye. Ma zliye na, hərwi ada hulfe i ndo niye a mət aye mâ dze bay.†” ²⁵ Ndo hay andaya nəteye tasəla ta malamar hay. Malamar tay makurre eye a zla dahəlay. A mət ze məwe wawa hay, malamar ŋgay masulo eye a zla ŋgwas niye. ²⁶ Malamar ŋgay masulo eye a mət ze məwe wawa dərmak. Malamar tay mamahkar a ge andza niye, nəteye niye tasəla tebiye tə mət ze məwe wawa. ²⁷ Nəteye tebiye tə mət na, ŋgwas a mət dərmak. ²⁸ Ada pat nakə mədahaŋ hay ta lətseweye abəra ma mədahaŋ aye na, ŋgwas niye ma təriye na, i way? Hərwi nəteye tebiye ta zla ŋgwas niye.»

²⁹ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Faya ka vumay gər a bo kurom hərwi ka sərūm wu nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye bay ada ka sərūm gədaŋ i Mbəlom bay. ³⁰ Andza niye, ahəl nakə ta

lətseweye abəra ma mədahaŋ aye na, hasləka hay ta ŋgwas hay ta zliye bo sa bay. Ane tuk na, ta ndziye na, andza gawla i Mbəlom neheye mə mbəlom aye. ³¹ Ka bazlam i mələtsew abəra ma mədahaŋ na, dāda ka dzaŋgum wu nakə Mbəlom a tsikakum mə Derewel ŋgay aye təbədew? A gwad: ³² “Nəŋ na, Mbəlom i Abraham, Mbəlom i Izak, Mbəlom i Zakob.‡” Mbəlom na, nəŋgeye Mbəlom i mədahaŋ hay bay, nəŋgeye Mbəlom i ndo neheye ta ndziye huya ta sifa aye.»

³³ Ndo neheye tebiye tə tsəne matətike ŋgay niye a tətikatay aye na, a gatay hərbaəkka.

Bazlam mapala eye nakə a ze siye hay aye

Markus 12.28-34; Luka 10.25-28

³⁴ Farisa hay tə tsəne Yesu a sla ka Saduke hay tə bazlam na, tə haya gər. ³⁵ Ndo nəte mə walaŋ tay na, nəŋgeye ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye, a ye ka təv i Yesu, a say məhəle faya abəra suwat. A tsətsah ka Yesu, a gwaday: ³⁶ «Miter, mə walaŋ i bazlam i Mbəlom mapala eye hay, bagwar eye na, waray?»

³⁷ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «“Wuda Bəy Maduweŋ Mbəlom yak tə dərev yak tebiye, ta məsəfəre yak tebiye, ada tə metsehe yak tebiye.Š” ³⁸ Bazlam mapala eye bagwar eye ada nakə ŋgwalak eye a ze siye hay aye na, anaŋ. ³⁹ Bazlam mapala eye nakə a ze siye hay aye andza makurre eye anaŋ: “Wuda ndo i maged yak andza ka wuda na gər yak.*” ⁴⁰ Bazlam i Musa mapala eye tebiye ada matətike i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom tebiye a dzapa a hud i bazlam neheye mapala eye sulo aye.»

Kərīste ta Davit

Markus 12.35-37; Luka 20.41-44

⁴¹ Yesu a tsətsah bazlam ka Farisa neheye mahaya gər aye, a gwadatay: ⁴² «Ka dzalum ka Kərīste na, kəkay? Nəŋgeye wawa i way?»

† 22:24 Zəba ma Madazlay i wu hay 38.8; Bazlam mapala eye masulo eye 25.5-6. ‡ 22:32 Madayaw abəra ma Ezipt 3.6, 15, 16. § 22:37 Bazlam mapala eye masulo eye 6.5. * 22:39 Levitik 19.18.

Tə gwadaŷ: «Neŷgeye Wawa i Davit.»

⁴³ Yesu a gwadaŷ: «Ada ma kəkay Davit a ma ha bazlam i Məsəfəre Tsədaŷŷa eye nakə a tsik ahəl niye, a zalay “Bəy Maduweŷ ga” aye daw? Hərwi Davit a gwaŷ:

⁴⁴ “Bəy Maduweŷ Mbəlom a gwadaŷ a Bəy Maduweŷ ga na:

Dara ndza tə həlay i mənday ga
hus a pat nakə neŷ, na piye tay ha
ndo mənə dəre hay a huŷ i sik
yak aye.†”

⁴⁵ «Tadə Davit kə zalay a Kəriste “Bəy Maduweŷ” tuk na, ada Kəriste neŷgeye wawa i Davit na, ma kəkay?»

⁴⁶ Mə walaŷ i Farisa niye hay ndəray kwa nəte ka mbəday ka bazlam ŷgay niye bay. A dazlay pat eye niye, kwa way a dzədzar matsətsehe faya matsətsehe neheye kəriye.

23

Yesu a matay ha mənese a bəy i Yahuda hay

Markus 12.38-39; Luka 11.43,46, 20.45-46

¹ Ma dəba eye na, Yesu a gwadaŷ a ndo hay mahaya gər eye haladzay ta gawla ŷgay hay: ² «Ndo mədzaŷgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay məsler tay na, mədaŷay ha bazlam i Musa mapala eye a ndo hay. ³ Rəhumatay ha gər ada gum wu neheye tebiye faya ta tsikakumeye. Ane tuk na, kə gum andza nəteye bay, hərwi faya ta giye wu nakə faya ta tsikiye bay. ⁴ Nəteye faya ta hayeye gər a wu neheye tə mba a zla bo bay, faya ta piye ka gər i ndo hay. Ane tuk na, bo tay eye kwa məlamay ta wur həlay, ta kərəh madzəne ndo hay.

⁵ «Məsler tay faya ta giye na, hərwi ada ndo hay tə zəba fataya, tə gwaŷ nəteye ŷgwalak eye hay. Mahodək neheye tə mbəkwwa ada tə ɓarawa ka bo aye na, bagwar aye hay. Ta səkahawa ha me i petekeŷ tay ta

zəbol.* ⁶ Ma təv nakə ndo hay tə haya gər ka mənə wu mənday aye na, ta wuda mənəze ka təv nakə ŷgwalak eye ada mə gay i maŷuwule me, ta ndziye na, ka təv nakə ndo hay ta ŷgatateye aye. ⁷ A satay ndo hay tə tsikatay me mə walaŷ i ndo hay haladzay ada tə zalatay “Miter” hay.

⁸ «Ane tuk na, nəkurom na, ndəray mə zalakum ndo “Miter” hay təbey. Hərwi, Miter kurom na, nəte tsa. Nəkurom tebiye na, ta malamar hay.

⁹ Kə zalumay a ndəray ka mənəzibəra nakay “Bəba” bay. Hərwi Bəba kurom na, nəte, neŷgeye mə mbəlom.

¹⁰ Kə pələm tə zalakum “bagwar may hay” bay. Hərwi bagwar kurom na, Kəriste nəte tsa. ¹¹ Ndo nakə bagwar eye mə walaŷ kurom aye na, mə təra ndo i məsler kurom. ¹² Kwa way kə say matəre bagwar eye kame i ndo hay na, Mbəlom ma təriye ha wawa eye duh. Kwa way ka təra ha gər ŷgay wawa eye na, Mbəlom ma təriye ha bagwar eye duh.»

Dəretsətseh ka ndo mədzaŷgawa bazlam i Musa mapala eye ta Farisa hay

Markus 12.40; Luka 11.39-42,44,47-52, 20.47

¹³ «A nəkurom ndo mədzaŷgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay, nəkurom na, ndo i bəbəkək hay, dəretsətseh ka gər kurom hərwi faya ka dərəzlumatay na tsəved mede a Bəy i Mbəlom a ndo hay. Bo kurom eye a sakum mede bay ada ndo neheye a satay mede aye, a sakum məgəre tay ha tə ye bay.

[¹⁴ «A nəkurom ndo mədzaŷgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay, nəkurom na, ndo i bəbəkək hay. Dəretsətseh ka gər kurom hərwi faya ka buwumeye wu abəra ka madakway i ŷgwas hay. Ka duwulawum me vədvdəd hərwi ada ndo hay tə gwaŷ nəkurom ndo ŷgwalak eye hay. Hərwi niye, ta gakumeye sariya kurom na, ma ziye

† 22:44 Dəmes hay 110.1. * 23:5 Yahuda hay tə mbəkwwa mahodək, tə pawa a dəma təv mədzenge hay mə Derewel i Mbəlom. Tə ɓarawa ka da'ar, ka həlay i gula. Tə mawa ahaya bazlam i Mbəlom mapala a gər na, andza niye.

siye i ndo hay, ta sakakumeye naha bay.]

¹⁵ «A nakurom ndo mädzangawa bazlam i Mbälom mapala eye ta Farisa hay, nakurom na, ndo i bəbək eye hay. Dəretsətseh ka gər kurom hərwi faya ka həhalumeye ka dala ada ka bəlay hərwi ada ndo hay tā pakum bəzay. Ka hutum ndo nəte na, ka tərume ye ndo nakə ma hutiyə sariya i Mbälom ma ziyə kurom madzəga sulo aye.

¹⁶ «A nakurom neheye ka tərüm andza guluf hay faya ka lakumeye tay ha ndo hay aye, dəretsətseh ka gər kurom. Faya ka gwadumeye: “Tadə ndoweye kə mbada tə gay i mädəslay ha gər a Mbälom na, andza kə mbada bay, a tsik bazlam mətsike tsa. Ane tuk na, tadə ndoweye kə mbada ta gura i gay i mädəslay ha gər a Mbälom na, kutoŋ ma giye wu nakə a mbada ha aye.” ¹⁷ A nakurom ndo i matərahəŋ hay, nakurom guluf eye hay. Wu nakə ŋwalak eye düh na, mey? Gura tsukudu gay i mädəslay ha gər a Mbälom nakə ma təriye ha gura tsədaŋŋa eye daw? ¹⁸ Faya ka gwadumeye sa: “Tadə ndoweye kə mbada ta təv məvəlay wu a Mbälom na, andza kə mbada bay, a tsik bazlam mətsike tsa. Ane tuk na, kə mbada tə wu nakə tə vəlay a Mbälom mapa eye ka təv məvəlay wu a Mbälom aye na, kutoŋ ma giye wu nakə a mbada ha aye.” ¹⁹ Nakurom na, guluf eye hay, ŋwalak eye düh na, mey? Wu nakə tə vəlay a Mbälom aye tsukudu, kəgəbay təv məvəlay wu a Mbälom nakə ma təriye ha tsədaŋŋa wu nakə tə vəlay kəriye a Mbälom aye daw? ²⁰ Hərwi niye, ndoweye kə mbada ta təv məvəlay wu a Mbälom na, a mbada ta təv məvəlay wu a Mbälom ada tə wu neheye faya aye tebiye. ²¹ Ndowneye kə mbada tə gay i mädəslay ha gər a Mbälom na, a mbada ta gay i mädəslay ha gər a Mbälom ada ta Mbälom nakə mandza eye mə dāma aye. ²² Ndowneye kə mbada ta magərbəlom na, a mbada ta təv mändze i Mbälom ada ta ndo nakə mandza eye mə dāma aye.

²³ «A nakurom ndo mädzangawa bazlam i Mbälom mapala eye ta Farisa hay, nakurom na, bəbək eye hay. Dəretsətseh ka gər kurom hərwi ka hayumay gər a slambah i ala kurom hay tebiye na, məkuro na, ka zlawum nəte ka vəlawumay a Mbälom. Ada ka gərüm ha mäge wu ŋwalak eye mə bazlam i Mbälom mapala eye düh na, kəkay? Andza mägweđe mäge wu nakə a ye ka bo mäge aye, mäge wu ŋwalak eye a ndo hay, məpe mädzal gər ka Mbälom. Anaŋ wu nakə a ye ka bo mäge aye, ze mägər ha siye bay. ²⁴ Nakurom ka tərüm na, andza guluf neheye faya ta lakiye tay ha ndo hay aye. Faya ka palumeye madzendzew hay abəra ma yam kurom nakə faya ka sum aye, ane tuk na, ka gərüm ha a dāma zləgweme.

²⁵ «A nakurom ndo mädzangawa bazlam i Mbälom mapala eye ta Farisa hay, nakurom na, bəbək eye hay. Dəretsətseh ka gər kurom hərwi nakurom faya ka tsakadumeye dāba i gəsiyem ta dāba i səra lele. Ane tuk na, hud eye maraha eye tə wu neheye ka kəlum aye ada tə wu nakə a say a bor i bo kurom aye. ²⁶ A nakurom Farisa neheye ka tərüm andza guluf hay aye, tsakadum na hud i gəsiyem kurom təday ada dāba eye bəbay ma zəbiye lele dərmak.

²⁷ «A nakurom ndo mädzangawa bazlam i Mbälom mapala eye ta Farisa hay, nakurom bəbək eye hay. Dəretsətseh ka gər kurom hərwi nakurom ka ndzakitum bo na, tsəvay neheye ta lambad tay ha dāba eye lele, a zəba kudəkudək. Tə le ka däre mazəbe fataya haladzay. Ane tuk na, mə hud eye na, maraha eye ta mətasl i mädəhaŋ hay ada tə wu neheye maza eye tebiye. ²⁸ Nakurom na, andza niye dərmak. Ka däre i ndo hay na, ka gwadum nakurom ndo i dedək hay. Ane tuk na, mə däre kurom na, nakurom maraha eye ta bəbək ada ta mənese.

²⁹ «A nakurom ndo mädzangawa bazlam i Mbälom mapala eye ta Farisa hay, nakurom na, bəbək eye hay.

Dəretsətseh ka gər kurom hərwi faya ka dāzlumeye tsəvay i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay, ada faya ka lambadumeye tsəvay i ndo neheye tə pay bəzay a Mbəlom ta dedek aye. ³⁰ Ada ka gwadum: “Tadə nəmaa ge andaya a həlay i bəba tətə may neheye tə kədawa ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay aye na, nəmaa dza-piye ta nəteye hərwi məkədə tay ha bay.” ³¹ Andza niye, bo kurom eye tə gər kurom ka sərūm ha nəkurom wawa i ndo neheye tə kəd tay ha ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay aye. ³² Lele, ndəfikum ka məsler i bəba tətə kurom huya!

³³ «Nəkurom na, dədəcə hay, wawa i palas hay! Ka slumeye mətəme abəra ka sariya i ako nakə ma mbatiye bay aye na, kəkay? ³⁴ Hərwi niye, tsənum lele: Na slərakumeye naha ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay, ndo neheye ta tsah aye, ndo neheye ta tətikakumeye. Ka kədumeye tay ha siye hay, ka darumeye tay ha siye ha ka mayako mazləmbada eye, siye ka ndadumeye tay ha ta mandalaəba mə gay i maduwule me kurom hay ada siye ka həharumeye tay ha ka gəma ka gəma. ³⁵ Andza niye, ndo neheye ka kədum tay ahəl niye kəriye ta ge mənese bay aye na, mənese eye ma dədiye na, ka gər kurom. A dazlay ka Abel ndo məpay naha faya a Mbəlom hus ka Zakari wawa i Baraki nakə ka kədum mə walaŋ i təv məvəlay wu a Mbəlom ta təv nakə tsədaŋŋa eye. ³⁶ Neŋ faya na gwadakumeye: Sərūm ha na, wu neheye tə ge ahəl niye tebiye na, sariya i Mbəlom ma dədiye ka ndo neheye anəke aye.»

*Yesu a tuwa Zerozelem
Luka 13.34-35*

³⁷ Yesu a dazlay mətuwe Zerozelem. A gwad: «Nəkurom ndo i Zerozelem hay, nəkurom ndo i Zerozelem hay. Nəkurom neheye ka bəbazlum tay ha ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay ada ka kədum tay ha ndo neheye Mbəlom a slərakum naha aye tə kwar. Sik nday nakə a seŋ məhayakum gər ka təv ga andza

mandzekwer nakə ma hayatay gər a wawa ŋgay hay a huđ i gwezleviyek ŋgay aye. Ane tuk na, ka wudum bay! ³⁸ Hərwi niye, gay kurom ma təriye rəgay. ³⁹ Andza niye, neŋ faya na gwadakumeye: Ma dazleye anəke ka ŋgatuməŋeye sa bay hus ahəl nakə ka gwadumeye: “Mbəlom m̄a pa ŋgama ka ndo nakə faya ma deyeweye tə məzele i Bəy Maduweŋ aye!”»

24

Yesu a da ha ta mbəzliye ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom

Markus 13.1-2; Luka 21.5-6

¹ Yesu a ndohwaw abəra mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Ahəl nakə faya ma diye ŋgway aye na, gawla ŋgay hay ti ye naha ka təv ŋgay hərwi a satay məday ha ta dāzl gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada siye i gay hay na, kəkay. ² Yesu neŋgeye a gwadatay: «Faya ka ŋgatumeye a wu neheye tebiye na gwad ba? Sərūm ha kame na, ka ŋgatumeye a kwar kwa nəte ka gər i kwar ŋged bay. Ta mbəzliye ha hele hele.»

Ŋgodgor i mandəve i məndzibəra

Markus 13.3-13; Luka 21.7-19

³ Yesu a ye, a tsal a Mahəmba i Tetədəcəz. Ahəl nakə neŋgeye mandza eye na, gawla ŋgay hay ti ye ka təv ŋgay mahətəye, ti ye ta tsətsah faya, tə gwaday: «Tsikamay, wu neheye ta ta giye bo na, kəday? Ada ŋgodgor waray nakə ma diye ha mazlambar ka maweye ada məndzibəra mazlambar ma ndəviye aye?»

⁴ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Gum metsehe! Ndəray m̄a səpat kurom bay. ⁵ Hərwi ndo hay haladzay ta deyeweye ta məzele ga. Kwa way ma gwadiye: “Neŋ na, Kəriste!” Ada ta səpatiye ndo hay haladzay. ⁶ Ka tsənum ndo hay faya ta giye vərəm bəse tə nəkurom kwa neheye dərəŋ tə nəkurom aye na, k̄a dzədzarum bay. Hərwi wu neheye na, kutoŋ ta ndisleweye. Ane tuk na, mandəve i məndzibəra zuk bay. ⁷ Slala ŋged ta giye vərəm ta slala

nengeɗ, bəy ta bəy ta giye varam. Mandərzlan ma giye, dala ma bəliye ma gəma hay wal wal. ⁸ Wu neheye tebiye ta giye bo na, andza məwe wawa nakə a dazlay a ngwas aye.»

Wu nakə mandzateye a gər a gawla i Yesu hay aye

⁹ «Ma dəba eye na, ndo hay ta gəsiye kurom hərwi ada t̄a gakum d̄aretsətseh, ta kədiye kurom. Slala i ndo hay tebiye ta nakumeye d̄are hərwi ga. ¹⁰ A həlay niye na, ndo hay haladzay ta gəriye ha məpe mədzal gər abəra ka neŋ. Ta həliye ka bo me ada ta niye a bo d̄are mə walaŋ tay n̄ate n̄ate. ¹¹ Ndo neheye t̄ə gwad̄ n̄ateye ndo məd̄e ha bazlam i Mbəlom aye haladzay ta deyeweye. Ta səpatiye ndo hay haladzay. ¹² Mənese ma səkahiye haladzay. Hərwi niye, mawud̄e bo i ndo hay haladzay ma nəkid̄iye. ¹³ Ane tuk na, ndoweye k̄ə səmay naha hus ka mandəve aye na, Mbəlom ma t̄əmiye ha. ¹⁴ Ta diye ha Labara Ngwalak eye i Bəy i Mbəlom a ndo i m̄əndzibəra hay tebiye hərwi ada ndo neheye t̄ə sər Mbəlom bay aye t̄ə tsəne. Tsa na, m̄əndzibəra ma nd̄əviye.»

Ta mbəzliye ha Zerozelem

Markus 13.14-23; Luka 17.23-24,37, 21.20-24

¹⁵ Yesu a gwad̄atay: «Ka ngatumeye a wuray maga zluwer eye andza mazəlaton̄go, ma l̄ətsiye a t̄əv nakə tsədaŋŋa eye, andza nakə Daniyel* ndo məd̄e ha bazlam i Mbəlom k̄ə tsik faya. (Ndowneye k̄ə dzan̄ga na, m̄a tsəne lele.) ¹⁶ Ndo neheye ka dala i Yahuda aye, ta ngatay a wu niye na, t̄ə hway a mahamba hay. ¹⁷ Ndo nakə nen̄geye ka gər i gay aye na, m̄a mbəzlaw ka dala hərwi mede məhəlaw wu ngay hay abəra mə gay ngay bay. ¹⁸ Ndo nakə nen̄geye ma guvah aye na, m̄a mbəda gər a mətagay ngay məzlaw peteked̄ ngay bay. ¹⁹ Pat eye niye na, d̄aretsətseh wene wene eye na, ka gər i ngwas

neheye t̄ə bo sulo aye ada ka ngwas neheye faya ta v̄əlateye wah a wawa tay hay aye! ²⁰ Duwulumay me a Mbəlom hərwi mahway nakə ka hwayumeye m̄a ge a həlay i mətasl bay k̄əgəbay pat i mazəzukw bo bay. ²¹ Andza niye, a həlay niye na, ndo hay ta siye d̄aretsətseh haladzay. Kwa ahəl nakə Mbəlom a ge m̄əndzibəra aye hus anəke na, d̄ada ndəray k̄ə sa d̄aretsətseh andza niye bay ada d̄ada ma giye bo andza niye sa bay. ²² Tad̄ə Mbəlom m̄a nəkid̄ ha abəra ka pat i d̄aretsətseh bay na, ndəray kwa n̄ate ma t̄əmiye bay. Ane tuk na, a nəkid̄ ha hərwi ndo ngay neheye a pala aye.

²³ «Tad̄ə ndəray k̄ə gwad̄akum: “Zəbum! K̄əriste anaŋ!” k̄əgəbay “Nen̄geye atay!” na, k̄a t̄əmun bazlam ngay bay. ²⁴ Andza niye, ndo masəpete ndo hay ta deyeweye. Ta gwadiye n̄ateye na, ndo məd̄e ha bazlam i Mbəlom, k̄əgəbay ndo mətəme ha ndo nakə Mbəlom a sləraweye. N̄ateye na, ta giye masuwayan̄ hay ada t̄ə wu neheye ma giye hərbaḅəkka aye hərwi tad̄ə ma giye bo na, masəpete tay ha ndo neheye Mbəlom a pala aye. ²⁵ Anaŋ, na tsikakum ka bo abəra kurre. Pum a zləm lele.

²⁶ «Tad̄ə ta gwad̄akum: “K̄əriste anaŋ mə pesl”, k̄a yum bay, k̄əgəbay ta gwad̄akum: “Nen̄geye anaŋ mangaha bo eye kanaŋ” na, k̄a t̄əmun bay. ²⁷ Nen̄ Wawa i Ndo, na deyeweye na, andza mawutsed̄e i mbəlom nakə ta ngateye kwa t̄ə waray aye. ²⁸ Andza niye, t̄əv nakə wu maməta eye mə d̄əma aye na, magoduk hay ta hayiye gər a d̄əma.»

Məməw i Wawa i Ndo

Markus 13.24-27; Luka 21.25-28

²⁹ «Kwayan̄ŋa d̄aretsətseh niye hay ta ye abəra mə d̄əma na, pat ma giye andaya sa bay ada kiye ma d̄əviye bay. Wurzla hay d̄ərmak ta kutsaweye abəra ka magərmbəlom, ada wu neheye gədaŋ eye ka magərmbəlom aye ta bəliye haladzay. ³⁰ Pat eye niye na, ndo hay ta ngateye a wu

* **24:15** Zəba ma Daniyel 9.27; 11.31; 12.11.

nakə ma diye ha nengeye faya ma deyeweye aye ka magərmbəlom. Ndo i mändzibəra hay tebiye ta tuwiye ka bo. Ta ngeteṅeye a neṅ Wawa i Ndo na deyeweye ma pazlay ta gədaṅ ada ta məzlaḅ eye haladzay. ³¹ Ta fa tolom bagwar eye na, ma sləraweye gawla i Mbəlom hay, ta hayay gər a ndo neheye a pala tay ha aye abəra ka kokway i mändzibəra tebiye kwa ka waray ka waray.»

Dzeke i gurov

Markus 13.28-31; Luka 21.29-33

³² Yesu a gwadatay: «Tsənum dzeke i gurov təday. Ka ngatumay a gurov ka dūda na, ka sərūm ha gwaduvay kə ge, mazlambar yam ma piye bədaḅ? ³³ Andza niye, ka ngatumay a wu neheye tebiye ta ndislew na, sərūm ha neṅ Wawa i Ndo mazlambar na deyeweye, neṅ ka maged. ³⁴ Neṅ faya na gwadakumeye: Sərūm ha na, wu nakay tebiye ma giye bo na, ndo neheye anəke aye ta mət zuk bay. ³⁵ Magərmbəlom ta dala ta dziye, balam ga na, daḅa ma dziye bay.»

Maa sər pat nakə mändzibəra ma ndəviye na, Mbəlom nate ngweṅ

Markus 13.32-37; Luka 17.26-30,34-36

³⁶ Yesu a gwadatay sa: «Ma deyeweye pat waray na, ndəray kwa nate a sər bay. Ada ma deyeweye ahəl waray na, ndəray a sər həlay eye bay sa. Kwa gawla i Mbəlom hay mə mbəlom, kwa neṅ Wawa ngay bəbay, nəmaa sər bay. Maa sər pat eye na, Mbəlom Bəba ga nate ngweṅ. ³⁷ Wu nakə a ge bo a həlay i Nuhu aye na, pat nakə neṅ Wawa i Ndo na deyeweye na, ma ta giye bo andza niye dərmaḅ.† ³⁸ Hərwi ahəl nakə yam ka dazlay a mape zuk bay aye na, ndo hay tə ndayawa wu mənday, tə sawa wu məsay, tə zlawā dahəlay ada tə vəlawa dem tay hay a zal hus a pat nakə Nuhu a fələkwa a kwalalaṅ i yam aye. ³⁹ Ta sər ka bo bay hus a həlay nakə yam a yaw a həl tay ha

tebiye. Ahəl nakə neṅ Wawa i Ndo na deyeweye na, ma giye andza niye dərmaḅ.

⁴⁰ «A həlay niye na, ndo hay sulo ma guvah na, ta zliye nate, ta gəriye ha nenged. ⁴¹ Ngwas hay sulo ta ləgəriye na, ta zliye nate ta gəriye ha nenged. ⁴² Hərwi niye, ndzum na, tse-zlezleṅṅe bəna ka sərūm pat nakə Bəy Maduweṅ kurom ma maweye bay.

⁴³ «Tsənum wu nakay lele: Ndo i gay mā sər həlay nakə məkal ma deyeweye ma kəliye na aye na, ma ndzahəriye bay. Ma ndziye tse-zlezleṅṅe, ma gəriye ha məkal mā fələkwa a gay ngay bay. ⁴⁴ Hərwi niye, nəkurom dərmaḅ ləvum bo, hərwi neṅ Wawa i Ndo na maweye ahəl waray na, ka sərūmeye bay.»

Ndo i məsler ngwalak eye

Luka 12.41-48

⁴⁵ Yesu a gwadatay: «Ndo i məsler ngwalak eye ada ma giye məsler tə metsehe lele eye na, way? Nengeye na, ndo nakə ndo i gay ngay a gwadāy “Gatay gər a siye i ndo mäge məsler ga hay. Vəlatay wu mənday tə həlay eye.” ⁴⁶ Məngwese ka gər i ndo mäge məsler niye tadə ndo i gay ngay ki yaw, kə ndzay a gər nengeye faya ma giye məsler andza nakə tə tsikay aye. ⁴⁷ Neṅ faya na gwadakumeye: Sərūm ha na, ndo i gay ngay ma gəray ha zlele ngay tebiye mā ləvay gər.

⁴⁸ «Ane tuk na, tadə ndo mäge məsler niye ngwalak eye bay na, ma gwadəye a gər ngay: “Ndo i gay ga faya ma gaweye mahonok, ma deyeweye bəse bay”, ⁴⁹ ma piye bo məndeḅe siye i ndo neheye faya ta giye məsler dziye. Ma ndiye wu mənday ada ma siye wu məsay ta ndo məkweye hay. ⁵⁰ Ndo i gay ngay ma maweye na, ka həlay nakə faya ma həbiye bay aye ada a sər bay aye. ⁵¹ Ki yaw na, ma vəleye dərətsətseh haladzay, ma həhariye na ndo i məsler niye. Ma kaliye ha a təv i ndo i bəbək hay. Mə

† 24:37 Madazlay i wu hay 7.17-23. ‡ 24:51 Zəba ma Mata 8.12 ada dzanga wu nakə mawatsa eye ka gər aye.

dama na, ta tuwiye tã mahãpãde zler eye.†»

25

Dzeke i merehe i dem hay kuro
Luka 12.35-38, 13.25-28

¹ Yesu a gwadatay: «A hãlay niye na, Bãy i Mbãlom ma ndzãkitiye bo na, tã merehe i dem hay kuro. Tã hãl lalam tay hay, ti ye hãrwi mãdzãgãr tã zal i dahãlay. ² Mã walaŋ i merehe i dem neheye kuro aye, zlam na, matãrakahaŋ eye hay, siye hay zlam na, metsehe tay andaya. ³ Merehe i dem neheye zlam matãrakahaŋ aye, tã hãl lalam tay na, ta lãva ha bo tã mal bay. ⁴ Merehe i dem neheye zlam metsehe tay andaya aye na, tã hãl lalam tay ada kwa way a lãva ha bo tã mal ma dos. ⁵ Zal i dahãlay ki yaw bãse bay. Merehe i dem niye hay tebiye mãndzehãre a gatay, tã ndzahãra.

⁶ «Ta magãrhãvad na, mawude a tsãne. «Anaŋ zal i dahãlay kã ndzew! Lãtsum ka mbãlom, dum ta dzum gãr.» ⁷ Merehe i dem niye hay ta pãdeke abãra ka mãndzehãre, ta dazlay mãlãve bo ta lalam tay hay. ⁸ Merehe i dem neheye matãrakahaŋ aye na, ta tsãtsah mal ka merehe i dem neheye metsehe tay andaya aye, tã gwadatay: «Mbãdumamay mal a lalam may hay tsekweŋ tey hãrwi faya ta mbatiye.» ⁹ Merehe i dem neheye metsehe tay andaya aye, ta mbãdatay faya, tã gwadatay: «A'ay, andaya haladzay ma sliye a nãmay ada a nãkurom bay. Hwayum naha bãse ðuh ka tãv i ndo i tsakala, sãkãmumaw.» ¹⁰ Ahãl nakã ti ye masãkãmaw mal aye na, zal i dahãlay a ndislew. Merehe i dem neheye zlam malãva bo aye na, tã fãlãkwa ka bo tã neŋgeye a gay i magur-lom i mãzle dahãlay. A dãrãzl a mãged. ¹¹ Mãndze zãrat na, siye i merehe i dem niye hay tã maw. Tã maw na, tã gwad: «Bãy Maduweŋ, Bãy Maduweŋ, hãndãkamay abãra ma mãged!» ¹² Ane tuk na, zal i dahãlay a gwadatay: «Neŋ faya

na gwadãkumeye ta dedãk, na sãr kurom bay.» ¹³ Hãrwi niye, ndzum tsezlezleŋe bãna pat eye kwa hãlay eye na, ka sãrum bay.»

Dzeke i ndo mãge mãsler hay mahkar
Luka 19.11-27

¹⁴ Yesu a gwadatay sa: «Ma giye bo andza ndo i gay nakã a say mede a tsekene aye. A zalatay a ndo i mãsler ŋgay hay, a gãr ha zlele ŋgay a hãlay tay. ¹⁵ A vãlay kwa a way ka gãdaŋ ŋgay. A vãlay a ndo ŋged kwar i suloy temerre zlam, a ndo ŋged temerre sulo, a ndo mamahkar eye temerre nãte. Tsa na, a ye ŋgway.

¹⁶ «Ndo i mãsler nakã tã vãlay kwar i suloy temerre zlam aye na, a ye a mbãdã ha hãlay kwayaŋŋa. A huta faya kwar i suloy temerre zlam sa. ¹⁷ Ndo nakã tã vãlay kwar i suloy temerre sulo aye na, a ge ha andza niye dãrmak. A huta faya kwar i suloy temerre sulo. ¹⁸ Ane tuk na, ndo nakã tã vãlay kwar i suloy temerre nãte aye na, a ye a la bãd, a ŋgaha na suloy i ndo i gay ŋgay niye a dãma.

¹⁹ «Aza a ndzaw mãve tsakway na, ndo i gay i ndo i mãsler niye hay a maw. Tsa na, a say mãpesle na suloy ŋgay nakã a vãlatay aye. ²⁰ Ndo nakã a vãlay kwar i suloy temerre zlam aye, a ye ka tãv ŋgay, a gwadã: «Ndo i gay ga, ka vãleŋ na, kwar i suloy temerre zlam. Anaŋ na huta faya kwar i suloy temerre zlam.» ²¹ Ndo i gay ŋgay a gwadã: «Lele haladzay, nãkar na, ndo i ŋgwalak ada ndo i dedãk. Nãkar ndo i dedãk kwa mã wu neheye tsekweŋ aye, na pakeye wu haladzay a hãlay. Dara ŋgwasama ka bo tã neŋ.» ²² Ndo i mãsler nakã a vãlay kwar i suloy temerre sulo aye, a ye naha, a gwadã: «Ndo i gay ga, ka vãleŋ kwar i suloy temerre sulo. Anaŋ na huta faya kwar i suloy temerre sulo.» ²³ Ndo i gay ŋgay a gwadã: «Lele, nãkar na, ndo i ŋgwalak ada ndo i dedãk. Nãkar ndo i dedãk kwa mã wu neheye tsekweŋ aye, na pakeye wu haladzay a hãlay. Dara ŋgwasama ka

bo tã neŋ.”²⁴ Ndo nakã tã vëlay kwar i suloy temerre nãte aye, a ye naha a gwaday: “Ndo i gay ga, na sãr ha, nãkar na, ndo makula gãr eye. Ka dziye wu nakã ka slãga bay aye, ka hayay gãr a wu nakã ka zãv bay aye.²⁵ Na dzãdzãr, hãrwi niye na ye na ŋgaha kwar i suloy yak a bãd. Anãŋ suloy yak.”²⁶ Ndo i gay ŋgay a gwaday: “Nãkar na, ndo i mãsler nakã ŋgwalak eye bay aye ada sãe eye. Ka sãr na, na dziye wu nakã na slãga bay aye ada na hayay gãr a wu nakã na zãv bay aye ba?²⁷ Meeneŋ na, peŋ na suloy a bank. A hãlay i mãmaw ga na, na hãla ahaya suloy ga ta magogoy eye faya.²⁸ Hãlum faya abãra kwar i suloy niye temerre nãte aye. Vëlumay ha faya a ndo nakã kwar i suloy andaya faya gwezem aye.²⁹ Hãrwi ndo nakã wu ŋgay andaya aye na, ta sãkahay ha sa. Ane tuk na, ndo nakã wu ŋgay andaya bay aye na, kwa tsekweŋ eye nakã andaya faya aye na, ta zliye na faya abãra.³⁰ Gãsum na ndo nakay ma giye ŋgama bay aye. Kalum naha abãra a lãvon. Mã dãma na, ta tuwiye tã mahãpãde zler eye.*”»

Sariya i mandãve i mãndzibãra

³¹ Yesu a gwadãtay sa: «Ahãl nakã neŋ Wawa i Ndo na deyeweye ma mãzlaã ga ta gawla i Mbãlom hay tebiye aye na, na ndziye ka dzãŋga i bãy ga ta mãzlaã.³² Ndo i mãndzibãra hay tebiye ta hayiye gãr ka tãv ga ada na ŋgãniye ha ka bo abãra ndo hay ta ndo siye hay andza ndo mãtsãkure ma ŋgãniye tay ha tãbãŋ hay ta wak hay.³³ Ka ŋgãna tay ha na, ma piye tay ha tãbãŋ hay a diye i hãlay i mãnday ŋgay ada ma piye tay ha wak hay a diye i hãlay i gula ŋgay.

³⁴ «Bãy ma gwadãteye a ndo neheye tã hãlay i mãnday ŋgay aye: “Dumara, nãkurom neheye Mbãlom Bãba ga a pa fakuma ŋgama aye, ka ndzumeye ma bãy ga nakã Mbãlom a lãvakum ha bo kwa ahãl nakã kã ge mãndzibãra zuk bay aye.³⁵ Hãrwi ahãl niye,

may a wur fagaya na, ka vëlumenŋ wu mãnday, yam a geŋ na, ka vëlumenŋ yam mãsay, neŋ mbãlok eye na, ka tãmum ga a gay kurom,³⁶ peteked andaya fagaya bay na, ka pumenŋ ka bo peteked, neŋ dãvats eye na, ka gumenŋ gãr, neŋ ma dãŋgay na, ka yum ka zãbumenŋew dãre.”

³⁷ «Ndo neheye tã gawa wu nakã a yay a gãr a Mbãlom aye na, ta mbãdeye faya, ta gwadãeye: “Bãy Maduweŋ, nãmaa ŋgataka may a wur fakaya ada nãmaa vëlaka wu mãnday na, kãdãy? Yam a gaka ada nãmaa vëlaka yam mãsay na, kãdãy?³⁸ Nãmaa ŋgataka nãkar mbãlok eye ada nãmaa tãma kar a gay may na, kãdãy? Peteked fakaya bay ada nãmaa paka ka bo peteked na, kãdãy?³⁹ Nãmaa ŋgataka nãkar dãvats eye kãgãbay nãkar ma dãŋgay ada nãmaa ye mazãbakaw dãre na, kãdãy?”

⁴⁰ «Bãy ma mbãdãteye faya, ma gwadãteye: “Neŋ faya na gwadãkumeye, sãrum ha, kwa mey ka gumay a ndo wawa eye tsekweŋ mã walaŋ i malamar ga hay na, ka gum niye na, a neŋ.”⁴¹ Ma dãba eye bãy ma gwadãteye a ndo neheye tã hãlay i gula ŋgay aye: “Dum abãra ka tãv ga, nãkurom neheye Mbãlom a vëlakum mezeleme aye! Dum a ako nakã ma mbatiye dãdã bay Mbãlom a lãvatay ha bo a Fakalaw ta gawla ŋgay hay aye.⁴² Hãrwi, ahãl nakã may a wur fagaya na, ka vëlumenŋ wu mãnday bay. Yam a geŋ na, ka vëlumenŋ yam bay,⁴³ Neŋ mbãlok eye na, ka tãmum ga a gay kurom bay, peteked andaya fagaya bay na, ka pumenŋ ka bo peteked bay, neŋ dãvats eye ada neŋ ma dãŋgay na, ka gumenŋ gãr bay.”

⁴⁴ «Nãteye dãrmak ta mbãdeye faya, ta gwadãeye: “Nãmaa ŋgataka may a wur fakaya, yam a gaka, nãkar mbãlok eye, dãvats eye kãgãbay ma dãŋgay nãmaa gaka gãr bay na, kãdãy?”

* **25:30** Zãba ma Mata 8.12 ada dzãŋga wu nakã mawatsa eye ka gãr aye.

⁴⁵ «Bəy ma mbədateye faya, ma gwadateye: “Nej faya na gwadakumeye: Sərum ha na, wu nakə ka slum faya məgay a ndo wawa eye tsekwej mə walañ i ndo neheye bay na, ka gumeñ a nej bay dərmak.”»

⁴⁶ Yesu a gwadatay: «Nəteye, ta diye ta hutiyə na, dəretsətseh nakə ma ndəviye bay ka tor eye. Ndo neheye tə ge wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye na, ta diye a sifa nakə ma ndəviye bay aye.»

26

Ta pəla tsəved məgəse na Yesu
Markus 14.1-2; Luka 22.1-2;
Yuhana 11.45-53

¹ Ahəl nakə Yesu a ndəv ha matətike aye na, a gwadatay a gawla ngay hay:

² «Ka sərum ha magurlom i Pak a zəkaw na, məhəne sulo. Neñ Wawa i Ndo ta gəsiye ga hərwi ada tã dar ga ka mayako mazləmbadã eye.»

³ A həlay niye na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta madugula i Yahuda hay tə haya gər a gay i Kayif, bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom. ⁴ Tə ma ha ka bo bazlam mə walañ tay, a satay məgəse Yesu ta məkal ada məkədə na.

⁵ Ane tuk na, tə gwad: «Kã gəsakwa na tə magurlom nakay bay bəna, ndo hay ta gəriye kway ha bay.»

Ngwas wuray a mbəda mal ka gər i Yesu

Markus 14.3-9; Yuhana 12.1-8

⁶ Yesu neñgeye ma gəma i Betani, mə gay i ndo wuray tə zalay Simon. Ndoweye niye a ndzawa na, dəvats i madəgwede a gaway.

⁷ Ahəl nakə faya ta ndiye wu mənday aye na, ngwas wuray a ye naha ka təv i Yesu ta dos mə həlay a le haladzay, maraha eye tə mal nakə a ze huñña tsakala eye haladzay aye. A mbəda mal niye ka gər i Yesu. ⁸ Gawla ngay hay tə ngatay na, a yatay a gər bay, tə gwad: «A nas ha mal nakay na, hərwi mey? ⁹ Ngama meeneñ mã səkəm ha na, ma hutiyə ha suloy

haladzay ada ma pateye suloy eye a ndo i mətawak hay.»

¹⁰ Yesu a sərətay naha a gər ka bazlam tay niye, a gwadatay: «Ka kwa-sumeye gər a ngwas nakay na, hərwi mey? Wu nakə a ge hərwi ga aye na, lele haladzay. ¹¹ Ndo i mətawak hay na, nəteye ka təv kurom huya. Ane tuk na, nej na, na ndziye tə nəkurom huya bay. ¹² Neñgeye ka mbəda mal ka bo ga hərwi mələve ha bo i məzle ga a bəf. ¹³ Neñ faya na gwadakumeye, sərum ha: Kwa a ngay ta diye ha Labara Ngwalak eye nakay ka məndzibəra tebiye na, ta tsikiye ka ngwas nakay hərwi wu nakə a ge aye. Ndo hay ta mətsiye ha gər bay.»

Yudas Iskariyot a pəla tsəved məge daf ka Yesu

Markus 14.10-11; Luka 22.3-6

¹⁴ Ndo nəte mə walañ i gawla i Yesu hay kuro gər eye sulo, məzele ngay Yudas Iskariyot, a ye ka təv i bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye. ¹⁵ A ye naha, a gwadatay: «Tadə na pəlakum tsəved məgəse Yesu na, ka vəlumeneye mey?» Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom tə paslay kwar i suloy kuro kuro mahkar*, tə vəlay. ¹⁶ A dazlay pat eye niye Yudas a pəla həlay nakə lele eye hərwi məge daf ka Yesu aye.

Yesu a ləva ha bo tə dafi Pak

Markus 14.12-16; Luka 22.7-14

¹⁷ Pat makurre i magurlom nakə tə ndayawa wu mənday nakə gəde faya bay aye na, gawla i Yesu hay ti ye ka təv i Yesu, tə gwaday: «A saka nəmaa daka daf i magurlom i Pak na, ka waray?»

¹⁸ Yesu a gwadatay: «Dum a wuzlahgəma, a gay i ndoweye andaya, gwadumay: “Miter a gwad: Həlay eye i ga kə slaw. Na ndiye daf i Pak ta gawla ga hay na, mə gay yak.”»

¹⁹ Gawla i Yesu hay ti ye tə ge wu nakə Yesu a tsikatay aye. Tə da wu mənday i Pak mə dəma.

* 26:15 Zəba ma Zakari 11.12.

Yesu a da ha gawla ngay nate ma giye faya daf

Markus 14.17-21; Luka 22.21-23; Yuhana 13.21-30

²⁰ Huwa a ge na, Yesu ta gawla ngay hay kuro gar eye sulo ti ye ta ndza, ta dazlay a mande wu manday.

²¹ A halay nakə nateye faya ta ndiye wu manday aye na, Yesu a gwadatay: «Nej faya na gwadakumeye: Sərum ha na, ndo nate mə walañ kurom ma giye fagaya daf.»

²² A ndalatay a gawla ngay hay tebiye. Tsa na, ta dazlay matsətsehe faya, nate ta nate: «Bəy Maduweñ, neñ daw?»

²³ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Mata ge fagaya daf na, ndo nakə faya nəmaa tələkiye halay a sara salamay aye. ²⁴ Neñ Wawa i Ndo na mətiye andza nakə Derewel i Mbəlom a tsik aye. Ane tuk na, dəretsətseh ka gar i ndo nakə ma giye daf ka neñ Wawa i Ndo aye. Ndo niye na, ngama meeneñ t̄a wa na bay.»

²⁵ Yudas, ndo nakə ma giye daf ka Yesu aye, a tsətsah faya: «Neñ daw, Miter?»

Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Andza nakə ka tsik aye.»

Dafi Bəy Maduweñ

Markus 14.22-26; Luka 22.15-20; 1 Korinje hay 11.23-25

²⁶ Ahəl nakə faya ta ndiye daf aye na, Yesu a zla peñ, a gay naha sisəe a Mbəlom. Ma dəba eye na, a ngəna ha peñ niye, a vəlatay a gawla ngay hay, a gwadatay: «Zlum, ndayum. Nakay na, bo ga.»

²⁷ Ma dəba eye a zla gəvet, a gay naha sisəe a Mbəlom. Ma dəba eye a vəlatay, a gwadatay: «Sum nəkurom tebiye. ²⁸ Nakay na, bambaz ga nakə Mbəlom ma bariye dzam ta ndo hay aye. Ta mbədiye ha na, hərwi məpəse ha mezeleme i ndo hay haladzay.

²⁹ Neñ faya na tsikakumeye, na ta siye wu məse nakay sa bay hus a pat nakə ka ta sakweye wedeye ma bəy i Bəba ga Mbəlom aye.»

³⁰ Ma dəba eye, ta zambaday a Mbəlom ta dəmes† na, ti ye tə tsal a Mahəmba i Tetədəez.

Piyer ma gwadiye: «Na sər Yesu bay»

Markus 14.27-31; Luka 22.31-34; Yuhana 13.36-38

³¹ Ma dəba eye na, Yesu a gwadatay a gawla ngay hay: «Bəgom ta həvad nakay nəkurom tebiye ka garumeye ga ha. Hərwi mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom, a gwad: “Na ta kədiye na ndo mətsəkure tay, ada təbañ niye hay mahaya gar eye ta ngəniye gar kweye kweye kwa a ngay.‡” ³² Ane tuk na, na mbəlaw abəra ma mədahañ na, na həbiye kurom ma Galile.»

³³ Piyer a mbəday faya, a gwaday: «Kwa siye i ndo hay ta gar kar ha na, neñ na gəriye kar ha dāda təbey.»

³⁴ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Neñ faya na gwadakeye: Sər ha na, bəgom ta həvad nakay dzagulok ma ta zlahiye na, ba ka gwad sik mahkar ka sər neñ bay.»

³⁵ Piyer a gwaday: «Na sər kar bay na, na tsikiye dāda bay, kwa tadə ka mətameye ka bo salamay.» Siye i gawla ngay hay tebiye tə tsik andza niye dərmak.

Yesu ma Getsemene

Markus 14.32-42; Luka 22.39-46; Yuhana 18.1

³⁶ Yesu ta gawla ngay hay tə ndisl a təv eye andaya tə zalay Getsemene. Mə dəma na, a gwadatay: «Ndzum kanañ. Na diye, na dūwulay naha me a Mbəlom kataday.»

³⁷ Tsa na, ti ye ta Piyer ada ta wawa i Dzebede hay sulo. Tə ndisl a dəma na, mevel i Yesu a dazlay məwure faya ada a dzədzar haladzay. ³⁸ A gwadatay: «Dərev ga na, kə rah tə dəretsətseh i mədahañ. Nəkurom na, ndzum kanañ, ndzakwa na, tsezle-zleñje.»

³⁹ A ye abəra ka təv niye izad tsekwen, a ye naha a kal ha bo ka dala bərut da'ar ka dala. A dūwulay naha me a Mbəlom, a gwad: «Bəba ga,

† 26:30 Tə ge dəmes ka mandəve i mande daf i Pak na, mə Dəmes hay 113 ka 118. ‡ 26:31 Zakari 13.7.

tadə ma giye bo na, zla fagaya abəra dāretsətseh nakay na siye tey. Ane tuk na, kâ ge andza nakə a seŋ a neŋ aye bay, ge andza nakə a saka a nəkar aye.»

⁴⁰ A maw ka təv i gawla ŋgay neheye mahkar aye na, nəteye mandzahəra eye. A gwaday a Piyer: «Andza niye, ka slum faya mändze tə neŋ tsezle-zleŋŋe tə dāre kwa bəre nəte bay na, kəkay? ⁴¹ Ndzum tə dāre tsezle-zleŋŋe ada dūwulumay me a Mbəlom hərwi ada kâ dādum a masəpete i Fakalaw bay. Məsəfəre na, a say mäge wu lele eye, ane tuk na, gədaŋ kurom andaya məsəmay naha a masəpete i Fakalaw bay.»

⁴² A ye fataya abəra masulo eye sa, a ye naha a dūwulay me a Mbəlom. A gwad: «Bəba, tadə ka sliye məzle fagaya abəra dāretsətseh nakay na siye bay na, vəleŋ gədaŋ nâ sa andza nakə a saka a nəkar aye.»

⁴³ Tsa na, a maw ka təv i gawla ŋgay neheye sa. A ndzatay a gər na, nəteye mandzahəra eye. Tə mba faya mändze tə dāre kwa tsekweŋ bay tebiye. ⁴⁴ A gər tay ha, a ye sa. A dūwulay me a Mbəlom andza nakə meeneŋ eye. ⁴⁵ Tsa na, a maw ka təv i gawla ŋgay hay, a gwadətay: «Faya ka ndzahərume ye sa ada faya ka zəzəkumeye bo ba? Gum metsehe, anəke na, həlay eye kə slaw. Neŋ Wawa i Ndo ta vəlay ga ha a həlay i ndo i mezeleme hay tuk. ⁴⁶ Lətsum, takwa ta dzakwa gər! Zəbum, ndo nakə ma giye fagaya daf aye, kə ndzew.»

Tə gəs na Yesu
Markus 14.43-50; Luka 22.47-53;
Yuhana 18.2-11

⁴⁷ Ahəl nakə Yesu faya ma tsikiye me mba aye na, pəslaŋ Yudas neŋgeye nakə nəte mə walaŋ i gawla i Yesu hay kuro gər eye sulo aye, a ye naha. Ti ye naha ta ndo hay haladzay ta maslalam tay hay ada ta sakwal tay hay. Maa slər tay naha na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom ta madugula i Yahuda hay.

⁴⁸ Yudas ndo məgatay daf ka Yesu aye bə kə datay ha wu nakə ma giye. A gwadətay: «Ndo nakə na ye na gəs na ka bo təmbolok təmbolok aye na, neŋgeye! Gəsum na.»

⁴⁹ Yudas a həndzəd naha kwayaŋŋa ka təv i Yesu, a gwaday: «Zay dāw, Miter!» Tsa na, a gəs na ka bo təmbolok təmbolok.

⁵⁰ Tsa na, Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Dzam ga, wu nakə ka yaw mäge na, ge na.» Tsa na, siye i ndo hay ti ye naha, tə wuya kura ka Yesu, tə gəs na.

⁵¹ Ndo nəte mə walaŋ i ndo neheye nəteye tə Yesu aye, a ŋgwadaw maslalam ŋgay mbəhhat, a fay ha a ndo i məsler i bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom, a dəsay na zləm fats ka dala. ⁵² Tsa na, Yesu a gwaday: «Ma ha maslalam yak a gay ŋgay eye hərwi ndo neheye ta giye vəram ta maslalam aye na, ta bəbazliye tay ha ta maslalam dərma. ⁵³ Neŋ na sliye məzalay a Bəba ga Mbəlom, mâ sləreŋew gawla ŋgay hay gwezem haladzay anəke na, ka sər təbədew? ⁵⁴ Ane tuk na, kə ge andza niye na, wu nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom ma giye bo na, ma kəkay kəla?»

⁵⁵ Yesu a gwadətay a ndo hay: «Ka yumaw fagaya ta maslalam kurom hay ada ta sakwal kurom hay andza ta gəsiye ndo i məkal dāw? Pat pat neŋ mandza eye mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, na tətikawa, ka gəsum ga bay! ⁵⁶ Ane tuk na, wu neheye tebiye tə ge bo aye na, hərwi ada wu nakə ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay tə watsa mə Derewel i Mbəlom aye tā ge bo.»

Tsa na, gawla ŋgay hay tə gər ha, ta hway faya abəra.

Yesu kame i bagwar i Yahuda hay
Markus 14.53-65; Luka 22.54-
55,63-71; Yuhana 18.12-14,19-23

⁵⁷ Ma dəba eye ndo neheye tə gəs Yesu aye na, ti ye ha Yesu a gay i Kayif bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom. Mə dəma na, ndo

mədzan̄gawa bazlam i Mbəlom ma-pala eye ta madugula i Yahuda hay, nəteye mahaya gər eye. ⁵⁸ Ahəl nakə faya ta diye ha Yesu aye na, Piyer a pay bəzay ma dəba dərən̄ hus a dalamətagay i gay i bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom. A ye naha a fələkwa a dalamətagay, a ndza ka təv i ndo niye hay faya ta tsəpiye maged̄ aye. A say mazəbe faya ta giye ha tə Yesu na, kəkay.

⁵⁹ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta madugula i Yahuda hay tebiye ta pəla ndo hay hərwi maraw faya me hərwi məgay sariya i məkədə na. ⁶⁰ Ndo hay haladzay ti ye naha ta raw faya me. Ane tuk na, ta huta tsəved̄ məkədə na bay. Ka mandəve ŋgay eye na, ndo hay sulo ti ye naha, tə gwad̄: ⁶¹ «Ndo nakay a gwad̄: “Na sliye faya mambəzle ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada ma məhəne mahkar na, na dəzliye na wedeye.”»

⁶² Tə tsəne andza niye na, bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom a lətse, a gwad̄ a Yesu. «Ka mbədətay faya a ndo neheye təbədew? Tə tsik fakaya na, mey?» ⁶³ Ane tuk na, Yesu a ndza ŋgway tete. Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom a gwad̄: «Nəŋ faya na tsətsahiye fakaya tə məzele i Mbəlom nakə ma ndziye ka tor eye, mbəden̄ew faya: Nəkar na, Kəriste Wawa i Mbəlom daw?»

⁶⁴ Yesu a gwad̄ faya: «Andza nakə ka tsik aye. Ane tuk na, sərūm ha, ma dazlay anəke, ka ŋgatumen̄eye a neŋ Wawa i Ndo na ndziye tə həlay i mənday i Mbəlom, neŋgeye nakə gədan̄ eye ka gər i wu hay tebiye aye. Ka ŋgatumen̄eye sa na, ma magərmbəlom na deyeweye ma pazlay.»

⁶⁵ Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom a tsəne andza niye na, a ndalay haladzay. A ŋgurada ha peteked̄ ŋgay, a gwad̄: «Kə tsalay ka gər a Mbəlom! Ka pələkweye na, sa mey, na gwad̄ ka tsənum wu nakə a tsik aye. ⁶⁶ Nəkurom ka dzalum na, kəkay?»

Ndo hay ta mbəd̄ay faya, tə gwad̄ay: «Nəŋgeye ndo məge mənese, təde məkədə na.»

⁶⁷ Tsa na, ta tufay slesle6 ka dərə a Yesu, tə fay ta məpede həlay, siye hay tə fay ka maholom. ⁶⁸ Tə gwad̄ay: «Kəriste, nəkar ndo mədə ha bazlam i Mbəlom ba! Tsikamay, maa faka na, way?»

Piyer a gwad̄: «Na sər Yesu bay»

Markus 14.66-72; Luka 22.56-62; Yuhana 18.15-18,25-27

⁶⁹ Piyer na, neŋgeye mandza eye ma dalamətagay ma bəra. Ŋgwas wuray a gawa məsler mə gay i bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom niye, a həndzəd̄ ka təv i Piyer, a gwad̄ay: «Nəkar dərma na, ndo i Yesu, ndo i Galile.»

⁷⁰ Ane tuk na, Piyer a d̄ay bərakəzan̄ a Yesu kame i ndo niye hay tebiye, a gwad̄: «A'ay, na sər wu nakə a saka mətsiken̄ aye bay.»

⁷¹ Ma dəba eye Piyer a ye a ndza sləp ka həlay maged̄. Ŋgwas wuray a ye ka təv ŋgay, a gwad̄atay a ndo neheye ka təv niye aye: «Ndo nakay tə ndzawa tə Yesu ndo i Nazaret!»

⁷² Piyer a d̄ay bərakəzan̄ a Yesu masulo eye. A mbada, a gwad̄: «A'ay, na gwad̄um na sər ndo niye bay tiya!»

⁷³ Ma dəba i məndze tsekwen̄ na, ndo neheye ka təv niye aye, ta həndzəd̄ ka təv i Piyer, tə gwad̄ay: «Ta dedek, nəkar dərma na, nəte mə walaŋ i gawla i Yesu hay. Hərwi mətsike me nakə faya ka tsikiye na, a da ha təv yak nakə ka yaw abəra mə dəma aye.»

⁷⁴ Tsa na, Piyer a gwad̄: «Kə ge na raw me na, Mbəlom m̄a geŋ dərətsətseh. Na mbada na, ta dedek na sər na ndo nakay bay.»

Kwayan̄ŋa dzagulok a zlahā. ⁷⁵ Bazlam i Yesu nakə a tsik aye a mayaw a gər a Piyer. Yesu a gwad̄ay: «Dzagulok ma ta zlahiye na, ba ka gwad̄ sik mahkar ka sər neŋ bay.» Tsa na, Piyer a yaw abəra ma dalamətagay, a tuwa tsid̄uk tsid̄uk.

27

Tiye ha Yesu a gay i Pilat

Markus 15.1; Luka 23.1; Yuhana 18.28-32

¹ Pərik i mekedœ na, bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye ta madugula i Yahuda hay tə ma ha ka bo bazlam tebiye hərwi məkəde na Yesu. ² Tə dzawa na Yesu ada ti ye ha a gay i Pilat ŋgomna i dala i Yahuda, ndo i Roma. Tə vələy ha a Pilat.

Yudas a kəd'bo ŋgay

Məsler hay 1.18-19

³ Yudas, ndo nakə a ge daf ka Yesu aye, a zəba ta gəs na Yesu a sariya na, a dzala ka wu nakə a ge aye na, ŋwalak eye bay. A həl kwar i suloy nakə tə vələy kuro kuro mahkar aye, a matay naha a bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom ta madugula i Yahuda hay. ⁴ A ye naha a gwadətay: «Na ge mənese, hərwi na ge daf ka ndo nakə kə ge mənese bay aye.»

Ta mbəday faya, tə gwadətay: «Bazlam yak bəna, i may mey tey.»

⁵ Yudas a kutsatay naha suloy niye mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Tsa na, a ye a həruwa bo ta ləber, a mat.

⁶ Bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom tə həl sulo niye, tə gwad: «Suloy nakay na, bazlam kway mapala eye kə vələkway tsəved məpe na a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom bay. Suloy nakay na, i məkəde gər i ndo.»

⁷ Ma dəba eye, madugula i Yahuda hay tə ma ha ka bo bazlam mə walaŋ tay hərwi suloy niye na, ta səkəm guvah abəra ka ndo mənġere gərwa. A guvah eye niye na, ta liye a dəma slele hay. ⁸ Hərwi niye, hus ka bəgom tə zalay a guvah eye niye na, Guvah i Bambaz. ⁹ Andza niye, a dā ha na, bazlam i Zeremi ndo mədē ha bazlam i Mbəlom nakə a tsik aye. A gwad: «Tə həl kwar i suloy kuro kuro mahkar, niye na tsakala nakə ndo i Israyel hay tə gwad ta vələy hərwi ŋgay

aye. ¹⁰ Ada ta səkəm ha guvah abəra ka ndo mənġere gərwa andza nakə Bəy Maduweŋ Mbəlom a gwedeŋ ge aye.*»

Yesu kame i Pilat

Markus 15.2-5; Luka 23.3-5; Yuhana 18.33-38

¹¹ Yesu neŋgeye kame i Pilat. Pilat a tsətsah faya, a gwadətay: «Nəkar na, bəy i Yahuda hay dedek dāw?»

Yesu a gwadətay faya: «Nəkar ka tsik segey.»

¹² Bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye ta madugula hay tə dəs parasay ka Yesu haladzay. Ane tuk na, Yesu ka mbədətay faya bay. ¹³ Pilat a gwadətay: «Wu neheye faya ta tsikiye fakaya tebiye aye na, ka tsəne təbədew?»

¹⁴ Ane tuk na, Yesu ka mbədətay faya kwa tsekweŋ bay. Niye na, a gay wadəŋ wadəŋ a Pilat.

Tə gay sariya a Yesu i məkəde

Markus 15.6-15; Luka 23.13-25; Yuhana 18.3-19.16

¹⁵ Magurlom i Pak kə ndzew na, ŋgomna a gərwa ha ndo i danġay nəte, ndo nakə a satay a ndo hay aye.

¹⁶ A həlay niye na, ndoweeye andaya neŋgeye sewed eye ma danġay, tə zalay Barabas. ¹⁷ Ndo hay tə haya gər haladzay. Pilat a tsətsah fataya, a gwadətay: «A sakum nā gərakum ha na, way? Barabas tsukudū Yesu nakə tə zalay Kəriste aye dāw?» ¹⁸ Pilat a sər ha tə gəsay naha Yesu na, tə ge faya na, sələk kəriye.

¹⁹ Ahəl nakə Pilat mandza eye ka təv mäge sariya aye na, ŋgwas ŋgay a slər ndo ka təv ŋgay, a ye naha a gwadətay: «Kā gay wuray a ndo nakay bay, hərwi kə ge mənese bay. Ta həvad nakay, na sa dəretsətseh haladzay ma məsine hərwi ŋgay.»

²⁰ Bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye ta madugula hay tə vələtəy gədaŋ a ndo hay, ta tsətsah ka Pilat mā gərətay ha Barabas. Yesu na, mā kəd na. ²¹ Pilat a gwadətay: «Na gərakumeye ha ndo

* 27:10 Zəba ma Zakari 11.12-13; Zeremi 18.2-3; 19.1-2; 32.6-15.

i dangay nôte. Mə walaŋ tay nôte a sakum nâ gərakum ha na, way?»

Ta mbəday faya. «Gəramay ha na, Barabas!»

²² Pilat a tsətsah fataya, a gwadətay: «Ada na geye a Yesu nakə tə zalay Kəriste aye na, mey?»

Nəteye tebiye tə gwadətay: «Dar na ka mayako mazlələmbada eye!»

²³ Pilat a gwadətay: «Nenġeye a ge na, mənese waray?»

Ane tuk na, ta səkah ha mawude haladzay ta gədan, tə gwad: «Dar na ka mayako mazlələmbada eye!»

²⁴ Pilat a zəba faya ma sliye məge wuray kwa tsekwen bay ada ndo hay faya ta dazleye mawude haladzay na, a təd yam, a bara həlay kame i ndo niye hay, a gwadətay: «Mənese i məkəde ndo nakay na, ka gər ga bay. Mənese eye na, ka gər kurom.»

²⁵ Ndo hay tebiye ta mbəday faya, tə gwadətay: «Ayaw, nəmaa təma. Mənese i məkəde ndo nakay mâ yaw ka gər may ada ka wawa may hay.»

²⁶ Tsa na, Pilat a gəratay ha Barabas. Yesu na, a ndaḅa na ta mandalaḅa, a vəlatay ha a sidzew hay hərwi ada tâ ye tâ dar na ka mayako mazlələmbada eye.

*Sidzew hay tə ŋgwasa ka Yesu
Markus 15.16-20; Luka 19.2-3*

²⁷ Ma dəba eye na, sidzew i Pilat hay ti ye ha Yesu a gay i ŋgomna. Ti ye naha, tə haya gər a sidzew hay tebiye.

²⁸ Ta tsəkw faya abəra peteked ŋgay hay. Tə pa faya peteked ndozza eye.†

²⁹ Tə dəsaw dak tə slapa na ka bo, ta pay a gər a Yesu andza dzagwa i bəy. Tə vəlay sakwal‡ a həlay. Ta dəkway gurmets a huvo ada tə ŋgwasa faya, tə gwadətay: «Zay daw, bəy i Yahuda hay?»

³⁰ Ta tuf faya slesleḅ ada ta buwa faya abəra sakwal nakə mə həlay aye, tə fay ha ka gər. ³¹ Ta ndəv ha mənġwese faya na, ta tsəkw faya abəra peteked ndozza eye niye, tə ma ha faya peteked ŋgay hay. Ti ye ha hərwi madar na ka mayako mazlələmbada eye.

† 27:28 Peteked ndozza eye: Peteked nakə sidzew i Roma hay tə pawə ka bo andza peteked i bəy aye.

‡ 27:29 Sakwal niye na, a bəram i sakwal i bəy bagwar eye.

*Ta dar na Yesu ka mayako
mazlələmbada eye*

*Markus 15.21-32; Luka 23.26-43;
Yuhana 19.17-27*

³² Ahəl nakə sidzew hay faya ta diye ha Yesu, ta tasiye abəra mə walaŋ gay aye na, tə dzəgər ta ndo i Siren, məzele ŋgay Simon. Tə gay kutoŋ ka məzle mayako mazlələmbada eye nakə ta dariye faya Yesu aye. ³³ Tə ndisl a təv eye andaya tə zalay Golgwata, andza məġwedə: «Təv i mətasl i gər». ³⁴ Tə vəlay guzom madzapa eye tə wuye dūwekeke eye. Yesu a ndzaka na, a say bay.

³⁵ Ma dəba eye na, ta dar na Yesu ka mayako mazlələmbada eye. Tə ge tsakwal ka peteked ŋgay hərwi məsəre mata hute na, way. Tsa na, ta ŋgəna ha a bo mə walaŋ tay. ³⁶ Tsa na, tə ndza mə dəma hərwi matsəpe na Yesu. ³⁷ Tə watsa gər i bazlam nakə tə kəd na faya Yesu aye, tə gwad: «Nakay na, Yesu bəy i Yahuda hay.» Ta law na zal ka gər ŋgay. ³⁸ Ta dar ndo i məkəl hay sulo ka tsakay i Yesu, nôte tə həlay i mənday, nenġed tə həlay i gula.

³⁹ Ndo neheye ti yawa ta təv niye na, tə bəlawə ha gər tay hay tekəm tekəm tə mətəday pəleslesle. ⁴⁰ Tə gwadəway: «Hey! Nəkar həbe a saka mambəzl ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada ka gwad ma məhəne mahkar na, ka dəzl na aye na, təv i wu yak aye na, mənġgay tuk? Nəkar təma ha bo yak eye tey! Kə ge nəkar Wawa i Mbəlom na, mbəzlaw abəra ka mayako nakay mazlələmbada eye.»

⁴¹ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ada ta madugula i Yahuda hay tə ŋgwasa ka Yesu. Tə gwad: ⁴² «Kə təma tay ha siye i ndo hay tuk na, a sla faya mətəme ha gər ŋgay təbədew? A gwad nenġeye bəy i Israyel hay sa na, mâ mbəzlaw abəra ka mayako mazlələmbada eye ada nəmaa dzaliye ha. ⁴³ A dzala ha ka Mbəlom sa na, a gwad nenġeye Wawa i Mbəlom. Kə

ge Mbəlom a wudā na na, m̄a t̄ama ha anāke.» ⁴⁴ Ndo i məkāl neheye sulo ta dar tay naha ka tsakay ŋgay aye, t̄a tsaday andza niye d̄ərmak.

M̄əm̄ate i Yesu
Markus 15.33-41; Luka 23.44-49;
Yuhana 19.28-30

⁴⁵ A dazlay ta magər̄həpat, ləvon̄ a ge ka dala niye tebiye tekəd̄əgəm. A ge na, hus a b̄əre mahkar i huwa. ⁴⁶ Ma giye b̄əre mahkar i huwa, Yesu a wuda ta magala kəl̄erra, a gwad: «*Eli, Eli, lama sabaktani?*» Andza m̄əgwede: «Mbəlom ga, Mbəlom ga, ka gər̄ ga ha na, h̄ərwi mey?Š»

⁴⁷ Siye i ndo neheye ka t̄əv aye niye t̄ə tsəne na, t̄ə gwad: «Faya ma zaleyē a Eliya!» ⁴⁸ Kwayan̄na ndo n̄əte m̄ə walaŋ tay niye a hway, a ye naha a zla wuye andaya kofkoffa. A tsəhuḅ ha a wuye guyakaka. A hak ka gwavəkw. Tsa na, a pay naha ka bazlam a Yesu h̄ərwi ada m̄a d̄əvətse. ⁴⁹ Ane tuk na, siye i ndo hay t̄ə gwad: «ŋgatay, zəbakwa faya t̄əday, Eliya ma deyeweye ma t̄əmiye ha d̄aw?» ⁵⁰ Ane tuk na, Yesu a wuda ta magala kəl̄erra. Tsa na, a m̄ət.

⁵¹ A h̄əlay niye kwayan̄na, peteked nakə a ŋgəna ha gay i m̄əd̄əslay ha gər̄ a Mbəlom sulo aye, a ta ka bo b̄əra sulo tsan̄na kwa ab̄əra m̄ə ḡəma hus ka dala. Dala a b̄əl, hotokom hay ta ŋgəma wudəgər̄ wudəgər̄. ⁵² Tsəvay hay ta h̄əndək, ndo m̄əpe m̄əd̄zal gər̄ hay ka Mbəlom haladzay neheye t̄ə m̄ət aye t̄ə mbəlaw. ⁵³ T̄ə ndo-hwaw ab̄əra ma tsəvay. Ma d̄əba i m̄əl̄ətsew i Yesu ab̄əra ma m̄ədahan̄ na, ti ye a Zerozelem, ḡəma tsədan̄na eye. M̄ə d̄əma na, ndo hay haladzay ta ŋgatay.

⁵⁴ Bagwar i sidzew ta sidzew niye hay faya ta h̄əbiye ka Yesu dziye, t̄ə ŋgatay dala a b̄əl t̄ə wu neheye a ge bo aye tebiye na, zluwer a gatay haladzay, t̄ə gwad: «Ta dedek, ndo nakay na, Wawa i Mbəlom!» ⁵⁵ ŋgwas hay haladzay n̄əteye mal̄ətsa eye d̄əren̄ faya ta zəbiye naha faya. T̄ə payaw b̄əzay a Yesu kwa ab̄əra ma ḡəma i

Galile, t̄ə gaway m̄əsler. ⁵⁶ M̄ə walaŋ tay niye hay na, Mari nakə a yaw ab̄əra ma ḡəma i Magədala aye, Mari maya i Yakuba ta Yusufu ada ta maya i wawa i Dzebede hay.

T̄ə pa na Yesu a tsəvay
Markus 15.42-47; Luka 23.50-56;
Yuhana 19.38-42

⁵⁷ Huwa a ge na, ndo wuray zlele eye a yaw. Nengeye ndo i ḡəma i Arimate, m̄əzele ŋgay Yusufu. Nengeye d̄ərmak, gawla i Yesu. ⁵⁸ A ye ka t̄əv i Pilat, a tsətsah faya m̄ədahan̄ i Yesu. Pilat a v̄əlay tsəved̄ ka m̄əzle m̄ədahan̄ i Yesu. ⁵⁹ Yusufu a ye a zla na m̄ədahan̄ i Yesu ab̄əra ka mayako m̄əzl̄əmbad̄a eye, a zla r̄əkwat a mbəkwa na. ⁶⁰ A pa na a tsəvay nakə a la ka geseh wedeye h̄ərwi ŋgay eye ŋgway aye. Tsa na, a b̄əd̄əŋwal beber bagwar eye h̄ərwi m̄əd̄əzle faya. A d̄ər̄əzl̄ faya na, a ye ŋgway. ⁶¹ Mari i Magədala ta Mari nenge d̄ə n̄əteye andaya mandza eye d̄əgerger b̄əse ta tsəvay.

Sidzew ha ta tsəpa na tsəvay

⁶² T̄əd̄ə eye andza m̄əgwede pat nakə a mbay naha a pat i m̄əl̄əve bo i m̄əzəzukw bo aye, bagwar hay i ndo neheye t̄ə v̄əlaway wu a Mbəlom aye ta Farisa hay, ti ye dziye a gay i Pilat. ⁶³ Ti ye naha, t̄ə gwaday: «ŋgalaka, n̄əmaa yaw ka t̄əv yak na, h̄ərwi wu nakə ndo i parasay nakay a tsik ahəl niye aye na, ka mamayaw a gər̄. A gwad: “Ma d̄əba i m̄əh̄əne mahkar na, na l̄ətseweye ab̄əra ma m̄ədahan̄.” ⁶⁴ Gwadatay a sidzew hay na, t̄ə tsəpa na tsəvay lele hus a m̄əh̄əne mamahkar eye b̄əna gawla ŋgay hay ta deyeweye ta k̄əliye na. Ma d̄əba eye ta gwadateye a ndo hay: “Yesu k̄ə l̄ətsew ab̄əra ma m̄ədahan̄.” Parasay ŋgay ma s̄əkahiye wene wene eye ma ziye nakə kurre aye.»

⁶⁵ Pilat a gwadatay: «H̄əlum sidzew hay anan̄ dum tay ha ka tsəvay, t̄ə tsəpa andza nakə a sakumeye.»

⁶⁶ T̄ə h̄əl bo ti ye. Ti ye naha t̄ə l̄əva bo t̄ə matsəpe tsəvay. T̄ə sl̄ər̄əḅa na me

i tsəvay, tə gəs na əngəts lele. Tsa na, tə pa sidzew hay ka matsəpe na.

28

Yesu a lətsew abəra ma mədahan
Markus 16.1-10; Luka 24.1-12;
Yuhana 20.1-10

¹ Ma dəba i pat i mazəzükw bo na, pat i luma i sidzew ta mekedə, Mari i Magədala ta Mari neŋged ti ye mazəbe ka tsəvay. ² Tə ndisl naha kwayaŋŋa na, dala a bəl haladzay dzekiḡ dzekiḡ hərwi gawla i Mbəlom a mbəzlaw mə mbəlom, a yaw a bədəŋwal beber abəra ka tsəvay, toŋ a ndza faya. ³ Gawla i Mbəlom niye na, a dəv andza mawutseḡe ada peteked ŋgay a sləḡe haladzay herre. ⁴ Zluwer a gatay a sidzew neheye faya ta tsəpiye tsəvay aye. Ta dzədzar haladzay, ta təra andza nəteye maməta eye hay tsadək tsadək.

⁵ Gawla i Mbəlom a gwadətay a ŋgwas niye hay: «Kâ dzədzarum bay. Na sər nəkurom faya ka pəlumeye Yesu, ndo nakə ta dar na ka mayako mazləmbada eye aye. ⁶ Neŋgeye andaya kanaŋ bay, kə lətsew abəra ma mədahan andza nakə a tsik aye. Dumara zəbum ka təv nakə tə həna ha faya kwa. ⁷ Dum bəse ta gwadumatay a gawla ŋgay hay na: “Yesu kə lətsew abəra ma mədahan, ma lahakumeye a Galile. Ka ŋgatumeye mə dəma.” Anaŋ wu nakə na tsikakum aye.»

⁸ ŋgwas niye hay ta hway abəra ka tsəvay bəse. Zluwer a gatay, ane tuk na, dərev tay maŋgwas eye. Ta hway mədətay ha labara eye a gawla i Yesu hay. ⁹ Kwayaŋŋa, Yesu a yaw tə dzəgər ta nəteye, a gwadətay: «Na tsikakum me!» ŋgwas niye hay ta həndzəd naha ka təv ŋgay, ta dəkway gurmets a huvo. Tə gəs na abəra mə sik ada tə dəslay ha gər. ¹⁰ Yesu a gwadətay: «Kâ dzədzarum bay. Dum gwadumatay a malamar ga hay na, tã ye a Galile. Ta ŋgeteŋeye mə dəma.»

Wu nakə sidzew hay ta təkər aye

¹¹ Ahəl nakə ŋgwas hay faya ta diye abəra ka tsəvay, nəteye ka tsəved

aye na, siye i sidzew neheye faya ta həbiye ka tsəvay aye ti ye a walaŋ i gay. Ti ye naha ta təkər wu nakə a ge bo aye tebiye a bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye. ¹² Bəy hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye tə haya gər ta madugula i Yahuda hay. Tə ma ha ka bo bazlam mə walaŋ tay. Tə vələtay suloy haladzay a sidzew neheye ta tsəpa tsəvay aye. ¹³ Tə gwadətay: «Wu nakə ka təkərumatəye a ndo hay aye na, anaŋ: “Ahəl nakə nəmay mandzahəra eye ta həvad aye na, gawla i Yesu hay ta yaw, ta kəla na mədahan i Yesu.” ¹⁴ Tadə ŋgomna kə tsəne na, ma gakumeye wuray bay. Nəmaa səriye wu nakə nəmaa tsikiye.» ¹⁵ Sidzew hay tə həl suloy nakə tə vələtay aye. Ti ye tə dəs parasay andza nakə tə tsikatay aye. Andza niye, bazlam nakay a dā zləm a Yahuda hay tebiye hus ka bəgom.

Yesu a bəzatay ha bo a gawla ŋgay hay

Markus 16.14-18; Luka 24.36-49;
Yuhana 20.19-23; Məsler hay 1.6-8

¹⁶ Ma dəba eye na, gawla i Yesu hay kuro gər eye nəte ti ye a Galile. Ti ye naha, tə tsal a mahəmba nakə Yesu a gwadətay «Tsalum a dəma» aye. ¹⁷ Tə ndisl a dəma na, tə ŋgatay a Yesu, tə dəslay ha gər. Ane tuk na, siye mə walaŋ tay ta dzala ha faya ta dedek eye bay. ¹⁸ Yesu a həndzəd ka təv tay, a gwadətay: «Mbəlom kə vələŋ gədaŋ mə mbəlom ada ka məndzibəra. ¹⁹ Hərwi niye, dum ha bazlam ga ka təv i ndo i gəma hay tebiye, tərūm tay ha gawla ga hay. Dzəhuḡum tay ha a yam ta məzele i Bəba Mbəlom, tə məzele i Wawa ŋgay ada tə məzele i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye. ²⁰ Tətikumətay bazlam neheye na tsikakumeye. Tã rəhay ha gər tebiye, tã dzala ha faya. Ada neŋ, na ndziye tə nəkurom pat pat hus ka mandəve i məndzibəra.»

Ngwalak i bazlam nakə

Markus a watsa aye Məfələkwe

Markus a dazlay məwetse labara nakay na, a gwad nakay na: «Labara ngwalak eye nakə a tsik ka Yesu Kəriste Wawa i Mbəlom». A da ha Yesu na, ndo mäge məsler, a sla faya mäge wu hay. Ka tətikatay a ndo hay, ka həhar fakalaw abəra mə bo i ndo hay, kə pəsətay ha mezeleme a ndo hay. Yesu a gwad neŋgeye Wawa i Ndo, a yaw a vəl ha məsəfəre ŋgay hərwi mətəme tay ha ndo hay abəra mə mezeleme tay.

Markus a watsa ka məsler i Yesu, i Yuhana madzəhuḅe ndo a yam, ka gər i madzəhuḅe i Yesu tə masəpete nakə a say a Fakalaw masəpat na aye, a da ha məsler i Yesu ta məmbəle tay ha ndo i dəvats hay tə matətike nakə a tətikatay a ndo hay aye. A watsa ka gər i məndze maduk i duk eye ka məndzibəra, ka gər i məməte ŋgay ka mayako mazləmbada eye, mələtsew ŋgay abəra ma mədahaŋ.

Madazlay i labara 1.1-13

Məsler i Yesu ma Galile 1.14–9.50

Yesu a lətse abəra ma Galile a ye a Zerozelem 10.1-52

Maduk i duk i məhəne i Yesu 11.1–15.47

Mələtsew i Yesu abəra ma mədahaŋ 16.1-8

Yesu a bəz ha bo ada mede ŋgay a mbəlom 16.9-20

Yuhana madzəhuḅe ndo a yam

Mata 3.1-12; Luka 3.1-18; Yuhana 1.19-28

¹ Labara ngwalak eye nakə a tsik ka Yesu Kəriste Wawa i Mbəlom aye, a dazlay ² andza nakə mawatsa eye mə dərəwel i Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom aye, a gwad:

«Neŋ Mbəlom, na sləriye naha ndo məde ha bazlam ga kame yak.

Ma lambadakeye na tsəved.

³ Faya ma wudiye mə kəsaf, a gwad:

Lambadumay tsəved a Bəy Maduweŋ, lambadumay tsəved hay fehe lele, tâ hədzak bay.*»

⁴ Andza niye, Yuhana madzəhuḅe ndo a yam a ndohwaw mə kəsaf. A tsikatay me a ndo hay, a gwadatay: «Mbədum ha mede kurom. Dzəhuḅum bo a yam ada Mbəlom ma pəsakumeye ha mənese kurom hay.»

⁵ Ndo neheye ma Zerozelem ada ka dala i Yahuda ti ye tebiye. Tə yawa ka təv i Yuhana. Tə dawa ha mezeleme tay hay parakka kame i ndo hay ada Yuhana a dzəhuḅawa tay ha a yam mə magayam nakə tə zalay Yurdum aye. ⁶ Yuhana niye na, peteked ŋgay maŋgara eye ta məkwets i zləgweme ada a ḅarawa bəzihud ŋgay na, ta həzlay. A ndayawa mə kəsaf niye na, heyew ta wum.

⁷ Anaŋ labara nakə a tsik aye sa, a gwad: «Ndo mekeleŋ eye ma deyew-eye kame ga, neŋgeye na, gədaŋ eye a ze ga. Na sliye mahəndzəde ka təv ŋgay, məpəlay ha ləber i tahərak ŋgay bay tebiye. ⁸ Neŋ na, na dzəhuḅ kurom ha a yam tsa. Neŋgeye na, ma dzəhuḅeye kurom ha ta Məsəfəre Tsədaŋŋa eye.»

Madzəhuḅe i Yesu a yam, a say a Fakalaw masəpete Yesu

Mata 3.13–4.11; Luka 3.21-22, 4.1-13

⁹ Ma məhəne niye na, Yesu a yaw ma Nazaret ka dala i Galile. A ndislew na, Yuhana a dzəhuḅ na a yam mə magayam nakə tə zalay Yurdum aye. ¹⁰ A həlay nakə faya ma tsalaweye abəra ma yam aye na, a ŋgatay a magərmbəlom a ta ka bo bəra ndzadədəda. Tsa na, Məsəfəre i Mbəlom a mbəzlaw ka Yesu andza bodobodo. ¹¹ Ada mətsike me a tsənew abəra mə mbəlom, a gwad: «Nəkar na, wawa ga. Na wuda kar haladzay. Dərev ga faya ma ŋgwasiye tə nəkar.»

¹² Kwayaŋŋa Məsəfəre i Mbəlom a zla na a makulkwandah. ¹³ Yesu a ndza mə kəsaf məve kuro kuro fad. Mə dəma na, a say a Fakalaw masəpete na ada mədəde ha a

* 1:3 Ezay 40.3.

mezeleme. Mə kəsaf niye na, wu i pesl hay mə dəma haladzay. Gawla i Mbəlom hay ti yaw ka təv i Yesu, tə vəlay wu mənday.

*Yesu ma gəma i Kafernahum
Mata 4.18-22; Luka 5.1-11*

¹⁴ Ma dəba eye na, tə gəs na Yuhana a danğay. Tə gəs na Yuhana na, Yesu a ye a Galile. A da ha Labara Nğwalak eye i Mbəlom mə dəma. ¹⁵ A gwad: «Həlay eye kə ndislew tuk, mbədum ha mede kurom. Təmum Labara Nğwalak eye i Mbəlom a dərev kurom hərwi Bəy i Mbəlom ka həndzədaw.»

¹⁶ Yesu a zəngal me i dəlov i Galile. Ahəl nakə faya ta zəngaliye me i dəlov niye aye na, a nğatay a ndo məgəse kələf hay sulo. Niye hay na, Simon ta malamar nğay Añdərə, faya ta kaliye gadañ tay a dəlov. ¹⁷ Tsa na, Yesu a gwadatay: «Dumara, pumeñ bəzay. Anəke faya ka həlumeye kələf, ane tuk na, na təriye kurom ha ndo məhəlaw ndo hay.» ¹⁸ Tə tsəne na, tə gər ha gadañ tay hay, tə pay bəzay a Yesu.

¹⁹ Yesu a ye kame tsekweñ na, a nğatay a Yakuba ta malamar nğay Yuhana. Nəteye na, wawa i Dzebede hay. A nğatatay na, nəteye mə kwalalañ i yam faya ta lambadiye gadañ tay hay. ²⁰ Kwayañña Yesu a zalatay. Tə tsəne məzele i Yesu na, tə gər ha bəba tay Dzebede mə kwalalañ i yam ta ndo i məsler nğay hay, tə pay bəzay a Yesu.

*Yesu a mbəl tay ha ndo hay abəra
ma dəvats tay hay wal wal
Mata 8.14-17; Luka 4.31-44*

²¹ Yesu ta gawla nğay hay ti ye a wuzlahgəma i Kafernahum. Pat i mazəzukw bo na, Yesu a ye a gay i mađuwule me. Mə dəma na, a tətikatay a ndo hay. ²² Ndo hay tə tsəne matətike nğay nakə a tətikatay aye na, a gatay hərbaəbəkka. Hərwi neñgeye a tətikatay andza i ndo neheye tə dzañgawa bazlam i Mbəlom mapala eye bay. Ane tuk na, i nğay a tətikatay na, ta məzlaəb eye. Hərwi

bazlam niye hay ti yaw na, abəra mə neñgeye nğway.

²³ Ahəl nakə faya ma tətikateye a ndo hay aye na, ndo wuray məsəfəre lele bay eye, paf a ye naha a gay i mađuwule me niye. Tsa na, a wuda ta magala kələrra. ²⁴ A gwad: «Nəkar Yesu ndo i Nazaret, mey yak ka nəmay na, mey? Ka yaw na, mata dze may ha dāw? Nəkar way na, na sər ha lele: Nəkar na, ndo nakə tsədañña Mbəlom a sləraw aye.»

²⁵ Tsa na, Yesu a gay me, a gwaday: «Ndza dīkdīk. Dara abəra mə bo i ndo nakay.»

²⁶ Kwayañña məsəfəre lele bay eye a bəl ha ndo niye ta gədañ tə mawude eye kələrra. Tsa na, a yaw abəra mə bo i ndo niye.

²⁷ Ka təv niye na, a gatay a ndo hay daəbək daəbək, hərbaəbəkka. Tə gwad mə walañ tay: «Eh! Eh! Nakay na, wu wuray? Labara nakay a tsik aye na, ta məzlaəb eye. Nakay na, ndo waray, a gatay me a məsəfəre lele bay eye hay ada tə gəsay me na, ndo waray.»

²⁸ Labara i Yesu a da a zləm kwayañña ka dala i Galile tebiye.

²⁹ Ma dəba eye na, Yesu ta gawla nğay hay ti ye abəra mə gay i mađuwule me niye, ti ye a gay i Simon ta Añdərə. Nəteye ti ye dziye ta Yakuba ada ta Yuhana. ³⁰ Tə ndisl naha na, mese i Simon mahəna eye mə gay, maraəbaraəb a gay. Tsa na, tə gwaday a Yesu: «Mese i Simon lele bay.» ³¹ Yesu a ye ka təv nğay a gay. A ye naha na, a gəs na abəra mə həlay, a lətse ha ka mbəlom. Tsa na, maraəbaraəb a ndala faya abəra. A ye, a gatay mbəlok.

³² Ta huwa ma dəba i pat mədədə na, ndo hay tə həlaw ndo i dəvats hay haladzay ta ndo neheye fakalaw mə bo tay aye. ³³ Ndo i gəma niye hay tebiye tə haya gər ka məged i gay nakə Yesu mə dəma aye. ³⁴ Ndo neheye dəvats a gatay wal wal aye na, Yesu a mbəl tay ha ada a həhar fakalaw abəra ka ndo hay haladzay dərmak. Ane tuk na, Yesu a nğərəz fataya, a gwadatay: «Kā tsikum me

bay.» Hərwi nəteye na, Yesu neŋgeye way na, tə sər na.

³⁵ Pərik, mbəlomda i dzagulok məzlehe na, Yesu a lətse, a ndohwaw abəra mə gay. Tsa na, a ye dəreŋ abəra ma wuzlahgəma. A ye na, a təv nakə ndəray andaya mə dəma bay aye. A ye a dəma mata dūwule me.

³⁶ Simonj ta siye i gawla ŋgay hay ta pədəke abəra ka məndzehəre na, ta ŋgatay a Yesu bay. Tsa na, ti ye ta pəla na Yesu. ³⁷ Ka təv nakə faya ta pəliye na aye na, ta huta na. Tə gwadəy: «Ndo hay haladzay faya ta pəliye kar.»

³⁸ Yesu a gwadətay: «Kwa ta pəliye ga bəbay na, takwa a təv mekeleŋ. Ka deyekweye na, a gəma neheye bəse bəse aye. Na diye ha bazlam i Mbəlom mə dəma dərmak. Na yaw na, hərwiye.»

³⁹ A ndəv ha mətsike me ŋgay niye na, a lətse a ye a həhal ka dala i Galile tebiye. A dawa ha bazlam i Mbəlom mə gay i mađuwule me ada a həharawa fakalaw abəra ka gər mavuwe hay.

*Yesu a mbəl ha ndo madəgwada eye
Mata 8.1-14; Luka 5.12-16*

⁴⁰ Pat wuray na, ndo wuray madəgwada eye a ye ka təv i Yesu. A ye naha na, a dəkw gurmets kame i Yesu. A tsətsah ka Yesu, a gwadəy: «Kə saka na, ka sliye faya matəre ga ha tsədaŋŋa.»

⁴¹ Yesu a zəba faya na, a gay mə bo. A nduda ha həlay ŋgay, a lamay. Tsa na, a gwadəy: «A seŋ na, təra tsədaŋŋa!»

⁴² Tsa na, dəvats i madəgwede a ye faya abəra. A mbəl suwud suwud lele.

⁴³ Ane tuk na, Yesu a gay me, ada a gwadəy: ⁴⁴ «Do, ka diye wu yak na, tsəne lele hədzakay zləm.» Tsa na, Yesu a gwadəy: «Tsəne lele: Kə tsik wu nakay a ndəray bay. Ane tuk na, do ta bəzay ha bo a ndo məvəlay wu a Mbəlom ada vəl wu nakə Musa a tsik aye hərwi mədatay ha a ndo hay tebiye na, ka təra tsədaŋŋa.»

⁴⁵ Ma dəba eye na, ndo niye a ye. A ye naha dūh na, a pa bo

ka matəkəratay wu nakə a təra tə neŋgeye aye a ndo hay. Yesu kə sla faya məbəz ha bo ma wuzlahgəma sa bay. A ndzawa na, dəreŋ ta wuzlahgəma, ma təv neheye ndo hay mə dəma haladzay bay aye. Ada huya, ndo hay ti yawa ka təv ŋgay kwa məŋgay, kwa məŋgay.

2

*Yesu a mbəl ha ndo matəra eye
Mata 9.1-8; Luka 5.17-26*

¹ A ndza məhəne tsakway na, Yesu a mbəda gər a Kafernahum. Ndo hay tə tsəne Yesu kə maw a Kafernahum, neŋgeye mə gay nakə a ndzawa mə dəma aye na, ² ndo hay ti ye, tə haya gər haladzay ka təv ŋgay. Tə rah a gay niye bərits. Kwa ma bəra, ka me i məged bəbay, təv andaya bay hərwi ndo hay. Tə haya gər andza niye na, hərwi Yesu a tətikawatay bazlam i Mbəlom.

³ Ahəl nakə Yesu faya ma tətikateye bazlam i Mbəlom a ndo hay aye na, ndo hay fad tə zlay naha ndo matəra eye madzawa eye ka sləlah. ⁴ Ta pəla tsəved mede ha ka təv i Yesu na, ta huta tsəved bay, hərwi ndo hay haladzay ka tsəved. Tsa na, tə tsal ka gər i gay niye. Gər i gay niye na, fatata. Tə sləl bəd. Ta daŋgar ha ta təv nakə Yesu mə dəma aye. Tə məbzla ha ndo matəra eye niye ta ləber ka təv i Yesu ta sləlah ŋgay niye dzay.

⁵ Yesu a zəba ka mədzal gər tay nakə tə dzala ha faya na, a gwadəy a ndo niye matəra eye: «Wawa ga, na pəsaka ha mezeleme yak hay.»

⁶ Mə gay niye na, ndo mədzangawa bazlam i Mbəlom mapala eye, nəteye andaya mandza eye dərmak. Tə tsəne andza niye na, tə dzala mə gər tay, tə gwad: ⁷ «Ndo nakay a tsik me i ŋgay andza niye na, kəkay? Nakay na, a tsalay ka gər a Mbəlom. Bəna way nakə da məpəsay ha mezeleme a ndo aye? Maa sla məpəsay ha mezeleme a ndo na, Mbəlom nəte ŋgweŋ bəna, way?»

⁸ Tsa na, Yesu a sər wu nakə tə dzala mə gər tay aye, a gwadətay: «Ka

dzalum andza niye mə gər kurom na, hərwi mey? ⁹ Maa da me məgwaday a ndo matəra eye: “Mezeleme yak kə pəsa” na, waray, kəgəbay “Lətse zla sləlah yak do” na, maa da me mə dəma na, waray? ¹⁰ A seŋ na, sərüm ha neŋ Wawa i Ndo na, gədaŋ ga andaya məpəsətay ha mezeleme a ndo hay ka məndzibəra.»

Tsa na, a gwaday a ndo niye matəra eye: ¹¹ «Faya na gwadakeye, lətse, zla sləlah yak, do a mətagay.» ¹² Yesu a tsikay andza niye na, kwayaŋŋa a lətse, a zla sləlah ŋgay. A ye kame i ndo niye hay mahaya gər eye duwak duwak lele, a yaw abəra. Ndo niye hay mbərzəzza eye tə ŋgatay na, a gatay hərbaəbəkka. Ta zambaday a Mbəlom tə gwad: «Eh! Eh! Nakay na, gədaŋ i Mbəlom bəna, ka ŋgatakway a wu andza nakay dāda bay.»

Yesu a zalay Levi

Mata 9.9-13; Luka 5.27-32

¹³ Ma dəba eye na, Yesu a mbəda gər, a ye ka me i dəlov nakə tə zalay dəlov i Galile aye. Ndo hay haladzay tə yawa naha ka təv ŋgay. A tətikawatay bazlam i Mbəlom. ¹⁴ Yesu a ndəv ha matətike, a lətse faya ma diye ka tsəved na, a ndzay a gər a ndo matsekele dzaŋgal ka təv i məsler ŋgay. Ndo niye na, tə zalay Levi. Neŋgeye na, wawa i Alfe. Yesu a gwaday: «Dara, peŋ bəzay!» Tsa na, Levi a lətse a pay bəzay.

¹⁵ Pat wuray na, Yesu ta gawla ŋgay hay tə nda wu mənday mə gay i Levi. Ndo matsekele dzaŋgal hay ada ta ndo i mezeleme hay tə nda wu mənday dziye tage Yesu. Nəteye tebiye tə pay bəzay a Yesu.

¹⁶ Mə dəma na, ndo neheye tə dzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye a ndo hay aye ta Farisa hay, nəteye andaya dərmak. Tə ŋgatay a Yesu faya ma ndiye wu mənday ta ndo i mezeleme hay na, tə gwadatay a gawla i Yesu hay: «A nda wu mənday ka təv eye nəte ta ndo matsekele dzaŋgal hay ada ta ndo i mezeleme hay na, hərwi mey?»

¹⁷ Yesu a tsəne bazlam tay niye na, a gwadatay: «Ndo neheye wuray a gatay bay nəteye zayzay aye na, ta pəliye ndo i sidem bay. Mata pəle ndo i sidem na, ndo neheye dəvats eye hay aye. Na yaw məzalatay a ndo neheye tə gwaday a gər tay nəteye ŋgwalak eye hay aye bay, ane tuk na, məzalatay a ndo i mezeleme hay dūh.»

Məge daliyam

Mata 9.14-17; Luka 5.33-39

¹⁸ Pat wuray na, gawla i Yuhana hay ta Farisa hay, ta ge daliyam andza nakə tə gawa ma slala tay aye. Ndo hay tə yaw ta tsətsah ka Yesu, tə gwaday: «Gawla i Yuhana ta Farisa hay nəteye na, ta ge daliyam. Ada hərwi mey gawla yak hay tə ge daliyam bay na, kemey?»

¹⁹ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Nəteye na, ta giye daliyam bay, hərwi nəteye na, andza mə magurlom i məzle dahəlay. Ahəl nakə zal i dahəlay ka təv tay mba aye na, ndo neheye mazala eye a magurlom i məzle dahəlay na, ta giye daliyam dəw? Ahəl nakə zal i dahəlay andaya mba na, ta sliye faya məge daliyam bay. ²⁰ Ane tuk na, pat eye ma slaweye na, ta gəsiye fataya abəra zal i dahəlay niye. Pat eye niye na, ta giye daliyam tuk.

²¹ «Bazlam nakay na, andza peteked guram eye tə wedeye. Ta nasiye ha peteked wedeye mətepe ka peteked guram eye bay. Hərwi tadə ta tapa peteked wedeye ka guram eye na, peteked wedeye ma ŋgərđiye ha peteked guram eye. Tsa na, ma ŋguradiye. Peteked guram eye niye ma səkahiye maŋgurede haladzay.

²² «Sa na, ndo ma mbədiye guzom lelem eye a gwezem i həzlay guram eye bay na, ka sərüm ha təbədew. Hərwi ta mbəda a dəma na, guzom niye lelem eye kə kwasa na, həzlay niye guram eye ma ndohwiye. Guzom dərmak səktih ma mbədiye ka dala. Ane tuk na, guzom lelem eye ta mbədiye na, a gwezem i həzlay wedeye dərmak.»

Məlavay gər a pat i mazəzukw bo na, Yesu

Mata 12.1-8; Luka 6.1-5

²³ Pat i mazəzukw bo na, Yesu ta gawla ηgay hay ti ye ta guvah wuray. Ma guvah niye tə ge a dəma na, wuye andaya tə zalay bəle. Gawla i Yesu hay tə həb wu niye, tə nda. ²⁴ Farisa hay tə ηgatay na, tə gwadāy a Yesu: «Zəba, gawla yak hay ta giye wu nakə bazlam i Mbəlom mapala eye a ge faya me pat i mazəzukw bo aye na, hərwi mey?»

²⁵ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Dada ka dzangum wu nakə Davit a ge ahəl niye aye təbədew?» May a wur faya ta ndo ηgay hay. ²⁶ Tsa na, a ye a fələkwa a madzawadzawa i mədəslay ha gər a Mbəlom. A ye naha, a zla makwala nakə tə vəlay a Mbəlom aye. A nda. A vəlatay a ndo ηgay hay dərmak, tə nda. Bazlam i Mbəlom mapala eye a vəl tsəved ka mənəde na, a ndo məvəlay wu a Mbəlom dəkdək bədaw? Wu nakay a ge bo na, ahəl nakə Abiyatar neŋgeye bagwar eye i ndo məvəlaway wu a Mbəlom aye.»

²⁷ Yesu a gwadatay sa: «Mbəlom a vəl pat i mazəzukw bo na, ada mâ dzəna ndo zezeŋ bəna, Mbəlom a ge ndo zezeŋ hərwi məpay bəzay bay.»

²⁸ A gwadatay: «Maa ləvay gər a pat i mazəzukw bo na, neŋ Wawa i Ndo.»

3

Yesu a mbəl ha ndo pat i mazəzukw bo

Mata 12.9-14; Luka 6.6-11

¹ Pat eye andaya na, Yesu a ye a gay i mađuwule me. Mə dəma na, ndoweje andaya həlay ηgay maməta eye. ² Ndo mekeleŋ eye hay andaya mə gay i mađuwule me niye dərmak. Tə dzala mə gər tay, tə gwad: «Zəbakwa faya lele, ηgatay ma mbəliye ha ndo nakay maməta həlay eye pat i mazəzukw bo daw?» Tə tsik andza niye na, hərwi məhəle faya bəra suwat. ³ Yesu a gwadāy a ndo

niye həlay ηgay maməta eye: «Lətse ka niye kame i ndo hay tebiye.»

⁴ Tsa na, Yesu a tsətsah ka ndo neheje ta zəbiye faya aye. A gwadatay: «Bazlam kway mapala eye a vəl tsəved məge na, mey? A gwad: Gum ηgwalak pat i mazəzukw bo tsukuđu, gum na, sewed daw? Məmbəle ha ndo tsukuđu məgər ha mâ mət daw?» Ane tuk na, ta mbəday faya bay.

⁵ Yesu a zəba fataya na, a ndalay haladzay, hərwi ta kula ha mədzele gər tay. Tsa na, a gwadāy a ndo niye həlay maməta eye: «Nduda ha həlay yak.» A nduda ha na, həlay ηgay a mbəl suwud suwud. ⁶ Tsa na, Farisa hay ti yaw a bəra mə gay i mađuwule me niye. Tə haya gər ta ndo i Herod hay. Tə haya gər na, hərwi ta hutije tsəved ka məkəde Yesu na, kəkay.

Yesu ta ndo hay haladzay

⁷ Yesu ta gawla ηgay hay ti yaw abəra mə gay i mađuwule me niye dərmak. Ti ye ka me i dəlov nakə tə zalay dəlov i Galile aye. Ndo hay haladzay tə patay bəzay. Ndoweje neheje na, ti yaw abəra ma Galile, ti yaw abəra ka dala i Yahuda ⁸ kwa ndo neheje ma Zerozelem aye dərmak. Ti yaw abəra ka dala i Idume ada ta ndo neheje ta diye i magayam i Yurdum aye, ti yaw abəra ma gəma neheje tə mbay naha a Tir ta Sidon aye. Ndo neheje ti yaw haladzay ka təv i Yesu aye na, hərwi tə tsəne wu nakə Yesu a gawa aye.

⁹ Yesu a ηgatay a ndo neheje haladzay ti ye naha ka təv ηgay aye na, a gwadatay a gawla ηgay hay: «Ləvum bo ta kwalalaŋ i yam. Na tsaliye a dəma, hərwi ada ndo hay tâ dzəgəd ga ha bay.»

¹⁰ Andza nakə Yesu a mbəlaway tay ha ndo i dəvats hay haladzay aye na, ndo i dəvats hay tebiye ta hway ka təv ηgay hərwi matətele faya. ¹¹ Ndo neheje fakalaw mə bo tay aye tə ηgatay a Yesu na, tə kal ha bo kame i Yesu. Ta wuda, tə gwad: «Nəkar na, Wawa i Mbəlom.»

* 2:25 Zəba ma 1 Samuyel 21.2-7.

¹² Ane tuk na, Yesu a gatay me, a gwadatay: «Neŋ way na, kâ tsikumay a ndaray bay.»

*Yesu a pala ndo i maslan ŋgay hay
Mata 10.1-4; Luka 6.12-16*

¹³ Tsa na, Yesu a zalatay a ndo neheye a say mə dərev ŋgay aye. Tə tsal a tsaholok. ¹⁴ Ma tsaholok niye na, a pala ndo i maslan ŋgay hay kuro gər eye sulo abəra mə walaŋ tay niye. A pala tay ha na, hərwi ada ta ndziye dziye ada ma sləriye tay ha mata da ha labara i Mbəlom. ¹⁵ Ma vəlatay gədaŋ ka mahəhere fakalaw abəra ka ndo hay dərma.

¹⁶ Məzele i ndo neheye Yesu a pala tay ha kuro gər eye sulo aye na, anaŋ; Simoŋ nakə Yesu a pa faya məzele Piyer, ¹⁷ Yakuba ta malamar ŋgay Yuhana, nəteye wawa i Dzebede, a pa fataya məzele na, Bowenerges, andza mægweđe wawa i maləve i Mbəlom, ¹⁸ ada Aŋdərə, Filip, Bartelemi, Mata, Tomas, Yakuba wawa i Alfe, Tade, Simoŋ ndo mäge vəram hərwi dala ŋgay, ¹⁹ ada Yudas Iskariyot ndo mäge daf ka Yesu.

*Yesu: Mbəlom kəgəbay Fakalaw
Mata 12.22-32; Luka 11.14-23,
12.10*

²⁰ Ma dəba eye na, Yesu a maw a gay nakə a ndzawa mə dəma aye. Tsa na, slala i ndo neheye tə yawa naha ka təv ŋgay haladzay aye na, ti ye naha ka təv ŋgay haladzay sa. Hərwi niye, Yesu ta gawla ŋgay hay tə huta həlay i mənđe daf kwa tsekweŋ bay tebiye. ²¹ Ndo ŋgay hay tə tsəne andza niye na, ti ye mata gəsa ahaya Yesu. Hərwi tə gwad: «Neŋgeye na, andza gər mavuwe.»

²² Ndo neheye tə dzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ti yaw abəra ma Zerozelem, tə gwadawa: «Yesu na, Bedzabul mə bo ŋgay.» Siye hay tə gwadawa: «Maa vəlay gədaŋ ka mahəhere fakalaw na, bəy i fakalaw hay.»

²³ Yesu a zalatay a ndo niye hay a tsikatay me ta dzeke, a gwadatay: «Bəy i Fakalaw tə Fakalaw ta həhariye

bo tay na, ma kəkay? ²⁴ Tadə gəma ka ŋəna, faya ta giye magazləga mə walaŋ tay na, gəma niye ma hutiyə gədaŋ mənđe huya daw? ²⁵ Tadə ndo hay mə gay tay faya ta giye magazləga mə walaŋ tay na, ndo neheye mə gay niye na, ta hutiyə gədaŋ mənđe huya daw? ²⁶ Ka dzalum na, bəy i Fakalaw ma həhariye bo ŋgay daw? Ka həhar bo ŋgay na, gədaŋ ŋgay ma ndziye bay, ma dziye.

²⁷ «Ka sərūm təbədew ndo ma sliye faya məfələkwe a gay i ndo i gədaŋ məhəla ahaya wu ŋgay bay. Ma ta sliye məfələkwe na, ma lahiye mədzewe na təday. Kə dzawa na tuk na, ma sliye faya mede a gay, məhəla ahaya wu ŋgay hay tuk.

²⁸ «Sərūm ha na, Mbəlom ma pəsətay ha mezeleme a ndo hay. Kwa bazlam tay nakə ta tsik lelebay ka Mbəlom aye na, Mbəlom ma pəsətay ha. ²⁹ Ane tuk na, anaŋ ndo kə tsalay ka gər a Məsəfəre Tsədaŋŋa eye na, dāda ma hutiyə məpəse me təbey. Mezeleme ŋgay ma ndziye ka tor eye.»

³⁰ Yesu a tsikatay andza niye na, hərwi tə gwadawa: «Neŋgeye na, gər mavuwe.»

*May i Yesu ta malamar i Yesu hay
Mata 12.46-50; Luka 8.19-21*

³¹ May i Yesu ta malamar i Yesu hay tə ndisl naha tuk. Tə ndisl naha na, tə lətse ma bəra. Tsa na, tə slər ndo məzalay naha a Yesu. ³² Ka təv eye niye na, ndo hay haladzay mandza eye. Tə lawara na Yesu a wuzlah. Ndo nakə tə slər naha aye a gwaday a Yesu: «Pa zləm təday. May yak ta malamar yak hay faya ta tsətsahiye kar ma bəra.»

³³ Yesu a mbədəy faya, a gwaday: «May ga ta malamar ga hay na, way hay?» ³⁴ Tsa na, a zəba ka ndo niye hay, a dzaha gər tuwzik ada a gwad: «May ga ta malamar ga hay na, nəteye anaŋ. ³⁵ Hərwi matəra malamar ga ta may ga na, ndo neheye faya ta giye wu nakə a say a Mbəlom aye.»

4

*Dzeke i ndo maslāge**Mata 13.1-9; Luka 8.4-8*

¹ Yesu a ye mata dā ha labara i Mbəlom ka me i dəlov nakə tə zalay dəlov i Galile aye sa. Ndo hay haladzay tə haya gər ka təv ŋgay. Tsa na, Yesu a tsal a kwalalaŋ i yam ada a ndza a dāma. Kwalalaŋ i yam niye na, ka gər i dəlov i Galile niye. Ndo neh-eye haladzay tə haya gər ka təv ŋgay aye na, nəteye mandza eye ka dala bəse ka pəpəz i dəlov. ² A tətikawatay wu hay haladzay ta dzeke. Ada matətike ŋgay nakə faya ma tətikateye na, a gwadawatay:

³ «Tsənum! Ndo wuray a ndohwaw abəra mə gay. A həl hulfe ŋgay, a ye ha a pesl mata sləge. ⁴ A ye naha na, a dazlay a maslāge.* Ahəl nakə faya ma kutsiye hulfe ŋgay a guvah aye na, siye hay tə kuts ka tsakay i tsəved. Diyeŋ hay ti yaw, tə pala na tebiye. ⁵ Hulfe mekeleŋ eye a dəd ka sik i pələd, təv nakə bətekwew andaya faya haladzay bay aye. Hulfe niye hay tə ndzohwaw bəse tsa. Tə ndzohwaw bəse na, hərwi bətekwew andaya ka sik i pələd niye bay. ⁶ Ane tuk na, pat a tsaraw, a zla faya abəra ŋgulak na, a fəka na hulfe neheye tə ndzohwaw aye. Tə kula heryew heryew hərwi ta huta bəd məpe zləlay haladzay bay. ⁷ Neŋged a dəd a gay i dak. Dak niye hay tə gəl. Tsa na, dak niye hay tə ŋgədətsa na hulfe niye a ndzohwaw aye, kwa hulfe niye hay ta ge bo bay ada ta nah bay. ⁸ Siye sa na, tə kuts ka təv lele eye, tə ndzohwaw na, lele. Tə gəl ada tə nah, gər eye həbəts həbəts lele. Mə walaŋ tay niye na, neheye hohway tay hay makwehe nəte na, wur eye kuro kuro mahkar, siye hay a ge kuro kuro məkwa, mekeleŋ eye hay a ge temerre.»

⁹ Yesu a ndəv ha andza niye na, a gwadatay: «Ndo nakə zləm andaya mətsəne aye na, mâ tsəne lele!»

* **4:4** Ma gəma niye i tay na, ta sləgawa tə tsəluv təbey. Tə kutsawa ha na, məkutse məkutse. † **4:12** Ezay 6.9-10.

Yesu a ge məsler ta dzeke na, hərwi mey?

Mata 13.10-17; Luka 8.9-10

¹⁰ Ahəl nakə Yesu ta ndo neheye tə ndzawa ka təv ŋgay ada ta gawla ŋgay hay ti ye abəra ka təv i ndo niye hay haladzay aye, ka təv nakə nəteye mahəteye na, gawla ŋgay hay ta tsətsah faya tə gwaday: «Dzeke niye a say məgwede na, mey?»

¹¹ Yesu a mbədətay faya, a gwadatay: «Nəkurom na, Mbəlom kə dəkum ha wu nakə maŋgaha eye ma bəy ŋgay aye. Ane tuk na, ndo siye hay ta tsəniye wu hay na, ta dzeke.

¹² Andza niye nəteye na, «Ta zəbiye faya tə dəre tay ada ta ŋgateye bay.

Ta tsəne tə zləm tay ada ta səriye ha andza məgwede mey na, ta səriye ha bay.

Bəna ta ta maweye ka təv i Mbəlom ada Mbəlom ma ta pəsətay ha mezeleme tay.†»

*Yesu a datay ha dzeke i ndo maslāge**Mata 13.18-23; Luka 8.11-15*

¹³ Tsa na, Yesu a gwadatay: «Nəkurom, ka tsənum dzeke nakay a say məgwede mey na, ka tsənum bədaw? Ka tsənum dzeke nakay bay na, ada ka sərumeye siye i dzeke mekeleŋ eye hay na, ma kəkay tuk?

¹⁴ A say məgwede na, anaŋ: Ndo maslāge a sləga bazlam i Mbəlom.

¹⁵ Ndo mekeleŋ eye hay ta ndzakit bo andza tsakay i tsəved. Bazlam i Mbəlom a dəd ka tsakay i tsəved eye niye. Ndo neheye tə tsəne aye na, Fakalaw a yaw a buwa na bazlam i Mbəlom niye maslāga eye ma nəteye.

¹⁶ «Siye hay ta ndzakit bo sik i pələd nakə hulfe a kuts faya aye. Nəteye tə tsəne bazlam i Mbəlom kwayaŋna na, ta təma tə məŋgwese. ¹⁷ Ane tuk na, ta gəray tsəved a bazlam i Mbəlom ada mâ pa zləlay a dərev tay bay. Tə dzala ha faya na, tsekweŋ tsa. Ma dəba eye dəretsətseh kəgəbay madzəgur me a ndzatay a gər hərwi

bazlam i Mbəlom. Tsa na, tə gər ha mədzele gər abəra ka Mbəlom ta bəse.

¹⁸ «Ndo mekelen eye hay ta ndzəkit bo ta hulfe nakə a dəf a gay i dak aye. Tə tsəne bazlam i Mbəlom, ¹⁹ ane tuk na, mədzał gər ka wu i məndzibəra, bor i zlele ada ta bor i wu mekelen eye hay wal wal yuh a ye tay a bo. Wu niye hay tə ngəfətsa na bazlam i Mbəlom nakə mə dərev tay aye. Tsa na, bazlam i Mbəlom dərmał kə wa hohway mə dərev tay bay.

²⁰ «Ndo mekelen eye hay ta ndzəkit bo ta dala nakə lele aye. Hulfe a kuts faya na, a ndzohw lele. Nəteye tə tsəne bazlam i Mbəlom na, ta təma a dərev tay lele. Bazlam i Mbəlom a gəl mə dərev tay lele ada a nah. Nenged, makwehe nəte na, wur eye kuro kuro mahkar, nenged sa na, wur eye kuro kuro məkwa ada siye temerre.»

Dzeke i lalam Luka 8.16-18

²¹ Tsa na, Yesu a tsikatay dzeke sa, a gwadatay: «Ndo ma zlaweye lalam ngay ma piye faya ako ada ma hurəkwiye faya gəse daw? Kəgəbay, ma piye na a dəba i sləlah daw? Ma piye na đuh na, ka wu məpe lalam bədaw? ²² Ma piye na ka wu məpe lalam na, hərwi ada dəre m̄a zəba dza-ydzay ada wu neheye dəre a ngatay bay aye na, m̄a zəba lele. Wu neheye manğaha eye ta ta zəbiye mə dzaydzay. ²³ Ndo nakə zləm andaya mətsəne aye na, m̄a tsəne lele!»

²⁴ Yesu a gwadatay sa: «Gumay metsehe a wu nakə ka tsənum aye! Ndoweye kə pay zləm lele na, Mbəlom ma səkaheye ha mətsəne, hərwi ada m̄a tsəne lele. Hərwi Mbəlom ma ləvakumeye wu tə wu nakə ka ləvawumatay wu a ndo hay aye. ²⁵ Hərwi ndo nakə wu ngay andaya na, ta səkahay ha sa. Ane tuk na, ndo nakə wuray ngay andaya bay aye na, kwa tsekwen eye nakə andaya faya aye na, ta buwiye na.»

Dzeke i hulfe

²⁶ Yesu a gwadatay sa: «Anan Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo na, andza ndo

wuray a həl hulfe a ye a sləga na a guvah ngay. ²⁷ Ma dəba eye huwa a ge na, ndo niye a ye ngway a mətəgay. Ta həvad na, a ndzahərawa ada ta həpat na, a pədekawa abəra ka məndzəhəre, a lətsawa ka mbəlom. Ahəl nakə faya ma giye andza niye na, hulfe nakə masləga aye a ndzohw ada faya ma gəliye. Nengeye na, wu nakə a sləga aye faya ma gəliye ma kəkay na, a sər bay. ²⁸ Dala a ndzohwa ahaya wu niye ka gər bo ngay. A ndzohw a dazlay na, səmber aye ka me i bəf. Tsa na, a ye tə gər. Ma dəba eye na, a pa wur ada a nah lele. ²⁹ A nah tsa na, ndo i guvah a zla bembek ngay a ye mata dze na wu ngay niye hərwi həlay məpele wu abəra ka dala kə sla.»

Dzeke i wur i bəzan

Mata 13.31-32,34; Luka 13.18-19

³⁰ Yesu a gwadatay sa: «Ka ndzəkitakway ha Bəy i Mbəlom sa tə mey? Ka dəfakwatay ha labara nakay a zləm a ndo hay na, ta dzeke waray? ³¹ Anan Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo sa na, andza wur i bəzan. Ahəl nakə ta sləgiye mba na, mə walañ i wur i wu neheye ka məndzibəra tebiye na, nengeye tsekwen. ³² Ane tuk na, ta sləga na, ma ndzohwiye. Kə ndzohw na, ma gəliye a ze ala neheye tə sləga ka dədan aye tebiye. A təra andza gərdaf, diyen hay ta ngariye faya gay tay ada mezek eye ma gateye ngama.»

³³ Andza niye, Yesu a tsikawatay labara ngay a ndo hay tebiye na, ta dzeke andza nakay anan eye. A tsikawatay na, wu nakə ndo neheye ta sliye faya mətsəne lele aye. ³⁴ Yesu a tsikawatay wu hay na, ze mətsike ta dzeke bay. A tsikawatay na, ta dzeke. Ane tuk na, ahəl nakə nəteye mahəteye ta gawla ngay hay aye na, dzeke eye a say məgwede mey na, a dawatay ha tebiye.

Yesu a gay me a vavəray

Mata 8.23-27; Luka 8.22-25

³⁵ Pat eye niye huwa a ge na, Yesu a gwadatay a gawla ngay hay: «Lətsakwa! Takwa! Tasakwa a diye

i dɔlov nenɟed.» ³⁶ Tə lətse, tə gər tay ha ndo hay ka niye. Gawla ŋgay hay tə zla na ta kwalalan i yam nakə nenɟeye mə dɔma aye. Siye i kwalalan i yam mekelen eye hay andaya bəse ka təv ŋgay sa.

³⁷ Ahəl nakə faya ta diye, ta tasiye a diye i dɔlov nenɟed aye na, vavəray bagwar eye a ge haladzay. Yam a tsal ka bo dɔŋgwala wekit wekit ada faya ma viye a kwalalan i yam niye, mazlambar ma rahiye a dɔma. ³⁸ Yesu na, nenɟeye ŋgway duk ma dɔba, mə hud i kwalalan niye ada nenɟeye mandzahəra eye. Gər ŋgay mapa eye ka təv gər. Gawla ŋgay hay ta dzədzar haladzay, ta pədeke ha abəra ka məndzehəre tə gwaday: «Ndo matətike ndo, faya ka mətakweye na, a gaka mə gər təbədew?»

³⁹ Tsa na, Yesu a pədeke abəra ka məndzehəre. A lətse, a ŋgərəz ka mətasl, a gay me ada a gwaday a dɔlov niye: «Ndza dīkdīk!» Kwayanŋa mətasl a gər ha məge. Məbəle i wuray kwa tsekwen andaya sa bay.

⁴⁰ Tsa na, Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay: «Ka dzədzarum kate na, hərwi mey? Ka dzalum ga ha zuk bədaw?»

⁴¹ Kwayanŋa ta dzədzar haladzay, tə gwad a bo mə walan tay: «Nakay i ŋgay ndo waray nakə a gay me a mətasl ta yam na, tə gəsay me aye?»

5

*Yesu a mbəl ha gər mavuwe
Mata 8.28-34; Luka 8.26-39*

¹ Ma dɔba eye na, Yesu ta gawla ŋgay hay tə ndisl a diye i dɔlov niye. Təv eye niye ti ye a dɔma aye na, dala i Geraseni hay. Tə ndisl a dɔma na, tə mbəzlaw abəra mə kwalalan i yam. ² Yesu a mbəzlaw abəra mə kwalalan i yam na, kwayanŋa ndo wuray a ndo-hwaw abəra mə walan i tsəvay hay, hərwi mede ka təv i Yesu. Ndowne niye na, məsəfəre lele bay eye mə bo.

³ A ndzawa na, mə walan i tsəvay hay. Ndəray kwa nəte a mba faya məgəse ada mədzewe na bay. Kwa mədzewe tə tsalalaw bəbay na,

ndəray a mba faya bay. ⁴ Haḅe tə dzawaway na sik tə səselek ada tə paway tsalalaw a həlay. Wu neheye tə dzawa ha aye na, a ŋgəzlah ndartsətsətse. Ndəray kwa nəte a mba faya məgəse na bay. ⁵ Ta huwa, kwa ta həpat a həhalawa na, mə walan i tsəvay hay ada mə mahəmba. A həhalawa na, tə mawude eye ada a tawa bo ŋgay tə kwar tsurad tsurad.

⁶ Gər mavuwe niye a ŋgatay naha a Yesu dərəŋ na, a hway ka təv ŋgay. A hway naha na, a dəkway gurmets a huvo. ⁷ Tsa na, a wuda ta gədan, a gwad: «Nəkar Yesu Wawa i Mbəlom Fetek, ka wuda ka neŋ na, mey? Amboh tə məzele i Mbəlom, kâ geŋ wuray bay.»

⁸ A tsik andza niye na, hərwi Yesu a gwadaway: «Nəkar fakalaw, dara abəra mə bo i ndo nakay!»

⁹ Yesu a tsətsah faya, a gwaday: «Məzele yak way?»

Fakalaw a mbədāy faya a Yesu, a gwaday: «Məzele ga Haladzay, hərwi nəmay haladzay.»

¹⁰ Tsa na, a gay amboh a Yesu haladzay hərwi ada Yesu mā həhar na dərəŋ abəra ka dala niye bay tey.

¹¹ Azlakwa bay, mə mahəmba wuray ka təv eye niye na, madəras hay andaya faya ta tsəkuriye tay ha. ¹² Fakalaw niye hay mə bo i ndo niye tə gay amboh a Yesu, tə gwaday: «Amboh, gər may ha nəmaā ye a bo i madəras tadəheye.» ¹³ Yesu a vəlatay tsəved. Tsa na, məsəfəre lele bay eye ti yaw abəra mə bo i ndo niye ti ye tə fələkwa a bo i madəras niye hay. Madəras niye hay haladzay ta giye gwezem sulo ta hwayaw abəra ma tsaholok niye ti ye tə kuts a dɔlov, tə dze a dɔma.

¹⁴ Ndo mətəkure madəras neheye tə ŋgatay andza niye na, ta hway, ti ye a wuzlahgəma mata dətay ha labara niye a ndo hay ada a ndo neheye nəteye dərəŋ ta wuzlahgəma aye. Tsa na, ndo hay ti yaw mata zəbe naha ka wu nakə a ge bo aye.

¹⁵ Ndo niye hay tə ndislew ka təv i Yesu na, tə ŋgatay a ndo nakə fakalaw

hay tə ndzawa mə bo ɲgay haladzay aye. Tə ɲgatay na, mandza eye, peteked ka bo ada neɲgeye lele bəna andza nakə a ndzawa aye bay. Tə ɲgatay andza niye na, ta dzədzar. ¹⁶Ndo neheye labara i gər mavuwe ta madəras hay a ge bo ka dərə tay aye na, nəteye dərma ta təkəratay labara eye a ndo neheye ti ye naha, nəteye ta ɲgatay təbey aye. ¹⁷Tə tsəne na, tə gay amboh a Yesu, tə gwadəy: «Amboh, do abəra ma gəma may.»

¹⁸Ahəl nakə Yesu faya ma tsaliye a kwalalaɲ i yam aye na, ndo niye a mbəl hərwi fakalaw hay ti yaw abəra mə bo ɲgay na, a gwadəy a Yesu: «Amboh nā paka bəzay tey?»

¹⁹Ane tuk na, Yesu kə vəlay tsəved ka məpay bəzay bay. Yesu a gwadəy: «Do! Ta bəzay ha bo a ndo yak hay. Təkəratay ɲgwalak nakə Bəy Maduweɲ a ge hərwi yak aye.» ²⁰A tsəne andza niye na, a lətse a ye a dala nakə tə zalay Dekapol* aye. A ndisl a dəma na, a dazlay matəkəratay wu nakə Bəy Maduweɲ a ge hərwi ɲgay aye. Ndo neheye tebiye tə tsəne labara niye na, a gatay masuwayaɲ.

Yesu a mbəl ha dem i Dzayrus abəra ma mədahaɲ

Ngwas wuray dāvats eye məve kuro gər eye sulo

Mata 9.18-26; Luka 8.40-56

²¹Ma dəba eye na, Yesu ta gawla ɲgay hay tə maw tə kwalalaɲ i yam ka dəlöv niye. Tə maw a diye neɲged. Tə ndisl a dəma na, ndo hay haladzay ti ye ka təv ɲgay. Ndo hay ti ye ka təv ɲgay na, neɲgeye ka me i dəlöv niye mba.

²²Bəy i gay i mađuwule me wuray tə zalay Dzayrus, a ye naha dərma. A ɲgatay a Yesu na, a dəkway gurmets a huvo. ²³A gay amboh a Yesu, a gwadəy: «Dem ga wuray hala bay faya ma mətiye. Amboh, dara ta peɲ faya həlay ada m̄a mbəl tey.» ²⁴Yesu a tsəne andza niye na, a həl bo, ti ye salamay.

Ahəl nakə faya ma diye na, ndo hay haladzay gədəbille tə pay bəzay ada faya ta ɲgədətsiye na kwa tə waray, tə waray. ²⁵Ngwas wuray andaya dərma. Ngwas eye niye na, dāvats eye. Bambaz a mbədawayaw abəra mə hud. Dāvats eye niye kə ndza faya məve kuro gər eye sulo. ²⁶Ki ye ha a gay i ndo i sidem hay wal wal haladzay. A sa dəretsətseh kəriye bəna, kə huta zay bay. Kə dze ha suloy ɲgay haladzay ka sidem ada kə gay ɲgama kwa tsekweɲ bay. Duh dāvats niye a zaka faya.

²⁷⁻²⁸Ngwas niye a tsəne wu nakə ndo hay faya ta tsikiye ka gər i Yesu aye na, a ye a walaɲ i ndo niye hay Yesu mə dəma aye. A dzala mə gər ɲgay, a gwad: «Na lamay a peteked ɲgay na, na mbəliye segey.» Tsa na, a ye tsərid tsərid mə walaɲ i ndo niye hay. A ndisl bəse ka təv i Yesu ta dəba na, a lamay a peteked i Yesu. ²⁹A ye a lamay nets na, kwayaɲɲa bambaz niye a mbədawayaw faya abəra a tərəts tsandzaɲ. A sər ha mə bo ɲgay na, kə mbəl abəra ma dāvats ɲgay niye.

³⁰Kwayaɲɲa Yesu a sər ha gədaɲ ki yaw abəra mə bo ɲgay. Tsa na, a mbədə me a diye i ndo neheye faya ta pay naha bəzay ma dəba aye. A tsətsah, a gwad: «Maa lamay a peteked ga na, way?»

³¹Gawla ɲgay hay ta mbədəy faya, tə gwadəy: «Ka gwadiye “Maa lemen way” na, ka ɲgatay a ndo neheye haladzay faya ta ɲgədətsiye kar təbədew?»

³²Ane tuk na, Yesu a zəba dərə ka təv niye pərwasla hərwi ada m̄a ɲgatay a ndo nakə a lamay a peteked ɲgay aye. ³³Ngwas niye a lamay a peteked i Yesu aye na, a dzədzar slaḅ slaḅ, hərwi a sər ha wu nakə a ge bo tə neɲgeye. A ye a dəkway gurmets a huvo a Yesu. Tsa na, a dāy ha wu nakə dedek aye a Yesu. ³⁴Yesu a gwadəy: «Dem ga, mədzal gər yak kə mbəl kar ha. Do wu yak barbarra. Ka mbəl

* **5:20** Dekapol na, gəma nakə dala mə dəma kuro aye.

abəra ma dāvats yak nakay na, ka tor eye.»

³⁵ Ahəl nakə Yesu faya ma tsikeye a ngwas niye andza niye na, ndo hay ti yaw mə gay i Dzayrus. Ti yaw na, ka təv i Dzayrus. Tə gwadāy: «Dem yak kə mət, ka wurdeye me a miter na, sa meriye?»

³⁶ Ane tuk na, Yesu na, kə pa gər ka bazlam tay niye bay. Yesu a gwadāy a Dzayrus: «Ká dzədzar bay, dzala ha ka neŋ tsa na, tsiy.»

³⁷ Tsa na, a lətse, a ye. Ahəl nakə faya ma diye na, a gatay me a ndo hay ada tã zəŋgal na bay. A vəlay tsəved mede ka bo dziye na, a Piyer, a Yakuba ta malamar ngay Yuhana. ³⁸ Tə ndisl naha a gay i Dzayrus bəy i gay i mađuwule me na, Yesu a zəba dāre na, ndo hay faya ta tuwiye taŋgof taŋgof, siye hay faya ta tuwiye tə mawude eye ndəŋndəŋ. ³⁹ Yesu a ngatay andza niye na, a fələkwa a gay, a ye naha a gwadātay a ndo neheye mə gay aye: «Mədzəday ta mətaway nakay na, kemey? Wawa nakay na, kə mət bay, neŋgeye mandzahəra eye.»

⁴⁰ Ndo hay wuyi tə ngwasa faya. Tsa na, a həharataya ahaya abəra. Maa ləkaw ka təv ngay mə gay na, bəba ta may i wawa ta gawla ngay neheye mahkar ti ye ka bo dziye. Nəteye, ti ye tə fələkwa a gay nakə wawa mahəna eye mə dāma aye. ⁴¹ Tə ndisl naha na, Yesu a gəs dem niye abəra mə həlay ada a gwadāy: «*Talita kum!*» (Andza məgwede: «Dem, faya na gwadakeye, lətse!»)

⁴² Tsa na, dem niye kwayaŋŋa hurum a lətse. A ye tə sik ngay kuteŋ kuteŋ. Məve i dem niye na, kuro gər eye sulo. Tsa na, ndo niye hay tə ngatay a wu niye a ge bo aye na, a gatay masuwayaŋ. ⁴³ Tsa na, Yesu a gwadātay: «Wu nakay na ge aye na, ká dūmay ha a ndəray bay.» A gwadātay a bəba ta may i dem niye: «Vələmay wu mənday ada m̃nda.»

6

*Yesu ka dala i Nazaret
Mata 13.53-58; Luka 4.16-30*

¹ Ma dəba eye na, Yesu ta gawla ngay hay, tə lətse abəra ka təv niye, ti ye a gəma nakə Yesu a gəl mə dāma aye. ² Pat i mazəzukw bo na, a ye a gay i mađuwule me. Mə dāma na, ndo hay haladzay. A dātay ha bazlam i Mbəlom. Tə tsəne bazlam i Mbəlom nakə a tsikatay aye na, a gatay hərbəbəkka. Tə gwad: «A hutaw labara nakay na, məŋgay? Maa vəlay ndaraw nakay na, way? Masuwayaŋ nakay faya ma giye na, a yaw məŋgay? ³ Neŋgeye na, ndo matsətsede mayako bəda? Ada neŋgeye na, wawa i Mari bəda? Malamar ngay hay na, Yakuba, Zozes, Yuda ada Simoŋ bəda? Malamar ngay dem aye hay dərma kə nəteye ka təv kway kənaŋ, nəkway dziye bəda?» Hərwi wu neheye tebiye ndo i Nazaret hay ta kərah məpe mədzal gər ka Yesu.

⁴ Yesu a gwadātay: «Ndo məde ha bazlam i Mbəlom na, ndo hay ta təma na ada tə dəslyay ha gər kwa məŋgay. Ane tuk na, ma gəma ngay mə walaŋ i ndo ngay hay ta malamar ngay hay na, tə dəslyay ha gər bay.»

⁵ Hərwi niye, Yesu kə sla mäge masuwayaŋ i wuray kwa tsekweŋ bay tebiye. Wu nakə a ge aye na, a pa həlay ka ndo wuray hay dāvats eye hay ada tã mbəl abəra ma dāvats. ⁶ Ka təv eye niye, a gay wadəŋ wadəŋ a Yesu hərwi nakə ta dzala ha bay aye. Tsa na, a lətse a ye a gəma mekelen eye hay bəse ta gəma ngay niye. A ye na, mata dātay ha bazlam i Mbəlom a ndo hay.

Yesu a slər gawla ngay hay kuro gər eye sulo

Mata 10.1,5-15; Luka 9.1-6

⁷ Pat wuray na, Yesu a zalatay a gawla ngay hay kuro gər eye sulo, a gwadātay: «Na sləriye kurom ha a gəma hay wal wal. Ka deyumeye na, sulo sulo.» Tsa na, a vəlatay gədaŋ ka mahəhere məsəfəre neheye ngwalak eye bay aye abəra ka ndo hay.

⁸ A gwadatay: «Ka deyumeye na, kâ zlum wuray a helay bay. Sakwal na, ka zlumeye kâla. Ane tuk na, kâ zlum wu mânday bay. Kwa bôboro, kwa suloy kâ pum a gwezem bay. ⁹ Taharak na, pum a sik, ane tuk na, kâ hælum peteked i mækelkabo kurom hay sulo, sulo bay.»

¹⁰ Yesu a gwadatay sa: «Ka ndis-lum a gëma nakë ka deyumeye a dëma aye na, ndzum më gay nakë ta tëma kurom të mëngwese aye. Kâ yum kurom abëra më gay niye bëse tsa bay. Ndzum më dëma hus a pat nakë ka deyumeye a gëma mekelë eye. ¹¹ Tadë ndo i gëma niye ka deyumeye a dëma, ta tëma kurom bay ada agëna ta këräh mëpe zlëm ka bazlam kurom na, dum kurom abëra ma gëma niye. Ahël nakë ka yumaw kurom, nëkurom ka tsäved mazlambar ka gërumeye ha tsäved i gëma niye na, tëtäkum ha bätëkwew i gëma niye abëra ka sik kurom hay. Niye na, ta sëriye ha ta tëma kurom bay.»

¹² Yesu a ndëvatay ha me ngay niye a tsikatay aye na, të hël bo ti ye. Të ndisl a gëma niye hay na, ta dazlay a mëde ha bazlam i Mbëlom a ndo hay. Të gwadatay a ndo i gëma niye hay: «Mbädum ha mede kurom» ¹³ ada ta hëhar fakalaw abëra ka ndo hay. Të fadä mal ka ndo neheye dëvats eye hay aye. Të mbël tay ha abëra ma dëvats niye. Ndo neheye të mbël tay ha aye na, nëteye haladzay.

Herod ta Yuhana madzëhuë ndo a yam

Mata 14.1-12; Luka 3.19-20, 9.7-9

¹⁴ Yesu a dë a zlëm haladzay a gëma hay wal wal tebiye. Kwa bëy nakë të zalay Herod aye kë tsëne labara i Yesu dërmak.

Ndo mekelë eye hay të gwad ka Yesu: «Nëngëye na, Yuhana madzëhuë ndo a yam kë lätsew abëra ma mëdahan. Hërwi niye nakë a huta gëdan ka mëge masuwayan.»

¹⁵ Siye hay na, të gwad: «Nëngëye na, Eliya ndo mëde ha bazlam i Mbëlom niye ahël niye.»

Siye hay të gwad: «Nëngëye na, ndo i maslan i Mbëlom nëte më walan i ndo mëde ha bazlam i Mbëlom neheye ahël niye aye.»

¹⁶ Herod a tsëne andza niye na, a gwad: «Ndo niye na, Yuhana nakë ahël niye na dës faya abëra gër eye na, kë lätsew abëra ma tsëvay.»

¹⁷ Herod a tsik andza niye na, hërwi maa vël tsäved ka mëgëse Yuhana na, bo ngay eye. Të gës na ada të pa na a danjay. Të pay sëselek a sik. Herod a ge andza niye na, hërwi Yuhana a gay me ka mabuwe Herodiyad ngwas i malamar ngay nakë të zalay Filip aye. ¹⁸ A gës Yuhana a pa na a danjay na, hërwi Yuhana a gwaday: «Bazlam i Mbëlom a ge me ka mabuwe ngwas i malamar yak.»

¹⁹ Yuhana a tsik andza niye na, a ndalay a Herodiyad. A say häbe mëkëde Yuhana. Herodiyad a sla mëkëde na Yuhana bay na, hërwi Herod. ²⁰ Hërwi mey na? Herod na, a dzëdzaraway a Yuhana. A dzëdzaraway na, a sër ha Yuhana na, nëngëye ndo lele eye, kë ge mënese bay. Herod a ge faya me hërwi ada tã käd na bay. A tsëne andza niye na, a dzëdzar haladzay. Häbe düh a pawa zlëm ka bazlam i Yuhana na, lele. Aya ane a sla faya matëme bay.

²¹ Pat eye andaya na, Herodiyad a huta tsäved ka mëkëde Yuhana tuk. Pat eye niye na, Herod a ge magurlom i pat i mëwe ngay. A zalatay a ndo ngay neheye bagwar eye ma mëslër ka dala ngay aye. A zalay a bagwar i sidzew hay ada ta ndo neheye ka dala i Galile mëzele tay a dë a zlëm aye. Ti ye naha tebiye a magurlom niye. ²² Anëke na, dem i Herodiyad niye a ye, a fälëkwa ka tøv i ndo neheye mahaya gër eye. A ye naha na, a dazlay a mëhetse. Mëhetse i dem niye a hats eye na, a le ka bëy ta ndo neheye a zalatay a magurlom aye. Bëy a zalay a dem niye a gwaday: «Nëkar na, tsëtsah fagaya wu nakë a saka aye, na vëlakeye.» ²³ A mbädäy tsäd tsäd, a gwaday: «Kwa mey mey! Ka tsëtsah na, na vëlakeye. Kwa dala,

na dəsakeye faya abəra, na vələkeye ha a nəkar ka ləviye.»

²⁴ Tsa na, dem niye a yaw abəra, a ye ka təv i may ŋgay. A gwadāy a may ŋgay: «May ga, bəy a gwedeŋ “Tsətsah wu nakə a saka aye, na vələkeye” na, na tsətsah faya na, mey?»

May ŋgay a gwadāy: «Tsətsah na, mâ dəsaka gər i Yuhana madzəhuḅe ndo a yam.»

²⁵ Dem niye a ma ta bəse ka təv i bəy. A ye naha a tsətsah wu nakə a say aye tuk. A gwadāy a bəy: «A seŋ na, vələŋ gər i Yuhana madzəhuḅe ndo a yam ka bəgəlam anəke kiyye.»

²⁶ Bəy a tsəne andza niye na, a ndalay haladzay, hərwi a say məkəde na Yuhana bay. Kwa a ndalay bəbay na, a sla makərahay ha bay hərwi ḅa ka mbəram məmbede kame i ndo neheye mazala eye a magurlom aye.

²⁷ A zalay a sidzew ŋgay nəte, a gwadāy: «Do bəse! Tâ dəsaw gər i Yuhana madzəhuḅe ndo a yam ada kâ pa ahaya ka bəgəlam.» Sidzew niye a ye. A ye naha na, a fələkwa a gay i danḡay, a dəs gər i Yuhana. ²⁸ Tsa na, a pa ahaya ka bəgəlam. A zla ahaya a vələy a dem niye. Dem niye a təma, a ye ha a vələy a may ŋgay dərma. ²⁹ Gawla i Yuhana hay tə tsəne, ta dəs gər abəra ka Yuhana na, ti yaw tə zla ahaya mədahan i Yuhana abəra ma danḡay, tə pa na a bəd.

Tapa i daf zlam tə kələf sulo

Mata 14.13-21; Luka 9.10-17; Yuhana 6.1-14

³⁰ Yesu kə slər ndo i maslan ŋgay hay mata ḅa ha bazlam i Mbəlom. Anəke na, tə maw tuk. Tə maw ka təv i Yesu, ta təkəray wu nakə tə gaw aye ada tə matətike nakə ta tətikatayaw a ndo hay aye.

³¹ Azlakwa bay ka təv nakə nətəye mə dəma aye na, ndo hay haladzay faya ta diye naha ka təv tay ada siye hay haladzay faya ta mbədiye gər wu tay. Yesu ta gawla ŋgay hay ta huta həlay i mənḅe wu mənḅay kwa tsekweŋ bay tebiye. Yesu a zəba faya andza niye na, a gwadāy a gawla ŋgay hay: «Takwa kway abəra kanan,

takwa a təv nakə ndo hay andaya bay aye ta zəzukunftwa bo mə dəma.»

³² Tsa na, tə lətse, tə tsal a kwalalan i yam, ti ye a təv nakə ndəray andaya mə dəma bay aye.

³³ Ahəl nakə faya ta diye na, ndo hay haladzay ta ŋgatay faya ta diye. Tə sər ha faya ta diye wu tay. Tsa na, ndo hay ti yaw abəra ma gəma hay wal wal ta hway tə sik, ka mənḅisile a təv nakə Yesu ta gawla ŋgay hay ta diye a dəma aye.

³⁴ Yesu ta gawla ŋgay hay tə ndisl naha na, Yesu a mbəzlaw abəra ma kwalalan i yam. A zəba dəre na, ndo hay mbərzəzza mahaya gər eye. A zəba fataya na, tə gay mə bo haladzay. Hərwi ndo neheye ta ndzəkkit bo na, andza təḅan neheye ndo mətəkure tay andaya bay aye. Tsa na, a dazlay mətəkatay labara hay wal wal haladzay.

³⁵ Mazlambar huwa faya ma giye na, gawla a Yesu ta həndzəd ka təv i Yesu tə gwadāy: «Anəke huwa kə ge ada təv nakay kəsaf na, kəkay? Ndo neheye tebiye ta ndeyeweye wu mənḅay na, mənḡay? ³⁶ Ngama gwadāy tə ye mata səkəməw wu mənḅay ma wuzlahgəma ada mə gay i ndo neheye tə mbay naha a wuzlahgəma aye.»

³⁷ Yesu a mbədatay faya, a gwadāy: «Nəkurom eye vələumatay wu mənḅay!»

Gawla ŋgay hay ta tsətsah faya, tə gwadāy: «Nəmaa hutaweye dala masəkəməw wu mənḅay a ndo neheye ḅa ta rahiye na, mənḡay?»

³⁸ Yesu a gwadāy: «Tapa i makwala nakə andaya fakuma aye na, nday? Ehey! Dum, zəbum ahaya təday!» Tə tsəne andza niye na, ti ye ta zəba ka makwala niye, nətəye tapa nday.

Ta zəbaw faya na, ti yaw tə gwadāy a Yesu: «Makwala andaya na, tapa zlam tə kələf sulo.»

³⁹ Ma dəba eye, Yesu a gwadāy: «Dum naha gwadumatay a ndo hay tə ndza ka bərək ka bərək, ka guzer.»

Guzer niye na, beremeffe a ndzohwaw mba. ⁴⁰ Gawla i Yesu hay t̄ tsikatay a ndo niye hay andza niye. T̄ ndza ka guzer niye. Ta nar bo na, siye n̄teye temerre temerre. Siye hay kuro kuro zlam kuro kuro zlam.

⁴¹ T̄ ndza na, Yesu a h̄l tapa i makwala niye zlam t̄ k̄lef niye sulo aye. Tsa na, a z̄ba d̄re a mb̄lom, a gay naha s̄s̄e a Mb̄lom. A nd̄v ha m̄gay naha s̄s̄e a Mb̄lom na, a nḡna ha makwala niye. A v̄latay a gawla nḡay hay, a gwad̄atay: «V̄lumatay a ndo hay.» Tsa na, ti ye ta nḡnatay a ndo neheye mandza eye tebiye. Yesu a h̄l k̄lef neheye sulo aye, a nḡnatay ha faya a ndo niye hay mandza eye tebiye sa. ⁴² Kwa way a nda makwala niye t̄ k̄lef eye ka m̄rehe.

⁴³ Ma d̄ba eye na, gawla i Yesu hay, ti ye naha, t̄ hayay ḡr a siye i makwala t̄ k̄lef eye nak̄ a l̄kaw aye. T̄ hayay ḡr na, a rah a gwan̄ kuro ḡr eye sulo. ⁴⁴ Ndo neheye tebiye t̄ nda makwala niye aye na, hasl̄ka hay na, gwezem zlam.

*Yesu a ye ka ḡr i yam t̄ sik
Mata 14.22-33; Yuhana 6.15-21*

⁴⁵ Ma d̄ba eye kwayan̄na na, Yesu a gwad̄atay a gawla hay nḡay: «Tsalum a kwalalan̄ i yam, dum ka ḡr i d̄lov nakay a diye nen̄ged̄. Ka deyumeye na, a diye i ḡma i Betesayda. Dum kame! Na ndziye kurom naha a d̄ma.» Tsa na, t̄ l̄tse ti ye. Yesu na, a tsikatay me a ndo neheye a ndatay ha wu m̄nday aye. A gwad̄atay: «Dum kurom a m̄tagay kurom hay tuk.» ⁴⁶ Ma d̄ba eye na, ndo neheye ti ye wu tay na, Yesu a tsal a tsaholok. A ye na, mata d̄uwule me.

⁴⁷ H̄vad̄ a ge na, ah̄l nak̄ gawla i Yesu hay faya ta diye, t̄ ndisl a wuzlah i d̄lov. Yesu na, nen̄geye mah̄nḡeye ka dala mba, k̄ h̄l bo mede zuk bay. ⁴⁸ Gawla nḡay hay faya ta giye d̄rets̄seh h̄rwi m̄tasl a ge ta ḡdan̄ ta diye tay, a say m̄me ha kwalalan̄ i yam ta d̄ba. Yesu a nḡatay na, n̄teye faya ta siye

d̄rets̄seh. Mb̄lomda i dzagulok m̄zlehe na, Yesu a h̄l bo a ye ka t̄v tay ts̄pak ts̄pak ka ḡr i yam t̄ sik. A h̄ndz̄ad̄ b̄se ta n̄teye na, a say m̄lahatay kame.

⁴⁹ T̄ nḡatay a Yesu faya ma diye ka ḡr i yam t̄ sik na, t̄ gwad̄ ma giye na, wu mat̄re ka ndo. Ta wuda. ⁵⁰ N̄teye niye tebiye t̄ nḡatay na, ta dz̄dz̄ar haladzay.

Ane tuk na, nen̄geye a tsikatay naha me, a gwad̄atay: «Tete kurom! K̄ dz̄dz̄arum bay. Nakay na, nen̄!»

⁵¹ Tsa na, a h̄ndz̄ad̄ ka t̄v i kwalalan̄ i yam. A tsal ka t̄v tay a kwalalan̄ i yam na, m̄tasl a ndza d̄edik. Tsa na, a gatay h̄r̄b̄ab̄akka a gawla nḡay hay. ⁵² A gatay h̄r̄b̄ab̄akka na, h̄rwi ta s̄r ha ḡdan̄ i Yesu zuk bay. Kwa masuwayan̄ nak̄ Yesu a ge ta wu m̄nday aye b̄bay na, huya ta pa na a m̄dzele ḡr tay bay, h̄rwi ta kula ha ḡr tay.

*Yesu a mb̄l tay ha ndo i d̄vats hay
ma Genesaret
Mata 14.34-36*

⁵³ Ma d̄ba eye nak̄ Yesu ta gawla nḡay hay t̄ tas ab̄ra ma d̄lov niye aye na, t̄ ndisl a ḡma eye andaya t̄ zalay Genesaret. T̄ ndisl a d̄ma na, t̄ b̄r na, kwalalan̄ i yam tay ka p̄p̄ez i d̄lov niye. ⁵⁴ T̄ mb̄zlaw ab̄ra ma kwalalan̄ i yam na, ndo neheye ma ḡma niye aye t̄ s̄r na Yesu. ⁵⁵ Ta hway m̄zalatayaw a ndo hay kwa m̄nḡay kwa m̄nḡay, ta h̄latay ahaya ndo i d̄vats hay a Yesu. Kwa ma ḡma waray waray Yesu a yawa na, t̄ h̄laway naha ndo i d̄vats hay ta sl̄lah. ⁵⁶ Kwa Yesu a ye na, a nḡay, kwa a ḡma wawa eye, kwa a ḡma bagwar eye, kwa ndo neheye mandza eye ma d̄ba i ḡma aye b̄bay na, ndo hay t̄ haya ḡr ka t̄v m̄hay ḡr. T̄ h̄lawayaw ndo i d̄vats hay. T̄ gaway amboh a Yesu h̄rwi ada m̄ v̄latay ts̄ved̄ a ndo i d̄vats hay t̄ lamay na, a me i peteked̄ nḡay tsa. Ndo neheye ta lamay aye na, n̄teye tebiye ta mb̄l.

7

Farisa hay tã kule tay
Mata 15.1-20

¹ Pat wuray na, Farisa hay ta ndo mädzangawa bazlam i Mbälom mapala eye, tã yaw ma Zerozelem. Tã yaw tã haya gær ka tãv i Yesu. ² Tã ngatay a siye i gawla i Yesu hay na, tã nda wu mänday andza niye ze mäbere hëlay. Andza mägweđe na, ta bara hëlay andza nakã kule i bãba tãte tay hay a tsikatay aye bay.

³ Hærwi mey na, Farisa hay näteye ta Yahuda hay tebiye na, tã däsaway ha gær a kule i bãba tãte tay hay. Ta bara hëlay lele andza nakã mä kule tay bay na, ta ndiye daf bay. ⁴ Tadã ta maw mä luma na, ta bariye hëlay tädäy ada ta ndiye daf. Sa na, tã däsaway ha gær a siye i kule tay hay wal wal, andza matsekedë gäse, gäzla ta sängäle i bäre.

⁵ Anãke na, Farisa hay ta ndo mädzangawa bazlam i Mbälom mapala eye ta tsätsah ka Yesu, tã gwädäy: «Gawla yak hay tã däsaway ha gær a kule i bãba tãte kway tãbey na, kemey? Tã nda daf ze mäbere hëlay andza i kule i bãba tãte kway hay na, kemey?»

⁶ Yesu a tsãne andza niye na, a mbädätay faya, a gwädätay: «Nãkurom na, ndo i bãbãrek hay andza nakã Ezay ndo maslan i Mbälom a watsa ahël niye! A watsa na, Mbälom a gwäd:

“Ndo neheye ta zembeden na, tã bazlam dëkdëk tsa,
 däreiv tay na, dären tã nenj.

⁷ Näteye faya ta zembedeneye kãriye, ane tuk na, kãriye bõna dedëk bay.

Wu nakã faya ta tãtikateye a ndo hay aye na,
 bazlam mapala eye i ndo hay tsa.*»

⁸ Yesu a gwädätay sa: «Ka gærum ha bazlam i Mbälom mapala eye hærwi mädäsaway ha gær a kule i ndo hay düh na, kækay!» ⁹ A gwädätay

sa: «Asah! Ka gærum ha bazlam i Mbälom mapala eye na, dären tã näkurom, hærwi mägay gær a kule i bãba tãte kurom hay lele düh! ¹⁰ Musa a gwäd: “Rähay ha gær a bãba yak ta may yak bädaw!†” A gwäd sa: “Ndoweie kã tsädäy a bãba ngay ta may ngay na, kutoj tã käd na bädaw!‡” ¹¹ Nãkurom na, ka tãmum bazlam nakay bay. Nãkurom faya ka tãtikumatay a ndo hay na, kule i *kurban* tã mägweđe a bãba kurom ta may kurom na: “Wu nakã na sliye faya mäwälaka häbe hærwi madzãne kar aye na, *kurban*” (andza mägweđe zlele nakã mäwäla eye hærwi Mbälom aye). ¹² Ma dãba eye na, a sakum ndo mä dzãna bãba ngay ta may ngay sa bay. ¹³ Andza niye, faya ka nasumeye ha bazlam i Mbälom tã kule nakã faya ka tãtikumatay a ndo hay aye. Ada faya ka gumeye wu hay haladzay andza nakay sa.»

¹⁴ Ma dãba eye na, Yesu a zalatay a ndo hay. Ti ye naha ka tãv ngay. Ti ye naha na, a gwädätay: «Nãkurom tebiye pum zläm ada tsãnum wu nakay. ¹⁵ Wu nakã ndo ma ndiye a hud aye na, ma nasiye ha ndo ka tãv i Mbälom bay. Mata nas ha ndo na, wu nakã a yaw abãra mä däreiv i ndo aye. ¹⁶ [Ndo nakã zläm andaya faya na, mä tsãne!]

¹⁷ Yesu a ndäv ha andza niye na, a ye ngway a gay. Gawla ngay hay ta zãngal na a gay. Ti ye naha ta tsätsah tã gwädäy: «Dzeke nakã meenej ka tsik aye na, mbädaw bo na, kækay?»

¹⁸ Yesu a gwädätay: «Nãkurom därmak na, ka särum bädaw? Wu mänday nakã ndo ma ndiye a hud eye na, ma nasiye ha däreiv i ndo zezen bay. ¹⁹ Hærwi wu mänday nakã ndo zezen a nda aye na, a ye a däreiv bay. A ye na, a kutes tsa ada ma deyeweie abãra mä bo.»

Bazlam i Yesu nakay a dã ha na, kwa wu mänday waray waray na, ndo ma ndiye.

* 7:7 Ezay 29.13. † 7:10 Madayaw abãra ma Ezipt 20.12; Bazlam mapala eye masulo eye 5.16.

‡ 7:10 Madayaw abãra ma Ezipt 21.17; Levitik 20.9.

²⁰ Yesu a gwadatay sa na: «Wu nakə ma nasiye ha ndo ka tɔv i Mbəlom aye na, wu nakə a yaw abəra mə dərev aye. ²¹ Hərwi mədzal gər lelebay eye a yaw na, abəra mə dərev. Ta diye a mede nakə ɲgwalak eye bay aye, mäge məkal, məkəde gər i ndo, ²² mäge madama, məwe bor ka wu i ndo, mäge sewed, məvatay gər a ndo hay, mäge zlərwek, mäge sələk, maɲgəlay bəzay a ndo hay, mədəslay ha gər a bo, matəre ha bo andza gər mavuwe. ²³ Wu neheye tebiye lelebay aye na, a yaw abəra mə bo i ndo zezen. Wu neheye lelebay aye na, ma nasiye ha ndo ka tɔv i Mbəlom.»

Ngwas Kanan wuray a dzala ha ka Yesu

Mata 15.12-28

²⁴ Ma dəba eye na, a lətse a ye abəra ka tɔv niye. A ye ka dala i Tir ada a Sidon. A ye a gay eye andaya mə dəma. A ye a dəma na, a say həbe ndəray mâ sər ha neɲgeye ka niye bay. Ane tuk na, neɲgeye na, a sla məngehe bo bay.

²⁵⁻²⁶ Ngwas wuray andaya ka dala i Tir eye niye. Neɲgeye na, slala i Yahuda hay təbey. Tə wa na ma gəma nakə tə zalay Fenisi aye. Fenisi na, neɲgeye ka dala i Siri. Ngwas eye niye na, dem ɲgay andaya mahorvov a gay. A tsəne labara i Yesu nakə ndo hay faya ta tsikiye na, a ye ka tɔv i Yesu ta bəse. A ye naha a dəkway gurmets a Yesu, a gwaday: «Amboh! Fakalaw faya ma giye ha dəretsətseh tə dem ga, həhar faya abəra tey.»

²⁷ Ane tuk na, Yesu a gwaday a ɲgwas niye na, «Gər ga ha! Neɲ na, na dzəniye slala ga təday andza nakə ta vəlatelye wu mənday a wawa hay aye təday ada tâ rah. Məzle wu mənday i wawa hay məkalatay a wawa i kəra hay na, lele bay.»

²⁸ Ngwas a mbəday faya, a gwaday: «Andza niye, bəy ga. Kwa neɲ Yahuda hay bay bəbay na, ka sliye faya madzəne ga segey. Hərwi kwa wawa hay faya ta ndiye wu mənday na, nakə a dədaw fataya abəra mə bazlam

aye na, wawa i kəra hay ta paliye, ta ndiye bədaw?»

²⁹ Yesu a tsəne andza niye na, a gwaday a ɲgwas: «Bazlam yak nakə ka mbədeɲew faya ye na, lele. Do a mətəgay, fakalaw ki yaw abəra mə bo i dem yak.»

³⁰ Tsa na, ɲgwas niye a maw a mətəgay na, dem ɲgay mahəna eye ka tɔv məhəne. Fakalaw ki ye faya abəra.

Yesu a mbəl ha ndo wuray madəɲgəzlak eye

³¹ Ma dəba eye na, Yesu a lətse abəra ma gəma i Tir. A həl bo, a ye ta gəma eye andaya tə zalay Sidon ada ta dala nakə tə zalay Dekapol aye. A yaw tə dəma na, hərwi məmaw ka tsakay i dəlov i Galile.

³² A ndislew a dəma na, tə zlay naha ndo wuray mandək aye. Tə gay amboh a Yesu, tə gwaday: «Amboh! Pa həlay ka ndo may nakay ada mâ mbəl abəra ma dəvats ɲgay nakay tey.»

³³ Tsa na, Yesu a gay wiyaw a mandək niye mahəɲgeye, ti ye dərən abəra ka tɔv i ndo hay. Ti ye naha na, a pay wur həlay a zləm i mandək niye. A pay wur həlay na, a zləm sulo sulo. A tuf slesleḅ ka wur həlay a lamay ha a dərneh i ndo niye. ³⁴ Tsa na, a zəba dəre a mbəlom. A ma ha məsəfəre ɲgək a bəzihud. Tsa na, a gwaday a ndo niye: «*Effata!*» Andza məgwede: «Zləm yak mâ həndək!» ³⁵ Kwayaɲa zləm i ndo niye a həndək. A tsəne zləm lele tuk. Wu nakə a bəray na dərneh a tsik ha me lelebay eye na, a pəla tuk. A tsik me wulaɲaɲa lele tuk.

³⁶ Ma dəba eye na, Yesu a gatay me a ndo niye hay tebiye, a gwadatay: «Kâ dūm ha wu nakə na ge aye a ndəray bay.» Yesu a gatay me məde ha na, nəteye tə zaka ha məde ha wu i Yesu niye a giye dūh.

³⁷ Wu nakə Yesu a ge aye na, a gatay masuwayaɲ a ndo hay. Tə gwad: «Wu nakə Yesu a ge tebiye aye na, lele haladzay. Neɲgeye na, kwa ndo mandək eye hay, ka həndəkətatay na zləm, tə tsəne zləm lele. Kwa ndo neheye tə

tsik me bay aye na, ka lambadatay ha dərneh tay, tə tsik me lele.»

8

Ndo hay gwezem fad Yesu a vəlatay wu mənday

Mata 15.32-39

¹ Pat wuray na, ndo hay haladzay tə haya gər ka təv i Yesu sa. Yesu a zəba fataya na, may a wur fataya. Ada wu mənday andaya fataya bay. Yesu a zalatay a gawla ŋgay hay, a gwadatay: ² «Ndo neheye na, tə geŋ mə bo haladzay, hərwi anaŋ məhəne mahkar na, nəteye ka təv ga ada wu mənday andaya fataya bay. ³ Na gwadatay: “Dum kurom ze mənde wu mənday” na, may ma kədiye tay ha ka tsəved, ta ndisliye a mətagay tay hay bay. Hərwi ndo siye hay mə walaŋ tay na, nəteye dərəŋ.»

⁴ Gawla ŋgay hay ta mbəday faya, tə gwaday: «Anəke mə kəsaf nakay na, ka hutakweye wu mənday də məvəlatay a ndo neheye na, mənŋgay?»

⁵ Yesu a tsətsah ka gawla ŋgay hay, a gwadatay: «Makwala andaya fakuma na, tapa nday?»

Tsa na, ta mbəday faya, tə gwaday: «Makwala andaya famaya na, tapa tasəla.»

⁶ Tsa na, Yesu a gwadatay a ndo niye hay t̄a ndza ka dala. A ye, a həlaw makwala neheye tapa tasəla aye. A gay naha sisə a Mbəlom. A gay naha sisə a Mbəlom na, a ŋəna ha dəf niye, a vəlatay a gawla ŋgay ada t̄a vəlatay a ndo hay tebiye. Gawla ŋgay hay tə vəlatay makwala niye a ndo hay. ⁷ Kələf andaya ka gawla ŋgay hay tsakway sa. Yesu a həl kələf niye, a gay naha sisə a Mbəlom. A vəlatay a gawla ŋgay hay. A gwadatay: «Ŋgənumatay a ndo hay dərma.»

⁸ Makwala tə kələf niye na, kwa way a nda bəh bəh ka mərəhe. Gawla i Yesu hay tə hayay gər a bəmalə nakə a ləkaw aye na, kətəh tasəla. ⁹ Ndo neheye tə nda dəf aye na, ta giye gwezem fad.

Ma dəba eye na, Yesu a gwadatay: «Dum kurom tuk!» ¹⁰ Tsa na, Yesu a tsal ŋgway a kwalalaŋ i yam ta gawla ŋgay hay. Ti ye a gəma wuray tə zalay Daləmanuta.

Farisa hay ta tsətsah masuwayaŋ ka Yesu

Mata 16.1-12

¹¹ Tə ndisl a Daləmanuta na, Farisa hay ti ye naha ka təv tay. Ti ye naha na, ta dazlay mətsike me ta Yesu, hərwi a satay məhəle faya abəra suwat. Ta tsətsah ka Yesu, tə gwaday: «Gamay masuwayaŋ nakə ma diye ha ka yaw abəra ka təv i Mbəlom aye.»

¹² Yesu a tsəne bazlam tay nakə tə tsik aye na, a ma ha məsəfəre ŋgək a bəzihud, a gwadatay: «Nəkurom ndo neheye tə dərə ka tsətsahumeye masuwayaŋ sa na, kemey? Anaŋ na tsikakumeye ta dedek: Dada ndəray ma gakumeye masuwayaŋ bay!»

¹³ Tsa na, Yesu a gər tay ha. A tsal ŋgway a kwalalaŋ i yam, a ye a tas abəra ma dəlov niye a diye nənŋed.

¹⁴ Gawla i Yesu hay ta zəba wu tay hay na, ta mətsa ha gər tə masəkəme makwala. Andaya fataya mə kwalalaŋ i yam na, tapa nəte tsa. ¹⁵ Ahəl nakə faya ta diye na, Yesu a gatay dəf, a gwadatay: «Gum metsehe! Tsəpum gər kurom abəra ka gəde i Farisa hay tə bəmalə i Herod.»

¹⁶ Gawla ŋgay hay tə tsəne andza niye na, tə ma ha ka bo bazlam mə walaŋ tay. Tə gwad: «A tsikakway na, hərwi nakə makwala andaya fakwaya bay aye!»

¹⁷ Tsa na, Yesu a sərətay naha ka wu nakə faya ta miye ha a bo mə walaŋ tay aye. A gwadatay: «Ka ŋgurumeye bo kurom hərwi makwala nakə andaya fakuma bay aye na, kemey? Ada ka tsənum zuk bədaw? Ka pum a mədzal gər kurom təbədew? Mədzal gər kurom na, mədərəzla eye kəla daw?»

¹⁸ «Dərə andaya fakuma ada k̄a ŋgatumay a dərə bədaw? Zləm andaya fakuma hərwi mətsəne ada k̄a tsənum bədaw?»

«Ada kə makumaw a gər təbədəw?
19 Na ge tə makwala na, kəkay? Na
ngəna ha makwala tapa zlam na, ndo
hay gwezem zlam tə nda bədəw? Ada
nakə a ləkaw ka hayumay gər na,
gwanj nday?»

Ta mbəday faya, tə gwadəy: «Gwanj
kuro gər eye sulo.»

20 Yesu a gwadətay sa: «Makwala
neheye tapa tasəla aye na ngənatay a
ndo hay gwezem fad aye na, nakə a
ləkaw a rah na, kətəh nday?»

Ta mbəday faya, tə gwadəy: «Kətəh
tasəla.»

21 Yesu a gwadətay: «Aya! Ada ka
sərum ha sa bədəw?»

Yesu a mbəl ha guluf

22 Tsa na, tə ndisl a gəma wuray tə
zalay Betesayda. Mə dəma na, tə gəsay
naha həlay a ndoweye andaya guluf
eye ka təv i Yesu. Tə gay amboh a
Yesu. Tə gwadəy: «Tətal ka ndo may
ananj ada mâ ngatay a dərə tey.»

23 Yesu a gəs ndo niye guluf eye mə
həlay, a ye ha abəra ma wuzlahgəma.
Ti ye naha na, Yesu a tuf slesləb ka
dərə i guluf niye. A pa faya həlay, a
tsətsah faya a gwadəy: «Ka ngatay a
wu daw?»

24 Guluf niye a zəba dərə na, a
gwadəy a Yesu: «Na ngatay a ndo hay.
Na ngatay na, andza gərdaf hay, ane
tuk na, faya ta diye.»

25 Tsa na, Yesu a pay həlay ka dərə
sa. Dərə i guluf niye na, a mbəl lele. A
ngatay a dərə kulir kulir tuk.

26 Yesu a gwadəy: «Anəke na, do
wu yak a mətagay tuk. Kâ ye ta wu-
zlahgəma bay kəla.»

Piyer a da ha Yesu nengeye Kəriste Mata 16.13-20; Luka 9.18-21

27 Ma dəba eye na, Yesu ta gawla
ngay hay tə lətse, ti ye abəra ma gəma
niye. Ti ye a gəma neheye bəse tə
mbay naha a gəma i Sezare Filipi aye.
Ahəl nakə nətəye ka tsəved faya ta
diye na, Yesu a tsətsah ka gawla ngay
hay, a gwadətay: «Ndo hay tə gwad
fagaya neñ na, way?»

28 Ta mbəday faya tə gwadəy:
«Siye hay tə gwad nəkar na, Yuhana
madzəhuḅe ndo a yam, ndo mekeleñ
eye hay tə gwad nəkar na, Eliya, siye
hay tə gwad nəkar na, nətə mə walañ
i ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay.»

29 Yesu a tsətsah fataya, a gwadətay:
«Ada nəkurom ka gwadum i kurom,
neñ na, way?»

Tsa na, Piyer a mbəday faya, a
gwadəy: «Nəkar na, Kəriste.»

30 Tsa na, Yesu a gatay me, a
gwadətay: «Kâ tsikumay a ndəray
bay.»

Yesu a da ha məməte ngay Mata 16.21-28

31 Tsa na, Yesu a pa bo ka
mətsikatay me a zləm. A gwadətay:
«Neñ Wawa i Ndo na, kutoñ na
siye dərətsətseh haladzay. Bagwar
hay i ndo neheye tə vəlaway wu a
Mbəlom ta ndo neheye tə dzangawa
bazlam i Mbəlom mapala eye ada
siye i madugula hay na, nətəye ta
wudīye ga bay. Ta kaliye ga ha,
ta ta kədiye ga. Ane tuk na, na
həniye sulo mamahkar eye na, na
lətseweye abəra ma mədahanj.» 32 A
dətay ha parak parak lele ka həmbər
mətsikatay bay.

Tsa na, Piyer a zalay kətsah
mahəngəye, a gay me. 33 Yesu a mbəda
me ka təv i gawla ngay siye hay. A
zəba naha fataya. A gay me a Piyer,
kutik kutik, a gwadəy: «Do abəra ka
təv ga. Do a dəba, nəkar na, Fakalaw.
Ka dzala gər andza Mbəlom bay, ka
dzala gər na, andza i ndo zezeñ.»

34 Tsa na, Yesu a zalatay a ndo
hay ta gawla ngay hay. A gwadətay
a nətəye tebiye: «A say a ndoweye
məpeñ bəzay na, mâ gər ha wu nakə a
say a dərəv ngay aye. Mâ zla mayako
mazləmbada eye ada mâ peñ bəzay.*
35 Andza niye, ndo nakə a say mətəme
ha məsəfəre ngay aye na, ma dziye ha
duh. Ane tuk na, ndo nakə ma dziye
ha məsəfəre ngay hərwi ga ada hərwi
Labara Ngwalak eye na, ma təmiye ha

* 8:34 Məzle mayako mazləmbada eye na, andza məgweḅe: Məndze maləva bo eye məvəle ha məsəfəre ngay andza Yesu.

düh. ³⁶ Tadə ndoweye kə huta zlele i mändzibəra tebiye a neŋgeye, ane tuk na, kə dze ha məsəfəre ŋgay na, ŋgama ŋgay aye na, mey? ³⁷ Wu andaya nakə ndo zezeŋ ma sliye faya məvəle hərwi mambəda ahaya məsəfəre ŋgay aye daw?

³⁸ «Nəkurom ndo neheye anəke aye, nəkurom na, mə walaŋ i ndo neheye tə sər Mbəlom bay, faya ta giye mezeleme aye. Tadə ndoweye ka kərah ga ada kə datay ha bazlam ga a ndo hay bay na, neŋ dərmaŋ na ta kərahiye na. Na ta kərahiye na na, ahəl nakə neŋ Wawa i Ndo na deyeweye ta məzlaḅ i Bəba Mbəlom ada ta gawla i Mbəlom hay aye.»

9

¹ Yesu a gwadatay sa: «Sərum ha na, ndo siye hay mə walaŋ kurom neheye anəke kənaŋ aye, nəteye na, ta mətiye zuk bay. Ta ta mətiye na, ta ŋgateye tə dərə tay a Bəy i Mbəlom nakə ma ləviye bəy ŋgay ta gədaŋ aye təday.»

*Bo i Yesu a mbəda
Mata 17.1-13; Luka 9.28-36; 2 Piyer 1.16-18*

² Ma dəba i məhəne məkwa na, Yesu a zalay a Piyer, a Yakuba ta Yuhana, ti ye tə tsal a mahəmba zəbol eye. Ahəl nakə nəteye mə mahəmba niye mahəteye na, bo i Yesu a mbəda ka dərə tay. ³ Peteked ŋgay a mbəda herre kudekudek. Məsləde i peteked niye na, ndəray kwa nəte ka mändzibəra ma sliye məsləde ha andza niye na, andaya bay.

⁴ Kwayaŋŋa gawla i Yesu neheye mahkar aye tə ŋgatay a Eliya ta Musa nəteye faya ta tsikiye me tə Yesu.

⁵ Tsa na, Piyer a gwaday a Yesu: «Miter ga! Lele na, ndzakwa kənaŋ. Nəmaa kəruwakumeye madzawadzawa mahkar, nəte i yak, nəte i Musa ada nəte i Eliya.» ⁶ Piyer a tsik andza niye na, hərwi a sər wu nakə ma tsikiye bay. Hərwi nəteye neheye mahkar aye na, ta dzədzar haladzay.

⁷ Pazlay a mbəzlaw mə mbəlom, a dərəzl tay ha. Ma pazlay niye na, bazlam a tsənew abəra mə gəma, a gwad: «Nakay na, wawa ga. Na wuda na haladzay. Pumay zləm a wu nakə ma tsikakumeye!»

⁸ Tsa na, gawla i Yesu neheye mahkar aye ta zəba dərə na, ndəray andaya sa bay. Andaya ka təv niye na, Yesu mahəŋgeye.

⁹ Ahəl nakə faya ta mbəzlaweye abəra mə mahəmba aye na, Yesu a gwadatay: «Wu nakə ka ŋgatumay aye na, kə təkərumay a ndəray bay hus a pat nakə neŋ, Wawa i Ndo na lətsew abəra ma mədahaŋ aye təday.» ¹⁰ Ta təma bazlam nakə Yesu a tsikatay aye. Anəke na, ta tsətsah mə walaŋ tay, tə gwad: «Mələtsew abəra ma mədahaŋ na, andza məgwede mey?»

¹¹ Tsa na, gawla ŋgay hay ta tsətsah faya, tə gwaday: «Ndo neheye tə dzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə gwad na, Eliya ma lahaweye madayaw təday na, hərwi mey?»

¹² Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Andza niye, Eliya ma lahaweye madayaw. Ma lambadiye tay ha wu hay tebiye təday. Ta watsa ka gər i Wawa i Ndo dərmaŋ. Tə watsa na, tə gwad: «Neŋgeye na, ma siye dərətsətseh haladzay ada ta zəbiye faya andza ndo bay» bədaw? ¹³ Na tsikakumeye parakka: Eliya na, 6a ki yaw tsiy. Ndo hay ta gay wu nakə a satay aye. Bazlam i Mbəlom kə tsik faya andza niye.»

*Yesu a mbəl ha wawa
Mata 17.14-21; Luka 9.37-43*

¹⁴ Tə ndisl ka təv i siye i gawla ŋgay hay na, tə ndzay naha a gər a ndo hay haladzay tə lawara tay ha a wuzlah. Ndo neheye tə dzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye aye ta gawla i Yesu hay faya ta kədiye wuway a bo. ¹⁵ Ndo hay tə ŋgatay a Yesu faya ta diye naha ka təv tay ta gawla ŋgay neheye mahkar aye na, a gatay hərḅaḅakka. Tsa na, ta hway ka təv ŋgay mata tsikay me. ¹⁶ A gwadatay: «Ka kədum wuway ta nəteye ka wuye mey?»

17 Tsa na, ndoweƷe andaya m̄ walaŋ i ndo niye hay a mb̄ədayaw faya, a gwad̄ay: «Miter, neŋ na zlakaw wawa ga, h̄erwi mahorvov a gay. A gay na, a ɓaraway ka bazlam ŋḡəts. 18 Mahorvov a ḡəsawa na. A ḡəsawa na na, kwa ka waray. A kalawa ha ka dala ɓ̄əra ɓ̄əra. Makukufay a yawaw faya ab̄əra ada a h̄əp̄ədawa zler ada a sarawa ha. Na ts̄ətsah ka gawla yak neheƷe ta h̄əhar faya ɓ̄əra mahorvov teƷ na, t̄ə mba faya mah̄əhere bay.»

19 Yesu a tsikatay parakka a ndo niye hay, a gwad̄atay: «N̄əkurom neheƷe an̄əke ka dzalum ha ka Mb̄əlom bay aye! Na ndziye ka t̄əv kurom na, hadz̄əgay? Na zliye ŋgatay h̄erwi kurom na, m̄əndze hadz̄əgay? Ahe! Zlumenj ahaya wawa eye kanaan.»

20 Ti ye, t̄ə zlayaw wawa niye.

Fakalaw niye m̄ə bo i wawa niye a ŋgatay a Yesu na, a ɓ̄əl ha wawa niye ta ḡədaŋ. Wawa niye a d̄əd. Tsa na, a tambolom ha ka dala tambolom tambolom. Makukufay a yaw ka bazlam.

21 Yesu a gwad̄ay a ɓ̄əba i wawa niye: «Wu nakay a gay na, k̄ə ndza faya hadz̄əgay?»

ɓ̄əba i wawa niye a mb̄əday faya, a gwad̄ay: «Wu nakay a dazlay na, neŋgeƷe wawa eye mba. 22 Fakalaw a kalawa ha a ako ada a yam h̄erwi ada m̄ə m̄ət. Tad̄ə ka sliye faya na, amboh dz̄əna may teƷ.»

23 Yesu a mb̄əday faya, a gwad̄ay: «Ka gwad̄ na, “Tad̄ə ka sliye faya na, dz̄əna may teƷ” ba! Ane tuk na, h̄erwi ndo nak̄ə k̄ə dzala ha ka neŋ aye na, wuray andaya ma giye bo h̄erwi ŋgay bay na, andaya bay.»

24 Tsa na, ɓ̄əba i wawa niye a wuda ta magala, a gwad̄: «Na dzala ha! S̄əkehen ha m̄ədzele ka n̄əkar.»

25 Ah̄əl nak̄ə Yesu ta ɓ̄əba i wawa niye faya ta tsikiye me aye na, ndo hay ta hway naha haladzay ka t̄əv tay. Yesu ka z̄əba ndo hay faya ta diye naha na, a ŋḡər̄əz ka fakalaw, a gwad̄: «N̄əkar fakalaw nakay mat̄əra ha ndo mand̄ək eye ada m̄ətsike me bay aye na, faya na gwad̄akeƷe dara ab̄əra m̄ə

bo i wawa nakay. K̄ə ma faya mede a bo i wawa nakay d̄əd̄ə sa bay!»

26 Fakalaw niye a wuda, a ɓ̄əl ha wawa niye ta ḡədaŋ. Tsa na, a ndo-hwaw ab̄əra m̄ə bo i wawa niye. Wawa niye ma kaleƷe z̄əva andza ma m̄ətiye. Ndo hay haladzay ka niye t̄ə gwad̄: «Wawa nakay na, k̄ə m̄ət.» 27 Yesu a ḡəs na m̄ə h̄əlay, a l̄ətse ha. Wawa niye a l̄ətse ka mb̄əlom.

28 Tsa na, Yesu ta gawla ŋgay hay, ti ye ab̄əra ka niye, ti ye a m̄ətagay. Ah̄əl nak̄ə n̄əteƷe mah̄əteƷe m̄ətagay na, ta ts̄ətsah faya t̄ə gwad̄ay: «N̄əmay, n̄əmaa mba faya mah̄əhere fakalaw ab̄əra ka wawa niye t̄əbey na, h̄erwi meƷ?»

29 Yesu a mb̄əday faya: «Ka d̄uwulumay me a Mb̄əlom bay na, ka slumeyeƷe faya mah̄əhere slala i Fakalaw niye bay.»

Yesu a d̄ə ha m̄əməte ta m̄əlatseƷe ŋgay ab̄əra ma ts̄əvay

Mata 17.22-23; Luka 9.43-45

30 Yesu ta gawla ŋgay hay t̄ə l̄ətse, ti ye ab̄əra ma t̄əv niye. Ti ye a t̄əv mekelenj eye ta dala i Galile. Yesu a say na, ndo hay t̄ə s̄ər ha t̄əv nak̄ə neŋgeƷe m̄ə d̄əma aye bay. 31 A say ndo hay t̄ə s̄ər faya bay na, h̄erwi faya ma t̄ətikateƷe a gawla ŋgay hay.

A t̄ətikawatay a gawla ŋgay hay na, a gwad̄awatay: «Neŋ Wawa i Ndo na, ta ḡəsiye ga, ta v̄əlateƷe ga ha a h̄əlay a ndo hay. Ta k̄ədiye ga m̄ədahaŋ eye, ada ma m̄əh̄əne mamahkar eye na, na l̄ətseƷe ab̄əra ma m̄ədahaŋ.»

32 Ane tuk na, gawla ŋgay hay ta ts̄əne me ŋgay niye a say m̄əgwede meƷ na, ta ts̄əne bay. Ada ta dz̄ədzar mats̄ətsehe faya.

Mat̄əme wawa hay

Mata 18.1-5; Luka 9.46-48

33 Tsa na, t̄ə ndisl a Kafernahum. Ti ye naha, ti ye a gay nak̄ə t̄ə ndzawa m̄ə d̄əma aye. Ah̄əl nak̄ə n̄əteƷe m̄ə gay niye na, Yesu a ts̄ətsah fataya, a gwad̄atay: «Meeneŋ faya ka deƷekƷeƷe ka ts̄əved na, ka tsikum m̄ə walaŋ kurom na, ka wuye meƷ?»

³⁴ Ta mbəday faya a Yesu bay. Hərwi ahəl nakə faya ta diye ka tsəved aye na, ta tsətsah ka bo mə walañ tay, tə gwad: «Ndo nakə neñgeye bagwar eye a ze ndo mə walañ kway nakay aye na, way?»

³⁵ Yesu a ndza ka dala. Tsa na, a hayay gər a gawla ñgay hay kuro gər eye sulo ka təv ñgay. A gwadətay: «Ndo nakə a say matəre bagwar eye ka gər i ndo hay aye na, mâ hənə ha gər düh. Sa na, mâ təra ndo məgay məsler a ndo hay tebiye.»

³⁶ Tsa na, Yesu a zla wawa tsekweñ, a lətse ha a wuzlah tay. A gəs na wawa niye kurup kurup ka bo lele. ³⁷ Tsa na, a gwadətay: «Ndoweye ka təma na wawa nakay lele andza wawa nakay anañ eye hərwi nakə a wuda ga aye na, a təma na, neñ. Ndoweye ka təma ga na, a təma neñ mahəgeye bay. A təma na, ndo nakə a sləra ga ahaya dərmaç.»

Ndo nakə kə neñ dərə bay aye na, ndo ga

Luka 9.49-50

³⁸ Ma dəba eye na, Yuhana a gwaday a Yesu: «Miter, nəmaa ñgatay a ndoweye faya ma həhariye fakalaw abəra mə bo i ndo ta məzele yak. A samay haəe məgay me hərwi neñgeye na, ndo kway bay.»

³⁹ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Kâ gumay me bay. Hərwi ndoweye kə ge masuwayañ tə məzele ga na, ma tsikiye fagaya wu nakə lelebay aye bay. ⁴⁰ Hərwi ndo nakə kə nakway dərə bay aye na, neñgeye ndo kway.»

⁴¹ Yesu a gwadətay sa: «Ndoweye kə vəlakum yam məse hərwi nakə ka pumeñ bəzay a neñ Kəriste aye na, sərum ha ta dedek, magogoy ñgay ma dziye bay.»

Məsəpete

Mata 18.6-9; Luka 17.1-2

⁴² Yesu a gwadətay sa: «Ndoweye ka səpat ndo nəte mə walañ i wawa neheye tə dzala ha ka neñ aye a mezeleme na, ñgama tâ baray madiz i kwar a day ada tâ kal ha a hud i bəlay.

⁴³ Tadə həlay yak ma dədiye kar ha

a mezeleme na, dəs na. Nğama huta məsəfəre ka təv i Mbəlom tə həlay yak nəte tə bəmalə nakə ta kaliye kar ha a ako nakə ma mbatiye dāda bay tə həlay yak sulo aye. [⁴⁴ Mə dəma na, mətul neheye tə nda ndo aye na, tə mət bay, ada ako nakə dāda ma mbatiye bay aye.] ⁴⁵ Tadə sik yak ma dədiye kar ha a mezeleme na, dəs na. Nğama düh na, fələkwa a Bəy i Mbəlom tə sik yak nəte tə bəmalə nakə ta kaliye kar ha a ako tə sik yak sulo aye. [⁴⁶ Hərwi mə dəma na, mətul neheye tə nda ndo aye na, tə mət bay, ada ako nakə dāda ma mbatiye bay aye.] ⁴⁷ Ada kə ge tadə dərə yak ma dədiye kar ha a mezeleme na, ñgwad na. Nğama düh na, fələkwa a Bəy i Mbəlom tə dərə yak nəte tə bəmalə nakə ta kaliye kar ha a ako nakə dāda ma mbatiye bay tə dərə yak sulo aye. ⁴⁸ Mə dəma na, mətul neheye tə nda ndo aye na, tə mət bay, ada ako nakə dāda ma mbatiye bay aye.»

⁴⁹ Yesu a gwadətay sa: «Andza ako nakə ndo məvəde ma vədiye ha wu aye na, ndo neheye tə dzala ga ha ta siye dərətsətseh hərwi mede tay. Sluwal dərmaç andza niye, ta giye ka ala na, ada mâ vəd. ⁵⁰ Sluwal na, wu nakə lele aye. Ane tuk na, tadə sluwal a tsəhən bay na, ta giye ha sa kəkay ada mâ tsəhən na? Wewer andaya matəra ha lele sa bay. Nəkurom dərmaç na, tərüm andza sluwal nakə a tsəhən lele aye. Mə walañ kurom na, ndzum barbarra.»

10

*Yesu a tsik ka mahəhere ñgwas
Mata 19.1-12; Luka 16.18*

¹ Ma dəba eye na, Yesu ta gawla ñgay hay tə lətse, ti ye abəra ma Kafernahum, ti ye ka dala i Yahuda. Tsa na, tə lətse, ti ye tə tas magayam i Yurdum. Mə dəma na, ndo hay haladzay tə haya gər ka təv ñgay sa. Tsa na, a tsikatay bazlam i mbəlom andza nakə a tsikawatay aye.

² Farisa hay ti ye naha ka təv ñgay. Ti ye naha ka təv ñgay na, hərwi a satay məhəle faya abəra suwat. Ta

tsətsah faya tə gwadáy: «Bazlam kway mapala eye kə vəl tsəved a ndo ka mahəhere ɲgwas ɲgay dāw?»

³ Yesu a mbədatay faya na, tə matsətsehe dərma. A gwadátay: «Bazlam mapala eye waray nakə Musa a vəlakum a tsik ka mahəhere ɲgwas na?»

⁴ Tə gwadáy: «Musa a gwad na, tadə ndoweye a say mahəhere ɲgwas ɲgay na, mâ watsay dərrewel i mahəhere a həlay. Kə watsay na, ada mâ həhar na tuk. Ndo hay ta səriye ha manan ka həhar na ɲgwas ɲgay na, ka dərrewel niye.»

⁵ Tsa na, Yesu a gwadátay: «Musa a watsakum gər i bazlam mapala eye nakay andza nakay na, hərwi dərrewel kurom nakə makula eye tonɲgwa tonɲgwa. ⁶ Ahəl niye ka madazlay na, andza niye bay. Hərwi mawatsa eye ka madazlay i mäge məndzibəra na: “Mbəlom a ge haslaka ada ɲgwas. ⁷ Hərwi niye haslaka ma gəriye ha bəba ɲgay ta may ɲgay, ta ndziye ta ɲgwas ɲgay. ⁸ Ada nətəye ta təriye na, bo nətə.*” Andza niye, nətəye sulo sa bay, ane tuk na, andza ndo nətə.»

⁹ Yesu a gwadátay sa: «Ndo zezen mâ ɲgəna ha wu nakə Mbəlom a dzapa ha aye bay.»

¹⁰ Yesu ta gawla ɲgay hay ti ye wu tay. Ahəl nakə nətəye mə gay ta gawla ɲgay hay aye na, gawla ɲgay hay ta tsətsah sa, tə gwadáy: «Bazlam niye ka tsik eye na, andza məgwede mey?»

¹¹ Yesu a mbədatay faya, a gwadátay: «Tadə ndoweye ka həhar na ɲgwas ɲgay ada kə zla a dəma ɲgwas mekelən eye na, kə ge madama. Kə gay mənese a ɲgwas ɲgay kurre eye. ¹² Tadə ɲgwas a wudə na zal ɲgay sa bay, a zla zal mekelən eye dərma na, kə ge madama.»

Yesu a təma wawa hay

Mata 19.13-15; Luka 18.15-17

¹³ Ma dəba aye na, ndo hay tə həl naha wawa hay a Yesu hərwi ada mâ pa fataya həlay ada tã huta ɲgama.

* **10:8** Madazlay i wu hay 1.27, 2.24. † **10:19** Madayaw abəra ma Ezipt 20.12-16; Bazlam mapala eye masulo eye 5.16-20.

Ane tuk na, gawla ɲgay hay tə gatay me a ndo niye hay tə həlay naha wawa hay aye. ¹⁴ Yesu a ɲgatay andza niye na, a yay a gər bay. A ndalay. A gwadátay a gawla ɲgay hay: «Gərüm tay ha wawa hay tã yaw ka təv ga! Kã həharum tay hay bay, hərwi Bəy i Mbəlom mavəla eye na, a slala i ndo neheye andza wawa neheye. ¹⁵ Sərüm ha na, ndoweye ka təma Bəy i Mbəlom andza wawa neheye bay na, ma diye a Bəy i Mbəlom bay.»

¹⁶ Tsa na, a zla wawa niye hay a həlay nətə ta nətə. A pa fataya ɲgama.

Ndo i zlele ta Bəy i Mbəlom

Mata 19.16-30; Luka 18.18-30

¹⁷ Yesu ta gawla ɲgay hay tə lətse, ta diye na, ndoweye a yaw ka təv ɲgay mahway mahway. A ndisl ka təv ɲgay na, a dəkway gurmets kame ɲgay, a gwadáy: «Miter lele eye, na hutiyə sifa nakə ma ndəviye bay aye na, na giye na, kəkay?»

¹⁸ Yesu a gwadáy: «Ka zelen ndo lele eye na, kemey? Ndo lele eye na, Mbəlom nətə ɲgwen. ¹⁹ Ka sər bazlam i Mbəlom mapala eye dāw? Bazlam i Mbəlom mapala eye a gwad na: “Kã kəd gər i ndo bay, kã ge madama bay, kã ge məkal bay, kã raw me ka ndo kame i sariya bay, kã vay gər a ndo bay, rəhatay ha gər a bəba yak ta may yak.†”»

²⁰ Ndo niye a gwadáy: «Miter, gər i bazlam mapala eye neheye ka paslaweye na, na hənay ha gər kwa ma wawa.»

²¹ Yesu a ndazl na na, a wudə na haladzay. Tsa na, a gwadáy: «A ləkaw fakaya abəra na, wu nətə. Anəke na, do ta səkəm ha zlele yak hay tebiye ada kã ɲgənatay suloy aye a ndo i mətawak hay. Ka ge andza niye na, ka ta hutiyə zlele mə mbəlom. Tsa na, dara, peɲ bəzay.»

²² Ndo niye a tsəne bazlam niye na, dərrewel a həbay. A ye ɲgway ta mevel eye, hərwi zlele ɲgay na, haladzay.

²³ Yesu a ngatay a ndo niye a ye ngway na, a zəba ka gawla ngay niye hay tə lawara na a wuzlah aye. A gwadatay: «Kay! Hərwi ndo i zlele na, mede a Bəy i Mbəlom i ngay na, mada me eye haladzay.»

²⁴ Gawla ngay hay tə tsəne bazlam niye na, a vəlatay madzədzere. Ane tuk na, Yesu a gwadatay sa: «Wawa ga hay! Mede a Bəy i Mbəlom na, mada me eye haladzay! ²⁵ Tə bəmalə nakə ndo i zlele ma diye a Bəy i Mbəlom aye na, ngama zləgweme mâ ye ta bəd i ləpəre.»

²⁶ Tsa na, a gatay wadəŋ wadəŋ a gawla ngay hay. Tə gwad mə walaŋ tay: «Ane tuk na, kə ge andza niye na, mata sle mətəme na, way?»

²⁷ Yesu a zəba fataya, a gwadatay: «Ndəray ma sliye mətəme bay. Ane tuk na, Mbəlom ma sliye mətəme ha ndo. Hərwi neŋgeye na, wuray a zay gədaŋ təbey.»

²⁸ Tsa na, Piyer a gwaday: «Tsəne! Nəmay anaŋ, nəmaa gər ha wu hay tebiye hərwi məpaka bəzay na, kəkay?»

²⁹ Yesu a mbədatay faya a gwadatay: «Sərum ha! Ndoweye kə gər ha gay ngay, malamar ngay hasləka eye hay ta malamar ngay dem eye hay, may ngay, bəba ngay, wawa ngay hay, guvah ngay hərwi ga ada hərwi Labara Ngwalak eye na, ³⁰ anəke ahəl kway nakay ma hutiyə a dəma gay hay, malamar hasləka eye hay, malamar dem eye hay, maya hay, wawa hay, guvah hay na, haladzay a ze nakə a gər ha aye. Kəla na, ta geyə dəretsətseh haladzay dərmak. Aza kame na, ma hutiyə sifa nakə ma ndəviye bay aye. ³¹ Mə walaŋ i ndo neheye anəke nəteye ndo i me hay aye na, haladzay ta təriye ndo i dəba ada mə walaŋ i ndo neheye anəke nəteye ndo i dəba hay aye na, haladzay ta təriye ndo i me.»

*Yesu a da ha məməte ngay
Mata 20.17-19; Luka 18.31-34*

³² Yesu ta gawla ngay hay, tə həl bo, tə lətse hərwi mede a Zerozelem.

Anəke na, nəteye ka tsəved faya ta diye. Kame tay na, Yesu. Gawla ngay niye hay ta dzədzar. Ndo neheye tə patay bəzay faya ta diye ka bo dziye ta dzədzar haladzay.

Yesu a zalatay a gawla ngay niye hay kuro gər eye sulo aye abəra mə walaŋ i ndo niye hay kətsah sa. Ka təv niye na, a tsikatay wu nakə ma ta təriye ka gər ngay aye.

³³ A gwadatay: «Tsənum, anəke na, faya ka deyekweye a Zerozelem. Mə dəma na, neŋ Wawa i Ndo ta vəlateye ga ha a həlay a bagwar i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ada a ndo neheye tə dzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye. Ta geŋeye sariya i məkəde. Ta vəlay ga ha a həlay i ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye.

³⁴ Nəteye na, ta ngwesəŋeye dəla abəra mə gər. Ta tufəŋeye slesləb a dərə. Ta ndəbiye ga ta mandalaəba. Tsa na, ada ta kədiye ga tuk. Aya ane, ma dəba i məhəne mahkar na, na lətseweye abəra ma mədahaŋ.»

*Ndo bagwar eye ta ndo i məsler
Mata 20.20-28; Luka 22.25-27*

³⁵ Ma dəba aye na, Yakuba ta Yuhana wawa i Dzebede hay ta həndzəd ka təv ngay, tə gwaday: «Bəy Maduweŋ may, a samay na, gamay wu nakə a samay matsətsehe fakaya aye?»

³⁶ Yesu a gwadatay: «A sakum nā ge hərwi kurom na, wuyə mey?»

³⁷ Ta mbəday faya tə gwaday: «Wu nakə nəmaa tsətsah fakaya aye na, ahəl nakə aza ka ndziye ma bəy yak na, vəlamay tsəved nəmaā ndza ka təv yak, nəte ta diye i həlay i mənday ada neŋged ta diye i həlay i gula yak tey.»

³⁸ Ane tuk na, Yesu a gwadatay: «Ka sərum wu nakə ka tsətsahumeye aye bay? Ka slumeye məse dəretsətseh nakə na siye aye daw? Ka slumeye faya matəme tā dzəhuḅ kurom ha a dəretsətseh nakə ta dzəhuḅiyə ga ha a dəma aye ngway daw?»

³⁹ Ta mbəday faya, tə gwaday: «Nəmaa sliye faya.»

Yesu a gwadatay: «Andza niye dedek, dāretsətseh nakə na ta siye na, ka ta sumeye. Dāretsətseh nakə ta dzəhuḅiye ga ha a dāma aye na, ta dzəhuḅiye kurom ha a dāma. ⁴⁰ Ane tuk na, mändze ta diye i həlay i mänday ga kəgəbay ta diye i həlay i gula ga na, mata tsike na, neḅ bay. Təv mändze niye na, i ndo neheye Mbəlom a ləvatay ha bo aye wu tay.»

⁴¹ Siye i gawla ḅgay neheye kuro aye tə tsəne bazlam niye na, a ndalatay haladzay. Tə ge mevel ka Yakuba ta Yuhana. ⁴² Hərwi niye Yesu a zalatay tebiye ka təv ḅgay, a gwadatay: «Ka sərūm ha na, ndo neheye ta zəba fataya andza bəy bagwar eye ka mändzibəra faya ta ləviye ndo hay ta gədaḅ ada ndo bagwar eye hay ta bəṛəkiye ha gədaḅ tay ka siye i ndo hay. ⁴³ Ane tuk na, mā ge andza niye mə walaḅ kurom bay. Duh na, kə ge ndəray mə walaḅ kurom a say matəre bagwar eye na, mā təra ndo i məsler kurom. ⁴⁴ Ada tadə ndo mə walaḅ kurom a say matəre ndo i me na, mā təra beke i ndo hay tebiye dūh. ⁴⁵ Kwa neḅ Wawa i Ndo na yaw na, hərwi ada ndo hay tā geḅ məsler bay. Na yaw dūh na, hərwi məgatay məsler a ndo hay ada məvəle ha məsəfəre ga hərwi məmbəle tay ha ndo hay haladzay.»

*Yesu a mbəl ha ndo guluf eye
Mata 20.29-34; Luka 18.35-43*

⁴⁶ Yesu ta gawla ḅgay hay tə ndisl a gəma i Zeriko. Ahəl nakə ti yaw abəra ma gəma niye na, ndo hay haladzay tə patayaw bəzay. Faya ta diye na, tə ndzay a gər a guluf wuray faya ma rəkiye wu mandza eye ka tsakay i tsəved. Məzele ḅgay na, Bartime, andza məgwede wawa i Time. ⁴⁷ Guluf niye a tsəne tadakay faya ma diye na, Yesu ndo i Nazaret na, a wuda, a gwad: «Yesu, Wawa i Davit, nā gaka mə bo təbədew?»

⁴⁸ Ndo hay haladzay tə gay me, tə gwad: «Ka bəbəl mey? Ndza dīkdīk!»

Neḅgeye na, a səkah ha mawude sa dūh: «Wawa i Davit, nā gaka mə bo təbədew?»

⁴⁹ Tsa na, Yesu a lətse, a gwadatay: «Dum zalumeḅayaw, mā yaw.»

Ti ye tə zalay a guluf niye, tə gwad: «Dərev mā ye fakaya abəra bay. Lətse! Dara, faya ta zalakeye.»

⁵⁰ Tsa na, a lətse hurum, a kal ha peteked i mətasl ḅgay əvez ka dala. A ndapa a mbəlom, tsa na, a ye ka təv i Yesu.

⁵¹ Yesu a tsətsah faya, a gwad: «A saka nā ge hərwi yak na, mey?»

Guluf niye a mbədāy faya, a gwad: «Miter, a seḅ na, nā ḅgatay a dāre sa tey.»

⁵² Tsa na, Yesu a gwad: «Ka pa mədzal gər yak ka neḅ ta dedek. Do, ka mbəl!»

Tsa na, guluf niye a ḅgatay a dāre kwetseh kwetseh lele. A pay bəzay a Yesu.

11

*Yesu a ndisl a Zerozelem
Mata 21.1-11; Luka 19.28-40;
Yuhana 12.12-19*

¹ Anəke na, Yesu ta gawla ḅgay hay, nəteye bəse ta Zerozelem. Nəteye mə mahəmba nakə tə zalay Mahəmba i Tetədəz aye. Ka mahəmba eye niye na, gəma i Betifadze ta Betani andaya. Mə dāma na, Yesu a slər tay ha gawla ḅgay hay sulo, a gwadatay: ² «Dum a gəma nakə kame kurom aye. Ka ndislum naha a dāma na, ka ndzumeye a gər a zūḅgo wawa eye dā məzle ndo məbāra eye. Ndəray kə ndza faya dāda zuk bay. Pəlumaw ada kā yumeḅ ahaya. ³ Ndəray kə gwadakum: “Ka pəlumeye zūḅgo eye məge ha mey?” na, gwadumay: “A say a Bəy Maduweḅ. Ma ta ma ahaya kanaḅ bəse, ma ndziye bay.»

⁴ Tsa na, ti ye a gəma niye. Ti ye naha a dāma na, tə huta zūḅgo niye wawa aye məbāra eye ma bəra ka məged, ka tsakay i tsəved. Tsa na, tə pəla ha zūḅgo niye. ⁵ Mə dāma na, ndo hay andaya mandza eye. Tə gwadatay: «Ka gumeye ka niye

mey? Ka pələmeye zungo eye mäge ha mey?»

⁶ Tsa na, ta mbədatay faya andza nakə Yesu a tsikatay naha aye. Ndo niye hay tə tsəne andza niye na, tə gər tay ha. Tsa na, ti ye ha zungo niye. ⁷ Ti ye ahaya zungo niye a Yesu na, ta fətəl faya peteked tay hay. Tsa na, a ndza ka zungo niye. ⁸ Ndo hay haladzay ta fətəl peteked tay hay ka tsəved. Siye hay tə pa hawal i gərdaf neheye tə dəsaw ma guvah hay aye hərwi mədəslay ha gər a Yesu dərma. ⁹ Ndo neheye kame i Yesu ta ndo neheye ma dəba ngay aye na, ta wuda, tə gwad: «Zambadəkway a Mbəlom! Mâ pa ngama ka ndo nakə faya ma deyeweye tə məzele i Bəy Maduweŋ aye! ¹⁰ Mbəlom mâ pa ngama ka bəy i bəba kway Davit! Zambadəkway a Mbəlom, neŋgeye nakə mə mbəlom aye!»

Yesu a vəlay mezeleme a gərdaf i gurov

Mata 21.18-19

¹¹ Tsa na, tə ndisl a Zerozelem. Tə ndisl naha a Zerozelem na, ti ye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. A ndisl naha na, a zəba ka wu nakə ndo hay faya ta giye mə dəma aye. Ma dəba eye na, ti ye ta gawla ngay hay a gəma i Betani. Ti ye a dəma na, hərwi mazlambar pat faya ma dədiye.

¹² Tədœ eye na, Yesu ta gawla ngay hay tə lətse abəra ma gəma i Betani, tə ma a Zerozelem. Ka tsəved faya ta diye na, may a wur ka Yesu. ¹³ A ngatay naha a dərizl i gərdaf wuray andza gurov slambah faya haladzay. Tsa na, a ye mata zəbaw faya. A gwad: «İngedhay na hutiyeye hohway ngay eye na ndiye.» A ye, a ndisl naha ka təv i dərizl i gərdaf niye na, kakupkappa slambah dəkdek bəna, hohway andaya bay. Hərwi kə ndisl ahəl ngay məwe bay. ¹⁴ Tsa na, Yesu a gwaday a dərizl i gərdaf niye: «Ndəray mâ nda hohway yak dāda sa bay!» Tsa na, gawla ngay hay ta tsəne.

* 11:17 Ezay 56.7. † 11:17 Zeremi 7.11.

Yesu mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom

Mata 21.12-17; Luka 19.45-48; Yuhana 2.13-22

¹⁵ Ma dəba eye na, tə ndisl a Zerozelem sa. Yesu a ye naha na, a ye a dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. A ye naha na, a dazlay mahəhere tay ha ndo masəkəme wu hay ta ndo neheye ta səkəmiye hay wu hay aye. A pay həlay a tabal i ndo mambədə ha suloy, a mbəzl ha təv məndze i ndo masəkəme ha bodobodo hay. ¹⁶ A gatay me a ndo məzle wu i tsakala kwa waray waray mede ha ta dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. ¹⁷ A datay ha lele, a gwadatay: «Mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na: “Ta zaleyeye a gay ga na, gay i mađuwule me i slala i ndo hay wal wal tebiye.*” Ane tuk na, nəkurom ka tərüm ha lar i məkal hay na, kəkay?†»

¹⁸ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom ta ndo mədzangawa bazlam i Mbəlom mapala eye, tə tsəne wu nakə Yesu a gawa aye na, ta dzədzar hərwi ndo hay ta wuda bazlam i Yesu niye a tsikatay aye. Ta pəla tsəved ka məkədə na Yesu.

¹⁹ Ta huwa pat pizze na, Yesu ta gawla ngay hay tə lətse, ti ye abəra ma Zerozelem.

Məpe mədzal gər ka Yesu tə mađuwule me

Mata 21.20-22

²⁰ Tədœ eye pərək i mekedœ na, Yesu ta gawla ngay hay tə ma a Zerozelem. Ahəl nakə faya ta diye na, tə ngatay a dərizl i gərdaf niye andza gurov aye. Dərizl i gərdaf niye na, makula eye hus ta zləlay eye dzay. ²¹ Piyer a ngatay na, bazlam i Yesu nakə a tsikay a dərizl i gərdaf niye a mayaw a gər. Tsa na, a gwaday a Yesu: «Miter, zəba ka dərizl i gərdaf nakə ka vəlay mezeleme aye na, kə kula.»

²² Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Gərüməy ha mədzal gər kurom a Mbəlom! ²³ Sərüm ha lele,

ndoweye kə gwaday a mahamba nakay: “Lətse abəra kanan, ta kal ha bo a bəlay”, kə ge a tsik ta mədzał gər nəte na, Mbəlom ma təmiye na. Ada mā sər ha na, ma giye bo andza nakə a tsətsah aye. ²⁴ Hərwi niye faya na tsikakumeye: Tadə ka dūwulum me, ka tsətsahum wu ka Mbəlom na, dzalum ha na, 6a ka hutum tsiy. Mbəlom ma vələkumeye. ²⁵ Agəna nəkurom ta magum eye ta ndo na, ka ta dūwulumeye me a Mbəlom na, dum pəsum ha bo təday. Ada Mbəlom Bəba kurom mə mbəlom ma pəsakumeye ha dərmał. [²⁶ Tadə nəkurom mandza eye huya ta magum eye na, Bəba kurom nakə mə mbəlom aye ma pəsakumeye ha bay dərmał.]»

Gədan i Yesu

Mata 21.23-27; Luka 20.1-8

²⁷ Ma dəba eye na, tə ma a Ze-rozelem tuk. Yesu a ye a dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Ahəl nakə faya ma həhaliye mə dəma aye na, bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom ma-pala eye ada ta madugula siye hay, ti ye ka təv i Yesu. ²⁸ Ti ye naha na, ta tsətsah faya, tə gwaday: «Ka ge wu neheye na, ta gədan waray? Maa vələka gədan eye na, way?»

²⁹ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Neŋ dərmał na tsətsahiye fakuma matsətsehe nəte, tadə ka mbəduməŋew faya na, na ge wu neheye ta gədan waray na, na tsikakumeye. ³⁰ Maa sləraw Yuhana madzəhu6e ndo a yam na, way? Maa sləraw na, Mbəlom tsukudu ndo hay daw? Mbəduməŋew faya tey.»

³¹ Tsa na, tə tsik mə walaŋ tay, tə gwad: «Ka mbədakweye faya na, kəkay? Tadə ka gwadakwa, maa slər ha Mbəlom, Yesu ma gwadakweye: “Ka dzalum ha ka wu nakə Yuhana a tsik aye bay na, kemey?” ³² Ada ka mbədakweye faya məgwede maa sləraw Yuhana na, ndo hay, ka tsikakweye tətə bay.» Tə tsik tətə bay na, hərwi ndo hay tebiye tə sər ta dedək

Yuhana na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom. Ta dzədzar mətsike andza niye hərwi ndo hay. ³³ Ta mbəday faya a Yesu, tə gwaday: «Nəmaa sər bay.»

Yesu a gwadatay: «Neŋ bəbay na ge wu neheye ta gədan i way na, na tsikakumeye bay.»

12

Dzeke i ndo neheye tə həl tay ha a guvah nəteye sewed eye hay aye

Mata 21.33-46; Luka 20.9-19

¹ Ma dəba eye na, Yesu a tsikatay me ta dzeke, a gwadatay: «Ndoweye a dəs guvah. A zəv a dəma dərizl i gərdaf haladzay. Dərizl i gərdaf niye hay na, tə wa hohway aye. A ndəv ha mazəve na, a lawara na həndits ta zled. Tsa na, a lambad a dəma təgwad hərwi maditse a dəma hohway i dərizl i gərdaf niye hay. A dəzl a dəma təv matsəpe wu. A ndəv ha malembede guvah ŋgay niye na, a həl ndo i məfəte hay ada tā fətay na. Bo ŋgay aye a ye a tsekene.

² «Həlay i maŋgəle hohway i dərizl i gərdaf niye hay kə sla. A slər ndo nəte mə walaŋ i ndo i məsler ŋgay hay hərwi ada tā vələyaw faya abəra i ŋgay. ³ Tsa na, ndo i məsler niye a ye. A ye naha na, ndo neheye faya ta tsəpiye guvah aye tə gəs na. Tə nda6a na ada ta həhara ahaya həlay kəriye. ⁴ Ndo i guvah a ŋgatay andza niye na, a slər ndo nengeđ. A ye naha na, kurah tə wuya faya məkəde na. Tə kəd na ka gər, tə tsaday pələslesle. ⁵ Ndo i guvah niye a zla ndo i məsler ŋgay mamahkar eye, a slər na sa. Neŋgeye na, tə kəd na mədahaŋ eye. Ndo i guvah niye a slər ndo wal wal sa. Tə ge tay ha andza niye dərmał. Siye hay tə nda6a tay ha, siye tə kəd tay mədahaŋ eye hay.

⁶ «Anəke a zəkayaw a ndo i guvah niye na, wawa ŋgay nəte nakə a wuda na haladzay aye. A slər na wawa ŋgay niye nəte aye. Hərwi a dzala a gwad: “Wawa ga na, ta rəhay ha gər, ta geyə wuray bay.”

⁷ «Wawa niye a ye. Tə ɲgatay na, tə gwad mə walaŋ tay: «Aya! Anan magedze ɲgay nakə ma ta ndiye na guvah ɲgay aye, ki yaw! Takwa, kəɗakwa na, ada guvah nakay ma mətsakweye a nəkway!» ⁸ Tsa na, ti ye faya, tə gəs na. Tə kəɗ na. Tə kal ha mədahaŋ eye dəreŋ abəra ma guvah niye.»

⁹ Tsa na, Yesu a tsətsah fataya a gwadatay: «Ndo i guvah ma giye anəke na, kəkay? Ndo i guvah niye ma deyeweye na, ma gəsiye tay ha ndo niye hay, ma kədiye tay ha. Ada ma həliye a dəma ndo mekeleŋ eye hay. ¹⁰ Ka dzanɲum bazlam nakay mə Derewel i Mbəlom bəɗaw? Mə dəma mawatsa eye na, a gwad:

«Kwar nakə ndo madəzle gay hay tə kal ha aye na,
maa təra kwar lele eye a ze siye
kwar hay na, neŋgeye duh.

¹¹ Maa gwad kwar niye mə təra kwar nakə lele eye hərwi madəzle gay na, Mbəlom.

Niye na, məsler i Mbəlom hərwi kway.*»

¹² Madugula i Yahuda hay tə sər ha a tsik andza niye na, ka nəteye. Tsa na, ta pəla tsəved məgəse na. Ane tuk na, tə gər ha, ti ye wu tay hərwi ta dzədzar ma ta ndalateye a ndo hay.

*Məvəlay dzanɲal a bəy i Roma
Mata 22.15-22; Luka 20.20-26*

¹³ Ma dəba eye na, tə slər Farisa hay ta ndo hay ɲgal mə walaŋ i ndo i Herod. Ti ye ka təv i Yesu hərwi məhəle faya abəra suwat. ¹⁴ Ti ye naha tə gwaday: «Miter, nəmaa sər ha nəkar ka tsik na, dedek. Ka dzədzaray a wu nakə ndo hay ta dzaliye təbey ada ka ɲgəna tay ha ka bo bəra ndo hay təbey. Faya ka tətikateye a ndo hay dedek ka mede nakə a say a Mbəlom aye. Ane tuk na, a samay matsətsehe fakaya: Bazlam kway mapala eye kə vəl tsəved məvəle dzanɲal a bəy i Roma tsukudu kə vəl

tsəved məvəle bay? Lele məvəle bay tsukudu, lele məvəle daw?»

¹⁵ Yesu a sər ha a satay məhəle faya abəra suwat. Tsa na, a gwadatay: «A sakum məhəle fagaya abəra suwat na ka mey? Ehe zlumenew kwar i suloy təday, a seŋ mazəbe faya.»

¹⁶ Tə zlay naha kwar i suloy nəte. Tə vəlay.

A təma kwar i suloy niye a zəba faya. Tsa na, a tsətsah, a gwadatay: «Mandəkkit bo nakay ta məzele nakay faya na, i way?»

Tə gwaday: «I bəy i Roma ada mawatsa eye faya na, məzele ɲgay.»

¹⁷ Tsa na, Yesu a gwadatay: «Aya! Wu i bəy i Roma na, vəlumay ha a bəy i Roma ɲgay. Wu i Mbəlom na, vəlumay ha a Mbəlom ɲgay.»

Tə tsəne bazlam i Yesu niye na, a gatay hərbaɓəkka.

*Mələtsew abəra ma mədahaŋ
Mata 22.23-33; Luka 20.27-40*

¹⁸ Ma dəba eye na, Saduke hay ti ye ka təv i Yesu. Azlakwa bay Saduke hay na, nəteye tə dzala ha tə gwad: «Ka mət na, mələtsew abəra ma mədahaŋ andaya sa bay.» ¹⁹ Ti ye ta tsətsah ka Yesu, tə gwaday: «Miter, bazlam nakə Musa a watsamay a bazlam i Mbəlom mapala eye na, anan. A gwad: «Tadə ndo a mət a gər ha ɲgwas ɲgay, ta wa zuk bay na, mata zle na madakway i ɲgwas niye na, malamar i ndo niye a mət aye bəɗaw? Ma zliye na, hərwi ada hulfe i ndo niye a mət aye mə dze bay.†» ²⁰ Aya andaya ahəl niye ndo ta malamar ɲgay hay tasəla. Malamar tay bagwar eye a zla dahəlay. A zla dahəlay na, a mət. A mət na, ta wa ta dahəlay ɲgay niye a zla aye bay. ²¹ Məmbager ɲgay a zla na madakway i ɲgwas niye. Tsa na, a mət ze məwe wawa ta ɲgwas niye. Malamar tay mamahkar eye a ge ha andza niye dərma. ²² Nəteye niye tasəla tə zla ɲgwas niye na, tə mət tebiye. Ndəray nəte mə walaŋ tay ta wa wawa ta ɲgwas niye bay. Ma dəba eye nəteye

* **12:11** Dəmes hay 118.22-23. † **12:19** Madazlay i wu hay 38.8; Bazlam mapala eye masulo eye 25.5-10.

niye tebiye tə mət na, ɲgwas a mət dərmaḱ. ²³ Pat nakə aza ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahaŋ aye na, ɲgwas niye ma mətseye na, a way? Hərwi mey na, nəteye niye tasəla aye ta zla na ka ɲgwas!»

²⁴ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Andza niye bay. Kā vumay gər a mədzal gər kurom bay. Ka tsikum andza niye na, hərwi ka sərüm wu nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye bay ada ka sərüm gədaŋ i Mbəlom bay. ²⁵ Ahəl nakə ta lətseweye abəra ma mədahaŋ aye na, hasləka hay ta ɲgwas hay ta zliye bo sa bay. Ane tuk na, ta ndziye na, andza gawla i Mbəlom neheye mə mbəlom aye. ²⁶ Bazlam nakə a tsik ka mələtsew abəra ma mədahaŋ aye na, ka dzaŋgum dāda mə dərewel i Musa təbədew? A dā ha na, bazlam nakə Mbəlom a tsikayaw mə gay i dak niye dzaydzay andza faya ma təmiye na aye. Ka təv eye niye na, Mbəlom a gwaday a Musa: “Neŋ na, Mbəlom i Abraham, Mbəlom i Izak, Mbəlom i Zakob.†” ²⁷ Mbəlom na, neŋgeye Mbəlom i mədahaŋ hay bay, neŋgeye Mbəlom i ndo neheye ta ndziye huya ta sifa aye. Nəkurom ka dzum tsəved hərwi nakə ka gwadum mələtsew abəra ma mədahaŋ andaya bay aye.»

*Bazlam mapala eye bagwar eye
Mata 22.34-40; Luka 10.25-28*

²⁸ Ahəl nakə Yesu ta Saduke hay faya ta tsikiye me aye na, ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye andaya dərmaḱ, faya ma piye zləm. A tsik ma mədzele gər ɲgay, a gwad: «Yawa! Yesu a mbədatay faya a Saduke hay na, lele.» Tsa na, a həndzəd ka təv i Yesu. A tsətsah ka Yesu a gwaday: «Bazlam i Mbəlom mapala eye nakə a ze siye hay aye na, waray?»

²⁹ Yesu a gwaday: «Bazlam i Mbəlom nakə mapala eye a ze siye hay aye na, anaŋ: “Nəkurom Israyel hay, pum zləm! Bəy Maduweŋ Mbəlom

kway na, neŋgeye Bəy Maduweŋ nəte ɲgweŋ. ³⁰ Wudā Bəy Maduweŋ Mbəlom yak tə dərev yak tebiye, ta məsəfəre yak tebiye, tə metsehe yak tebiye, ada ta gədaŋ yak peteh.‡” ³¹ Bazlam mapala eye masulo eye anaŋ sa: “Wudā ndo i maged yak dərmaḱ andza ka wudā na gər yak.*” Bazlam i Mbəlom mapala eye maze neheye sulo aye na, andaya sa bay.»

³² Tsa na, ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye a gwaday a Yesu: «Lele haladzay ɲgalaka! Wu nakə ka tsik aye na, dedek. Bəy Maduweŋ na, neŋgeye Mbəlom nəte. Ma dəba ɲgay na, Mbəlom mekeleŋ eye andaya bay. ³³ Kwa way mâ wudā Mbəlom tə dərev ɲgay tebiye, ta ndaraw ɲgay tebiye. Ada mâ wudā ndo i maged ɲgay dərmaḱ andza a wudā na gər ɲgay. Niye na, a ze məfəkay naha slo i gənaŋ a Mbəlom tə məvəlay naha siye i wu hay wal wal.»

³⁴ Yesu a ɲgatay ndo niye a mbəday faya na, tə metsehe lele. Tsa na, a gwaday a ndo niye: «Nəkar na, bəse tə mede a Bəy i Mbəlom.»

Ma dəba eye na, horoy a gatay a ndo hay matsətsehe faya bazlam.

*Kəriste na, Wawa i Davit daw?
Mata 22.41-46; Luka 20.41-44*

³⁵ Ahəl niye na, Yesu a tətikawatay a ndo hay mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. A tsətsah ka ndo hay, a gwadatay: «Ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə gwad Kəriste neŋgeye na, Wawa i Davit na, kəkay? ³⁶ Hərwi kwa Davit na, a tsik ta Məsəfəre Tsədaŋŋa eye, a gwad:

“Bəy Maduweŋ Mbəlom a gwaday a Bəy Maduweŋ ga na:
Dara, ndza tə həlay i mənday ga,
hus a pat nakə neŋ, na piye tay ha
ndo məne dəre yak hay a huḱ i
sik yak aye.†”

³⁷ «Davit tə gər ɲgay na, kə zalay a Kəriste “Bəy Maduweŋ” tuk na, Kəriste ma təriye wawa ɲgay na, kəkay?»

† 12:26 Madayaw abəra ma Ezipt 3.2-4, 6, 15-16.

* 12:31 Levitik 19.18. † 12:36 Dəmes hay 110.1.

§ 12:30 Bazlam mapala eye masulo eye 6.4-5.

Bazlam i Yesu niye a tsik eye na, a yatay a gər a ndo niye hay faya ta pay zləm aye.

Məgay metsehe a masəpete
Mata 23.1-14; Luka 20.45-47

³⁸ Wu nakə faya ma tətikateye aye na, anan. A gwadatay: «Həbum gər kurom abəra ka ndo mədzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay. Nəteye i tay ta wuda mahəhele na, ta rəkwat eye. Ka təv məhay gər na, a satay ndo hay t̄a tsikatay me ta mədəslatay ha gər. ³⁹ Kwa mə gay i mađuwule me na, ta pəlawə i tay na, təv mändze nakə kame i ndo hay aye, ndo hay ta nğatateye lele. Mə magurlom, ta wuda na, təv mändze nğwalak eye. ⁴⁰ Wu nakə tə vəlawatay a madakway i nğwas hay aye na, tə ndayawa na. Tə đuwulawa me na, vəđvəđ a ndəv bəse bay hərwi ada ndo hay t̄a gwad fataya nəteye ndo nğwalak eye hay. Slala i ndo neheye andza nakay aye na, Mbəlom ma giye fataya sariya na, ma ziye ndo siye hay!»

Madakway i nğwas mətawak eye
Luka 21.1-4

⁴¹ Ma dəba eye na, Yesu a ndza bəse ta təv nakə ndo hay tə pawə a dəma suloy mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Ahəl nakə ndo hay faya ta piye suloy a wu məpe suloy aye na, Yesu faya ma zəbiye ka ndo hay ta piye suloy eye na, kəkay. Ndo i zlele hay haladzay tə pa a dəma suloy haladzay. ⁴² Madakway i nğwas wuray mətawak eye a ye naha dərma. A ye naha a pa a dəma kəbo sulo. Kəbo nğay niye na, a sla dala nəte bay. ⁴³ Yesu a nğatay a madakway i nğwas niye na, a zalatay a gawla nğay, a gwadatay: «Sərum ha, madakway i nğwas nakay na, maa vəl dala haladzay a ze i ndo hay na, nəngeye. ⁴⁴ Hərwi ndo mekelən eye hay tə vəl na, abəra ka siye. A gatay mə gər sa bay. Ane tuk na, madakway i nğwas nakay mətawak eye na, a vəl ha tebiye, siye andaya sa bay.»

13

Yesu a da ha ta mbəzliye ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom

Mata 24.1-2; Luka 21.5-6

¹ Ahəl nakə Yesu a yaw abəra ma dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom aye na, ndo nəte mə walañ i gawla hay a gwadatay: «Miter! Zəba ka gay nakay tey. Ma dəzliye na, bagwar eye ada kwar neheye ta dəzl ha aye na, bagwar eye hay ada tə le haladzay!»

² Yesu a mbəday faya a gwaday: «Zəba gay nakay na, ka nğatumeye a kwar kwa nəte ka gər i kwar nğed bay. Ta mbəzliye ha hele hele.»

Nğodgor i mandəve i mändzibəra
Mata 24.3-14; Luka 21.7-19

³ Ma dəba eye na, Yesu a tsal a mahəmba nakə tə zalay Mahəmba i Tetəđəz aye. A ye naha na, a ndza dəgerger tə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. A mahəmba niye ti ye na, tage Piyer, Yakuba, Yuhana, ta Anđare tsa bəna ndo hay tebiye bay. Mə mahəmba niye na, ta tsətsah faya tə gwaday: ⁴ «Tsikamay, wu neheye ta ta giye bo na, kəday? Ada nğodgor waray nakə nəmaa səriye ha na, wu neheye tebiye ta ndisleweye aye?»

⁵ Tsa na, a dazlay mətsikatay, a gwadatay: «Gum metsehe lele! Ndəray m̄a səpat kurom bay. ⁶ Hərwi ndo hay haladzay ta deyeweye ta məzele ga. Kwa way ma gwadiye: “Nen na, Kəriste!” Ada ta səpatiyə ndo hay haladzay. ⁷ Ka tsənum ndo hay faya ta giye vəram bəse tə nəkurom kwa neheye dərən tə nəkurom aye na, k̄a dzədzarum bay. Wu neheye na, kutoñ ta ndisleweye. Ane tuk na, niye na, mandəve i mändzibəra zuk bay. ⁸ Slala nğed ta giye vəram ta slala nəngeđ, bəy ta bəy ta giye vəram. Dala ma bəliye ma gəma hay wal wal, ada mandərzlañ ma giye. Wu neheye ta giye bo na, andza məwe wawa nakə a dazlay a nğwas aye.

⁹ «Dəretsətseh neheye ta ndzakum a gər na, gumay metsehe a gər lele.

Hərwi mey na, hərwi ndo hay ta gəsiye kurom, ta diye kurom ha a gay i sariya. Ta ndabiye kurom ta mandalağa mə gay i mađuwule me hay. Ta diye kurom kame i ndo mələve dala hay ada kame i bəy hay, hərwi nakə ka pumenə bəzay a ney aye. Niye na, ta səriye ha ka pumay bəzay na, a Mbəlom dedek. ¹⁰ Wu neheye ta giye bo andza niye na, hərwi ada ndo i məndzibəra hay tebiye tātəne Labara Nğwalak eye. ¹¹ Tadə ta gəs kurom, ta diye kurom ha kame i ndo mäge sariya hay na, kâ dzalum nəmaa ta gwadiye kəkay na, kâ dzədzarum bay. Ta ye kurom ha na, tsikum wu nakə a yakumaw a mədzał gər aye. Hərwi ma deyeweye na, abəra mə nəkurom bay. Mata dəkum ha wu nakə ka tsikumeye na, Məsəfəre Tsədaŋna eye. ¹² Hələy eye ma slaweye na, ndo hay ta vəliye ha malamar tay hay ada tātə kəd tay ha, bəba hay ta giye ta wawa tay hay andza niye dərmak. Wawa hay ta natay dərə a bəba tay hay, ta kədiye tay ha. ¹³ Ndo hay tebiye ta nakumeye dərə hərwi ga. Ane tuk na, ndoweye kə səmay naha hus ka mandəve aye na, Mbəlom ma təmiye ha.»

Ta mbəzliye ha Zerozelem

Mata 24.15-28; Luka 21.20-24

¹⁴ Yesu a gwadatay sa: «Ka ŋgatumeye a wuray maga zluwer eye andza mazəlatonjo. Wuye niye na, ma ta ndziye ka təv nakə ha bə ma ndziye faya bay aye. (Ndowneye kə dzaŋga na, mâ tsəne lele.) Ndo neheye ka dala i Yahuda aye, ta ŋgatay a wu niye na, tātə hway a mahəmba hay. ¹⁵ Ndo nakə neŋgeye ka gər i gay aye na, mâ mbəzlaw hərwi məzlaw wu mə gay bay. Kə mbəzlaw na, mâ hway düh. ¹⁶ Ada ndo nakə neŋgeye ma guvah aye na, mâ mbəda gər a mətəgay ŋgay məzlaw petekəd ŋgay bay. ¹⁷ Pat eye niye na, dərətsətseh wene wene eye na, ka gər i ŋgwas neheye tə bo sulo aye ada ka ŋgwas neheye faya ta vəlatəye wah a wawa tay hay aye! ¹⁸ Gumay amboh a

Mbəlom, hərwi ada wu neheye mâ ge bo a həlay i mətəsl bay. ¹⁹ Hərwi mey na, pat eye niye na, dərətsətseh bagwar eye. Slala i dərətsətseh niye ma ta deyeweye na, kə ge bo dāda bay kwa ka gər nakə Mbəlom a ge məndzibəra aye hus anəke. Ada slala i dərətsətseh niye na, dāda ma ta giye andaya sa bay. ²⁰ Tadə Mbəlom mâ zla həlay eye bəna, ndəray kwa nəte ma təmiye bay. Ane tuk na, a nəkid ha hərwi ndo ŋgay neheye a pala aye.

²¹ «Tadə ndəray kə gwadəkum: «Zəbum! Kəriste anaŋ!» kəgəbay «Zəbum! Neŋgeye atay!» na, kâ tənum bazlam ŋgay bay. ²² Andza niye, ndo masəpete ndo hay ta deyeweye. Ta gwadiye nəteye na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom, kəgəbay ndo mətəme ha ndo nakə Mbəlom a sləraweye. Nəteye na, ta giye masuwayaŋ hay ada tə wu neheye ma giye hərba bəkkə aye hərwi tadə ma giye bo na, masəpete tay ha ndo neheye Mbəlom a pala aye. ²³ Nəkurom na, gum metsehe lele! Na tsikakum ka bo abəra kurre.»

Madayaw i Wawa i Ndo

Mata 24.29-35; Luka 21.25-33

²⁴ «Ma dəba i dərətsətseh neheye na, pat eye niye na, pat ma giye andaya sa bay ada kiye ma dəviye bay. ²⁵ Wurzla hay dərmak ta kutsaweye abəra ka magərmbəlom ada wu neheye gədaŋ eye ka magərmbəlom aye ta bəliye haladzay. ²⁶ Tsa na, ndo hay ta ŋgeteŋeye a ney Wawa i Ndo na deyeweye ma pazlay ta gədaŋ haladzay ada ta məzla b eye. ²⁷ Kwayaŋna ma sləraweye gawla i Mbəlom hay, ta hayay gər a ndo neheye a pala tay ha aye abəra ka kokway i məndzibəra tebiye kwa ka waray ka waray ka təv ŋgay.»

Dzeke i gurov

²⁸ A gwadatay: «Tsənum dzeke i gurov təday. Ka ŋgatumay a gurov ka dūda na, ka sərum ha gwaduvay kə ge, mazlambar yam ma piye bədaw? ²⁹ Andza niye ahəl nakə ka ŋgatumay a wu neheye ta ndislew na, sərum

ha neŋ Wawa i Ndo mazlambar na deyeweye, neŋ ka maged. ³⁰ Neŋ faya na gwadakumeye: Sərum ha na, wu nakay tebiye ma giye bo na, ndo neheye anəke aye ta mət zuk bay. ³¹ Magərmbəlom ta dala ta dziye, bazlam ga na, daɗa ma dziye bay.»

Maa sər pat nakə məndzibəra ma ndəviye na,

Mbəlom nətə ngweŋ

Mata 24.36-44

³² «Ma deyeweye pat waray na, ndəray kwa nətə a sər bay. Ada ma deyeweye ahəl waray na, ndəray a sər həlay eye bay sa. Kwa gawla i Mbəlom hay mə mbəlom, kwa neŋ wawa ŋgay bəbay, nəmaa sər bay. Maa sər pat eye na, Mbəlom Bəba ga nətə ngweŋ. ³³ Gum metsehe bəna, kâ dzədzarum bay, hərwi ka sərurum ma deyeweye kəday na, ka sərurum həlay eye bay. ³⁴ Ma deyeweye na, andza ndo i gay nakə a say mede a tsekene aye. A ye na, a gəratay ha gay ŋgay a ndo i məsler ŋgay hay ada tã gay gər a bədgay ŋgay lele. A vəl məsler kwa a way. A ndo matsəpe maged na, a gwaday: “Tsəpa na lele, kâ ndzahəra bay.” ³⁵ Nəkurom dərma andza niye. Ndzum na, tsezlezleŋŋe, hərwi ka sərurum ndo i gay ma deyeweye ta huwa, agəna ta magər həvad, agəna ta mbəlom da, agəna ta mekedə, ndəray a sər bay. ³⁶ Agəna ma deyeweye həf na, ma ndzakum a gər nəkurom mandzahəra eye bay. ³⁷ Wu nakə faya na tsikakumeye na, na tsikateye a ndo hay tebiye. Na gwadateye: Kâ ndzahərurum bay! Ndzum tsezlezleŋŋe!»

14

Ta pəla tsəved məgəse na Yesu

Mata 26.1-5; Luka 22.1-2; Yuhana 11.45-53

¹ A zəkaw məhəne sulo nakə Yahuda hay ta hatsiye magurlom i Pak ada ta mände wu mənday nakə tə zalay peŋ aye na, gədə faya bay. Ahəl niye na, bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye ta ndo mədzanğawa bazlam i Mbəlom

mapala eye faya ta pəliye tsəved ka məgəse Yesu ta məkal hərwi ada tã kəd na. ² Tə gwad mə walaŋ tay: «Kâ gəsakwa na tə magurlom nakay bay bəna, ndo hay ta gəriye kway ha bay.»

Ŋgwas wuray a mbəda mal ka Yesu Mata 26.6-13; Yuhana 12.1-8

³ Ahəl niye na, Yesu ma gəma i Betani, mə gay i ndo wuray tə zalay Simon. Ndowneye niye a ndzawa na, dəvats i madəgwede a gaway. Ahəl nakə faya ta ndiye wu mənday aye na, ŋgwas wuray a ye a fələkwa ka təv tay dos ŋgay mə həlay maraha eye tə mal nakə a ze huŋŋa aye. Mal niye na, tsakala eye haladzay. A ye naha na, a həb ha me i dos niye mədakw. Tsa na, a mbəda mal niye ka gər i Yesu. ⁴ Ndo neheye ka təv i Yesu aye na, siye hay a ndalatay haladzay. Tə gwad mə walaŋ tay: «Asah! Ŋgwas nakay a nas ha mal nakay na, kemey? ⁵ Ta səkəm ha na, ta hutiye dala haladzay segey? Ada dala aye na, ta sliye məvəlatay a ndo i mətawak hay bədaw!» Tə may ha mənese haladzay a ŋgwas niye.

⁶ Yesu a gwadatay: «Duh bay, gərurum ha ŋgwas nakay na, səfek. Ka kwa-sumeye gər a ŋgwas nakay na, hərwi mey? Wu nakə a ge hərwi ga aye na, lele haladzay. ⁷ Ndo i mətawak hay na, nətəye ka təv kurom huya. Kə sakum məgatay ŋgwalak a mətawak hay na, ka mbumeye faya məgatay kwa kəday. Ane tuk na, neŋ na, na ndziye tə nəkurom huya bay. ⁸ Ŋgwas nakay a geŋ na, wu nakə gədan ŋgay a mba faya məge aye. Neŋgeye na, kə lah mambədə ka bo ga mal nakə həbe ta giye fagaya pat nakə ta piye ga a bəd aye. ⁹ Neŋ faya na gwadakumeye, sərurum ha: Kwa a ŋgay ta diye ha Labara Ŋgwalak eye ka məndzibəra tebiye na, ta tsikiye ka ŋgwas nakay hərwi wu nakə a ge aye. Ndo hay ta mətəsiye ha gər bay.»

Yudas a ge daf ka Yesu

Mata 26.14-16; Luka 22.3-6

¹⁰ Ndo nətə mə walaŋ i gawla i Yesu niye hay kuro gər eye sulo aye, a ye ka təv i bagwar hay i ndo neheye tə

vəlaway wu a Mbəlom aye. Məzele ŋgay na, Yudas Iskariyot. A ye hərwi a say məge dəf ka Yesu. ¹¹ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye tə tsəne labara nakə a tsikatay aye na, a yatay a gər haladzay. Tsa na, tə gwaday: «Nəmaa vəlakeye dala.» Yudas a maw abəra ka təv tay na, a yaw a pəla wewer ada həlay nakə lele eye hərwi məge dəf ka Yesu aye.

Yesu tə ge magurlom i Pak ta gawla ŋgay hay

Mata 26.17-30; Luka 22.7-23; Yuhana 13.21-30; 1 Korinje hay 11.23-25

¹² Pat makurre i magurlom nakə tə ndayawa wu mənday nakə gəde faya bay aye na, tə kədawa təbaŋ hərwi məde wu mənday i Pak. Pat eye niye na, gawla i Yesu hay ta tsətsah, tə gwaday a Yesu: «A saka nəmaā ye mata daka dəf i magurlom i Pak na, ka waray?»

¹³ Yesu a tsəne andza niye na, a slər gawla ŋgay hay sulo ka me, a gwadatay: «Dum a wuzlahgəma! Ka yum naha na, ka ndzumeye a gər a ndo faya ma zliye yam ta gəzla eye. Ka ŋgatumay na, pumay bəzay. ¹⁴ Gay nakə ma fələkwiye a dəma aye na, fələkum dərmak ada kâ tsətsahum ka ndo i gay niye, gwadumay: “Miter a gwadaka: Gay nakə nəmaa ndiye mə dəma wu mənday i magurlom i Pak ta gawla ga hay aye na, məŋgay?”

¹⁵ Ka tsətsahum andza niye na, ma dəkumeye faya ka gay nakə ka gər i gay neŋged aye. Hud i gay niye na, bagwar eye. Wu hay mə dəma maləva bo eye tsiy. Wu neheye ka gəkweye ha məsler aye tebiye andaya mə dəma. Ka dumeye wu mənday i magurlom i Pak na, mə dəma.»

¹⁶ Gawla ŋgay niye hay sulo aye tə lətse, ti ye a wuzlahgəma. Ti ye naha na, tə ndzay a gər andza nakə Yesu a tsikatay aye. Tsa na, tə da wu mənday i Pak mə dəma.

¹⁷ Huwa a ge na, Yesu ta gawla ŋgay hay kuro gər eye sulo, ti ye a gay niye tuk. ¹⁸ Ahəl nakə faya ta ndiye

wu mənday aye na, Yesu a gwadatay: «Neŋ faya na gwadəkumeye: Sərum ha na, ndo nəte mə walaŋ kway nakay ka ndayakweye wu mənday dziye na, ma giye fagaya dəf.»

¹⁹ Gawla ŋgay hay tə tsəne andza niye na, a ndalatay. Tsa na, kwa way a tsətsah faya, tə gwaday: «Neŋ dəw? Neŋ dəw?»

²⁰ Yesu a mbədatay faya a gwadatay: «Ndo nəte mə walaŋ kurom neheye kuro gər eye sulo aye. Mata ge fagaya dəf na, ndo nakə faya ka ndayakweye wu mənday dziye aye. ²¹ Neŋ Wawa i Ndo na mətiye andza nakə Derewel i Mbəlom a tsik aye. Ane tuk na, dəretsətseh ka gər i ndo nakə ma giye dəf ka neŋ Wawa i Ndo aye. Ndo niye na, ŋgama meenen t̄a wa na bay.»

²² Ahəl nakə faya ta ndiye dəf aye na, Yesu a zla peŋ, a gay naha sısə a Mbəlom. Ma dəba eye na, a ŋgəna ha peŋ niye, a vəlatay a gawla ŋgay hay, a gwadatay: «Zlum. Nakay na, bo ga.» ²³ A zla gəvet maraha eye tə wu məse, a gay naha sısə a Mbəlom. Ma dəba eye a vəlatay tə sa tebiye tay eye. ²⁴ Yesu a gwadatay sa: «Nakay na, bambaz ga nakə Mbəlom ma bəriye dzam ta ndo hay aye. Ta mbədiye ha na, hərwi ndo hay haladzay. ²⁵ Neŋ faya na tsikakumeye, na ta siye wu məse nakay sa bay hus a pat nakə na ta siye wedeye ma Bəy i Mbəlom aye.»

²⁶ Ma dəba eye, ta zambaday a Mbəlom ta dəmes na, ti ye tə tsal a Mahəmba i Tetədəz.

Yesu a da ha Piyer ma ta gwadiye: «Na sər Yesu bay»

Mata 26.31-35; Luka 22.31-34; Yuhana 13.36-38

²⁷ Ahəl nakə faya ta diye ka tsəved aye na, Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay: «Nəkurom neheye tebiye ka gərumeye ga ha, ka hwayumeye kurom. Mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na: “Na ta kədiye na ndo mətsəkure tay ada təbaŋ hay ta ŋgəniye gər kweye kweye kwa

* 14:27 Zakari 13.7.

a ngay.*»²⁸ Yesu a gwadatay sa: «Ane tuk na, na mbəlaw abəra ma mədahan na, na həbiye kurom ma Galile.»

²⁹ Piyer neŋgeye na, a gwaday: «Kwa siye i ndo hay ta gər kar ha na, neŋ na, na gəriye kar ha bay.»

³⁰ Tsa na, Yesu a mbəday faya a Piyer a gwaday: «Neŋ faya na gwadakeye: Sər ha na, bəgom ta həvad nakay, dzagulok ma ta zlahiye sik sulo na, ba ka gwad sik mahkar ka sər neŋ bay.»

³¹ Piyer a mbəday faya sa: «Na sər kar bay na, na tsikiye dāda bay, kwa tadə ka mətameye ka bo salamay.» Siye i gawla ngay hay tebiye tə tsik andza niye dərma.

*Nəteye ka Mahamba i Tetədoez
Mata 26.36-46; Luka 22.39-46*

³² Tsa na, tə ndisl a təv wuray tə zalay Getsemene. Tə ndisl naha na, Yesu a gwadatay a gawla ngay hay: «Ndzum kanan! Neŋ na, na diye na ta duwuliye me.»

³³ Yesu a ye na, nəteye ti ye dziye tage Piyer, Yakuba ada Yuhana. Tə ndisl naha na, dərev a ye abəra ka Yesu, a dzədzar haladzay. ³⁴ A gwadatay: «Dərev ga na, kə rah tə dəretsətseh i mədahan. Nəkurom na, ndzum kanan tsezlezleŋe!»

³⁵ A ye izad abəra ka təv i gawla ngay neheye mahkar aye. A ye naha na, a kal bo ka dala bərut tə hud. A duwulay naha me a Mbəlom a gwad: «Tadə ma giye bo na, həlay i dəretsətseh nakay mâ ye fagaya abəra vuw tey.» ³⁶ A gwad: «Abba, Bəba ga, nəkar na, wuray a wuraka bo təbey. Zla fagaya abəra dəretsətseh nakay na siye tey. Kwa mey na, andza nakə a saka a nəkar aye bəna, andza nakə a seŋ a neŋ aye bay.»

³⁷ Ma dəba eye, a maw ka təv i gawla ngay neheye mahkar aye. A maw a ndzatay a gər na, nəteye mandzahəra eye. Tsa na, a zalay a Piyer a gwaday: «Simon, ka ndzahəra daw? Nəkar na, ka mba faya mändze tə däre kwa bəre nəte

təbədew? ³⁸ Ndzum tə däre tsezlezleŋe ada duwulumay me a Mbəlom hərwi ada kâ dədum a masəpete i Fakalaw bay. Məsəfəre na, a say mäge wu lele eye, ane tuk na, gədan kurom andaya məsəmay naha a masəpete i Fakalaw bay.»

³⁹ Yesu a ndəv ha na, a ye abəra ka təv tay izad sa. A ye mata duwule me. A ye naha a tsik na, bazlam ngay neheye a tsik kurre aye. ⁴⁰ Tsa na, a maw ka təv i gawla ngay neheye sa. A ndzatay a gər na, nəteye mandzahəra eye. Tə mba faya mändze tə däre kwa tsekweŋ bay tebiye. Ta pədəke abəra ka mändzehəre na, tə sər wu nakə ta tsikiye bay. Yesu a ye mata duwule me sa.

⁴¹ A maw mamahkar eye na, a gwadatay: «Huya faya ka ndzahərumeye daw? Nəkurom faya ka zəzəkumeye bo kurom ba? Anəke na, ka ndəv tsiy, həlay eye kə ndislew tuk! Neŋ Wawa i Ndo ta vəlay ga ha a həlay i ndo i mezeleme hay tuk. ⁴² Lətsum, takwa, ta dzakwa gər! Zəbum, ndo nakə ma giye fagaya daf aye, kə ndzew.»

*Tə gəs na Yesu
Mata 26.47-56; Luka 22.47-53;
Yuhana 18.3-12*

⁴³ Ahəl nakə Yesu faya ma tsikiye me mba aye na, pəslan Yudas neŋgeye nakə nəte mə walaŋ i gawla i Yesu hay kuro gər eye sulo aye, a ye naha. Ti ye naha ta ndo hay haladzay ta maslalam tay hay ada ta sakwal tay hay. Maa slər tay naha na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo mədzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye ada ta madugula hay. ⁴⁴ Yudas ndo məgatay daf ka Yesu aye ba kə datay ha wu nakə ma giye. A gwadatay: «Ndo nakə na ye, na gəs na ka bo təmbolok təmbolok aye na, neŋgeye! Gəsum na. Ka deyumeye ha na, tsəpum na lele.»

⁴⁵ Yudas a ndisl naha na, a händzəd kwayanŋa ka təv i Yesu, a gwaday: «Miter!» Tsa na, a gəs na ka bo təmbolok təmbolok. ⁴⁶ Ndo niye hay

tə ɲgatay andza niye na, kwayaɲɲa tə gəs na Yesu.

⁴⁷ Ka təv niye ndo nəte mə walaɲ tay, pəkət a ɲgwadaw maslalam ɲgay. Tsa na, a fay ha a ndo i məsler i bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom, a dəsay na zləm fats ka dala. ⁴⁸ Yesu a gwadatay: «Ka yumaw fagaya ta maslalam kurom hay ada ta sakwal kurom andza ta gəsiye ndo i məkal daw? ⁴⁹ Pat pat na ndzawa ka təv kurom. Na tətikawa mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom na, ka gəsüm ga bay. Wu neheye a ge bo na, hərwi ada mâ ge bo andza nakə Derewel i Mbəlom a tsik aye.»

⁵⁰ Tə gəs na Yesu na, gawla ɲgay hay ta hway kweye kweye tə gər ha. ⁵¹ Faya ta diye ha Yesu na, ndo wuray gawla aye a zəɲgal na Yesu. Ka bo ɲgay na, gwedere tsa. Ndo neheye faya ta diye ha Yesu aye tə ge andza ta gəsiye na gawla niye na, ⁵² a gər ha gwedere ɲgay ɲgudek, a hway ɲgway bo kəriye.

Yesu kame i bagwar i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye

Mata 26.57-68; Luka 22.54-55,63-71; Yuhana 18.13-14,19-24

⁵³ Ti ye ha Yesu na, a gay i bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom aye. Mə dəma na, bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom tebiye, madugula hay ta ndo mədzanɲgawa bazlam i Mbəlom mapala eye tebiye nətəye mahaya gər eye.

⁵⁴ Piyer nənɲeye na, a zəɲgal naha Yesu dərəɲ ma dəba. A ye naha a fələkwa a dalamətagay i bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom niye. Mə dəma na, a ndza ka təv i ndo niye hay faya ta tsəpiye məged aye. A ye naha a ndza ka ako ka təv tay niye.

⁵⁵ Bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye ta madugula i Yahuda hay tebiye ta pəla ndo hay hərwi maraw faya me hərwi məgay sariya i məkəde na. Ane tuk na, ta huta faya mənese bay. ⁵⁶ Ndo hay haladzay ta raw faya me. Ane tuk na, maraw me tay niye ki ye tay faya bay. Kwa way a tsik i ɲgay wal.

⁵⁷ Siye i ndo mekeləɲ aye hay tə lətse, ta raw me ka Yesu, tə gwad: ⁵⁸ «Nəmaa tsəne faya abəra a gwad: «Na mbəzliye ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom nakay ndo hay ta dəzl eye ada ma məhəne mahkar na, na dəzliye a dəma mekeləɲ nakə tə həlay i ndo zezeɲ bay aye.»» ⁵⁹ Kwa tə tsik andza niye bəbay na, huya bazlam tay niye ki ye tay ka bo bay.

⁶⁰ Tsa na, bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom a lətse tsəkwaɲ kame i ndo hay. A tsətsah ka Yesu, a gwaday: «Ka mbədətay faya a ndo neheye təbədəw? Tə tsik fakaya na, mey?»

⁶¹ Ka bazlam tay niye na, Yesu ka mbədətay faya bay. Kə tsikatay faya kwa tsekweɲ bay tebiye.

Bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom niye a tsətsah faya sa: «Nəkar na, Kəriste Wawa i Mbəlom nakə nəmay faya nəmaa zambədeye daw?»

⁶² Yesu a mbədətay faya a gwaday: «Nəɲ na, nənɲeye. Ma dazlay anəke, ka ɲgatumeɲeye a nənɲ Wawa i Ndo na ndziye tə həlay i mənɲay i Mbəlom, nənɲeye nakə gədaɲ eye ka gər i wu hay tebiye aye. Ka ɲgatumeɲeye sa na, ma magərmbəlom na deyeweye ma pazlay.»

⁶³ Bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom a tsəne andza niye na, a ndalay haladzay. A ɲguraɲa ha pe-teked ɲgay. Tsa na, a gwad: «Ka pələkweye na, sa mey? ⁶⁴ Ka tsənum wu nakə a tsik aye bədaw? A tsalay ka gər a Mbəlom. Niye na, ka dzalum na, kəkay?» Ndo niye hay tebiye tə gay sariya i məkəde na.

⁶⁵ Kwayaɲɲa siye i ndo mekeləɲ eye hay tə wuya faya kurah. Ta tufay slesleɓ a dərə. Tə mbuzay na dərə ada tə kəd na. Tə gwaday: «Nəkar ndo məde ha bazlam i Mbəlom ba! Tsikamay, maa faka na, way?» Tsa na, tə vələway ha a həlay a ndo matsəpe gay i bəy i ndo məvələway a Mbəlom. Nətəye tə gəs na ada tə fay ka maholom pura pura.

*Piyer a gwad: «Na sər Yesu bay»
Mata 26.69-75; Luka 22.56-62;
Yuhana 18.15-18,25-27*

⁶⁶ Piyer na, nenjeyeye andaya huya ma dalamətagay ka dala. Ngwas nakə a gawa məsler mə gay i bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom aye, a ye naha a ndzay a gər a Piyer. ⁶⁷ A ngatay a Piyer mandza eye ka ako. A zəba faya ndzuzle, a gwaday: «Nəkar dərma na, ndo i Yesu, ndo i Nazaret na gwad bəda?»

⁶⁸ Piyer a tsəne na, a gwaday a ngwas niye: «A'ay! Na sər wu nakə a saka mətsike aye bay. Na sər bay tebiye.» Tsa na Piyer a ye abəra ma dalamətagay. A ye a lətse sləp ka həlay i maged madayaw abəra. [Kwayanŋa dzagulok a zlaha.]

⁶⁹ Piyer a ye a ndza sləp ka həlay i maged na, ngwas niye kə ngatay naha. Tsa na, a masay ha slala i bazlam ngay nakə a tsikay a Piyer kame i ndo neheye mə dəma aye. «Ndo nakay na, nəte mə walaŋ tay.»

⁷⁰ Piyer a tsəne na, a gwad: «Na sər ndo niye bay.»

Məndze tsekwen na, ndo neheye ka təv eye niye tə gwaday sa: «Nəkar na, mə walaŋ tay, nəkurom dziye. Nəkar na, ndo i Galile!»

⁷¹ Piyer a mbada a gwad: «Na sər ndo nakə ka tsikum faya aye bay. Kə ge na raw me na, Mbəlom mā geŋ dərətseh.»

⁷² Kwayanŋa dzagulok a zlaha masulo aye. Tsa na, bazlam i Yesu nakə a tsik aye a mayaw a gər a Piyer tuk. Yesu a gwaday: «Dzagulok ma ta zlahiye sik sulo na, 6a ka gwad sik mahkar ka sər neŋ bay.» Piyer a dzala ha ka bazlam i Yesu nakə a tsikay aye na, a hwayaw abəra. A ye a tuwa tsiduk tsiduk.

15

*Yesu kame i Pilat
Mata 27.1-2,11-26; Luka 23.1-5,13-25;
Yuhana 18.28-19.16*

¹ Pərik i mekedə, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta madugula hay ta ndo mədzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye ada ta

madugula hay tebiye, tə haya gər. Tə haya gər na, hərwi mətsike mə walaŋ tay mäge ha Yesu na, kəkay? Ta ndəv ha məhay gər na, tə dzawa na Yesu ada ti ye ha a gay i Pilat. Ti ye naha na, tə vəlay ha a Pilat.

² Pilat, nenjeyeye na, a tsətsah ka Yesu, a gwaday: «Nəkar na, bəy i Yahuda hay dedek daw?»

Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Nəkar ka tsik segey.»

³ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye tə dəs parasay haladzay ka Yesu.

⁴ Ma dəba eye na, Pilat a tsətsah faya sa, a gwaday: «Nəkar na, ka mbəda faya bay na, kəkay? Ka tsəne wu neheye faya ta tsikiye fakaya haladzay aye təbədəw!»

⁵ Ada kwa Yesu ka həndək bazlam ndə mambəday faya sa bay tebiye. Tsa na, a gay wadaŋ wadaŋ a Pilat.

⁶ Ka məve, ta giye magurlom nakə tə zalay Pak aye na, Pilat a gərawa ha ndo i danğay nəte. A gər ha na, ndo nakə ta tsətsahawa aye. ⁷ Azlakwa ahəl niye na, ndoweye andaya tə zalay Barabas, nenjeyeye ma danğay. Nenjeyeye mə walaŋ i ndo neheye tə nay dərə a bəy i dala i hay aye. Tə gəs tay na, hərwi tə kəd ndo ahəl i magazləga tay niye.

⁸ Anəke na, ndo hay tebiye ti ye a gay i Pilat. Ti ye naha a dəma na, kwa way a tsətsah ka Pilat wu nakə a təmawatay na andza nakə ta tsətsahawa aye. ⁹ Tsa na, Pilat a mbədatay faya a gwadatay: «A sakum nā gərakum ha na, bəy i Yahuda hay daw?» ¹⁰ Pilat a sər ha bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye tə gəsay naha Yesu na, tə ge faya na, sələk kəriye.

¹¹ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye, nəteye dūh na, tə vələtay gədaŋ a ndo hay ada məgwaday a Pilat mā gəratay ha na, Barabas bəna, Yesu bay.

¹² Pilat a gwadatay a ndo hay sa: «A sakum nā ge ha ta ndo nakay ka zalumay bəy i Yahuda hay aye na, kəkay?»

¹³ Tsa na, ndo hay ta mbəday faya tə mawude, tə gwaday: «Dar na ka mayako mazləmbada eye!»

¹⁴ Pilat a tsətsah fataya, a gwadatay: «Nenġeye a ge na, mənese waray?»

Ane tuk na, ta səkah ha mawude haladzay ta gədan, tə gwad: «Dar na ka mayako mazləmbada eye!»

¹⁵ Pilat a say mənġwasatay ha dərev a ndo niye hay. Andza niye a gəratay ha Barabas. Yesu na, a ndaḅa na ta mandalaḅa, a vəlatay ha a sidzew hay hərwi ada tā ye tā dar na ka mayako mazləmbada eye.

*Tə gay sariya a Yesu i məkəde
Mata 27.27-31; Yuhana 19.2-3*

¹⁶ Sidzew hay ti ye ha Yesu a hud i gay i nġomna ada tə zalatay a siye i sidzew hay tebiye, ti ye dərma. ¹⁷ Mə dəma na, ta tsəkw faya abəra peteked nġay hay. Tə zla peteked ndozza eye, tə kalay ka bo. Tə dəsaw dak tə slapa na ka bo, tə pay a gər a Yesu andza dzagwa i bəy. ¹⁸ Tsa na, ta dazlay mətsikay me. Tə gwaday: «Zay daw? A nəkar bəy i Yahuda hay!» ¹⁹ Tə tsikay andza niye na, ada tə fay ka gər ta sakwal. Ta tufay slesleḅ a dəre. Ta dəkway gurmets kame nġay hərwi mətsikay me andza bəy.

²⁰ Ta ndəv ha mənġwese faya na, ta tsəkw faya abəra peteked nakə tə kalay ka bo ndozza aye ada tə may ha ka bo peteked nġay hay. Tsa na, tə gəs ahaya abəra hərwi mede ha mata dar na ka mayako mazləmbada eye.

*Mata 27.33-44; Luka 23.26-43;
Yuhana 19.17-27*

²¹ Ahəl nakə faya ta diye ha Yesu mata dar na ka mayako mazləmbada eye na, pəslan ndo wuray məzele nġay Simon. Nenġeye na, ndo i Siren, nenġeye bəba i Aləgəzandər ta Rufus. Nenġeye faya ma diye ta təv niye. Nenġeye a maw abəra mə pesl. Sidzew hay tə nġatay na, tə gay kuton ka məzle mayako mazləmbada eye nakə ta dariye faya Yesu aye.

²² Tsa na, ti ye ha Yesu a təv eye andaya tə zalay Golgwata, andza məgwede: Təv i mətasli gər. ²³ Tə ndisl

naha a dəma na, a satay a sidzew niye hay məvəlay guzom madzapa eye tə wuye andaya tə zalay mir. Ane tuk na, a say a Yesu bay, a kərah məse.

²⁴ Ma dəba eye na, ta dar na Yesu ka mayako mazləmbada eye. Ta dar na na, tə ge tsakwal ka peteked nġay hay. Tə ge andza niye na, məsəre ha mata zle na, way?

²⁵ Ta dar na Yesu ka mayako mazləmbada eye na, ta mekedə ta bəre tsid. ²⁶ Tə watsa ka palalam eye andaya gər i bazlam nakə tə kəd na faya Yesu aye. Gər i bazlam nakə tə watsa aye na, anan: «Nenġeye na, bəy i Yahuda hay.»

²⁷ Pat niye na, ta dar məkal hay sulo ka mayako mazləmbada eye ka tsakay i Yesu dərma. Ta dar tay na, nəte tə həlay i mənday, nenġed tə həlay i gula. [²⁸ Anan andza nakay wu nakə bazlam i Mbəlom a tsik aye na, a gwad: «Nenġeye na, tə pasla na a walan i ndo i sewed hay.*»]

²⁹ Ndo neheye ti yawa ta təv niye na, tə bəlawə ha gər tay hay tekəm tekəm tə mətsadəy pəlesle. Tə gwaday: «Hey! Nəkar haḅe a saka mambəzl ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada ka gwad ma məhəne mahkar na, ka dəzl na aye na, təv i wu yak aye na, mənġay tuk? ³⁰ Nəkar təma ha bo yak aye tey! Mbəzlaw abəra ka mayako nakay mazləmbada eye!»

³¹ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo mədzanġawa bazlam i Mbəlom mapala eye a ndo hay tə nġwasa ka Yesu andza niye dərma. Tə tsik mə walan tay, tə gwad: «Kə təma tay ha siye i ndo hay tuk na, a sla faya mətəme ha gər nġay təbədew? ³² Kəriste, Bəy i Israyel hay mā mbəzlaw abəra ka mayako mazləmbada eye anəke! Tadə nəmaa nġatay kə mbəzlaw abəra ka mayako mazləmbada eye na, nəmay nəmaa dzaliye ha ka nenġeye.»

Ndo neheye ta dar tay ka tsakay i Yesu aye tə tsada na Yesu dərma.

* 15:28 Ezay 53.12.

*Məməte i Yesu
Mata 27.45-56; Luka 23.44-49;
Yuhana 19.28-30*

³³ Magərhapat a ge na, ləvonj a ge ka dala niye tebiye tekədəgəm. A ge na, hus a bəre mahkar i huwa. ³⁴ Ta bəre mahkar eye niye na, Yesu a wuda ta magala kələrri, a gwad: «*Eluya, Eluya, lama sabaktani?*» Andza mægweđe: «Mbəlom ga, Mbəlom ga, ka gər ga na, hərwi meyt†»

³⁵ Siye i ndo neheye ka təv aye niye tə tsəne na, tə gwad: «Pum zləm təday, faya ma zaley a Eliya!»

³⁶ Tsa na, ndo nəte mə walañ tay niye, a hway, a ye a zlaw wuye kofkoffa. A təlaka ha a wuye andaya guyakaka, wu niye a rah a dəma. Tsa na, a hak na ka gwavəkw zəbol eye, a pay naha ka bazlam a Yesu ada mā dəvətse abəra mə dəma wu niye. Ndoweeye niye a gwad: «*Ŋgatay, zəbakwa faya təday, aza Eliya ma deyeweeye mambəzla ahaya daw?*»

³⁷ Ane tuk na, Yesu a wuda ta magala kələrri. Tsa na, a mət.

³⁸ A mət na, kwayanña peteked nakə a ŋgəna ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom sulo aye, a ta ka bo bəra sulo tsanña kwa abəra mə gəma hus ka dala.

³⁹ Bagwar i sidzew i Roma hay, neŋgeye andaya malətsa eye kame i Yesu, Yesu a mət ma kəkay na, a ŋgatay. Tsa na, a gwad: «*Ta dedək, ndo nakay na, Wawa i Mbəlom!*»

⁴⁰ Ŋgwas wuray hay andaya ka təv eye niye dərmak. Nəteye dərenj faya ta zəbiye naha faya. Mə walañ tay niye andaya na, Mari nakə a yaw ma gəma i Magədala aye, Salome ada ta Mari may i Yakuba nakə gawla aye, may tay ta Zozes. ⁴¹ Nəteye na, ta zəŋgalawa na Yesu ada tə gaway məsler ahəl nakə Yesu, neŋgeye ka dala i Galile aye. Ka təv eye niye na, siye i ŋgwas hay andaya haladzay. Nəteye, tə yaw ka bo dziye tage Yesu abəra ma Zerozelem.

† 15:34 Dəmes hay 22.2.

*Tə pa na Yesu a tsəvay
Mata 27.57-61; Luka 23.50-56;
Yuhana 19.38-42*

⁴² Huwa 6a ka mbərəm mäge tsiy. Pat eye niye na, pat mələve bo i Yahuda hay, andza mægweđe pat məhəne mə gay i pat i mazəzukw bo. ⁴³ Ta huwa eye niye na, ndo wuray tə zalay Yusufa a yaw. Neŋgeye ndo i gəma i Arimate. Yusufa na, neŋgeye nəte mə walañ i bagwar i ndo mäge sariya dərmak. Neŋgeye dərmak faya ma həbiye Bəy i Mbəlom. A gəs dərev ka dzədzar bay, a ye a gay i Pilat mata tsətsahaw mədahañ i Yesu.

⁴⁴ Pilat a tsəne 6a Yesu kə mət na, a gay wadəñ wadəñ. Tsa na, a zalay a bagwar i sidzew niye. A tsətsah faya abəra, a gwaday: «*Yesu a mət na, kə ndza haladzay daw?*» ⁴⁵ Ma dəba eye bagwar i sidzew niye a mbəday faya na, tsa na, a vəlay tsəved a Yusufa ka məzle mədahañ i Yesu. ⁴⁶ Yusufa a ye a səkəməw rəkwat. A səkəməw na, a maw a mbəzla ahaya mədahañ i Yesu abəra ka mayako mazləmbada eye. Tsa na, a mbəkwa na mədahañ a dəma. A zla na a ye, a pa na a tsəvay. Tsəvay niye na, tə la ka geseh ka təv nakə sərpalahha aye. A pa na a dəma na, a bədəŋwalaw faya beber bagwar eye ka madərəzl na tsəvay niye.

⁴⁷ Mari i Magədala ta Mari may i Zozes na, faya ta zəbiye ka təv nakə tə pa na Yesu aye.

16

*Yesu a lətsew abəra ma tsəvay
Mata 28.1-8; Luka 24.1-12; Yuhana 20.1-10*

¹ Pat i mazəzukw bo a ye abəra mə dəma na, Mari i Magədala, Mari may i Yakuba ta Salome, ti ye ta səkəmə mal huñña eye, hərwi a satay məwetse ka mədahañ i Yesu.

² Pat i luma i sidzew i mekedəe ŋgwas neheye ti ye ka me tsəvay. Tə husa na, pat faya ma tsaraweeye tərđassa. ³ Ahəl nakə faya ta diye na, ta tsətsah ka bo mə walañ tay, tə

gwad: «Mata bədəngwalakway na beber abəra ka me i tsəvay na, way?»

⁴ Tə ndisl naha na, ta zəba dəre. Ta zəba dəre na, tə ngatay a beber niye bagwar eye ta dərəzl ha ka tsəvay aye na, 6a mabədəngwala eye faya abəra, madzaka eye ka tsakay tsiy.

⁵ Ti ye naha na, tə fələkwa a tsəvay niye. Ti ye na tə ngatay a ndo gawla aye. Neŋgeye mandza eye ta diye i həlay i mənday. Ndoweeye niye na, tə peteked kwedek kwedek eye ka bo. Peteked eye niye faya na, zəbol eye təzl. Ngwas niye hay tə ngatay andza niye ta dzədzar sla6 sla6.

⁶ Ane tuk na, a gwadatay: «Kā dzədzarum bay. Faya ka pəlumeye na, Yesu ndo i Nazaret, neŋgeye nakə ta dar na ka mayako mazləmbada eye. Neŋgeye andaya kanan bay, kə mbəlaw abəra ma mədahan. Ehey! Zəbum, təv nakə tə həna ha faya aye na, anan. ⁷ Dum anəke ta tsikumatay faya a gawla ngay hay ada kə dūmay ha a Piyer lele. Gwadumatay na, ma lahakumeye a Galile. Ka ngatumeye mədəma andza nakə a tsikakum eye.»

⁸ Tə tsəne andza niye na, tə ndo-hwaw abəra na, ta hway dərən abəra ka təv i tsəvay niye. Ta hway na, hərwi zluwer a gatay, faya ta dzədzariye. Ta təkəray a ndəray kwa tsekwen bay tebiye hərwi zluwer a gatay.

Yesu a bəzatay ha bo a gawla ngay hay

Mata 28.9-10,16-20; Luka 24.36-49; Yuhana 20.11-23; Məsler hay 1.6-8

⁹ Pat i luma i sidzew pərik i mekedə na, Yesu a lətsew abəra ma mədahan. A lətsew na, a bəzay ha bo kurre a Mari nakə a yaw abəra ma Magədala aye. Neŋgeye na, ngwas nakə Yesu a həhar faya abəra fakalaw hay tasəla aye. ¹⁰ A ye a təkəratay a ndo neheye tə ndzawa tage Yesu aye. A ye naha na, faya ta tuwiye hərwi mədahan i Yesu. A təkəratay wu nakə a ge bo tə neŋgeye. ¹¹ Tə tsəne wu nakə a tsikatay aye, a gwadatay: «Yesu na, kə mbəlaw abəra ma mədahan, neŋ na, na ngatay bəna mey na!» Ndo

neheye ta təma bazlam ngay niye a tsikatay aye bay.

¹² Ma dəba eye na, Yesu a mbəda ha bo ngay wal a bəzatay ha bo a gawla ngay hay sulo. A bəzatay ha bo na, ahəl nakə nəteye ka tsəved faya ta diye a gəma aye. ¹³ Ndo niye hay sulo aye tə maw a Zerozelem. Tə maw na, ta təkəray wu nakə tə ngatay aye a siye i gawla i Yesu hay. Nəteye ta təmatay na bay ngway huya.

¹⁴ Ma dəba eye sa na, Yesu a bəzatay ha bo a gawla ngay hay kuro gər eye nəte. A bəzatay ha bo na, ahəl nakə nəteye faya ta ndiye dəf aye. Tsa na, a gatay me hərwi mədzele gər tay nakə andaya bay aye, ada hərwi ta dzala ha ka wu nakə ndo neheye tə tsikatay kurre, tə gwadatay: «Nəmaa ngatay a Yesu kə lətsew abəra ma mədahan» aye na, ta dzala ha bay.

¹⁵ Tsa na, a gwadatay: «Anəke na, dum ka kokway i məndzibəra tebiye. Dum ha Labara Ngwalak eye a ndo zezən tebiye ka məndzibəra. ¹⁶ Ndo nakə kə tsəne ada kə dzala ga ha tə dərev nəte ada ta dzəhu6 ha a yam aye na, ma təmiye. Ndo nakə kə dzala ga ha bay aye na, Mbəlom ma ta giye faya sariya ¹⁷ Ta ta səriye ha ndo neheye ta dzala ga ha ta dedek na, ma kəkay? Nəteye na, ta sliye faya mahəhere fakalaw abəra mə bo i ndo tə məzele ga. Ta tsikiye me tə bazlam i gəma hay wal wal. ¹⁸ Kwa tadə ta gəs dədə tə həlay, kwa tə sa muwar na, ma gateye wuray kwa tsekwen bay tebiye. Ta piye həlay ka ndo i dəvats hay na, ta mbəliye.»

Yesu a tsal a Mbəlom

Luka 24.50-53; Məsler hay 1.9-11

¹⁹ Yesu Bəy Maduwen a tsikatay andza niye na, a tsal ngway a mbəlom. A ye na, a ndza tə həlay i mənday i Mbəlom. ²⁰ Gawla ngay hay dərma ti ye mata də ha bazlam ngwalak eye niye Yesu a tsikatay aye kwa a ngay. Bəy Maduwen a dzənawa tay ha ada a vələwatay gədan ka məge wu neheye a ge masuwayan aye. Maa də ha tə

tsik bazlam i Mbəlom ta gədan i Yesu
na, masuwayan nakə tə gawa aye.

Ngwalak i bazlam nakə Luka a watsa aye Məfələkwe

Luka a da ha Yesu na, neŋgeye ndo mətəme ha ndo nakə Mbəlom ma sləratayawe ye a ndo i Israyel hay aye. Ane tuk na, neŋgeye ndo mətəme ha ndo i mändzibəra hay tebiye. Məsəfəre i Mbəlom a zalay a Yesu hərwi ada mâ datay ha labara i mənŋwese a mətawak hay. Labara eye nakay na, labara i mawuđe bo hərwi ndo i mezeleme hay wal wal tebiye ada labara i mənŋwese. A dazlay na, a tsik ka məmaw i Yesu, ka mede i Yesu a mbəlom.

Ka ndzay a gər a bazlam i Luka mə Mata, ma Markus ada ma Yuhana. Kə da ha ka gər i məwe Yuhana madzəhuđe ndo a yam ada ka gər i məwe Yesu.

Madazlay 1.1-4

Məwe ta mägəle i Yuhana tə Yesu 1.5–2.52

Bazlam i Yuhana nakə a tsik aye 3.1-20

Madzəhuđe i Yesu a yam tə masəpete 3.21-43

Məsler ta labara i Yesu ma Galile 4.14–9.50

Yesu a lətse abəra ma Galile a ye a Zerozelem 9.51–19.27

Maduk i duk i məhəne i Yesu ka mändzibəra 19.28–23.56

Mələtsew, mabəz ha bo tə mede i Yesu a mbəlom 24.1-53

¹ A nəkar Tiyoфіl nŋwalak i ndo, ndo hay haladzay 6a ta vəl ha gər tay məwetse labara nakə Yesu a ge mə walaŋ may aye.

² Tə watsa na, wu nakə nəteye tə tsəne abəra ka ndo neheye tə da ha bazlam i Mbəlom aye. Nəteye neheye na, ta nŋgatay tə dərə tay kwa ka mada-zlay nŋgay aye. ³ Aya! Neŋ dərma k a seŋ məwatsaka naha ka gər i bazlam eye nakay, hərwi na pəla na bəzay i bazlam nakay kwa ka madazlay nŋgay eye. ⁴ Anəke na, nəkar dərma k ka

sliye faya məsəre ha bazlam nakay ta tətikaka aye na, dedək.

Gawla i Mbəlom a yaw a da ha məwe i Yuhana

⁵ Ahəl nakə Herod neŋgeye bəy ka dala i Yahuda aye na, ndowe ye an-daya tə zalay Zakari. Neŋgeye na, gwala i Abiya, ndo məvəlay wu a Mbəlom aye. Məzele i nŋwas nŋgay na, Elizabet. Neŋgeye dərma k na, gwala i Aron bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom. ⁶ Nəteye salamay tay eye kame i Mbəlom na, ndo lele eye hay. Wu neheye Mbəlom a tsik aye tə bazlam mapala eye na, tə pay bəzay tə metsehe lele. ⁷ Ane tuk na, wawa tay andaya bay. Hərwi Elizabet na, a wa bay. Dəlay eye. Sa na, nəteye guram eye tsiy.

⁸⁻⁹ Anəke na, həlay i ndo neheye tə zalatay Abiya hay aye kə sla hərwi məfəkay naha wu a Mbəlom. Andza nakə ndo neheye tə vəlaway naha wu a Mbəlom tə pawa faya bo aye na, tə ge duk a way. Duk a way nakə tə ge aye na, a dəd ka Zakari. Mata fəkay naha wu ma təv niye tsədanŋa eye mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom na, neŋgeye. Tsa na, a fələkwa a təv niye mata fəkay naha wu a Mbəlom.

¹⁰ Ahəl nakə Zakari faya ma fəkay naha wu a Mbəlom mə gay aye na, ndo hay haladzay ma bəra faya ta dūwuliye me.

¹¹ A həlay niye na, gawla i Mbəlom a yaw a bəzay ha bo a Zakari. A lətse tə həlay i mənday i təv nakə tə fəkaway naha faya wu a Mbəlom aye. ¹² Zakari a nŋgatay na, a dzədzar haladzay, zluwer a gay. ¹³ Ane tuk na, gawla i Mbəlom niye a gwaday: «Zakari, kâ dzədzar bay. Ba Mbəlom kə tsəne madūwule me yak. Eliza-bet, nŋwas yak ma ta wakeye wawa hasləka eye. Ka ta zaleyə Yuhana. ¹⁴ Dərev yak ma ta nŋwasiye haladzay. Pat i məwe nŋgay na, ndo hay haladzay ta nŋwasiye hərwi nŋgay. ¹⁵ Neŋgeye na, ma ta təriye bagwar eye, ndo məgay məsler a Bəy Maduweŋ. Dada ma ta siye guzom bay. Kwa wu nakə

makwasa eye na, ma ndzakiye bay. Məsəfəre Tsədanŋa eye ma ndziye faya kwa mə huđ i may ŋgay. ¹⁶ Ma ta matay ahaya Israyel hay haladzay ka təv i Bəy Maduweŋ tay Mbəlom. ¹⁷ Maa lahayaw madayaw kame a Bəy Maduweŋ na, neŋgeye. Ma tsikateye me a ndo hay ta məzlaḅ bagwar eye andza i Eliya hərwi ada bəba hay tâ sər bo ta wawa tay hay. Ma matay ahaya ndo neheye ta rəhay ha gər a Mbəlom bay aye ka təv i Mbəlom. Ma təriye tay ha ndo ŋgwalak eye hay. Ma ta tsətsaliye tay ha ndo neheye nəteye maləva bo eye hərwi Bəy Maduweŋ aye.*»

¹⁸ Ane tuk na, Zakari a gwadāy a gawla i Mbəlom: «Na səriye ha wu nakay ka tsiken aye dedək na, kəkay? Neŋ na, ḅa guram eye, ŋgwas ga dərmaḅ na, guram eye tuk na, kəkay?»

¹⁹ Gawla i Mbəlom a mbəḅday faya, a gwadāy: «Neŋ Gabəriyel. Neŋ na, ka təv i Mbəlom. A sləra ga ahaya mətsikaka bazlam nakay ada nā zlakaw Labara ŋgwalak eye. ²⁰ Ane tuk na, ka dzala ha ka bazlam nakay bay sa na, wu nakay ma giye bo ka səriye mətsike me bay hus a pat nakə ta wiye na wawa niye aye.»

²¹ Ndo neheye faya ta həbiye Zakari ma bəra aye na, a gatay wadəŋ wadəŋ. Tə gwad: «Zakari kə yaw abəra bay, kwa meeneŋ na, hərwi mey?»

²² Zakari a yaw abəra na, a sla faya mətsike me bay. Tsa na, ndo neheye ma bəra aye tə sər wu ka bəzay ha bo a Zakari mə gay. A tsikatay me na, tə həlay tsa. Neŋgeye huya mandək eye.

²³ Həlay i məge məsler i Zakari mə gay i Mbəlom a ndəv na, a ye a mətagay. ²⁴ Ma dəba i kiye tsakway na, wawa a dəḅay a huđ a Elizabet. Kiye zlam na, a ŋgahawa bo mə gay. A gwad mə dərəv ŋgay: ²⁵ «Anəke na, Bəy Maduweŋ kə ŋgeteŋ. Kə vələŋ wawa. Ndo hay ta ŋgwasiye fagaya sa bay.»

Gawla i Mbəlom a ḅa ha məwe i Yesu

²⁶ Kiye a yay a Elizabet məkwa na, Mbəlom a slər gawla ŋgay Gabəriyel a gəma wuray tə zalay Nazaret ka dala i Galile. ²⁷ A slər ha na, a gay i dem eye andaya məḅel i ndo wuray tə zalay Yusufa gwala i Bəy Davit. Tə zalay a dem eye niye na, Mari.

²⁸ Gawla i Mbəlom niye a fələkwa a gay i Mari, a ye naha a gwadāy: «Na tsikaka me Mari, Bəy Maduweŋ kə gaka ŋgwalak.»

²⁹ Mari a tsəne andza niye na, a dzədzar a gwad mə dərəv ŋgay: «Mətsike me niye na, andza məgwede mey?»

³⁰ Gawla i Mbəlom a gwadāy: «Kā dzədzar bay Mari, Mbəlom a wuḅa kar. ³¹ Wawa ma dəḅakeye a huđ. Ka ta wiye wawa niye na, hasləka eye. Ka ta zaley Yesu. ³² Neŋgeye na, ma ta təriye bagwar eye. Ta ta zal-eye Wawa i Mbəlom Fetek mə gəma. Bəy Maduweŋ Mbəlom ma təriye ha bəy bagwar eye andza bəba tətə ŋgay Davit: ³³ Neŋgeye ma ta ləviye tay ha Israyel hay ka tor eye. Bəy ŋgay na, ma ndəviye bay.»

³⁴ Mari a gwadāy a gawla i Mbəlom niye: «Wuye ma ta giye bo na, kəkay? Neŋ na, na sər zal zuk bay tuk na, kəkay!»

³⁵ Gawla i Mbəlom a mbəḅday faya: «Məsəfəre Tsədanŋa eye ma mbəzlaweye fakaya. Gədan i Mbəlom Fetek ma ndziye fakaya andza mezek. Yawa! Wawa niye ka ta wiye na, ta zaley Tsədanŋa, Wawa i Mbəlom. ³⁶ Zəba dem i bəba yak Elizabet kwa neŋgeye guram eye bəbay na, anəke kiye kə yay məkwa. ³⁷ Hərwi wuray a zay gədan a Mbəlom təbey.»

³⁸ Tsa na, Mari a gwadāy a gawla i Mbəlom: «Neŋ ndo i məsler i Bəy Maduweŋ. Mā ge bo andza nakə ka tsik aye.»

Tsa na, gawla i Mbəlom a ye ŋgway.

Mari a ye a gay i Elizabet

³⁹ Ma dəba i mändze tsekweŋ na, Mari a lətse a ye ta bəse a gəma eye

* 1:17 Zəba ma Malasi 3.23-24.

andaya mə mahəmba i Yahuda. ⁴⁰ A ye na, a gay i Zakari. A ye naha a ndisl na, a fələkwa a gay. A tsikay me a Elizabet.

⁴¹ Elizabet a tsəne mətsike me i Mari na, wawa a hats mə huf ɲgay. Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a mbəzlaw ka Elizabet. ⁴² Tsa na, Elizabet a wuda, a gwad: «Nəkar na, Mbəlom kə pa fakaya ɲgama a ze siye i ɲgwas hay tebiye. ɲgama mâ ndza ka wawa niye ka wiye. ⁴³ May i Bəy Maduweŋ ga a yaw ka təv ga na, kəkay! Neŋ təday na, way! ⁴⁴ Na gwad ka ɲgatay ba! Ahəl nakə ka tsiken ɲ me aye na, wawa a ɓəl tə mənɲgweŋ eye mə huf ga. ⁴⁵ Nəkar na, dərev yak manɲgwas eye hərwi wu nakə Bəy Maduweŋ a tsik aye na, ka təma, ma giye bo!»

⁴⁶ Tsa na, Mari a gwad:

«Na zambadeye a Bəy Maduweŋ tə dərev ga peteh.

⁴⁷ Dərev ga kə ɲgwasa haladzay hərwi Mbəlom nakə a təma ga ha aye.

⁴⁸ Ka zəba fagaya tsekweŋ mə walaŋ i ndo neheye neŋ ndo i məsler ɲgay.

Ndo neheye anəke aye ta ndo neh-eye ta ta wiye tay ha aye na, ta gwedeŋeye «Nəkar na, dərev yak manɲgwas eye.»

⁴⁹ Hərwi Mbəlom bagwar eye kə ge wu nakə lele aye hərwi ga. Neŋgeye na, Mbəlom tsədəŋŋa eye.

⁵⁰ Neŋgeye na, ɲgwalak ɲgay dāda a ndəv təbey.

Ndo neheye ta rəhay ha gər aye na, ɲgwalak ɲgay ma ndziye huya ta nəteye.

⁵¹ Ka bəz ha gədaŋ ɲgay, ka həhar tay ha ndo neheye tə dəslay ha gər a bo tay aye.

⁵² Ka həhar tay ha bəy hay abəra ka təv mändze i bəy tay hay. Kə vəlatay gədaŋ a ndo i mətawak hay.

⁵³ Ndo neheye may a gatay aye na, kə vəlatay wu mänday. Ndo i mezeleme hay na, ka həhar tay ha.

⁵⁴ Ki yaw madzəne tay hay Israyel hay, ndo i məsler ɲgay hay.

Mbəlom na, kə mətsa ha gər ta ɲgwalak ɲgay bay.

⁵⁵ Kə ge andza nakə a tsikatay a bəba tətə kway hay ahəl niye aye.

A tsikay a Abraham ada a gwala i Abraham hay tebiye ka tor eye.»

⁵⁶ Mari a ndza mə gay i Elizabet kiye mahkar. Tsa na, a ye a mətagay.

Məwe i Yuhana

⁵⁷ Anəke na, kiye i Elizabet kə sla məwe. A wa wawa hasləka eye.

⁵⁸ Ndo ɲgay hay ta ndo i məged ɲgay hay tə tsəne Mbəlom kə gay ɲgwalak a Elizabet na, ti ye mata ɲgweŋ ka bo dziye.

⁵⁹ Wawa a həna tsamahkar na, ndo hay ti yaw mata dəse na wawa niye. A satay həbe məpe faya məzele na, Zakari, tə məzele i Bəba ɲgay. ⁶⁰ Ane tuk na, may i wawa niye, a gwadatay: «A'ay! Ta zaleyə na, Yuhana.»

⁶¹ Tə gwadāy: «Məzele andaya andza niye ma gwala yak bay tuk na, kəkay!»

⁶² Tsa na, ta tsətsah ka bəba ɲgay wulək wulək tə həlay. Tə gwadāy: «A saka məpe məzele ka wawa na, way?»

⁶³ Zakari a tsətsah fataya palalam nakə tə watsawa faya aye. Tə zlayaw. Tsa na, a watsa: «Məzele ɲgay na, Yuhana.» Tsa na, a gatay wadəŋ wadəŋ tebiye tay eye.

⁶⁴ Kwayaŋŋa bazlam i Zakari a həndək ka mətsike me. Tsa na, a zambadāy a Mbəlom.

⁶⁵ Ndo i məged hay tebiye ta dzədzar. Ndo i gəma niye hay tebiye hus a mahəmba i Yahuda tə tsikawa faya. ⁶⁶ Kwa way a tsəne bazlam niye na, tə dzalawa faya mə gər tay, tə gwadawa: «Wawa nakay ma ta təriye na, mey?» Ta dedek, gədaŋ i Bəy Maduweŋ ka gər ɲgay.

Zakari a zambadāy a Mbəlom

⁶⁷ Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a mbəzlaw ka Zakari, bəba i wawa niye. Tsa na, a da ha, a gwad:

- 68 «Zambadəkway a Bəy Maduweŋ kway Mbəlom i Israyel hay. Neŋgeye kə mbəzlaw a walaŋ kway hərwi məmbəle kway hay.
- 69 Neŋgeye kə slərakwayaw ndo gədaŋ eye hərwi mətəme kway hay. Neŋgeye na, gwala i Davit ndo i məsler i Mbəlom.
- 70 Bazlam nakay na, Mbəlom 6a kə tsikatay a ndo mədə ha bazlam ŋgay tsədaŋŋa eye hay ahəl niye.
- 71 A gwad na, ma ta təmiye kway ha abəra mə həlay i ndo i vərəm kway hay, ada mə həlay i ndo neheye tebiye tə nakway dəre aye.
- 72 Kə gatay ŋgwalak ŋgay a bəba kway hay. Ma mətsiye ha gər ta dzam nakə a 6ar eye bay.
- 73 Mbəlom 6a ka mbərəm məmbadəy a bəba tətə kway Abraham.
- 74 A gwad: Ma ta təmiye kway ha abəra mə həlay i ndo i vərəm kway hay na, hərwi ada kâ slakwa faya məgay məsler tə madzədzar eye sa bay.
- 75 A ge andza niye na, hərwi ada kâ tərakwa ndo ŋgay hay. Ka tərakweye na, ndo ŋgay tsədaŋŋa eye hay huya ma mändze kway.
- 76 Nəkar na, wawa ga, ta ta zalak-eye na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom Fetek, hərwi nəkar na, ka laheye kame a Bəy Maduweŋ, ka lambadeye na tsəved.
- 77 Ka ta tsikateye a ndo ŋgay hay ma deyeweeye mətəme tay ha. Ma ta pəsətay ha mənese tay hay.
- 78 Mbəlom kway na, ŋgwalak ŋgay a ndəv bay. Andza niye, dzaydzay ŋgay ma dəvakweye andza pat nakə faya ma tsaraweeye.
- 79 Tsa na, ma dəvateye dzaydzay a ndo neheye ma mezek i mədahaŋ aye.

Ma lakiye kway ka tsəved i zay.»

80 Yawa! Yuhana a gəl na, metsehe ŋgay a səkah kame kame. Alətse a ye a kəsaf. A ndza mə dəma hus a pat nakə a bəzatay ha bo parakka a Israyel hay aye.

2

Məwe i Yesu Mata 1.18-25

1 Ahəl niye tə wa Yuhana madzəhubə ndo a yam na, Agustus neŋgeye bəy i Roma. Anəke na, a gwadatay a ndo hay tā pasla ndo hay ka dala ŋgay tebiye. 2 Nakay na, makurre i məpesle ndo nakə tə pasla ahəl niye Kiriniyus a ləvawa gəma i Siri ka dala i Roma aye. 3 Kwa way a ye mata wetse məzele ŋgay na, ma gəma ŋgay.

4 Andza niye, Yusufa neŋgeye ma ndziye ma gəma i Nazaret ka dala i Galile. A tsəne na, a ye ka dala i Yahuda ma gəma nakə tə zalay Betelehem aye. Gəma nakə tə wa mə dəma bəba tətə ŋgay Davit aye. 5 A ye na, ta Mari mədel ŋgay tə bo sulo eye mata wetse məzele tay.

6 Ahəl nakə nəteye ma Betelehem aye na, həlay i məwe wawa i Mari kə sla. 7 A wa malkwara ŋgay niye na, hasləka eye. A mbuza na a peteked, a həna ha a təv mənde wu mənday i gənaw hay hərwi ta huta təv mə gay i mbəlok hay bay.

Gawla i Mbəlom hay ta bəzatay ha bo a ndo mətsəkure gənaw hay

8 Ma gəma niye na, ndo mətsəkure gənaw hay andaya tə hənawa mə pesl, tə tsəkurawa gənaw tay hay ta həvad. 9 Gawla i Mbəlom a mbəzlaw a bəzatay ha bo. Təv niye nəteye mə dəma aye na, a dəv dzaydzay ta gədaŋ i Bəy Maduweŋ. Tsa na, ndo mətsəkure gənaw niye hay ta dzədzar.

10 Ane tuk na, Gawla i Mbəlom niye a gwadatay: «Kâ dzədzarum bay! Na zlakumaw na, Labara ŋgwalak eye. Ndo hay haladzay ta ŋgwasiye hərwi bazlam nakay. 11 Bəgom ta həvad nakay ta wakum ndo mətəme kurom ha ma Betelehem, ma gəma

i Davit. Nengeye na, Kəriste, Bəy Maduweŋ. ¹² Dum ta zəbumaw faya. Ka ŋgatumeye a wawa eye. Ka sərumeye ha nengeye na, hərwi mambuza eye mə peteked. Ma həniye ma təv mənday wu i gənaŋ hay.»

¹³ Kwayaŋŋa, gawla i Mbəlom hay haladzay tə yaw ka təv i gawla i Mbəlom niye ta zambaday a Mbəlom tə gwad:

¹⁴ «Ŋgama mâ təra mə mbəlom məgəma, ka gər i ndo hay tebiye.

Zay mâ təra ka məndzibəra mə walaŋ i ndo neheye Mbəlom a wuda tay ha aye.»

¹⁵ Tsa na, gawla i Mbəlom hay ti ye wu tay a mbəlom. Ti ye wu tay na, ndo mətsəkure gənaŋ hay tə gwad mə walaŋ tay: «Lətsakwa, takwa hus a Betelehem ta zəbakwaw ka wu nakə a ge bo aye, nakə Bəy Maduweŋ a dakway ha aye.»

¹⁶ Ti ye ta bəse a Betelehem. Tə ndisl naha a dəma na, tə ŋgatay a Mari ta Yusufa ada ta wawa ndəriz niye mahəna eye ma təv mənday wu i gənaŋ hay.* ¹⁷ Tə ŋgatay andza niye na, ta təkəratay wu nakə gawla i Mbəlom a tsikatay ka gər i wawa niye aye. ¹⁸ Kwa way a tsəne wu nakə ndo mətsəkure gənaŋ hay ta təkər aye na, a gatay hərbaəkka. ¹⁹ Mari na, wu neheye tə tsik aye na, a pa na tebiye a gər a dzalawa faya.

²⁰ Tsa na, ndo mətsəkure gənaŋ hay tə maw wu tay. Tə dəslay ha gər a Mbəlom ta zambaday hərwi wu nakə tə tsəne ada tə ŋgatay aye na, kə ge bo andza nakə tə tsikatay aye.

²¹ Məhəne tasəla a ge matsamahkar eye na, həlay i mədəse wawa kə sla. A pa faya məzele Yesu. Məzele niye na, məzele nakə gawla i Mbəlom a tsikay a Mari ahəl niye kə huta hud zuk bay aye.

Yusufa ta Mari ti ye ha Yesu a Zerozelem

²² Həlay i məbere bo tay ka dərə i Mbəlom kə sla andza bazlam i

Mbəlom mapala eye nakə Musa a watsa aye. Andza niye, Yusufa ta Mari təzla wawa, ti ye ha a Zerozelem mata bəzay ha a Bəy Maduweŋ, ²³ hərwi mawatsa eye mə dərewel i Musa na: «Malkwara i wawa hasləka eye na, i Mbəlom.†» ²⁴ Ada andza nakə mawatsa eye mə dərewel i Musa na, ti ye tə vəlay maydagwar sulo kəgəbay bodobodo sulo a Mbəlom.‡

²⁵ Yawa! Ndoweeye andaya ma Zerozelem, məzele ŋgay Simeyoŋ. Nengeye na, ŋgwalak i ndo, ka təma bazlam i Mbəlom lele. Faya ma həbiye ndo mətəme tay ha İsrayel hay. Simeyoŋ na, Məsəfəre Tsədaŋŋa eye ka nengeye. ²⁶ Məsəfəre Tsədaŋŋa eye ba kə tsikay, a gwaday: «Ka ta mətiye na, ka ŋgateye a Kəriste nakə Bəy Maduweŋ ma sləraweye təday.»

²⁷ Anəke na, Simeyoŋ a ye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ta gədaŋ i Məsəfəre i Mbəlom. Ahəl niye na, bəba i Yesu hay ti ye naha tə fələkwa a gay ta wawa məge andza nakə bazlam i Musa mapala eye a tsik aye. ²⁸ Tsa na, Simeyoŋ a zla wawa niye a həlay, a zambaday a Mbəlom, a gwad: ²⁹ «Bəy Maduweŋ ga, anəke na, gər ha ndo i məsler yak mâ ye ŋgway, mâ mət tə zay, hərwi ka ge wu nakə ka tsik aye.

³⁰ Na ŋgatay tə dərə ga a ndo mətəme ha ndo yak nakə ka sləraw aye.

³¹ Ka ləva ha bo na, hərwi ndo hay tebiye.

³² Ndo nakə ka sləraweye na, nengeye na, dzaydzay nakə ma dəvateye a ndo hay tebiye ka məndzibəra ada nengeye ma vəlateye məzla6 a ndo yak hay İsrayel hay.»

³³ Bəba ta may i Yesu na, a gatay hərbaəkka hərwi bazlam i Simeyoŋ niye a tsik aye.

³⁴ Tsa na, Simeyoŋ a pa fataya ŋgama i Mbəlom. A gwaday a Mari may i wawa niye: «Wawa nakay na, İsrayel hay haladzay ta dədiye faya. Andza niye, ndo hay haladzay ta

* 2:16 Zəba mə Luka 2.7. † 2:23 Madayaw abəra ma Ezipt 13.2, 12. ‡ 2:24 Levitik 12.8.

maweye ka tøv i Mbəlom hərwi nğay. Ma ta dətay ha məsler i Mbəlom na, neŋgeye. Ane tuk na, ndo hay ta kərahiye na. ³⁵ Wu nakə maŋgaha eye ma mədzal gər kwa i way i way na, ma bəziye ha parakka. Nəkar dərmak Mari, dəretsətseh ma ta nğəniye ha ka bo bəra dərev yak andza maslalam.»

³⁶ Nğwas wuray andaya guram eye ketef ketef, məzele nğay Anna. Neŋgeye na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom. Dem i Fanuwel gwala i Aser. Ahəl nakə neŋgeye dem eye na, a ye a zal. A ndza mə zal məve tasəla na, zal nğay niye a mət. ³⁷ Tsa na, ki ye a zal sa bay, a ndza nğway madəgway i nğwas eye. Məve nğay na, kuro kuro tsamahkar gər eye fađ. Ma məndze nğay na, a gaway məsler a Mbəlom. A yawa a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ta həvad kwa ta həpat pat pat. A dūwulaway me a Mbəlom. A gawa daliyam. ³⁸ A ye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom na, ahəl nakə Simeyoŋ faya ma tsikiye me mba aye. A ye naha, a gay naha sısə a Mbəlom. A tsik ka wawa niye a ndo neheye faya ta həbiye madayaw i ndo mətəme ha ndo nakə ma təmiye ha Zerozelem aye.

³⁹ Yusufa ta Mari ta ndəv ha məge wu nakə mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom mapala eye na, ta mbəda gər a gəma tay a Nazaret ka dala i Galile. ⁴⁰ Wawa niye faya ma gəliye na, gədaŋ tə metsehe nğay a səkah kame kame, nğama i Mbəlom tə neŋgeye.

Yesu ta madugula i Yahuda hay

⁴¹ Ka məve na, Yusufa ta Mari ti yawa a magurlom i Pak a Zerozelem.

⁴² Yesu a ge məve kuro gər eye sulo na, ti ye dziye ta bəba nğay hay andza nakə ti yawa aye.

⁴³ Magurlom a ndəv na, tə maw a mətəgay. Yesu na, kə mətəsa ma Zerozelem. Bəba nğay hay ta sər faya bay. ⁴⁴ Nətəye tə dzala mə gər tay na, Yesu neŋgeye ta ndo neheye ti ye ka bo dziye. Tə ndza hwapat ka mede. Ta huwa na, tə pa bo ka mapəle na mə walaŋ i gwala tay hay ada mə walaŋ i

dzam tay hay. ⁴⁵ Ta pəla na na, ta huta na bay. Ta mbəda gər a Zerozelem tə mapəle na haladzay.

⁴⁶ Ma dəba i məhəne mahkar, ti ye naha tə huta na mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Neŋgeye ma ndziye mə walaŋ i ndo mədzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye, faya ma piye zləm ka bazlam ada faya ma tsətsahiye fataya bazlam hay. ⁴⁷ Ndo niye hay tə tsəne wu nakə faya ma tsikiye na, a gatay hərbaəbəkka hərwi ndaraw nğay ada tə mambəde ka bazlam nakə a mbədawətatay faya aye.

⁴⁸ Bəba nğay hay tə nğatay andza niye na, a gatay hərbaəbəkka. May nğay a gwadəy: «Wawa ga, ka gamay andza niye na, hərwi mey? Nəmay ta bəba yak na, faya nəmaa pəliye kar. Mədzal gər may ka dzədzə haladzay.»

⁴⁹ A gwadətay: «Ka pələmeye ga na, hərwi mey? Neŋ na, na ndziye mə gay i bəba ga na, ka sərūm təbədew.»

⁵⁰ Ane tuk na, ta tsəne wu nakə Yesu a tsikatay aye bay.

⁵¹ Tsa na, Yesu a lətse ti ye ta bəba nğay hay a Nazaret. Yesu na, a hənawətatay ha gər lele. May nğay a pa na bazlam niye a gər nğay.

⁵² Yesu a gəl na, metsehe nğay a səkah kame kame. A yay a gər a Mbəlom haladzay ada ndo hay ta zambadəway haladzay.

3

*Yuhana madzəhuəbe ndo a yam na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom
Mata 3.1-12; Markus 1.1-8;
Yuhana 1.19-28*

¹ Ahəl niye na, Tiber neŋgeye bəy i Roma. Kə va ma bəy kuro gər eye zlam. Poŋos Pilat, bəy nakə ka dala i Yahuda aye. Herod neŋgeye a ləva dala i Galile. Malamar nğay Filip na, a ləva dala i Iture ta Trakoni-tit, Lisaniyas i nğay na, a ləva dala i Abilen. ² Bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom na, Han ta Kayif. Ahəl niye na, Yuhana wawa i Zakari na, mə makulkwandah. Mbəlom a tsikayaw me a slər na.

³ Tsa na, Yuhana a dazlay mahəhele gəma neheye tə mbay naha a magayam i Yurdum aye tebiye. A gwadawatay a ndo hay: «Mbədum ha mede kurom. Dzəhuḅum bo a yam ada Mbəlom ma pəsakumeye ha mənese kurom hay.»

⁴ Andza niye, nakay na, wu nakə mawatsa eye mə dərrewel i Ezay ndo mədə ha bazlam i Mbəlom aye, a gwad: «Ndo faya ma wudiye mə kəsaf, a gwad:

“Lambadumay tsəved a Bəy Maduweŋ, lambadumay tsəved hay fehe lele, t̄a hədzak bay!

⁵ Loləŋ hay tebiye ta ta rahiye fədəde! Mahəmba hay ta tsaholok hay ta ta miye ka dala fadada!

Tsəved neheye mahədzaka eye hay ta ta lambadiye tay hay dandər dandər lele!

Tsəved neheye tsərsloslo tə kwar aye hay ta ta ləviye fehe lele!

⁶ Mbəlom ma təmiye tay ha ndo hay kəkay na, ndo hay tebiye ta ŋgateye.*»

⁷ Ndo hay haladzay ti yawa naha ka təv i Yuhana hərwi ada m̄a dzəhuḅ tay ha a yam. Yuhana a gwadawa tay: «Wawa i palas hay! Maa dākum ha hwayum abəra ka sariya i Mbəlom nakə bəse kə ndzew aye na, way?

⁸ Anəke na, gum məsler neheye ŋwalak eye ndo hay ta səriye ha ka mbədum ha mede kurom aye tuk. Ka dzalum mə gər kurom “Nəmay na, wawa i Abraham hay sa na, ma ta gamay mey bay!” Sərum ha na, Mbəlom ma sliye faya mäge tay ha kwar neheye anaŋ aye wawa i Abraham hay! ⁹ Ba hadzaya maləva bo eye mədəse tay ha dərizl i gərdaf hay ta zləlay eye dzay tebiye. Dərizl i gərdaf neheye tebiye tə wa hohway ŋwalak eye bay aye na, ta dəsiye tay ha ada ta kaliye tay ha ako.»

¹⁰ Ndo hay ta tsətsah faya, tə gwaday: «Nəmaa giye na, mey?»

¹¹ A mbədətay faya, a gwadətay: «Ndo nakə məkelkabo ŋgay sulo aye

na, m̄a vəlay nəte a ndo nakə i ŋgay andaya bay aye. Ndo nakə wu mənday ŋgay andaya na, t̄a ŋgəna ta ndo nakə i ŋgay andaya bay aye.»

¹² Ndo matsekele dzaŋgal hay ti ye naha hərwi madzəhuḅe bo a yam dərma. Ta tsətsah ka Yuhana tə gwaday: «Miter, nəmaa giye na, mey!»

¹³ A mbədətay faya a gwadətay: «K̄a təmum wu abəra ka ndo m̄a ze nakə bəy i dala a gwadəkum təmum aye bay.»

¹⁴ Sidzew hay ta tsətsah andza niye dərma: «Ada nəmay na, nəmaa giye mey tey?»

A gwadətay: «K̄a buwum suloy abəra ka ndo ta gədaŋ bay. K̄a rawum me ka ndo hərwi matəme faya bəra suloy bay. Duh həbum na, madagər kurom nakə ta vəlakumeye ka kiye aye.»

¹⁵ Ndo hay ta dazlay mədzele ka wu nakə ma giye bo aye, tə dzalawa mə gər tay tə gwad: «Ma giye Yuhana na, Kəriste.»

¹⁶ Yuhana a gwadətay a nəteye niye tebiye: «Neŋ na, na dzəhuḅiye kurom ha a yam tsa. Ndo mekeleŋ eye ma deyeweye kame ga, neŋgeye na, gədaŋ eye a ze ga. Na sliye mahəndzəde ka təv ŋgay məpəlay ha ləber i tahərak ŋgay bay tebiye. Neŋgeye, ma dzəhuḅiye kurom ha ta Məsəfəre Tsədaŋŋa eye ada ta ako. ¹⁷ Wu mahəve daw andaya mə həlay. Ma ŋgəniye tay ha daw ta dzəndzar. Daw na, ma hayay gər ma həliye na a de. Ada dzəndzar na, ma dziye a ako nakə ma mbatiye dāda bay aye.»

¹⁸ Yuhana a dawatay ha Labara ŋwalak eye tə məvəlatay gədaŋ tə bazlam hay wal wal.

¹⁹ Yuhana kə gay me a Herod hərwi a zla Herodiyad ŋgwas i malamar ŋgay. Ada Yuhana kə gay me ka wu hay wal wal. ²⁰ Herod a səkah ha mäge mənese sa. A gəs na Yuhana a daŋgay.

*Madzəhuḅe i Yesu a yam
Mata 3.13-17; Markus 1.9-11*

* 3:6 Ezay 40.3-5.

²¹ Ma dāba aye Yuhana a dzəhuḅ tay hay ndo hay tebiye a yam na, a dzəhuḅ ha Yesu a yam dərmaḅ. A həlay nakə faya ma dūwuliye me aye na, magərmbəlom a həndək tuwaṅ. ²² Tsa na, Məsəfəre Tsədəṅṅa a mbəzlaw faya, dāre a ṅgatay andza bodobodo. Tsa na, mətsike me a tsənew abəra mə mbəlom a gwad: «Nəkar na, wawa ga. Na wuda kar haladzay. Dərev ga faya ma ṅgwasiye tə nəkar.»

Bəba tate i Yesu hay

Mata 1.1-17

²³ Yesu a dazlay a mäge məsler na, məve ṅgay ma giye kuro kuro mahkar. Ndo hay tə dzala tə gwad neṅgeye na, wawa i Yusufa. Yusufa wawa i Heli ²⁴ Heli wawa i Matat, Matat wawa i Levi, Levi wawa i Melki, Melki wawa i Zanay, Zanay wawa i Yusufa, ²⁵ Yusufa wawa i Matatias, Matatias wawa i Amos, Amos wawa i Nahum, Nahum wawa i Esəli, Esəli wawa i Nagay, ²⁶ Nagay wawa i Maat, Maat wawa i Matatias, Matatias wawa i Semeyin, Semeyin wawa i Zozek, Zozek wawa i Zoda, ²⁷ Zoda wawa i Yohanan, Yohanan wawa i Resa, Resa wawa i Zorobabel, Zorobabel wawa i Salatiyel, Salatiyel wawa i Neri, ²⁸ Neri wawa i Melki, Melki wawa i Addi, Addi wawa i Kozam, Kozam wawa i Elmadam, Elmadam wawa i Er, ²⁹ Er wawa i Zozowe, Zozowe wawa i Eliyezer, Eliyezer wawa i Zorim, Zorim wawa i Matat, Matat wawa i Levi, ³⁰ Levi wawa i Simeyoṅ, Simeyoṅ wawa i Yahuda, Yahuda wawa i Yusufa, Yusufa wawa i Zonam, Zonam wawa i Eliyakim, ³¹ Eliyakim wawa i Meliya, Meliya wawa i Mena, Mena wawa i Matata, Matata wawa i Natan, Natan wawa i Davit, ³² Davit wawa i Zese, Zese wawa i Obed, Obed wawa i Booz, Booz wawa i Salmon, Salmon wawa i Nason, ³³ Nason wawa i Aminadab, Aminadab wawa i Admin, Admin wawa i Arni, Arni wawa i Hesron, Hesron wawa i Fares, Fares wawa i Yahuda, ³⁴ Yahuda wawa i Zakob,

Zakob wawa i Izak, Izak wawa i Abraham, Abraham wawa i Tara, Tara wawa i Nakor, ³⁵ Nakor wawa i Serok, Serok wawa i Ragu, Ragu wawa i Falek, Falek wawa i Eber, Eber wawa i Sala, ³⁶ Sala wawa i Kaynam, Kaynam wawa i Arfadzad, Arfadzad wawa i Sem, Sem wawa i Nuhu, Nuhu wawa i Lamək, ³⁷ Lamək wawa i Matosalem, Matosalem wawa i Henok, Henok wawa i Iyaret, Iyaret wawa i Maleleyel, Maleleyel wawa i Kaynam. ³⁸ Kaynam Wawa i Enos, Enos wawa i Set, Set wawa i Adam, Adam neṅgeye na, Wawa i Mbəlom.

4

*A say a Fakalaw masəpete na Yesu
Mata 4.1-11; Markus 1.12-13*

¹ Ma dāba eye Məsəfəre Tsədəṅṅa a rahay a bo i Yesu na, a ye abəra ka təv i magayam i Yurdum niye. Tsa na, Məsəfəre Tsədəṅṅa eye a ye ha a makulkwandah. ² Mə dāma na, Yesu kə ndza məhəne kuro kuro faḅ, Fakalaw a say masəpete na. Ma məndze niye na, Yesu kə nda wu mənday kwa tsekweṅ bay tebiye. Ka məndəve i məhəne niye hay na, may a wur faya tuk.

³ Tsa na, Fakalaw a yaw ka təv ṅgay, a gwadāy: «Tadə kə ge nəkar Wawa i Mbəlom na, gwadāy a kwar nakay mā təraka wu mənday.»

⁴ Yesu a mbəḅay faya: «Mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na: “Ndo zezey ma ndziye na, ta wu mənday dekdek bay.*”»

⁵ Fakalaw a ye ha ka gər i gəma. Kwayaṅṅa a bəzay ha bəy i məndzibəra tebiye. ⁶ A bəzay ha na, a gwadāy: «Na vəlakeye a nəkar hərwi gədaṅ ta zlele neheye ma bəy i dala neheye tebiye mavəla eye a neṅ. Na sliye faya məvəle kwa a way andza nakə a seṅ aye. ⁷ Tadə ka dəkweṅ gurmets na, na vəlakeye ha tebiye a nəkar.»

⁸ Yesu a mbəḅay faya: «Mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na, a gwad:

* 4:4 Bazlam mapala eye masulo eye 8.3.

“Dəslay ha gər a Bəy Maduweŋ yak Mbəlom, ada ka geye məsler na, a neŋgeye nəte ŋweŋ.†”»

⁹ Fakalaw a ye ha a gəma i Zerolem, ka gər i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Tə ndisl a dəma na, a gwaday a Yesu: «Tadə kə ge nəkar Wawa i Mbəlom sa na, kal ha bo abəra ka gər i gay nakay ka dala. ¹⁰ Hərwi mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na, a gwad: “Mbəlom ma gwadateye a gawla ŋgay hay na, tâ dzəna kar, tâ tsəpa kar. ¹¹ Tâ kəndawa kar, hərwi ada sik yak mâ ndzay a kwar bay.‡”»

¹² Yesu a mbəday faya a gwaday: «Mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na, a gwad: “Kâ dza ha Bəy Maduweŋ yak Mbəlom bay.§”»

¹³ Fakalaw a ndəv ha wewer ŋgay tebiye hərwi masəpete Yesu. Ma dəba eye na, a ye ŋgway abəra ka təv i Yesu hus a pat mekeləŋ eye.

*Yesu a ge məsler ma Galile
Mata 4.12-17; Markus 1.14-15*

¹⁴ Ma dəba eye na, Yesu a mbəda gər a Galile. A ye na, neŋgeye maraha eye ta gədan i Məsəfəre i Mbəlom. Mə dəma na, məzele ŋgay a da zləm a gəma hay tebiye. ¹⁵ A tətikawatay bazlam i Mbəlom a ndo hay mə gay i mađuwule me. Ndo hay tebiye ta zambadaway.

*Ndo i gəma i Nazaret hay ta kərah
Yesu*

Mata 13.53-58; Markus 6.1-6

¹⁶ Ma dəba eye Yesu a lətse, a ye a gəma i Nazaret. Nazaret na, gəma nakə a gəl mə dəma aye. Pat i mazəzukw bo na, a lətse a ye a gay i mađuwule me andza nakə a gawa ha aye. Mə dəma na, a lətse hərwi mədzenge bazlam i Mbəlom. ¹⁷ Tsa na, ti ye naha tə zlayaw dərəwel i Ezay ndo mədə ha bazlam i Mbəlom, tə vəlay. Tsa na, a pəla ha dərəwel niye. A pəla ha na, a huta təv nakə mawatsa eye, a gwad:

¹⁸ «Məsəfəre i Bəy Maduweŋ ka gər ga.

A zla ga, a sləra ga ahaya na, hərwi məzlatayaw Labara Ŋgwalak eye a ndo i mətawak hay.

A sləra ga ahaya na, hərwi mədətay labara i mətəme a ndo i danğay hay.

A sləra ga ahaya hərwi mahəndəkətay na dərə a guluf hay.

A sləra ga ahaya na, mətəme tay ha, ndo neheye faya ta gateye dəretsətseh aye.

¹⁹ Mədə ha məve nakə Mbəlom ma gateye ŋgwalak ŋgay a ndo hay aye na, kə ndislew.* »

²⁰ Yesu a ndəv ha mədzenge andza niye na, a pađa na dərəwel niye. A may ha a ndo məge məsler i gay i mađuwule me niye. Tsa na, a ye a ndza ŋgway. Ndo niye hay tebiye mə gay i mađuwule me aye na, ta zəba ka Yesu.

²¹ Tsa na, Yesu a dazlay mətsikatay, a gwadatay: «Nəkurom neheye faya ka pumay zləm a wu nakə faya na tsikakumeye na, wu nakə na dzaŋga mə Dərəwel i Mbəlom aye na, ba kə ge bo bəgom tsiy.»

²² Ndo niye hay tebiye tə tsik faya, tə gwad: «Ndo nakay na, lele.» Ada Bazlam i Yesu niye a tsikatay aye na, bazlam niye ŋgwalak eye a gatay hərbaəbəkka. Tə gwad: «Neŋgeye na, wawa i Yusufa na gwad bəda?»

²³ Yesu a gwadatay sa: «Ta dedek, nəkurom ka tsikuməneye bazlam i dzeke nakay anaŋ aye. Ka gweduməneye: “Nəkar ndo mətəme ha ndo, təma ha bo yak aye tey.” Nəmaa tsəne wu neheye ka ge ma Kafənahum aye. Anəke na, ge ma gəma yak andza neheye ka ge ma Kafənahum aye dərmağ.»

²⁴ Tsa na, a gwadatay sa: «Sərum ha ndo mədə ha bazlam i Mbəlom na, kwa nəte ta təma na ma gəma ŋgay nakə tə wa na mə dəma aye bay.

²⁵ Sa tsa na, sərum ha ahəl i Eliya

† 4:8 Bazlam mapala eye masulo eye 6.13. ‡ 4:11 Dəmes hay 91.11-12. § 4:12 Bazlam mapala eye masulo eye 6.16. * 4:19 Ezay 61.1-2.

ndo i maslaŋ i Mbəlom na, madakway i ŋgwas hay haladzay ma Israyel. Ahəl niye na, yam kə pa bay məve mahkar ta kiye məkwa. Mandərzlaŋ bagwar eye a ge ka dala niye tebiye. ²⁶ Madakway i ŋgwas hay andaya ma Israyel, ane tuk na, Mbəlom kə slər Eliya a gay i madakway i ŋgwas hay kwa nəte bay tebiye. Ane tuk na, Mbəlom a slər Eliya na, a gay i madakway i ŋgwas wuray a ndzawa ka dala i Səripta ma gəma i Sidon.† ²⁷ Ahəl i Elize ndo məde ha bazlam i Mbəlom na, ndo madəgwada eye hay haladzay ka dala i Israyel. Mbəlom kə mbəl tay ha ndo niye madəgwada eye hay kwa nəte bay, a mbəl ha na, Namaŋ ndo i gəma i Siri.‡»

²⁸ Ndo niye hay tebiye mə gay i mađuwule me aye tə tsəne bazlam ŋgay niye na, a ndalatay haladzay. ²⁹ Tsa na, tə lətse, tə pay həlay a Yesu. Ti ye ahaya abəra ma wuzlahgəma, ti ye ha a gər i mahəmba i Nazaret. Gəma i Nazaret ma geye na, ka mahəmba eye niye. Tə tsal ha a dəma na, hərwi madzəgəda ahaya a zavay. ³⁰ Ane tuk na, Yesu a ye mə walaŋ tay tsərid tsərid a ye ŋgway.

Yesu a mbəl ha ndo nakə məsəfəre lele bay mə bo aye
Markus 1.21-28

³¹ Ma dəba eye na, Yesu a lətse a ye a Kafernahum. Kafernahum na, wuzlahgəma i Galile. Pat i mazəzukw bo na, pat pat a tətikawatay a ndo hay. ³² Ndo hay tə tsəne matətike ŋgay niye na, a gatay hərbaəkka. Hərwi matətike ŋgay nakə a tətikatay aye ta məzlaə eye.

³³ Azlakwa bay mə gay i mađuwule me niye na, ndoweye andaya gər a vuway. A wuda ta gədaŋ kələrri, a gwad: ³⁴ «Nəkar Yesu ndo i Nazaret, mey yak ka nəmay na, mey? Ka yaw na, mata dze may ha daw? Nəkar way na, na sər ha lele: Nəkar na, ndo nakə tsədaŋna Mbəlom a sləraw aye!»

³⁵ Tsa na, Yesu a gay me, a gwadaŋ: «Ndza dīkdīk! Dara abəra mə bo i ndo nakay!»

Tsa na, fakalaw a kal ha ndo niye kame i ndo niye hay bərra. Tsa na, a ndohwaw abəra mə bo i ndo niye. Kə gay wuray a ndo niye kwa tsekweŋ bay. ³⁶ Ka təv niye na, a gatay a ndo hay daək daək, hərbaəkka. Tə gwad mə walaŋ tay: «Eh! Eh! Nakay na, bazlam waray! Nakay i ŋgay na, ndo waray a tsik me ta məzlaə eye! A gatay me ta gədaŋ a məsəfəre lele bay eye hay na, tə gəsay me ada tə ndohwaw abəra mə bo ndo nakay aye!»

³⁷ Labara i Yesu a da a zləm ma gəma niye tebiye.

Yesu a mbəl tay ha ndo hay abəra ma dəvats tay hay wal wal

Mata 8.14-17; Markus 1.29-34

³⁸ Ma dəba eye na, Yesu a yaw abəra mə gay i mađuwule me niye. A həl bo a ye a gay i Simoŋ. A ye naha na, mese i Simoŋ lele bay. Marabaraə a gay haladzay. Tsa na, tə gwadaŋ a Yesu: «Marabaraə a gay a mese i Simoŋ, dzəna na tey!» ³⁹ Yesu a lətse, a ye ka təv ŋgay. A ye naha na, a guduk faya. A ŋgərəz ka marabaraə niye ta gədaŋ. Tsa na, marabaraə niye a ndala abəra ka ŋgwas niye. Kwayaŋna a gatay mbəlok.

⁴⁰ Ma dəba eye pat a dəd na, ndo hay tə həlayaw ndo neheye dəvats mə bo tay tebiye a Yesu. Kwa slala i dəvats waray waray na, tə həlayaw a Yesu. Yesu a pa fataya həlay nəte nəte tay eye. A mbəl tay ha abəra ma dəvats tay niye hay. ⁴¹ A həhar fakalaw hay abəra mə bo i ndo hay haladzay dərma. Fakalaw niye hay ta wuda, tə gwadaŋ: «Nəkar na, Wawa i Mbəlom!»

Ane tuk, na, Yesu a ŋgərəz fataya. A gwadaŋ: «Kā tsikum me bay.» Hərwi nəteye na, tə sər ha Yesu na, Kəriste.

Yesu a da ha bazlam i Mbəlom mə gay i mađuwule me
Markus 1.35-39

† 4:26 1 Bəy hay 17.8-16. ‡ 4:27 2 Bəy hay 5.1-14.

⁴² Dære a tsada kwayan̄na na, Yesu a lətse a ndohwaw, a yaw abəra mə gay. A ye dərən̄ abəra ma wuzlahgəma. A ye a təv nakə ndəray andaya mə dəma bay aye. Ndo hay haladzay ta zəba dərə na, ta ŋgatay a Yesu bay. Tsa na, ta pəla na. Tə huta na Yesu na, a satay Yesu m̄a ye fataya abəra bay, m̄a ndza ta nəteye huya.

⁴³ Ane tuk na, Yesu a gwadatay: «Na diye a gəma mekeleŋ eye hay, na ta datay ha Labara Ŋgwalak eye i Bəy i Mbəlom dərma. Mbəlom a sləra ga ahaya na, hərwiye.»

⁴⁴ Tsa na, a lətse, a ye a dawa ha bazlam i Mbəlom mə gay i maduwule me neheye ka dala i Yahuda aye.

5

Makurre i gawla i Yesu hay

Mata 4.18-22; Markus 1.16-20

¹ Pat wuray na, Yesu a ye ka me i dəlov i Genesaret. A ye na, a lətse ka me i dəlov i Genesaret niye. Ka təv eye niye na, ndo hay haladzay faya ta lawariye na hərwi mətsəne bazlam i Mbəlom.

² Yesu a ŋgatay a kwalalaŋ i yam hay sulo ka dəkakal. Ndo məgəse kələf hay tə mbəzlaw abəra mə dəma, faya ta bariye gadaŋ tay hay. ³ Tsa na, Yesu a ye, a tsal a kwalalaŋ i yam neŋged. Kwalalaŋ i yam niye na, i Simon. Tsa na, a gay amboh a Simon, a gwaday: «Amboh, həndzəd ga ha tsekweŋ a bəra ka dəkakal.» Simon a ge ha andza niye. Yesu a ndza a kwalalaŋ i yam niye na, a pa bo ka matətikatay bazlam i Mbəlom a ndo niye hay.

⁴ A ndəv ha matətikatay a ndo hay na, a gwaday a Simon: «Həndzəd ha kwalalaŋ i yam dərən̄, a təv nakə sīdūk aye, a wuzlah i dəlov. Ka ye ha na, nəkar ta ndo məpaka bəzay yak hay kalum gadaŋ kurom hay a yam hərwi məgəse kələf.»

⁵ Simon a mbəday faya, a gwaday: «Ŋgalaka, nəmaa ye gər haladzay ta həvad hərwi məgəse kələf ada kwa nəte nəmaa gəs bay. Aya ane nəkar ka

tsiken, n̄a ge sa na, na kaliye gadaŋ hay a yam.»

⁶ Tsa na, tə kal gadaŋ tay niye hay a yam. Tə kal a dəma na, kələf hay ti ye a gadaŋ tay niye hay haladzay. Gadaŋ tay niye hay a dazlay a maŋgəzlehe ndərtsətse hərwi kələf kə rah a dəma ka zal naha. ⁷ Tsa na, tə gatay naha wiyaw a mandala tay neheye mə kwalalaŋ i yam neŋged aye hərwi ada t̄a yaw t̄a dzəna tay tey. Mandala tay niye hay ti yaw. Tə vaha ahaya gadaŋ niye hay abəra ma yam. Tə rah ha, kwalalaŋ i yam niye hay sulo aye tə kələf. Kwalalaŋ i yam niye hay ta sər masəleme a huđ i yam hərwi maraha eye hay haladzay.

⁸ Simon Piyer a ŋgatay andza niye na, a ye a dəkway gurmets a huvo a Yesu. A gwaday: «Do wu yak abəra ka təv ga Bəy Maduweŋ, hərwi neŋ na, ndo i mezeleme!»

⁹ Simon a dzədzar haladzay. Ndo niye hay nəteye dziye ta dzədzar andza Simon dərma. Ta dzədzar na, hərwi kələf niye tə gəs haladzay aye. ¹⁰ Andza niye, ndo məpay bəzay a Simon, ta dzədzar dərma. Ndo neheye tə paway bəzay a Simon aye na, Yakuba ta Yuhana wawa i Dzebede hay.

Ane tuk na, Yesu a gwaday a Simon: «K̄a dzədzar bay. Nəkar na, ka ta həlaweye ndo hay ka təv ga.»

¹¹ Tsa na, tə ma tay ahaya kwalalaŋ i yam tay hay ka dəkakal. Tə gər ha wu tay niye hay tebiye tə pay bəzay a Yesu.

Yesu a mbəl tay ha ndo i dāvats hay ada a pəsətay ha mezeleme

Mata 8.1-4; Markus 1.40-45

¹² Pat wuray na, Yesu a ye a wuzlahgəma wuray. Ahəl nakə neŋgeye mə dəma aye na, paf ndo wuray madəgwada eye a ye naha. A ŋgatay a Yesu na, a kal ha bo kame ŋgay. Dəbuz da'ar ka dala, a gay amboh a Yesu, a gwaday: «Ŋgalaka, tadə kə saka na, ka sliye faya matəre ga ha tsədan̄na.»

¹³ Yesu a tsəne andza niye na, a nduda ha həlay ŋgay, a lamay. Tsa na, a gwaday: «A seŋ na, təra tsədan̄na!»

Kwayan̄na dāvats i madəgwede a ndala abəra ka ndo niye.

¹⁴ Yesu a gwad̄ay: «Tsəne lele: Kā tsik wu nakay a ndəray bay. Ane tuk na, do ta bəzay ha bo a ndo māvəlaway wu a Mbəlom ada vəl wu nakə Musa a tsik aye hərwi məd̄atay ha a ndo hay tebiye na, ka tərā tsədan̄na.»

¹⁵ Kwa andza niye bəbay na, labara i Yesu a dā a zləm haladzay. Ndo hay haladzay tə hayawa gər ka təv ŋgay hərwi məpay zləm a bazlam ŋgay. Siye hay ti yawa ka təv ŋgay hərwi ada mâ mbəl tay ha abəra ma dāvats tay hay.

¹⁶ Ane tuk na, Yesu na, a yawa a təv neheye dərəŋ aye. A yawa a dəma mata duwule me.

*Yesu a mbəl ha ndo matəra eye
Mata 9.1-8; Markus 2.1-12*

¹⁷ Pat wuray na, Yesu faya ma tətikateye a ndo hay. Farisa hay ta ndo məd̄zan̄gawa bazlam i Mbəlom mapala eye, nətəye andaya dərma. Ti yaw na, ma gəma neheye ka dala i Galile aye tebiye, ma Zerozelem ada abəra ma Yahuda. Yesu a mbəlaway tay ha ndo i dāvats hay ta gədan̄ i Bəy Maduweŋ Mbəlom.

¹⁸ Ahəl nakə Yesu faya ma tətikateye a ndo hay aye na, ndo hay, tə zlay naha ndo wuray matəra eye madzawa eye ka slələh. Ta pəla tsəved mede ha məpe kame i Yesu.

¹⁹ Ane tuk na, ta huta tsəved mede məfələkwa ha a gay bay, hərwi ndo hay haladzay ka tsəved. Tsa na, tə tsal ka gər i gay niye. Tə sləl bəd dəgerger tə Yesu. Tə mbəzla ha ndo niye ta slələh eye dzay tə walaŋ i ndo niye hay kame i Yesu. ²⁰ Yesu a ŋgatay a məd̄zal gər i ndo niye hay na, a gwad̄ay a ndo matəra eye niye: «Dzam ga, na pəsaka ha mezeleme yak hay.»

²¹ Ndo məd̄zan̄gawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay tə tsəne bazlam i Yesu niye na, tə tsik mə walaŋ tay, tə gwad̄: «Nakay na, ndo waray i ŋgay a tsalay ka gər a Mbəlom aye! Way nakə dā məpəsay ha mezeleme a ndo na, way. Maa

sla məpəsay ha mezeleme a ndo na, Mbəlom nətə ŋgweŋ bəna, way?»

²² Tsa na, Yesu a sər wu nakə tə dzala mə gər tay aye, a gwad̄atay: «Ka dzalum andza niye mə gər kurom na, hərwi mey? ²³ Maa da me məgwede: “Mezeleme yak kə pəsa” na, waray, kəgəbay “Lətse, do” na, maa da me mə dəma na, waray? ²⁴ A seŋ na, sərurum ha neŋ Wawa i Ndo na, gədan̄ ga andaya məpəsətay ha mezeleme a ndo hay ka məndzibəra.»

Tsa na, a gwad̄ay a ndo matəra eye: «Faya na gwad̄akeye, lətse, zla slələh yak do a mətəgay!»

²⁵ Kwayan̄na ndo niye a lətse hurum kame i ndo niye hay tebiye. A zla slələh ŋgay niye tə zla ahaya. A ye kame i ndo niye hay duwak duwak tə mazambad̄ay a Mbəlom. A ye a mətəgay.

²⁶ Ndo niye hay mbərzəzza aye tə ŋgatay andza niye na, a gatay hərbəbəkka. Ta zambad̄ay a Mbəlom. Tə dzəd̄zar haladzay ada tə gwad̄: «Bəgom na, ka ŋgatakway a wu məge masuwayan̄ eye!»

Yesu a zalay a Levi

Mata 9.9-13; Markus 2.13-17

²⁷ Ma dəba eye na, Yesu a lətse a yaw abəra mə gay niye. Yesu faya ma diye na, a ŋgatay a ndo matsekele dzan̄gal mandza eye ka təv i məsler ŋgay. Ndo niye na, tə zalay Levi. Yesu a gwad̄ay: «Dara, peŋ bəzay!» ²⁸ Tsa na, Levi a lətse, a gər ha wu ŋgay hay tebiye, a pay bəzay a Yesu.

²⁹ Ma dəba eye ti ye a gay i Levi. Ti ye naha na, Levi a datay wu mənday. Tə nda wu mənday niye na, nətəye haladzay tə ndo matsekele dzan̄gal ha ada tə siye i ndo hay haladzay.

³⁰ Farisa hay ta ndo məd̄zan̄gawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə ŋgatay a Yesu faya ma ndiye daf ta ndo i mezeleme hay na, tə tsik faya wu nakə lelebay aye. Tə gwad̄atay a gawla i Yesu hay: «Ka ndayum wu mənday ada ka sum wu ka təv manətə eye ta ndo matsekele dzan̄gal hay

ada ta ndo i mezeleme hay na, hārwi mey?»

³¹ Yesu a tsāne bazlam tay niye na, a mbədatay faya, a gwadatay: «Ndo neheye wuray a gatay bay nətēye zayzay aye na, ta pəliye ndo i sidem bay. Mata pəle ndo i sidem na, ndo neheye dāvats eye hay aye. ³² Na yaw məzalətay a ndo neheye tə gwaday a gər nətēye ŋwalak eye hay aye bay, ane tuk na, məzalətay a ndo i mezeleme hay dūh, hārwi ada tā mbəda ha mede tay.»

*Wu wedeye ta wu guram eye
Mata 9.14-17; Markus 2.18-22*

³³ Ta tsatsah ka Yesu, tə gwaday: «Gawla i Yuhana ta gawla i Farisa hay tə gawa daliyam ada ta dūwulawa. Ane tuk na, gawla yak hay i tay tə ndayawa wu mənday ada tə sawa wu mase na, kəkay?»

³⁴ Yesu a mbədatay faya: «Ka dzalum na, nətēye na, ta giye daliyam daw? Ta giye bay hārwi nətēye na, andza mə magurlom i məzle dahəlay. Ahəl nakə zal i dahəlay ka təv tay mba aye na, ndo neheye mazala eye a magurlom i məzle dahəlay na, ta giye daliyam bay. ³⁵ Ane tuk na, pat eye ma slaweye na, ta gəsiye fataya abəra zal i dahəlay niye. Pat eye niye na, ta giye daliyam tuk.»

³⁶ Yesu a tsikatay dzeke nakay sa. A gwadatay: «Dada ndəray ma dəsiye peteked wedeye mətēpe ka peteked guram eye bay. Hārwi tadə ta tapa peteked wedeye ka guram eye na, peteked wedeye ma ŋərdiye ha peteked guram eye niye. Ta nasiye ha peteked wedeye. Peteked wedeye ta guram eye ta diye ka bo bay. ³⁷ Sa na, ndo ma mbədiye guzom lelem eye a gwezem i həzlay guram eye bay na, ka sərūm təbədew? Hārwi ta mbəda a dəma na, guzom niye lelem eye kə kwasa na, həzlay guram eye ma ndohwiye. Guzom dərma səkth ma mbədiye ka dala ada gwezem ma nasiye. ³⁸ Ane tuk na, guzom lelem eye ta mbədiye na, a gwezem i həzlay

wedeye dərma. ³⁹ Sərūm ha ndo kə sa guzom makwasa eye na, ma dəba eye na, ma siye lelem eye sa bay. Hārwi tə gwad: «Guzom makwasa eye na, lele.»»

6

*Yesu na, a ləvay gər a pat i mazəzukw bo
Mata 12.1-8; Markus 2.23-28*

¹ Pat i mazəzukw bo na, Yesu ta gawla ŋgay hay ti ye ta guvah wuray. Ma guvah eye niye tə ge a dəma na, wuye andaya tə zalay bəle. Gawla i Yesu hay tə həb wu niye. Ta gugwah na wu niye ada tə nda.

² Siye i Farisa hay ta ŋgatay. Tsa na, tə gwadatay: «Ka gum wu nakə bazlam i Mbəlom mapala eye a ge faya me pat i mazəzukw bo aye na, hārwi mey?»

³ Yesu a mbədatay faya a gwadatay: «Dada ka dzangum wu nakə Davit a ge ahəl niye aye təbədew? May a wur faya ta ndo ŋgay hay. ⁴ Tsa na, a ye, a fələkwa a madzawadzawa i mədəslay ha gər a Mbəlom. A ye naha, a zla makwala nakə tə vəlay a Mbəlom aye. A nda. A vəlatay a ndo ŋgay hay dərma, tə nda. Bazlam i Mbəlom mapala eye a vəl tsəved ka mənde na, a ndo məvəlaway wu a Mbəlom dekdek bədaw?»

⁵ Yesu a gwadatay sa: «Maa ləvay gər a pat i mazəzukw bo na, Wawa i Ndo.»

Yesu a mbəl ha ndo wuray maməta həlay eye

Mata 12.9-14; Markus 3.1-6

⁶ Pat eye andaya pat i mazəzukw bo na, Yesu a ye a gay i maduwule me. A ye naha a pa bo ka matətikatay a ndo hay. Mə dəma na, ndoweye andaya həlay i mənday ŋgay maməta eye. ⁷ Mə gay i maduwule me niye na, ndo mədangawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay nətēye andaya. Faya ta zəbiye ka Yesu. Tə dzala mə gər tay, tə gwad: «Zəbakwa faya lele, ŋgatay ma mbəliye ha ndo nakay maməta həlay eye pat i mazəzukw bo

* 6:3 1 Samuyel 21.2-7.

daw?» Tə tsik andza niye na, hərwi məhəle faya bəra suwat.

⁸ Ane tuk na, Yesu a sər ha mədzal gər tay. A gwaɗay a ndo niye həlay ngay maməta eye: «Lətse, do, lətse ka niye, kame i ndo hay tebiye.» Ndo niye a lətse ka niye.

⁹ Tsa na, Yesu a gwaɗatay: «Na tsətsahiye fakuma: Bazlam kway ma-pala eye a vəl tsəved məge na, mey? A gwaɗ: Gum ngwalak pat i mazəzukuw bo tsukuɗu, gum na, sewed daw? Məmbəle ha ndo pat i mazəzukuw bo tsukuɗu məgər ha mâ mət daw?» Ane tuk na, ta mbəɗay faya bay.

¹⁰ Yesu a zəba fataya. Tsa na, a gwaɗay a ndo niye həlay maməta eye «Nduda ha həlay yak.»

A nduda ha na, həlay ngay a mbəl a təra lele suwud suwud.

¹¹ Tsa na, a ndalatay a ndo mədzanɗawa bazlam i Mbəlom ma-pala eye ta Farisa hay. Tə tsik ma walaɗ tay ta hutiyə tsəved ka məkəde Yesu na, kəkay.

*Yesu a pala ndo i maslaɗ ngay hay
Mata 10.1-4; Markus 3.13-19*

¹² Ahəl niye Yesu a ye, a tsal a tsaholok hərwi maɗuwule me. A ndza ma tsaholok niye huyup ka maɗuwulay naha me a Mbəlom.

¹³ Dəre a tsada na, a zalatay a gawla ngay hay ka təv ngay. Ti ye naha. Tsa na, a pala mə walaɗ tay niye ndo kuro gər eye sulo. A zalatay ndo i maslaɗ hay.

¹⁴ Nətəye na: Simoɗ nakə a pa faya məzele Piyer aye, ta malamar ngay Aɗdərə, Yakuba ta Yuhana, Filip ta Bartelemi, ¹⁵ Mata ta Tomas, Yakuba wawa i Alfe, Simoɗ ndo məge vərəm hərwi dala ngay, ¹⁶ Yuda wawa i Yakuba, Yudas Iskariyot ndo məge daf ka Yesu.

*Yesu ta ndo hay haladzay
Mata 4.23-25*

¹⁷ Yesu ta gawla ngay niye hay, tə mbəzlaw abəra ma tsaholok niye. Ti yaw tə ndza ka təv eye andaya barbara eye fatata. Gawla ngay hay ka təv eye niye haladzay. Ndo hay haladzay mbərzəzza andaya ka təv eye

niye dərmak. Ndo niye hay na, ti yaw abəra kwa ma Zerozelem ka dala i Yahuda ada mə Tir ta Sidonɗ gəma neheye tə mbay naha a bəlay aye.

¹⁸ Ndo niye hay ti yaw ka təv ngay na, mata pay zləm a bazlam ngay ada hərwi mâ mbəl tay ha abəra ma dəvats tay hay wal wal. Ndo neheye məsəfərə lele bay eye hay mə bo tay aye na, kə mbəl tay hay. ¹⁹ Kwa way a pəla tsəved məlamay nets tsa hərwi gədaɗ a yaw abəra mə bo ngay. Ndo neheye ta lamay aye na, a mbəl tay ha tebiye.

Ngama ta marava

Mata 5.1-12

²⁰ Yesu a zəba ka gawla ngay hay na, a gwaɗatay:

«A nəkurom ndo i mətawak hay, ngwasum

hərwi Bəy i Mbəlom na, i kurom.

²¹ A nəkurom neheye may a wur fakuma anəke aye, ngwasum hərwi Mbəlom ma vəlakumeye wu nakə a sakum aye.

A nəkurom neheye faya ka tuwum-eye anəke aye, ngwasum hərwi ka ta ngwasumeye.

²² Nəkurom neheye ndo hay faya ta gakum eye dəretsətseh aye, kwa ta kal kurom ha, kwa ta tsadəkum, kwa ta tsik fakuma wu nakə lele-bay eye hərwi nakə ka dzalum ha Wawa i Ndo aye na, ngwasum.

²³ Aza pat nakə wu neheye ta ndza-kum a gər aye na, mbərzlum tə mənɗwese eye hərwi Mbəlom ma ta vəlakumeye magogoy kurom bagwar eye mə mbəlom.

Aya ane, sərūm ha na, bəba tətə tay hay tə gatay a ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay na, andza niye.

²⁴ A nəkurom ndo i zlele hay, dəretsətseh ka gər kurom hərwi 6a ka hutum magogoy kurom tsiy.

²⁵ A nəkurom neheye hawa i wu a gakum bay aye wu kurom

andaya anəke haladzay aye, dāretsətseh ka gər kurom hārwi may ma ta wuriye fakuma.

A nəkumom neheye faya ka ŋgwasumeye anəke aye, dāretsətseh ka gər kurom hārwi ka ta ndzumeye ta mədzał gər aye ada ka tuwumeye.

²⁶ A nəkumom neheye ndo hay tə gwad fakuma nəkumom ŋgwalak i ndo hay aye, dāretsətseh ka gər kurom.

Hārwi bəba təte tay hay tə gwadawa ka ndo neheye tə gwad nətəye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom aye ta səpatawa ndo hay ahəl niye na, andza niye.»

Wudum ndo mənə dāre kurom hay Mata 5.38-48, 7.12

²⁷ «Ane tuk na, na tsikakumeye a nəkumom neheye faya ka puməneye zləm aye: Wudum ndo mənə dāre kurom hay. Gumatay ŋgwalak a ndo neheye tə nakum dāre aye. ²⁸ Pum ŋgama ka ndo neheye faya ta vəlakumeye mezeleme aye. Duwulumay me a Mbəlom hārwi ndo neheye faya ta gakumeye dāretsətseh aye.

²⁹ «Tadə ndoweye kə faka ka maholom na, mbədəy ha maholom i diye neŋged. Ndowneye ka buwa faka abəra kələmedze yak na, gər ha mā zla na faya məkelkabo yak i huđ aye.

³⁰ «Ndo ka tsətsah fakaya wu na, vəlay ada tadə ndoweye kə zla faka abəra wu yak na, kə tsətsah faya bay.

³¹ «Ka gwadum ndo hay tə gakum ŋgwalak na, gumatay ŋgwalak a ndo hay dərmał.

³² «Kə wudum ndo neheye ta wudə kurom aye dekdek bay. Tadə ka wudum ndo neheye ta wudə kurom aye dekdek na, ka dzalum na, ka hutumeye merəbe kurom daw? Kwa ndo i mezeleme hay ta wudə ndo neheye ta wudə tay ha aye dərmał!

³³ Ada tadə ka gumatay ŋgwalak a ndo neheye faya ta gakumeye ŋgwalak aye

dekdek na, ka dzalum na, ka hutumeye merəbe kurom daw? Kwa ndo i mezeleme hay na, tə ge andza niye.

³⁴ «Tadə ka vəlumatəye wu a ndo neheye ka sərūm ha nətəye ta sliye məmakum ha aye na, ka dzalum na, ka hutumeye merəbe kurom daw? Kwa ndo i mezeleme hay tə vəlawa wu na, a ndo i mezeleme hay andza nətəye hārwi ada tə matay ha andza nakə tə vəlatay aye! ³⁵ Duh bay, wudum ndo mənə dāre kurom hay! Gumatay ŋgwalak. Ka vəlumatay wu na, kə gwadum tə makum ha a dəma bay. Mbəlom ma ta vəlakumeye a dəma magogoy kurom na, haladzay. Nəkumom ka ta tərūmeye wawa i Mbəlom Fetek. Hārwi neŋgeye na, a wudə ndo i həzay hay ta ndo i sewed hay dərmał. ³⁶ Tərūm ndo məge ŋgwalak hay andza Bəba kurom Mbəlom, neŋgeye ndo i ŋgwalak.

Kə gumatay sariya a ndo hay bay Mata 7.1-5

³⁷ «Kə gum sariya ka ndo bay. Mbəlom dərmał ma gakumeye sariya bay. Kə rawum me ka ndo hay bay. Mbəlom bəbay ma rawiye fakuma me bay. Pəsumatay ha mənese a ndo hay, Mbəlom dərmał ma pəsakumeye ha mənese kurom.

³⁸ «Vəlumatay wu a ndo hay, Mbəlom dərmał ma vəlakumeye. Mbəlom ma vəlakumeye na, ma rahakumeye ha lele. Ma dzədzakakumeye ha a gwezem kurom hay na, madzədzeke madzədzeke. Mbəlom ma ləvakumeye wu tə wu nakə ka ləvawumatay ha wu a ndo hay aye dərmał.»

³⁹ Yesu a tsikatay ta dzeke mekeleŋ eye sa, a gwadətay: «Guluf ma sliye məgəsay həlay a guluf neŋged daw? Nətəye salamay tay eye ta dədiye a bəd. ⁴⁰ Ndo nakə faya ma tətikiye wu aye na, ma ziye ndo matətikay wu bay. Ane tuk na, ndo nakə faya ta tətikay wu kə sər tsiy na, ma təriye andza ndo matətikay wu.»

⁴¹ A gwadətay sa: «Nəkar na, ka ŋgatay a tsakwal mə dāre i malamar

yak. Ane tuk na, mayako nakə mə dəre yak aye ka ngatay bay na, hərwi mey? ⁴² Kəkay, ka sliye mægweđe: “Malamar ga, ehey nâ zlaka ahaya tsakwal abəra mə dəre yak” na, dūh i yak aye mayako gəlawwa ka ngatay bay na, kəkay? Nəkar ndo i bəbək, lah faya məzle ahaya mayako abəra mə dəre yak təday ada ka ngateye a dəre kwetseh kwetseh. Ka zlaya ahaya tsakwal abəra mə dəre i malamar yak tuk.»

Dərizl i gərdaf ta hohway ngay eye hay

Mata 7.16-20, 12.33-35

⁴³ Yesu a gwadətay sa: «Sərum ha na, dərizl i gərdaf lele eye na, ma wiye hohway i dərizl i gərdaf nakə lele bay aye bay, andza niye dərizl i gərdaf lele bay eye ma wiye hohway i gərdaf nakə lele eye bay aye. ⁴⁴ Ka sarakwa ka bo abəra dərizl i gərdaf hay ta hohway tay hay. Ka slumeye faya manğəle hohway i gurov abəra ka wuradak bay ada ka slumeye manğəle hohway i təroz abəra ka dzəgew bay. ⁴⁵ Sərum ha na, ndo nakə ngwalak eye na, ma giye wu ngwalak eye hay hərwi mə dərev ngay na, wu neheye ngwalak eye dərmak. Ndo nakə sewed eye na, ma giye wu neheye sewed eye hərwi dərev ngay maraha eye tə wu neheye sewed eye. Hərwi kwa way a ndohwa ahaya na, wu nakə maraha eye mə dərev ngay aye.»

Gay hay sulo

Mata 7.24-27

⁴⁶ Yesu a gwadətay sa: «Ka zalumen a neñ “Bəy Maduweñ, Bəy Maduweñ” na, hərwi mey? Ada wal faya ka gumeye wu nakə na tsikakum aye bay sa tuk na, kəkay? ⁴⁷ Tsənum, na dəkumeye ha ndo nakə a peñ bəzay ta dədik aye. Neñgeye na, a pay zləm a bazlam ga lele. Kə pay zləm na, a ge ha məsler tə bazlam nakə a tsəne aye. ⁴⁸ Neñgeye a ndzəkit bo na, ta ndo nakə a say madəzle gay aye. A dazlay na, a la na mədok i gay siduk lele. A ndəv ha məle na, a dəzla ahaya

mədok i gay ngay niye ma bəd tə kwar lele. Tsa na, a ngar na gay niye tuk. Yam a pa na, mazaw a yaw ngəf ka gay ngay niye na, dāda a mba faya mambəzle ha bay, hərwi madəzla eye lele. ⁴⁹ Aya ane tuk na, ndo nakə a tsəne bazlam ga ada kə ge ha məsler bay na aye, neñgeye dərmak a ndzəkit bo ndo nakə a say mäge gay aye. Ane tuk na, a dazlay kwayanña ze məle na mədok eye. A pa na mədok eye təhas ka dala tsa. A ndəv na, yam a pa. Mazaw i magayam hay ngəf ti yaw ka gay niye na, kwayanña bərem a mbəzl, tsekək yam a həl na gay niye. A mbəzl na, liyeh liyeh kwa tsekweñ ka ləkaw bay.»

7

Gədan i Yesu a ze mədahan

Mata 8.5-13

¹ Yesu a ndəv ha mətsikatay a ndo niye hay ka təv ngay aye na, a həl bo a ye a Kafernahum.

² Ma Kafernahum na, ndo i Roma wuray andaya neñgeye bagwar i sidzew. Ndo i məsler ngay andaya a wudə na haladzay. Ndowne niye na, bo a wur faya haladzay. ³ Bagwar i sidzew niye a tsəne ndo hay faya ta tsikiye ka Yesu na, a slər ndo hay mə walañ i madugula i Yahuda hay. A slər tay ha na, hərwi ada t̄a zalayaw m̄a yaw m̄a mbəl ha ndo i məsler ngay niye.

⁴ Ndo niye hay ti ye, tə ndisl ka təv i Yesu na, ta dazlay məgay amboh haladzay. Tə gwadəy: «Bagwar i sidzew may a gwadəka: “Dara mbələñ ha ndo i məsler ga tey.” Ka ye, ka dzəna na ndowne niye na, lele. ⁵ Neñgeye na, ndo lele eye. A wudə slala kway haladzay. Ada maa dəzlakway gay i maduwule me na, neñgeye.»

⁶ Yesu a tsəne andza niye na, a lətse, ti ye ka bo dziye. Mazlambar nəteye bəse tə gay i bagwar i sidzew. Bagwar i sidzew niye a slərəw ndo hay ka təv i Yesu. Ti yaw tə gwadəy: «Bəy Maduweñ, tə gwadəka na, k̄a ye gər madayaw sa bay. Neñ na sla d̄a, nəkar k̄a ye a gay ga bay. ⁷ Hərwi niye, neñ

härenj na sla mede naha ka tøv yak bay. Ane tuk na, ka tsik bazlam yak nôte na, ndo i mäsler ga ma mbäliye segey. ⁸ Neñ na, faya na rəhay ha gər a bagwar ga ada sidzew ga hay ta rəhen ha gər dərma. Na gwadāy a ndo nôte mə walañ tay “Do!” na, ma diye. Na gwadāy a ndo neñged “Dara!” na, ma deyeweye. Na gwadāy a beke ga “Ge nakay!” na, ma giye.»

⁹ Yesu a tsəne bazlam i bagwar i sidzew niye na, a yay a gər lele. A mbədə me a diye i ndo neheye ta zəngal naha aye. A gwadātay: «Sərum ha na, dāda neñ na huta slala i mədzañ gər nakay bay, kwa ma Israyel.»

¹⁰ Tsa na, ndo neheye tə sləra tay ahaya aye ta mbədə gər a gay i bagwar i sidzew niye. Ti ye naha na, ndo i mäsler i sidzew niye kə mbəl tsiy. Neñgeye zay zay!

¹¹ Ma dəba eye na, Yesu a ye a gəma eye andaya tə zalay Nay. Gawla ŋgay hay tə ndo hay haladzay tə pay bəzay. ¹² Ahəl nakə mazlambar ta ndisliye ta fələkwiye a wuzlahgəma niye na, tə dzəgər ta ndo hay faya ta zliye mədahan ta diye ha ka me tsəvay. Maa mət na, wawa i madakway i ŋgwas wuray. Wawa ŋgay na, nôte eye niye. Ndo i gəma niye haladzay tə laka na ŋgwas niye ka da tsəvay.

¹³ Yesu a ŋgatay na, madakway i ŋgwas niye a gay mə bo, a gwadāy: «Kā tuwa sa bay.» ¹⁴ Tsa na, a ye a lamay a hubok niye faya ta zliye ha mədahan aye. Ndo məzle mədahan hay tə lətse. Yesu a gwad: «Gawla, faya na gwadakeye, lətse!»

¹⁵ Mədahan niye a lətse, a ndza. Tsa na, a dazlay a mətse me. Yesu a zla na a vəlay a may ŋgay.

¹⁶ Ndo niye hay tebiye ka tøv eye niye ta dzədar. Nəteye tebiye ta zambadāy a Mbəlom, tə gwad: «Ndo mədə ha bazlam i Mbəlom bagwar eye ki yaw a walañ kway! Mbəlom ki yaw madzəne ndo ŋgay hay.»

¹⁷ Wu niye Yesu a ge aye a da zləm ka dala i Yahuda tebiye ta dala neh-eye a mbay naha aye.

Yesu ta Yuhana Mata 11.2-19

¹⁸ Gawla i Yuhana hay ta təkər wu neheye Yesu a ge aye a Yuhana. Yuhana a tsəne na, a zal ndo hay mə walañ i gawla ŋgay niye hay sulo. ¹⁹ Tsa na, a slər tay ha ka tøv i Bəy Maduweñ Yesu. A slər tay ha na, tā ye tā tsətsah faya, tā gwadāy: «Nəkar na, Kərste nakə ma deyeweye aye daw? Kəgəbay nəmaā həba ndo mekeleñ daw?»

²⁰ Gawla i Yuhana niye sulo eye ti ye. Tə ndisl ka tøv i Yesu na, tə gwadāy: «Yuhana madzəhuəbe ndo a yam a sləramaya ahaya ka tøv yak matsətsehe fakaya, a gwad nəmaā gwadaka: Nəkar na, Kərste nakə ma deyeweye aye daw? Kəgəbay nəmaā həba ndo mekeleñ daw?»

²¹ Ahəl eye niye, Yesu faya ma mbəliye tay ha ndo hay haladzay abəra ma dəvats ada tə bo nakə a wurawa fataya aye. A mbəl tay ha gər mavuwe hay, a həndəkatay na dərə a guluf hay.

²² Tsa na, Yesu a mbədātay ka bazlam i ndo niye hay Yuhana a slər tay naha ka tøv ŋgay aye tuk, a gwadātay: «Gwadumay na, guluf hay tə ŋgatay a dərə, ndo matəra eye hay ti ye lele, ndo madəgwadā eye ta mbəl suwud suwud, mandək hay tə tsəne zləm, mədahan hay ta lətsew a sifa, ndo i mətawak ta tsəne Labara ŋgwalak eye.»

²³ Yesu a gwadātay sa: «Məñgwese ka gər i ndo nakə kə gər ha mədzañ gər abəra ka neñ bay aye!»

²⁴ Gawla i Yuhana hay ti ye wu tay na, Yesu a dazlay mətse ka gər i Yuhana. A tsikatay a ndo hay haladzay, a gwadātay: «Ka yum a kəsaf mata zəbaw na, ka mey? Ka zəbumaw ka guzer nakə mətasl faya ma bəliye ha aye daw? A'ay andza niye bay. ²⁵ Aya ane kəla ka yum ka zəbumaw na, ka mey? Ka zəbumaw na, ka ndo malambada bo eye tə peteked lele eye daw? Tsukudu kəkay? Ane tuk na, ndo neheye tə pa ka bo peteked lele eye ada wu tay

hay lele eye na, n̄teye mandza eye na, m̄a gay i b̄ay hay. ²⁶ Ka yum mata z̄abaw na, ka wuye mey? Ka z̄abumaw na, ka ndo m̄ađe ha bazlam i Mb̄alom đaw? Ayaw, nen̄geye ndo m̄ađe ha bazlam i Mb̄alom ada nen̄ faya na gwad̄akumeye, nen̄geye a ze ndo m̄ađe ha bazlam i Mb̄alom. ²⁷ Yuhana na, ndo nak̄a t̄a watsa a Derewel aye, Mb̄alom a gwad̄:

“Nen̄ na sl̄ariye naha ndo m̄ađe ha bazlam ga kame yak.

Ma lambadakeye na ts̄aved.*”

²⁸ Yesu a gwadatay sa: «S̄arum ha na, m̄a walaŋ i ndo zezen̄ hay tebiye ndo nak̄a a ze Yuhana aye na, andaya bay. Ane tuk na, ndo nak̄a nen̄geye tsekwen̄ mak̄atsa eye ma B̄ay i Mb̄alom aye na, a ze Yuhana.»

²⁹ Ndo hay tebiye t̄a pa zl̄am ka bazlam ŋgay, kwa ndo matsekele dzan̄gal hay. H̄arwi t̄a s̄ar wu nak̄a a tsik aye na, bazlam i Mb̄alom dedek. Ada Yuhana ka dz̄ahū6 tay ha a yam dedek. ³⁰ Ane tuk na, Farisa hay ta ndo m̄adz̄an̄gawa bazlam i Mb̄alom mapala eye ta kal ha wu nak̄a a say a Mb̄alom hađe m̄age h̄arwi tay aye ada ta k̄arah Yuhana madz̄ahū6 tay hay a yam.

³¹ Yesu a gwadatay sa: «Na ndz̄akitiye tay hay ndo neheye b̄agom aye na, t̄a mey? Na ndz̄akitiye tay ha bo na, t̄a mey? ³² Ta ndz̄akit bo na, ta wawa neheye mandza eye ka p̄alad̄ nak̄a ndo hay t̄a hayawa faya ḡar aye. Siye hay faya ta wudatay naha a siye hay, t̄a gwadatay: “N̄amaa fakum naha fagam i m̄ahetse, ka hatsum bay, n̄amaa gakum naha d̄ames i m̄adah̄an̄ na, ka tuwum bay.”

³³ Andza niye, Yuhana madz̄ahū6 ndo a yam, a ndayawa wu m̄anday bay, a sawa guzom bay. N̄akurom ka gwad̄um: “Nen̄geye na, m̄as̄af̄are nak̄a ŋgwalak eye bay aye m̄a bo ŋgay.”

³⁴ Nen̄ Wawa i Ndo na yaw, na nda wu m̄anday ada na sa wu m̄ase, ka gwad̄um: “Z̄abum ka ndo nakay. A dzala i ŋgay na, ka wu m̄anday ada

ka m̄ase guzom. Nen̄geye na, dzam i ndo matsekele dzan̄gal hay ta ndo i mezeleme hay.” ³⁵ Ane tuk na, wawa i Mb̄alom hay tebiye t̄a s̄ar ha, metsehe i Mb̄alom na, dedek.»

Mawuđe bo na, hohway i m̄ap̄ase mezeleme

³⁶ Farisa wuray a zalay a Yesu mata nde wu m̄anday m̄a gay ŋgay. Yesu a ye a gay i ndo niye. Ti ye naha na, ta dazlay a m̄ande wu m̄anday.

³⁷ Ma ḡama niye na, ŋgwas wuray andaya mezeleme aye. A ts̄ane Yesu andaya m̄a gay i Farisa niye faya ta ndiye wu m̄anday na, a ye a gay i ndo niye. Dos ŋgay m̄a h̄alay maraha eye t̄a mal nak̄a a ze hun̄ŋa aye. ³⁸ A ye naha, a l̄atse a d̄aba i Yesu b̄ase t̄a sik ŋgay hay. Tsa na, a tuwa ta yam d̄are. A bara na sik i Yesu ta yam d̄are ŋgay niye. Tsa na, a takad̄ na ta m̄akwets i ḡar ŋgay. A ḡas na ka bo sik niye ada a mb̄ada faya mal ŋgay niye tuk.

³⁹ Farisa niye a zalay a Yesu ka wu m̄anday aye a ŋgatay andza niye na, a tsik ma m̄adzele ḡar ŋgay, a gwad̄: «Ndo nakay na, ndo m̄ađe ha bazlam i Mb̄alom bay! Ŋgwas nakay faya ma t̄ataliye faya aye na, mezeleme eye. Ada ŋgwas nakay mezeleme eye na, a s̄ar ha b̄adaw!»

⁴⁰ Tsa na, Yesu a s̄ar wu nak̄a Farisa niye a dzala aye. A gwad̄ay a Farisa niye: «Sim̄on, a sen̄ m̄atsikaka wu andaya.»

Sim̄on a mb̄aday faya: «Tsik me, Miter.»

⁴¹ Yesu a gwad̄ay: «Ndoweye hay andaya sulo. Ndoweye niye hay sulo aye na, gwedere i ndo fataya. Ndo nen̄ged̄ na, ma hamiye kwar i suloy temerre zlam. I ndo nen̄ged̄ ma hamiye suloy kuro kuro zlam. ⁴² Ane tuk na, ndo neheye sulo aye na, t̄a sla m̄aheme gwedere i ndo niye bay. Ndo niye a ḡaratay ha gwedere ŋgay a n̄teye neheye sulo aye tebiye.» Yesu a tak̄aray andza niye na, a gwad̄ay: «M̄a walaŋ tay neheye sulo aye mata wuđe ndo niye ka zal na, way?»

* 7:27 Malasi 3.1, Madayaw ab̄era ma Ezipt 23.20.

⁴³ Simon a mbəday, a gwaday: «Na dzala maa wuda ndo niye ka zal na, ndo nakə kwar i suloy faya temerre zlam aye.»

Yesu a gwaday faya: «Dedek, ka mbəda faya na, lele.»

⁴⁴ Tsa na, Yesu a mbəda me a diye i ngwas. A gwaday a Simon: «Simon ka ngatay a ngwas nakay ba? Na yaw na, a gay yak dūh bədaw? Ada nəkar ka tadenew yam hərwi məbere ha sik ga bay. Aya ane, ngwas nakay na, kə beren na sik ga ta yam dāre ngay ada ka takad na ta məkwets i gər ngay bədaw? ⁴⁵ Nəkar, ka təma ga a gay yak tə mägəse ga ka bo bay. Ane tuk na, nengeye na, kwa i madayaw ga kanan na, faya ma gəsiye ka bo sik ga. ⁴⁶ Nəkar na, ka mbəden mal ka gər bay. Ane tuk na, nengeye na, ka mbəden mal ka sik. ⁴⁷ Hərwi niye sər ha na, mawudə bo ngay nakə a wuda ga haladzay aye. A da ha na, mezeleme ngay neheye a ge haladzay aye na, na pəsay ha tebiye. Ane tuk na, i ndo nakə tə pəsay ha mezeleme ngay tsekwen aye na, nengeye dərma a wuda ndo na, tsekwen dərma.»

⁴⁸ Tsa na, Yesu a gwaday a ngwas niye: «Ngwas, mezeleme yak kə pəsa.»

⁴⁹ Ndo niye hay faya ta ndiye wu mənday dziye, tə tsik mə walaŋ tay, tə gwad: «Nakay i ngay ndo wuray a dza bo ka məpəsay ha mənese a ndo aye?»

⁵⁰ Aya ane, Yesu a gwaday a ngwas niye: «Mədzal gər yak kə mbəl kar ha. Do wu yak barbarra.»

8

Ndo neheye tə pay bəzay a Yesu aye

¹ Ma dəba eye na, Yesu a ye a walaŋ i gay hay ta gəma hay. A ye a həhal mə dəma na, a da ha Labara Ngwalak eye i Bəy i Mbəlom mə dəma tebiye. Gawla ngay hay kuro gər eye sulo tə paway bəzay. ² Ngwas neheye Yesu a həhar fataya abəra fakalaw aye ta neheye a mbəl tay ha abəra ma dəvats aye ta zəŋgal na dərma. Nəteye na: Mari nakə tə zalay Mari Magədala

eye, Yesu a həhar faya abəra Fakalaw hay tasəla aye; ³ Zan ngwas i Kuza nengeye ndo mägəse dala i Herod; Suzan; ada ta ngwas hay wal wal neheye ta dzənawa Yesu ta gawla ngay hay tə wu tay hay aye.

Dzeke i ndo masləge

Mata 13.1-9; Markus 4.1-9

⁴ Ndo hay haladzay ti ye naha ma gəma hay wal wal. Yesu a ngatay a ndo niye hay ti ye naha haladzay tə haya gər ka təv ngay na, a tsikatay me ta dzeke a gwadatay: ⁵ «Ndo wuray a ndohwaw abəra mə gay. A həl hulfe ngay a ye ha a pesl mata sləge. A ye naha na, a dazlay a masləge. Ahəl nakə faya ma kutsiye hulfe ngay a guvah aye na, siye hay tə kuts ka tsakay i tsəved. Hulfe niye na, ndo hay ta mbərasla na, diyen hay tə pala na tebiye. ⁶ Siye a dəd ka sik i palad. Tə ndzohwaw na, kwayanŋa tə kula heryew heryew. Tə kula na, hərwi ta huta yam ma bəd bay. ⁷ Nenged a dəd a gay i dak. Dak niye hay tə gəl. Tsa na, dak niye hay tə ngədatsa na hulfe niye a ndzohwaw aye, kwa hulfe niye hay ta ge bo bay ada ta nah bay. ⁸ Ane tuk na, siye hay tə kuts ka təv lele eye. Tə ndzohwaw ada tə gəl. Tə gəl na, tə nah lele. Makwehe nəte na, wur eye faya temerre.»

Yesu a gwadatay sa: «Ndo nakə zləm andaya faya mətsəne aye na, mā tsəne lele!»

Yesu a ge məsler ta dzeke na, hərwi mey?

Mata 13.10-17; Markus 4.10-12

⁹ Ma dəba eye na, gawla ngay hay ta tsətsah faya, tə gwaday: «Dzeke nakə ka tsik aye na, a say məgwedə mey?»

¹⁰ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Nəkurom na, Mbəlom kə dəkum ha wu nakə maŋgaha eye ma bəy ngay aye. Ane tuk na, ndo siye hay ta tsəniye wu hay na, ta dzeke. Andza niye:

“Ta sliye mazəbe faya, ane tuk na, ta ngateye bay.

* 8:10 Ezay 6.9.

Ta sliye faya mætsæne, ane tuk na, andza mægweðe mey na, ta tsæniye bay.*»»

*Yesu a ða ha dzeke i ndo maslæge
Mata 13.18-23; Markus 4.13-20*

¹¹ Yesu a gwadätay sa: «Dzeke nakay a say mægweðe na, anan: Hulfe na, bazlam i Mbælom ¹² Ndo siye hay ta ndzakit bo ta tsakay i tsæved nakæ hulfe a kuts faya aye. Næteye na, tæ tsæne bazlam i Mbælom. Tsa na, Fakalaw a yaw a buwa na bazlam i Mbælom niye tæ tsæne aye abæra mæ dærev tay. A buwa na na, hærwi ada tâ dzala ha faya bay ada tâ tæma bay. ¹³ Siye hay ta ndzakit bo ta tæv nakæ bætekwew andaya faya haladzay bay aye. Tæ tsæne bazlam i Mbælom ada ta tæma tæ mængwese eye lele. Ane tuk na, ta huta mæpe zläläy mæ bazlam i Mbælom bay. Dæretsætseh tæ masæpete i Fakalaw a ndzatay a gær na, tæ gær ha mædzele gær abæra ka Mbælom. ¹⁴ Hulfe neheye tæ kuts a gay i dak hay aye na, ta ndzakit bo ta ndo neheye tæ tsæne bazlam i Mbælom aye. Ane tuk na, bor i mændzibæra, bor i zlele, ta bor i wu mekeleñ eye hay wal wal a ye tay a bo. Wu niye hay tæ ngæðættsa na bazlam i Mbælom nakæ mæ dærev tay aye. Bazlam i Mbælom dærmak kæ huta mævæle hohway bay. ¹⁵ Hulfe nakæ a kuts ka tæv lele eye na, ta ndzakit bo ta ndo neheye tæ tsæne bazlam i Mbælom aye na, tæ pa na a dærev tay lele. Tæ gay metsehe lele. Bazlam i Mbælom a gæl mæ dærev tay, tæ nah lele.»

*Dzeke i lalam
Mata 4.21-25*

¹⁶ Yesu a tsikatay dzeke sa, a gwadätay: «Dadä ndo ma zlaweye lalam ngay ma piye faya ako ada ma hurækwiye faya gæse ðaw? Kægäbay ma piye na a dæba i släläh ðaw? Duh ma piye na na, ka wu mæpe lalam hærwi ada ndo neheye ta fælækwiye a gay aye mâ dævatay dzaydzay. ¹⁷ Særum ha na, wu neheye mangaha eye hay aye na, ta zæbiye ngæray ngæray ta hæpat. Ada wu neheye ndo

hay tæ sær bay aye na, ndo hay ta ta særiye mæ dzaydzay.»

¹⁸ A gwadätay sa: «Gumay metsehe a mætsæne wu nakæ ka pawumay zläm aye. Hærwi ndoweye kæ pay zläm lele na, Mbælom ma sækahiye ha mætsæne ada mâ tsæne lele. Ane tuk na, ndo nakæ a say mætsæne bay aye na, kwa tsekweñ eye nakæ a tsæne aye na, ta buwiye na.»

*Ndo i Yesu hay
Mata 12.46-50; Markus 3.31-35*

¹⁹ May i Yesu ta malamar i Yesu hay ta pæla na Yesu. Ta pæla na na, ta huta na Yesu. Ane tuk na, ta ndisl ka tæv ngay bay hærwi ndo hay haladzay ka tsæved. ²⁰ Tæ gwadäy a Yesu: «May yak ta malamar yak hay, næteye ma bæra faya ta tsætsahiye kar. A satay mængataka.»

²¹ Ane tuk na, Yesu a mbædatay faya, a gwadätay: «May ga ta malamar ga hay na, ndo neheye faya ta pay zläm a bazlam i Mbælom ada faya ta giye wu nakæ bazlam i Mbælom a tsik aye.»

*Gædan i Yesu na, a ze mætasl
Mata 8.23-27; Markus 4.35-41*

²² Pat wuray na, Yesu a gwadätay a gawla ngay hay: «Tsalakwa a kwalalan i yam takwa a diye i dælov nenged.» Tsa na, tæ tsal a kwalalan i yam, ti ye.

²³ Ahæl nakæ faya ta diye ka gær i yam aye na, Yesu a ndzahæra. A ndzahæra na, kwayanña mætasl a væzl ka gær i dælov niye ta gædan. Tsa na, kwalalan i yam a rah ta yam mazlam-bar ta kutsiye a yam.

²⁴ Gawla ngay hay ta hændzæð ka tæv ngay. Ta wuda ka bo, ta pæðeke ha Yesu abæra ka mændzehære. Tæ gwadäy: «Bøy may, Bøy may, ka mætakweye!»

Tsa na, Yesu a pæðeke, a gay me a mætasl ada a yam. Kwayanña mætasl a ndza dæðik. Mæbæle i wuray kwa tsekweñ andaya sa bay.

²⁵ Yesu a gwadätay a gawla ngay hay: «Ka yum ha mædzal gær kurom aye a ngay!»

Ane tuk na, ta dzədzar haladzay. A gatay hərbaəbəkka. Tə gwad mə walaŋ tay: «Nakay na, ndo wuray? A gatay me a mətasl ta yam na, tə gəsay me aye!»

*Gədaŋ i Yesu na, a ze i Fakalaw
Mata 8.28-34; Markus 5.1-20*

²⁶ Yesu ta gawla ŋgay hay tə ndisl a gəma i Geraseni nakə ta diye i dəlov niye tə zalay dəlov i Galile aye. Niye na, bəse kame i dala i Galile.

²⁷ Yesu a mbəzlaw abəra mə kwalalaŋ i yam na, ndo wuray a ndzawa ma wuzlahgəma, a ŋgatay a Yesu na, a yaw ka təv ŋgay. Ndoweje niye na, gər a vuway. Kə ndza haladzay a pawə ka bo peteked sa bay ada a hənawa mə gay bay sa tsa. Ane tuk na, a hənawa mə walaŋ i tsəvay hay.

²⁸ A ŋgatay a Yesu na, kwayaŋŋa a wuda ta gədaŋ. A kal ha bo kame i Yesu. Tsa na, a gwadaŋ: «Nəkar na, Yesu Wawa i Bəy Mbəlom Fetek. Ka wuda ka neŋ na, mey? Amboh kə geŋ wuray bay tey.» ²⁹ A tsik andza niye na, hərwi Yesu a gwadaŋ a fakalaw: «Dara abəra mə bo i ndo nakay.»

Tə dzawaway na sik tə səselek ada tə paway tsalalaw a həlay. Ane tuk na, a ŋgəzlahawa ha wu niye hay tə dzawawa na aye ndərtsətsətse ada fakalaw a yawa ha a təv dəreŋ aye hay abəra mə walaŋ i gay, a kəsaf.

³⁰ Yesu a tsətsah faya, a gwadaŋ: «Məzele yak na, way?»

Fakalaw niye a mbədaŋ faya a gwadaŋ: «Məzele ga na, Haladzay.» A tsikay a Yesu andza niye na, hərwi nəteje haladzay mə bo i ndo niye. ³¹ Fakalaw niye hay tə gay amboh a Yesu hərwi ada mə kuts tay a bəd nakə kutsik bagwar eye aye bay. ³² Ka təv eye niye na, mədəras hay andaya faya ta pəlije wu məndaŋ tay hay ma tsaholok wuray. Fakalaw niye hay mə bo i ndo niye tə gay amboh a Yesu hərwi ada mə vəlatay tsəved məfələkwe a bo i mədəras niye hay. Yesu a vəlatay tsəved mede a bo i mədəras niye hay. ³³ Tsa na, fakalaw

niye hay ti yaw abəra mə bo i ndo niye ti ye, tə fələkwa a bo i mədəras hay. Mədəras niye haladzay aye ta hwayaw abəra ka mahəmba niye. Ti yaw tə kuts a dəlov niye tebiye, tə dze a dəma.

³⁴ Ndo mətsəkure mədəras niye hay tə ŋgatay andza niye na, ta hway, ti ye a wuzlahgəma mata daŋay ha labara niye a ndo hay ada a ndo neheje nəteje dəreŋ ta wuzlahgəma aye hay.

³⁵ Tsa na, ndo hay tə tsəne na, ti yaw mata zəbe naha ka wu nakə a ge bo aye. Ti yaw tə ndislew ka təv i Yesu na, tə ŋgatay a ndo niye fakalaw hay ti yaw abəra mə bo ŋgay aye mandza eye ka təv i Yesu. Anəke na, pe-teked ka bo ada neŋgeje lele, andza nakə a ndzawa aye sa bay. Tə ŋgatay andza niye na, ta dzədzar. ³⁶ Ndo neheje labara i gər mavuwe a ge bo ka dəre tay aye nəteje dərmak ta təkəratay labara eye a ndo niye hay ti ye naha, nəteje ta ŋgatay təbey aye. Gər mavuwe niye a mbəl kəkay na, ta təkəratay. ³⁷ Tə tsəne na, ndo i dala i Geraseni niye tebiye ta tsətsah ka Yesu tə gwadaŋ: «Do abəra ka dala may» hərwi ta dzədzar haladzay. Tsa na, Yesu a tsal a kwalalaŋ i yam hərwi mede abəra ka dala niye.

³⁸ Ndo nakə fakalaw hay ti yaw abəra mə bo ŋgay aye, a gay amboh a Yesu ada Yesu mə vəlay tsəved mə zəŋgal na. Ane tuk na, Yesu kə vəlay tsəved ka məpay bəzay bay. A gwadaŋ: ³⁹ «Do a mətagay yak! Təkəratay a ndo hay wu nakə Mbəlom a ge hərwi yak aye, kwa tsekweŋ ka gər ha faya abəra bay.» Tsa na, ndo niye a ye a təkər wu nakə Yesu a ge hərwi ŋgay aye ma wuzlah gay tebiye.

Gədaŋ i Yesu na, a ze dəvats hay ada a ze mədahaŋ

Mata 9.18-26; Markus 5.21-43

⁴⁰ Yesu a maw ma diye i dəlov a diye neŋged na, ndo hay haladzay faya ta həbiye na. Ndo niye hay tə ŋgatay a Yesu na, ta təma na lele.

⁴¹ Tsa na, ndo wuray tə zalay Dza-yrus a ye naha dərmak. Neŋgeje na,

bəy i gay i mađuwule me. A ye naha a dəkway gurmets a huvo a Yesu. A gay amboh a Yesu, a gwadaŷay: «Amboh kâ ma a gay ga tey.»⁴² A say Yesu mâ ye a gay ŋgay na, hərwi dem ŋgay andaya nəte məve ŋgay ma giye kuro gər eye sulo. Dem eye niye na, bo a wur faya ma mətiye.

Ahəl nakə Yesu faya ma diye na, ndo hay haladzay faya ta ŋgəđatsiye na kwa tə waray kwa tə waray.

⁴³ Ŋgwas wuray andaya dərma. Ŋgwas eye niye na, dəvats eye. Bambaz a mbəđawayaw abəra mə huđ. Dəvats eye niye kə ndza faya məve kuro gər eye sulo. Kə dze ha zlele ŋgay haladzay a gay i ndo i sidem hay. Ane tuk na, ndəray nəte kə sla faya məmbəle ha bay.

⁴⁴ A ye a walaŋ i ndo niye hay. Tsa na, a həndzəđ ka təv i Yesu ta dəba, a lamay a me i peteked i Yesu. Kwayaŋŋa bambaz nakə a mbəđawayaw faya abəra aye a tərəts. A huta zay.

⁴⁵ Yesu a tsətsah, a gwad: «Maa lemeŋ, way?» Nəteye tebiye tə sər maa lamay way na, tə sər bay.

Piyer a gwadaŷay: «Bəy ga, ka gwadiye “Maa lemeŋ way” na, ka ŋgatay tə lawara kar ada faya ta ŋgəđatsiye kar kwa tə waray kwa tə waray təbəđew.»

⁴⁶ Aya ane tuk na, Yesu a gwad: «Ndəray kə lemeŋ, hərwi na sər ha gədaŋ ki yaw abəra mə bo ga.»

⁴⁷ Ŋgwas niye a sər ta huta na na, a ye ka təv i Yesu tə madzədzere eye. A ye a dəkway gurmets a huvo a Yesu. A təkəray, a lamay hərwi mey ada a mbəl kwayaŋŋa na, a təkəray kame i ndo niye hay tebiye.

⁴⁸ Yesu a gwadaŷay: «Dem ga, mədzal gər yak kə mbəl kar ha. Do wu yak barbarra.»

⁴⁹ Ahəl nakə Yesu faya ma tsik-eye a ŋgwas niye andza niye na, ta sləraw ndo abəra mə gay i bəy i gay i mađuwule me niye tə zalay Dzayrus aye. A yaw a gwadaŷay: «Dem yak kə mət. Kâ wurdəy me a Miter sa bay.»

⁵⁰ Ane tuk na, Yesu kə tsəne, a gwadaŷay a Dzayrus: «Kâ dzədzar bay, dzala ha ka neŋ tsa na tsiy, dem yak ma mbəliye.»

⁵¹ Tə ndisl naha a gay i Dzayrus na, kə vələtay tsəved a ndo hay məfələkwe a gay bay. Ti ye na, ta Piyer, Yuhana ta Yakuba dəkdek tsa ta bəba ada ta may i wawa.⁵² Mə gay i mədahaŋ niye na, ndo hay tebiye taŋgof taŋgof, siye faya ta ndəviye kudə hərwi wawa niye a mət aye. Yesu a ye naha na, a gwadaŷay: «Kâ tuwum bay. Dem nakay na, kə mət bay, neŋgeye mandzahəra eye.»

⁵³ Ane tuk na, ndo niye hay tə ŋgwasay dəla mə gər, tə sər lele dem niye na, kə mət.

⁵⁴ Yesu a ye naha na, a gəs na dem niye mə həlay ada a gwadaŷay ta gədaŋ: «Wawa, lətse!»

⁵⁵ Dem niye a mbəl. Kwayaŋŋa a lətse tsəkwađ. Yesu a gwadaŷay: «Vələmuy wu mənday.»

⁵⁶ Tsa na, bəba ta may i wawa a gatay hərbəbəkka. Ane tuk na, Yesu a gwadaŷay: «Wu nakay a tərə aye na, kâ tsikumay a ndəray bay.»

9

Yesu a slər gawla ŋgay hay kuro gər eye sulo

Mata 10.5-15; Markus 6.7-13

¹ Pat wuray na, Yesu a zalatay a gawla ŋgay hay kuro gər eye sulo, a hayatay gər. A vələtay gədaŋ ta məzlađ ka mahəhere fakalaw hay abəra ka ndo hay tebiye ada məmbəle tay ha abəra ma dəvats tay hay.² Ma sləriye tay ha na, mata đə ha Bəy i Mbəlom ada məmbəle tay ha ndo hay.

³ A tsikatay me a zləm, a gwadaŷay: «Ka deyumeye na, kâ zlum wuray a həlay bay tebiye. Kwa sakwal, kwa gwezem, kwa wu mənday, kwa suloy ada kwa way mâ zla peteked i məkelkabo sulo bay.⁴ Ka ndislum a gəma nakə ka deyumeye a dəma aye na, ndzum mə gay nakə ta təma kurom tə məŋgwese aye. Kâ yum kurom abəra mə gay niye bəse tsa bay. Ndzum mə dəma hus a pat nakə

ka deyumeye a gəma mekelen eye.
⁵ Ada ma gəma nakə ta wuda matəme kurom təbey aye na, dum abəra ma gəma tay. Ahəl nakə nəkurom ka tsəved mazlambar ka gərumeye ha tsəved i gəma niye na, tətəkum ha bətekwew i gəma tay abəra ka sik kurom hay. Niye na, ta səriye ha ta təma kurom bay.»

⁶ Yesu a ndəvatay ha bazlam ŋgay niye na, tə həl bo ti ye tuk. Ti ye na, ta həhal ma gəma hay tebiye. Tə də ha Labara Ŋgwalak eye. Tə mbəl tay ha ndo i dəvats hay kwa mənɣay mənɣay.

*Herod a dzədzar
 Mata 14.1-12; Markus 6.14-16*

⁷ Azlakwa bay, Herod neŋgeye bəy ka dala i Galile, a tsəne wu nakə faya ma giye bo aye na, a vəlay mədzal gər haladzay. Hərwi ndo hay tə gwad: «Yuhana madzəhuḅe ndo a yam kə mbəlaw abəra ma mədahaŋ.»

⁸ Siye hay tə gwad: «Ma giye maa yaw na, Eliya.»

Siye hay tə gwad sa: «Neŋgeye na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom nətə mə walaŋ i ndo məde ha bazlam i Mbəlom niye hay ahəl niye a lətsew abəra ma mədahaŋ.»

⁹ Ane tuk na, Herod a gwad: «Yuhana na, maa dəs faya abəra gər na, neŋ. Ada ndo nakay na tsəne ndo hay faya ta tsikiye faya na, way?»

Tsa na, a pəla tsəved mənɣatay a Yesu.

*Tapa i dəf zlam tə kələf sulo
 Mata 14.13-20; Markus 6.30-44;
 Yuhana 6.1-14*

¹⁰ Anəke na, ndo i maslaŋ hay tə maw tuk. Tə maw ka təv i Yesu ta təkəray wu nakə tə gaw aye. Ma dəba aye na, Yesu ta ndo i maslaŋ ŋgay hay ti ye abəra ka təv niye. Ti ye a təv aye andaya bəse ta gəma nakə tə zalay Betesayda aye.

¹¹ Ane tuk na, ndo hay ta sər fataya. Tsa na, tə patay bəzay. Yesu a ŋgatay na, a təma tay ha. A dətay ha Bəy i Mbəlom ada a mbəl tay ha ndo i dəvats hay.

¹² Mazlambar huwa faya ma giye na, gawla i Yesu hay ta həndzəd ka

təv i Yesu. Ti ye naha tə gwaday: «Gwadətay a ndo neheye na, t̄a ye a wuzlahgəma ada a gay i ndo neheye tə mbay naha a wuzlahgəma aye. T̄a ye mata həne mə dəma ada mata nde wu mənday bəna, kəkay? Hərwi nəkway anaŋ na, ma təv nakə dərən aye.»

¹³ Ane tuk na, Yesu a gwadətay: «Nəkurom eye vəlumatay wu mənday!»

Ta mbəday faya, tə gwaday: «Tapa i makwala andaya na, zlam ada kələf hay sulo tsa. A saka na, nəmāa ye mata səkəməw wu mənday hərwi ndo neheye tebiye dāw?»

¹⁴ Ndo neheye tebiye ka təv i Yesu aye na, hasləka hay ta giye gwezem zlam.

Yesu a gwadətay a gawla ŋgay hay: «Dum gwadumatay a ndo hay t̄a ndza ka dala. T̄a ndza bərək i ndo kuro kuro zlam, kuro kuro zlam.»

¹⁵ Tsa na, gawla ŋgay hay ta təma wu nakə a tsikatay aye. Ti ye tə tsikatay a ndo niye hay andza niye. Tə ndza bərək kuro kuro zlam, kuro kuro zlam.

¹⁶ Tsa na, Yesu a həl tapa i makwala zlam tə kələf niye hay sulo aye. A zəba dərə a mbəlom ada a gay naha sisəe a Mbəlom hərwi wu mənday niye. A ŋgəna ha ada a vəlatay a gawla ŋgay hay hərwi ada nətəye dərma k t̄a ŋgənatay a ndo hay.

¹⁷ Gawla i Yesu hay ta ŋgənatay wu mənday niye a ndo hay. Kwa way a nda wu mənday niye ka mərəhe. Tə hayay gər a bəmalə nakə a zəkaw aye na, a rah gwaŋ hay kuro gər eye sulo.

Dedək eye Yesu na, way?

Mata 16.13-19; Markus 8.27-29

¹⁸ Pat wuray na, Yesu faya ma dūwuliye me mahəŋgeye. Gawla ŋgay hay ti ye ka təv ŋgay. Tə ndisl naha na, Yesu a tsətsah fataya, a gwadətay: «Ndo hay tə gwad fagaya, neŋ na, way?»

¹⁹ Ta mbəday faya, tə gwaday: «Siye hay tə gwad nəkar na, Yuhana madzəhuḅe ndo a yam. Ndo mekelen eye hay tə gwad nəkar na, Eliya. Siye

hay tə gwad̄ nək̄ar na, nəte mə walaŋ i ndo mədəe ha bazlam i Mbəlom niye hay ahəl niye a lətsew abəra ma mədahaŋ.»

²⁰ Yesu a tsətsah fataya, a gwad̄atay: «Ada nək̄urom ka gwad̄um i kurom, neŋ na, way?»

Tsa na, Piyer a gwad̄ay: «Nək̄ar na, Kəriste, ndo nakə Mbəlom a sləraw aye.»

²¹ Tsa na, Yesu a gatay me, a gwad̄atay: «Kā d̄umay ha a ndəray bay.» ²² A gwad̄atay sa: «Neŋ Wawa i Ndo na, kutoŋ na siye d̄əretsətseh haladzay. Madugula i Yahuda hay, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo mədzangawa bazlam i Mbəlom mapala eye na, nəteye ta wudiye ga bay. Ta kaliye ga ha, ta ta kədiye ga. Ane tuk na, na həniye sulo mamahkar eye na, na lətseweye abəra ma mədahaŋ.»

Məpay bəzay a Yesu na, kəkay?

Mata 16.20-28; Markus 8.30-9.1

²³ Tsa na, Yesu a zalatay a ndo hay ta gawla ŋgay hay ka təv ŋgay. A gwad̄atay a nəteye tebiye: «A say a ndoweye məpeŋ bəzay na, m̄a gər ha wu nakə a say a d̄ərev ŋgay aye. M̄a zla mayako mazləmbada eye ada m̄a peŋ bəzay pat pat. ²⁴ Andza niye, ndo nakə a say mətəme ha məsəfəre ŋgay aye na, ma dziye ha d̄uh. Ane tuk na, ndo nakə ma dziye ha məsəfəre ŋgay hərwi ga aye na, ma təmiye ha d̄uh. ²⁵ Tadə ndoweye kə huta zlele i məndzibəra tebiye a neŋgeye, ane tuk na, kə dze ha məsəfəre ŋgay na, ŋgama ŋgay aye na, mey?»

²⁶ «Tadə ndoweye ka kərah ga ada kə d̄atay ha bazlam ga a ndo hay bay na, neŋ dərmaŋ na ta kərahiye na. Na ta kərahiye na na, ahəl nakə neŋ Wawa i Ndo na deyeweye ta məzlaḅ ga ada ta məzlaḅ i Bəba Mbəlom ada ta gawla i Mbəlom hay aye.»

²⁷ Yesu a gwad̄atay sa: «Sərum ha na, ndo siye hay mə walaŋ kurom neheye anəke kənaŋ aye, nəteye na, ta mətiye zuk bay. Ta ta mətiye na, ta ŋgateye tə d̄əre tay a Bəy i Mbəlom

nakə ma ləviye bəy ŋgay ta gədaŋ aye təday.»

Bo i Yesu a mbəda

Mata 17.1-8; Markus 9.2-8

²⁸ Ma dəba i bazlam ŋgay niye a tsik aye a ndza məhəne tsamahkar na, a zalay a Piyer, a Yuhana, ada a Yakuba, ti ye tə tsal a mahəmba. Ti ye a d̄əma na, mata d̄uwule me.

²⁹ Ahəl nakə Yesu faya ma d̄uwuliye me aye na, d̄əre ŋgay a mbəda. Pe-teked̄ ŋgay a mbəda herre kudəkudək, a sləda haladzay. ³⁰ Kwayaŋŋa, ndo hay sulo ti yaw ka təv ŋgay. Nəteye faya ta tsikiye me. Ndowne niye hay na, Musa ta Eliya. ³¹ Ti yaw na, tə dzaydzay i Mbəlom. Tə tsik ka məsler i Yesu nakə ma ta ndəviye ha ta mədahaŋ ŋgay ma Zerozelem aye.

³² Ahəl nakə ndo niye hay sulo aye faya ta tsikiye me ta Yesu aye na, Piyer ta ndo neheye nəteye dziye na, nəteye mandzahəra eye. Ane tuk na, ta pədeke abəra ka məndzəhəre. Ta pədeke na, tə ŋgatay a dzaydzay i Yesu ada tə ndo niye hay sulo malətsa eye hay ka təv i Yesu aye.

³³ Ka təv nakə ndo niye hay ta diye wu tay abəra ka təv i Yesu aye na, Piyer a gwad̄ay a Yesu: «Bəy ga! Lele na, ndzakwa kənaŋ. Nəmaa kəruwakumeye madzawadzawa mahkar, nəte i yak, nəte i Musa ada nəte i Eliya.» Piyer a tsik andza niye na, a sər wu nakə ma tsikiye bay.

³⁴ Ahəl nakə faya ma tsikiye andza niye na, pazlay a mbəzlaw a dərəzl tay ha dezəgələm. Gawla i Yesu niye hay mahkar eye tə ŋgatay a pazlay niye a dərəzl tay ha aye na, ta dzədzar haladzay.

³⁵ Ma pazlay niye na, mətsike me a tsənew abəra mə d̄əma, a gwad̄: «Nakay na, wawa ga. Na zla na, neŋgeye. Pumay zləm a wu nakə ma tsikakumeye!»

³⁶ Ma dəba i bazlam niye, tə ŋgatay na, a Yesu mahəŋgeye. Gawla i Yesu niye mahkar aye wu nakə tə ŋgatay aye na, ta təkəray a ndəray zuk bay. Tə ndza wu tay tete.

Yesu a mbəl ha wawa wuray ma-horvov a gay

Mata 17.14-18; Markus 9.14-27

³⁷ Tədœ eye na, Yesu ta gawla ŋgay niye hay mahkar aye, tə mbəzlaw abəra mə mahamba. Faya ta mbəzlaweye na, ndo hay haladzay ti yaw mədze gər tə Yesu.

³⁸ Mə walaŋ i ndo niye haladzay aye na, ndoweye andaya a pa bo ka mawude. A gwad: «Miter! Amboh zəba ka wawa ga nakay tey! Wawa ga mekelen eye andaya bay. Neŋgeye nəte ŋgwen. ³⁹ Fakalaw a gəsawa na. A gəsawa na na, ta gədan. A wudawa ka bo ada a kalawa ha ka dala bəra bəra. Makukufay a yawaw ka bazlam. A gawa ha dəretsətseh haladzay ada a yawa faya abəra bəse bay. ⁴⁰ Na gatay amboh a gawla yak hay t̄a həhar faya abəra fakalaw tey na, tə mba faya bay.»

⁴¹ Yesu a tsəne andza niye na, a wuda, a gwad: «Nəkurom neheye anəke, ka dzalum ha ka Mbəlom bay aye. Na zliye ŋgatay hərwi kurom na, məndze hadzəgay. Ahe! Do, zla ahaya wawa yak eye kanan!»

⁴² Tsa na, Bəba i wawa a ye a zla ahaya wawa niye. Ahəl nakə wawa niye ma ta husiye naha ka təv i Yesu kədiyya na, mahorvov a kal ha ka dala bəra. A tambolom ha ka dala ta gədan.

Kwayanŋa Yesu a ŋgərəz ka mahorvov niye. Ambəl ha wawa ada a vəlay ha a bəba ŋgay. ⁴³ Ndo niye hay tebiye ka təv niye a gatay hərbaəbəkka. Tə gwad: «Ta dedek Mbəlom na, gədan eye.»

Yesu a d̄a ha mədahan ŋgay

Mata 17.22-23; Markus 9.30-32

Nəteye tebiye a gatay hərbaəbəkka. Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay: ⁴⁴ «Wu nakə na dākumeye ha anəke aye na, pum na a wuzlah i mədzal gər kurom lele: Neŋ Wawa i Ndo na, ta gəsiye ga, ta vəlateye ga ha a həlay a ndo hay.»

⁴⁵ Ane tuk na, gawla ŋgay hay ta tsəne bazlam ŋgay niye bay. Mətsəne ŋgay eye andza məgwede kəkay na,

mangaha eye hərwi ada t̄a tsəne bay. Ada zluwer a gatay matsətsehe ka Yesu ka gər i bazlam eye niye.

Matəme wawa hay

Mata 18.1-5; Markus 9.33-37

⁴⁶ Gawla i Yesu hay ta dazlay məkəde wuway mə walaŋ tay. Tə kəf wuway na, məsər ha bagwar eye mə walaŋ tay na, way? ⁴⁷ Ane tuk na, Yesu a sərataŋ naha ka wu nakə tə dzala aye. Tsa na, a zla wawa. A lətse ha ka təv ŋgay. ⁴⁸ A gwadatay: «Ndowneye ka təma na wawa nakay lele hərwi nakə a wuda ga aye na, a təma na, neŋ. Ndowneye ka təma ga na, a təma na, ndo nakə a sləra ga ahaya aye. Hərwi ndo nakə wawa eye mə walaŋ kurom aye, maa təra bagwar eye na, neŋgeye d̄uh.»

Ndo nakə kə neŋ d̄are bay aye na, ndo ga

Markus 9.38-40

⁴⁹ Ma dəba eye na, Yuhana a gwaday: «Bəy Maduwen, nəmaa ŋgatay a ndoweye faya ma həhariye fakalaw abəra ka ndo ta məzele yak. A samay həbe məgay me hərwi neŋgeye na, mə walaŋ kway bay.»

⁵⁰ Ane tuk na, Yesu a mbəday faya a gwaday: «K̄a gumay me bay. Hərwi ndo nakə kə nakum d̄are bay aye na, neŋgeye ndo kurom.»

Yesu a ye a Zerozelem

⁵¹ Həlay nakə kutoŋ Yesu ma diye abəra ka məndzibəra aye mazlambar kə ndislew. Tsa na, a həl bo ta dedek eye mede a Zerozelem. ⁵² A slər ndo i məsler ŋgay hay kame. Ti ye naha tə fələkwa a gəma i Samari hərwi mede mələve ha bo tə mede i Yesu nakə ma diye a d̄ama aye. ⁵³ Ane tuk na, ndo i gəma niye hay ta wuda mā ye naha a gəma tay bay. Ta wuda bay na, hərwi nakə faya ma diye ta diye i Zerozelem aye.

⁵⁴ Yakuba ta Yuhana tə tsəne andza niye na, tə gwaday a Yesu: «Bəy Maduwen! A saka na, nəmā tsətsahaw ako mə mbəlom mā mbəzlaw fataya matəma tay ha abəra mə d̄ama d̄aw?»

⁵⁵ Yesu a tsane me tay niye na, a mbada me ka tɔv tay a gatay me. ⁵⁶ Tsa na, ti ye a gama mekelen eye.

Gawla i Yesu hay tɔ vɔl bo tay peteh ka mapay bɔzay a Yesu

Mata 8.19-22

⁵⁷ Ahɛl nakɛ nɛteye ka tsaved faya ta diye na, ndo wuray a yaw ka tɔv i Yesu, a gwaday: «Kwa a ngay ka diye na, na pakeye bɔzay.»

⁵⁸ Yesu a gwaday: «Mezerew hay na, bɛd tay andaya hɛrwi mɛhane mɛ dɛma, diyen hay dɛrmak gay tay andaya. Ane tuk na, neŋ Wawa i Ndo na, tɔv ga andaya nakɛ na hɛniye mɛ dɛma hɛrwi mazɛzukwe bo aye bay.»

⁵⁹ Yesu a gwaday a ndo mekelen eye: «Peŋ bɔzay.»

Ane tuk na, ndo niye a gwaday a Yesu: «Bɔy ga! Vɛlen tsaved nɛ ye, nɛ la na bɛba ga tɛday.»

⁶⁰ Yesu a mbaday faya a gwaday: «Gɛr ha mɛdahan hay tɛ la bo tay. Nɛkar, do ta dɛ ha Bɔy i Mbɛlom.»

⁶¹ Ndo mekelen eye a yaw ka tɔv i Yesu sa a gwaday: «Bɔy Maduwen, neŋ na, na pakeye bɔzay. Aya ane, vɛlen tsaved nɛ ye, nɛ tsikatayaw me a ndo i gay ga hay tɛday.»

⁶² Yesu a dɛ ha parakka, a gwaday: «Ndoweye faya ma fɛtiye tɛ sla hay na, ma sliye faya mazɛbe dɛre ta dɛba bay. Andza niye ndoweye niye na, ma sliye faya mɛge mɛsler i Bɔy i Mbɛlom bay.»

10

Yesu a slɛr tay ha gawla ngay hay kuro kuro tasala gɛr eye sulo

¹ Ma dɛba eye na, Yesu a pala gawla ngay mekelen eye hay kuro kuro tasala gɛr eye sulo hɛrwi mɛslɛre tay ha. A slɛr tay ha na, sulo sulo kame ngay, a wuzlahgɛma hay tebiye ada a tɔv neheye bo ngay eye a say mede a dɛma aye dɛrmak.

² A pala tay ha na, a gwadatay: «Wu mɛnday andaya haladzay mɛpele ka dala. Ane tuk na, ndo mɛpele na abɛra ka dala na, nɛteye haladzay

bay. Hɛrwi niye, gumay amboh a ndo i guvah mɛ sɛkah ha ndo i mɛsler hay hɛrwi mɛpele wu mɛnday abɛra ka dala.

³ «Dum! Na slɛriye kurom ha na, nɛkurom ka tɛrum andza wawa i tɛban hay a wuzlah i ndo neheye nɛteye andza kɛra i pesl hay aye. ⁴ Ka deyumeye na, kɛ hɛlum suloy a hɛlay bay, kɛ zlum bɛbɔro bay, kɛ hɛlum tahɛrak kurom hay a sik bay, kɛ lɛtsum ka tsaved hɛrwi mɛtsikay me a ndo bay.

⁵ «A gay nakɛ ka deyumeye a dɛma aye na, lahum mɛgwede: “Zay mɛ ndza ka gay nakay.” ⁶ Tadɛ ndɛray ka tɛma kurom mɛ gay niye lele na, zay kurom ma ndziye ka gay niye. Tadɛ ka tɛma zay kurom bay na, mum ha zay kurom. ⁷ Ndo nakɛ ka tɛma kurom aye na, ndzum mɛ gay ngay. Wu nakɛ ta vɛlakumeye na, ndayum, ada sum wu mɛse nakɛ ta vɛlakumeye, hɛrwi ndo mɛge mɛsler na, kutoŋ ma hutie merɛbe ngay.

⁸ «Tadɛ ka ndislum a wuzlahgɛma waray waray ta tɛma kurom na, ndayum wu nakɛ ta vɛlakumeye. ⁹ Mbɛlum tay ha ndo i dɛvats niye hay ma gɛma niye ada kɛ gwadumatay a ndo i gɛma niye hay: “Bɔy i Mbɛlom ka hɛndzɛdɛw fakuma.” ¹⁰ Ane tuk na, kɛ yum kwa a gɛma waray, waray, ta tɛma kurom bay na, dum kurom abɛra ma gɛma niye. Dum ka tsaved ada gwadumatay a ndo hay tebiye: ¹¹ “Burhway i gɛma kurom nakay a mɛtsamay ka sik aye na, nɛmaa tɛtɛkwakum na kurom. Duh bay! Sɛrum ha na, Bɔy i Mbɛlom ka hɛndzɛdɛw fakuma.” ¹² Sɛrum ha pat i sariya i Mbɛlom na, sariya i ndo i gɛma niye na, ma ziye i gɛma i Sodom.*»

Dɛretsɛtseh ka gɛma neheye ta tɛma Yesu bay aye

Mata 11.20-24

¹³ Yesu a gwad sa: «A nɛkurom ndo i gɛma i Korazin hay, tuwum bo kurom, hɛrwi dɛretsɛtseh ka gɛr

* **10:12** Madazlay i wu hay 19.1-29.

kurom! A nakurom ndo i gəma i Bete-sayda hay, tuwum bo kurom hərwi dəretsətseh ka gər kurom. Hərwi tadə masuwayaŋ neheye na ge mə gay kurom aye nā ge ma gəma i Tir ta gəma i Sidon na, atay na, ndo i gəma niye hay ta dzaliye bo tay ta tuwiye, ta pa ka bo tabay manasa eye ada ta kutsiye bətekwew maləməts a gər hərwi mədə ha na, ta gər ha mezeleme tay. ¹⁴ Hərwi niye, pat nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye na, sariya kurom ma diye me ma ziye i ndo i gəma i Tir ta Sidon.

¹⁵ «Nakurom ndo i gəma i Kafernahum hay, ka dzalum nakurom na, Mbəlom ma ta həliye kurom a mbəlom wal daw? A'ay! Nakurom duh na, Mbəlom ma ta mbəzliye kurom ha na, a təv mändze i mədahan hay.»

¹⁶ Yesu a gwadətay a gawla ŋgay sa: «Ndoweye kə pa zləm ka bazlam kurom ada ka təma na, a təma na, neŋ. Ndoweye ka təma kurom bay na, a təma bay na, neŋ. Ndoweye ka təma ga bay na, a təma bay na, ndo nakə a sləra ga ahaya aye.» Ndoweye neheye kuro kuro tasəla gər eye sulo aye ti ye.

Gawla i Yesu neheye kuro kuro tasəla gər eye sulo aye tə maw

¹⁷ Anəke na, gawla i Yesu niye hay kuro kuro tasəla gər eye sulo aye tə maw tuk. Tə maw na, tə mənŋwese eye mə dərev tay lele. Tə gwadəy a Yesu: «Bəy Maduweŋ, kwa fakalaw hay ta rəhamay ha gər tə məzele yak.»

¹⁸ Yesu a mbədatay faya a gwadətay: «Na ŋgatay a Fakalaw a dədəw mə gəma andza mawutsədə i Mbəlom. ¹⁹ Anaŋ tsənum! Na vəlaku gədan ka mandəresle tay ha dədə hay ta hərdədə hay ada ka mandəresle na gədan i ndo mənə dəre kurom tebiye. Wuray kwa tsekweŋ ma gakumeye bay. ²⁰ Ane tuk na, kə ŋgwasum hərwi nakə fakalaw hay ta rəhakum ha gər aye bay. ŋgwasum

duh na, hərwi məzele kurom hay mawatsa eye mə mbəlom.»

Yesu a ŋgwasu

Mata 11.25-27, 13.16-17

²¹ Kwayaŋŋa Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a rahay a bo a Yesu. Tsa na, a wuda tə mənŋwese eye, a gwad: «A nəkar Bəba Mbəlom, ndo mələve magərmbəlom ta dala, na gaka sisce hərwi nəkar ka dətay ha wu nakə mənŋaha eye a ndo neheye tə sər wuray bay aye, ada ka ŋgaha abəra ka ndo i ndaraw hay ta ndo neheye nəteye tə sər wu aye. Ayaw, Bəba Mbəlom, a yaka a gər a nəkar hərwi mē ge bo andza niye.»

²² Yesu a gwad sa: «Bəba ga kə vələŋ wu hay tebiye. Wawa i Mbəlom way na, ndəray a sər bay. Maa sər na, Bəba Mbəlom nəte ŋgweŋ. Ada Bəba way na, ndəray a sər bay. Maa sər na, neŋ wawa ŋgay ada maa sər na ndo neheye a seŋ mədatay ha aye.»

²³ Tsa na, Yesu a mbədə me ka təv i gawla ŋgay hay, a gwadətay a nəteye mahəteye: «ŋgwasum hərwi wu nakə faya ka ŋgatumay aye! ²⁴ Hərwi sərūm ha na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay ta bəy hay haladzay a satay həbe mənŋgatay a wu nakə faya ka ŋgatumeye, ane tuk na, ta ŋgatay bay. A satay mətsəne wu nakə faya ka tsənumeye, ane tuk na, ta tsəne bay.»

Dzeke i ndo i Samari

²⁵ Ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye andaya ka təv eye niye dərmak. A lətse a tsətsah ka Yesu, a gwadəy: «Miter, na giye na mey, nakə ada nā huta sifa nakə ma ndəviye bay aye? A tsikay andza niye na, hərwi məhəle faya abəra suwat.»

²⁶ Yesu a gwadəy: «Ka dzaŋga mə derewel i Musa, a gwad na, kəkay?»

²⁷ Ndo niye a mbəday faya: «A gwad na: “Wuda na Bəy Maduweŋ Mbəlom yak tə dərev yak tebiye, ta məsəfəre yak tebiye, ta gədan yak peteh, ada tə metsehe yak tebiye.†” Ada: “Wuda

† 10:27 Bazlam mapala eye masulo eye 6.5. ‡ 10:27 Levitik 19.18.

ndo i maged yak dərmaḱ andza ka wuda na gər yak.†»

²⁸ Yesu a gwaḁay: «Təde! Ka mbəḁa faya lele. Ge andza niye ada ka hutiyē məsəfəre.»

²⁹ Ane tuk na, ndo mədzanḡawa bazlam i Mbəlom mapala eye niye a say məgwaḁay a gər ŋgay na, neŋgeye ndo i dedek. A tsətsah ka Yesu a gwaḁay: «Ada matəra ndo nakə na wudiye andza neŋ aye na, way?»

³⁰ Yesu a mbəḁay faya a gwaḁay: «Ndo wuray a yaw abəra ma Zerolem ma diye a Zeriko. Məkal hay tə mbəzla faya. Ta buwa faya abəra wu ŋgay hay tebiye. Tə kəḁ na lehhe. Tsa na, ta hway wu tay. Tə gər ha ndo niye məbərzla eye.»

³¹ «Ndo məvəlay wu a Mbəlom wuray andaya a mbəzlaw ta tsəved eye niye. A ŋgatay a ndo niye na, a ŋgəḁay tsanḡəhha dərəŋ. A ye ta tsəved mekeleŋ eye.»

³² «Andza niye, ndo i Levit wuray a ndisl ka təv eye niye, a ŋgatay a ndo niye na, a ŋgəḁay dərəŋ. A ye ŋgway ta tsəved mekeleŋ eye.»

³³ «Ane tuk na, ndo i Samari wuray a ye naha. Faya ma diye a mahəhele, a ndisl ka təv niye. A ŋgatay a ndo niye na, a gay mə bo haladzay. ³⁴ A həndzəḁ naha ka təv i ndo niye lele. A pəla ha gwezem ŋgay. A zlaw guzom a baray na abəra ka mbəlak. A mbəḁa faya mal ada a baray faya lele. A ndəv ha na, a zla na ka gər i zunḡo ŋgay a ye ha a gay i mbəlok hay. A gay gər mə dəma lele.»

³⁵ «Təḁə eye ma ta diye ŋgway na, a tələka həlay a gwezem, a zlaw kwar i suloy sulo. A vəlay a ndo məge məsler mə gay i mbəlok niye hay. A gwaḁay: «Gay gər a ndo nakay lele. Aza na maweye tə fanəŋ na, na makeye ha wu nakə ka dze ha haladzay hərwi ŋgay aye.»»

³⁶ Yesu a gwaḁay sa: «Ka nəkar na, mə walaŋ i ndo neheye mahkar aye, matəra ndo i maged i ndo nakay məkal hay tə kəḁ na aye na, way?»

³⁷ Ndo mədzanḡawa bazlam i Mbəlom mapala eye niye a mbəḁa

faya a Yesu a gwaḁay: «Ndo nakə a gay ŋgwalak aye.»

Yesu a gwaḁay: «Aya! Nəkar dərmaḱ do ge andza niye.»

Wu lele eye nakə ndo ma hutiyē aye

³⁸ Yesu ta gawla ŋgay hay tə həl bo, ti ye a gəma mekeleŋ eye. Ahəl nakə nəteye ka tsəved faya ta diye na, a ye a gəma wuray. Mə dəma na, ŋgwas eye andaya tə zalay Marta a təma na a gay ŋgay.

³⁹ ŋgwas niye na, malamar ŋgay andaya tə zalay Mari. Neŋgeye na, a ndza ka təv i Yesu faya ma piye zləm ka matətike i Yesu. ⁴⁰ Azlakwa bay Marta i ŋgay na, faya ma giye məsler hay wal wal ma ləver. A yaw ka təv i Yesu. A yaw na, a gwaḁay: «Bəy Maduweŋ, na gaka mə bo təbədew? Malamar ga a gər ga ha mahəgeye ka məge məsler hay wal wal tebiye na, kəkay. Gwaḁay mə yaw, mə dzəna ga.»

⁴¹ Bəy Maduweŋ a mbəḁay faya a gwaḁay: «Marta, Marta nəkar na, ka vəlay ha mədzal gər ada ka hatsay düh a məsler haladzay na, kəkay? ⁴² Ane tuk na, wu nəte ka nəkar na, kə mətsa fakaya abəra. Mari düh na, kə zla wu nakə lele aye. Dada ndəray ma sliye məzle faya abəra bay.»

11

Maduwulay me a Mbəlom na, kəkay?

Mata 6.9-13, 7.7-11

¹ Pat wuray na, Yesu a dūwulay me ma təv eye andaya. A ndəv ha maduwule me na, ndo nəte mə walaŋ i gawla ŋgay hay a tsətsah faya, a gwaḁay: «Bəy Maduweŋ, tətikamay maduwule me a Mbəlom andza i Yuhana nakə a tətikatay a gawla ŋgay hay ahəl niye.»

² Yesu a gwaḁatay: «Ka dūwulumay me na, ka gwaḁumeye:

Bəba may,

kwa way mə sər ha, məzele yak na, tsəḁanḡa.

Ndo hay tebiye tā zambadaka.

Bəy yak mə gəma mə ge bo ka təv may dərmaḱ,

³ vɔlamay wu mɔnday nakə ma slam-eye pat pat aye,

⁴ Pəsamay ha mənese may, hərwi nəmay dərmaƙ nəmaa pəsataƙ ha a ndo neheƙe tə gamay mənese aye.

Tsəpa may hərwi ada Fakalaw mā səpat may bay.»

⁵ Yesu a gwadatay sa: «Agəla ndo nəte mə walaƙ kurom dzam ŋgay andaya. Ane tuk na, a ye ka təv i dzam ŋgay niye ta magər həvad. A ye naha a tsətsah a gwaday: “Dzam ga amboh vələƙ tapa i daf mahkar teƙ. ⁶ Hərwi ndo nəte mə walaƙ i dzam ga hay a yaw a mahəhele. A ndislew anəke a gay ga. Ane tuk na, wuray andaya məvələy bay.” ⁷ Ndo niye mə gay aye a mbədayaw faya, a gwaday: “Gər ga ha, kə wurdeƙ me bay! Na dərəzl na maged ga tsiy. Neƙ ta wawa ga hay nəmaa həna tsiy. Na sliye faya mələtse məvələka daf sa bay.”»

⁸ Yesu a gwadatay sa: «Sərum ha na, kwa tadə a say mələtse bay bəbay na, ma lətsiye ma vələye wu nakə a say aye. Ma vələye na, hərwi a gay amboh haladzay bəna hərwi dzam bay.

⁹ «Neƙ faya na tsikakumeye: Tsətsahum, ta vələkumeye, pəlum, ka hutumeye, fumay a maged, ta həndəkakumeye abəra ma maged. ¹⁰ Hərwi kwa way ka tsətsah na, ta vələye, kwa way ka pəla na, ma hutiyeye, ada kwa way kə fay a maged na, ta həndəkeye abəra ma maged.

¹¹ «Way mə walaƙ kurom tadə wawa ŋgay ka tsətsah faya kələf na, ma vələye dədce daw? ¹² Kəgəbay ka tsətsah faya dəsle na, ma vələye hərdəde daw? ¹³ Nəkurom neheƙe sadzək ŋgwalak eye hay bay aye ka sərum məvələ wu ŋgwalak eye hay a wawa kurom hay duh tuk na, ada Bəba kurom mə mbəlom ma ziye kurom ha ta məvələ Məsəfəre Tsədəƙƙa eye a ndo neheƙe ta tsətsah faya aye bədaw!»

Mbəlom kəgəbay Fakalaw

Mata 12.22-30; Markus 3.20-27

¹⁴ Pat wuray na, Yesu faya ma həhariye fakalaw abəra mə bo i

ndoweye andaya a təra ha mandək eye. Fakalaw a yaw abəra mə bo i ndo niye na, ndo niye a tsik me lele. A gatay a ndo niye hay mahaya gər eye hərbəbəkka. ¹⁵ Ndo mekeleƙ eye hay mə walaƙ tay niye na, tə gwad: «Maa vələy gədaƙ ka mahəhere fakalaw hay na, Bedzabul bəy i fakalaw hay.»

¹⁶ Ndo mekeleƙ eye hay na, a satay məhəle faya abəra suwat. Ta tsətsah faya tə gwaday: «Gamay masuwayaƙ nakə ma diye ha ka yaw abəra ka təv i Mbəlom aye.»

Ngama Mbəlom

¹⁷ Ane tuk na, Yesu a səratay naha ka mədzal gər tay. A gwadatay: «Tadə ndo i gəma hay ta ŋgəna, faya ta giye vərəm mə walaƙ tay na, gəma niye ma dziye. Gəma mekeleƙ eye ma dufiye na. Tadə ndo hay mə gay tay faya ta giye magazləga mə walaƙ tay na, ndo niye hay mə gay niye ta hutiyeye gədaƙ məndze huya bay. ¹⁸ Tadə Fakalaw tə Fakalaw ma giye magazləga ka bo ŋgay na, ka dzalum na, bəy ŋgay ma ndziye huya na, ma kəkay? Sa na, ka gwadum maa vələƙ gədaƙ ka mahəhere fakalaw na, Bedzabul. ¹⁹ Ka gwadum maa vələƙ gədaƙ ka mahəhere fakalaw na, Bedzabul. Ane tuk na, a dzam kurom hay na, maa vələtay gədaƙ ka mahəhere fakalaw hay na, way? Andza niye, dzam kurom hay faya ta diye ha na, dedek andaya mə nəkurom bay. ²⁰ Maa vələƙ gədaƙ a neƙ ka mahəhere fakalaw na, gədaƙ i Mbəlom. Andza məgwede na, Bəy i Mbəlom ɓa ki yaw tsiy hus ka təv kurom.»

²¹ Yesu a gwadatay sa: «Ndo gədaƙ eye tə wu həlay ŋgay na, ma tsəpiye gay ŋgay lele wuray ma tətaliye ka zelele ŋgay kwa tsekweƙ bay. ²² Ane tuk na, tadə ndo mekeleƙ eye a ze neƙgeye ta gədaƙ ki yaw na, ma buwiye faya abəra wu həlay ŋgay niye hay a səmawa ha ka bo aye. Ada ma həliye zelele i ndo niye ma ŋgənatay ha a ndo hay tebiye.»

²³ Yesu a gwadatay sa: «Ndo nakə neŋgeye tə neŋ bay aye na, neŋgeye ndo mənənɗ dāre. Ndo nakə ka dzəna ga bay aye na, neŋgeye dūh ndo məneseŋ ha məsler.»

*Məməw i məsəfəre nakə lele bay aye
Mata 12.43-45*

²⁴ Yesu a gwadatay sa: «Fakalaw ki yaw abəra mə bo i ndo na, ma diye ma dzədziye mə kəsaf ma pəliye təv mazəzukw bo. Kə huta bay na, ma gwadeye a gər ŋgay: “Na mbədiye gər a gay ga nakə na yaw abəra mə dāma aye.” ²⁵ Ma mbədiye gər, kə ye naha kə ŋgatay a gay mafada eye lele ada malambada eye. ²⁶ Tsa na, ma diye ma həlaweye siye i məsəfəre neheye sewed eye hay wene wene ta ze neŋgeye aye tasəla. Ta fələkwiye a gay, ta ndziye mə dāma. Ka mandəve eye na, wu niye ma miye ka ndo niye ma ziye nakə kurre aye.»

²⁷ Ahəl nakə faya ma tsikiye andza niye na, ŋgwas wuray mə walaŋ i ndo niye hay haladzay aye, a wuda a gwad: «Məŋgwese ka gər i ŋgwas nakə a wa kar aye ada ka sa wah ŋgay aye.»

²⁸ Ane tuk na, Yesu a mbəday faya a gwaday: «Məŋgwese dūh na, ka gər i ndo neheye faya ta pay zləm a bazlam i Mbəlom ada faya ta giye andza nakə a tsik aye.»

*Masuwayaŋ tə dzaydzay
Mata 12.38-42; 5.15, 6.22-23*

²⁹ Ka təv nakə ndo hay faya ta səkahiye naha haladzay ka təv i Yesu aye na, Yesu a pa bo ka mətsike, a gwad: «Ndo neheye anəke aye na, lele eye hay bay. Ta tsətsahiye nā gatay masuwayaŋ na, kəkay! Asah! Ma dāba i masuwayaŋ i Zonas ndo mədə ha bazlam i Mbəlom nakə tə ŋgatay aye na, ta ŋgateye a masuwayaŋ mekeleŋ eye bay. ³⁰ Hərwi Zonas a təra na, masuwayaŋ ka gər i ndo i gəma i Ninive hay.* Andza niye neŋ Wawa i Ndo na təriye masuwayaŋ a ndo neheye anəke aye dərma. ³¹ Ŋgwas wuray andaya neŋgeye bəy bagwar eye, a yaw abəra ma diye

i tsakay. A yaw mətsəne bazlam i Salomon neheye maraha eye ta metsehe aye.† Ndo andaya kanaŋ a ze ha Salomon. Hərwi niye, ahəl nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye na, ŋgwas nakay bəy bagwar eye ma deyeweye abəra ma diye i tsakay, ma lətsiye kame i ndo neheye mamatay ha mənese. ³² Pat i sariya i Mbəlom na, ndo i gəma i Ninive hay ta deyeweye. Ta lətsiye kame i ndo neheye anəke aye ta matay ha mənese. Hərwi ndo i gəma i Ninive hay tə tsəne bazlam i Mbəlom nakə Zonas a tsikatay aye na, ta gər ha mezeleme. Ndo andaya kanaŋ a ze Zonas bədaw?»

³³ Yesu a gwadatay sa: «Dada ndo ma zlaweye lalam ŋgay ma piye faya ako ma ŋgahiye na kəgəbay ma hurəkwiye faya gəse daw? Ma piye na dūh na, ka wu məpe lalam hərwi ada ndo neheye ta fələkwiye a gay aye mâ dəvatay dzaydzay.

³⁴ «Dəre yak na, andza lalam ma dəviye dzaydzay a bo yak tebiye. Tadə dəre yak a zəba kwetseh kwetseh lele na, bo yak kətsek mə dzaydzay. Ane tuk na, tadə dəre magulufa eye na, bo yak ma ləvon. ³⁵ Ge metsehe lele bəna, wu nakə ma vəlakeye dzaydzay aye mâ təra ləvon bay. ³⁶ Tadə bo yak kətsek mə dzaydzay, təv kwa tsekwen ma ləvon bəna, niye na bo yak tebiye mə dzaydzay. Niye na, andza lalam nakə dzaydzay ŋgay aye faya ma dəvakeye dzaydzay aye.»

*Yesu a matay ha mənese a Farisa hay
ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye*

Mata 23.1-36; Markus 12.38-40

³⁷ Yesu a ndəv ha mətsike me na, Farisa wuray a zalay ka mənəde wu mənəday a gay ŋgay. Ti ye ta dazlay a mənəde wu mənəday. ³⁸ Farisa niye a zəba ka Yesu na, a gay wadəŋ wadəŋ. A gay wadəŋ wadəŋ na, hərwi Yesu kə bara həlay andza i kule tay nakə a tsik aye bay.

* 11:30 Zonas 1-4. † 11:31 1 Bəy hay 10.1-13.

39 Bəy Maduweŋ a gwaday: «Nəkurom Farisa hay na, ka tsakadum na, dəba i gəsiyem ta dəba i bəgəlam, ane tuk na, nəkurom maraha eye ta mədzele ka makəle, ka mäge sewed. 40 Nəkurom na, matərakahaŋ eye hay. Sərum ha na, Mbəlom nakə a ge dəba i wu hay aye na, maa ge hud eye na, neŋgeye dərmaŋ bədaw? 41 Duh na, wu neheye ma gəse ada neheye ka bəgəlam kurom hay na, vəlumatay a mətawak hay ada wu hay tebiye ma təriye hərwi kurom tsədaŋŋa.

42 «Ane tuk na, nəkurom Farisa hay na, dərətsətseh ka gər kurom. Hərwi ka hayumay gər a slambah i ala kurom hay tebiye na, mə kuro na, ka zlawum nəte ka vəlawumay a Mbəlom. Azlakwa duh faya ka gərumeŋe ha dedek tə mawudə bo i Mbəlom eye. Anaŋ gum wu nakə a ye ka bo mäge aye, ze məgər ha siye bay.

43 «Nəkurom Farisa hay, dərətsətseh ka gər kurom. Hərwi mə gay i maduwule me na, ka wudum mändze ka təv mändze nakə ŋgwalak aye. Ada ka wudum tã tsikakum me ta mədəslakum ha gər ka təv məhay gər i ndo hay tebiye.

44 «Nəkurom na, dərətsətseh ka gər kurom. Nəkurom na, ka ndzakitum bo andza tsəvay neheye ndo hay faya ta həhaliye faya tə ŋgatay bay aye!»

45 Ndo nəte mə walaŋ i ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay a gwaday a Yesu: «Miter, ka tsik andza niye na, ka tsada nəmay dərmaŋ.»

46 Yesu a mbəday faya a gwaday: «Nəkurom ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay dərmaŋ, dərətsətseh ka gər kurom! Nəkurom na, faya ka pumeye wu mamba eye ka ndo hay. Nəkurom eye kwa ta wur həlay nets ka lamumay madzəne tay ha bay.

47 «Dərətsətseh ka gər kurom! Hərwi nəkurom faya ka dəzlumeye tsəvay male eye hay. Tsəvay niye hay na, i ndo məde ha bazlam i Mbəlom

niye hay ahəl niye bəba tətə kurom hay tə kəd tay ha aye. 48 Andza niye, ka bəzum ha na, nəkurom ma məsler i bəba tətə kurom niye ahəl niye. Nətəye ta kəd tay hay ndo məde ha bazlam i Mbəlom. Nəkurom i kurom na, faya ka dəzlumeye ka tsəvay tay aye hay. 49 Hərwi niye Mbəlom ta ndaraw ŋgay kə tsik ahəl niye, a gwad: «Neŋ Mbəlom na sləratay naha ndo məde ha bazlam ga hay ta ndo i maslaŋ ga hay. Na slər tay naha na, ta kədiye tay hay siye mə walaŋ tay, ada siye hay ta gateye dərətsətseh.»

50 A nəkurom ndo neheye bəgom aye, Mbəlom ma ta tsətsahiye fakuma ndo məde ha bazlam ŋgay neheye ka kədum tay ha zla anəke bay, kwa ka gər nakə Mbəlom a ge mändzibəra aye. 51 Mbəlom ma tsətsahiye na, kwa ka məkəde i Abel† hus ka Zakari nakə tə kəd na mə walaŋ i təv məvəlay wu a Mbəlom tə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom aye. §

52 «Nəkurom ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye, dərətsətseh ka gər kurom. Nəkurom na, ka dərəzlumatay na maged i məsəre wu a ndo hay. Nəkurom eye na, ka deyumeye a dəma bay. Ada ndo neheye a satay məfələkwe a dəma aye na, faya ka kərəhumatay eye tsəved məfələkwe a dəma.»

53 Yesu a ndəv ha mətsike me na, a yaw abəra mə gay niye. Ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay ta payaw bəzay abəra. Ti yaw na, tə wuya ka Yesu tə bazlam i terəŋgez hay wal wal. Ta tsətsah faya gər i bazlam hay wal wal tebiye. 54 Ta tsətsah faya andza niye na, hərwi ada mə tsik bazlam nakə ŋgwalak eye bay aye. Ada a satay məhəle faya abəra suwat.

12

Məvəlay ha bo tebiye a Yesu

Mata 10.26-33, 12.32; 10.19-20

1 Ahəl niye na, ndo hay haladzay ta haya gər. Nətəye ta giye gwezem

† 11:51 Madazlay i wu hay 4.8. § 11:51 2 Labara hay 24.20-22.

wiye. Faya ta mbərasliye bo ka sik tay hay. Ka təv eye niye na, Yesu a lah mətsikatay me a gawla ŋgay hay təday. A gwadətay: «Tsəpum gər kurom abəra ka gədə i Farisa hay. Andza məgwede bəberek tay nakə faya ta giye aye. ² Wu nakə tebiye maŋgaha eye na, ta diye ha, ada wu nakə tə tsikawa ta məkal aye na, ta diye ha. ³ Hərwi niye wu nakə ka tsikum ma ləvonj aye na, ma ta diye a zləm mə dzaydzay. Wu nakə ka tsikumay a zləm a ndo ta suksuk mə gay aye na, ndo hay ta ta tsəniye ka zavay.

⁴ «Malar ga hay, neŋ faya na gwadəkumeye: Kā dzədzarumay a ndo neheye ta dziye ha slo i bo aye bay. Nəteye na, ta sliye faya mäge wu mekelenj ma ziye nakay bay. ⁵ Ndo nakə ka dzədzarumeye na, na dəkumeye ha: Dzədzarumay na, a Mbəlom. Ma dəba i mədahanj na, neŋgeye dūh ma kaliye kurom ha a ako nakə ma mbatiye dāda bay aye. Ayaw! Sərum ha lele! Dzədzarumay na, a neŋgeye.

⁶ «Ka sərum təbədew, sisi hay zlam na, ta səkəm ta dala sulo bədaw? Mbəlom na, kwa nəte a mətsa ha gər bay. ⁷ Nəkurom na, ka zum tay ha diyenj hay. Kwa məkwets i gər kurom na, Mbəlom kə pasla na. Aya ane kā dzədzarum bay.

⁸ «Sərum ha na, ndoweye kə dā ha kame i do hay kə gwad: “Neŋ gawla i Yesu” na, neŋ Wawa i Ndo na ta diye ha neŋgeye gawla ga kame i gawla i Mbəlom hay dərma. ⁹ Ane tuk na, tadə ndoweye kə dā ha kame i ndo hay parakka a sər ga ha bay na, neŋ na tsikiye kame i gawla i Mbəlom hay, na sər na bay dərma.

¹⁰ «Kwa kə tsik wu nakə lelebay aye ka neŋ Wawa i Ndo na, Mbəlom ma pəseye ha. Ane tuk na, ndoweye kə tsalay ka gər a Məsəfəre Tsədanja eye na, ma hutiyə məpəse me bay.

¹¹ «Tadə ta diye kurom ha a gay i maɖuwule me ada kame i ndo mələve dala hərwi mäge sariya na, kə dzalum “Nəmaa ta giye kəkay” bay, kəgəbay

“Nəmaa ta gwadiye mey” bay. ¹² Mata dəkum ha wu nakə ka tsikumeye na, Məsəfəre Tsədanja eye.»

*Zlele eye hay tə zlele eye bay aye hay
Mata 6.25-34, 6.19-21*

¹³ Tsa na, ndoweye mə walaŋ i ndo niye hay a yaw ka təv i Yesu a gwadətay: «Miter, gwadətay a malar ga na, nəmaā ŋgəna zlele nakə bəba may a gəramay ha aye.»

¹⁴ Yesu a mbədətay faya a gwadətay: «Dzam ga, maa pa ga məkakum na sariya i wu kurom hay kəgəbay maŋgənakum ha zlele kurom na, maa pa ga way?»

¹⁵ Tsa na, a gwadətay a ndo hay tebiye: «Gum metsehe! Həbum gər kurom abəra ka bor i zlele. Hərwi kwa ndo neŋgeye zlele eye bəbay na, sifa ŋgay mə zlele ŋgay niye bay.»

¹⁶ Yesu a təkəratay dzeke, a gwadətay: «Ndowneye andaya zlele eye, wu ŋgay məpele abəra ka dala na, haladzay. ¹⁷ A dzala ada a tsətsahay a gər ŋgay, a gwad: “Na giye kəkay? Təv andaya hərwi məhayay gər a wu ga hay bay.”

¹⁸ «A gwad sa: “Wu nakə na giye na, anaj: Na mbəzliye ha de ga hay. Na ŋgariye a dəma bagwar eye hay neheye ta sliye dā məhayay gər a dəma a wu mənday ga hay tə siye i wu ga hay aye. ¹⁹ Na ge andza niye na, na gwadeye a bo ga: Bo ga! Wu ga na, haladzay. Ma ndziye məve wede wede. Anəke na, zəzukw bo tuk! Nda wu mənday, sa wu məsay ada ŋgwasa.”

²⁰ «Ane tuk na, Mbəlom a gwadətay a ndo niye: “Nəkar na, matərakahanj eye! Bəgom ta həvad nakay na, ka mətiye. Ada wu neheye tebiye ka hayay gər aye na, i way tuk!”»

²¹ Yesu a gwadətay sa: «Andza niye, hərwi ndo nakə a hayay gər a zlele a bo ŋgay eye ŋgway aye. Ane tuk na, ka dərə i Mbəlom na, zlele eye bay.»

²² Yesu a gwadətay a gawla ŋgay hay: «Hərwi niye neŋ faya na tsikakumeye: Kā dzalum gər hərwi wu mənday kəgəbay hərwi peteked bay. ²³ Hərwi məsəfəre na, a ze

wu mänday ada bo kurom na, a ze peteked segey. ²⁴ Zəbum ka maŋgəhak hay təday: Nəteye na, ta sləga bay, tə pala wu tay tə hayay gər andaya bay. De tay andaya məpe a dəma wu tay hay bay. Kwa ada sewene tay andaya bay. Ane tuk na, Mbəlom faya ma vəlateye wu mänday. Nəkurom na, ka zum dīyen hay bədaw?

²⁵ «Way nakə mə walaŋ kurom ma sliye faya masəkah ha mändze ŋgay ka mändzibəra ta mədzele gər ŋgay nakə faya ma dzaliye aye na, way? ²⁶ Aya! Ka wu nakə tsekweŋ aye na, ka slum faya məge dūh bay tuk na, ka dzalumeye ka wu siye na hərwi mey? ²⁷ Ehey zəbum ka guzer neheye mavurza eye təday! Nəteye na, tə ge məsler i wuray bay, tə ŋgar peteked bay. Faya na gwadakumeye, kwa Salomonə nakə zlele eye haladzay aye, dāda kə pa ka bo peteked andza məvurze i guzer neheye bay. ²⁸ Andza niye Mbəlom na, faya ma pateye ka bo peteked a guzer hay ka bəgom nakay. Tədə na, guzer niye ta kuliye. Ta kula na, ta kaliye tay ha ako. Kə ge andza niye na, nəkurom dūh Mbəlom ma pakumeye peteked ka bo ma ziye i guzer hay bədaw? Kwa a nəkurom neheye mədzal gər tsekweŋ aye bədaw!

²⁹ «Ka ndədikum gər huya ka mədzele ka wu nakə ka ta ndayumeye tə wu məse aye bay. ³⁰ Maa pəla wu neheye na, ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. Nəteye na, ta zəzukway bo a mapəle bay tebiye. Ane tuk na, Bəba kurom mə mbəlom a sər wu nakə a sakum aye. ³¹ Lahum mapəle na, Bəy i Mbəlom ada wu siye hay na, Mbəlom ma vəlakumeye. ³² Nəkurom neheye haladzay bay aye, kə dzədzarum bay! Hərwi ki yay a gər a Mbəlom Bəba kurom kə vəlakum təv mändze ma bəy ŋgay.

³³ «Nəkurom dūh səkəmmum ha wu kurom hay ada vəlumatay suloy eye a ndo i mətawak hay. Ngarum gwezem neheye ta nasiye bay aye. Ada ka hayumay gər a dəma a zlele kurom

nakə mə mbəlom aye. Mə dəma na, məkal ma sliye mede faya bay. Kwa mətul ma ndisliye faya bay. ³⁴ Hərwi dərev kurom mandza eye na, ma təv nakə zlele kurom mə dəma aye.»

*Ndzum tsezlezleŋge mahəbe məmaw i Yesu
Mata 24.45-51*

³⁵ «Barum na bəzihud kurom hərwi məge məsler. Pum ako ka lalam kurom hay mē mbata bay. ³⁶ Tərum na, andza ndo məge məsler neheye ndo i gay a gəratay ha gay ŋgay, a ye məzle dahəlay aye. Nəteye na, ta həbiye na hus ahəl nakə ma maw-eye abəra ma məzle dahəlay aye. Kə maw kə fay a məged na, ta həndəkeye na məged. ³⁷ Məŋgwese ka gər i ndo i məsler niye hay ndo i gay tay kə ndislew na, ma ndzateye a gər nəteye mandzahəra eye bay. Sərum ha lele! Ndo i gay niye ma bəriye bəzihud ŋgay ta wu i məbərə bəzihud. Ma zalateye a ndo i məsler ŋgay hay. Ma ndziye tay ha ka təv mändzay. Ma vəlateye wu mänday. ³⁸ Kwa tadə a maw na, ta magər həvad kwa kə gaw mahonok ka zay magər həvad, ki yaw kə ndislew fataya faya ta həbiye na ta ndzahəra bay na, məŋgwese ka gər tay.»

³⁹ Yesu a gwadətay sa: «Tsənum wu nakay lele: Ndo i gay mē sər həlay nakə məkal ma deyeweye ma kəliye na aye na, ma gəriye ha gay ŋgay məkal mē yaw mē sləlay na bay. ⁴⁰ Nəkurom dərma kə ləvum bo, hərwi neŋ Wawa i Ndo na maweye ahəl waray na, ka sərume ye bay.»

⁴¹ Tsa na, Piyer a tsətsah faya a gwadəy: «Bəy Maduweŋ, dzeke nakay ka ndzəkit ha bo na, hərwi may dəkdek tsukudu hərwi ndo hay tebiye dāw?»

⁴² Bəy Maduweŋ a mbəday faya, a gwadəy: «Ndo i məsler ŋwalak eye ada ma giye məsler tə metsehe lele eye na, way? Neŋgeye na, ndo nakə ndo i gay ŋgay a gwadəy: “Gatay gər a siye i ndo məge məsler ga hay. Vəlatay wu mänday tə həlay eye.” ⁴³ Məŋgwese ka gər i ndo məge məsler niye tadə ndo i gay ŋgay ki

yaw, kə ndzay a gər nengeye faya ma giye məsler andza nakə tə tsikay aye. ⁴⁴ Neŋ faya na gwadakumeye: Sərum ha na, ndo i gay ŋgay ma gəray ha zlele ŋgay tebiye mâ ləvay gər.

⁴⁵ «Ane tuk na, ndo i məsler kə gwaday a gər ŋgay: “Maka! Ndo i gay ga ma maweye bəse bay.” Tsa na, a pa bo ka məndebe ndo i məsler haslaka eye siye hay ta ndo i məsler ŋgwas eye hay. Tadə a nda wu mənday, a sa wu məsay ada a kwaya, ⁴⁶ ndo i gay ŋgay ma maweye na, ka həlay nakə faya ma həbiye bay aye ada a sər bay aye. Ki yaw na, ma vəleye dəretsətseh haladzay, ma həhariye na ndo i məsler niye. Ma kaliye ha a təv i ndo neheye ta təma bazlam i Mbəlom bay aye.

⁴⁷ «Tadə ndo i məsler a sər ha wu nakə ndo i gay ŋgay a say mâ gay aye, ane tuk na, ndo i məsler kə ləva ha bo bay kəgəbay kə ge andza nakə a say a ndo i gay ŋgay aye bay na, ta geye dəretsətseh haladzay. ⁴⁸ Aya ane tuk na, ndo i məsler nakə a sər wu nakə a say a ndo i gay ŋgay mâ gay na bay na, ada kə ge wu nakə đá i məndebe na na, ta nda biye na haladzay bay. Ndo nakə tə vəlay haladzay aye na, ta tsətsahiye faya haladzay dərma. Ndo nakə tə gəray ha wu a həlay haladzay aye na, ta tsətsahiye faya haladzay wene wene aye.»

Maŋgəne ta sariya
Mata 10.34-36

⁴⁹ «Neŋ na yaw na, na zlaw ako məkele ka dala. A seŋ na, mâ vat anəke. ⁵⁰ Ane tuk na, ta dzəhu biye ga ha a dəretsətseh təday, a seŋ mə dərev ga na, kə ge bo tsiy. ⁵¹ Ka dzalum na zlaw ka mən dzibəra na, zay daw? Na gwadakumeye a'ay! Na zlaw na, maŋgəne. ⁵² Ma dazleye anəke, ndo hay zlam mə gay na, ta ŋgəniye ndo mahkar ta kədiye bo ta ndo neheye sulo aye. Ndo hay sulo ta kədiye bo ta ndo neheye mahkar aye. ⁵³ Bəba ta wawa ŋgay ta səriye bo bay, wawa ta bəba ŋgay ta səriye bo bay. Maya tə dem ŋgay ta səriye bo bay ada dem ta may ŋgay ta səriye bo bay. Maya i

zal ta dahəlay i wawa ŋgay ta səriye bo bay ada dahəlay i wawa ta may i zal ŋgay ta səriye bo bay.»

Məsəre ha ka bo abəra wu
Mata 16.2-3, 5.25-26

⁵⁴ Yesu a gwadawatay a ndo niye hay tebiye dərma sa: «Nəkurom na, ka ŋgatumay a pazlay kə lətsew tə məgəma na, ka gwadum bəse tsa, yam ma piye ada yam ma piye dedek. ⁵⁵ Tadə ka ŋgatumay a mətasl ka vəzlaw ta diye i Salawa na, ka gwadum merəbe ma giye. Ada merəbe ma giye dedek. ⁵⁶ Nəkurom na, ndo məvay gər a ndo hay. Ka sərum maŋgəne tay ha wu i dala tə wu i magərmbəlom na, tə waray. Ada həlay nakə anəke aye ka sərum bay na, kəkay?

⁵⁷ «Hərwi mey, nəkurom na, ka sərum maŋgəne ha ka bo abəra wu nakə lele bay aye tə wu nakə dedek aye bay na, ka mey? ⁵⁸ Tadə ndo ka wuda fakaya, faya ka deyumeye kame i ndo məge sariya na, lambadum ha bazlam eye ka tsəved ahəl nakə faya ka deyumeye mba aye. Kə ge andza niye bay na, ndo niye ki ye kar ha ka təv i ndo məge sariya na, ndo məge sariya ma vəliye kar ha a həlay i sidzew. Sidzew ma kaliye kar ha a danğay. ⁵⁹ Sər ha na, kwa a ləkaw fakaya dala nəte ka hama na bay na, ka deyeweye abəra ma danğay bay.»

13

Mambəde tsəlök

¹ Ahəl niye na, ndo hay ti yaw ka təv i Yesu. Ti ye naha ta təkəray tə gwaday: «Ahəl niye na, Pilat kə kəd siye i ndo i Galile hay. A kəd tay ha ahəl nakə faya ta vəlay wu a Mbəlom aye. A dzapa ha bambaz tay tə bambaz i gənow neheye tə kəday a Mbəlom aye.»

² Yesu a mbədatay faya a gwadatay: «Ka dzalum na, Galile neheye ta bəbazl tay ha aye na, ta ze siye i Galile hay tə mezeleme daw? ³ Neŋ faya na tsikakumeye, a'ay andza niye bay! Ane tuk na, tadə ka gərum ha

mezeleme kurom bay na, nakurom tebiye ka matumeye andza nateye darmak. ⁴Tsukudu ndo niye hay kuro gar eye tsamahkar aye gay zabol eye a mbazl fataya ma Silowe ka dala i Zerozelem aye na, ka dzalum na, ta ze tay ha siye i ndo i dala i Zerozelem ta mezeleme daw? ⁵ Neŋ faya na tsikakumeye andza niye bay. Ane tuk na, tadə ka garum ha mezeleme kurom bay na, nakurom tebiye ka matumeye andza nateye.»

⁶ Tsa na, Yesu a tsikatay dzeke, a gwadatay: «Ndoweye andaya a zəv dərizl i gərdaf wuray andza gurov a guvah ŋgay. Pat wuray na, a ye mata ŋgalaw hohway i gərdaf niye. A ye naha na, dərizl i gərdaf niye kə wa bay. ⁷ Ndo i guvah niye a gwaday a ndo matsəpay na guvah niye: “Zəba! Kə ge anəke məve mahkar na yawaw mata pəle naha hohway i dərizl gərdaf nakay. Ane tuk na, na huta faya hohway bay. Ma neseŋeye ha təv ma guvah kəriye na, hərwi mey? Dəs na abəra mə dəma!” ⁸ Ane tuk na, ndo matsəpay na guvah niye a mbəday faya a gwaday: “Ndo i gay ga, biyeŋ na, gər ha. Na leye bədf ka tsakay eye tuwwe. Na lay na, na peye bərbur. ⁹ Na ge ha andza niye na, agəna ka viye neŋged na, ma wiye. Kə wa bay na, ka dəsiye na tuk.”»

Yesu a mbəl ha ndo abəra ma dəvats pat i mazəzukuw bo

¹⁰ Yesu faya ma tətikatay a ndo hay mə gay i maɖuwule me pat i mazəzukuw bo. ¹¹ Ŋgwas wuray andaya dəvats eye mə dəma darmak. Dəvats niye kə ndza faya məve kuro gar eye tsamahkar. Fakalaw a təra ha. A guɖuk ha a mba faya mələtse dzik bay. ¹² Yesu a ŋgatay a ŋgwas niye na, a zalay. Tsa na, a gwaday: «Ka mbəl abəra ma dəvats yak.» ¹³ Yesu a pa faya həlay. A pa faya həlay na, kwayaŋŋa a lətse dzik lele. Tsa na, ŋgwas niye a zambaday a Mbəlom.

¹⁴ Ane tuk na, wu nakə Yesu a ge, a mbəl ha ndo pat i mazəzukuw bo aye na, a ndalay a bəy i gay i

maɖuwule me. A tsikatay a ndo hay a gwadatay: «Pat andaya məkwa hərwi məge məsler. Kā mbəlamay ha ndo na, pat niye hay bəna, pat i mazəzukuw bo bay!»

¹⁵ Bəy Maduweŋ a mbəday faya a gwaday: «Nakurom tebiye na, ndo neheye ta məvay gər a ndo aye! Pat i mazəzukuw bo na, kwa way a pəla ha sla ŋgay kəgəbay zungo ŋgay mede ha ka məse yam bədaw? ¹⁶ Ŋgwas nakay gwala i Abraham, Fakalaw a dzawa na na, neŋgeye məve kuro gar eye tsamahkar. A ye ka bo məpəle ha abəra ma mədzewe pat i mazəzukuw bo bədaw?»

¹⁷ Bazlam i Yesu niye a mbəday faya andza niye na, horoy a gatay a ndo mənə dəre ŋgay niye hay tebiye. Ane tuk na, ndo hay tebiye na, məsler i Yesu niye a gawa aye, a ye tay a gər haladzay.

Dzeke i wur i bəzanŋ ta gəde

Mata 13.31-33; Markus 4.30-32

¹⁸ Yesu a gwad: «Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo na, wuye mey? ¹⁹ Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo na, andza wur i bəzanŋ nakə ndo a zla a sləga ka dədan aye. A sləga na na, a ndzohw. A gəl, a təra andza gərdaf, diyeŋ hay tə ŋgar gay tay hay ka hawal eye hay.»

²⁰ Yesu a gwadatay sa: «Na ndzəkit ha Bəy i Mbəlom sa na, ta wuye mey?

²¹ Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo na, gəde nakə ŋgwas a həl tsekweŋ a dzapa ha ta gufa aye. Gufa niye na, haladzay. A həlaḅ tay ha ka bo na, gufa niye mahələḅa eye a kwasa a həmbot.»

Mede a Bəy i Mbəlom

Mata 7.13-14, 21-23

²² Yesu a həl bo ma diye a Zerozelem na, a ye ta wuzlahgəma ada ta gəma hay. Faya ma diye na, a dawa ha bazlam i Mbəlom.

²³ Ahəl nakə faya ma tsikateye bazlam i Mbəlom aye na, ndoweye a tsətsah faya a gwaday: «Bəy Maduweŋ, mata təme na, ndo ma i ŋgal eye daw?»

Yesu a mbəda faya a tsikatay a ndo niye hay tebiye, a gwadatay:

24 «Gum gədaŋ məfələkwe ta tsəved nakə mənğədtse aye. Faya na gwadakumeye ndo hay haladzay ta pəliye tsəved məfələkwe ada ta hutiyə tsəved sa bay. 25 Hərwi ndo i gay kə lətse ka dərəzl a məged na, ka ndzumeye ma bəra. Ka fumeye a məged ŋgay. Ka gwadumeye naha: “Bəy Maduweŋ, həndəkamay na məged tey.”

«Ma mbədəkumaweye faya, ma gwadakumeye: “Ka yumaw mənğay, na sər kurom ha bay.”

26 «Aya! Ka gwadumeye: “Ka ndayakwa wu mənday ada ka sakwa wu məsay dziye tə nəkar. Ka tətikamay bazlam i Mbəlom ka təv neheye ma gəma may aye.”

27 «Ma gwadakumeye sa: “Ka yumaw mənğay na, na sər kurom ha bay, a nəkurom ndo mäge mezeleme hay. Dum abəra ka təv ga!”

28 «Mə dəma na, ta tuwiye tə mahəpədə zler eye. Ka ŋgatumeye a Abraham, a Izak, a Zakob ta ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay ma Bəy i Mbəlom. Nəkurom na, ta dərəzliye fakuma abəra. 29 Ndo hay ta deyeweye abəra mə bəzay, ma məgəma ta deyeweye ma diye i yam ada ta deyeweye ma diye i tsakay. Nəteye tebiye ta diye a Bəy i Mbəlom. Ta ndziye ta ndiye wu mənday mə dəma. 30 Ane tuk na, ndo neheye nəteye ndo i dəba hay anəke aye na, ta təriye ndo i me hay, ndo i me hay ta təriye ndo i dəba hay.»

Yesu neŋgeye ka tsəved faya ma diye a Zerozelem

Mata 23.37-39

31 Yesu a ndəv ha mətsike me na, kwayaŋŋa Farisa wuray ta həndzəd naha ka təv ŋgay, tə gwadāy: «Lətse do a bəra kanaŋ! Do a təv mekeleŋ eye bəna, a say a Herod məkədə kar.»

32 Yesu a mbədətatay faya a gwadatatay: «Dum gwadumay a mezerew niye na, na həhariye fakalaw abəra ka ndo hay ada na mbəliye tay ha ndo hay abəra ma dāvats bəgom tə

tədə təday. Ka pat mamahkar eye na, na ndəviye ha məsler ga. 33 Ane tuk na, na ndisliye ha mede ga bəgom, tədə ada tədə taday təday. Hərwi ta kədiye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom ma təv mekeleŋ na, a ye ka bo bay. A ye ka bo ta kədiye na ma Zerozelem.»

34 Yesu a dazlay mətuwe Zerozelem. A gwad: «Nəkurom ndo i Zerozelem hay, nəkurom ndo i Zerozelem hay. Nəkurom neheye ka bəbazlum tay ha ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay ada ka kədum tay ha ndo neheye Mbəlom a slərakum naha aye tə kwar! Sik nday nakə a seŋ məhayakum gər ka təv ga andza mandzekwer nakə ma hayatay gər a wawa ŋgay hay a hud i gwezleviyek ŋgay aye. Ane tuk na, ka wudum bay! 35 Andza niye, neŋ faya na gwadakumeye: Ma dazleye anəke ka ŋgatumeŋeye sa bay hus ahəl nakə ka gwadumeye: “Mbəlom mâ pa ŋgama ka ndo nakə faya ma deyeweye ta məzele i Bəy Maduweŋ aye! *”»

14

Yesu a mbəl ha ndo pat i mazəzukw bo sa

1 Pat i mazəzukw bo na, Yesu a ye a gay i bəy i Farisa wuray hay mata ndayaw wu mənday. Ndo hay niye tebiye mə dəma aye faya ta zəzuriye na Yesu.

2 Ndo wuray andaya dāvats eye, bo ŋgay mazlambara eye. Neŋgeye malətse eye kame i Yesu. 3 Yesu a dazlay a mətsike me, a tsətsah ka ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay ta Farisa hay. A gwadatatay: «Bazlam kway mapala eye kə vəl tsəved məmbəle ha ndo pat i mazəzukw bo tsukudu kə vəl bədəw?»

4 Ane tuk na, a satay mambədəy faya bay.

Yesu a gəs ndo niye dāvats eye mə həlay. Tsa na, a mbəl ha. A gwadāy: «Do wu yak a mətagay.»

5 Tsa na, a gwadatatay a ndo niye hay: «Tədə ndo mə walaŋ kurom, wawa ŋgay kəgəbay sla ŋgay kə dəd a

* 13:35 Dəmes hay 118.26.

bədiyem pat i mazəzukw bo na, ma diye kwayaŋŋa ma zla ahaya abəra mə dəma bədaw?»

⁶ Ndo niye hay ta mba faya mambəday faya bay.

Məhəne ha gər

⁷ Yesu a ge ŋgodgor ka ndo neheye tə zalatay ka wu mənday aye. A ge fataya ŋgodgor na, hərwi tə lah ka təv məndzay lele eye. Hərwi niye a tsikatay a ndo niye hay tebiye ta dzeke. ⁸ A gwadatay: «Tadə ndo kə zalaka a magurlom i məzle dahəlay na, kə ye kə ndza ka təv məndzay lele eye bay. Ka ndza ka təv məndzay lele eye na, ağəna ta zalay a ndo nakə a ze kar aye dərmak. ⁹ Ada ndo nakə a zalakum ta ndo niye, ki yaw na, ma gwadakeye: «Lətse! Gəray ha təv məndzay a ndo nakay.» Ka lətsiye, ka diye ka təv məndze nakə duk aye na, horoy ma gakeye. ¹⁰ Duh bay, tadə ta zalaka na, do ndza ka təv məndzay nakə lelebay duk ma dəba aye, hərwi ada ahəl nakə ndo nakə a zalaka ki yaw na, ma gwadakeye: «Dzam ga, dara ndza ka təv məndzay lele eye. Andza niye, nəkar, ka təriye kame i ndo niye mazala eye hay tebiye na, ndo bagwar eye.» ¹¹ Hərwi ndoweye ka səgər ha bo ŋgay na, ta təriye ha wawa eye. Ndowneye kə həna ha gər, a təra ha bo ŋgay wawa eye na, ta səgəriye ha bagwar eye.»

¹² Tsa na, Yesu a gwaday a ndo nakə a zalay aye: «Tadə ka vəliye wu mənday a ndo hay na, kə zalatay a dzam yak, a malamar yak hay, a gwala yak hay, a ndo i zlele hay bay, hərwi nəteye na, ta sliye faya məzalaka. Ta hamakeye wu mənday nakə ka vəlatay aye. ¹³ Ane tuk na, tadə ka vəlateye wu mənday i magurlom a ndo hay na, zalatay a ndo i mətawak hay, a ndo videl eye hay, a ndo matəra eye hay, ada a guluf hay. ¹⁴ Ka ge andza niye na, ka ta hutiiye mənğwese pat nakə ndo i ŋgwalak hay ta lətseweye abəra ma mədahaŋ aye. Nəteye na, wu tay andaya məvəlatay

a dəma bay. Mata vəlatay a dəma na, Mbəlom.»

Dzeke i ndo mazala eye hay

Mata 22.1-10

¹⁵ Ndo niye hay tebiye tə tsəne bazlam i Yesu niye na, ndo nəte mə walaŋ tay a gwaday a Yesu: «Mənğwese ka ndo nakə ma ta ndiye wu mənday ma Bəy i Mbəlom aye.»

¹⁶ Yesu a mbəday faya a gwaday: «Pat wuray na, ndoweye andaya a da wu mənday haladzay. A da wu mənday niye na, a zalatay a ndo hay haladzay ka mənde. ¹⁷ Həlay i mənde wu mənday a sla na, a slər ndo i məsler ŋgay mata zalatayaw a ndo hay. Mə gwadatay tə yaw anəke hərwi wu mənday maləva bo eye tsiy.

¹⁸ «Ndo i məsler a həl bo a ye a gwadatay dumara. Ane tuk na, kwa way a may ha me. Ndo makurre eye a gwaday a ndo i məsler: «Na slay mede naha bay. Na səkəm guvah anəke na zəbaweye faya təday. Pəsa ga ha, mə ndalaka bay.»

¹⁹ «Ndo nənğed a gwaday: «Na səkəm sla hay anəke sulo sulo zləm, na diye na ta dziye tay ha təday. Amboh pəsa ga ha, na slay naha bay. Mə ndalaka bay.»

²⁰ «Ndo mekeleŋ eye a gwaday sa: «Na zla dahəlay anəke hərwi niye na slay naha mede naha bay.»

²¹ «Ndo i məsler niye a maw a mətagay. A ye ka təv i ndo i gay ŋgay. A təkəray bazlam i ndo niye hay a ndo i gay ŋgay. Ndo i gay ŋgay a tsəne andza niye na, a ndalay haladzay. A gwaday a ndo i məsler ŋgay: «Do bəse ka təv məhay gər hay, ka tsəved i walaŋ i gay hay. Zalatayaw a ndo i mətawak hay, a ndo videl eye hay, a guluf hay, a ndo matəra eye hay, tə yaw kanaŋ.»

²² «Ndo i məsler a ye a zalatayaw a slala i ndo niye hay. A maw a gwaday a ndo i gay ŋgay: «Ndo i gay ga na ge məsler nakə ka tsiken aye, ane tuk na, təv andaya ndo hay ta rah a dəma bay.»

²³ «Tsa na, ndo i gay ŋgay a gwaday: «Do ka tsəved neheye a ye a gəma

wawa eye hay ada ka tsaved neheye a ye ta tsakay i dzal aye. Gatay kuton tâ yaw ada gay ga mâ rah ta ndo hay birtsitse. ²⁴ Neñ faya na gwadakum eye: Ndo neheye tã lah məzalatay kurre ta yaw bay aye na, ndəray kwa nəte mə walañ tay ta ndzakiye daw ga bay.»

*Matəre gawla i Yesu ta dedek eye
Mata 10.37-38, 5.13; Markus 9.50*

²⁵ Ndo hay haladzay təpaway bəzay a Yesu. Ahəl nakə faya ta diye ka tsaved aye na, Yesu a mbəda me ka təv i ndo niye hay faya ta pay bəzay aye, a gwadatay a nəteye niye tebiye: ²⁶ «Ndo nakə a say matəre gawla ga aye na, mâ wuda bəba ngay, may ngay, ngwas ngay, wawa ngay hay, malamar ngay haslaka eye hay kwa malamar ngay dem eye hay, mâ wuda tay ha mâ ze neñ bay, kwa məgwaday a gər ngay neñ eye mâ ze neñ bay, bəna, ma sliye faya matəre gawla ga bay. ²⁷ Ndoweye kə zla mayako mazləmbada eye kə peñ bəzay bay na, ma sliye faya matəre gawla ga bay.

²⁸ «Tadə ndo mə walañ kurom a say mäge gay na, ma ndziye ada ma pasliye suloy nakə ma dziye ha ka mäge gay, ma zəbiye faya ma sleye da mandəve ha məsler daw. ²⁹ Andza niye tadə kə dzala faya dze bay. A pa naha mədok eye dekdek tsa, ka ndəv ha madəzle bay na, ndo hay ta ngatay na, ta ngwasiye faya. ³⁰ Ta gwadiye: “Ndo nakay a dazlay a madəzle gay tuk na, kə mba faya mandəv ha məsler eye bay!”

³¹ «Andza niye bəy nakə sidzew ngay hay gwezem kuro aye na, ma diye mata ge vəram ta bəy nakə sidzew ngay hay gwezem kuro kuro sulo aye daw? Ma ta diye madazlay a vəram na, ma ndziye ma dzaliye gər lele taday. Ma tsətsahiye a gər ngay: “Anəke na, ta sidzew ga hay gwezem kuro na, na sliye faya mäge vəram ta bəy nakə sidzew ngay hay gwezem kuro kuro sulo aye daw?” ³² Tadə ma sliye faya bay na, ma sləriye ndo hay

ka təv i bəy niye ahəl nakə neñgeye dərəñ mba aye. Ma tsətsahiye naha faya məndze zay.»

³³ Yesu a gwadatay sa: «Andza niye mə walañ kurom dərma, tadə ndoweye kə gər ha wu ngay tebiye bay na, ma sliye faya matəre gawla ga bay.»

³⁴ Yesu a tsikatay dzeke mekelen eye sa, a gwadatay: «Ayaw sluwal na, wu nakə lele aye. Ane tuk na, tadə sluwal a vəd sa bay na, ta sliye matəre ha mâ vəd hərəbəba sa na, ma kəkay? ³⁵ Ta sliye faya mäge ha məsler sa bay. Kwa məkutse a guvah andza bərbur bəbay na, ma giye ngama bay. Ta kutsiye ha a bəra. Ndo nakə zləm andaya faya mətsəne aye na, mâ tsəne lele!»

15

*Dzeke i təbañ nakə a dze aye
Mata 18.12-14*

¹ Pat wuray na, ndo matsekele dzanğal hay ta siye i ndo i mezeleme hay tebiye ti ye ka təv i Yesu. Nəteye niye tebiye ti ye na, mata pay zləm a bazlam i Yesu. ² Farisa hay ta ndo mədzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə ngatay a Yesu ta ndo niye hay na, tə may ha mənese a Yesu, tə gwad: «Ndo nakay i ngay a təma tay ha ndo i mezeleme hay ada ta ndiye ka bo wu mənday ka təv manəte eye na, kəkay?»

³ Yesu a sərətay naha ka wu nakə faya ta tsikiye. A mbədatay faya ta dzeke, a gwadatay:

⁴ «Tadə ndəray mə walañ kurom təbañ ngay hay andaya temerre ada a dze faya abəra nəte mə walañ i təbañ ngay niye hay na, ma gəriye ha kuro kuro tsid gər eye tsid eye niye hay, ma diye mapəla ahaya nəte eye niye a dze aye ma huta ahaya taday bədaw? ⁵ Tadə kə huta na na, dərev ngay ma ngwasiye haladzay. Ma pa ahaya təbañ ngay niye ka dzegwem, ⁶ ma zla ahaya a mətəgay. Kə zla ahaya na, ma zalateye a dzam ngay hay ta ndo i maged ngay hay ada ma gwadateye: “Dumara ngwasakwa ka

bo dziye hārwi təbāŋ ga nakə a dze aye na, na huta na.»

⁷ Yesu a gwadatay sa: «Tadə ndo nəte kə gər ha mezeleme ŋgay na, sərūm ha na, mənḡwese ma giye andaya ka təv i Mbəlom mə mbəlom andza niye dərmaḡ, a ze ndo neh-eye kuro kuro tsid gər eye tsid ta zəba ka bo tay andza mezeleme andaya fataya təbey, a satay məḡəre ha mezeleme tay bay aye.»

Dzeke i kwar i suloy nakə a dze aye

⁸ Yesu a gwadatay sa: «Kəḡəbay, ŋgwas waray nakə kwar i suloy andaya kuro ada a dze faya abəra nəte na, ma piye ako ka lalam, ma fadiye na gay ŋgay ada ma pəliye na tə marəzlay a gər eye lele ma hutiyē na təday. ⁹ Kə huta na na, ma zalat-eye a dzam ŋgay hay ta ndo i məḡed ŋgay hay. Ma gwadateye: “Dumara, ŋgwasakwa ka bo dziye hārwi na huta na kwar i suloy ga nakə a dze aye.”»

¹⁰ Yesu a gwadatay sa: «Sərūm ha, tadə ndo nəte kə gər ha mezeleme ŋgay na, mənḡwese andaya mə walaŋ i gawla i Mbəlom hay.»

Dzeke i bəba nakə a pəsay ha mənese a wawa ŋgay aye

¹¹ Yesu a gwadatay sa: «Ndoweje andaya na, wawa ŋgay hay sulo. ¹² Pat wuray na, bo wawa eye nakə a tsətsah ka bəba ŋgay, a gwadāy: “Bəba ga, zlele yak nakə ka ŋḡanamay ha aza ta malamar ga aye na, vələŋ faya abəra i ga anəke.” Bəba tay a tsəne andza niye na, a ŋḡənatay ha zlele ŋgay a wawa ŋgay niye hay sulo aye.

¹³ «A ndza məhəne tsekweŋ na, wawa niye bo wawa eye a həl zlele nakə bəba ŋgay a vələy aye, a səkəm ha. Ma dəba eye na, a həl bo a ye ha ka bo ta suloy niye a ḡəma dərəŋ eye. A ndisl a ḡəma niye na, a dazlay a məḡe wu nakə lelebay aye. A nas ha suloy niye tebiye.

¹⁴ «Suloy niye a ndəv faya abəra tebiye na, mandərzlaŋ bagwar eye a ge ma ḡəma eye niye. Wawa niye a huta wu mənday sa bay. ¹⁵ Tsa na, a ye mata pəle məsler. A huta

məsler niye na, mə gay i ndo wu-ray ma ḡəma eye niye. Ndo niye a slər ha a pesl mata tsəkure madəras hay. ¹⁶ Ahəl nakə nənḡeye faya ma tsəkuriye madəras hay aye na, may a wur faya. A say həbe mənde wu mənday nakə tə vələwatay a madəras hay aye na, ndəray kə vələy bay.

¹⁷ «Tsa na, a dazlay mədzele ka dərətsətseh ŋgay. A dzala ka məndze ŋgay nakə mə gay i bəba ŋgay aye, a gwad: “Mə gay i bəba na, ndo i məsler ŋgay hay faya ta ndiye wu mənday lele ada a ze naha fataya abəra. Ada nən tuk na, na mətiye tə may kanaŋ na, kəkay! ¹⁸ Nḡama anəke na, na həliye bo na miye ka təv i bəba ga. Na ye na, na gwadeye: Bəba ga, na ge mənese kame i Bəba Mbəlom ada kame yak. ¹⁹ Anəke na, na sla t̄a zeleŋ wawa yak sa bay. Təra ga ha andza ndo i məsler yak tsa.” ²⁰ A dzala andza niye na, a həl bo a mbəda gər a gay i bəba ŋgay.

«Mazlambar ma ndisliye a gay i bəba ŋgay na, bəba ŋgay a ŋgatay naha dərəŋ. A ŋgatay naha na, a gay mə bo haladzay. Tsa na, a hway ka təv ŋgay. A ye naha a ḡəs na ka bo təmbolok təmbolok tə mənḡwese eye lele. ²¹ Yawa! Wawa niye a gwadāy: “Bəba ga, nən na, na ge mənese kame i Mbəlom ada kame yak. Nən na, na sla t̄a zeleŋ wawa yak sa bay.”

²² «Ane tuk na, bəba ŋgay a zalatay a ndo i məsler ŋgay hay, a gwadatay: “A niye bəse! Dum naha, zlumaw rəkwaḡ nakə a le haladzay aye ada kalumay ka bo. Dum naha, zlumaw matsərad, pumay a wur i həlay ada həlumaw tahərak, pumay a sik. ²³ ḡəsumaw sla niye magəla eye, kədum. Ndayakwa ada ka hatsakw-eye. ²⁴ Hərwi wawa ga nakay na, həbe na gwad kə mət, anəke na, nənḡeye andaya tə dərə. Həbe kə dze, anəke na, na huta na. Anəke na, dərəv ga kə ŋgwasa.” Tsa na, ta dazlay a məhetse tuk.

²⁵ «Ahəl nakə faya ta hatsiye aye na, wawa ŋgay bagwar eye mə pesl ma guvah. Həlay i madayaw ŋgay a

mətagay a sla na, a həlaw bo abəra ma guvah. A yaw mazlambar bəse tə gay i bəba ɲgay na, a tsəne məhetse ta ganɲan eye dəbtsim dəbtsim. ²⁶ Tsa na, a zalay a ndo nəte mə walaɲ i ndo i məsler i bəba ɲgay hay, a tsətsah faya a gwaday: “Maa ge mə gay kway bəgom na, mey?” ²⁷ Ndo i məsler i bəba ɲgay niye a mbəday faya a gwaday: “Faya ta hatsiye hərwi malamar yak kə maw ma təv eye. Ada bəba yak a kəd sla niye magəla eye hərwi kə huta na wawa ɲgay, neɲgeye andaya zayzay lele, wuray kə gay bay.”

²⁸ «Wawa bagwar eye a tsəne andza niye na, a ndalay haladzay. A kərah mede a mətagay. Bəba ɲgay a yaw ka təv ɲgay, a gay amboh. A gwaday: “Dara a mətagay.” ²⁹ Ane tuk na, wawa ɲgay a mbəday faya a gwaday: “Tsəne wu nakə na tsikakeye təday. Kwa anəke bay, na gaka məsler na, məve haladzay ada dāda na kərah bazlam yak daw? Ka vəleɲ wawa i vo'ar ada nā ge ha magurlom ta dzam ga hay tey na, ka vəleɲ daw? ³⁰ Ane tuk na, anaɲ wawa yak nakay a nasaka ha zlele ka ɲgwas hay aye na, anəke a maw na, ka kəday sla sa na, kəkay?”

³¹ «Bəba ɲgay a mbəday faya a gwaday: “Wawa ga, mā ndalaka bay. Nəkar mandza eye na, huya ka təv ga ada zlele ga hay tebiye na, i yak bədaw? ³² A ye ka bo təde məge magurlom tə mənɲwese eye na, lele ɲgway. Hərwi malamar yak nakay na gwad na, kə mət. Anəke na, neɲgeye andaya tə dəre. Həbe kə dze, anəke na, na huta na!”»

16

Mbəlom ta suloy
Mata 6.24, 11.12-13, 5.31-32;
Markus 10.11-12

¹ Ma dəba eye na, Yesu a gwadatay a gawla ɲgay hay sa: «Ndoweeye andaya zlele eye, ndo məpesle suloy ɲgay andaya. Ti ye naha tə gwaday a ndo i zlele niye: “Ndo məpaslaka na suloy yak na, faya ma nasakeye ha zlele yak.”

² «Ndo i zlele niye a tsəne andza niye na, a zalay a ndo məpesle suloy ɲgay niye a gwaday: “Na tsəne ndo hay tə tsik ka nəkar na, mey? Suloy nday na, pesleɲ na ka ge ha na, wu waray wu waray, hərwi nəkar na, ka sliye faya matəre ndo i məsler ga sa bay.”

³ «Ndo məpesle suloy niye a tsik mə gər ɲgay, a gwad: “Ndo i gay ga ma həhariye ga abəra ma məsler ɲgay ada na giye na, kəkay? Ada kwa gədaɲ ga andaya məfəte sa bay tuk na, kəkay? Na gwad na rəkiye na, horoy ma geɲeye. ⁴ Ah! Na sər na giye hərwi ada ndo hay ta təmiye ga a gay tay tadə ta kal ga ha abəra ma məsler na!”

⁵ «A ye a zalatay a ndo neheye gwedere i ndo i gay ɲgay andaya fətaya aye nəte ta nəte. Ti ye naha. Tsa na, a gwaday a ndo kurre eye: “Gwedere i ndo i gay ga fakaya na, nday?”

⁶ «Ndo niye a mbəday faya a gwaday: “Dos i mal temerre.” Ndo məpesle suloy niye a gwaday: “Derewel i gwedere yak anaɲ. A niye ndza bəse, watsa a dəma na, dos i mal kuro kuro zləm tsa.”

⁷ «Tsa na, a gwaday a ndo neɲged: “Ada nəkar na, gwedere i ndo i gay ga fakaya na, nday?” Ndo niye a mbəday faya a gwaday: “Taɲay i bəle temerre.”

«Ndo məpesle suloy niye a gwaday: “Derewel i gwedere yak anaɲ. A niye ndza bəse, watsa a dəma taɲay i bəle kuro kuro tsamahkar tsa.”

⁸ «Ndo i gay ɲgay a ɲgatay andza niye na, a zambaday a ndo məpesle suloy ɲgay hərwi a ge məsler ta bəbək. Andza niye, ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye na, tə dzala ka wu nakə ma ta giye bo kame aye. Ta wuda bo mə walaɲ tay. Nəteye bəbək eye hay ta ze ha ndo i Mbəlom hay.»

⁹ Yesu a səkah ha me ɲgay niye, a gwadatay: «Neɲ faya na gwadumeye sa: Gum ɲgwalak tə zlele i məndzibəra nakay lele. Hərwi tadə ka ndəv fakuma abəra na, ka ta hutumeye sifa nakə ma ndəviye bay aye.

¹⁰ «Ndo nakə a ge wu wawa eye hay ta tsəved eye na, ma giye wu bagwar eye hay ta tsəved eye dərma. Ndo nakə kwa wu wawa eye hay a ge na ta tsəved eye bay aye na, wu bagwar eye hay dərma ma giye na ta tsəved eye bay. ¹¹ Ada tadə ka mbum faya mäge mäsler ta tsəved eye lele tə zlele i mändzibəra nakay bay na, mata vəlakum zlele lele eye na, way? ¹² Tadə ka sərüm mägay gər a wu i ndo hay bay na, mata vəlakum wu kurom neheye ka ləvumay gər aye na, way?

¹³ «Ndəray ma sliye mäge mäsler a ndo i gay ngay hay sulo bay. Hərwi pat nenged na, ma geye sewed a ndo i gay ngay nenged, ma wudiye na nenged lele. Kəgəbay ma gəseye me a ndo nenged, a ndo nenged na, ma gəseye me bay tebiye. Nəkurom bəbay ka slumeye faya mäge mäsler a Mbəlom ada a suloy sulo sulo bay.»

¹⁴ Farisa hay tə tsəne bazlam i Yesu neheye a tsik aye tebiye. Tə ngwasa ka Yesu hərwi nəteye na, ta wuda suloy haladzay.

¹⁵ Yesu a gwadatay a Farisa niye hay: «Nəkurom ka təv dərə i ndo hay na, ka gwadum nəkurom ndo lele eye hay. Ane tuk na, Mbəlom na, a sər dərəv kurom hay. Hərwi wu nakə ndo hay tə gwad bagwar eye na, ka təv dərə i Mbəlom na, lele bay tebiye. ¹⁶ Həlay i bazlam i Musa mapala eye tə dərəwel i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay kə ndza hus a həlay i Yuhana madzəhuḃe ndo a yam. Kwa abəra ahəl niye na, tə dawa ha Labara Ngwalak eye i Bəy i Mbəlom. Həlay nakay na, kwa way a ge gədan hərwi məfələkwe a Bəy i Mbəlom. ¹⁷ Magərmbəlom ta dala na, ta ndəviye. Ane tuk na, kwa wu tsekweḃ ma dziye abəra mə bazlam ga mapala eye bay.

¹⁸ «Ndoweeye ka həhar na ngwas ngay ada kə zla a dəma ngwas mekeləḃ eye na, kə ge madama. Ada ndoweeye kə zla ngwas nakə zal ngay a həhar na aye na, kə ge madama dərma.»

Ndo i zlele ta Lazar

¹⁹ Yesu a gwadatay sa: «Ndoweeye andaya zlele eye. Nengeye a pawa ka bo peteked nakə a le haladzay aye ada masəkəme ngay eye na, suloy haladzay. Nengeye mandza eye pat pat ma wiya ada wu mənday ngay na, lele. ²⁰ Ndoweeye andaya dərma məzele ngay Lazar. Nengeye na, mətawak eye, wuray ngay andaya bay. Bo ngay tebiye na, mbəlak eye dekdek. A yaw ka maged i ndo i zlele niye. A hənawa mə dəma. ²¹ A say haḃe mənde batatuk i wu mənday nakə a kutsawa abəra ka təv mənde wu mənday i ndo i zlele niye. Ane tuk na, kəra hay tə yawa naha ka təv ngay mandekede mbəlak ngay niye dūh.

²² «Ma dəba eye na, Lazar a mət. Gawla i Mbəlom hay tə zla na ka təv i Abraham. Ndo niye zlele eye a mət dərma. Tsa na, tə la na. ²³ Ndo niye zlele eye na, a sawa dərətsətseh haladzay ma təv məndze i mədahan hay. A zəba dərə, a ma ha dərə a gəma na, a ngatay naha a Abraham ta Lazar nəteye ka təv manəte eye dərəḃ tə nengeye. ²⁴ A zalay naha a Abraham, a gwaday: “Bəba ga Abraham, na gaka mə bo təbədew? Amboh slər Lazar na, mə tələka wur həlay ngay a yam ada mə təkweḃew ka dərneh magen zayya tey. Hərwi neḃ faya na siye dərətsətseh haladzay ma ako nakay.”

²⁵ «Ane tuk na, Abraham a gwaday naha: “Wawa ga, sər ha na, ka huta ka mändzibəra na, haladzay. Lazar nengeye na, kə sa dərətsətseh haladzay. Anəke na, nengeye mandza eye barbarra, ma ndiye i ngay tey. Anəke nəkar na, ka siye dərətsətseh dərma tey. ²⁶ Ada sa tsa na, bəd zəbol eye mə walaḃ kway. Andza niye ndo neheye a satay mede naha a diye kurom aye na, ta sliye faya mede naha bay. Ada madayaw abəra ka təv kurom a təv may bəbay na, ma tasiye bo bay.”

²⁷ «Ndo i zlele niye a gwaday naha a Abraham: “Amboh, slər Lazar a gay i bəba ga, ²⁸ malamar ga hay andaya

zlam. Mâ ye mâ gatay daf na, tâ yaw a tæv i dæretsætseh nakay bay.”

²⁹ «Abraham a mbəday faya, a gwaday: “Malamar yak hay na, Musa ta ndo mæde ha bazlam i Mbəlom hay andaya ta datay ha. Tâ pay zləm a bazlam tay.”

³⁰ «Ndo i zlele niye a gwaday a Abraham: “Niye na, ma sliye dā bay, bəba ga Abraham. Ane tuk na, tadə ndəray a maw abəra ma bəd, a ye ka tæv tay na, ta mbədiye ha mede tay.”

³¹ «Abraham a gwaday: “Tadə ta pay zləm a Musa ta ndo mæde ha bazlam i Mbəlom hay bay na, kwa ndo mâ lətsew abəra ma mədahan, mâ ye ka tæv tay bəbay na, ta tsəniye bay.”»

17

Mezeleme

Mata 18.6-7,21-22; Markus 9.42

¹ Yesu a gwadatay a gawla ngay hay: «Wu hay andaya haladzay ta səpatiye tay ha ndo hay ka mæge mezeleme. Kutoŋ ma giye bo andza niye. Ane tuk na, dæretsætseh ka gər i ndo nakə ma səpatiye ndo hay ka mæge mezeleme aye. ² Ngama tâ baray madiz i kwar a day ada tâ kal ha a hud i bəlay tə bəmalə nakə ma səpatiye nəte mə walaŋ i wawa neheye tsekweŋ tsekweŋ ka mæge mezeleme aye. ³ Anəke na, gum metsehe lele, həbum gər kurom.

«Tadə malamar yak kə gaka mənese na, tsikay faya ta tsəfetsəfe aye. Ada tadə kə gər ha mezeleme ngay na, pəsay ha mezeleme ngay. ⁴ Tadə a gaka mənese mə walaŋ i məhəne nəte sik tasəla ada faya ma deyeweye ka tæv yak məgwadaka: “Na nasaka, amboh pəsa ga ha” na, pəsa ha.»

Məgəle ha mədzał gər

Mata 17.20

⁵ Ndo i maslaŋ i Yesu hay ta tsətsah, tə gwaday a Yesu: «Bəy Maduweŋ, səkahamay ha mədzał gər ka nəkar tey.»

⁶ Bəy Maduweŋ a mbədatay faya a gwadatay: «Tadə ta dedek mədzał gər kurom mâ ge andaya tsekweŋ andza wur i bəzaŋ na, ka slumeye

faya məgwaday a dərizl i gərɗaf i ku-voray nakay: “Ngwad abəra kanaŋ, do ta zəv bo a bəlay” na, ma gəsakumeye me.»

Ndo mæge məsler neheye ta hutiyə magogoy bay aye

⁷ Yesu a gwadatay sa: «Way nakə mə walaŋ kurom, ndo i məsler ngay faya ma fətəye ma guvah agəna ma tsəkureye na gənaŋ ngay hay, kə maw a mətəgay na, ndo i gay ngay ma gwadeye: “Dara bəse, nda daf” daw? ⁸ Ane tuk na, ma gwadeye dūh na: “Do naha, deŋew daf ga. Mbədaw ka bo peteked mekeleŋ hərwi məhəleŋew daf ga. Ahəl nakə neŋ faya na ndiye ada na siye wu məse aye na, ma dəba eye nəkar dərmał ka sliye faya mənde wu məndaŋ ada ka siye wu məse.” Ndo i gay ngay ma tsikeye andza niye bədaw? ⁹ Ka dzalum na, ma geye sısə a ndo i məsler ngay niye hərwi kə gay na wu nakə a tsikay ge aye daw?

¹⁰ «Nəkurom dərmał andza niye, tadə ka gum məsler nakə Mbəlom a gwadəkum “gum” aye na, gwadum dūh na: “Nəmay ndo mæge məsler tsa hərwi nəmay, nəmaa ge na, məsler nakə tədə a ye ka bo nəmaa giye.”»

Yesu a mbəl tay ha ndo madəgwada eye hay kuro

¹¹ Yesu faya ma diye a Zerozelem na, a ye tə kokway nakə a ngəna ha dala i Samari ta dala i Galile aye. ¹² Mazlambar ma ta ndisliye a gəma wuray na, ndo madəgwada eye hay kuro ta hway naha a satay mədzəgər tage Yesu. Tə lətse dərəŋ. ¹³ Tsa na, ta wuda ta gədaŋ, tə zalay naha a Yesu, tə gwad: «Yesu, Bəy! Nəmaā gaka mə bo təbədew!»

¹⁴ Yesu a ngatatay, a gwadatay naha: «Dum ta bəzumay ha bo a ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye.» Nətəye faya ta diye mata bəzatay ha bo a ndo məvəlaway wu a Mbəlom na, tə mbəl suwud suwud.

¹⁵ Ndo nəte mə walaŋ tay a zəba ka bo ngay na, kə mbəl suwud suwud. A mbədə gər ka tæv i Yesu pəlasl. A

ye tã mazambaɗay naha a Mbɛlom ta magala. ¹⁶ A ye naha na, a kal ha bo kame i Yesu ta da'ar luz ka dala. A gay siɗe haladzay a Yesu. Ndoweye niye na, ndo i Samari hay.

¹⁷ Yesu a gwadɗ: «Na gwadɗ tã mbɛl na, kuro tebiye bɛɗaw? Neheye tsid eye na, nɛteye mɛngay? ¹⁸ Ndaray kã dzala mɛ walaŋ tay madayaw mɛgay naha siɗe a Mbɛlom bay. Duh mayaw na, bɛrakɛzaŋ nakay ɗaw?» ¹⁹ Tsa na, Yesu a gwadɗay a bɛrakɛzaŋ niye: «Lɛtse! Do wu yak, mɛdzal gɛr yak nakɛ ka dzala ha ka neŋ aye kã mbɛl kar ha.»

Maa sɛr pat i mandave i mɛndzibɛra na, Mbɛlom nɛte ngweŋ

Mata 24.23-28,37-41

²⁰ Pat wuray na, Farisa hay ta tsɛtsah ka Yesu, tã gwadɗay: «Bɛy i Mbɛlom ma ta deyeweye na, kɛɗay?»

Yesu a mbɛɗatay faya a gwadɗatay: «Bɛy i Mbɛlom ma deyeweye na, ndo hay ta ngateye bay. ²¹ Ta gwadiye: “Zɛbum neŋgeye anan kanan” kɛgɛbay “Neŋgeye atay” bay. Hɛrwi sɛrum ha Bɛy i Mbɛlom na, neŋgeye mɛ walaŋ kurom.»

²² Tsa na, a gwadɗatay a gawla ngay hay: «Hɛlay eye ma deyeweye ma sakumeye mɛngatay a Wawa i Ndo kwa pat eye nɛte tsa, ane tuk na, ka ngatumeye bay. ²³ Ta gwadumeye: “Zɛbum atay!” Kɛgɛbay “Zɛbum neŋgeye anan!” Ane tuk na, kã yum bay, kã hwayum faya bay. ²⁴ Pat eye ma deyeweye neŋ Wawa i Ndo na deyeweye na, andza mawutsede i mbɛlom nakɛ a wutsede na, dzaydzay ngay eye a dɛv kwa abɛra mɛ bɛzay i mbɛlom hus a mɛgɛma aye. Na deyeweye na, andza niye. ²⁵ Ane tuk na, na siye ɗɛretsɛtseh haladzay tɛɗay ada ndo neheye anɛke aye ta kaliye ga ha.»

²⁶ «Wu nakɛ a ge bo a hɛlay i Nuhu aye na, pat nakɛ neŋ Wawa i Ndo na deyeweye na, ma ta giye bo andza niye ɗɛrmak.* ²⁷ Ahɛl niye na, ndo

hay tã ndayawa wu mɛnday ada tã sawa wu mɛsay, tã zlawa dahɛlay hay ada tã wɛlaw a dem tay hay a zal hus a pat nakɛ Nuhu a fɛlɛkwa a kwalalaŋ i yam aye. Yam bagwar eye a rah ka mɛndzibɛra a dze tay ha siye i ndo hay tebiye.

²⁸ «Sa na, ma ta tɛriye andza a hɛlay i Lot: Ndo hay tã ndayawa wu mɛnday ada tã sawa wu mɛsay. Ta sɛkɛmawa wu hay ada ta sɛmɛkawa ha. Ta zɛvawa ɗɛrizl i gɛrdaf hay ada ta ɗɛzlaw a gay tay hay. ²⁹ Ane tuk na, pat nakɛ Lot a lɛtse a yaw abɛra ma gɛma i Sodom aye na, ako a paw abɛra mɛ mbɛlom andza yam ada tã wuye andaya a tɛma wafafafa, a dze tay ha ndo i gɛma niye hay tebiye.† ³⁰ Pat nakɛ neŋ Wawa i Ndo na deyeweye na, ma ta tɛriye andza niye ɗɛrmak.

³¹ «Pat eye niye na, ndo nakɛ ka gɛr i gay ada wu ngay hay mɛ gay aye na, mɛ mbɛzlaw hɛrwi mɛzlaw wu mɛ gay bay. Andza niye ndo nakɛ ma guvah aye na, mɛ maw a mɛtagay bay. ³² Wu nakɛ a ge bo ta ngwas i Lot aye na, mɛ mɛtsakum gɛr bay!‡ ³³ Ndo nakɛ ka pɛla mɛtɛme ha mɛsɛfɛre ngay aye na, ma ta dziye ha duh. Ane tuk na, ndo nakɛ ma dziye ha mɛsɛfɛre ngay hɛrwi ga aye na, ma tɛmiye ha duh.

³⁴ «Sɛrum ha pat eye niye ta hɛvad na, ndo hay sulo mahɛna eye ka slɛlah na, ta zliye nɛte, ta gɛriye ha neŋged. ³⁵ Ngwas hay sulo ta lɛgɛriye salamay ka ber, ta zliye nɛte, ta gɛriye ha neŋged. [³⁶ Haslɛka hay sulo ma guvah ta fɛtiye, ta zliye nɛte, ta gɛriye ha neŋged.]»

³⁷ Gawla ngay hay ta tsɛtsah faya tã gwadɗay: «Wu niye ma ta giye bo andza niye na, ka waray Bɛy Maduweŋ.»

Yesu a mbɛɗatay faya a gwadɗatay: «Tɛv nakɛ wu mamɛta eye mɛ ɗɛma aye na, magoduk hay ta hayiye gɛr a ɗɛma.»

* **17:26** Madazlay i wu hay 6.5-12, 7.6-23. † **17:29** Madazlay i wu hay 19.24-25. ‡ **17:32** Madazlay i wu hay 19.26.

18

Maduwulay me a Mbəlom tə marəzlay a gər

¹Ma dəba eye, Yesu a tsikatay dzeke hərwi məde tay ha na, tã duwulay me a Mbəlom huya tã ye gər maduwule me bay. ²A gwadatay:

«Ndo mäge sariya wuray ma gəma eye andaya. Ndowne niye na, madzədzeri i Mbəlom mə dərev ngay təbey, ada ndo a gay mə gər bay sa. ³Madakway i ngwas andaya ma gəma eye niye dərma. Madakway i ngwas niye a yawa ka təv ngay pat pat hərwi m̃a gay na sariya ngay tey. A gwaday a ndo mäge sariya niye: “Gamay na sariya ta ndo mənə dəre ga anan tey.”

⁴«Kə ndza haladzay ndo mäge sariya a kəma mäge sariya i madakway i ngwas niye bay. A dzala mə gər ngay a gwad: “Ayaw! Neñ na dzala gər ka Mbəlom bay ada kwa ndo a geñ mə gər bay, ⁵ane tuk na, madakway i ngwas nakay faya ma wurdeñeye me, ngama na geye na sariya ngay təday bəna, ma gəriye ha madayaw ka təv ga bay.”»

⁶Bəy Maduweñ a gwadatay sa: «Tsənum wu nakə ndo mäge sariya niye ngwalak eye bay a tsik aye! ⁷Ada Mbəlom neñgeye na, ma dzəniye ndo ngay hay bədaw? Tadə faya ta tuway naha bo na, ma giye mahonok madzəne tay daw? ⁸Sərum ha na, ma dzəniye tay ta bəse. Ane tuk na, aza neñ Wawa i Ndo na deyeweye na, na hutiyeye ndo mədzał gər hay ka neñ ngay daw?»

Ndo i Farisa ta ndo matsekele dzanğal

⁹Yesu a tsikatay dzeke mekeleñ eye sa. Dzeke niye na, hərwi ndo neheye tə dzala tə gwad nəteye ka dəre i Mbəlom na, ngwalak eye hay ada nəteye ta zəba ka siye i ndo hay na, andza ndo hay bay. ¹⁰A gwadatay:

«Ndowne hay andaya sulo, ti ye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom mata duwulay me a Mbəlom. Ndo neñged na, ndo Farisa, neñged na, ndo matsekele dzanğal.

¹¹«Ti ye naha na, ndo Farisa niye a lətse təv ngay wal. A gwad mə dərev ngay: “A! A! Mbəlom ga, na gaka naha sisəe hərwi neñ na, andza siye i ndo hay təbey. Nəteye na, məkal eye hay, ndo ngwalak eye hay bay. Tə gawa madama. Neñ na, na gaka naha sisəe hərwi neñ andza ndo matsekele dzanğal nakay təbey. ¹²Mə luma nəte na, na gawa daliyam sik sulo. Wu ga kuro na, na vələwa nəte.”»

¹³«Ndo matsekele dzanğal neñgeye na, a lətse dərən. Kwa kə lətse ha gər mazəbe dəre a mbəlom bay tebiye. Ane tuk na, a gwad: “Mbəlom! Na gaka mə bo tey hərwi neñ na, ndo i mezeleme.”»

¹⁴Yesu a gwadatay: «Sərum ha na, ndo matsekele dzanğal nakay a ye a ngway a mətəgay na, neñgeye ka təv i Mbəlom na, lele. Ane tuk na, ndo Farisa niye neñgeye na, andza niye təbey. Hərwi ndo nakə a say tã gwad neñgeye bagwar eye na, Mbəlom ma təriye ha wawa eye duh. Ndo nakə a təra ha bo ngay wawa eye kame i ndo hay aye na, Mbəlom ma təriye ha bagwar eye duh.»

Yesu a təma wawa hay

Mata 19.13-15; Markus 10.13-16

¹⁵Ma dəba eye na, ndo hay tə həl naha wawa tsekweñ tsekweñ eye hay a Yesu hərwi ada m̃a pa fataya həlay ada tã huta ngama. Ane tuk na, gawla ngay hay tə gatay me a ndo niye hay tə həlay naha wawa hay aye.

¹⁶Yesu a gwadatay a wawa hay: «Həndzədumaw ka təv ga.» A gwadatay a gawla ngay hay: «Gərum tay ha wawa hay, tã yaw ka təv ga! Kā həharum tay ha bay, hərwi Bəy i Mbəlom mavəla eye na, a slala i ndo neheye andza wawa neheye. ¹⁷Sərum ha na, ndowne ka təma Bəy i Mbəlom andza wawa neheye bay na, ma diye a Bəy i Mbəlom bay.»

Ndo i zlele ta Bəy i Mbəlom

Mata 19.16-30; Markus 10.17-31

¹⁸Bəy i Yahuda wuray a tsətsah ka Yesu, a gwaday: «Miter lele eye, na

hutiye sifa nakə ma ndəviye bay aye na, na giye na, kəkay?»

¹⁹ Yesu a gwadāy: «Ka zeleŋ ndo lele eye na kemey? Ndo lele eye na, Mbəlom nəte ŋgweŋ. ²⁰ Ka sər bazlam i Mbəlom mapala eye daw? Bazlam i Mbəlom mapala eye a gwad na: Kā ge madama bay, kā kəf gər i ndo bay, kā ge məkəl bay, kā raw me ka ndo kame i sariya bay, rəhatay ha gər a bəba yak ta may yak.*»

²¹ Ndo niye a mbəday faya a gwadāy: «Gər i bazlam mapala eye neheye ka paslaw aye na, na hənay ha gər kwa ma wawa.»

²² Yesu a tsəne andza niye na, a gwadāy: «A zəkaw fakaya abəra wu nəte sa: Anəke na, do ta səkəm ha zlele yak hay tebiye ada kā ŋgənatay suloy eye a ndo i mətawak hay. Ka ge andza niye na, ka ta hutiye zlele mə mbəlom. Tsa na, dara, peŋ bəzay.»

²³ Ane tuk na, ndo niye a tsəne bazlam niye na, a ndalay haladzay hərwi zlele ŋgay na, haladzay.

²⁴ Yesu a zəba faya na, a ndalay, a gwad: «Hərwi ndo i zlele na, mede a Bəy i Mbəlom i ŋgay na, mada me eye haladzay. ²⁵ Tə bəmalə nakə ndo i zlele ma diye a Bəy i Mbəlom aye na, ŋgama zləgweme mâ ye ta bəf i ləpəre.»

²⁶ Ndo neheye tə tsəne bazlam i Yesu nakə a tsik aye na, tə gwad: «Ane tuk na, kə ge andza niye na, mata sle mətəme na, way?»

²⁷ Yesu a mbədatay faya, a gwadāy: «Ndəray ma sliye mətəme bay. Ane tuk na, Mbəlom ma sliye mətəme ha ndo.»

²⁸ Tsa na, Piyer a gwadāy: «Tsəne! Nəmay anəŋ, nəmaa gər ha gay may hərwi məpaka bəzay na, kəkay?»

²⁹ Yesu a gwadāy: «Sərum ha, ndoweye kə gər ha gay ŋgay, ŋgwas ŋgay, malamar ŋgay hasləka eye hay ta malamar ŋgay dem eye hay, bəba ŋgay ta may ŋgay, wawa ŋgay hay hərwi Bəy i Mbəlom na, ³⁰ anəke ahəl

kway nakay ma hutiye a dəma haladzay ada kame na, ma hutiye sifa nakə ma ndəviye bay aye.»

Yesu a da ha məmate ŋgay

Mata 20.17-19; Markus 10.32-34

³¹ Yesu a zalatay a gawla ŋgay niye hay kuro gər eye sulo aye abəra mə walaŋ i ndo hay kətsah. Tsa na, a gwadāy: «Tsənum! Anəke na, ka tsalakweye a Zerozelem. Mə dəma na, wu nakə ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay tə watsa ahəl niye ka gər i neŋ Wawa i Ndo aye na, ma giye bo tuk. ³² Ta vəlateye ga ha a ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. Ta ŋgwasiye fagaya, ta tsedəneye, ta tufəneye slesləb a dəre. ³³ Ta ndəbiye ga ta mandalaḅa ada ta kədiye ga. Ane tuk na, ma məhəne mamahkar eye na, na lətseweye abəra ma mədahaŋ.»

³⁴ Ane tuk na, gawla ŋgay hay ta tsəne wu nakə a tsik aye bay. A ge fataya bazlam nakə Yesu a tsik aye a say məgwədə mey na, maŋgaha eye. A tsik na, ka gər i wu waray na, tə sər bay.

Yesu a mbəl ha ndo wuray gulufeye ma gəma i Zeriko

Mata 20.29-34; Markus 10.46-52

³⁵ Mazlambar Yesu ma ndisliye a Zeriko na, guluf wuray andaya mandza eye ka tsakay i tsəved, a rəkawa wu ka ndo hay. ³⁶ A tsəne ndo hay faya ta diye ka tsəved na, a gwadāy: «Labara i mey?»

³⁷ Ta mbəday faya, tə gwadāy: «Yesu ndo i Nazaret ma diye tə fa'anəŋ.»

³⁸ Guluf niye a tsəne andza niye na, a wuda ta magala, a gwad: «Yesu, Wawa i Davit, nā gaka mə bo təbədew?»

³⁹ Ndo neheye tə lah naha kame aye na, tə gay me a guluf niye hərwi ada mâ bəbəl wuray bay, mâ ndza dīkdīk.

Duh a zaka ha mawude haladzay ta magala, a gwad: «Wawa i Davit, nā gaka mə bo təbədew!»

⁴⁰ Yesu a ndisl naha na, a lətse, a gwadāy: «Dum gəsūmayaw həlay kanaŋ.» Tsa na, ti ye tə gəsəyaw həlay.

* **18:20** Madayaw abəra ma Ezipt 20.12-16; Levitik 5.16-20.

A ndisl naha ka tɔv i Yesu na, Yesu a tsɔtsah faya, a gwaday: ⁴¹ «A saka nâ ge hɔrwi yak na, mey?»

Guluf niye a mbɔday faya, a gwaday: «Bɔy ga, a seŋ na, nâ ŋgatay a dɔre sa tey.»

⁴² Tsa na, Yesu a gwaday: «Yawa lele, mɔdzal gɔr yak nakɔ ka dzala ga ha aye na, kɔ mbɔl kar ha.»

⁴³ Kwayanŋa guluf niye a ŋgatay a dɔre. A pay bɔzay a Yesu. A zambaday a Mbɔlom. Ndo niye hay haladzay aye tɔ ŋgatay a wu nakɔ a ge bo aye na, nɔteye tebiye ta zambaday a Mbɔlom.

19

Yesu ta Zase

¹ Yesu a ndisl a Zeriko na, a ye ta wuzlahgɔma i Zeriko niye.

² Ahɔl nakɔ faya ma diye na, ndoweye andaya tɔ zalay Zase, nɛŋgeye andaya dɔrmak. Nɛŋgeye na, zlele eye. Nɛŋgeye bagwar i ndo matsekele dzanŋal hay. ³ A pɔla tsɔved mɛŋgatay a Yesu na, way. Ane tuk na, kɔ ŋgatay bay hɔrwi ndo hay haladzay ada nɛŋgeye na, dakwel eye. ⁴ A hway ka me, a ye naha a tsal a gɔrdaf i kuvoray. A tsal a gɔrdaf na, hɔrwi mɛŋgatay a Yesu nakɔ ma diye ta tsɔved niye aye.

⁵ Yesu a ndisl naha a bɔzay i gɔrdaf i kuvoray niye na, a zla gɔr ka mbɔlom, a zɔba dɔre a gɔrdaf niye. A ŋgatay naha a Zase. Tsa na, a gwaday naha: «Zase, mbɔzlaw bɔse. Bɔgom na diye na ta ndziye mɔ gay yak.»

⁶ Zase a tsɔne andza niye na, a mbɔzlaw bɔse. Tsa na, ti ye ka bo a gay ŋgay. Ti ye naha na, a tɔma tay ha tɔ mɛŋgwele lele.

⁷ Ndo hay tɔ ŋgatay andza niye na, a ndalatay. Ta ŋgɔlay bɔzay a Yesu. Tɔ gwad: «Ndo nakay a ye mata ndze mɔ gay i ndo i mezeleme daw!»

⁸ Zase nɛŋgeye a lɔtse kame i Bɔy Maduweŋ a gwaday: «Tsɔne Bɔy Maduweŋ ga! Anɔke na, na ŋganiye ha zlele ga wudak, na ŋgɔnatay ha a mɔtawak hay. Ada tadɔ na zla suloy abɔra ka ndoweye ka zal na, na may ha ŋgway a dɔma madzɔga fad.»

⁹ Yesu a tsɔne andza niye na, a gwaday: «Bɔgom mɔtɔme ki yaw a gay yak hɔrwi nɔkar na, wawa i Abraham dɔrmak. ¹⁰ Hɔrwi nɛŋ Wawa i Ndo na yaw na, mapɔle ndo neheye madza eye hay ada mɔtɔme tay ha.»

Dzeke i suloy nakɔ ndo a ŋgɔnatay a ndo i mɔsler ŋgay hay aye

Mata 25.14-30

¹¹ Ndo niye hay faya ta pay zlɔm a bazlam ŋgay niye hay na, Yesu a tsikatay dzeke sa. A tsik dzeke niye na, mazlambar ma ndisliye a Zerozelem. Ndo hay tɔ dzala na, tɔ gwad: «Mazlambar Bɔy i Mbɔlom ma deyeweye tuk.» ¹² Wu nakɔ Yesu a tsikatay aye na, anan, a gwadatay:

«Ndoweye andaya nɛŋgeye na, gwala i bɔy hay. A ye a gɔma dɔren eye hɔrwi ada tɔ pa ahaya a bɔy. Ta pa na a bɔy na, ma maweye ma lɔviye ndo ŋgay hay. ¹³ Ma ta hɔliye bo ma diye na, a zalatay a ndo i mɔsler ŋgay hay kuro. Nɔteye niye kuro aye ti ye naha. Ti ye naha na, a ŋgɔnatay kwar i suloy. A vɔlatay kwar i suloy nɔte nɔte tay aye. Kwar i suloy niye nɔte na, suloy mɔ dɔma haladzay. A gwadatay: “Mbɔdum ha hɔlay hus a pat nakɔ na maw aye.”

¹⁴ «Ane tuk na, ndoweye niye a say bɔy aye na, ndo i gɔma ŋgay hay ta wudɔ na bay. Tɔ slɔr ndo hay ma dɔba ŋgay hɔrwi tɔ ye tɔ gwadatay na: “A samay ndo nakay mɔ tɔra bɔy may bay.”

¹⁵ «Ada dɔuh huya ta pa na a bɔy. Tɔ pa na a bɔy na, a maw a gɔma ŋgay tuk. A maw na, a zalatay a ndo i mɔsler ŋgay niye hay a ŋgɔnatay kwar i suloy aye hɔrwi mɔsɔre ha magogoy nakɔ tɔ huta faya aye.

¹⁶ «Ndo makurre eye a ye naha, a gwaday: “Ndo i gay ga, kwar i suloy nakɔ ka vɔlen aye na, na huta faya kuro.”

¹⁷ «Bɔy niye a gwaday: “Nɔkar na, ndo i mɔsler lele eye dedek. Anɔke na, na piye kar a bɔy, ka lɔviye gɔma kuro hɔrwi mɔsler nakɔ tsekweŋ aye ka ge na ta tsɔved eye.”

18 «Ndo masulo eye a ye naha a gwaday: “Ndo i gay ga, suloy niye ka vølen eye na, na huta faya zlam.”

19 «Bøy a gwaday a ndo niye: “Nøkar na, na piye kar bøy eye, ka løyiye gøma zlam.”

20 «Ma døba eye na, ndo nenjed a ye naha a gwaday: “Ndo i gay ga, kwar i suloy yak nakø ka vølen aye anan. Na løva faya bo lele na mbuza na a peteked, na ngaha na lele. 21 Na dzødzaraka haladzay, høwi nøkar na, ndo makula gø eye. Wu yak bay na, ka zliye tsa, ka sløga bay na, ka dziye tsa.”

22 «Bøy niye a mbøday faya a gwaday: “Nøkar na, ndo i møslø nakø ngwalak eye bay aye. Maa gø kar a sariya na, bazlam yak eye wu yak. Ka sø ha kurre nen na, ndo makula gø eye, ada kwa wu ga bay na, na zliye, na sløga bay na, na dziye tsa na, 23 ada ka mey, meenen na, pen na suloy a gay nakø tø pawa a døma suloy aye. Atay ka mømaw ga na, na diye na hølaweeye abøra mø døma na, na hutiye faya magogoy.”

24 «Tsa na, a gwadatay a ndo neheye ka tøv aye niye: “A niye zlum faya abøra kwar i suloy niye. Vølumay faya a ndo nakø kwar i suloy andaya faya kuro aye.”

25 «Ndo niye hay ta mbøday faya tø gwaday: “Bøy may, nengeye na, kwar i suloy ngay andaya kuro segey!”

26 «Bøy niye a gwadatay: “Sørum ha na, ndo nakø wu ngay andaya na, ta søkahay ha sa. Ane tuk na, ndo nakø wu ngay andaya bay aye na, kwa tsekwen eye nakø andaya faya aye na, ta zliye na faya abøra. 27 Ane tuk na, ndo neheye a satay nã tøra bøy tay bay aye na, dum naha, gøsumatay ahaya ada kã kødum tay ha ka døre ga kanan.”»

Møfløkwe i Yesu a Zerozelem

Mata 21.1-11; Markus 11.1-11; Yuhana 12.12-19

28 Yesu a ndøv ha møtsike me niye andza niye na, a ye a ndzatay

kame a ndo hay mede a Zerozelem.

29 Mazlambar ta husiye a gøma i Betifadze ta Betani bøse ta mahømba nakø tø zalay Mahømba i Tetødøez aye na, a slø gawla ngay hay kame sulo. 30 A gwadatay: «Dum a gøma nakø kame kurom aye. Ka ndislum naha na, ka ndzumeye a gø a zungo wawa eye maøara eye ndøray kã ndza faya dødã zuk bay. Pølumaw ada kã yumen ahaya kanan. 31 Tadø ndøray ka tsøtsah fakuma: “Ka pølumeye na zungo eye a ngay” na, gwadumay: “A say a Bøy Maduwen.”»

32 Ndo i møslø niye hay sulo aye tø høl bo ti ye. Ti ye naha na, tø ndzay a gø andza nakø Yesu a tsikatay aye.

33 Tsa na, ta dazlay a møpøle zungo niye. Ahøl nakø nøteye faya ta pøliye zungo niye na, ndo i zungo niye a gwadatay: «Ka pølumeye na zungo eye høwi mey?»

34 Ta mbøday faya tø gwaday: «A say a Bøy Maduwen.»

35 Gawla i Yesu neheye sulo aye, ti ye ahaya zungo niye a Yesu. Ti ye ahaya na, ta fætøl faya peteked tay hay. Tsa na, tø tsal ha faya Yesu.

36 Faya ta diye na, ndo hay ta fætøl peteked tay hay ka tsøved nakø Yesu faya ma diye tø døma aye. 37 Mazlambar faya ta ndisliye a Zerozelem ta tsøved nakø ma mbøzlaw ta Mahømba i Tetødøez aye na, gawla ngay hay tebiye ta dazlay a mazambaday a Mbølom tø møngwese eye lele ada tø mawude ta magala ngølakaka høwi masuwayan nakø tø ngatay Yesu a ge aye.

38 Tø gwadawa: «Mbølom mã pa ngama ka Bøy nakø faya ma deyeweeye tø møzele i Bøy Maduwen aye!*

«Zay mø mbølom, ada zambadakway a Mbølom, nengeye nakø mã mbølom aye!»

39 Mø walan i ndo niye hay haladzay aye na, Farisa hay andaya. Tø gwaday a Yesu: «Miter, gwadatay a gawla yak hay tã gø ha mabøbøle wuray.»

* 19:38 Dømes hay 118.26.

⁴⁰ Yesu a mbədatay faya a gwadatay: «Sərum ha na, kwa nəteye ta ndza dīkdīk bəbay na, kwar hay ta wudiye!»

Yesu a tuwa dāretsətseh i Zerozelem

⁴¹ Ahəl nakə Yesu a ndisl nəngeye bəse tə wuzlahgəma i Zerozelem aye na, a ngatay na, a tuwa. ⁴² A gwad: «A nəkar Zerozelem, tadə bəgom ka sər wu nakə ma sliye faya məvəlaka zay aye na, ha bə ka təmiye abəra mə dāretsətseh. Ane tuk na, anəke na, maŋgaha eye faka abəra, ka sliye faya mənəgatay bay! ⁴³ Pat i dāretsətseh hay ta deyeweye fakaya. Ndo mənə dāre yak hay ta deyeweye tə wu həlay tay ta lawariye kar tuwzik, ta dərəzliye kar. Ta ngədətsiye kar kwa tə waray tə waray. ⁴⁴ Ta bəbazliye kurom ta ndo yak hay tebiye. Kwa kwar ka gər i kwar ta gəriye ha bay, ta mbəzliye ha tebiye hele hele. Hərwi mey andza niye na? Hərwi nəkar na, pat nakə Mbəlom ma yaw mata dzəne kar aye na, ka sər ha bay!»

Yesu a tsikatay bazlam i Mbəlom a ndo hay

Mata 21.12-17; Markus 11.15-19; Yuhana 2.13-22

⁴⁵ Yesu a ndisl a Zerozelem na, a ye a dalamətagay i gay i mədəslyay ha gər a Mbəlom. A ye naha na, a dazlay mahəhere ndo mäge tsakala hay abəra ma dalamətagay i gay i mədəslyay ha gər a Mbəlom niye. A gwadatay: ⁴⁶ «Mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na: “Gay ga ma ta təriye na, gay i mađuwule me.†” Ane tuk na, nəkurom ka tərūm ha lar i məkal hay na, kəkay?‡»

⁴⁷ Yesu a tsikawatay bazlam i Mbəlom a ndo hay pat pat mə gay i mədəslyay ha gər a Mbəlom. Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo mədzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay ada ta madugula hay, ta pəla tsəved ka məkədə na Yesu. ⁴⁸ Ane tuk na, ta gəsiye na ma kəkay na, tə sər bay. Ta huta faya tsəved məgəse na bay.

† 19:46 Ezay 56.7. ‡ 19:46 Zeremi 7.11.

Hərwi ndo hay tebiye faya ta pay zləm a wu nakə faya ma tətikateye na, tə metsehe eye lele.

20

Gədan i Yesu

Mata 21.23-27; Markus 11.27-33

¹ Pat wuray na, Yesu faya ma tətikateye a ndo hay ada faya ma dāteye ha Labara Ngwalak eye ma dalamətagay i gay i mədəslyay ha gər a Mbəlom. Ahəl nakə faya ma tətikateye na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo mədzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay ada ta madugula hay ti ye ka təv i Yesu. ² Ti ye naha ta tsətsah faya tə gwaday: «Ka ge wu neheye na, ta gədan waray? Maa vəlaka gədan aye na, way, tsikamay?»

³ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Nən dərma na tsətsahiye fakuma: ⁴ Maa sləraw Yuhana madzəhu bə ndo a yam na, way? Maa sləraw na, Mbəlom tsukudu ndo hay daw?»

⁵ Ane tuk na, tə tsik mə walaŋ tay tə gwad: «Ka mbədakweye faya na, kəkay? Tadə ka gwadakwa, maa slər ha Mbəlom, Yesu ma gwadakweye: “Ka dzalum ha ka wu nakə Yuhana a tsik aye bay na, kemey?” ⁶ Ada tadə ka gwadakwa maa sləraw Yuhana na, ndo hay, ndo hay tebiye ta kaliye kway tə kwar, ta kədiye kway. Hərwi tə sər ha ta dedek Yuhana na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom.»

⁷ Ta mbəday faya a Yesu, tə gwaday: «Maa sləra ahaya Yuhana ndo madzəhu bə ndo a yam way na, nəmaa sər bay.»

⁸ Yesu a gwadatay: «Nən bəbay na ge wu neheye ta gədan i way na, na tsikakumeye bay.»

Dzeke i ndo wuray a zəv dərizl i gərdafa guvah ngay

Mata 21.33-46; Markus 12.1-12

⁹ Ma dəba eye na, Yesu a tsikatay me a ndo hay ta dzeke, a gwadatay: «Ndoweeye andaya a dəs guvah. A zəv a dəma gərdaf hay haladzay. Dərizl i

gərdaf niye hay na, tə wa hohway. A ndəv ha mazəve na, a həl ndo i məfəte hay ada tā fətay na. Bo ŋgay aye a ye a tsekene. A ye na, ma ndzaweye haladzay.

¹⁰ «Həlay i maŋgəle hohway i gərdaf niye hay kə sla. A slər ndo nəte mə walaŋ i ndo i məsler ŋgay hay hərwi ada tā vəlayaw faya abəra i ŋgay. Ndo i məsler ŋgay a həl bo a ye. A ye naha na, ndo neheye faya ta tsəpiye guvah aye, tə gəs na. Tə ndaəba na ada ta həhar na həlay kəriye.

¹¹ «Ndo i guvah a ŋgatay andza niye na, a slər ndo neŋged sa. Ndo niye a həl bo a ye. A ye naha na, tə gəs na ada tə ndaəba na dərmak. Tə tsaday pələslesle, ta həhar na. Ta vəlay wurray kwa tsekweŋ bay. ¹² Ndo i guvah a slər ndo mamahkar eye sa. Ndo niye a ye na, tə gay mbəlak. Tsa na, tə kala ahaya abəra ma guvah niye.

¹³ «Ndo i guvah niye a gwad: “Na giye anəke na, kəkay? Na sləriye wawa ga nakay nəte na wuda na haladzay aye təday. Agəla neŋgeye na, ta rəhay ha gər, ta geye wuray bay.”

¹⁴ «Ane tuk na, tə ŋgatay a wawa niye na, tə tsik mə walaŋ tay tə gwad: “Aya! Anaŋ magedze ŋgay nakə ma ta ndiye na guvah ŋgay aye, ki yaw! Kəfakwa na, ada guvah nakay ma mətsakweye a nəkway!” ¹⁵ Tsa na, ti ye faya, tə gəs na. Tə kəd na. Tə kal ha mədahaŋ eye abəra ma guvah niye.»

Tsa na, Yesu a tsətsah fataya a gwadatay: «Ndo i guvah ma giye tay ha anəke na, kəkay? ¹⁶ Ndo i guvah niye ma deyeweye ma gəsiye tay ha ndo niye hay, ma kədiye tay ha. Kə kəd tay ha na, ma həliye a dəma ndo mekeleŋ eye hay.»

Ndo hay tə tsəne wu niye hay a tsik aye na, tə gwad: «Wu niye andza niye na, ma giye bo bay.»

¹⁷ Ane tuk na, Yesu a zəba fataya a gwadatay: «Dzeke nakay mə Derewel i Mbəlom aye a say məgwede na, kəkay?

“Kwar nakə ndo madəzle gay hay tə kal ha aye na, matəra kwar lele eye a ze siye i kwar hay na, neŋgeye dūh.*»

¹⁸ «Kwa way kə dəd ka kwar niye na, ma toliye. Ada kwar niye kə dəd ka ndoweye na, ma ləgəriye na kərdik kərdik andza merebək.»

¹⁹ Ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay ta bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye hay ta pəla tsəved kwayaŋa ka məgəse na Yesu hərwi tə sər ha Yesu a tsik dzeke niye na, ka nəteye. Ane tuk a, ta dzədzaratay a ndo hay.

Məvəle dzaŋgal a bəy i Roma

Mata 22.15-22; Markus 12.13-17

²⁰ Ma dəba eye na, ta dazlay a matsəpe na Yesu. Tə slər ndo ka təv ŋgay. Ndo niye hay tə slər tay ha aye na, tə ge ha gər tay andza nəteye ndo lele eye hay kame i Mbəlom. Ndo niye hay na, a satay mapəle mənese abəra ka Yesu mə bazlam ŋgay neheye ma tsikiye aye. Tadə ta huta faya abəra mənese na, ta sliye faya məvəlay a həlay a ndo məvəle dala tuk. Hərwi bəy i Roma na, neŋgeye gədaŋ eye ada maa ləva dala i Roma na, neŋgeye.

²¹ Ndo neheye tə slər tay ha aye na, ti ye ka təv i Yesu. Ti ye naha ta tsətsah faya andza nakay, tə gwaday: «Miter, nəmaa sər ha nəkar ka tsik na, dedək. Ka ŋgəna tay ha ka bo bəra ndo hay təbey. Ka gwad ada faya ka tətikateye a ndo hay na, wu neheye dedək aye. ²² Ane tuk na, a samay matsətsehe fakaya, bazlam kway mapala eye kə vəl tsəved məvəle dzaŋgal a bəy i Roma tsukudu kə vəl tsəved məvəle bay daw?»

²³ Ane tuk na, Yesu a sər ha, a satay məhəle faya abəra suwat. Tsa na, a gwadatay: ²⁴ «Ehey bəzumeŋ ahaya kwar i suloy təday.» Ta bəzay ha kwar i suloy niye. A gwadatay: «Mandzəkit bo nakay ta məzele nakay faya na, i way?»

* **20:17** Dəmes hay 118.22.

Ta mbəday faya, tə gwaday: «I bəy i Roma.»

²⁵ Tsa na, Yesu a gwadətay: «Aya! Wu i bəy i Roma na, vəlumay ha a bəy i Roma ɲgway. Wu i Mbəlom na, vəlumay ha a Mbəlom ɲgway.»

²⁶ Ka gər i bazlam niye Yesu a tsikatay kame i ndo hay tebiye na, ta huta faya abəra mənese bay tebiye. Duh bazlam ɲgay nakə a tsikatay aye na, a gatay hərbaəkka, a dərəzlatay ka bazlam.

Tə tsik ka gər i mələtsew abəra ma mədahaɲ

Mata 22.23-33; Markus 12.18-27

²⁷ Ma dəba eye na, siye i Saduke hay ti ye ka təv i Yesu. Saduke hay na, ndo neheye tə gwad: «Ka mət na, mələtsew abəra ma mədahaɲ andaya sa bay» aye. ²⁸ Ti ye naha, ta tsətsah ka Yesu, tə gwaday: «Miter, bazlam nakə Musa a watsamay a bazlam i Mbəlom mapala eye na, anan. A gwad: “Tadə ndo a mət a gər ha ɲgwas ɲgay ta wa zuk bay na, mata zle na madakway i ɲgwas niye na, malamar i ndo niye a mət aye†” bədaw? Ma zliye na, hərwi ada hulfe i ndo niye a mət aye mâ dze bay. ²⁹ Yaw! Andaya ahəl niye ndo ta malamar ɲgay hay tasəla. Malamar tay makurre eye a zla dahəlay. A zla dahəlay na, a mət. A mət na, ta wa ta dahəlay ɲgay niye a zla aye bay. ³⁰ Məmbager ɲgay a zla na madakway i ɲgwas niye. A zla na, a mət. ³¹ Malamar tay mamahkar eye a zla. A zla na, a mət. Siye hay tebiye tə ge andza niye dərma. Nəteye neheye tasəla aye tə zla ɲgwas niye na, tə mət tebiye. Ndəray kwa nəte mə walaɲ tay ta wa ta ɲgwas niye bay. ³² Ka mandəve ɲgay eye na, ɲgwas niye a mət dərma. ³³ Pat nakə aza mədahaɲ hay ta lətseweye abəra ma mədahaɲ aye na, ɲgwas niye ma mətseye na, a way? Hərwi nəteye niye tasəla eye ta zla na ka ɲgwas!»

³⁴ Yesu a mbədatay faya, a gwadətay: «Hasləka ta ɲgwas neheye

ka məndzibəra nakay anan aye na, ta zliye bo. ³⁵ Ane tuk na, ndo neheye Mbəlom a pala tay ha, nəteye ta ndziye ka məndzibəra nakə wedeye na, ta lətseweye abəra ma mədahaɲ na, ta zliye bo nakay na, zal kəgəbay, ɲgwas na, ta zliye bo sa bay. ³⁶ Nəteye na, ta mətiye sa bay. Ta ndziye na, andza gawla i Mbəlom hay. Nəteye wawa i Mbəlom hay, hərwi ta lətsew abəra ma mədahaɲ a məsəfəre.

³⁷ «Mələtsew abəra ma mədahaɲ na, ka sərakwa ha mədahaɲ hay ta lətseweye abəra ma bəd na, hərwi bazlam i Musa nakə a tsik ahəl niye aye. A da ha na, bazlam nakə Mbəlom a tsikayaw mə gay i dak niye dzaydzay andza faya ma təmiye na aye. A zalay a Bəy Maduweɲ na, “Mbəlom i Abraham, Mbəlom i Izak, Mbəlom i Zakob.‡” ³⁸ A tsik andza niye na, hərwi Mbəlom na, neɲgeye Mbəlom i mədahaɲ hay bay, neɲgeye Mbəlom i ndo neheye ta ndziye huya ta sifa aye. Ta ndziye ma sifa na, hərwi Mbəlom.»

³⁹ Siye i ndo mədzanɲgawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə tsəne andza niye na, tə gwad: «Miter, bazlam yak niye ka tsik aye na, təde.» ⁴⁰ Tə tsikay andza niye na, hərwi horoy a gatay matsətsehe faya wu hay.

Yesu a yaw na, ma gwala i way?

Mata 22.41-46; Markus 12.35-37

⁴¹ Yesu a gwadətay: «Ndo hay tə gwad ka Kəriste na, neɲgeye Wawa i Davit na, kəkay? ⁴² Duh Davit tə gər ɲgay a gwad ma dərəwel i Dəmes hay na:

“Bəy Maduweɲ Mbəlom a gwaday a Bəy Maduweɲ ga na:

Dara, ndza tə həlay i mənday ga,

⁴³ hus a pat nakə na piye tay ha ndo mənə dəre yak hay a hud i sik yak aye.Š”

⁴⁴ «Ane tuk na, Davit na, kə zalay a Kəriste “Bəy Maduweɲ” tuk na, ada ndo hay ta gwadiye wawa ɲgay na, ma kəkay?»

† 20:28 Bazlam mapala eye masulo eye 25.5-6. Dəmes hay 110.1.

‡ 20:37 Madayaw abəra ma Ezipt 3.6. § 20:43

Sariya ka gər i ndo mǎdzanƷawa bazlam i Mbǎlom mapala eye hay

Mata 23.1-36; Markus 12.38-40

⁴⁵ Ahəl nakə ndo hay faya ta pay zləm a bazlam nƷay nakə faya ma tsikateye na, Yesu a gwadətay a gawla nƷay hay: ⁴⁶ «Həbum gər kurom abəra ka ndo mǎdzanƷawa bazlam i Mbǎlom mapala eye hay. Nəteye i tay ta wuda mahəhele na, ta rəkwaƷ eye. Ka təv məhay gər na, ta wuda ndo hay tā tsikatay me ta mǎdǎslatay ha gər. Mə gay i maɖuwule me na, ta pəlawə i tay na, təv mǎndze nakə kame i ndo hay aye, ndo hay ta nƷatateye lele. Mə magurlom, ta wuda na, təv mǎndze nƷwalak eye. ⁴⁷ Wu nakə tə vəlawatay a madakway i gwas hay aye na, tə ndayawa na. Tə ɖuwulaway me a Mbǎlom na, vəɖvəɖ a ndəv bəse bay hərwi ada ndo hay tā gwad fataya nəteye ndo nƷwalak eye hay. Slala i ndo neheye andza nakay aye na, Mbǎlom ma giye fataya sariya na, ma ziye i ndo siye hay.»

21

Məvəlay wu a Mbǎlom tə ɖərev nəte eye

Mata 12.41-44

¹ Ma dəba eye, Yesu a zəba ka bo bəra ɖəre na, a nƷatay a ndo i zlele hay ta piye suloy a wu məpe suloy mə gay i mǎdǎslay ha gər a Mbǎlom. ² Yesu a nƷatay a madakway i nƷwas wuray mətawak eye, a ye naha a pa a ɖəma kəbo sulo ɖərmak.

³ Yesu a gwadətay: «Sərum ha madakway i nƷwas nakay na, kə vəl dala haladzay a ze i ndo hay tebiye.

⁴ Hərwi ndo mekeleƷ eye hay tə vəl na, abəra ka siye. A gatay mə gər sa bay. Ane tuk na, madakway i nƷwas nakay mətawak eye na, a vəl ha tebiye, siye andaya sa bay.»

Yesu a ɖa ha ta mbəzliye gay i mǎdǎslay ha gər a Mbǎlom

Mata 24.1-2; Markus 13.1-2

⁵ Ndo mekeleƷ eye hay tə tsik ka gay i mǎdǎslay ha gər a Mbǎlom. Tə gwad: «Gay nakay na, a le. Kwar neheye ta

ɖəzl ha aye na, tə le. Ada wu neheye tə vəlay a Mbǎlom aye, tə le.»

Ane tuk na, Yesu a gwadətay: ⁶ «Wu nakə faya ka zəbumeye faya aye na, pat mekeleƷ eye na, ka nƷatumeye a kwar kwa nəte ka gər i kwar nƷged bay. Ta mbəzliye ha hele hele.»

NƷodƷor i mandəve i mǎndzibəra

Mata 24.3-14; Markus 13.3-13

⁷ Ndo niye hay ka təv eye niye ta tsətsah faya, tə gwaday: «Miter, wu neheye ka tsik aye ta giye bo na, kəɖay? NƷodƷor waray nakə nəmaa səriye ha na, wu neheye tebiye ta ndisleweye aye?»

⁸ Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «Gum metsehe lele! Nɖəray mə səpat kurom bay. Hərwi ndo hay haladzay ta deyeweye ta məzele ga. Kwa way ma gwadiye: “NəƷ na, Kəriste, həlay eye kə ndislew!” Ane tuk na, kə pumatay bəzay bay. ⁹ Ka tsənum ndo hay faya ta giye vəram ta ndo neheye ta niye ɖəre a bo aye na, kə dzəɖzarum bay. Wu neheye na, kutoƷ ta ndisleweye təday. Ane tuk na, niye na, mandəve i mǎndzibəra zuk bay.»

¹⁰ Yesu a gwadətay sa: «Slala nƷged ta giye vəram ta slala nəƷged, bəy ta bəy ta giye vəram. ¹¹ Dala ma bəliye, ada mǎndərzlan ma giye, ɖəvats i magədama haladzay ma gateye a ndo hay ma gəma hay wal wal. Wu neheye a ge masuwayaƷ eye tə wu mekeleƷ eye hay wal wal ma dzəɖzariye tay ha ndo hay, ta ta deyeweye mə mbəlom.

¹² «Ane tuk na, wu niye hay ta deyeweye na, ta gakumeye ɖəretsətseh. Ta gəsiye kurom a gay i maɖuwule me, ta gakumeye sariya ada ta ɖərezliye fakuma a gay i danƷay. Ta gəsiye kurom, ta diye kurom ha kame i bəy hay ada kame i ndo mələve dala hay hərwi ga. ¹³ Niye na, həlay eye i kurom məhəle mbal i gər ga tuk. ¹⁴ Pat eye kə ndislew na, gəsəm ɖərev lele. Kə dzəɖzarum mə ɖərev kurom anəke na: “Mata mbəde famaya abəra me

way?” na, kâ dzalum bay. ¹⁵ Neŋ eye na dākumeye ha bazlam nakə ka tsikumeye ada ndaraw nakə kwa ndo məne dāre kurom hay ta sliye faya mədədə kurom ha ta sariya bay aye.

¹⁶ «Kwa bəba kurom hay ta may kurom hay ta giye fakuma daf. Malamar kurom hay, wurbəba kurom hay ta dzam kurom hay ta giye fakuma daf. Ta gəsiye kurom ada ta gākumeye sariya i mədahan a siye hay haladzay mə walaŋ kurom. ¹⁷ Ndo hay tebiye ta nakumeye dāre hərwi ga. ¹⁸ Ane tuk na, sərūm ha na, məkwets i gər kurom kwa nəte ma dziye bay. ¹⁹ Gum gədan lele. Ka ta mbəlumeye ha məsəfəre kurom hay na, andza niye.»

Ta mbəzliye ha Zerozelem

Mata 24.15-21; Markus 13.14-19

²⁰ «Tadə ka ŋgatumay a vərəm kə lətsew, ta lawara Zerozelem na, sərūm ha mazlambar ta mbəzliye ha bəse tuk. ²¹ Ndo neheye ka dala i Yahuda aye, ta ŋgatay a wu niye na, tã hway a mahamba hay. Ndo neheye nəteye ma wuzlah gay i Zerozelem aye na, tã hwayaw abəra mə dəma dərəŋ ada ndo neheye mə gəma aye na, tã hway a wuzlah gay bay.

²² «Hərwi pat eye niye na, pat nakə Mbəlom ma giye sariya ŋgay aye tuk. Niye na, andza nakə ndo i maslaŋ hay tə tsik faya mə Derewel i Mbəlom ma ta giye bo aye. ²³ Pat eye niye na, dāretsətseh wene wene eye na, ka gər i ŋgwas neheye tə bo sulo aye ada ka ŋgwas neheye faya ta vələteye wah a wawa tay hay aye! Ayaw! Ndo i gəma neheye ta ta siye dāretsətseh haladzay hərwi Mbəlom ma ta gateye dāretsətseh. ²⁴ Ndo niye hay tə sər Mbəlom bay aye siye hay ta kədiye tay ha ta maslalam. Siye hay ta gəsiye tay ha beke eye hay, ta diye tay ha a gəma hay wal wal. Ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye ta deyeweye, ta mbəzliye ha Zerozelem hele hele. Ta ndziye mə dəma na, hus ahəl tay nakə ka ndəv aye.»

Madayaw i Wawa i Ndo

Mata 24.29-31; Markus 13.24-27

²⁵ Yesu a gwadatay sa: «Pat eye niye wu niye hay ta dazlay na, ka pat, ka kiye, ka wurzla hay, wu mäge masuwayaŋ wal wal ta bəziye ha bo. Ma ta giye na, andza mətasl nakə a vəzl haladzay vəvəva a bəl ha dəlov i yam wekit wekit aye. Ndo i məndzibəra hay tebiye ta dzədzariye, ma vələteye mədzał gər. ²⁶ Ndo hay haladzay ta ta mətiye tə zluwer i wu niye hay. Andza niye wu neheye gədan eye ka magərmbəlom aye ta bəliye haladzay.

²⁷ «Ma dəba eye na, ndo hay ta ŋgeteŋeye a neŋ Wawa i Ndo na deyeweye ma pazlay ta gədan ada ta məzlaḅ eye haladzay. ²⁸ Aza ka ŋgatumay a wu niye hay ta dazlay məndislew na, ləvum bo lele ada zlum gər kurom ka mbəlom, hərwi Mbəlom ma ta təmiye kurom ha bəse tuk.»

Dzeke i gurov

Mata 24.32-35; Markus 13.28-31

²⁹ Yesu a tsikatay dzeke sa, a gwadatay: «Zəbum ka gurov ada ka dərizl i gərdaŋ hay tebiye kwa! ³⁰ Ka ŋgatumatay ta gəgar ha ka bo abəra slambah hay ada ta dazlay a maḍude na, ka sərūm ha gwaduvay kə ge, mazlambar yam ma piye bədaw! ³¹ Andza niye ka ŋgatumay a wu neheye ta ndislew na, sərūm ha Bəy i Mbəlom neŋgeye bəse tə nəkurom.

³² «Neŋ faya na gwadākumeye: Sərūm ha na, wu nakay tebiye ma giye bo na, ndo neheye anəke aye ta mət zuk bay. ³³ Magərmbəlom ta dala ta dziye, bazlam ga na, dāda ma dziye bay.»

Gumay metsehe a bo kurom

³⁴ «Gumay metsehe a bo kurom. Kā gərūmay ha dārev kurom a wu məse bay, kâ kwayum bay ada kâ vələmay ha mədzał gər kurom a wu i məndzibəra bay. Ka gumeye metsehe a bo kurom na, hərwi ada sariya i Mbəlom m̄a ndzakum a gər həf bay. ³⁵ Hərwi pat eye ma deyeweye na, ndo hay tebiye ka məndzibəra ta

səriye ka bo bay. Ma mbəzliye tay ha təbəts andza bəlay nakə a mbəzl wu aye. ³⁶ Ndzum tsezlezleŋe, duwulumay me a Mbəlom pat pat. Ka gum andza niye na, ka hutumeye gədaŋ ka məsəmay naha a wu neh-eye tebiye ta ndzakumeye a gər aye. Andza niye ka mbumeye faya mələtse ka təv ga, neŋ Wawa i Ndo.»

³⁷ Ta həpat na, Yesu a tətikawa tay ha ndo hay ma dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, ta huwa na, a yawa mata həne ma tsaholok nakə tə zalay Mahəmba i Tetədəz aye. ³⁸ Pərik i mekedə na, ndo hay ti yawa a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom mata pay zləm a matətike i Yesu.

22

Yudas a ge dəf ka Yesu

Mata 26.1-5,14-16; Markus 14.1-2,10-11; Yuhana 11.45-53

¹ Magurlom nakə tə zalay magurlom i Pak aye na, mazlambar ta hat-siye. Ahəl i magurlom tay niye na, tə ndayawa wu mənday tay nakə tə zalay «peŋ» aye na, gəde faya bay. ² A həlay i magurlom eye niye na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo neheye tə dzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye aye ta pəla tsəved ka məkəde na Yesu. Ane tuk na, ta dzədzar ta ndo hay.

³ Fakalaw a fələkway a bo a Yudas nakə tə zalay Iskariyot aye. Neŋgeye na, nəte mə walaŋ i gawla i Yesu niye hay kuro gər eye sulo, aye. ⁴ Yudas a həl bo a ye ka təv i bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ada ka təv i bagwar i sidzew neheye ta tsəpawa gay i mədəslay ha gər a Mbəlom aye. A ye na, hərwi mapəle tsəved ka məge dəf ka Yesu. ⁵ A yatay a gər a ndo niye hay haladzay, tə gwadəy: «Nəmaa vəlakeye dala.» ⁶ Yudas a tsəne andza niye na, a təma bazlam tay niye. Tsa na, a maw abəra ka təv tay, a ye a pəla wewer ada həlay nakə lele eye hərwi məge dəf ka Yesu ndo hay ta səriye faya bay aye.

Yesu ta gawla ŋgay hay, tə ge magurlom i Pak

Mata 26.17-25; Markus 14.12-21; Yuhana 13.21-30

⁷ Yaw! Ahəl nakə tə ndayawa wu mənday nakə gəde faya bay aye na, pat i məkəde təbaŋ hərwi məde wu mənday i Pak aye kə husaw tuk. ⁸ Yesu a slər Piyer ta Yuhana, a gwadəy: «Dum ta dumakway wu mənday i magurlom i Pak nakə ka ndayakweye.»

⁹ Piyer ta Yuhana ta tsətsah faya, tə gwadəy: «A saka nəmaā daka dəf na, ka waray?»

¹⁰ Yesu a mbədəy faya, a gwadəy: «Tsənum lele! Tadə faya ka deyumeye, ka ndislum a wuzlahgəma na, ka ndzumeye a gər a ndo faya ma zliye yam ta gəzla aye. Pumay bəzay hus a gay nakə ma fələkwiye a dəma aye, ¹¹ ada gwadəy a ndo i gay niye: “Miter a tsətsah fakaya, a gwədəka: Gay nakə nəmaa ndiye wu mənday i magurlom i Pak ta gawla ga hay aye na, mənŋay?” ¹² Ka tsətsahum andza niye na, ma dəkumeye faya ka gay nakə ka gər i gay neŋged aye. Hud i gay niye na, bagwar eye. Wu hay maləva bo eye mə dəma. Ka dumeye wu mənday i magurlom i Pak na, mə dəma.»

¹³ Gawla i Yesu niye hay sulo eye tə həl bo ti ye. Ti ye naha na, tə ndzay a gər andza nakə Yesu a tsikatay aye. Tsa na, tə da wu mənday i Pak mə dəma.

Wu mənday i Bəy Maduwen

Mata 26.26-30; Markus 14.22-26; 1 Korinje hay 11.23-25

¹⁴ Həlay i mənde wu mənday niye a sla na, Yesu ta ndo i maslaŋ ŋgay hay ti ye naha, tə ndza hərwi mənde wu mənday. ¹⁵ A gwadəy: «Na ta giye dəretsətseh na, a seŋ haladzay mənde wu mənday i magurlom i Pak nakay tage nəkurom təday. ¹⁶ Ayaw! Neŋ faya na tsikakumeye, dāda na ta ndiye wu mənday nakay sa bay hus a pat nakə dedek ŋgay eye ma giye bo ma Bəy i Mbəlom aye.»

17 Ma dāba eye na, a zla gəvet, a rah ha ta wu məsay. A gay naha sisə a Mbəlom. Tsa na, a gwad: «Zlum gəvet nakay ada kâ sum wu məsay nakay mə dāma aye. 18 Neŋ faya na tsikakumeye, na ta siye wu məse nakay sa bay ka madazlay anəke hus a pat nakə Bəy i Mbəlom ma deyew-eye aye.»

19 Tsa na, a zla peŋ, a gay naha sisə a Mbəlom. Ma dāba eye na, a ŋəna ha peŋ niye, a vələtay a gawla ŋgay hay, a gwadətay: «Nakay na, bo ga, mavəla eye hərwi kurom. Gum ha andza nakay huya hərwi ada kâ dzalum ha ka neŋ.»

20 Ma dāba i mände wu mənday niye na, a zla gəvet, a gwadətay: «Wu məse nakay na, bambaz ga nakə Mbəlom ma bəriye dzam ta ndo hay aye. Ta mbədiye ha na, hərwi kurom. 21 Ane tuk na, zəbum ndo nakə ma giye fagaya daf aye na, faya ka ndayakweye wu mənday dziye. 22 Neŋ Wawa i Ndo na mətiye andza nakə Derewel i Mbəlom a tsik aye. Ane tuk na, dəretsətseh ka gər i ndo nakə ma giye fagaya daf aye.»

23 Gawla ŋgay hay tə tsəne andza niye na, ta dazlay a matsətsehe ka bo mə walaŋ tay, tə gwad: «Way nakə mata ge andza niye mə walaŋ kway na, way?»

Bagwar eye na, way?

24 Ma dāba eye na, gawla i Yesu hay ta dazlay məkədə wuway mə walaŋ tay haladzay, tə gwad: «Way nakə mə walaŋ kway nakay neŋgeye bagwar eye na, way?»

25 Yesu a gwadətay: «Bəy bagwar eye i gəma hay faya ta ləviye bəy hay. Ndo neheye gədaŋ tay andaya aye na, a satay dzam ta ndo hay. 26 Ane tuk na, nəkurom na, kâ gum andza nətəye təbey! Duh na, ndo nakə bagwar eye na, mâ təra andza wawa eye tsekweŋ ada ndo nakə ma ləviye ndo hay aye na, mâ təra ndo i məsler.

27 «Ayaw! Bagwar eye na, way tuk? Ndo nakə neŋgeye mandza eye ta geye məsler ka həlay aye tsukudu

ndo məge məsler ba? Bagwar eye na, ndo nakə ta geye məsler aye bədaw? Andza niye, neŋ nakay anaŋ mə walaŋ kurom anəke aye, neŋ na, andza ndo i məsler.

28 «Nəkurom na, ka ndzum ka təv ga. Ka zlum ŋgatay ma wuzlah i dəretsətseh nakə tə geŋ aye haladzay. 29 Neŋ bəbay na, na vələkumeye Bəy i Mbəlom andza bəba ga Mbəlom nakə a vələŋ aye. 30 Ka ndayumeye ada ka sumeye wu məsay tage neŋ ma Bəy ga, ada ka ta ndzumeye ka təv məndze i bəy hərwi məge sariya ka gwala i Israyel neheye kuro gər eye sulo aye.»

Piyer ma gwadiye: «Na sər Yesu bay»

Mata 26.31-35; Markus 14.27-31; Yuhana 13.36-38

31 Yesu a gwaday a Simon Piyer: «Simon, Simon tsəne! Fakalaw kə huta gədaŋ məbəle kurom ha, ma həviye kurom andza mahəve daw nakə ta həvawa hərwi maŋəne tay ha ka bo abəra ta dzəndzar aye. 32 Ane tuk na, neŋ na duwulay me a Mbəlom hərwi yak. Na duwulay me a Mbəlom na, hərwi ada mədzał gər yak ka neŋ mâ ge bəle bay. Ka tsətsah məpəse me na, vələtay gədaŋ a malamar yak hay.»

33 Piyer a gwaday: «Bəy Maduweŋ, neŋ na, maləva bo eye kwa mede a daŋgay ka deyemeye salamay. Kwa məməte, ka mətameye salamay!»

34 Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Ka tsik na, dedek ŋgway daw Piyer. Tsəne! Na tsikakeye, bəgom nakay dzagulok ma ta zlahiye na, 6a ka gwad sik mahkar ka sər neŋ bay.»

Məve bo ta suloy ada ta maslalam

35 Yesu a gwadətay a gawla ŋgay hay sa: «Ahəl niye na slər kurom ha ze dala, ze gwezem, ze tahərak mə sik na, wuray kə kətsakum daw?»

Ta mbəday faya: «Wuray kwa tsekweŋ kə kətsamay bay.»

36 Yesu a gwadətay: «Anəke duh na, ndo nakə suloy ŋgay andaya aye na, mâ həl. Ndo nakə gwezem ŋgay andaya aye na, mâ zla dərma. Ada

ndo nakə maslalam ngay andaya bay aye na, mâ səkəm ha rəkWat ngay ada mâ səkəm maslalam. ³⁷ Hərwi mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: “Nenġeye na, ndo hay tə pasla na a walaŋ i ndo i məkəde ndo hay.*” Na tsikakumeye: Wu nakə Derewel i Mbəlom a tsik aye na, ma giye bo tebiye.»

³⁸ Gawla ngay hay tə gwadāy: «Bəy Maduweŋ, maslalam hay anan sulo.»

Yesu a mbədatay faya, a gwadāy: «Niye na, da kə sla.»

Yesu a ye mata duwulay me a Mbəlom ma tsaholok i tetədöz
Mata 26.36-46; Markus 14.32-42

³⁹ Ma dəba aye na, Yesu a ye abəra ka təv niye, a ye a tsal a Mahəmba i Tetədöz andza nakə a gawa ha aye. Gawla ngay hay tə pay bəzay. ⁴⁰ Tə ndisl naha a dəma na, Yesu a gwadāy: «Duwulumay me a Mbəlom hərwi ada kâ dədum a masəpete i Fakalaw bay.»

⁴¹ Tsa na, a gər tay ha gawla ngay hay. A ye abəra ka təv tay əzad dərəŋ tsekweŋ tsa. A ye naha a dəkW gurmets ka dala, a duwulay me a Mbəlom, ⁴² a gwad: «Bəba, tadə ka wudā na, zla fagaya abəra dəretsətseh nakay na siye tey! Ane tuk na, ge na, andza nakə a saka aye bəna, andza nakə a seŋ a neŋ aye bay.»

[⁴³ Tsa na, gawla i Mbəlom a mbəzlaw mə mbəlom, a yaw a bəzay ha bo hərwi məvəlay gədaŋ. ⁴⁴ Yesu a dzədzar, mədzal gər ngay a mbəda haladzay. A duwulay me a Mbəlom ta gədaŋ sa. Merəbe nakə faya aye na, a təra andza bambaz nakə a təkW ka dala təluk təluk aye.]

⁴⁵ A ndəv ha maduwulay me a Mbəlom na, a mbəda gər ka təv i gawla ngay hay. A ye naha a ndzatay a gər na, nəteye mandzahəra eye. Madagər a gatay hərwi dərev a ndalatay. ⁴⁶ A gwadāy: «Lətsum, duwulumay me a Mbəlom hərwi ada kâ dədum a masəpete i Fakalaw bay.»

Tə gəs na Yesu

Mata 26.47-56; Markus 14.43-50; Yuhana 18.3-11

⁴⁷ Ahəl nakə Yesu faya ma tsikiye me mba aye na, ndo hay haladzay ti ye naha. Maa ndzatay naha kame na, Yudas nenġeye nakə nəte mə walaŋ i gawla i Yesu hay kuro gər eye sulo aye. A ye naha bəse ka təv i Yesu hərwi məgəse na ka bo təmbolok təmbolok. ⁴⁸ Ane tuk na, Yesu a gwadāy: «Yudas, ka giye daf ka neŋ Wawa i Ndo na, ta məgəse ga ka bo təmbolok təmbolok dāw?»

⁴⁹ Gawla i Yesu hay tə ngatay a wu niye hay faya ma giye bo andza niye na, ta tsətsah faya, tə gwadāy: «Bəy Maduweŋ, nəmaa watsa tay ta maslalam dāw?»

⁵⁰ Tsa na, ndo nəte mə walaŋ tay a fay a ndo i məsler i bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom, a dəsay na zləm i həlay i mənday fats ka dala.

⁵¹ Ane tuk na, Yesu a gwadāy a gawla ngay hay: «Gərūm tay ha, niye na, da.»

Tsa na, a lamay a zləm i ndo niye, a paha suwud suwud.

⁵² Tsa na, Yesu a tsikatay a bagwar i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye, a bagwar hay i ndo matsəpe gay i mədəslay ha gər a Mbəlom hay ada a madugula i Yahuda niye hay ti ye naha faya mata gəse na aye, a gwadāy: «Ka yumaw fagaya ta maslalam kurom hay ada ta sakwal kurom andza ta gəsiye ndo i məkəl dāw? ⁵³ Ada pat pat ka ndzawakwa ka bo dziye mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom na, ka pəlum tsəved məgəse ga bay. Ane tuk na, i kurom na, həlay eye kə sla tuk, ada həlay i ndo nakə ma ləvon aye ma bəziye ha gədaŋ ngay.»

Piyer a gwad: «Na sər Yesu bay»

Mata 26.57-58,69-75; Markus 14.53-54,66-72; Yuhana 18.12-18,25-27

⁵⁴ Tə gəs na Yesu, ti ye ha a gay i bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom. Piyer na, a patay naha bəzay ma dəba dərəŋ. ⁵⁵ Ma dalamətagay i gay niye

* 22:37 Ezay 53.12.

na, ta vat ako ma wuzlah eye. Ndo hay n̄teye mandza eye ka ako eye niye. Piyer a ye naha a ndza ka t̄v tay d̄ermak.

⁵⁶ Ngwas wuray andaya a gawa m̄sler m̄ gay eye niye a ngatay a Piyer mandza eye ka ako. A z̄eba faya, a ndazl na Piyer lele. Tsa na, a gwad̄: «N̄kar d̄ermak na, ndo i Yesu.»

⁵⁷ Ane tuk na, Piyer a mb̄ad̄ay faya a ngwas niye, a gwad̄ay: «A'ay! Na s̄ar na bay!»

⁵⁸ M̄andze tsekwen̄ na, ndo meken̄ eye a ngatay a Piyer, a gwad̄ay: «N̄kar d̄ermak na, n̄te m̄ walan̄ i gawla i Yesu hay!»

Piyer a gwad̄ay a ndo niye: «A'ay! Neñ na m̄ walan̄ tay bay.»

⁵⁹ A ndza ma d̄eba eye tsekwen̄ m̄zlambar b̄are n̄te na, ndo meken̄ eye a tsik sa, a gwad̄: «Ta ded̄ek ndo nakay na, t̄ ndzawa t̄ Yesu d̄ermak! Sa tsa na, nen̄geye ndo i Galile hay.»

⁶⁰ Ane tuk na, Piyer a mb̄ad̄ay faya, a gwad̄ay: «A saka m̄agwed̄e mey na, na s̄ar bay.»

Kwayan̄na ah̄al nak̄a faya ma tsikiye me mba aye na, dzagulok a zlah̄a. ⁶¹ B̄ay Maduwen̄ a mb̄ad̄a bo, a ndazl naha Piyer ndzuzle a d̄are. Tsa na, wu nak̄a Yesu a tsikay a Piyer aye na, a mayaw a ḡar tuk. A gwad̄ay na: «B̄gom dzagulok ma ta zlahiye na, b̄a ka gwad̄ sik mahkar ka s̄ar nen̄ bay.» ⁶² Tsa na, Piyer a yaw ab̄ara ma dalam̄atagay, a tuwa tsiduk tsiduk.

Ndo hay t̄ ngwas̄a ka Yesu

Mata 26.67-68; Markus 14.65

⁶³ Ndo neheye ta ts̄apawa Yesu aye, t̄ ngwasawa ka Yesu ada t̄ k̄adawa na. ⁶⁴ T̄ mbuzaway na d̄are ada ta ts̄atsahawa faya, t̄ gwad̄away: «N̄kar na, K̄ariste ba! Tsikamay, maa faka na, way?» ⁶⁵ Ada t̄ tsikaway wu siye hay haladzay h̄erwi m̄atsad̄ay a Yesu.

Yesu kame i madugula i Yahuda hay

Mata 26.59-66; Markus 14.55-64; Yuhana 18.19-24

⁶⁶ D̄are a tsad̄a na, madugula i Yahuda hay, bagwar hay i ndo neheye t̄ v̄alaway wu a Mb̄alom aye ta ndo m̄adzan̄gawa bazlam i Mb̄alom mapala eye hay t̄ haya ḡar. Tsa na, ti ye ha Yesu kame i sariya tay.

⁶⁷ Ti ye naha ta ts̄atsah faya, t̄ gwad̄ay: «N̄kar na, K̄ariste d̄aw? Tsikamay tey!»

Yesu a mb̄ad̄atay faya, a gwad̄atay: «K̄wa tad̄a na tsikakum b̄abay na, ka t̄mumeye bay, ⁶⁸ ada tad̄a na ts̄atsah fakuma na, ka mb̄ad̄umen̄eye faya bay. ⁶⁹ Ane tuk na, s̄arum ha kwa an̄ke Wawa i Ndo ma ndziye t̄ h̄alay i m̄anday i Mb̄alom ḡad̄an̄ eye.»

⁷⁰ Tsa na, n̄teye niye tebiye t̄ gwad̄ay: «Azlakwa n̄kar na, Wawa i Mb̄alom d̄aw?»

Yesu a mb̄ad̄atay faya, a gwad̄atay: «Bo kurom eye ka gwad̄um nen̄ nen̄geye.»

⁷¹ T̄ ts̄ane andza niye na, t̄ gwad̄: «Ka p̄alakweye na, sa mey. Ba bo kway eye ka ts̄anakwa wu neheye a tsik t̄ bazlam ngay aye.»

23

Ti ye ha Yesu kame i Pilat ada kame i Herod

Mata 27.1-2,11-14; Markus 15.1-5; Yuhana 18.28-38

¹ Ma d̄eba eye na, ndo niye hay tebiye t̄ l̄otse, ti ye ha Yesu a gay i Pilat. ² T̄ ndisl naha a d̄ama na, ta dazlay a m̄ad̄ase parasay ka Yesu haladzay, t̄ gwad̄: «N̄maa ndzay a ḡar a ndo nakay na, faya ma ts̄aviye tay ha ndo may hay a pesl. A gwad̄atay na: “K̄a v̄alumay dzan̄gal a b̄ay i Roma bay” ada a gwad̄ nen̄geye K̄ariste, b̄ay bagwar eye.»

³ Pilat a ts̄atsah ka Yesu, a gwad̄ay: «N̄kar na, b̄ay i Yahuda hay ded̄ek d̄aw?»

Yesu a mb̄ad̄ay faya, a gwad̄ay: «N̄kar ka tsik segey.»

⁴ Pilat a gwad̄atay a bagwar hay i ndo neheye t̄ v̄alaway wu a Mb̄alom aye ada a ndo hay tebiye: «Neñ na, na huta m̄anese nak̄a ma ḡasiye na ndo nakay a sariya aye na, na huta bay.»

⁵ Ane tuk na, ndo hay tebiye tã gwaday ta magala: «Faya ma tsãviye tay ha ndo hay tã matãtike ngay nakã a tãtikawatay aye. A dazlay mãge andza niye na, ka dala i Galile. A hãhal ha ka dala i Yahuda tebiye ada kã ya ahaya kananã anãke a Zerozelem sa.»

⁶ Pilat a tsãne bazlam tay niye na, a tsãtsah, a gwad: «Ndo nakay na, ndo i Galile dãw?»

⁷ Tã gwaday faya: «Yesu na, ndo i Galile.»

Azlakwa maa lãva Galile na, bãy nakã tã zalay Herod aye. Pat eye niye na, nenjeyeye andaya ma Zerozelem. Tsa na, Pilat a gwadatay: «Dum ha Yesu ka tãv i Herod.»

⁸ Herod a ngatay a Yesu na, dãrev ngay a ngwasa haladzay. Kã tsãne ndo hay tã tsikawa ka Yesu ada a say mãngatay a Yesu na, kwa anãke bay. A say na, Yesu mã gay masuwayanã ka tãv ngay.

⁹ A tsãtsah wu hay haladzay ka Yesu. Ane tuk na, Yesu ka mbãdãfay faya wuray kwa tsekwenã bay.

¹⁰ Bagwar hay i ndo neheye tã vãlaway wu a Mbãlom ta ndo mãdzanãgawa bazlam i Mbãlom ma-pala eye, ta ye naha dãrmak. Tã dãs parasay ka Yesu haladzay ta gãdanã.

¹¹ Herod ta sidzew ngay hay tã tsãne andza niye na, tã tsãdãfay a Yesu ada tã ngwasa faya haladzay. Tã pa faya petekedã nakã a le haladzay aye. Tsa na, tã ma ha a gay i Pilat.

¹² Kurre na, Herod ta Pilat na, ta wudã bo bay, tã nay dãre a bo. Pat eye niye na, ta tãra ta dzam eye tuk.

Mata 27.15–26; Markus 15.6–15; Yuhana 18.39–19.16

¹³ Ma dãba eye na, Pilat a zalatay a bagwar hay i ndo neheye tã vãlaway wu a Mbãlom aye, a bãy i dala hay ta ndo i gãma hay tebiye. ¹⁴ A gwadatay: «Ka gãsumenãew ndo nakay ka gwadũm na, faya ma tsãviye tay ha ndo hay a pesl ba! Ada na tsãtsah faya bazlam, ane tuk na, na huta faya mãnese nakã ma gãsiye na ta sariya aye bay. Ka dãsum faya parasay.

¹⁵ Herod Antipas bãbay kã huta faya

mãnese bay, hãrwi niye kã makwaya ahaya kway. Ndo nakay na, kã ge wuray kwa tsekwenã nakã mãkãde na aye bay. ¹⁶ Hãrwi niye, na ndãfiye na ta mandalaãba ada na gãriye ha.»

[¹⁷ Ka viye ka viye na, Pilat a gãrawatay ha ndo abãra ma danãgay nãte hãrwi magurlom i Pak.]

¹⁸ Andza niye ndo hay tã tsãne bazlam i Pilat niye na, tã pa bo ka mawude ta gãdanã, nãteye tebiye tã gwad: «Kãdã na ndo nakay, gãramay ha na, Barabas!»

¹⁹ Barabas na, tã gãs na hãrwi a kãdã ndo ahãl nakã tã ge magazlãga ma wuzlahãgãma aye.

²⁰ A say a Pilat mãgãr ha Yesu. A tsikatay a ndo niye hay sa. ²¹ Ndo niye hay tebiye ta wuda, tã gwad: «Dar na ka mayako mazlãlmbadã eye! Dar na ka mayako mazlãlmbadã eye!»

²² Pilat a gwadatay mamahkar eye sa: «Nenjeyeye a ge na, mãnese waray? Nenã na, na huta faya mãnese nakã mãkãde na aye na, na huta bay. Hãrwi niye, na ndãfiye na ta mandalaãba na, ada na gãriye ha.»

²³ Ane tuk na, ndo hay tã tsãne andza niye na, ta sãkah ha mawude haladzay ta gãdanã, tã gwad: «Dar na ka mayako mazlãlmbadã eye!» Tsãy mawude tay niye a gay zãm a Pilat.

²⁴ Tsa na, a tãma andza i ndo hay nakã a satay aye. ²⁵ A gãratay ha Barabas andza nakã a satay aye. Azlakwa dũh Barabas tã gãs na a danãgay na, hãrwi a kãdã ndo ahãl nakã tã ge magazlãga ta ndo i Roma hay aye.

Yesu na, Pilat a vãlatay ha a ndo hay, a gwadatay: «Gumay wu nakã andza a sakum mãgay aye!»

*Ti ye ha Yesu mata kãde na
Mata 27.32-44; Markus 15.21-32;
Yuhana 19.17-27*

²⁶ Ahãl nakã faya ta diye ha Yesu ka tãv nakã ta kãdiye na mã dãma aye na, tã dza gãr ka tsãvedã ta ndoweye andaya tã zalay Simonã a maw abãra mã pesl. Nenjeyeye na, ndo i gãma i Siren. Sidzew hay tã gãs na tã gay kutonã ka mãzle mayako niye mazlãlmbadã eye

hərwi ada mâ zla naha ma dəba i Yesu.

²⁷ Ndo hay haladzay tə pay bəzay a Yesu. Nğwas hay haladzay faya ta tuwiye hərwi nğay. ²⁸ Yesu a mbəda bo ka təv i nğwas niye hay faya ta tuwiye, a gwađatay: «A nəkuroom nğwas i Zerolem hay, kâ tuwum hərwi ga bay. Duh na, tuwum hərwi bo kurom ada hərwi wawa kurom hay. ²⁹ Hərwi həlay eye ma deyeweye, ta gwađiye: “Məngwese ka gər i nğwas neheye dāda ta wa bay aye ada neheye dāda wawa kə sa wah tay bay aye!” ³⁰ Ndo hay ta gwadeye a mahamba hay: “Amboh mbəzlaw famaya tey!” Ada ta gwadeye a tsaholok hay: “Amboh nğaha may tey!”* ³¹ Ayaw! Ta gay wu nakay andza nakay a mayako nğədiz eye na, ada mayako makula eye na, ma giye na, kəkay?»

³² Ti ye ha Yesu ka təv nakə ta kədiye na aye na, ta gəs naha ndo wuray hay sulo tə ge mənese hərwi madar tay ha ka mayako tage Yesu dziye. ³³ Tə ndisl naha ka təv niye tə zalay Təv i Mətasl i Gər aye. Sidzew hay ta dar na Yesu ka mayako mazləmbada eye na, ka təv eye niye. Ta dar tay ha ndo niye hay sulo tə ge mənese aye dərma, nətə tə həlay i mənday, neŋged tə həlay i gula.

³⁴ Yesu a gwad: «Bəba ga, pəsətay ha mənese tay hərwi wu nakə ta giye na, tə sər bay.»

Sidzew hay tə ge tsakwal ka peteked nğay hərwi məsəre ha peteked mamətsa eye na, a way. Tsa na, ta nğəna ha a bo peteked niye.

³⁵ Ndo hay tebiye nətəye ka təv eye niye faya ta zəbiye ka Yesu. Bagwar i madugula i Yahuda hay tə nğwasa ka Yesu, tə gwad: «Neŋgeye na, kə təma tay ha siye i ndo hay sa na, mâ təma ha bo nğay tey. Tadə kə ge neŋgeye na, Kərسته, neŋgeye nakə Mbəlom a zla na aye na, mâ təma ha gər nğay tey.»

³⁶ Sidzew hay tə nğwasa ka Yesu dərma, ta həndzəd naha ka təv nğay tə vəlay wuye andaya guyakaka. ³⁷ Tə

gwaday: «Kə ge nəkər bəy i Yahuda hay na, təma ha bo yak aye tey!»

³⁸ Ka mayako niye mazləmbada eye na, ta law naha faya palalam wuray zal ka gər i Yesu, tə watsa: «Nakay na, bəy i Yahuda hay.»

³⁹ Ndo nətə mə walaŋ i ndo niye sulo tə ge mənese, ta dar tay ka bo dziye tage Yesu aye a tsaday a Yesu. A gwaday: «Ka gwad nəkər na, Kərسته sa na, təma ha gər yak ada kâ təma may ha tey!»

⁴⁰ Ane tuk na, ndo neŋged a may ha mənese a gwaday: «Ka sər Mbəlom təbədəw? Nəkər anəke ta kədiye kar andza neŋgeye dərma. ⁴¹ Ane tuk na, i may ta kəd may na, tədə bəna, ta kədiye may ka wu nakə ka gama lele bay aye. Neŋgeye na, kə ge mənese kwa tsekweŋ bay.»

⁴² Tsa na, a gwaday a Yesu: «Pat nakə ka deyeweye andza bəy bagwar eye na, kâ mətəsa ga ha gər bay, dzala fagaya tey.»

⁴³ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Neŋ faya na tsikakeye: Sər ha na, bəgom nakay ka ta ndzameye tə nəkər mə mbəlom.»

*Məmətə i Yesu
Mata 27.45-46; Markus 15.33-41;
Yuhana 19.28-30*

⁴⁴ Ma giye mazlambar magər həpat, ləvoŋ a ge ka dala niye tebiye tekədəgəm. A ge na, hus a bəre mahkar i huwa. ⁴⁵ Pat a ndərma da a təv eye. Tsa na, peteked nakə a nğəna ha ka bo abəra gay i mədəslyay ha gər a Mbəlom sulo aye a nğura da tsanŋa ma wuzlah.

⁴⁶ Yesu a wuda ta magala kələrri, a gwad: «Bəba, na gər ha məsəfəre ga a həlay yak.†»

A tsik andza niye na, a mət tuk.

⁴⁷ Bagwar i sidzew i Roma hay a nğatay a wu niye a ge bo aye na, a zambaday a Mbəlom, a gwad: «Ta dedək ndo nakay na, ndo lele eye.»

⁴⁸ Ndo neheye haladzay ti ye mata zəbaw faya aye, tə nğatay a wu nakə a ge bo aye na, a ndalatay haladzay, ti ye wu tay a mətəgay. ⁴⁹ Dzam i

* 23:30 Oze 10.8. † 23:46 Dəmes hay 31.6.

Yesu hay ta ηgwas neheye t̄ə payaw b̄əzay kwa ab̄əra ma Galile aye n̄əteye mal̄ətsa eye d̄əreŋ faya ta z̄əbiye ka wu nak̄ə ma giye bo aye.

*T̄ə pa na m̄ədahan̄ i Yesu a ts̄əvay
Mata 27.57-61; Markus 15.42-47;
Yuhana 19.38-42*

⁵⁰ Ndowneye andaya t̄ə zalay Yusufa. Nengeye ηgwalak i ndo. Nengeye n̄əte m̄ə walaŋ i ndo m̄əge sariya hay d̄ərmak. ⁵¹ Nengeye na, k̄ə ndza ta n̄əteye ka m̄əge b̄əb̄ərek tay ada ka m̄əsler tay niye t̄ə ge aye na, k̄ə ndza ta n̄əteye bay. Nengeye na, ndo i ḡəma i Arimate. Ḡəma eye niye m̄ə d̄əma na, Yahuda hay. Nengeye faya ma h̄əbiye B̄əy i Mb̄əlom.

⁵² A ye a gay i Pilat. A ye naha a ts̄ətsah faya ts̄əved̄ ka m̄əzle m̄ədahan̄ i Yesu. ⁵³ Pilat a v̄əlay ts̄əved̄ ka m̄ədahan̄ i Yesu. Tsa na, a ye a mb̄əzla ahaya m̄ədahan̄ i Yesu ab̄əra ka mayako mazl̄əmbada eye. A mb̄əkwa na m̄ədahan̄ niye ta r̄əkwat. A zla na a ye ha, a pa na a ts̄əvay nak̄ə mala eye ka geseh aye. Ts̄əvay eye niye na, ta pa a d̄əma m̄ədahan̄ d̄ada zuk bay. ⁵⁴ Pat eye niye na, pat i luma i dezele. Andza m̄əgwede pat i m̄əl̄əve bo i pat i maz̄əzukw bo ada pat i maz̄əzukw bo ma dazleye.

⁵⁵ ηgwas neheye t̄ə pay naha b̄əzay a Yesu kwa ab̄əra ma Galile aye, ti ye ka bo dziye ta Yusufa. Ta z̄əba ka ts̄əvay ada ta z̄əba faya Yusufa a pa na m̄ədahan̄ i Yesu na, k̄əkay. ⁵⁶ Tsa na, t̄ə maw a m̄ətagay. T̄ə maw na, t̄ə l̄əva ha bo t̄ə mal̄ ada t̄ə wurde h̄ərwi mamb̄əde ka m̄ədahan̄ i Yesu. Ane tuk na, pat i maz̄əzukw bo na, ta z̄əzukw bo. H̄ərwi bazlam i Mb̄əlom mapala eye a ge me m̄əge m̄əsler pat i maz̄əzukw bo.

24

*Yesu a l̄ətsew ab̄əra ma ts̄əvay
Mata 28.1-10; Markus 16.1-8;
Yuhana 20.1-10*

¹ Pat i luma i sidzew p̄ərik i meked̄ə na, ηgwas niye hay ti ye ka me ts̄əvay. T̄ə zla mal̄ tay niye hay t̄ə l̄əva ha bo aye ka h̄əlay. ² T̄ə ndisl

naha na, t̄ə ηgatay a beber nak̄ə ta d̄əreŋzl̄ ha ka ts̄əvay aye mab̄ədəŋgwala eye faya ab̄əra, madzaka eye dzakka ka tsakay aye. ³ T̄ə f̄əl̄əkwa a d̄əma na, ta ηgatay a m̄ədahan̄ i B̄əy Maduweŋ Yesu bay. ⁴ T̄ə s̄ər wu nak̄ə ta dzaliye bay.

Kwayaŋŋa ndo hay sulo ti yaw dz̄ərik kame tay ta b̄əzatay ha bo. Peteked̄ tay hay ka bo na, a d̄əv haladzay. ⁵ T̄ə ηgatay a ndo niye hay sulo aye na, ta dz̄ədzar haladzay. Ta r̄əh ḡər tay hay ka dala r̄əhe r̄əhe.

Ndo niye hay sulo aye t̄ə gwadatay: «Ka p̄əl̄umeye ndo nak̄ə nengeye andaya t̄ə d̄əre m̄ə walaŋ i m̄ədahan̄ hay na, h̄ərwi mey? ⁶ Nengeye andaya kanaan̄ bay, k̄ə l̄ətsew ab̄əra ma m̄ədahan̄. Wu nak̄ə a tsikakum ah̄əl niye nengeye ma Galile mba aye na, m̄ā makumaw a m̄ədzal ḡər. ⁷ A gwad̄ na: “Kuton̄ neŋ Wawa i Ndo na, t̄ə v̄əlay ga ha a h̄əlay i ndo i mezeleme hay. Ta dariye ga na, ka mayako mazl̄əmbada eye, ada k̄ə h̄əna sulo ma mamahkar eye na, na l̄ətseweye ab̄əra ma m̄ədahan̄.”»

⁸ T̄ə ts̄əne andza niye na, bazlam i Yesu niye a tsikawatay aye a matayaw a ḡər tuk.

⁹ Tsa na, ti ye ab̄əra ka me ts̄əvay niye. Ti ye ta t̄ək̄əratay labara niye a gawla i Yesu niye hay ta z̄əkaw kuro ḡər eye n̄əte aye ada a siye i ndo neheye t̄ə paway b̄əzay a Yesu aye d̄ərmak. ¹⁰ M̄ə walaŋ i ηgwas niye hay na, Mari nak̄ə a yaw ma ḡəma i Maḡədala aye, Zan ta Mari may i Yakuba ada ηgwas neheye n̄əteye ka bo dziye ta t̄ək̄əratay labara i bazlam aye niye a ndo i maslan̄ i Yesu hay.

¹¹ Ane tuk na, ndo niye t̄ə ts̄əne bazlam tay niye hay ta t̄ək̄əratay aye na, ta t̄əma bay, ta z̄əba faya andza bazlam i mat̄ərakahan̄.

¹² Ane tuk na, Piyer a l̄ətsə a hway ka me ts̄əvay mata z̄əbaw. A ndisl naha ka me ts̄əvay na, a z̄əba d̄əre a ts̄əvay niye z̄əređ. A ηgatay naha na, a r̄əkwat nak̄ə t̄ə mb̄əkwa ha Yesu aye d̄ək̄dek. Tsa na, a mb̄əda ḡər a

mətagay. Wu niye a ge bo aye na, a gay hərbaḅəkka.

Yesu a bəzatay ha bo a gawla ɲgay hay

Markus 16.12-13

¹³ Pat eye niye gawla i Yesu hay sulo mə walaɲ tay niye hay, tə həl bo ti ye a gəma nakə tə zalay Imayus aye. Gəma niye na, dəreɲ tsəfa ta Zerozelem. Tadə ka diye tə sik abəra ma Zerozelem na, ka giye ka tsəved ḅəre sulo. ¹⁴ Ahəl nakə faya ta diye na, faya ta tsikiye ka wu nakə a ge bo aye tebiye.

¹⁵ Ahəl nakə nəteye faya ta tsikiye me ada faya ta kədiye wuway ka gər i wu nakə a ge bo aye na, Yesu a yaw a həndzəd ka təv tay. Ti ye ka tsəved eye nəte. ¹⁶ Faya ta ɲgateye a Yesu ane tuk na, tə sər na bay hərwi wuye a gwadatay ta sər na bay.

¹⁷ Yesu a tsətsah fataya, a gwadatay: «Ka tsikum na, ka gər i bazlam i mey?»

Tə tsəne andza niye na, tə lətse. Dərev a ndalatay haladzay. ¹⁸ Ndo nəte mə walaɲ tay niye sulo aye na, məzele ɲgay Kəleyopas, a gwaday: «Wu nakə a ge bo ma məhəne neheye ka sər bay na, nəkar mbəlok eye ma Zerozelem kəla daw?»

¹⁹ A mbəday faya, a gwaday: «Maa ge mey?»

Tə mbəday faya, tə gwaday: «Wu nakə a ge tə Yesu ndo i Nazaret aye na, ka tsəne təbədew? Neɲgeye na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom. Məsler nakə a gawa aye tə bazlam nakə a tsikawa kame i Mbəlom ada kame i ndo aye hay na, ta gədaɲ eye ²⁰ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta bagwar kway hay tə gəs na. Tə vəlay ha a Pilat, a gay sariya i məkəde. Ma dəba aye na, ta dar na ka mayako mazlələmbada eye. ²¹ Nəmaa dzala həbe mə gər may na, nəmaa gwad mata təma tay ha Israyel hay na, neɲgeye. Ane tuk na, zle ka wu neheye a ge bo aye, kə ge məhəne mahkar bəgom. ²² Sa tsa na, siye i ɲgwas neheye mə walaɲ may ta vəlamay madzədzere. Kə ma may

ha hərbaḅəkka. Hərwi ta wula pərek i mekedə ka me tsəvay, ²³ ane tuk na, ta huta na mədahaɲ i Yesu bay. Ta mbədaw gər, tə maw ka təv may na, ta təkəramay, tə gwad gawla i Mbəlom hay ta bəzatay ha bo ada gawla i Mbəlom niye hay tə gwadatay na, Yesu andaya tə dəre. ²⁴ Nəmaa tsəne andza niye na, siye i ndo mə walaɲ may hay ti ye ka me tsəvay sa. Ti ye, tə huta na, andza i ɲgwas niye hay ta təkəramay aye. Ane tuk na, ta ɲgatay a Yesu bay.»

²⁵ Yesu a gwadatay: «Nəkurom ndo neheye metsehe andaya fakuma bay aye. Wu neheye ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay tə də ha kurre na, a mbakum a mədzal gər kurom təbədew? ²⁶ Ka sər um təbədew, Kərسته ma diye a bəy ɲgay na, ma giye dəretsətseh haladzay təday.»

²⁷ Tsa na, a datay ha wu nakə tə tsik ka neɲgeye mə Derewel i Mbəlom aye tebiye. Ma dazlay mə dərewel i Musa ada mede ha hus a dərewel i ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay.

²⁸ Ahəl nakə faya ta diye, tə ndisl bəse ta gəma nakə faya ta diye a dəma aye na, Yesu a ge andza ma zliye tsəved ɲgay. ²⁹ Ane tuk na, ndo niye hay tə gwaday: «Kā ye a təv eye bay, ndza tə nəmay. Hərwi dəre faya ma gəsiye ada mazlambar həvad segey.» Tsa na, tə fələkwa a gay wuray, a ndza ta nəteye.

³⁰ Yesu a pa bo ka mände wu mənday ta nəteye. A zla peɲ, a gay naha sisə a Mbəlom. Tsa na, a ɲgənatay ha peɲ niye ada a vəlatay. ³¹ Kwayaɲɲa dəre tay a həndək, tə sər na tuk. Ane tuk na, ta zəba dəre na, neɲgeye andaya ka təv tay sa bay kə gər tay ha. ³² Tə gwad mə walaɲ tay: «Ahəl nakə faya ma dakway ha Derewel i Mbəlom ka tsəved aye na, wuye mə dərev may andza ako!»

³³ Ndo niye sulo aye tə lətse kwayaɲɲa ta mbədə gər a Zerozelem. Tə ndisl naha a wuzlah gay na, tə ndzay a gər a gawla i Yesu neheye kuro gər eye nəte aye tə siye i ndo

mekelen eye hay nateye mahaya gər eye.

³⁴ Ndo niye hay tə ngatatay a ndo neheye sulo aye na, tə gwadatay: «Ta dedek Bəy Maduwen kway kə lətsew abəra ma mədahan, Simon kə ngatay!»

³⁵ Nəteye dərmak ta təkəratay wu nakə a ge bo ta nateye ka tsəved aye. Tə gwadatay: «Nəmaa ngatay a Yesu ada nəmaa sər na na, ahəl nakə a ngənamay pen aye.»

Yesu a bəzatay ha bo a gawla ngay hay kuro gər eye sulo

Mata 28.16-20; Markus 16.14-18; Yuhana 20.19-23; Məsler hay 1.6-8

³⁶ Ahəl nakə nateye faya ta tsikiye me mba aye na, Yesu a yaw a walañ tay slekərtik. Tsa na, a gwadatay: «Zay mâ ndza fakuma!»

³⁷ Gawla ngay niye hay ta dzədzar, zluwer a gatay haladzay. Hərwi tə dzala ma giye na, manakasla.

³⁸ Ane tuk na, Yesu a gwadatay: «Ka dzədzarum andza niye na, hərwi mey? Ada ka dzalum mə gər kurom andza niye na, kemey? ³⁹ Zəbum ka həlay ga tə sik ga. Na gwad neñ dedek ngway bədaw? Tətalum fagaya ada zəbum fagaya lele. Hərwi sərüm ha manakasla na, slo faya bay ada mətasl mə dəma andza neñ nakə faya ka zəbumeye fagaya aye bay.»

⁴⁰ A tsikatay andza niye na, a bəzatay ha vavay nakə ka həlay ngay hay ada ka sik ngay hay. ⁴¹ Məngwese a rah a dərev i gawla ngay niye hay ada a gatay hərbaəkka. Ada huya ta dzala ha faya zuk bay. Tsa na, Yesu a tsətsah fataya, a gwadatay: «Wu mənday andaya fakuma daw?» ⁴² Ti ye naha tə zlayaw siye i kələf mafəka eye nate, tə vəlay. ⁴³ Yesu a təma kələf niye ada a həpədf kame tay.

Tsa na, a gwadatay: ⁴⁴ «Ahəl niye neñ tə nəkurom mba aye na, na tsikakum, na gwadawakum: Wu nakə tə watsa ka gər ga mə dərəwel i Musa, mə dərəwel i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay ada mə dərəwel i Dəmes hay aye na, kutoñ wu niye ma giye bo.»

⁴⁵ Tsa na, Yesu a həndəkatay ha metsehe hərwi ada tə sər Dərəwel i Mbəlom. ⁴⁶ A gwadatay sa: «Wu nakə tə watsa mə Dərəwel i Mbəlom aye na, anañ: Kərıste na, ma ta giye dərətsətseh, ada məhəne sulo mamahkar eye na, ma lətseweye abəra ma mədahan. ⁴⁷ Ada ma sləriye ndo hay ka mədətay ha bazlam i Mbəlom a slala i ndo i məndzibəra hay tebiye tə gər ha mezeleme hərwi ada Mbəlom mâ pəsatay ha mənese tay hay. Tə dazlay na, ma Zerəzelem. ⁴⁸ Maa təra ndo i məhəle mbal i wu nakay ma giye bo tebiye na, nəkurom. ⁴⁹ Ada neñ eye na slərəweye fakuma wu nakə Bəba a gwad ma vəlakumeye. Nəkurom na, ndzum ma wuzlah gay. Həbum gədañ i Mbəlom nakə ma vəlakumeye mə mbəlom aye.»

Yesu a tsal a mbəlom

Markus 16.19-20; Məsler hay 1.9-

¹¹ ⁵⁰ Ma dəba eye na, Yesu a həl gawla ngay hay abəra ma gəma niye, a ye tay ha a təv nakə bəse ta gəma i Bətani aye. Mə dəma na, a zla həlay ka mbəlom. Tsa na, a pa fataya ngama. ⁵¹ Ahəl nakə faya ma piye fataya ngama aye na, a ye fataya abəra, a tsal ka təv i Mbəlom. ⁵² Nəteye na, tə dəslay ha gər ada ta mbədə gər a Zerəzelem ta məngwese eye haladzay mə dərev tay. ⁵³ Ti yawa a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom pat pat, ta zambadaway a Mbəlom.

Ngwalak i bazlam nakə

Yuhana a watsa aye Məfələkwe

Ngwalak i bazlam nakay Yuhana a watsa na, hərwi ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye mandza eye ma Siri kəgəbay ma Azi, ma Turki nakə anəke aye.

Wu nakə mawatsa eye mə dəma aye na, wal abəra ka Mata, ka Markus ada ka Luka. A vəlay məzla6 haladzay a bazlam neheye matsika eye ta dzeke ada a məsler i Yesu.

Madədo 1 ka 12 faya ma tsikiye ka məsler neheye a ge masuwayan a ge aye.

Madədo 13 ka 21 faya ma ləviye ha bo ada faya ma tsikiye ka həlay nakə Yesu ma diye ka təv i Bəba ngay aye.

Labara i məməte i Yesu aye (madədo 18 ada 19) ta ndzəkit bo tə wu neheye mə Mata, ma Markus, ada mə Luka aye, tə tsik ka wu eye nəte ngwenj.

Pat i Magurlom i Pak na, Yesu a bəzatay ha a gawla ngay (madədo 20 ada 21).

Ngwalak i bazlam i Yuhana na, kə tsik ka məwe i Yesu bay. Ane tuk na, ka madazlay na, a da ha Yesu Kəriste na, neŋgeye bazlam i Mbəlom, neŋgeye andaya huya ta Mbəlom (1.1-18). Yesu neŋgeye bazlam i Mbəlom, a yaw məndze ta ndo zezen hay.

Bazlam i Mbəlom a təra ndo

¹ Ahəl nakə Mbəlom kə ge məndzibəra zuk bay aye na, ndo nakə tə zalay bazlam i Mbəlom aye na, neŋgeye andaya. Neŋgeye na, ta Mbəlom ada neŋgeye na, Mbəlom. ² Ahəl nakə Mbəlom kə ge məndzibəra zuk bay aye na, neŋgeye andaya ta Mbəlom ³ Mbəlom a ge wu hay tebiye na, tə həlay ngay. Wu kwa nəte nakə Mbəlom a ge ze neŋgeye na, andaya bay. ⁴ Maa vəl sifa a ndo hay na, neŋgeye. Sifa niye na, a vəlatay

dzaydzay a ndo hay. ⁵ Dzaydzay niye ma dəviye ma ləvonj ada ləvonj kə mbata ha bay.

⁶ Ahəl niye na, Mbəlom a sləraw ndoweeye andaya tə zalay Yuhana.

⁷ A yaw na, mədatay ha dzaydzay eye niye a ndo hay hərwi ada ndo hay tebiye tə tsəne bazlam ngay ada tə dzala ha ka bazlam ngay.

⁸ Yuhana neŋgeye na, dzaydzay niye ma dəvateye a ndo hay aye bay. Neŋgeye a yaw na, mata datay ha a ndo hay tsa. ⁹ Dzaydzay niye na, dzaydzay dedek eye ma deyeweeye ka məndzibəra, ma dəvateye dzaydzay a ndo hay tebiye.

¹⁰ Ndo nakə tə zalay bazlam i Mbəlom aye na, ki yaw ka məndzibəra. Kwa tadə Mbəlom a ge məndzibəra tə həlay ngay bəbay na, ndo hay ta sər na bay. ¹¹ A yaw na, a təv ngay, ane tuk na, ndo ngay hay ta təma na bay. ¹² Ane tuk na, ndo mekelən eye hay na, ta təma na ada ta dzala ha. Nəteye na, kə vəlatay tsəved matəre wawa i Mbəlom hay. ¹³ Ta təra wawa i Mbəlom hay na, andza nakə ndo hay faya ta wiye bo ka məndzibəra aye bay ada hərwi nakə a satay a ndo hay aye bay. Ane tuk na, ta təra wawa i Mbəlom hay na, hərwi Mbəlom eye ngway a vəlatay məsəfəre wedeye.

¹⁴ Neŋgeye nakə tə zalay bazlam i Mbəlom aye na, ka təra ndo zezen ada ki yaw kə ndza mə walaŋ kway. Neŋgeye na, a gatay ngwalak a ndo hay haladzay. Ka bəzakway ha dedek i Mbəlom. Nəmaa ngatay a məzla6 ngay. Maa vəlay məzla6 niye na, Mbəlom Bəba ngay. A vəlay na, a wawa ngay niye nəte aye.

¹⁵ Yuhana faya ma datay ha a ndo hay, a wuda kələrra a gwad: «Ndo nakə na tsik faya aye na, neŋgeye anaŋ. Ahəl niye na gwad na: “Ndoweeye andaya ma deyeweeye ma dəba ga a ze ga, hərwi neŋgeye na, andaya kwa ahəl nakə ta wa ga zuk bay aye.”»

¹⁶ Andza niye nəkway tebiye ka hutakwa ngwalak ngay, kə pa fakwaya

ngama ada ma piye fakwaya ngama ngay huya. ¹⁷ Mbəlom a vəkway bazlam ngay mapala eye na, tə həlay i Musa. Ane tuk na, ngwalak ngay ta dedek ngay a vəkway na, tə həlay i Yesu Kəriste. ¹⁸ Ndəray dāda kə ngatay a Mbəlom bay. Ane tuk na, wawa ngay niye nətə aye mandza eye ka təv i bəba ngay aye, neŋgeye na, Mbəlom. Mbəlom neŋgeye kəkay na, ka bəkway ha.

Bazlam nakə Yuhana madzəhuḅe ndo a yam a tsik aye

Mata 3.1-12; Markus 1.1-8; Luka 3.1-18

¹⁹ Pat wuray na, bagwar i Yahuda neheye ma Zerozelem aye tə slər ndo məvəlay wu a Mbəlom hay ta Levit hay ka təv i Yuhana mata tsətsehe faya: «Nəkər təday na, way?»

²⁰ Ti ye ta tsətsah faya na, ka kərah mambədətay faya bay. Ane tuk na, a tsikatay parakka kame i ndo hay tebiye. A gwadətay: «Neŋ na, Kəriste bay.»

²¹ Ta tsətsah faya, tə gwadətay: «Ada nəkər na way? Nəkər na, Eliya ndo mədə ha bazlam i Mbəlom niye ahəl niye dāw?»

Yuhana a mbədətay faya, a gwadətay: «A'ay.»

Ta tsətsah faya sa, tə gwadətay: «Nəkər na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom nakə faya nəmaa həbiye dāw?»

Yuhana a mbədətay faya, a gwadətay: «A'ay.»

²² Tə gwadətay: «Ada tebiye nəkər kəla na, way? Damay ha tey hərwi nəmaa ta tsikateye a ndo neheye tə sləra may ahaya aye. Bo yak eye ka gwad nəkər na, way?»

²³ Yuhana a gwadətay: «Neŋ na, ndo nakə Ezay ndo mədə ha bazlam i Mbəlom a tsik faya ahəl niye, a gwad ka neŋ na:

“Ndo nakə faya ma wudiye mə kəsaf a gwad:

Lambadumay tsəved a Bəy Maduwen fehe lele,

mā hədzak bay.†»

²⁴ Mə walaŋ i ndo neheye tə slər tay naha ka təv i Yuhana aye na, Farisa hay andaya mə walaŋ tay. ²⁵ Ti ye naha tə gwadətay: «Tədə nəkər na, Kəriste bay, nəkər Eliya bay, nəkər ndo mədə ha bazlam i Mbəlom nakə faya nəmaa həbiye bay na, ada faya ka dzəhuḅiye tay ha ndo hay a yam na, hərwi mey?»

²⁶ Yuhana a mbədətay faya, a gwadətay: «Neŋ na, na dzəhuḅiye ndo hay na, a yam tsa, aya ane ndo andaya mə walaŋ kurom ka sərur na bay. ²⁷ Neŋgeye na, ma deyeweye kame ga. Na sliye mahəndzədə ka təv ngay məpəlay ha ləber i tahərak ngay bay tebiye.»

²⁸ Wu niye a ge bo tebiye na, ma gəma i Betani, ma diye i magayam i Yurdum ka təv nakə Yuhana a dzəhuḅawa a dəma ndo hay a yam aye.

Yesu na, wawa i təbaŋ i Mbəlom

²⁹ Tədə eye na, Yuhana a ngatay a Yesu faya ma deyeweye ka təv ngay. Tsa na, a gwad: «Wawa i təbaŋ nakə Mbəlom ma vəliye hərwi məpəsətay ha mezeleme i ndo hay aye na, atay ma deyeweye. ³⁰ Na gwad: “Ndo ma deyeweye ma dəba ga, neŋgeye a ze ga, hərwi neŋgeye na, kwa ahəl nakə ta ge məndzibəra zuk bay aye na, neŋgeye andaya.” Na tsik na, ka neŋgeye. ³¹ Neŋ kurre na, neŋgeye way na, na sər na bay. Ane tuk na, neŋ na yaw na, madzəhuḅe tay ha ndo hay a yam tsa, ada mədətay ha a Israyel hay hərwi ada tātə sər na.»

³² Yuhana a dətay ha, a gwadətay sa: «Na ngatay a Məsəfəre i Mbəlom faya ma mbəzlaweye abəra mə mbəlom andza bodobodo. A yaw a ndza ka gər ngay. ³³ Ahəl niye na, neŋgeye way na, na sər ha zuk bay. Ane tuk na, Mbəlom nakə a sləra ga ahaya madzəhuḅe ndo hay a yam aye na, a gwedəŋ: “Ka ta ngateye a Məsəfəre ma mbəzlaweye abəra mə mbəlom ma ndziye ka gər i ndo. Mata

* **1:21** Bazlam mapala eye masulo eye 18.15. † **1:23** Ezay 40.3.

dzəhuβe tay ha ndo hay ta Məsəfəre Tsədanja eye na, neŋgeye.”³⁴ Ada neŋ na, na ŋgatay, na da ha. Ta dedek neŋgeye na, Wawa i Mbəlom.»

Gawla i Yesu kurre eye hay

³⁵ Tədœ eye na, Yuhana ta gawla ŋgay hay sulo ti ye ka təv eye niye sa. ³⁶ A ŋgatay a Yesu faya ma diye na, a gwad: «Nakay na, wawa i təbaŋ i Mbəlom nakə a vəl aye.»

³⁷ Gawla i Yuhana niye hay sulo aye tə tsəne andza niye na, tə pay bəzay a Yesu. ³⁸ Faya ta diye na, Yesu a zəba dəre a dəba, a ŋgatay faya ta pay bəzay. A tsətsah fataya, a gwadətay: «Ka pəlum mey?»

Tə gwaday: «*Rabi*, təv yak nakə ka ndzawa mə dəma aye na, ka waray?» (*Rabi* na, andza məgwede «Miter»).

³⁹ Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «Dumara, takwa, ka ŋgatumeye a təv ga nakə neŋ na ndzawa mə dəma aye.»

Tsa na, ti ye. Ti ye naha tə ŋgatay a təv nakə neŋgeye mandza eye mə dəma aye. Ti ye na, ma giye bəre faɖ. Tə ndza ka bo dziye hus a həvad.

⁴⁰ Ndo nəte mə walaŋ tay niye tə tsəne bazlam i Yuhana niye a tsik aye ada tə pay bəzay a Yesu aye na, məzele ŋgay Anɖəre. Neŋgeye malamar i Simon Piyer. ⁴¹ Anɖəre a ndzay a gər kurre na, a malamar ŋgay Simon. A gwaday: «Nəmaa ŋgatay a ndo nakə Mbəlom a pay dzagwa i bəy a gər aye.» Andza məgwede, Kəriste.

⁴² A laka ha Simon ka təv i Yesu. Tsa na, Yesu a zəba faya, a gwaday: «Nəkar na, Simon, wawa i Yuhana. Ta ta zalakeye na, Sefas.» Andza məgwede Piyer†.

Yesu a zal Filip ta Nataniyel

⁴³ Tədœ eye na, a say a Yesu mede a Galile. Ahəl nakə faya ma diye na, a ndzay a gər a Filip, a gwaday: «Dara, peŋ bəzay!» ⁴⁴ Filip neŋgeye na, ndo i gəma i Betesayda, gəma nakə Anɖəre ta Piyer ti yaw abəra mə dəma aye dərma.

⁴⁵ Ma dəba aye na, Filip a ye a ndzay a gər a Nataniyel, a gwaday: «Ndo nakə Musa a watsa faya mə dərrewel ŋgay ada ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay tə watsa faya ahəl niye aye nəmaa ŋgatay. Neŋgeye na, Yesu, ndo i gəma i Nazaret wawa i Yusufa.»

⁴⁶ Nataniyel a gwaday faya: «Ka dzala na, wu lele eye ma sliye faya madayaw abəra ma gəma i Nazaret daw?»

Filip a mbədətay faya, a gwaday: «Dara, ka ŋgateye.»

⁴⁷ Yesu a ŋgatay a Nataniyel faya ma diye naha ka təv ŋgay na, a tsik ka Nataniyel, a gwad: «Ndo i Israyel nakə dədəŋ eye na, anaŋ. Neŋgeye na, maraw me andaya faya kwa tsekweŋ bay.»

⁴⁸ Nataniyel a tsətsah faya, a gwaday: «Ka sər ga ha na, ma kəkay?»

Yesu a mbədətay faya a gwaday: «Ahəl nakə Filip kə zalakaw zuk bay aye na, na ŋgataka, nəkar mə bəzay i gurov.»

⁴⁹ Tsa na, Nataniyel a gwaday: «Miter, nəkar na, Wawa i Mbəlom, nəkar Bəy bagwar eye i Israyel hay!»

⁵⁰ Yesu a mbədətay faya, a gwaday: «Andza niye, ka dzala ha ka neŋ na, hərwi na gwadaka na ŋgataka naha mə bəzay i gurov aye daw? Nəkar na, ka ta ŋgateye a wu bagwar eye hay ta ziye nakay anaŋ aye!»

⁵¹ Yesu a gwaday sa: «Sərum ha na, ka ŋgatumeye a magərmbəlom ma həndəkiye tuwaŋ. Gawla i Mbəlom hay ta tsaliye ada ta mbəzlaweye ka gər ga, neŋ Wawa i Ndo!»

2

Mabəzləme gər i dahəlay ma gəma i Kana

¹ Məhəne sulo ma dəba i mədzəgər i Yesu ta Nataniyel na, mabəzləme gər i dahəlay a ge bo ma gəma i Kana, ka dala i Galile. May i Yesu andaya mə dəma. ² Ta zalay a Yesu ta gawla ŋgay hay dərma.

³ Faya magurlom ma giye na, guzom a ndəv fataya abəra. May i Yesu

† 1:42 Piyer: Tə bazlam i Mere na, pəlad.

a gwad̄ay a wawa ŋgay Yesu: «Guzom andaya sa bay. Ka nd̄əv na, kəkay?»

⁴ Yesu a mb̄əd̄ay faya, a gwad̄ay: «May ga, wu nak̄ə neŋ na giye na, mata tsiken̄ na, nəkar d̄aw? Həlay ga kə slaw zuk bay.»

⁵ May i Yesu a tsəne andza niye na, a ye a gwad̄atay a ndo i m̄əsl̄er hay: «Gum wu nak̄ə ma tsikakumeye tebiye.»

⁶ Ka t̄əv eye niye na, gah hay andaya məkwa. Gah niye hay məkwa aye na, Yahuda hay ta mb̄əd̄awa a d̄əma yam ka m̄əbere wu hay ada t̄ə həlay andza nak̄ə bazlam tay mapala eye a tsik aye. Gah niye hay na, yam ma diye a d̄əma ma giye kalawah zlam, zlam.

⁷ Yesu a gwad̄atay a ndo i m̄əsl̄er hay: «Dum naha t̄əd̄umaw yam, rahum ha a gah neheye t̄esl̄əsle t̄esl̄əsle.» Ndo i m̄əsl̄er niye hay ti ye t̄ə t̄əd̄aw yam. T̄ə rah ha a gah niye hay t̄esl̄əsle t̄esl̄əsle. ⁸ Yesu a gwad̄atay: «An̄əke na, t̄əd̄um yam nakay, zlumay naha a ndo m̄əl̄əvay ḡər a magurlom, m̄ā ndzaka na.» Ndo i m̄əsl̄er hay t̄ə zlay naha yam niye.

⁹ Ndo m̄əl̄əvay ḡər a magurlom niye a ndzaka na, yam niye a t̄əra guzom aye. A ndzaka na, guzom eye a yaw m̄əŋgay na, a s̄ər bay. Ane tuk na, ndo i m̄əsl̄er neheye t̄ə t̄əd̄ yam aye na, nəteye t̄ə s̄ər ha. Yesu a zalay a zal i dah̄alay, ¹⁰ a gwad̄ay: «Kwa way k̄ə zalatay a ndo hay na, ma v̄əlateye guzom nak̄ə a ts̄əh̄ən aye t̄əday. Ta sa haladzay na, ma v̄əlateye nak̄ə a ts̄əh̄ən bay aye tuk. Ane tuk na, nəkar na, ka pa na nak̄ə lele eye wu yak hus an̄əke na, kəkay!»

¹¹ Nakay na, makurre i masuwayan̄ nak̄ə Yesu a lah m̄əge aye. A ge na, ma Kana ka dala i Galile. Andza niye Yesu a b̄əz ha m̄əzlāb̄ ŋgay. Hərwi niye gawla ŋgay hay t̄ə dzala ha ka Yesu.

¹² Ma d̄əba aye na, Yesu a ye a Kafernahum ta may ŋgay, ta malamar ŋgay hay ada ta gawla ŋgay hay. T̄ə ndza m̄ə d̄əma m̄əh̄əne tsakway.

Yesu a həhar ndo hay ab̄əra m̄ə gay m̄əv̄əlay wu a Mb̄əlom

Mata 21.12-13; Markus 11.15-17; Luka 19.45-46

¹³ Magurlom i Yahuda hay nak̄ə t̄ə zalay Pak aye na, mazlambar k̄ə ndzew b̄əse. Hərwi niye, Yesu a həl bo a ye a Zerozelem. ¹⁴ A ndisl a Zerozelem na, a ye a dalam̄ətagay i gay i m̄əd̄əsl̄ay ha ḡər a Mb̄əlom. A ye naha a d̄əma na, a ndzay a ḡər a ndo masəkəme ha sla hay, ta t̄əb̄ən̄, ta maydagwar hay. A ndzay naha a ḡər a ndo mamb̄əd̄e suloy hay mandza eye hay ka wu m̄əpe wu tay hay d̄ərmak.

¹⁵ Tsa na, a zla l̄əb̄ər, a slapa ha ka bo, a t̄əra ha mandalāba. A ye a həhar tay ha ndo niye hay ab̄əra d̄əreŋ, t̄ə sla tay hay, ta t̄əb̄ən̄ tay hay tebiye ab̄əra m̄ə gay i m̄əd̄əsl̄ay ha ḡər a Mb̄əlom. A kwats ha suloy i ndo mamb̄əd̄e suloy ka dala, a pay həlay a wu m̄əpe wu tay niye hay. ¹⁶ A gwad̄atay a ndo masəkəme ha maydagwar hay: «H̄əlum wu kurom neheye ab̄əra k̄ənan̄! K̄ā t̄ərum ha gay i B̄əba ga, gay i m̄əge tsakala m̄ə d̄əma bay.»

¹⁷ Gawla ŋgay hay t̄ə ŋgatay andza niye na, wu nak̄ə mawatsa eye m̄ə Derewel i Mb̄əlom aye a matayaw a ḡər. T̄ə watsa na, t̄ə gwad̄: «Gay yak nakay na, na wud̄a na haladzay. M̄ədzal ḡər ga peteh, na pa na a d̄əma.*»

¹⁸ Bagwar i Yahuda hay ta ts̄ətsah̄ faya, t̄ə gwad̄ay: «Ka s̄liye faya m̄əge na, masuwayan̄ waray nak̄ə ada nəmay nəmaa s̄əriye ha ta v̄əlaka ts̄əv̄əd̄ka m̄əge wu andza nakay aye?»

¹⁹ Yesu a mb̄əd̄atay faya, a gwad̄atay: «Mb̄əzlum ha gay i m̄əd̄əsl̄ay ha ḡər a Mb̄əlom nakay. Ma m̄əh̄əne mahkar na, na l̄ətsiye ha ka mb̄əlom.»

²⁰ T̄ə gwad̄ay: «Gay nakay nəmaa ndza faya ka mad̄əzle na, m̄əve kuro kuro fad̄ ḡər eye məkwa tuk na, ada nəkar i yak na, ma m̄əh̄əne mahkar tsa na, ka d̄əzl̄ na, kəkay?»

* 2:17 D̄əmes hay 69.10.

²¹ Ane tuk na, gay i mädəslay ha gər a Mbəlom niye Yesu a tsik faya aye na, a tsik dzeke ka bo ŋgay. ²² Ahəl nakə Yesu a mət ada a lətsew abəra ma mädahan aye na, bazlam ŋgay niye a tsik aye a matayaw a gər a gawla ŋgay hay. Pat eye niye na, tə dzala ha ka wu nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye ada ka bazlam ŋgay nakə a tsik aye.

²³ Ahəl nakə Yesu neŋgeye ma Zerolem ada neŋgeye mə magurlom i Pak aye na, kə ge wu neheye a ge masuwayaŋ haladzay aye. Andza niye, ndo hay haladzay ta ŋgatay a masuwayaŋ niye hay ada ta dzala ha ka Yesu. ²⁴ Ane tuk na, Yesu na, kə pa mädzal gər ŋgay ka nəteye bay hərwi neŋgeye a sər tay ha tebiye, ²⁵ ada neŋgeye na, ndo mädəy ha wu nakə mə bo i ndo zezeŋ aye ka həlay təbey hərwi bo ŋgay eye a sər ha wu nakə mə dərev i ndo zezeŋ aye.

3

Yesu ta Nikodem

¹ Ndoweye andaya məzele ŋgay Nikodem. Neŋgeye na, bagwar eye mə walaŋ i ndo neheye tə ləvawa Yahuda hay aye. Neŋgeye na, Farisa hay. ² Pat wuray na, a ye ka təv i Yesu ta həvad. A ye naha, a gwadəy: «Miter, nəmaa sər ha Mbəlom a sləra kar ahaya na, ka matətikamay wu hay dedək, hərwi ndəray ma sliye faya mäge masuwayaŋ andza nakə ka ge aye bay tadə gədaŋ i Mbəlom andaya faya bay na, ma sliye faya bay.»

³ Yesu a mbədəy faya, a gwadəy: «Sər ha na, ndoweye kə wa bo wedeye bay na, ma sliye faya mede a Bəy i Mbəlom bay.»

⁴ Nikodem a tsətsah faya a gwadəy: «Ndo guram eye tsiy tuk na, ma wiye bo wedeye sa na, kəkay? Ma sliye faya məme a hud i may ŋgay ada ta wiye na masulo eye sa daw?»

⁵ Yesu a mbədəy faya, a gwadəy: «Sər ha na, ta dzəhuḅ kar ha a yam ada ta Məsəfəre i Mbəlom bay na, ka sliye faya mede a Bəy i Mbəlom bay.

⁶ Ndo nakə ndo zezeŋ a wa aye na, ndo zezeŋ ŋgway. Ada ndo nakə tə wa na ta Məsəfəre i Mbəlom aye na, məsəfəre ŋgway. ⁷ Bazlam nakə na gwədəka “wum bo masulo” aye na, mâ gaka wadəŋ wadəŋ bay. ⁸ Mətasl a vəzl a təv nakə a say aye. Ka tsəne mavəzle ŋgay eye, ane tuk na, a yaw məŋgay ada ma diye a ŋgay na, ka sər bay. Ma giye bo ta ndo nakə tə wa na ta Məsəfəre i Mbəlom aye na, andza nakay.»

⁹ Nikodem a gwadəy: «Ada tebiye wuye ma giye bo na, kəkay?»

¹⁰ Yesu a mbədəy faya a gwadəy: «Nəkar ndo matətikay wu a ndo hay nakə bagwar eye ma gwala i Israyel aye. Ane tuk na, ka sər wu neheye bay na, kəkay?» ¹¹ Sər ha na, nəmaa tsikakum na, wu nakə nəmaa sər aye ada ka gər i wu nakə nəmaa ŋgatay aye. Ane tuk na, a sakum matəme wu nakə nəmaa dakum ha aye bay. ¹² Na tsikakum ka wu nakay ka mändzibəra aye ka təmum bay. Ada kəkay tadə na tsikakum ka wu nakə mə mbəlom aye na, ka təmumeye daw?

¹³ «Ndəray dāda kə tsal a mbəlom bay. Ndo nakə neŋ Wawa i Ndo aye nəte ŋgweŋ. ¹⁴ Andza nakə ahəl niye Musa a lətse ha bəre nakə tə vəd na andza dədəe ka mayako mə makulkwandah aye na, andza niye neŋ Wawa i Ndo kutoŋ ta lətsiye ga ha ka mayako dərma*, ¹⁵ hərwi ada kwa way kə dzala ha ka neŋ Wawa i Ndo na, ma hutiyə sifa nakə ma ndəviye bay aye. ¹⁶ Hərwi Mbəlom a wuda mändzibəra na, haladzay. Hərwi niye a sləraw Wawa ŋgay felik eye hərwi ada kwa way kə dzala ha faya na, ma dziye sa bay. Ane tuk na, ma hutiyə sifa nakə ma ndəviye bay aye. ¹⁷ Mbəlom a sləraw Wawa ŋgay ka mändzibəra na, hərwi ada mâ ge sariya ka ndo hay bay. A sləra ahaya na, hərwi ada ndo hay tâ təma dūh.

¹⁸ «Ndo nakə kə dzala ha ka Wawa i Mbəlom aye na, sariya ma ta gəsiye na bay. Ane tuk na, ndo nakə kə dzala

* **3:14** Məpesle 21.

ha bay aye na, 6a sariya kə gəs na, hərwi kə dzala ha ka felik i Wawa i Mbəlom bay. ¹⁹ Sariya ma ta gəsiye ndo hay ta tsəved waray na, ma ta gəsiye tay ha na, andza nakay: Dza-ydzay ki yaw ka məndzibəra. Ane tuk na, ndo hay ta wuda dzaydzay niye bay. Nəteye ta wuda düh na, ləvon, hərwi tə gawa na, wu neheye lele bay aye hay. ²⁰ Kwa way kə ge mənese na, a ma nay dərə a dzaydzay. Ma həndzədiye ta təv i dzaydzay bay, hərwi a say wu ngay neheye a gawa lele bay aye na, mâ zəba bay, a dzədzar. ²¹ Ane tuk na, ndo nakə a gawa wu lele eye hay aye na, neŋgeye ma zəbiye mə dzaydzay hərwi ada ndo hay tâ ngatay a wu neheye lele a ge aye, ada tâ sər ha maa ge məsler mə neŋgeye na, Mbəlom.»

Yesu ta Yuhana madzəhuḅe ndo a yam

²² Ma dəba aye na, Yesu ta gawla ngay hay tə lətse ti ye ka dala i Yahuda. Tə ndza mə dəma ada ta dzəhuḅawa ndo hay a yam. ²³ Ahəl niye na, Yuhana a dzəhuḅawa ndo hay a yam dərmak. A dzəhuḅawa tay ha ndo hay na, ma gəma i Enon bəse ta gəma i Salim hərwi dəlov andaya haladzay ma təv eye niye. Ndo hay ti yawa naha ka təv ngay ada a dzəhuḅawa tay ha a yam. ²⁴ Ahəl niye na, ta gəs na Yuhana a danğay zuk bay.

²⁵ Pat wuray na, siye i gawla i Yuhana hay ta dazlay a məkəde wuway ta ndo i Yahuda wuray ka məbere wu hay ta məndze tsədanğa. ²⁶ Gawla i Yuhana niye hay ti ye ka təv i Yuhana, ti ye naha tə gwaday: «Miter, ndo niye ahəl niye ka dzum gər ma diye i magayam i Yurdum ka tsik faya aye na, faya ma dzəhuḅiye tay ha ndo hay a yam ada ndo hay tebiye faya ta diye ka təv ngay tuk na, kəkay?»

²⁷ Yuhana a mbədatay faya a gwadətay: «Tədə Mbəlom kə vəlay bay na, ndəray ma sliye məhute bay tebiye. ²⁸ Bo kurom eye ka slumeye faya məhəle mbəl ga, na gwadəkum: “Neŋ na, Kəriste bay. Ane tuk na,

Mbəlom a sləra ga ahaya, nā lahayaw kame tsa.” ²⁹ Ndo nakə a zla dahəlay aye na, dahəlay niye na, i ngay ngway. Ane tuk na, dzam i zal i dahəlay niye na, ma lətsiye sləp ka tsakay ngay ada ma piye zləm ka bazlam ngay. Kə tsəne bazlam ngay niye faya ma piye faya zləm aye na, ma ngwasiye haladzay. Andza niye məngwese niye anəke na, i ga haladzay dərmak. ³⁰ Neŋgeye na, mâ səkah kame kame, neŋ na, na nəkid.

³¹ «Ndo nakə a yaw abəra mə mbəlom aye na, neŋgeye ka gər i ndo hay tebiye. Ndo nakə neŋgeye ka məndzibəra aye na, neŋgeye ndo i məndzibəra ngway ada ma tsikiye na, ka wu i məndzibəra hay. Ane tuk na, ndo nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom aye na, neŋgeye ka gər i ndo hay tebiye. ³² Ma tsikiye na, ka wu nakə a ngatay ada a tsəne aye. Ane tuk na, wu nakə a tsik aye na, ndəray ma təmiye bay. ³³ Ndoweye ka təma bazlam ngay nakə a tsik aye na, niye na, faya ma diye ha wu nakə Mbəlom a tsik aye na, dedek. ³⁴ Ndo nakə Mbəlom a sləraw aye na, faya ma tsikiye na, bazlam i Mbəlom, hərwi Mbəlom kə rah ha ta Məsəfəre ngay. ³⁵ Bəba ngay a wuda na wawa ngay ada kə vəlay mələve i bəy ngay. ³⁶ Ndo nakə kə dzala ha ka Wawa i Mbəlom aye na, ma hutiiye sifa nakə ma ndəviye bay aye. Ndo nakə a kərah mədzala ha ka Wawa i Mbəlom aye na, ma hutiiye sifa niye təbey. Mevel i Mbəlom ma ta ndziye faya.»

4

Yesu ta ngwas i Samari wuray

¹ Farisa hay tə tsəne, ndo hay tə pay bəzay a Yesu ada a dzəhuḅawa tay ha ndo hay a yam na, haladzay a ze i Yuhana. ² Azlakwa ta dedek eye na, Yesu a dzəhuḅawa tay ha ndo hay a yam bay. Maa dzəhuḅawa tay ha ndo hay a yam na, gawla ngay hay bəna, bo ngay eye bay.

³ Ahəl nakə Yesu a tsəne wu nakə Farisa hay tə tsik faya na, a həl bo abəra ka dala i Yahuda a ye ka dala i

Galile. ⁴ Tsəved mede a Galile na, ta dala i Samari. ⁵ Ahəl nakə faya ma diye na, a ndisl a təv aye andaya ka dala i Samari tə zalay Sikar. Təv niye na, bəse ta guvah nakə Zakob a vəlay a wawa ŋgay Yusufa ahəl niye aye.* ⁶ Ada bədiyem nakə Zakob a la ahəl niye andaya ka təv aye niye.

Yesu a ndisl ka bədiyem niye na, ki ye gər, a ndza ka tsakay i bədiyem niye. Məndisle nakə Yesu a ndisl naha ka təv aye niye na, ma giye magərhapat. ⁷⁻⁸ Ahəl nakə gawla i Yesu hay ti ye mata səkəməw wu mənday mə walaŋ gay na, ŋgwas i Samari wuray a ye naha mata tədə yam. A yaw na, Yesu a gwadāy: «Tədəŋew yam nā sa tey.»

⁹ Ŋgwas i Samari niye a gwadāy a Yesu: «Na gwad nəkar na, Yahuda hay bəda! Ada ka tsətsahiye yam ka neŋ ŋgwas i Samari na, kəkay?» Ŋgwas niye a tsik andza niye na, hərwi Yahuda hay tə dzawa gər a bo ta Samari hay bay.

¹⁰ Yesu a mbəday faya, a gwadāy: «Tədə ka sər wu nakə Mbəlom ma vəliye ada ka sər neŋ nakə na tsətsah fakaya yam aye na, nəkar duh ka tsətsahiye fagaya yam nakə ma vəliye sifa aye ada na vəlakeye.»

¹¹ Ŋgwas niye a gwadāy faya: «Bəy ga, wu mətədə yam andaya fakaya bay ada bədiyem eye na, siduk tuk na, ka hutie yam nakə ma vəliye sifa a ndo aye na, ma kəkay? ¹² Maa lamay bədiyem nakay na, bəba tətə kway Zakob. Bo ŋgay eye kə sa yam ma bədiyem nakay. Wawa ŋgay hay ta gənaw ŋgay hay ta sa yam ma bədiyem nakay dərma. Ada nəkar ka dzala na, ka ze na Zakob daw?»

¹³ Yesu a mbəday faya, a gwadāy: «Kwa way kə sa yam nakay na, yam ma geye sa. ¹⁴ Ane tuk na, ndoweye kə sa yam nakə neŋ na vəleye na, dāda yam ma geye sa bay. Yam nakə na vəleye na, ma təriye andza bədiyem nakə a ŋgəz wad wad aye ada ma vəleye sifa nakə ma ndəviye bay aye.»

* 4:5 Madazlay i wu hay 33.19.

¹⁵ Ŋgwas niye a gwadāy: «Bəy ga, vəleŋ yam eye niye tey hərwi ada yam mā geŋ sa bay ada nā yaw dāda mətədə naha yam kənaŋ sa bay.»

¹⁶ Yesu a gwadāy: «Do, pəla ahaya zal yak ada kə yumaw kənaŋ.»

¹⁷ Ŋgwas niye a mbəday faya, a gwadāy: «Zal ga andaya bay.»

Yesu a gwadāy: «Ka gwad zal yak andaya bay na, ka tsik na, dedek. ¹⁸ Hərwi zal yak hay na, zlam ada ndo nakə anəke nəkurom mandza eye salamay aye na, zal yak bay. Ka tsik na, dedek.»

¹⁹ Tsa na, ŋgwas niye a gwadāy: «Ah! Bəy ga, na sər ha nəkar na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom. ²⁰ Bəba tətə may Samari hay tə dəsławay ha gər a Mbəlom na, mə gər i gəma nakay. Ane tuk na, nəkurom Yahuda hay na, ka gwadum i kurom təv mədəsłay ha gər a Mbəlom na, ma Zerozelem.»

²¹ Yesu a gwadāy: «Ŋgwas nakay, dzala ha ka wu nakə na tsikakeye, həlay eye ma deyeweye na, ndo hay ta dəsłay ha gər a Bəba Mbəlom na, mə gər i gəma nakay dekdek kəgəbay ma Zerozelem dekdek tsa bay. ²² Nəkurom Samari hay ka sərūm wu nakə ka dəsłumay ha gər aye bay. Nəmay Yahuda hay na, nəmaa sər, hərwi Mbəlom a bəzatay ha tsəved i mətəme a ndo hay na, ta Yahuda hay. ²³ Ane tuk na, həlay eye ma deyeweye 6a həlay eye anaŋ tsiy, Məsəfəre i Mbəlom ma vəliye gədaŋ a ndo neheye a satay mədəsłay ha gər a Bəba Mbəlom ta dedek eye na, ta dəsłay ha gər ta dedek Mbəlom ma pəliye na, slala i ndo niye hay. ²⁴ Mbəlom na, məsəfəre. Hərwi niye ndo neheye ta dəsłay ha gər aye na, tādəsłay ha gər na, ta dedek ada ta gədaŋ i məsəfəre.»

²⁵ Ŋgwas niye a gwadāy: «Na sər ha na, ndo nakə Mbəlom a pay dzagwa i bəy a gər aye ma deyeweye (andza məgwede Kəriste). Aza ki yaw na, ma dakway ha wu hay tebiye.»

²⁶ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Neŋ nakə faya na tsikakeye me anəke, neŋ eye.»

²⁷ Ahəl nakə Yesu ta ŋgwas niye faya ta tsikiye me na, gawla i Yesu hay tə maw tuk. Tə ŋgatay a Yesu faya ta tsikiye me ta ŋgwas niye na, a gatay hərbəbəkka. Ane tuk na, ndəray kwa nətə mə walaŋ tay ka tsətsah ka Yesu, kə gwaday: «Ka pəla abəra ka ŋgwas eye mey?» kəgəbay «Ka tsikumeye me ta ŋgwas eye na, hərwi mey?» na, ndəray ka tsətsah faya bay.

²⁸ ŋgwas niye a gər ha kalawah ŋgay ka bədiyem, a mbəda gər a walaŋ gay. A ye naha a gwadatay a ndo hay: ²⁹ «Dumara, zəbum ka ndo wuray anan eye təday, a pesleŋ na wu nakə na gawa ahəl niye aye tebiye. Ma giye na, Kəriste nakə Mbəlom a gwad ma sləraweye aye.»

³⁰ Ndo hay tə tsəne bazlam i ŋgwas niye a tsikatay aye na, ti yaw abəra mə walaŋ gay, ti yaw ka təv i Yesu.

³¹ Ahəl nakə ŋgwas niye a ye a walaŋ gay aye, gawla i Yesu hay nətəye faya ta geye amboh a Yesu mā nda wu mənday, tə gwaday: «Miter may, nda wu mənday!»

³² Ane tuk na, Yesu a mbədatay faya a gwadatay: «Wu mənday ga andaya nakə na ndiye, nəkurom ka sərūm bay.»

³³ Gawla ŋgay hay tə tsəne andza niye na, tə tsik mə walaŋ tay, tə gwad: «Ma giye na, ndəray kə zlayaw wu mənday kəla daw?»

³⁴ Yesu a gwadatay: «Wu mənday ga na, mäge wu nakə a say a ndo nakə a sləra ga ahaya aye ada mandəve ha məsler nakə a vələŋ a gwedeŋ ge aye. Matəra wu mənday ga na, neŋgeye.» ³⁵ Yesu a gwadatay sa: «Dzeke andaya, a gwad: “A ləkaw kiye faɗ na, ta dziye wu mənday abəra ka dala.” Ane tuk na, neŋ duh na gwadəkumeye: Ehey, zəbum ka guvah hay lele, təday. Wu hay na, ta nah tsiy. Kə sla mədze. ³⁶ Ndo nakə ma dziye na wu mənday abəra ka dala aye na, ma hutiye merəbe ŋgay ada

ma hayay gər a wu mənday niye. Wu mənday na, andza məgwede ndo neh-eye ta huta sifa nakə ma ndəviye bay ka tor aye. Andza niye ndo masləge ta ndo mədze wu abəra ka dala na, ta ŋgwasiye salamay. ³⁷ Hərwi dzeke nakə a gwad: “Ndo neŋged ma sləgiye, ndo neŋged na, ma dziye na abəra ka dala”, a tsik na, dedək. ³⁸ Na slər kurom a guvah mata dze na wu mənday nakə ka fətumay bay aye, ka təmumay a həlay a ndo hay tsa.»

³⁹ Ndo i dala i Samari niye hay haladzay tə dzala ha ka Yesu. Tə dzala ha na, hərwi ŋgwas niye a datay ha parakka a gwadatay: «A pesleŋ wu nakə na gawa ahəl niye tebiye.»

⁴⁰ Samari niye hay tə ndisl naha ka təv i Yesu na, ta tsətsah ka Yesu, tə gwaday: «Ndza ka təv may tey.» Yesu a təma bazlam tay niye, a ndza ka təv tay məhəne sulo. ⁴¹ Yesu a tsikawatay bazlam i Mbəlom. Tə tsəne na, ndo siye hay haladzay tə dzala ha ka Yesu sa. ⁴² Ndo niye hay tə gwaday a ŋgwas niye: «Anəke nəmaa dzala ka Yesu na, hərwi wu nakə ka təkəramay aye sa bay. Nəmaa dzala ha na, hərwi nakə nəmaa tsəne wu nakə bo ŋgay eye a tsik aye. Ada nəmaa sər ha neŋgeye na, ndo mətəme ha ndo i məndzibəra hay dedək.»

Yesu a mbəl ha wawa i ndo mäge məsler i bəy bagwar eye

⁴³ Yesu a ndza ka təv niye məhəne sulo na, a həl bo a ye abəra ka təv niye, a ye a Galile. ⁴⁴ Bo i Yesu eye a tsik, tə gər ŋgay, a gwad: «Ndo mədə ha bazlam i Mbəlom na, ta rəhay ha gər ma gəma ŋgay bay.»

⁴⁵ Azlakwa duh Yesu a ndisl a Galile na, ndo i dala niye hay ta təma na lele tə məŋgwese eye hərwi nətəye dərmaɗ ta ye a magurlom i Pak niye ma Zerolelem aye ada a həlay i magurlom niye na, ta ŋgatay a wu nakə Yesu a ge aye.

⁴⁶ Andza niye, Yesu a mbəda gər a Kana ka dala i Galile sa, gəma nakə a təra ha yam guzom eye. Ndo mäge

məsler i bəy bagwar eye wuray andaya, wawa ŋgay dāvats eye ma gəma i Kafernahum.

⁴⁷ A tsəne Yesu kə maw abəra ma Yahuda neŋgeye ka dala i Galile na, a həl bo a ye ka təv i Yesu. A ye naha a gay amboh a Yesu, a gwadāy: «Amboh tama a Kafernahum, ta mbələŋ ahaya wawa ga andaya dāvats eye faya ma mətiye tey.»

⁴⁸ Yesu a gwadāy: «Nəkurom na, tadə na ge masuwayaŋ eye bay na, ka dzalumeye ha bay na, kəkay?»

⁴⁹ Ndo mäge məsler niye a mbədāy faya, a gwadāy: «Bəy ga, tama bəse bəna wawa ga ma ta mətiye.»

⁵⁰ Yesu a gwadāy: «Mbədə gər a mətagay, wawa yak ma mbəliye.»

Ndo niye a dzala ha ka bazlam i Yesu niye a tsikay aye. A ma a mətagay.

⁵¹ Ahəl nakə ndo niye faya ma diye a mətagay, neŋgeye ka tsəved mba na, ndo i məsler ŋgay hay ti yaw, tə ŋgəlayaw gər həf ka tsəved tə gwadāy: «Wawa yak kə mbəl!»

⁵² A tsətsah fataya, a gwadātay: «Wuye a gay ŋgama na, kədāy?»

Ta mbədāy faya, tə gwadāy: «A gay ŋgama na, məvenəŋ ta bəre nəte i huwa.»

⁵³ A sər ha həlay niye na, tits həlay nakə Yesu a gwadāy: «Wawa yak ma mbəliye» aye. Tsa na, neŋgeye ta ndo i gay ŋgay hay tebiye tə dzala ha ka Yesu.

⁵⁴ Nakay na, masuwayaŋ masulo eye nakə a ge ma Galile aye. A ge na, ahəl nakə a maw abəra ma Yahuda aye.

5

Yesu a mbəl ha ndo wuray matəra eye ma Zerozelem

¹ Ma dəba eye na, magurlom i Yahuda hay andaya ma Zerozelem. Hərwi niye, Yesu a ye a magurlom i Yahuda niye hay ma Zerozelem aye.

² Ma Zerozelem niye na, dəlov wuray andaya bəse ta Məged i Təbaŋ hay nakə ti yawa tay ha tə dəma a walaŋ gay aye. Tə zalay a dəlov eye niye tə

bazlam i Yahuda hay na, Baytidzata. Ka tsakay i dəlov niye na, galak andaya maŋgəna eye zlam. ³ Ndo i dāvats hay haladzay tə hənawa mə dəma: Guluf hay, ndo matəra eye, ndo neheye sik tay maməta eye hay. [Ta həbawa yam nakə ma bəliye wekit wekit aye. ⁴ Hərwi həlay eye andaya gawla i Mbəlom a mbəzlawaw, a bəlawə ha. Kə bəl ha na, ndo nakə kə lah kurre məkal ha bo a yam niye gawla i Mbəlom a bəl ha aye na, kə mbəl abəra ma dāvats ŋgay. Kwa dāvats eye na, kəkay kəkay, ma mbəliye.]

⁵ Mə walaŋ i ndo i dāvats niye hay na, ndoweye andaya kə ndza ma dāvats məve kuro kuro mahkar gər eye tsamahkar. ⁶ Yesu a ndisl a təv i ndo i dāvats niye hay na, a ŋgatay a ndo niye mahəna eye ada a tsəne na, ndo niye kə ndza ma dāvats məve haladzay. A tsətsah faya, a gwadāy: «A saka məmbəle dāw?»

⁷ Ndo niye dāvats eye a gwadāy: «Ahəl nakə yam faya ma bəliye na, ndəray andaya məzle ga, məkele ga ha a dəma bay. Na gwad na dziye faya bo məkele ha bo a dəma na, ndo mekeləŋ eye a leheŋ a dəma.»

⁸ Yesu a tsəne andza niye na, a gwadāy: «Lətse, zla təv məhəne yak, do wu yak!»

⁹ Kwayaŋŋa ndo niye a mbəl. A zla təv məhəne ŋgay ada a pa bo ka mede.

Azlakwa bay, wu niye a ge bo na, pat i mazəzukw bo. ¹⁰ Bəy i Yahuda hay tə ŋgatay a ndo niye a mbəl eye faya ma zliye təv məhəne na, tə gwadāy: «Bəgom na, pat i mazəzukw bo sa na, tsəved andaya məzle hubok pat i mazəzukwe bay.»

¹¹ A mbədātay faya, a gwadātay: «Ndo nakə a mbəl ga ha aye, a gwedəŋ: “Zla təv məhəne yak do wu yak.”»

¹² Ndo niye hay ta tsətsah faya: «Ndowneye i ŋgay way nakə ma gwadakeye: “Zla təv məhəne yak ada kə ye ha” pat i mazəzukw bo na, way?»

¹³ Ane tuk na, ndo niye a sər ndo nakə a mbəl ha aye bay, hərwi Yesu ki

ye ngway abəra ka təv niye, kə gər tay ha ndo niye hay haladzay aye.

¹⁴ Ma dəba aye na, Yesu tə dza gər ta ndo nakə a mbəl ha aye mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, a gwadāy: «Anəke na, ka mbəl tuk. Kā ge mənese sa bay. Ka ge mənese na, wu ma ta gakeye ma ziye nakə a gaka aye.»

¹⁵ Ma dəba eye ndo niye a ye, a gwadāy a bəy i Yahuda hay: «Maa mbəl ga ha na, Yesu.» ¹⁶ Tsa na, bəy i Yahuda niye hay ta dazlay məgay sewed a Yesu hərwi nakə a mbəl ha ndo pat i mazəzukw bo aye.

¹⁷ Ane tuk na, Yesu a mbədāy faya, a gwadāy: «Bəba ga faya ma giye məsler na, pat pat ada neṅ na giye andza niye dərmaḱ.»

¹⁸ Bəy i Yahuda hay tə tsəne bazlam i Yesu niye na, ta səkah ha mapəle tsəved məkədə na. A satay məkədə na Yesu na, hərwi a rəhay ha gər a pat i mazəzukw bo bay, dəkdək bay. Ane tuk na, hərwi nakə a gwad Mbəlom na, bəba ngay aye. Andza məgwede a ləva ha gər ngay ta Mbəlom.

Bəba Mbəlom kə vəlay gədan a wawa ngay tebiye

¹⁹ Yesu a mbədāy faya, a gwadāy: «Sərūm ha na, neṅ na sliye faya ka mäge wu tə həlay ga aye tsa bay. Na giye na, wu nakə na ngatay Bəba ga a gawa aye. Wu nakə Bəba ga a gawa aye na, neṅ wawa ngay na giye dərmaḱ. ²⁰ Bəba ga a wuda neṅ wawa ngay, ada ma deṅeye ha wu nakə a gawa aye tebiye. Ma deṅeye ha məsler bagwar eye sa a ze wu neheye ada aza ma gakumeye hərəbəkka.

²¹ «Andza nakə Bəba Mbəlom a mbəl ha ndo hay abəra ma mədahan ada faya ma vəlateye sifa aye na, andza niye neṅ wawa ngay na vəliye sifa a ndo neheye a seṅ aye.

²² «Ada sa na, Bəba ma giye sariya tə həlay ngay aye bay. Kə vəleṅ gədan a həlay ga ka mäge sariya. ²³ A ge ha andza niye na, hərwi ada ndo hay tebiye tā dəsleṅ ha gər andza nakə ndo hay faya ta dəsleṅ ha gər a neṅgeye Bəba Mbəlom aye. Tadə

ndoweye kə dəsleṅ ha gər a neṅ wawa ngay bay na, kə dəsleṅ ha gər a Bəba ga nakə a sləra ga ahaya bay dərmaḱ.»

²⁴ Yesu a gwadāy sa: «Sərūm ha na, ndoweye kə pay zləm a bazlam ga neheye na tsik aye ada kə dzala ha ka Mbəlom nakə a sləra ga ahaya aye na, kə huta sifa nakə ma ndəviye bay aye. Mbəlom ma ta geye sariya bay. Neṅgeye na, 6a ki ye abəra ka tsəved i məməte. Ka dazlay a məndze ma sifa nakə ka tor eye.

²⁵ «Ayaw! Sərūm ha na, pat eye ma deyeweye, 6a duh pat eye anəṅ ki yaw tsiy, ahəl nakə ndo neheye nəteye andza mədahan hay ta tsəniye wu nakə Wawa i Mbəlom a tsik aye. Ndo neheye ta pay zləm ada ta dzala ha ka wu nakə na tsik aye na, ta mbəliye.

²⁶ Mbəlom na, gədan ngay andaya ma vəliye sifa a ndo. Andza niye kə vəleṅ gədan a neṅ wawa ngay ma vəliye sifa a ndo dərmaḱ. ²⁷ Ada kə vəleṅ gədan a neṅ wawa ngay mäge sariya ka ndo hay. A vəleṅ gədan mäge sariya ka ndo hay na, hərwi neṅ Wawa i Ndo.

²⁸ «Mā gakum masuwayan bay, hərwi pat eye ma deyeweye na, mədahan neheye ma bəd ta tsəniye bədīday ga. ²⁹ Ta tsəne na, ta lətseweye abəra ma mədahan. Ndo neheye ahəl niye tə gawa wu ngwalak eye na, ta lətseweye abəra ma mədahan, ta hutiyeye sifa nakə ma ndəviye bay aye. Ada ndo neheye tə gawa wu ngwalak eye bay aye na, ta lətseweye abəra ma mədahan i tay na, ta gəsiye tay a sariya. ³⁰ Neṅ na, na sliye faya mäge wuray ka gər bo ga bay. Na giye sariya na, andza nakə Mbəlom a tsikeṅ aye ada sariya ga nakə na giye na, dedək hərwi na pəla na, wu nakə a yeṅ a gər a neṅ eye bay. Ane tuk na, na giye na, wu nakə a yay a gər a ndo nakə a sləra ga ahaya aye.»

Ndo neheye ta həliye mbal i Yesu aye

³¹ Yesu a gwadāy sa: «Tadə na ta mbal i gər ga na, ndo hay ta gwadiye dedək bay.» ³² Ane tuk na, mata həle mbal i gər ga na, ndo mekeleṅ eye

ada na sər ha ndo mähəle mbal ga na, ma həliye, ta dedek. ³³ Ka slərüm ndo hay ka tøv i Yuhana ada kə tsikakum wu nakə dedek eye. ³⁴ Neñ na, na pa gər ka mähəle mbal i ndo təbey. Duh na tsikakum andza niye na, hərwi ada kâ hutum mətəme. ³⁵ Ahəl niye, Yuhana na, a təra andza lalam nakə ta piye faya ako hərwi ada mâ dākum ha dedek aye. Ma mändze tsakway na, ka təmum bazlam ngay ada ka ngwasum hərwi dzaydzay ngay niye.

³⁶ «Ane tuk na, i ga na, wu mekelen eye neheye a ze bazlam i Yuhana nakə a tsik ta həliye mbal i gər ga aye na, anañ. Neñ faya na tsikiye ka məsler nakə Bəba ga a vələñ a gwedeñ “ge” aye. Wu neheye faya ta bəziye ha məsləra ga ahaya na, Mbəlom dedek.

³⁷ «Ada Bəba ga nakə a sləra ga ahaya na, ma həliye mbal ga. Ane tuk na, ka tsənum bədiday ngay dāda bay ada ka ngatumay dāda bay. ³⁸ Ka təmum bazlam ngay hay, ta ndza mə dərev kurom bay hərwi ka dzalum ha ka neñ wawa ngay nakə a sləraw aye bay.

³⁹ «Ada nəkurom na, faya ka dzañgumeye Derewel i Mbəlom pat pat hərwi ka pum mədzał gər kurom na, ka gwadum ka hutumeye mə dəma sifa nakə ma ndəviye bay aye. Bazlam i Mbəlom neheye tə həl mbal na, i gər ga. ⁴⁰ Azlakwa duh a sakum madayaw ka tøv ga mähute sifa nakə dedek aye bay na, kəkay?»

⁴¹ Yesu a gwadatay: «Ka dzalum na, a señ ndo hay tâ zembedeñ dāw? A’ay! Neñ na, mədzał gər ga a ye ka mazembede nakə ndo hay ta zambadawatay a siye i ndo hay aye təbey. ⁴² Ane tuk na, nəkurom na, andza neñ təbey. Na sər ha ta dedek, ka wudum Mbəlom bay. ⁴³ Na yaw na, maa sləra ga ahaya na, Bəba ga Mbəlom ada ka wudum matəme ga bay. Ane tuk na, tadə ndo mekelen eye mâ yaw ta gədan ngay na, ka təmumeye na. ⁴⁴ A

sakum na, ndo hay tâ zambadəkum. Duh Mbəlom nakə dedek eye na, ka wudum mazambaday bay. Ada tadə nəkurom andza niye dedek na, ka dzalumeye ha fagaya ma kəkay?

⁴⁵ «Ane tuk na, kâ dzalum na, na ta makumeye ha mənese kame i Bəba ga bay. Mata makum ha mənese na, Musa neñgeye nakə ka pum faya mədzał gər kurom aye. ⁴⁶ Tadə ka dzalum ha ka Musa ta dedek na, həbe ka dzalum ha ka neñ, hərwi Musa a watsa na, ka neñ. ⁴⁷ Tadə ka dzalum ha ka wu nakə Musa a watsa aye bay na, ka dzalumeye ka wu nakə faya na tsikiye na, ma kəkay?»

6

Yesu a vələtay wu mənday a ndo hay ta giye gwezem zlam

Mata 14.13-21; Markus 6.30-44; Luka 9.10-17

¹ Ma dəba aye na, Yesu a lətse, a ye a tas a diye i dəlov i Galile. Dəlov niye na, tə zalał dəlov i Tiber dərmał. ² Ndo hay haladzay tə paway bəzay. Tə paway bəzay na, hərwi nakə tə ngataway a masuwayañ neheye a gawa aye. Masuwayañ niye a gawa aye na, a mbəlawə tay ha ndo i dəvats hay.

³ Yesu ta gawla ngay hay tə tsal a mahəmba, ti ye tə ndza mə dəma.

⁴ Magurlom i Yahuda hay nakə tə zalał Pak aye na, mazlambar kə ndzew.

⁵ Yesu a zəba dərə na, a ngatay a ndo hay haladzay ta diye naha ka tøv ngay. Tsa na, a tsətsah ka Filip, a gwaday: «Ka hutakwaweye məsəkəməw wu mənday dā məvələtay a ndo neheye tebiye na, məngay?»

⁶ Yesu a tsikay a Filip andza niye na, mazəbe ka mədzał gər i Filip. Hərwi Yesu na, a sər wu nakə ma giye.

⁷ Filip a mbəday faya a gwaday: «Kwa tadə ka səkəmakwaw wu mənday ta *dinar** sulo, kwa way ada mâ huta tsekweñ tsekweñ bəbay na, ma slateye bay.»

* **6:7** Dinar: Kwar i suloy temerre sulo, ma hamiye merəbe i ndo mäge məsler pat nəte. Zəba mə Mata 20.2.

8 Ndo mekelenj eye mə walañ i gawla ñgay hay, məzele ñgay Anđare malamar i Simonj Piyer, a gwaday: 9 «Wawa wuray anañ kanañ na, tapa i makwala andaya faya zlam tə kələf hay sulo. Ane tuk na, hərwi ndo neh-eye haladzay aye na, ma sliye mey?»

10 Tsa na, Yesu a gwadatay a gawla ñgay hay: «Dum gwadumatay a ndo hay tâ ndza tebiye ka dala.»

Ka təv eye niye na, guzer andaya haladzay beremeffe a ndzohwaw mba. Gawla ñgay hay ti ye, tə gwadatay a ndo hay, ndzum ka dala. Ndo niye hay tebiye tə ndza ka dala. Haslaka hay dekdek ta giye gwezem zlam.

11 Ndo niye hay tebiye tə ndza na, Yesu a zla makwala niye, a gay naha sisce a Mbəlom, a ñgəna ha. A ñgəna ha na, a vəlatay a ndo niye hay mandza eye. A həl kələf niye hay, a ge ha andza niye sa. Tə nda makwala niye tə kələf aye ka mərehe tay.

12 Tə nda makwala niye tə rah lele na, Yesu a gwadatay a gawla ñgay hay: «Hayumay gər a siye nakə a zaw aye kwa tsekwenj mâ dze bay.» 13 Tsa na, tə hayay gər a makwala nakə a zaw abəra ka ndo neheye tə nda aye. Tə hayay gər na, a rah a gwanj kuro gər eye sulo.

14 Ndo hay tə ñgatay a masuwayañ niye Yesu a ge nakə a bəz ha gədañ i Yesu aye na, tə gwad: «Ndo nakay na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom dedek. Neñgeye na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom nakə tə tsik faya ahəl niye tə gwad ma deyeweye ka məndzibəra aye.»

15 Yesu a sər ha ndo niye hay ta deyeweye ta piye na a bəy ta gədañ na, a mbəda gər, a tsal ñgway a tsa-holok niye sa. A tsal na, mahəñgeye.

Yesu a ye ka gər i yam tə sik

Mata 14.22-33; Markus 6.45-52

16 Huwa a ge na, gawla i Yesu hay tə mbəzla ka me i dəlov. 17 Ti ye naha na, tə tsal a kwalalañ i yam, ta dazlay mətese a diye neñged mede a gəma i Kafernahum. Ahəl nakə faya ta diye na, həvad kə ge fataya tsiy, ada Yesu

kə husa ka təv tay zuk bay. 18 Dəlov niye a dazlay məbəle haladzay wekit wekit hərwi mətasla ge ta gədañ. 19 Ta ye ma giye kilomiter zlam kəgəbay məkwa na, tə ñgatay a Yesu faya ma diye naha ka təv i kwalalañ yam tay, ka gər i yam tə sik. Tə ñgatay na, ta dzədzar haladzay.

20 Ane tuk na, Yesu a gwadatay: «Kâ dzədzarum bay. Nakay na, neñ!»

21 Gawla ñgay hay a satay məgəsay naha mə həlay a kwalalañ i yam. Kwayañña kwalalañ i yam niye a husa dənuts ka me i dəlov ka dala, ka təv nakə a satay mede a dəma aye.

Wu mənday nakə ma vəliye sifa aye

22 Tədə eye na, ndo niye hay haladzay eye tə ze naha ma diye i dəlov niye ta pəla Yesu. Ta sər ha na, kwalalañ i yam ka təv eye niye na, nəte. Tə sər ha na, Yesu kə tsal a kwalalañ i yam niye bay. Ane tuk na, gawla ñgay hay ti ye na, mahətay eye. 23 Siye i ndo hay ti yaw tə kwalalañ i yam tay hay abəra ma gəma i Tiber, tə ndislew tə ndzay a gər a ndo hay ka me i dəlov niye bəse ta təv nakə ndo hay tə nda wu mənday mə dəma aye, wu mənday nakə Yesu a zla a gay naha sisce a Mbəlom ada a vəlatay a ndo niye hay aye. 24 Ndo hay ta zəba dəre na, Yesu andaya bay ada gawla ñgay hay bəbay nəteye andaya ka təv niye bay na, tə tsal a kwalalañ i yam niye hay, ti ye a Kafernahum mata pəle na Yesu.

25 Ti ye tə huta na Yesu ka me i dəlov niye ta diye neñged. Ti ye tə gwaday: «Miter, ka ndislew kanañ na, sa kədəy?»

26 Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Ayaw! Sərum ha na, ka pəlum ga na, hərwi nakə ka ndayum wu mənday ka rahum bəh bəh lele aye bəna, hərwi nakə ka tsənum masuwayañ nakə na giye a say məgwede mey na, ka tsənum bay. 27 Kâ gum məsler hərwi wu mənday nakə ma nasiye aye bay. Duh gum məsler na, hərwi wu mənday nakə ma nasiye bay ma ndziye huya ada

ma vɛliye sifa nakə ma ndəviye bay ka tor eye. Wu mənday niye na, neŋ Wawa i Ndo na vɛlakumeye. Na vɛlakumeye na, hərwi Bəba Mbəlom kə vɛleŋ gədaŋ ka məge.»

28 Ta tsətsah faya tə gwad̄ay: «Nəmaa giye na, məsler waray nakə ma deyeye a gər a Mbəlom aye?»

29 Yesu a mbədatay faya, a gwad̄atay: «Məsler nakə a yay a gər a Mbəlom ka gumeye na, dzalum ha ka neŋ ndo nakə a sləra ga ahaya aye.»

30 Tə gwad̄ay: «Kə ge andza niye na, nəmaa ta dzaliye ha fakaya na, ka bəzamay ha masuwayaŋ waray? Kəgəbay ka giye na, məsler waray? 31 Hərwi ahəl niye bəba tətə kway hay ti yaw abəra mə Ezipt, nəteye mə makulkwandah na, tə nda wu mənday nakə a yaw mə mbəlom tə zalay *man* aye†. Andza nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom aye na, tə gwad̄: “Mbəlom kə vɛlatay wu mənday nakə a yaw mə Mbəlom aye, tə nda.‡”»

32 Yesu a mbədatay faya, a gwad̄atay: «Sərum ha na, wu mənday nakə ahəl niye Musa a vɛlakum mə makulkwandah aye na, wu mənday nakə a yaw abəra mə mbəlom aye ta dedək bay. Ane tuk na, wu mənday nakə bəba ga Mbəlom ma vɛlakumaweye abəra mə mbəlom aye na, nakə ta dedək aye. 33 Hərwi wu mənday niye Mbəlom ma vɛlakumeye na, neŋ ndo nakə na mbəzlaw abəra mə mbəlom aye, ada wu mənday niye na, ma vɛlateye sifa a ndo i məndzibəra hay.»

34 Tə gwad̄ay: «Bəy may, vɛlamay wu mənday niye huya tey.»

35 Yesu a tsikatay parakka, a gwad̄atay: «Wu mənday nakə ma vɛliye sifa a ndo hay aye na, neŋ. Ndoweye ki yaw ka təv ga ada kə dzala ha ka neŋ na, may ma wuriye faya dāda bay, yam ma geye dāda sa bay. 36 Ane tuk na, 6a na tsikakum ka ŋgatumenə ada ka dzalum ga ha wal bay. 37 Ndo neheye Bəba ga a vɛleŋ

tay ha aye na, ta deyeweye ka təv ga. Ada ndo nakə ki yaw ka təv ga aye na, dāda na kaliye ha bay. 38 Hərwi na mbəzlaw abəra mə mbəlom na, ka məge wu nakə a yeŋ a gər a neŋ aye bay, ane tuk na, məge məsler nakə a yay a gər a ndo nakə a sləra ga ahaya aye. 39 Məsler nakə a say a ndo nakə a sləra ga ahaya aye na, waray? Ndo neheye a vɛleŋ tay ha a həlay aye na, kwa nəte na dziye tay ha bay tebiye. Ane tuk na, na ta mbəliye tay ha abəra ma mədahaŋ pat i sariya. 40 Wu nakə a say a Bəba ga na, anaŋ: Ndo neheye ta zəba ka neŋ wawa ŋgay ada ta dzala ha fagaya aye na, tā huta sifa nakə ma ndəviye bay ka tor eye. Pat i sariya na, neŋ na ta mbəliye tay ha abəra ma mədahaŋ.»

41 Yahuda niye hay ta dazlay məse bazlam ka Yesu, hərwi nakə a gwad̄atay: «Neŋ na, wu mənday nakə a mbəzlaw abəra mə mbəlom aye.»

42 Tə gwad̄: «Na gwad̄ Yesu neŋgeye na, wawa i Yusufa bədaw? Ka sərakwa bəba ŋgay ta may ŋgay lele tuk na, ada ma sliye faya anəke məgwede neŋgeye na, a mbəzlaw abəra mə mbəlom na, kəkay?»

43 Yesu a mbədatay faya, a gwad̄atay: «Gərum ha məse fagaya bazlam mə walaŋ kurom! 44 Tadə Bəba ga ki ye ahaya ndoweye ka təv ga bay na, ma sliye faya madayaw ka təv ga bay. Bəba ga nakə a sləra ga ahaya aye ki ye ahaya ndoweye ka təv ga na, neŋ na ta mbəliye ha abəra ma mədahaŋ pat i sariya. 45 Ahəl niye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay tə watsa mə Derewel i Mbəlom, tə gwad̄: “Mbəlom neŋgeye ma ta d̄atay ha bazlam ŋgay a ndo hay.§” Ndoweye kə tsəne bazlam i Mbəlom Bəba ga ada ka tətik na, ma deyeweye ka təv ga. 46 Azlakwa andza məgwede ndəray dāda kə ŋgatay a Bəba ga bay, maa ŋgatay na, neŋ ndo nakə na yaw abəra ka təv ŋgay aye nəte ŋgwenj.

47 «Sərum ha na, ndo nakə kə dzala ha ka neŋ aye na, kə huta sifa nakə

† 6:31 Madayaw abəra ma Ezipt 16.13-15, 31. ‡ 6:31 Madayaw abəra ma Ezipt 16.4. § 6:45 Ezay 54.13.

ma ndəviye bay ka tor eye. ⁴⁸ Neŋ na, wu mənday nakə ma vəliye sifa a ndo hay aye. ⁴⁹ Ahəl niye na, bəba tətə kurom hay tə nda wu mənday nakə tə zalay *man* aye mə makulkwandah*, ada huya tə mət ŋgway. ⁵⁰ Ane tuk na, ndoweye kə nda wu mənday nakə a yaw abəra mə mbəlom aye na, ma ta mətiye bay. ⁵¹ Neŋ na, wu mənday nakə ma vəliye sifa, a mbəzlaw abəra mə mbəlom aye. Ndoweye kə nda wu mənday nakay na, ma mətiye bay, ma ndziye ka tor eye. Wu mənday nakə na vəliye na, bo ga. Na vəliye na, hərwi ada ndo i məndzibəra hay tã huta sifa.»

⁵² Yahuda hay tə kəf faya wuway mə walaŋ tay haladzay hərwi bazlam i Yesu niye a tsik aye. Ta tsətsah tə gwad: «Ndo nakay ma vəlakweye bo ŋgay ada ka ndayakweye na, ma kəkay?»

⁵³ Yesu a gwadatay: «Ayaw! Sərum ha na, tadə ka ndayum bo ga, neŋ Wawa i Ndo, bay ada ka sum bambaz ga bay na, ka hutum sifa bay.

⁵⁴ Ndoweye kə nda bo ga ada kə sa bambaz ga na, kə huta sifa nakə ma ndəviye bay aye ada pat i sariya na, na ta mbəliye ha abəra ma mədahaŋ.

⁵⁵ Hərwi bo ga na, wu mənday nakə dedek aye ada bambaz ga na, wu məse nakə dedek aye. ⁵⁶ Ndoweye ma ndiye bo ga ada ma siye bambaz ga na, ma ndziye huya mə neŋ ada neŋ na ndziye mə neŋgeye. ⁵⁷ Bəba ga nakə a sləra ga ahaya na, neŋgeye ma ndziye huya ada neŋ na ndziye huya na, hərwi neŋgeye. Andza niye ndoweye kə nda bo ga na, neŋgeye dərma ma ndziye huya hərwi neŋ.

⁵⁸ «Wu mənday nakə a mbəzlaw mə mbəlom aye na, anaŋ: Neŋgeye andza nakə bəba tətə kurom hay tə nda ahəl niye mə makulkwandah aye təbey. Tə nda wu mənday niye na, huya tə mət ŋgway. Ane tuk na, ndoweye kə nda wu mənday nakay na, ma ndziye ka tor eye.»

⁵⁹ Yesu a tsik bazlam neheye na,

⁵⁹ Yesu a tsik bazlam neheye na,

ahəl nakə neŋgeye faya ma tətikateye a ndo hay mə gay i mađuwule me ma gəma i Kafernahum aye.

⁶⁰ Gawla i Yesu niye hay tə tsəne bazlam i Yesu niye a tsik aye na, siye hay haladzay mə walaŋ tay tə gwad: «Bazlam nakay na, mawura bo eye. Mata mbe faya məpay zləm na, way?»

⁶¹ Yesu a sərataŋ naha faya ka wu nakə faya ta tsikiye ka gər ŋgay aye. Hərwi niye a gwadatay: «Bazlam ga nakə na tsik aye na, a ndalakum daw?

⁶² Tadə ka ŋgatumay a neŋ Wawa i Ndo faya na tsaliye a təv ga nakə na mbəzlaw abəra mə dəma aye na, ada ka gwadumeye kəkay? ⁶³ Mata vəle sifa a ndo hay na, Məsəfəre i Mbəlom. Ndo hay na, ta sliye faya məhute sifa niye ta gədaŋ tay bay. Bazlam neheye na tsikakum aye maa vəleŋ na, Məsəfəre i Mbəlom ada bazlam neheye ta vəliye sifa a ndo hay aye. ⁶⁴ Ane tuk na, siye hay mə walaŋ kurom na, ta dzala ha ka neŋ bay.»

Ayaw! Ba kwa ka madazlay na, Yesu a sər ha neheye ta dzaliye ha faya bay aye ada a sər ha ndo nakə ma ta giye faya daf aye.

⁶⁵ Yesu a gwadatay sa: «Hərwi niye na gwadakum: Tadə Bəba ga kə vəlay tsəved bay na, ndəray ma sliye faya madayaw ka təv ga bay.»

⁶⁶ Ma dəba eye na, gawla ŋgay hay haladzay tə gər ha ti ye wu tay. Ta pay bəzay sa bay.

⁶⁷ Tsa na, Yesu a tsətsah ka ndo i maslaŋ ŋgay hay kuro gər eye sulo, a gwadatay: «Nəkurom dərma ma sakum mede wu kurom daw?»

⁶⁸ Simoŋ Piye a gwaday: «Bəy ga, bazlam yak nakə faya ka tsikiye na, ma vəlameye sifa nakə ma ndəviye bay aye. Nəmaa pay bəzay na, a way sa way? ⁶⁹ Nəmay nəmaa dzala kar ha ada nəmaa sər ha nəkar na, ndo nakə tsədaŋŋa Mbəlom a sləraw aye.»

⁷⁰ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Na gwad mapala kurom kuro gər eye sulo na, neŋ bədaw? Ada azlakwa ndo nəte mə walaŋ kurom neŋgeye na, Fakalaw.»

* 6:49 Zəba ma Madayaw abəra ma Ezipt 16.

⁷¹ A tsik andza niye na, ka Yudas wawa i Simon Iskariyot. Hərwi Yudas na, kwa neŋgeye nôte mə walaŋ i ndo i maslaŋ i Yesu hay kuro gər eye sulo bəbay na, ma ta giye daf ka Yesu na, neŋgeye.

7

Magurlom i madzawadzawa

¹ Ma dəba aye na, Yesu a həhal ka dala i Galile tebiye a say mede ka dala i Yuda bay hərwi a satay a bagwar i Yahuda hay məkədə na.

² Ahəl niye na, magurlom i Yahuda hay nakə tə zalay Magurlom i Madzawadzawa aye kə ndzew mazlambar.

³ Hərwi niye malamar ŋgay hay tə gwaday: «Do abəra kanaŋ do a dala i Yahuda hərwi ada gawla yak hay nôteye tã ŋgatay a məsler nakə ka giye dərma. ⁴ Tadə a say a ndoweye ndo hay tã sər na na, ma sliye faya məngehe na wu nakə ma giye bay. Faya ka giye məsler neheye andza nakay sa na, ge wu neheye, ada ndo hay tebiye tã sər kar ha.»

⁵ Malamar ŋgay niye hay tə tsikay andza niye na, kwa bo tay eye bəbay ta dzala ha ka Yesu bay.

⁶ Yesu a gwadatay: «I ga na, həlay eye kə slaw zuk bay. Ane tuk na, i kurom na, kwa həlay waray waray, lele tsa. ⁷ Nəkurom na, ndo i məndzibəra hay ta sliye faya mənakum dərə təbey. Ane tuk na, neŋ na, ta neŋeye dərə hərwi na gwadawa məsler tay nakə faya ta giye na, lele bay. ⁸ Nəkurom eye, dum a magurlom niye. Neŋ na, na diye bay, hərwi ga na, həlay eye kə ndislew zuk bay.»

⁹ A tsikatay ka bo abəra bazlam niye andza niye na, a ndza ŋgway ma Galile. ¹⁰ Malamar ŋgay hay ti ye a magurlom i madzawadzawa niye na, Yesu a ye dərma. A zəŋgal tay naha ma dəba. Ane tuk na, a ndisl naha a dəma na, ka bəz ha bo parakka bay. A ŋgaha bo.

¹¹ Bagwar i Yahuda hay mə magurlom niye, ta pəla na Yesu, ta tsətsah

ka ndo hay, tə gwad: «Neŋgeye i ŋgay tebiye na, mənŋgay?»

¹² Ndo hay haladzay tə kəd faya wuway haladzay. Siye hay tə gwad: «Ndo nakay na, neŋgeye ndo lele eye.» Siye hay tə gwad: «A'ay! Neŋgeye na, faya ma səpatiye tay ha ndo hay.»

¹³ Ane tuk na, ndəray kwa nôte a sla faya mətsike bazlam niye parakka bay hərwi ndo hay tebiye ta dzədzar ta bagwar i Yahuda hay.

¹⁴ Magurlom niye məzaw ŋgay eye mazlambar ka ndəv na, Yesu a ye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. A ye naha a pa bo ka matətikatay a ndo hay. ¹⁵ Bazlam ŋgay niye faya ma tətikateye a ndo hay aye na, a gatay a bagwar i Yahuda hay hərbaəbəkka, tə gwad: «Ndo nakay kə dzaŋga bay tuk na, ada a sər wu haladzay na, kəkay?»

¹⁶ Yesu a mbədatay faya a gwadatay: «Bazlam nakay faya na tsikakumeye na, a yaw mə neŋ bay. A yaw mə Mbəlom neŋgeye nakə a sləra ga ahaya aye. ¹⁷ Ndowneye kə say mäge wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye na, ma səriye bazlam ga nakə na tsik aye a yaw abəra mə Mbəlom kəgəbay a yaw ma mədzal gər ga. ¹⁸ Ndo nakə a tsik bazlam nakə a yaw ma mədzal gər ŋgay aye na, a say ndo hay tã dəslyay ha gər. Ane tuk na, ndo nakə faya ma tətikateye a ndo hay hərwi ada ndo hay tã dəslyay ha gər a ndo nakə a sləra ahaya na, neŋgeye ndo i dedek. Neŋgeye na, maraw me andaya mə neŋgeye bay. ¹⁹ Na gwad maa vəlakum bazlam i Mbəlom mapala eye na, Musa bədaw? Ada ndəray kwa nôte mə walaŋ kurom ka rəhay ha gər bay. Ada a sakum məkədə ga na, hərwi mey?»

²⁰ Ndo hay ta mbəday faya a Yesu, tə gwaday: «Nəkar na, fakalaw mə bo yak kəla daw? Mapəla tsəved məkədə kar na, way?»

²¹ Yesu a gwadatay: «Na ge masuwayaŋ nôte pat i mazəzukuw bo na, a gakum hərbaəbəkka a nəkurom tebiye. ²² Sərum ha, Musa kə tsikakum dəsəm tay ha wawa kurom

hay. Maa dazlay mäge andza niye na, bəba tətə kurom hay bəna Musa bay. Andza niye na, ka dəsawum wawa kurom hay pat i mazəzukw bo. ²³ Ka dəsəm wawa pat i mazəzukw bo na, hərwi ada marəhay gər a bazlam i Mbəlom mapala eye nakə Musa a vəlakum aye. Ada na mbəl ha ndo abəra ma dāvats pat i mazəzukw bo dūh na, ka gum fagaya mevel na, hərwi mey? ²⁴ Kā gum sariya ka ndo tə wu nakə ka ngatumay tə dāre aye tsa bay. Duh gum na, ta tsəved dedək eye.»

²⁵ Siye i ndo i Zerozelem hay, tə gwad: «Ndo nakə ta pəla məkədə na aye na, neŋgeye bədaw? ²⁶ Zəbum faya tey: Faya ma tsikiye me parakka mə walaŋ i ndo hay tebiye, ada ta gwaday wuray kwa tsekweŋ bay tebiye. Ma giye na, bəy kway hay tə sər neŋgeye Kərīste nakə Mbəlom a gwad ma sləraweeye kəla dāw? ²⁷ Ane tuk na, ma giye na, andza niye bay bəna Kərīste ma deyeweeye na, a yaw məŋgay na, ndəray ma səriye bay. Ndo nakay a yaw məŋgay na, ka sərakwa.»

²⁸ Andza niye, Yesu faya ma tətikateye a ndo hay mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom mba, a tsik me ta magala, a gwad: «Ka sərūm ga ha azlakwa dāw? Neŋ na yaw məŋgay na, ka sərūm ha. Ane tuk na, na yaw na, ka gər bo ga bay. Ndo nakə a sləra ga ahaya na, neŋgeye ndo i dedək. Nəkurom ka sərūm na bay. ²⁹ Neŋ na, na sər na hərwi na yaw na, abəra ka təv ŋgay ada maa sləra ga ahaya na, neŋgeye.»

³⁰ Andza niye, ta pəla tsəved məgəse na Yesu. Ane tuk na, ndəray kə gəs na bay hərwi həlay ŋgay aye kə ndisl a dəma zuk bay. ³¹ Ndo hay haladzay tə dzala ha ka Yesu. Tə gwad: «Ndo nakay ma giye na, Kərīste. Ndo mekeləŋ eye ma deyeweeye ma giye masuwayaŋ ma ziye i ndo nakay dāw?»

A satay a Farisa hay məgəse na Yesu

³² Farisa hay tə tsəne wu neheye ndo hay faya ta tsikiye ka Yesu tə masəsəkwe aye. Nətəye ta bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom hay tə haya gər, tə slər sidzew neheye ta tsəpawa gay i mədəslay ha gər a Mbəlom aye hərwi ada tā ye, tā gəsaw Yesu.

³³ Yesu a ŋgatay andza niye na, a gwad: «Neŋ andaya ka təv kurom ma məndze tsekweŋ mba. Tsa na, na miye gwa ka təv i ndo nakə a sləra ga ahaya aye. ³⁴ Ka ta pəlumeeye ga ada ka ta hutumeeye ga bay hərwi ka slumeeye faya mede a təv nakə neŋ na diye a dəma aye bay.»

³⁵ Tsa na, Yahuda hay ta tsətsah mə walaŋ tay, tə gwad: «Ma diye na, a ŋgay nakə ada ka slakweye faya məhute na bay aye. Ma diye na, a walaŋ i Yahuda neheye nətəye mandza eye mə walaŋ i Gərek hay aye kəla dāw? Ada ma ta tətikateye a Gərek hay kəla dāw? ³⁶ Bazlam ŋgay niye a gwad: “Ka ta pəlumeeye ga, ada ka ta hutumeeye ga bay hərwi ka slumeeye faya mede a təv nakə neŋ na diye a dəma aye bay.” A tsik andza niye na, andza məgwede mey?»

Yam nakə ma vəliye sifa a ndo hay aye

³⁷ Pat i mandəve i magurlom na, pat nakə bagwar aye. Pat eye niye Yesu a lətse, a tsik me ta magala, a gwad: «Tadə ndoweeye yam a gay na, mâ yaw ka təv ga mâ sa. ³⁸ Ndoweeye kə dzala ha ka neŋ na, “yam nakə ma vəliye sifa aye ma ŋgəziye wad wad mə dārev ŋgay” andza nakə tə watsa ahəl niye mə Derewel i Mbəlom.»

³⁹ Yesu a tsik andza niye na ka Məsəfəre i Mbəlom. Ndo neheye ta dzala ha ka Yesu aye na, ta hutiyə Məsəfəre niye. Ahəl nakə Yesu a tsik andza niye na, Məsəfəre ki yaw zuk bay hərwi Yesu kə tsal a təv nakə Mbəlom ma dəslay ha gər aye zuk bay.

Bazlam ki ye tay ka bo a ndo hay bay

⁴⁰ Ndo hay tə tsəne bazlam i Yesu nakə a tsik aye na, siye i ndo hay tə

gwad: «Ta dedek ndo nakay na, ndo mæde ha bazlam i Mbælom nakæ faya ka hæbakweye aye!»

⁴¹ Siye hay tæ gwad: «Nenḡeeye na, Kæriste!» Ane tuk na, siye hay tæ gwad sa: «Kæriste na, ma deyeweye abæra ka dala i Galile dæw? ⁴² Tæ watsa mæ Derewel i Mbælom na, tæ gwad Kæriste ma deyeweye na, abæra ma gwala i Davit ada ma Betelehem, gæma nakæ Davit a ndzawa mæ dæma aye.*»

⁴³ Andza niye, bazlam a ye tay ka bo a ndo hay bay hærwi Yesu. ⁴⁴ Ndo siye hay a satay mægæse na Yesu. Ane tuk na, ndæray kwa næte kæ lamay bay.

Bagwar i Yahuda hay ta tæma Yesu bay

⁴⁵ Sidzew neheye ta tsæpawa gay i mædæslay ha gær a Mbælom hay, tæ maw ka tæv i bagwar hay i ndo neheye tæ vælaway wu a Mbælom aye ta Farisa hay. Anæke tæ maw na, ndo neheye ta tsætsah fataya, tæ gwadætay: «Ka gæsumaw Yesu bay na, hærwi mey?»

⁴⁶ Sidzew matsæpe gay i mædæslay ha gær a Mbælom niye hay ta mbædatay faya, tæ gwadætay: «Ndæray kæ tsik me dæda andza ndo nakay bay!»

⁴⁷ Farisa hay tæ gwadætay: «Nækurom dærmak ka sæpat kurom dæw? ⁴⁸ Ka ngatumay a ndæray mæ walaḡ may bæy i Farisa hay ada mæ walaḡ i bæy hay i ndo neheye tæ vælaway wu a Mbælom aye hay kæ dzala ha ka ndo niye dæw? ⁴⁹ Ane tuk na, maa dzala ha ka Yesu eye na, ndo kæriye hay, tæ sær bazlam i Musa mapala eye bay. Næteye na, Mbælom kæ vælatay mezeleme.»

⁵⁰ Nikodem nenḡeeye næte mæ walaḡ i Farisa niye hay dærmak. Nenḡeeye ndo nakæ a ye ka tæv i Yesu ahæl niye aye. A gwadætay a siye i Farisa niye hay: ⁵¹ «Bazlam kway mapala eye kæ vælakway tsæved mægay sariya a ndo andza niye kæriye tsa bay. Tsænakwa wu nakæ ma tsikiye ada wu nakæ a ge aye tæday.»

⁵² Ta mbæday faya, tæ gwadæy: «Nækar na, ndo i Galile dærmak dæw? Dzaḡga bazlam i Mbælom lele tæday ada ka særiye ha na, ndo mæde ha bazlam i Mbælom kwa næte ma deyeweye abæra ma Galile bay.»

[⁵³ Kwa way a tsæne andza niye na, a ye ngway a mætagay.

8

Ngwas nakæ a ge madama aye

¹ Yesu a tsal a Mahæmba i Tetædæez. ² Ta mekedæ pærik na, a mbædawa gær a gay i mædæslay ha gær a Mbælom. A ye naha a ndza ka dzaḡga. Ndo hay haladzay ti ye naha ka tæv ngay. Tsa na, a dazlay a matætikatay.

³ Ahæl nakæ faya ma tætikateye a ndo hay aye na, ndo mædzanḡawa bazlam i Mbælom mapala eye ta Farisa hay tæ gæsay naha ngwas wuray tæ tatsa na ka mæge madama. Tæ gæs naha, tæ lætse ha kame i ndo hay tebiye. ⁴ Tæ gwadæy a Yesu: «Miter, ngwas nakay tæ tatsa na na, nenḡeeye faya ma giye madama.

⁵ Bazlam i Musa mapala eye a gwad na, ka ndzumay a gær a slala i ngwas andza nakay na, kædum na tæ kwar. Ada nækar ka gwad faya na, kækay?»

⁶ Tæ tsikay andza niye na, mæhæle faya abæra suwat hærwi ada mæhute faya mænese.

Ane tuk na, Yesu a tsæne andza niye na, a ræh gær ngay ka dala. A pa bo ka mæzehe ka dala ta wur hælay. ⁷ Ndo neheye na, næteye ta tsætsahiye faya huya. Hærwi niye Yesu a lætse, a gwadætay: «Mæ walaḡ kurom nakay ndo nakæ dæda kæ ge mezeleme bay aye mâ lahay ha mækalay kwar tæday.»

⁸ Tsa na, Yesu a ræh gær ka dala sa. A ma ka mæzehe ka dala.

⁹ Tæ tsæne bazlam i Yesu niye a tsikatay aye na, tæ gæf næte ta næte. Maa lah mede na, madugula hay.

Yesu ta ngwas niye tæ ze naha sulo tsiy. Ngwas niye malætse eye huya kame i Yesu. ¹⁰ Yesu a lætse, a gwadæy: «Ngwas nakay, ndo neheye tæ gæsa kar

* **7:42** Zæba ma 2 Samuyel 7.12; Dæmes hay 89.4-5; Zeremi 23.5; Mise 5.1.

ahaya na, n̄teye m̄ngay? Nd̄aray k̄a ḡas kar ta sariya bay sadz̄ak d̄aw?»

¹¹ Ngwas niye a mb̄ad̄ay faya, a gwad̄ay: «A'ay b̄ay.»

Yesu a gwad̄ay: «Nej b̄abay na, sariya ga ma ḡasiye kar bay. Do wu yak, ane tuk na, k̄a ge mezeleme sa bay.»]

Yesu na, dzaydzay nak̄a ma d̄aviye ka m̄andzib̄era aye

¹² Ma d̄aba eye na, Yesu a tsikatay a ndo hay, a gwad̄atay: «Nej na, dzaydzay nak̄a ma d̄aviye ka m̄andzib̄era aye. Ndoweye k̄a pej b̄azay na, ma ndziye ma l̄avoj sa bay, ma hutiyē dzaydzay, dzaydzay nak̄a ma v̄eliye sifa a ndo hay aye.»

¹³ Farisa hay t̄a gwad̄ay: «N̄akar na, bo yak eye ka h̄al mb̄al i ḡar yak eye tsa d̄aw? Bazlam yak nak̄a ka tsik aye na, dedek bay.»

¹⁴ Yesu a mb̄ad̄atay faya, a gwad̄atay: «Kwa nej eye na h̄al mb̄al i ḡar na, wu nak̄a na tsik aye na, dedek. H̄arwi na s̄ar t̄av nak̄a na yaw ab̄era m̄a d̄ama aye ada t̄av nak̄a na diye a d̄ama aye. Ane tuk na, n̄akurom na, t̄av ga nak̄a na yaw ab̄era m̄a d̄ama aye ada t̄av nak̄a na diye a d̄ama aye na, ka s̄arum bay. ¹⁵ N̄akurom na, faya ka gumateye sariya a ndo hay na, andza i ndo i m̄andzib̄era hay. Nej na, na giye sariya a nd̄aray t̄abey. ¹⁶ Kwa tad̄a na giye sariya b̄abay na, sariya ga na giye ta ts̄aved eye. H̄arwi na giye sariya na, mah̄ageye bay. N̄amaa giye na, ta B̄aba ga. Maa sl̄era ga ahaya na, neŋgeye. ¹⁷ Mawatsa eye m̄a bazlam kurom mapala eye na, a gwad̄: “Tad̄a ndo hay sulo bazlam tay k̄a ge n̄ate na, wu niye na, dedek.*” ¹⁸ Andza niye, nej na, na tsikiye ka bo ŋgway ada B̄aba nak̄a a sl̄era ga ahaya ma tsikiye ka nej.»

¹⁹ Ta ts̄atsah faya, t̄a gwad̄ay: «B̄aba yak eye na, m̄ngay?»

Yesu a mb̄ad̄atay faya, a gwad̄atay: «Ka s̄arum ga ha bay ada ka s̄arum B̄aba ga bay. Tad̄a ka s̄arum nej na, ka s̄arumeye B̄aba ga.»

²⁰ Yesu a tsik bazlam niye hay na, ah̄al nak̄a faya ma t̄atikateye bazlam ŋgay a ndo hay m̄a gay i m̄ad̄eslay ha ḡar a Mb̄alom aye. Neŋgeye mandza eye ta t̄av nak̄a t̄a pawa a d̄ama wu k̄ariye a Mb̄alom aye. Nd̄aray k̄a ḡas na bay h̄arwi h̄alay ŋgay eye k̄a sla zuk bay.

²¹ Yesu a gwad̄atay sa: «Na diye gwa. Na ye na, ka p̄alumeye ga. Ane tuk na, ka m̄atumeye m̄a mezeleme kurom. Ka slumeye faya mede a t̄av nak̄a nej na diye a d̄ama aye bay.»

²² Yahuda hay t̄a gwad̄ m̄a walaŋ tay: «A gwad̄ ka slakweye mede a t̄av nak̄a ma diye a d̄ama aye bay na, ma k̄adiye bo ŋgay k̄ala d̄aw?»

²³ Yesu a gwad̄atay: «N̄akurom ka wum bo na, ka m̄andzib̄era. Nej na yaw na, m̄a mb̄alom. N̄akurom na, ndo i m̄andzib̄era hay. Ane tuk na, nej na, ndo i m̄andzib̄era t̄abey. ²⁴ H̄arwi niye na gwad̄akum na: “Ka m̄atumeye m̄a mezeleme kurom.” K̄a ge ka dzalum ha nej ndo nak̄a neŋgeye aye bay na, ta dedek ka m̄atumeye m̄a mezeleme kurom.»

²⁵ Ta ts̄atsah faya, t̄a gwad̄ay: «N̄akar na, way?»

Yesu a mb̄ad̄atay faya, a gwad̄atay: «Nej na, ndo nak̄a na tsikakum kwa ah̄al nak̄a na dazlay m̄atsikakum bazlam ga aye. ²⁶ Wu andaya haladzay m̄atsike ka ḡar kurom ada sariya ma ḡasiye kurom t̄a wu niye hay. Ane tuk na, ndo nak̄a a sl̄era ga ahaya na, neŋgeye ndo i dedek ada wu nak̄a na tsikateye a ndo hay aye, maa tsiken na, neŋgeye.»

²⁷ Yesu a tsikatay ka B̄aba Mb̄alom na, n̄teye ta ts̄ane bay. ²⁸ Yesu a gwad̄atay sa: «Ka l̄atsum ga ha, ka k̄adum nej Wawa i Ndo na, nej ndo nak̄a neŋgeye aye ka s̄arumeye ha. Ka s̄arumeye ha wu nak̄a na ge aye na, ka ḡar bo ga tsa bay. Na tsik na, wu nak̄a B̄aba a tsiken aye dekdek tsa. ²⁹ Ndo nak̄a a sl̄era ga ahaya na, neŋgeye t̄a nej. K̄a ḡar ga ha mah̄ageye bay

* **8:17** Z̄aba m̄a Bazlam mapala eye masulo eye 17.6; 19.15.

hərwi faya na giye na, wu nakə a yay a gər aye.»

³⁰ Kwayanŋa ndo hay haladzay tə dzala ha ka Yesu hərwi bazlam ŋgay niye a tsik aye.

³¹ Yesu a gwadətay a Yahuda neheye tə dzala ha faya: «Ka pumay bəzay a bazlam ga na, ka tərume ye gawla ga hay ta dedek. ³² Andza niye ka sərume ye dedek. Ada ma təma kurom ahaya abəra ma beke dedek.»

³³ Tə tsəne andza niye, ta mbəday faya, tə gwadətay: «Nəmay na, gwala i Abraham hay ada dāda nəmaa təra beke hay bay. Ane tuk na, ka gwad nəmaa təmaweye abəra ma beke na, kəkay?»

³⁴ Yesu a mbəday faya, a gwadətay: «Ayaw! Sərūm ha na, ndo nakə faya ma giye mezeleme aye na, neŋgeye ka təra beke i mezeleme.

³⁵ Beke na, ma ndziye huya mə gay i ndo i gay ŋgay bay. Wawa, neŋgeye na, ma ndziye huya mə gay i bəba ŋgay. ³⁶ Andza niye, neŋ wawa Mbəlom na təma kurom ahaya abəra ma beke na, ka tərume ye beke hay sa bay. ³⁷ Na sər ha nəkurom na, gwala i Abraham hay. Ane tuk na, faya ka pəlume ye tsəved ka məkəde ga hərwi ka kərahum bazlam ga. ³⁸ Neŋ, na tsik na, wu nakə na ŋgatayaw abəra ka təv i Bəba aye. Nəkurom ka gum na, wu nakə bəba kurom a tsikakum aye.»

³⁹ Ta mbəday faya, tə gwadətay: «Bəba may na, Abraham.»

Yesu a gwadətay: «Tadə nəkurom wawa i Abraham hay na, ka gumeye andza Abraham bəday? ⁴⁰ Neŋ, na tsikawakum na, dedek nakə na tsənew ka Mbəlom aye. Kwa mā ge andza niye bəbay na, nəkurom faya ka pəlume ye tsəved məkəde ga. Abraham na, neŋgeye kə ge andza niye təbey. ⁴¹ Nəkurom na, faya ka gumeye wu nakə bəba kurom a gawa aye.»

Tə gwadətay: «Nəmay na, madazla hay bay. Wawa neheye madazla aye hay na, ndəray a sər bəba tay hay bay. Bəba may na, Mbəlom nəte ŋgweŋ.»

⁴² Yesu a gwadətay: «Tadə Mbəlom Bəba kurom na, ka wudume ye ga. Hərwi neŋ na, na yaw mə Mbəlom ada neŋ kənan na, hərwi ŋgay. Na yaw ka gər bo ga bay, maa sləra ga ahaya na, neŋgeye. ⁴³ Wu nakə faya na tsikiye ka tsənum bay na, hərwi mey? Ka tsənum bay na, hərwi ka slum faya matəme bazlam ga bay.

⁴⁴ «Bəba kurom na, Fakalaw ada a yakum a gər mäge na, wu nakə bəba kurom a wuda aye. Neŋgeye ndo məkəde ndo kwa anəke bay. Neŋgeye na, a say dedek təbey hərwi dedek andaya mə neŋgeye bay. Maraw me na, wu ŋgay hərwi neŋgeye ndo i maraw me. Maraw me waray waray na, a yaw abəra na, ma neŋgeye.

⁴⁵ «Ane tuk na, neŋ na, na tsik dedek. A sakum mədzele ha ka neŋ bay na, hərwi nakə na tsik dedek aye. ⁴⁶ Way nakə mə walaŋ kurom ma gwadiye ka neŋ, na ge mənese na, way? Na tsikakum dedek na, ka dzalum ha faya bay na, hərwi mey? ⁴⁷ Kə ge ndoweye wawa i Mbəlom na, ma pay zləm a bazlam i Mbəlom. Nəkurom ka pumay zləm a bazlam ga bay na, hərwi nakə nəkurom wawa i Mbəlom hay bay aye.»

Yesu tə Abraham

⁴⁸ Bagwar i Yahuda hay tə gwadətay a Yesu: «Nəmaa gwad nəkar ndo i Samari ada fakalaw mə bo yak na, nəmaa tsik na, dedek.»

⁴⁹ Yesu a mbəday faya, a gwadətay: «Fakalaw andaya mə bo ga bay. Neŋ faya na dəslay ha gər a Bəba ga. Nəkurom na, ka wudum mədəsleŋ ha gər bay. ⁵⁰ Neŋ na, na dəslay gər a bo ga bay. Duh ndo nakə a say mədəsleŋ ha gər aye na, andaya. Mata ge sariya eye na, neŋgeye. ⁵¹ Ayaw! Sərūm ha na, tadə ndoweye ka rəhay ha gər a bazlam ga na, ma mətiye dāda bay.»

⁵² Yahuda hay tə gwadətay: «Anəke nəmaa sər ha tuk. Fakalaw andaya mə bo yak. Abraham kə mət, ada ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay ta mət tuk na, ada nəkar ka gwad ndoweye

ka rəhay ha gər a bazlam yak na, ma mətiye dādā bay na, kəkay? ⁵³ Nəkar na, ka ze bəba may Abraham dāw? Nəngeye na, kə mət ada ndo mēde ha bazlam i Mbəlom hay ta mət dərma. Nəkar na, way?»

⁵⁴ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Tadə neŋ na dəslay ha gər a bo ga na, ma geŋeye ŋgama bay. Maa dəsleŋ ha gər na, Bəba ga. Nəngeye na, ndo nakə ka gwadum Mbəlom kurom aye. ⁵⁵ Ane tuk na, ka sərūm na bay. Neŋ na, na sər na. Tadə na gwadawa na sər na bay na, neŋ ndo i maraw me andza nəkurom. Ane tuk na, na sər na ada neŋ faya na rəhay ha gər a bazlam ŋgay. ⁵⁶ Mbəlom kə tsikay a bəba tətə kurom Abraham ma ŋgateye a pat i madayaw ga ada Abraham na, dərev ŋgay kə ŋgwasa. Abraham a ŋgatay a pat eye na, mənɣwese kə rah a dərev ŋgay.»

⁵⁷ Yahuda hay tə gwadāy: «Nəkar məve kə husa məve kuro kuro zlam zuk bay tuk na, ka ŋgatayaw a Abraham aye na, mənɣay?»

⁵⁸ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Ayaw! Sərūm ha na, kwa ahəl nakə ta wa na Abraham zuk bay aye na, neŋ andaya.»

⁵⁹ Tə tsəne andza niye na, tə pala kwar, a satay məkele na Yesu. Ane tuk na, Yesu a ŋgaha bo, ada a gədaw abəra mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom.

9

Yesu a mbəl ha ndo wuray guluf eye

¹ Pat wuray Yesu faya ma diye ka tsəved na, a ŋgatay a ndo wuray guluf eye. Tə wa na na, guluf eye. ² Gawla i Yesu hay tə ŋgatay a guluf niye na, ta tsətsah ka Yesu, tə gwadāy: «Miter, tə wa na ndo nakay guluf eye na, hərwi mezeleme ŋgay ŋgway tsukudu hərwi mezeleme i bəba ŋgay hay dāw?»

³ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Tə wa na guluf eye na, hərwi mezeleme ŋgay bay, ada hərwi mezeleme i bəba hay ŋgay wal bay. Nəngeye guluf eye na, hərwi ada ndo hay tā ŋgatay a gədan i Mbəlom nakə

ma giye bo tə nəngeye aye. ⁴ Anəke pat andaya mba na, kutoŋ ka gakweye məsler i ndo nakə a sləra ga ahaya aye. Mazlambar həvad ma giye. Həvad kə ge na, ndəray ma sliye faya məge məsler sa bay. ⁵ Ahəl nakə neŋ andaya ka məndzibəra mba aye na, neŋ na, dzaydzay nakə ma dəviye ka məndzibəra aye.»

⁶ Yesu a ndəv ha mətsike me na, a tuf slesleḅ ka dala, a həlaḅ bətekwew tsekweŋ ta slesleḅ ŋgay niye. Tsa na, a ndad, a fadāy ka dəre i guluf niye. ⁷ A gwadāy: «Do ta bara dəre a dəlov nakə tə zalay Silowe aye.» Silowe na, andza məgwede «Masləra eye.»

Guluf niye a ye. A ye naha a bara dəre ŋgay. A maw na, a ŋgatay a dəre tuk.

⁸ Ndo i məged ŋgay hay ta ndo neheye tə ŋgataway ka tsəved faya ma rəkiye na, tə gwad: «Nakay na, ndo niye a ndzawa ka tsəved a rəkawa aye bəfaw?»

⁹ Ndo siye hay tə gwad: «Dedek, nəngeye.»

Ndo mekeleŋ eye hay tə gwad: «A'ay! Nəngeye bay. Ane tuk na, a ndzakit bo nəngeye.»

Ndo niye a gwadatay: «Neŋ eye dedek ŋgway.»

¹⁰ Ta tsətsah faya, tə gwadāy: «Dəre yak a həndək na, ma kəkay?»

¹¹ A mbədatay faya, a gwadatay: «Ndo nakə tə zalay Yesu aye a həlaḅ bətekwew tsekweŋ, a fedəŋ ka dəre ada a gwedəŋ: “Do a dəlov i Silowe ta bara dəre mə dəma.” Tsa na, na həl bo na ye. Na ye naha, na bara dəre ga na, dəre ga a həndək, na ŋgatay a dəre!»

¹² Ta tsətsah faya sa, tə gwadāy: «Ndoweye niye anəke nəngeye mənɣay?»

A mbədatay faya, a gwadatay: «Nəngeye ka waray na, na sər bay.»

¹³ Ma dəba aye na, ti ye ha ndo niye dəre ŋgay a həndək aye ka təv i Farisa hay. ¹⁴ Azlakwa Yesu a həlaḅ bətekwew ada a həndəkay na dəre a guluf niye na, pat i mazəzək bo i Yahuda hay. ¹⁵ Hərwi niye Farisa hay, nəteye dərma ta tsətsah faya, tə

gwaday: «Dāre yak a hāndək sadzək na, ma kəkay?»

Ndo niye a gwadatay: «Yesu a feden bātekwew ka dāre ada na bara dāre. Tsa na, na ngatay a dāre tuk.»

¹⁶ Siye hay mə walaŋ i Farisa hay, tə gwad: «Ndo niye a ge wu niye na, a yaw abəra ka təv i Mbəlom bay. Bazlam kway mapala eye a gwad nakə a ge məsler pat i mazəzukw bo aye. Ka rəhay ha gər təbey.»

Ane tuk na, ndo mekelen eye hay mə walaŋ tay tə gwad: «Ndo i mezeleme ma sliye faya mäge slala i masuwayaŋ nakay na, ma kəkay?»

Mə walaŋ tay niye na, bazlam a ye tay ka bo bay, nəteye mawuna eye.

¹⁷ Farisa niye hay ta tsətsah ka ndo niye dāre ŋgay a hāndək aye sa, tə gwaday: «Ada nəkar ka gwad ka ndo niye a hāndəkaka ha dāre aye, neŋgeye na, way?»

A mbədatay faya, a gwadatay: «Neŋgeye na, ndo mādē ha bazlam i Mbəlom.»

¹⁸ Ndo niye a ndzawa ahəl niye guluf eye ada anəke dāre ŋgay ka hāndək na, bagwar i Yahuda hay ta dzala ha dedek bay. Hərwi niye tə zalay a bəba ŋgay ta may ŋgay hərwi matsətsehe fataya. ¹⁹ Ta tsətsah fataya, tə gwadatay: «Nakay na, wawa kurom dedek dāw? Ka gwadum ka wum na guluf eye na, dedek dāw? Ada anəke a ngatay a dāre na, ma kəkay?»

²⁰ Bəba ta may i ndo niye ta mbədatay faya, tə gwadatay: «Nəmaa sər ha ta dedek neŋgeye na, wawa may ada nəmaa wa na guluf eye.

²¹ Ane tuk na, wu nakə a təra tə neŋgeye ada anəke a ngatay a dāre tuk aye na, nəmaa sər bay. Ndo nakə a hāndəkay na dāre aye na, nəmaa sər wal bay. Tsətsahum ka bo ŋgay eye. Neŋgeye na, wawa eye sa bay, ma sliye faya mambədakum ka bazlam nakə ka tsətsahumeye faya aye.»

²² Tə tsik andza niye na, hərwi ta dzədzar ta bagwar i Yahuda hay. Hərwi 6a bagwar i Yahuda hay ta 6ar bazlam nəte. Ndo nakə kə gwad Yesu na, neŋgeye Kəriste na, tā həhara

ahaya abəra mə gay i maɖuwule me tay. ²³ Hərwi niye ta mbəday faya bay. Ane tuk na, tə gwad: «Neŋgeye wawa eye sa bay, tsətsahum ka bo ŋgay eye.»

²⁴ Farisa hay tə zalay a ndo niye dāre ŋgay a hāndək aye masulo eye sa, tə gwaday: «Tsikamay dedek kame i Mbəlom, hərwi nəmaa sər ha ndo niye na, ndo i mezeleme.»

²⁵ A mbədatay faya, a gwadatay: «Neŋgeye ndo i mezeleme, na sər bay, ndo i mezeleme bay na sər bay. Ane tuk na, wu nakə na sər aye na, hābe na ndzawa na, guluf eye, anəke na, na ngatay a dāre.»

²⁶ Ta tsətsah faya, tə gwaday: «Ka ngatay a dāre na, a ge ka nəkar na, kəkay? A hāndəkaka ha dāre yak na, kəkay?»

²⁷ A mbədatay faya, a gwadatay: «Ba na təkərakum tsiy, ka wudum məpay zləm bay. A sakum mətəne sa na, hərwi mey? A sakum matəre gawla ŋgay hay dərma kəla dāw?»

²⁸ Tə tsəne andza niye na, tə tsaday pələslesle. Tə gwaday: «Gawla i ndo niye na, nəkar! Nəmay na gawla i Musa hay. ²⁹ Nəmaa sər Mbəlom a tsikay me ahəl niye na, a Musa. Ane tuk na, ndo niye ɖuh a yaw məŋgay na, nəmaa sər na bay.»

³⁰ Ndo niye a mbədatay faya, a gwadatay: «Wu nakə na tsəne aye na, a geŋ hərɖabəkka! Ndo nakə a hāndəken na dāre aye ka gwadum ka sərurum təv ŋgay nakə a yaw abəra mə dāma aye bay na, kəkay! ³¹ Ka sərakwa ha Mbəlom na, ma pay zləm a bazlam i ndo i mezeleme hay bay. Ane tuk na, faya ma pay zləm kwa a way ka rəhay ha gər ada faya ma giye wu nakə a say aye. ³² Dada ndəray kə tsəne ta hāndəkay na dāre a ndo nakə tə wa na guluf eye bay. ³³ Tadə ndo nakay a yaw na, abəra ka təv i Mbəlom bay na, ma sliye faya mäge wuray bay.»

³⁴ Ta mbəday faya, tə gwaday: «Nəkar kwa ahəl nakə tə wa kar aye na, nəkar mə mezeleme. A saka matətikamay dərma dāw?»

Tsa na, ta hāhar na abēra mē gay i maḍuwule me.

³⁵ Yesu a tsāne ta hāhar na ndo niye a hāndākay na dāre aye abēra mē gay i maḍuwule me na, a pa bo ka mapāle na. A huta na ndo niye na, a gwadāy: «Ka dzala ha neṅ Wawa i Ndo dāw?»

³⁶ Ndo niye a mbādāy faya a Yesu, a gwadāy: «Bāy Maduweṅ ga, Wawa i Ndo nakā a seṅ na dzaliye ha faya aye na, way. Deṅ ha tey.»

³⁷ Yesu a mbādāy faya, a gwadāy: «Nākar ka ṅgatay. Neṅgeye nakā faya ma tsikakeye me anāke aye.»

³⁸ Ndo niye a gwadāy: «Bāy Maduweṅ, na dzala kar ha.» Tsa na, a dākway gurmets a huvo a Yesu.

³⁹ Yesu a gwad: «Na yaw ka māndzibāra na, hārwi māṅgāne tay ha ndo neheye faya ta pay bāzay a Mbālom abēra ta ndo neheye tē pay bāzay a Mbālom bay aye. Ada ndo neheye tē ṅgatay a dāre bay aye na, ta ṅgateye a dāre, ndo neheye tē ṅgatay aye na, ta tārīye guluf eye hay.»

⁴⁰ Farisa niye hay ka tāv ṅgay aye tē tsāne na, ta tsātsah faya, tē gwadāy: «Nākar ka gwad nāmāy na, guluf eye hay dārmak dāw?»

⁴¹ Yesu a mbādātay faya, a gwadātay: «Tadā nākurom guluf eye hay na, hābe ka gumeye mezeleme bay. Aya ane ka gwadūm dūh na, nākurom guluf eye hay bay sa na, hārwi niye ka ndzumeye huya mē mezeleme.»

10

Ndo matsākure tēbaṅ lele eye

¹ Yesu a gwadātay sa: «Sārum ha na, ndoweye kē fālākwa a gay i tēbaṅ ta maged bay, a fālākwa ta tāv mekeleṅ eye wal na, neṅgeye mākāl ada ndo mabuwe tay ha tēbaṅ hay. ² Ane tuk na, ndo nakā ma fālākwiye ta maged aye na, neṅgeye ndo matsākure tēbaṅ hay.

³ «Ndo matsāpe maged i gay i tēbaṅ hay ka hāndāk na maged a ndo matsākure tēbaṅ hay na, ma fālākwiye a dāma. Kē fālākwa a dāma na, ma zaliye a tēbaṅ ṅgay hay ta mēzele.

Ta tsāne mēzele tay na, ma pāla tay ahaya abēra. ⁴ Kē pāla tay ahaya abēra tebiye na, ma ndzateye kame. Kē ndzatay kame na, ta pay bāzay hārwi tē sār bādīday ṅgay. ⁵ Ane tuk na, ndo nakā tē sār na bay aye na, ta pay bāzay bay. Ta pay bāzay bay na, hārwi tē sār bādīday ṅgay bay.»

⁶ Yesu a tsikatay bazlam niye ta dzeke. Ane tuk na, wu nakā Yesu a say māsike aye na, ta tsāne bay.

⁷ Hārwi niye Yesu a gwadātay sa: «Sārum ha na, maged i gay i tēbaṅ hay na, neṅ. ⁸ Ndo neheye tē leheṅew madayaw aye nāteye na, mākāl hay, ndo mabuwe ndo hay. Tēbaṅ hay ta piye zām ka bazlam tay bay. ⁹ Neṅ na, maged. Ndoweye kē fālākwa tē neṅ na, na ta tēmiye ha. Neṅgeye na, ma sliye faya mēfālākwe a gay ada ma deyeweye abēra andza nakā a say aye. Ma ndziye na, barbarra, ma hutīye wu mānday. ¹⁰ Mākāl ma deyeweye i ṅgay na, hārwi makāle tēbaṅ hay, mākāde tay ha ada hārwi mānese tay dēkdēk tsa. Neṅ na yaw na, hārwi ada ndo hay tā huta sifa. Sifa niye ta hutīye na, ma ndāviye bay ka tor eye.

¹¹ «Neṅ na, ndo māsākure tēbaṅ hay ta lele eye. Ndo māsākure tēbaṅ ta lele eye na, neṅgeye malāva bo eye māvāle māsāfāre ṅgay hārwi tēbaṅ ṅgay hay. ¹² Ndo nakā a ge māsler hārwi suloy aye na, neṅgeye ndo māsākure wu ta lele eye bay. Kē ṅgatay a kēra i pesl faya ma deyeweye ka tēbaṅ hay na, ma huye ma gārīye tay ha tēbaṅ hay. Kēra i pesl niye ma hāhariye tay ha tēbaṅ niye hay ma gāsiye tay ha, siye hay ta hwiye kweye kweye a tāv eye. A ge andza niye na, hārwi tēbaṅ niye na, i ṅgay bay. ¹³ Andza niye, ndo nakā a ge māsler hārwi suloy aye na, ma gateye gār a tēbaṅ hay lele bay.

¹⁴ «Neṅ na, ndo māsākure tēbaṅ hay ta lele eye. Na sār tay ha tēbaṅ ga hay, nāteye dārmak tē sār ga ha. ¹⁵ Andza nakā Bāba ga a sār ga ha andza neṅ na sār Bāba ga aye. Ada na

vəliye məsəfəre ga hərwi təbaŋ ga hay. ¹⁶ Təbaŋ ga mekelenj eye hay nəteye andaya ma zləget nakay bay, nəteye ma təv eye. Ane tuk na, kutoŋ na hayateye gər ka təv ga dərmak. Ta tsəniye na, bədiđay ga. Ta dzapiye ka təv ma nəte eye, ndo mətsəkure tay ha na, nəte dərmak.

¹⁷ «Bəba ga a wuđa ga. A wuđa ga na, hərwi nakə neŋ na vəliye ha məsəfəre ga aye. Ada na sər ha na hutiyeye na məsəfəre ga sa. ¹⁸ Ndəray ma sliye faya məzle fagaya abəra məsəfəre ga ta gədaŋ bay. Mata vəle ha na, neŋ eye. Neŋ na, gədaŋ andaya məvəle ha məsəfəre ga ada gədaŋ andaya məhute na. Nakay na, wu nakə bəba ga a gwedeŋ ge aye.»

¹⁹ Bagwar i Yahuda hay tə tsəne bazlam i Yesu niye a tsik andza niye na, ta ŋəna. ²⁰ Ndo siye hay haladzay mə walaŋ tay tə gwad: «Ma giye na, fakalaw mə bo ŋgay! Ka pakw-eye zləm a bazlam i gər mavuwe na, hərwi mey?»

²¹ Ndo mekelenj eye hay tə gwad: «Ndo nakə fakalaw mə bo ŋgay aye na, ma tsikiye me andza niye bay. Ada fakalaw na, ma sliye faya mahəndəkay na dəre a guluf daw?»

Bagwar i Yahuda hay ta təma Yesu bay

²² Ahəl niye na, Yahuda hay tə pa magurlom i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom nakə tə ma ha ka mbəlom ma Zerozelem aye sa. Tə hatsawa magurlom niye na, ka məve. Tə hatsawa na, ahəl i mətasl. Anəke na, həlay i məhetse magurlom niye kə sla tuk. ²³ Pat wuray na, Yesu andaya mə magurlom niye dərmak faya ma həhaliye. Faya ma həhaliye na, mə mazambal i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom nakə tə zalay mazambal i Salomonj aye.

²⁴ Bagwar i Yahuda hay tə lawara na Yesu, tə gwaday: «Tədə nəkar Kəriste na, tsikamay parakka. Nəmaa həbiye nakə ada ka tsikameye na, hüs kəday?»

²⁵ Yesu a mbədatay faya, a gwaday: «Ba na tsikakum tsiy, ane tuk na, ka dzalum ha bay. Məsler nakə faya na giye na, na ge na, ta gədaŋ i Bəba ga. Mata bəzakum ha neŋ way na, məsler nakə faya na giye. ²⁶ Ane tuk na, nəkurom ka dzalum ha bay, hərwi nəkurom na, ndo ga hay bay.

²⁷ «Ndo ga hay na, ta pay zləm a bazlam ga andza təbaŋ neheye ta pay zləm a ndo mətsəkure tay ha aye. Na sər tay ha ada nəteye ta peŋeye bəzay dərmak. ²⁸ Na vəlateye sifa nakə ma ndəviye bay aye. Nəteye na, dāda ta mətiye bay ada ndəray ma sliye faya mabuwe tay ha abəra mə həlay ga bay. ²⁹ Bəba ga a vəleŋ tay ha a həlay ga, neŋgeye na, bagwar eye a ze wu hay tebiye. Ada ndəray ma sliye faya mabuwe wuray abəra mə həlay i Bəba ga bay. ³⁰ Bəba tə neŋ na, nəmay nəte.»

³¹ Bagwar i Yahuda hay tə tsəne bazlam ŋgay niye na, tə həl kwar a həlay, a satay məkəde na tə kwar sa. ³² Yesu a gwaday: «Na ge wu lele eye hay haladzay ta gədaŋ i Bəba ga ada ka ŋgatumay tə dəre kurom. Mə walaŋ i wu neheye na ge aye, a sakum məkele ga tə kwar faya aye na, wu waray?»

³³ Bagwar i Yahuda niye hay ta mbəday faya tə gwaday: «Nəmaa kədiye kar tə kwar dūh na, hərwi məsler lele eye nakə ka giye aye bay. Nəmaa kədiye kar tə kwar na, hərwi ka tsalay ka gər a Mbəlom. Nəkar na, ndo zezeŋ tuk na, ka gwad nəkar Mbəlom na, ma kəkay?»

³⁴ Yesu a mbədatay faya, a gwaday: «Mawatsa eye mə dərewel kurom na, Mbəlom a gwad: “Nəkurom mbəlom hay.*” ³⁵ Ka sərakwa ha na, wu nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye na, ma ndziye andza niye huya. Ndo neheye a tsikatay bazlam aye tədə Mbəlom a zalatay mbəlom hay aye na, ³⁶ neŋ nakə Mbəlom a zla ga ada a sləra ga ahaya ka məndzibəra aye na, na ze tay ha bədaw? Neŋ na

* 10:34 Dəmes hay 82.6.

gwaɗ neɲ Wawa i Mbəlom. Nəkurom ka gwaɗum faya na tsaleye ka gər a Mbəlom, na tsalay ka gər na, ma kəkay? ³⁷ Tadə faya na giye məsler i Bəba ga bay na, ka dzalum ha ka bazlam ga nakə na tsikakumeye bay. ³⁸ Ane tuk na, tadə faya na giye məsler ɲgay na, kwa ka təmum bazlam ga bay bəbay na, dzalum ha ka neɲ hərwi məsler nakə faya na giye aye hərwi ada ka sərumeye ha parakka neɲ ta Bəba ga na, nəmay nəte.»

³⁹ Tə tsəne bazlam i Yesu niye na, kwayaɲɲa ta pəla tsəved mægəse na sa. Ane tuk na, kə təma fataya abəra.

⁴⁰ Ma dəba aye na, Yesu a həl bo, a ma a diye i magayam i Yurdum, magayam nakə Yuhana madzəhuɓe ndo a yam a dzəhuɓawa ndo hay a dəma aye. Yesu a ndza ɲgway mə dəma.

⁴¹ Ndo hay ti ye naha ka təv ɲgay haladzay. Ti ye naha na, tə gwaɗawa: «Yuhana kə ge masuwayaɲ kwa nəte bay. Ane tuk na, wu nakə a tsik tebiye ka ndo nakay aye na, dedek.» ⁴² Ndo hay haladzay tə dzala ha ka Yesu.

11

Lazar a mət

¹⁻² Ndowneye andaya tə zalay Lazar. A ndzawa na, ma gəma i Betani. Malamar ɲgay hay Marta ta Mari tə ndzawa ma gəma eye niye. Mari na, ɲgwas nakə ma ta mbədiye mal ka sik i Yesu ada ma ta takadiye na ta məkwets i gər ɲgay aye. Pat wuray na, Lazar a dəd a dəvats.

³ Hərwi niye malamar ɲgay niye hay sulo eye tə slər ndo ka Yesu. Ndo niye a ye a gwaɗay: «Bəy Maduweɲ, dzam yak nakə ka wuɗa na haladzay aye na, dəvats a gay.»

⁴ Yesu a tsəne andza niye na, a gwaɗ: «Lazar ma mətiye ta dəvats niye bay. Dəvats niye a gay na, hərwi ada ndo hay tā ɲgatay a məzlaɓ i Mbəlom ada ta zembedeɲeye a neɲ Wawa i Mbəlom dərmaɲ.»

⁵ Yesu na, a wuɗa Marta ta malamar ɲgay Mari ada a wuɗa Lazar.

⁶ Yesu a tsəne Lazar neɲgeye dəvats eye na, ki ye bəse bay. A ndza ma

təv ɲgay niye neɲgeye mə dəma aye məhəne sulo.

⁷ Ma dəba i məhəne niye sulo eye na, a gwaɗatay a gawla ɲgay hay: «Takwa abəra kanaan, makwa ka dala i Yahuda.»

⁸ Gawla ɲgay hay ta mbəɗay faya, tə gwaɗay: «Eh! Miter may, kə ndza haladzay bay nakə ndo niye hay mə dəma aye a satay məkəde kar tə kwar tuk na, ada ka makweye a dəma sa na, kəkay?»

⁹ Yesu a gwaɗatay: «A dazlay ka mekedəe hus a huwa na, pat a dəv dzaydzay bəɗaw? Tadə ndowneye ma həhaliye ta həpat na, ma ndəfiye sik bay hərwi dzaydzay i məndzibəra faya ma dəviye ka təv ɲgay. ¹⁰ Ane tuk na, tadə ndowneye ma həhaliye ta həvad na, ma ndəfiye sik hərwi ləvoɲ zəɲzəɲ, dzaydzay andaya ka təv ɲgay bay.»

¹¹ Yesu a tsikatay bazlam niye hay na, ma dəba aye a gwaɗatay sa: «Dzam kway Lazar na, kə ndzahəra. Ane tuk na, na diye na ta pədekiye abəra ka məndzəhəre.»

¹² Gawla ɲgay hay ta mbəɗay faya, tə gwaɗay: «Bəy Maduweɲ, kə ge neɲgeye məndzəhəre eye na, ma mbəliye.»

¹³ Yesu neɲgeye a say mægweɗe duh na, Lazar kə mət. Ane tuk na, nəteye tə dzala na, tə gwaɗ Yesu a tsik ka məndzəhəre nakə dedek aye.

¹⁴ Andza niye Yesu a tsikatay parakka, a gwaɗatay: «Lazar kə mət bay. ¹⁵ Ane tuk na, dəvats a gəs Lazar na, neɲ andaya ka təv ɲgay bay. Na ye bay na, hərwi kurom. A ge bo andza niye na, hərwi ada nəkurom kə dzalum ha ka neɲ. Hərwi niye dərev ga maɲgwasaya eye. Lətsakwa, takwa ta zəbakwaw faya.»

¹⁶ Tomas ndo nakə tə zalay Mawsa aye, a gwaɗatay a siye i gawla i Yesu hay: «Takwa, mətakwa ka bo ta Bəy Maduweɲ kway.»

¹⁷ Yesu ta gawla ɲgay hay tə husa a gəma niye na, ɓa Lazar kə ge məhəne faɗ ma tsəvay. ¹⁸ Gəma i Betani na, bəse ta Zerozelem. Ka diye abəra ma

Betani a Zerozelem na, a sla kilomiter mahkar bay. ¹⁹ Yahuda hay haladzay ta ye naha mata gatayaw azekw a Marta ta Mari i mādahaŋ i malamar tay Lazar.

²⁰ Marta a tsāne Yesu kə ndzew, neŋgeye bāse ka tsāved faya ma deyeweye na, a lətse, a ye mata dzāgər tə Yesu. Mari neŋgeye na, mandza eye mətāgay. ²¹ Marta a ye naha tə dzāgər tə Yesu na, a gwadāy a Yesu: «Bəy Maduweŋ ga, tadə ka ge andaya kanan na, haḅe malamar ga ma mətīye bay. ²² Na sər ha kwa anəke bəbay na, wu nakə ka tsətsah aye na, Mbəlom ma vələkeye.»

²³ Yesu a mbədāy faya, a gwadāy: «Malamar yak ma lətseweye abəra ma mādahaŋ.»

²⁴ Marta a mbədāy faya, a gwadāy: «Na sər, ahəl nakə aza mändzibəra ma ndəviye, ndo hay tebiye ta lətseweye abəra ma mādahaŋ aye na, neŋgeye dərma ma lətseweye abəra ma mādahaŋ.»

²⁵ Yesu a gwadāy: «Neŋ na, ndo mətəme ha ndo abəra ma mādahaŋ ada ndo māvəle sifa a ndo hay. Ndowneye kə dzala ha ka neŋ na, kwa kə mət bəbay na, ma hutīye a dəma sifa nakə ma ndəviye bay aye. ²⁶ Ndo kə dzala ha ka neŋ na, məsəfəre ŋgay ma dziye bay. Ma ndziye ka tor eye. Ka dzala ha bədāw Marta?»

²⁷ Marta a gwadāy faya: «Ayaw Bəy Maduweŋ, na dzala nəkar na, Kərīste. Nəkar na, Wawa i Mbəlom niye tə gwad ma deyeweye ka mändzibəra aye.»

Yesu a tuwa

²⁸ Marta a tsik ka bo abəra andza niye na, a mbədə gər a mətāgay mata zalayaw a malamar ŋgay Mari. A ye naha a tsikay me ta suksuk eye, a gwadāy: «Bəy Maduweŋ ki yaw, faya ma zalakeye. A gwadaka dara.» ²⁹ Mari a tsāne andza niye na, kwayaŋna a lətse, a ye bāse ka təv i Yesu.

³⁰ Azlakwa Yesu na, kə husa a gəma niye zuk bay. Neŋgeye huya ka təv nakə tə dzāgər ta Marta aye.

³¹ Ndo neheye ti ye naha a gay i Mari mata gatay azekw aye, tə ŋgatay a Mari a lətse, a yaw abəra na, tə payaw bəzay. Tə gwad ma giye na, ma diye ka tsəvay mata tuwe.

³² Mari a ye na, ka təv i Yesu. A husa ka təv nakə Yesu mə dəma aye. A ŋgatay a Yesu na, a dək w gurmets kame ŋgay, a gwadāy: «Bəy Maduweŋ, tadə ka ge andaya kanan na, haḅe malamar ga ma mətīye bay.»

³³ Yesu a zəba ka Mari na, faya ma tuwiye ada ndo neheye ti ye naha dziye faya ta tuwiye dərma. Tsa na, dərev a ndalay haladzay, a mbədāy ha mədzal gər.

³⁴ A tsətsah fataya, a gwadāy: «Ka lum na na, ka waray?»

Ta mbədāy faya, tə gwadāy: «Bəy Maduweŋ, dara nəmaa dakeye faya.»

³⁵ Yesu a tuwa.

³⁶ Ndo niye hay tə gwad: «Zəbum faya tey, a wuda Lazar haladzay!»

³⁷ Ane tuk na, ndo siye hay mə walaŋ tay, tə gwad: «Ka həndəkay ha dəre a guluf, Lazar mā mət bay na, a sla faya məge təbədew?»

Yesu a mbəl ha Lazar abəra ma mādahaŋ

³⁸ Dərev a ndalay a Yesu sa. A ye ka tsəvay. Tsəvay niye na, andza lar. Tə pa na mādahaŋ i Lazar na, a lar niye. Ta dərəzl me i tsəvay niye na, ta beber bagwar eye. ³⁹ Yesu a gwadāy: «Həndəkum faya abəra beber nakay.»

Marta malamar i mādahaŋ niye a gwadāy: «Bəy Maduweŋ, kə ge ma tsəvay məhəne fad tuk na, anəke na, ma ziye bədāw?»

⁴⁰ Yesu a mbədāy faya, a gwadāy: «Na tsikaka bədāw? Ka dzala ha ka neŋ na, ka ŋgateye a məzlab i Mbəlom.»

⁴¹ Ta həndək faya abəra beber niye. Ta həndək faya abəra na, Yesu a zəba dəre a mbəlom. A gwad: «Bəba ga na gaka naha sisə haladzay hərwi wu nakə na tsətsah naha fakaya na, ka tsəneŋ na. ⁴² Na sər ha wu nakə na tsətsahiye naha fakaya aye na, ka tsəneŋeye na huya. Na tsik wene wene aye na, hərwi ndo neheye

kanan̄ ka t̄av ga aye, t̄a dzala ha maa sl̄era ga ahaya na, n̄akar.»

⁴³ A tsikay naha a Mb̄elom andza niye na, a zalay a Lazar ta magala, a gwad: «Ndohwaw ab̄era.»

⁴⁴ Tsa na, Lazar a ndohwaw ab̄era. A ndohway na, t̄a peteked̄ niye t̄a pa na ka bo a ts̄avay aye tebiye. H̄alay t̄a sik nḡay hay mamb̄akwa eye ada ḡar nḡay mamb̄akwa eye d̄armak.

Yesu a gwadatay: «P̄alum faya ab̄era peteked̄ niye ada k̄a ḡarum ha m̄a ye nḡway.»

Bagwar i Yahuda hay ta p̄ala ts̄aved̄ ka m̄ak̄ed̄ na Yesu

Mata 26.1-5; Markus 14.1-2; Luka 22.1-2

⁴⁵ Ndo neheye ta ye mata gayaw azekw a Mari ada ta nḡatay a masuwayan̄ niye Yesu a ge aye na, ndo hay haladzay ta dzala ha ka Yesu.

⁴⁶ Ane tuk na, ndo siye hay ti ye ka t̄av i Farisa hay. Ti ye naha ta t̄akar̄atay wu nak̄a Yesu a ge aye.

⁴⁷ Bagwar hay i ndo neheye t̄a v̄elaway wu a Mb̄elom hay ta Farisa hay t̄a hayay ḡar a bagwar i Yahuda hay tebiye. T̄a haya ḡar na, t̄a gwad: «Ndo nakay na, faya ma giye masuwayan̄ hay haladzay huya. Ka gakweye ha na, k̄akay? ⁴⁸ Tad̄a ka ḡarakwa ha andza niye na, ndo hay tebiye ta dzaliye ha faya. Ndo hay tebiye ta pay b̄azay na, ndo i Roma hay ta deyeweye ta mb̄azliye ha gay i m̄ad̄slay ha ḡar a Mb̄elom ada ta b̄abazliye tay ha ndo kway hay.»

⁴⁹ Ndoweye andaya m̄a walan̄ tay, m̄azele nḡay Kayif. B̄ay i bagwar i ndo m̄av̄elaway wu a Mb̄elom ka viye aye niye na, nen̄geye. A gwadatay: «Ka s̄arum wuray kwa tsekwen̄ bay. ⁵⁰ Nḡama ndo n̄ate m̄a m̄at h̄arwi ndo hay tebiye t̄a b̄amal̄a nak̄a ndo kway hay tebiye ta dziye aye.»

⁵¹ Wu nak̄a a tsik aye na, a yaw ab̄era ma m̄adzal ḡar nḡay bay. Ka viye eye niye na, nen̄geye bagwar i ndo m̄av̄elaway wu a Mb̄elom. H̄arwi niye Mb̄elom a v̄alay ḡedan̄ m̄atsike ka wu nak̄a ma giye bo kame aye, Yesu ma m̄atiye h̄arwi Yahuda hay

tebiye. ⁵² Ane tuk na, ma m̄atiye na, h̄arwi Yahuda hay d̄ekdek bay. Ma m̄atiye h̄arwi ndo i Mb̄elom neheye kweye kweye ka m̄andzib̄era tebiye d̄armak aye, h̄arwi ada m̄a h̄ala tay ahaya tebiye t̄a ndza ka t̄av eye n̄ate.

⁵³ H̄arwi bazlam i Kayif niye a tsik aye na, pat eye niye ta dazlay map̄ale ts̄aved̄ ka m̄ak̄ed̄ na Yesu. ⁵⁴ H̄arwi niye Yesu a h̄ahalawa na, a b̄azawa ha bo parakka m̄a walan̄ i Yahuda hay sa bay. Ane tuk na, a ye nḡway d̄aren̄ a ḡama wuray t̄a zalay Efrayim. Ḡama niye na, b̄ase t̄a k̄asaf. T̄a ndza m̄a d̄ama ta gawla nḡay hay.

⁵⁵ Magurlom i Yahuda hay nak̄a t̄a zalay Pak aye mazlambar k̄a ndzew. Ndo hay haladzay ti yaw ab̄era ma ḡama hay wal wal, ti ye a Zerozelem. Ti ye na, magurlom niye k̄a sla zuk bay. Ti ye h̄arwi ada t̄a bara bo andza i kule tay nak̄a a tsik aye. ⁵⁶ Ah̄al nak̄a n̄ateye m̄a d̄ama aye na, ta p̄ala Yesu. Ta ts̄atsah ka bo m̄a walan̄ tay ma gay i m̄ad̄slay ha ḡar a Mb̄elom niye, t̄a gwad: «Ma deyeweye a magurlom b̄ed̄aw? Ka dzalum na, k̄akay?»

⁵⁷ T̄a tsik andza niye na, h̄arwi bagwar hay i ndo neheye t̄a v̄elaway wu a Mb̄elom aye ta Farisa hay t̄a gwad: «Ndoweye k̄a s̄ar t̄av i Yesu nak̄a nen̄geye m̄a d̄ama aye na, m̄a d̄atay ha h̄arwi ada ta diye faya ta ḡasiye na.»

12

Mari a mb̄ada mal ka sik i Yesu
Mata 26.6-13; Markus 14.3-9

¹ M̄ahetse i magurlom i Pak a z̄akaw m̄ah̄ane m̄akwa na, Yesu a mb̄ada ḡar, a ye a ḡama i Betani. Betani na, ḡama nak̄a Lazar mandza eye m̄a d̄ama aye. Lazar na, ndo nak̄a Yesu a mb̄al ha ab̄era ma m̄adahan̄ aye. ² Yesu a husa naha a Betani na, t̄a day wu m̄anday. Marta na, nen̄geye faya ma v̄aleye wu m̄anday a Yesu. Lazar na, nen̄geye m̄a walan̄ i ndo neheye t̄a nda wu m̄anday dziye t̄a Yesu aye.

³ Ah̄al nak̄a faya ta ndiye wu m̄anday aye na, Mari a zla dos maraha eye t̄a mal nak̄a a ze huŋ̄a aye. Mal niye na, tsakala eye

haladzay. Mal niye na, tə ge ta dərizl i gərdaf aye andaya tə zalay *nardi*. A zla mal niye, a mbəda ka sik i Yesu. A takad na mal niye ta məkwets i gər ngay. Məze i mal niye hunña eye a rah a gay niye nətəye mə dəma aye.

⁴ Yudas Iskariyot na, neŋgeye nətə mə walaŋ i gawla i Yesu hay, neŋgeye ma ta giye daf ka Yesu. A ŋgatay a mal niye Mari a mbəda ka sik i Yesu aye na, a gwad: ⁵ «Ass! Ta səkəm ha mal niye bay na, hərwi mey? Həbe ta səkəm ha na, ka hutakweye ha suloy haladzay segey? Ada dala eye na, ta sliye məvəlatay a mətawak hay bədaw!» ⁶ A tsik andza niye na, hərwi neŋgeye məkal. Maa gəsa ha dala na, neŋgeye. Ane tuk na, a həlawa faya abəra ka dala aye niye. A dzala andza niye na, ka mətawak hay dekdək bay.

⁷ Yesu a gwaday: «Gər ha ngwas nakay na, səfek. A ge andza niye na, hərwi neŋgeye a ge fagaya na, wu nakə ta zliye ga ha a bədf aye. ⁸ Ndo i mətawak hay na, nətəye ka təv kurom huya. Ane tuk na, neŋ na, na ndziye tə nəkurom huya bay.»

A satay a bagwar i Yahuda hay məkəde Lazar

⁹ Yahuda hay haladzay tə tsəne Yesu neŋgeye ma Betani na, tə həl bo ti ye. Ti ye na, ka təv i Yesu dekdək bay. Ti ye na, a satay mənŋgatay a Lazar nakə Yesu a mbəl abəra ma mədahaŋ aye. ¹⁰ Hərwi niye bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye tə haya gər hərwi a satay məkəde na Lazar dərma. ¹¹ A satay məkəde na Lazar na, hərwi ndo hay haladzay tə patay bəzay sa bay, tə dzala ha ka Yesu hərwi ngay.

Yesu aye a Zerozelem Mata 21.1-11; Markus 11.1-11; Luka 19.28-40

¹² Tədə eye na, ndo neheye haladzay ti ye naha a magurlom i Pak aye na, tə tsəne Yesu faya ma diye naha a Zerozelem dərma. ¹³ Ti ye tə dəsaw hawal i gərdaf wuray a ndzəkit bo təbah məgəse ha mə həlay. Ti ye

mata dzəgər tə Yesu ka tsəved. Ahəl nakə faya ta diye na, ta wuda, tə gwad: «Zambadəkway a Mbəlom! Mbəlom mâ pa ngama ka ndo nakə faya ma deyeweeye ta məzele i Bəy Maduweŋ aye! Mbəlom mâ pa ngama ka Bəy i Israyel hay!»

¹⁴ Yesu a ŋgatay a zuŋgo wuray na, a ndza faya andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom, Mbəlom a gwad:

¹⁵ «Nəkar gəma i Zerozelem, kâ dzədzar bay!
Zəba, bəy yak faya ma diye naha mandza eye ka zuŋgo wawa eye.*»

¹⁶ Ahəl niye na, gawla i Yesu hay tə sər bazlam niye a tsik ka Yesu na, tə sər zuk bay. Ahəl nakə Mbəlom a bəz ha məzlaḅ i Yesu, a matayaw a gər aye na, bazlam i Mbəlom kə tsik faya andza niye dedək ada ndo hay tə ge andza niye dərma.

¹⁷ Ahəl nakə Yesu a zalay naha a Lazar a tsəvay, a mbəl ha abəra ma mədahaŋ aye na, ndo hay andaya haladzay ka təv eye niye. Ndo niye hay ta təkər wu nakə tə ŋgatay Yesu a ge aye a ndo hay. ¹⁸ Hərwi niye ndo hay haladzay ti ye mata dzəgər tə Yesu. Ndo niye hay tə tsəne Yesu na, kə ge masuwayaŋ niye.

¹⁹ Farisa hay tə ŋgatay andza niye na, tə tsik mə walaŋ tay, tə gwad: «Zəbum kwa, wu nakə faya ka gəkweye tebiye na, ma gəkweye ngama bay! Ndo hay tebiye ta pay bəzay.»

Gərek wuray hay ta pəla Yesu

²⁰ Ahəl nakə ndo hay ti ye a magurlom i Pak mata dəslay ha gər a Mbəlom aye na, Gərek hay andaya mə walaŋ tay. ²¹ Gərek niye hay ti ye ka təv i Filip. Filip neŋgeye ndo i gəma i Betesayda ka dala i Galile. Ti ye naha tə gwaday a Filip: «Ŋgalaka, a samay mənŋgatay a Yesu tey.»

²² Filip a tsəne na, a ye a tsikay a Anḍərə. Tsa na, ti ye tə tsikay a Yesu. ²³ Yesu a gwadatay: «Həlay eye kə sla anəke tuk, Mbəlom ma dətay

* 12:15 Zakari 9.9.

ha mæzlaḅ ga i neŋ Wawa i Ndo, a ndo hay.»²⁴ Yesu a gwadatay sa: «Sərum ha na, ta sləga hulfe i wu nate a bəḏ bay na, ma ndziye andza niye ma səkahiye bay. Tadə ta sləga na, ma ndzohwiye. Nakay a ndzohwaw abəra aye na, ma gəliye ada ma giye wur haladzay.²⁵ Ndoweye ka wuḏa sifa ŋgay na, ma dziye ha ḏuh. Ndoweye ka kərah məgay gər a sifa ŋgay hərwi ga na, ma hutiye sifa nakə ma ndəviye bay aye.²⁶ Tadə kə say a ndoweye məgeŋ məsler na, m̄a peŋ bəzay. Andza niye ndo i məsler ga na, ma ndziye ka təv nakə neŋ na ndziye mə ḏəma aye ḏərmak. Ndo nakə ma geŋeye məsler aye na, Bəba ga ma ḏəslay ha gər.»

Yesu a ḏa ha məməte ŋgay

²⁷ Yesu a gwadatay sa: «Anəke na, ḏərev ki ye fagaya abəra. Ada na gwadiye na, kəkay? Na gwadeye a Bəba: “Bəba ga, zla fagaya abəra ḏəretsətseh nakay tey” na, na tsikiye ḏaw? A’ay! Na tsikiye andza niye bay, hərwi na yaw ka məndzibəra na, hərwi ada n̄a sa ḏəretsətseh nakay.²⁸ Na gwadiye ḏuh na, Bəba, ge wu nakə ndo hay ta səriye na na, nəkar bagwar eye.»

A tsik andza niye na, mətsike me a tsənew abəra mə mbəlom, a gwad: «Ba na mbərəm məḏa ha mæzlaḅ ga nakə ndo hay ta ḏəsləŋeye ha gər aye ada na ḏatay ha mæzlaḅ ga sa.»

²⁹ Ndo neheye nəteye haladzay ka təv eye niye, tə tsəne mətsike me niye a tsənew mə mbəlom aye, tə gwad: «Maa ləv na, maləve i mbəlom.»

Siye hay tə gwad: «Maa tsikayaw me na, gawla i Mbəlom!»

³⁰ Ane tuk na, Yesu a mbəḏatay faya, a gwadatay: «Mətsike me nakay a tsənew mə mbəlom aye na, hərwi kurom bəna hərwi ga bay.³¹ Nakay na, həlay nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye tuk. Anəke na, Mbəlom ma həhariye na bəy i məndzibəra nakay.³² Neŋ na, ta gəsiye ga, ta dariye ga ka mayako

mæzlaḅbaḏa eye, ta lətsiye ga ha ka bo ka mbəlom. Ta lətse ga ha na, na zalateye a ndo hay tebiye tā yaw ka təv ga.»³³ Yesu a tsik andza niye na, ka məməte ŋgay. Ma ta mətiye kəkay na, a ḏa ha neŋgeye.

³⁴ Ndo hay tə gwad: «Mə ḏərewel i Mbəlom na, tə watsa, tə gwad: “Kəriste na, ma ndziye na, huya.” Ada ka gwadiye Wawa i Ndo na, ta ta dariye na ka mayako na, ma kəkay? Wawa i Ndo na, way?»

³⁵ Yesu a gwadatay: «Anəke na, dza ydzay andaya mə walaŋ kurom. Ane tuk na, ma ndziye na, tsekweŋ tsa. Ahəl nakə dzaydzay andaya mba aye na, dum kame hərwi ada ləvoŋ m̄a ndzakum a gər həf bay. Hərwi ndo nakə faya ma diye ma ləvoŋ aye na, a sər təv nakə ma diye a ḏəma aye bay.

³⁶ Ahəl nakə dzaydzay niye faya ma ḏəviye na, dzalum ha faya hərwi ada k̄a tərūm ndo i dzaydzay hay.»

Yesu a tsik bazlam niye andza niye na, a ye a ŋgaha bo abəra ka nəteye.

Yahuda hay haladzay ta dzala ha ka Yesu bay

³⁷ Kwa tadə kə ge masuwayaŋ haladzay ka ḏəre tay bəbay na, Yahuda hay haladzay ta dzala ha faya bay.

³⁸ Wu nakay a ge andza niye na, hərwi ada wu nakə Ezay ndo məḏe ha bazlam i Mbəlom a tsik ahəl niye m̄a ge bo. A gwad:

«Bəy Maduweŋ, maa təma bazlam yak nakə nəmaa ḏa ha aye na, way?»

Bəy Maduweŋ, ka bəzay ha gəḏaŋ yak na, a way?†»

³⁹ Hərwi niye ndo hay tə dzala ha ka Yesu bay na, hərwi mey? Ezay a gwad:

⁴⁰ «Mbəlom ka təra tay ha guluf eye hay,

ka ḏərəzlatay ka metsehe tay.

A satay məŋgatay tə ḏəre bay,

a satay məsəre tə metsehe tay bay.

Tadə a satay mambəḏe ha mede tay na,

† 12:38 Ezay 53.1. ‡ 12:40 Ezay 6.9-10.

na tamiye tay ha dərmaḱ.†»

⁴¹ Ezay a tsik wu niye na, hərwi neṅgeye kə ṅgatay a məzlaḱ i Yesu ada a tsikawa faya. §

⁴² Kwa Ezay kə tsik andza niye bəbay na, bagwar i Yahuda hay haladzay ta dzala ha ka Yesu. Ane tuk na, tə dzala ha ka Yesu na, ta məkal. Ta da ha bay hərwi ta dzədzaray a Farisa hay. Ta dzədzar na, hərwi ta həhariye tay abəra mə gay i maḁuwule me tay. ⁴³ A satay na, ndo tã zambadətay, duh Mbəlom mã zambadətay bay.

Wu nakə Yesu a tsik aye na, ma gəsiye ndo hay a sariya

⁴⁴ Ma dəba eye na, Yesu a wuda kələrri, a gwad:

«Ndoweye kə dzala ha ka neṅ na, ta dedək a dzala ha ka neṅ bay. Ane tuk na, a dzala ha na, ka ndo nakə a sləra ga ahaya aye. ⁴⁵ Ndoweye kə ṅgeteṅ na, a ṅgatay a ndo nakə a sləra ga ahaya aye. ⁴⁶ Neṅ na, na yaw ka mändzibəra andza dzaydzay nakə a däv aye, hərwi ada kwa way kə dzala ha ka neṅ na, ma ndziye ma ləvoṅ sa bay.

⁴⁷ «Tadə ndoweye kə tsəne bazlam nakay ada kə pay bəzay bay na, mata gay sariya na, neṅ bay. Hərwi neṅ na yaw ka mändzibəra na, mata gatay sariya a ndo hay bay, ane tuk na, hərwi mətəme tay ha. ⁴⁸ Tadə ndoweye ka təma ga bay ada ka kərah bazlam ga na, sariya ma ta gəsiye na. Sariya ma ta gəsiye na pat nakə mändzibəra ma ndəviye na, hərwi a kərah bazlam ga.

⁴⁹ «Andza niye, bazlam nakay na tsik aye na, na tsik ta mədzal gər ga bay. Ane tuk na, maa gwedeṅ tsik nakay na, Bəba ga nakə a sləra ga ahaya aye. ⁵⁰ Ada na sər wu nakə a gwedeṅ aye na, ma vəliye sifa nakə ma ndəviye bay a ndo hay. Andza niye wu nakə na tsikiye aye na, na tsik na, andza nakə Bəba ga a gwedeṅ tsik aye.»

§ 12:41 Ezay 6.1.

13

Yesu a bara sik i gawla ṅgay hay

¹ Həlay i magurlom i Pak mazlam-bar kə husaw a dəma. Yawa! Yesu a sər həlay ṅgay nakə ma diye abəra ka mändzibəra aye kə sla. Ma miye ṅgway ka təv i Bəba ṅgay. Yesu a wuda ndo ṅgay neheye ka mändzibəra aye huya. Anəke Yesu ka bəzatay ha na, a wuda tay ha tə dərev ṅgay peteh.

² Pat eye niye ta huwa na, Yesu ta gawla ṅgay faya ta ndiye daf. Ba Fakalaw ka mbərəm məvəlay bazlam a Yudas wawa i Simoṅ Iskariyot hərwi ada mã ge daf ka Yesu.

³ Yesu a sər ha Bəba ṅgay kə vəlay gədaṅ ka mələve wu hay tebiye. Yesu a sər ha neṅgeye a yaw abəra ka təv i Mbəlom ada ma miye na, ka təv i Mbəlom. ⁴ Hərwi niye Yesu a gər ha mände wu mənday, a lətse. A tsəkw ka bo abəra peteked. A ye naha a zla peteked i matekede yam abəra ka bo, a bar ha bəzay i huḁ. ⁵ Ma dəba aye na, a mbəda yam a gandayah. Tsa na, a dazlay məbere tay na sik a gawla ṅgay hay. A ndəv ha məbere tay na sik na, a pəla haya peteked matekede yam niye abəra mə bəzay i huḁ, a takad yam abəra ka sik.

⁶ A ndisl ka təv i Simoṅ Piyer na, Simoṅ Piyer a gwaday: «Bəy Maduweṅ, mata berəṅ na sik duh na, nəkar dāv?»

⁷ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Wu nakə faya na giye anəke aye na, ka səriye bay, ane tuk na, ka səriye mba.»

⁸ Piyer a gwaday: «A'ay! Ka ta berəṅeye na sik dafə bay.»

Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Tadə na baraka na sik bay na, ka dzapameye nəte tə nəkar sa bay.»

⁹ Simoṅ Piyer a tsəne andza niye na, a gwaday: «Bəy Maduweṅ, kã berəṅ na sik dekdek tsa bay. Berəṅ na həlay ga hay ta gər ga dərmaḱ.»

¹⁰ Yesu a gwaday: «Ndo nakə kə bara na bo ṅgay aye na, ndəluḱ andaya ka bo ṅgay bay. Ma bariye bo sa bay. Ma bariye na, sik dekdek tsa. Nəkurom,

ndəluḅ andaya fakuma bay, nəkurom tsədaŋŋa. Ane tuk na, ndo nəte na, ndəluḅ faya.»

¹¹ Yesu a sər ndo nakə ma ta giye faya ḍaf aye. Hərwi niye a gwad nəteye tebiye mabara eye hay bay.

¹² A ndəv ha məbaratay na sik na, a zla peteked ŋgay a ma ha ka bo. A ye, a ma ka təv mənde ḍaf tay niye, a ndza. Tsa na, a gwadətay: «Ka sərūm wu nakə na gakum aye ḍaw? ¹³ Nəkurom faya ka zalumeŋeye “ndo mədzenge ndo” ada “Bəy Maduweŋ”. Ka tsikum andza niye na, lele dedek. Neŋ na, andza niye dedek. ¹⁴ Neŋ ḍuh ndo mədzenge ndo ada Bəy Maduweŋ, na barakum na sik, nəkurom dərmaḱ kutoŋ barum sik kurom hay a bo nəte nəte mə walaŋ kurom. ¹⁵ Na bəzakum ha wu nakə ka gumeye hərwi ada nəkurom dərmaḱ kâ gum a bo mə walaŋ kurom andza nakə neŋ na ge aye. ¹⁶ Ayaw! Sərūm ha na, ndo i məsler ma ziye ha ndo i gay ŋgay bay, ada ndo i məsler na, ma ziye ha ndo nakə a slər na aye bay. ¹⁷ Anəke na, ka sərūmeye ha tuk. Taḍə ka gum ha məsler tə wu neheye na, ka hutumeye məŋgwese.

¹⁸ «Na tsik na, ka nəkurom tebiye kurom aye bay. Neŋ na, na sər ndo neheye na pala tay aye. Ane tuk na, bazlam nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom aye na, ma giye bo andza nakə tə watsa aye. Mawatsa eye na, a gwad: “Ndo nakə nəmaa nda ḍaf salamay aye na, ka tərā ndo mənə ḍəre ga.*” ¹⁹ Na tsikakum ka bo abəra anəke na, hərwi ada wu nakay aza kə husaw na, ka dzalumeye ha neŋ na, neŋ.

²⁰ «Neŋ faya na tsikakumeye parakka: Sərūm ha, ndoweye ka təma ndo nakə neŋ na slər ha aye na, a təma na, neŋ dərmaḱ. Ada ndo nakə ka təma ga aye na, a təma na, ndo nakə a sləra ga ahaya aye.»

*Ndo məge ḍaf ka Yesu
Mata 26.20-25; Markus 14.17-21;
Luka 22.21-23*

* 13:18 Dəmes hay 41.10.

²¹ Ma dəba i bazlam niye Yesu a tsik aye na, ḍərev ŋgay a ye faya abəra. A tsikatay parakka, a gwadətay: «Neŋ faya na gwadakumeye: Sərūm ha na, ndo nəte mə walaŋ kurom ma giye fagaya ḍaf.»

²² Gawla ŋgay hay tə tsəne andza niye na, tə ma ha ka bo ḍəre mə walaŋ tay tebiye. Ane tuk na, Yesu a tsik ka way na, tə sər kwa tsekweŋ bay tebiye. ²³ Ndo nəte mə walaŋ i gawla i Yesu hay, ndo nakə Yesu a wuḍa na haladzay aye, neŋgeye mandza eye ka təv i Yesu. ²⁴ Simoŋ Piyer a gay naha mbətsekw tə ḍəre hərwi ada mā tsətsah ka Yesu, a tsik andza niye na, ka way. ²⁵ Mandərkwasla i Yesu niye a həndzəḍ naha gər ka təv i Yesu, a tsətsah faya, a gwadətay: «Bəy Maduweŋ, ka tsik na, ka way?»

²⁶ Yesu a mbəḍay faya, a gwadətay: «Na ḍəsiye peŋ ada na giye faya ala. Ndo nakə na vəlay aye na, mata ge fagaya ḍaf na, neŋgeye.» Tsa na, Yesu a ḍəs peŋ, a ge faya ala, a vəlay a Yudas wawa i Simoŋ Iskariyot.

²⁷ Yudas a təma peŋ niye na, kwayaŋŋa Fakalaw a yay a mədzal gər. Yesu a gwadətay: «Wu nakə ka giye na, ge na anəke bəse!»

²⁸ Ndo neheye nəteye mandza eye tage Yesu aye, Yesu a tsik andza niye hərwi mey na, ndəray kwa nəte mə walaŋ tay niye a sər bay. ²⁹ Yudas na, neŋgeye ndo məgəse suloy. Hərwi niye siye i gawla i Yesu hay tə dzala na, Yesu a gwadətay mā ye mata səkamakwayaw wu mənḍay hərwi magurlom i Pak. Kəgəbay a gwadətay mā ye mā vəlatay wu a mətawak hay.

³⁰ Ahəl nakə Yudas a təma peŋ niye na, kwayaŋŋa a yaw abəra. Niye na, ta həvad.

Bazlam mapala eye wedeye

³¹ Ma dəba eye Yudas a yaw abəra na, Yesu a gwad: «Anəke na, məzlaḅ ga i Wawa i Ndo ma bəziye parakka ada ndo hay ta ŋgateye a məzlaḅ i Mbəlom hərwi ga dərmaḱ. ³² Na bəzatay ha məzlaḅ i Mbəlom a ndo

hay, Mbəlom dərmaƙ ma bəzatay ha məzlaḅ i wawa ŋgay a ndo hay tə wu nakə faya ma giye aye. Ma giye mahonok mabəzatay ha bay. ³³ Wawa ga hay, na ndziye tə nəkurom haladzay sa bay. Na ye fakuma abəra na, ka pəlumeye ga. Ane tuk na, wu nakə na tsikatay a bagwar i Yahuda hay aye na, na tsikakumeye anəke. “Təv nakə neŋ na diye a dəma aye na, ka slumeye faya mede a dəma bay.” ³⁴ Na tsikakumeye bazlam mapala eye wedeye. Bazlam mapala eye wedeye na, waray? Wudum bo nəte nəte mə walaŋ kurom. Andza neŋ nakə na wuda kurom aye na, kutoŋ wudum bo nəte nəte mə walaŋ kurom dərmaƙ. ³⁵ Tadə ka wudum bo nəte nəte mə walaŋ kurom na, ndo hay tebiye ta səriye ha nəkurom gawla ga hay.»

Piyer ma gwadiye: «Na sər Yesu bay»

Mata 26.31-35; Markus 14.27-31; Luka 22.31-34

³⁶ Simon Piyer a tsətsah faya, a gwaday: «Bəy Maduweŋ, ka diye na, a ŋgay?»

Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Anəke na, ka sliye faya məpeŋ bəzay a təv nakə na diye a dəma aye bay. Ane tuk na, həlay eye ma slaweye aza ka peŋeye bəzay.»

³⁷ Piyer a gwaday: «Bəy Maduweŋ, na sliye faya məpaka bəzay anəke bay na, hərwi mey? Neŋ maləva bo eye məvəle ha məsəfəre ga hərwi yak.»

³⁸ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Nəkar maləva bo məvəle ha məsəfəre yak hərwi ga ta dedek ŋgway daw? Na tsikakeye parakka, sər ha na, dzaguloƙ ma ta zlahiye na, ɓa ka gwad sik mahkar ka sər neŋ bay.»

14

Yesu na, tsəved i ndo hay mede a Mbəlom

¹ Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay: «Dərev mâ ye fakuma abəra bay. Dzalum ha ka Mbəlom ada dzalum ha ka neŋ dərmaƙ. ² Gay hay andaya haladzay mə gay i Bəba

ga. Tadə təv andaya bay na, haḅe na gwadəkumeye bədaw? Na diye na ta lambadəkumeye təv nakə ka ta ndzumeye mə dəma aye. ³ Na ye, na lambadəkumaw təv na, na maweye mata həle kurom ka təv ga, hərwi ada nəkurom dərmaƙ ka ndzumeye ma təv nakə neŋ mə dəma aye. ⁴ Nəkurom na, ka sərsum tsəved nakə a ye a təv nakə na diye a dəma aye.»

⁵ Tomas a gwaday: «Bəy ga, təv nakə ka diye a dəma aye na, nəmaa sər bay. Nəmaa sliye faya məsəre tsəved niye na, ma kəkay?»

⁶ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Neŋ na, tsəved, dedek ada sifa. Ndoweye ki yaw ta təv ga bay na, ma sliye faya mede ka təv i Bəba ga bay. ⁷ Tadə ka sərsum neŋ na, ka sərsumeye Bəba ga dərmaƙ. Kwa anəke ka sərsum na ka ŋgatumay.»

⁸ Filip a gwaday: «Bəy ga, damay ka Bəba yak tsa na, tsiy da may.»

⁹ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Na ndza ka təv kurom na, haladzay ada ka sər ga ha bay ŋgway huya daw Filip? Ndoweye kə ŋgeteŋ a neŋ na, a ŋgatay na, a Bəba ga. Ada ka gwad: “Damay ka Bəba yak” na, hərwi mey? ¹⁰ Neŋ ta Bəba ga, nəmay mandza eye nəte na, ka dzala ha təbədew? Bazlam neheye na tsikawakum a nəkurom tebiye na, ti yaw abəra mə neŋ dekdek bay. Na tsik na, i Bəba ga nakə nəmay mandza eye nəte aye. Maa ge məsler mə neŋ na, neŋgeye. ¹¹ Tadə na gwadəkum: “Neŋ ta Bəba, Bəba ga tə neŋ, nəmay nəte” na, dzalum ha faya. Dzalum ha ka məsler neheye na gawa aye kwa.

¹² «Ayaw! Neŋ faya na gwadəkumeye: Sərsum ha na, ndoweye kə dzala ha ka neŋ na, ma giye məsler neheye neŋ faya na giye dərmaƙ. Ma ta giye na, ma ziye neheye anəke aye, hərwi neŋ na, na diye ka təv i Bəba ga. ¹³ Ka tsətsahum kwa mey ta məzele ga na, na gakumeye na tebiye, hərwi ada neŋ Wawa i Mbəlom nā bəz ha məzlaḅ i Bəba. ¹⁴ Ka tsətsahum kwa mey ta məzele ga na, na vələkumeye.»

Yesu a gwad ma slaraweye Məsəfəre Tsədan̄ña eye

¹⁵ Yesu a gwadatay sa: «Tadə ka wudum ga na, ka rəhume ye ha gər a bazlam ga mapala eye. ¹⁶ Neñ, na geye amboh a Bəba ga mâ slarakumaw ndo mekeleñ mâ dzəna kurom hərwi ada mâ ndza huya ka təv kurom. ¹⁷ Ma slarakumaweye na, Məsəfəre nakə ma dākumeye ha dedek aye. Məndzibəra na, ma sliye faya məhute təbey hərwi kə ngatay bay, ma səriye na bay sa. Nəkurom na, ka sərume ye hərwi ma ndziye na, ka təv kurom ada ma ndziye huya mə nəkurom. ¹⁸ Hərwi niye, na gəriye kurom ha mahəkuromeye andza wur mətawak hay bay. Na maweye ka təv kurom. ¹⁹ Ma məndze tsekweñ na, ndo i məndzibəra hay ta ngeteñeye sa bay. Nəkurom na, ka ta ngatumeñeye hərwi neñ na ndziye ta sifa ga huya ada nəkurom dərmak ka ndzumeye ma sifa huya. ²⁰ Pat eye niye na, ka sərume ye neñ madzapa eye ta Bəba ga, nəkurom madzapa eye tə neñ ada neñ madzapa eye tə nəkurom.

²¹ «Ndowe ye kə pa na bazlam ga mapala eye a gər, ada ka rəhay ha gər na, neñge ye na, a wudə ga. Bəba ga ma wudiye na ndo nakə a wudə ga aye, neñ dərmak na wudiye na ada na bəzay ha bo ga.»

²² Gawla i Yesu andaya məzele ngay Yuda. Neñge ye na, Yudas Iskariyot bay. A gwaday a Yesu: «Bəy ga, ka bəziye ha bo a nəmay dekdek, ka bəziye ha bo a ndo i məndzibəra hay bay na, ma giye bo ma kəkay?»

²³ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Ndowe ye ka wudə ga na, ma rəhe ye ha gər a bazlam ga. Bəba ga ma wudiye na. Nəmaa deyewe ye ka təv ngay. Neñ ta Bəba nəmaa ndziye mə gay ngay. ²⁴ Ndo nakə a wudə ga bay aye na, ma rəhe ye ha gər a bazlam ga bay. Kā mətsum ha gər tə wu nakə na tsik aye bay. Wu nakə ka tsənum na tsik aye na, a yaw mə neñ bay. A yaw na, ka təv i Bəba ga neñge ye nakə a sləra ga ahaya aye. ²⁵ Na tsikakum

ka bo abəra bazlam nakay anəke na, hərwi neñ andaya ka təv kurom mba. ²⁶ Mazlambar Bəba ga ma slaraweye Məsəfəre Tsədan̄ña eye a bərəm ga, ma dzəniye kurom. Neñge ye na, ma tətikakumeye wu hay tebiye ada bazlam ga nehe ye na tsikawakum aye na, mâ makum ahaya a gər tebiye.

²⁷ «Anəke na diye gwa na, na vəlakumeye məndze zay a dərev kurom. Məndze nakə dərev kurom ma ndziye zay aye na, na vəlakumeye andza i məndzibəra bay. Dərev mâ ye fakuma abəra bay. Kā dzədzarum bay. ²⁸ Ba ka tsənum, na gwadakum: Na diye gwa. Ane tuk na, na maweye ka təv kurom. Tadə ka wudum ga na, ka ngwasumeye hərwi na diye na, ka təv i Bəba ga. Bəba ga, neñge ye na, bagwar eye a ze ga.

²⁹ «Wu nehe ye ta ndislew zuk bay. Na tsikakum ka bo abəra anəke na, hərwi ada aza ta ndislew na, kâ dzalum ha ka wu nehe ye na tsikakum aye. ³⁰ Na ta tsikakumeye wuray andaya haladzay sa bay. Na tsikakumeye wuray haladzay sa bay na, hərwi me y? Hərwi bəy i ndo i məndzibəra hay faya ma deyewe ye. Ane tuk na, gədan̄ ngay andaya kwa tsekweñ mələve ga bay. ³¹ Ane tuk na, ndo i məndzibəra hay tâ sər ha na, na wudə Bəba ga ada neñ faya na giye andza nakə Bəba a gwedeñ ge aye.

«Anəke na, lətsum takwa abəra kanan̄!»

15

Yesu na, dərizl i gərdaf

¹ Yesu a gwadatay a gawla ngay hay sa: «Neñ na, andza dərizl i gərdaf dedek eye. Bəba ga na, a təra andza ndo i guvah. ² Hawal nehe ye tə wa bay aye na, ma dəsiye tay ha. Hawal nehe ye tə wa aye na, ma kəkaliye fataya abəra hərwi ada tâ wa hohway haladzay. ³ Wu nehe ye na tətikakum aye na, ka təra kurom ha tsədan̄ña, andza dərizl i gərdaf nakə ta kəkəl na aye. ⁴ Ndzum na, madzapa eye ka neñ andza neñ nakə madzapa eye tə nəkurom aye. Hawal kə ge neñge ye ka

dərizl ɲgay eye bay na, ma sliye faya məwe ka gər bo ɲgay bay, mâ ndza ka dərizl ɲgay. Andza niye, nəkurom ka dzapum tə neɲ bay na, ka mbumeye faya məge wuray lele eye bay.»

⁵ Yesu a gwadətay sa: Neɲ na, andza dərizl i gərdaf, nəkurom hawal eye hay. Ndoweye kə dzapa tə neɲ ada na dzapa ta neɲgeye na, ma wiye hohway haladzay andza dərizl i gərdaf. Hərwi ze neɲ na, ka slumeye məge wuray lele eye bay. ⁶ Ndoweye kə dzapa tə neɲ bay na, Mbəlom ma kərahiye na. Ma təriye andza hawal i dərizl i gərdaf nakə tə dəs faya abəra aye. Ta kaliye ha ada ma kuliye. Kə kula na, ta hayay gər ada ta dziye a ako, ma təmiye.

⁷ «Tadə ka ndzum nəkurom madzapa eye ka neɲ ada ka pum na bazlam ga a dərev na, tsətsahum wu nakə a sakum aye, ka hutumeye. ⁸ Tadə faya ka gumeye ɲgwalak huya na, faya ka bəzumatay ha a ndo hay, nəkurom gawla ga hay. Kə ge andza niye na, ndo hay ta zambadəye a Bəba ga.

⁹ «Na wudə kurom andza nakə Bəba a wudə ga aye. Ndzum huya madzapa eye ka neɲ ada ka sərume ye ha na, na wudə kurom. ¹⁰ Tadə ka rəhumay ha gər a bazlam ga mapala eye na, ka ndzumeye nəkurom madzapa eye ka neɲ ada ka sərume ye ha na wudə kurom huya, andza neɲ nakə na rəhay ha gər a bazlam i Bəba ga mapala eye ada neɲ madzapa eye tə neɲgeye ada na sər ha a wudə ga huya. ¹¹ Na tsikakum wu neheye na, hərwi ada dərev kurom mâ ɲgwasə andza neɲ nakə dərev ga maɲgwasə eye dərma k. Andza niye məɲgwese ma rahiye a dərev kurom lele.

¹² «Bazlam ga nakə na tsikakumeye na, waray? Bazlam nakə na tsikakumeye na, wudum bo nəte nəte mə walaɲ kurom andza neɲ nakə na wudə kurom aye. ¹³ Ndoweye kə dze ha məsəfəre ɲgay hərwi dzam ɲgay hay na, mawudə bo maze niye na, andaya sa bay. ¹⁴ Tadə ka gum wu nakə

na gwadum gum aye na, nəkurom dzam ga hay. ¹⁵ Na zalakumeye ndo i məsler ga hay sa bay hərwi ndo i məsler na, a sər wu nakə ndo i gay ɲgay ma giye bay. Duh na zalakumeye dzam ga hay hərwi na dəkum ha wu nakə Bəba a dən ha aye tebiye. ¹⁶ Nəkurom ka zlum ga bay. Duh maa pala kurom na, neɲ hərwi ada kâ pumeɲ bəzay. Na slər kurom ha dərma k, kâ yum mata ge wu nakə lele eye ada wu niye lele eye ma ndziye huya. Andza niye, ka tsətsahum wu hay tebiye ta məzele ga na, Bəba ga ma vəlakumeye. ¹⁷ Wu nakə na tsikakumeye anəke aye na, wudum bo nəte nəte mə walaɲ kurom.»

Ndo i məndzibəra hay ta nateye dərə a gawla i Yesu hay

¹⁸ Yesu a gwadətay sa: «Tadə ndo i məndzibəra ta nakum dərə na, sər um ha ɓa kurre tə nay dərə na, a neɲ. ¹⁹ Tadə nəkurom ndo i məndzibəra hay na, ta wudiye kurom hərwi nəkurom ndo tay hay. Ane tuk na, ka təra andza niye bay. Na pala kurom abəra mə walaɲ tay. Nəkurom ka tər um ndo tay hay sa bay. Tə nakum dərə na, hərwi nakə nəkurom ndo tay hay sa bay aye.

²⁰ «Kâ mətsum ha gər tə bazlam nakə na tsikakum aye bay. Na gwad ndo i məsler na, a ze ndo i gay ɲgay bay. A seɲ məgwadəkum na, tadə ta geɲ dərətsətseh na, ta gakumeye dərətsətseh a nəkurom dərma k. Ndo neheye ta rəhay ha gər a bazlam ga aye na, ta dzaliye i kurom dərma k. ²¹ Dərətsətseh nakə ta gakumeye na, hərwi nakə nəkurom gawla ga hay aye. Tə ge andza niye na, hərwi tə sər ndo nakə a sləra ga ahaya aye bay.

²² «Tadə na yaw na tsikatay bazlam i Mbəlom bay na, sariya ma gəsiye tay ha hərwi mezeleme tay bay. Ane tuk na, anəke na yaw, na tsikatay. Anəke ta sliye faya mətsike “nəmaa sər mezeleme bay” na, ta sliye faya bay. ²³ Ndoweye kə neɲ dərə na, a nay dərə a Bəba ga dərma k. ²⁴ Tadə ɓa na mbərəm məge məsler neheye ndəray

dada kə ge bay aye na, haḃe Mbəlom ma gəsiye tay ha a sariya ŋgay bay. Azlakwa anəke na, ta ŋgatay a məsler ga hay ada faya ta namay dāre ta bəba ga. ²⁵ Ane tuk na, a ge andza niye na, hərwi ada mā təra andza nakə ndo tay hay ta watsa mə Derewel i Mbəlom aye. Tə watsa, tə gwad: “Tə neŋ dāre na, kəriye bəna na ge mənese bay.*”»

²⁶ Yesu a gwadatay sa: «Ndo nakə ma deyeweye madzəne kurom aye na, ma deyeweye. Ma deyeweye na, mə həlay i Bəba ga. Na ye ka təv i Bəba ga na, na slərakumaweye. Ndowneye niye na, Məsəfəre Tsədaŋŋa aye. Neŋgeye ma dāteye ha dedek a ndo hay. Ki yaw na, ma tsikiye ka neŋ. ²⁷ Nəkurom dərma ka ta tsikumeye ka neŋ hərwi ahəl nakə na dazlay a məsler aye na, nəkurom tə neŋ hus bəgom.»

16

¹ «Na tsikakum wu neheye ka bo abəra anəke na, hərwi ada kə gərūm ha mādzele ka neŋ bay. ² Ta ta həhara kurom ahaya abəra mə gay i maduwule me. Həlay eye ma deyeweye, ndo hay ta kədiye kurom, ada ta dzaliye mə gər tay na: “Nəmaa ge na, wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye.” ³ Ta giye andza niye na, hərwi nətəye tə sər Bəba ga bay ada tə sər neŋ bay. ⁴ Na tsikakum ka bo abəra anəke na, hərwi ada ahəl nakə faya ta gakumeye andza niye na, bazlam nakə na tsikakum aye mā makumaw a gər.»

Məsler nakə Məsəfəre Tsədaŋŋa ma giye

Yesu a gwadatay sa: «Na tsikakum kurre bay na, hərwi neŋ ka təv kurom mba. ⁵ Anəke na, na miye gwa ka təv i ndo nakə a sləra ga ahaya aye. Ndəray kwa nətə mə walaŋ kurom ma tsətsahiye təv ga nakə na diye a dāma aye bay. ⁶ Ane tuk na, ma ndalakumeye haladzay hərwi nakə na gwadəkum na, na diye gwa aye. ⁷ Ayaw! Sərum ha lele, na ye fakuma

abəra dūh i kurom na, lele. Andza niye tadə na ye gwa bay na, ndo nakə ma deyeweye mata dzəne kurom aye na, ma deyeweye sa bay. Ane tuk na, na ye na, na sləra ahaya.

⁸ «Ki yaw na, ma bəzatay ha a ndo i məndzibəra hay na, nətəye faya ta giye mezeleme, ma bəzatay ha tsəved nakə dedek aye, ada ma bəzatay ha sariya i Mbəlom nakə ma ta giye. ⁹ Mezeleme nakə ma bəzatay ha aye, a dā ha na, nətəye ta dzala ga ha bay. ¹⁰ Ta səriye ha tsəved nakə dedek eye na, tsəved məpeŋ bəzay a neŋ hərwi na miye ka təv i Bəba ga. Ka ta ŋgatumeŋeye sa bay. ¹¹ A bəzatay ha sariya na, hərwi ɓa Mbəlom kə gəs bəy i məndzibəra nakay a sariya.»

¹² Yesu a gwadatay sa: «Wu neheye na tsikakum zuk bay aye na, andaya haladzay. Ane tuk na, na tsikakum anəke na, ka slumeye faya mətsəne bay. ¹³ Məsəfəre niye ma dāteye ha tsəved i dedek a ndo hay. Ki yaw na, ma dākumeye ha tsəved niye dedek eye tebiye. Ma ta tsikiye na, ka gər bo ŋgay bay. Ane tuk na, ma ta tsikiye na, wu nakə a tsənew ka Mbəlom aye. Ma dākumeye ha wu nakə ma giye bo kame aye. ¹⁴ Ndo hay ta dəsleŋeye ha gər hərwi ŋgay. Hərwi wu neheye ma dākumeye ha aye na, ti yaw abəra mə neŋ. ¹⁵ Wu neheye mə həlay i Bəba ga tebiye na, i ga dərma. Hərwi niye na gwadəkum na, wu nakə Məsəfəre ma ta dākumeye ha aye na, ma deyeweye abəra na, mə neŋ.»

Gawla i Yesu hay ta ŋgwasiye haladzay

¹⁶ Yesu a gwadatay: «Məndze tsekwen na, ka ŋgatumeŋeye sa bay. Ada məndze tsekwen na, ka ŋgatumeŋeye sa.»

¹⁷ Siye hay mə walaŋ i gawla ŋgay hay tə tsəne andza niye na, tə gwad mə walaŋ tay: «A say məgwede na, kəkay? A gwad: “Məndze tsekwen na, ka ŋgatumeŋeye sa bay ada məndze tsekwen na, ka ŋgatumeŋeye sa.” Ada a gwadəkway sa na: “Ka ŋgatumeŋeye

* 15:25 Dəmes hay 35.19; 69.5.

sa bay, hārwi na miye ka tāv i Bāba” na, hārwi mey? ¹⁸ “Māndze tsekweŋ” niye a tsik aye na, andza mægweđe mey? Ka sarakwa wu nakə a say mətšike aye bay.»

¹⁹ Yesu a sər ha a satay a gawla ŋgay hay matsətsehe faya bazlam. A gwadətay: «Ka tsikum mə walaŋ kurom na, ka bazlam nakə na gwad “māndze tsekweŋ na, ka ŋgatumeŋeye sa bay ada māndze tsekweŋ na, ka ŋgatumeŋeye sa” daw?»

²⁰ «Ayaw! Sərum ha na, ka ta tuwumeye, ka wudumeye ka bo haladzay. Ndo i māndzibəra hay na, ta ŋgwasiye. Dərev ma ndalakumeye haladzay, ane tuk na, dəretsətseh kurom ma təriye məŋgwese. ²¹ Ma giye na, andza məwe wawa nakə a dazlay a ŋgwas aye. Ahəl nakə wawa a dazlay a ŋgwas aye na, dərev a ndalay hārwi dəretsətseh. Ane tuk na, kə wa na wawa tsiy na, ma mətšiy ha gər tə dəretsətseh. Ma ŋgwasiye hārwi wawa nakə a wa, a yaw ka māndzibəra aye. ²² Andza niye nəkurom mə dəretsətseh anəke dərmak. Ane tuk na, na ta ŋgatakumeye, ka ta ŋgwasumeye haladzay, ndəray ma sliye faya mabuwe fakuma abəra məŋgwese niye bay.

²³ «Pat eye niye na, ka ta tsətsahumeye fagaya sa bay. Sərum ha na, kwa mey ka tsətsahum ta məzele ga na, Bāba ma vələkumeye. ²⁴ Hus anəke ka tsətsahum wuray ta məzele ga zuk bay. Tsətsahum, ka hutumeye ada məŋgwese ma rahiye a dərev kurom lele.»

Yesu a ŋgwasa ka māndzibəra

²⁵ Yesu a gwadətay: «Na tsikakum wu neheye tebiye na, ta dzeke. Həlay eye ma deyeweye, na tsikakumeye ta dzeke sa bay. Ane tuk na, na ta tsikakumeye ka gər i Bāba ga parakka. ²⁶ Pat eye niye na, ka tsətsahumeye wu hay ka Bāba ga ta məzele ga. Agəla ka gwadumeye na, na ta tsətsahiye faya wu hārwi kurom. A’ay! Bo kurom eye ka tsətsahumeye tə bazlam kurom.

²⁷ Bāba, bo ŋgay eye a wudə kurom. A wudə kurom na, hārwi nəkurom ka wudum ga ada ka dzalum ha neŋ na yaw na, abəra ka tāv i Mbəlom. ²⁸ Na yaw na, ma tāv i Bāba ga ada na yaw ka māndzibəra. Anəke na, na gəriye ha māndzibəra, na miye ka tāv i Bāba ga.»

²⁹ Gawla ŋgay hay tə gwadətay: «Yawa! Anəke faya ka tsik me na, parakka tuk. Ka tsik ta dzeke sa bay. ³⁰ Anəke nəmaa sər ha, ka sər wu hay tebiye. Ndo ma ta tsətsahiye fakaya bazlam na, ɓa ka sər tsiy. Hārwi niye nəmaa dzala kar ha, nəmaa sər ka yaw na, abəra ka tāv i Mbəlom dedek.»

³¹ Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «Ka dzalum ha na, anəke daw? ³² Pat eye ma deyeweye, ɓa ka mbərəm madayaw tsiy. Pat eye niye na, ka ŋgənumeye gər kweye kweye kwa way ma miye a mətəgay ŋgay. Ka gərumeŋeye ga ha mahəgeye. A’ay! Ta dedek na, neŋ mahəgeye bay. Bāba ga, neŋgeye tə neŋ.

³³ «Na tsikakum wu neheye kurre ada nəkurom neheye madzapa eye tə neŋ aye na, hārwi ada kâ ndzum zay. Ka māndzibəra na, ka gumeye dəretsətseh. Ane tuk na, dərev mâ ye fakuma abəra bay, hārwi neŋ na, na ŋgwasa ka māndzibəra.»

17

Yesu a duwulay me a Mbəlom hārwi gawla ŋgay hay

¹ Yesu a tsikatay ka bo abəra bazlam niye na, a zəba dəre a mbəlom, a gwad: «Bāba ga, i ga na, həlay eye kə husaw tuk. Bəzatay ha məzlaɓ ga a ndo hay ada neŋ wawa yak nâ bəzatay ha məzlaɓ yak dərmak. ² Nəkar na, ka vələŋ gədaŋ ka gər i ndo hay tebiye hārwi ada nâ vələtay sifa nakə ma ndəviye bay aye a ndo neheye ka vələŋ tay naha a həlay aye. ³ Sifa niye ma ndəviye bay aye na, andza mægweđe ta sər kar ha, nəkar na, Mbəlom dedek eye nətə ŋgweŋ, ada ta sər neŋ Yesu Kəriste nakə ka sləratayaw aye.

⁴ «Ahəl nakə neŋ ka məndzibəra aye na, na da ha məzlaḅ yak a ndo hay, hərwi na ndəv ha məsler nakə ka sləra ga ahaya faya məge aye. ⁵ Anəke na, Bəba ga, vəleŋ məzlaḅ ka dərə yak andza məzlaḅ ga ahəl nakə nəmay salamay, məndzibəra andaya zuk bay aye.

⁶ «Ndo neheye ka pala tay ha abəra ka məndzibəra aye ada ka vəleŋ tay ha a həlay ga aye, tə sər kar ha na, hərwi ga. Nəteye tebiye na, i yak hay ada ka vəleŋ tay ha a həlay ga. Nəteye faya ta rəhay ha gər a bazlam yak. ⁷ Tə sər ha wu neheye ka vəleŋ tebiye aye na, a yaw mə nəkar. ⁸ Bəna na tsikatay bazlam nakə ka gwedeŋ tsikatay aye. Ta təma lele. Ta sər ha ta dedek na yaw na, abəra ma nəkar. Ada ta dzala ha maa sləra ga ahaya na, nəkar.

⁹ «Na dūwulakeye naha me hərwi tay, bəna hərwi ndo i məndzibəra hay bay. Na dūwulakeye naha me na, hərwi ndo neheye ka vəleŋ tay ha aye. Nəteye na, ndo yak hay. ¹⁰ Ndo ga hay na, ndo yak hay dərmaḱ, ada ndo yak hay na, ndo ga hay. Nəteye ta dətay ha məzlaḅ ga a ndo hay. ¹¹ Anəke na, na miye naha ka təv yak. Na gəriye ha məndzibəra, nəteye ta ndziye ka məndzibəra. Bəba ga, nəkar nakə tsədaŋŋa eye, tsəpa tay ha ta gədaŋ yak nakə ka vəleŋ aye. Tsəpa tay ha hərwi ada tā təra madzapa eye nəteye andza nəkar tə neŋ, nəmay madzapa eye nəte. ¹² Ahəl nakə nəmaa ndzawa huya dziye na, neŋ na tsəpawa tay ha. Na tsəpawa tay ha ta gədaŋ yak nakə ka vəleŋ aye. Na tsəpa tay lele, ndəray kwa nəte kə dze bay. Maa dze na, ndo nakə tə watsa faya mə Derewel i Mbəlom tə gwad ma ta dziye a ako nakə ma mbatiye bay aye.

¹³ «Anəke na, na diye naha ka təv yak. Na tsik andza niye na, ahəl nakə neŋ ka məndzibəra mba aye hərwi ada mənḡwese ga mâ rah a dərəv tay. ¹⁴ Na tsikatay bazlam yak nakə ka gwedeŋ tsikatay aye. Ane tuk na, ndo i məndzibəra hay faya ta natay dərə hərwi nəteye na, ndo tay hay bay andza neŋ nakə neŋ ndo

tay bay aye. ¹⁵ Na dūwulakeye naha me na, hərwi nakə kâ həl tay naha abəra ka məndzibəra aye bay. Duh na dūwulakeye naha me na, tsəpa tay ha hərwi ada Fakalaw mâ gatay wuray bay. ¹⁶ Hərwi nəteye na, ndo i məndzibəra hay bay andza neŋ nakə ndo i məndzibəra bay aye.

¹⁷ «Bəzatay ha dedek hərwi ada tā təra kətsek tebiye i yak hay. Hərwi bazlam yak na, dedek. ¹⁸ Andza nəkar nakə ka sləra ga ahaya ka məndzibəra aye na, neŋ kənaŋ dərmaḱ faya na sləriye tay ka məndzibəra ka məge məsler. ¹⁹ Na vəlaka ha bo ga tebiye hərwi tay hərwi ada nəteye tebiye tā təra ndo yak hay.

²⁰ «Na dūwulakeye naha me na, hərwi nəteye dekdek tsa bay. Na dūwulakeye naha me hərwi ndo neheye ta piye zləm ka bazlam tay ada aza ta dzaliye ha ka neŋ. ²¹ Na dūwulakeye naha me hərwi ada nəteye tebiye tā təra nəte. Bəba, tā ndza madzapa eye tə nəmay andza nəkar nakə madzapa eye tə neŋ aye ada neŋ madzapa eye tə nəkar aye. Tā təra na, nəte madzapa eye tə nəmay hərwi ada ndo i məndzibəra hay tā dzala ha maa sləra ga ahaya na, nəkar. ²² Na vəlatay məzlaḅ nakə ka vəleŋ aye hərwi ada tā təra nəte andza nəkar tə neŋ, nəmay nəte. ²³ Neŋ madzapa eye ta nəteye andza nəkar nakə madzapa eye tə neŋ aye hərwi ada tā təra nəte, ada ndo i məndzibəra hay tā sər na, nəkar ka sləra ga ahaya ada ka wudā tay ha andza nakə ka wudā neŋ aye.

²⁴ «Bəba, a seŋ na, ndo neheye ka vəleŋ tay ha a həlay aye na, ta ndziye ma təv nakə na ta ndziye mə dəma aye dərmaḱ hərwi ada tā ŋgatay a məzlaḅ ga. Ka wudā ga na, kwa ahəl nakə məndzibəra andaya zuk bay aye ada hərwi niye ka vəleŋ məzlaḅ aye.

²⁵ «Bəba ga nəkar na, ndo i dedek. Ndo i məndzibəra hay tə sər kar ha bay. Ane tuk na, neŋ na sər kar ha ada ndo neheye mə həlay ga aye tə sər maa sləra ga ahaya na, nəkar. ²⁶ Tə

sər kar ha na, hərwi ga ada ta səriye kar ha hərwi ga dərma hərwi ada tâ wuḍa siye i ndo mekenɛ eye hay andza nakə ka wuḍa ga aye ada neɛ dərma nâ ndza mə dərev tay.»

18

Tə gəs na Yesu

Mata 26.47-56; Markus 14.43-50; Luka 22.47-53

¹ Yesu a ndəv ha maḍuwulay naha me a Mbəlom na, a həl bo ta gawla hay, ti ye a diye i magayam wuray tə zalay Sedron. Ka təv aye niye na, dədan andaya ta zəv a dəma gərdaf hay. Tsa na, ti ye a dəma ta gawla ngay hay. ² Yudas ndo nakə a ge ḍaf ka Yesu aye a sər təv eye niye. A sər na, hərwi Yesu ta gawla ngay hay ti yawa a dəma.

³ Yudas a ye a dədan niye ta sidzew i Roma hay, tə siye i sidzew neheye ta tsəpawa gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Maa slər tay naha na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ada ta Farisa hay. Ti ye na, tə wu i həlay hay, ta lalam tay hay ada siye ta dəv ako. Maa həl tay naha na, Yudas.

⁴ Azlakwa bay Yesu na, 6a kə sər wu nakə ma ta giye bo tə neɛgeye. Mazlambar faya ta ndisliye naha ka təv tay na, Yesu a həndzəḍ naha ka təv tay. A tsətsah fataya, a gwadətay: «Ka pəlum way?»

⁵ Ta mbəḍay faya, tə gwadətay: «Nəmaa pəla Yesu ndo i Nazaret.»

Yesu a gwadətay: «Yesu na, neɛ eye.»

Yudas ndo nakə a gatay ḍaf ka Yesu aye malətsa eye ka təv i sidzew niye hay.

⁶ Tə tsəne i Yesu nakə a gwadətay: «Yesu na, neɛ eye» ta ma ta dəba, tə ḍəḍ ka dala tolololo.

⁷ Yesu a tsətsah fataya sa, a gwadətay: «Ka pəlum way?»

Tə gwadətay: «Yesu ndo i Nazaret.»

⁸ Yesu a mbəḍatay faya, a gwadətay: «Ba na gwadəkum Yesu na, neɛ tsiy. Təḍə ka pəlum neɛ na, gərurum tay ha siye i ndo hay, tâ ye wu tay.»

⁹ Andza niye, wu nakə Yesu a tsik aye na, ma giye bo andza nakə a tsik aye. A gwadətay: «Bəba, ndo neheye ka vələɛ tay ha a həlay aye na, kwa nəte kə dze fagaya abəra bay.»

¹⁰ Simon Piyer na, maslalam andaya faya. A ngwadaw maslalam ngay niye a fay ha a ndo i məsler i bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom. A ḍəsay na zləm i həlay i mənday fats ka dala. Ndo i məsler niye tə zalay na, Malkus.

¹¹ Ane tuk na, Yesu a gwadətay a Piyer: «Ma ha maslalam yak a gay ngay eye. Dəretsətseh nakə Bəba a vələɛ aye na, na siye bəḍaw?»

¹² Sidzew niye hay ta bəy tay ada ta ndo neheye ta tsəpawa gay i mədəslay ha gər a Mbəlom aye, tə gəs na Yesu. Tsa na, tə dzawa na.

Sidzew hay tiye ha Yesu a gay i Han

¹³ Tə lah mede ha Yesu na, a gay i Han təḍay. Han na, neɛgeye mese i Kayif. Anəke ka viye niye na, Kayif neɛgeye bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom. ¹⁴ Kayif na, ndo nakə a gwadətay a bagwar i Yahuda hay: «Tə bəmalə nakə ndo hay tebiye ta dziye na, ngama ndo nəte m̄a m̄at.»

Piyer a ḍay bərakəzan a Yesu

Mata 26.69-70; Markus 14.66-68; Luka 22.55-57

¹⁵ Simon Piyer ta gawla i Yesu neɛgeḍ nəte ta zəngal na Yesu. Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom a sər na gawla i Yesu niye neɛgeḍ eye. Hərwi niye neɛgeye na, ti ye a dalamətagay i bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom tə Yesu sala-may. ¹⁶ Ane tuk na, Piyer neɛgeye na, a ndza ma bəra, sləp ka həlay i m̄ageḍ i dalamətagay niye. Gawla i Yesu niye bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom a sər na aye na, a maw. A yaw ka təv i dem nakə faya ma tsəpiye m̄ageḍ aye a tsikay me a dem niye hərwi ada m̄a vəlay tsəved a Piyer. Piyer a fələkwa a dalamətagay tuk.

¹⁷ Ahəl nakə faya ta diye na, ngwas nakə a gawa məsler mə gay i ndo məvəlaway wu a Mbəlom aye, a

gwaday a Piyer: «Nəkar na, gawla i ndo nakay dərmaḱ ba?»

Piyer a mbəday faya a gwaday: «A'ay neḱ na, gawla ḱgay bay!»

¹⁸ Mətasl a ge haladzay. Hərwi niye ndo i məsler hay ta ndo neheye ta tsəpawa gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ta vat ako. Nəteye mandza eye faya. Piyer neḱgeye mandza eye ka ako niye dərmaḱ ta nəteye dziye.

Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom a tsətsah ka Yesu

Mata 26.59-66; Markus 14.55-64; Luka 22.66-71

¹⁹ Ma dəba aye na, bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom a tsətsah ka Yesu ka gər i gawla ḱgay hay ada ka matətike ḱgay nakə a tətikawa aye.

²⁰ Yesu a mbəday faya a gwaday: «Na tsikawatay bazlam parakka kame i ndo hay tebiye. Na tətikawatay a ndo hay na, mə gay i maḱuwule me ada mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ma təv nakə Yahuda hay tə hayawa gər a dəma aye. Na tsik wuray dāda ta məkal bay. ²¹ Ada ka tsətsahiye fagaya bazlam na, hərwi meḱ? Wu nakə na tsikawa aye na, tsətsah ka ndo neheye tə tsəne aye. Nəteye na, tə sər wu nakə na tsik aye.»

²² Yesu a tsik andza niye na, kwayaḱḱa ndo nəte mə walaḱ i ndo matsəpe gay i mədəslay ha gər a Mbəlom a fay a Yesu. A gwaday: «Ta mbəḱaway ka bazlam a bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom na, andza niye ḱaw?»

²³ Yesu a gwaday a ndo niye: «Kə ge na tsik wu nakə lele bay aye na, ḱa ha wu nakə na tsik lele bay aye. Tadə na tsik lele na, ka kəḱ ga hərwi meḱ?»

²⁴ Tsa na, Han a slər ha Yesu a gay i Kayif bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom. Ti ye ha Yesu na, madzawa eye huya.

Piyer a ḱay bərakəzaḱ a Yesu sa
Mata 26.71-75; Markus 14.69-72; Luka 22.58-62

²⁵ Ahəl nakə ti ye ha Yesu a gay i Kayif aye na, Piyer neḱgeye ma dalamətayay, mandza eye ka ako. Ta

tsətsah faya, tə gwaday: «Nəkar na, gawla i ndo nakay dərmaḱ bəḱaw?»

Piyer a ḱay bərakəzaḱ a Yesu, a gwad: «A'ay, neḱ gawla ḱgay bay!»

²⁶ Ndo mə walaḱ i ndo i məsler i bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom andaya ka təv eye niye. Ndoweḱ niye na, gwala i ndo nakə Piyer a ḱas faya abəra zləm ahəl nakə tə gəs na Yesu aye. A gwaday: «Nəkar na, gawla ḱgay. Na ḱgataka nəkurom tə Yesu ma ḱədaḱ bəḱaw?»

²⁷ Ane tuk na, Piyer a ḱay bərakəzaḱ a Yesu sa, a gwaday: «A'ay, neḱ bay!»

Piyer a ndəv ha mətsike andza niye na, kwayaḱḱa dzagulok a zlaḱa.

Yesu kame i Pilat
Mata 27.1-2,11-14; Markus 15.1-5; Luka 23.1-5

²⁸ Dəre a tsada pərlik i mekedə na, tə ma ahaya Yesu abəra mə gay i Kayif. Ti ye ha a gay i Pilat ndo i sik i bəy i Roma hay. Ane tuk na, bəy i Yahuda hay ta fələkwa a gay i Pilat bay. Ti ye a ḱəma bay na, hərwi a satay məndze tsəḱaḱḱa ada ta sliye faya mənde wu mənday i Pak.

²⁹ Hərwi niye Pilat ndo i sik i bəy i Roma hay, a yaw abəra mə gay. A yaw ka təv tay, a tsətsah fataya, a gwadatay: «Ka gəsəm ahaya ndo nakay na, a gakum meḱ?»

³⁰ Ta mbəday faya, tə gwaday: «Tadə kə ge mənese bay na, nəmaa gəsaka ahaya ḱaw?»

³¹ Hərwi niye Pilat a mbəḱatay faya, a gwadatay: «Kə ge andza niye na, bo kurom eye dum ha ta gumay sariya andza nakə bazlam kurom mapala eye a tsikakum aye.»

Ta mbəday faya, tə gwaday: «Nəmay na, tsəved may andaya məge sariya i məkədə ndo bay.»

³² Andza nakay bazlam nakə Yesu a tsik ahəl niye a ge bo aye. Ba kə ḱa ha məməte ḱgay nakə ma ta mətiye.

³³ Pilat a mbəḱa gər a gay. A ye naha a zalayaw a Yesu, a tsətsah faya, a gwaday: «Nəkar na, bəy i Yahuda hay dedek ḱaw?»

³⁴ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Ka tsik andza niye na, bo yak eye

ka dzala tsukudu, siye i ndo hay tɔ tsikaka daw?»

³⁵ Pilat a gwadɔy: «Ka tsikenj andza niye na, neŋ Yahuda hay tɔdew? Maa gɛsa kar ahaya na, ndo yak hay ta bagwar hay i ndo neheye tɔ vɛlaway wu a Mbɛlom aye bɛna neŋ tɔdew? Tɔ gɛsa kar ahaya na, ka ge na, mey?»

³⁶ Yesu a mbɛdɔy faya, a gwadɔy: «Bɛy ga na, ka mɛndzibɛra nakay bay. Tadɛ bɛy ga ka mɛndzibɛra nakay na, ndo i mɛsler ga hay ta giye vɛram hɛrwi ada ndɛray mɔ gɛs ga mɛvɛlay ga ha a bɛy i Yahuda hay bay. Ane tuk na, bɛy ga na, ka mɛndzibɛra nakay bay.»

³⁷ Pilat a gwadɔy: «Azlakwa nɛkar na, bɛy daw?»

Yesu a gwadɔy: «Maa tsik na, nɛkar. Neŋ bɛy dedɛk. Tɔ wa ga, na yaw ka mɛndzibɛra na, ka mɛdɛ ha dedɛk. Ndo neheye tɔ sɛr dedɛk aye na, ta tɛmiye bazlam ga.»

³⁸ Pilat a gwadɔy a Yesu: «Dedɛk na, wuye mey?»

Tɔ gay sariya a Yesu i mɛkɛdɛ

Mata 27.15-31; Markus 15.6-20; Luka 23.13-25

Pilat a tsik bazlam ŋgay niye na, a yaw abɛra mɛ gay sa. A ye ka tɛv i bɛy i Yahuda niye hay ma bɛra aye. A gwadɔy: «Neŋ na, na huta faya abɛra mɛnese bay. ³⁹ Ane tuk na, a say a kule kurom, nɔ gɛrakum ha ndo i dangay nɛte hɛrwi magurlom i Pak. A sakum nɔ gɛrakum ha na, bɛy i Yahuda hay daw?»

⁴⁰ Tɔ tsɛne andza niye na, ta wuda ta magala, tɔ gwadɔy: «Gɛramay ha na, Barabas bɛna neŋgeye bay!»

Azlakwa Barabas na, ndo i galak duh.

19

¹ Pilat a vɛlatay tsɛved a sidzew hay tɔ gɛs na Yesu ada tɔ ndaɛa na ta mandalaɛa. ² Sidzew hay tɔ dɛsaw dak tɔ slapa na ka bo, ta pay a gɛr a Yesu andza dzagwa i bɛy. Tɔ kalay ka bo peteked ndozza eye. ³ Tsa na, ta hɛndzɛd naha ka tɛv ŋgay, tɔ gwadɔy:

«Zay daw, bɛy i Yahuda hay!» Tɔ fay ka maholom.

⁴ Pilat a yaw abɛra mɛ gay sa, a gwadɔy a ndo hay: «Tsɛnum tɔday! Na gɛsakuma ahaya Yesu abɛra. Sɛrum ha neŋ na, na huta faya abɛra mɛnese bay.»

⁵ Tɔ gɛsa ahaya Yesu abɛra tuk. Dzagwa i dak mɛ gɛr ada peteked ka bo ndozza. Pilat a gwadɔy: «Ndo nakay na, anan!»

⁶ Bagwar hay i ndo neheye tɔ vɛlaway wu a Mbɛlom aye ta ndo matsɛpe gay i mɛdɛslay ha gɛr a Mbɛlom hay tɔ ŋgatay a Yesu na, tɔ pa bo ka mawude ta magala. Tɔ gwadɔy: «Dar na ka mayako mazlɛmbada eye! Dar na ka mayako mazlɛmbada eye!»

Ane tuk na, Pilat a gwadɔy: «Bo kurom eye gɛsum na ada kɔ yum kɔ darum na ka mayako mazlɛmbada eye. Neŋ na, na huta faya mɛnese bay.»

⁷ Bɛy i Yahuda hay ta mbɛdɔy naha faya, tɔ gwadɔy: «Nɛmay na, bazlam may mapala eye andaya, ada andza bazlam may mapala eye a tsik na, kutonj mɛkɛdɛ na, hɛrwi a gwadɔy: «Neŋ na, Wawa i Mbɛlom.»»

⁸ Pilat a tsɛne bazlam tay neheye faya ta tsikiye na, a dzɛdzar haladzay. ⁹ A falɛkwa a gay sa, a ye naha a tsɛtsah ka Yesu, a gwadɔy: «Ka yaw na, mɛngay?»

Ane tuk na, Yesu ka mbɛdɔy faya bay.

¹⁰ Andza niye Pilat a gwadɔy: «A saka mɛtsikenj me a neŋ bɛdaw? Neŋ na, gɛdanj ga andaya mɛgɛr kar ha ada gɛdanj ga andaya madere kar ka mayako mazlɛmbada eye na, ka sɛr tɛbɛdew?»

¹¹ Yesu a mbɛdɔy faya, a gwadɔy: «Kɔ ge Mbɛlom kɔ vɛlaka ga ha a hɛlay bay na, ka sliye faya mɛgenj wuray kwa tsekwenj bay tebiye. Hɛrwi niye ndo mɛgɛsa ga ahaya mɛvɛlaka ga ha a hɛlay na, mɛnese ŋgay a ze i yak.»

¹² Ka tɛv eye niye kwayanŋa na, Pilat a pɛla tsɛved mɛgɛr ha Yesu. Ane tuk na, bɛy i Yahuda hay ta wuda

ta magala, tã gwad: «Ka gær ha ndo nakay na, nãkar dzam i bãy i Roma sa bay. Ndowne kã gwad nengeye bãy na, nengeye ndo mãne dære i bãy i Roma.»

¹³ Pilat a tsãne bazlam tay niye hay na, a ye ahaya Yesu abãra. A ye ka tãv nakã dala eye madãzla eye tã beleler aye. Tã bazlam i Yahuda hay na, Gabata. A ndza ka tãv niye hãrwi mãge sariya. ¹⁴ Pat niye na, pat i luma i dezele, mazlambar magãrhãpat. Ada hãlay i magurlom i Pak.

Pilat a gwadãtay a Yahuda hay: «Bãy kurom anaŋ.»

¹⁵ Ane tuk na, tã tsãne bazlam i Pilat niye na, tã pa bo ka mawude, tã gwadãy: «Kãd! Kãd! Dar na ka mayako mazlãmbadã eye!»

Pilat a gwadãtay: «Nã dar na bãy kurom ka mayako mazlãmbadã eye dãw?»

Bagwar hay i ndo neheye tã vãlaway wu a Mbãlom aye ta mbãdãy faya: «Bãy may na, bãy i Roma nãte ŋwen.»

¹⁶ Andza niye, Pilat a vãlatay ha Yesu a hãlay a sidzew hay hãrwi ada tã ye tã dar na ka mayako mazlãmbadã eye.

Ta dar na Yesu ka mayako mazlãmbadã eye

Mata 27.32-44; Markus 15.21-32; Luka 23.26-43

Sidzew hay ti ye ha Yesu mata kãde na. ¹⁷ Yesu a zla mayako mazlãmbadã eye niye ta ta dariye na faya aye, a ye ahaya abãra ma wuzlah gay. A ye ha a tãv nakã tã zalay Tãv i Mãtasl i Gær aye. Tã zalay tã bazlam i Yahuda hay na, Golgwata. ¹⁸ Mã dãma na, sidzew hay ta dar na Yesu ka mayako mazlãmbadã eye. Ta dar naha ndo hay sulo ka mayako mazlãmbadã eye ka tsakay i Yesu, nãte tã hãlay i mãnday, nenjedã tã hãlay i gula, Yesu ma wuzlah.

¹⁹ Pilat a watsa bazlam ŋgay nakã tã kãd na faya ka palalam. A law zal ka

gær i Yesu. A watsa na, a gwad: «Yesu ndo i Nazaret, bãy i Yahuda hay.»

²⁰ Yahuda hay haladzay tã dzãngawa bazlam niye mawatsa eye, hãrwi tãv nakã ta dar faya Yesu aye na, bãse ta wuzlah gay. Ada wu niye tã watsa aye na, tã bazlam i gãma hay wal wal mahkar: Tã bazlam i Yahuda hay, i Roma hay ada ta Gãrek hay.

²¹ Bagwar hay i ndo neheye tã vãlaway wu a Mbãlom aye tã dzãnga bazlam niye na, ti ye ka tãv i Pilat, tã gwadãy: «Ka watsa faya “Bãy i Yahuda hay” meriye. Watsa faya na: “Ndo nakay a gwad: Nen na, bãy i Yahuda hay.”»

²² Pilat a gwadãtay: «Wu nakã nen na watsa aye na, ma ndziye andza niye.»

²³ Sidzew hay ta dar na Yesu ka mayako mazlãmbadã eye na, tã zla peteked ŋgay aye. Ta ŋgãna ha fãd, kwa way a zla nãte. Tã zla mãkelkabo ŋgay nakã mãngara eye andza niye mãmbele andaya faya bay aye sa. ²⁴ Tã tsik mã walaŋ tay, tã gwad: «Peteked nakay na, kã ŋguradãkwa ha bay. Ane tuk na, gakwa faya tsakwal hãrwi mãsãre ha mata zle na, way.»

Andza niye, wu nakay a ge bo aye na, andza nakã mawatsa eye mã Derewel i Mbãlom aye, tã gwad:

«Ta ŋgãna ha peteked ga mã walaŋ tay ada tã ge faya tsakwal ka mãkelkabo ga.*»

Wu nakã sidzew hay tã ge aye na, anaŋ.

²⁵ Bãse ta tãv i mayako niye mazlãmbadã eye ta dar faya Yesu aye na, may i Yesu ta malamar i may ŋgay, Mari ŋgwas i Kãlopas ada ta Mari nakã a yaw ma gãma i Magãdala aye, nãteye mãlãtsa eye ka tãv eye niye.

²⁶ Yesu a ŋgatay a may ŋgay ta gawla ŋgay nakã a wudã na haladzay aye. A gwadãy a may ŋgay: «May ga, wawa yak anaŋ.» ²⁷ Ma dãba aye a gwadãy a gawla ŋgay niye a wudã na haladzay aye: «May yak anaŋ.» Pat eye niye gawla i Yesu niye a wudã na haladzay aye a zla na Mari a gay ŋgay.

* 19:24 Dãmes hay 22.19.

*Məməte i Yesu
Mata 27.45-56; Markus 15.33-41;
Luka 23.44-49*

²⁸ Ma dəba eye na, Yesu a sər ha wu nakə Mbəlom a sləra ahaya faya məge aye na, ka ndəv tebiye tuk. Yesu a gwad: «Yam a geŋ.» A tsik andza niye hərwi ada wu nakə tə dzaŋgawa mə Derewel i Mbəlom aye m̄a ge bo.†

²⁹ Gəzla wuray andaya maraha eye tə wuye andaya guyakaka. Sidzew niye hay tə zla wuye kofkoffa, tə təlaka a wu niye. Tsa na, ta hak na a mayako. Tə pay naha ka bazlam a Yesu.

³⁰ Yesu a dəvətse wu niye na, a gwad: «Wu tebiye ka ndəv!»

Gər ŋgay a kal gəzuk. Tsa na, a mət.

Sidzew n̄te a gay naha suwal a Yesu a dzəham

³¹ Tə kəf na Yesu na, pat i məhəne mə gay i mazəzukw bo. Pat i mazəzukw bo eye niye na, a ze ha siye hay, hərwi magurlom andaya pat eye niye. Hərwi niye a satay a bəy i Yahuda hay mədahaŋ m̄a ndza ka mayako mazləmbada eye pat i mazəzukw bo bay. Ti ye ta tsətsah ka Pilat m̄a vəlatay tsəved ka məhəbe sik i ndo niye hay ada məzla ahaya abəra ka mayako.

³² Tsa na, sidzew hay ti yaw ka təv i ndo neheye ta dar ka mayako mazləmbada eye tage Yesu aye. Tə həbəy ha sik a ndo makurre eye. Tsa na, tə həbəy ha a ndo neŋged. ³³ Tə ndisl ka təv i Yesu na, ta zəba faya na, kə mət tsiy. Neŋgeye na, ta həbəy ha sik ŋgay hay təbey. ³⁴ Ane tuk na, ndo n̄te mə walaŋ i sidzew hay a ye naha a təz na dzəham i Yesu ta suwal. Kwayaŋŋa bambaz ta yam ta mbədəw.

³⁵ Neŋ nakə na watsa na bazlam neheye na, na ŋgatay tə d̄ere ga ada wu nakə na watsa aye na, dedək eye. Na ŋgatay tə d̄ere ga, na sər ha na tsik na, dedək. Na watsa na, hərwi ada nəkurom d̄ermak k̄a dzalum ha faya.

³⁶ Wu neheye a ge bo na, hərwi ada wu nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye m̄a ge bo, a gwad: «Mətasl ŋgay hay na, kwa n̄te ta həbiye ha bay.‡» ³⁷ Tə watsa mə Derewel i Mbəlom sa, tə gwad: «Ta ta zəbiye na, ka ndo nakə ta təzay na aye.§»

*Yusufa ta Nikodem tə pa Yesu a bəd
Mata 27.57-61; Markus 15.42-47;
Luka 23.50-56*

³⁸ Ndoweeye andaya tə zalay Yusufa, neŋgeye ndo i gəma i Arimate. Neŋgeye gawla i Yesu, ane tuk na, ta məkal, hərwi a dzədzar ta bəy i Yahuda hay. A ye a tsətsah tsəved məzle mədahaŋ i Yesu ka Pilat. A ye a tsətsah na, Pilat a gwaday faya ayaw. Yusufa a maw, a zla na mədahaŋ i Yesu.

³⁹ Nikodem ndo nakə a ye ka təv i Yesu ta həvad aye, a ye naha d̄ermak. Neŋgeye a zla naha mal madzapa eye a ze huŋŋa. Wuye niye hay tebiye ma giye kilo kuro kuro mahkar.

⁴⁰ Yusufa ta Nikodem n̄teye sala-may tə zla mədahaŋ i Yesu. Tə mbəkwa ta rəkwaŋ ada ta wats faya mal niye hay huŋŋa eye andza nakə Yahuda hay tə gawa ahəl nakə tə lawa mədahaŋ hay aye.

⁴¹ Ma təv niye ta dar na Yesu ka mayako mazləmbada eye na, guvah andaya. Ma guvah niye na, tsəvay wedeye mala eye mə d̄ama. Ta pa a d̄ama mədahaŋ d̄ada zuk bay. ⁴² Pat eye niye na, pat i mələve bo i pat i mazəzukw bo i Yahuda hay ada tsəvay niye na, bəse. Hərwi niye Yusufa ta Nikodem tə zla Yesu tə pa na a tsəvay.

20

*Tsəvay kəriye
Mata 28.1-8; Markus 16.1-8; Luka
24.1-12*

¹ Pərik i mekedə pat i luma i sidzew na, Mari i Magədala a ye ka me tsəvay. A ye na, həvad mə d̄ama mba, d̄ere a zəba bay. Ta d̄ərəzl ka

† 19:28 Dəmes hay 22.16, 69.22. ‡ 19:36 Madayaw abəra ma Ezipt 12.46, Məpesle 9.12. § 19:37 Zakari 12.10.

tsəvay niye na, tə beber bagwar eye. Mari a ye naha na, beber madərəzla eye ka tsəvay sa bay, ta həndək faya abəra. ² Mari a ngatay andza niye na, a hway ka təv i Simon Piyer ta gawla nakə Yesu a wuda na haladzay aye. A ye naha a gwadatay: «Bəy Maduweŋ andaya ma tsəvay sa bay, ta zla na. Ada nəmaa sər təv nakə tə pa na a dəma aye bay.»

³ Tsa na, Piyer ta gawla i Yesu niye neŋged eye tə lətse, ti ye ka tsəvay niye. ⁴ Nəteye salamay ta hway ka me tsəvay. Ane tuk na, gawla i Yesu niye neŋged eye a hway bəse a ze Piyer. Neŋgeye a lah mənɔdɔsle ka tsəvay. ⁵ A ndisl ka tsəvay na, a zəba dərə a dəma zərəd. A ngatay na, a peteked neheye tə mbəkwa na Yesu aye mə dəma. Ane tuk na, kə fələkwa a dəma bay.

⁶ Simon Piyer na, a ndisl naha ma dəba. A ye naha a fələkwa a tsəvay, a zəba ka peteked neheye tə mbəkwa na Yesu aye na, mə dəma. ⁷ Piyer a zəba ka peteked nakə ta nduday ha gər a Yesu aye dərma. Peteked niye na, madzapa eye tə siye hay bay. Mapada eye, təv ngay wal.

⁸ Tsa na, gawla i Yesu neŋged eye, ndo nakə a lah naha kurre, a fələkwa a tsəvay dərma. A zəba faya andza niye na, a dzala ha. ⁹ Gawla i Yesu hay na, wu nakə mə Derewel i Mbəlom a tsik, a gwad Yesu na, kutoŋ ma lətseweye abəra ma mədahan aye na, ta sər zuk bay.

¹⁰ Tsa na, gawla i Yesu niye sulo eye ta mbəda gər a mətagay.

Yesu a bəzay ha bo a Mari i Magədala

Mata 28.9-10; Markus 16.9-11

¹¹ Mari neŋgeye na, malətse eye ma bəra bəse ka təv i tsəvay faya ma tuwiye. Faya ma tuwiye na, a rəh ha gər a tsəvay, a zəba dərə a dəma. ¹² A ngatay naha a gawla i Mbəlom hay sulo tə peteked ka bo kudəkudək. Nəteye mandza eye ka təv nakə tə pa faya mədahan i Yesu aye. Neŋged ta diye i gər ada neŋged ta diye i sik. ¹³ Gawla i Mbəlom niye hay sulo aye

ta tsətsah ka Mari, tə gwaday: «Ŋgwas niye, ka tuwa mey?»

Mari a mbədatay faya, a gwadatay: «Na tuwa na, hərwi ta zla na Bəy Maduweŋ ga ada na sər təv nakə tə pa na a dəma aye bay.»

¹⁴ Mari a ndəv ha mətsike andza niye na, a mbəda bo, a ngatay a Yesu malətse eye ka təv niye. Mari a sər ha neŋgeye bay.

¹⁵ Yesu a tsətsah faya, a gwaday: «Ŋgwas ka tuwa mey? Ka pəla way?»

Mari a dzala mə gər ngay na, ma giye na, ndo i guvah. Hərwi niye a gwaday: «Sadək bay, kə ge maa zla na nəkar na, dən ha təv nakə ka pa na a dəma aye. Na diye na ta zla ahaya.»

¹⁶ Yesu a gwaday: «Mari!»

Mari a mbəda me ka təv ngay, a gwaday tə bazlam i Yahuda hay: «*Raboni!*» Andza məgwede: «Miter ga!»

¹⁷ Yesu a gwaday: «Kā lemeŋ bay, hərwi na tsal ka təv i Bəba ga zuk bay. Ane tuk na, do gwadatay a malamar ga hay na, na tsaliye ka təv i Bəba ga, neŋgeye Bəba kurom dərma, Mbəlom ga, neŋgeye Mbəlom kurom dərma.»

¹⁸ Tsa na, Mari i Magədala a ye ka təv i gawla i Yesu hay. A ye a gwadatay: «Na ngatay a Bəy Maduweŋ kway!» A təkəratay wu nakə Yesu a tsikay aye.

Yesu a bəzay ha bo a gawla ngay hay

Mata 28.16-20; Markus 16.14-18; Luka 24.36-49

¹⁹ Ta huwa eye niye pat i luma i sidzew, gawla i Yesu hay nəteye mahaya gər eye mə gay. Ta dərəzl ka bo a gay lele hərwi ta dzədzar ta bəy i Yahuda hay.

Tsa na, Yesu a ye naha slekərtik a wuzlah tay. A gwadatay: «Zay mə ndza fakuma!»

²⁰ A tsikatay andza niye na, a bəzay ha vavay nakə ka həlay ngay hay ada ka dzəham ngay aye. Gawla ngay hay tə ngatay andza niye na, dərəv tay a ngwasa haladzay hərwi tə ngatay a Bəy Maduweŋ.

²¹ Yesu a gwadatay sa: «Zay mâ ndza fakuma! Andza nakə Bəba a sləra ga ahaya aye na, neŋ na sləriye kurom dərmaŋ.»

²² Ma dəba i bazlam ŋgay niye na, a vəzl fataya, a gwadatay: «Təmum Məsəfəre Tsədəŋŋa eye! ²³ Ndo neh-eye ka pəsumatay ha mezeleme tay hay aye na, Mbəlom ma pəsateye ha mezeleme tay hay. Ndo neh-eye ta kərah məpəse ha mezeleme aye na, Mbəlom ma kərahiye məpəsataŋ ha mezeleme tay dərmaŋ.»

Yesu a bəzay ha bo a Tomas

²⁴ Tomas nakə tə zalay Mawsa neŋgeye nətə mə walaŋ i gawla i Yesu. Azlakwa bay ahəl nakə Yesu a ye a bəzatay ha bo a gawla ŋgay aye na, neŋgeye andaya bay. ²⁵ Siye i gawla i Yesu hay tə gwaday: «Nəmaa ŋgatay a Bəy Maduweŋ.»

Ane tuk na, Tomas a mbədatay faya, a gwadatay: «Na ŋgatay a vavay i mbəlak i poŋte ka həlay ŋgay bay, na pa wur həlay ga a bəf i poŋte bay ada na pa wur həlay ga a bəf i suwal nakə ka dzəham ŋgay aye bay na, na dzaliye ha faya bay.»

²⁶ Andza ma dəba eye luma nətə na, gawla i Yesu hay tə haya gər sa. Pat eye niye na, Tomas andaya ta nətəye tuk. Ta dərəzl na maged lele. Yesu a ye naha a lətse a wuzlah tay, a gwad: «Zay mâ ndza fakuma!»

²⁷ Tsa na, a gwaday a Tomas: «Tələkaw wur həlay kanaŋ ada zəba ka həlay ga hay. Zlaw həlay yak ada tələkaw a dzəham ga. Gər ha mədzele gər sulo sulo, dzala ha ka neŋ nətə ŋgweŋ.»

²⁸ Tomas a mbəday faya, a gwaday: «Ta dedek, nəkar na, Bəy Maduweŋ ga ada Mbəlom ga.»

²⁹ Yesu a gwaday: «Ka dzala ha ka neŋ na, hərwi nakə ka ŋgeteŋ aye. Məŋgwese ka ndo neh-eye tə dzala ha ka neŋ ze məŋgeteŋ aye.»

³⁰ Yesu a ge masuwayaŋ siye hay haladzay kame i gawla ŋgay hay. Ane tuk na, na watsa tay ha a dərewel

nakay bay. ³¹ Na watsa wu neh-eye na, hərwi ada kə dzalum ha Yesu neŋgeye na, Kəriste, neŋgeye Wawa i Mbəlom, ada ka hutumeye sifa ma neŋgeye hərwi ka pum mədzal gər ka neŋgeye.

21

Yesu ka me i dəlov i Tiber

¹ Ma dəba aye na, Yesu a bəzatay ha bo a gawla ŋgay hay sa. A bəzatay ha bo na, ka me i dəlov i Tiber*. A bəzatay bo na, kəkay?

² Pat eye niye siye i gawla i Yesu hay nətəye ka təv manəte eye. Nətəye na, Simoŋ Piyeŋ, Tomas nakə tə zalay Mawsa aye, Nataniyel ndo i gəma i Kana ka dala i Galile, wawa i Dzebede hay ada tə siye i gawla i Yesu hay sulo.

³ Simoŋ Piyeŋ a gwadatay: «Na diye na ta gəsiye kələf.»

Siye hay tə gwaday: «Nəmay dərmaŋ nəmaa diye, takwa dziye.»

Tsa na, tə həl bo ti ye, tə tsal a kwalalaŋ i yam. Ta dazlay a məgəse kələf. Ane tuk na, ta həvad eye niye na, ta gəs kələf kwa nətə bay tebiye.

⁴ Dəre a dazlay a mətsede na, Yesu a ye naha a lətse ka me i dəlov niye. Ane tuk na, gawla ŋgay hay ta sər ha Yesu bay. ⁵ Tsa na, Yesu a gwadatay: «Ka gəsüm kələf daw, wawa ga hay?»

Ta mbəday faya, tə gwaday: «A'ay!»

⁶ Yesu a gwadatay: «Kalum gadaŋ ta diye i həlay i mənday kurom təday, ka gəsümaweye.»

Tə kal gadaŋ a yam na, tə gəs kələf haladzay. Tə mba faya məvahaw gadaŋ abəra ma yam bay.

⁷ Tsa na, gawla i Yesu nakə Yesu a wuda na haladzay aye a gwaday a Piyeŋ: «Nakay na, Bəy Maduweŋ!»

Simoŋ Piyeŋ a tsəne andza niye: «Nakay na, Bəy Maduweŋ» na, a zla peteked ŋgay a kal ka bo hərwi ɔa ka tsoloka ka bo abəra. Tsa na, a kal ha bo a yam. ⁸ Gawla i Yesu siye hay tə maw ta kwalalaŋ i yam ta məvaha ahaya gadaŋ niye maraha eye tə kələf aye. Nətəye həbe na, dərəŋ tə dəkak bay. Ta ze ka bo abəra na, dal tsa.

* **21:1** Tiber: Məzele mekeleŋ eye i dəlov i Galile.

⁹ Tə ndislew, tə mbəzlaw ka dala na, tə ɲgatay a ako ka təv eye niye kələf faya ada peɲ andaya dərma.

¹⁰ Yesu a gwadətay: «Hələmaw abəra ka kələf kurom niye hay ka gəsəməw aye, fəkakwa.»

¹¹ Simon ɲ Piyer a tsal a kwalalan i yam. A ye naha, a vaha ahaya gadan niye maraha eye tə kələf bagwar eye hay. Kələf neheye na, nəteye temerre tə kuro kuro zlam gər eye mahkar. Gadan niye kwa tsekwen ka ɲgəzlah bay, ada azlakwa kələf mədəma maraha eye haladzay.

¹² Yesu a gwadətay a gawla ɲgay hay: «Dumara ndayakwa!» Ndo kwa nəte mə walan tay ka tsətsah faya, kə gwadətay: «Nəkar way?» na, ka tsətsah bay. Hərwi tə sər ha neɲgeye na, Bəy Maduwen.

¹³ Yesu a həndzəd naha ka təv tay, a zla a vəlatay a gawla ɲgay hay. A zla kələf dərma a vəlatay.

¹⁴ Kwa ahəl nakə Yesu a lətsew abəra ma mədahan aye, a bəzatay ha bo a gawla ɲgay hay aye na, nakay na, mamahkar eye.

Yesu ta Piyer

¹⁵ Ma dəba i mənəde dəf na, Yesu a gwadətay a Simon ɲ Piyer: «Simon wawa i Yuhana, ka wuda ga a ze i ndo neheye daw?»

Simon ɲ Piyer a mbədətay faya, a gwadətay: «Ayaw Bəy Maduwen! Ka sər ha na wuda kar segey.»

Yesu a gwadətay: «Gatay gər a wawa i təban ga hay lele.»

¹⁶ Yesu a tsətsah faya masulo eye sa, a gwadətay: «Simon wawa i Yuhana, ka wuda ga daw?»

Simon ɲ Piyer a mbədətay faya, a gwadətay: «Ayaw Bəy Maduwen, ka sər ha na wuda kar segey.»

Yesu a gwadətay: «Gatay gər a təban ga hay.»

¹⁷ Tsa na, a tsətsah mamahkar eye sa: «Simon wawa i Yuhana ka wuda ga daw?»

Yesu a masay ha a Piyer mamahkar eye: «Ka wuda ga daw?» aye na, a ndalay. A mbədətay faya, a gwadətay:

«Bəy Maduwen, nəkar na, ka sər wu tebiye. Ka sər ha na wuda kar!»

Yesu a gwadətay: «Gatay gər a təban ga hay. ¹⁸ Neɲ faya na gwadətaye: Sər ha na, ahəl niye nəkar gawla eye na, ka bərawa bəzihud tə həlay yak eye ada ka yawa na, a təv nakə a saka aye. Ahəl nakə ka ge guram aye na, ka gəsiye na həlay ka mbəlom, ada ndo mekelen eye ma bərakeye na bəzihud ada ma diye kar ha a təv nakə a saka bay aye.»

¹⁹ Yesu a tsik bazlam neheye na, a dəf ha məməte nakə Piyer ma ta mətiye na, kəkay. Məməte ɲgay niye na, ma bəziye ha məzlaḅ i Mbəlom.

Tsa na, Yesu a gwadətay a Piyer: «Peɲ bəzay.»

Yesu ta gawla ɲgay nakə a wuda na aye

²⁰ Piyer a mbədə bo a zəba dəre a dəba na, a ɲgatay a gawla i Yesu nakə Yesu a wuda na haladzay aye. Ahəl niye, ahəl nakə faya ta ndiye dəf aye, maa həndzəd ka təv i Yesu ada maa tsətsah: «Bəy Maduwen mata ge fakaya dəf way?» na, neɲgeye.

²¹ Piyer a ɲgatay na, a tsətsah ka Yesu, a gwadətay: «Bəy Maduwen, mata gay a neɲgeye mey?»

²² Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «Tədə a seɲ mənəde ka bəra hus ahəl nakə na maweye na, me yak faya mey tey? Nəkar na, peɲ bəzay!»

²³ Labara nakay a dətətay a zləm a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, gawla i Yesu niye Yesu a tsik faya andza niye na, ma mətiye bay. Azlakwa Yesu kə gwadətay a Piyer ma mətiye bay na, kə tsikay bay. Ane tuk na, a gwadətay na: «Tədə a seɲ mənəde ka bəra hus ahəl nakə na maweye na, me yak faya mey tey?»

²⁴ Wu neheye tebiye Yesu a ge aye na, maa də ha ada maa watsa na, gawla i Yesu niye Yesu a wuda na haladzay aye. Ada nəmaa sər ha na, wu neheye a də ha aye na, dedək.

²⁵ Siye i wu neheye Yesu a ge na, nəteye haladzay. Tədə ta watsa tebiye ka dərəwel nəte ta nəte na,

ɗerewel niye hay tɔv ma slateye ka
mɛndzibɛra bay.

Derewel i məsler i ndo i maslañ hay

Məfələkwe

Ka Luka na, Derewel i məsler i ndo i maslañ hay a tsik na, huya ka Labara Ngwalak eye. Faya ma tsikiye Yesu a slər tay ha ndo i maslañ hay kəkay, tə da ha bazlam ngay kwa a ngay. Tə da ha təday na, ma Zerozelem ada ma gəma neheye tə mbay naha aye, ada a dala neheye tə lawara na bəlay nakə tə zalay Mediterane aye. Ta ge na məsler nakə Yesu a vəlatay aye (Luka 24.47-48; Derewel i ndo i maslañ hay 1.8).

Ka madazlay i derewel nakay na, Yesu a tsal ka təv i Mbəlom (1.9). Anəke na, neñgeye andaya ka təv tay sa bay, ane tuk na, a slərəw Məsəfəre Tsədañña eye a ndo i maslañ hay (Məsler hay 2). Məsəfəre niye a vəlatay tsəved məde ha wu neheye bagwar eye Mbəlom faya ma giye, ada Məsəfəre Tsədañña eye faya ma həlaweye ndo wədeye hay ka məpe mədzal gər ka Yesu.

Hus ka madədo 12 na, Piyer ndo i maslañ i Yesu neñgeye ndo nakə derewel nakay a tsik faya haladzay aye.

Gawla i Yesu hay tə hutawa dəretsətseh ta təv i bagwar i Yahuda hay andza Yesu (Madədo 3 hus ka 8).

Tə da ha Labara Ngwalak eye a ndo neheye Yahuda hay bay aye (Madədo 8 hus ka 12).

A dazlay ka madədo 13 na, Pol ndo i maslañ i Yesu a zəvay naha faya a Piyer. Yesu Kəriste a zalay a Pol (madədo 9). Madədo 13 hus ka 28 faya ma tsikiye ka mahəhele i Pol nakə a dawa ha Labara Ngwalak eye aye.

¹ A nəkar Tiyoofil, mə derewel ga nakə kurre na watsaka naha aye na, məsler i Yesu nakə a ge, tə matətike nakə a tətik tay ha ndo hay aye tebiye, na pasla a dəma, kwa ka madazlay i məsler ngay, ² hus ka mede ngay a mbəlom. Ahəl nakə ki ye ngway a

mbəlom zuk bay aye na, kə dətay ha wu hay ta gədañ i Məsəfəre Tsədañña eye a ndo neheye a pala tay andza ndo i maslañ hay aye.

Yesu a gwad ma slərəweye Məsəfəre Tsədañña eye

³ Ma dəba i məməte ngay na, kə lətsa abəra ma mədahan ka bəzatay ha bo a ndo i maslañ ngay hay lele, a dətay ha na, neñgeye andaya. Kə ndza ka təv i gawla ngay hay məhəne kuro kuro fad. Ma məhəne niye kuro kuro fad eye na, a tsikawatay bazlam i Bəy i Mbəlom nakə ma ta ləviye.

⁴ Pat eye andaya Yesu faya ta ndiye wu mənday ta gawla ngay hay na, a gwadatay: «Kā yum abəra ma Zerozelem zuk bay. Həbum wu nakə na gwadəkum Bəba Mbəlom a gwad ma vəlakumeye. ⁵ Yuhana neñgeye a dzəhuḅawa tay ha ndo hay na, a yam. Ane tuk na, nəkurom na, ma məndze aza mba tsekweñ na, nəkurom ta dzəhuḅiye kurom ha a Məsəfəre Tsədañña eye.»

Yesu a tsal a mbəlom

⁶ Ndo neheye ka təv i Yesu aye, ta tsətsah faya, tə gwaday: «Bəy Maduweñ, ka ta matay ha bəy a ndo i İsrayel hay na, pat eye niye daw?»

⁷ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Pat eye kəday na, mata sərə na, nəkurom bay. Mata tsike na, Bəba ga, neñgeye nəte ngweñ gədañ ngay andaya məge. ⁸ Ane tuk na, ka ta hutumeye gədañ ahəl nakə Məsəfəre Tsədañña eye ma mbəzlaweye fakuma aye. Ka ta tərumeye ndo məde ha labara ga ma Zerozelem, ka dala i Yahuda, ka dala i Samari ada ka kokway i məndzibəra tebiye.»

⁹ Ma dəba i bazlam ngay niye hay na, a tsal ha a mbəlom. Ahəl nakə gawla ngay hay faya ta zəbiye faya na, pazlay a ngaha na abəra ka dəre tay.

¹⁰ Yesu faya ma tsaliye na, nəteye faya ta zəbiye naha faya huya. Tsa na, ndo hay sulo tə peteked kwedek kwedek eye hay ti yaw ka təv tay, ¹¹ tə gwadatay: «A nəkurom Galile hay, faya ka məsumeye mazəbe dəre

a magərmbəlom na, hərwi mey? Yesu na, ki ye fakuma abəra a mbəlom. Ma ta maweye na, andza nakə ka ngatumay, a ye fakuma abəra aye.»

Bərək i ndo i maslañ hay

¹² Ndo i maslañ i Yesu hay tə tsəne andza niye na, tə mbəzlaw abəra ma tsaholok niye tə zalay Mahəmba i Tetədöz aye, ta mbəda gər a Zerolelem. Tsaholok niye na, bəse ta wuzlah gay. Mede abəra ma Zerolelem a dəma na, ma sliye bəre nətə bay. ¹³ Ahəl nakə tə ndisl a Zerolelem aye na, ti ye naha tə tsal a gay nakə ka gər i gay neñged aye. Tə ndzawa pat pat na, mə dəma. Məzele i ndo neheye tə ndzawa mə gay niye na, Piyer, Yuhana, Yakuba ta Anđəre, Filip ta Tomas, Bartelemi tə Mata, Yuda wawa i Alfe, Simon ndo məge vəräm hərwi dala ngay* ada Yahuda wawa i Yakuba. ¹⁴ Nətəye tebiye tə hayawa gər pat pat, ta ngwas hay, ta Mari may i Yesu ada ta malamar i Yesu. Tə hayawa gər hərwi maduwulay naha me a Mbəlom.

Tə pa Matiyas a bəram i Yudas

¹⁵ Pat wuray na, ndo məpe mədzal gər hay ka Mbəlom tə haya gər. Nətəye tebiye ta giye na, temerre tə kuro kuro sulo. Piyer a lətse a wuzlah tay, a gwadatay: ¹⁶ «Malamar ga hay, wu nakə Məsəfəre Tsədañña eye a tsik mə Derewel i Mbəlom aye na, kə ge bo. A tsik tə bazlam i Davit. A tsik kurre ka Yudas nakə a təra ndo mədətay tsəved a ndo neheye tə gəs Yesu aye. ¹⁷ Yudas na, neñgeye nətə mə walañ may, kə huta məsler andza nəmay.»

¹⁸ Suloy nakə tə vəlay hərwi məkəde gər i ndo aye na, Yudas a səkəm ha guvah. Mə dəma na, a dəd tə hud. Hud ngay a nduzl, dende ngay hay ti yaw a bəra tebiye. ¹⁹ Ndo i gəma i Zerolelem hay tə tsəne labara niye na, tə zalay a guvah niye tə me i gəma tay guvah i

Hakeldama, andza məgwede: Guvah i Bambaz.

²⁰ Piyer a gwadatay sa: «Azlakwa mawatsa eye mə derewel i Dəmes hay na, a gwad:

“Gay ngay mâ təra na, rəgay,
ndaray mâ ndza mə gay ngay
bay.†”

«Mawatsa eye sa na, a gwad:

“Ndo mekelen eye
mâ zla məsler ngay.‡”

²¹ «Anəke na, a ye ka bo nakə ka zlakweye ndo nətə mə walañ i ndo neheye ta zəngalawa kway ahəl nakə Bəy Maduweñ tə nəkway ka həhalawakwa ka gəma ka gəma aye. ²² Kwa ahəl nakə Yuhana madzəhuəbe ndo a yam a dzəhuəb Yesu a yam aye hus ahəl ngay nakə a ye abəra mə walañ kway a tsal a mbəlom aye na, nətəye tə nəkway. Ndoweye niye ka zlakweye na, ma ndziye tə nəkway. Ma diye ha labara i mələtsew i Yesu abəra ma mədahañ.»

²³ Mə walañ i ndo niye hay na, tə pala ndo hay sulo. Ndo niye hay sulo eye na, neñged məzele ngay Yusufa nakə tə zalay Barsabas aye. Tə pa faya məzele mamahkar eye sa, tə zalay Zustus. Ada ndo neñged tə zalay Matiyas. ²⁴ Tsa na, ndo niye hay mahaya gər eye ta duwulay me a Mbəlom, tə gwad: «Bəy Maduweñ, nəkar nakə ka sər dərev i ndo zezəñ aye na, dəmay ha way nakə mə walañ i ndo neheye sulo ka zla, ²⁵ hərwi məge məsler yak aye, a bəram i Yudas nakə a gər ha, a ye a təv nakə a say a neñgeye aye.»

²⁶ Ta ndəv ha maduwule me na, tə ge tsakwal. Tsakwal a zla Matiyas, Matiyas a təra makuro gər eye sulo i ndo i maslañ hay.

2

Məsəfəre i Mbəlom a yaw

* **1:13** A həlay i Yesu na, Yahuda hay tə gəsawatay me a Roma hay bay, a satay mələve gər tay. Roma ma ləva dala tay bay. † **1:20** Dəmes hay 69.26. ‡ **1:20** Dəmes hay 109.8. * **2:1** Peñtekot na, tə me i Gərek. Magurlom i gər i ndzuhosl. Tə ge magurlom eye na, məhəne 50 ma dəba i Pak. I ndo məpe mədzal gər ka Yesu magurlom i məhute Məsəfəre Tsədañña eye.

1 Magurlom i Penʒekot* a slaw na, gawla i Yesu hay nətəye mahaya gər eye ka təv manəte eye. 2 Ahəl nakə nətəye mahaya gər eye na, kwayaŋŋa maləve i wuye a tsənew ma magərmbəlom. Maləve i wuye niye na, andza mətəsl bagwar eye. A ye fataya, mavəzle ŋgay eye a rah a gay nakə nətəye mandza eye mə dəma aye. 3 Kwayaŋŋa təŋgatay andza dərneh i ako a yaw, a ŋəna bo, ti ye tə ndza ka gər i ndo niye hay nətə nətə tebiye. 4 Nətəye tebiye tə rah ta Məsəfəre Tsədəŋŋa eye ada ta dazlay a mətəsike me tə me hay wal wal. Kwa way a tsik andza nakə Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a gwaday tsik aye.

5 Azlakwa pat eye niye na, Yahuda neheye tə paway bəzay a Mbəlom ta tsəved eye, nətəye andaya. Ti yaw ma gəma neheye wal wal ka məndzibəra aye mata ndze naha məhəne tsekweŋ ma Zerozelem. 6 Tə tsəne maləve i wu niye na, tə haya gər tebiye. Nətəye niye tebiye a gatay wadəŋ wadəŋ. Ti ye naha na, tə ŋgatay a ndo niye hay mə gay aye. Kwa way a tsəne mətəsike me i ndo məpe mədzal gər niye hay faya a tsik me tə me ŋgay ŋgway. 7 Nətəye neheye ti ye naha tebiye aye faya ta zəbiye fataya, ada a gatay hərəbəkkə. Tə gwad: «Ndo neheye faya ta tsikiye me aye nətəye tebiye na, Galile hay bədaw? 8 Ada kwa way kway eye ka tsənakwa nətəye faya ta tsikiye me tə me kway na, ma kəkay? 9 Mə walaŋ kway na, siye hay ti yaw ma dala i Partiya, ma Madiya ada ma Elam. Siye hay ti yaw ma dala i Mizapotami, ma Yahuda ta Kapados ada ma dala i Poŋtus, ma dala i Azi, 10 ma dala i Firigiya, ma dala i Pamfeli, ma dala i Ezipt, ta dala Libiya nakə bəse ta gəma i Siren aye. Siye hay ti yaw ma Roma, 11 ma dala i Kəret ta Arabi. Mə walaŋ tay niye hay na, siye hay tə wa tay nətəye Yahuda hay, siye hay madurlon hay ta təra Yahuda hay matəre. Ada azlakwa ka tsənakwa nətəye faya ta diye tə bazlam i gəma kway hay wu neheye bagwar eye Mbəlom a ge aye.»

12 Nətəye tebiye a gatay wadəŋ wadəŋ, tə sər wu nakə ta dzaliye bay. Tə tsik mə walaŋ tay, tə gwad: «Wu nakay na, andza məgwede mey?»

13 Siye hay tə ŋgwasə ka ndo məpe gər niye hay ka Yesu aye, tə gwad: «Ndo neheye na, ta kwaya.»

Piyer a tsik me

14 Piyer a tsəne bazlam niye na, a lətse. Tə lətse tə siye i ndo i maslaŋ i Yesu niye hay kuro gər eye nətə aye tebiye. Piyer a lətse na, a tsik ta magala, a gwadatay a ndo niye hay: «Nəkurom Yahuda hay ada tə nəkurom neheye tebiye mandza eye ma Zerozelem aye, pumay zləm a bazlam ga neheye na tsikakumeye ada tsənum wu nakə a ge bo aye lele təday. 15 Andza nakə ka dzalum aye na, ndo neheye ta kwaya bay. Hərwi anəke na, mekedə mba zlezle ta kwaya tsa dāw? 16 Ane tuk na, wu nakə Zowel ndo məde ha bazlam i Mbəlom a tsik ahəl niye mə Derewel i Mbəlom aye na, ma giye bo anəke tuk.

17 «Mbəlom a gwad:

Mata dayaw ka mandəve i məndzibəra na, wuye mey?

Na vəlatəye Məsəfəre ga a ndo hay tebiye.

Wawa kurom hasləka eye hay tə dem kurom hay ta təriye ndo i maslaŋ ga hay.

Na ta bəzatay ha wu wədəye a gawla kurom hay.

Məsine ma ta gateye a bagwar kurom hay, na tsikiye me ma nətəye.

18 Ayaw! Pat eye niye na, na sləratayaweye Məsəfəre ga a ndo i məsler ga hay, ta təriye ndo i maslaŋ ga hay.

19 Na ta giye masuwayaŋ mə mbəlom, ada wu neheye ta gateye hərəbəkkə a ndo hay aye ka məndzibəra.

Ndo hay ta ŋgateye a bambaz, ta ŋgateye a ako ta gəŋgis eye tərđələŋŋa.

20 Pat ma ta dəviye sa bay ada kiye ma təriye ndozza andza bambaz.

Pat eye niye na, pat bagwar eye,
pat mädəslay ha gər.

Wu neheye kə ge bo tebiye na,
Bəy Maduweñ ma deyeweye tuk.

21 Kwa way ka dūwulay me a Bəy
Maduweñ mâ təma ha na,
Bəy Maduweñ ma təmiye ha.†”

22 «A nəkurom Israyel hay, pumay
zləm a wu nakə na tsikakumeye: Yesu
ndo i Nazaret na, ndo nakə Mbəlom
a dākum ha gədan̄ ŋgay tə neŋgeye.
Kə ge masuwayaŋ hay wal wal mə
walaŋ kurom, kə dākum ha neŋgeye
way na, ka sərūm. 23 Yesu, neŋgeye
Mbəlom a vəlakum ha a həlay na,
andza nakə a say aye. Wu nakə ka
gum ta neŋgeye na, bə Mbəlom a sər
kurre. Nəkurom ka vəlumay ha a ndo
neheye lele bay aye hay hərwi ada t̄a
dar na ka mayako mazlələmbada eye,
ada kə mət. 24 Ane tuk na, Mbəlom
kə lətse ahaya abəra na mədahaŋ. Kə
mbəla ahaya abəra mə dəretsətseh i
mədahaŋ. A ndza ma mədahaŋ huya
bay na, hərwi mədahaŋ a sla faya bay.
25 Hərwi Davit kə tsik faya ahəl niye, a
gwad:

“Na ŋgataway a Bəy Maduweñ ga huya
kame ga.

Neŋgeye ka tsakay ga
hərwi ada n̄a dzədzar bay.

26 Hərwi niye dərev ga kə rah ta
məŋgwese,
ada bazlam ga faya ma giye
dəmes ta məŋgwese.

Bo ga ma zəzukwiye bo lele, na dza-
liye wuray sa bay.

27 Bəy Maduweñ, ka gəriye ga ha ma
təv mändze i mədahaŋ hay bay.
Ka gəriye ha neñ ndo məpe mädzal
gər ka nəkar n̄a ze ma tsəvay
bay.

28 Ka dəŋ ha tsəved nakə na zəŋgaliye,
ma diye ga ha a sifa aye,
Ka təra ga ha ndo məŋgwasa eye hərwi
nəkar tə neñ.‡”»

29 Piyer a gwadətay sa: «Malar ga
hay, ka bəba tətə kway Davit na, na
sliye faya mətsikakum parakka lele.

† 2:21 Zowel 3.1-5. ‡ 2:28 Dəmes hay 16.8-11.
16.10. † 2:35 Dəmes hay 110.1.

Neŋgeye na, kə mət. Ta la na ada
ka sərakwa ha tsəvay ŋgay andaya
bəgom ma təv kway. 30 Ane tuk na,
ahəl niye na, neŋgeye ndo mädə ha
bazlam i Mbəlom. A sər ha bə Mbəlom
kə tsikay kurre, a gwadətay: “Aza ma
dəba yak na, na ta vəliye bəy yak a
ndo nəte mə walaŋ i wawa yak hay.§”

31 «Neŋgeye na, bə kə sər ha kurre
Kərسته na, ma lətseweye abəra ma
mədahaŋ.

“Mbəlom ma gəriye ha ma təv
mändze i mədahaŋ hay bay,
ada bo ŋgay ma ziye ma tsəvay
bay.*”»

32 Piyer a gwadətay sa: «Yesu nakə
na tsik faya aye na, Mbəlom kə lətse
ahaya abəra ma mədahaŋ. Nəmay
tebiye nəmaa həliye na mbal ŋgay.

33 Ma dəba eye na, Mbəlom kə zla na
Yesu, a pa na tə həlay i mänday ŋgay.
Mbəlom kə vəlay Məsəfəre Tsədəŋŋa
eye nakə Mbəlom a tsik kurre a gwad
ma ta vəleye aye. Neŋgeye dərmak
kə vəlamayaw wu nakə anəke ka
ŋgatumay ada ka tsənum aye. 34 Davit
na, neŋgeye kə tsal a mbəlom təbey,
ane tuk na, a gwad:

“Bəy Maduweñ Mbəlom a gwadətay a
Bəy Maduweñ ga na:

Dara, ndza tə həlay i mänday ga,

35 hus a pat nakə neñ, na piye ndo
məne dəre yak hay a hud i sik
yak hay

andza wu məpe faya sik aye
təday.†”»

*Ndo məpe mädzal gər hay ka Yesu ta
səkah*

36 «Nəkurom Israyel hay tebiye
sərūm ha ta dedek, Yesu nakə ka
darum na ka mayako mazlələmbada
eye na, Mbəlom a təra ha Bəy
Maduweñ ada ndo mətəme ha ndo
hay na, neŋgeye.»

37 Ndo niye hay tebiye tə tsəne ba-
zlam niye na, dərev a ye fataya abəra.
Ta tsətsah ka Piyer ada ka siye i ndo
i maslaŋ hay, tə gwad: «Malar hay,
anəke nəmaa giye na, kəkay?»

§ 2:30 Dəmes hay 132.11. * 2:31 Dəmes hay

³⁸ Piyer a mbədatay faya, a gwadatay: «Gərüm ha mezeleme kurom ada tâ dzəhuḅ kurom ha a yam ta məzele i Yesu Kəriste hərwi ada Yesu ma pəsakumeye ha mezeleme kurom hay. Ka gum andza niye na, Mbəlom ma vəlakumeye Məsəfəre ḡgay Tsədanḡa eye. ³⁹ Hərwi Mbəlom kə tsik kurre, a gwad: Ma vəlakumeye a nəkurom ada a wawa kurom hay. A gwad ma vəliye a ndo neheye nəteye mandza eye dəreḡ aye dərmak. Ayaw! Bəy Maduweḡ kway Mbəlom ma vəliye Məsəfəre ḡgay a ndo neheye ma zalateye hərwi ada tâ pay bəzay aye.»

⁴⁰ Piyer a tsikatay bazlam mekelen eye hay haladzay hərwi məmatay naha dərev ada tâ dzala ha. A gwadatay: «Dumara abəra mə walaḡ i ndo neheye sewed eye hay. Gərüməy ha bo kurom a Mbəlom mâ təma kurom ha.»

⁴¹ Ndo hay haladzay mə walaḡ i ndo niye hay ta təma bazlam i Piyer. Tsa na, ta dzəhuḅ tay ha a yam. Pat eye niye na, ndo hay ta giye gwezem mahkar tə pa mədzal gər ka Yesu, ta səkah tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu.

Məndze i ndo məpe mədzal gər ka Yesu

⁴² Nəteye niye tebiye tə paway zləm a matətike i ndo i maslaḡ i Yesu neheye ta tətikawatay aye tə metsehe lele. Tə ndzawa ka təv manəte eye, tə ndayawa wu mənday ka təv manəte eye ada ta dūwulaway me a Mbəlom ka təv manəte eye. ⁴³ Kwa way a ndzawa na, tə madzədzerə eye hərwi Mbəlom a gawa masuwayaḡ wal wal tə həlay i ndo i maslaḡ i Yesu hay. ⁴⁴ Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye, nəteye madzapa eye nəte, wu tay hay tebiye ta ḡgənawa ha a bo mə walaḡ tay. ⁴⁵ Ta səkəmawa ha wu tay hay ada ta ḡgənawa ha a bo suloy eye kwa a way da ka məge wu ḡgay nakə a say aye. ⁴⁶ Tə hayawa gər pat pat a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, kwa tsekweḡ ta tərətsawa ha bay. Tə ndayawa wu mənday

ka təv manəte eye mə gay tay hay. Tə ndayawa wu mənday niye na, ta mənḡwese eye, maguḡguze kwa tsekweḡ andaya bay. ⁴⁷ Ta zambadaway a Mbəlom ada nəteye niye hay tebiye tə yatay a gər a ndo hay. Andza niye, Bəy Maduweḡ a təmawa tay ha ndo hay pat pat, a səkah tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta ndo neheye faya ma təmiye tay ha aye.

3

Piyer ta Yuhana tə mbəl ha ndo matəra eye

¹ Pat wuray Piyer ta Yuhana ti ye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom mata dūwulay me a Mbəlom. Ti ye ta bəre mahkar i huwa. Ndo hay ti yawa ta dūwulaway naha me a Mbəlom na, ta bəre mahkar eye niye. ² Ndowneye andaya bəse ta məged i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom niye. Məged nakə tə zalay məged nakə a le aye. Ndowneye niye na, matəra eye kwa abəra ka məwe ḡgay. Tə zlawə naha, tə hənawa ha bəse ta məged niye pat pat. A tsətsahawa dala ka ndo neheye ti yawa naha a gay i məvəlay wu a Mbəlom aye. ³ Pat eye niye na, a ḡgatay a Piyer ta Yuhana ta diye, ta fələkwiye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Tsa na, a tsətsah fataya dala.

⁴ Piyer ta Yuhana ta ndazl na lele. Tsa na, Piyer a gwadāy: «Zəba famaya lele.» ⁵ Tsa na, ndo niye a zəba fataya, a zəzur tay ha tə metsehe lele. Nənḡeye a dzala na, ta vəleḡeye wu. ⁶ Piyer a gwadāy: «Dala andaya fagaya bay tebiye, ane tuk na, na vəlakeye na, wu nakə andaya fagaya aye. Nəḡ faya na gwadakeye ta ḡdaḡ i Yesu Kəriste i Nazaret lətse, do!»

⁷ Tsa na, Piyer a gəs na abəra mə həlay i mənday hərwi madzəne na ka mələtse ha ka mbəlom. Kwayaḡḡa sik ḡgay hay tə mandərkukwasl ḡgay hay tə huta ḡdaḡ. ⁸ A ndapa a mbəlom tə sik ḡgay hay lele. Tsa na, a pa bo ka mede. A ye, tə fələkwa ka bo dziye ta ndo i maslaḡ i Yesu niye hay a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Ndo niye na, a ye lele ta mandepe a mbəlom

tsadaw tsadaw ada tə mazambaday a Mbəlom.

⁹ Ndo hay tebiye tə ngatay faya ma diye kutej kutej lele ada faya ma zambadeye a Mbəlom. ¹⁰ Tə sər ha, neŋgeye ndo nakə a rəkawa bəse ta məged nakə a le haladzay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom aye na, nəteye niye tebiye ta dzədzar ada a gatay hərbaəkka hərwi wu nakə a ge bo ta ndo niye aye.

¹¹ Piyer ta Yuhana nəteye mə mazambal i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom nakə tə zalay Mazambal i Salomon aye. Ndo nakə a mbəl abəra mə matəre aye na, a wuda məgəre tay ha sa bay. Ndo hay haladzay ti ye naha mahway mahway hərwi nəteye tebiye a gatay hərbaəkka. ¹² Piyer a ngatay a ndo neheye ti ye naha haladzay aye na, a gwadətay andza nakay: «Nəkurom ndo i İsrayel hay, ndo nakay a mbəl na, a gakum hərbaəkka na, hərwi mey? Nəkurom faya ka zəbumeye famaya andza niye na, hərwi mey? Nəkurom faya ka dzalumeye mə gər kurom na, maa mbəl ha ndo nakay na, Piyer ta Yuhana hərwi bo tay eye gədan eye. Tə mbəl ha na, nəteye tə pay bəzay a Mbəlom lele. Ane tuk na, a'ay andza niye bay. ¹³ Mbəlom i Abraham, Mbəlom i İzak ada Mbəlom i Zakob nakə nəteye neheye ta duwulay me aye, a bəz ha məzlaə i ndo i məsler ngay Yesu. Nəkurom eye, ka vəlumay ha a həlay i Roma hay hərwi ada tə kəd na ada ka kalum ha kame i Pilat. Pilat na, həbe a say məgəre ha. ¹⁴ Nəkurom ka kalum ha ndo nakə dāda neŋgeye kə ge mənese bay. Neŋgeye ndo dedek eye. A yakum a gər duh matsətsehe tə gərakum ha na, ndo məkədə ndo. ¹⁵ Andza niye, ka kədum na, ndo nakə ma vəliye sifa a ndo hay aye. Ane tuk na, Mbəlom kə lətse ahaya abəra mə walaŋ i mədahaŋ hay. Nəkway tebiye ka sərakwa ha. ¹⁶ Ndo nakay anaŋ ka ngatumay, ka sərurum ha aye na, maa vəlay gədan na, məzele i Yesu hərwi

nakə nəmaa pa mədzał gər may ka Yesu aye. Ayaw! Ndo nakay a mbəl lele ka ngatumay tə dəre kurom aye na, hərwi nakə nəmaa pa mədzał gər ka Yesu aye.

¹⁷ «Malamar ga hay, ahəl nakə nəkurom ta bəy kurom hay ka kalum ha Yesu aye na, neŋ na sər ha wu nakə ka gum aye na, ka sərurum bay. ¹⁸ Ane tuk na, Mbəlom a ge na, wu nakə a tsik ahəl niye tə bazlam i ndo mədə ha bazlam ngay aye. A gwad: Kərıste na, ma ta giye dəretsətseh. ¹⁹ Anəke na, mbədum ha mede kurom, mbədumaw me ka təv i Mbəlom hərwi ada mə mbat-akum ha mənese kurom hay. ²⁰ Ka gum andza niye na, Bəy Maduweŋ Mbəlom ma vəlakumeye zay ada ma ta slərakumaweYe Yesu ndo mətəme ha ndo nakə a zla na kurre hərwi kurom aye. ²¹ Anəke na, kutoŋ Yesu Kərıste ma ndziye mə mbəlom təmad hus a pat nakə Mbəlom ka təra ha wu hay tebiye andza nakə a də ha ahəl niye tə bazlam i ndo mədə ha bazlam ngay hay aye. ²² Musa, neŋgeye a gwadətay a bəba tətə kway hay: “Bəy Maduweŋ kurom Mbəlom ma ta slərakumaweYe ndo mədə ha bazlam ngay andza neŋ na gwad bədaw? Neŋgeye na, slala kurom. Ka ta pumay zləm a wu nakə ma ta tsikakumeye tebiye. ²³ NdowneYe kə pay zləm a bazlam i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom niye bay na, ma ndziye mə walaŋ i ndo i Mbəlom hay bay. Ta kədıye na mədahaŋ eye.*”

²⁴ «Siye i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay dərmak ta tsik andza i Musa. Ta tsik ka wu nakə ma giye bo ahəl kway nakay anaŋ aye. Kwa Samuyel ada kwa siye i ndo maslaŋ i Mbəlom neheye ti yaw ma dəba ngay aye. ²⁵ Malamar ga hay, Mbəlom a tsik wu neheye tə bazlam i ndo mədə ha bazlam ngay hay na, a nəkurom. Andza niye dərmak, ahəl nakə Mbəlom a bar dzam ta bəba tətə kurom hay aye na, a gwaday a Abraham: “Na ta piye ngama ka ndo

* 3:23 Madayaw abəra ma Ezipt 18.15, 18-19.

i mändzibəra hay tebiye tə həlay i wawa i hud' yak hay. Dzam nakə Mbəlom a 6ar aye na, i kurom.†”
 26 Andza niye, Mbəlom a sləraw ndo i məsler ŋgay na, hərwi kurom təday. A sləraw na, hərwi məpe fakuma ŋgama, ada mətsoya kurom ahaya abəra ka tsəved i mənese.»

4

Piyer ta Yuhana kame i bagwar i Yahuda hay

1 Ahəl nakə Piyer ta Yuhana, nəteye faya ta tsikateye me a ndo hay mba aye na, ndo məvəlay wu a Mbəlom hay, bəy i ndo matsəpe gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada ta Saduke hay ti ye naha ka təv tay. 2 Ti ye naha na, tə ge dərev haladzay ka Piyer ta Yuhana hərwi nəteye faya ta tətikiye tay ha ndo hay, tə gwadatay: «Yesu kə lətsew abəra ma mədahaŋ ada mələtsew i Yesu niye a lətsew aye na, ndo hay ta sliye faya mələtsew abəra ma mədahaŋ.» 3 Ndo niye hay tə gəs tay ha Piyer ta Yuhana, ta dərəzl fataya a daŋgay. Ta dərəzl fataya na, ta gatay sariya zuk bay, hərwi həvad kə ge tsiy. 4 Mə walaŋ i ndo neheye tə tsəne matətike i Piyer ta Yuhana aye na, ndo hay haladzay ta dzala ha ka Yesu. Ndo məpe mədzal gər ka Yesu ta səkah, ndo hay tebiye ma giye gwezem zlam.

5 Tədœ eye i mekedœ na, bəy i Yahuda hay, madugula i Yahuda hay ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə haya gər a Zerozelem. 6 Mə walaŋ tay niye hay tə haya gər aye na, bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom nakə tə zalay Han aye andaya, Kayif, Yuhana, Aləgəzandar ada tə siye i ndo neheye ma bədgay i bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom tebiye nəteye andaya. 7 Tə həlataya ahaya ndo i maslaŋ i Yesu niye hay sulo eye kame tay. Tsa na, ta tsətsah fataya, tə gwadatay: «Ka mbəlum ha

ndo nakay na, ma kəkay? Ka hutu-maw gədaŋ eye na, mənəgay? Ada ka mbəlum ha na, ta məzele i way?»

8 Ta tsətsah fataya andza niye na, kwayaŋŋa Piyer a rah ta Məsəfəre Tsədaŋŋa eye, a gwadatay: «Nəkurom bəy mələve ndo hay ta madugula hay, 9 ka tsətsahumeye famaya bazlam bəgom na, hərwi nakə nəmaa gay ŋgwalak a ndo matəra eye, a mbəl ma kəkay ka tsətsahum famaya andza niye na gwad ba? 10 Ayaw lele! Kə ge andza niye na, nəkurom sərum ha, nəkurom tebiye tə siye i ndo i İsrayel hay, sərum ha na, ndo nakə a lətse kame kurom nənəgeye zay lele aye na, ta məzele i Yesu Kəriste nakə a yaw abəra na Nazaret aye. Nənəgeye ndo nakə ka darum na ka mayako mazləmbada eye ada Mbəlom a lətse ahaya abəra ma mədahaŋ aye na, nənəgeye. 11 Derewel i Mbəlom a tsik faya, a gwad:

“Kwar nakə nəkurom ndo mədəzle gay hay ka kalum ha aye na, ka təra kwar nakə ma vəleye gədaŋ a gay aye duh.*”

12 «Ka mbakweye faya mətəme na, tə nənəgeye nəte ŋgweŋ. Hərwi ka mändzibəra tebiye Mbəlom kə vəl ndo mekeleŋ eye nakə ma təmiye kway ha aye na, andaya bay.»

13 Ndo niye hay tə haya gər aye na, a gatay wadəŋ wadəŋ. Hərwi ta zəba ka Piyer ta Yuhana na, ta dzədzar bay, tə tsik me parakka. A gatay wadəŋ wadəŋ wene wene eye na, hərwi nəteye ta tətik wuray kwa tsekweŋ bay tebiye. Tə sər ha nəteye na, ndo məpay bəzay a Yesu tsa. 14 Ane tuk na, nəteye faya ta ŋgateye a ndo nakə a mbəl aye dərmak, nənəgeye mələtsa eye ka təv tay. Tə sər wu nakə ta mbədatay faya a Piyer ta Yuhana aye bay. 15 Tsa na, tə gwadatay: «Dum abəra mə gay.» Piyer ta Yuhana ti yaw wu tay abəra mə dəma na, nəteye tə mətsa mə gay tə ma ha ka bo bazlam. 16 Tə gwad a bo mə walaŋ tay: «Ndo neheye ka gakweye tay ha na,

† 3:25 Madazlay i wu hay 22.18; 26.4. * 4:11 Dəmes hay 118.22. Kwar eye niye na, Yesu.

kəkay? Ndo i Zerozelem hay tebiye tə sər ha masuwayaŋ nakə tə ŋgatay aye parakka, maa ge na, Piyer ta Yuhana. Ka slakweye faya məmbədə bay. ¹⁷ Ane tuk na, gakwatay me ada pakwa fataya zluwer na, tâ tətikatay bazlam nakay a ndo hay tə məzele i Yesu Kəriste bay hərwi ada siye i ndo hay tâ tsəne labara i masuwayaŋ nakə tə ge aye bay.» ¹⁸ Ti ye tə zalatayaw. Piyer ta Yuhana ta mbəda naha gər ka təv tay. Ti ye naha na, tə gatay me, tə gwadətay: «Kâ tsikumamatay kəgəbay kâ tətikumamatay a ndo hay tə məzele i Yesu sa bay.»

¹⁹ Ane tuk na, Piyer ta Yuhana ta mbədətay faya, tə gwadətay: «Nəkurom na, dzalum ha wu nakə dedek eye kame i Mbəlom aye təday. Lele marəhay ha gər na, a nəkurom tsukuđu a Mbəlom dəw? ²⁰ Nəmaa sliye faya məgər ha matətike wu nakə nəmaa ŋgatay ada nəmaa tsəne aye bay. Nəmaa tsikiye huya.»

²¹ Ndo niye hay mahaya gər eye tə tsəne andza niye na, tə pa fataya zluwer haladzay sa. Tsa na, tə gər tay hay, ti ye wu tay. Tə gər tay ha na, ta huta fataya mənese nakə də məgatay dərətsətseh aye bay, hərwi siye i ndo hay nəteye tebiye faya ta zambədeye a Mbəlom hərwi wu nakə Piyer ta Yuhana tə ge aye. ²² Ndo niye tə mbəl ha ta masuwayaŋ aye na, məve ŋgay ma ziye məve kuro kuro fad.

Maduwule me i ndo məpe mədzal gər hay

²³ Tə gər tay ha Piyer ta Yuhana. Tə gər tay ha na, ta mbəda gər, ti ye ka təv i ndo məpe mədzal hay ka Yesu. Ti ye naha na, ta təkəratay wu nakə bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta madugula hay i Yahuda hay tə tsik aye. ²⁴ Tə tsəne bazlam niye na, kwayaŋna nəteye tebiye tə dzapa nəte, tə pa bo ka maduwulay me a Mbəlom. Tə gwadətay naha a Mbəlom: «Bəy Maduweŋ, maa ge magərmbəlom ta dala, ta bəlay ada tə wu neheye mə dəma tebiye aye na,

nəkar. ²⁵ Maa tsik me tə bazlam i bəba tətə may Davit ndo i məsler i yak na, nəkar. Neŋgeye a tsik ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋna eye, a gwad:

“Ndo hay tebiye tə ge mevel na, ke-mey?

Tə ma ha ka bo bazlam na, hərwi mey?

²⁶ Bagwar i bəy i dala i məndzibəra hay ta ləva bo mäge vəram.

Bəy hay ta haya gər mäge vəram ta Bəy Maduweŋ Mbəlom ada ta ndo nakə a pay dzagwa i bəy a gər aye.†”

²⁷ «Andza niye dedek, ta haya gər ma gəma nakay. Herod tə Poŋos Pilat ta gəma hay ada ndo i Israyel hay ta haya gər mäge vəram ka Yesu ndo i məsler yak tsədaŋna eye. Neŋgeye nakə ka pay dzagwa i bəy a gər aye.

²⁸ Wu nakə tə ge andza nakay aye na, andza i yak nakə ka tsik kurre a saka mäge ta gədaŋ yak aye. ²⁹ Anəke na, Bəy Maduweŋ may, dzəna may abəra ka təv i sewed tay neheye tə gamay aye tey. Vəlamay gədaŋ yak ada nəmaâ də ha bazlam yak ta dedek. ³⁰ Vəlamay gədaŋ hərwi ada nəmaâ mbəl tay ha ndo hay, hərwi ada nəmaâ ge masuwayaŋ hay wal wal ta məzele i Yesu, ndo i məsler yak tsədaŋna eye.»

³¹ Ta ndəv ha maduwulay me a Mbəlom na, təv nakə nəteye mahaya gər eye mə dəma aye a bəl haladzay dzekiḅ dzekiḅ. Nəteye niye tebiye, Məsəfəre Tsədaŋna eye a rahatay a bo. Kwayaŋna tə pa bo ka məde ha bazlam i Mbəlom ze madzədzere.

Məndze nəte i ndo məpe mədzal gər hay ka Mbəlom

³² Ndo neheye ta təra ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye na, nəteye tebiye tə ndzawa na, nəte, ta wuda bo lele ada mədzal gər tay nəte. Ndəray kwa nəte mə walaŋ tay mətsike nakay na, wu ga na, andaya bay. Mə walaŋ tay wu tay hay tebiye ta ŋgənawa ha a bo mə walaŋ tay. ³³ Ndo i maslaŋ i Yesu hay tə dəwa ha bazlam

† 4:26 Dəmes hay 2.1-2.

i mələtsew i Bəy Maduweŋ Yesu abəra ma mədahaŋ ta gədaŋ haladzay. Tə gwadawa: «Nəmaa ŋgatay kə lətsew abəra ma mədahaŋ.» Ada Mbəlom a pa ŋgama haladzay ka ndo məpe mədzal gər hay. ³⁴ Ndəray mə walaŋ tay kwa tsekweŋ wu a kətsay bay. Ndo neheye guvah tay hay kəgəbay gay tay andaya na, ta səkəmawa ha. Suloy i wu nakə ta səkəm ha aye na, ti yawa ahaya ³⁵ ada tə vəlawatay a ndo i maslaŋ i Yesu hay. Ma dəba eye na, ta ŋgənawa ha suloy eye kwa a way də andza nakə a say aye.

³⁶ Andza niye ndoweye andaya tə zalay Yusufa. Ndo i maslaŋ i Yesu hay tə pa faya məzele na, Barnabas, andza məgweđe: Ndo nakə ma gwadiye tete a siye i ndo hay aye. Neŋgeye slala ŋgay na, Levit hay. Tə wa na ma gəma nakə tə zalay Sipəre aye. ³⁷ Neŋgeye a ye, a səkəm ha guvah ŋgay. Tsa na, a zla ahaya suloy eye, a vəlatay a ndo i maslaŋ i Yesu hay.

5

Maraw me i Ananiyas ta Safira

¹ Ane tuk na, ndoweye andaya tə zalay Ananiyas. Tə zalay a ŋgwas ŋgay Safira. Pat wuray na, ta səkəm ha guvah tay tə gwadawayaw mə walaŋ tay. ² Ananiyas a həl faya abəra ka suloy i guvah niye, a ye ha siye a vəlatay a ndo i maslaŋ i Yesu hay. Suloy nakə a həl faya abəra aye na, ŋgwas ŋgay a sər faya lele. ³ A ye naha na, Piyer a gwadaway: «Ananiyas, ka gəray ha dərev yak a Fakalaw na, hərwi mey? Ka gər ha siye i suloy i guvah yak a mətəgay, ka zlaw tsekweŋ, ka raway me a Məsəfəre Tsədəŋŋa eye na, hərwi mey? ⁴ Ahəl nakə ka səkəm zuk bay aye na, guvah yak wu yak bəna i ndəray daw? Ada suloy i guvah nakə ka səkəm ha aye na, i yak bədaw? Ka dzala mə gər yak məge wu andza nakay na, ma kəkay? Ka raway me na, a Mbəlom bəna, a ndo hay bay.»

⁵ Ananiyas a tsəne bazlam niye hay na, a dəd abəra ka mbəlom.

Kwayaŋŋa a mət tsədək tsədək. Ndo neheye tə tsəne labara niye aye na, nəteye tebiye ta dzədzar haladzay. ⁶ A mət na, gawla hay ti yaw tə mbəkwa na mədahaŋ. Tsa na, tə zla na, ti ye tə la na.

⁷ Mazlambar ma giye bəre mahkar na, ŋgwas i Ananiyas a yaw a fələkwa a gay. A yaw na, kə sər ka wu nakə a ge bo aye bay. ⁸ A fələkwa naha a gay na, Piyer a tsətsah faya, a gwadaway: «Tsikeŋ, suloy i guvah kurom nakə ka səkəmum ha ta zal yak aye na, andza nakay daw?»

Ŋgwas niye a mbəday faya, a gwadaway: «Ayaw! Nəmaa səkəm ha na, suloy eye andza nakay.»

⁹ Piyer a gwadaway: «Ka mum ha ka bo bazlam mə walaŋ kurom hərwi madzəgur me ka Məsəfəre i Bəy Maduweŋ na, kəkay? Tsəne, ndo neheye tə la zal yak aye, nəteye andaya malətsa eye ka məged tsiy ada ta deyeweye ta zliye kar dərmağ.»

¹⁰ Piyer a tsikay andza niye na, kwayaŋŋa a dəd ka sik i ndo i maslaŋ i Yesu niye hay. Tsa na, a mət. Gawla hay ti yaw, tə fələkwa naha a gay. Ti ye naha na, kə mət. Tə zla na, ti ye ha tə la na ka tsakay i zal ŋgay. ¹¹ Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste tebiye ada tə siye i ndo neheye tə tsəne labara niye aye na, ta dzədzar haladzay.

Ndo i maslaŋ hay tə gawa masuwayaŋ wal wal haladzay

¹² Ndo i maslaŋ hay tə gawa masuwayaŋ wal wal haladzay mə walaŋ i ndo hay. Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə hayawa gər a dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, mə Mazambal i Salomon. ¹³ Ndo neheye tə pa mədzal gər ka Yesu təbey aye na, zluwer a gatay mede ka təv tay. Ane tuk na, ndo hay tebiye tə dəslatay ha gər. ¹⁴ Ndo hay haladzay faya ta səkahiye, hasləka hay ta ŋgwas hay tə dzala ha ka Bəy Maduweŋ. Ndo məpe mədzal gər hay ta səkah haladzay. ¹⁵ Hərwi masuwayaŋ neheye ndo i maslaŋ hay tə ge aye na, ndo

hay tə həlawə naha ndo i dəvats hay. Tə həlawə tay naha ka sləlah kəgəbay ka hubok. Tə pawa tay ha ka tsakay i tsəved hərəwi ada ahəl nakə Piyer ma diye tə dəma aye na, kwa kəkay mezek ŋgay kə husa ka ndo nəte mə walaŋ tay ma mbəliye. ¹⁶ Ndo hay haladzay ti yawaw abəra ma gəma neheye tə mbay naha a Zerozelem aye. Tə həlawə naha ndo i dəvats ta ndo neheye məsəfəre lele bay eye hay mə bo tay aye. Ndo i maslaŋ hay tə mbəl tay ha tebiye.

Tə gəs tay ha ndo i maslaŋ hay

¹⁷ Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom ta ndo neheye tə paway bəzay aye, andza məgweđe ta Saduke hay, tə tsəne ndo i maslaŋ hay faya ta giye masuwayaŋ haladzay na, a ndalatay, dərev tay a rah ta sələk. Tə ma ha ka bo bazlam, tə gwad: «Gəsakwa tay ha!» ¹⁸ Tsa na, ti ye tə gəs tay ha. Ti ye tə pa tay a daŋgay. ¹⁹ Ane tuk na, ta həvad ahəl nakə ndo i maslaŋ hay nəteye ma daŋgay aye na, gawla i Mbəlom a ye, a həndəkətatay na məged i gay i daŋgay niye. A həlatay ahaya ndo i maslaŋ niye hay abəra mə dəma, a gwadətay: ²⁰ «Dum ta dumatay ha labara i sifa wedeye a ndo hay ma dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom!»

²¹ Ndo i maslaŋ hay ta təma bazlam i gawla i Mbəlom nakə a tsikatay aye. Pərik i mekedə na, tə həl bo ti ye a dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Ti ye naha tə pa bo ka matətikatay a ndo hay.

Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom ta ndo neheye nəteye dziye, tə zalatay a madugula i Yahuda hay, tə haya gər. Tə ma ha ka bo bazlam mə walaŋ tay. Tsa na, tə slər ndo hay ka ndo i maslaŋ hay a gay i daŋgay, tā ye tā həlatay ahaya. ²² Ane tuk na, ndo neheye ti ye, tə husa a dəma na, ta huta tay ha mə gay i daŋgay bay. Tə maw ka təv i ndo neheye tə slər tay naha aye, tə matay ha labara eye. ²³ Tə gwadətay: «Nəmaa ye naha, nəmaa ndzay a gər a gay i daŋgay na,

madərəzla eye lele ada ndo matsəpe məged hay nəteye andaya faya ta tsəpiye. Ane tuk na, nəmaa həndək na məged na, nəmaa huta ndəray kwa nəte bay!»

²⁴ Tə tsəne labara niye andza niye na, bəy i ndo matsəpe gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ta bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye tə sər wu nakə ta dzaliye bay. Ta tsətsahay a gər tay, tə gwad: «Matəra ta ndo i məsler niye hay na, wuye mey?»

²⁵ Ahəl nakə nəteye faya ta dzaliye andza niye na, ndoweye a yaw ka təv tay, a gwadətay: «Tsənum! Ndo neheye ka pum tay a daŋgay aye na, nəteye faya ta tətikəteye a ndo hay mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom!»

²⁶ Tə tsəne andza niye na, kwayaŋŋa bəy i ndo matsəpe gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ta ndo ŋgay hay, ti ye mata ma tay ahaya ndo i maslaŋ niye hay. Ane tuk na, ti ye tə ma tay ahaya na, ta gatay dəretsətseh bay hərəwi ta dzədzar ta ndo hay, ta ta kaliye tay ha tə kwar.

Ndo i maslaŋ hay kame i sariya

²⁷ Ti ye tə həlatay ahaya na, ti ye tay ha kame i madugula i Yahuda hay. Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom a pa bo ka matsətsehe fətaya abəra bazlam. ²⁸ A gwadətay: «Nəmaa gakum me ka matətikatay a ndo hay ta məzele i Yesu bədaw? Ada ka gum na, mey? Nəkurom na, tsəkam matətikatay a ndo hay ma wuzlahgəma i Zerozelem tebiye na, kəkay? Ada a sakum məgweđe maa kəd na ndo niye na, nəmay dāw?»

²⁹ Piyer tə siye i ndo i maslaŋ hay ta mbədətay faya, tə gwadətay: «Mərəhay ha gər na, a Mbəlom bəna a ndo hay bay. ³⁰ Ka darum na Yesu ka mayako mazləmbada eye hərəwi ada mâ mət. Ane tuk na, Mbəlom i bəba tətə kway hay kə lətse ahaya abəra ma mədahaŋ. ³¹ Mbəlom kə lətse ahaya abəra ma mədahaŋ ta gədaŋ ŋgay. Kə pa na a bəy, neŋgeye ndo mətəme ha ndo hərəwi ada İsrayel

hay tâ mbəda ha mede tay. Ta huta, Mbəlom ma pəsətay ha mezeleme tay hay. ³² Nəmay na, ndo məhəle mbal i wu neheye a ge bo aye, nəmay ta Məsəfəre Tsədanğa eye nakə Mbəlom a vəlatay a ndo neheye ta rəhay ha gər aye.»

³³ Tə tsəne bazlam niye na, a ndalatay haladzay. A satay mədəke tay ha ndo i maslañ hay. ³⁴ Ane tuk na, Farisa wuray andaya məzele ŋgay Gamaliyel. Neŋgeye na, ndo mədzanğawa bazlam i Mbəlom ma-pala eye. Ndo hay tebiye ta təmawa bazlam ŋgay. A lətse mə walañ i ndo niye hay mahaya gər eye, a gwadatay: «Ndo neheye tâ ye abəra kanan tsekweñ təday.»

³⁵ Ndo i maslañ hay ti yaw abəra mə dəma na, a gwadatay: «İsrayel hay, gum metsehe hərwi wu nakə a sakum məgatay a ndo neheye. ³⁶ Ndo niye məzele ŋgay Tiyodas aye na, mâ makumaw a gər. A yaw ahəl niye a gwad neŋgeye na, bagwar i ndo. Ndo hay ta giye temerre fad ta pay bəzay. Ane tuk na, ta kəd na. Ndo neheye tə pay bəzay aye ta ŋgəna gər tebiye. Kwa ndəray ka ləkaw bay.

³⁷ «Ma dəba ŋgay na, ndoweye andaya dərma, məzele ŋgay Yudas. Neŋgeye ndo i Galile. Neŋgeye a ndo-hwaw ahəl i məpesle ndo, kə zalatay a ndo hay haladzay ka məpay bəzay. Neŋgeye dərma ta kəd na ada ndo neheye tə pay bəzay aye ta ŋgəna gər tebiye kweye kweye. ³⁸ Neñ faya na tsikakumeye anəke, kâ mətsum ka ndo neheye bay, gərüm tay ha tâ ye wu tay. Hərwi kə ge mədzal gər tay, ta məsler tay, ti yaw ma ndo hay na, ta ndziye bay. Ta dziye. ³⁹ Ane tuk na, kə ge məsler tay a yaw abəra mə həlay i Mbəlom na, ka slumeye faya məmbete ha bay. Gum metsehe lele, faya ka gumeye vərəm na, ka Mbəlom düh!»

⁴⁰ Ndo niye hay mahaya gər eye ta təma bazlam i Gamaliyel. Tə zalatay a ndo i maslañ hay sa. Ti ye naha, tə ndağa tay ha. Tə gwadatay: «Dada

kâ tsikumay me a ndəray tə məzele i Yesu sa bay.» Tsa na, tə gər tay ha.

⁴¹ Ndo i maslañ i Yesu niye hay ti yaw abəra mə walañ i məhay gər tay niye tə mənğwese hərwi dəretsətseh nakə tə gatay hərwi məzele i Yesu aye.

⁴² Duh ta tətikawa ada tə dəwa ha mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada mə gay tay hay pat pat tə gərəwa ha bay, Yesu na, Kəriste.

6

Tə pala ndo hay tasəla hərwi madzəne ndo i maslañ i Yesu hay

¹ Ahəl niye na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu faya ta səkahiye haladzay. Ane tuk na, ndo məpe mədzal gər neheye tə tsik me i Gərek aye na, tə ge dərev ka ndo məpe mədzal gər neheye nəteye tə tsik bazlam i Yahuda hay aye. Tə ge dərev na, hərwi ahəl nakə ta ŋgənatay wu mənday a madakway i ŋgwas hay aye na, tə vəlawatay a madakway i ŋgwas tay hay təbey.

² Ndo i maslañ neheye kuro gər eye sulo aye, tə hayatay gər a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, tə gwadatay: «Nəmaa gəriye ha məde ha bazlam i Mbəlom hərwi məmətse mənğəne wu mənday bay. ³ Hərwi niye malamar hay, pəlum ndo hay tasəla mə walañ kurom. Ka pəlumeye na, ndo i ŋgwalak hay, ndo neheye nəteye maraha eye ta Məsəfəre Tsədanğa eye ada tə sər gər lele aye. Nəmaa vəliye məsler i mənğəne wu mənday na, a həlay tay. ⁴ Nəmay, nəmaa duwulay me a Mbəlom ada ta məde ha bazlam ŋgay a ndo hay.»

⁵ Bazlam tay niye a yatay a gər a ndo hay tebiye. Tsa na, tə pala ndo hay tasəla. Ndo makurre eye na, Etiyen, ndo nakə ta mədzal gər lele ada maraha eye ta Məsəfəre Tsədanğa eye, Filip, Pərakor, Nikanor, Timon, Parmenas ada Nikolas ndo i gəma i Antiyos neŋgeye a gawa kule, ane tuk na, ahəl niye na, ka dazlay a məpay bəzay a kule i Yahuda hay. ⁶ Tsa na, ti ye tay ha ka təv i ndo i maslañ i Yesu hay. Ndo i maslañ i Yesu hay tə

pa fataya hələy ada ta dıwulay me a Mbəlom.

⁷ Bazlam i Mbəlom a dā a zləm haladzay. Ndo məpe mədzal gər hay ta səkah haladzay ma Zerozelem ada ndo məvəlay wu a Mbəlom hay haladzay tə dzala ha ka Yesu.

Tə gəs na Etiyen

⁸ Etiyen na, ndo nakə nəte məwalañ i ndo neheye tə pala tay tasəla aye. Nengeye na, Mbəlom kə pa faya ɲgama haladzay. Ka tsəved i Mbəlom na, nengeye gədañ eye haladzay. A gawa masuwayañ hay məwalañ i ndo hay. ⁹ Siye i Yahuda hay nəteye andaya, tə haya gər a gay i məduwule me nakə tə zalay gay i məduwule me i beke neheye tə gər tay ha aye. Ti yaw ma gəma i Siren ada ma gəma i Aləgəzandəri, ti yaw ma dala i Silisi ada ma dala i Azi. Nəteye niye tebiye ta təma bazlam i Etiyen bay, faya ta kədiye wuway ta nengeye. ¹⁰ Ane tuk na, ndo niye hay tə mba ka Etiyen tə bazlam bay, hərwi maa vəlay ndaraw ka mətsike me na, Məsəfəre i Mbəlom.

¹¹ Tə vəlatay wu a ndo hay, hərwi ada ndo niye hay tã raw me tã gwad na: «Nəmaa tsəne faya abəra bazlam, faya ma tsaleye ka gər a Musa ada faya ma tsaleye ka gər a Mbəlom.»

¹² Tə suta faya ndo hay, madugula hay ada ta ndo mədzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye ka Etiyen. Tsa na, tə wuya kurah ka Etiyen, tə gəs na. Ti ye ha kame i madugula i Yahuda hay. ¹³ Tə həl naha ndo mədəse faya parasay hay, tə gwad: «Ndo nakay na, faya ma tsikiye wu lele bay eye ka gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada ka bazlam i Musa mapala eye. ¹⁴ Nəmaa tsəne faya abəra a gwad: Yesu ndo i Nazaret ma deyeweye, ma mbəzliye ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada ma mbədiye ha kule kway nakə Musa a vəlakway aye.»

¹⁵ Ndo niye hay tebiye nəteye mandza eye mə gay i məhay gər aye, tə ma ha dəre ka Etiyen. Ta zəba faya,

tə ɲgatay na, da'ar ɲgay a dəv andza i gawla i Mbəlom.

7

Bazlam i Etiyen

¹ Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom a tsətsah ka Etiyen, a gwaday: «Wu nakə tə tsik fakaya na, dedek daw?»

² Etiyen a mbəday faya, a gwaday: «Malamar ga hay ta bəba ga hay, tsənum wu nakə na tsikakumeye təday. Mbəlom nakə a ze wu hay tebiye ta məzla6 aye a bəzay ha bo a bəba tətə kway Abraham ka dala i Mizapotami kurre ahəl nakə ki ye a Harañ zuk bay aye, ³ ada a gwaday: “Lətse abəra ma gəma yak ada gər ha ndo yak hay, do a gəma nakə na dəakeye faya aye.*”

⁴ «Yaw! Abraham a tsəne bazlam i Mbəlom na, a lətse abəra ma Kaladeyen hay, a ye mata ndze ma Harañ. Ma dəba eye bəba ɲgay a mət na, Mbəlom a zla na abəra ma Harañ, a ye ha a gəma nakay anañ nəkway mandza eye mə dəma aye.

⁵ Mə dəma na, Mbəlom kə vəlay guvah i məda ɲgay kwa tsekweñ bay, kwa dala tsekweñ bəbay na, kə dəsay bay. Ba Mbəlom kə tsikay kurre, a gwaday: “Gəma nakay na, na ta vəlakeye ha tebiye. Aza nəkar andaya sa bay na, wawa i huđ yak hay ta ndziye mə dəma, ma təriye i tay.” Ahəl niye Mbəlom a tsikay a Abraham na, wawa ɲgay andaya kwa nəte zuk bay.

⁶ Wu nakə Mbəlom a tsikay aye na, a gwaday: “Wawa i huđ yak hay ta diye, ta ndziye ma gəma i ndo hay. Mə dəma na, ta təriye tay beke eye hay. Ta gateye dəretsətseh. Ta ndziye məve temerre fad mə dəretsətseh.

⁷ Ane tuk na, na ta giye sariya ka ndo i gəma niye hay tə gatay dəretsətseh aye. Ma dəba eye na, ta diye abəra ma gəma nakay, ta diye ta dəsləñ ha gər ma təv nakə ta ndziye mə dəma aye.†”

⁸ Mbəlom a 6ar dzam ta Abraham, a dəy ha na, ta mədəse bo. Ma dəba

* 7:3 Madazlay i wu hay 12.1. † 7:7 Zəba mə Madazlay i wu hay 15.13-14 ada mə Madayaw abəra ma Ezipt 3.12.

eye, Abraham a wa Izak, a ge məhəne tsamahkar na, a dəs na. Izak a wa Zakob, Izak a dəs na. Zakob dərmak a wa wawa hay kuro gər eye sulo. Nəteye neheye ta təra bəba tətə kway hay na, Zakob a dəs tay ha dərmak.

⁹ «Bəba tətə kway hay tə nay dərə a malamar tay nakə nəte mə walañ tay tə zalay Yusufa aye. Tə gəs na ta səkəm ha beke eye a gəma i Ezipt. Ane tuk na, Mbəlom ka tsəpa na. ¹⁰ Mbəlom kə təma ahaya Yusufa abəra mə dəretsətseh hay tebiye. A vəlay metsehe ta ŋgwalak i bo ka dərə i bəy nakə a ləva Ezipt tebiye, tə zalay Farawoñ aye. Nəngeye a pa na bəy eye ka dala i Ezipt ada a ləvay gər a ndo neheye mə gay ŋgay aye tebiye.

¹¹ «Ma dəba eye na, mandərzlañ a ge ka dala i Ezipt tebiye ada ka dala i Kanan. Mandərzlañ niye a ge na, mandərzlañ bagwar eye. Ndo hay ta sa dəretsətseh haladzay. Bəba tətə kway hay tə huta wu mənday kwa tsekweñ bay tebiye. ¹² Zakob a tsəne wu mənday andaya ma Ezipt na, a slər wawa ŋgay niye hay ta təra bəba tətə kway aye. A slər tay ha makurre eye. ¹³ Ta mbədə gər masulo eye na, Yusufa a datay ha bo ada Farawoñ bəy bagwar eye a sər ha nəteye na, gwala i Yusufa hay. ¹⁴ Tsa na, Yusufa a slər ndo hay ka bəba ŋgay Zakob ta ndo i gay ŋgay hay tebiye. Nəteye tebiye na, kuro kuro tasəla gər eye zləm. ¹⁵ Zakob tə həl bo, ti ye a Ezipt ta ndo i gay ŋgay hay. Zakob a mət mə dəma ada bəba tətə kway hay dərmak tə mət mə dəma. ¹⁶ Mədahañ tay na, tə həlawa a gəma nakə tə zalay Sisem aye. Tə pawa a tsəvay nakə Abraham a səkəm abəra ka wawa i Hamor ma gəma i Sisem ta suloy aye.

¹⁷ «Wu nakə Mbəlom a tsikay kurre a Abraham aye na, mazlambar həlay eye kə ndislew. Gwala kway hay tə wa bo. Ta səkah məwe bo haladzay ma Ezipt. ¹⁸ Bəy nakə a sər Yusufa aye na, andaya sa bay. Tə pa na bəy wedeye nakə faya ma ləviye dala i Ezipt aye. Nəngeye na, a sər Yusufa bay. ¹⁹ Bəy niye bagwar eye a vatay

gər a bəba tətə kway hay. A gawatay dəretsətseh haladzay ada a gawatay kutoñ ka məkwetse wawa tay a pesl ada tə mət. ²⁰ Həlay niye na, tə wa na Musa. Musa a le haladzay ada a yay a gər a Mbəlom. Tə wa na na, tə gəl na kiye mahkar mə gay i bəba ŋgay. ²¹ Ma dəba eye na, tə gər ha. Dem i Farawoñ a ndzay a gər, a zla na. A ye ha a gəl na andza wawa ŋgay. ²² Andza niye, Musa a gəl bo na, a zla metsehe ta ndaraw i Ezipt hay. A təra ndo ta məzlaḅ eye hərwi bazlam ŋgay neheye a tsikawa aye ta məsler neheye a gawa aye.

²³ «Musa a ge məve kuro kuro fad na, a say mede mata dzəne tay ha gwala ŋgay Israyel hay. ²⁴ A ye na, a ŋgatay a ndo i Ezipt faya ma geye dəretsətseh a ndo nəte mə walañ i Israyel hay. Tsa na, a ye naha a dzəna na ndo niye faya ta geye dəretsətseh aye. A kəd na ndo i Ezipt niye mədahañ eye. ²⁵ Musa a dzala na, Israyel malamar ŋgay hay tə sər ha Mbəlom ma ta təmiye tay ha abəra mə dəretsətseh tə həlay ŋgay. Ane tuk na, tə sər bay. ²⁶ Tədə eye Musa a ndzatay a gər a Israyel hay sulo faya ta kədiye bo. A say a Musa maŋgəne tay ha ada tə ndza zay mə walañ tay. A gwaday: “Dzam ga, nəkurom ta malamar tuk na, ada ka gumeye dəretsətseh a bo kurom ta məkədə bo na, hərwi mey?” ²⁷ Ane tuk na, ndo nakə faya ma geye dəretsətseh a malamar ŋgay aye na, a pay həlay a Musa, a gwaday: “Maa pa kar bəy ada ndo məge may sariya na, way? ²⁸ A saka məkədə ga andza nakə ka kəd ndo i Ezipt məvenəñ aye sa dāw?” ²⁹ Musa a tsəne andza niye na, a hway, a ye ŋgway ka dala i Madiyan. Mə dəma na, a zla ŋgwas. Tə wa wawa hasləka eye hay sulo.

³⁰ «Ma dəba i məve kuro kuro fad na, Musa nəngeye huya ma gəma niye mə makulkwandah aye. Pat wuray na, nəngeye bəse ta mahəmba i Sinay. Gawla i Mbəlom a yaw, a bəzay ha bo. Musa a ŋgatay na, ma ako ka gay i dak nakə faya ma təmiye aye.

31 Musa a ngatay andza niye na, a gay hərbaabəkka. Ane tuk na, ahəl nakə neŋgeye faya ma həndzədiye naha faya bəse mazəbe faya na, a tsəne mətsike me i Bəy Maduweŋ, a gwadayaw: 32 “Neŋ Mbəlom i bəba tətə yak hay, Mbəlom i Abraham, Mbəlom i Izak, ada Mbəlom i Zakob.” Musa a tsəne andza niye na, a dzədzar, zluwer a gay. Tsa na, a say mazəbe dəre ka ako niye sa bay. 33 Mbəlom a gwadayaw sa: “Musa, tsok na tahərak abəra mə sik, hərwi təv nakay nəkar mə dəma aye na, təv tsədəŋŋa eye. 34 Faya ta gateye dəretsətseh a ndo ga hay ma Ezipt kəkay na, na ngatay. Na tsəne mətuwe tay ada na yaw na, mata mbəle tay ha. Na sləriye kar ha, do anəke a Ezipt.†”

35 «Musa neŋgeye nakə Israyel hay tə kal ha, tə gwaday: “Maa pa kar bəy ada ndo məge may sariya na, way?” aye. Ane tuk na, Mbəlom a slər ka təv tay hərwi ada m̄a təra bəy tay ada ndo mətəme tay ha abəra mə dəretsətseh na, neŋgeye. Mata sləre na ka məsler niye na, gawla i Mbəlom nakə a bəzay ha bo ma ako ka gay i dak aye. 36 Maa ndzatay kame a Israyel hay məndohwaw abəra ma Ezipt na, neŋgeye. Kə ge masuwayaŋ hay wal wal mə dəma. Kə ge kame i Bəlay Ndozza eye ada mə makulkwandah dərmak hus a məve kuro kuro fad.

37 «Maa gwadətay a Israyel hay: “Mbəlom ma ta slərakumawe ye ndo məde ha bazlam ngay andza neŋ. Ma zliye na, abəra ma gwala kuromŞ” na, Musa. 38 Sa na, ahəl nakə Israyel hay nəteye mahaya gər eye mə makulkwandah aye na, maa lətse mə walaŋ i bəba tətə kway ta gawla nakə a tsikawatayaw me mə mahamba i Sinay aye na, Musa. Gawla i Mbəlom ma tsikataweye bazlam nakə ma vəliye sifa aye ada neŋgeye ma makweye ha.

39 «Ane tuk na, bəba tətə kway hay ta kərah matəme bazlam ngay. Ta kal na a pesl. A satay mambəde gər ka dala i Ezipt. 40 Tə gwaday a Aron: “Lambadamay mbəlom hay hərwi məzle kame kway. Hərwi ka sərakwa wu nakə a ndzay a gər a Musa, ndo məhəlakway ahaya abəra mə Ezipt na, ka sərakwa bay.*” 41 Tsa na, ta lambad kule andza sla wawa eye andza mbəlom tay. Tə vəlay wu a kule tay niye. Tə ge magurlom tə məngwese eye lele hərwi wu nakə bo tay eye ta lambad aye. 42 Ane tuk na, Mbəlom a mbədətay dəba. Ma dəba eye tə dəslay ha gər a wurzla hay. Mbəlom a vəlay tsəved andza nakə mawatsa eye mə dərəwel i ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay, Mbəlom a gwad:

“A nəkurom Israyel hay,
wu neheye hay ka vəlawum wal
wal
ada ta gənaw hay
məve kuro kuro fad aye na, a neŋ
bədaw?

43 Ka zlum madzawadzawa i gay i
mbəlom kurom Molok,
ka zlum mandzəkit bo i wurzla i
mbəlom kurom Refam.

Kule kurom neheye ka gum aye na,
hərwi mədəslay ha gər.

Hərwi niye na həliye kurom abəra ma
gəma nakay,
na diye kurom ha dəreŋ abəra ta
gəma i Babilon.†”»

44 Etiyen a gwadətay sa: «Ahəl niye bəba tətə kway hay nəteye mə makulkwandah na, madzawadzawa i mədəslay ha gər a Mbəlom andaya fataya hərwi ada t̄a sər ha Mbəlom andaya ta nəteye. Gay niye mapa eye na, andza nakə Mbəlom a tsikay a Musa aye. Mbəlom a gwaday a Musa t̄a ge na gay niye na, andza nakə a ngatay aye. 45 Ma dəba eye na, bəba tətə kway hay ta vəlatay ha madzawadzawa i mədəslay ha gər

† 7:34 Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 2.14–3.10. § 7:37 Bazlam mapala eye masulo eye 18.15.

* 7:40 Madayaw abəra ma Ezipt 32.1, 23. † 7:43 Amos 5.25–27. Molok, tə zalay Molek ma Dzam Guram, mbəlom i Kanan hay. Tə dzala, məvəlay a mbəlom tay niye na, ndo zezeŋ. Refam mbəlom zlezle eye i Babilon hay.

a Mbəlom niye a wawa i hudf tay hay. Ndo məndzatay kame a wawa i hudf tay niye hay na, Zozowe. Ti ye a gəma niye na, ta zla na gay i madzawadzawa niye. Mbəlom ka həhar tay ha ndo i gəma niye abəra kame tay. Ta sla fataya. Andza niye gay i madzawadzawa a ndza ma gəma niye hus a həlay i bəy Davit.⁴⁶ Davit na, a yay a gər a Mbəlom haladzay. A tsətsah tsəved ka Mbəlom ka madəzlay gay nakə wawa i hudf i Zakob hay ta sliye faya mədəslay ha gər a Mbəlom mə dəma aye.⁴⁷ Maa dəzlay gay na, Salomon.

⁴⁸ «Ane tuk na, Mbəlom Fetek ma ndziye mə gay neheye ndo hay ta dəzl aye bay. Andza nakə mawatsa eye mə dərewel i ndo məde ha bazlam i Mbəlom aye na, Mbəlom a gwad:

⁴⁹ «Təv məndze i bəy ga na, mbəlom, ada məndzibəra na, təv sik ga.

Gay nakə ka dəzlumenəye na, slala i gay waray?

Təv nakə ma sliye məndze mə dəma aye na, waray?

⁵⁰ Maa ge wu neheye tebiye na, neñ bədaw?†»

⁵¹ Etiyen a gwadatay sa: «A nəkurom neheye sewed eye hay. Ka dərəzlum na dərev kurom ta zləm kurom hay a məzele i Mbəlom nakə faya ma zalakuməye. A sakum mahəndəkay na dərev kurom a Məsəfəre Tsədanğa eye bay. Nəkurom na, andza bəba tətə kurom hay.

⁵² Ndo məde ha bazlam i Mbəlom waray nakə bəba tətə kurom hay ta gay dəretsətseh bay aye? Kwa məkəde ta kəd tay ha ndo neheye tə də ha madayaw i ndo nakə neñgeye ndo i dedek nətə ngwen aye. Ndo nakə anəke ka gum faya dəf ada ka kədum na aye na, neñgeye.⁵³ Mbəlom kə vəlakum bazlam ngay mapala eye tə həlay i gawla ngay hay§, ane tuk na, ka rəhumay ha gər bay.»

Tə kəd na Etiyen

† 7:50 Ezay 66.1-2. § 7:53 Andza nakə kule i Yahuda a tsik aye na, Mbəlom a dəy ha bazlam mapala eye a Musa tə həlay i gawla ngay hay.

⁵⁴ Ndo niye hay mahaya gər eye tə tsəne bazlam i Etiyen niye na, a ndalatay haladzay, ta həpəd zler ka Etiyen kəraw kəraw.⁵⁵ Ane tuk na, Etiyen na, a rah ta Məsəfəre Tsədanğa eye. Tsa na, a zəba dəre a mbəlom. A ngatay naha a dzaydzay i Mbəlom ada a ngatay naha a Yesu malətsa eye tə həlay i mənday i Mbəlom.⁵⁶ A gwadatay a ndo niye hay: «Tsənum! Neñ faya na ngateye a mbəlom mahəndəka eye ada Wawa i Ndo neñgeye malətsa eye tə həlay i mənday i Mbəlom.»

⁵⁷ Tə tsəne andza niye na, nətəye tebiye ta wuda haladzay ada ta dərəzl na zləm tay hay. Nətəye tebiye ka manətə eye tə mbəzla ka Etiyen məgəse.⁵⁸ Tə gəs na, tə vaha na abəra mə wuzlah gay. Ti ye naha, tə pa bo ka məkele na tə kwar hərwi məkəde na. Ndo məhəle mbal hay ta tsok na peteked tay hay, tə gər ha ka təv i gawla eye andaya tə zalay Sol.

⁵⁹ Ahəl nakə nətəye faya ta kaliye Etiyen tə kwar aye na, Etiyen neñgeye faya ma duwuleye me a Mbəlom. Mə maduwule me niye faya ma duwuliye na, a gwad: «Bəy Maduwen ga Yesu, zla na məsəfəre ga.»⁶⁰ Tsa na, a dəkw gurmets, a wuda ta magala, a gwad: «Bəy Maduwen ga, mezeleme nakay tə ge aye na, kə matay ha mənese bay.» A tsik andza niye na, ma dəba eye a mət.

8

¹ Məkəde Etiyen nakə tə kəd aye na, a yay a gər a Sol.

Pat eye niye na, kwayanğa ta dazlay a məgatay dəretsətseh a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste neheye ma Zerozelem aye. Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta ngəna gər, ta hway tebiye. Ta hway a gəma i Yahuda ada siye hay a Samari. Maa ze naha na, ndo i maslan hay.² Siye neheye tə pa mədzal gər tay dedek ka Yesu aye, ti ye tə zla na mədahan i Etiyen, tə la na. Tə tuwa na haladzay.

³ Sol na, a zaka ha mabəbezle tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. A yawa ka gay ka gay, a gəsawa ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, hasləka hay kwa ηgwas. A pawa tay ha a gay i daηgay.

Filip a da ha labara wedeye ma Samari

⁴ Ndo neheye ta hway, ta ηgəna gər aye na, ta həhal ka gəma ka gəma. Tə dawa ha bazlam i Mbəlom. ⁵ Filip neηgeye na, a ye a wuzlah i dala i Samari. A ye naha, a da ha Yesu ndo mətəme ha ndo nakə Mbəlom a sləraweye. ⁶ Ndo i gəma niye hay tebiye tə tsəne bazlam i Filip ada tə ηgatay a masuwayaη neheye a ge aye na, tə pay zləm a bazlam ηgay ta səkeffe eye lele. ⁷ Fakalaw hay tə yawaw abəra mə bo i ndo i dāvats hay. Tə yawaw abəra mə bo tay na, ta wudawa ka bo haladzay. Ndo neheye vərəzl i bo tay maməta eye hay ta ndo neheye ta dzəgədasla sik tay matəra eye hay aye, ta mbəl. ⁸ Andza niye mənəwese bagwar eye a ge ma gəma niye.

⁹ Ahəl niye na, ndoweye andaya ka dala i Samari eye niye. Ndowneye niye na, tə zalay Simon. Neηgeye na, a gawa maharam zla anəke bay ada maharam ηgay nakə a gawa aye na, a gawatay a ndo i gəma niye hay hərbaəbəkka. Ma mədzal gər ηgay na, a gwad neηgeye ηgwalak i ndo. ¹⁰ Ndo hay tebiye, gawla hay ta bagwar hay, tə pa zləm na, ka neηgeye. Tə gwad: «Ndo nakay na, gədaη i Mbəlom bagwar eye nakə tə zalay Gədaη Bagwar eye.»

¹¹ Tə pawa zləm ka wu ηgay nakə a gawa aye na, lele. Hərwi maharam ηgay nakə a gawatay masuwayaη a ndo hay aye na, kə ndza haladzay.

¹² Ane tuk na, Filip a ye naha mata da ha Labara Nəgwalak eye ka Bəy i Mbəlom ada ka Yesu Kəriste na, tə dzala ha ka Yesu. Hasləka hay, ηgwas hay, Filip a dzəhuə tay ha a yam. ¹³ Simon neηgeye dərmaκ a dzala ha ka Yesu, ta dzəhuə ha a yam. Neηgeye na, a ndzawa ka təv i Filip. A ηgataway

a masuwayaη tə wu hay wal wal neheye Filip a gawa aye na, a gay hərbaəbəkka.

¹⁴ Ndo i maslaη neheye nəteye ma Zerozelem aye tə tsəne ndo i gəma i Samari hay ta pa mədzal gər tay ka bazlam i Mbəlom na, tə sləratay naha Piyer ta Yuhana. ¹⁵ Tə həl bo, ti ye. Tə ndisl naha a dəma na, ta dūwulay me a Mbəlom hərwi ada ndo i gəma i Samari niye hay tə pa gər ka bazlam i Mbəlom aye tā huta Məsəfəre Tsədaηηa eye. ¹⁶ Ahəl nakə ta dzəhuə tay ha a yam aye na, ta dzəhuə tay ha tə məzele i Yesu Bəy Maduweη. Ndo kwa nəte mə walaη tay Məsəfəre Tsədaηηa eye kə mbəzlaw faya zuk bay. ¹⁷ Hərwi niye, Piyer ta Yuhana tə pa fataya həlay, ta dūwulay me a Mbəlom. Tsa na, tə huta Məsəfəre Tsədaηηa eye.

¹⁸ Simon a ηgatay a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə huta Məsəfəre Tsədaηηa eye hərwi nakə ndo i maslaη hay tə pa fataya həlay aye na, a vəlatay suloy a Piyer ta Yuhana. ¹⁹ A gwadatay: «Vəlumen gədaη eye dərmaκ hərwi ada ndo neheye na piye fataya həlay aye na, tā huta Məsəfəre Tsədaηηa eye.»

²⁰ Ane tuk na, Piyer a mbəday faya, a gwaday: «Dze ta suloy yak tebiye, hərwi nəkar ka dzala mə gər yak masəkəme gədaη i Mbəlom na, ta suloy! ²¹ Ka məsler nakay nəmay faya nəmaa giye na, ka sliye faya mədzepe tə nəmay bay hərwi dərev yak tsədaηηa kame i Mbəlom bay. ²² Da ha mezeleme yak, dūwulay me a Bəy Maduweη ada agəna ma pəsakeye ha mədzal gər yak neheye lele bay eye. ²³ Na zəba faya na, dərev yak maraha eye ta bor i bo ada mezeleme kə pa kar a daηgay.»

²⁴ Simon a tsəne bazlam niye hay na, a gwadatay a Piyer ta Yuhana: «Bo kurom eye, dūwulumay me a Bəy Maduweη hərwi ga hərwi ada wu nakay ka tsikum aye m̄a təra tə neη bay tey.»

²⁵ Ma dəba eye na, Piyer ta Yuhana tə da ha Yesu ada tə da ha bazlam

ngay a ndo hay. Tsa na, tə həl bo, ta mbəda gər a Zerozelem. Nəteye ka tsəved faya ta diye na, tə da ha Labara Nğwalak eye ma gəma hay wal wal ka dala i Samari.

Filip ta ndo i Etiyopi wuray

²⁶ Ma dəba eye na, gawla i Mbəlom a gwadəy a Filip: «Do, ka diye na, ka zəngaliye tsəved nakə a ye ta diye i tsakay aye, ta tsəved nakə a yaw abəra ma Zerozelem a ye a gəma i Gaza aye. Tsəved eye niye na, a ye tə kəsaf.» ²⁷ Filip a tsəne na, kwayanğa a həl bo, a ye. A husa ka tsəved, faya ma diye na, a ngatay a ndo wuray, neŋgeye bagwar i ndo mäge məsler i Bəy i Etiyopi Kandəs. Məsler ngay na, mələvay gər a suloy i bəy. Bəy i Etiyopi niye na, ngwas eye. A ye a Zerozelem mata dəslyay ha gər a Mbəlom. ²⁸ Anəke na, faya ma maw-eye abəra ma Zerozelem, ma diye a mətagay. Neŋgeye mandza eye mə muta i pəles ngay faya ma diye ha. Neŋgeye faya ma dzaŋgiye dərəwel i Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom.

²⁹ Filip a ngatay a ndo niye na, Məsəfəre Tsədənğa eye a gwadəy: «Hway bəse ka tsakay i muta i pəles taday faya ma diye aye.»

³⁰ Filip a tsəne andza niye na, a hway, a ye a həndzəd naha faya. Nəteye faya ta diye na, a tsəne ndo i Etiyopi niye faya ma dzaŋgiye dərəwel i Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom. Filip a tsətsah faya, a gwadəy: «Wu nakə faya ka dzaŋgiye na, ka tsəne ngway daw?»

³¹ Ndo niye a mbəday faya, a gwadəy: «Kə ge ndəray kə dən ha bay na, na sliye faya mətsəne na, ma kəkay?» Tsa na, a gwadəy a Filip: «Tsalaw a muta i pəles ada ndza ka tsakay ga.» ³² Ndo niye faya ma dzaŋgiye mə dərəwel niye na, wuye mey? Təv nakə faya ma dzaŋgiye mə dəma aye na, a gwad:

«Neŋgeye a təra andza təbaŋ nakə tə gəs,

ta diye ha ka təv nakə tə kədawa wu mə dəma aye.

Neŋgeye a təra andza təbaŋ nakə ta dəsiye faya abəra məkwets na, a tuwa bay aye.

Ka həndək abəra ka bazlam bay tebiye.

³³ Tə pasla na a walaŋ i ndo hay na, kəriye

ada ta gay sariya i dedək bay.

Mata tsike me ka wawa ngay hay na, way?

Ndəray kwa nəte andaya bay!

Neŋgeye ta dze ha məsəfəre ngay abəra ka məndzibəra.*»

³⁴ Ndo mäge məsler niye a tsətsah ka Filip a gwadəy: «Amboh, tsiken tey, ndo məde ha bazlam i Mbəlom a tsik niye na, ka way? A tsik na, ka bo ngay eye ngway tsukudu ka ndo mekelen daw?»

³⁵ Yawa! Filip a dazlay a məday ha ka təv nakə a dzaŋga aye. A day ha Labara Nğwalak eye i Yesu. ³⁶ Ahəl nakə nəteye faya ta diye aye na, tə ndisl a təv eye andaya yam mə dəma. Ndo mäge məsler niye a gwadəy a Filip: «Yam anaŋ, anəke mata geŋ ngatay abəra ka madzəhuəbe bo a yam na, mey sa mey?»

[³⁷ Filip a gwadəy: «Tadə ka pa mədzal gər yak ka Yesu na, ka sliye faya madzəhuəbe bo a yam.»

Ndo niye a mbəday faya, a gwadəy: «Na pa mədzal gər ka Yesu Kəriste. Neŋgeye na, Wawa i Mbəlom.»]

³⁸ Tsa na, a lətse ha muta i pəles ngay niye, tə mbəzlaw abəra mə dəma ta Filip. Filip ta neŋgeye salamay tə mbəzla a yam, Filip a dzəhuə ha a yam.

³⁹ Tə tsalaw abəra ma yam na, Məsəfəre i Bəy Maduweŋ a zla na Filip. Ndo mäge məsler niye kə ngatay a Filip sa bay. Ane tuk na, neŋgeye a ye ngway tə mənğwese eye. ⁴⁰ Filip a zəba dəre na, neŋgeye ma gəma i Azot. Tsa na, ahəl bo ma diye a Sezare. Faya ma diye na, a da ha Labara Nğwalak eye ka gəma, ka gəma hus a həlay nakə a ndisl ka dala i Sezare aye.

* 8:33 Ezay 53.7-8.

9

Bəy Maduweñ a zalay a Sol

¹ Ahəl niye na, Sol neñgeye a dzala huya ka məzlatay zay a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu huya hərwi məkədə tay ha. A ye ka təv i bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom. ² A ye naha a tsətsah faya dərrewel nakə ma diye ha ka təv i bagwar i gay i maduwule me neheye ma Damas aye hərwi ada tadə ndo hay andaya faya ta pay bəzay a tsəved i Bəy Maduweñ, hasləka hay kwa ngwas hay na, ma gəsiye tay ha ada ma diye tay ha a Zerozelem.

³ Tə watsay dərrewel niye tə vəlay na, a həl bo a ye a Damas.

Pol faya ma ndisliye bəse ta Damas na, dzaydzay a mbəzlaw abəra mə mbəlom, a dāv ka təv ngay niye. A lawara na a wuzlah. ⁴ A dəd ka dala. Tsa na, a tsəne mətsike me, a gwaday: «Sol, Sol, nəkar faya ka geñeye dəretsətseh andza niye na, hərwi mey?»

⁵ Sol a mbəday faya, a gwaday faya: «Nəkar eye na, way, Bəy Maduweñ?»

Mətsike me niye a mbədayaw faya, a gwaday: «Neñ na, Yesu nakə faya ka geye dəretsətseh aye. ⁶ Ane tuk na, lətse do a walañ gay. Ka ye a dəma na, ta tsikakeye wu nakə ka giye.»

⁷ Ndo neheye ti ye naha ka bo dziye tə Sol aye, tə lətse ka təv niye. Kwa mətsike me, ta sla faya mətsike bay tebiye. Mətsike me nakə a tsənew mə mbəlom aye na, tə tsəne. Ane tuk na, nəteye ta ngatay a ndəray bay. ⁸ Sol a lətse abəra ka dala. A həndək abəra ka dəre na, a ngatay a dəre bay tebiye. Tə gəsay həlay, ti ye ha a Damas. ⁹ A ye naha a dəma na, məhəne mahkar neñgeye mandza eye guluf eye, a ngatay a dəre kwa tsekweñ bay. Məhəne mahkar eye niye na, kə nda wu mənday bay ada kə sa yam bay.

¹⁰ Ndo məpe mədzal gər wuray ka Yesu andaya ma Damas, məzele ngay Ananiyas. Bəy Maduweñ a zalay ma məsine, a gwaday: «Ananiyas, Ananiyas!»

Ananiyas a mbəday faya, a gwaday: «Neñ anañ!»

¹¹ Bəy Maduweñ a gwaday: «Do anəke ka tsəved nakə tə zalay “Mahədzaka eye bay” aye ada kə ye a gay i Yudas. Ka ye naha na, tsətsah ndo i gəma i Tarsis wuray, tə zalay Sol. Neñgeye faya ma dūwuleye me a Mbəlom, ¹² ada a ngatay a Ananiyas ma məsine faya ma diye naha ka təv ngay ada ma piye faya həlay hərwi ada mə ngatay a dəre.»

¹³ Ananiyas a mbəday faya, a gwaday: «Bəy Maduweñ, ndo niye na, ndo haladzay ta təkəreñ dəretsətseh nakə faya ma gateye a ndo yak hay ma Zerozelem aye tebiye. ¹⁴ Ada a yaw kənañ na, bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye ta vəlay tsəved ka məgəse ndo neheye faya ta pakeye bəzay kənañ aye tebiye dərmaç. A yaw na, hərwi niye.»

¹⁵ Ane tuk na, Bəy Maduweñ a gwaday: «Do, hərwi na zla na ndo niye hərwi məge məsler ga. Neñgeye na, ma diye ha məzele ga a siye i gəma hay ada a bəy tay hay. Ada ma ta dətəye ha a ndo i İsrayel hay dərmaç. ¹⁶ Bo ga eye na ta dətəye ha wu nakə ma giye dəretsətseh hərwi ga aye tebiye.»

¹⁷ Ananiyas a tsəne andza niye na, a həl bo a ye. A ye naha a fələkwa a gay nakə Sol mə dəma aye. A ye naha a pa həlay ka Sol, a gwaday: «Sol malamar ga, maa sləra ga ahaya ka təv yak na, Bəy Maduweñ Yesu. Maa bəzaka ha bo ka tsəved nakə faya ka diye ahaya aye na, neñgeye. A sləra ga ahaya hərwi ada kə ngatay a dəre andza nakə kurre aye ada kə rah ta Məsəfəre Tsədanña eye.»

¹⁸ Kwayanña wuye hay tə kutsayaw abəra ka dəre i Sol andza dəba i kələf, a ngatay a dəre tuk. Tsa na a lətse, a ye ta dzəhu6 ha a yam. ¹⁹ Ma dəba eye, a nda wu mənday ada gədan ngay a maw tuk.

Sol a ndza məhəne tsakway ta ndo məpay bəzay a Yesu neheye ma Damas aye. ²⁰ Kwayanña a dazlay a

məde ha bazlam i Mbəlom mə gay i maduwule me hay. A da ha parakka Yesu na, Wawa i Mbəlom. ²¹ Ndo neh-eye tebiye tə tsəne bazlam ngay niye na, a gatay hərbaəkka. Ta tsətsah, tə gwad: «Maa gatay dəretsətseh haladzay a ndo məpay bəzay a Yesu hay ma Zerozelem na, ndo nakay bədaw? Ada a yaw kanan na, hərwi məgəse tay ha ada mede tay naha a bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ba?»

²² Sol neŋgeye dūh gədan ngay a səkah ka məde ha bazlam i Mbəlom pat pat. A datay ha a Yahuda neheye ma gəma i Damas aye parakka Yesu na, Kəriste. Nəteye niye tə sər wu nakə ta tsikeye faya aye sa bay.

²³ Ma dəba i məhəne tsakway na, Yahuda hay tə ma ha ka bo bazlam ka təv manəte eye hərwi məkəde na Sol. ²⁴ Ane tuk na, Sol a sər tay naha ka wu tay nakə a satay məge aye. Ta tsəpawa na məged i walaŋ i gay ta həpat kwa ta həvad hərwi ada tadə ta gəs na na, ta kədiye na. ²⁵ Sol ta gawla ngay hay ti ye ta həvad ka bəd i mavavar i zled i walaŋ gay niye. Tə zla na Sol tə pa na a kəteh. Tə mbəzla ahaya tə mavavar niye dəren tə walaŋ gay.

Sol ma Zerozelem

²⁶ Sol a ye a Zerozelem. A ndisl naha a dəma na, a say mədzepe ta ndo məpe mədzal gər ka Yesu hay. Ane tuk na, ndo hay tebiye ta dzədzaray, hərwi tə dzala na, tə gwad neŋgeye ka tərə ndo məpe mədzal gər ka Yesu ta dedek bay. ²⁷ Ane tuk na, Barnabas, neŋgeye a zla na, a ye ha ka təv i ndo i maslaŋ i Yesu hay. Ti ye naha na, a təkəratay kəkay nakə Sol a ngatay a Bəy Maduweŋ ka tsəved i mede a Damas ada kəkay nakə Bəy Maduweŋ a tsikay me aye, ada Sol a da ha bazlam i Yesu kwa ka dzədzar bay ma Damas na, kə tsikatay dərmak.

²⁸ Pat eye niye kwayaŋna Sol a ndza ka təv tay. A yawa ta nəteye a Zerozelem ada tə mawa ka bo dziye, a dəwa ha bazlam i Bəy Maduweŋ parakka lele. ²⁹ A tsikawatay bazlam i Yesu a Yahuda neheye tə tsik me i

Gərek aye dərmak. Tə kədəwa wuway haladzay. Ane tuk na, ta pəla tsəved a satay məkəde na. ³⁰ Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta tərə malamar hay, tə tsəne na, tə zla na Sol abəra ka təv niye. Ti ye ha a gəma i Sezare. Ma dəba eye na, ti ye ha a gəma i Tarsis.

³¹ Yawa! Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma gəma i Yahuda, ma Galile, ada ma Samari, nəteye tebiye mandza eye zay zay lele. Nəteye faya ta hutieye gədan pat pat. Ta rəhay ha gər a Bəy Maduweŋ lele. Məsəfəre Tsədanŋa eye a vəlawatay gədan, a səkahawa tay ha haladzay.

Piyer a mbəl ha Ene

³² A həlay niye na, Piyer a yawa a gəma hay tebiye. Pat wuray na, a ye a gəma i Lida. ³³ Mə dəma na, ndoweye andaya tə zalay Ene, neŋgeye matəra eye. Məve tsamahkar neŋgeye məhəna eye. Ahəl nakə Piyer a ye naha aye na, a ngatay. ³⁴ Piyer a gwaday: «Ene! Yesu Kəriste ma mbəliye kar ha, lətse, zla sləlah yak.» Kwayaŋna Ene a lətse. ³⁵ Ndo i gəma i Lida hay ta ndo neheye ka barrbar i Saron aye tebiye tə ngatay andza niye na, ta mbəda ha mədzal gər tay. Tə pa mədzal gər tay ka Bəy Maduweŋ.

Piyer a mbəl ahaya Tabita abəra ma mədahaŋ

³⁶ Nğwas məpe mədzal gər ka Yesu andaya məzele ngay Tabita. Tə zalay tə bazlam i Gərek na, Dorkas. Andza məgwede: Mawene. A ndzawa i ngay na, ma gəma i Zope. Neŋgeye a gawa ngwalak a ndo hay huya ada a dzənawa tay ha mətawak hay. ³⁷ A həlay niye na, a dəd a dəvats ada a mət. A mət na, tə bara na. Tsa na, tə tsal ha a gay nakə ka gər i gay niye aye.

³⁸ Gəma i Lida na, bəse ta gəma i Zope. Ndo məpe mədzal gər ka Yesu neheye ma Zope aye tə tsəne Piyer neŋgeye ma Lida na, tə slər ndo hay sulo ka təv i Piyer, m̄a yaw. Tə gwaday naha: «Nəmaa gaka naha amboh, dara bəse təday.» Ndo neheye sulo aye ti ye ka təv i Piyer. ³⁹ Piyer a

tsəne bazlam tay niye na, kwayaŋŋa a həlaw bo, ti yaw ta ndo niye hay.

Piyer a husaw na, tə laka ha a gay nakə ka gər i gay neŋged mədahaŋ mə dəma aye. Madakway i ŋgwas hay tə ŋgatay na, ta həndzəd naha ka təv ŋgay ta mətuwe eye. Ta bəzay ha peteked neheye Tabita a ŋgarawa ahəl nakə neŋgeye andaya tə dəre mba aye. ⁴⁰Tsa na, Piyer a həhar tay ahaya ndo hay tebiye abəra. A dəkw gurmets, a dūwulay naha me a Mbəlom. A mbədə me ka təv i mədahaŋ. A gwad: «Tabita lətse!» Tabita a həndək abəra ka dəre. A ŋgatay a Piyer na, a lətse, a ndza. ⁴¹Piyer a gəs na abəra mə həlay, a dzəna na mələtse ha ka mbəlom. Tsa na, a zalatay a madakway i ŋgwas niye hay ta siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye. Ta ma naha ka təv ŋgay a gay. Ti ye naha na, a gwadətay: «Anaŋ ndo kurom kə mbəl.»

⁴²Masawayan nakə a ge bo aye na, a da a zləm ma gəma i Zope tebiye. Ndo hay haladzay tə dzala ha ka Bəy Maduweŋ. ⁴³Piyer a ndza haladzay ma Zope. A ndza na, mə gay i ndo wu-ray a lambadəwa mbal, məzele ŋgay Simon.

10

Gawla i Mbəlom a bəzay ha bo a Korney

¹Ndo wuray ma gəma i Sezare, məzele ŋgay Korney. Neŋgeye na, bagwar i sidzew i Roma hay. Sidzew niye hay na, tə zalatay Sidzew i Itali hay. ²Ndo niye na, a paway bəzay a Mbəlom ada a rəhaway naha gər a Mbəlom ta ndo i gay ŋgay hay tebiye. A dzənawa tay ha Yahuda neheye mətawak eye hay aye ada a dūwulaway me a Mbəlom pat pat.

³Pat wuray ta huwa ma giye bəre mahkar na, məsine a gay. Ane tuk na, neŋgeye tə dəre. A ŋgatay a gawla i Mbəlom parakka lele faya ma diye naha a gay ka təv ŋgay. A ye naha a zalay, a gwadətay: «Korney!»

⁴Korney a zəba ka gawla i Mbəlom niye tə madzədzerə eye, a gwadətay:

«Ka yaw na, labara i mey Bəy Maduweŋ ga?»

Gawla i Mbəlom a mbədəy faya, a gwadətay: «Mbəlom kə tsəne mədūwule me yak hay. Wu nakə ka vəlay a mətawak hay aye na, a yay a gər haladzay. Neŋgeye faya ma dzaliye ka nəkar, ma mətsiye kar ha gər bay. ⁵Anəke na, slər ndo hay a gəma i Zope, tə ye tə zalayaw a ndoweye andaya məzele ŋgay Simon nakə tə zalay Piyer aye. ⁶Neŋgeye mə gay i ndoweye andaya məzele ŋgay Simon, a lambadəwa mbal. Gay ŋgay na, ka me i dəlov.»

⁷Gawla i Mbəlom niye a tsikay ka bo abəra na, a ye ŋgway. Korney a zalatay a ndo i məsler ŋgay hay sulo ada a zalay a sidzew nəte mə walaŋ i sidzew neheye tə gaway məsler aye. Sidzew eye niye na, ndo məpay naha faya a Mbəlom. ⁸A ye naha a təkəratay wu nakə a ge bo tebiye aye. Tsa na, a slər tay ha a Zope.

Piyer a ŋgatay a wuye andza ma məsine

⁹Yaw! Ndo niye hay tə həl bo, ti ye. Tədəcə eye na, nəteye huya ka tsəved faya ta diye. Magərhəpat na, nəteye faya məzlambar ta ndisliye a Zope. Ta magərhəpat eye niye Piyer neŋgeye dərmak a tsal ka gər i gay wuray fatata mata dūwulay me a Mbəlom. ¹⁰Tsa na, may a wur faya, a say mənde wu mənday. Ahəl nakə faya ta deye wu mənday aye na, wuye a gay andza məsine. ¹¹A ŋgatay a mbəlom mahəndəka eye ada wuye faya ma mbəzlaweye abəra mə dəma. Wuye niye na, andza peteked məfətəla eye, bagwar eye, magəsa eye ka me eye wal wal təv fad, faya ma mbəzlaweye ka dala. ¹²Mə dəma na, wu hay haladzay. Wu i pesl hay, gənaw hay, wu neheye tə va tə huf aye, ada tə diyeŋ hay.

¹³Piyer a tsəne mətsike me, a gwadətay: «Lətse Piyer, kəd wu neheye ada kə həpəd!»

14 Ane tuk na, wu niye hay na, Yahuda hay tə ge faya me mənde. Hərwi niye Piyer a mbəday faya, a gwaday: «Ah! A'ay Bəy Maduweŋ ga, wu nakə tə ge faya me, ka təra tsədaŋŋa bay aye na, na nda dāda bay. A seŋ bay.»

15 Mətsike me niye a tsikayaw sa, a gwaday: «Wu nakə Mbəlom a gwad tsədaŋŋa eye na, kâ zəba faya andza mandzadak bay.»

16 A ma ahaya bazlam niye sik mahkar. Ma dəba eye na, kwayaŋŋa wu niye a ma ŋgway a mbəlom.

17 Piyer a tsətsahay a gər ŋgay, a gwad: «Wu nakay na ŋgatay aye na, a say məgwede mey?»

Azlakwa ahəl nakə Piyer faya ma dzaliye andza niye na, ndo neheye Korney a slər tay naha aye 6a ta tsətsah gay i Simon ada nəteye anəke ka maged i məfələkwe. 18 Tə zal ta gədaŋ, ta tsətsah hərwi məsəre ha ta dedek Simon ndo nakə tə zalay Piyer aye neŋgeye andaya kanaŋ daw.

19 Ane tuk na, Piyer neŋgeye faya ma dzaliye ka wu nakə a ŋgatay aye. Ahəl nakə neŋgeye faya ma dzaliye aye na, Məsəfəre i Mbəlom a gwaday: «Piyer, tsəne! Ndo hay anaŋ mahkar faya ta pəliye kar. 20 Lətse, mbəzla ka təv tay. Do ta nəteye. Kâ dzala faya gər sulo sulo bay, hərwi maa slərataya ahaya na, neŋ.»

21 Piyer a tsəne andza niye na, a mbəzlaw ka təv i ndo niye hay. A gwadətay: «Neŋ na, ndo nakə faya ka pəlumeeye aye. Ka yumaw na, hərwi mey?»

22 Ta mbəday faya, tə gwaday: «Nəmaa yaw, maa sləramaya ahaya na, bəy i sidzew, məzele ŋgay Korney. Neŋgeye na, ndo mədəslay ha gər a Mbəlom. Neŋgeye ndo i dedek ada Yahuda hay tebiye tə gwad faya neŋgeye na, lele. Gawla i Mbəlom a gwaday: «Slər ndo hay ka təv i Piyer hərwi ada mâ yaw a gay yak. Ki yaw na, pay zləm a wu nakə ma tsikiye aye.» 23 Tsa na, Piyer a ye tay ha a

gay, a vəlatay təv məhəne hərwi həvad kə ge.

Tədœ eye na, tə həl bo ti ye ka bo dziye. Siye i ndo neheye ta təra ta malamar hay ma məpe mədzal gər ka Yesu aye, tə laka tay ha. 24 Tədœ taday eye na, tə ndisl a gəma i Sezare. Korney neŋgeye na, kə haya tay gər a ndo ŋgay hay, ta dzam ŋgay, nəteye faya ta həbiye. 25 Ahəl nakə tə ndisl, Piyer faya ta fələkwiye a gay i Korney aye na, Korney a yaw ka təv tay. A guduk ka dala kame i Piyer ta mədəslay ha gər. 26 Ane tuk na, Piyer a lətse ha ka mbəlom, a gwaday: «Lətse, hərwi neŋ na, ndo zezeŋ andza nəkar dərmak.»

27 Tsa na, ti ye ka bo a gay ta Korney nəteye faya ta tsikiye me. Ti ye naha na, ndo hay mahaya gər eye haladzay. 28 A gwadətay: «Sərum ha na, i may Yahuda hay mede a gay i slala mekeleŋ eye hay wal kəgəbay məndze ka təv manəte aye na, lele bay a wesl. Ane tuk na, Mbəlom kə deŋ ha mazəbe ka ndo neŋgeye tsədaŋŋa təbey kəgəbay mede a gay ŋgay lele bay na, kə deŋ ha andza niye bay. 29 Hərwi niye, ahəl nakə ka zalumeŋ aye na, na kərah madayaw bay. Na yaw bəse. A seŋ məsəre ha, ka zalumeŋew na, hərwi mey?»

30 Korney a mbəday faya, a gwaday: «Neŋ nakə na zalaka naha aye, anəke kə ge məhəne mahkar ta bəre mahkar andza nakay, faya na duwuleye me a Mbəlom kanaŋ mə gay ga. Neŋ faya na duwuliye me na, kwayaŋŋa ndo tə peteked eye ka bo herre a yaw kame ga. 31 Tsa na, a gwedeŋ: «Korney, Mbəlom kə tsəne maduwule me yak ada kə mətsa ha gər tə madzəne yak nakə ka dzənawa tay ha mətawak hay aye bay. 32 A gwedeŋ slər ndo hay a gəma i Zope mata zalayaw a Simon nakə tə zalay Piyer aye. Neŋgeye mandza eye mə gay i ndo wuray a lambadawa mbal, məzele ŋgay Simon. Gay ŋgay na, ka me i dəlov.» 33 Hərwi niye, na slər naha fakaya ndo hay kwayaŋŋa ada kâ yaw. Sisœ yak, ka təma ka yaw

bəse. Anəke nəkway tebiye kanəñ kame i Mbəlom hərwi məpay zləm a bazlam i Bəy Maduweñ nakə a vəlaka, a gwadaka tsik aye.»

Piyer a da ha bazlam i Mbəlom

³⁴ Piyer a dazlay a mətsike me, a gwaday: «Anəke na, na sər tuk. Ndo hay tebiye kame i Mbəlom na, nəte, ka ɳgəna tay ha ka bo bəra bay. ³⁵ Ndo zezeñ tebiye, kwa neñgeye na, ndo i gəma wuray wuray ka rəhay ha gər a Mbəlom ada kə ge wu nakə dedek aye na, neñgeye ka təv i Mbəlom na, lele. ³⁶ Ka sərūm ha Mbəlom a sləraw bazlam ɳgay na, a İsrayel hay ada t̄a huta zay i Mbəlom t̄ə həlay i Yesu Kəriste. Neñgeye na, Bəy Maduweñ i ndo hay tebiye. ³⁷ Bazlam nakay a dazlay ma Galile ahəl nakə Yuhana madzəhuḅe ndo a yam a dzəhuḅawa tay ha ndo hay a yam aye. A gwadawatay a ndo hay: “Dzəhuḅum bo a yam.” Wu nakə a ge bo ma dəba eye, ma Yahuda ada ma təv mekeleñ eye tebiye na, ka sərūm. ³⁸ Ka sərūm ha labara i Yesu ndo i Nazaret. Mbəlom ka dzərif ha faya gədañ i Məsəfəre Tsədañña eye. Ada sa na, Yesu ka həhal gəma ha, kə ge ɳgwalak ada kə mbəl tay ha ndo neheye Fakalaw a dzawa tay ha aye. A ge andza niye na, hərwi Mbəlom andaya t̄ə neñgeye.

³⁹ «Nəmay na, nəmaa t̄əra ndo məhəle mbal i wu neheye a ge aye tebiye ma gəma i Yahuda ada ka dala i Zerozelem aye. Ta kəd na, ka mayako mazləlmbada eye. ⁴⁰ Ane tuk na, a ge məhəne sulo, mamahkar eye na, Mbəlom kə lətse ahaya abəra ma bəd. Kə vəlay tsəved m̄a bəzamay ha bo a nəmay ndo i maslañ ɳgay hay, ⁴¹ bəna ka bəzatay ha bo a ndo neheye tebiye ta ɳgatay aye bay. Ane tuk na, a bəz ha bo na, a nəmay neheye Mbəlom a pala may kurre andza ndo məhəle mbal ɳgay hay aye. Ma dəba eye nakə Mbəlom a lətse ahaya abəra ma mədahañ aye na, nəmaa nda wu mənday ada nəmaa sa wu məse ta neñgeye ka təv manəte eye. ⁴² Neñgeye a gwadamay: “Dum

dumatay ha bazlam ga a ndo hay ada dumatay ha neñ na, ndo nakə Mbəlom a pa na hərwi məgatay sariya a ndo neheye nəteye andaya t̄ə dəre ada a ndo neheye ta mət aye hay.”

⁴³ Ndo məde ha bazlam i Mbəlom tebiye ta tsik faya. Tadə ndoweye kə dzala ha ka Yesu na, Mbəlom ma pəsay ha mezeleme ɳgay hay hərwi wu nakə Yesu a ge aye.»

Məsəfəre Tsədañña eye mavəla eye a ndo neheye Yahuda hay bay aye

⁴⁴ Ahəl nakə Piyer faya ma tsikiye me mba aye na, Məsəfəre Tsədañña eye a mbəzlaw ka ndo neheye nəteye faya ta pay zləm a bazlam ɳgay aye tebiye. ⁴⁵ Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, neheye nəteye Yahuda hay ti yaw tage Piyer aye a gatay wadəñ wadəñ hərwi nakə t̄ə ɳgatay a Məsəfəre Tsədañña eye a mbəzlaw ka ndo neheye nəteye Yahuda hay təbey aye. ⁴⁶ Hərwi niye t̄ə tsəne nəteye faya ta tsikiye me t̄ə bazlam neheye nəteye t̄ə tsəne bay aye ada faya ta zambadəye a Mbəlom bagwar eye.

Tsa na, Piyer a gwad: ⁴⁷ «Mata sle faya məge me ka madzəhuḅe tay ha ndo neheye anəke t̄ə huta Məsəfəre Tsədañña eye andza nəkway na, wuye mey?» ⁴⁸ Tsa na, a gwadatay: «Dzəhuḅum tay ha a yam ta məzele i Yesu Kəriste.» Ndo niye hay ta tsətsah faya m̄a ndza ka təv tay məhəne tsakway tey.

11

Piyer a datay ha wu nakə a ge bo aye a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma Zerozelem

¹ Ndo i maslañ i Yesu hay ta malamar tay neheye ma Yuda aye t̄ə tsəne na, ndo neheye nəteye Yahuda hay təbey aye ta təma bazlam i Mbəlom dərmak. ² Piyer a maw a Zerozelem na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu nəteye neheye Yahuda hay aye t̄ə gay me a Piyer. ³ Tə gwaday: «Ka ye ka təv i ndo neheye nəteye Yahuda hay təbey aye ada ka nda wu mənday ta nəteye na, hərwi mey?»

⁴ Piyer a tsəne andza niye na, a təkəratay wu nakə a ge bo aye ka madazlay hus ka mandəve aye. A gwadətay: ⁵ «Kurre eye na, neñ ma gəma i Zope. Ahəl nakə neñ faya na dūwuliye me aye na, wuye a geñ andza məsine. Na ŋgatay a wuye faya ma mbəzlaweye ta təv ga. Wu niye na, andza peteked mafətəla eye, bagwar eye, magəsa eye ka me eye wal wal təv fad, faya ma mbəzlaweye abəra mə mbəlom. A yaw na, bəse ta təv ga. ⁶ Na zəba dəre a dəma ada na ŋgatay a wu i pesl hay, a gənaw hay, wu neheye tə va tə hud aye, ada dīyen hay.

⁷ «Tsa na, na tsəne mətsike me, a gweden: “Lətse Piyer, kəd wu neheye ada kâ həpəd!”

⁸ «Na mbəday faya, na gwaday: “Ah! A’ay Bəy Maduweñ, dāda na həpəd wu nakə tə ge faya me aye kəgəbay wu nakə tsədəñña bay aye na, na həpəd dāda bay.”

⁹ «Na tsəne mətsike me sa, a gweden: “Wu nakə Mbəlom a gwad tsədəñña aye na, kâ zəba faya andza mandzadək bay.” ¹⁰ A mesen ha bazlam sik mahkar. Tsa na, wu niye a ma a mbəlom tebiye.

¹¹ «Azlakwa bay ndo hay mahkar ti ye naha kwayañña a həlay niye a gay nakə nəmay mə dəma aye. Tə slərataya ahaya abəra ma Sezare. ¹² Məsəfəre Tsədəñña eye a gweden: “Ka ge mahonok bay, do bəse.” Malamar neheye məkwa na həlataya ahaya kanañ aye na, tə laka ga ahaya a Sezare ada nəmaa ye a gay i Korney ta nəteye tebiye. ¹³ Tsa na, a təkəramay kəkay nakə a ŋgatay a gawla i Mbəlom aye. Gawla i Mbəlom a gwaday: “Slər ndo a Zope, tâ ye tâ zalayaw a Simon nakə tə pa faya məzele Piyer aye. ¹⁴ Ki yaw na, ma tsikakeye bazlam i mətəme ada a ndo yak hay tebiye.”

¹⁵ «Na dazlay a mətsike me na, Məsəfəre Tsədəñña eye a mbəzlaw fataya andza nakə a mbəzlaw fakwaya ahəl niye aye. ¹⁶ Wu nakə Bəy Maduweñ a tsik ahəl niye na, a

meñaw a gər: “Yuhana a dzəhuḅ tay ha ndo hay na, a yam dəkdək tsa. Ane tuk na, nəkurom na, ta dzəhuḅiye kurom a Məsəfəre Tsədəñña eye.”

¹⁷ Ta dedək, Mbəlom kə vələtay Məsəfəre ŋgay, andza nakə a vələkway ahəl nakə ka dzalakwa ha ka Bəy Maduweñ Yesu Kəriste aye. Neñ dā məgay me a Mbəlom na, neñ way?»

¹⁸ Tə tsəne bazlam niye na, ta may ha mañgok a Piyer sa bay. Ta zambaday a Mbəlom, tə gwad: «Mbəlom kə vələtay tsəved a ndo neheye nəteye Yahuda hay təbey aye mambəde ha mede tay ada tâ huta sifa nakə dedək aye.»

Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma Anṭiyos

¹⁹ Ahəl nakə tə kəd Etiyen aye na, ta dazlay məgatay dəretsətseh a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Nəteye, ta dazlay mahway a gəma mekeleñ eye hay. Siye hay mə walañ tay, ti ye a Fənsi, a Sipəre, siye hay a gəma i Anṭiyos. Ane tuk na, nəteye niye hay tə dawatay ha bazlam i Mbəlom a Yahuda hay dəkdək. ²⁰ Siye i ndo məpe mədzal gər neheye ma gəma i Sipəre ta Siren aye ti ye a Anṭiyos. Ti ye tə datay ha labara i Bəy Maduweñ Yesu a ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye dərmak. ²¹ Gədañ i Bəy Maduweñ andaya fataya. Hərwi niye ndo hay haladzay ta dzala ha ka Bəy Maduweñ.

²² Ndo məpe mədzal gər ka Yesu neheye ma Zerozelem aye tə tsəne labara i malamar neheye ma Anṭiyos aye na, tə slər Barnabas ka təv tay. ²³ Barnabas a həl bo, a ye a dəma, a ye naha a ŋgatay ma kəkay nakə Mbəlom a pa ŋgama ka ndo məpe mədzal gər aye na, a yay a gər haladzay. Tsa na, a vələtay gədañ a nəteye niye hay tebiye ta ndza huya ka tsəved i Bəy Maduweñ. ²⁴ Andza niye, Barnabas na, ndo lele eye. Neñgeye maraha eye ta Məsəfəre Tsədəñña eye ada kə pa mədzal gər peteh ka Yesu. Ndo hay haladzay ta səkah, tə pa mədzal gər ka Bəy Maduweñ.

²⁵ Ma dəba eye na, Barnabas a həl bo a ye a gəma i Tarsis mata pəlaw Sol. ²⁶ A ndisl naha a dəma na, a huta Sol. Ti yaw ka bo salamay a Anıtyos. Nəteye salamay tə ndza ma Anıtyos məve nəte ta ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Ta tətik tay ha ndo hay haladzay ka məpe mədzal gər ka Yesu. Tə lah məzele a ndo məpay bəzay a Yesu hay ndo i Kəriste hay na, ma Anıtyos.

²⁷ Pat wuray na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay tə həl bo abəra ma Zerozelem, ti ye a Anıtyos. ²⁸ Ndo nəte mə walañ tay məzele ŋgay Agabus, a da ha ta gədañ i Məsəfəre Tsədəñña eye, a gwad: «Mandərzlan ma giye ka mändzibəra tebiye.» Slala i mandərzlan niye na, kə ge ahəl nakə Kəlod neñgeye bəy i Roma aye. ²⁹ A tsik andza niye na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, tə gwad: «Kwa way mâ vəl wu nakə ma sliye faya məvəle aye hərwi məsləre tay naha madzəne a malamar neheye ma Yahuda aye.» ³⁰ Tsa na, ta tsakal wu, tə sləratay naha a madugula neheye ma Yahuda aye tə həlay i Barnabas tə Sol.

12

Tə kəf na Yakuba ada tə gəs Piyer

¹ A həlay niye na, bəy nakə tə zalay Herod aye a pa bo ka məgatay dəretsətseh a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. ² A kəf na Yakuba malamar i Yuhana ta maslalam. ³ A zəba faya ka məkəde Yakuba nakə a kəf na aye, a yay a gər a Yahuda hay. A gəs na Piyer a həlay i magurlom nakə tə zalay magurlom i peñ nakə tə kwasa ha bay aye. ⁴ Herod a gəs na Piyer na, a pa na a dañgay. A həl sidzew hay fad fad madzəga fad matsəpe na. A dzala mə gər ŋgay na, aza mâ gəsa ahaya kame i ndo hay ma dəba i magurlom ada ma geye sariya. ⁵ Sidzew hay faya ta tsəpiye na Piyer ma dañgay. Ane tuk na, ndo məpe mədzal gər hay ka Mbəlom nəteye faya ta duwuleye me a Mbəlom pat pat hərwi Piyer.

Gawla i Mbəlom a təma ahaya Piyer abəra ma dañgay

⁶ Ta həvad eye niye dəre ma ta tsadiye na, Herod ma ta geye sariya a Piyer kame i ndo hay. Piyer mandzahəra eye ma wuzlah i sidzew hay sulo. Neñgeye madzawa eye tə tsalalaw hay sulo ada sidzew mekeleñ eye hay sulo faya ta tsəpiye məgedi gay i dañgay niye. ⁷ Kwayañña gawla i Mbəlom a yaw a gay nakə Piyer mə dəma aye, wuye a dəv dzaydzay mə gay niye. Gawla i Mbəlom a lamay a Piyer, a dañgwazla ha, a pədeke ha. A gwaday: «Lətse bəse!» Tsa na, tsalalaw hay ta ŋgəzlah ndəruts ndəruts abəra mə həlay. ⁸ Tsa na, gawla i Mbəlom a gwaday: «Pa wu i bəzay i huđ yak ada bar tahərak yak a sik.» Piyer a ge andza nakə gawla i Mbəlom a tsikay aye. Gawla i Mbəlom a gwaday sa: «Pa ka bo məkelkabo yak ada dara peñ bəzay.»

⁹ Piyer a zəñgal ahaya gawla i Mbəlom, ti yaw abəra mə gay i dañgay. Kə dzala ha wu nakə gawla i Mbəlom faya ma giye dedek na, kə dzala ha bay. A dzala ha mə gər ŋgay na, məsine a gay. ¹⁰ Tə tawadaw abəra ka sidzew neheye ka məged makurre aye, tə ndislew ka masulo eye. Tsa na, tə ndislew ka məged i bəre nakə madayaw a walañ gay aye. Tə ndisl naha faya na, məged niye a həndək bo mahəñgeye bətañ kame tay. Tsa na, tə ndohwaw abəra. Ti ye ka tsəved na, kwayañña gawla i Mbəlom a gər ha Piyer.

¹¹ Wu nakə a ge bo aye na, Piyer a sər tuk. Tsa na, a gwad: «Anəke na, na sər ta dedek Mbəlom kə sləraw gawla ŋgay ka təv ga, kə təma ga ahaya abəra mə həlay i bəy Herod ada mə dəretsətseh i Yahuda neheye tə dzala məgeñ aye.»

¹² Ahəl nakə Piyer a sər ha wu nakə a ge bo aye lele tuk na, a ye a gay i Mari maya i Yuhana nakə tə zalay Markus aye. Mə dəma na, ndo hay mahaya gər eye haladzay, nəteye faya ta duwuleye me a Mbəlom. ¹³ Tsa na, Piyer a ye naha a fay a məged. Ndo

i məsler dem eye, məzele ɲgay Rodi a tsəne, a həndzəd naha ka maged hərwi mahəndəke abəra ma maged. ¹⁴ A tsəne mətsike me i Piyer na, a sər ha bədiday ɲgay. Dərev ɲgay a ɲgwasa haladzay. Ka həndək abəra mə gay sa bay. Duh a hway mata dətay ha a ndo hay, Piyer ma bəra.

¹⁵ Tə gwaday: «Gər a vuwaka daw?»

Ane tuk na, a gwadətay sa: «Ta dedək Piyer ma bəra, maraw me bay.»

Tə gwad: «Agəla ma giye na, gawla i Mbəlom nakə a həbawa na aye.»

¹⁶ Piyer na, neɲgeye faya ma feye a maged huya. Ta həndək abəra ma maged na, tə ɲgatay a Piyer. Tsa na, a gatay hərbaəkka. ¹⁷ A gatay kət kət tə həlay, t̄a bəbəl wuray bay, t̄a ndza dīkdik. Tsa na, a təkəratay ma kəkay nakə Bəy Maduweɲ a laka ahaya abəra mə gay i daɲgay aye. A gwadətay sa: «Dumay ha a Yakuba* ada a siye i malamar hay.» Tsa na, a yaw abəra mə gay, a ye a təv eye.

¹⁸ Dəre a tsada na, sidzew hay ta ɲgatay a Piyer bay. Wadəɲ wadəɲ a ge mə walaɲ tay haladzay. Ta tsətsah ka bo mə walaɲ tay, tə gwad: «Piyer a təra mey?»

¹⁹ Herod a tsəne Piyer kə təmaw abəra ma daɲgay na, a gwadətay a ndo hay: «Dum ta pələm ahaya.» Ndo hay ti ye ta pəla na, ta huta na bay. A zalatay a ndo matsəpe niye hay, a tsətsah fataya abəra, a gwadətay a ndo hay: «Kədum tay ha sidzew neh-eye abəra mə dəma.»

Ma dəba eye na, Herod a lətse abəra ma Yahuda, a ye a Sezare. A ndza mə dəma tsakway.

Məmate i Herod

²⁰ Ndo i wuzlahgəma i Tir ta Sidon tə ndza ta dala i Herod. Tə huta wu mənday tay na, mə dəma. Ahəl niye na, wu a ndalay a Herod ka ndo i gəma i Tir ta Sidon. Ndo hay tə ma ha ka bo bazlam. Tsa na, ti yaw ka təv i ndoweye andaya məzele ɲgay Bəlastus, neɲgeye ndo i sik i bəy. Tə

slər na ka təv i Herod, m̄a ye m̄a gwaday: «Barakwa məndze zay mə walaɲ kway.»

²¹ Herod a tsəne bazlam tay niye na, a patay pat hərwi məma ha ka bo bazlam mə walaɲ tay lele. Məpesle həlay tay kə ndisl a dəma tuk. Pat eye niye na, Herod a pa ka bo peteked i mələve bəy ɲgay. A ndza ka təv məndze i bəy ɲgay, kame i ndo hay tebiye. A tsikatay bazlam neheye a ləva ha bo aye. ²² Tsa na, ndo hay ta wuda haladzay, tə gwad: «Maa tsik me na, mbəlom bəna ndo zezeɲ bay!»

²³ Herod a tsəne andza niye na, a dəslay ha gər a bo, kə dəslay ha gər a Mbəlom bay. Kwayaɲna gawla i Mbəlom a yaw a fay a Herod, səɲ hay tə way a hud. Tsa na, a mət.

²⁴ Azlakwa d̄uh, bazlam i Mbəlom a d̄a a zləm kame kame haladzay.

²⁵ Barnabas tə Sol ta ndəv ha məslərə tay nakə tə slər tay ha a Zerozelem aye na, ta mbəda gər a Aɲtiyos. Tə zla ahaya Yuhana nakə tə zalay Markus aye ka həlay.

13

Məsəfəre Tsədəɲna eye a zla Barnabas tə Sol

¹ Ahəl niye mə walaɲ i ndo məpe mədzal gər ka Yesu neheye ma gəma i Aɲtiyos aye na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay ta ndo matətikawatay bazlam i Mbəlom a ndo hay andaya. Ndo i maslaɲ eye niye hay na, Barnabas, Simeyon nakə tə zalay Zezeɲ eye aye, Lukiyus ndo i Siren, Man-ayeɲ ndo nakə ta həhalawa ta Herod bəy i Galile ahəl nakə nəteye wawa eye hay mba aye, ada Sol. Herod a ləwawa na, gəma i Galile. ² Pat wuray nəteye faya ta dəsleye ha gər a Bəy Maduweɲ ada faya ta giye daliyam na, Məsəfəre Tsədəɲna eye a gwadətay: «Pum tay ha Barnabas tə Sol təv tay wal hərwi məge məsler ga nakə na zalatay faya aye.» ³ Ta ndəv ha daliyam tə maduwule me na, tə pa həlay ka Barnabas tə Sol. Tsa na,

* **12:17** Kanaɲ a tsik na, ka bəy i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Zerozelem aye.

21 «Ma dəba eye na, ta tsətsah bəy ka Mbəlom. Mbəlom a vəlatay Sayul, wawa i Kis, ma ləver i Bendzamen, Sayul a ndza ma bəy məve kuro kuro fad.

22 «Tsa na, Mbəlom a kal ha Sayul, a patay Davit andza bəy. Mbəlom a gwad: “Na sər ha Davit wawa i Zese, neŋgeye na, a yeŋ a gər. Ma giye na, wu nakə a seŋ aye tebiye.”»

23 Pol a gwadatay sa: «Ndo nəte mə walaŋ i gwala i Davit hay Mbəlom a pa na ndo mətəme tay ha İsrayel hay na, Yesu. Ba kə tsik kurre, a gwad ma vəliye. 24 Ahəl nakə Yesu ki yaw zuk bay aye na, Yuhana madzəhuəbe ndo a yam kə da ha bazlam i Mbəlom. Kə zalatay a ndo i İsrayel hay tebiye t̄a mbədə ha mede tay ada t̄a dzəhuəb bo a yam. 25 A ndisl a həlay nakə Yuhana madzəhuəbe ndo a yam ma ndəviye ha məsler ŋgay aye na, a gwadawa: “Ka dzalum mə gər kurom, neŋ na, way? Neŋ na, ndo nakə nəkurom faya ka həbumeye bay. Ane tuk na, tsənum: Neŋgeye na, ma deyeweye kame ga. Neŋ na sla da kwa məpəlay ha ləber i tahərak ŋgay bay.”

26 «A nəkurom malamar ga hay, nəkurom wawa i Abraham hay ada a nəkurom siye neheye ka dzədzarumay a Mbəlom aye, Mbəlom a sləraw labara nakay na, a nəkway, kəkay nakə a təma kway ha aye. 27 Andza niye, ndo i Zerozelem hay ta bəy tay hay, Yesu neŋgeye way na, ta sər ha bay. Bazlam i ndo məde ha bazlam i Mbəlom neheye tə dzəŋgawa pat i mazəzukuw bo aye na, ta tsəne bay. Ahəl nakə tə kəd Yesu aye na, bazlam i ndo i məde ha bazlam i Mbəlom hay kə ge bo tuk. 28 Kwa tadə ta huta faya abəra mənese nakə da məkədə aye bay bəbay na, ta tsətsah ka Pilat m̄a kəd na ka mayako mazləlmbədə eye. 29 Tə ge wu nakə Derewel i Mbəlom a da ha ka gər ŋgay aye. Ma dəba na, ti ye təmbəzla ahaya mədahaŋ i Yesu abəra ka mayako mazləlmbədə eye. Ti ye ha, tə pa

na a tsəvay. 30 Ane tuk na, Mbəlom kə mbəla ahaya abəra ma mədahaŋ.

31 Ma məhəne haladzay, ka bəzatay ha bo a ndo neheye ti yaw ka bo ma Galile, ti ye ka bo a Zerozelem aye. Anəke nəteye niye ta həhal ka bo dziye na, nəteye ta təra ndo məhəle mbal ŋgay hay kame i ndo i İsrayel hay.

32 «Nəmay eye, nəmaa yakum ahaya Labara Ŋgwalak eye. Wu nakə Mbəlom a tsik kurre a gwad ma vəlateye a bəba tətə kway hay aye na, 33 kə ge na hərwi kway. A ge na, a lətse ahaya Yesu abəra ma mədahaŋ. Mawatsa eye mə Derewel i Dəmes hay 2, a gwad:

“Nəkar wawa ga.

Bəgom neŋ na təra Bəba yak.*”

34 «Mbəlom a lətse ahaya Yesu abəra ma mədahaŋ. A da ha kurre, a gwad ma ziye ma tsəvay bay. Kə tsik andza nakay, a gwad:

“Na ta vəlakumeye wu nakə tsədəŋŋa eye ada dedek eye andza nakə na tsikay a Davit, na gwaday na vəlakeye aye.†”

35 «Hərwi niye, kə tsik ma Dəmes hay sa, a gwad:

“Nəkar Mbəlom na, ka gəriye ha ndo i məsler yak m̄a ze ma tsəvay bay.‡”

36 «Davit a həlay i məndze ŋgay na, kə ge wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye. Ma dəba eye Davit a mət. Ta la na ka təv i bəba tətə ŋgay hay ada kə ze ma tsəvay. 37 Ane tuk na, ndo nakə Mbəlom a lətse ahaya abəra ma mədahaŋ aye na, kə ze ma tsəvay təbey.

38 «Malamar hay, sərum na, nəmay faya nəmaa dəkumeye ha Mbəlom a pəsətay ha mezeleme i ndo hay na, hərwi Yesu. 39 Ndoweye kə dzala ha ka Yesu na, Mbəlom ma pəsəye ha mənese ŋgay tebiye. Bazlam i Musa mapala eye, neŋgeye na, gədaŋ ŋgay andaya məpəsakum ha mənese bay.

40 «Gum metsehe, wu nakə ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay tə

* 13:33 Dəmes hay 2.7. † 13:34 Ezay 55.3. ‡ 13:35 Dəmes hay 16.10.

watsa ahəl niye na, mâ ndzakum a gər bay. Tə watsa na, tə gwad:

⁴¹ «A həlay kurom nakay, na giye məsler nakə ka dzalumeye ha faya bay kwa tadə ndəray mâ təkərakum aye.

Zəbum, nəkurom neheye ka zəbum ka bazlam ga andza wu lele aye bay aye,

mâ gakum hərəbəkka, dum mətum.Ş»

⁴² Pol ta Barnabas ta ndəv ha bazlam tay na, ti yaw abəra mə gay i maduwule me. Ti yaw abəra na, ta tsətsah fataya, tə gwadatay: «Mumaw pat i mazəzükw bo mekeləy eye sa ada ka tsikumameye ka gər i labara nakay sa.» ⁴³ Ahəl nakə ndo hay faya ta ngəniye gər aye na, Yahuda hay haladzay ta ndo neheye tə dəslaway ha gər a kule i Yahuda hay aye, tə patay bəzay a Pol ta Barnabas. Pol ta Barnabas tə vələtay gədañ hərwi ada tâ gər ha ngwalak i Mbəlom sa bay.

⁴⁴ Pat i mazəzükw bo mekeləy eye a slaw na, həlay a vay a ndo i gəma niye hay tebiye tə haya gər hərwi mətsəne bazlam i Bəy Maduweñ. ⁴⁵ Siye i Yahuda hay tə ngatay a ndo neheye hay haladzay tə haya gər aye na, a ndalatay haladzay. Tə ge fataya sələk. Ta dazlay mətsike wu nakə lele bay aye ka Pol ada tə tsadəy pələslesle.

⁴⁶ Pol ta Barnabas tə tsik me tə zluwer eye bay tebiye, tə gwadatay: «Həbe nəmaa dəkumeye ha bazlam i Mbəlom na, a nəkurom təday. Ane tuk na, ka dzalum na, lele bay nakə kâ hutum sifa nakə ma ndəviye bay aye. Anəke na, nəmaa diye wu may, nəmaa ta dəteye ha a ndo neheye Yahuda hay bay aye. ⁴⁷ Bəy Maduweñ a gwadamay na, kəkay? A gwad:

«Nəkar na, na pa kar andza dza-ydzay ma dəvateye a ndo i məndzibəra hay tebiye,

hərwi ada kâ ye ka təv neheye dəreñ eye ka tsikatay a ndo hay,

neñ Bəy Maduweñ na mbəliye* tay ha na, kəkay?»»

⁴⁸ Ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye, tə tsəne bazlam niye na, dərev tay a ngwasa haladzay, a yatay a gər. Ta dazlay a mazambadəy a bazlam i Bəy Maduweñ. Ndo neheye Mbəlom a pala tay ha hərwi məhute sifa nakə ma ndəviye bay aye na, nəteye tebiye tə dzala ha ka Mbəlom.

⁴⁹ Andza niye, bazlam i Mbəlom a ngəna gər ka gəma niye tebiye. ⁵⁰ Ane tuk na, Yahuda hay tə patay me a ngwas zlele eye neheye tə dəslaway ha gər a Mbəlom aye ta ndo neheye bagwar eye, tə gatay dəretsətseh a Pol ta Barnabas. Ta həhar tay ha abəra ka dala niye. ⁵¹ Pol ta Barnabas ta tətəkwi ha burhway i gəma tay abəra ka sik tay.† Ti ye a gəma wuray tə zalay Ikoniyyom. ⁵² Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye tə zaw ma Anıtyos aye na, dərev tay a rah ta məngwese ada ta Məsəfəre Tsədəñña eye.

14

Pol ta Barnabas ma Ikoniyyom

¹ Pol ta Barnabas tə husa a Ikoniyyom na, ti ye tə fələkwa a gay i maduwule me i Yahuda hay andza nakə ma Anıtyos aye dərmak. Ta tətikatay bazlam i Yesu a ndo hay. Yahuda hay haladzay ta ndo neheye Yahuda hay bay aye tə dzala ha ka Yesu. ² Ane tuk na, Yahuda neheye ta təma bazlam i Yesu bay aye na, tə patay me a ndo neheye Yahuda hay bay aye hərwi ada tâ dzala wu nakə lele bay aye ka ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. ³ Duh Pol ta Barnabas tə ndza ma Ikoniyyom haladzay. Tə tsikatay me tə zluwer eye bay ka gər i Bəy Maduweñ. Tə dəwa ha ngwalak ngay ada bəy Maduweñ na, a vələwatay gədañ ka mäge masuwayañ hay hərwi mədə ha bazlam tay nakə faya ta tsikiye na, dedək. ⁴ Ndo i gəma niye hay ta ngəna

Ş 13:41 Habakuk 1.5. * 13:47 Ezay 49.6. † 13:51 Matətəkwi ha burhway abəra ka sik andza məgwede Pol ta Barnabas ta giye wuray hərwi ndo i wuzlahgəma nakay sa bay. Wu i wuzlahgəma niye ma mətsa fataya bay kwa burhway nakə ka sik aye.

sulo. Ndo siye hay nəteye ta diye i Yahuda hay, siye hay ta diye i ndo i maslañ i Yesu hay.

⁵ Tsa na, Yahuda siye hay ta ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye, tə ləva bo hərwi məge dəretsətseh a Pol ta Barnabas ada məkəde tay ha abəra mə dəma tə kwar. ⁶ Pol ta Barnabas tə sər, ta kədiye tay ha na, ta hway. Tə zla tsəved nakə a ye a gəma i Listəre ada a ye a gəma i Derbe. Gəma neheye sulo aye na, ka dala i Likawni salamay. ⁷ Tə dawa ha Labara Nğwalak eye ka dala eye niye.

Pol ta Barnabas mə Listəre

⁸ Ma gəma i Listəre na, ndoweye andaya matəra eye mə sik. Neñgeye matəra eye kwa ka məwe nğay. Kə lətse, ki ye dadə tə sik nğay bay. ⁹ Pat wuray na, neñgeye faya ma pay zləm a bazlam i Pol, Pol a zəba faya. Kwayaŋña Pol a sər neñgeye na, tsəved andaya məmbəle ha hərwi kə pa mədzal gər ka Yesu. ¹⁰ Pol a tsikay me ta magala, a gwadəy: «Lətse tə sik yak dzək lele.» Tsa na, a lətse tsəkwađ, a mbərazla tə sik nğay. A pa bo ka mede duwak duwak.

¹¹ Ndo hay tə nğatay a wu nakə Pol a ge aye na, ta wuda tə bazlam i gəma tay Likawni, tə gwadə: «Mbəlom hay ta təra andza ndo zezeñ, ta mbəzlaw ka təv kway.» ¹² Tə pa məzele ka Barnabas «Zeus», mbəlom tay ada ka Pol «Hermes»* hərwi neñgeye na, ndo i maslañ. ¹³ Gay i məvələy wu a mbəlom nakə Zeus aye bəse ka tsəved məfələkwe a gəma niye. Tsa na, ndo məvələy wu a Zeus tay niye a ye a gəsaw sla bagwar eye hay, a pa fataya məvurze i wu neheye lele haladzay aye. A gəsa tay ahaya ka məged i gay i məvələy wu a mbəlom tay niye. A say na, ndo hay tə vəlatay a Pol ta Barnabas andza wu nakə tə vəlawa kəriye a mbəlom tay aye. ¹⁴ Ane tuk na, Pol ta Barnabas tə tsəne na, a ndalatay haladzay. Ta nğuradə ha peteked tay, ti ye a walañ i ndo niye hay, ta wuda, tə gwadətay: ¹⁵ «Ndo

neheye, ka gum wu nakay na, hərwi mey? Nəmay na, ndo zezeñ hay andza nəkurom dərmak. Nəmaa yaw na, nəmaa zlakumaw Labara Nğwalak eye ada mədəkum ha na, gərüm ha kule kurom neheye nğama andaya mə dəma bay aye. Ada mbədumaw me ka təv i Mbəlom ma ndziye ka tor eye. Neñgeye nakə a ge magərmbəlom, dala, dəlov ada tə wu neheye mə dəma aye tebiye. ¹⁶ Ahəl niye na, kə gər tay ha ndo hay tə pay bəzay a wu tay neheye faya ta paway bəzay aye. ¹⁷ Ane tuk na, kə dətay ha a ndo hay na, neñgeye andaya ta nəteye. A dətay ha na, ta nğwalak nğay nakə faya ma gateye aye. A pakumaw yam ada kə palakumaw wu mənday abəra ma guvah tə həlay eye. Ka hutum wu mənday ada a nğwasakum ha dərev kurom.» ¹⁸ Kwa Pol ta Barnabas tə tsikatay andza niye bəbay na, ta təma bay. A satay məkəde tay sla niye huya.

¹⁹ A həlay niye na, Yahuda hay ti yaw abəra ma Añtiyos i Pizidi, siye hay ti yaw ma İkoniyom, tə ndislew a gəma i Listəre. Tsa na, tə patay me a ndo hay. Tə kal na Pol tə kwar hərwi mədəke na. Tə vaha na dəreñ abəra mə walañ gay. Tə dzala na, tə gwadə ma giye kə mət. ²⁰ Ane tuk na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə haya faya gər, tə lawara na a wuzlah. Pol a lətse, a mbədə gər a walañ gay. Tədce eye na, a həl bo, ti ye ta Barnabas a gəma i Derbe.

Pol ta Barnabas tə ma a Añtiyos

²¹ Pol ta Barnabas tə ndisl naha a dəma na, tə da ha Labara Nğwalak eye mə walañ i gəma i Derbe. Ndo hay haladzay tə pa mədzal gər ka Yesu. Ma dəba eye na, ta mbədə gər a Listəre, ti ye abəra ma Listəre, ti ye a İkoniyom. Ti ye abəra ma İkoniyom, ti ye a Añtiyos i Pizidi. ²² A gəma nakə ta ndisl a dəma aye na, tə vəlawatay gədañ a dərev a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ka mədzele ha huya ka Yesu. Tə gwadəwatay: «Ka deyekweye a Bəy i Mbəlom na, kutoñ ka

* **14:12** Mə kule i Gərek hay na, Zeus neñgeye bəy i mbəlom tay hay ada Hermes na, ndo i maslañ.

sakweye dərətsətseh haladzay.» ²³ Tə pala ndo hay mə walañ tay, ta təra tay ha madugula hay. Tsa na, tə ndza, tə ge daliyam, ta duwulay me a Mbəlom hərwi ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye. Tə pa tay ha a həlay i Bəy Maduweñ nakə tə dzala ha faya aye. Tsa na, ti ye wu tay.

²⁴ Ti ye, tə tas abəra ma gəma i Pizidi, tə ndisl a gəma i Pamfeli. ²⁵ Ti ye naha tə da ha bazlam i Mbəlom ma Perge. Tsa na, ti ye a gəma i Ataliya. ²⁶ Tə tsal a kwalalañ i yam, ti ye a Anḡtiyos. Anḡtiyos na, gəma nakə tə pa tay a həlay i Mbəlom mə dəma aye hərwi ada mâ vəlatay ɳgwalak ka mäge məsler ɳgay. Anəke tə ge na, məsler eye niye tuk.

²⁷ Tə ndisl naha a Anḡtiyos na, tə hayatay gər a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Ta təkəratay wu nakə Mbəlom a ge hərwi tay aye tebiye, ada ma kəkay nakə a həndəkəkatay tsəved a ndo neheye Yahuda hay bay aye ka məpe mədzal gər ka Yesu aye dərma. ²⁸ Pol ta Barnabas tə ndza haladzay ta ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma Anḡtiyos.

15

Məkəde wuway ka mədəse bo

¹ Ma dəba eye na, ndo hay ti yaw abəra ma Yahuda a Anḡtiyos. Ti yaw na, ta dazlay a matətikatay a malamar hay. Tə gwadətay: «Ka dəsüm bo andza i bazlam i Musa mapala eye nakə a tsik aye bay na, ka slumeye faya mətəme bay.» ² Pol ta Barnabas, tə gwadətay: «Ka tsikum andza niye na, ka rawum me.» Bazlam niye a zlatayaw məkəde wuway haladzay ta nəteye. Tə ma ha ka bo bazlam mə walañ tay, tə gwad: «Anəke na, slərakwa Pol ta Barnabas ada ta siye i ndo i Anḡtiyos hay a Zerozelem hərwi mətsikaw ka wu nakay ta ndo i maslañ hay ada ta madugula hay.»

³ Tsa na, məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta dzəna tay ha hərwi mede tay. Tə həl bo, ti ye. Tə tas abəra ma gəma i Fenisi, tə tas a

bəra ma Samari. Nəteye faya ta diye na, ta təkəratay a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma kəkay nakə ndo neheye Yahuda hay bay ta təma bazlam i Bəy Maduweñ aye. Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə tsəne labara niye na, dərəv tay a ɳgwasa, a yatay a gər haladzay.

⁴ Tə ndisl a Zerozelem na, ndo məpe mədzal gər ka Yesu, ndo i maslañ hay ta madugula hay ta təma tay lele. Tsa na, ta təkəratay wu nakə Mbəlom a ge ta nəteye aye. ⁵ Ane tuk na, siye i ndo neheye ta təra nəteye ma bərək i Farisa hay ta təra ndo məpe mədzal gər ka Yesu aye na, tə zla bazlam, tə gwad: «Kutoñ ndo neheye Yahuda hay bay aye, ta təra ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye na, tâ dəs bo ada tâ rəhay ha gər a bazlam i Musa mapala eye.»

⁶ Ndo i maslañ hay ta madugula hay tə haya gər hərwi mazəbe ka bazlam eye niye. ⁷ Tə kəd wuway ka bazlam eye niye haladzay. Piyer a lətse, a gwadətay: «Malamar ga hay, ka sərüm ha Mbəlom a zla ga na, hərwi ada nâ dətay ha Labara ɳgwalak eye a ndo neheye Yahuda hay bay aye, hərwi ada tâ tsəne. Ta tsəne na, ta dzaliye ha ka Yesu bədaw? ⁸ Mbəlom nakə a sər dərəv i ndo zezey aye kə dətay ha na, ka təma tay ha. Na gwad kə vəlatay Məsəfəre Tsədəñña eye andza nakə a vələkway ahəl niye aye bədaw? ⁹ Ka ɳgəna ha ka bo abəra nəteye tə nəkway bay. A təra ha dərəv tay tsədəñña na, hərwi nakə tə dzala ha aye. ¹⁰ Anəke a sakum məgatay kutoñ a ndo məpe mədzal gər neheye tə pa mədzal gər ka Yesu marəhay ha gər a bazlam i Musa mapala eye na, hərwi mey? Kwa bəba tətə kway, kwa bo kway eye ka slakwa faya marəhay gər a bazlam i Musa mapala bay tuk na, kəkay? Kâ dzum ha Mbəlom bay. ¹¹ Dzalakwa ha duh na, Bəy Maduweñ a təma kway ha na, ta ɳgwalak ɳgay andza nakə a təma tay nəteye.»

¹² Ndo hay tebiye tə ndza dıkdıkdı. Tsa na, Barnabas tə Pol ta təkəratay masuwayañ ta wu neheye Mbəlom a

ge ta nəteye mə walaŋ i ndo neheye Yahuda hay bay aye.

¹³ Ta ndəv ha mətsike me na, Yakuba a zla bazlam, a gwadətay: «Malaray gay hay, tsənum wu nakə na tsikakumeye təday. ¹⁴ Piyer ka təkər ma kəkay nakə Mbəlom a gatay gər a ndo neheye Yahuda hay bay aye. Ahəl nakə bərək kway a dazlay mba aye na, 6a tsiy a say a Mbəlom məpele siye i ndo hay hərwi ada tã tãra ndo ŋgay hay. ¹⁵ Bazlam i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom neheye tə tsik aye na, a ye ka bo tə wu nakə a ge bo aye:

¹⁶ «Aza kame na, gay i Davit ma mbəzliye.

Ane tuk na, aza kame, na ta dəzliye na.

Kwa kə nas bəbay na, na lambadiye na.

¹⁷ Hərwi ada siye i ndo hay tebiye tã pəla ga,

ada ndo i gəma hay tebiye dərək.

Nakay na, wu nakə Bəy Maduweŋ a tsik aye.*

¹⁸ A dā ha wu neheye na, kurre.»»

¹⁹ Hərwi niye, Yakuba a gwadətay sa: «Na dzala na, kã kwasakwatay gər a ndo neheye Yahuda hay bay aye ta təma Mbəlom aye bay.

²⁰ Watsakwatay naha hərwi məgwədə tay na, kã həpədum slo nakə ndo hay tə kəday a kule aye bay. Hərwi slo niye na, tsədəŋŋa bay. Tã ge mezeleme bay. Wu nakə ta mburod mamburode aye na, tã həpəd slo eye bay, kã ndayum bambaz bay.†

²¹ Hərwi bazlam i Musa mapala eye na, zla anəke bay, ndo hay faya ta diye ha mə walaŋ i gay ada mə gay i maduwule me i Yahuda hay pat i mazəzkw bo pat pat.»

Derewel i məvələ gədan

²² Ndo i maslaŋ hay ta madugula hay ta məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə ma ha ka bo bazlam, tə gwad: «Palakwa ndo hay mə walaŋ tay ada kã slərakwa tay ha a

Aŋtiyos tə Pol ada ta Barnabas.» Tsa na, tə zla Yuda nakə tə zalay Barsabas aye ada ta Silas. Ndo neheye sulo aye nəteye bagwar eye hay mə walaŋ i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. ²³ Tə watsa dərəwel, tə vələtay a həlay. Tə watsa dərəwel eye niye na, tə gwad:

«Nəmay ndo i maslaŋ hay ta madugula hay, nəmay na, malaray kurom hay. Nəmaa tsikakum naha me a nəkurom ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, ma slala mekeleŋ eye hay ma Aŋtiyos ada ma gəma i Siri ta Silisi.

²⁴ «Nəmaa tsəne ndo siye hay mə walaŋ may ta ye naha ka təv kurom, ta kwasakum ha mədzal gər tə bazlam hay ada bazlam tay niye na, a gakum hiyem hiyem. Kwa tsekweŋ nəmaa vələtay naha tsəved bay. ²⁵ Hərwi niye, nəmaa dzapa ha mədzal gər may ka təv manəte eye, nəmaa pala ndo hay ada məslərə tay naha. Ta lakiye naha dzam kurom hay, Pol ta Barnabas. ²⁶ Nəteye neheye ta səkəm ha məsəfərə tay hərwi məsler i Bəy Maduweŋ Yesu Kərste aye. ²⁷ Nəmaa sləriye naha Yuda ta Silas, bo tay eye ta tsikakumeye wu nakə nəmaa watsa a dərəwel nakay aye.

²⁸ «Məsəfərə Tsədəŋŋa eye ta nəmay, nəmaa ma ha ka bo bazlam na, nəmaa gwad: Nəmaa piye fakuma wu mamba eye bay. A samay na, pumay bəzay a wu neheye dəkdek tsa.

²⁹ Kã həpədum slo neheye ta təzay a kule aye bay, kã ndayum bambaz bay, kã həpədum slo i wu neheye ta mburod mamburode aye bay, kã gum mezeleme bay.‡. Ka gum wu neheye bay na, niye na, ka gum lele.

«Nəmay malaray kurom hay, nəmaa tsikakum naha me.»

³⁰ Tə vələtay dərəwel niye a ndo neheye tə slər tay ha aye. Ti ye, tə ndisl a Aŋtiyos na, tə hayatay gər a ndo məpe mədzal gər hay. Tsa na, tə vələtay dərəwel niye. ³¹ Tə dzaŋga

* **15:17** Amos 9.11-12. † **15:20** Zəba ma Levitik 18.6-18 ada 17.10-16. ‡ **15:29** Zəba mə Məsler hay 15.20 ada zəba wu nakə tə watsa ka gər i bazlam eye nakay aye.

na dərəwel niye na, a vələtay gədan haladzay, dərev tay a ɲgwasa. ³² Yuda ta Silas, nəteye neheye ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay aye, tə pa bo ka mətsike bazlam i məvələtay gədan a malamar hay məndze haladzay. Tə vələtay gədan məndze huya ka məpe mədzal gər ka Yesu.

³³ Tə ndza ma Añtiyos məndze tsakway na, tə ləva bo mede wu tay, malamar hay tə tsikatay me, tə gwadətay: «Dum tə zay hərwi ada tã maw ka tæv i ndo neheye tə slər tay naha aye.» [³⁴ Ane tuk na Silas na, a gwad ma ndziye mə dəma.]

³⁵ Pol ta Barnabas tə ndza ma Añtiyos. Nəteye ta siye i ndo hay haladzay ta tətikawatay a ndo hay ada tə dawa ha Labara ɲgwalak eye i Bəy Maduweñ a ndo hay.

Pol ta Barnabas ta ɲgəna gər

³⁶ Ma dəba eye na, Pol a gwadətay a Barnabas: «Anəke na, mbədəma gər ta zəbamatay dərə a malamar hay ma gəma neheye ka dəma ha bazlam i Bəy Maduweñ mə dəma aye hərwi məsərə nəteye andaya zay bəbay daw?» ³⁷ Barnabas a gwadətay faya ayaw a Pol, ada a say məzle Yuhana-Markus ka həlay.

³⁸ Ane tuk na, a say a Pol Barnabas m̃ zla Yuhana-Markus bay, hərwi kə gər tay ha ahəl niye ma Pamfeli. Mə mahəhele tay neheye faya ta həhaliye na, kə ge məsler ta nəteye sa bay. ³⁹ Tə kəd wuway haladzay. Tsa na, Pol ta Barnabas ta ɲgəna gər. Barnabas a zla Markus, tə həl bo ti ye a Sipərə. ⁴⁰ Pol na, neñgeye a zla Silas. Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta dıwulay me a Mbəlom hərwi ada Mbəlom m̃ gatay ɲgwalak huya. Tsa na, Pol ta Silas tə həl bo, ti ye. ⁴¹ Ti ye, tə tas ta Siri ada ta Silisi. Tə vələtay gədan a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu.

16

Timote a laka ha Pol ta Silas

¹ Pol ta Silas tə ndisl a Derbe ada a Listərə. Mə dəma na, ndoweye andaya kə pa mədzal gər ka Yesu, məzele ɲgay Timote. May ɲgay na, dem i

Yahuda hay, ka təra ndo məpay bəzay a Kəriste. Ane tuk na, zal ɲgay, bəba i Timote na, Gərek hay. ² Timote na, malamar neheye ma Listərə aye ada ma İkoniyom aye na, tə tsikawa faya wu lele eye haladzay. ³ A say a Pol məzle na ta diye ka bo dziye. A zla na, a dəs na hərwi Yahuda neheye hay ma gəma niye hay aye. Ndo haladzay tə sər ha bəba i Timote na, Gərek hay. ⁴ Ahəl nakə ta diye na, ti ye ka gəma ka gəma. Tə dətay ha bazlam neheye ndo i maslañ i Yesu hay ta madugula hay ma Zerozelem tə tsik aye. Ta tsətsah fataya, tə gwadətay: «Rəhumay ha gər lele.» ⁵ Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta huta gədan ada ndo hay ta səkah pat pat tə dzala ha ka Yesu.

Ndo i Masedowan

⁶ Ma dəba eye na, a satay mede mata dā ha bazlam i Mbəlom ka dala i Azi. Ane tuk na, Məsəfərə Tsədəñña eye a gwadətay: «Kā yum bay.» Tsa na, tə tas abəra ma gəma i Firigiya ada Galat. ⁷ Ahəl nakə tə ndisl a gəma i Mizi aye na, tə dzala mə gər tay mede a Bitini. Ane tuk na, Məsəfərə i Yesu kə vələtay tsəved mede a dəma bay. ⁸ Tsa na, tə tas abəra ma Mizi ada ti ye a wuzlahgəma i Tərowas.

⁹ Ta həvad na, məsine a gay a Pol. A ɲgatay a ndo i Masedowan, malətsa eye. Ndo i Masedowan niye a gay amboh, a gwadətay: «Tasaw a Masedowan, ta məmay bo tey!» ¹⁰ Ma dəba i məsine niye na, kwayañña nəmaa pəla tsəved mede a Masedowan. Hərwi nəmaa sər ta dedək Mbəlom a zalamay mata dā ha Labara ɲgwalak eye a ndo i gəma niye hay.

Lidiya a pa mədzal gər ka Bəy Maduweñ

¹¹ Tsa na, nəmaa həl bo abəra ma Tərowas, nəmaa ye kwayañña a Samotəras ta wuzlah i yam. Tədce eye na, nəmaa həndzəd a Neyapoli. ¹² Abəra mə dəma na, nəmaa həl bo nəmaa ye a gəma i Filip, wuzlahgəma nakə a ze siye hay ka dala i Masedowan aye. Maa ndzawa ma gəma eye niye na, Roma hay. Nəmaa ndza

məhəne haladzay mə walaŋ gay niye. ¹³ Pat i mazəzukw bo na, nəmaa yaw abəra mə walaŋ gay, nəmaa ye ka me i magayam. Nəmaa dzala na, nəmaa hutiye təv mađuwulay me a Mbəlom i Yahuda hay. Nğwas wuray hay andaya mahaya gər eye ka təv niye. Nəmaa ndisl naha a dəma na, nəmaa ndza ka dala hərwi mətsikatay me.

¹⁴ Mə walaŋ i nğwas niye hay na, nğwas eye andaya tə zalay Lidiya. A yaw abəra ma gəma i Tiyatir. A səkəmawa peteked lele eye hay, ndozza mə luma. Neŋgeye na, a dəslaway ha gər a Mbəlom. Bəy Maduweŋ a həndəkay ha dərev hərwi ada mâ pay zləm a bazlam i Pol. Tsa na, a dzala ha. ¹⁵ Pol a dzəhu6 ha a yam ta ndo neheye mə gay nğay aye tebiye. Lidiya a gwadətay: «Tadə ka dzalum, nəmaa dzala ha ka Bəy Maduweŋ ta dedek na, dumara ta ndzum mə gay ga.» A gatay kutoŋ, ta təma məndze mə gay nğay.

Tə gəs Pol ta Silas a daŋgay

¹⁶ Pat wuray nəmay faya nəmaa diye a təv i mađuwule me na, dem wuray a yaw mata dzəgər ta nəmay. Məsəfəre nakə lele bay eye mə bo nğay, a tsikawa wu nakə ma deyeweye kame aye. Ndo neheye a gawatay məsler aye na, tə hutawa suloy haladzay tə wu nğay nakə a tsikawa aye.

¹⁷ A dazlay məpamay bəzay a Pol ta nəmay. A gwadəwa: «Ndo neheye na, ndo i məsler i Mbəlom nakə bagwar eye mə gər eye. Nəteye na, faya ta dəkumeye ha tsəved nakə Mbəlom ma təmiye kurom ha aye.» ¹⁸ A pamay bəzay ma giye məhəne haladzay.

Ka mandəve eye na, a ndalay a Pol. A mbəda bo ta təv i dem niye, a nğərəz ka məsəfəre niye lele bay eye, a gwaday: «Ta məzele i Yesu Kəriste, dara abəra mə bo i dem nakay bəse.» Kwayaŋŋa məsəfəre niye a yaw abəra mə bo i dem niye.

¹⁹ Ndo i gay nğay niye hay tə nğatay, məsəfəre niye tə hutawa ha suloy andaya sa bay na, tə gəs tay ha Pol ta Silas, ti ye tay ha kame i bəy i dala

hay. ²⁰ Ti ye tay ha kame i sariya. Ti ye naha, tə gwadətay: «Ndo neheye na, nəteye faya ta zlamayaweye mawesewes a gəma. Nəteye na, Yahuda hay, ²¹ ada nəteye faya ta tətikiye kule tay nakə nəkway Roma hay tə vələkway faya tsəved məpay bəzay bay aye.»

²² Ndo hay tebiye ta mbəda fataya me tə bazlam. Bagwar tay hay ta buwa peteked abəra ka Pol ta Silas, tə gwadətay: «Ndabum tay ha ta mandala6a.» ²³ Tə nda6a tay ha ledede. Ma dəba eye na, tə gəs tay ha, ti ye tay ha a daŋgay. Tə gwaday a ndo matsəpe gay i daŋgay: «Tsəpa tay ha lele.» ²⁴ Ndo matsəpe gay i daŋgay a tsəne andza niye na, kwayaŋŋa a ye a pa tay ha a huđ i gay i daŋgay. A tələkatay ha sik tay hay a səselek hay.

²⁵ Magər həvad a ge na, Pol ta Silas tə duwulawa me ada tə gawa dəmes hərwi mazambadəy a Mbəlom. Siye i ndo neheye ma daŋgay aye nəteye faya ta piye fataya zləm. ²⁶ Ahəl nakə nəteye faya ta giye dəmes aye na, kwayaŋŋa dala a 6əl. A 6əl ha gay i daŋgay niye hus ka mədok eye. Məged i gay i daŋgay ta həndək tebiye ada tsalalaw i ndo neheye ma daŋgay aye ta nğəzlah abəra mə sik tebiye.

²⁷ Tsa na, ndo matsəpe gay i daŋgay niye a pədeke abəra ka məndzəhəre. A nğatay a məged i gay i daŋgay hay mahəndəka eye hay tebiye na, a zla maslalam nğay a say məkəde bo nğay abəra mə dəma, hərwi a dzala a gwad ma giye na, ndo neheye mə gay i daŋgay aye ta hway. ²⁸ Pol a nğatay na, a wuda ta gədan nğay pe-teh, a gwaday: «Kâ kəd bo yak bay. Nəmay andaya tebiye kənaŋ, ndəray ka hway bay.»

²⁹ A tsəne bazlam i Pol niye na, a tsətsah ako. Tsa na, a ye ha a huđ i gay i daŋgay tə madzədzere eye haladzay, zluwer a gay. A ye naha, a kal ha bo kame i Pol ta Silas. ³⁰ Tsa na, a həlatay ahaya abəra mə gay i daŋgay, a tsətsah fataya, a gwadətay: «A nəkurom, na ta təmiye na, na giye kəkay?»

³¹ Ta mbəday faya, tə gwaday: «Dzala ha ka Bəy Maduweŋ Yesu ada ka təmiye ta ndo i gay yak hay tebiye.»

³² Tə tsikay bazlam i Bəy Maduweŋ ada a ndo neheye mə gay ŋgay aye tebiye. ³³ Tsa na, ndo matsəpe gay i daŋgay niye a həl Pol ta Silas ta həvad eye niye, a ye a baratay na mbəlak i mənəbe tay nakə tə ndəba tay ha aye. Pol ta Silas ta dzəhuḅ ha ndo niye a yam ta ndo i gay ŋgay hay tebiye.

³⁴ Ma dəba eye a həl Pol ta Silas a gay ŋgay. A vəlatay wu mənəday, tə nda. Ndo niye ta ndo i gay ŋgay hay tebiye, dərev tay a rah ta mənəwese hərwi nakə tə dzala ha ka Mbəlom aye.

³⁵ Dəre a tsada na, bagwar i Roma hay tə slər ndo hay ka təv i ndo matsəpe gay i daŋgay, ta gwaday na, mə gər tay ha Pol ta Silas abəra ma daŋgay. ³⁶ Ndo matsəpe gay i daŋgay niye, a ye a tsikay a Pol, a gwaday: «Bagwar i Roma hay ta slərəw ndo hay, tə gwedeŋ na, nə gər kurom ha. Anəke na, ka slumeye madayaw abəra ada dum kurom tə zay.»

³⁷ Ane tuk na, Pol a gwadatay a ndo neheye tə slər tay naha aye: «Ta ndəba may kame i ndo hay tebiye, ta gamay sariya bay. Ada nəmay na, Roma hay dərmak tuk na, ta gəriye may ta məkal na, kəkay? Andza niye na, nəmaa wuda bay. Bo tay eye tə yaw tə gər may ha.»

³⁸ Ndo neheye tə slər tay naha aye, ta mbəda gər ka təv i bagwar i Roma hay. Ti ye, ta təkəratay wu nakə Pol a tsik aye. Tə tsəne Pol ta Silas nəteye Roma hay na, ta dzədzar haladzay.

³⁹ Tsa na, ti ye tə gatay amboh. Tə həlatay ahaya abəra mə gay i daŋgay, tə gwadatay: «Amboh, dum kurom abəra ma walaŋ i gay.» ⁴⁰ Pol ta Silas ti yaw abəra ma daŋgay na, ti ye a gay i Lidiya. Ti ye naha, tə ndzatay a gər a malamar hay. Tə vəlatay gədaŋ. Tsa na, ti ye wu tay.

17

Pol ta Silas ma Tesalonik

¹ Ma dəba eye na, Pol ta Silas ti ye ta gəma i Amfipolis ada ta gəma i Apoloni. Tə ndisl a gəma i Tesalonik. Mə dəma na, gay i maḁuwule me i Yahuda hay andaya. ² Pol a ye a dəma andza nakə a gawa aye. Pol a yawa, a mba ha ka bo pat i mazəzukw bo sik mahkar. Tə kədawa wuway ka Dərewel i Mbəlom ta ndo neheye mə dəma aye. ³ A dəwa tay ha, a gwadawatay: «Kəriste na, kutoŋ ma siye dəretsətseh, ta kədiye na. Ma lətseweye abəra ma mədahaŋ. Yesu nakə neŋ faya na dəkumeye ha anəke aye na, Kəriste.» ⁴ Tə tsəne bazlam niye na, siye mə walaŋ i Yahuda hay ta təma bazlam i Pol ta Silas. Tə patay bəzay. Siye i Gərek hay haladzay neheye tə dəslaway ha gər a Mbəlom aye ta ŋgwas neheye tə də a zləm aye, nəteye haladzay ta təma bazlam niye dərmak.

⁵ Ane tuk na, siye i Yahuda neheye ta təma təbey aye na, tə ge sələk ka Pol ta Silas. Ti ye ta pəlaw ndo neheye tə sər wuray bay nəteye faya ta həhaliye ka tsəved kəriye, tə hayatay gər. Tə ma ha ka bo bazlam ka gər i Pol ta Silas. Ta ŋəna ha bazlam niye a wuzlahgəma tebiye. Tsa na, ndo hay ti ye tə lawara na gay i Zason. Ta pəla Pol ta Silas hərwi məhəla tay ahaya kame i ndo hay. ⁶ Ta pəla tay na, ta huta tay ha bay. Tsa na, tə gəsətay ahaya Zason ta malamar neheye tə pa mədzal gər ka Yesu aye. Tə həlatay ahaya kame i ndo i sariya hay. Tə ndislew ka təv tay na, ta wuda, tə gwad: «Ndo neheye na, nəteye faya ta kwasatay gər a ndo hay tebiye ka mənədzibəra, ada anəke na, ta ndislew kanaŋ na, kəkay! ⁷ Zason a təma tay ha ada ndo neheye tebiye faya ta tsikiye na, wu nakə wal tə bazlam i bəy i Roma aye a gay ŋgay. Nəteye tə gwad: Bəy bagwar eye andaya mekeleŋ eye, tə zalay Yesu.» ⁸ Siye i ndo hay ta ndo məge sariya hay tə tsəne bazlam niye hay na, a ndalatay haladzay. ⁹ Zason tə siye i ndo hay tə hamatay a ndo i sariya hay təday ada tə gər tay ha.

Pol ta Silas ma Bere

¹⁰ Həvad a ge na, malamar neh-eye tə pa mədzal gər ka Yesu aye, tə laka tay ha Pol ta Silas a gəma i Bere. Tə ndisl a dəma na, ti ye a gay i maduwule me i Yahuda hay. ¹¹ Ndo i gəma i Bere hay na, nəteye ɲgwalak i ndo hay abəra ka Yahuda neheye ma gəma i Tesalonik aye. Ta təma bazlam i Mbəlom tə dərev tay peteh. Tə dzaɲgawa Derewel i Mbəlom pat pat hərwi məsəre ha wu nakə Pol a tsik aye na, dedək dāw? ¹² Ndo hay haladzay mə walaɲ tay tə dzala ha ka Yesu ada mə walaɲ i Gərek hay ta ɲgwas neheye məzele tay a dā a zləm haladzay aye nəteye haladzay tə dzala ha ka Yesu dərma.

¹³ Ane tuk na, Yahuda neheye ma Tesalonik aye tə tsəne Pol faya ma diye ha bazlam i Mbəlom ma Bere na, tə həl bo, ti ye mata kwasatay gər a ndo hay ka Pol. ¹⁴ Malamar neh-eye nəteye mapa mədzal gər eye ka Yesu aye ta zəba faya andza niye na, kwayaɲɲa, ti ye ha Pol ta diye i dəlov. Silas ta Timote na, tə ndza ma Bere. ¹⁵ Ndo neheye tə laka ha Pol aye, tə tsal a kwalalaɲ i yam. Ti ye a gəma i Aten. Tsa na, Pol a gwadətay: «Ka mbədum gər a Bere na, gwadumatay a Silas ta Timote na, tâ yaw, tâ ndza ga ahaya a kanaɲ bəse.» Tsa na, ndo neheye ta mbəda gər a Bere.

Pol ta Silas ma Aten

¹⁶ Ahəl nakə Pol faya ma həbiye Silas ta Timote aye na, a zəba ka gəma i Aten na, a ndalay haladzay hərwi maraha eye tə kule hay. ¹⁷ Tə kədawa wuway mə gay i maduwule me ta Yahuda hay ada ta ndo neheye Yahuda hay bay, nəteye tə dəslaway ha gər a Mbəlom aye. Ada ka təv məhay gər nakə tə hayawa gər a dəma aye na, tə kədawa wuway pat pat ta ndo neheye ta diye ta təv eye niye aye.

¹⁸ Ndowne hay andaya tə pawa bəzay a matətike i Epikuriyeɲ hay ta Sətosiyen hay. Pat wuray tə tsik me tə Pol. Siye hay mə walaɲ tay, tə gwad: «Ndo nakay faya ma bəbəliye wu andza nakay na, mbədaw bo na,

kəkay?» Siye hay tə tsəne Pol faya ma diye ha labara i Yesu ada mədahaɲ hay ta lətseweye abəra ma mədahaɲ na, tə gwad: «Ma giye faya ma diye ha na, mbəlom i bərakəzaɲ hay kəla dāw?» ¹⁹ Ma dəba eye na, ti ye ha kame i madugula hay ka təv nakə tə zalay Ayəropaz aye. Ti ye naha na, ta tsətsah faya, tə gwadətay: «Damay ha matətike nakay wədəye nəkar faya ka tsikiye tey. ²⁰ Nəkar faya ka tsikam-eye wu neheye dāda nəmaa tsəne bay aye. A say məgwədə kəkay na, a samay nəmaâ sər tey.» ²¹ Ndo i Aten hay ta madurlon hay tə dzawa ha həlay i məndze tay tebiye ka məpay zləm a wu neheye wədəye tsa ada ka matəkəre wu wədəye hay.

²² Pol a lətse kame i ndo niye hay, a gwadətay: «Nəkurom Aten hay, na zəba faya nəkurom na, a sakum məpay bəzay a mbəlom hay wal wal haladzay. ²³ Hərwi na həhal ma wu-zlahgəma kurom na, na ɲgatay a təv neheye ka tawalawum kule kurom hay mə dəma aye. Na ɲgatay a təv eye andaya nəte tə watsa faya: “Təv nakay na, hərwi mbəlom nakə ndo hay tə sər bay aye.” Ayaw! Mbəlom nakə nəkurom faya ka dəslumay ha gər ka sərur bay aye na, neɲ na yaw anaɲ mata dəkum ha.

²⁴ «Maa ge məndzibəra tə wu neheye mə dəma aye na, neɲgeye. Neɲgeye bəy i məgərmbəlom ta dala. Neɲgeye na, ma ndziye mə gay neheye ndo hay ta dəzl aye bay. ²⁵ Ada neɲgeye na, a say ndo zezeɲ mâ rəzlay a gər məvəlay wuray bay. Hərwi maa vəl sifa, məsəfəre ada tə siye i wu hay tebiye a ndo hay na, neɲgeye.

²⁶ «Ta ndo nəte na, a ge slala hay tebiye hərwi ada tâ ndza ka məndzibəra tebiye. Ahəl nakə kə ge məndzibəra zuk bay aye na, bə kə pa na kokway i həlay i təv məndze tay, kə pa na kokway i gəma neheye ta ndziye mə dəma aye. ²⁷ A ge andza niye na, hərwi ada ndo hay tâ pəla na. A say tâ bəzay naha həlay ada ta hutie na. Ta dedək Mbəlom

na, neŋgeye darenj ta nəkway bay.

²⁸ Andza ndoweye andaya a gwad:

“Maa vəlakway sifa na, neŋgeye.

Nəkway kananj, wu nakə faya ka gəkweye na, hərwi ŋgay.”

«Siye i ndo məvəde bazlam kurom hay 6a ta tsik:

“Ayaw, nəmay wawa ŋgay hay.”

²⁹ «Tadə nəkway tebiye wawa i Mbəlom hay na, kâ dzalakwa mə gər kway, Mbəlom na, a ndzəkit bo i kule i gura, i bəre kəgəbay i kwar bay. Wu neheye ndo zezenj a lambad tə met-sehe ŋgay hərwi matəre ha kule hay. Ane tuk na, wu neheye na, Mbəlom bay. ³⁰ Mbəlom na, kə pa mezeleme niye hay ahəl niye ka məda bay hərwi ahəl niye ndo hay tə sər wuray bay. Ane tuk na, anəke na, neŋgeye faya ma zalateye kwa mənğay tâ yaw, tâ mbəda ha mede tay. ³¹ Ba Mbəlom ka mbərəm məpe pat i sariya nakə ma giye. Sariya nakə ma giye na, sariya i dedek. Ndo nakə ma gateye sariya a ndo hay aye na, Yesu. A da ha na, ahəl nakə a lətse ahaya abəra ma mədahanj aye.»

³² Tə tsəne bazlam i Pol nakə a tsik ma mələtsew abəra ma mədahanj aye na, siye hay tə ŋgwasə faya ada siye hay tə gwaday: «A samay na, ka tsikameye wu nakay nəmaa piye faya zləm pat mekelenj eye sa.» ³³ Tsa na, Pol a yaw abəra mə walaŋ tay, a ye ŋgway. ³⁴ Siye i ndo mekelenj eye hay ta dzala ha ka bazlam i Pol, tə pay bəzay. Mə walaŋ tay niye na, Dənīs ndo məgawa sariya ka təv i mäge sariya tay nakə tə zalay Ayəropaz aye, ŋgwas eye andaya tə zalay Damaris ada siye i ndo mekelenj eye hay sa.

18

Pol ma gəma i Korinje

¹ Ma dəba eye na, Pol a lətse abəra ma gəma i Aten, a ye a gəma i Korinje. ² A ye naha a dəma na, a ndzay a gər a Yahuda wuray məzele ŋgay Akelas. Neŋgeye tə wa na ka dala i Pontus. A yaw abəra ma gəma i Itali ta ŋgwas ŋgay Pərisil hərwi Kələd bəy i Roma a gwad: «Yahuda hay tebiye

tâ lətse, tâ ye abəra ka dala i Roma.»

Pol a ye ka təv tay mata tsikatay me.

³ Pol na, a ŋgarawa peteked i mäge ha madzawadzawa. Məsler i Akelas ta ŋgwas ŋgay na, mənğere peteked eye niye dərma. Hərwi niye Pol a ndza mə gay tay, tə ge məsler dziye. ⁴ Pat i mazəzukw bo na, Pol a yawa a gay i maduwule me i Yahuda hay. A tsikawatay a Yahuda hay kwa a Gərek hay dərma tâ dzala ha ka Yesu.

⁵ Ane tuk na, ahəl nakə Silas ta Timote ti yaw abəra ka dala i Masedowan aye na, Pol kə ge məsler i wuray sa bay. A dəwa ha bazlam i Mbəlom dekdek tsa. A dəwatay ha a Yahuda hay Yesu na, Kəriste. ⁶ Ane tuk na, Yahuda hay ta təma bazlam ŋgay bay. Tə tsaday pələslesle. Tsa na, Pol a yaw abəra mə walaŋ tay. A bəzlum ha burhway i gəma tay abəra ka peteked ŋgay, a gwadatay: «Tadə ka dzum na, mənese ga sa bay. Mənese eye ka gər kurom. Anəke kwayanğa na diye na ta datay ha bazlam i Yesu a ndo neheye Yahuda hay bay aye.»

⁷ A lətse, a ye abəra ma təv niye. A ye a gay i ndo wuray tə zalay Titus Zustus. Neŋgeye na, a dəslaway ha gər a Mbəlom ada gay ŋgay na, ka tsakay i gay i maduwule me i Yahuda hay. ⁸ Kərispus na, neŋgeye bəy i gay i maduwule me niye. A dzala ha ka Bəy Maduweŋ ta ndo i gay ŋgay hay tebiye. Korinje hay haladzay, neheye tə pawa zləm ka bazlam i Pol aye tə dzala ha ka Yesu dərma. Pol a dzəhu6 tay ha a yam.

⁹ Pat wuray ta həvad na, Bəy Maduweŋ a tsikay me a Pol ma məsine, a gwaday: «Pol kâ dzədzar bay, da ha bazlam ga huya, kâ ndza tete bay. ¹⁰ Neŋ andaya tə nəkar, ndəray ma sliye faya məgaka wuray kwa tsekweŋ bay, hərwi ma gəma nakay na, ndo ga hay haladzay mə dəma.» ¹¹ Tsa na, Pol a ndza ma Korinje məve nəte ta məzaw. A tətikawatay bazlam i Mbəlom a ndo hay tebiye.

¹² A həlay wuray Gayonj neŋgeye a ləva dala i Akay eye na, Yahuda hay

tə haya gər ka Pol. Tə gəs na ti ye ha kame i Sariya. ¹³ Tə gwadəy a bəy niye: «Ndo nakay na, faya ma tsəviye tay ha ndo hay a pesl tə matətikatay mədəslay ha gər a Mbəlom ta tsəved wedeye wal. Wu nakə faya ma tsikat-eye na, a ye ka bo tə bazlam mapala eye bay.»

¹⁴ A say həbe a Pol mətsike me, Gayoŋ a mbədatay naha faya a Yahuda hay, a gwadətay: «Tədə ndo nakay kə tsik wuray ka bəy i dala kəgəbay a ge mənese nakə ka zal naha aye na, nəkurom Yahuda hay na sliye faya məzle həlay eye mətsənakum na. ¹⁵ Ane tuk na, ka kədum wuway na, ka wu hay, ka məzele hay kəriye ada ka bazlam kurom mapala eye hay. Wu neheye a zəbakum naha dəre aye na, a nəkurom eye kurom bəna, neŋ na giye sariya i wu neheye andza nakay aye bay. A seŋ bay, bazlam ga mə dəma bay.» ¹⁶ Tsa na, a həhar tay ahaya abəra ma təv mäge sariya. ¹⁷ Ti yaw abəra na, tə gəs Sosten bəy i gay i mađuwule me, tə ndəba na kame i sariya. Ane tuk na, a gay mə gər kəset a Gayoŋ bay.

Pol a ma a Anŋiyos

¹⁸ Pol a ndza məhəne haladzay ma Korinŋte. Ma dəba eye, a lətse abəra ma Korinŋte, a gər ha malamar hay. A ye a gəma i Senkəre ta Pərisil ada ta Akelas. Mə dəma na, Pol a həz na gər hərwi 6a kə gwad kurre: «Na vəl ha bo ka mäge məsler i Mbəlom.» Tsa na, tə lətse abəra ma Senkəre, tə tsal a kwalalan i yam ti ye ta Akelas ada ta Pərisil a Anŋiyos ka dala i Siri.

¹⁹ Tə ndisl a Efez na, Pol a gər ha Pərisil ta Akelas. Nəŋgeye a ye a gay i mađuwule me mata kədə wuway ta Yahuda hay. ²⁰ Mə dəma na, Yahuda hay ta tsətsah faya, tə gwadəy: «Ndzə ka təv may məhəne haladzay.» Pol a wuda məndze bay.

²¹ A lətse, a gər tay ha, a gwadətay: «Tədə kə say a Mbəlom na, na maweye ka təv kurom mba.» A tsal a kwalalan i yam ma Efez a ye a Sezare.

²² A lətsew abəra ma Sezare na, a ye a Zerozelem təday. A ye a tsikatayaw me a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Tsa na, a ye a Anŋiyos. ²³ A ndza mə dəma məhəne tsakway. A mbədə gər ta dəba, a ye a tas ta Galat ada ta Firigiya. A vəlatay gədaŋ a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye mə dəma.

Apolos a da ha bazlam i Mbəlom ma Efez

²⁴ A həlay niye na, Yahuda wuray andaya məzele ŋgay Apolos, tə wa na ka dala i Aləgəzandəri. Nəŋgeye kə ndislew a Efez. Ndo weye niye na, a sər matətike wu a ndo hay lele. A sər Derewel i Mbəlom lele. ²⁵ Nəŋgeye ka tətik bazlam i Yesu. A dawətay ha a ndo hay ada a tətikawatay na, ta tsətsu6 tsətsu6 eye lele. A dawə ha na, wu nakə a tsik ka Yesu ta dedek aye. Ane tuk na, a sər na, madzəhu6e nakə Yuhana a dzəhu6awa ha ndo hay a yam aye tsa. ²⁶ A dazlay a mətsike me parakka mə gay i mađuwule me i Yahuda hay, zluwer a gay bay. Pərisil tə zal ŋgay Akelas tə tsəne bazlam ŋgay niye na, tə zla na ka təv tay. Tə dəy ha tsəved i Mbəlom peteh.

²⁷ Ma dəba eye na, a say a Apolos mede a gəma i Akay.* Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə vəlay gədaŋ ada tə watsay dərewel a həlay hərwi ada ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Akay aye tā təma na lele. Tə watsa a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Akay aye hərwi məgwadətay naha: «Apolos ki ye naha na, təmum na lele.» Tsa na, Apolos a ye a Akay. A ye naha na, a dzəna tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta ŋgwalak i Mbəlom. ²⁸ Hərwi niye, a dzəŋawatay Derewel i Mbəlom a Yahuda hay, a dawətay ha parakka Yesu na, Kəriste. Andza niye a dərəzlawətay ka bazlam i Yahuda kame i ndo hay tebiye.

19

Pol ma Efez

* 18:27 Məsler hay 18.12.

¹ Ahəl nakə Apolos ma Korinhte aye na, Pol a ye a Efez. A ye ta mahamba i dala i Galat. A ye naha na, a ndzatay a gər a ndo neheye tə pa mədzal gər ka Yesu aye. ² A ye naha a tsətsah fataya, a gwadətay: «Ahəl nakə ka dzalum ha ka Yesu aye na, ka hutum Məsəfəre Tsədanña eye daw?»

Ta mbəday faya, tə gwadətay: «Nəmaa tsəne dāda ndəray kə tsikamay ka Məsəfəre Tsədanña eye bay.»

³ Pol a tsətsah, a gwadətay: «Ka hutum na, madzəhuḅe waray?»

Ta mbəday faya, tə gwadətay: «Madzəhuḅe nakə Yuhana a datay ha a ndo hay aye.»

⁴ Pol a gwadətay sa: «Yuhana a dzəhuḅawa na, ndo neheye a satay mambəde ha mede tay aye. A gwadətay a Israyel hay na: “Dzalum ha ka ndo nakə ma deyeweye kame ga aye”, andza məgwede, Yesu.»

⁵ Tə tsəne bazlam ŋgay na, Pol a dzəhuḅ tay ha yam ta məzele i Bəy Maduweŋ Yesu. ⁶ Pol a pa fataya həlay. Kwayanña kwa way a huta Məsəfəre Tsədanña eye. Tsa na, tə pa bo ka mətsike me tə bazlam i gəma hay wal wal, tə da ha bazlam i Mbəlom. ⁷ Ndoweye neheye na, ta giye kuro gər eye sulo.

⁸ Ahəl nakə Pol neŋgeye ma Efez aye na, a yawa a gay i maḁuwule me i Yahuda hay. Kiye mahkar na, a tsikawa me mə dəma, zluwer a gay bay. A tsikawatay a ndo hay ka gər i Bəy i Mbəlom. A say na, ndo neheye faya ta pay zləm aye tā təma bazlam ŋgay. ⁹ Ane tuk na, siye i Yahuda hay haladzay ta kula ha dərev tay. Ta təma bazlam i Pol bay. Tə tsik wu nakə lele bay aye ka tsəved i məpay bəzay a Bəy Maduweŋ kame i ndo niye hay tebiye. Tsa na, Pol a gər tay ha, a həl ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu a lekwal i ndoweye andaya tə zalay Tiranus. Nəteye niye tebiye, tə kədawa wuway ta ndo hay pat pat. ¹⁰ Niye na, kə ndza məve sulo. Ndo neheye nəteye mandza eye ka dala i

Azi niye, Yahuda hay ada Gərek hay tə tsəne bazlam i Bəy Maduweŋ Yesu.

Wawa i Seva hay

¹¹ Mbəlom a gawa masuwayan neheye a gatay hərḅaḅəkka a ndo hay aye tə həlay i Pol. ¹² Tə zlawatay naha a ndo i dəvats peteked neheye ta lamay a bo i Pol aye. Tə lamawatay ha a ndo i dəvats hay. Ndo i dəvats hay tə mbəlawa ada ndo neheye məsəfəre lele bay eye hay mə bo tay aye, ti yawa abəra mə bo tay.

¹³ Siye i Yahuda hay andaya ta həhalawa ka gəma ka gəma hərwi mahəhere fakalaw abəra ka ndo hay. Nəteye dərmaḅ tə dze ha mahəhere fakalaw tə məzele i Bəy Maduweŋ Yesu. Tə gwadawatay a məsəfəre neheye lele bay aye: «Ndohumaw abəra mə bo i ndo nakay tə məzele i Yesu nakə Pol faya ma diye ha bazlam ŋgay aye.»

¹⁴ Tə gawa wu niye na, nəteye tasəla. Nəteye wawa i bagwar i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye, tə zalay Seva.

¹⁵ Pat wuray tə tsikay a məsəfəre nakə lele bay eye andza niye, a gwadətay: «Neŋ na, na sər Yesu, ada Pol neŋgeye way na, na sər. Nəkurom na, məhey tey?» ¹⁶ Tsa na, ndo niye fakalaw mə bo ŋgay aye a mbəzla fataya dədavdav ta gədan. A ze tay ha ta gədan, a gatay mbəlak ada a buwa fataya abəra peteked tay hay. Ta hway bo kəriye.

¹⁷ Yahuda hay ta Gərek neheye ma gəma i Efez aye tebiye tə tsəne wu nakə a ge bo aye na, ta dzədzar haladzay. Tə dəslyay ha gər a məzele i Bəy Maduweŋ Yesu haladzay. ¹⁸ Ndo hay haladzay ta təra ndo məpe mədzal gər hay. Ti yawa, tə dawa ha mənese tay neheye tə gawa aye kame i ndo hay tebiye. ¹⁹ Ndo hay haladzay, nəteye neheye tə gawa maharam aye tə həlaw dərəwel i maharam tay, tə fəka tay ha kame i ndo hay tebiye. Tə pasla na andza ta səkəm ha na, suloy eye ma giye kwar i suloy gwezem

kuro kuro zlam. ²⁰ Andza niye bazlam i Bəy Maduweŋ a ye kame kame, a səkah ta gədaŋ.

Magazləga ma Efez

²¹ Ma dəba i wu neheye a ge bo aye na, Pol a dzala mə gər ŋgay mede a Zerolelem. Ma diye ta Masedowan ada ta dala i Akay.* A gwad: «Na ye a Zerolelem na, na diye a Roma dərmaŋ.» ²² Tsa na, a slər ndo madzəne ŋgay hay, Timote ta Erast a Masedowan. Ane tuk na, bo ŋgay eye a ndza ka dala i Azi tsakway sa.

²³ A həlay niye na, magazləga a lətse haladzay ma gəma i Efez hərwi bazlam i Yesu Bəy Maduweŋ. ²⁴ Ndoweeye andaya a lambadawa wu hay ka suloy. Məzele ŋgay na, Demetəriyos. Wu neheye a lambadawa aye na, wawa i gay hay tsekweŋ tsekweŋ neheye a ndzəkit bo gay bagwar eye nakə ndo hay ta dūwulaway me a mbəlom tay nakə a ndzəkit bo ŋgwas, tə zalay Artemis aye. Andza niye neŋgeye ta ndo i məsler ŋgay hay tə hutawa ha suloy haladzay. ²⁵ A ye, a hayatay gər a ndo i məsler ŋgay hay ta ndo neheye tə gawa slala i məsler niye aye, a gwadatay: «Dzam ga hay sərūm ha, ka hutakweye zlele haladzay na, hərwi məsler nakay. ²⁶ Ane tuk na, nəkurom faya ka ŋgatumeye ada faya ka tsənumeye wu nakə faya ma giye bo aye. Pol faya ma tsikateye a ndo hay na, kule neheye nəkway faya ka ŋgarakweye aye nəteye mbəlom hay bay. Ndo hay haladzay ta təma bazlam ŋgay. Kanaŋ ma gəma i Efez dekdek bay, ka dala i Azi tebiye. ²⁷ Tadə kə ge andza niye na, ndo hay ta tsikiye wu nakə lele bay eye ka məsler kway. Ada ta tsikiye na, ka məsler kway dekdek bay. Ta tsikiye wu nakə lele bay aye ka gay i madūwule me i bagwar i mbəlom kway Artemis. Kwa neŋgeye na, ndo hay ta zəbiye faya bagwar eye sa bay. Azlakwa ndo hay tebiye ka dala i Azi ada ka

məndzibəra tə dəslay ha gər na, a neŋgeye dūh.»

²⁸ Ndo hay tebiye tə tsəne andza niye na, a ndalatay haladzay. Ta wuda, tə gwad: «Bagwar eye na, Artemis mbəlom i Efez hay.» ²⁹ Gəma a ndza na, huḅuya, huḅuya. Ndo hay tə gəs Gayus ta Aristark. Nəteye neheye sulo aye na, Masedowan hay, tə lakawa ha Pol. Ti ye tay ha a təv i həbaḍ tay nakə tə gawa mə dəma aye. ³⁰ A say a Pol mede a təv i ndo niye hay. Ane tuk na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə gay me, ta vəlay tsəved mede bay. ³¹ Siye i ndo neheye nəteye ma məsler bagwar eye ka dala i Azi ta təra dzam i Pol aye, tə slər ndo ka təv i Pol, tə gwad mâ ye a təv i həbaḍ tay niye bay.

³² Nəteye niye hay tebiye mahaya gər eye na, nəteye mə wadəŋ wadəŋ hərwi siye hay faya ta wudiye wu mekelen, siye hay ta wuda hərwi wu neŋgeḍ. Siye haladzay mə walaŋ tay niye tə haya gər hərwi mey na, tə sər bay. ³³ Ndo Yahuda wuray andaya ka təv eye niye. Məzele ŋgay Aləgəzandər. Siye i Yahuda hay ti ye ha Aləgəzandər kame. Ta təkəray bazlam eye niye. Tsa na, a zla həlay ka mbəlom, a say mətsike me ada mədatay ha. ³⁴ Ane tuk na, ndo niye hay ta zəba faya neŋgeye ndo i Yahuda na, ta wuda tebiye tay eye, tə gwad: «Bagwar eye na, Artemis i Efez hay.» Tə ndza faya ka mətsike andza niye bəre sulo.

³⁵ Ka mandəve ŋgay eye na, ndo mələve gəma niye kə sla faya məgwadatay t̄a ndza tete. Ndo niye hay tebiye tə ndza tete. Tsa na, a gwadatay: «A nəkurom Efez hay, Efez na, gəma i mbəlom bagwar eye Artemis, maa sər bay na, way? Ada kwa way ma dəslay ha gər a mandzəkit bo ŋgay nakə a kalaw mə mbəlom aye. ³⁶ Kwa way na, a sər. Nəkurom ndzum dīkdīk. Kā gum wu neheye lele bay aye bay. ³⁷ Ndo neheye ka gəsumatay ahaya kanaŋ

* 19:21 Məsler hay 18.12.

aye na, tə gaw məkal mə gay i mbəlom kway bay ada ta tsadəy a mbəlom kway wal bay tuk na, kəkay? ³⁸ Tadə Demetəriyos ta ndo i məsler nğay hay bazlam tay andaya mətsike ka ndo na, tâ ge ta tsəved eye. Ndo mäge sariya hay andaya, tâ ye tâ wuda ka təv tay. ³⁹ Tadə wu mekelen eye hay andaya a sakum bəbay na, bagwar neheye anəke kanan aye tâ nğənakum ha bazlam eye. ⁴⁰ Ka gakwa metsehe bay na, Roma hay ta makway ha mənese, ta gwadəkweye “Ka dazlumay na, a vərəm.” Ka hutəkweye gər i bazlam kwa tsekwen mədatay ha nəmay haya gər hərwi wu nakay na, ka sləkweye faya mətsikatay bay.» Tsa na, a gwadatay a ndo hay: «Nğənum gər.» Ndo hay ta nğəna gər, ti ye wu tay tuk.

20

Pol ma Masedowan ada ma Akay

¹ Haya haya i bazlam niye hay a ndəv na, Pol a hayatay gər a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. A vələtay gədan tə məmatay naha dərev. A gwadatay na: «Ndze gwa.» Tsa na, a ye nğway ka dala i Masedowan. ² A həhal ma gəma niye, a vələtay gədan a ndo məpe mədzal gər hay ta məmatay naha dərev. Ma dəba eye, a ye a gəma i Gərek. ³ Mə dəma na, a ndza kiye mahkar. Həbe a say a Pol mede a gəma i Siri. Ane tuk na, a tsəne a satay a Yahuda hay məkəde na. Hərwi niye a ma nğway ta Masedowan. ⁴ Ndo neheye tə laka ha aye na, Sopater wawa i Pirrus, nənğeye ndo i gəma i Bere, Aristark ta Sekondus, nəteye ndo i gəma i Tesalonik hay, Gayus nənğeye a yaw abəra ma Derbe, Timote ada Tisik ta Tərofime nəteye ka dala i Azi. ⁵ Nəteye neheye na, tə lahamay kame, ti ye a Tərowas mata həbe may mə dəma. ⁶ Ma dəba i magurlom i Pak, nəmay nəmaa tsal a kwalalan i yam, nəmaa ye abəra ma Filipi. Nəmaa gə məhəne zləm ka tsəved na, nəmaa

ndisl a gəma i Tərowas tuk. Nəmaa ndza mə dəma luma nəte.

Awtis a lətsew abəra ma mədahay

⁷ Pat i luma i manğəzla ta huwa na, nəmaa haya gər hərwi mənəde dəf i matəkəre məməte i Yesu.* Tədö eye na, Pol ma gəriye tay ha, ma diye nğway. Hərwi niye, a tsikatay bazlam i Mbəlom hus a magər həvad. ⁸ Nəmay mahaya gər eye na, ka gər i gay nənğed. Gay nakə nəmay mə dəma aye na, lalam hay haladzay mavata eye. ⁹ Mə gay eye niye na, wawa eye andaya gawla eye, məzele nğay Awtis. Nənğeye mandza eye ka mavavar faya ma piye zləm ka bazlam i Pol niye a tərəts ha bay, faya ma tsikiye huya aye. Tsa na, məndzəhəre a gəs na, a bərəzl a məndzəhəre. A sər ka bo sa bay, səkwat a dədəw abəra mə gay ka gər i gay mamahkar eye ka dala. Ndo hay tə mbəzlaw tə lətse ha ka mbəlom na, kə mət tsiy. ¹⁰ Pol a mbəzlaw, a ye ka təv nğay. A guduk naha faya, a zla na a həlay, a gwadatay: «Dərev mâ ye fakuma abəra bay, kə mət bay.» ¹¹ Tsa na, Pol a tsal a gay niye sa. A ye naha a zla makwala, a nğəna ha. Tsa na, tə nda. A ma ka mətsike me haladzay sa hus a mekedö, a ye nğway. ¹² Ndo hay tə laka ahaya gawla nakə meenej aye a mətəgay. Ndo hay tebiye dərev tay a nğwasa.

¹³ Nəmaa ye, nəmaa tsal a kwalalan i yam hərwi məhəle may a Asos. Pol nənğeye, a say mede tə sik. Nəmay, nəmaa gwad na, nəmaa zliye na ka me i dəlov mə dəma. ¹⁴ A ndzamay naha a gər ma Asos na, a tsal a kwalalan i yam, nəmaa zla na ka me i dəlov. Nəmaa ye a gəma i Metilen. ¹⁵ Tədö eye na, nəmaa ndisl a Siyo. Tədö tədəy eye na, nəmaa ndisl a Samos. Tədö tədəkay eye na, nəmaa ndisl a gəma i Melet. ¹⁶ Niye andza məgwede na, a say a Pol məndze ma Efez bay hərwi ma ta mətsiye ka dala i Azi, ma ndisliye a Zerozelem

* **20:7** Məsler hay 2.42. † **20:16** Məsler hay 2.1.

bəse bay. Tadə ma giye bo na, a say məndisle a Zerozelem pat i Penjekot.†

Pol a tsikatay me a ndo i Efez hay

¹⁷ Ahəl nakə nəmaa ndisl a Melet aye na, Pol a slər ndo ka madugula neheye tə ndzatay kame a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma Efez aye ada tã yaw ka tãv ŋgay. Ndo niye a ye, a zalatayaw. ¹⁸ Ndo niye hay tə həlaw bo, tə ndislew ka tãv ŋgay na, a gwadətay: «Kwa i mede naha ga a gay kurom ka dala i Azi na, ka sərüm ha mändze ga mə walaŋ kurom. ¹⁹ Na gay məsler a Bəy Maduweŋ tə marəhay ha gər, tə mədzal gər eye ada na sa dəretsətseh haladzay hərwi Yahuda hay a satay məkədə ga. ²⁰ Ka sərüm ha, wu nakə ma gakumeye ŋgama aye na, na ŋgaha na bay. Na dākum ha tebiye. Na tətikakum kame i ndo hay ada mə gay kurom hay. ²¹ Na tsikatay a Yahuda hay ada a ndo neheye Yahuda hay bay aye, tã gər ha mezeleme tay, tã yaw ka tãv i Mbəlom. Tã yaw, tã pa mədzal gər tay ka Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste.

²² «Anəke na, na diye a Zerozelem. Maa geŋ kutoŋ mede a dəma na, Məsəfəre Tsədəŋŋa eye ada na sər wu nakə ma ta ndzeŋeye a gər mə dəma aye bay. ²³ Wu nakə na sər aye na, gəma nakə na ye a dəma aye na, Məsəfəre Tsədəŋŋa eye faya ma deŋeye ha. A gwedeŋ: “Məgəse kar a daŋgay tə dəretsətseh faya ma həbiye kar.” ²⁴ Ane i ga na, na ndziye ma bəra mba, a’ay düh na mətiye na, wu-ray andaya a yeŋ a gər ka zal bay. Wu nakə a seŋ aye na, na ndəviye ha məsler i bəy Maduweŋ Yesu nakə a vəleŋ aye hus ka mandəve ŋgay eye. Məsler nakə a vəleŋ aye na, məde ha Labara ŋgwalak eye i ŋgama i Mbəlom.

²⁵ «Mändze ga nakə na ndza mə walaŋ kurom aye, na tsikawakum na, labara i Bəy i Mbəlom. Na sər ha anəke na, ka ta ŋgatumeŋeye dādā sa bay. ²⁶ Hərwi niye, na tiye mbal abəra ka gər kurom. Tadə ndəray nəte kə dze abəra mə walaŋ kurom na, mənese

ga sa bay. ²⁷ Hərwi na dākum ha wu nakə a say a Mbəlom məge aye tebiye. Na ŋgaha fakuma abəra wuray kwa tsekweŋ bay tebiye. ²⁸ Tsəpum gər kurom, ada wene wene eye na, tsəpum ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a gwadəkum tsəpum aye. Gumətay gər a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Wawa i Mbəlom, bo ŋgay eye a mət na, hərwi ada tã təra ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. ²⁹ Hərwi, na sər ha, na ye gwa na, ndo hay ta deyeweye a walaŋ kurom. Nəteye ta ndzəkit bo na, andza kəra i pesl hay, ta gəriye ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu bay. ³⁰ Ada kwa mə walaŋ kurom ndo hay ta dazleye a maraw me hərwi masəpete tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ka məpatay bəzay. ³¹ Gum metsehe lele, sərüm ha na, məve mahkar, ta həvad ta həpat neŋ faya na dāy ha metsehe kwa a way nəte ta nəte ta mətuwe eye.

³² «Anəke na, na gəriye ha a həlay i Mbəlom. Neŋgeye ma gakumeye ŋgwalak andza nakə a tsik aye. Neŋgeye na, ma səkahakumeye ha mədzele ka Yesu kame kame ta gədaŋ ŋgay ada ma vəlakumeye wu neheye a ləva ha bo ma ta vəlateye a ndo neheye ta təra i ŋgay hay aye. ³³ Neŋ na, dādā na tsətsah suloy, gura kəgəbay peteked ka ndəray bay. ³⁴ Bo kurom eye ka sərüm ha, na ge məsler na, tə həlay ga eye hərwi məhute wu mənday may a neŋ ta ndo neheye tə lakawa ga ha aye. ³⁵ Na dākum ha na, ada kã gum məsler nakə ma dzəniye ndo i mətawak hay aye. Bazlam i Bəy Maduweŋ kway Yesu nakə a tsik aye na, mâ makumaw a gər. A gwad: “Ka vəlay wu a ndo na, ka hutiyə məŋgwese a ze ndo nakə a təma aye.”»

³⁶ Pol a ndəv ha bazlam niye na, a dək w gurmets, a dūwulay naha me a Mbəlom ta nəteye tebiye. ³⁷ Ta ndəv ha mađuwule me na, nəteye tebiye tə pa bo ka mətuwe haladzay. Ti ye naha, tə gəs na ka bo təmbolok təmbolok, tə tsikay me ta mətuwe eye, tə gwadəy: «Do tə zay.» ³⁸ Wu nakə

a ndalatay wene wene aye na, Pol a gwadatay: «Dada ka ta ngatumeneye sa bay» aye. Tsa na, tə laka ha Pol hus ka təv i kwalalan i yam.

21

Pol ma diye a Zerozelem

¹ Nəmaa ngəna gər na, nəmaa ye, nəmaa tsal a kwalalan i yam. Nəmaa ye kwayanğa a gəma i Kos. Tədœ eye na, nəmaa ndisl a Rodes. Nəmaa lətse abəra ma Rodes, nəmaa ye a Patara.

² Nəmaa ye naha a dəma na, nəmaa huta kwalalan i yam nakə ma diye a gəma i Fenisi aye. Tsa na, nəmaa tsal a dəma, nəmaa ye ha. ³ Ahəl nakə nəmay ma wuzlah i dəlov aye na, nəmaa ngatay a gəma i Sipəre tə həlay i gula. Nəmaa ye a gəma i Siri. Nəmaa ndisl a gəma i Tir. Mə dəma na, tə mbəzla ahaya wu hay abəra mə kwalalan i yam. ⁴ Nəmaa ndzatay a gər a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu mə dəma. Nəmaa ndza ka bo dziye luma nəte. Məsəfəre Tsədanğa eye a datay ha wu nakə ma ta ndzay a gər a Pol aye. Tsa na, tə gwadāy: «Pol, kâ ye a Zerozelem bay.»

⁵ Ane tuk na, məhəne tasəla ka ndəv tsiy, nəmaa həl bo, nəmaa ye. Tə laka may ha tebiye tay eye, ngwas tay hay, ta wawa hay hus ka me i bəlay dərəj tə walañ gay. Nəmaa ndisl ka me i bəlay na, nəmaa dəkw gurmets, nəmaa duwulay me a Mbəlom. ⁶ Tsa na, nəmaa tsik me a bo nəte nəte. Nəmay nəmaa tsal a kwalalan i yam, nəteye na, ta mbədə gər a mətəgay tay hay.

⁷ Nəmaa ye abəra mə Tir tə kwalalan i yam, nəmaa ye a Pətolmayis. Mə dəma na, nəmaa tsikatay me a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, nəmaa ndza mə dəma məhəne nəte ta nəteye. ⁸ Tədœ eye na, nəmaa həl bo, nəmaa ye ada nəmaa ndisl a Sezare. Mə dəma na, nəmaa ye a gay i Filip. Nəngeye ndo mətətikawa bazlam i Mbəlom. Nəngeye na, nəte mə walañ i ndo neheye tasəla tə pala

tay ha ahəl niye ma Zerozelem aye.*

⁹ Dem ngay hay andaya fađ, ta ye a zal zuk bay. Tə dawa ha bazlam i Mbəlom a ndo hay. ¹⁰ Nəmaa ndza məhəne haladzay na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom wuray tə zalay Agabus a yaw abəra ma Yahuda, a ye naha ka təv may. ¹¹ Tsa na, a zla wu məbere bəzay i hud i Pol. A dzawa ha sik tə həlay ngay. Tsa na, a gwad: «Məsəfəre Tsədanğa eye a gwad na, kəkay? A gwad na: “Ndo nakə na zla wu i bəzay i hud ngay aye na, bəy i Yahuda hay ta dzawiye na andza nakay ma Zerozelem. Ta dzawa na na, ta vələteye ha a həlay a ndo neheye Yahuda hay bay aye.”»

¹² Bo may eye ta malamar neheye ma Sezare aye nəmaa tsəne bazlam niye na, nəmaa gay amboh a Pol. Nəmaa gwadāy: «Kâ ye a Zerozelem bay.»

¹³ Ane tuk na, a mbədəmay faya, a gwadəmay: «Ka tuwumeye ada faya ka dəduməneye ha dərev na, hərwi mey? Neñ na, neñ maləva bo eye tâ gəs ga a danğay kə ge duh bay tâ kəd ga, nâ mət hərwi Bəy Maduweñ Yesu ma Zerozelem.»

¹⁴ Nəmaa zəba faya na, ma gəsiye bazlam may bay. Nəmaa rəzlay a gər mətəsikay sa bay. Nəmaa gwad: «Bəy Maduweñ mâ ge wu nakə a say aye.»

¹⁵ Nəmaa ndza məhəne tsakway ma Sezare na, nəmaa həl bo, nəmaa ye a Zerozelem tuk. ¹⁶ Siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə lakamay ha. Nəmaa ye a gay i ndoweeye andaya məzele ngay Mənasan. Nəngeye ndo i gəma i Sipəre, a pa mədzal gər ka Yesu na, kurre. Nəmaa ndziye na, mə gay ngay.

Pol ta Yakuba

¹⁷ Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta təma may tə mənğwese eye lele.

¹⁸ Tədœ eye na, Pol ta nəmay, nəmaa ye a gay i Yakuba. Mə dəma na, madugula neheye tə ndzatay kame a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye tə haya gər tebiye. ¹⁹ Pol a tsikatay me

* 21:8 Məsler hay 6.5 ada 8.5-40.

ada a təkəratay wu nakə Mbəlom a ge tə neŋgeye ma məsler ŋgay nakə a ge mə walaŋ i ndo neheye Yahuda hay bay aye tebiye.

²⁰ Tə tsəne andza niye na, ta zambaday a Mbəlom. Tsa na, tə gwaday a Pol: «Pol, malamar, zəba Yahuda hay haladzay ma pasliye bo bay, ta dzala ha ka Yesu, nəteye huya faya ta pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye nakə Mbəlom a vəlay a Musa aye. ²¹ Azlakwa bay, ta tsəne nəkar na, ka tətikateye a Yahuda neheye tebiye nəteye mandza eye mə walaŋ i bərakəzaŋ hay ta gər ha bazlam mapala eye nakə Mbəlom a vəlay a Musa aye. Ka gwadateye: “Kâ dəsüm tay ha wawa kurom hay bay ada kâ pumay bəzay a kule i Yahuda hay bay sa.” ²² Ada mäge kəkay? Ta səriye ha ta dedek nəkar andaya ka ndislew kanaŋ. ²³ Ge wu nakə nəmaa tsikaka anəke aye. Ndo hay anaŋ fad, ta vəl ha bo tay hərwi məsler i Mbəlom. ²⁴ Həlay tay mede hərwi məbere bo tsədaŋŋa ada mahəze gər andza nakə tə gawa aye mazlambar kə sla. Dum ka bo dziye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom hərwi məbere bo yak dərma. Səkəmmumatay wu hay a həlay. Ka ge andza niye na, wu nakə ndo hay ta təkər ka nəkar aye na, andza dedek andaya mə bazlam tay niye ta təkər aye bay. Ada ta gwadiye nəkar dərma faya ka rəhay ha gər a bazlam i Musa mapala eye. ²⁵ Ndo neheye Yahuda hay bay aye ada ta tərə ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye na, 6a nəmaa watsa tay naha bədaw? Nəmaa watsa tay naha, nəmaa gwadatay: “Tâ həpəd slo nakə tə kəday a kule aye bay. Tâ nda bambaz bay kwa gənaw nakə a mət məməte aye tâ həpəd slo eye bay. Tâ tsəpa bo tay abəra ka mezeleme.†”»

²⁶ Tədə eye na, Pol a ye ta ndo neheye fad aye, ti ye mata bere bo tsədaŋŋa. Tsa na, Pol a ye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, a gwaday a

ndo məvəlay wu a Mbəlom: «Məhəne tasəla ka ndəv abəra mə dəma na, məbere bo kway ma ndəviye, nəmaa maweye hərwi ada kwa way mâ vəlay wu a Mbəlom.»

Tə gəs na Pol

²⁷ Məhəne niye tasəla eye ma ta ndəviye kədayya na, Yahuda neheye ti yaw abəra ka dala i Azi aye tə ŋgatay a Pol mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Tə patay me a ndo hay ada tâ ye tâ gəs na. Ti ye faya tə gəs na. ²⁸ Ta wuda, tə gwad: «İsrayel hay, hwayumaw! Ndo nakə a tsikawa wu nakə lele bay ka İsrayel hay, ka bazlam i Musa mapala eye ada ka gay i mədəslay ha gər a Mbəlom aye na, neŋgeye anaŋ. Anəke na, neŋgeye faya ma zakiye ha wene wene eye na, kə həlaw ndo neheye Yahuda hay bay aye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Kə nas ha təv nakə tsədaŋŋa eye.» ²⁹ Tə tsik andza niye na, tə ŋgatay a Tərofime ndo i Efez tə Pol mə walaŋ gay. Tə dzala mə gər tay ma giye Pol kə zla ahaya a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom.

³⁰ Ndo hay tebiye mə walaŋ gay tə tsəne labara niye. Ndo hay ta hwayaw kwa məŋgay məŋgay. Tə gəs na Pol, tə vaha na abəra dəreŋ tə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Tsa na, kwayaŋŋa ta dərəzl na maged. ³¹ Ahəl nakə ta pəla tsəved a satay məkəde na Pol aye na, bagwar i bəy i sidzew i Roma a tsəne ndo hay tebiye ma Zerozelem mə wadəŋ wadəŋ. ³² Kwayaŋŋa, a ye ta bagwar i sidzew ada sidzew siye hay ta hway ka təv i ndo niye hay. Ndo hay tə ŋgatay a bagwar i bəy i sidzew ta sidzew siye hay na, tə gər ha məkəde Pol.

³³ Bagwar i bəy i sidzew niye a həndzəd naha ka təv i Pol, a gəs na. Tsa na, a gwadatay: «Dzawum na lele tə tsalalaw sulo.» Tsa na, a tsətsah ka ndo hay, a gwadatay: «Ndo nakay neŋgeye na, way? A ge na, mey?»

³⁴ Ane tuk na, ndo niye hay tebiye faya ta wudiye ta gədaŋ. Siye hay

† 21:25 Məsler hay 15.20.

ta wuda, tə tsik wal, ada siye hay ta wuda, tə tsik wu mekelen. Bagwar i bəy i sidzew niye a sla faya mətsəne wuray dedək eye bay, hərwi faya ta wudiye haladzay. Tsa na, a gwadatay a sidzew hay: «Dum ha Pol a təv kway nakə ka ndzawakwa mə dəma aye.» Tsa na, ti ye ha Pol a dəma.

³⁵ Ahəl nakə faya ta diye na, Pol a ndisl ka təv nakə maga madədo aye na, sidzew hay tə zla na hərwi ndo hay faya ta ηgədətsiye na ka zal. ³⁶ Hərwi ndo hay tebiye faya ta pay bəzay tə mawude eye, tə gwad: «Kədum na!»

Pol a tsikatay me a ndo hay

³⁷ Ahəl nakə faya ta fələkwiye ha Pol a gay tay niye na, Pol a gwaday a bagwar i bəy i sidzew niye tə bazlam i Gərek: «Ka vələneye tsəved ka mətsikaka wu ga andaya tədew?»

Bagwar i bəy i sidzew niye a tsətsah faya, a gwaday: «Nəkar na, ka sər bazlam i Gərek dəw? ³⁸ Na gwad nəkar ndo i Ezipt wuray patakay a zlaw mawesewes a hudgay aye ada a həlaw ndo hay gwezem fad tə wu həlay a patay ha a kəsaf hərwi mabəbazl tay ha ndo hay aye bədfaw?»

³⁹ Pol a mbəday faya, a gwaday: «Nəj na, ndo i Yahuda. Tə wa ga ma gəma i Tarsis ka dala i Silisi. Nəj ta dedək wawa i gəma niye lele eye. Amboh vələj tsəved ka mətsike me, na tsikateye me a ndo hay.»

⁴⁰ Bagwar i bəy i sidzew niye a vəlay tsəved ka mətsike me. Pol a lətse ka dakakal i gay, a gatay tə həlay kət kət ada ndo hay tebiye tā ndza tete. Tsa na, ndo hay tebiye tə ndza tete. Pol a dazlay mətsikatay me tə bazlam i Yahuda hay.

22

¹ «Malamar ga hay ta bəba ga hay, bazlam ga nakə anəke na tsikakumeye, na mbədiye ha ka bo abəra me aye na, tsənum təday.»

² Ndo niye hay tə tsəne Pol faya ma tsikateye me tə bazlam i Yahuda hay na, ta səkah ha məndze tete sa.

Tsa na, Pol a gwadatay: ³ «Nəj na, ndo i Yahuda. Tə wa ga ma gəma i Tarsis ka dala i Silisi. Na gəl na, kənan ma Zerozelem. Ndo nakə a dzengej aye na, Gamaliyel. Maa tətiken məpay bəzay a bazlam mapala eye i bəba tətə kway hay kəkay na, nəjgeye. Na vəlay ha bo peteh a Mbəlom andza nəkurom neheye anəj bəgom aye. ⁴ Na gatay dəretsətseh a ndo neheye tə pay bəzay a Bəy Maduwej Yesu aye hus ka məkədə tay ha mədahan eye. Na gəs tay ha haladzay. Kwa ηgwas hay, na ye tay ha a danğay. ⁵ Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom ta madugula hay ta sliye faya məhəle mbal ga, na tsik na, dedək. Ta watsa dərewel hay, ta vələj a həlay hərwi mede ha ka təv i malamar neheye nəteye Yahuda hay ma gəma i Damas aye. Ada na ye a dəma na, mata gəse ndo neheye faya ta pay bəzay a Yesu aye hərwi ada nā həlatay ahaya kənan a Zerozelem məgatay dəretsətseh.

⁶ «Ahəl nakə nəj faya na diye, nəj bəse na ndisliye a Damas aye na, mazzambar magərəpat. Kwayanğa dzaydzay bagwar eye a mbəzlaw abəra mə mbəlom. A lawara ga a wuzlah tuwzik, a dəv dzaydzay haladzay. ⁷ Tsa na, na dəd ka dala. Na tsəne mətsike me, a ləvaw mə mbəlom, a gwedənew: “Sol, Sol, nəkar faya ka geñeye dəretsətseh andza niye na, hərwi mey?”

⁸ «Na tsətsah: “Nəkar way, Bəy Maduwej?”

«Mətsike me niye a mbədeñew faya, a gwad: “Nəj na, Yesu ndo i Nazaret nakə faya ka geye dəretsətseh aye.”

⁹ Ndo neheye faya ta lakiye ga ha aye ta ηgatay a dzaydzay niye, ane tuk na, ta tsəne mətsike me i ndo nakə a tsikenew me aye bay.

¹⁰ «Na tsətsah naha faya, na gwaday: “Na giye na, kəkay, Bəy Maduwej?”

«Bəy Maduwej a gwedənew faya: “Lətse, do a Damas. Ka ndisl naha a dəma na, ta tsikakeye wu nakə Mbəlom ma gwadakeye ge aye.” ¹¹ Na

lətse ka mbəlom na, na ɲgatay a dərə bay, hərwi dzaydzay nakə a dəv haladzay aye ka gulufen ha dərə. Ndo neheye faya ta lakiye ga ha aye, tə gəsən həlay, ti ye ga ha a Damas.

¹² «Ma Damas na, ndoweye andaya məzele ɲgay Ananiyas. Neɲgeye ndo məpay naha faya a Mbəlom lele ada a rəhay ha gər a bazlam kway mapala eye lele. Yahuda neheye ma Damas aye ta rəhay ha gər lele. ¹³ A ye naha ka təv ga, a gweden: «Sol malamara ga, dərə yak mâ händək!» A tsik andza niye na, kwayanɲa dərə ga a händək. Na ɲgatay a bo ɲgay eye tuk. ¹⁴ A gweden sa: «Mbəlom i bəba tətə kway hay kə zla kar kurre hərwi ada kâ sər wu nakə a say ka giye aye ada kâ ɲgatay a ndo nakə mənese andaya faya təbey aye ada kâ tsəne mətsike me i ɲgay eye ɲgway andza nakə anəke kə ge bo tsiy aye. ¹⁵ Anəke nəkar ka tərə na, ndo məhəle mbal ɲgay. Mbəlom kə slər kar ha mədatay ha a ndo hay wu nakə ka tsəne aye tə wu nakə ka ɲgatay aye. ¹⁶ Anəke ka həba na, sa mey? Lətse ka mbəlom ta dzəhuḅ kar ha a yam ada tsətsah faya mâ dzəna kar hərwi ada Mbəlom mâ bara fakaya abəra mezeleme.»

¹⁷ «Ma dəba eye na, na mbədə gər a Zerozelem. Na yawa a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, na dūwulaway me a Mbəlom. Pat wuray na, na ye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Neɲ faya na dūwuleye me na, məsine a geɲ. ¹⁸ Ma məsine ga niye na, na ɲgatay a Bəy Maduweɲ, a gweden: «Lətse, do abəra ma Zerozelem hərwi ndo neheye na, ta tsəniye bazlam yak nakə ka neɲ aye bay.»

¹⁹ «Na mbədəy faya a Bəy Maduweɲ, na gwaday: «Dədək Bəy Maduweɲ, tə sər ha lele na yawa a gay i məduwule me hərwi məgəse tay ha ndo neheye tə dzala ha ka nəkar aye a daɲgay ada məndeḅe tay ha. ²⁰ Ahəl nakə tə kəd na Etiyen, ndo məde ha bazlam yak aye na, neɲ andaya dərma, a yeɲ a gər. Na həba ka peteked i ndo neheye tə kəd na Etiyen aye.»

²¹ «Ane tuk na, Bəy Maduweɲ a gweden: «Do, na sləriye kar ha a gəma dərən eye hay, ka təv i ndo neheye Yahuda hay bay aye.»»

Pol kame i bagwar i sidzew i Roma

²² Ndo niye hay tə pay zləm a bazlam i Pol nakə faya ma tsikateye hus a ndisl ka bazlam nakə a gwad «Na sləriye kar ka təv i ndo neheye Yahuda hay bay» aye. Tsa na, ta wuda ta magala, tə gwad: «Dzum ha ndo nakay abəra mə dəma! Kədum na abəra mə dəma mədahan eye! Neɲgeye na, a ye ka bo ma ndziye ka bəra bay.»

²³ Ta wuda haladzay, ta kal ha peteked tay a məgəmbəlom. Tə həl bətekwew məkutse a məgəmbəlom dadukdukwe. ²⁴ Bəy i sidzew a zəba faya andza niye na, a gwadatay a sidzew hay: «Gəsüm na, ada kâ yum ha a gay.» Tə gəs Pol, tə fələkwa ha a gay. Ti ye naha na, a satay məndeḅe na Pol hərwi məgay kuton ka mətsike me, mâ datay ha Yahuda hay ta wuda na, hərwi mey?

²⁵ Tə dzawa Pol mata ndeḅe tuk na, Pol a gwaday a bagwar i sidzew niye: «Nəkar na, tsəved yak andaya məndeḅe ndo i Roma nakə ta gay sariya zuk bay aye ta mandalaḅa daw?»

²⁶ Bagwar i sidzew a tsəne bazlam i Pol na, a ye ka təv i bəy bagwar eye i sidzew hay, a ye a day ha bazlam i Pol nakə a tsik aye. A gwaday: «Ka giye tebiye na, kəkay? Ndo nakay na, ndo i Roma.»

²⁷ Tsa na, bagwar i bəy i sidzew niye a ye ka təv i Pol. A ye naha a tsətsah faya, a gwaday: «Tsiken ta dədək, nəkar na, ndo i Roma daw?»

Pol a mbədəy faya, a gwaday: «Ayaw! Neɲ ndo i Roma.»

²⁸ Bəy i bagwar i sidzew niye a gwad: «Neɲ na tərə ndo i Roma na, na vəl suloy haladzay.»

Pol a mbədəy faya, a gwaday: «Neɲ tə wa ga na, ndo i Roma ɲgway bəna na səkam ta suloy andza nəkar bay.»

²⁹ Kwayanɲa ndo neheye maləva bo eye ta ndəbiye Pol məgay kuton

ka mətsike me aye, ta həndzəd faya abəra. Bo i bagwar i bəy i sidzew eye a sər ha Pol neŋgeye ndo, a pay tsalalaw a ndo i Roma na, a dzədzar haladzay.

Pol kame i madugula i Yahuda hay

³⁰ Bagwar i bəy i sidzew niye a say məsəre ha Yahuda hay tə may ha mənese hərwi mey. Hərwi niye, tədö eye na, a pəla ahaya tsalalaw abəra mə həlay a Pol. Tsa na, a zalatay a bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye tebiye. A hayatay gər. Tsa na, tə zla ahaya Pol, a lətse ha kame tay.

23

¹ Pol a ndazl tay ha bagwar i Yahuda hay. Tsa na, a gwadatay: «Malamar ga hay, neŋ na sər ha məndze ga ka tsəved i Mbəlom na, lele. Mədzal gər ga mapa eye na, ka neŋgeye.»

² Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom məzele ŋgay Ananiyas, a tsəne na, a gwadatay a ndo neheye nəteye bəse ka təv i Pol aye: «Fumay ka bazlam.»

³ Pol a gwaday: «Mbəlom ma fakeye na, a nəkar. Ka ndza kanan məgeŋ sariya na, andza nakə bazlam mapala eye a tsikaka aye. Ane tuk na, nəkar eye düh faya ka nasiye ha bazlam i Mbəlom mapala eye hərwi ka vəlateye tsəved a ndo hay tã kəf ga.»

⁴ Ndo neheye nəteye bəse ka təv i Pol aye, tə gwaday a Pol: «Ka tsaday a bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom na, kəkay!»

⁵ Pol a mbədatay faya, a gwadatay: «Malamar ga hay, na sər ha neŋgeye bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom bay. Hərwi mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: “Dada ka tsikiye wuray manasa eye ka bəy i gəma yak bay.*”»

⁶ Pol a sər ha, ndo neheye mahaya gər aye na, siye hay Saduke hay, siye hay Farisa hay. Hərwi niye a wuda kələrri kame tay, a gwadatay: «Malamar ga hay, neŋ na, ndo Farisa

ada gwala ga hay na, Farisa hay. Ka gumeŋeye sariya anəke na, hərwi nakə na dzala ha ta dedek mədahan hay ta lətseweye abəra ma mədahan aye.»

⁷ Pol a ndəv ha bazlam ŋgay niye na, kwayaŋŋa Saduke hay ta Farisa hay tə pa bo ka məma ha ka bo maŋgok mə walaŋ tay. Ma məhay gər tay niye na, mədzal gər tay a ŋgəna. ⁸ Saduke hay nəteye tə gwad na, mədahan hay ta lətseweye abəra ma mədahan sa bay, gawla i Mbəlom hay andaya bay ada kwa məsəfəre andaya bay. Farisa hay i tay na, ta pa faya mədzal gər tay. Tə gwad wu neheye tebiye andaya.

⁹ Ta səkah ha mawude haladzay sa. Tsa na, siye i ndo mədzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye, nəteye ma bəruk i Farisa hay dərmak, hərəm tə lətse, tə gwad: «Nəmay na, nəmaa huta mənese kwa tsekweŋ ka ndo nakay təbey. Ma giye maa tsikay me na, a gəna gawla i Mbəlom kəgəbay məsəfəre.»

¹⁰ Ta səkah hay məbetse me huwwa mə walaŋ tay sa. Bagwar i Bəy i sidzew a zəba faya na, ta kədiye na Pol, a vəlay madzədzere haladzay. Tsa na, a gatay wiyaw a sidzew hay, a gwadatay: «Dum, gəsum ahaya Pol abəra ma wuzlah tay ada kã yum ha a gay nakə a ndzawa mə dəma aye.»

¹¹ Ta həvad eye niye na, Bəy Maduweŋ a yaw a bəzay ha bo a Pol, a gwaday: «Dərev mâ ye fakaya abəra bay, tete yak. Ka həl mbal ga ma Zerozelem. A seŋ kã həl mbal ga ma Roma dərmak.»

A satay a Yahuda hay məkədə Pol

¹² Tədö eye na, siye i Yahuda hay tə haya gər, tə ma ha ka bo bazlam. Tə mbada, tə gwad: «Nəmaa kəf na Pol bay na, nəmaa ndiye dəf bay, nəmaa siye yam bay. Kutoŋ nəmaa kədiye na təday.» ¹³ Ndo neheye tə haya gər, tə ma ha ka bo bazlam aye na, ta ziye kuro kuro fad. ¹⁴ Tə həl bo, ti ye ka təv i bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta

* 23:5 Madayaw abəra ma Ezipt 22.27.

madugula hay. Ti ye naha, tə gwaday: «Nəmay na, nəmaa mbadaka kame i ndo hay. Nəmaa ndiye daf bay, nəmaa siye yam bay. Kutoŋ nəmaa kədiye na Pol təday ada nəmaa ndiye daf, nəmaa siye yam. ¹⁵ Nəkurom ta bagwar i ndo mələve dala kway na, dum tsətsahum ka bagwar i bəy i sidzew, mâ zlakuma ahaya Pol a bəra. Gwadumay na, a samay mazəbe ada mətsəne bazlam nakə a tsikawa aye lele. Nəmay na, nəmaa ləviye bo lele, ta zla ahaya, ma ta ndisleweye kanan na, nəmaa kəf na.»

¹⁶ Ane tuk na, bazlam niye faya ta tsikiye na, wawa i malamar i Pol kə tsəne. A ye a gay i bagwar i bəy i sidzew nakə tə pa a dəma Pol aye. A ye naha, a day ha a Pol.

¹⁷ Pol a tsəne andza niye na, a zalay a bəy i sidzew, a gwaday: «Laka ha wawa nakay ka təv i bagwar i bəy i sidzew hərwi bazlam ŋgay andaya a say məday ha.»

¹⁸ Bəy i sidzew ti ye ta wawa niye. A laka ha ka təv i bagwar i bəy i sidzew. A ye naha a gwaday: «Nəmaa yaw ka təv yak na, Pol i danğay a zelen. Na ye ka təv ŋgay na, a gweden nā lakaka ahaya wawa nakay hərwi wu andaya a say mədaka ha.»

¹⁹ Tsa na, bagwar i bəy i sidzew niye hay a gəs na wawa niye abəra mə həlay. A ye ha kətsah abəra ka təv i ndo hay. A tsətsah faya, a gwaday: «Ka gweden na, kəkay?»

²⁰ Wawa niye a gwaday: «Yahuda hay ta haya gər, tə ma ha ka bo bazlam, tə gwad ta deyeweye, ta tsətsahiye naha fakaya Pol. Ka zlatay naha tədəcə kame i məhay gər i bagwar i ndo mələve dala tay andza agəna ta zəbiye ka bazlam ŋgay nakə a tsikawa aye. ²¹ Ane tuk na, ta yaw, ta tsətsah na, kâ təma tay na bay. Hərwi ndo hay mə walaŋ tay, ta ziye kuro kuro fad ta pay bo a gobo. Nəteye na, ta mbədə tsiy. Tə gwad ta ndiye daf bay, ta siye yam bay. Kutoŋ ta kədiye na Pol təday. Anəke na, nəteye mahaya gər eye tsiy, ta həba na, bazlam yak nəte ŋgwen.»

²² Bagwar i bəy i sidzew niye hay, a gwaday: «Kâ təkəray bazlam nakay a ndəray sa bay.» Tsa na, a gwaday: «Do wu yak.»

Tə slər ha Pol ka təv i Felikus

²³ Ma dəba eye na, bagwar i bəy i sidzew niye a zalatay a bəy i sidzew hay sulo, a gwadatay: «Hayumay gər a sidzew hay temerre sulo, ndo makukure pəles hay kuro kuro tasəla ada hasləka hay temerre sulo, ta həl suwal tay a həlay. Nəkurom tebiye ləvum bo lele ka mede a Sezare. Ka həlumeye bo ta bəre tsid i həvad. ²⁴ Ləvum ha bo tə pəles neheye ka zlumeye ha Pol aye. Ka deyumeye na, mâ ndisl ka təv i Felikus ndo mələve dala i Sezare na, wuray kwa tsekwen mâ gay bay.»

²⁵ Tsa na, bagwar i bəy i sidzew niye hay a watsatay dərəwel a həlay, a gwad:

²⁶ «Neŋ Kələd Lisiyas, na tsikaka naha me a nəkar Felikus.

²⁷ «Ndo nakay na sləraka naha na, Yahuda hay tə gəs na a satay məkədə na. Neŋ na tsəne neŋgeye ndo i Roma na, na zla na bazlam eye ka gər ga nəmay ta sidzew ga hay. Nəmaa təma ha, nəmaa gəs na nəmaa ye ha a gay may. ²⁸ Hərwi məsəre ha wu nakə ta kədiye na faya aye na, na zla, na ye ha kame i məhay gər i ndo mələve dala tay hay. ²⁹ Na ye ha, na pay zləm a bazlam tay eye na, tə tsik ka bazlam tay mapala eye. Gər i bazlam eye nakə də məgwede kə nas ada məkədə na faya aye kəgəbay məgəse na a danğay aye na, andaya bay. ³⁰ Ma dəba eye na, tə gweden Yahuda hay ta haya gər, ta ma ha ka bo bazlam. Hərwi niye, na ge mahonok bay, na sləraka naha bəse. Na gwadatay a ndo neheye tə may ha mənese aye na, tâ ye naha tâ wuda ka təv yak.»

³¹ Sidzew hay tə ge andza nakə tə tsikatay aye. Tə zla Pol, ti ye ha ta həvad hus a gəma i Anṭipatəris. ³² Tədəcə eye na, sidzew neheye tə laka tay tə sik aye, tə gər tay ha. Ta mbədə gər a dəba, tə ma a təv nakə tə ndzawa mə dəma aye. Ndo makukure tə pəles

ti ye ha Pol. ³³ Tə husa a Sezare na, ndo makukure pəles hay tə vəlay dərəwel nakə tə vəlatay naha a həlay a Felikus ada tə vəlay ha Pol a həlay.

³⁴ Bəy a təma dərəwel niye a dzaŋga. Tsa na, a tsətsah ka Pol, a gwadəy: «Nəkar na, ndo i dala waray?»

Pol a dəy ha, a gwadəy: «Neŋ ndo i dala i Silisi.»

³⁵ Bəy a tsəne andza niye na, a gwadəy: «Na gakeye na sariya yak na, ndo neheye tə maka ha mənese aye tā yaw təday.» Tsa na, a gwadəy: «Dum ha Pol a gay nakə bəy Herod, bəy bagwar eye a ŋgar ahəl niye aye.»

24

Pol kame i Felikus

¹ Ma dəba i məhəne zlam na, Ananiyas bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom ta siye i madugula i Yahuda hay ada ndoweye andaya tə zalay Tertulus, ndo məsəre gər i bazlam i sariya i bəy i Roma, ti ye a Sezare. Ti ye ka təv i bəy niye tə zalay Felikus aye, ta wuda ka Pol.

² Bəy a slər ndo ka Pol. Ti ye, tə zalay naha. Pol a yaw na, Tertulus a dazlay mənğay naha bazlam a gər a Pol. A gwadəy a bəy: «Bəy bagwar eye, zay andaya məndze haladzay ka dala kway na, hərwi yak. Mələve i bəy yak nakə faya ka ləviye na, tə metsehe lele. Ka lambad tay ha wu hay lele hərwi madzəne dala kway. ³ Hərwi wu neheye tebiye nəmaa huta aye na, nəmaa gaka sisə kwa ahəl waray ada kwa kəday. Nəmaa gaka sisə haladzay.

⁴ «A seŋ məmətse kar ha haladzay bay. Ane tuk na, amboh hərwi ŋwalak yak, pamay zləm ka bazlam may məndze tsekweŋ tey. ⁵ Nəmaa sər ha, ndo nakay na, ndo mənese ha dala kway. Neŋgeye na, bəy i ndo neheye faya ta pay bəzay a parasay i ndo neheye tə zalatay Nazaret hay aye. Neŋgeye faya makwasatay ha gər a Yahuda hay tebiye ka məndzibəra.*

⁶ Ka pəla tsəved ka mənese ha gay i

mədəslay ha gər a Mbəlom. Hərwi niye, nəmaa gəs na. [A samay məgay sariya andza bazlam may mapala eye, ⁷ ane tuk na, Lisiyas bəy i sidzew a buwa famaya abəra ta gədaŋ a ŋgaha na. ⁸ Tsa na, Lisiyas a gwadəy: «Dum ta wudum faya ka təv i bəy Felikus.» Nəmaa yaw ka təv yak na, hərwi mawude faya.] Tadə ka tsətsah faya bazlam na, nəkar tə gər yak ka səriye wu nakə nəmaa wuda ha faya aye na, dedek.»

⁹ Yahuda hay dərək tə gwadəy: «Bazlam niye na, dedek andza niye. Wu neheye tə tsik ka Pol aye na, nəte.»

¹⁰ Ta ndəv ha bazlam tay na, bəy a vəlay tsəved a Pol ka mətsike me. A gay naha a Pol wiyaw tə həlay. Tsa na, Pol a dazlay a mətsike me, a gwadəy: «Na sər ha, nəkar na, ndo məge sariya ka dala kway kə ndza məve haladzay. Hərwi niye dərək ga kə ŋgwasa haladzay hərwi na huta tsəved məge sariya kame yak. ¹¹ Bəy, nəkar tə gər yak ka sliye faya matsətsehe məndze ga ka ndo hay. Kə ge anəke na, ma ziye məhəne kuro gər eye sulo bay nakə na yaw a Zerozelem mata dəslyay naha gər a Mbəlom aye. ¹² Ahəl nakə na ye a dəma aye na, nəmaa ge mahəmba kwa ta ndo hay bay ada kwa na pay me a ndo hay mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom bay. Ada kwa mə gay i maduwule me, kwa ma wuzlahgəma na pay me a ndo hay bay. ¹³ Ndo neheye anəke nəteye faya ta ndərəkəniye na, wuray kəriye. Ta sla faya mətsike wu nakə ta dədiye ga ha ta sariya aye bay. ¹⁴ Neŋ na, na dəkeye ha wu nakə na sər aye. Ta dedek, na pay bəzay a tsəved nakə nəteye tə gwadəy lele bay aye. Ane tuk na, neŋ faya na gay məsler na, a Mbəlom i bəba tətə may hay. Ada na dzala ha ka wu nakə mawatsa eye mə dərək i Musa ada nakə mawatsa eye mə dərək i ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay aye. ¹⁵ Hərwi na sər ha ta dedek andza nəteye neheye tə sər ta dedek ndo neheye mənese andaya fataya bay aye ta ndo i mezeleme

* 24:5 Mata 2.23.

hay ta lətseweye abəra ma mədahañ.
¹⁶ Hərwi niye, neñ na vəliye ha bo ga məndze tsədañña kame i Mbəlom ada kame i ndo hay pat pat.

¹⁷ «Na ndza mə slele məve haladzay, na ye a Zerozelem bay. Na ye a Zerozelem na, na zla madzəne a ndo ga hay ada hərwi məvəlay wu a Mbəlom.

¹⁸ Tə ndzeñ a gər mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom na, na ndəv ha məsler i məbere bo tsədañña tsiy. Ndo hay andaya bay ada magazləga andaya bay.

¹⁹ Ane tuk na, siye i Yahuda neheye ka dala i Azi aye, nəteye andaya. Həbe tadə ta huta fagaya mənese na, mata dayaw mawude fagaya ka təv yak na, nəteye.

²⁰ Kəgəbay mənese nakə na ge tə gəs ga faya, ti ye ga ha kame i bagwar i Yahuda hay aye na, ta tsikaka.

²¹ Ma giye na, hərwi nakə na gwad ta magala kame tay: «Ka gəsuma ga ahaya kame kurom bəgom na, hərwi nakə neñ na dzala ha ta dedək mədahañ hay ta lətseweye abəra ma mədahañ aye.»»

²² Bəy Felikus na, a sər ha tsəved i məpay bəzay a Yesu lele. Hərwi niye, ka ndəv ha sariya bay, a gwadətay: «Lisiyas bəy i sidzew ki yaw na, na ndəviye ha sariya aye.» ²³ A gwadətay a bagwar i sidzew: «Pa na Pol a dañgay, kə gay dəretsətseh bay, gəray tsəved a dzam ŋgay hay tə zəbay dəre.»

²⁴ A ndza məhəne tsekweñ na, Felikus ta ŋgwas ŋgay Duruzel tə ndisl naha. Ŋgwas ŋgay na, dem i Yahuda hay. A slər ndo ka Pol, mə zalayaw ada mə yaw ka təv tay. Ki yaw, ka təkəratay ka məpe mədzal gər ka Yesu Kəriste, ta pay zləm. ²⁵ Tsa na, a dazlay mətsikatay ka məndze nakə ta ndziye mənese andaya fataya bay, ka məgay metsehe a bo ada ka sariya nakə Mbəlom ma gateye a ndo hay aye. Felikus a tsəne andza niye na, zluwer a gay. Tsa na, a gwadətay a Pol: «Anəke na, do wu yak, aza na huta həlay eye na, na zalakeye sa.»

²⁶ Felikus a dzala mə gər ŋgay ağəna Pol ma vəleye suloy. Hərwi niye a zalaway a Pol mətsike me.

²⁷ Tə ndza ka bo məve sulo na, ta mbədə ha Felikus ta Porsiyos Festus. Felikus na, neñgeye a say mayatay a gər a Yahuda hay. Hərwi niye a gər ha Pol ma dañgay.

25

Pol kame i bəy Festus

¹ Ahəl nakə tə pa na Festus a bəy, a dazlay a məsler, a ge məhəne mahkar na, a həl bo abəra ma gəma i Sezare, a ye a Zerozelem. ² A ndisl a Zerozelem na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta bagwar i Yahuda hay ti ye ka təv ŋgay hərwi mawude ka Pol. Ta tsətsah faya, tə gwadətay: ³ «Amboh, zlamay ahaya Pol a Zerozelem ka məge sariya may kənañ.» Tə tsikay andza niye na, bə ta nda faya me ada a satay mata kədə na ka tsəved.

⁴ Ane tuk na, Festus a mbədətatay faya, a gwadətay: «Pol na, neñgeye ma dañgay mə gay ma Sezare. Anəke na, na giye mahonok bay, na ndziye məhəne tsekweñ na, na mbədiye gər a mətagay.» ⁵ A gwadətay sa: «Kə sakum na, bəy kurom hay tə peñ bəzay a Sezare. Tadə ndo nakay kə ge wu nakə lele bay aye na, tə ye naha, tə ge faya sariya.»

⁶ Festus a ndza ma Zerozelem na, məhəne tsamahkar hus a məhəne kuro tsa. Tsa na, a mbədə gər a Sezare. Bəy i Yahuda hay tə pay bəzay. Tədə eye na, a ye a təv məge sariya. A gwadətay: «Dum, zlumenew Pol.»

⁷ Pol a ye ka təv məge sariya na, kwayañña Yahuda neheye ti yaw ma Zerozelem aye tə lawara na. Ta raw faya me ka mənese neheye a say a zləm mətsəne bay aye wal wal haladzay, ane tuk na, tə sla faya mətsike dedək ŋgay eye bay. ⁸ Ta ndəv ha mətsike bazlam tay niye hay na, Pol a ge ka bo abəra me, a gwadətay: «Na ge mənese kwa tsekweñ bay tebiye, kwa ka bazlam mapala eye i Yahuda hay, kwa ka gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, kwa ka bəy i Roma eye, na ge mənese bay.»

⁹ Festus a say neŋgeye mâ yatay a gər a Yahuda hay. Hərwi niye, a tsətsah ka Pol, a gwadəy: «Ka deyekw-eye a Zerozelem na ta gakeye sariya yak mə dəma na, a saka dāw?»

¹⁰ Pol a mbəday faya, a gwadəy: «Neŋ kame i sariya i bəy i Roma, tâ ŋgəneŋ ha sariya ga na, kənaŋ. Kwa nəkar tə gər yak ka sər lele, na gatay mənese a Yahuda hay bay. ¹¹ Tadə na ge mənese nakə da məkədə ga faya aye na, na may ha me a məməte wal bay. Ane tuk na, tədə maraw me i ndo neheye ta raw fagaya me andaya mə dəma bay na, ndəray ma sliye faya məvəlatay ga ha bay. Mata ge sariya ga na, bəy i Roma!»

¹² Festus a tsəne bazlam ŋgay niye na, tə ma ha ka bo bazlam mə walaŋ tay ta ndo ŋgay hay. Ma dəba eye, Festus a gwadəy: «Ka gwad mata gaka sariya yak na, bəy i Roma ba! Ka diye ka təv ŋgay dedək.»

¹³ Ma dəba eye andza tsekweŋ na, bəy bagwar eye nakə tə zalay Agəripa aye neŋgeye ta malamar ŋgay ŋwas eye, tə zalay Berenis, ti ye a Sezare mata zəbayaw dərə a Festus. ¹⁴ Tə ndza mə dəma məhəne haladzay. Hərwi niye Festus a huta həlay eye məday ha labara i Pol a bəy bagwar eye. A gwadəy: «Ndo wuray andaya kənaŋ Felikus a gər ha a danğay, na yaw na ndzay a gər. ¹⁵ Na ye a Zerozelem na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta madugula i Yahuda hay ti ye naha ka təv ga, ta wuda faya, tə gwedəŋ: “Gəs na ta sariya.” ¹⁶ Ane tuk na, na mbəday faya, na gwadəy: “Dada Roma hay ta kədiye ndo ze mədzatay ha gər a ndo neheye ta wuda faya aye bay. Tə dzatay ha gər ta ndo neheye ta raw faya me aye ada neŋgeye dərmak tədə dedək, dedək bay na, ma tiye mbal i gər ŋgay.” ¹⁷ Tsa na, nəmaa yaw ka bo dziye. Nəmaa yaw na, na mətsa ka wuray bay. Tədə eye na, na ye ka təv məge sariya. Tsa na, na slər ndo hay, na gwadəy: “Zalumay naha a Pol mâ yaw.” ¹⁸ Pol a yaw

na, ndo neheye ta wuda faya aye ti ye naha. Ndo neheye ta wuda faya aye na, tə tsik faya wuray andza nakə na dzala aye bay. ¹⁹ Wu nakə na tsəne aye, tə kəd wuway na, ka kule tay nakə tə paway bəzay aye. Ada sa na, ka ndo nakə tə zalay Yesu a mət aye na, Pol a gwadəy kə lətsew abəra ma mədahaŋ aye. ²⁰ Neŋ na, a geŋ wadəŋ wadəŋ, na sər məge kəkay bay. Hərwi niye, na gwadəy a Pol: “A saka na, takwa mata ge sariya i bazlam nakay ma Zerozelem kəla dāw?” ²¹ Ane tuk na, Pol a wuda andza niye bay. A gwad: “Mata ŋgəneŋ ha sariya ga na, bəy i Roma.” Aya ane, na gwadəy a sidzew hay: “Pum na a gay i danğay, tsəpum na hus a pat nakə na sləriye ha ka təv i bəy i Roma aye.”»

²² Agəripa a tsəne andza niye na, a gwadəy a Festus: «Neŋ dərmak a seŋ mətsəne bazlam i ndo niye tə zləm ga.»

Festus a mbəday faya, a gwadəy: «Tədə na, ka tsəniye bazlam ŋgay.»

²³ Tədə eye na, Agəripa ta malamar ŋgay Berenis ti ye naha ta ndo neheye tə patay naha bəzay aye. Bəy i sidzew hay, ndo neheye bagwar eye ma gəma niye aye tə patay naha bəzay. Ti ye naha tə fələkwa a gay i məge sariya. Ti ye naha na, Festus a gwadəy a ndo ŋgay hay: «Dum, zalumayaw a Pol, mâ yaw.» Ndo niye hay ti ye, tə zalayaw a Pol. Pol a yaw ka təv tay. ²⁴ Tsa na, Festus a gwad: «A nəkar Agəripa, bəy bagwar eye ada a nəkurom neheye tebiye kənaŋ aye. Ndo nakə Yahuda neheye ma Zerozelem aye ta Yahuda neheye kənaŋ aye ta wuda faya ka təv ga. Ta wuda faya, tə gwad neŋgeye na, mâ ndza sa bay, məkədə na. ²⁵ Neŋ na, na huta faya mənese nakə da məkədə na aye bay. Ane tuk na, bo ŋgay eye tə gər ŋgay a gwad: “Bəy i Roma mâ ŋgəneŋ ha sariya ga.” Hərwi niye, na dzala na, na sləriye naha. ²⁶ Neŋ na, gər i bazlam eye nakə da na watsay naha a bəy i Roma na, na sər bay. Hərwi niye na slər naha kame kurom tebiye ada wene wene eye kame yak

Agərripa bəy bagwar eye. Tsətsah faya gər i bazlam eye. Ka tsətsah na, agəna neñ dərmağ na hutiye gər i bazlam nakə na tsikiye aye hərwi ada nâ huta wu nakə na watsay naha a bəy i Roma aye. ²⁷ Na zəba faya məslərə ha ndo i daŋgay ka təv i bəy i Roma ze məsərə mənese ŋgay eye na, lele bay.»

26

Pol kame i Agərripa

¹ Agərripa a gwaday a Pol: «Anəke na, na vəlaka tsəved ka mətsike me abəra ka bo yak.»

Tsa na, Pol a zla həlay a mbəlom, andza məgwede a say ma tsikiye me. A dazlay a mətsike me abəra ka bo ŋgay. A gwaday a bəy Agərripa: ² «A nəkar bəy Agərripa, dərev ga kə ŋgwasə haladzay, hərwi na huta tsəved mətsike me abəra ka bo ga bəgom kame yak hərwi bazlam neheye tebiye Yahuda hay tə ŋgeñ naha a gər aye. ³ Dərev ga a ŋgwasə wene wene eye na, hərwi nəkar ka sər məndze i Yahuda hay ada ta məkəde wuway nakə tə kədawa ka kule tay nakə tə paway bəzay tebiye aye na, ka sər. Neñ faya na gakeye amboh, bazlam ga nakə na tsikiye na, pay zləm tey.

⁴ «Yahuda hay tebiye tə sər məndze ga lele, kwa abəra ma wawa. Məndze ga mə walañ i gwala ga hay ma Tarsis ada ma Zerozelem, na ndza mə walañ tay ahəl niye kəkay na, tə sər. ⁵ Nəteye tə sər ga ha zla anəke bay, ta sliye faya mətə mbal i gər ga. Tadə a satay na, ta sliye faya mətsike dedək. Na pay bəzay a kule i Farisa nakə mawura bo aye. ⁶ Ada anəke faya ta geñeye sariya na, hərwi nakə na pa mədzal gər ga ka wu nakə Mbəlom a tsik ahəl niye, a gwad ma vəlateye a bəba tətə hay həlay ŋwalak eye. ⁷ Slala may hay kuro gər eye sulo ta pa mədzal gər tay ka wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye aye na, ta məgay məsler a Mbəlom tsekerkerre həvad ta həpat tebiye. Bəy Agərripa, Yahuda hay ta raw fagaya me na, hərwi nakə na pa faya mədzal gər aye dərmağ.

⁸ Nəkurom Yahuda hay, Mbəlom ma ta təmiye tay ha ndo hay abəra ma mədahañ na, a sakum mədzele ha faya bay na, hərwi mey?

⁹ «Neñ tə gər ga, na dzala məge vəram ka bazlam i Yesu ndo i Nazaret andza nəkurom neheye ka dzalum aye dərmağ. ¹⁰ Wu neheye tebiye na ge na, ma Zerozelem. Na huta gədañ na, abəra ka təv i bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye. Na gəs ndo neheye tə paway bəzay a Yesu aye haladzay a daŋgay. Ahəl nakə tə gawatay sariya i məkəde tay ha aye na, na gwadawa faya yawa dərmağ. ¹¹ Na yawa a gay i maduwule me hay wal wal, na gawatay dərətsətseh ada a seweñ məgatay kutoñ ada tā gər ha məpe mədzal gər ka Yesu. A ndelen fataya turtur haladzay. Na pəlawə tay ha, kwa ma gəma neheye dərən aye. Na yawa fataya mata gatay dərətsətseh.

¹² «Andza niye, na həl bo na ye a Damas ta gədañ ada ta məsler nakə bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye tə slər ga ha aye. ¹³ Bəy bagwar eye, ma giye məgərhəpat, neñ faya na diye a Damas nakə na ŋgatay a dzaydzay faya ma mbəzlaweye abəra mə mbəlom aye. A dəv na, a ze madəve i pat. Dzaydzay niye a lawara may ta ndo ga neheye faya ta lakiye ga ha aye. ¹⁴ Nəmay tebiye nəmaa dəd ka dala. Tsa na, na tsəne mətsike me, a tsik tə bazlam i Yahuda hay. A gwad: “Sol, Sol, nəkar faya ka geñeye dərətsətseh andza niye na, hərwi mey? Nəkar faya ka giye gədañ kurtsətsə andza sla nakə faya ma giye gədañ ka sakwal i ndo nakə faya ma kədiye na aye.”

¹⁵ «Na mbəday faya, na gwaday: “Nəkar eye na, way, Bəy Maduweñ?”

«Tsa na, Bəy Maduweñ a gwedeñ: “Neñ na, Yesu nakə faya ka geye dərətsətseh aye. ¹⁶ Ane tuk na, lətse. Lətse dzək tə sik yak lele. Na bəzaka ha bo na, hərwi matəre kar ha ndo i məsler ga ada ka diye ha wu neheye ka ŋgatay aye ada neheye ka ta

ngateye aye. ¹⁷ Na tsəpiye kar abəra ka Yahuda hay ada ndo neheye Yahuda hay bay aye. Na sləriye kar ha ka təv i ndo neheye Yahuda hay bay aye. ¹⁸ Ka diye ka həndəkatay na dərə tay hay hərwi ada tã yaw abəra ma ləvonj, tã ye a dzaydzay, tã təmaw abəra ma gədanj i Fakalaw, tã maw ka təv i Mbəlom hərwi tã təma məpəse ha mənese tay ada ta hutiyə təv məndze ka təv i Mbəlom andza ndo neheye tə pa mədzal gər tay ka neñ aye.”

¹⁹ «Hərwi niye, Agəripa bəy bagwar eye, na kərah wu nakə na ngatay a yaw mə mbəlom aye bay. ²⁰ Na dā ha bazlam i Bəy Maduweñ ma Damas təday, ma dəba eye ma Zerozelem, ka dala i Yahuda tebiye, ada a ndo neheye Yahuda hay bay aye. Na tsikatay, tã gər ha mezeleme, tã yaw ka təv i Mbəlom, tã ge məsler nakə ma diye ha ta dedək ta gər ha mezeleme tay aye. ²¹ Anan, hərwi niye Yahuda hay tə gəs ga mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada a satay məkəde ga. ²² Na gay sisə a Mbəlom ka matsəpe ga, hus ka bəgom neñ andaya faya na diye ha bazlam ngay kame i ndo makətsa eye hay kwa kame i ndo bagwar eye hay. Wu neheye Musa ta ndo mədə ha bazlam i Mbəlom siye hay tə dā ha parakka, ka wu nakə ma giye bo aye, neñ na gər ha faya abəra kwa tsekweñ bay. ²³ Tə dā ha, tə gwad: “Kəriste ma ta siye dərətsətseh, ma mətiye ada neñgeye ma təriye makurre i ndo mələtsew abəra ma mədahan. Ma dātay ha dzaydzay i bazlam ngay a Israyel hay ada a ndo neheye nəteye Yahuda hay təbey aye.”»

²⁴ Pol faya ma tsikiye andza niye na, Festus a tsik ta magala, a gwaday: «Gər a vuwaka dāw Pol? Məsəre wu yak nakə ka sər haladzay aye ka sər ha mətsike me ta tsəved eye sa bay dāw?»

²⁵ Pol a gwaday: «Gər a vuweñ bay ngalaka Festus. Na tsik dūh na, bazlam neheye dedək aye ada bazlam neheye a tsəne bo aye. ²⁶ Wu neheye na, bəy bagwar eye kə tsəne ada na tsikeye parakka, hərwi na sər ha ta

dedək wu nakə neñgeye a sər bay aye ada kə tsəne bay aye na, andaya bay. Hərwi wu neheye tebiye a ge bo aye na, ta məkal bay. ²⁷ Nəkar, Agəripa bəy bagwar eye, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom neheye ahəl niye tə dā ha bazlam i Mbəlom aye na, ka dzala ha ka bazlam tay niye tə dā ha aye bədaw? Na sər ha, ka dzala ha.»

²⁸ Agəripa a gwaday a Pol: «Ka dzala na, na təriye ndo məpe mədzal gər ka Yesu hərwi bazlam nakay anəke aye tsa dāw?»

²⁹ Pol a mbəday faya, a gwaday: «Anəke bəse, kwa aza bay. Faya na dūwulay me a Mbəlom hərwi yak ada ta ndo neheye bəgom faya ta peñeye zləm tebiye aye kã tərüm andza neñ. Ane tuk na, a señ na, tã dzawa kurom a danğay andza neñ bay tey.»

³⁰ Bəy Agəripa, Festus, Berenis ada ta ndo neheye mandza eye ka təv tay aye tebiye tə lətse. ³¹ Ahəl nakə nəteye faya ta deyeweye wu tay aye na, tə gwad nəte nəte mə walañ tay: «Ndo nakay na, kə ge wuray nakə dā məkəde na kəgəbay məgəse na a danğay aye bay.»

³² Tsa na, Agəripa a gwaday a Festus: «Ndo nakay tadə bā ka tsətsah a say bəy i Roma mā ngənay ha sariya bəna, haḡe na, məgər ha.»

27

Tə slər ha Pol a Roma

¹ Ma dəba eye na, bəy a pamay pat mede ka dala i Itali ta kwalalañ i yam. Ahəl nakə pat eye a ndisl a dəma aye na, tə vəlay ha Pol ta ndo i danğay siye hay a həlay i bəy i sidzew wuray ada mā ye tay ha a Roma. Məzele i bəy i sidzew niye na, Zuliyus. Neñgeye nəte mə walañ i sidzew neheye ta tsəpawa bəy i Roma aye dərma. ² Nəmaa tsal a kwalalañ i yam nakə a yaw abəra ma gəma i Adramite aye. Sləlah i yam faya ma diye ta wuzlahgəma i Azi neheye ka me i bəlay aye. Tsa na, nəmaa ye tuk. Nəmay ka bo dziye ta ndoweye andaya tə zalay Aristark, ndo i gəma i Tesalonik ka dala i Masedowan.

³ Tədcə eye na, nəmaa ndisl a gəma i Sidon. Nəmaa ndisl naha na, bəy i sidzew niye tə zalay Zuliyus, neŋgeye a gay gər a Pol lele. A vəlay tsəved a Pol mâ ye, mâ zəbatay dərə a dzam ŋgay hay ada tâ vəlay wu hay, tâ gay gər lele. ⁴ Nəmaa həl bo abəra ka təv niye na, tə kwalalaŋ i yam sa. Nəmaa ye tə həlay i gula i Sipərə. Həbe nəmaa ye tə həlay i mənday, aya ane mətasl a vəlamay tsəved bay. ⁵ Nəmaa tas ta dəlov nakə bəse ta gəma i Silisi ada ta gəma i Pamfeli aye ada nəmaa ndisl a gəma i Mira ka dala i Lisiya. ⁶ Nəmaa ndisl naha a dəma na, bəy i sidzew niye a huta kwalalaŋ i yam nakə a yaw abəra ma Aləgəzandəri aye. Ma diye ka dala i Itali. Nəmaa mbəzlaw abəra ma neŋged, nəmaa tsal a dəma. Tsa na, nəmaa ye kwayaŋŋa.

⁷ Nəmaa ndza ka tsəved məhəne haladzay. Nəmaa ye tsəfetsəfe, nəmaa ndisl a wuzlahgəma i Kinidus na, ta gər eye. Nəmaa sla faya mede deder sa bay, mətasl a ma may ha a diye i həlay i gula. Nəmaa ye tə həlay i gula i Kəret nəmaa ndisle bəse ta gəma i Salmone. Kəret na, malawara eye ta yam. ⁸ Mede kame na, mawura bo eye haladzay. Tsa na, nəmaa ndisl a təv eye andaya tə zalay Təv Ŋgwalak Eye Hay neheye ndo hay tələtsawa ha a dəma kwalalaŋ i yam hay aye, bəse ta wuzlahgəma i Lase.

⁹ Nəmaa ndza ka tsəved haladzay. Ahəl i mede may nakə faya nəmaa diye na, pat i daliyam i Yahuda hay ka mbərəm mede abəra mə dəma. Hərwi kə ndisl ka kiye niye andza niye na, ndərəy ma diye tə kwalalaŋ i yam sa bay. Ta bəriye kwalalaŋ i yam tay hay ka dəkəl hərwi mətasl nakə a gawa haladzay yam a tsalawa ka bo dəŋgwala aye. Ta həbiye ka təv eye niye haladzay bəna ta dədiye a yam. Ane tuk na, Pol a zəba ka ndo niye hay a satay mələtse bay, ta diye kame na, a gatay dəf. ¹⁰ A gwadətay: «Dzam ga hay, na zəba faya na, mede kway nakay faya ka deyekweye tə kwalalaŋ i yam aye na, mədze andaya mə dəma. Kwalalaŋ i yam tə

wu neheye mə dəma tebiye aye na, ta nasiye. Ada nəkway dərma na, agəna ka təkəweye bay, ka dzakweye.»

¹¹ Ahəl nakə tə həl bo, ndo məbəle kwalalaŋ i yam ta ndo i kwalalaŋ i yam, tə gwad: «Takwa ha ka bo kame.» Bəy i sidzew niye a tsəne bazlam i Pol nakə a tsik aye na, kwa ka təma bay. A təma na, i ndo neheye tə gwad «Takwa ha ka bo» aye. ¹² Ada sa na, təv niye məndze mə dəma a həlay i mətasl na, lele bay, hərwi mətasl a gawa haladzay. Hərwi niye matsəla ndo hay tebiye na, a satay mede kame. A satay tədə ma giye bo na, ta ndisliye a Fenikis təv məpe bo i kwalalaŋ i yam nakə ma Kəret aye. Bəlay andaya na, ta diye i məgəma dəkdek tsa. Ta ndziye mə dəma təmad.

Mətasl bagwar eye

¹³ Mətasl a dazlay a mavəzle farfar. Mətasl nakə a yaw ma diye i Salawa aye. Tə dzala mə gər tay na, ta sliye faya məndisle a təv nakə ta ndisliye a dəma aye. Tə lətse ha bərə eye andaya mə kwalalaŋ i yam. Ti ye bəse ta tsakay i gəma i Kəret. ¹⁴ Ane tuk na, kwayaŋŋa mətsal bagwar eye a vəzl haladzay. Mətasl niye tə zalay na, mətasl nakə a yaw ma bəzay i gəma aye. ¹⁵ A zla na kwalalaŋ i yam. Tə dza bo ka məmay ahaya gər a kwalalaŋ i yam a diye i mətasl nakə a yaw aye na, tə sla faya bay. Nəmaa gər ha, mətasl mâ ye may ha. ¹⁶ Nəmaa ye ta diye i Salawa i gəma wuray tə zalay Koda ma wuzlah i yam. Nəmaa zəzukw bo tsekweŋ abəra ka mətasl. Andza niye, nəmaa bər na, kwalalaŋ nakə wawa eye ta gər eye, məbə gwetsek hərwi mâ dze bay. ¹⁷ Tə zla ahaya kwalalaŋ i yam niye tsekweŋ eye tə pa na ka gər i kwalalaŋ i yam bagwar eye. Tsa na, ləber andaya mələva bo eye, ta ndewəd ka kwalalaŋ i yam bagwar eye. Ta dzədzar haladzay hərwi hewiyen andaya bəse ka tsakay i Libiya, kwalalaŋ i yam ma ta ndəfiye faya sik. Ka ndəf faya sik na, ma dziye

a yam. Hərwi niye tə kal ha tənqel wuray maḅara eye ka kwalalaŋ i yam hərwi ada kwalalaŋ i yam mâ ŋgərzla faya.

¹⁸ Huya, mətasl niye na, kə gər ha mavəzle bay, faya ma ḅəliye may ha ta gədaŋ haladzay. Tədcə eye na, tə pa bo ka məkutse tay ha wu hay abəra mə kwalalaŋ i yam a bəlay. ¹⁹ Tədcə eye sa na, tə kuts ha ləḅer, pe-tekeḅ nakə faya ma diye ha kwalalaŋ i yam. Tə kuts ahaya tə həlay tay eye. ²⁰ Məhəne haladzay nəmaa ŋgatay a pat bay, a wurzla bay. Mətasl faya ma vəzliye ta gədaŋ huya. Nəmaa təmiye na, nəmaa pa faya mədzal gər may sa bay.

²¹ Ta nda wu mənday bay məhəne haladzay. Pol a lətse kame tay, a gwadətay: «Dzam ga hay, ka tsənumeŋ na bazlam ga, ada ka yakwaw abəra ma Kəret bay na, ka sakweye dəretsətseh bay, wu kway hay ta dziye bay. ²² Ane tuk na, anəke na, faya na gwadəkumeye dərev mâ ye fakuma abəra bay. Ndəray kwa nəte ma mətiye bay. Kwalalaŋ i yam kway na, ma dziye. ²³ Ta həvad nakay, gawla i Mbəlom ga nakə faya na geye məsler aye, ki yaw ka təv ga. ²⁴ A gwedəŋ: “Pol, kâ dzədzar bay! Bəy i Roma ma gakeye sariya yak. Mbəlom ma təmiye tay ha ndo neheye faya ka deyumeye ka bo dziye hərwi yak.” ²⁵ Dzam ga hay, dərev mâ ye fakuma abəra bay. Na sər ha ta dedək wu nakə Mbəlom a tsikeŋ aye na, ma giye bo. ²⁶ Ka təmakweye na, a dala eye andaya malawara eye ta yam.»

²⁷ Məhəne kuro gər eye faḅ, mətasl niye faya ma diye may ha huya ka gər i bəlay i Mediterane. Ta mağərhəvad na, ndo məḅəle kwalalaŋ i yam, tə sər ha nəteye faya ta həndzədiye bəse ta dala. ²⁸ Tə kal ḅəre maḅara eye ka ləḅer a yam mələve ha zəbol i yam. Ta zəba faya na, zəbol ŋgay eye miter 40. Ti ye kame tsekweŋ sa na, ta dazlay a mələve. Ta zəba faya kwet-

setsik yam niye na, miter 30. ²⁹ Ta dzədzar haladzay, tə gwad kwalalaŋ i yam ka ndəf sik ka hotokom na, ka dzakweye. Hərwi niye tə həl ləḅer hay faḅ, tə ḅar ka tənqel hay faḅ, tə kal tay ha ta dəba. Tsa na, ta dūwulay me a mbəlom tay hay hərwi ada dəre mâ tsada. ³⁰ Ndo məḅəle kwalalaŋ hay a satay mətəməw abəra mə kwalalaŋ i yam. Ta pəla tsəved ka məzla ha kwalalaŋ niye wawa eye a yam ada tə gwad na, ta pəliye ha tənqel hay, ane tuk ta raw me ka məhute gər i bazlam hərwi məzlaw abəra mə kwalalaŋ ada mətəme. ³¹ Pol a gwadəy a bagwar i sidzew i Roma ta sidzew hay: «Tadə ndo neheye ta ndza ma kwalalaŋ i yam bay na, ka slumeye faya mətəme bay.»

³² Tsa na, sidzew hay ta tərəts ha ləḅer neheye tə ḅar ha kwalalaŋ i yam nakə wawa aye, tə gər ha a ye ka gər i yam.

³³ Mazlambar dəre ma tsadiye na, Pol a zalatay a ndo hay tebiye ka mənde wu mənday, a gwadətay: «Bəgom, kə ge məhəne kuro gər eye faḅ, faya ka həbumeye ze mənde wu mənday. ³⁴ Neŋ faya na gwadəkumeye, ndayum wu mənday hərwi kwa way a say mətəme. Andza niye, ndəray kwa nəte mə walaŋ kurom ma dziye bay, kwa məkwets i gər ŋgay ma dziye bay.»

³⁵ Ma dəba i bazlam niye hay na, Pol a zla wu mənday, a gay naha sisəe a Mbəlom kame i ndo hay tebiye. Tsa na, a ŋgənatay wu mənday* niye a dazlay a mənde wu mənday. ³⁶ Nəteye tebiye tə ma ha a bo dərev, tə nda wu mənday. ³⁷ Nəmay tebiye mə kwalalaŋ i yam na, temerre sulo tə kuro kuro tasəla gər eye məkwa. ³⁸ Ahəl nakə kwa way a nda wu mənday ka mərehe aye na, tə kuts ha siye i wu mənday a yam hərwi kwalalaŋ mâ mba ka gər i yam sa bay.

Kwalalaŋ i yam a həḅ

³⁹ Dəre a tsada na, ndo madzərwede kwalalaŋ i yam ta sər ha nəteye ka

* 27:35 Məsler hay 2.42.

waray bay. Ane tuk na, tə ɲgatay a təv lalon eye ta hewiyen eye. Tə gwad: «Tadə ma giye bo na, takwa ha a dəma, kwalalan i yam mâ gərzla a dəma.»
⁴⁰ Tə pəla ha ləber neheye tə ɓar ka ɓəre mə hud i yam aye. Tə gər ha ɓəre niye a yam. Ti ye naha tə pəla ləber neheye mazəva eye ka mayako nakə a may bo a kwalalan i yam ka məday ha tsəved aye. Tə ɓar peteked ka mbəlom kame ɲgay eye ada mətasl mâ təhay lele. Ahəl nakə faya ta diye na, mətasl a təhatay ta gədan, a ye tay ha ka hewiyen niye. ⁴¹ Ane tuk na, tə ndisl na, kwalalan i yam a husa dənuts ka hewiyen. Kwalalan i yam a sla faya məbəle sa bay. Me ɲgay eye a ye mbəzək a hewiyen, a sla faya madayaw abəra mə dəma sa bay. Tsa na, yam nakə a tsal ka bo aye, a ɓəl haladzay a həb ha dəba i kwalalan niye.

⁴² A satay haɓe a sidzew hay məkədə ndo i danɣay hay hərwi ada ndəray mâ təma ha bo tə mahuzluve bay. ⁴³ Ane tuk na, a say a bəy i sidzew i Roma mətəme ha Pol. A gatay me a sidzew hay ka məge wu nakə tə dzala aye. A gwadatay a ndo neheye tə sər mahuzluve aye, tâ lah mambəzle a yam ada tâ tas ka dala. ⁴⁴ A gwadatay a siye hay, tâ gəs həlay ka mayako kəgəbay ka wu neheye a həbaw abəra ka kwalalan i yam aye, tâ patay bəzay. Kwa way a təmaw abəra ma bəlay na, andza nakay.

28

Pol ka dala nakə tə zalay Malta

¹ Nəmaa təmaw abəra ma yam niye na, nəmaa tsal ka ɗakal na, nəmaa tsəne məzele i dala niye malawara eye ta yam. Tə zalay Malta. ² Ndo neheye mə dəma aye ta təma may lele. Ma dəba eye na, yam a pa, mətasl a ge tsiyiɓeɓe haladzay. Tsa na, tə vat ako əɲgəh. Tə gwadamay: «Dumara, ndzum ka ako.» ³ Pol a ye, a həlaw mayako, a pa ka ako. Azlakwa ma mayako niye na, palas mə dəma. Ako a vəday na, a mbərzlaw abəra ma ako

tsakwalak ka həlay i Pol, a naz na. ⁴ Ndo i dala niye hay tə ɲgatay a palas niye məbala eye ka həlay i Pol aye na, tə gwad mə walan tay: «Ndo nakay na, ta dedek ndo məkədə ndo hay. Kə təmaw abəra ma bəlay, ane tuk na, ma təmiye abəra ka sariya i Mbəlom bay.»

⁵ Pol a gwatsaka ha palas niye abəra ka həlay a ako. Kwa tsekwen wuray kə wur faya bay tebiye. ⁶ Ndo hay tə dzala na, həlay i Pol ma ɗəsliye kəgəbay ma dədiye abəra ka mbəlom, ma mətiye. Ta həba məndze haladzay na, wuray a gay a Pol bay. Tsa na, ta mbəda ha mədzal gər tay, tə gwad: «Ndo nakay na, mbəlom!»

⁷ Bagwar tay eye andaya ka dala eye niye, məzele ɲgay Publiyus. Gay ɲgay ta guvah ɲgay andaya bəse ta təv nakə nəmay mə dəma aye. Ndo niye a təma may tə məɲgwese eye a gay ɲgay. Nəmaa həna mə gay ɲgay məhəne mahkar. ⁸ Bəba i Publiyus andaya, neɲgeye ɲgwalak eye bay, maraɓaraɓ ada zay a lohay. Pol a ye ka təv ɲgay, a pay həlay ka gər ada a duwulay me a Mbəlom. Tsa na, a mbəl. ⁹ Ndo i ɗəvats neheye ka dala niye tə tsəne na, ti ye ka təv i Pol. Pol a mbəl tay ha. ¹⁰ Ndo hay tebiye ta bəzamay ha ta dedək ta rəhamay ha gər. Ahəl nakə nəmaa diye may aye na, tə vəlamay wu neheye ta gamay ɲgama ka tsəved aye.

Pol a ndisl a Roma

¹¹ Nəmaa ndza mə dəma kiye mahkar na, nəmaa həl bo, nəmaa ye tə kwalalan i yam nakə a yaw abəra ka dala i Aləgəzandəri aye. Məzele i kwalalan i yam niye na, Diyoskur. Kwalalan i yam nakay kə ndza kiye haladzay hərwi həlay niye həlay nakə ɲgwalak eye bay mətasl a gawa haladzay aye. ¹² Nəmaa ndisl a gəma i Sirakus na, nəmaa ndza mə dəma məhəne mahkar. ¹³ Nəmaa lətse abəra mə dəma, nəmaa ye ta tsakay i dəlov, nəmaa ye a gəma i Regiyo. Tədœ eye na, nəmaa həl bo, nəmaa ndisl a gəma i Pozoles. Nəmaa ndza ka tsəved na, məhəne sulo tsa,

mətasl a təhamay. ¹⁴ Ma gəma niye na, nəmaa ndzay a gər a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Tə zalamay, nəmaâ ndza mə gay tay luma nəte. Ada nəmaa ye a Roma na, andza nakay. ¹⁵ Malamar neheye ma Roma aye tə tsəne faya nəmaa diye naha na, ti yaw mədze gər tə nəmay. Ti ye hus a luma i Appiyus ada a təv nakə tə zalay Gay i Mbəlok Mahkar aye. Pol a ngatatay na, a gay sısə a Mbəlom ada dərev a may naha.

¹⁶ Nəmaa ndisl naha a Roma na, tə vəlay tsəved a Pol mâ ndza mə gay ngay wal tə sidzew nakə ma tsəpiye na aye.

Pol a da ha bazlam i Mbəlom

¹⁷ Ma dəba i məhəne mahkar na, Pol a zalatay a madugula i Yahuda neheye ma Roma aye tã ye ka təv ngay. Ti ye, tə haya gər ka təv ngay na, a gwadətay: «Malamar ga hay, tə gəs ga ma Zerozelem, tə vəlatay ga ha a həlay a Roma hay. Tə gəs ga na, na tsik wuray nakə ngwalak eye bay aye ka slala kway kəgəbay ka bazlam i bəba tətə kway hay mapala eye, na tsik faya wuray bay. ¹⁸ Ndo neheye ti ye ga ha ka təv tay aye ta tsətsah fagaya bazlam na, a satay həbe mægər ga ha. Hərwi ta huta fagaya mənese nakə da məkədə ga faya aye bay. ¹⁹ Ane tuk na, a satay a bəy i Yahuda hay bay. Hərwi niye, na gwad kutoŋ na diye ka təv i bəy i Roma. Neŋgeye ma geŋeye na sariya ga. Wal a seŋ məme tay ha mənese a gwala ga hay bay. ²⁰ Hərwi niye na zalakum na, a seŋ mənğatakum ada mətsike me tə nəkurom. Ka sərur ha neŋ madzawa eye tə tsalalaw na, hərwi wu nakə Israyel hay tə pa faya mədzal gər aye.»

²¹ Madugula i Yahuda hay ta mbədəy faya, tə gwadətay: «Nəmaa huta dərewel nakə a yaw ma Yahuda a tsik ka nəkar aye bay. Ndəray nəte mə walaŋ i malamar kway hay ki yaw, kə tsikamay labara i wuray kəgəbay wu nakə ngwalak eye bay aye ka nəkar bay. ²² Ane tuk na, a samay na, bo yak eye dāmay ha wu nakə ka

dzala aye. Andza niye, nəmaa sər ha ndo hay kwa mənğay andaya faya ta tsikiye wu nakə ngwalak eye bay aye ka ndo i Yesu neheye.»

²³ Madugula i Yahuda hay tə pay pat nakə ta dziye gər tə Pol aye, pat eye niye ta maweye a gay ngay. Pat eye a slaw na, ndo hay haladzay ti ye a gay ngay. Pol a ndza hway ka mədatay ha Bəy i Mbəlom ta gədaŋ ada a pəla tsəved tã təma bazlam nakə ma tsikat-eye ka gər i Yesu aye mə dərewel i Musa ada mə dərewel i ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay. ²⁴ Siye i ndo hay na, ta təma bazlam i Pol nakə a tsik aye, ane tuk na, ndo mekeleŋ eye ta kərah mədzal ha. ²⁵ Ta kəd wuway haladzay mə walaŋ tay. A həlay nakə ta diye na, Pol a tsikatay bazlam nəte tsa, a gwadətay: «Wu nakə Məsəfəre Tsədaŋŋa eye a tsikatay a bəba tətə kurom hay tə bazlam i Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom aye na, dedek.

²⁶ Mbəlom a gwadətay:

«Do zəbaw ka ndo neheye ada gwadətay:

Ka tsənumeye lele,

ane tuk na, ka sərurəyeye bay.

Ka zəbumeye faya lele,

ane tuk na, ka ngatumeye bay.

²⁷ Ndo neheye ta kula ha gər, a satay mətsəne bay.

Ta dərəzl na zləm,

ta dərəzl na dərə tay.

A satay mənğatay tə dərə tay bay,

a satay mətsəne tə zləm tay bay,

a satay məsəre tə gər tay bay.

A satay məmaw ka təv ga bay.

Hərwi niye, na mbəliye tay ha bay.*»

²⁸ Pol a gwadətay sa: «Sərur ha na, Mbəlom a sləraw Labara Ngwalak eye i mətəme ha ndo neheye Yahuda hay bay aye. Nəteye na, ta tsəniye na bazlam ngay.»

[²⁹ Ma dəba i bazlam neheye na, Yahuda hay ti ye wu tay. Ahəl nakə faya ta diye na, faya ta kədiye wuway mə walaŋ tay.]

³⁰ Pol a ndza məve sulo mə gay nakə a vəlawa faya suloy aye. A təmawa

* 28:27 Ezay 6.9-10.

tay ha ndo neheye ti yawa ka tøv
ngay aye tebiye. ³¹ A da ha labara
i Bəy i Mbəlom ada a da ha bazlam
i Bəy Maduwen Yesu Kəriste a ndo
hay. A tsikatay ta gədan tə tsəbtsəb
eye, ndəray kə gay faya me bay.

Derewel nakə Pol a watsatay naha a Roma hay aye Məfələkwe

Ahəl nakə Pol a watsatay naha a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma Roma aye na, a ndəv ha mamahkar i mahəhele ngay. A say mede hus a Roma, təv nakə ki ye a dəma zuk bay aye. A say mede dərən a mægəma hus a Espayon hərəwi mədə ha Labara Ngwalak eye i Yesu (15.22-24). A watsa derewel ngay hərəwi mələve ha bo tə mede ngay a Roma ada ta mədə ha matətike ngay a ndo məpe mədzal gər neheye ma wuzlahgəma aye.

Derewel nakay na, gər i bazlam hay tebiye matsətsala eye ta labara i Pol nakə ma diye ha aye. Gər a gər i bazlam eye na, anan: «Ndo nakə kə dzala ha ka Mbəlom aye na, Mbəlom ma təriye ha ngwalak eye ka dərə ngay, ada ma hutiyə sifa» (1.17).

Pol a səkah ha labara nakay ta tsəved wal wal mahkar:

Madədo 1 ka 8 faya ma tsikiye ka mədzepe mə walaŋ i marəhay ha gər a bazlam mapala eye ada məpe mədzal gər ka Mbəlom nakə Yesu Kəriste a təra tsəved eye mawura bo eye bay.

Madədo 9 ka 11 a tsik ka mədzepe mə walaŋ i Israyel hay slala nakə Mbəlom a zla aye, ada ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu.

Madədo 12 ka 15 faya ma tsikiye ka pendzeŋ i mändze mə walaŋ i məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste.

Derewel nakay a ndəv ta mətsike me haladzay (madədo 16).

¹ Maa watsa derewel nakay na, neŋ Pol, ndo məge məsler i Yesu Kəriste. Mbəlom a zeleŋ, a təra ga ha ndo i maslaŋ ngay, a zla ga, a pa ga wal hərəwi ada nā dā ha labara ngay ngwalak eye a ndo hay.

² Labara nakay ngwalak eye na, 6a Mbəlom kə tsik ahəl niye kurre tə bazlam i ndo mədə ha bazlam ngay hay, a gwađ ma slərakwaweye ada ta watsa faya mə Derewel i Mbəlom.

³ Labara nakay ngwalak eye a tsik na, ka wawa ngay, ahəl nakə a təra ndo zezeŋ, tə wa na ma gwala i Davit aye. ⁴ Ahəl nakə a lətsew abəra ma mədahaŋ aye na, Mbəlom a dā ha neŋgeye wawa ngay ta gədaŋ, neŋgeye Yesu Kəriste Bəy Maduweŋ kway ada a rah ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye tebiye. ⁵ Mbəlom a pa ga ndo i maslaŋ ngay na, tə həlay i Yesu Kəriste. A ge andza niye na, ta ngwalak ngay hərəwi ada nā ye, nā dā ha bazlam ngay a ndo i gəma hay wal wal tebiye hərəwi ada tā təra ndo ngay hay ada tā rəhay ha gər. Andza niye, tā dəslay ha gər a məzele i Yesu Kəriste.

⁶ Nəkurom ndo i Roma hay, nəkurom mə walaŋ i ndo neheye dərma, hərəwi Mbəlom kə zalakum hərəwi ada kā pumay bəzay a Yesu Kəriste. ⁷ Na watsa naha derewel nakay na, a nəkurom neheye ma Roma aye tebiye. Mbəlom a wuđa kurom haladzay. A zalakum na, hərəwi ada kā tərūm ndo ngay hay.

Mbəlom Bəba kway ada Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste tā pa fakuma ngəma ada tā vələkum zay.

A say a Pol mede a Roma

⁸ Makurre eye na, neŋ faya na gay naha sisə a Mbəlom ga hərəwi kurom tebiye. Maa vələŋ tsəved məgay naha sisə na, Yesu Kəriste hərəwi məpe mədzal gər kurom nakə ka dzalum ha ka Yesu Kəriste aye na, kə dā a zləm ka mändzibəra tebiye. ⁹ Huya ahəl nakə faya na duwulaway naha me a Mbəlom aye na, na duwulaway naha me hərəwi kurom. Wu nakə na tsik aye na, Mbəlom a sər ha na tsik dedek, neŋgeye nakə faya na giye məsler ngay tə dərəv ga peteh, faya na diye ha Labara Ngwalak eye ka wawa ngay aye.

¹⁰ Faya na duwulay naha me huya mâ vələŋ tsəved anəke ta gədaŋ ngay hərəwi ada nā ye naha a gay

kurom tuk. ¹¹ Hərwi a seŋ haladzay mənğatakum. A seŋ mədākum ha wu nakə Məsəfəre a vələŋ aye hərwi ada kâ hutum gədan ka tsəved i Mbəlom. ¹² Kəgəbay nəkway tebiye ka vələkweye a bo gədan nəte nəte mə walaŋ kway. Ka vələmeŋeye gədan hərwi ka pum mədzal gər ka Kəriste ada na vələkumeye gədan hərwi na pa mədzal gər ka Yesu dərma.

¹³ Malamar ga hay, sərūm ha na, madzəga haladzay na dzala mede naha a gay kurom. Ane tuk na, hus anəke na huta tsəved bay. A seŋ na diye naha madzəne kurom mede kame kame ada kâ gəlum andza faya na giye ta ndo neheye ma gəma siye hay aye. ¹⁴ Mbəlom kə vələŋ məsler. Andza niye, kutoŋ na diye ha Labara Nğwalak eye kwa a way tebiye. Na dateye ha a ndo neheye ma wuzlahgəma aye ada a ndo neheye ma wuzlahgəma bay aye, na dateye ha a ndo neheye tə sər wu aye ada a ndo neheye tə sər wu bay aye. ¹⁵ Hərwi niye a yeŋ a gər mede naha məde ha Labara Nğwalak eye a nəkurom Roma hay tebiye dərma.

¹⁶ Hərwi neŋ faya na diye ha Labara Nğwalak eye ta mənğwese lele. Labara nakay na, gədan i Mbəlom mə dəma mətəme tay ha ndo neheye tə dzala ha ka Yesu Kəriste aye. A vəl tsəved i mətəme na, hərwi Yahuda hay təday ada hərwi slala mekeleŋ eye hay dərma. ¹⁷ Labara nakay nğwalak eye a dəkway ha na, ma kəkay nakə Mbəlom a təra ha ndo hay nğwalak eye ka dərə nğay aye. Ndo hay ta dzala ha ka Yesu Kəriste dəkdek tsa, tsəved mekeleŋ eye andaya bay. Andza nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom aye, tə gwad: «Ndo nakə kə dzala ha ka Mbəlom aye na, Mbəlom ma təriye ha nğwalak eye ka dərə nğay, ada ma hutkiye sifa.*»

Kwa way mezeleme eye

¹⁸ Andza niye, Mbəlom faya ma da ahaya abəra mə mbəlom, neŋgeye ta mevel eye ka ndo neheye tebiye faya

ta giye mezeleme ada tə dəslyay ha gər bay aye. Ma gateye sariya hərwi wu tay neheye lele bay faya ta giye aye, ma dərəzlatay na tsəved a ndo hay ka məsəre dedək. ¹⁹ Sariya ma gəsiye tay ha hərwi tsəved nakə ta sliye faya məsəre Mbəlom aye na, parakka maŋgaha eye bay, bo i Mbəlom eye kə datay ha. Ane tuk na, ta pay bəzay a tsəved eye nakay bay. ²⁰ Ndəray kə nğatay a Mbəlom kwa nəte bay. Ane tuk na, kwa a həlay nakə a ge məndzibəra aye hus anəke na, wu neheye a ge tebiye faya ta dateye ha a ndo hay Mbəlom neŋgeye na, kəkay. Ta nğatay a wu neheye na, a sər bo parakka gədan nğay ma ndəviye dāda bay ada Mbəlom na, neŋgeye nəte nğweŋ. Ta sliye faya məgwede «Nəmaa sər bay» na, ta sliye faya mətsike bay.

²¹ Kwa tadə tə sər Mbəlom andaya bəbay na, tə dəslyay ha gər bay ada tə gay sisəe andza nakə həbe ta dəslyay ha gər ada ta geye sisəe aye na, ta ge andza niye bay. Faya ta dzaliye dūh na, ka wu nakə kəriye, nəteye mandza eye ma ləvoŋ, tə sər wu lele eye hay sa bay. ²² Tə dzala mə gər tay na, ta tsah. Duh gər a vuwatay na, tə sər bay. ²³ Mbəlom nakə ta məzlaə eye ada ma mətiye dāda bay aye na, tə rəhay ha gər bay, tə gər ha. Duh ta rəhay ha gər na, a kule hay, a wu neheye tə nğar andza ndo zezeŋ aye kwa tadə ndo hay ta mətiye. Siye hay andza diyeŋ hay, siye hay andza wu i pesl hay, mekeleŋ eye hay sa andza wu neheye tə va tə hud aye.

²⁴ Hərwi niye Mbəlom a gər tay ha hərwi ada tā ge wu neheye lele bay aye andza nakə a yatay a gər məge haladzay aye. Andza niye faya ta giye wu neheye a ge horoy aye nəte nəte mə walaŋ tay. ²⁵ Ta gər ha Mbəlom nakə dedək eye, tə pay bəzay a maraw me. I tay na, faya ta dəslyay ha gər a Mbəlom nakə a ge wu hay tebiye aye bay, faya ta dəslyay ha gər a wu neheye neŋgeye a ge aye ada ta geye

* 1:17 Habakuk 2.4.

məsler. Həbə ta dəslay ha gər düh na, a Mbəlom, neŋgeye nakə həbə ta zambadəye huya aye. Mâ ge bo andza niye.

²⁶ Hərwi niye Mbəlom a gər tay ha hərwi ada tâ ge wu neheye a ge horoy andza nakə a yatay a gər mäge haladzay aye. Nğwas hay ta gər ha məndze ta hasləka hay, tə hənawa tə siye i nğwas hay. Niye na, wu nakə a yay a gər a Mbəlom bay aye. ²⁷ Hasləka hay dərmaç faya ta giye andza niye, tə gər ha nğwas hay, a yatay a gər haladzay məhəne ta hasləka siye hay. Hasləka hay ta hasləka hay faya ta giye wu neheye a ge horoy aye. Faya ta vahiye ka bo tay dəretsətseh dā ka mənese tay nakə faya ta giye.

²⁸ Ndo neheye ta kərah Mbəlom aye na, a satay məsəre na bay. Andza niye, Mbəlom a gər tay ha hərwi ada tâ dzala andza nakə a ye ka bo aye sa bay. Ta dzala swa. Andza niye ta giye wu neheye həbə mäge bay aye. ²⁹ Nəteye maraha eye tə wu neheye nğwalak eye bay aye, tə gawa dərə ka wu i ndo hay, ta dzəgurawa me ka ndo hay, tə gawa dərə a ndo hay, tə kədəwa ndo hay, tə gawa magazləga mə walaŋ tay, tə vawatay gər a ndo hay ta bəbək, tə gawa sewed a ndo hay, ta nğəlawatay bəzay a siye i ndo hay. ³⁰ Nəteye tə tsikawa wu neheye nğwalak eye bay aye ka ndo hay, nəteye tə naway dərə a Mbəlom, tə tsədəwatay a siye i ndo hay, tə dəsławay ha gər a bo, tə gawa zlapay. Nəteye pat pat tə dzalawa tsəved wedeye hay ka mäge mezeleme, ta rəhawatay ha gər a bəba tay ta may tay hay bay. ³¹ Wu nakə nğwalak eye na, tə sər sa bay, dərneh mə bazlam tay sulo, tə sər mawudə ndo hay bay, ta sakateye naha a ndo hay bay. ³² Duh nəteye na, tə sər bazlam i Mbəlom mapala eye. Bazlam i Mbəlom mapala eye a gwad: Ndo neheye faya ta giye slala i wu neheye nğwalak eye bay aye huya na,

ta vahaweje ka bo mədahaŋ ka gər tay. Kwa andza niye bəbay na, huya faya ta giye wu neheye nğwalak eye bay aye. Sa tsa na, faya ta giye wu nakə a ze neheye aye. Nəteye faya ta zambadəteye a ndo neheye faya ta giye wu neheye nğwalak eye bay andza nəteye aye. Faya ta vəlateye gədaŋ ka mäge huya!

2

Mbəlom ma giye sariya nğay ta tsəved eye

¹ Ndo nakə a gwad nəkar ndo məmay ha mənese a ndo hay aye, nəkar eye na, way? Sər ha nəkar eye ka təmiye abəra ka sariya i Mbəlom bay. Tadə faya ka matay ha mənese a ndo hay na, bo yak eye faya ka may ha mənese a gər yak, hərwi wu neheye nğwalak eye bay faya ta giye na, nəkar faya ka giye andza nəteye. ² Nəkway ka sərakwa ha Mbəlom ma gəsiye tay ha a sariya ndo neheye faya ta giye wu neheye nğwalak eye bay aye ada sariya nğay na, ta dedek. ³ Nəkar nakə faya ka matay ha mənese a ndo hay hərwi wu neheye nğwalak eye bay faya ta giye ada bo yak eye faya ka giye andza nəteye na, ka gwad na, ka təmiye abəra ka sariya i Mbəlom wal daw? ⁴ Mbəlom neŋgeye nğwalak eye, faya ma zliye nğatay, a sər məhəbe. Faya ka nğwaseye dəla mə gər a Mbəlom tsukudu? A səmay naha a mezeleme yak na, hərwi məvəlaka tsəved ka məgəre ha mezeleme yak na, ka sər təbədew?

⁵ Nəkar na, faya ka kuliye ha gər yak, ka kərah mambədə ha dərev yak. Andza niye bo yak eye tə gər yak faya ka vahaweje ka bo sariya i Mbəlom. Sariya ma gəsiye kar pat nakə Mbəlom ma diye ha, kə ge mevel ka ndo hay ada ma gateye sariya a ndo hay tebiye ta lele eye. ⁶ «Kwa a way ma vəleye wu i merəbe nğay.*» ⁷ Zəba, ndo neheye faya ta

* 2:6 Zəba mə Dəmes hay 62.13; Dzeke hay 24.12.

pəliye mäge ɲɟwalak aye na, a satay Mbəlom mâ zambadatay, a satay Mbəlom mâ tsik fataya wu ɲɟwalak eye, a satay Mbəlom mâ vəlatay sifa nakə ma ndəviye bay aye. Mbəlom ma vəliye sifa nakə ma ndəviye bay aye na, a nətəye. ⁸ Ane tuk na, siye i ndo hay na, ta rəhay gər a Mbəlom bay, a satay məpay bəzay a tsəved dedek eye bay, tə pay bəzay düh na, a wu nakə ɲɟwalak eye bay aye. Nətəye na, Mbəlom ma giye fataya mevel, ma gateye dəretsətseh. ⁹ Ndo neheye tebiye tə gawa mənese aye na, ta siye dəretsətseh, Mbəlom ma gateye dəretsətseh haladzay. Ma lahiye məgatay dəretsətseh na, a Yahuda hay təday ada ma dəba eye a slala i ndo siye hay dərma. ¹⁰ Ane tuk na, ndo neheye tebiye faya ta giye ɲɟwalak eye na, Mbəlom ma vəlateye məzlaḅ, ma tsikiye fataya wu ɲɟwalak eye, ma vəlateye zay. Ma vəlateye a ndo neheye tebiye, ane tuk na, ma lahiye ha na, a Yahuda hay təday ada ma dəba eye a slala i ndo siye hay dərma. ¹¹ Andza niye Mbəlom na, a ɲɟəna tay ha ka bo abəra ndo hay bay.

¹² Ndo neheye Yahuda hay bay aye, nətəye neheye tə sər bazlam i Musa mapala eye bay aye, faya ta giye mənese kəriye tsa. Ta mətiye kəriye andza niye tsa dərma ze bazlam i Musa mapala eye. Yahuda hay, nətəye na, tə sər bazlam i Musa mapala eye. Ndo neheye faya ta nasiye ha bazlam i Musa mapala eye na, Mbəlom ma gateye sariya tə bazlam i Musa mapala eye. ¹³ Mbəlom ma təriye ha ndo hay ɲɟwalak eye hay kame ɲɟay na, hərwi nakə faya ta pay zləm a bazlam i Musa dəkdek aye tsa bay. Ane tuk na, ma təriye tay ha ɲɟwalak eye hay kame ɲɟay na, ndo neheye faya ta rəhay ha gər a wu nakə bazlam i Musa mapala eye a tsik aye. ¹⁴ Hərwi ndo neheye nətəye Yahuda hay bay aye na, tə sər bazlam i Musa mapala eye bay. Azlakwa bay, siye hay tə gawa tə gər tay wu nakə bazlam mapala eye a tsik aye. Faya ta giye

andza niye kwa tadəy tə sər bazlam i Musa mapala eye bay bəbay na, faya ta diye ha, tə sər mäge wu ɲɟwalak eye hay. ¹⁵ Ahəl nakə faya ta giye andza niye na, faya ta diye ha na, Mbəlom kə watsa ada kə patay na bazlam i Musa mapala eye a dərev tay hərwi ta giye wu waray na, ta sər ha. Mədzaḅ gər tay faya ta diye ha andza niye dərma. Pat mekeleɲ eye hay na, tə sərəwa ta ge wu ɲɟwalak eye. A həlay mekeleɲ eye na, tə sər ta ge mənese. ¹⁶ Wu neheye na tsik faya kənaɲ aye na, ta zəbiye parakka pat nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay tə həlay i Yesu Kəriste. Ma giye sariya a ndo hay hərwi wu neheye məngaha eye mə dərev tay aye. Wu nakə na tsik kənaɲ aye na, Labara ɲɟwalak eye nakə faya na diye ha aye.

Yahuda hay ta rəhay gər a bazlam mapala eye bay

¹⁷ Nəkurom Yahuda hay, ka sərūm nəkurom Yahuda hay, ka dzalum na, kwa mey faya ma diye lele hərwi nakə ka sərūm bazlam i Musa mapala eye, faya ka gumeye zlapay, tə məgwede ka sərūm Mbəlom. ¹⁸ Ka sərūm wu nakə a say a Mbəlom ndo hay tə ge aye, bazlam i Musa mapala eye kə dəkum ha wu nakə ɲɟwalak eye ta wu nakə ɲɟwalak eye bay aye. ¹⁹ Ka dzalum na, dəre andaya fakuma ba! Faya ka dumatəye ha tsəved a guluf hay. Ka dzalum na, nəkurom ka tərūm andza dzaydzay hərwi ndo neheye nətəye ma ləvonɲ aye hərwi ada tə ɲɟatay a dəre. ²⁰ Nəkurom ka dzalum na, ka dumatay ha wu a ndo neheye tə sər wuray bay bədaw? Ka dzalum sa na, faya ka tətikumateye a ndo neheye ta gəl ka tsəved i Mbəlom zuk bay aye. Ka dzalum andza niye na, hərwi nakə ka sərūm bazlam i Mbəlom mapala eye ba? Ka gwadum na, bazlam mapala eye kə dəkum ha dedek hərwi ada kə sərūm.

²¹ Faya ka tətikumateye wu hay a ndo hay, bo kurom eye ka tətikumay a gər kurom bay na, hərwi mey? Faya ka tsikumateye a ndo hay «Kā

kælum bay», bo kurom eye faya ka kælumeye na, sa kəkay? ²² Nəkurom faya ka gumateye me a ndo hay ka mäge madama, bo kurom eye faya ka gumeye! Faya ka gwadumateye a ndo hay «Kâ gum kule bay». Ada faya ka kælumeye wu neheye ndo hay tə vələy a kule aye na, ma kəkay? ²³ Faya ka zlapumeye haladzay hərwi nakə ka sərüm bazlam i Mbəlom mapala eye aye, ane tuk na, faya ka nasumeye ha bazlam i Mbəlom mapala eye ada ndo hay ta tsikiye wu nakə ɲgwalak eye bay aye ka Mbəlom hərwi kurom sa na, ma kəkay? ²⁴ Andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom, a gwad: «Ndo neheye Yahuda hay bay aye faya ta tsaleye ka gər a Mbəlom hərwi kurom Yahuda hay.†»

²⁵ Nəkway Yahuda hay faya ka dəsakweye bo hərwi mədə ha na, nəkway ndo i Mbəlom hay. Faya na gwadiye: Tadə faya ka pumay bəzay a bazlam i Musa mapala eye lele na, mədəse bo nakə faya ka dəsümeye na, ma dzəniye kurom. Ane tuk na, tadə faya ka pumay bəzay a bazlam i Musa mapala eye bay na, mədəse bo nakə faya ka dəsümeye na, andza faya ka dəsümeye bay, ma dzəniye kurom sa bay. ²⁶ Tadə ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye tə dəs bo təbey, faya ta pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye na, nəteye ka däre i Mbəlom na, andza nəteye mədəsa bo eye. ²⁷ Nəkurom Yahuda hay, ta vələkum bazlam mapala eye a həlay. Ane tuk na, ka rəhumay ha gər bay ada ka gum mədəse bo. Ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye, kwa tadə nəteye mədəsa bo eye bay bəbay, ta pay bəzay a bazlam mapala eye na, ta gəsiye kurom a sariya.

²⁸ Yahuda nakə dedək eye na, way? Ndo nakə a da ha neŋgeye Yahuda hay tə slo i bo dəkdek aye daw? A'ay! Mədəse bo dedək eye na, wuye mey tuk? Mədəse bo nakə ndo hay ta ɲgateye tə däre aye dəkdek tsa bay. ²⁹ Duh Yahuda dedək eye na, ndo nakə

Mbəlom ka mbəday ha däreɲ ɲgay aye. Mədəse bo dedək eye na, nakə Məsəfəre i Mbəlom faya ma giye mə däreɲ i ndo aye, bəna məsler i bazlam mapala eye andaya mə dəma bay. Slala i ndo nakay, maa zambaday na, Mbəlom bəna ndo hay bay.

3

¹ Kə ge andza niye na, ndo nakə Yahuda aye na, a ze ndo nakə Yahuda bay aye na, tə mey? Tadə ndoweye kə dəs bo na, ɲgama eye mə dəma na, mey? ² Faya na gwadəkumeye: «Ma giye ɲgama haladzay ta tsəved mekelen eye hay wal wal.» Mbəlom a vəl bazlam ɲgay na, a Yahuda hay təday.

³ Ane tuk na, tadə siye i Yahuda hay ta kula ha gər tay na, niye na, ma sliye məgay me a Mbəlom ka mäge wu nakə a tsik aye daw? ⁴ A'ay, andza niye bay tebiye, kwa tadə ndo hay tebiye maraw me eye hay na, Mbəlom ma giye wu nakə a tsik aye huya. Andza nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye, tə gwad:

«Nəkar Mbəlom, ka tsik me na, ndo hay tebiye tə sər ha ka tsik na, dedək.

Tadə ta maka ha mənese na, ndəray ma sliye məgəse kar a sariya bay.*»

⁵ Agəla siye hay ta gwadiye, mənese nakə faya ka gakweye ma dzəniye tay ha ndo hay ka məsəre ha Mbəlom na, neŋgeye a ge mənese bay. Wu nakə ka mbədəkwateye faya na, wuye mey? Kə ge andza niye na, ka gwadəkweye Mbəlom faya ma giye mənese bəna faya ma sakweye dəretsətseh bədaw? Wu nakə na tsik aye na, na tsik bazlam i ndo hay. ⁶ A'ay, andza niye bay, Mbəlom neŋgeye ɲgwalak eye. Tadə neŋgeye ɲgwalak eye bay na, ma giye sariya a ndo i məndzibəra hay na, ma kəkay?

⁷ Agəla siye hay ta gwadiye sa: «Tadə maraw me ga hay faya ta dzəniye ndo hay ka məsəre Mbəlom neŋgeye a tsik dedək na, ta zambadəye hərwiye. Kə

† 2:24 Ezay 52.5. * 3:4 Dəmes hay 51.6.

ge andza niye na, nəkway ndo mæge mezeleme hay Mbəlom ma gəsiye kway a sariya na, hərwi mey?»⁸ Siye hay faya ta gwadiye: «Gakwa mənese hərwi ada tã ngatay parakka Mbəlom na, ngwalak eye, ma giye wuray daw?» Siye hay faya ta tsikiye wu nakə ngwalak eye bay aye fagaya, tã gwad neŋ eye na tsik andza niye. Nəteye da nakə Mbəlom mâ gəs tay ha a sariya aye.

Ndo hay tebiye mezeleme eye hay

⁹ Andza niye, nəkway Yahuda hay na, ka zakwa tay ha siye i ndo hay daw? A'ay, kwa tsekweŋ bay. Ba na tsik tsiy, Yahuda hay ta siye i ndo hay tebiye mezeleme faya ma ləviye kway. ¹⁰ Andza nakə tã watsa a Derewel i Mbəlom aye na, tã gwad:

«Ndəray nakə neŋgeye ngwalak eye kame i Mbəlom aye na, andaya bay, kwa nəte.

¹¹ Ndəray nakə a sər dedek aye na, andaya bay, ndəray nakə faya ma pəliye Mbəlom aye na, andaya bay.

¹² Nəteye tebiye ta mbəday dəba a tsəved i Mbəlom, ta dze tebiye, ndəray nakə faya ma giye ngwalak aye na, andaya bay, kwa nəte.†

¹³ Wu nakə ma ndahwaweye abəra mə bazlam tay aye na, ngwalak eye bay

andza wu nakə a zaw ma tsəvay nakə ta händək faya abəra aye.

Ta dərneh tay na, faya ta vateye ha gər a ndo hay.‡

Ka təbəlem tay na, muwar i dədəc.§

¹⁴ Faya ta vələteye mezeleme a ndo hay huya, ta tsikiye wu ngwalak eye bay huya.*

¹⁵ Tə sik tay hay na, ta hwiye ha ka məkədə ndo hay.

¹⁶ Tsəved tay nakə ta ye tã dəma aye na, ta nasiye ha wu hay tebiye, ada ta sateye dəretsətseh a ndo hay.

¹⁷ Tsəved i zay na, tã sər bay.†

¹⁸ Ta dzədzaray a Mbəlom bay tebiye.‡»

¹⁹ Na gwad ka sərakwa ha wu neh-eye tebiye bazlam i Mbəlom mapala eye faya ma tsikiye aye na, a tsik ka ndo neheye faya ta rəhay ha gər aye. Andza niye, ndəray ma sliye mambədə me abəra ka bo bay. Kwa way kə ge mənese kame i Mbəlom.

²⁰ Hərwi niye ka dərə i Mbəlom na, ndəray nakə ngwalak eye hərwi bazlam i Mbəlom mapala eye andaya bay. Bazlam i Mbəlom mapala eye faya ma diye ha mezeleme i ndo hay hərwi ada tã sər ha.

Ndo hay ta ndziye dedek eye hay kame i Mbəlom na, kəkay?

²¹ Anəke na, tsəved i ndo hay ta təriye ngwalak eye kame i Mbəlom aye na, kə ndohwaw parakka. Tsəved eye a ndohwaw na, abəra mə dərewel i Musa bay. Ane tuk na, dərewel i Musa ada ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay ta tsik faya kurre. ²² Tsəved eye na, andza nakay: Ndo neheye tã dzala ha ka Yesu Kəriste, Mbəlom a təra tay ha dedek eye hay ka dərə ngay aye na, nəteye. Mbəlom a händək tsəved nakay na, a ndo neheye tã dzala ha ka Yesu Kəriste aye tebiye bəna a Yahuda hay dəkdek bay.

Mbəlom a ngəna tay ha ka bo abəra ndo hay bay. ²³ Hərwi ndo hay tebiye ta ge mezeleme, ta sliye mändze ma məzlaḅ i Mbəlom bay. ²⁴ Ane tuk na, Mbəlom kə gatay ngwalak kəriye, ka təra tay ha dedek eye kame ngay. A ge andza niye na, tã həlay i Yesu Kəriste nakə ma mbəliye tay ha abəra mə mezeleme aye. ²⁵ Neŋgeye na, Mbəlom a zla na ada mâ mət hərwi ndo hay hərwi ada mâ zla fataya abəra mezeleme tay tã bambaz ngay. Tsəved eye nakay Mbəlom a händək na, hərwi ndo neheye tebiye ta dzaliye ha ka Yesu Kəriste aye. A ge andza niye na, hərwi ada ndo hay tã zəba neŋgeye na, dedek. Mezeleme neheye ahəl niye ndo hay tã gawa aye na, Mbəlom a

† 3:12 Dəmes hay 14.1-3, 53.2-4; Ekəliziyašt 7.20. ‡ 3:13 Dəmes hay 5.10. § 3:13 Dəmes hay 140.4.

* 3:14 Dəmes hay 10.7. † 3:17 Ezay 59.7-8. ‡ 3:18 Dəmes hay 36.2.

gawa ha andza a ngataway bay. ²⁶ A tsikawa faya bay, a dāmawa. Ane tuk na, anāke na, faya ma datay ha a ndo hay, neŋgeye na, dedek. Neŋgeye a say mäge na, wu nakə dedek eye ada a say matāre tay ha ndo neheye tə pa mədzał gər tay ka Yesu Kəriste aye ndo dedek eye hay.

²⁷ Kə ge andza niye na, wuray andaya nakə ka gakweye ha zlapay aye daw? A'ay, andaya bay! Mbəlom a təra kway ha dedek eye hay kame ngay na, hərwi nakə faya ka dzalakweye ha ka Yesu Kəriste aye bəna hərwi nakə ka pakway bəzay a bazlam mapala eye bay. Andza niye, wuray andaya nakə ka gakweye ha zlapay aye bay. ²⁸ Andza niye, Mbəlom a təra tay ha ndo hay dedek eye hay kame ngay na, hərwi nakə faya ta dzaliye ha ka Yesu Kəriste aye dekdek tsa bəna hərwi nakə tə pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye aye bay. ²⁹ Mbəlom na, neŋgeye Mbəlom i Yahuda hay dekdek bay, neŋgeye Mbəlom i ndo hay tebiye, kwa i Yahuda hay ada kwa i siye i ndo hay, ³⁰ hərwi Mbəlom na, nāte ngweŋ. Tadə Yahuda hay ta dzala ha ka Yesu Kəriste na, ma təriye tay ha dedek eye hay kame ngay. Hərwi ndo siye hay na, andza niye dərma, tadə ta dzala ha ka Yesu Kəriste na, ma təriye tay ha ndo i dedek eye hay kame ngay dərma. ³¹ Məgwede na, Mbəlom a təra tay ha ndo dedek eye hay na, hərwi nakə tə dzala ha ka Yesu Kəriste aye, niye a say məgwede na, ndo hay tā pay bəzay a bazlam i Mbəlom mapala eye sa bay daw? A'ay, andza niye bay. Duh bazlam i Mbəlom mapala eye na, ka təmakweye na lele andza nakə a ye ka bo aye.

4

Mbəlom a təra ha Abraham ndo i dedek kame ngay

¹ Dzalakwa ka Abraham bəba tətə kway taday. Ka gwadəkweye ka neŋgeye na, mey? A huta ka təv i

Mbəlom na, mey? ² Tadə Mbəlom a təra ha ndo i dedek kame ngay hərwi nakə a gawa məsler ngwalak eye hay aye na, Abraham ma sliye faya mäge zlapay. Ane tuk na, Abraham kə sla faya məzlepe kame i Mbəlom bay. ³ Andza nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye na, tə gwad: «Abraham a dzala ha ka Mbəlom, hərwi niye Mbəlom a təra ha ndo i dedek kame ngay.»

⁴ Sərūm ha na, tadə ndoweye kə ge məsler na, ta vəleye wu hərwi məsler ngay. Wu nakə ta vəleye na, merəbe ngay bəna ta vəleye kəriye bay. ⁵ Tadə duh ndoweye kə dzala ha ka Mbəlom ada ma dzaliye mə gər ngay a gawa məsler neheye ngwalak eye bay aye na, Mbəlom a təra ha ndo i dedek kame ngay. Andza niye tsəved i Mbəlom andaya matāre ha ndo hay dedek eye kame ngay na, kəriye.

⁶ Davit kə tsik andza niye dərma. A gwad ka ndo nakə Mbəlom a təra ha ndo i dedek kame ngay aye na, ka zəba ka məsler ngay hay bay. A gwad ndo neheye na, Mbəlom kə vətay məngwese. ⁷ A gwad:

«Ndo neheye Mbəlom a pəsətay ha mezeleme tay na,
maa huta məngwese na, nətəye.
Ndo neheye Mbəlom a mbatatay ha mənese tay aye na,
maa huta məngwese na, nətəye.»

⁸ Ndo neheye Bəy Maduweŋ Mbəlom a pasla mənese tay bay aye na, maa huta məngwese na, nətəye.†»

⁹ Ahəl nakə Davit a tsik andza niye na, andza məgwede maa huta məngwese na, ndo neheye tə dəs bo aye dekdek tsa daw? A'ay, ndo neheye ta dəs bo bay aye ta hutiyə məngwese dərma. Ta dedek ka tsənakwa na, Mbəlom a təra ha Abraham ndo i dedek kame ngay na, hərwi nakə Abraham a pa mədzał gər ka neŋgeye, na gwad bədaw? ¹⁰ Mbəlom a təra ha Abraham ndo i dedek kame ngay na, kədāy? Neŋgeye madəsa bo eye tsukudu neŋgeye madəsa bo eye zuk bay daw? A həlay niye na, neŋgeye

* 4:3 Madazlay i wu hay 15.6. † 4:8 Dəmes hay 32.1-2.

madəsa bo eye zuk bay! ¹¹ Mbəlom a təra ha ndo i dedək kame ŋgay na, ahəl nakə kə dəs bo zuk bay aye hərwi kə dzala ha ka Mbəlom. Ma dəba eye na, Mbəlom a gwadāy «dəs bo». Mədəse bo nakə a dəs aye na, ŋgodgor nakə neŋgeye ndo i dedək kame i Mbəlom aye. Andza niye, Abraham neŋgeye bəba i ndo neheye ta dəs bo bay ada ta dzala ha ka Mbəlom aye. Mbəlom a pa tay ha nətəye dedək eye hay kame ŋgay andza nakə a pa Abraham ndo i dedək kame ŋgay aye. ¹² Sa na, Abraham neŋgeye bəba i ndo neheye madəsa bo aye. Ane tuk na, kutoŋ t̄a ge andza Abraham hərwi mədza ha ka Mbəlom andza nakə neŋgeye a dzala ha kwa ahəl nakə kə dəs bo zuk bay aye.

Wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye aye

¹³ Mbəlom a gwadāy ahəl niye a Abraham ada a hulfe ŋgay na, ma vəlateye məndzibəra. Mbəlom a tsik andza niye na, hərwi nakə Abraham a pay bəzay a bazlam mapala eye bay, a tsikay andza niye na, hərwi Abraham a dzala ha ka Mbəlom aye ada a təra ndo i dedək kame ŋgay na, andza niye.† ¹⁴ Tadə ahəl niye ndo neheye tə paway bəzay a bazlam mapala eye aye ta hutiyə wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye na, ndo neheye tə dzala ka Mbəlom aye na, tə dzala ha hərwi mey? Wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye na, ma təriye wu kəriye. ¹⁵ Andza niye, hərwi bazlam mapala eye a zlaw mevel i Mbəlom ka ndo hay hərwi ta pay bəzay bay. Tadə bazlam mapala eye andaya bay na, ndəray andaya ma nasiye ha bazlam mapala eye bay.

¹⁶ Wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye, ma vəliye a ndo neheye tə dzala ha ka neŋgeye aye. A ge andza niye na, hərwi mədə ha ŋwalak ŋgay ta məvəle wu kəriye. A say məvəle a hulfe i Abraham, a nətəye tebiye. A vəl na, a ndo mədza gər neheye

tə pay bəzay a bazlam i Mbəlom mapala eye dekdek bay, ane tuk na, a siye i ndo neheye tə dzala ha ka Mbəlom andza Abraham nakə a dzala ha aye dərma, hərwi Abraham na, bəba kway tebiye ma mədza gər ka Mbəlom. ¹⁷ Andza nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye na, Mbəlom a gwadāy a Abraham: «Na pa kar bəba i slala hay haladzay.» Neŋgeye bəba kway kame i Mbəlom hərwi nakə a dzala ha aye. Mbəlom nakə a mbəl ha ndo hay abəra ma mədahaŋ aye ada neŋgeye nakə a ge wu hay a dazlay ka kəriye, a tsik me na, wuyə hay tə ndohwaw.§ ¹⁸ Abraham neŋgeye na, a dzalawa ha huya ka Mbəlom. Kwa m̄a ge andza tsəved eye nakay ada Mbəlom m̄a ge wu nakə a gwad ma vəliye andaya sa bay bəbay na, Abraham a pa faya mədza gər ŋgay ka Mbəlom huya. A təra bəba i slala hay haladzay na, andza niye.* Andza nakə Mbəlom a tsikay, a gwadāy: «Hulfe yak hay ta giye haladzay.» ¹⁹ Ahəl nakə Mbəlom a tsikay andza niye na, məve i Abraham ma giye temerre. A sər bo ŋgay na, 6a andza maməta eye tsiy, Sara ŋgwas ŋgay ma sliye faya məwe sa bay. Ane tuk na, a dzalawa ha ka Mbəlom huya, kə ye gər bay.

²⁰ A sər ha lele ma hutiyə wu nakə Mbəlom a gwad ma vəleye. Ka dzəda ha mədza gər ŋgay bay. Duh mədza gər nakə a dzala ha ka Mbəlom aye na, a vəlay gədaŋ bəŋbəŋ ka tsəved i Mbəlom ada a zambadaway a məzla b i Mbəlom. ²¹ A sər ha lele gədaŋ i Mbəlom andaya ka məge wu nakə a gwad ma giye aye. ²² Hərwi niye Mbəlom a təra ha Abraham ndo i dedək kame ŋgay.† ²³ Wu nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye na: «Mbəlom ka zəba faya neŋgeye ndo i dedək kame ŋgay.» Tə watsa na, hərwi ŋgay dekdek bay, ²⁴ tə watsa hərwi kway dərma. Tadə ka dzalakwa ha ka Mbəlom nakə a lətse ahaya Yesu

† **4:13** Zəba mə Madazlay i wu hay 12.2-3; 17.4-6; 22.15-18. § **4:17** Madazlay i wu hay 17.5. * **4:18** Madazlay i wu hay 15.5. † **4:22** Zəba mə Madazlay i wu hay 15.6.

Bəy Maduweŋ kway abəra mə walaŋ i mədahaŋ hay aye na, ma zəbiye fakwaya dedek eye hay kame ŋgay dərmaŋ. ²⁵ Yesu, neŋgeye Mbəlom a vəl a həlay i ndo hay hərwi ada mâ mət hərwi mezeleme kway. Ma dəba eye Mbəlom a lətse ahaya abəra ma mədahaŋ hərwi ada mâ pa kway dedek eye hay kame ŋgay.

5

Yesu kə vəlakway məsərə bo ta Mbəlom

¹ Andza niye, Mbəlom ka təra kway ha dedek eye hay kame ŋgay hərwi faya ka dzalakweye ha ka neŋgeye. Anəke tuk na, nəkway mandza eye ta Mbəlom tə zay hərwi Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste. ² Maa həndəkəkway na tsəved eye na, Yesu Kəriste hərwi ada Mbəlom mâ gəkway ŋgwalak ŋgay hərwi faya ka dzalakweye ha ka neŋgeye. Ka lətsakwa duwirre bəŋbəŋ na, ka ŋgwalak ŋgay eye nakay ada ka ŋgalakakweye hərwi ka sərakwa ha Mbəlom ma ta vəlakweye məzlaḅ andza neŋgeye. ³ Sa na, faya ka sakweye dəretsətseh na, dərev kway faya ma ŋgwasiye hərwi ka sərakwa ha dəretsətseh ma dzəniye kway ka məzle ŋgatay. ⁴ Ka zlakwa ŋgatay na, ka hutakweye gədaŋ. Tadə ka hutakwa gədaŋ na, ka pakweye mədzal gər ka Mbəlom, ma giye wu nakə a gwad ma giye. ⁵ Tadə ka pa faya mədzal gər andza niye na, ma təriye wu kəriye bay hərwi ḅa Mbəlom kə dəkway ha parakka a wudə kway haladzay. A dəkway ha na, tə həlay i Məsəfərə ŋgay Tsədəŋŋa eye nakə a vəlakway aye.

⁶ Ayaw, ahəl niye gədaŋ kway andaya mətəme ha gər kway bay. Ane tuk na, həlay eye nakə Mbəlom a pa aye, Kəriste a yaw a mət hərwi mezeleme kway. ⁷ Ka sərakwa ha na, mawura bo eye haladzay nakə ndo ma təmiye məməte hərwi ndo nakə dedek eye, mawura bo eye. Tadə ndoweye faya ma giye wu ŋgwalak eye na, agəna ma təmiye məməte

hərwi ŋgay. ⁸ Ane tuk na, Kəriste, neŋgeye kə mət hərwi kway. A mət na, ahəl nakə nəkway huya mə mezeleme aye. Andza niye Mbəlom a dəkway ha ma kəkay nakə a wudə kway aye. ⁹ Ma məməte i Kəriste nakə a mət hərwi kway aye na, Mbəlom ka təra kway ha dedek eye hay tə bambaz ŋgay. Kə ge andza niye na, ka sərakwa ha dedek Kəriste ma təmiye kway ha hərwi ada Mbəlom mâ gəs kway ta sariya bay. ¹⁰ Ahəl niye nəkway ndo mane dəre i Mbəlom na, neŋgeye kə sər kway ha ka bo ta neŋgeye tə məməte i wawa ŋgay. Kə ge andza niye na, ka sərakwa ha ta dedek ma təmiye kway ka tor eye hərwi wawa ŋgay kə lətsew abəra ma mədahaŋ. ¹¹ Neŋgeye niye dəkdək tsa bay. Sa na, faya ka ŋgalakakweye ta Mbəlom hərwi maa ye kway ha məsərə kway ha ka bo ta Mbəlom na, neŋgeye. Wu nakə a ge aye na, hərwi Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste.

Adam tə Yesu Kəriste

¹² Maa zlaw mezeleme ka məndzibəra na, ndo nəte ŋweŋ, Adam. Hərwi mezeleme, ndo hay faya ta mətiye. Andza niye, mədahaŋ a zəvay a ndo zezəŋ ka məndzibəra tebiye, hərwi ndo hay tebiye ta ge mezeleme. ¹³ Mezeleme andaya ka məndzibəra na, kurre kwa ahəl nakə Mbəlom kə vəlay bazlam mapala eye a Musa zuk bay aye. A həlay niye bazlam mapala eye andaya zuk bay na, Mbəlom kə pasla mezeleme i ndo hay bay. ¹⁴ Ane tuk na, kwa kə ge bo andza niye bəbay na, madazlay ka Adam hus a həlay i Musa na, mədahaŋ a kədawa ndo hay tebiye. Kwa tadə ta gəsay me a Mbəlom andza Adam nakə kə ge bay aye na, tə mətawa huya.

Adam na, andza Yesu, ndo nakə ma deyeweye kame aye. ¹⁵ Ane tuk na, nəteye niye sulo aye na, məsler tay wal wal. Mezeleme nakə Adam a ge aye na, wal andza ŋgama nakə Mbəlom a vəl aye bay. Dedek, ndo hay haladzay ta mət hərwi Adam nakə neŋgeye nəte a ge mezeleme aye. Ane tuk na, ŋgwalak i Mbəlom gədaŋ eye

a ze kwa mey. Kə pa ɲgama haladzay ka ndo hay haladzay kəriye, kə gatay ɲgwalak tə həlay i ndo nəte, Yesu Kəriste. ¹⁶ Wu nakə Mbəlom a vəl aye na, hohway ɲgay eye wal dərmak. Andza i mezeleme bay. Mezeleme nakə Adam a ge aye na, Mbəlom kə gəs na faya a sariya. Ane tuk na, Mbəlom faya ma vəliye ɲgwalak ɲgay a ndo hay, kwa tadə ta ge mezeleme haladzay bəbay na, faya ma təriye tay ha dedek eye hay kame ɲgay ada sariya ma gəsiye tay ha bay. ¹⁷ Dedek, ndo nəte kə ge mezeleme ada mədahan kə zəvatay a ndo hay tebiye hərwi ndo nakay nəte eye. Ane tuk na, ndo neɲged, Yesu Kəriste, neɲgeye a ge məsler mekelen. Hərwi ɲgay, Mbəlom kə vəl ɲgwalak ɲgay haladzay ada kə vəl məsəre bo, ndo hay ta sər bo ta neɲgeye. Andza niye, ta hutiyə sifa ka tor eye ada ta giye bəy tə Yesu Kəriste.

¹⁸ Andza niye, sariya kə gəs ndo hay tebiye hərwi mezeleme i Adam. Yesu Kəriste, neɲgeye ndo nəte a ge ɲgwalak, andza niye a təma ahaya ndo hay tebiye abəra ma sariya, a vəlatay sifa. ¹⁹ Zəbum, ndo hay haladzay tə ge mezeleme na, hərwi ndo nəte a kərəh marəhay ha gər a Mbəlom. I ndo neɲged, andza niye. Ndo hay haladzay ta təriye dedek eye hay kame i Mbəlom na, hərwi nakə neɲgeye a rəhay ha gər a Mbəlom aye.

²⁰ Bazlam i Musa mapala eye a yaw na, hərwi ada mezeleme m̄ səkah. Ane tuk na, mezeleme a səkah mazəbe na, ɲgwalak i Mbəlom a səkah kame kame. ²¹ Ahəl niye na, mezeleme a kədawa ndo hay ta gədan. Anəke na, ɲgwalak i Mbəlom andaya ta gədan eye matəre ha ndo hay dedek eye hay kame i Mbəlom. Mbəlom a vəlakway ɲgwalak ɲgay niye na, hərwi mede kway ha a sifa nakə ma ndəviye bay aye tə həlay i Bəy Maduweɲ kway Yesu Kəriste.

6

Ndo neheye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye nətəye ma sifa

¹ Ayaw, ka gwadəkweye na, mey tuk? Niye na, andza məgwede «Gakwa mezeleme hərwi ada Mbəlom m̄ səkah ha məvəle ɲgwalak kame kame» tsukuđu, kəkay? ² Andza niye bay tebiye! Nəkway na, andza ka mətakwa, mezeleme ma sliye faya mələvakway gər sa bay. Ka ndzakweye mə mezeleme sa na, ma kəkay? ³ Ahəl nakə ta dzəhuḅ kway ha a yam aye na, nəkway ka dzapakwa tə Yesu Kəriste. Andza məgwede na, ka mətakwa ka bo tə neɲgeye. Ka sərurum təbədew? ⁴ Ahəl nakə ta dzəhuḅ kway ha a yam aye na, ka tərakwa maməta eye hay tə neɲgeye ada ta tələka kway ha a mədahan andza neɲgeye hərwi ada Bəba Mbəlom m̄ lətsakway ahaya abəra ma mədahan andza nakə a lətse ahaya Kəriste abəra ma mədahan ta məzlaḅ i gədan ɲgay aye. Məmbəle kway ahaya nakə a mbəl kway ha aye na, a say k̄a hutakwa məndze nakə wedəye aye.

⁵ Ayaw, ka tərakwa maməta eye hay andza neɲgeye mə madzəhuḅe nakə ta dzəhuḅ kway ha a yam aye. Andza niye nəkway ka dzapakwa tə neɲgeye. Kə ge andza niye na, ka lətsakwawəye abəra ma mədahan andza neɲgeye nakə a lətsew aye dərmak hərwi məndze ma məndze wedəye. ⁶ Sərakwa ha na, ahəl nakə Kəriste a mət ka mayako mazləmbada eye na, Mbəlom ka dar mede kway nakə guram eye ka mayako mazləmbada eye dərmak, hərwi ada Mbəlom m̄ dze ha bo nakə a saway mäge mezeleme aye ada k̄a tərakwa beke i mezeleme sa bay. ⁷ Hərwi ndo nakə kə mət aye na, gədan i mezeleme andaya faya sa bay. ⁸ Ahəl nakə Kəriste a mət aye na, nəkway dərmak ka mətakwa. Kə ge andza niye na, ka dzalakwa ha nəkway tə neɲgeye ka ndzakweye ma sifa dərmak. ⁹ Ka sərakwa ha Yesu Kəriste kə lətsew abəra ma mədahan, ma mətiye sa bay. Gədan i mədahan andaya faya sa bay. ¹⁰ A mət na, a mət mə mezeleme i ndo hay, sik nətə ka ndəv. Anəke neɲgeye mandza

eye tã dãre na, nenɣeye mandza eye hãrwi Mbãlom. ¹¹ Tã nãkurom na, andza niye dãrmak. Sãrum ha na, ka mãtum, gãdan i mezeleme andaya fakuma sa bay. Anãke nãkurom mandza eye i Mbãlom hãrwi nãkurom madzapa eye tã Yesu Kãriste.

¹² Kã ge andza niye na, ka tãmum mezeleme mã ge fakuma gãdan sa bay. Wu neheye nɣwalak eye bay, a say a bor i bo kurom aye na, kã pumay bãzay bay. Sãrum ha na, bo ma ndziye bay, ma mãtiye. ¹³ Ka vãlumay ha bo kurom a mezeleme mã gakum wu nakã nɣwalak eye bay aye sa bay. Vãlumay ha bo kurom dũh na, a Mbãlom andza ndo neheye tã lãtsew abãra ma mãdahan aye. Vãlumay ha bo kurom peteh hãrwi ada mã ge kurom ha mãsler ka tsãved nɣwalak eye. ¹⁴ Andza niye, gãdan i mezeleme andaya fakuma sa bay hãrwi ka pumay bãzay a bazlam i Musa mapala eye sa bay. Faya ka pumeye bãzay a nɣwalak i Mbãlom nakã a gakum aye hãrwi ada kã tãrum dedek eye hay kame nɣay.

Nãkway na, beke i way?

¹⁵ Agãla ndãray ma gwadiye, nãmay faya nãmaa pay bãzay a bazlam mapala eye sa bay, nãmaa pay bãzay a nɣwalak i Mbãlom. Kã ge andza niye na, tsãved kway andaya ka mãge mezeleme sa dãw? A'ay, andaya kwa tsekwen sa bay tebiye. ¹⁶ Na gwad ka sãrum ha tadã ka vãlumay ha bo kurom a ndoweye, ka gwadum ka rãhumay ha gãr na, ka tãrum beke nɣay. Tadã gãdan i mezeleme fakuma na, nãkurom ka tãrum beke i mezeleme faya ka vahumaweye mãmãte ka gãr kurom. Tadã dũh ka rãhumay ha gãr a Mbãlom na, ka tãrum beke nɣay hay ada ma tãriye kurom ha dedek eye hay kame nɣay. ¹⁷ Na gwad ahãl niye na, nãkurom beke i mezeleme bãda? Sisã a Mbãlom, anãke dũh na, ka rãhumay ha gãr a Mbãlom. Ka tãmum bazlam neheye ta tãtikakum aye. ¹⁸ Mbãlom kã tãma kurom ahaya abãra ma beke

i mezeleme, ka tãrum beke i Mbãlom dũh hãrwi ada kã pumay bãzay a tsãved nɣwalak eye. ¹⁹ Na tsikakum ka beke hay na, hãrwi ada kã tsãnum lele hãrwi wu neheye a wur bo aye ka slum faya mãtsãne bay. Ahãl niye ka vãlawum ha bo kurom peteh ka mãge mãnese, ka sãkahawum ha mãge mezeleme hay wal wal haladzay. Andza nakã ka gawum ahãl niye aye na, anãke vãlumay ha bo kurom peteh a Mbãlom hãrwi ada kã gum wu nakã dedek eye. Andza niye mede kurom ma deyeye a gãr a Mbãlom.

²⁰ Ahãl nakã nãkurom beke i mezeleme aye na, wuray a gakum kutoŋ ka mãge wu nakã a say a Mbãlom aye bay. ²¹ A hãlay niye ka gawum wu neheye nɣwalak eye bay a gakum horoy anãke aye na, wu nakã ka hutum mã dãma ma dzãniye kurom aye na, wu waray? Wu neheye dũh na, ta diye ha ndo a mãdahan. ²² Anãke na, Mbãlom kã tãma kurom ahaya abãra ma beke i mezeleme, ka tãrum beke i Mbãlom dũh. Magogoy kurom nakã ka hutumeye na, mãndze kurom ma tãriye tsãdanãna ada ka hutumeye sifa nakã ma ndãviye bay aye. ²³ Tadã ndoweye kã ge mezeleme na, mezeleme ma diye ha a mãmãte hãrwi magogoy i mezeleme na, mãmãte. Ane tuk na, Mbãlom nenɣeye ma vãliye sifa nakã ma ndãviye bay aye na, kãriye. Ma vãlakweye hãrwi nãkway madzapa eye ta Bãy Maduwen kway Yesu Kãriste.

7

Gãdan i bazlam mapala eye andaya fakwaya sa bay

¹ Malamãr ga hay, faya na tsikiye ka bazlam mapala eye. Na gwad nãkurom na, ka sãrum bazlam mapala eye bãdãw? Ka sãrum ha bazlam mapala eye a lãvay gãr a ndo na, ahãl nakã ndoweye tã dãre huya aye dekdek tsa. ² Na dãkum ha ta nɣwas nakã nenɣeye tã zal nɣay aye. Ahãl nakã zal nɣay andaya tã dãre mba aye na, tsãved nɣay andaya mãgãr ha

zal ɲgay, məzle zal mekelenj eye bay, hərwi bazlam mapala eye a ge me. Tadə zal ɲgay kə mət na, tsəved ɲgay andaya mede a gay i ndo mekelenj eye tuk, maga me eye sa bay. ³ Tadə zal ɲgay kə mət zuk bay, a gər ha, a ye a zal mekelenj na, kə ge madama. Ane tuk na, tadə zal ɲgay kə mət na, neɲgeye tsiy barbarra. Kwa tadə ki ye a zal mekelenj bəbay na, kə nas ha bazlam mapala eye bay, kə ge madama bay.

⁴ Malamar ga hay, i kurom bəbay andza niye dərma. Bazlam mapala eye a ləva kurom sa bay, nəkurom kame ɲgay andza maməta eye hay, hərwi ahəl nakə Kəriste a mət aye na, ka mətum dərma. Andza niye, nəkurom na, i ɲgay, neɲgeye nakə Mbəlom a lətse ahaya abəra ma mədahaɲ aye. Nəkurom i ɲgay hay hərwi ada kâ gakwa wu ɲgwalak eye hay a neɲgeye. ⁵ Andza məgwede, ahəl niye ka gawakwa wu neheye a yakway a gər aye mba na, bazlam mapala eye a gwadawakway: «Wu nakay na, mezeleme.» Kə dəkway ha mezeleme andza niye na, nəkway a sawakway məge wu niye düh. Wu neheye ɲgwalak eye bay aye a yawa kway ha kame kame ada a yawa kway ha a məməte. ⁶ Ahəl niye na, bazlam mapala eye a təra kway ha beke ɲgay hay, anəke na, nəkway kame ɲgay andza maməta eye hay. Mbəlom kə təma kway ahaya abəra mə həlay ɲgay. Anəke faya ka gakweye məsler i Mbəlom na, ta tsəved wedeye nakə Məsəfəre i Mbəlom a dəkway ha aye. Faya ka gakweye məsler ɲgay ta tsəved guram eye tə watsa mə bazlam mapala eye sa bay.

Bazlam mapala eye tə mezeleme

⁷ Nakay na, a say məgwede mey? Bazlam i Musa mapala eye na, wu nakə ɲgwalak eye bay aye dāw? A'ay, andza niye bay. Tadə bazlam mapala eye andaya bay na, na səriye mezeleme bay. Tadə bazlam mapala eye mâ gwad: «Kâ ge däre ka wu i ndo

bay*» na, na səriye mezeleme niye bay. ⁸ Ane tuk na, ahəl nakə bazlam mapala eye a dən ha məge däre ka mezeleme nakay aye na, mezeleme a huta fagaya tsəved, na dazlay məge däre ka wu hay wal wal tebiye. Tadə bazlam mapala eye andaya bay na, mezeleme maməta eye. ⁹ Ahəl niye na sər bazlam mapala eye zuk bay na, ka däre ga na, neɲ mandza eye tə däre. Ane tuk na, ahəl nakə na sər wu nakə a say a bazlam mapala eye ndo mâ ge aye na, mezeleme a mbəl, ¹⁰ ada ka däre i Mbəlom na, na mət. Mbəlom a vəl bazlam mapala eye na, hərwi ada mâ vəlatay sifa a ndo hay. Ane tuk na, neɲ na mət na, neɲgeye a mət ga ha. ¹¹ Ahəl nakə na tsəne bazlam mapala eye na, mezeleme a huta fagaya tsəved, a veɲ gər hərwi ada nâ ge mənese ada andza niye nâ mət hərwi mezeleme a kəd ga.

¹² Andza niye bazlam mapala eye a yaw na, mə həlay i Mbəlom ada bazlam ɲgay hay tebiye na, tsədanɲa. Wu nakə ɲgwalak eye bay aye na, andaya mə dəma bay. ¹³ Yaw! Andza məgwede na, wu ɲgwalak eye kə kəd ga mədahaɲ eye dāw? A'ay, maa kəd ga na, bazlam mapala eye bay. Maa kəd ga düh na, mezeleme. Mezeleme a gəs ga tə wu nakay ɲgwalak eye a kəd ga ha mədahaɲ eye. Andza niye hərwi ta sər ha mezeleme na, mezeleme dedək. Mezeleme neɲgeye ɲgwalak eye bay na, ka zəba parakka hərwi bazlam mapala eye.

Lele ta lele bay eye salamay ma ndo

¹⁴ Ka sərakwa ha bazlam mapala eye a yaw abəra ka təv i Mbəlom. Ane tuk na, neɲ na, ndo zezeɲ tsa, na təra andza beke i mezeleme. ¹⁵ Wu nakə faya na giye na, na sər bay. Wu nakə a seɲ məge aye na, na ge bay, faya na giye düh na, wu nakə a seɲ bay aye. ¹⁶ Azlakwa tadə na wuda wu nakə na giye aye bay na, faya ma diye ha na sər bazlam mapala eye neɲgeye ɲgwalak eye. ¹⁷ Mənese nakə faya na giye na, maa ge na, neɲ bay. Maa

* 7:7 Madayaw abəra ma Ezipt 20.17; Bazlam mapala eye masulo eye 5.21.

ge na, mezeleme nakə mə neŋ aye. ¹⁸ Na sər ha wu ŋgwalak eye andaya mə neŋ bay. Na tsik na, mə bo ga nakə a saway mäge mezeleme aye. A seŋ ta dedək mäge wu lele eye, ane tuk na, na sla faya mäge bay. ¹⁹ Wu ŋgwalak eye nakə a seŋ mäge aye a seŋ na giye bay. Faya na giye đuh na, wu ŋgwalak eye bay nakə a seŋ mäge bay aye. ²⁰ Tadə na ge wu nakə a seŋ mäge bay aye na, andza mægweđe maa ge na, neŋ bay. Maa ge na, mezeleme nakə mə neŋ aye.

²¹ Andza niye, wu nakə neŋ faya na tsəniye mə bo ga aye na, andza nakay: A seŋ mäge ŋgwalak, ane tuk na, na sla faya mäge na, mənese đekđek. ²² Andza mægweđe bazlam i Mbəlom mapala eye a yeŋ a gər ta dedək mə đərev ga. ²³ Ane tuk na, na zəba faya na, gədaŋ mekelen eye andaya mə neŋ ada faya ma giye vəram tə wu neheye ŋgwalak eye mə neŋ aye. Wu nakay ŋgwalak eye bay aye na, a təra ga ha beke i mezeleme. ²⁴ I ga na, đəretsətseh waray! Na mətiye, hərwi nakə bo ga mezeleme aye. Mata buwa ga ahaya abəra ka tsəved nakay ma diye ga ha a məməte aye na, way? ²⁵ Mata buwa ga ahaya na, Mbəlom tə həlay i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste. Na gay sisə tə đərev ga peteh.

Andza niye, ta mədzal gər ga na, faya na rəhay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye. Ane tuk na, bo ga a say nā pay bəzay đuh na, a mezeleme.

8

Məndze ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye

¹ Andza niye, ndo neheye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye na, Mbəlom ma gəsiye tay ha a sariya dāda bay. ² Andza niye hərwi gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye nakə a vəl sifa dedək eye tə həlay i Yesu Kəriste kə təma ga ahaya abəra ma gədaŋ i mezeleme nakə ma diye ga ha a mədahaŋ aye. ³ Bazlam i Musa mapala eye na, kə sla faya məvəle sifa bay hərwi nəkway

ndo zezeŋ, nəkway bəle eye hay, ka slakwa faya marəhay ha gər a bazlam mapala eye bay. Ane tuk na, wu nakə bazlam mapala eye a sla faya bay aye na, Mbəlom kə ge na. A ge na, a sləraw wawa ŋgay ka məndzibəra ada a təra ha andza ndo, a ndzəkit bo ta nəkway ndo i mezeleme hay, hərwi ada mā mət hərwi mezeleme kway. Andza niye, Mbəlom a gəs na mezeleme nakə ndo hay faya ta giye a sariya. ⁴ A ge andza niye na, hərwi ada kə tərakwa ŋgwalak eye tebiye andza i bazlam mapala eye nakə a gwad həbe ka tərakweye aye. Niye na, ka gəkweye tə mede ka tsəved i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye bəna ka tsəved nakə a yay a gər a bo kway aye bay. ⁵ Ndo neheye faya ta giye andza niye na, a yay a gər a bo tay. Tə dzala na, huya ka wu nakə a yatay a gər aye. Ndo neheye faya ta ndziye andza nakə Məsəfəre Tsədaŋŋa eye a tətikatay aye na, nəteye faya ta dzaliye huya ka wu nakə a yay a gər a Məsəfəre Tsədaŋŋa eye. ⁶ Ndo neheye faya ta dzaliye huya ka wu nakə a yay a gər a bo tay aye na, tsəved eye niye ma diye tay ha a məməte. Ane tuk na, ndo neheye faya ta dzaliye huya ka wu nakə a yay a gər a Məsəfəre Tsədaŋŋa eye na, Mbəlom ma vəlateye sifa nakə ma ndəviye bay ka tor eye ada ta məndze zay. ⁷ Hərwi niye, ndo neheye faya ta dzaliye huya ka wu nakə a yay a gər a bo tay aye na, nəteye tə nay dərə a Mbəlom. Faya ta giye wu nakə bazlam i Mbəlom mapala eye a tsik aye bay. Ta sliye faya kwa tsekweŋ marəhay ha gər bay. ⁸ Ndo neheye faya ta giye wu nakə a yay a gər a bo tay aye huya na, ta sliye faya ma-dayay a gər a Mbəlom bay.

⁹ Nəkurom na, faya ka gumeye wu nakə a yay a gər a bo kurom aye bay. Nəkurom faya ka ndzum-eye đuh na, ka tsəved i Məsəfəre i Mbəlom, hərwi Məsəfəre i Mbəlom andaya mə nəkurom. Tadə ndow-eye, Məsəfəre i Yesu Kəriste andaya mə neŋgeye bay na, neŋgeye ndo i

Kərıste bay. ¹⁰ Tadə Yesu Kərıste andaya mə nəkurom na, Məsəfəre ɲgay ma vəlakumeye sifa nakə ma ndəviye bay hərwi ka tərüm ɲgwalak eye hay ka dəre i Mbəlom. Andza niye, kwa bo kurom hay ta mətiye hərwi mezeleme. ¹¹ Mbəlom, neɲgeye kə lətse ahaya Yesu Kərıste abəra ma mədahaɲ. Tadə Məsəfəre ɲgay andaya mə nəkurom na, ta dedək ma mbəla kurom ahaya abəra ma mədahaɲ dərma. Ma giye wu niye na, ta Məsəfəre ɲgay nakay mə nəkurom aye.

¹² Kə ge andza niye na, malamar ga hay, gwedere andaya fakwaya. Slala i gwedere nakay na, məge məsler andza nakə a say a Məsəfəre Tsədəɲɲa eye, bəna məge wu nakə a say a bo kway aye bay. ¹³ Tadə faya ka pumay bəzay a tsəved nakə a yakum a gər aye na, ta dedək ka mətumeye. Duh ka vəlumay ha bo a həlay i Məsəfəre Tsədəɲɲa eye hərwi ada mâ mbatakum ha mezeleme nakə mə nəkurom aye na, ka ndzumeye ma sifa dedək eye. ¹⁴ Ndo neheye tebiye Məsəfəre i Mbəlom faya ma lakiye tay ha aye na, nəteye wawa i Mbəlom hay. ¹⁵ Məsəfəre niye Mbəlom a vəlakum aye na, neɲgeye ma təriye kurom ha beke hay bay, ka dzədzarumeye sa bay. Məsəfəre niye ma təriye kurom ha wawa i Mbəlom hay duh. Ada ta Məsəfəre niye na, ka wudakweye, ka gwadəkweye: «*Abba! Bəba!*» ¹⁶ Məsəfəre Tsədəɲɲa eye, bo ɲgay eye faya ma tsikiye mə dərev kway na, ta dedək nəkway wawa i Mbəlom hay. ¹⁷ Kə ge nəkway wawa ɲgay hay na, ka hutakweye wu ɲgwalak eye hay neheye a gwad ma vəlateye a ndo ɲgay hay aye dərma. Mata hute na, nəkway tə Kərıste tadə ka sakwa dəretsətseh andza neɲgeye dərma. Andza niye, nəkway ta neɲgeye ka ndzakweye ma təv i məzlaḅ ɲgay.

Məzlaḅ nakə kame aye

* **8:20** Zəba mə Madazlay i wu hay 3.17.

¹⁸ Na sər ha na, dəretsətseh nakə faya ka sakweye a həlay nakay anaɲ aye na, neɲgeye andza wu tsekweɲ eye kəriye. Neɲgeye andza məzlaḅ nakə Mbəlom ma vəlakweye aye bay. ¹⁹ Wu neheye tebiye Mbəlom a ge aye faya ta həbiye ndokndok. A satay haladzay mənɲgatay a pat eye nakə Mbəlom ma bəziye ha wawa ɲgay hay mə dzaydzay aye. ²⁰ Mbəlom ka təra tay ha wu neheye a ge aye wu kəriye. Wu neheye bo tay aye na, a satay andza niye bay. Mbəlom eye a say makəte tay ha. Ane tuk na, faya ma həbiye wu nakə ma giye bo aye huya.* ²¹ A sər ha na, pat mekeləɲ eye ma təmiye wu neheye a ge aye tebiye. Wu neheye ta təriye andza beke hay sa bay, ta ziye sa bay, ta hutiyə məzlaḅ andza Wawa i Mbəlom hay, ta ndziye barbarra. ²² Ka sərakwa ka madazlay hus anəke, wu neheye tebiye Mbəlom a ge aye na, faya ta siye dəretsətseh. A wur fataya andza ɲgwas nakə ma wiye wawa aye. ²³ Faya ma siye dəretsətseh na, wu neheye dəkdək bay. Nəkway dərma, nəkway neheye Mbəlom a lah məvəlakway Məsəfəre ɲgay ada ma vəlakweye məzlaḅ sa aye na, faya ka sakweye dəretsətseh mə dərev kway hay. Faya ka həbakweye ndokndok Mbəlom mâ təra kway ha wawa ɲgay hay, andza məgwede mâ mbəl kway ha abəra mə dəretsətseh. ²⁴ Mbəlom kə təma kway ha. A təma kway ha na, ka dazlakway a məpe mədzal gər ka wu nakə ma vəlakweye kame aye. Tadə ndoweye kə dzala nəkway faya ka ɲgatakweye tə dəre kway wu neheye ka pakwa faya mədzal gər aye na, niye na, məpe faya mədzal gər sa bay bə wu neheye andaya mə həlay kway tsiy. Way nakə faya ma piye mədzal gər ka wu nakə kə huta tsiy aye? Ndəray andaya bay. ²⁵ Ane tuk na, faya ka ɲgatakway a wu nakə ka pakwa faya mədzal gər aye bay. Andza niye, ka səmakway naha, ka həbakweye ndokndok!

²⁶ Andza niye, Məsəfəre Tsədaŋŋa eye ma deyeweye ma dzəniye kway dərmaḱ, hərwi nəḱway bəle eye hay ka tsəved i Mbəlom. Ka sərakwa maḱwulay me a Mbəlom ta tsəved aye bay. Məsəfəre tə gər ŋgay eye faya ma ḱwuleye me a Mbəlom a bəram kway, faya ma ḱwuleye me a Mbəlom tə dərev ŋgay peteh andza faya ma siye dəretsətseh, a ze ha wu nakə mətsike tə bazlam aye. ²⁷ Mbəlom a sər wu nakə mə dərev i ndo hay aye. A sər wu nakə Məsəfəre ma tsətsahiye faya aye dərmaḱ hərwi Məsəfəre faya ma ḱwulay me a bəram i ndo ŋgay hay ada wu neheye a yay a gər a Mbəlom aye nakə faya ma ḱwuleye me aye.

²⁸ Ndo neheye ta wuḱa Mbəlom aye na, Mbəlom kə zalatay hərwi ada tā ge wu nakə a yay a gər aye. Ka sərakwa ha na, Mbəlom a ge məsler ta nəteye hərwi ada wu hay tebiye kə ndzatay a gər na, mā ge ŋgwalak eye. ²⁹ Ndo neheye Mbəlom a pala tay ha ahəl niye aye na, kə pa tay ha wal hərwi ada tā ndzəkit bo andza wawa ŋgay Yesu, hərwi ada Wawa ŋgay Yesu mā təra malkwara mə walaŋ i wawa ŋgay neheye haladzay aye. ³⁰ A pa tay ha wal dəḱdəḱ tsa bay, kə zalatay dərmaḱ hərwi ada tā təra ndo ŋgay hay. A zalatay dəḱdəḱ tsa bay, ka təra ha ŋgwalak eye hay ka dəre ŋgay. Nəŋgeye niye dəḱdəḱ tsa bay, kə vəlatay məzlaḱ dərmaḱ.

Mbəlom ma wuḱiye kway kame kame

³¹ Andza niye na, ka gwadəkweye faya sa mey? Kə ge Mbəlom nəŋgeye tə nəḱway na, ndəray ma sliye fakwaya bay! ³² Mbəlom, nəŋgeye kə təma ha wawa ŋgay dədəŋ eye bay. A sləra ahaya hərwi ada mā yaw mā mət hərwi kway tebiye. Mbəlom kə vəlakway wawa niye tuk na, ka dzalum na, ma vəlakweye wu hay tebiye bay ḱaw? Ta dəḱək, ma vəlakweye siye i wu hay tebiye dərmaḱ. ³³ Way nakə ma sliye məmatay ha mənese a ndo neheye Mbəlom a pala tay

ha, a pa tay ha wal aye na, way? Ndəray andaya bay. Mbəlom eye tə gər ŋgay ka təra kway ha ŋgwalak eye hay ka dəre ŋgay. ³⁴ Way nakə ma sliye məgəse tay a sariya na, way? Ndəray andaya bay. Yesu Kəriste tə gər ŋgay eye kə mət hərwi kway, sa na, Mbəlom kə lətse ahaya abəra ma mədahaŋ, nəŋgeye mandza eye tə həlay i mənday i Mbəlom. Nəŋgeye, faya ma ḱwuleye me a Mbəlom hərwi kway. ³⁵ Way nakə ma ŋgəniye kway ha ka bo abəra tə Kəriste hərwi ada mā wuḱakway sa bay na, way? Dəretsətseh ḱaw, mədzal gər ḱaw, mədzəgur me nakə ta dzəguriye fakwaya me tsukudu, may ḱaw, mətawak ḱaw, məkədə nakə ta kəḱiye kway mədahaŋ eye ḱaw? ³⁶ Andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye, a gwad:

«Hərwi yak Mbəlom, nakə faya ta pəliye tsəved məkədə may kwa a həlay waray aye. Ka dəre i ndo hay nəmay na, andza təbaŋ neheye ta zlatay ḱay aye.†»

³⁷ Duh nəmaa ŋgwasə ka dəretsətseh neheye tebiye ta gədaŋ i ndo nakə a wuḱa may aye. ³⁸ Na sər ha ta dəḱək wuray andaya nakə ma ŋgəniye kway ha tə nəŋgeye hərwi ada mā wuḱa kway sa bay aye na, andaya bay. Kwa mədahaŋ, kwa sifa, kwa gawla i Mbəlom hay ada kwa wu neheye ta gədaŋ eye mə mbəlom aye, kwa wu neheye anəke aye, ada kwa wu neheye ta deyeweye kame aye, kwa ndo neheye ta gədaŋ eye ka məndzibəra aye, ³⁹ kwa gədaŋ neheye ka magərmbəlom aye, kwa wu neheye ma bəd aye, kwa wu neheye tebiye Mbəlom a ge aye na, ta sliye faya maŋgəne kway ha ka bo abəra ta Mbəlom hərwi ada mā wuḱa kway sa bay aye na, ta sliye faya bay. Ka sərakwa ha niye na, hərwi Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste.

† 8:36 Dəmes hay 44.23.

Yahuda hay

¹ Wu nakə na tsikiye aye na, dedek, hərwi neñ i Yesu Kəriste, na rawiye me bay. Məsəfəre Tsədəñña eye faya ma dəñeye ha bazlam ga na, dedek ada mədzal gər ga bəbay andza niye. ² Mevel a wur fagaya haladzay, faya ma geñeye dəretsətseh huya, ³ hərwi gwala ga Yahuda hay. Nəteye na, malamar ga hay. Tadə tsəved andaya na, Mbəlom mâ vələñ mezeleme ada mâ mbəl tay ha dūh. A señ na, mâ vələñ mezeleme, mâ ñgəna ga ha ka bo abəra tə Yesu Kəriste hərwi madzəne tay. ⁴ Nəteye İsrayel hay, Mbəlom a pala tay hərwi ada tâ təra wawa ñgay hay. Ka bəzatay ha məzlaḅ ñgay. Kə ḅar dzam ta nəteye, kə vəlatay bazlam mapala eye, kə dətay ha tsəved i mədəslyay ha gər, kə tsikatay wu nakə ma giye hərwi tay aye. ⁵ Nəteye ti yaw ma hulfe i Abraham ta wawa ñgay hay. Kəriste dərmak ahəl nakə a təra ndo aye na, neñgeye slala tay. Kəriste neñgeye Mbəlom, a ləva wu tebiye. Zambadəkway ka tor eye! Mâ ge bo andza niye.*

⁶ Na gwad na, wu nakə Mbəlom a gwad ma giye hərwi ndo neheye ka təra kəriye na, na tsik bay. Wu nakə a tsik aye na, kə ge bo. Ane tuk na, siye i ndo i İsrayel hay nəteye ndo i Mbəlom hay bay. ⁷ Wawa i Abraham hay na, haladzay, ane tuk na, nəteye tebiye wawa ñgay hay dedek eye andza nakə a Mbəlom a tsik aye bay. Mbəlom a gwad a Abraham ahəl niye: «Hulfe yak dedek eye ma deyeweye na, ma hulfe i wawa yak İzak.†» ⁸ Andza məgwede: Wawa i Abraham hay ta təra wawa i Mbəlom hay hərwi bəba tətə tay bay. Ta təra wawa i Mbəlom hay hərwi wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye aye dəkdək. ⁹ Wu nakə Mbəlom a gwad ma vəleye aye na: «Aza həlay eye nakə na pa aye kə sla, na diye naha na, Sara kə wa wawa.

Ma wiye wawa hasləka eye.‡»

¹⁰ Neñgeye niye dəkdək bay. Rebeka andaya dərmak. Neñgeye ñgwas i bəba tətə kway İzak. Kə wa mawsa hay. ¹¹⁻¹² Mbəlom a gwad aye: «Wawa bagwar eye ma geye məsler a malamar ñgay wawa eye.» Ahəl nakə Mbəlom a tsik andza niye na, ta ge ñgwalak bay, ta ge mənese bay. Rebeka kə wa tay zuk bay. Mbəlom a ge andza niye hərwi məde ha, a gawa wu na, andza nakə a say aye. Ma zliye ndo ñgay mə walañ i ndo hay na, ma zliye hərwi məsler tay ñgwalak eye bay. § ¹³ Andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom, Mbəlom a gwad: «Na wuda Zakob, ane tuk na, na kal ha Ezayu.*»

¹⁴ Niye na, andza məgwede: Mbəlom a ge wu hay ta tsəved eye bay daw? A'ay, andza niye bay. ¹⁵ A gwad aye a Musa ahəl niye:

«Na geye ñgwalak a ndo nakə a señ məgay ñgwalak aye. Na sakay naha a ndo nakə a geñ mə bo aye.†»

¹⁶ Mbəlom a zla ndo na, a zla na hərwi nakə a say məgay ñgwalak aye dəkdək bəna hərwi nakə a say a ndoweye kəgəbay hərwi məsler ñgay bay. ¹⁷ Mbəlom kə tsikay a Farawoñ dərmak ada mawatsa eye mə Derewel ñgay, a gwad: «Na təra kar ha bəy na, hərwi ada ahəl nakə ka rəheñ ha gər bay aye na, na bəziye ha gədañ ga a ndo hay tebiye ka nəkar ada məzele ga mâ ḅa a zləm kwa ka waray ka məndzibəra.‡» ¹⁸ Andza niye Mbəlom na, ma giye ñgwalak a ndo nakə a say aye. Ma kulay ha dərev a ndo nakə a say aye.

Mbəlom na, andza ndo mənğere gərwa

¹⁹ Ağəla ndəray ma gwadiye: «Tadə kə ge andza niye na, Mbəlom faya ma matay ha mənğok a ndo hay na, hərwi mey? Nəteye faya ta giye na, wu

* **9:5** Bəba tətə niye hay na, Abraham, İzak, Zakob ada wawa tay hay. † **9:7** Madazlay i wu hay 21.12. ‡ **9:9** Zəba mə Madazlay i wu hay 18.10-14. § **9:11-12** Zəba mə Madazlay i wu hay 25.23.

* **9:13** Malasi 1.2-3. † **9:15** Madayaw abəra ma Ezipt 33.19. ‡ **9:17** Madayaw abəra ma Ezipt 9.16.

nakə bo ŋgay eye a pa hərwi tay aye.»
²⁰ Nəkar ndo zezeŋ kəriye! Nəkar nakə faya ka tsətsahiye andza niye, ka may ha maŋgok a Mbəlom andza niye na, nəkar eye na, way? Səŋgəle i dođo ma sliye faya məgwadəy a ndo nakə a ŋgar na aye: «Ka ŋgar ga andza niye hərwi mey?» na, ma tsikiye tətə dāw? ²¹ Ndo nakə a ŋgar səŋgəle na, gədaŋ ŋgay andaya məge wu nakə a say aye ta dođo. Ma sliye faya maŋgəna ha dođo sulo, ma zliye neŋged, ma ŋgariye ha səŋgəle nakə ta giye ha məsler na, pat i magurlom aye. Neŋged na, ma ŋgariye ha səŋgəle nakə ta giye ha məsler pat pat aye.

²² Ayaw, tadə kə say a Mbəlom məge andza ndo məŋgere gərwa na me yak andaya mə dəma dāw? A say na, ndo hay t̄a sər ha neŋgeye ta mevel eye ada neŋgeye gədaŋ eye. Hərwi niye, ma zliye ŋgatay hərwi ndo neheye neŋgeye ta mevel eye fataya neheye hābe dā mədze tay ha abəra mə dəma aye. ²³ Mbəlom a ge andza niye na, hərwi ada ndo hay t̄a sər ha neŋgeye məzlaḅ eye haladzay ada ma ŋgəniye məzlaḅ ŋgay niye a nəteye, a say məgatay ŋgwalak. Ba kə ləva ha bo kurre hərwi ada t̄a huta məzlaḅ ŋgay. ²⁴ Nəkway tebiye ndo neheye Mbəlom a pala matəre kway ha i ŋgay aye. A pala na, Yahuda hay dəkdek tsa bay. A pala nəteye ta siye i ndo hay dərmaḅ. ²⁵ Andza nakə Mbəlom a tsik mə dərrewel i Oze nakə a watsa, a gwad:

«Ndo neheye ahəl niye ndo ga hay bay aye na,
na gwadateye: Nəkurom ndo ga hay,

Slala nakə ahəl niye na wuda bay aye,
na gwadeye: Na wuda kar.»

²⁶ Ada

«Ma təv nakə tə gwadətay a ndo hay:
“Nəkurom ndo ga hay bay”,
ta zalateye Wawa i Mbəlom nakə ta sifa aye.Š»

²⁷ Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom kə tsik ka gər tay dərmaḅ, kə tsik ta magala, a gwad:

«Tadə Israyel hay kwa ta ge haladzay andza hewiyen ka me i bəlay na,
sərum ha ndo neheye Mbəlom ma təmiye tay ha aye na, nəteye haladzay bay.

²⁸ Bəy Maduweŋ Mbəlom ma giye mahonok bay,
ma deyeweeye ka məndzibəra ma giye wu nakə a tsik aye.*»

²⁹ Andza Ezay nakay eye ḅa kə tsik faya, a gwad:

«Tadə Bəy Maduweŋ Mbəlom Gədaŋ eye,
m̄a gər ha siye i gwala kway hay bay na,
ka dzakweye andza ndo i Sodom hay ta Gomora hay.†»

Yahuda hay t̄a sər tsəved dedek eye bay

³⁰ Andza məgwede mey? Andza məgwede na, ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye na, nəteye ta pəla tsəved matəre ŋgwalak eye ka dəre i Mbəlom bay, ane tuk na, anəke ta təra ŋgwalak eye ka dəre ŋgay. Andza niye hərwi ta dzala ha ka neŋgeye. ³¹ Ane tuk na, Yahuda hay nəteye ta pəla bazlam i Musa mapala eye məpay bəzay hərwi ada t̄a təra ŋgwalak eye hay ka dəre i Mbəlom andza niye, ane tuk na, ta dəd ka tsəved. ³² Tə dəd ka tsəved na, hərwi mey? Hərwi t̄a dzala na, ta təriye ŋgwalak eye hay ka dəre i Mbəlom t̄a wu nakə bo tay eye t̄a gawa aye ada t̄a dzala ha ka Mbəlom bay. Hərwi niye ta kərah Yesu neŋgeye nakə andza kwar nakə ndo hay ta ndəfiye faya sik ta dədiye, ³³ t̄a tsik faya mə Dərrewel i Mbəlom aye. Mə dərrewel niye na, Mbəlom a gwad:

«Zəbum! Na piye kwar a wuzlahgəma i Zerozelem.
Ndo hay ta ndəfiye faya sik.
Hotokom nakə ndo hay ta dədiye hərwi ŋgay aye.

§ 9:26 Oze 2.1-3; 2.25. * 9:28 Ezay 10.22-23. † 9:29 Madazlay i wu hay 19.23-28. ‡ 9:33 Ezay 28.6.

Ane tuk na, ndo nakə kə pa faya mədzal gər ɲgay aye na, wuray ma dzəmiye na dāda sa bay.†»

10

¹ Malamar ga hay, a seɲ tə dārev ga peteh, ndo ga hay t̄a yaw hārwi ada Mbəlom m̄a mbəl tay ha. Hārwi niye neɲ faya na dūwuleye me a Mbəlom haladzay. ² Na sər ha ta dedek a satay məpay bəzay a Mbəlom peteh. Ane tuk na, tsəved nakə dedek eye məpay bəzay a Mbəlom aye na, tə sər bay. ³ Tsəved nakə Mbəlom ma təriye ha ndo ɲgwalak eye kame ɲgay aye na, tə sər bay. Ta pəla tsəved tay wal. Andza niye, tsəved nakə Mbəlom ma təriye tay ha ndo hay ɲgwalak eye kame ɲgay aye na, a satay bay. ⁴ Na tsik andza niye na, hārwi ahəl nakə Kəriste a yaw aye na, ka ndəv ha bazlam mapala eye tebiye. A ge andza niye na, hārwi ada kwa way kə dzala ha ka neɲgeye na nətəye na, Mbəlom ma təriye tay ha ɲgwalak eye hay kame ɲgay.

Mbəlom ma təriye tay ha ndo neheye tə dzala ha ka neɲgeye aye

⁵ Musa tə gər ɲgay kə watsa ka tsəved i məpay bəzay a bazlam mapala eye, ta tsəved eye nakay ndo ma təriye ɲgwalak eye kame i Mbəlom. A watsa, a gwad: «Ndo nakə kə pay bəzay tebiye a bazlam mapala eye na, ma hutiyə sifa dedek eye tə neɲgeye.*» ⁶ Tsəved nakə ndo hay ta təra ɲgwalak eye hay kame i Mbəlom hārwi nakə tə dzala ha ka neɲgeye aye na, wal. Mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom, a gwad ka tsəved eye niye: «Ka tsətsah mə dārev: “Mata tsele a mbəlom way?” bay.†» Andza məgwede: Mata tsele məzalay naha a Yesu Kəriste hārwi ada m̄a mbəzlaw na, way? ⁷ «K̄a tsik mə dārev yak: “Mata mbəzle a təv i mədahan hay ka dala way?” sa bay.†»

Andza məgwede: Mata zalayaw a Yesu Kəriste hārwi ada m̄a yaw na, way? Ba kə lətsew abəra ma mədahan tsiy. ⁸ Derewel i Mbəlom a gwad dūh na: «Bazlam i Mbəlom neɲgeye bəse tə nəkar, neɲgeye dāren bay, neɲgeye mə bazlam yak, neɲgeye mə dārev yak.‡» Bazlam eye neɲgeye nətə nakə faya nəmay nəmaa dātay ha a ndo hay aye, nəmay faya nəmaa gwadiye: «Dzalum ha ka Mbəlom.» ⁹ Tadə ka tsik tə bazlam yak «Yesu Kəriste na, Bəy Maduweɲ» ada ka təma a dārev yak Mbəlom kə lətse ahaya abəra ma mədahan na, Mbəlom ma təriye kar ha. ¹⁰ Tadə ka dzalakwa ha ka Yesu tə dārev kway na, ka tərakweye ɲgwalak eye hay kame i Mbəlom. Tadə ka gwadakwa tə bazlam kway Yesu Kəriste Bəy Maduweɲ na, Mbəlom ma təriye kway ha. ¹¹ Andza tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: «Ndo nakə kə pa faya mədzal gər ɲgay aye na, wuray ma dzəmiye na dāda sa bay.*» ¹² Mbəlom a tsikatay wu niye a nətəye tebiye. Wuray ka ɲgəna tay ha ka bo abəra Yahuda hay ta ndo neheye nətəye Yahuda hay bay aye bay. Bəy Maduweɲ neɲgeye Bəy Maduweɲ i ndo hay tebiye. Faya ma giye ɲgwalak a ndo neheye faya ta dūwuleye me aye tebiye. ¹³ Andza mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: «Kwa way ka dūwulay me a Bəy Maduweɲ m̄a təma ha na, Bəy Maduweɲ ma təriye ha.†»

¹⁴ Ane tuk na, ta dzala ha ka neɲgeye bay tuk na, ta dūwulay me na, kəkay? Ta tsəne labara ɲgay bay tuk na, ta dzaliye ha ka neɲgeye na, kəkay? Ndəray kə tsikatay bazlam ɲgay bay tuk na, ta tsəniye labara ɲgay na, kəkay? ¹⁵ Ada tə slər ndo i maslan hay bay tuk na, ndo i maslan hay ta diye ta tsikateye na, kəkay? Andza mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na, a gwad: «Zəbum ma kəkay nakə ndo hay faya ta ɲgwasiye ta ndo ne-

* **10:5** Levitik 18.5. † **10:6** Bazlam mapala eye masulo eye 30.12. ‡ **10:7** Bazlam mapala eye masulo eye 30.14. § **10:8** Bazlam mapala eye masulo eye 30.14. * **10:11** Ezay 28.16. † **10:13** Zowel 3.5. ‡ **10:15** Ezay 52.7.

heye ti yaw mæde ha Labara Nḡwalak eye.†»

16 Ane tuk na, maa tæma Labara Nḡwalak eye na, ndo hay tsekwen tsa. Ezay ndo mæde ha bazlam i Mbælom a gwad: «Bæy Maduwen, maa tæma bazlam yak nakæ næmaa da ha aye na, way? Ndo hay haladzay bay.§»

17 Andza niye, ndoweye kæ dzala ha na, kæ tsæne teday. Ndowneye kæ tsæne labara i Yesu Kæriste na, andza mægwede ndaray kæ tsikay teday.

18 Kæ ge andza niye na, na tsætsahiye: Ta dedek ndo i Israyel hay ta tsæne labara nakay bædaw? Ta tsæne. Andza mawatsa eye mæ Derewel i Mbælom, a gwad:

«Ta tsæne bazlam tay ka mændzibæra tebiye,

ada bazlam tay kæ ndisl ka kokway i mændzibæra?*

19 Na tsætsahiye sa: Ta dedek ndo i Israyel hay ta sær ha bædaw? A satay mæsære ha bay. Maa tsik ahæl niye teday na, Musa, a gwad:

«Mbælom a gwad:

Nækurom Israyel hay, na tæriye kurom ha kâ gum dære ka slala nakæ kæriye a dæd dala bay aye.

Ka gumeye mevel,

hærwi slala i ndo neheye tæ sær wuray bay aye.†»

20 Ma dæba eye, Ezay ndo mæde ha bazlam i Mbælom kæ tsik parakka, a gwad, Mbælom a gwad:

«Ndo neheye ta pælawa ga bay aye, ta huta ga.

Na da tay ha bo a ndo neheye, ta tsætsahawa ga bay aye.†»

21 Ka gær i Israyel hay na, Mbælom a gwad:

«Na bæza ha hælai ga.

Hwapat neḡ faya na gateye wiyaw a ndo ga hay hærwi ada tæ yaw.

Ane tuk na, ta ræheḡ ha gær bay, ta kærak ga.§»

11

Mbælom ma gæriye tay ha Yahuda hay bay

1 Yaw, faya na tsikakumeye: Kæ ge andza niye na, andza mægwede Mbælom kæ kal tay ha ndo ḡgay hay daw? A'ay, kæ kal tay ha bay. Neḡ tæ gær ga, neḡ ndo i Israyel, na yaw abæra ma hulfe i Bendzamen. Neḡ slala i Abraham. 2 Mbælom kæ gær tay ha ndo ḡgay hay bay tebiye. A pala tay ha na, zla anæke bay hærwi ada tæ tæra ndo ḡgay hay. Ka særum wu nakæ tæ watsa ka Eliya ndo mæde ha bazlam i Mbælom mæ Derewel i Mbælom aye bædaw? Eliya faya ma wudiye ka Israyel hay kame i Mbælom. A gwad: 3 «Bæy Maduwen, ndo neheye na, ta kæd ndo mæde ha bazlam yak hay, ta mbæzl ha tæv mævælaka wu hay. Maa zækaw na, neḡ næte ḡwen ada a satay mækæde ga dærmak.*» 4 Mbælom, neḡgeye a mbæday faya na, kækay? A gwaday: «A'ay, nækær mehiyekeye bay. Na læva ha bo ta ndo hay gwezem tasæla neheye ta peḡeye bæzay aye. Ta ræhay ha gær a kule i Ba'al tæbey.†»

5 Kwa ahæl kway nakæ anæke aye na, andza niye dærmak. Mbælom a pala mæ walaḡ i Israyel hay siye i ḡgal tsa. A pala tay na, hærwi a gatay ḡwalak a ndo hay. 6 Kæ ge Mbælom a gatay ḡwalak hærwi mæpele tay ha na, andza mægwede a pala tay ha hærwi mæsler tay nakæ tæ ge aye bay. Kæ ge Mbælom a palawa ndo hay hærwi mæsler tay na, ḡwalak ḡgay ka tæra ḡwalak sa bay.

7 Niye andza mægwede na, Israyel hay ta huta wu nakæ faya ta pæliye bay. Mæ walaḡ tay na, ndo ma ḡgal eye nakæ Mbælom a pala tay aye, næteye na, ta huta na. Siye hay na, Mbælom kæ kula tay ha gær tay toḡwa toḡwa. 8 Andza nakæ mawatsa eye mæ Derewel i Mbælom aye na, a gwad: «Mbælom ka tæra tay hay ada tæ sær wuray bay.

§ 10:16 Ezay 53.1. * 10:18 Dæmes hay 19.5.

† 10:19 Bazlam mapala eye masulo eye 32.21.

‡ 10:20 Ezay 65.1.

§ 10:21 Ezay 65.2.

* 11:3

1 Bæy hay 19.10, 14.

† 11:4 1 Bæy hay 19.18.

Ka dərəzlatay ka dərə,
kə dəkətatay na zləm hus ka bəgom
ta ndziye andza niye.†»

⁹ Davit dərmaḱ a gwad:
«Wu mənday tay nakə ta ndiye mâ gəs
tay
andza bəlay nakə a mbəzl wu aye,
tâ dəḱ a dəma,
Mbəlom mâ satay dərətsətseh.

¹⁰ Tâ ge guluf,
ada tâ ḡgatay a dərə sa bay!
Tâ huta dərətsətseh huya
hərwi ada dərəv mâ ye fataya
abəra!§»

¹¹ Yaw! Na tsətsahiye sa: Ahəl nakə
matəḱakweḡ a ndzatay a Yahuda hay
aye na, ta dəḱ mambəḡ dāw? A'ay,
ta dəḱ mambəḡ bay! Ane tuk na,
Mbəlom a mbəl tay ha slala mekeleḡ
eye hay na, hərwi nakə nəteye tə
ge mezeleme aye. Mbəlom a ge
andza niye na, hərwi ada Yahuda hay
tâ ge sələk ka siye i slala mekeleḡ
eye hay ada tâ pəla tsəved hərwi
gər tay. ¹² Ahəl nakə İsrayel hay
tə ge mezeleme aye na, Mbəlom a
gatay ḡgwalak a siye i ndo hay ka
məndzibəra. Ndo siye hay ta huta
ḡgama haladzay mə həlay i Mbəlom
hərwi Yahuda hay nəteye mətawak
eye hay ka tsəved i Mbəlom. Kə
ge Mbəlom a ge ḡgwalak a siye i
slala mekeleḡ eye hay a həlay nakə
Yahuda hay ta kərəh marəhay ha
gər a Mbəlom aye na, ahəl nakə aza
Yahuda hay tebiye ta maweye ka təv
ḡgay aye ta dedək ma piye fataya
ḡgama, ma ziye.

*Bazlam nakə Pol a tsikatay a ndo
neheye Yahuda hay bay aye*

¹³ Na tsikiye anəke na, a nəkurom
neheye Yahuda hay bay aye. Neḡ na,
ndo i maslaḡ i Yesu. A sləra ga ahaya
na, a nəkurom neheye Yahuda hay
bay aye. Yaw, hərwi niye neḡ faya
na ḡgalakiye ha ta məsler nakə a vələḡ
aye. ¹⁴ A seḡ tadə ma giye bo na, gwala
ga hay tâ zəba faya andza niye, siye

hay mə walaḡ tay tâ ge sələk ka ndo
neheye Yahuda hay bay aye, tâ yaw
hərwi ada Mbəlom mâ təma tay ha
ta məsler ga dərmaḱ. ¹⁵ Ahəl nakə
Mbəlom a gər tay ha Yahuda hay aye
na, kə ma ha ka bo ndo i məndzibəra
hay tə neḡgeye. Kə ge andza niye
na, ahəl nakə aza Mbəlom ma ma tay
ahaya Yahuda hay ka təv ḡgay sa aye
na, wu eye ma giye na, kəkay? Niye
ma vəliye sifa a ndo neheye ta mət
aye.

¹⁶ Tadə tə dəs peḡ, tə vələy a Mbəlom
na, andza məgwede peḡ eye tebiye i
ḡgay dərmaḱ.* Tadə zləlay i dərizl i
gərdaf i ḡgay na, hawal eye hay i ḡgay
dərmaḱ. ¹⁷ İsrayel na, andza dərizl
i gərdaf i tetədöz nakə Mbəlom a dəs
faya abəra hawal eye hay aye. A dəs
tay faya abəra na, a tapa† faya nəkar
nakə Yahuda bay aye. Andza hawal i
dərizl i gərdaf i kəsaf. Anəke faya ka
ḡgasliye ha bo ta məse yam eye nakə
a tsalaw ma zləlay i dərizl i gərdaf i
tetədöz aye. ¹⁸ Kə ge andza niye na,
kâ kəts tay ha bay. Ka dəslumay ha gər
a bo kurom na, hərwi meḡ? Nəkurom
na, hawal hay tsa. Gədaḡ i hawal hay
a yaw na, abəra ma zləlay, bəna gədaḡ
i zləlay a yaw abəra ma hawal hay
bay.

¹⁹ Ağəla nəkar ka gwadiye: «Ayaw,
Mbəlom kə dəs siye i hawal hay hərwi
ada mâ tapa ga a dəma.» ²⁰ Ka tsik na,
dedək. Mbəlom a dəs tay ha na, hərwi
nakə ta dzala ka neḡgeye bay aye. I
yak na, hərwi nakə nəkar ka dzala ha
ka neḡgeye nakə a vəlaka təv niye aye.
Kâ ge ha zlapay bay, dzədzaray düh
a Mbəlom. ²¹ Tadə Mbəlom ka həhar
tay ha Yahuda hay kwa nəteye andza
hawal dedək eye bəbay, ka dzala mə
gər yak na, ma həhariye kar nəkar
nakə a tapa kar mətepe mətepe aye
bay na, hərwi meḡ?

²² Tsəne! Mbəlom neḡgeye ḡgwalak
eye ada neḡgeye mevel eye dərmaḱ. A
ge mevel ka ndo neheye tə dəḱ abəra

† **11:8** Bazlam mapala eye masulo eye 29.3; Ezay 6.10. § **11:10** Dəmes hay 69.23-24. * **11:16**
Məpesle 15.19-21. † **11:17** Tə bazlam i Sara «greffer» na, mətepe hawal i dərizl i gərdaf mekeleḡ eye
ka dərizl i gərdaf neḡged. Dərizl nakə tə tapa faya hawal i dərizl i gərdaf neḡged aye ma wiye hohway
ḡgwalak eye.

ka tsəved aye. Ane tuk na, nəkar na, ma giye ɲgwalak tadə huya faya ka pay bəzay hərwi nakə a gaka ɲgwalak aye dekdek. Tadə ka gum andza niye bay na, ma dəsiye kar dərma. ²³ Yahuda hay na, tadə ta ma ka tsəved, ta yaw ta dzala ha na, Mbəlom ma miye tay ha, ma tapiye tay ha. Faya na tsikakumeye ta dedek, gədan ɲgay andaya məme tay ha. ²⁴ Nəkurom neheye Yahuda hay bay aye na, nəkurom hawal i dərizl i gərdaf i kəsaf hay neheye tə dəs tay ha abəra ka təv tay aye ada ti ye kurom ha mətepe ka dərizl i gərdaf ɲgwalak eye i guvah nakə a ndzawa ka təv tay bay aye. Tadə Mbəlom kə sla faya məge wu mawura bo eye andza niye na, ka dzalum na, ma miye tay ha Yahuda hay a təv tay nakə ahəl niye aye bay kəkay? Nəteye neheye hawal dedek eye hay aye.

Yahuda hay ta maweye ka tsəved i Mbəlom

²⁵ Andza niye, malamar ga hay, a seɲ na, sərur ha bazlam nakay bagwar eye nakə Mbəlom a dā ha parakka, hərwi ada kə dzalumay a gər kurom nəkurom ka tsahum bay. Siye hay mə walaɲ i Israyel hay ta kula ha gər tay ka Mbəlom. Ayaw! Andza niye, ane tuk na, ta ndziye huya andza niye bay. Ndo neheye Yahuda hay bay aye Mbəlom a pala tay ha aye tā dzala ha təday ada ndo i Israyel hay ta dzaliye ha. ²⁶ A həlay niye na, ndo i Israyel hay tebiye ta təmiye, andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom a gwad:

«Ndo nakə ma təmiye tay ha ndo hay aye na,

ma deyeweye abəra ma gəma i Zerozelem.

Ma mbatiye ha mezeleme i gwala i Zakob.

²⁷ Nakay na, dzam nakə na bəriye ta nəteye

a həlay niye na pəsətay ha mezeleme tay aye.†»

²⁸ Yahuda hay ta kərah Labara ɲgwalak eye, ta təra ndo mənə

dəre i Mbəlom. Andza niye hərwi ada Mbəlom mā mbəl kurom ha, nəkurom neheye Yahuda hay bay aye. Ane tuk na, Mbəlom a pala tay ha na, hərwi tā təra i ɲgay ada a wudā tay ha hərwi ba kə tsikatay a bəba tətə tay hay andza niye. ²⁹ Mbəlom kə zla ndoweye na, ada kə pa faya ɲgama na, ma mbədəye həlay a mədzal gər ɲgay bay. ³⁰ Nəkurom neheye Yahuda hay bay aye, ahəl niye na, nəkurom ka rəhumay ha gər a Mbəlom bay. Ane tuk na, anəke na, ka gumay mə bo a Mbəlom, hərwi Yahuda hay ta rəhay ha gər bay. ³¹ I tay na, andza niye dərma. A həlay nakay anaɲ eye, ta rəhay ha gər a Mbəlom bay ada ma gateye ɲgwalak dūh. Ane tuk na, andza niye hərwi ada nəteye dərma tā mbədə gər ka təv i Mbəlom ada tā gay mə bo a Mbəlom. ³² Andza niye, Mbəlom kə gər ha kwa way tebiye hərwi ada tā rəhay ha gər bay. A ge andza niye na, hərwi ada nəteye tā gay mə bo tebiye.

Zambadəkway a Mbəlom

³³ Ayaw! Mbəlom na, zlele eye mə wu hay tebiye! Metsehe ɲgay a ze kwa mey tebiye, a sər wu hay tebiye. Wu nakə a dzala mə dərev ɲgay aye na, a say məgwedə mey na, ndəray ma sliye məme ahaya abəra mə dəma bay, ndəray ma sliye məsəre wu nakə faya ma giye bay. Andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye, a gwad:

³⁴ «Wu nakə Mbəlom a dzala aye na, maa sər na, way?

Maa dāy ha wu ka həlay a Mbəlom na, way?§»

³⁵ «Maa vəlay wu a Mbəlom nəte hərwi ada Mbəlom ma vəleye a dəma na, way?*»

³⁶ Ndəray andaya bay hərwi maa ge wu hay tebiye na, Mbəlom.

Nenɲeye a tsəpa wu hay tebiye ada wu hay tebiye andaya na, hərwi ada tā təra i ɲgay.

Zambadəkway ka tor eye. Mā təra andza niye!

† 11:27 Ezay 59.20-21. § 11:34 Ezay 40.13. * 11:35 Zob 41.11.

12

Mede i ndo mägay mäsler a Mbəlom

¹ Malamar ga hay, na dākum ha hadzəgay nakə Mbəlom a gakway ɲgwalak aye. Hərwi niye, faya na gakumeye amboh: Vəlumay ha bo kurom peteh a Mbəlom andza vo'ar nakə tə kədəway a Mbəlom aye ada ka dayumeye a gər. Ane tuk na, nəkurom ka ndzumeye tə dəre. Nakay na, wu nakə a ye ka bo mədəslay naha gər a Mbəlom aye. ² Kâ pumay bəzay a ndo i mändzibəra hay bay. Mbəlom mâ vəlakum mädzal gər wedeye hərwi ada mâ mbəda ha dərev kurom. Tadə ka gum andza niye na, ka sərumeeye wu nakə a say a Mbəlom aye. Andza mägweđe: Ka sərumeeye wu nakə ɲgwalak eye, wu nakə a yay a gər aye, ada wu nakə a ye ka bo aye.

³ Mbəlom kə geɲ ɲgwalak ɲgay kəriye, ka pa ga a mäsler ɲgay. Hərwi niye neɲ faya na gwadəkumeye a nəkurom tebiye: Kâ dəsłumay ha gər a bo kurom bay, sərüm ha düh nəkurom ta dedək na, kəkay. Zəbum ka gədaɲ neheye Mbəlom a vəlakum aye, hərwi ada kwa way mâ gay sariya a gər ɲgay ta tsəved eye.

⁴ Kwa way bo ɲgay na, nəte, ane tuk na, vərəzl hay faya wal wal haladzay ada vərəzl eye niye hay kwa way ta mäsler ɲgay wal. ⁵ Nəkway neheye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye na, andza niye. Nəkway haladzay, ane tuk na, nəkway madzapa eye nəte andza bo nəte. Nəkway tebiye madzapa eye ka bo i ndo nəte andza bo nəte andza vərəzl neheye mazəva eye ka bo i ndo aye.

⁶ Mbəlom kə vəlakway gədaɲ wal wal, andza nakə a say məvəlakway aye. Kə ge andza niye na, kwa way mâ ge mäsler ta gədaɲ nakə Mbəlom a vələy aye. Tadə Mbəlom a vəlaka gədaɲ məde ha bazlam ɲgay na, da ha andza nakə ka sər Mbəlom a vəlaka gədaɲ aye. ⁷ Tadə Mbəlom a vəlaka gədaɲ ka madzəne ndo hay na, dzəna andza nakə a ye ka bo aye. Tadə Mbəlom a vəlaka gədaɲ

ka matətikatay wu a ndo hay na, tətikatay. ⁸ Tadə Mbəlom a vəlaka gədaɲ məmatay naha dərev a ndo hay na, matay naha dərev. Tadə Mbəlom a vəlaka gədaɲ ka vələtay wu a mətawak hay na, vələtay tə dərev yak peteh. Tadə Mbəlom a vəlaka gədaɲ ka mändzatay kame a ndo hay na, ge na mäsler eye tə dərev yak peteh. Tadə Mbəlom a vəlaka gədaɲ mägətatay ɲgwalak a ndo hay na, gatay ta mənɲgweše.

⁹ Wudum ndo hay tə dərev kurom peteh, ka wudum tay ha tə bazlam dəkdek tsa bay. Numay dəre a wu nakə ɲgwalak eye bay aye. Wudum wu nakə ɲgwalak eye. ¹⁰ Wudum bo mə walaɲ kurom nəte nəte, andza nakə malamar hay ta wuda bo mə walaɲ tay aye. Rəhumay ha gər a siye i ndo hay mâ ze bo kurom eye. ¹¹ Vəlum ha bo kurom ka mäge mäsler. Kâ gum sə bay. Vəlumay ha bo kurom peteh ka mäge mäsler i Bəy Maduweɲ. ¹² ɲgwasum hərwi məpe mädzal gər nakə ka pum ka wu nakə Mbəlom a gwad ma vəlakumeye aye. Ahəl nakə faya ka sumeye dərətsətseh aye na, zlum ɲgatay. Duwulumay me a Mbəlom huya, kâ gərüm ha bay. ¹³ Dzənum tay ha ndo məpe mädzal gər hay ka Yesu neheye mətawak aye hay tə zlele kurom. Ndo neheye ti ye naha a gay kurom aye na, təmum tay ha lele.

¹⁴ Tsətsahum ka Mbəlom, mâ pa ɲgama ka ndo neheye faya ta sakumeye dərətsətseh aye, kâ vəlumatay mezeleme bay. ¹⁵ ɲgwasum ka bo ta ndo neheye faya ta ɲgwasiye. Tuwum ka bo ta ndo neheye faya ta tuwiye. ¹⁶ Ndzum ayaw tə ayaw mə walaɲ kurom. Kâ dəsłumay gər a bo kurom bay, kwa mäsler eye tsekweɲ bəbay na, kâ kərahum bay. Kâ dzalum mə gər kurom ka sərüm wu hay tebiye bay.

¹⁷ Kâ mumay ha mənese a ndəray mənese ta mənese bay, pəlüm düh na, gum wu nakə kwa way a sər ɲgwalak eye aye. ¹⁸ Tadə ka slumeye mäge wu nakə ka slumeye aye na, ndzum zay ta ndo hay tebiye. ¹⁹ A

nəkurom neheye na wuɗa kurom haladzay aye, ndo kə gakum mənese na, kâ məmumay ha a dəma bay. Gərūm ha Mbəlom mâ gay sariya. Andza niye, mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na, Bəy Maduweŋ Mbəlom a gwad: «Mata ma ha mənese a ndo na, neŋ!»^{*} ²⁰ Ane tuk na, bazlam i Mbəlom a gwad: «Tadə may a wur ka ndo mənə dərə yak na, vəlay wu mənday, tadə yam a gay na, vəlay yam. Tadə ka ge andza niye na, andza faya ka hayiye zler i ako ka gər ŋgay.†»
²¹ Ka gərūm ha mənese mâ ŋgwasə fakuma bay. Ŋgwasum ka mənese tə mäge wu ŋgwalak eye hay dūh.

13

Rəhumatay ha gər a bəy i dala hay

¹ Kwa way mâ rəhay ha gər a bəy i dala hay hərwi ndo neheye tebiye ma bəy aye na, maa vəlatay na, Mbəlom ada maa pa tay ha a bəy na, neŋgeye.
² Yaw, ndoweye kə ge vəram ka bəy i dala hay na, a ge vəram ka wu nakə Mbəlom a bər aye. Ndo neheye faya ta giye andza niye na, faya ta vahaweye sariya ka gər tay. ³ Ndo neheye faya ta giye wu ŋgwalak eye, ta dzədzariye ta bəy i dala hay bay. Mata dzədzere dūh na, ndo neheye faya ta giye wu ŋgwalak eye bay aye. Tadə a saka madzədzaratay a bəy i dala hay bay na, ge wu nakə ŋgwalak eye hərwi ada kâ yatay a gər lele.
⁴ Andza niye, hərwi bəy i dala hay faya ta giye na, məsler i Mbəlom hərwi ada tâ dzəna kurom ka mäge ŋgwalak. Tadə dūh ka ge lele bay na, dzədzaratay a bəy i dala hay hərwi gədaŋ nakə Mbəlom a vəlatay na, a vəlatay kəriye bay. A vəlatay hərwi məbəz ha mevel i Mbəlom hərwi ada mâ gatay dərətsətseh a ndo neheye faya ta giye mənese aye. ⁵ Hərwi niye rəhumatay ha gər a bəy i dala hay. Ka rəhumatay ha gər na, hərwi nakə faya ta gakumeye dərətsətseh aye dəkdek aye bay. Rəhumatay ha gər hərwi ka

sərūm ha mə dərəv kurom niye na, tsəved ŋgwalak eye.

⁶ Ka vəlumeye dzəŋgal na, hərwi niye dərma, Mbəlom a pa ndo i bəy i dala hay hərwi ada tâ ge məsler nakay lele. ⁷ Vəlūmay a bəy i dala hay wu nakə tədə məvəlatay a nəteye aye. Vəlumatay dzəŋgal a ndo neheye faya ta tsakaliye. Wu nakə ta tsətsah fakuma məvəle aye na, vəlumətay. Rəhumatay ha gər lele hərwi nəteye na, tədə ka rəhumatay ha gər.

Mawuɗe siye i ndo hay na, marəhay gər a Mbəlom

⁸ Gwedere i ndo fakuma na, hamumay. Gwedere nakə ma mətsiye fakuma aye na, nəte. Gwedere niye na, wuɗum ndo hay huya. Ndo nakə a wuɗa ndo hay aye na, ka rəhay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye tebiye. ⁹ Ka sərūm bazlam i Mbəlom mapala eye a gwad: «Kâ ge madama bay, kâ kəd ndo bay, kâ kəla bay, kâ ge dərə ka wu i ndo hay bay.» Bazlam neheye mapala eye ada ta siye hay tebiye nəteye mə bazlam mapala eye nəte. A gwad: «Wuɗa ndo i maged yak dərma andza ka wuɗa na gər yak.*»
¹⁰ Ndo nakə a wuɗa ndo aye na, ma geye mənese bay. Yaw, tadə ka wuɗa ndo hay na, ka pay bəzay a bazlam i Mbəlom mapala eye tebiye.

¹¹ Gum andza niye, hərwi ka sərūm həlay nakay nəkway mə dəma aye. Anəke na, həlay nakə ka pədəkumeye abəra ka məndzəhəre aye. Həlay nakə Mbəlom ma vəlakweye mətəme aye ka həndzədaw. Neŋgeye dərəŋ andza a həlay nakə ka dazlakway mədzal ha ka Yesu Kəriste aye sa bay.
¹² Mazlambar həvad ma ndəviye, dərə ma tsadiye, dzaydzay ma deyeweye. Mbədəkway dəba a məsler i həvad. Həlakwa wu həlay neheye a ye ka bo mäge ha məsler ta həpat aye.
¹³ Mede kway mâ ge ŋgwalak eye andza i ndo neheye faya ta diye mə dzaydzay aye. Kâ gakwa magurlom

* **12:19** Bazlam mapala eye masulo eye 32.35. † **12:20** Dzeke hay 25.21-22. * **13:9** Zəba mə Madayaw abəra mə Ezipt 20.13-17; Bazlam mapala eye masulo eye 5.17-21; Levitik 19.18.

nakə ɲɣwalak eye bay aye bay ada kâ kwayakwa bay. Madama tə wu neh-eye ɲɣwalak eye bay aye na, kâ gakwa bay, gərakwa ha magazləga ta məge sələk. ¹⁴ Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste m̄a təra andza wu həlay kurom. Kâ pumay bəzay a wu neh-eye ɲɣwalak eye bay a sawakum hərwi m̄a yay a gər a bo kurom aye sa bay.

14

Kâ may ha mənese a ndo bay

¹ Təmum ndo nakə gədaŋ eye bay ka tsəved i Mbəlom aye, ada kâ kədum wuway ka wu nakə a dzala mə dərev ɲgay aye bay. ² Agəna ndo mekelen eye a dzala na, tsəved andaya mände wu hay tebiye. Ane tuk na, ndo nakə gədaŋ ɲgay andaya ka tsəved i Mbəlom bay aye na, a nda ala i slam-bah tsa. ³ Ndo nakə a nda wu hay tebiye aye na, m̄a may ha mənese a ndo nakə a nda siye i wu hay bay aye bay. Ada ndo nakə a nda wu hay tebiye bay aye na, m̄a may ha mənese a ndo nakə a nda wu hay tebiye aye bay hərwi Mbəlom ka təma na. ⁴ Nəkar way nakə ka may ha mənese a ndo i məsler i ndo aye? Tadə kə ge mənese na, mata tsikay faya na, ndo nakə a ləvay gər aye, ada kə ge lele na, mata tsikay faya na, huya ndo nakə a ləva na aye. Ma dədiye bay hərwi ndo nakə a ləva na aye ma sliye faya matsəpe na hərwi ada m̄a dəd bay.

⁵ Ndo mekelen eye hay tə dzala na, pat siye hay a ze pat siye. Ane tuk na, ndo siye hay i tay na, pat hay nətə tə ləva. Kwa way m̄a sər wu nakə a dzala mə dərev ɲgay aye lele. ⁶ Ndo nakə a dzala pat nətə a ze ha siye i pat mekelen eye hay na, a ge andza niye hərwi ada m̄a dəslyay ha gər a Bəy Maduweŋ Yesu. Ndo nakə a nda wu hay tebiye aye na, a say mədəslyay ha gər a Bəy Maduweŋ Yesu hərwi a gay naha sisə a Mbəlom. Ndo nakə a kərah mände siye i wu hay aye na, a ge andza niye hərwi ada m̄a dəslyay

ha gər a Bəy Maduweŋ dərmaɲk ada hərwi məgay naha sisə a Mbəlom.

⁷ Ndəray kwa nətə a ndza hərwi mändze ɲgay bay ada ndəray kwa nətə ma mətiye hərwi tə gər ɲgay eye bay. ⁸ Ahəl nakə nəkway tə dərə aye na, nəkway tə dərə hərwi mədəslyay hay gər a Bəy Maduweŋ. Ahəl nakə ka mətəkweye na, ka mətəkweye hərwi mədəslyay ha gər a Bəy Maduweŋ. Andza niye, kwa ma mändze tə dərə, kwa ma məmətə na, nəkway i bəy Maduweŋ. ⁹ Hərwi Yesu Kəriste kə mət ada kə lətsew abəra ma mədahaŋ hərwi ada m̄a təra Bəy Maduweŋ i mədahaŋ hay ada i ndo neh-eye tə dərə aye.

¹⁰ Nəkar, ka may ha mənese a malamar yak na, hərwi mey? Ada nəkar ka zəba ka malamar yak andza ndo bay na, hərwi mey? Nəkway tebiye ka deyəkweye kame i Mbəlom, ma gakweye sariya. ¹¹ Andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye na, Bəy Maduweŋ Mbəlom a gwad:

«Ta dedək neŋ faya na tsikakumeye, ndo hay tebiye ta deyeweye ta dəkweŋeye gurmets. Kwa way ma tsikiye tə bazlam ka neŋ, neŋ Mbəlom.*»

¹² Andza niye, kwa way ma diye ha wu nakə a ge aye. Bo ɲgay eye tə gər ɲgay eye ma diye ha kame i Mbəlom.

Kâ kal ha malamar yak a mezeleme bay

¹³ Kə ge andza niye na, kâ makwa ha mənese mə walaŋ kway bay. Wu neh-eye ka pum ka bo tərzleken eye dūh na, anaŋ: Kâ pa wuray ka tsəved nakə malamar ma vəleye madəfe sik aye, kəgəbay ma dədiye ha a mezeleme aye bay. ¹⁴ Neŋ madzapa eye tə Yesu Kəriste, hərwi niye na sər ha ta dedək wu nakə ɲɣwalak eye bay aye na, andaya bay. Ane tuk na, tadə ndoweye kə dzala, wu nakay ɲɣwalak eye bay aye na, m̄a nda bay. Wu neh-eye i ɲgay na, ta dedək ɲɣwalak eye hay bay. ¹⁵ Tadə ka dziye ha malamar yak tə wu nakə faya ka ndiye na, niye

* **14:11** Ezay 45.23.

na, ka wudā ndo bay. Yesu Kāriste kē mēt hārwi malamar yak. Hārwi niye kâ dzægād ha malamar abāra ka tsæved i Mbəlom hārwi wu yak nakē ka ndiye bay. ¹⁶ Ka dāre yak na, wu ŋwalak eye. Ane tuk na, tadā ka sār ha ndo hay ta tsikiye fakaya wu nakē lele bay aye na, kâ ge sa bay. ¹⁷ Bøy i Mbəlom na, wu mēnday ta wu māsē bay. Bøy i Mbəlom dūh na, wu nakē Māsəfəre Tsədāŋŋa eye faya ma giye mē nəkway aye. Faya ma dzəniye kway ka mäge wu ŋwalak eye, faya ma vəlakweye zay mē walaŋ kway, faya ma vəlakweye məŋgwese. ¹⁸ Ndo nakē faya ma geye māsler andza niye a Yesu Kāriste aye na, a yay a gār a Mbəlom ada ndo hay ta rəhay ha gār dərma.

¹⁹ Kē ge andza niye na, gakwa gədaŋ mäge wu nakē ma dzəniye ndo hay ka mēndze zay mē walaŋ kway aye. Ka gakweye wu nakē ma dzəniye tay siye i ndo ka mägele ka tsæved i Mbəlom aye dərma. ²⁰ Kâ nas ha māsler i Mbəlom tē wu nakē faya ka ndiye aye bay. Ayaw, dedek tsæved andaya ka mēnde wu hay tebiye, ane tuk na, tadā siye i ndo hay ta dādiye abāra ka tsæved i Mbəlom hārwi yak na, kâ nda bay. ²¹ Wu nakē ŋwalak aye na, kwa mahəpədə slo, kwa māsē guzom, kwa mey nakē ma diye ha malamar yak a mənese aye na, kâ ge bay. ²² Tadā ka dzala ka sliye faya mēnde wu hay tebiye, kəgəbay tadā ka dzala ka sliye faya bay na, mā ndza mē dārev yak. Mata sərə ha na, nəkar ta Mbəlom dəkdek tsa. Ndo nakē a ge wu ada a ge tē mədzał gār eye sulo sulo bay na, dārev ŋgay məŋgwasa eye. ²³ Ndo nakē mədzał gār ŋgay sulo sulo, kē gwad wu nakay mēnde bay ka nda na, Mbəlom ma geye sariya hārwi kē pa na mədzał gār ŋgay peteh ka wu nakē ma giye aye bay. Wu nakē ndo a sār ha lele bay mədzał gār faya sulo sulo, kē ge ha ka bo na, kē ge mezeleme.

15

Ge wu nakē ma deyeteye a gār a siye i ndo hay aye

¹ Nəkway neheye gədaŋ eye ka tsæved i Mbəlom aye na, kutoŋ dzənakwa ndo neheye bəle eye hay aye. Kâ gakwa wu neheye a yay a gār a bo kway aye dəkdek bay. ² Kwa way mā ge wu nakē ma deyeteye a gār a siye i ndo hay aye hārwi madzəne tay ha hārwi ada tā gəl ka tsæved i Mbəlom. ³ Yesu Kāriste, neŋgeye tē gār ŋgay ka pəla madayay a gār a bo ŋgay eye bay. Duh na, andza nakē tē watsa faya mē Derewel i Mbəlom aye, tē gwad: «Ndo hay ta tsada kar Mbəlom, ane tuk na, mətsede tay a dəd na, ka neŋ.*» ⁴ Wu nakē tebiye tē watsa ahəl niye mē Derewel i Mbəlom aye, tē watsa na, hārwi ada mā dəkway ha dedek, hārwi ada kâ pakwa mədzał gār ka wu nakē Mbəlom a gwad ma vəlakweye aye. Ka pakweye mədzał gār ka neŋgeye hārwi bazlam neheye mē Derewel i Mbəlom aye faya ma vəlakweye gədaŋ ada faya ma dzəniye ka məzle ŋgatay. ⁵ Maa vəl gədaŋ ta məzle ŋgatay a ndo hay na, Mbəlom. Mā vəlaku mədzał gār kurom nətē ada gum andza i Yesu Kāriste nakē a tətikakum aye, ⁶ hārwi ada nəkurom tebiye kâ zambadumay a Mbəlom Bəba i Bøy Maduweŋ kway Yesu Kāriste tē dārev kurom peteh ada tē bazlam kurom nətē.

Təmum bo nətē nətē mē walaŋ kurom

⁷ Təmum bo nətē nətē mē walaŋ kurom andza i Yesu Kāriste nakē a tēma kurom aye. Gum andza niye, hārwi ada ndo hay tā zambaday a Mbəlom. ⁸ Faya na tsikakumeye dedek, Yesu Kāriste a tēra ndo i māsler i Yahuda hay na, hārwi mədətay ha Mbəlom a raw me bay. A yaw na, hārwi ada wu neheye Mbəlom a gwad ma vəlatelye a bəba tətē ŋgay hay aye na, mā ge bo. ⁹ A yaw sa na, hārwi ada ndo neheye Yahuda hay bay aye tā zambaday a Mbəlom hārwi ŋwalak ŋgay nakē a gatay aye. Andza nakē

* 15:3 Dəmes hay 69.10.

mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye, a gwad:

«Hərwi niye, na zambadakeye mə walaŋ i ndo neheye Yahuda hay bay aye,

na zambadakeye ta dəmes.†»

¹⁰ Bazlam i Mbəlom a gwad sa:

«Nəkurom neheye Yahuda hay bay aye,

ŋgwasum ta ndo i Mbəlom hay.‡»

¹¹ Ma təv mekelen eye a gwad sa:

«Nəkurom neheye tebiye Yahuda hay bay,

zambadumay a Bəy Maduweŋ Mbəlom.

Nəkurom ndo hay tebiye,

zambadumay.§»

¹² Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom a gwad dərmak:

«Ndəray ma deyeweye abəra ma hulfe i Zese.

Ma deyeweye ma təriye bəy i ndo neheye Yahuda hay bay aye.

Ndo neheye Yahuda hay bay aye ta piye mədzal gər tay ka neŋgeye.*»

¹³ Mbəlom a vəlawatay gədaŋ a ndo hay tə dzala ha ka neŋgeye. Mā rah kurom ha ta mənŋwese ada tə zay hərwi ka dzalum ha ka neŋgeye. Andza niye, kâ dzalakwa ha ka neŋgeye peteh ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye.

Pol a tsik ka məsler ŋgay

¹⁴ Malamar ga hay, neŋ tə gər ga na sər ta dedek faya ka gumeye wu nakə ŋgwalak eye, ka sərüm dedek lele ada ka slumeye faya məsikataŋ me a zləm a siye i ndo hay, ¹⁵ ane tuk na, bazlam mekelen eye na, na tsikakum naha ta məge me eye hərwi ada kâ mətsum ha gər bay. Na tsikakum naha andza niye na, hərwi ŋgwalak nakə Mbəlom a geŋ aye. ¹⁶ A zla ga, a pa ga ndo i məsler i Yesu Kəriste a walaŋ i ndo neheye Yahuda hay bay aye. A pa ga wal hərwi məde ha Labara ŋgwalak eye nakə a yaw abəra

ka təv i Mbəlom aye. Na datay ha a ndo neheye Yahuda hay bay hərwi ada tə dzala ha ka neŋgeye ada tə vəl ha bo tay peteh a Mbəlom andza vo'ar nakə tə kədaway a Mbəlom a yaway a gər aye. Məsəfəre Tsədaŋŋa eye a pa tay ha i Mbəlom.

¹⁷ Kə ge andza niye na, na sliye faya mənŋeleke ta məsler i Mbəlom nakə faya na giye ma mədzepe tə Yesu Kəriste. ¹⁸ Tadə bazlam andaya mətsike na, na tsikiye ka wu nakə Yesu Kəriste a ge tə neŋ aye dekdek tsa, hərwi ada nâ həlatay ahaya ndo neheye Yahuda hay bay aye kame i Mbəlom, ada tə rəhay ha gər. A ge andza niye na, tə bazlam neheye na tsik aye ada tə wu neheye na ge aye.

¹⁹ Kə ge masuwayaŋ hay wal wal ada Məsəfəre i Mbəlom kə dā ha gədaŋ ŋgay. Andza niye, na dā ha kwa a ŋgay Labara ŋgwalak eye i Yesu Kəriste a ndo hay. Na dazlay ma Zerozelem hus a gəma i Iliyiri.† ²⁰ A seŋ məde ha Labara ŋgwalak eye a təv neheye ndo hay ta sər Yesu Kəriste zuk bay aye. Na ge andza niye na, hərwi a seŋ mədəzle gay ka mədok i ndo mekelen eye bay. ²¹ A seŋ duh na, andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye, a gwad:

«Ndo neheye ta tsikataŋ dāda ka neŋgeye bay aye na, nəteye tə ŋgateye.

Ndo neheye ta tsəne zuk bay aye na, nəteye ta tsəniye Labara ŋgwalak eye.‡»

A say a Pol mede a Roma

²² Hərwi niye, a seweŋ haladzay mede naha a təv kurom, aya ane na ye naha bay. ²³ Kə ndza məve haladzay nakə a seŋ mede naha mazəbakumaw dəre aye. Na huta həlay eye bay hərwi məsler. Anəke na, ma gəma neheye na, məsler ga ka ndəv. ²⁴ Na diye naha, na ndziye ka təv kurom tsekweŋ hərwi ada kâ vəlumen gədaŋ. Ma dəba eye na, na

† 15:9 2 Samuyel 22.50; Dəmes hay 18.50. ‡ 15:10 Bazlam mapala eye masulo eye 32.43. § 15:11 Dəmes hay 117.1. * 15:12 Ezay 11.10. † 15:19 Iliyiri: Neŋgeye dala ta diye i tsakay i Gəres. ‡ 15:21 Ezay 52.15.

diye a gəma i Espayonj ada a seņ na, ka dzənumeye ga hərwi mede a dəma.

²⁵ Ane tuk na, anəke na, na diye a Zerozelem, na zlatay naha madzəne i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu təday, ²⁶ hərwi ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ka dala i Masedowan ta AkayŞ aye, kə yatay a gər matsekele suloy hərwi madzəne tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye mətawak eye ma Zerozelem aye. ²⁷ Bo tay eye tə dzala lele ada dedək lele nakə tə ge andza niye aye. Yahuda hay ta ηgəna tə siye i ndo hay wu neheye ηgwalak eye Mbəlom a gwad ma vəlateye aye. Andza niye, ndo neheye Yahuda hay bay aye ta dzəna Yahuda hay tə wu nakə andaya fataya bay aye. ²⁸ Ahəl nakə na ndəv ha məsler nakay ada na ye məvəlatay wu nakə məsləratay naha aye tebiye na, na diye a Espayonj. Na diye a dəma na, na diye naha a təv kurom təday. ²⁹ Na sər ahəl nakə na diye naha aye na, Yesu Kəriste ma rahiye kway ha tsisl tə ηgama hərwi mede naha ga nakə na zəbakumaweje dərə aye.

³⁰ Malamar ga hay hərwi Bəy Maduweņ kway Yesu Kəriste, ada hərwi wu nakə Məsəfəre Tsədəņna eye a ge ada ka wudakwa bo nəte nəte mə walaņ kway aye na, neņ faya na gakumeye amboh: Duwulumay me a Mbəlom hərwi ga, duwulumay me tə dərəv kurom peteh ³¹ hərwi ada ndo i Yahuda neheye tə sər Mbəlom bay aye tā seņ dərətsətseh bay. Duwulumay me a Mbəlom sa hərwi ada ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Zerozelem aye tā təma wu nakə na zlatay naha aye ta məņgwese. ³² Andza niye, tadə kə yay a gər a Mbəlom na, na diye ta məņgwese eye. Ka ndzakweye dziye hərwi ada nā zəzukw bo.

³³ Mbəlom, neņgeye nakə a vəl zay a ndo hay aye, mā ndza tə nəkurom. Mā ge bo andza niye.

16

Mətsike me i Pol a ndo hay

¹ Anəņ, neņ faya na tsikakumeye naha ka malamar kway ηgwas eye Fowebe faya ma diye naha. Neņgeye faya ma giye məsler i Mbəlom mə walaņ i məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Seņkəre aye. ² Kə ndisl naha a təv kurom na, təmum na lele hərwi neņgeye i Bəy Maduweņ dərma. Təmum na andza nakə ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu haβe ta giye aye. Dzənum na tə wu nakə hawa eye ma geye tebiye hərwi neņgeye ka dzəna ndo hay haladzay, ka dzəna ga dərma.

³ Tsikumətatay ha me a Pərisil tə zal ηgay Akelas. Nəteye tə neņ, nəmay faya nəmaa giye məsler i Yesu Kəriste aye. ⁴ Ahəl niye nəteye na, ta sər mədze ha məsəfəre tay hərwi ga. Na gatay sisə haladzay ada maa gatay sisə na, neņ mahəgeye bay. Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye neheye Yahuda hay bay aye ta gatay sisə. ⁵ Na tsikatay naha me a ndo neheye tə hayawa gər a gay tay hərwi maduwulay me a Mbəlom aye.

Na tsikay naha me a dzam ga Epenete. Maa lah mədzal ha ka Yesu Kəriste ka dala i Azi* na, neņgeye. ⁶ Na tsikay naha me a Mari, neņgeye a ge məsler haladzay hərwi kurom aye.

⁷ Na tsikatay naha me a Andronikos ta Zuniyas. Nəteye na, ndo ga hay. Neņ ta nəteye ta gəs may a daņgay. Ndo hay tə sər nəteye neheye sulo mə walaņ i ndo i maslaņ hay aye na, ta məzlaβ eye. Maa lah məpe mədzal gər ka Yesu Kəriste na, nəteye bəna neņ bay.

⁸ Na tsikay naha me a Ampəliyatos, dzam ga, nəmay salamay mə həlay i Bəy Maduweņ.

⁹ Na tsikay naha me a Urban. Nəkway tə neņgeye, faya ka gakweye məsler i Yesu Kəriste.

Na tsikay naha me a dzam ga Sitakis.

Ş 15:26 Akay: Məzele guram eye i diye i Salawa i Gəres. * 16:5 Dala i Azi, anəke na, ma Turki.

¹⁰ Na tsikay naha me a Apelles. Neŋgeye kə sa dəretsətseh hərwi Yesu Kəriste ada kə ndza bəŋbəŋ.

Na tsikatay naha me a ndo i gay i Aristobul.

¹¹ Na tsikay naha me a Herodiyon, ndo ga.

Na tsikatay naha me a ndo i gay i Narkise hay, nəteye i Bəy Maduweŋ.

¹² Tsikumenəatay ha me a Tirifene ta Tirifoz, nəteye malamar kway ŋgwas eye hay neheye faya ta giye məsler i Mbəlom aye.

Na tsikay naha me a Perisid malamar kway ŋgwas eye nakə na wuda na aye. Faya ma giye məsler haladzay hərwi Bəy Maduweŋ.

¹³ Tsikumenəay ha me a Rufus, ndo ŋgwalak eye ka tsəved i Bəy Maduweŋ.

Na tsikay ha me a may ŋgay dərma, neŋgeye andza may ga.

¹⁴ Tsikumenəatay ha me a Asinəkərit ta Fəlegon ada a Hermes, a Patrobas ada Hermas ada a ndo mədzal gər neheye ta nəteye aye.

¹⁵ Tsikumenəay ha me a Filologe ada a Zuli, ada a Nere ta malamar ŋgay dem eye.

Na tsikay naha me a Olimpas ada a siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye neheye ta nəteye aye.

¹⁶ Tsikum a bo me nəte nəte lele mə walaŋ kurom. Məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste ta tsikakum naha me tebiye.

Mandəve i bazlam i Pol

¹⁷ Malamar ga hay, neŋ faya na gakumeye amboh: Gumay metsehe a ndo neheye faya ta tsikiye wu ŋgwalak eye bay aye ka wu nakə ka tətikum aye. Andza niye, faya ta ŋgəniye tay ha ndo hay ada faya ta diye tay ha ka tsəved nakə ŋgwalak eye bay aye. Ka ndzum ta nəteye bay. ¹⁸ Slala i ndo neheye andza niye tə ge na, ndo i maslaŋ i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste bay, faya ta giye dūh na, wu nakə a yatay a gər aye. Faya ta səpatiye ndo hay tə bazlam tay neheye ləfedede aye. Andza niye, faya ta

vatay gər a ndo neheye tə sər mənese bay aye. ¹⁹ Nəkurom na, ndo mədzal gər hay ka Yesu Kəriste tə sər mə kəkay nakə ka rəhumay ha gər a Bəy Maduweŋ aye. Dərev ga ka ŋgwas haladzay hərwi kurom ada a seŋ na, tərūm metsehe eye hay hərwi ada kə gum wu ŋgwalak eye ada kə gum mənese bay.

²⁰ Mbəlom faya ma vəliye zay huya a ndo hay. Mazlambar ma ndərasliye na gədaŋ i Fakalaw, ma piye na a huđ i sik kurom.

Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste m̄a pa fakuma ŋgama.

²¹ Timote nakə faya ma giye məsler tə neŋ aye kə tsikakum naha me. Ndo gay hay Lukiyus, Zason, ada Sosipater ta tsikakum naha me dərma.

²² Maa watsa dərəwel nakay na, neŋ Tertiyus† ndo məwetse wu nakə a say a Pol aye. Na tsikakum naha me ta məzele i Bəy Maduweŋ.

²³ Neŋ Pol faya na gwadəkumeye, Gayus kə tsikakum naha me dərma. Neŋ mandza eye mə gay ŋgay ada ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye tə yawaw mađuwulay naha me a Mbəlom mə gay ŋgay. Erast ndo məgay gər a suloy i wuzlahgəma ada malamar kway Kartus ta tsikakum naha me.

[²⁴ Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste m̄a pa fakuma ŋgama ka nəkurom tebiye.]

²⁵ Zambadəkway a Mbəlom! Neŋgeye nəte ŋweŋ ta gədaŋ hərwi ma vəlakumeye gədaŋ bəŋbəŋ ka tsəved ŋgay andza Labara ŋgwalak eye nakə faya na datay ha a ndo hay ka gər i Yesu Kəriste aye. Labara ŋgwalak eye nakay kə da ha parakka bazlam nakay maŋgaha eye ahəl niye aye. ²⁶ Ane tuk na, anəke na, Mbəlom kə da ha parakka ada faya ta diye ha ka gər i wu nakə ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay tə watsa ka gər i Kəriste aye. Andza niye, bazlam nakay kə da a zləm a slala hay tebiye andza i Mbəlom neŋgeye ma ndziye ka tor eye a gwad tā tsəne hərwi ndo hay

† 16:22 Tertiyus na, ndo məwetse dərəwel i Pol.

tâ dzala ha ada tâ rəhay ha gər aye.
²⁷ Mbəlom na, neŋgeye Mbəlom nəte
ŋgweŋ. Neŋgeye tə gər ŋgay a tsah.
Zambadakway hərwi wu neheye a ge
tə həlay i Yesu Kəriste aye. Mâ ge bo
andza niye!

**Makurre i ðerewel i Pol
nakə a watsatay naha a
Koriñte hay
aye
Məfələkwe**

Pol a pa məhay gər i ndo mədzal gər hay ka Yesu ma Koriñte ahəl i mahəhele ŋgay masulo eye. Koriñte na, wuzlahgəma nakə ka dala i Gəres zlele eye aye, zlele eye hərwi təv mələtse i kwalalaŋ i yam hay sulo. Beke hay mə ðəma haladzay ada ndo i mətawak hay. Ndo haladzay mändze tay na, swa tsa.

Ahəl niye na, Koriñte hay tə pay bəzay a kule kwa waray waray.

Pol a tsəne labara tay (zəba 1.11 ta 7.11). Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma Koriñte, mədzal gər tay madzəda eye tə gər i bazlam hay wal wal.

Mə madədo 1 ka 4, Pol a tsik ka ndo məpe mədzal gər neheye ma Koriñte aye ada ka ndo neheye a ðatay ha Labara Ŋgwalak eye i Yesu Kəriste aye.

Ma madədo 5.1 ka 11.16, Pol a ðatay naha ka gər i bazlam hay

Ka 11.17 ka 14.40, Pol faya ma tsikiye ka mändze mə walaŋ i məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu.

Madədo 15 faya ma tsikiye na, Mbəlom a lətse ahaya Yesu abəra ma mədahaŋ, ada pat mekelen eye mədahaŋ hay ta lətseweye abəra ma mədahaŋ dərma.

Andza ðerewel siye neheye Pol a watsa aye, nakay anaŋ eye a ndəv ta labara hay ada ta mətəsike me a ndo hay (madədo 16).

Pol a tsikatay naha me a ndo neheye ma Koriñte aye

¹ Maa watsakum naha ðerewel nakay na, neŋ Pol nakə Mbəlom a zla ga hərwi ada nā təra ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste aye. A zla ga na, hərwi a yay a gər. Nəmay ta malamar kway

Sosten, nəmaa tsikakum naha me. ² Nəmaa watsakum naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste neheye ma gəma i Koriñte aye. Nəkurom na, Mbəlom kə pala kurom, kə pa kurom a həlay i Yesu Kəriste. A zalakum na, hərwi ada kâ tərūm ndo ŋgay hay, andza a zalatay a ndo neheye tebiye mandza eye kwa ka waray ka waray faya ka ðuwulumeye me a Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste aye. Neŋgeye na, Bəy Maduweŋ kway tebiye.

³ Mbəlom Bəba kway ta Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste tâ pa fakuma ŋgama ada tâ vələkum zay.

Wu neheye lele Yesu a vələtay aye

⁴ Neŋ faya na gay naha sişə a Mbəlom huya hərwi kurom, hərwi kə pa fakuma ŋgama hərwi nakə nəkurom madzapa eye tə Yesu Kəriste aye. ⁵ Ayaw dedek! Ahəl nakə ka dzapum ta neŋgeye na, Mbəlom kə vələkum wu neheye ŋgwalak eye hay tebiye. Andza niye, Mbəlom kə vələkum tsəved ka məsəre wu neheye dedek eye ada ka slum faya məda ha wu neheye a ndo hay. ⁶ Andza niye hərwi ahəl nakə nəmaa ðakum ha bazlam i Yesu Kəriste aye na, ka təmum tə ðərev kurom bəŋbəŋ lele. ⁷ Hərwi niye wu neheye Mbəlom faya ma vələteye a ndo ŋgay hay aye na, wuray kwa tsekweŋ a kətsakum bay, a nəkurom neheye faya ka həbum pat nakə Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste ma maweeye aye. ⁸ Mbəlom neŋgeye, ma dzəniye kurom ta gədaŋ bəŋbəŋ hus ka mandəve eye, hərwi ada pat nakə Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste ma maweeye na, wuray kwa tsekweŋ ma dədiye kurom ha a sariya bay. ⁹ Kâ dzədzarum bay, maa zalakum na, bo i Mbəlom eye ŋgway hərwi ada kâ tərūm nəkurom madzapa eye ta wawa ŋgay Yesu Kəriste Bəy Maduweŋ kway. Ada tadə Mbəlom kə tsik, kə gwad ma giye na, ma giye ta dedek andza nakə a tsik aye.

Ndo mape mædzal gær hay ka Yesu ma Korinthe ta ngæna

¹⁰ Malamar ga hay, neŋ faya na gakumeye naha amboh ta gædan i Bæy Maduweŋ kway Yesu Kæriste, bazlam kurom mâ tæra na, næte. Kâ ngænum ha bo mæ walaŋ kurom bay. Dærev kurom mâ tæra næte ada mædzal gær kurom mâ tæra næte dærmak. ¹¹ Malamar ga hay, na tsik andza niye na, hærwi ndo neheye mæ gay i Kælowe aye ta yaw ka tæv ga. Ti yaw tæ gwedeŋ na, mækæde wuway andaya mæ walaŋ kurom haladzay. ¹² A seŋ mægwadækum na, mey? A seŋ mægwadækum na, kwa way mæ walaŋ kurom faya ma tsikiye wu mekeleŋ eye hay wal wal. Siye hay tæ gwad: «Næmay na, ndo mæpay bæzay a Pol.» Siye hay tæ gwad: «Næmay ndo mæpay bæzay a Apolos.» Siye hay tæ gwad: «Næmay na, ndo mæpay bæzay a Piyer.» Ndo mekeleŋ eye tæ gwad: «Næmay na, ndo mæpay bæzay a Kæriste.» ¹³ Tæ tsik andza niye na, Kæriste maŋgæna eye wal wal daw? Ta dar ka mayako mazlælmæbaða eye hærwi kurom na, neŋ Pol bay na gwad bædaw? Ta dzæhu6 kurom ha a yam na, ta mæzele ga bay na gwad bædaw?

¹⁴ Na gay sisœ a Mbælom hærwi na dzæhu6 ndæray a yam kwa næte mæ walaŋ kurom bay. Ane tuk na, na dzæhu6 a yam na, Kærispus ta Gayus dekdæk tsa. ¹⁵ Andza niye ndæray mæ walaŋ kurom ma sliye faya mætsike ta dzæhu6 ha a yam ta mæzele ga na, andaya bay. ¹⁶ Ayaw dedek ŋgway! Na dzæhu6 Sitefanas a yam ta ndo i gay ŋgay hay dærmak. Tadæ ndo mekeleŋ eye andaya na dzæhu6 ha a yam na, na sær sa bay. ¹⁷ Kæriste kæ slæra ga ahaya madzæhu6e tay ha ndo hay a yam bay. A gwedeŋ: «Do datay ha Labara Ŋgwalak eye a ndo hay.» A gwedeŋ sa: «Kâ tsik tæ metsehe i ndo zezeŋ bay.» Tadæ na tsikawa tæ metsehe i ndo zezeŋ na, mæmæte ŋgay nakæ a mæt ka mayako mazlælmæbaða eye na, ma tæriye wu kæriye. Ma giye ŋgama bay.

Gædan tæ metsehe i Mbælom

¹⁸ Labara i mæmæte i Yesu nakæ ta dar na ka mayako mazlælmæbaða eye a tæra ka ndo neheye faya ta dziye na, wu kæriye. Ma giye ŋgama bay. Ane tuk na, nækway neheye Mbælom ma tæmiye kway ha aye na, ka særakwa bazlam niye na, gædan i Mbælom. ¹⁹ Andza nakæ tæ watsa mæ Derewel i Mbælom na, Mbælom a gwad:

«Na ta dziye ha metsehe i ndo neheye ta tsah aye.

Na ta kærahiye ndo neheye tæ gwad næteye ndaraw eye hay aye.*»

²⁰ Kæ ge andza niye na, ndo i mændzibæra neheye tæ gwad: «Ta tsah aye na, metsehe tay eye mæŋgay tuk? Ndo neheye tæ dzaŋgawa bazlam mapala eye i Yahuda hay aye na, wu tay neheye tæ sær aye na, ma dzæniye tay ha kame i Mbælom daw? Ndo neheye tæ sær mætsike me haladzay aye na, mæsære mætsike me tay ma dzæniye tay ha kame i Mbælom daw?» Mbælom kæ da ha, mæsære wu i ndo i mændzibæra hay na, wu nakæ kæriye. Ma giye ŋgama bay.

²¹ Ndo i mændzibæra hay ta ŋgatay a wu nakæ Mbælom a ge tæ metsehe ŋgay aye. Ane tuk na, ta sær na bay. Hærwi niye, neŋgeye na, faya ma giye mæsler tæ bazlam neheye faya næmaa diye ha aye. Næteye na, tæ gwad: «Bazlam neheye na, wu kæriye. Ma giye ŋgama bay.» Ane tuk na, a yay a gær a Mbælom mætæme tay ha ndo neheye tæ dzala ha ka bazlam niye hay. ²² Yahuda hay, næteye a satay mæŋgatay a masuwayaŋ hærwi ada nakæ ta særiye ha bazlam neh-eye na, dedek aye. Gærek hay na, a satay mæsære Mbælom tæ metsehe tay eye wu tay. ²³ Ane tuk na, næmay faya næmaa diye ha na, Yesu Kæriste. Næmaa dawha ha, næmaa gwadæwa: «Kæriste na, ta dar na ka mayako mazlælmæbaða eye.» Yahuda hay tæ tsæne na, ta tæma bay, a ndalatay, ada ndo neheye Yahuda hay bay aye tæ gwad: «Bazlam niye na, bazlam nakæ

* 1:19 Ezay 29.14.

kəriye. Ma giye ñgama bay.» ²⁴ Ane tuk na, ndo neheye Mbəlom a zalatay, a təra tay ha ndo ñgay hay, kwa Yahuda hay, kwa ndo neheye Yahuda hay bay aye na, ta zəba faya andza wu kəriye təbey. Tə sər ha Yesu Kəriste na, neñgeye gədan i Mbəlom ada neñgeye faya ma diye ha metsehe i Mbəlom. ²⁵ Tadə ndo hay ta dzala, ta gwad: «Wu nakə Mbəlom a ge aye, wu kəriye» na, ta sər ha wu nakə tə gwad: «Wu kəriye na, a ze metsehe tay duh.» Tadə tə dzala ta gwad: «Mbəlom na, gədan ñgay andaya bay» na, ta sər ha məsler ñgay nakə tə gwad gədan eye bay aye na, a ze gədan tay duh.

²⁶ Malamar ga hay, nəkurom neheye Mbəlom a zalakum aye na, nəkurom wu hay tey? Ka dərə i ndo i mändzibəra hay na, ndo i metsehe andaya mə walañ kurom haladzay bay. Ndo i gədan andaya haladzay mə walañ kurom bay ada ndo neheye tə da a zləm aye andaya mə walañ kurom haladzay bay sa. ²⁷ Mbəlom a pala duh na, ndo neheye ndo i mändzibəra hay tə gwad fataya ta tsah bay aye hərwi ada tā təra ndo ñgay hay. A pala tay ha na, hərwi məpatay horoy a dərə a ndo neheye tə gwad ta tsah aye. Ada Mbəlom a pala ndo neheye ndo i mändzibəra hay tə gwad fataya nəteye bəle eye hay na, hərwi məpatay horoy a dərə a ndo i gədan hay. ²⁸ Mbəlom a pala na, ndo kəriye hay tsa, ta zəba fataya andza wu kəriye madəva zləm tay andaya bay. A ge andza niye na, hərwi ada mədze tay ha ndo neheye lele tə da a zləm aye. ²⁹ Mbəlom a pala slala i ndo neheye andza niye na, hərwi ada ndəray mə dəslyay ha gər a bo kame ñgay bay. ³⁰ Maa dzapa kway ha tə Yesu Kəriste na, Mbəlom nəte ñgwenj. Hərwi niye Mbəlom a dəkway ha metsehe ñgay tə həlay i Yesu. Andza məgwede na, Mbəlom a təra kway ha ndo ñgwalak eye hay na, tə həlay i Yesu Kəriste. Ada a təməkway ahaya abəra mə mezeleme na, tə həlay i Yesu

Kəriste ada ka tərakwa ndo ñgay hay. ³¹ Andza nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: «Ndo nakə a say mäge zlapay aye na, mə ge zlapay tə wu nakə Bəy Maduwenj a ge aye.†»

2

Pol a da ha Yesu Kəriste

¹ Malamar ga hay, neñ eye ahəl niye na ye naha a gay kurom mədakum ha wu i Mbəlom nakə mañgaha eye na, na tsik bazlam neheye a da me aye bay ada na tsik wuray tə metsehe i ndo hay bay.

² Ahəl nakə na ye naha a gay kurom zuk bay aye na, na gwad: «Na ye naha na tsikiye na, ka Yesu Kəriste dəkdek. Na tsikiye wuray mekelenj eye bay. Na tsikiye wene wene eye na, ka məməte ñgay nakə tə dar na ka mayako mazləmbada eye.» ³ Ahəl nakə neñ ka təv kurom aye na, gədan ga andaya bay, zluwer a geñ ada na dzədzar haladzay. ⁴ Ahəl nakə na dəkum ha bazlam i Mbəlom aye na, na tsikakum tə metsehe i ndo neheye tə gwad ta tsah aye hərwi məvakum gər bay. Ane tuk na, Məsəfəre i Mbəlom a dəkum ha ta gədan i Mbəlom bazlam ga nakə na tsikakum aye na, dəkdek. ⁵ Hərwi niye, ka pum mədzał gər kurom ka Yesu Kəriste na, hərwi ka ñgatumay a gədan i Mbəlom bəna, a metsehe i ndo hay bay.

⁶ Ndo neheye ta sara ka tsəved i Mbəlom aye na, nəmaa tətikatay metsehe i Mbəlom. Ane tuk na, metsehe i ndo i mändzibəra hay bay ada metsehe i bəy tay neheye faya ta ləviye mändzibəra aye bay. Nəteye na ta dziye. ⁷ Sadzək bay, metsehe nakə na dəkum ha aye na, metsehe i Mbəlom. Ahəl niye na, mañgaha eye, ndo hay tə sər bay. Ahəl nakə kə ge mändzibəra zuk bay aye na, bə kə ləva ha bo hərwi mətəme kway ha hərwi ada kə yakwa a təv mändze ñgay nakə ta dəslyay ha gər aye. ⁸ Metsehe niye na, ndəray kwa nəte mə walañ i ndo neheye tə ləva mändzibəra aye

† 1:31 Zəba ma Zeremi 9.22-23.

ta sər metsehe niye bay. Tadə ta sər na, ta dariye Bəy Maduweñ kway ka mayako mazləmbada eye bay. Neñgeye na, məzlaḅ ñgay a ze kwa mey tebiye. ⁹ Wu niye Mbəlom a ge na, andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye, a gwad:

«Wu nakə Mbəlom a ləva ha bo hərwi ndo neheye ta wuda Mbəlom aye na*,

a ze wu neheye ndo hay ta ñgatay bay aye tebiye

ada nakə ta tsəne bay kwa wu nakə ta dzala faya bay aye.»

¹⁰ Mbəlom a dā ha metsehe niye na, a nəmay ta gədan i Məsəfəre ñgay. Məsəfəre na, a sər wu hay tebiye. Kwa wu nakə Mbəlom a dzala mə gər ñgay aye na, a sər. ¹¹ Maa sər mədzal gər i ndo mekeleñ eye na, way? Ndo məsəre na andaya bay. Maa sər na, məsəfəre ñgay eye ñgway. I Mbəlom na, andza niye dərma. Maa sər mədzal gər i Mbəlom na, Məsəfəre ñgay eye ñgway, ndo mekeleñ eye a sər bay. ¹² Məsəfəre nakə Mbəlom a vəlakway a nəkway aye na, a yaw abəra ma ndo i mändzibəra hay bay. Məsəfəre na, i Mbəlom eye ñgway. Mbəlom a vəlakway na, hərwi ada kâ sərakwa wu neheye a vəlakway ta ñgwalak ñgay aye tebiye. ¹³ Nəmay, nəmaa tsikawa wu neheye na, nəmaa tsikawa tə metsehe i ndo zezeñ bay. Bazlam may hay ti yaw na, ma Məsəfəre. Andza niye, nəmaa dawa ha na, wu neheye a tsik ka Məsəfəre aye a ndo neheye Məsəfəre niye andaya mə dərev tay aye.

¹⁴ Ndo nakə Məsəfəre i Mbəlom andaya mə dərev ñgay bay aye na, ma sliye faya matəme dedək neheye Məsəfəre faya ma datay ha a ndo hay aye bay. A tsəne bay, a dzala mə gər ñgay na, wu kəriye hay, neheye ma giye ñgama bay aye, bəna tadə ndoweye Məsəfəre andaya mə dərev ñgay bay na, ma sliye faya mətsəne bay.

¹⁵ Ndo nakə Məsəfəre i Mbəlom mə dərev ñgay aye na, a sər tay ha ka bo abəra wu hay tebiye. Tadə ñgwalak

eye hay kwa ñgwalak eye bay na, a sər. Ane tuk na, ndo hay na, ta sliye faya məsəray naha ka wu nakə ma dzaliye aye bay. ¹⁶ Niye na, andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye, a gwad:

«Wu nakə Mbəlom a dzala aye na, maa sər na, way?

Maa dāy ha wu ka həlay a Mbəlom na, way?†»

Ane tuk na, nəmay neheye Məsəfəre i Mbəlom mə dərev may aye na, nəmaa dzalawa gər na, andza i Yesu Kəriste nakə ma dzaliye dərma.

3

Ndo mədzal gər hay na, i Yesu

¹ Malamar ga hay ahəl nakə neñ tə nəkurom aye na, na tsikawakum wu andza nakə na tsikateye a ndo neheye Məsəfəre i Mbəlom mə dərev tay aye bay. Na tsikawakum na, andza a ndo i mändzibəra hay hərwi nəkurom ka tsəved i Yesu Kəriste na, andza wawa ndəriz hay. ² Na tətikakum wu neheye a wur bo bay aye bəna, na tətikakum wu neheye a wur bo aye bay. Nəkurom ka tərūm na, andza wawa ndəriz neheye ta vəlateye wah dəkdek, ta sliye faya mənde daf zuk bay aye. ³ Hərwi nəkurom na, huya andza ndo neheye faya ta dzaliye ka wu i mändzibəra aye. Nəkurom faya ka gumeye sələk ka ndo mekeleñ eye hay. Nəkurom faya ka gumeye məkədə wuway mə walañ kurom. Kə ge faya ka gumeye andza niye na, nəkurom ndo i mändzibəra hay mba huya bədaw? Ta dedək nəkurom na, andza nəteye. ⁴ Siye hay tə gwad tə peñ bəzay na, a neñ Pol, siye hay tə gwad tə pay bəzay na, a Apolos. Kə ge faya ka tsikumeye andza niye na, nəkurom ka tərūm andza ndo i mändzibəra hay!

⁵ Apolos na, way? Ada neñ na, way tey? Nəmay na, ndo i məsler i Mbəlom tsa. A slər naha may ka təv kurom hərwi mədakum ha bazlam ñgay hərwi ada kâ dzalum ha

* 2:9 Ezay 64.3. † 2:16 Ezay 40.13.

ka Kəriste. Kwa way ma giye na, mäsler nakə Mbəlom a dəy ha mäge aye. ⁶ Neñ na, na zəv. Apolos neñgeye a mbəday yam. Ane tuk na, ndo mägəle ha na, bo i Mbəlom eye ngway. ⁷ Andza niye, ndo nakə a zəv wu aye ta ndo nakə a mbəday yam aye na, nətəye salamay tə sla wuray bay. Mbəlom nətə ngweñ neñgeye a sla mäge wu, hərwi neñgeye a sla faya mägəle ha wu. ⁸ Ndo nakə a zəv wu aye ta ndo nakə a mbəday yam aye na, wuray ka ngəna tay ha ka bo abəra bay. Ane tuk na, Mbəlom ma vəliye kwa a way merəbe ngay andza nakə ma hutiyə aye. ⁹ Neñ ta Apolos na, nəmay madzapa eye nətə ma mäsler i Mbəlom.

Nəkurom na, ka tərüm andza guvah i Mbəlom. Nəkurom andza gay i Mbəlom dərmak. ¹⁰ Mbəlom kə vəleñ tsəved ta ngwalak ngay hərwi madazlay a mäsler ngay tə nəkurom. Neñ na təra andza ndo nakə a sər madəzle gay, a sər mäsler ngay lele aye. Ahəl nakə na dazlay a mäge mäsler i Mbəlom mə gay kurom aye na, na pa naha mədok aye andza nakə Mbəlom a vəleñ faya tsəved nā ge aye. Anəke ndo siye ha faya ta dəzliye faya. Kwa way mâ ge metsehe, mâ dəzl faya gay na, lele. ¹¹ Mədok i gay niye na, Yesu Kəriste. Mbəlom a pa na andza mədok. Ndəray ma sliye faya məpe naha mədok mekeleñ eye sa bay. ¹² Ka mədok niye na, ndo siye hay ta dəzliye faya gay ta gura, siye hay ta dəzliye ta bəre, ndo siye hay ta dəzliye tə kwar neheye tsakala eye haladzay aye. Ndo siye hay na, ta dəzliye faya ta mayako, siye hay ta guzer ada siye hay ta dəzliye ta gwavəkw. ¹³ Pat nakə Mbəlom ma gat-eye sariya ngay a ndo hay aye na, kwa way mäsler ngay ma bəziye parakka lele hərwi pat eye niye na, ako ma bəziye ha mäsler kwa i way. Kwa way ma ngateye a mäsler ngay, kwa lele kwa lele bay, ma ngateye. ¹⁴ Gay i ndo nakə a dəzl aye, ako ka təma na

bay na, ma hutiyə merəbe ngay. ¹⁵ Ane tuk na, ndo nakə ako ka təma na gay nakə a dəzl aye na, ma hutiyə merəbe ngay bay. Mbəlom ma təmiye ha. Ane tuk na, neñgeye ma təmiye andza ndo nakə a təmaw abəra ma ako i gay aye.

¹⁶ Nəkurom tebiye na, gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, ada Məsəfəre ngay mandza eye mə nəkurom na, ka sərüm təbədew? ¹⁷ Tadə ndoweye kə nas ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom na, Mbəlom ma kədiye na ndoweye dərmak hərwi gay i mədəslay ha gər a Mbəlom na, tsədanña. Gay eye niye Mbəlom mandza eye mə dəma aye na, nəkurom.

¹⁸ Ndəray mâ vay gər a bo ngay bay. Tadə ndoweye mə walañ kurom kə dzala neñgeye a tsah andza ndo i mändzibəra hay na, mâ gər ha. Mâ təra ka dəre i ndo hay düh na, andza a tsah bay tebiye. Kə ge andza niye na, ma hutiyə metsehe lele eye. ¹⁹ Na tsik andza niye na, hərwi wu neh-eye ndo i mändzibəra hay tə dzala, tə gwad nətəye ta tsah aye na, ka dəre i Mbəlom na, wu kəriye. Andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye na, tə gwad: «Mbəlom ma gəsiye tay ha ndo i metsehe hay ma balay i wewer tay nakə tə nga ka bo aye.*» ²⁰ Ma təv mekeleñ eye tə gwad sa: «Bəy Maduweñ a sər mədzal gər i ndo i metsehe hay. A sər ha nətəye na, wu kəriye.†» ²¹ Hərwi niye neñ faya na tsikakumeye, ndəray mâ zlapa tə wu nakə ndo mekeleñ eye a ge aye bay. Sərüm ha na, wu hay tebiye na, i kurom düh. ²² Neñ Pol, Apolos ada Piyer, nəmay na, i kurom hay tebiye. Kwa mändzibəra, sifa, məməte i kurom tebiye. Wu neheye anəke ta wu neheye kame aye na, i kurom tebiye dərmak. ²³ Nəkurom na, ndo i Yesu Kəriste hay ada Kəriste, neñgeye i Mbəlom.

4

Ndo i maslañ i Kəriste hay

* 3:19 Zob 5.13. † 3:20 Dəmes hay 94.11.

1 Sərum ha, nəmay na, ndo mäge məsler i Yesu Kəriste hay. Mbəlom a vəl wu ŋgay neheye maŋgaha eye ahəl niye na, a nəmay hərwi ada nəmaâ dətay ha a ndo hay. 2 Ndo nakə ndo i gay ŋgay a gəray ha wu ŋgay hay, wu kurre a say ka neŋgeye mâ təra na, ndo i dedək. 3 Neŋ na, tadə faya ka ŋgəlumeneye bəzay ka wu na, kwa tsekweŋ wuray a geŋ mə bo haladzay bay. Kwa tadə siye i ndo hay faya ta ŋgələneye bəzay neŋ ndo i dedək tsukuđu neŋ ndo i dedək bədaw na, niye na, wuray a geŋ mə bo bay dərma. Kwa neŋ eye na geye sariya a gər bay. 4 Neŋ na, na sər wuray nakə mə neŋ na may ha mənese a gər ga aye bay. Ane tuk na, andza məgwede mənese andaya fagaya təbey aye bay. Mata ge sariya i gər ga na, Mbəlom bəna ndo hay bay. 5 Hərwi niye həlay eye kə ndislew zuk bay na, kâ gum sariya ka siye i ndo bay. Pat nakə Bəy Maduweŋ Yesu ma maweye na, ma bəziye ha wu neheye anəke ma ləvon aye parakka mə dzaydzay. Wu nakə ndo hay tə dzala mə gər tay aye na, ma bəziye dərma. Pat eye niye na, Mbəlom ma zambadəye kwa a way hərwi məsler nakə a ge aye. Tadə a ge haladzay na, Mbəlom ma zambadəye haladzay. Tadə a ge tsekweŋ na, Mbəlom ma zambadəye tsekweŋ.

6 Malamar ga hay, na dākum ha wu neheye ka neŋ ta Apolos aye na, hərwi madzəne kurom hərwi ada kâ tətikum wu nakə mə dəma aye. A seŋ na, pumay bəzay a bazlam i Mbəlom lele. Andza niye, kâ gum zlapay ta ndo siye hay bay ada kâ kətsum tay ha ndo siye hay bay. 7 Nəkar nakə ka dzala mə gər yak, ka ze siye i ndo hay aye na, nəkar way? Maa vəlaka wu hay tebiye na, Mbəlom bədaw? Tadə maa vəlaka Mbəlom na, ka giye ha zlapay andza ka huta wu niye hay ta gədaŋ yak na, hərwi mey?

8 A'əhəŋ! Nəkurom na, ka hutum wu hay tebiye ba! Ka tərüm ndo neheye zlele eye tsiy ka tsəved i Mbəlom aye na gwad! Ka gwadum nəkurom

na, bəy hay. Nəmay na, bəy eye hay təbey. Tadə nəkurom bəy eye hay ka dərə i Mbəlom ta dedək na, habe lele hərwi ada nəmay ndo i maslaŋ i Kəriste hay nəmaa sliye faya matəre bəy hay dərma. 9 Nəmay na, ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste hay, ane tuk na, a ge fagaya ka dərə ga na, andza nəmay ma dəba i siye i ndo hay duk ma təv nakə lele bay aye. Nəmay na, ndo neheye tə gəs tay ha tə gatay sariya, ta diye tay hay mata kədə tay ha kame i ndo hay aye. Na tsik andza niye na, hərwi nəmay ka dərə i ndo i məndzibəra hay ada kwa ka dərə i gawla i Mbəlom hay tebiye na, andza ndo mäge dərətsətseh hay hərwi ada ndo i məndzibəra ada kwa gawla i Mbəlom hay tâ zəba famaya andza wu mäge həbad. 10 Andza niye nəmay na, andza ndo i matərakahaŋ hay. Nəkurom ka dzalum na, ka tsahum hərwi nəkurom madzapa eye tə Kəriste. Ndo hay tə dzala na, nəmay bəle eye hay, ane tuk na, nəkurom ka gwadum nəkurom gədaŋ eye hay. Nəmay na, ndo hay tə kəts may, nəkurom na, faya ta rəhakumeye ha gər. 11 Hus anəke bəgom, may a wur famaya, yam a gamay dərma. Pekteked may manasa eye hay. Faya ta gameye dərətsətseh haladzay, gay may andaya məhəne mə dəma bay, nəmaa təra ndo madzəda eye hay. 12 Nəmaa ge məsler ta gədaŋ may hərwi məhute wu mənday.* Ndo hay faya ta tsadəmeeye na, nəmaa duwulay me a Mbəlom hərwi ada mâ pa fataya ŋgama. Ahəl nakə ndo hay faya ta gameye dərətsətseh aye na, nəmaa ndza tete, nəmaa matay ha a dəma bay. 13 Ndo hay faya ta tsikiye famaya wu lele bay eye na, nəmaa tsikatay bazlam ləfedede eye duh. Ndo hay tə dzala nəmay ka dərə i ndo i məndzibəra hay na, andza kwasukwalay kəriye. Hus bəgom tə dzala na, nəmay nəmaa təra andza wu neheye ndəlu6 eye ndo hay ta fadiye, ta kutsiye ha a pesl aye.

* 4:12 Məsler hay 18.3.

Pol a tsikatay me a wawa ñgay hay

¹⁴ Wu nakə na watsa kanaan aye na, na watsakum hərwi məpakum horoy a däre ka wu nakə ka gum-eye bay. Na watsa andza nakay na, hərwi nəkurom wawa ga neheye na wuda kurom haladzay aye. A señ mədakum ha metsehe. ¹⁵ Kwa tadə ndo hay wal wal haladzay ta dākum ha məpay bəzay a Yesu Kəriste bəbay na, bəba kurom hay haladzay bay. Bəba kurom na, nəte. Neñ na təra bəba kurom na, hərwi maa dākum ha Labara Ngwalak eye na, neñ ada nəkurom ka pum mədzal gər ka Yesu Kəriste. ¹⁶ Bəba kurom na, neñ sa, faya na gakumeye amboh, tərüm andza neñ. ¹⁷ A señ na, gum andza niye. Hərwi niye na sləriye naha Timote ka təv kurom hərwi ada m̄a ye naha m̄a makum ahaya a gər mede ga ka tsəved i Yesu Kəriste. Wu nakə ma diye naha ma tətikakumeye na, wu nakə na tətikawatay a ndo hay kwa ka waray aye. Tsənum! Timote na, neñgeye wawa ga, na wuda na haladzay. Ada neñgeye na, ma giye məsler i Bəy Maduweñ Yesu ta tsəved eye lele.

¹⁸ Na sər ha, siye i ndo hay ta zəba faya na ye naha ka təv kurom zuk bay na, tə dzala na, na diye naha sa bay, hərwi niye faya ta dəslay gər a bo tay. ¹⁹ Ane tuk na, tadə Bəy Maduweñ kway kə vəleñ tsəved na, na diye naha bəse. Na ndisl naha na, na səriye ha ndo neheye faya ta giye zlapay aye na, na zəbiye fataya təday. Na səriye ha ta tsikawa na, bazlam kəriye tsa tsukudu ta huta gədan i Mbəlom dāw? ²⁰ Na tsik andza niye na, hərwi mələve i Bəy i Mbəlom nakə ma ləviye. A sər bo na, ma gədan bəna mə bazlam hay kəriye dekdek tsa bay. ²¹ A sakum na, wuye mey? Ahəl nakə aza na diye naha aye na, a sakum n̄a zla naha mandalaḅa ka həlay hərwi makəte kurom ha dāw? Kəgəbay ka mbədumeye ha dərev kurom ada neñ na diye naha tə bazlam ləfedede

eye hərwi mədakum ha na, na wuda kurom dāw?

5*Wu nakə a ge horoy mə walañ i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye*

¹ Na tsənawa wu hay ka nəkurom. Ndo hay tə gwad na, faya ka gumeye wu nakə lele bay aye. Kwa ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye na, faya ta giye slala i wu niye bay. Tə gwedeñ na, ndo ta həna ta ñguas i bəba ñgay.*

² Ada ka dəslumay ha gər a bo dūh na, kəkay? Tuwum dūh hərwi mənese kurom. Ndo nakə faya ma giye andza niye ka gərüm ha na, kəkay? ³ Neñ na, na ge na sariya eye tsiy andza nəkway ka bo dziye. Neñ mə walañ kurom bay, ane tuk na, dərev ga mandza eye tə nəkurom. ⁴ Na ge sariya nakay ta gədan i Bəy Maduweñ kway Yesu. Wu nakə na tsikakumeye naha aye na, hayum gər ada dərev ga ma ndziye tə nəkurom. Gədan i Bəy Maduweñ kway Yesu ma ndziye tə nəkurom dərma. ⁵ Ahəl nakə ka hayum gər aye vəlumay ha ndo niye a həlay i Fakalaw hərwi ada Fakalaw m̄a nas ha slo i bo ñgay. M̄a nas ha slo i bo ñgay na, hərwi ada Mbəlom m̄a təma ha pat nakə Bəy Maduweñ kway Yesu ma maweye.

⁶ Ka dəslumay ha gər a bo na, hərwi mey? Mədəslay ha gər a bo na, lele bay. «Gəde tsekweñ a kwasa ha wu tebiye» na, ka sərüm təbədew? Andza niye mezeleme tsekweñ na, ma nasiye wu na, ka sərüm təbədew? ⁷ Zlum na mezeleme niye andza gəde abəra mə walañ kurom hərwi ada k̄a tərüm tsədanña andza wu nakə gəde faya bay aye. Na sər ha ta dedek, Mbəlom ka təra kurom ha tsədanña hərwi kə kəd təban hərwi ada k̄a hatsakwa magurlom i Pak ta neñgeye. Təban eye niye na, Yesu Kəriste nakə a mət hərwi kway aye.† ⁸ Hatsakwa magurlom lele. Ane tuk na, hatsakwa magurlom tə makwala wedeye, gəde m̄a ge mə dəma bay. Tərakwa ndo

* 5:1 Levitik 18.8; Bazlam mapala eye masulo eye 23.1. † 5:7 Madayaw abəra ma Ezipt 13.7; 12.21.

neheye tsədañña eye. Pakway bəzay a tsəved i Mbəlom tə dərev kway peteh‡. Gərakwa ha mäge wu neheye lele bay tebiye. Wu niye hay na, andza gəde niye.

⁹ Mə derewel ga nakə na watsakum naha ahəl niye na, na gwadəkum: «Kā ndzum dziye ta ndo neheye faya ta giye madama aye bay.» ¹⁰ Na tsik andza niye na, ka ndo i məndzibəra hay bay. Hərwi ndo mäge madama hay, ndo i bor hay, məkal hay ada ndo mäge kule hay, nəteye ndo i məndzibəra hay. Məñgədatay hərwi mədzepe ta nəteye bay na, haḅe ka deyumeye abəra ma məndzibəra. ¹¹ A'ay! Wu nakə na watsa aye na, na watsa dūh na, ka ndo məpay bəzay a Yesu Kəriste. Tadə ndoweye kə gwad nəñgeye ndo məpay bəzay a Yesu Kəriste ada faya ma giye madama, faya ma giye bor ka wu i ndo, faya ma giye kule, faya ma tsikiye wu lele bay eye ka ndo hay, faya ma kwayiye ta guzom, faya ma kəliye wu hay na, kā ndzum ka təv manəte aye ta nəñgeye bay. A həlay nakə nəkurom mandza eye ka məndzibəra mba aye na, tsəved andaya ka ñgənumeye ta nəteye aye bay.

¹² Mata ge sariya i ndo neheye tə pay bəzay a Yesu Kəriste bay aye na, neñ tədew? Nəkurom dərmaḅ na, ka gumateye sariya na, a ndo neheye ka hayawum gər dziye. ¹³ Mata ge sariya a ndo neheye tə pay bəzay a Yesu Kəriste bay aye na, Mbəlom. Gum andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na, a gwad: «Həharum na ndo nakə faya ma giye wu nakə lele bay aye abəra mə walañ kurom.Š»

6

Ndo məpay bəzay a Yesu Kəriste hay ta wuda ka bo bay

¹ Tadə faya ka tərumeeye mə walañ kurom na, ka yawum ka təv i ndo mäge sariya neheye tə sər Mbəlom bay aye na, ka gum andza niye hərwi

mey? Mata ñgənakum ha sariya dūh na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. ² Mata gatay sariya a ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, ka sərurum təbədew? Kə ge dūh mata gatay sariya a ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye nəkurom tuk na, ada ka sərurum mäge sariya i wu neheye tsekweñ tsekweñ aye bay na, kəkay? ³ Mata gatay sariya kwa a gawla i Mbəlom hay nəkway na, ka sərurum təbədew? Kə ge andza niye na, ka ñgənakweye ha sariya a bo ka məndzibəra bəna kemey? ⁴ Tadə ka tərurum mə walañ kurom na, ka diyumeye ha ka təv i ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye na, kəkay? Nəteye na, wuray kə dzapa kurom ha kwa tsekweñ bay. Ane tuk na, a sakum tā ñgənakum ha sariya na, ma kəkay? ⁵ Horoy a gakum təbədew? Ndo nakə a tsah ma tsikakumeye me a zləm aye na, andaya mə walañ kurom ndo məpay bəzay a Yesu Kəriste hay təbədew? ⁶ Ndo məpay bəzay a Yesu ma wudiye ka malamar nakə faya ma pay bəzay a Yesu andza nəñgeye na, lele bay. Ada kwa ka təv i ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye ka wudawum.

⁷ Ka wudumeye ka bo mə walañ kurom na, lele bay. Ka wudum ka bo mə walañ kurom na, ka dədəm abəra ka tsəved i Mbəlom. Ka sakumay naha a ndo neheye faya ta gakumeye mənese aye. Tadə ta kəlakum na wu kurom na, gəsüm dərev, kā wudum fataya bay. ⁸ Ane tuk na, ka gəsüm dərev bay, faya ka gumateye wu lele bay eye a siye ndo hay dūh. Faya ka kələmeye wu i ndo hay, kwa nəteye malamar kurom hay ka tsəved i Mbəlom bəbay na, faya ka kələmeye tay ha. ⁹ Ndo neheye faya ta giye lele bay eye ta diye a Bəy i Mbəlom bay na, ka sərurum təbədew? Kā vumay gər a bo kurom bay. Sərurum ha na, ndo neheye faya ta giye madama, ta giye kule, faya ta həniye ta ñgwasi ndo hay

‡ 5:8 Madayaw abəra ma Ezipt 12.15-20; Bazlam mapala eye masulo eye 16.3. § 5:13 Bazlam mapala eye masulo eye 17.7.

ada ndo neheye tã zla haslãka ta tãra ha andza ñgwas eye, ¹⁰ ndo makãle wu i ndo hay, ndo mãge dãre ka wu i ndo, ndo makway eye hay, ndo mãtsadatay a ndo hay, ndo mabuwe siye i ndo hay ta gãdan, slala i ndo neheye tebiye na, ta diye a Bãy i Mbãlom bay. ¹¹ Ahãl niye na, siye i ndo hay mã walañ kurom tã gawa wu neheye lele bay aye. Ane tuk na, Mãsãfãre i Mbãlom nakã faya ka dãslakweye ha gãr aye kã pãsakum ha mezeleme kurom ada kã bara kurom. Kã pala kurom hãrwi ada kã tãrum ndo i Mbãlom hay. Ka tãra kurom hay tsãdanña kame i Mbãlom. A ge andza niye na, hãrwi ka pum mãdzal gãr ka Bãy Maduweñ Yesu Kãriste.

Bo na, hãrwi mazambadãy a Mbãlom

¹² Ndo siye hay mã walañ kurom tã dzala mã gãr tay na: «Tsãved andaya ka mãge wu hay tebiye.» Ane tuk na, wu tebiye lele hãrwi kurom bay. «Tsãved andaya ka mãge wu hay tebiye.» Ane tuk na, a señ matãre beke i wu bay. ¹³ Ka gwadum sa: «Mbãlom a ge wu mãnday na, hãrwi hud, a ge hud hãrwi wu mãnday dãrmak.» Ayaw dedek, ane tuk na, Mbãlom ma dziye tay ha sulo tay eye tebiye. Mbãlom a lambad bo na, hãrwi mãge ha madama bay. A lambad na, hãrwi ada kã dãslakway ha gãr a Bãy Maduweñ kway dũh, hãrwi nengeye faya ma tsãpiye bo kway. ¹⁴ Mbãlom kã lãtse ahaya Bãy Maduweñ kway Yesu abãra ma mãdahan. Mã lãtsakway ahaya abãra ma mãdahan ta gãdan ñgay dãrmak. Ka lãtsakweye abãra ma mãdahan tã slo i bo kway tebiye. ¹⁵ Nãkurom siye i bo i Yesu Kãriste na, ka sãrum tãbãdew? Na sliye faya mabuwe siye i bo i Yesu mãvãlay ha a ñgwas mãge madama dãw? A'ay, ma giye bo andza niye bay! ¹⁶ Ka sãrum bãdãw? Ndoweye kã vãlay ha bo ñgay a ñgwas mãge madama na, nãteye sulo ta tãra bo nãte. Andza nakã tã watsa mã

Derewel i Mbãlom, Mbãlom a gwad: «Ndo hay sulo na, ta tãriye bo nãte.*»

¹⁷ Ane tuk na, ndo nakã kã vãlay ha bo ñgay a Bãy Maduweñ Yesu aye na, nengeye ta Bãy Maduweñ, dãrev tay nãte.

¹⁸ Hãrwi niye, kã gum madama bay. Siye i wu neheye ndo hay faya ta giye na, bo tay madzapa eye tã wu niye hay bay. Ane tuk na, ndo nakã faya ma giye madama aye na, a gay wu nakã lele bay aye a bo ñgay. ¹⁹ Bo kurom na, gay i mãdãslay ha gãr a Mãsãfãre Tsãdanña eye na, ka sãrum bãdãw? Mbãlom a vãlakum Mãsãfãre Tsãdanña eye ada ma ndziye mã dãrev kurom. Maa lãvay gãr a bo kurom hay na, bo kurom eye bay. Maa lãvay gãr na, Mbãlom. ²⁰ Mbãlom a mbãda kurom ahaya tã wu nakã tsakala eye haladzay aye. Hãrwi niye dãslumay ha gãr a Mbãlom tã bo kurom.

7

Bazlam i mãzle bo

¹ Anãke na, na mbãdãkumeye naha ka bazlam kurom nakã ka watsumenew a dãrewel aye. Ayaw! Tadã haslãka kã zla ñgwas bay na, kã ge lele. ² Ane tuk na, lele eye na, haslãka mã zla ñgwas ada ñgwas mã ye a zal hãrwi ada tã ge madama bay. ³ Haslãka mã kãrah mãhãne ta ñgwas ñgay bay, ñgwas dãrmak mã kãrah mãhãne tã zal ñgay bay. ⁴ Bo i ñgwas na, i ñgay eye ñgway bay. Bo ñgay na, i zal ñgay dãrmak. Bo i haslãka bãbay na, i ñgay eye ñgway bay. Bo ñgay na, i ñgwas ñgay dãrmak. ⁵ Andza niye, haslãka ta ñgwas ñgay na, tã kãrah ha a bo mãhãne bay. Tadã agãna nãteye salamay ta gwad ayaw na, ta sliye faya mãhãne bay mãndze tsekweñ tsa hãrwi mãdũwulay me a Mbãlom. Kã ndzum wal wal mãndze haladzay bay, Fakalaw ma ta vakumeye gãr hãrwi nakã ka gumay metsehe a bo kurom bay aye.

⁶ Wu nakã na tsikakum ka mãzle bo aye na, na tsikakum na, gum tã kutoñ bay. Tadã ka gum andza nakay

* 6:16 Madazlay i wu hay 2.24.

na, ka gum mænese bay. ⁷ Tadê neŋ na, na gwadiye ŋgama ndo hay tebiye tâ ndza andza neŋ ze ŋgwas. Ane tuk na, ta dedek ma giye lele bay hærwi Mbêlom a vâl ŋgwalak kwa a way andza nakê a say mæge aye. Ndo siye hay a vêlatay gêdanj mæpay bəzay ta ŋgwas. Ndo mekelêŋ eye hay tæ sær mændze ze ŋgwas ta gêdanj i Mbêlom.

⁸ Anêke, neŋ faya na tsikakum-eye a nêkurom madakway i ŋgwas ta nêkurom neheye ka zlum ŋgwas zuk bay aye. Neŋ faya na gwadakumeye: Lele na, ndzum andza neŋ. Kâ zlum ŋgwas bay, nêkurom ŋgwas hay bəbay kâ yum a zal bay. ⁹ Ane tuk na, kæ ge ka mbumeye faya mændze tæta bay na, haslêka mâ zla ŋgwas, ŋgwas mâ ye a zal. Ŋgama haslêka mâ zla ŋgwas, ŋgwas dêrmak mâ zla zal tæ bəmalê nakê bor i bo ma gæsiye kurom aye.

¹⁰ Anêke faya na tsikateye a ndo neheye nêteye ta ŋgwas tay hay aye, kægəbay nêteye tæ zal tay hay aye. Maa tsik bazlam nakay na, neŋ mahəgeye bay. Maa tsik na, Bəy Maduweŋ Yesu Kêriste. A gwad: Ŋgwas mâ gær ha zal ŋgay bay. ¹¹ Kæ ge ŋgwas eye kæ gær ha zal ŋgay na, mâ zla zal mekelêŋ eye bay. Tadê kæ ge a say zal sa na, mâ ma ta dæba ka tæv i zal kurre eye tâ ma ka bo. Haslêka dêrmak mâ hêhar na ŋgwas ŋgay bay.

¹² Anêke na tsikateye naha a ndo mekelêŋ eye hay nakê agəna ŋgwas kæ dzala ha ka Yesu bay nêteye mandza eye aye. Maa tsik na, neŋ bəna Bəy Maduweŋ Yesu bay. Faya na tsikiye: Tadê ndoweye ŋgwas ŋgay kæ dzala ha ka Yesu zuk bay na, tadê ka tæma mændze tæ neŋgeye na, mâ hêhar na bay. ¹³ Hærwi ŋgwas nakê kæ dzala ha ka Yesu aye na, andza niye dêrmak. Tadê zal ŋgay kæ dzala ha ka Yesu bay ada tadê a say mændze ta ŋgwas ŋgay na, ŋgwas mâ kêrah mændze mæ gay ŋgay bay. ¹⁴ Na tsik andza niye na, hærwi zal ŋgay nakê kæ dzala ha ka Yesu zuk bay aye na, neŋgeye i Mbêlom hærwi ŋgwas nakê a dzala ha ka Yesu aye. Hærwi ŋgwas nakê kæ

dzala ha ka Yesu zuk bay aye na, andza niye dêrmak. Kæ ge zal mapa gær eye ka Yesu na, ŋgwas ŋgay na, i Mbêlom dêrmak. Tadê kæ ge andza niye bay na, wawa tay ta tæriye andza ndo neheye tæ sær Mbêlom bay aye. Ane tuk na, wawa tay hay nêteye ta tæra andza niye bay, Mbêlom kæ pa tay hay a walaŋ i ndo ŋgay hay.

¹⁵ Kæ ge ndoweye kæ dzala ha ka Yesu bay, tadê a say mægær ha ndo neŋged na, mâ ye. Tadê kæ gær ha, ki ye ŋgway na, haslêka kægəbay ŋgwas, mâ dzala wuray bay. Hærwi ŋgay na, mænese andaya bay. A yay a gær a Mbêlom hærwi ada kâ ndzum zay. ¹⁶ A nêkar ŋgwas mapa gær eye ka Yesu, tadê Mbêlom ma tæmiye ha zal yak hærwi yak na, ka sær daw? A nêkar zal mapa gær eye ka Yesu, tadê Mbêlom ma tæmiye ha ŋgwas yak hærwi yak na, ka sær daw? Ka sær bay tebiye.

Ndzum andza nakê Mbêlom a zalakum aye

¹⁷ Ane tuk na, kwa way mâ pay bəzay a tsæved nakê Bəy Maduweŋ a vêlay aye ada mâ ndza andza nakê ahêl niye a zalayaw hærwi ada mâ pay bəzay aye. Wu nakay na tsikakum aye na, wu nakê neŋ faya na tætikateye a ndo hay ma mæhay gær i ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu aye.

¹⁸ Tadê Mbêlom a zalaka nêkar madəsa bo eye na, ndza madəsa bo eye. Kæ ge tadê Mbêlom a zalaka nêkar madəsa bo eye bay na, kâ gwad «Na dæsiye bo» bay. ¹⁹ Agəna nêkar madəsa bo eye, kægəbay agəna nêkar madəsa bo eye bay na, kame i Mbêlom na, nête. Wu nakê ma giye ŋgama mæ dæma aye na, andaya bay. Wu nakê ma dzəniye kame i Mbêlom aye na, marəhay ha gær a bazlam i Mbêlom mapala eye. ²⁰ Kwa nêkar kəkay, kəkay na, Mbêlom a zalaka ka mændze andza niye.

²¹ Agəna Mbêlom a zalaka ahêl niye nêkar beke eye na, mâ dzəma kar bay. Ane tuk na, tadê ka hutiyeye tsæved matære ndo barbarra eye ka

læviye gær yak aye na, lele dærmak sa tsa. ²² Na gwad tadæ nækær beke eye kâ dzæma wuray bay na, hærwi tadæ ahæl niye Bøy Maduweñ Yesu Kæriste a zalaka nækær beke eye na, sær ha Bøy Maduweñ Yesu Kæriste kâ tæma kar ahaya abæra ma beke i mezeleme. Sa na, ndo nakæ beke eye bay Bøy Maduweñ Yesu Kæriste a zalay ka mæpay bæzay aye na, ka tæra beke i Kæriste. ²³ Nækuróm tebiye, kwa beke kwa beke eye hay bay, Mbælóm a mbædæ kurom ahaya na, tæ wu nakæ tsakala eye haladzay aye. Nækuróm na, ndo ñgay hay. Hærwi niye kâ pumay bæzay a mædzal gær i ndo hay andza nakæ beke hay faya ta pay bæzay a ndo i gay tay hay aye bay. ²⁴ Malamar ga hay, neñ faya na tsikakumeye. Kwa way mâ ndza andza nakæ ahæl niye Mbælóm a zalay aye. Mâ ndza kame i Mbælóm na, andza niye.

Ndo neheye ta zla bo zuk bay aye

²⁵ Anæke na, neñ faya na tsikiye ka haslæka neheye ta zla ñgwas zuk bay ada tæ dem neheye ta ye a zal zuk bay aye. Wu nakæ na tsikiye aye na, Bøy Maduweñ Yesu a tsiken bay. Na tsikiye na, wu nakæ na dzala mæ gær ga aye tsa. Ane tuk na, ka slumeye mæpe faya mædzal gær hærwi neñ na, ndo dedek eye kame i Mbælóm ta gædan i Bøy Maduweñ Yesu.

²⁶ Na zæba ka dæretsætseh nakæ faya ka sakweye a hæløy nakay anæke aye, na dzala na, lele mændze andza nakæ tæ ndzawa aye. ²⁷ Kæ ge ka zla ñgwas tsiy na, kâ hæhar na bay. Tadæ ka zla ñgwas zuk bay na, ndza andza niye, kâ pæla tsæved ka mæzle ñgwas bay. ²⁸ Ane tuk na, kwa tadæ haslæka kâ zla ñgwas bæbay na, kâ ge mænese bay. Tadæ dem kâ zla zal na, kâ ge mænese bay dærmak. Ane tuk na, særum ha na, ndo neheye ta ñgwas tay hay aye kægæbay tæ zal tay hay aye na, faya ta siye dæretsætseh haladzay ka mændzibæra. Hærwi niye na gwad lele mændze ze mæzle ñgwas kægæbay

ze mæzle zal hærwi ada kâ hutakwa dæretsætseh bay.

²⁹ Malamar ga hay, gær i bazlam nakæ a señ mætsikakum aye na, anañ: Hæløy nakæ Mbælóm a vælakway aye na, mazlambar ma slaweye. Hærwi ma dazlay anæke hus mede kame na, ndo neheye ta zla ñgwas aye ta ndza ka tsæved i Mbælóm andza i ndo neheye ta zla ñgwas bay aye. ³⁰ Ndo neheye faya ta tuwiye na, tâ gay mæsler a Mbælóm andza næteye faya ta tuwiye bay aye. Ndo neheye faya ta ñgwasiye na, tâ gay mæsler a Mbælóm andza nakæ næteye faya ta ñgwasiye bay aye. Ada ndo neheye faya ta sækæmiye wu hay aye na, tâ zæba faya ka wu nakæ ta sækæm aye andza wu kæriye. ³¹ Ndo neheye faya ta giye mæsler tæ wu i mændzibæra aye na, tâ ndza andza nakæ næteye faya ta giye ha mæsler tæ wu niye hay bay aye, hærwi mændzibæra nakay anañ mandza eye anæke na, ma ndæviye.

³² A señ na, kâ dzalum wuray bay. Ndo nakæ ñgwas andaya faya bay aye na, ma piye mædzal gær ñgay tebiye ka mæsler i Bøy Maduweñ Yesu. Ma giye andza niye na, hærwi neñgeye mâ yay a gær a Bøy Maduweñ Yesu. ³³ Ndo nakæ ta ñgwas aye neñgeye, ma dzaliye na, ka wu i mændzibæra. A say mæge na, wu nakæ a yay a gær a ñgwas ñgay aye. ³⁴ Andza niye mædzal gær ñgay na, sulo. Ñgwas na, andza niye dærmak. Ñgwas nakæ zal ñgay andaya bay aye tæ dem nakæ ki ye a zla zal zuk bay ta pa mædzal gær tay ka mæsler i Bøy Maduweñ Yesu. A satay mævæløy ha dærev tay tæ bo tay a Mbælóm. Ñgwas nakæ zal ñgay andaya neñgeye a dzala na, ka wu i mændzibæra, a say mæge wu nakæ a yay a gær a zal ñgay aye.

³⁵ Na tsikakum andza niye hærwi madzæne kurom duh bæna hærwi mægakum me bay. A señ duh na, mede kurom mâ ge lele ada kâ pumay bæzay a Bøy Maduweñ tæ dærev kurom peteh.

³⁶ Anæke na tsikiye na, ka gawla ta mædel ñgay. Tadæ gawla a zæba faya

a say mædel ngay ka zal ada ma geye mænese na, tâ zla bo. Tâ ge mænese bay. ³⁷ Ane tuk na, tadə gawla kə dzala ta dedek dūh ma zliye mædel ngay bay na, ada tadə a dzala tə dærev ngay peteh ndəray a gay me ka mæzle bay, bo ngay eye a dzala ngway ada ma sliye mændze tətə na, a ge niye na, lele. ³⁸ Andza niye, ndo nakə kə zla dahəlay aye na, kə ge lele. Ndo nakə kə zla dahəlay bay aye na, kə ge lele haladzay sa tsa.

³⁹ Ngwas tə zal ngay ta ndziye na, huya. Tadə zal ngay kə mət na, ma sliye faya mæzle zal mekelen eye andza nakə a say aye. Ane tuk na, lele eye ma zliye na, ndo məpa gər eye ka Yesu. ⁴⁰ Neŋ na dzala, mâ ndza mahəŋgeye, hərwi ma ta ndziye ma sifa ta məŋgwese eye ma ziye nakə neŋgeye tə zal aye dūh. Wu nakə na tsik aye na, sər ha maa dən ha na, Məsəfəre i Mbəlom.

8

Wu nakə makəday a kule aye

¹ Matsətsehe kurom nakə ka tsətsahum hərwi slo nakə ta tawal ha kule aye na, ta dedek nəmaa sər ha tebiye andza nakə ka tsikum aye. Ane tuk na, məsəre wu na, ndo hay ta dəslay ha gər a bo. Duh wu nakə ma dzəniye ndo hay hərwi ada kə yakwa kame kame aye na, mawudə bo nakə ka wudəkweye bo nətə nətə mə walaŋ kway aye. ² Tadə ndoweye kə dəslay ha gər a bo ada a dzala mə gər ngay neŋgeye, a sər wu hay na, niye a bəz ha na, a sər wu hay andza nakə a say a Mbəlom aye zuk bay. ³ Ane tuk na, ndo nakə ma dəslay ha gər bo ngay andza niye təbey aye na, a wudə Mbəlom dūh. Mbəlom a sər ha, a gwad: «Ndo nakay na, ndo ga.»

⁴ Slo nakə ta tawal ha kule aye na, ka həpədəkweye bay tsukudu ka həpədəkweye daw? Wu nakə neŋ na dzala aye na, anaŋ: Ka sərakwa ha kule na, wu dedek eye bay. Ka sərakwa ha Mbəlom na, nətə ngweŋ bəna siye hay andaya bay. ⁵ Dedek, siye i ndo hay tə gwad na,

mbəlom hay andaya haladzay ma magərmbəlom ada ka mændzibəra. Ka nətəye na, dedek mbəlom hay andaya haladzay ada bəy maduweŋ hay andaya haladzay. ⁶ Ane tuk na, kwa andza niye bəbay na, nəkway ka sərakwa Mbəlom na, nətə ngweŋ tsa. Neŋgeye Bəba kway. Wu neheye ka mændzibəra aye tebiye a yaw na, mə həlay ngay. A ge kway na, hərwi ada kə tərakwa ndo ngay hay. Bəy kway na, nətə tsa dərma. Neŋgeye na, Yesu Kəriste. Wu hay tebiye ti yaw na, mə həlay ngay, ka hutakwa sifa wedəye na, tə həlay ngay.

⁷ Ane tuk na, siye i ndo məpe mədza gər hay ka Yesu ta sər ha, sifa andaya mə kule hay bay na, ta sər ha bay. Ahəl nakə nətəye faya ta həpədiye slo i kule aye, tə dzala mə gər tay andza huya kule na, mbəlom dedek. Ta huta gədaŋ ka tsəved i Mbəlom zuk bay. Tə dzala mə gər tay, tadə ta həpəd slo i kule na, ta ge mænese. ⁸ Azlakwa bay, ka sərakwa ha wu mənda na, ma təriye kway ha ndo ngwalak eye hay kame i Mbəlom bay. Kwa tadə ka ndayakwa, ma dzəniye kway bay. Kwa tadə ka ndayakwa bay, ma giye wuray kwa tsekweŋ bay dərma.

⁹ Nəkurom, ka sərūm ha ka slum-eye faya mənde wu nakə a sakum aye tebiye. Ane tuk na, gum metsehe, bəna ndo neheye ta huta gədaŋ ka tsəved i Mbəlom zuk bay aye na, ta dziye abəra ka tsəved hərwi kurom. ¹⁰ Zəbum təday, nəkar nakə ka sər dedek aye, tadə ndo nakə gədaŋ ngay andaya zuk bay kə ngataka nəkar mandza eye mə gay i matewele kule faya ka həpədiye slo nakə ta tawal ha kule aye, nəkar ka dzala na, ma həpədiye dərma bədaw? ¹¹ Hərwi niye wu nakə ka ge hərwi ka sər aye na, ma nasiye ha ndo niye gədaŋ andaya bay aye. Ane tuk na, sər ha neŋgeye na, malamar yak nakə Yesu Kəriste a mət hərwi ngay aye. ¹² Tadə ka ge andza niye na, ka nasay a malamar yak nakə bəle eye, ka nasay ha mədza gər ngay. Ka nasay na, a mala-

mar yak dekdék bay, sər ha mənese nakə ka ge aye na, ka bo i Kəriste eye ngway. ¹³ Hərwi niye tadə slo nakə na həpədiye ma diye ha malamar ga a mənese na, na həpədiye slo dāda sa bay, hərwi a seŋ malamar mâ dəd abəra ka tsəved bay.

9

Pol a da ha mändze ngay

¹ Zəbum ka mändze ga təday, neŋ na, na ləva gər ga! Neŋ, ndo i maslaŋ i Yesu na, ka sərur bədaw? Neŋ na ngatay a Yesu Bəy Maduweŋ kway tə dəre ga! Nəkurom tebiye ka pum mədzał gər ka Bəy Maduweŋ na, hərwi nakə na ge məsler ngay mə walaŋ kurom aye bədaw? ² Kwa tadə ka dəre i ndo mekeleŋ eye hay neŋ ndo i maslaŋ i Yesu bay bəbay na, nəkurom ka sərur ha. Ka pum mədzał gər ka Yesu Kəriste na, hərwi nakə na dākum ha Labara Ngwalak eye bədaw? Maa bəz ha neŋ ndo i maslaŋ i Bəy Maduweŋ kway na, nəkurom.

³ Hərwi ndo neheye ta meŋeye ha mənese aye na, na gwadateye faya kəkay? Na tsikateye faya, ⁴ neŋ na sla dā nəkurom ka vəlumeŋeye wu mənday hərwi məsler nakə faya na giye bədaw? ⁵ Neŋ na sla məzle ngwas nakə mapa gər aye ka Yesu, neŋ ta ngwas ga nəmaa həhaliye salamay andza i Piyer tə siye i ndo i maslaŋ i Yesu hay ada andza i malamar i Yesu Kəriste hay təbədew? ⁶ Sa na, nəkurom ka dzalum mata ge məsler hərwi məhute ha wu mənday a gər may na, nəmay ta Barnabas dekdék daw? ⁷ Tadə ndoweŋe neŋeye ma sidzew na, ma pəliye wu mənday a gər ngay daw? A'ay! Andza niye bay. Ndo məfəte kə fət, hohway eye kə nah na, ma ndiye. Ndo mətsəkure gənaŋ na, ma ditsiye wah eye ma siye bədaw?

⁸ Wu neheye na tsik aye na, mədzał gər i ndo zezeŋ dekdék tsa bay. Kwa bazlam i Musa mapala eye a tsik faya

na, andza niye dərmak. ⁹ Mawatsa eye mə dərweł i Musa na, a gwad: «Ahəl nakə sla ma giye məsler ma guvah aye na, kâ pay wu ka bazlam bay, gər ha mâ həpəd wu mənday.*» Ka dzalum, Mbəlom a tsik na, ka sla dekdék dedek daw? ¹⁰ Mbəlom a tsik nakay na, ka nəmay. Ayaw, tə watsa bazlam neheye ahəl niye na, hərwi may. Ndo nakə faya ma fətiye na, mâ pa mədzał gər ta dedek ma hutiyə madagər ngay. Ndo nakə faya ma kəzliye daw aye, mâ pa mədzał gər ta dedek ma hutiyə wu mənday. ¹¹ Ah lele! Nəmay na, nəmaa dākum ha bazlam i Mbəlom andza nakə ta sləga hulfe a guvah aye. Ka dzalum tadə nəmaa hutiyə wu neheye ka məndzibəra aye abəra mə həlay kurom na, lele bədaw? ¹² Tadə ta dedek siye i ndo hay faya ta tsətsahiye fakuma wu neheye ta ndiye na, ka dzalum nəmay nəmaa tsətsah na, lele dərmak bədaw? Kwa tadə andza niye bəbay na, nəmaa tsətsah wuray abəra mə həlay kurom bay. Dəretsətseh neheye a ndzamay a gər tebiye nəmaa dəma hərwi a say məge wu nakə ma ngəzliye na Labara Ngwalak eye i Yesu Kəriste bay.

¹³ Sərur ha na, ndo neheye faya ta giye məsler mə gay i mədəsłay ha gər a Mbəlom aye na, faya ta hutiyə wu mənday tay mə dəma. Ndo neheye tə kədaway naha wu a Mbəlom ma təv məvəlay wu a Mbəlom aye na, tə hutawa wu mənday tay mə dəma dərmak. ¹⁴ Ndo neheye faya ta diye ha Labara Ngwalak eye na, andza niye dərmak. Bəy Maduweŋ kway Yesu a gwad ndo hay ta vəlateye wu a ndo neheye faya ta diye labara ngay aye.†

¹⁵ Kwa tadə andza niye bəbay na, neŋ na tsətsah fakuma wuray bay. Wu nakə na watsa aye na, na watsa hərwi ada kâ slərumeŋew wu bay. Tə bəmalə nakə na tsətsahiye fakuma wu aye na, ngama nâ mət. Ndəray mâ nesəŋ ha məngwese ga bay. ¹⁶ Labara ngwalak eye nakə faya na diye ha aye

* **9:9** Bazlam mapala eye masulo eye 25.4. † **9:14** Zəba mə Mata 10.10; Luka 10.7.

na, ma vāleneye tsāved mäge ha zla-pay bay. Maa geñ faya kutoñ na, Yesu. Na da ha bay na, dāretsātseh ka gār ga. ¹⁷Tadā neñ eye na dzalay a gār ga na datay ha labara wedeye a ndo hay na, haḅe ta vāleneye merāḅe ga. Ane tuk na, andza niye bay! Māsler eye nakay na, neñ na zla tē gār ga bay. Na giye na, hārwi Mbālom a vāleñ hārwi ada nā ge. ¹⁸Kā ge andza niye na, merāḅe ga na, wuyē mey? Merāḅe ga na, faya na diye ha Labara Ngwalak eye kəriye, faya na tsātsahiye tā vāleñ faya wu bay. Na sliye faya matsātsehe ndo tā vāleñ wu hārwi Labara Ngwalak eye nakā faya na diye ha aye. Ane tuk na, a señ bay.

¹⁹Na ndziye na, na lōva gār ga, ndāray ma sliye faya mālōveñ gār bay. Ane tuk na, na tēra beke hārwi ndo hay tebiye na, tē gār ga eye hārwi ada tā yaw tā pa mādzañ gār ka Bāy Maduweñ Yesu. ²⁰Neñ mā walañ i Yahuda hay na, na ndziye andza nāteye hārwi ada nā hālata ahaya ka tōv i Bāy Maduweñ Yesu. Bazlam i Musa mapala eye na, gādañ ngay andaya fagaya bay. Ane tuk na, neñ mā walañ i ndo neheye ta rāhay ha gār a bazlam mapala eye na, na giye andza nāteye hārwi ada nā hālata ahaya ka tōv i Bāy Maduweñ. ²¹Ahāl nakā neñ mā walañ i ndo neheye tē sār bazlam i Musa mapala eye bay na, na ndziye andza nāteye hārwi ada nā hālata ahaya ka tōv i Bāy Maduweñ dārmak. Andza māgwedē neñ na, na rāhay ha gār a bazlam i Mbālom mapala eye tābey. A'ay! Neñ faya na rāhay gār hārwi faya na rāhay ha gār a Kāriste. ²²Ahāl nakā neñ ta ndo neheye ta huta gādañ ka tsāved i Mbālom zuk bay aye na, na ndziye andza nāteye hārwi ada na dzāniye tay ha tā huta gādañ ka tōv i Bāy Maduweñ. Ahāl nakā neñ ta ndo hay tebiye aye na, na ndziye andza nāteye. Na giye wu nakā na sār aye tebiye hārwi ada nā tēma tay ha siye hay. ²³Wu neheye na ge tebiye aye

hārwi ada Labara Ngwalak eye mā ye kame kame. Mbālom mā pa fagaya ngama, ka neñ ta ndo ngay siye hay.

Matātike i ndo mahway hay

²⁴Sārum ha na, ahāl nakā ndo hay ta hwiye na, ndo mahway nāteye haladzay ta hwiye. Ane tuk na, mata ze ndo siye hay na, ndo nāte tsa, ma hutiye merāḅe i mahway ngay. Neñ faya na gwadākumeye: Gum gādañ andza ndo mahway hay hārwi ada kā hutum merāḅe kurom dārmak. ²⁵Ndo neheye a satay mahway lele aye na, ta gəriye ha wu hay wal wal haladzay. Ta tātikiye, ta ndudīye ha mbāle tay hay lele nakā ada ndo ma sliye faya mazay a ndo nenḅed aye ada ma hutiye merāḅe ngay aye. Ane tuk na, merāḅe ngay niye ta vāleye ma ndziye bay, ma nasiye bāse. Nākway na, nākway ka tātikakweye mahway kame i Mbālom hārwi ada kā hutakwa merāḅe nakā ma nasiye dāda bay aye. ²⁶Hārwi niye neñ na, na hwiye andza ndo nakā ma hwiye so tsa bay aye. Neñ bābay na, andza ndo nakā faya matātikiye māgay duzl a ndo nakā faya ta tātikiye salamay, hālay ngay a ma a zay bay aye. Neñ na, andza ndo nakā ma feye a mātasl kafats kəriye bay. ²⁷Neñ eye na geye dāretsātseh a bo ga tē hālay ga eye ada ma gāseñeye me hārwi ada pat nakā Mbālom ma ndāviye ha māndzibāra aye na, neñ ndo mādē ha bazlam ngay a ndo hay nā tēra ndo i dāba bay.

10

Israyel hay mā makukulek

¹Malamar ga hay, wu nakā a ge bo ahāl niye ta bāba tēte kway hay aye, a señ na, mā makumaw a gār. Mbālom kā dārāzl tay ha nāteye tebiye tē makukulek. Nāteye tebiye ta tas ta bālay nakā tē zalay Bālay Ndozza aye.* ²Nāteye tebiye Mbālom ka dzāhuḅ tay ha mā makukulek ada ma dālov hārwi ada tā tēra nāteye madzapa eye tē Musa. ³Nāteye

* **10:1** Madayaw abāra ma Ezipt 13.21-22, 14.22-29.

tebiye ta nda wu mänday eye näte nakə a yaw mə mbəlom aye†, 4 ada näteye tebiye ta sa yam eye näte nakə Mbəlom a vəlatay aye dərma. Yam nakay na, yam nakə a gəzaw abəra ma hotokom aye.‡ Maa vəlatay hotokom niye na, Mbəlom. Hotokom eye niye na, Kəriste ada a laka tay ha. 5 Kwa tadə ta ŋgatay a masuwayaŋ nakə Mbəlom a ge aye bəbay na, həlay a vay a ndo hay tə gawa wu nakə a yay a gər a Mbəlom bay aye. Hərwi niye ndo hay ta mət tolololo mə kəsaf kwa ka waray.§

6 Wu neheye na, ta gakweye daf. Ta vəlakweye matətike hərwi ada bor i bo kway mâ ye kway ha ka mäge mənese andza näteye bay.* 7 Siye hay mə walaŋ tay tə dəslay ha gər a kule. Andza niye, tə watsa a dərwele i Mbəlom na, tə gwad: «Ndo hay tə ndza, tə nda wu mänday ada tə sa wu məsay. Tsa na, tə lətse hərwi mäge həbad ta mədəslyay ha gər a kule.†» Nəkurom na, kâ tərūm ndo i kule hay andza näteye təbey. 8 Kâ gakwa madama andza siye i ndo neheye mə walaŋ tay aye bay. Näteye ta mət ada Mbəlom a kəf tay ha pat eye näte gwezem kuro kuro sulo gər eye mahkar hərwi nakə tə ge madama aye.‡ 9 Nəkway na, kâ dza-kwa ha Mbəlom andza siye i ndo neheye mə walaŋ tay tə dza ha Mbəlom aye bay. Dədə a dza tay ha ada ta mət hərwi nakə tə ge andza niye aye. 10 Kâ guŋguzum ka Mbəlom andza siye i ndo neheye mə walaŋ tay, ta guŋguzay a Mbəlom aye bay. Näteye niye na, gawla i Mbəlom nakə a kədawa ndo hay aye kə kəf tay ha hərwi nakə ta guŋguz aye.

11 Wu neheye tebiye a ge bo aye na, məgatay daf a ndo hay hərwi ada tã ge metsehe. Tə watsa na wu neheye a Dərwele i Mbəlom na, hərwi ada kâ tətikakwa wu neheye, nəkway neheye mandza eye mə həlay nakə ma-

zlambar mändzibəra ma ndəviye aye. 12 Hərwi niye, ndo nakə a dzala mə gər ŋgay neŋgeye malətsa eye duwirre lele aye na, mâ ge metsehe bəna ma ta dədəye. 13 Wu neheye Fakalaw ma dziye kurom ha aye na, wu neheye faya a dzawa tay ha ndo hay aye huya. Mbəlom na, ma dzəniye kway andza nakə a tsik aye. Tadə Fakalaw kə say ma dziye kurom ha na, tə wu nakə ma ziye gədaŋ kurom aye na, Mbəlom ma vəleye tsəved bay. Mbəlom ma vəlakumeye gədaŋ məsəmay naha a mədze i fakalaw nakə ma dziye kurom ha aye.

14 Malamar ga neheye na wudə kurom haladzay aye, hərwi niye neŋ faya na gwadəkumeye: Mbədumay dəba a mədəslyay ha gər a kule. 15 Na tsik niye na, a nəkurom ndo neheye ka dzalum gər lele aye. Dzalum gər ka wu nakə na tsikakum aye na, dedek tsukudu dedek bədaw? 16 Ahəl nakə nəkway faya ka ndayakweye wu mänday i Bəy Maduweŋ ka təv manəte eye ada ahəl nakə ka gawakway naha sisə a Mbəlom hərwi məse wu nakə ka sawakwa ma gəvet aye na, nəkway tə Yesu Kəriste madzapa eye hərwi bambaz ŋgay bədaw? Ahəl nakə ka ŋgənakweye peŋ ada faya ka ndayakweye§ aye na, nəkway madzapa eye tə bo i Yesu Kəriste bədaw? 17 Nəkway haladzay, ane tuk na, ka tərakwa andza bo näte hərwi ka ŋgənakwa peŋ eye näte.

18 Mum ahaya mədzał gər kurom ka İsrayel hay təday. Tə kədawa wu hay ka təv məvəlay wu a Mbəlom. Ndo neheye ta həpədawa slo niye na, näteye madzapa eye ta Mbəlom.

19 A seŋ məgwədə na, mey? Andza məgwədə kule tə slo ŋgay niye na, wu lele eye hay dāw? 20 A'ay, andza niye bay! Ane tuk na, sərūm ha ndo neheye tə sər Mbəlom bay tə kəf aye na, tə kədətay a fakalaw hay bəna a Mbəlom bay. A seŋ na, nəkurom ka dzapum tə

† 10:3 Madayaw abəra ma Ezipt 16.4-35. ‡ 10:4 Məpesle 20.8-11. § 10:5 Məpesle 14.16, 23, 29-30.

* 10:6 Məpesle 11.4, 34. † 10:7 Madayaw abəra ma Ezipt 32.6. ‡ 10:8 Zəba mə Məpesle 25.1-9.

§ 10:16 Luka 22.19; 1 Koriñte hay 11.23-26.

fakalaw hay düh bay!

²¹ Ka zlumeye gävet i Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste ka sumeye ha wu məsay ada ka mbəđumeye bo vərələh ka zlumeye gävet i fakalaw hay ka sumeye. Sulo sulo na, ma giye bo bay. Ka ndayumeye wu mənday i Bəy Maduweŋ i Yesu Kəriste ada ka mbəđumeye bo vərələh ka ndayumeye i fakalaw hay dərmaċ na, ma giye bo bay. ²² Ka gakwa andza niye bay bəna mandala eye fakwaya a Bəy Maduweŋ kway. Ka dzalum na, ka zakwa ha neŋgeye ta gədaŋ daw?

Gum wu nakə ma dzəniye siye i ndo hay aye

²³ Ndo siye hay mə walaŋ kurom tə dzala mə gər tay na: «Tsəved andaya ka mäge wu hay tebiye.» Andza niye, ane tuk na, wu siye hay ma dzəniye kurom bay. Ndo neheye tə dzala na: «Tsəved andaya ka mäge wu hay tebiye.» Ane tuk na, wu siye hay ma dzəniye kway mede kame kame ka tsəved i Mbəlom bay. ²⁴ Kwa way mâ pəla na, wu nakə ma dzəniye ndo hay aye. Kâ pəlum wu nakə ma dzəniye bo kurom eye dekdek tsa bay. Pəlum wu nakə ma dzəniye ndo hay aye. ²⁵ Tadə a sakum masəkəme slo mə luma na, wuray kwa tsekweŋ mâ gakum faya me bay, səkəməm, həpəđum. ²⁶ Sərum ha na, tə watsa a Derewel i Mbəlom tə gwad: «Məndzibəra tə wu nakə mə dāma tebiye aye na, i Mbəlom Bəy Maduweŋ.*»

²⁷ Tadə ndo nakə kə dzala ha ka Yesu Kəriste bay aye, kə zalaka a gay ŋgay ka mənde wu mənday, kə yaka a gər mede na, do. Ka ye naha ta vələka wu mənday na, nda. Ka ndiye wu mənday nakay na, faya ka giye mənese tsukudū faya ka giye lele dū na, mâ dzəma kar bay. ²⁸ Ane tuk na, tadə kə tsikaka, a gwadaka «Nakay slo i kule» na, kâ həpəđ bay. Ka həpəđ na, ka nasay ha mədzal gər i ndo niye. ²⁹ Na tsik niye na, ka wu nakə

neŋgeye ma dzaliye mə gər ŋgay aye bəna hərwi mədzal gər yak bay.

Agəna ndoweye ma gwadiye: «Neŋ na, tsəved ga andaya mənde wu tebiye. Ka gwedeŋeye: «Kâ nda bay, ka ta nasay ha mədzal gər i ndo mekeleŋ eye» na, hərwi mey? ³⁰ Tadə na gay naha sisə a Mbəlom hərwi wu mənday na, na ndiye. Ka meŋeye ha mənese na, hərwi mey?»

³¹ Wu nakə a seŋ mətsikakum aye na, anəŋ: Tadə faya ka ndayumeye wu mənday kwa tadə ka sumeye wu məsay, tadə ka gumeye kwa wu waray na, gum wu nakə ndo hay ta zambadāy ha a Mbəlom aye. ³² Kâ gum wu nakə ma dadiye tay ha siye i ndo hay abəra ka tsəved aye bay. Kwa Yahuda hay, kwa ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye, kwa siye i məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, kâ dəđum ha ndəray kwa nəte abəra ka tsəved bay. ³³ Gum andza neŋ nakə faya na giye aye. Wu nakə faya na giye tebiye a seŋ na, mâ yatay a gər a ndo hay tebiye. Na dzala ka wu nakə ma dzəniye neŋ eye bay. Düh na dzala ka wu nakə ma dzəniye ndo hay aye təday hərwi ada Mbəlom mâ təma tay ha.

11

¹ Tərum andza neŋ nakə na təra andza Yesu Kəriste aye.

Hasləka hay ta ŋgwas hay kame i Mbəlom

² Neŋ faya na zambadəkumeye naha hərwi faya ka dzalumeye ka bazlam ga kwa a həlay waray, ada faya ka pumeye bəzay na, andza nakə na tətikakum aye. ³ A seŋ na, sərum ha dərmaċ. Yesu Kəriste na, ka gər i hasləka hay tebiye. Hasləka na, ka gər i ŋgwas ada Mbəlom na, ka gər i Yesu Kəriste.

⁴ Tadə hasləka ma dūwuleye me a Mbəlom agəna ma tsikiye kame i ndo hay bazlam neheye Mbəlom a dāy ha aye, kə zla dzagwa abəra mə gər bay na, kə tsaday a Yesu Kəriste nakə bəy ŋgay aye. ⁵ I ŋgwas na, ahəl nakə faya

* 10:26 Derewel dāmes hay 24.1.

ma dúwuleye me a Mbəlom agəna ma tsikiye kame i ndo hay bazlam neheye Mbəlom a day ha aye, kə ndza kəriye ze məbere dərəkəd a gər na, ka tsaday a hasləka nakə bəy ngay aye. A ge horoy andza i ngwas nakə mahəza gər eye. ⁶ Ngwas nakə a say məbere dərəkəd a gər bay aye na, wal wal tə mədəse abəra ka məkwetse bay. Tadə ngwas kə dəs abəra ka məkwets ngay kəgəbay a həz na gər na, ka sərakwa niye na, wu nakə ma geye horoy aye. Kə ge andza niye na, mâ gər ha gər kəriye bay, mâ bar a dəma dərəkəd. ⁷ Tadə hasləka ma dúwulay me a Mbəlom na, mâ zla dzagwa abəra mə gər hərwi Mbəlom a ge na na, ka mandzəkit bo ngay. Ma bəziye ha məzlaḅ i Mbəlom nakə a ze wu hay tebiye aye. Ane tuk na, ngwas ma bəziye gədan j i hasləka. ⁸ Sərum ha, Mbəlom a ge hasləka na, a ge tə bo i ngwas bay. A ge ngwas dūh na, tə bo i hasləka. ⁹ Sa na, Mbəlom a ge hasləka hərwi ngwas bay. A ge ngwas dūh na, hərwi hasləka. ¹⁰ Kə ge andza niye na, ngwas hay tâ bar dərəkəd a gər hərwi mədə ha na, faya ta rəhay ha gər a zal tay hərwi ada mâ ndalatay a gawla i Mbəlom ha bay dərma.

¹¹ Kwa ka təra andza niye bəbay na, nəkway neheye madzapa eye ta Bəy Maduweñ Yesu Kəriste aye na, ka sərakwa ha ngwas na, a ndzay ka həlay na, a hasləka. Hasləka bəbay na, a ndzay ka həlay na, a ngwas. ¹² Mbəlom a ge ngwas na, tə bo i hasləka. Ngwas nakə Mbəlom a ge aye bəbay a wa hasləka. Kâ mətəsakwa ha gər bay, maa vəl wu tebiye na Mbəlom.*

¹³ Wu nakay na, bo kurom eye tsikumenj tey. Tadə ngwas ma diye a məhay gər mata dúwulay me a Mbəlom gər kəriye na, lele daw? Kə ge lele na, tsikumenj. ¹⁴ Ndo hay tebiye kwa ka waray tə sər tadə hasləka kə gər ha məkwets ngay ndzəvawwa, i ngay na, horoy. ¹⁵ Ngwas na, tadə kə

gər ha məkwets ngay zəbol eye na, lele haladzay dūh. Mbəlom a vəlay məkwets ngay mâ ge zəbol eye na, hərwi ada mâ ngahay na gər, mâ ndza ndozlayzlayya bay.

¹⁶ Tadə a say a ndoweje məkədə wuway ka bazlam nakay sa na, sərum ha nəmay nəmaa sər na, andza nakay ada siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə sər tsəved mekelenj eye wal bay.

Dafi Bəy Maduweñ Yesu

Mata 26.26-29; Markus 14.22-25; Luka 22.15-20

¹⁷ Wu mekelenj eye andaya nakə na dəkumeye ha aye. Neñgeye na, na gəkumeye naha faya sisə bay. Tadə na makum ha manjok na, hərwi ahəl nakə ka hayum gər mədəslay ha gər a Mbəlom aye na, wu nakə lele eye na, ka gawum bay. Duh ka gawum na, wu nakə lele bay aye. ¹⁸ Hərwi wu nakə kurre na tsəne, tə tsikenj aye na, wuye mey? Tə gwedəñ: Ka hayum gər hərwi mədəslay ha gər a Mbəlom na, ka ngənwum bo mə walañ kurom təv wal wal. Na dzala na, ma giye andza niye dedək tsukudu? ¹⁹ Manjəne bo niye na, mâ ge andaya dedək ngway hərwi ada ndo hay tâ ngatay a ndo neheye nəteye faya ta pay bəzay a Yesu tə dərev tay peteh aye.

²⁰ Ane tuk na, ahəl nakə ka hayum gər aye, ka ndayawum na, daf i Bəy Maduweñ† bay. ²¹ Kwa way a dzalawa na, ka wu mənday ngay dəkdek tsa, a hway faya bəse ka mənde. Hərwi niye ndo siye hay tə ndzawa tə may ada siye hay nəteye tə kwayawa. ²² Tadə faya ka gumeye andza niye na, ka ndayum wu mənday kurom eye mətagay kurom eye hay bədaw? A sakum matəre ha siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu wu kəriye na, hərwi mey? Ka gumeye tay ha ndo i mətawak hay andza niye na lele daw? Na gwadəkumeye naha tebiye na, mey? Ka dzalum na, na

* **11:12** Zəba mə Madazlay i wu hay 1.26-27 ada 2.18-23. † **11:20** Dafi Bəy Maduweñ: Zəba ka mede 23 hus ka 26, ada Koriñte manəte eye 10.16.

zambadakumeye daw? A'ay! Duh na zambadakumeye bay.

²³ Bazlam neheye na tətikakum aye na, maa tətiken na Bəy Maduweŋ Yesu ada na dākum ha. Ahəl niye ta həvad, ta ta giye faya daf na, a zla peŋ, ²⁴ a gay naha sisœ a Mbəlom. Ma dəba eye na, a ŋgəna ha peŋ niye, a gwad: «Nakay na, bo ga, mavəla eye hərwi kurom. Gum ha andza nakay huya hərwi ada kâ dzalum ha ka neŋ.» ²⁵ Andza niye dərma, ta ndəv ha mände wu mənday na, a zla gəvet, a gwad: «Wu məse nakay na, bambaz ga nakə Mbəlom ma bəriye Dzam Wedeye ta ndo hay aye. Ahəl nakə ka sumeye na, gum ha andza nakay anəke aye hərwi ada kâ dzalum ha ka neŋ.» ²⁶ Bazlam i Bəy Maduweŋ neheye tə də ha na, pat pat ahəl nakə faya ka ndayum peŋ andza nakay ada faya ka sumeye wu məse na, nəkurom faya ka dumatay ha a ndo hay parakka, Bəy Maduweŋ kə mət hərwi mətəme kway ha.

²⁷ Hərwi niye ndo nakə kə nda peŋ i Bəy Maduweŋ i Yesu ada kə sa wu məse i Bəy Maduweŋ ka rəhay ha gər bay na, niye na, andza məgwede kə ge mənese ka slo i bo ada ka bambaz i Bəy Maduweŋ Yesu. ²⁸ Andza niye kwa way kə say mände peŋ ada məse wu məse na, mâ tsətsahay a mədza gər ŋgay lele təday. Tadə wuray andaya bay na, mâ nda ada mâ sa. ²⁹ Hərwi ndo nakə kə nda peŋ ada kə sa wu məse i Bəy Maduweŋ, tadə ka rəhay ha gər a bo i Bəy Maduweŋ bay, kə ge mənese ada sariya ma gəsiye na. ³⁰ Hərwi niye ndo kurom hay haladzay nəteye dāvats eye hay, siye hay ta ge bəle, ada siye hay ta mət. ³¹ Tadə ka tsətsahakwa ka mədza gər kway təday na, həbe Mbəlom ma gəsiye kway a sariya bay. ³² Ane tuk na, Bəy Maduweŋ Mbəlom ma gəweye sariya ada faya ma vəlakweye dərətsətseh na, hərwi ada pat i sariya nakə ma ta giye sariya ka ndo i məndzibəra hay aye na, nəkway kâ dədəkwa a sariya andza siye i ndo hay bay.

³³ Malamar ga hay, ahəl nakə ka hayumeye gər hərwi mände wu mənday i Bəy Maduweŋ aye na, həbum siye i ndo kurom hay tâ yaw təday. ³⁴ Tadə ndoweye may a wur faya na, mâ ndayaw wu mənday mətəgay təday bəna, ahəl nakə ka hayum gər ka təv manəte eye na, Mbəlom ma gəsiye kurom a sariya hərwi wu neheye faya ka gumeye aye.

Wu siye hay na, ahəl nakə na ye naha aye na, na tsikakumeye.

12

Gədan neheye Məsəfəre Tsədanŋa eye ma vəlateye a ndo hay aye

¹ Malamar ga hay, anəke na, na tsikakumeye naha ka gədan neheye wal wal Məsəfəre Tsədanŋa eye ma vəlateye a ndo hay aye. A seŋ na, sərur ha lele.

² Sərur ha, ahəl niye ka pum mədza gər ka Yesu Kəriste zuk bay aye na, ka dəsławumay ha gər a kule mandək eye hay. Gədan i fakalaw a yawa kurom ha ka matewele kule hay. ³ Hərwi niye a seŋ na, sərur ha ndo nakə a tsik me ta gədan i Məsəfəre i Mbəlom aye na, neŋgeye ma sliye faya məgwede: «Mbəlom mâ vəlay mezeleme a Yesu» na, ma tsikiye bay. Kə ge ta gədan i Məsəfəre Tsədanŋa bay na, ndəray ma sliye faya məgwede: «Yesu neŋgeye Bəy Maduweŋ kway» na, ma tsikiye tətə bay.

⁴ Məsəfəre Tsədanŋa eye na, nəte ŋgweŋ, ane tuk na, faya ma vəliye gədan hay a ndo hay wal wal hərwi mäge wu hay. ⁵ Məsler neheye Bəy Maduweŋ a vəlateye a ndo hay hərwi ada tâ ge aye na, məsler eye niye hay wal wal haladzay dərma, ane tuk na, Bəy Maduweŋ Yesu neŋgeye na, nəte ŋgweŋ. ⁶ Tsəved andaya hərwi mäge ha məsler hay wal wal haladzay dərma, ane tuk na, maa vəl gədan eye a ndo hay na, Mbəlom nəte ŋgweŋ. ⁷ Mbəlom faya ma bəziye ha gədan i Məsəfəre ŋgay kwa mə way tebiye. Faya ma bəziye ha na, ta tsəved wal

wal hærwi ada kwa way mâ dzæna ndo siye hay.

⁸ Ndo siye hay Mæsæfære a vëlatay gëdanj ka mætsike bazlam i metsehe. Ndo siye hay, Mæsæfære a dätay wu hay ada a vëlatay gëdanj mætsike parakka. Nätëye tebiye, maa ge mæsler mæ nätëye na, Mæsæfære eye nätë. ⁹ Ndo mekelënj eye na, Mæsæfære a vëlay gëdanj ka mæpe mædzal gër ka Yesu Kæriste ta dedëk eye. Ndo nenjed na, Mæsæfære a vëlay gëdanj mæmbæle ha ndo hay abæra ma dævats. Maa vël gëdanj niye na, Mæsæfære eye nätë ngweñ. ¹⁰ A vëlatay a ndo siye hay gëdanj i mæge masuwayanj. Siye a vëlatay gëdanj mæde ha bazlam i Mbælom nakæ a tsikatay aye. Siye hay a vëlatay gëdanj mæsære ha ka bo abæra Mæsæfære Tsëdanjña eye ta mæsæfære ngwalak eye bay aye. Ndo siye hay a vëlatay gëdanj mætsike bazlam i gëma neheye tæ sër bay aye. Ndo mekelënj eye hay a vëlatay gëdanj mæma ha bazlam neheye ndo mekelënj eye tæ tsik aye. ¹¹ Maa ge mæsler niye na, Mæsæfære eye nätë. Nenjeyeye nätë ngweñ nakæ a vël wu neheye tebiye aye. A ngæna gëdanj hay wal wal kwa a way andza nakæ a say aye.

Ndo mæpe mædzal gër hay ka Yesu na, andza bo i ndo nätë

¹² Zlakwa mandzakit bo eye tæ bo i ndo. Ka sërakwa ha bo i ndo na, nätë. Ane tuk na, wu siye hay wal wal andaya ka bo ngay. Kwa hawal hay haladzay ka bo i ndo bæbay na, bo ngay na, nätë ngweñ. I Yesu Kæriste bæbay na, andza niye dærmak. ¹³ Nækway tebiye Mbælom ka dzæhu6 kway ha na, ta gëdanj i Mæsæfære ngay hærwi matære kway ha bo nätë. Kwa Yahuda hay, kwa neheye nätëye Yahuda bay aye, kwa beke hay, kwa neheye nätëye beke hay bay aye. Ada nækway tebiye ka hutakwa na, Mæsæfære eye nätë, a rah kway ha andza ka sakwa wu mæse.

¹⁴ Hawal hay ka bo i ndo na, nätë tsa bay. Nätëye haladzay. ¹⁵ Kwa sik mâ gwad: «Nenj wal abæra ka bo hærwi

nenj na, hælaj bay.» Kwa kæ tsik andza niye bæbay na, nenjeyeye huya ka bo.

¹⁶ Tadæ kwa zlëm mâ gwad: «Nenj wal abæra ka bo hærwi nenj na, dære bay.» Kwa kæ tsik andza niye bæbay na, nenjeyeye huya ka bo. ¹⁷ Tadæ bo i ndo na, dære dëkdëk tsa na, ma tsëniye wu hay ma kækay? Tadæ bo i ndo na, zlëm dëkdëk tsa na, wu ma zeye ma kækay? ¹⁸ Ane tuk na, Mbælom a ge bo i ndo na, andza niye bay. Duh a ge wu neheye ka bo aye tebiye ada a pa na ka membre ka membre andza nakæ a say aye. ¹⁹ Tadæ Mbælom mâ ge ndo sädok nätë tsa, kæ ge faya wu mekelënj eye bay na, niye na, ka tæra bo dæw? ²⁰ Ane tuk na, andza niye bay. Hawal hay andaya ka bo haladzay, ane tuk na, bo na, nätë ngweñ.

²¹ Tadæ kæ ge andza niye na, dære ma sliye faya mægwaday a hælaj: «A senj kar bay» na, ma sliye faya mætsike bay! Gër dærmak ma sliye faya mægwaday a sik: «A senj kar bay» na, ma sliye faya mætsike bay! ²² Duh wu nakæ ka bo ka dzala mæ gër yak bæle eye na, azlakwa bay kutonj nätëye andaya. ²³ Hawal neheye fakwaya ka dæslakwatay ha gër bay aye na, nækway faya ka gækwatëye gër lele duh. Hawal neheye faya ka ngahakweye abæra ka dære i ndo hay aye na, nätëye na, faya ka gækwatëye metsehe haladzay. ²⁴ Hawal neheye ka bo kway dære a ngatay aye na, ngama andaya mængehe tay ha aye bay. Mbælom eye tæ gër ngay a ge bo i ndo hay na, tâ dæslay ha gër a hawal neheye tæ dæslaway ha gër bay aye. ²⁵ A ge andza niye na, hærwi ada bo mâ ngæna wal wal bay. A say duh na, hawal neheye ka bo aye tâ dzæna bo nätë nätë mæ walanj tay. ²⁶ Tadæ hawal nätë ka bo kway faya ma giye dæretsätseh na, nenjeyeye tæ siye hay tebiye faya ta giye dæretsätseh dærmak. Tadæ faya ka dæslakway ha gër a hawal nenjed nätë na, nenjeyeye tæ siye hay tebiye dærmak ta ngwasiye.

²⁷ Nækurom na, nækurom tebiye ka manæte eye bo i Yesu Kæriste. Kwa

way neŋgeye hawal i bo i Yesu Kariŋte. ²⁸ Mə walaŋ i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, Mbəlom a pa tay ha ndo hay hərwi ada tã ge məsler ŋgay hay wal wal. A lah məpele təday na, ndo i maslaŋ hay. Masulo eye a pala ndo məde ha bazlam ŋgay hay. Mamahkar eye a pala siye hay hərwi ada tã tətikatay bazlam ŋgay a ndo hay. A pala ndo mekeleŋ eye hay dərmaŋ hərwi ada tã ge masuwayaŋ. Siye hay ndo məmbəle tay ha ndo hay. Siye hay a vəlatay gədaŋ ka madzəne ndo hay. Siye hay a vəlatay gədaŋ məndze tay kame a ndo hay. Siye hay sa na, mətsike bazlam i gəma hay wal wal neheye tə sər bay aye. ²⁹ Andza nakə ka ŋgatumay aye na, Mbəlom a pa tay ha tebiye nəteye ndo i maslaŋ i Yesu dāw? Tebiye ndo məde ha bazlam i Mbəlom dāw? Tebiye ndo matətikatay bazlam i Mbəlom a ndo hay dāw? Tebiye ta giye masuwayaŋ dāw? ³⁰ Tebiye ta mbəliye ha ndo hay abəra ma dāvats dāw? Tebiye ta tsikiye me tə bazlam i gəma neheye ndo hay tə sər bay dāw? Tebiye ta miye ha bazlam dāw? A'ay! Ma giye bo andza niye bay. ³¹ Ane tuk na, pəlum wu neheye ŋgwalak eye hay Məsəfəre ma vəlateye a ndo aye hərwi ada kã hutum.

Anəke na, na dākumeye ha tsəved lele eye sa, nakə a ze siye hay haladzay hərwi ada kã yum tə dəma.

13

Mawude bo a ze kwa mey

¹ Kwa tadə na sər mətsike me tə bazlam i gəma hay tebiye, kwa bazlam i gawla i Mbəlom hay, na wuda ndo hay bay na, na təra andza bəre nakə ta fay na, a ləve ndoy ndoy kəriye tsa aye, kəgəbay andza mendeleŋ nakə a gatay zləm a ndo hay aye. ² Tadə kwa gədaŋ ga andaya məde ha bazlam i Mbəlom, tadə kwa na sər wu hay tebiye, tadə kwa gədaŋ ga andaya mətsəne wu i Mbəlom neheye maŋgaha eye, kwa ta mədzal gər ga nakə na dzala ha ka Mbəlom aye na gwadaŋ ha a mahəmba «Lətse, do

abəra kanaŋ» ada kə lətse, ki ye, ane tuk na, tadə na wuda ndo hay bay na, neŋ na, wuray kəriye. ³ Kwa tadə na ŋgənatay wu ga hay a ndo i mətawak hay, kwa tadə na təma tã kal ga ha a ako na dul a dəma hərwi mədzal gər, tadə na wuda ndo hay bay na, wuray ma geŋeye ŋgama kwa tsekweŋ bay tebiye.

⁴ Ndo nakə a wuda ndo hay aye na, ma giye ŋgatay, ma gateye ŋgwalak a ndo hay, ma giye sələk bay, ma giye zlapay bay, ma dəslay ha gər a bo bay. ⁵ Ndo nakə a wuda ndo hay aye na, ma giye wu nakə a ge horoy aye bay, a pəlay wu a gər ŋgay dekdek bay, wu a ndalay bay, a ge zəgəle ta ndo hay bay. ⁶ Ndo nakə a wuda ndo hay aye na, mənese a yay a gər bay, ane tuk na, dərev ŋgay a ŋgwasə dūh na, tə wu neheye ŋgwalak eye. ⁷ Ndo nakə a wuda ndo hay aye na, a səmay naha a dəretsətseh kwa a həlay waray, kwa kəday a dzala ha ka Mbəlom huya, pat pat a pa mədzal gər ŋgay na, ka təv i Mbəlom. Neŋgeye mandza eye pat pat bəŋbəŋ.

⁸ Mawude bo na, a dze təbey. Bazlam i Mbəlom neheye ndo hay tə dawatay ha a ndo hay aye na, ta ndəviye. Həlay eye ma slaweye, bazlam i gəma neheye faya ka tsikakweye ta ndəviye. Məsəre wu hay neheye ka sərakwa anəke aye ta ndəviye dərmaŋ. ⁹ Ma ta giye andza niye hərwi ka sərakwa wu hay tebiye bay. Bazlam i Mbəlom nakə ka dāwakwa tay ha a ndo hay aye bəbay na, ka sərakwa tebiye zuk bay. ¹⁰ Ane tuk na, aza ahəl nakə Mbəlom ma dākway ha wu neheye ŋgwalak eye dedek aye na, wu neheye ka sərakwa tebiye bay aye ta dziye.

¹¹ Tsənum! Ahəl niye neŋ wawa eye mba na, na tsikawa me andza wawa hay. Na tsənawa wu andza wawa hay. Anəke na təra ndo bagwar eye na, məndze ga andza i wawa hay sa bay. ¹² Anəke na, ka ŋgatakway a wu hay lele zuk bay andza ka zəbakwa dəre a malam. Pat eye ma slaweye ka ŋgatakweye parakka tə dəre kway.

Anəke na sər wu hay tebiye zuk bay. Pat eye niye na, na səriye wu kwetseh kwetseh andza nakə Mbəlom a sər ga ha kwetseh kwetseh aye dərma.

¹³ Wu neheye ta ndəviye bay aye na, anañ nəteye mahkar: Mədzal gər nakə ka dzalakwa ha Mbəlom aye, məpe mədzal gər ka wu nakə ka ta hutakweye ka təv ŋgay aye ada mawudə bo nakə ka wudakwa ndo hay aye. Ane tuk na, maa ze wu neheye tebiye na, mawudə bo.

14

Siye i bazlam neheye a tsik ka gədanj neheye Məsəfəre ma vəlateye a ndo hay aye

¹ Rəzlumay a gər matəre təday na, ndo mawudə ndo hay. Pəlum tə dərəv kurom peteh gədanj neheye Məsəfəre ma vəlateye a ndo hay aye hərwi ada kâ hutum. Gədanj nakə kâ pəlum aye a ze siye hay tebiye aye na, məde ha bazlam i Mbəlom nakə a tsikakum aye. ² Tadə ndoweye a tsik bazlam i gəma neheye a sər bay aye na, a tsikatay na, a ndo hay bay. A tsikay na, a Mbəlom hərwi ndo hay tə tsənay na bay. A tsik ta gədanj i Məsəfəre, wu i Mbəlom neheye maŋgaha eye. ³ Ane tuk na, ndo nakə a datay ha bazlam i Mbəlom tə bazlam i gəma ŋgay aye na, neŋgeye a tsikatay a ndo ŋgay hay. Bazlam ŋgay niye hay na, ma vəlateye gədanj. Wu nakə faya ma tsikateye, ma mateye naha dərəv hərwi ada tâ gəl, tâ ye kame kame. ⁴ Ndo nakə a tsik bazlam i gəma neheye ndo hay tə sər bay aye na, a dzəna na, bo ŋgay eye ŋgway. Ndo nakə a dā ha bazlam i Mbəlom tə bazlam i gəma ŋgay aye na, neŋgeye dūh faya ma vəlateye gədanj a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu mahaya gər eye tebiye.

⁵ A seŋ nəkurom tebiye kâ tsikum me tə bazlam i gəma hay. Ane tuk na, kutoŋ ndo məma ha mâ ge andaya tə bazlam i gəma ŋgay hərwi ada ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye tâ gəl ada tâ ye kame kame. Kə ge andza niye bay na, ndo nakə ma diye ha bazlam aye a ze ndo nakə ma

tsikiye bazlam i gəma neheye a sər bay aye.

⁶ Malamar ga hay, tadə na ye naha a gay kurom, na tsikakum me tə bazlam i gəma neheye ka sərūm bay aye na, na gakumeye ŋgama na, ma kəkay? Tadə na dākum ha wu i Mbəlom nakə maŋgaha eye bay, na dākum hay siye i wu hay bay, na dākumeye ha bazlam i Mbəlom bay ada na tətikiye kurom ha bay na, na dzəna kurom ka wuray kwa tsekweŋ bay tebiye!

⁷ Dzalum ka wu i məhetse hay təday, andza ndərloy ta gandzaval. Tadə ndo məfe ta fa tədə tədə bay na, ndo hay ta səriye məpaka naha faya bay. ⁸ Məfe fagam bəbay na, andza niye dərma. Tadə agəna gəma ta gəma neŋged ta giye vərəm ada tadə ndo məfe fagam i mede a vərəm kə fa na tə dəma bay na, ndəray ma diye a vərəm niye bay. ⁹ I kurom dərma na, andza niye. Tadə faya ka tsikumeye bazlam i gəma neheye ndəray a sər bay aye na, ndo hay ta tsəniye wu nakə ka tsikum aye na, ma kəkay? ¹⁰ Bazlam i gəma hay wal wal andaya ka məndzibəra. Bazlam i gəma hay tebiye a satay məgwedə wu andaya. ¹¹ Ane tuk na, tadə ndoweye kə tsikenj me tə bazlam i gəma nakə na sər bay aye na, neŋgeye mbəzlew kame ga ada neŋ dərma andza mbəzlew kame ŋgay. ¹² Andza niye, neŋ faya na gwadakumeye pəlum tə dərəv kurom peteh gədanj neheye Məsəfəre ma vəlateye a ndo hay aye hərwi ada kâ hutum haladzay. Ane tuk na, wu nəte na, wudum wene wene eye na, wu nakə ma dzəniye tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu məgəle ada ma ye kame kame aye.

¹³ Hərwi niye ndo nakə a sər mətsike bazlam i gəma aye na, mâ dūwulay me a Mbəlom hərwi ada Məsəfəre mâ vəlay gədanj məmatay ha a ndo hay tə bazlam nakə ndo hay tə tsəniye aye. ¹⁴ Tadə faya na dūwulay me a Mbəlom tə bazlam i gəma nakə na sər bay aye na, məsəfəre

ga neñgeye faya ma ðuwuliye me a Mbəlom. Dedək, ane tuk na, metsehe ga andaya mə ðəma bay. ¹⁵ Kə ge andza niye na, na giye na, kəkay? Na ðuwulay me a Mbəlom ta məsəfəre ga tə bazlam i gəma neheye na sər bay aye. Ane tuk na, na ðuwulay me a Mbəlom tə metsehe ga tə bazlam neheye na tsəne aye hərwi ada nā tsəne. A señ məge ðəmes ta məsəfəre ga tə bazlam neheye na tsəne bay aye ada a señ məge ðəmes tə metsehe ga ðəmes neheye na tsəne aye.

¹⁶ Tadə kə ge andza niye bay, nəkar i yak faya ka gay naha sisəe a Mbəlom tə bazlam neheye ka sər bay aye tuk na, ada ndo neheye tə sər wu niye hay bay aye na, ta mbədiye faya «amen» na, ma kəkay? Nəteye tə tsəne wu nakə ka tsik aye bay. ¹⁷ Məgay naha sisəe yak niye ka gay naha a Mbəlom aye na, lele, ane tuk na, ma giye ŋgama a ndo neñged bay.

¹⁸ Neñ faya na gay naha sisəe a Mbəlom hərwi na tsik bazlam neheye na sər bay aye na, na ze kurom ha tebiye. ¹⁹ Ane tuk na, ahəl nakə neñ ta ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu mahaya gər eye na, ŋgama na tsikatay gər i bazlam hay zlam neheye ta tsəniye andza niye na, na tətikiye tay ha ndo hay tə bəmalə nakə na tsikateye gər i bazlam hay gwezem kuro vədvdəd haladzay tə bazlam neheye tə sər bay aye.

²⁰ Malamar ga hay, ka dzalum gər ka wu hay andza wawa ndəriz hay bay. Duh dzalum gər na, andza nəkurom bagwar eye hay. Ta təv i mənese na, tərūm andza wawa ndəriz hay. Nəteye na, tə sər məge mənese bay. ²¹ Tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, Bəy Maduweñ a gwad: «Neñ na sləriye naha ndo i gəma neñged hay ka təv i ndo ga hay. Ta tsikateye bazlam ga tə bazlam i gəma mekeleñ eye.

Kwa na ge andza niye bəbay na, ndo hay ta peñeye faya zləm wal bay.*»

* **14:21** Zəba ma Ezay 28.11-12.

²² Hərwi niye mətsike me tə bazlam neheye tə sər bay aye na, faya ma bəzatay ha wu a ndo neheye tə pa mədzal gər ka Yesu Kəriste bay aye. Ndo neheye faya ta diye ha bazlam i Mbəlom aye na, faya ma bəzatay ha wu a ndo neheye ta dzala ha ka Yesu aye na, Mbəlom andaya ta nəteye bəna a ndo neheye ta pa mədzal gər ka Mbəlom bay aye bay. ²³ Andza niye, ahəl nakə ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye mahaya gər eye, tadə nəkurom tebiye faya ka tsikum-eye tə bazlam i gəma neheye ndo hay tə sər bay aye, ndo məpe mədzal gər ka Yesu neheye tə sər wuray bay aye kəgəbay ndo neheye ta dzala ha ka Yesu bay aye, ta ye naha na, ta gwadiye gər a vuwakum. ²⁴ Ane tuk na, tadə ðuh nəkurom tebiye faya ka ðumeye ha bazlam i Mbəlom tə bazlam i gəma nakə ndo hay tə sər aye na, ndo neheye ta dzala ha ka Yesu zuk bay aye ada ndo neheye ta dzala ha ka Yesu tə sər wuray bay aye, ta ye naha na, ta səriye ka mənese tay. Wu nakə ta tsəniye tebiye aye na, ma gat-eye hiyew mə ðərev tay. ²⁵ Wu neheye mañgaha eye tə dzala mə gər tay aye na, ma ndohwaweye parakka. Tsa na, ta ðəkweye gurmets a Mbəlom, ta ðəslay ha gər ada ta tsikiye parakka tə bazlam tay, ta gwadiye Mbəlom andaya mə walañ kurom ta dedək.

²⁶ Malamar ga hay, ka gakweye na, kəkay? Ka hayum gər na, ndow-eye ma giye ðəmes, ndo neñged ma tətikateye bazlam i Mbəlom a ndo hay, ndo neñged ma tsikiye wu nakə mañgaha eye Mbəlom a ðay ha aye, ndo neñged neñgeye na, ma tsikiye me tə bazlam i gəma neheye ndo hay tə sər bay aye, ada ndo neñged ma miye ha parakka wu nakə a tsik tə bazlam i gəma nakə ndo hay tə sər bay aye. Wu nakə faya ka gumeye tebiye na, gum hərwi ada ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tā gəl.

²⁷ Tadə ndo hay andaya a satay mətsike me tə bazlam i gəma neh-

eye ndo a sər bay aye na, ndo sulo kəgəbay mahkar ta tsik tsa, mâ ze ndo hay mahkar bay, ada tâ tsik na, nəte ta nəte. Ada ndoweye mâ ma ha wu nakə tə tsik aye. ²⁸ Tadə ndəray andaya məma ha bay na, tâ ndza tətə. Tâ dzala mə gər tay ada tâ tsikay a Mbəlom.

²⁹ Ndo mæde ha bazlam i Mbəlom hay na, ndo hay sulo kəgəbay mahkar tâ tsik me tsa. Ndo siye hay tâ pay zləm a wu nakə ta tsikiye aye, a yaw abəra ka təv i Mbəlom dedək tsukudu dedək bədaw? ³⁰ Tadə ndoweye faya ma diye ha bazlam i Mbəlom, tsa na, Mbəlom a da ha wu wedeye a ndo neŋgedmə walaŋ kurom na, ndo nakə kurre faya ma tsikiye me aye mâ gər ha mətšike hərwi ada ndo neŋgedmə tsik me. ³¹ Nəkurom tebiye ka slumeye mæde ha bazlam i Mbəlom, ane tuk na, tsikum me nəte ta nəte hərwi ada nəkurom tebiye kâ tətikum wu ada kâ vəlumatay gədaŋ a ndo siye hay. ³² Ndo nakə gədaŋ i Məsəfəre andaya faya mæde ha bazlam i Mbəlom aye na, a sər məgay metsehe a gədaŋ eye niye dərma. ³³ Andza niye hərwi wu nakə ma diye ta tsəved eye bay na, a yay a gər a Mbəlom bay. Neŋgeye a say düh na, ndzakwa ta tsəved eye lele tə zay.

Ŋgwas hay tâ ge na, andza ŋgwas neheye ma məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye tebiye. ³⁴ Ka hayum gər ka təv manəte eye na, tâ ndza tətə, tâ tsik me bay. Nəteye na, tsəved tay andaya mətšike me bay. Ŋgwas hay na, tâ rəhay gər a hasləka hay andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye. ³⁵ Tadə wu andaya nakə ta tsəne bay aye ada a satay matsətsehe aye na, tâ tsətsah ma məhay gər bay, tâ tsətsah ka zal tay hay mətagay. Ŋgwas ma tsikiye me ma məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, lele bay.†

³⁶ Ah! Ka dzalum na, bazlam i Mbəlom a yaw abəra mə gay kurom ba! Kəgəbay ka dzalum na, maa tsəne bazlam nakay na, nəkurom dekdek

ba! ³⁷ Tadə ndoweye kə dzala mə gər ŋgay kə huta gədaŋ i mæde ha bazlam i Mbəlom kəgəbay gədaŋ mekeləŋ i Məsəfəre, mâ sər ha wu nakə na watsa kanaŋ aye na, maa tsik gum andza niye na, Bəy Maduweŋ kway. ³⁸ Tadə ndoweye kə sər wu nakə na watsa aye, bazlam i Bəy Maduweŋ bay na, nəmay dərma nəmaa təma na bay.

³⁹ Malamar ga hay vəlumay ha dərəv kurom ka mapəle mæde ha bazlam i Mbəlom ada kâ gumatay me a ndo hay mətšike me tə bazlam i gəma hay bay. ⁴⁰ Ane tuk na, gum wu hay tebiye ta lele eye. Gum ta tsəved eye dərma.

15

Yesu Kəriste kə lətsew abəra ma mədahaŋ

¹ Malamar ga hay, anəke a seŋ na, məmakum ahaya a gər Labara Ŋgwalak eye nakə na dəkum ha ahəl niye aye. Ka təmum a dərəv kurom, ka dzalum ha faya lele. ² Labara niye ŋgwalak eye na, nakə Mbəlom ma təmiye kurom ha aye tadə faya ka dzalumeye huya andza nakə na tsikakum aye. Tadə faya ka gumeye andza niye bay na, ka dzalum ha faya ta dedək bay.

³ Na tətikakum na, wu nakə Yesu Kəriste a tətiken aye. Wu nakə a ze kwa me tebiye na lah matətikakum aye na, Yesu Kəriste kə mət hərwi mezeleme kway andza nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom aye. ⁴ A mət na, tə pa na a tsəvay. Məhəne sulo mamahkar eye na, kə lətsew abəra ma mədahaŋ andza nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom aye. ⁵ Ahəl nakə a lətsew abəra ma mədahaŋ aye na, a bəzay ha bo a Piyer ada a bəzatay ha bo a siye i gawla ŋgay neheye kuro gər eye sulo aye. ⁶ Ada ka bəzatay ha bo a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta ziye temerre zləm, nəteye tebiye tə ŋgatay a həlay manəte eye. Siye hay ta mət tsiy, ane tuk na, siye hay haladzay nəteye andaya tə dərə. ⁷ Ma dəba eye a bəzay ha bo a Yakuba ada a bəzay

† 14:35 1 Korinthe hay 11.5.

ha bo a ndo i maslañ siye hay tebiye dərmaḱ.

⁸ Tsa na, maduk i duk eye a bəzen ha bo a neñ dərmaḱ. Pat eye niye neñ na təra na, andza wawa nakə tə wa na kə ndisl a kiye i məwe ŋgay bay aye. ⁹ Neñ na, wawa eye tsekweḱeḱeñ mə walañ i ndo i maslañ i Yesu hay. Neñ na sla ḁa tā zeleñ ndo i maslañ i Yesu bay hərwi na gatay ḁəretsətseh a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. ¹⁰ Ane tuk na, Mbəlom kə geñ ŋgwalak ŋgay nakə na təra ndo i maslañ ŋgay andza nakay anañ ka ŋgatumeñ anəke aye. Ŋgwalak i wu nakə a geñ aye na, ka təra kəriye bay. Duh na ge ha məsler haladzay a ze siye i ndo i maslañ i Yesu hay. Ane tuk na, gədañ nakə na ge ha məsler aye na, i ga bay. Maa pa fagaya ŋgama na, Mbəlom. Maa ge məsler mə neñ na, neñgeye. ¹¹ Andza niye, kwa tadə maa tsikakum Labara Ŋgwalak eye niye na, neñ, kwa maa tsik na, siye i ndo i maslañ i Yesu hay, nəmay tebiye nəmaa tsikiye labara Ŋgwalak eye andza nakə na tsikakum aye ada nakə ka dzalum ha aye.

Mbəlom ma ta lətsiye tay ahaya ndo hay abəra ma mədahañ

¹² Labara Ŋgwalak eye nakə nəmaa a tsik aye na, Yesu Kəriste kə lətsew abəra ma mədahañ. Kə ge andza niye tuk na, ada ndo siye hay mə walañ kurom tə gwad, ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahañ bay na, ma kəkay? ¹³ Tadə ta dedək ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahañ bay na, andza məgwede Yesu Kəriste bəbay kə lətsew abəra ma mədahañ bay bəna mey? ¹⁴ Tadə neñgeye kə lətsew abəra ma mədahañ bay na, andza məgwede bazlam i Mbəlom nakə nəmaa ḁa ha aye na, ka təra wu kəriye. Ada mədzal gər kurom nakə ka dzalum ha Yesu aye na, ma giye ŋgama bay. ¹⁵ Tadə kə ge andza niye na, andza məgwede nəmay faya nəmaa rawiye me ka Mbəlom hərwi nəmay faya nəmaa tsikateye a ndo hay na, Mbəlom kə lətse ahaya Yesu Kəriste abəra ma mədahañ. Ane tuk na, tadə ndo hay

ta lətseweye abəra ma mədahañ bay na, Mbəlom neñgeye kə lətse ahaya Yesu Kəriste abəra ma mədahañ bay. ¹⁶ Tadə Mbəlom ma lətsa tay ahaya ndo hay abəra ma mədahañ bay na, Yesu Kəriste dərmaḱ, Mbəlom kə lətse ahaya abəra ma mədahañ bay. ¹⁷ Tadə Yesu Kəriste kə lətsew abəra ma mədahañ bay na, mədzal gər kurom nakə ka dzalum ha aye, ma giye ŋgama bay ada nəkurom na, huya mə mezeleme. ¹⁸ Andza məgwede ndo neheye ahəl niye tə mət ta dzala ha ka Kəriste aye na, ta dze hele hele. ¹⁹ Tadə ka pakwa mədzal gər kway ka Yesu Kəriste hərwi ada mā dzəna kway ka məndzibəra ḁekḁek tsa ada wuray andaya kame bay na, ndo hay ta tuwiye fakwaya haladzay ma ziye ha i ndo siye hay.

²⁰ Ane tuk na, ta dedək Kəriste kə lətsew abəra ma mədahañ. Maa lah mələtsew abəra ma mədahañ na, neñgeye. A ḁa ha na, siye i ndo neheye tə mət aye, ta lətseweye abəra ma mədahañ dərmaḱ. ²¹ Maa zlaw məməte ka məndzibəra na, ndo nəte. Andza niye, maa həndəkətay tsəved a ndo hay mələtsew abəra ma mədahañ na, ndo nəte dərmaḱ. ²² Ndo hay tebiye ta mətiye hərwi nəteye gwala i Adam hay. Andza niye, ndo neheye nəteye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye na, ta ta hutiye sifa. ²³ Ane tuk na, ma giye bo na, ka membre ka membre. Maa lah mələtsew kurre na, Yesu Kəriste. Pat nakə kə maw aye na, ndo ŋgay hay ta lətseweye abəra ma mədahañ tuk. ²⁴ Ma ḁəba eye na, Yesu Kəriste ma bəbazliye tay ha gədañ i məsəfəre neheye lele bay eye tebiye ada ta bəy tay hay tebiye ada ta gədañ i bəy i dala hay tebiye. Tsa na, məndzibəra ma ndəviye. Ma ḁəba eye ma vəlay ha bəy a həlay i Bəba Mbəlom.

²⁵ Andza məgwede na, Kəriste ma ləviye təmad hus a pat nakə Mbəlom ma piye tay ha ndo mənə ḁəre ŋgay a həlay ŋgay aye. ²⁶ Maduk i duk i ndo mənə ḁəre nakə Mbəlom ma dziye ha aye na, məməte. ²⁷ Ka sər

kwa ha na, hærwi tæ watsa mæ Derewel i Mbælom na, tæ gwad: «Mbælom kə pa wu hay tebiye a həlay i Wawa ŋgay.*» Mbælom a tsik bazlam niye hay na, bo i Mbælom eye neŋgeye ma ndziye mæ həlay i Wawa ŋgay bay hærwi maa pa siye i wu hay a həlay i Wawa ŋgay na, bo ŋgay eye. ²⁸ Mbælom kə pa wu hay tebiye a həlay i wawa ŋgay na, Wawa ma rəhay ha gær a Mbælom nakə a pa wu hay a həlay ŋgay tebiye aye. Andza niye Bəba Mbælom ma ləviye wu hay tebiye ada ndo zezeŋ tebiye.

²⁹ Dzalum ka ndo neheye faya ta dzəhuḅiye bo a yam hærwi ndo neheye ta mæt tsiy aye. Maa gatay ŋgama mæ dəma na, wuye mey? Tadə ta dedek ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahaŋ bay na, ndo niye hay ta dzəhuḅawa bo a yam a bəram tay na, hærwi mey? ³⁰ Tadə ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahaŋ bay na, nəmay nəmaa siye dəretsətseh pat pat na, hærwi mey? ³¹ Malamar ga hay, pat pat neŋ na, na mawa veket veket abəra ma məməte. Wu nakə faya na tsikakumeye dedek. Na tsikakum na, ta dedek, neŋ faya na ŋgwasiye hærwi kurom. Məŋgwese ga na, hærwi nəkurom ta nəmay tebiye, nəkway madzapa eye ta Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste. ³² Ma gəma i Efez na, nəmaa ge magazləga ta ndo hay haladzay andza ta wu i pesl neheye sewed hay haladzay aye. Tadə na dzala ka wu i məndzibəra na, dəretsətseh nakay ma giye ŋgama daw? Tadə ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahaŋ bay na, na tsikiye andza ndo wuray a gwad: «Ndayakwa wu mənday haladzay ada sakwa wu məse haladzay hærwi mazlambar ka mətakweye.†»

³³ Kā vumay gær a bo kurom bay. Sərum ha, tadə faya ka həhalumeye ta ndo neheye faya ta giye mənese aye na, nəkurom dərmak ka gum-eye mənese. ³⁴ Kā tərūm ndo i matərakahaŋ hay bay. Kā gum mənese bay. Na zəba faya na, siye

i ndo hay mæ walaŋ kurom tæ sər Mbælom bay. Na tsik andza niye na, hærwi ada horoy mæ gakum.

Bo nakə ma lətseweye abəra ma mədahaŋ aye

³⁵ Agəla ndoweeye ma tsətsahiye, ma gwadiye: «Ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahaŋ na, ma kəkay? Ndoweeye kə lətsew na, bo ŋgay ma təriye na, kəkay?» ³⁶ Ndoweeye ka tsətsah andza niye na, neŋgeye matərakahaŋ eye. Dzala təday! Ka sləga hulfe a guvah ma mətiye ada ma ndzohwiye. ³⁷ Ada ka sləga na, wuye mey? Ka pa a bəd na, wu mandzohwa eye tsiy ta slambah eye bay. Ka sləga na, wur eye, agəna daw, agəna hulfe i wu mekeleŋ. ³⁸ Dərizl i gərdaf ma ndzohwiye andza nakə a say a Mbælom aye. Dərizl i gərdaf i hulfe kwa waray waray na, wal wal.

³⁹ I wu neheye tæ səfəra eye na, andza niye dərmak. Mbælom a ge bo tay na, wal wal. Bo i ndo zezeŋ na, wal, bo i wu i pesl hay wal, bo i diyeŋ hay wal, ada bo i kələf hay wal dərmak.

⁴⁰ Wu neheye ka magərmbælom aye ta wu neheye ka məndzibəra aye, nəteye na, wal wal dərmak. Məle tay nakə tæ le aye na, wal wal, nəte bay. ⁴¹ Madəve i pat na, wal abəra ka madəve i kiye dərmak. Ada madəve i kiye wal abəra ka madəve i wurzla. Kwa mæ walaŋ i wurzla hay bəbay na, madəve tay na, wal wal.

⁴² Ahəl nakə Mbælom mata lətse ahaya ndo abəra ma mədahaŋ aye na, ma giye na, andza niye dərmak. Bo i ndo na, andza hulfe dərmak. Ta pa mədahaŋ a tsəvay na, ma ziye. Mbælom kə lətse ahaya ndo niye abəra ma mədahaŋ na, bo ŋgay ma ndziye ka tor eye. ⁴³ Tə la na mədahaŋ a bəd na, gədaŋ mæ dəma bay, a le bay. Ahəl nakə ma lətseweye na, ma təriye gədaŋ eye, ma liye haladzay. ⁴⁴ Bo nakə tæ pa na a bəd andza hulfe aye na, wu i məndzibəra. Ane tuk na, ahəl nakə ma lətseweye abəra ma

* 15:27 Dəmes hay 110.1. † 15:32 Zəba ma Ezay 22.13.

mədahaŋ aye na, ma hutıye bo nakə Məsəfəre mavəla eye.

Bo i mändzibəra andaya na gwad ba! Sərum ha na, ka ta hutakweye bo nakə Məsəfəre ma vəliye dərmaŋ. ⁴⁵ Tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: «Adam na, ndo nakə kurre Mbəlom a vəlay məsəfəre aye.» Ndo nakə a yaw duk ma dəba aye na, Kəriste. Neŋgeye na, ndo nakə ma vəliye sifa a ndo hay tə həlay i Məsəfəre.† ⁴⁶ Wu nakə Məsəfəre a vəl aye na, makurre eye nakə ndo hay tə ŋgatay aye bay. Tə ŋgatay təday na, a bo i mändzibəra ada ma dəba eye ta ŋgateye a bəmalə nakə Məsəfəre a vəl aye. ⁴⁷ Makurre i ndo na, Adam, neŋgeye i mändzibəra. Mbəlom a ge neŋgeye na, ta bətekwew. Ndo neŋged na, Məsəfəre. A yaw abəra mə mbəlom. ⁴⁸ Ndo i mändzibəra hay bo tay na, andza i Adam nakə Mbəlom a ge na ta bətekwew aye. Andza niye dərmaŋ, ndo neheye ta ndziye mə mbəlom aye, ta təriye andza ndo nakə a mbəzlaw mə mbəlom aye. ⁴⁹ Anəke na, ka ndzəkitaŋka bo ta ndo nakə Mbəlom a ge ta bətekwew aye. Kame mba na, ka ndzəkitaŋkweye bo ta ndo nakə a mbəzlaw mə mbəlom aye dərmaŋ.

⁵⁰ Malamar ga hay, neŋ faya na tsikakumeye, ndo zezeŋ ma sliye faya mede a Bəy i Mbəlom tə slo i bo ŋgay bay. Hərwi wu nakə ma ziye na, ma sliye faya mändze tə wu nakə ma ndziye ka tor eye bay.

⁵¹ Tsənum! Na tsikakumeye wu nakə maŋgaha eye Mbəlom a dəŋ ha aye. Ka mətakweye tebiye kway eye bay. Ane tuk na, nəkway bo kway ma mbədiye. ⁵² Ka mändəve i mändzibəra na, ta fiye tolom. Ta fa na, kwayaŋŋa ka mətsike me niye na, bo kway ka mbada. Ta fa tolom na, ndo neheye ta mət tsiy aye ta lətseweye abəra ma mədahaŋ tə bo nakə ma ziye bay aye. Nəkway neheye tə dəre aye, Mbəlom ma vəlakweye bo wedəye dərmaŋ.

⁵³ Andza məgwədə, bo kway nakə ma mətiye ada ma ziye na, kutoŋ ma təriye bo nakə ma mətiye bay ada ma ziye bay aye. ⁵⁴ Ahəl nakə bo nakə ma mətiye ada ma ziye ka təra bo nakə ma mətiye sa bay ada ma ziye sa bay aye na, wu nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom aye ma bəziye tuk. Tə watsa na: «Məməte andaya sa bay. Mbəlom kə dze ha tebiye.»

⁵⁵ «Nəkar məməte, ehey! Gədaŋ yak eye məŋgay tuk?

Səmber yak eye nakə ka mbalawa tay ha ndo hay aye na, məŋgay tuk?S»

⁵⁶ Məməte na, a huta gədaŋ məgay wu nakə lele bay aye a ndo hay hərwi mezeleme. Mezeleme a huta gədaŋ na, hərwi bazlam i Mbəlom mapala eye. ⁵⁷ Ane tuk na, gakway sisə a Mbəlom hərwi kə vəlakway gədaŋ məŋgwese ka mezeleme kwa ka məməte ta gədaŋ i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste.

⁵⁸ Malamar ga hay neheye na wuda kurom haladzay aye, hərwi niye ndzum bəŋbəŋ lele, kə yum gər bay. Rəzlumay a gər a məsler i Bəy Maduweŋ Yesu pat pat tə dərev kurom peteh. Ka sərum ha məsler nakə ka gumeye ta gədaŋ ŋgay aye na, ma təriye kəriye bay.

16

Ta tsakal suloy hərwi madzəne tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu

¹ Anəke na, na tsikakumeye naha ka suloy nakə ka tsakalumeye hərwi madzəne tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Zerozelem aye. Gum andza nakə na tsikatay a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Galat aye. ² Pat i luma i sidzew hay na, kwa way way tsakalum dala andza nakə ka hutum, Mbəlom a vəlakum aye. Pum na hərwi ada pat nakə na ye naha aye na, ka tsakalumeye sa bay. ³ Na ye naha na, ka tsikumenəye ndo neheye ka palum tay ha hərwi ada tā ye ha

† 15:45 Madazlay i wu hay 2.7. § 15:55 Zəba ma Ezay 25.8; Oze 13.14.

suloy nakə ka tsakalum, ta diye ha a Zerozelem aye na, na watsateye d̄erewel a həlay. ⁴ Tadə kə ge lele neñ n̄a ye d̄ərmak na, nəmaa diye dziye.

Pol ma diye a Koriñte

⁵ Na diye naha ka t̄əv kurom na, na diye ta Masedowan. ⁶ Agəna na ye naha na, na ndziye tsekweñ ka t̄əv kurom, agəna a həlay i m̄etasl na, na ndziye ka t̄əv kurom. Ma d̄əba eye na diye ab̄əra ka t̄əv kurom, na diye kwa ka waray na, ka dzənumeye ga. ⁷ Na diye naha ka t̄əv kurom na ndziye tsekweñ tsa, na diye gwa na, a señ andza niye bay. Tadə kə yay a ḡər a B̄əy Maduweñ na, a señ ka ndzakweye ka t̄əv man̄əte eye m̄əndze haladzay. ⁸ Ane tuk na, na ndziye kanan̄ ma Efez t̄əmad hus a magurlom i Pen̄tekot*, ⁹ h̄ərwi Mb̄əlom ka h̄əndekeñ na ts̄əved lele ka m̄əge m̄əsler bagwar eye kanan̄. Ada ndo m̄əne d̄əre ga hay andaya haladzay.

¹⁰ Timote ki ye naha ka t̄əv kurom na, t̄əmum na t̄ə həlay sulo sulo h̄ərwi ada m̄a ndza ta m̄əngwese eye lele m̄ə walañ kurom. H̄ərwi neñgeye ndo m̄əge m̄əsler i B̄əy Maduweñ andza neñ nakə faya na giye. ¹¹ Nd̄əray m̄a gay wuray bay. Dz̄ənum na d̄uh h̄ərwi ada m̄a ḡər kurom ha t̄ə zay ada m̄a maw ka t̄əv ga. Neñ ta ndo siye hay faya nəmaa həbiye na kanan̄.

¹² Malamar kway Apolos na, na tsikay madz̄əga haladzay, na gwad̄ay na, neñgeye t̄ə siye i malamar hay t̄ə ye naha ka t̄əv kurom tey. Ane tuk na, a say mede naha an̄əke zuk bay. Aza kə huta həlay eye kame mba na, ma diye naha.

Mand̄əve i bazlam

¹³ Ndzum tsezlezleñje t̄ə metsehe lele. T̄ərum ndo ḡədañ eye ka ts̄əved i Mb̄əlom b̄əñb̄əñ lele. K̄a dz̄əzarum bay. D̄ərev kurom m̄a ndza ta ḡədañ

eye. ¹⁴ Wu nakə ka gumeye tebiye aye na, gum t̄ə mawud̄e bo nakə ka wud̄umeye ha ndo hay aye.

¹⁵ Malamar ga hay, ka s̄ərum Sitefan̄as ta ndo i gay ñgay hay tebiye. S̄ərum ha, maa lah m̄əpe m̄ədzal ḡər ka Yesu K̄əriste ma ḡəma i Akay† na, n̄əteye. Ta v̄əl ha ḡər tay ka m̄əge m̄əsler i Mb̄əlom h̄ərwi madz̄əne tay ha ndo m̄əpe m̄ədzal ḡər hay ka Yesu. Neñ faya na gakumeye naha amboh, ¹⁶ slala i ndo neheye faya ta giye m̄əsler i Mb̄əlom m̄ə walañ kurom aye na, r̄əhumatay ha ḡər. R̄əhumatay ha ḡər a ndo neheye faya ta r̄əzleye a ḡər m̄əge m̄əsler i Mb̄əlom dziye aye d̄ərmak.

¹⁷ D̄ərev ga kə ñgwasa haladzay h̄ərwi nakə Sitefan̄as ta Fortunatus ada ta Akaȳəkus ti yaw ka t̄əv ga aye. Na ñgat̄atay na, andza na ñgatakum a n̄əkurom tebiye. ¹⁸ Ta meñ naha d̄ərev andza t̄ə makum naha d̄ərev a n̄əkurom aye d̄ərmak. Slala i ndo neheye andza nakay aye na, r̄əhawumatay ha ḡər.

¹⁹ Ndo m̄əpe m̄ədzal ḡər hay ka Yesu neheye t̄ə hayawa ḡər ka t̄əv ga kanan̄ ka dala i Azi‡ aye ta tsikakum naha me. Akelas ta P̄ərisil t̄ə siye i ndo m̄əpe m̄ədzal ḡər hay ka Yesu neheye t̄ə hayawa ḡər a gay tay aye, ta tsikakum naha me lele ta m̄əzele i Yesu K̄əriste. ²⁰ Siye i ndo m̄əpe m̄ədzal ḡər hay ka Yesu neheye kanan̄ aye tebiye ta tsikakum naha me d̄ərmak.

Tsikum me a bo n̄əte n̄əte m̄ə walañ kurom ta m̄əḡəse bo kurop kurop lele.

²¹ Neñ Pol na tsikakum naha me d̄ərmak. Nakay na, neñ na watsakum naha t̄ə həlay gay eye.

²² Ndo nakə a wud̄a B̄əy Maduweñ kway Yesu bay aye na, Mb̄əlom m̄a v̄əlay mezeleme. *Maranata*§, andza m̄əgwed̄e B̄əy Maduweñ may, dara!

* **16:8** Pen̄tekot na, t̄ə bazlam i Ḡərek. Magurlom i ḡərndzahosl. T̄ə gawa magurlom eye na, m̄əh̄əne 50 ma d̄əba i Pak. I ndo m̄əpe m̄ədzal ḡər hay ka Yesu na, magurlom i m̄əhute M̄əs̄əf̄əre Ts̄ədañña eye. † **16:15** Akay na, m̄əzele guram i diye i Salawa i Ḡəres. ‡ **16:19** Dala i Azi an̄əke na, Turki. § **16:22** Maranata: M̄əzele i wu t̄ə bazlam i Ḡərek. Yesu ta ndo neheye t̄ə pa m̄ədzal ḡər kurre eye t̄ə ndzawa ma ḡəma i Yahuda hay t̄ə tsikawa bazlam eye nakay.

²³ Bəy Maduwen kway Yesu mâ pa fakuma ɲgama.

²⁴ Nəkurom tebiye na wuɗa kurom huya hərwi nakə nəkway tebiye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye.

**Masulo i ðerewel i Pol
nakə a watsatay naha a
Koriñte hay
aye
Məfələkwe**

A gəsaw abəra ka makurre i ðerewel i Pol nakə a watsatay naha a Koriñte hay aye na, labara hay ti yaw abəra ma Koriñte ada ta watsayaw ðerewel hay a Pol ada Pol ðərmak kə watsatay naha (2.3). Məndze i Pol ta ndo i Koriñte hay ŋwalak eye sa bay. Ma ta diye a ðəma na, a watsatay naha hərwi malembede ha wu nakə a ye bay aye.

Mə madədo 1 ka 7 na, Pol faya ma tsikiye me abəra ka bo ŋgay,

Mə madədo 8 ka 9, Pol a tsətsah wu hərwi ndo məpe mədzal gər neheye mətawak eye hay ma Zərozelem aye.

Mə madədo (10 ka 13) na, Pol a tsik ka matəre ndo i maslan i Yesu Kəriste na, kəkay wal wal sulo. Ndo hay andaya faya ta diye ha labara mekeleŋ eye wal abəra ka bəmalə i Pol (11.3-4).

Pol a həna ha gər tsekweŋ hərwi faya ma həbiye, ma hutieye gədaŋ ŋgay na, mə həlay i Mbəlom. Pol ka tsətsah tā ðəslay gər bay, tā vəlay wu na, ka tsətsah bay. A ða ha Labara Ŋwalak eye i Yesu na, kəriye.

Pol a tsikatay naha me

¹ Maa watsakum naha ðerewel nakay na, neŋ Pol. Neŋ ndo i maslan i Yesu Kəriste hərwi a say a Mbəlom. Neŋ ta Timote malamar kway nəmaa tsikakum naha me a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma gəma i Koriñte aye ada a siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ka dala i Akay* aye. ² Mbəlom Bəba kway ta Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste tā pa fakuma ŋgama ada tā vəlakum zay.

Mbəlom ma matay naha ðərev a ndo neheye faya ta siye ðəretsətseh aye

³ Zambadəkway a Mbəlom Bəba i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste. Neŋgeye faya ma gateye ŋwalak a ndo hay huya, ma matay naha ðərev pat pat aye. ⁴ Kwa kəday ahəl nakə nəmay mə ðəretsətseh aye na, a vəlawamay gədaŋ hərwi ada nəmay nəmaa sliye faya məmatay naha ðərev a siye i ndo neheye faya ta siye ðəretsətseh aye andza nakə Mbəlom a dzəna may aye ðərmak. ⁵ Andza niye, Yesu Kəriste kə sa ðəretsətseh həladzay ada nəmay ðərmak nəmaa siye ðəretsətseh haladzay. Mbəlom bəbay ma vəlaməye gədaŋ haladzay ðərmak hərwi nəmay madzapa eye tə Yesu Kəriste. ⁶ Tadə nəmay faya nəmaa siye ðəretsətseh kəgəbay tadə Mbəlom faya ma vəlaməye gədaŋ na, hərwi ada kə tərūm gədaŋ eye hay ada Mbəlom mā təma kurom ha. Andza niye ka sluməye faya məsəmay naha a ðəretsətseh nakə nəmay faya nəmaa səmay naha aye ðərmak. ⁷ Nəmaa sər ha ta dedək ka ndzuməye bəŋbəŋ ka tsəved i Mbəlom. Nəmaa sər ha Mbəlom ma makuməye naha ðərev andza nakə neŋgeye faya ma maməye naha ðərev aye, hərwi faya ka suməye ðəretsətseh andza nəmay neheye faya nəmaa siye ðəretsətseh aye ðərmak.

⁸ Ayaw, malamar may hay, a samay na, sərūm ha ðəretsətseh nakə nəmaa sa ka dala i Azi aye. Nəmaa sa ðəretsətseh haladzay, a ze may gədaŋ. Nəmaa dzala na, tsiy nəmaa mətiye. ⁹ Ayaw, ta dedək nəmaa dzala mə ðərev may na, nəmaa mətiye. Azlakwa Mbəlom a ge andza niye na, hərwi ada nəmaā pa mədzal gər may ka gədaŋ may bay, ðuh nəmaā pa mədzal gər may na, ka Mbəlom nəte ŋweŋ. Neŋgeye na, ma mbəla tay ahaya ndo hay abəra ma mədahaŋ. ¹⁰ Ada ma buwa may ahaya abəra mə ðəretsətseh i mədahaŋ nakə haladzay nəmaa mətiye ha həbe aye, ada ma buwa may ahaya abəra mə

* 1:1 Akay na, məzele guram eye i diye i Salawa i Gəres.

dāretsətseh siye hay dārmak. Nəmaa piye mādzał gər may, nəmaa sər ha ma buwa may ahaya abəra mə dāretsətseh siye hay sa. ¹¹ Nəkurom dārmak dūwulumay me a Mbəlom. Andza niye, tadə ndo hay haladzay faya ta dūwuliye me a Mbəlom hərwi may na, ndo hay haladzay ta gay naha sisəe dārmak hərwi ɲgwalak ɲgay nakə ma ta gamay aye.

Pol ka mbəda ha wu nakə habe a say mäge aye

¹² Wu nakə nəmaa ɲgalakiye ha aye na, anaɲ: Nəmaa sər ha mə dārev mede may kame i ndo hay tebiye na, dedek, nəmay ndo i dedek hay andza nakə a say a Mbəlom aye. Mede may niye lele wene wene eye na, kame kurom. Gədaɲ may nakə nəmaa ndza ha andza niye aye na, a yaw abəra mə metsehe i ndo i mändzibəra hay bay. Ane tuk na, Mbəlom a dzəna may ta ɲgwalak ɲgay. ¹³ Wu nakə nəmaa watsakum naha aye na, a wur bo bay, ka slumeye faya mətəne. ¹⁴ Wu andaya nakə ka tsənum i ɲgal aye. Ane tuk na, ka ta tsənumeye tebiye. Wu eye na, anaɲ: Ka ta ɲgalakumeye may ha andza nəmay dārmak nəmaa ta ɲgalakiye kurom ha pat i Bəy Maduweɲ Yesu nakə ma maweye aye.

¹⁵ Na sər ha ta dedek, hərwi niye na gwad habe a seɲ na diye naha a gay kurom təday ada na həndzədiye kame. Na maweye na, ta təv kurom dārmak hərwi ada nā dzəna kurom masulo eye. ¹⁶ Andza məgwede, na dzala na, na diye naha a gay kurom təday ada na diye ka dala i Masedowan ada na maweye ta təv kurom. Ada aza na mbədiye gər, nakə na diye ka dala i Yahuda aye na, habe ka dzənumeye ga. ¹⁷ Ahəl nakə na gwadəkum na giye andza niye aye na, na tsikakum ta dərneh sulo daw? A'ay, tadə na gwad na giye wu nakə na həl faya bo mäge aye na, na giye andza i ndo i mändzibəra hay daw? Na gwadiye ayaw ada a'ay sulo sulo bay.

¹⁸ Mbəlom, neɲgeye ndo məhəle mbal ga. Wu nakə nəmaa tsikakum aye na, ayaw ada a'ay sulo sulo bay. ¹⁹ Hərwi neɲ, Silas ta Timote nəmay nəmaa da ha mə walaɲ kurom na, Wawa i Mbəlom Yesu Kəriste. Ayaw ta a'ay sulo sulo mə neɲgeye bay. Mə neɲgeye na, ayaw dekdek huya. ²⁰ Ada wu nakə tebiye Mbəlom a gwad ma vəlakweye, maa tsikakway ta dedek na, neɲgeye. Hərwi niye ka gwadəkwa «amen» na, ta neɲgeye hərwi ada ndo hay tā dəslay ha gər a Mbəlom. ²¹ Sa na, maa vəlamay gədaɲ na, Mbəlom eye tə gər ɲgay tə həlay i Yesu Kəriste ada ma vəlakumeye gədaɲ dārmak. Maa pala kway na, neɲgeye. ²² Kə pakway Məsəfəre ɲgay a dārev kway hərwi mədə ha na, nəkway ndo ɲgay hay. Andza niye a da ha na, ma ta vəlakweye siye i wu neheye a gwad ma vəliye aye.

²³ Kə ge na raw me na, Mbəlom mā kəd ga. Na ye naha a gay kurom a Koriñte sa bay na, hərwi a seɲ dārev mā wur fakuma bay. ²⁴ Nəmay na, nəmaa gakumeye kutoɲ ka məpe mādzał gər bay. Nəmaa sər ha ka pum mādzał gər bəɲbəɲ ka Yesu Kəriste tsiy. Duh na, nəmaa giye məsler ka təv manəte eye tə nəkurom hərwi ada dārev kurom mā ɲgwasa.

2

¹ Andza niye, na diye naha ka təv kurom zuk bay hərwi na dzala na, na ta wurakumeye ha dārev sa tsa. ² Tadə na wurakum ha dārev na, neɲ dārmak dārev ma wuriye fagaya. Ndəray andaya ma ɲgwesəneye ha dārev bay, hərwi nəkurom tebiye dārev ma wuriye fakuma. ³ Hərwi niye nakə na watsakum naha dərrewel neɲged niye aye na, ada na ye naha ka təv kurom sa bay aye. Na watsakum naha na, hərwi ada nā ndisl naha na, ka wuruməneye ha dārev bay. Hərwi mata ɲgwesəɲ ha dārev na, nəkurom. Azlakwa duh na sər kurom ha tebiye, na sər tadə dārev ga maɲgwasa eye na, nəkurom dārmak dārev kurom maɲgwasa eye.

4 Ahəl nakə neñ na watsakum naha d̄erewel niye na, ta m̄atuwe eye haladzay. Na watsa ta m̄adzal ḡər eye h̄ərwi d̄ərev a wur fagaya d̄okdok haladzay. Na watsakum naha na, h̄ərwi m̄əwurakum ha d̄ərev bay. Ane tuk na, na watsakum naha na, h̄ərwi ada k̄ā s̄ərum ha, na wud̄a kurom haladzay.

Pol a p̄əsay m̄ənese a ndo nakə a nasay aye

5 Ndoweeye k̄ə wurakum ha d̄ərev na, a wureñ ha d̄ərev a neñ bay, a n̄əkurom tebiye, siye hay k̄ə ndalatay haladzay, siye hay tsekweñ. Ane tuk na, a señ m̄ətsike faya ka zal bay. 6 Mats̄əla ndo hay haladzay ta k̄əta na ndo niye, k̄ə sla d̄a andza niye. 7 An̄əke d̄uh na, p̄əsumay ha m̄ənese ŋgay ada v̄əlumay ḡədañ ta m̄əmay naha d̄ərev, b̄əna ma ta m̄ətiye ta mevel. 8 H̄ərwi niye neñ faya na gwad̄akumeye naha amboh, p̄əsumay ha m̄ənese ŋgay h̄ərwi ada m̄ā s̄ər na, ka wud̄um na. 9 Derewel niye na watsakum naha aye na, h̄ərwi a señ m̄əs̄əre ha faya ka r̄əhumay ha ḡər a bazlam ga ŋgway d̄aw? 10 Ka p̄əsumay ha m̄ənese a ndo niye na, neñ d̄ərmak na p̄əsay ha. Neñ na, k̄ə ge wu andaya m̄əp̄əsay ha na, na p̄əsay ha. Na p̄əsay ha na, h̄ərwi kurom, kame i K̄əriste. 11 Na ge andza niye na, h̄ərwi ada Fakalaw m̄ā ŋgwas̄a fakwaya bay. H̄ərwi wu nakə a say m̄əge aye na, ka s̄ərakwa ha lele.

Pol ma ḡəma i T̄ərowas

12 Na h̄əl bo, na ye a ḡəma i T̄ərowas mata d̄a ha Labara Ŋgwalak eye nakə a tsik ka K̄əriste aye m̄ə d̄əma. Na ndisl naha a d̄əma, na z̄əba faya na, B̄əy Maduweñ Yesu k̄ə h̄əndekeñ na ts̄əved̄ vototo lele. 13 Ane tuk na, m̄adzal ḡər ga mandza eye wad̄əñ wad̄əñ h̄ərwi na huta na malamar kway Titus m̄ə d̄əma bay. H̄ərwi niye, na ḡər tay ha ndo m̄əpe m̄adzal ḡər neheye ma ḡəma i T̄ərowas aye, na ye ka dala i Masedowan.

Yesu a v̄əlakway ḡədañ ada k̄ā mbakwa ka wu hay

14 Ane tuk na, zambad̄akway a Mb̄əlom! Maa ye may ha kame kame m̄əsl̄e ka wu hay huya na, neñgeye, h̄ərwi n̄əmay madzapa eye t̄ə K̄əriste. Andza niye faya ma d̄iye ha K̄əriste a ndo hay kwa ka waray ka waray tebiye t̄ə n̄əmay, ma zatay a ndo hay andza mal nakə a ze huñña aye. 15 N̄əmay na, andza mal nakə a ze huñña lele K̄əriste ma v̄əlay naha a Mb̄əlom aye. Mal eye niye a zatay a ndo neheye Mb̄əlom ma t̄əmiye tay ha aye ada ndo neheye ta d̄ziye aye. 16 H̄ərwi ndo neheye faya Mb̄əlom ma t̄əmiye tay ha na, a zatay lele ada Mb̄əlom ma v̄əlateye sifa. H̄ərwi ndo neheye faya ta d̄ziye, mal niye a zatay i tay na, m̄əməte ada faya ta m̄ətiye h̄ərwiye kame i Mb̄əlom. Mata sle faya m̄əge m̄əsl̄er nakay na, way? 17 N̄əmay na, ndo neheye Mb̄əlom a sl̄ər may ha mata ge m̄əsl̄er aye. N̄əmay na, andza ndo neheye ta t̄əra ha bazlam i Mb̄əlom andza wu i tsakala aye bay. Maa sl̄ər may ha na, Mb̄əlom. N̄əmaa d̄a ha bazlam ŋgay ta ded̄ek kame ŋgay h̄ərwi n̄əmay madzapa eye t̄ə Yesu K̄əriste.

3

M̄əsl̄er i ndo i Dzam Wedeye hay

1 N̄əmay faya n̄əmaa dazleye a m̄əd̄əslay ha ḡər a bo may d̄aw? K̄əḡəbay t̄ā watsamay d̄erewel a h̄əlay h̄ərwi mab̄əzakum ha na, n̄əmay ndo i maslan̄ i Yesu K̄əriste hay d̄aw? K̄əḡəbay n̄əmaa ts̄ətsah fakuma d̄erewel h̄ərwi mab̄əzatay ha a ndo meken̄ eye hay d̄aw? Ndo siye hay na, t̄ə gawa andza niye. Ane tuk na, n̄əmay andza n̄əteye t̄əbey. 2 Derewel may na, n̄əkurom nakə K̄əriste a watsa a d̄ərev kurom aye. Kwa way ma sliye m̄əs̄əre ada m̄ədzeñge. 3 Ta ded̄ek n̄əkurom na, d̄erewel nakə K̄əriste a watsa ada a sl̄ər t̄ə h̄əlay may aye. A watsa na, ta yam i wu nakə t̄ə watsawa ha wu aye bay. A watsa na, ta M̄əs̄əf̄əre i Mb̄əlom neñgeye nakə ta

sifa aye. A watsa na, ka beleler i kwar bay, a watsa a dārev i ndo zezeŋ.*

⁴ Nəmaa gwaɗ nəkurom ɗerewel i Kəriste na, hərwi Yesu Kəriste kə ɗa may ha kame i Mbəlom maa ge məsler tə həlay may na, neŋgeye.

⁵ Nəmaa sər ha, nəmay tə gər may nəmaa sla mäge məsler ta gədaŋ may bay. Maa vəlamay gədaŋ ka mäge na, Mbəlom. ⁶ Maa vəlamay gədaŋ matəre ndo mäge məsler, hərwi məɗatay ha bazlam i Dzam Wedeye na, neŋgeye. Dzam nakay wedeye na, andza bazlam mapala eye nakə tə watsa ahəl niye aye bay. Ane tuk na, ka rəhakway ha gər na, a Məsəfəre Tsədaŋŋa eye. Bazlam mapala eye nakə tə watsa ahəl niye na, ma diye tay ha ndo hay a mədahaŋ. Məsəfəre Tsədaŋŋa eye na, ma vəliye sifa ka tor eye.

⁷ Ahəl niye Mbəlom a watsa bazlam ŋgay mapala eye ka beleler i kwar ada ahəl nakə a gawa aye wu niye na, ndo hay ta ŋgatay a məzlaɓ ŋgay.† Da'ar i Musa ka wuzl ɗəre hərwi məzlaɓ ŋgay. Israyel hay ta sla faya mazəbe ka da'ar ŋgay bay, a dāv haladzay. Ada azlakwa dzaydzay niye na, ma ndziye huya bay. Ada taɗə bazlam mapala eye nakə ma diye tay ha ndo hay a mədahaŋ ka bəz ha məzlaɓ i Mbəlom a ndo hay ahəl nakə a yaw aye ɗuh tuk na, ⁸ ada məsler i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye ma bəziye ha məzlaɓ i Mbəlom ma ziye ha tebiye ɗuh! ⁹ Bazlam mapala eye kə gəs tay ha ndo hay a sariya. Ada taɗə bazlam mapala eye ma gəsiye kway a sariya, faya ma bəzakway ha məzlaɓ i Mbəlom tuk na, ada Dzam Wedeye nakə ma təriye kway ha ndo i dedək kame i Mbəlom aye, ma bəzakway ha məzlaɓ, ma ziye ha ɗuh. ¹⁰ Ka slakweye faya məgwede na, wu nakə a bəzawa ha məzlaɓ i Mbəlom ahəl niye faya ma mbatiye hərwi Dzam Wedeye a ze Dzam Guram eye haladzay ta məzlaɓ. ¹¹ Ta dedək Dzam

Guram eye nakə Mbəlom a vəl hərwi məndze tsekweŋ, ka bəzakway ha məzlaɓ. Ada taɗə andza niye na, Dzam Wedeye nakə ma ndziye huya aye a ze na ɗuh.

¹² Nəmaa tsik parakka kame i ndo hay tebiye na, hərwi nəmaa pa mədzal gər ka wu neheye. ¹³ Musa ahəl niye na, ka tək na ɗəre ŋgay tə peteked hərwi məzlaɓ i Mbəlom nakə ka da'ar ŋgay aye ada a say na, Israyel hay tā ŋgatay a məzlaɓ nakay ma ndziye bay, ma mbatiye aye. Ane tuk na, nəmay nəmaa giye andza neŋgeye təbey. ¹⁴ I Israyel hay ahəl niye na, tə sla faya mətsəne wu neheye a say məgwede mey na, tə tsəne bay. Bəgom kwa gwala hay tay bəbay andza niye ɗərmak. Faya ta dzaŋgiye ɗerewel i Dzam Guram eye na, tə tsəne bay andza ta mbuza na metsehe tay tə peteked nakə Musa a mbuzawa ha ɗəre ŋgay aye. Peteked niye andaya ka ɗəre huya. Say ndo nakə neŋgeye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye. ¹⁵ Ayaw, kwa bəgom, ta dzaŋgiye ɗerewel i Musa na, ta tsəniye bay, andza peteked kə mbuzatay na mədzal gər. ¹⁶ Ane tuk na, kwa kəɗay taɗə ndoweye ka mbəɗa bo ka təv i Bəy Maduweŋ na, peteked niye ma dziye.‡ ¹⁷ Andza niye hərwi Bəy Maduweŋ ta Məsəfəre Tsədaŋŋa eye nəteye madzapa eye. Təv nakə Məsəfəre i Bəy Maduweŋ mə ɗəma aye na, ndo hay ta təmaw abəra ma beke. Nəteye beke i bazlam mapala eye sa bay. ¹⁸ Andza niye nəkway neheye ka dzalakwa ka neŋgeye na, peteked ka mbuzakway na ɗəre sa bay, faya ka ŋgatakweye a məzlaɓ i Bəy Maduweŋ Yesu ada faya ka tərakweye andza neŋgeye kame kame. Andza niye məzlaɓ ŋgay faya ma səkahiye mə nəkway kame kame. Anaŋ məsler nakə Məsəfəre i Bəy Maduweŋ faya ma giye aye.

* **3:3** Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 24.12; Zeremi 31.29-35; Ezekiyel 11.19; 36.26-27. † **3:7** Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 34.29-35. ‡ **3:16** Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 34.34.

4

Nəkway bəle eye hay, Mbəlom neŋgeye gədanj eye

¹ Mbəlom kə gamay ŋgwalak haladzay. A vəlamay məsler nakay a həlay. Hərwi niye nəmaa zliye faya abəra mədzal gər may bay tebiye. ² Nəmaa kərah məsler neheye ndo hay tə ŋgahawa faya bo, a ge horoy aye. Nəmaa səpatiye ndo hay bay, nəmaa dzapiye ha bazlam i Mbəlom tə maraw me bay. Duh nəmay faya nəmaa diye ha dedək parakka kame i Mbəlom. A samay na, ndo hay tebiye tã sər ha, bazlam nakə faya nəmaa tsikiye na, dedək. ³ Siye hay na, tə tsəne Labara Ŋgwalak eye nakə faya nəmaa tsikateye a ndo hay aye bay. A təra fataya na, andza dərə tay mambuza eye tə peteked. Kwa andza niye bəbay, sərur na, hərwi ndo neheye nəteye faya ta dziye dekdek tsa. ⁴ Tə dzala ha bay na, hərwi Fakalaw neŋgeye ndo mələve məndzibəra ka guluf tay ha mədzal gər hərwi ada tã dzala ha ka Labara Ŋgwalak eye bay. Hərwi a say tã ŋgatay a dzaydzay niye faya ma dəviye ka nəteye bay. Dzaydzay niye a yaw na, abəra ma Labara Ŋgwalak eye ada Labara Ŋgwalak eye faya ma dəkweye ha məzlaḅ i Kəriste. Neŋgeye, ka ŋgatay na, ka ŋgatay a Mbəlom.

⁵ Ahəl nakə nəmay faya nəmaa diye ha Labara Ŋgwalak eye na, nəmaa tsik ka bo may eye bay, nəmaa dā ha Yesu Kəriste neŋgeye Bəy Maduweŋ. Nəmay na, nəmay ndo məkakum məsler hərwi Yesu. ⁶ Ahəl niye Mbəlom a ge məndzibəra na, a gwad: «Dzaydzay m̄ dāv ma ləvəŋ.*» Maa vəl dzaydzay nakə ma dəviye mə dərəv may aye na, Mbəlom eye nəte. A ge andza niye na, hərwi ada nəmaā ŋgatay a məzlaḅ ŋgay nakə a dāv dzaydzay ka dərə Yesu Kəriste aye.

⁷ Nəmay bəle eye hay andza gah i dodo. Ane tuk na, Mbəlom a pa zlele nakay ŋgwalak eye na, a dərəv may. Mbəlom a ge andza niye na, hərwi

ada ndo hay tã ŋgatay a gədanj bagwar eye i Labara Ŋgwalak eye a yaw abəra ma neŋgeye bəna, ma nəmay bay. ⁸ Nəmaa sa dərətsətseh hay wal wal. Ane tuk na, ta ndəvamay ha məsəfəre bay. Nəmaa dzala gər ka bo, ane tuk na, həlay kə kədəmay bay. ⁹ Ndo hay ta həhar may, ane tuk na, Mbəlom kə gər may ha bay. Ta kal may ha ka dala, ane tuk na, nəmaa mət bay. ¹⁰ Ta pəla tsəved məkədə may mədahaŋ eye andza Yesu nakə tə kəd na aye. Ane tuk na, nəmay andaya ta sifa ada niye a dā ha na, Yesu neŋgeye andaya ta sifa. ¹¹ Pat pat ahəl nakə nəkway ka məndzibəra mba aye, ta pəliye tsəved məkədə kway hərwi faya ka pakweye bəzay a Yesu. Andza niye ta sliye faya məŋgatay a sifa i Yesu mə bo may. ¹² Andza niye, nəmay na, mə dərətsətseh i mədahaŋ huya. Ada hərwi niye nakə ka hutum sifa nakə ma ndəviye bay aye.

¹³ Tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: «Na dzala ha ka Mbəlom, hərwi niye faya na tsikiye.†» Nəmay dərmaḅ nəmaa dzala ha ka Mbəlom, hərwi niye nəmay dərmaḅ nəmaa tsikiye. ¹⁴ Maa lətse ahaya Yesu abəra ma tsəvay na, Mbəlom. Ka sərakwa ha ma ta lətsakway ahaya abəra ma tsəvay dərmaḅ hərwi mata ndze tə neŋgeye. ¹⁵ Mbəlom a vəlamay məsler nakay na, hərwi madzəne kurom hərwi ada Mbəlom m̄ təma tay ha ndo hay haladzay ta ŋgwalak ŋgay kame kame. Andza niye ndo hay ta səkahiye haladzay hərwi məkay naha sisə a Mbəlom ada mazambaday.

Həbakwa wu nakə ndəray kwa nəte kə ŋgatay dāda bay aye

¹⁶ Hərwi niye, mədzal gər na, faya huya. Ka sərakwa bo kway faya ma giye bəle tsekweŋ tsekweŋ. Ane tuk na, gədanj andaya mə dərəv kway. Pat pat Mbəlom faya ma vəlakweye gədanj wedeye hərwi məkay bəzay a tsəved ŋgay. ¹⁷ A seŋ məkweḅ dərətsətseh neheye faya ka sakweye anəke aye na, ta ndəviye. Hərwi

* 4:6 Madazlay i wu hay 1.3. † 4:13 Dəmes hay 116.10.

dāretsətseh neheye na, ka hutakweye mēzlaḅ bagwar eye. Mēzlaḅ niye na, a ze wu hay tebiye ada ma ndziye ka tor eye. Ka sarakwa ha dāretsətseh neheye na, tsekweñ tsa. ¹⁸ Andza niye, ka pakwa mēdzal gār kway na, ka wu i Mbəlom bəna ka wu i mēndzibəra bay, hārwi wu i mēndzibəra hay na, ta ndziye huya bay. Wu neheye ta ndziye huya aye na, wu neheye mē mbəlom ka ŋgatakway bay aye.

5

¹ Ka sarakwa ha bo kway ma ndziye huya bay. Bo kway na, andza madzawadzawa nakə ma nasiye bəse aye. Sa na, kwa tadə madzawadzawa kway nakə kanañ aye kə nas bəbay na, Mbəlom ma vəlakweye a dəma mekeleñ eye mē mbəlom. Na tsik na, ka bo kway. Ka mətakwa na, Mbəlom ma vəlakweye bo mekeleñ eye mē mbəlom, ma ndziye ka tor eye. ² Bo kway nakə wedeye mē mbəlom aye a yakway a gār haladzay, dārev a ndalakway dōkdōk, a sakway Mbəlom mē pakway ka bo neñgeye niye wedeye. ³ Tadə ka fələkwakwa a dəma na, ka ndzakweye mē bo niye wedeye ka tor eye, məsəfəre ma həhaliye kəriye ze bo bay. ⁴ Anəke nəkway huya mē madzawadzawa na, faya ka sakweye dāretsətseh ada faya ka tuwakweye. Niye na, a sakway Mbəlom mē zla fakwaya abəra wal bay. Ane tuk na, a sakway mē kalakway nakə bo wedeye ka gār aye. Andza niye sifa wedeye ma mbədiye kway ha ka mətakweye sa bay. ⁵ Maa ge məsler mē nəkway hārwi ada kə hutakwa bo wedeye na, Mbəlom. Kə vəlakway Məsəfəre ŋgay. Andza niye ka sarakwa ha ma giye wu mekeleñ eye hārwi kway dərma.

⁶ Hārwi niye kwa kədāy ka gəsakweye dārev bəñbəñ lele. Ane tuk na, ka sarakwa ha, ahəl nakə nəkway huya tə bo nakay aye na, nəkway mandza eye dāreñ tə Yesu Bəy Maduweñ. ⁷ Andza mēgwede ka ŋgatakway tə dāre kway zuk bay.

Ane tuk na, ka ndzakweye andza niye na, hārwi ka dzalakwa ha ka neñgeye. ⁸ Ta dedek, ka gəsakweye dārev bəñbəñ lele. A sakway na, kə gārakway ha bo nakay ada kə deyekweye ka təv i Bəy Maduweñ.

⁹ Ada kwa tadə nəkway mandza eye ka təv ŋgay zuk bay, kwa tadə ka deyekweye mata ndze ka təv ŋgay bəbay, a sakway na, mēge wu nakə a yay a gār aye. ¹⁰ Hārwi nəkway tebiye ka deyekweye kame i Yesu Kərسته hārwi ada mē ŋgənəkway ha sariya. Ma vəlakweye magogoy a nəkway tebiye, kwa way ma hutaye ka məsler ŋgay nakə a ge ka mēndzibəra aye. Tadə ka gakwa wu ŋgwalak eye na, ma vəlakweye magogoy kway. Tadə ka gakwa wu lele eye bay na, ma vəlakweye magogoy lele bay aye.

A say a Mbəlom mēme kway ha ka bo tə neñgeye tə həlay i Yesu

¹¹ Hārwi niye nəmaa rəhay ha gār haladzay a Bəy Maduweñ. Nəmay faya nəmaa giye məsler hārwi ada ndo hay tə təma bazlam i Mbəlom. Mbəlom na, a sər may ha lele ada na dzala na, nəkurom ka sərūm ga ha mē dārev kurom. ¹² A samay mēge zlapay kame kurom bay. Duh nəmay faya nəmaa dākumeye ha tsəved nakə ka ŋgalakumeye may ha aye, hārwi ada tadə ndo hay faya ta mamay ha mañgok na, ka sərūmeye mambədātay faya. Nətaye ta ŋgalakiye na, tə wu neheye dāre a ŋgatay aye. Ta zəba dāre a dārev tay bay. ¹³ Ka dzalum mē gār kurom na, gār a vuwamay dāw? Kə ge ka dāre kurom gār a vuwamay na, hārwi nəmaa vəlay ha bo may a Mbəlom peteh. Tadə kə ge nəmay tə metsehe may na, sərūm ha niye na, hārwi madzəne kurom.

¹⁴ Məsler neheye tebiye nəmaa ge aye na, hārwi nəmaa sər ha Kərسته a wudā may. Mawudə bo ŋgay nakə a wudā may aye na, a gamay kutoñ mede kame. Nəmaa sər ha ta dedek neñgeye kə mət hārwi ndo gədəm. Ka dāre i Mbəlom na, ndo hay gədəm ta

mæt tə neŋgeye. ¹⁵ Kə mæt hərwi ndo hay gədem hərwi ada ndo neheye ta sifa aye tã ge wu nakə a satay a nətəye bay, ane tuk na, tã ge wu nakə a say aye. A mæt na, hərwi tay ada Mbəlom a lətse ahaya abəra ma tsəvay hərwi tay.

¹⁶ Hərwi niye, anəke na, nəmay nəmaa zəbiye ka ndo hay andza ndo zezəŋ tsa bay. Ahəl niye kwa tadə nəmaa zəba ka Yesu Kəriste andza niye bəbay na, anəke nəmaa giye andza niye sa bay. ¹⁷ Kwa way kə dzapa tə Yesu Kəriste na, ka təra bo wedeye. Ndo guram eye kə dze, andaya sa bay, ka təra ndo wedeye. ¹⁸ Maa ge məsler niye tebiye na, Mbəlom. A sləraw Yesu Kəriste na, hərwi ada m̄a makway ha ka bo tə neŋgeye. Mbəlom a vələmay məsler mede məhəlatay ahaya ndo hay ada tã ma ka bo tage neŋgeye. ¹⁹ Andza mægweđe Mbəlom a ge məsler tə həlay i Yesu Kəriste hərwi a say ndo hay gədem tã ma ka bo tə neŋgeye. Ma paslatay na mənese tay sa bay, ada nəmay a slər may ha hərwi məhəlaw ndo hay ada tã ma ka bo tə neŋgeye.

²⁰ Maa slər may ha na, Yesu Kəriste ka mədə ha bazlam ŋgay. Maa zalakum tə bazlam may na, Mbəlom eye tə gər ŋgay. Faya nəmaa gakumeye amboh hərwi Yesu Kəriste, təmum məme ka təv i Mbəlom. ²¹ Yesu Kəriste kə ge mezeleme dāda bay, ane tuk na, Mbəlom a zla mezeleme kway a pa faya. Mbəlom a ge andza niye na, hərwi kway hərwi ada ka dzapakwa tə Kəriste na, ma təriye kway ha ndo ŋgwalak eye ka dərə ŋgay.

6

Pol a da ha neŋgeye ndo i maslaŋ i Mbəlom

¹ Anəke nəmay faya nəmaa ge ka bo məsler ta Mbəlom ka təv manəte eye. Andza niye faya nəmaa gakumeye amboh na, Mbəlom kə pa fakuma ŋgama haladzay, k̄a nasum ha ŋgama niye kəriye bay. ² Mbəlom a gwad na:

«Ahəl nakə həlay i mäge ŋgwalak ada həlay i mətəme tay ha ndo hay aye na,
na tsəne amboh yak ada na dzəna kar.*»

Malamar ga hay tsənum! Anəke na, həlay nakə a say Mbəlom mægakway ŋgwalak aye, ada a say mətəme tay ha ndo hay anəke.

³ A samay mäge wu kəriye nakə ma dzəgədiye tay ha ndo hay abəra ka tsəved i Mbəlom aye bay, hərwi a samay tã tsaday a məsler may bay. ⁴ Duh m̄a wu neheye faya nəmaa giye tebiye na, faya nəmaa diye ha nəmay ndo mäge məsler i Mbəlom hay. Kwa tadə faya nəmaa siye dəretsətseh waray waray, kwa tadə faya ta ŋgəđətsiye may, nəmaa dəma andza niye. ⁵ Tə ndabawa may, tə gəsawa may a danğay, tə sutawa famaya ndo hay, madagər a gawamay haladzay, nəmaa hutawa məndzəhəre bay, marəzle a gawamay, nəmaa ndzawa hwapat ze wu mənday dərma. ⁶ Nəmaa ndzawa ma məndze may na, tsədanŋa, nəmaa sər dedək, nəmaa zlawə ŋgatay, dərəv may lele kame i ndo hay, Məsəfəre Tsədanŋa eye m̄a dərəv may, nəmaa wudā tay ha ndo hay tə dərəv may peteh. ⁷ Nəmaa dawatay ha a ndo hay na, bazlam dedək eye, Mbəlom a vələmay gədan. Andza niye nakə nəmaa dā ha nəmay ndo i məsler i Mbəlom aye. Nəmay ndo i dedək hay, ada niye andza wu həlay hərwi mäge vərəm ta ndo mənə dərə may ada hərwi mäge ka bo abəra dərma. ⁸ Ndo siye hay faya ta rəhamay gər, siye hay faya ta tsikiye famaya wu nakə lele bay aye. Ndo mekeleŋ eye faya ta zambadameye, siye faya ta tsadameye. Ta zəba famaya andza ndo i maraw me hay, nəmay ndo i dedək hay duh. ⁹ Ta zəba famaya andza ndəray a sər may ha bay, azlakwa ndo hay tebiye tə sər may ha. Tə dzala m̄a gər tə gwad faya nəmaa ndziye huya bay, nəmaa mətiye. Ane tuk na, zəba! Nəmay ta sifa may lele.

* 6:2 Ezay 49.8.

Tə gawamay dəretsətseh, ane tuk na, nəmaa mət bay. ¹⁰ Mə wu neheye a ndalawamay aye bəbay na, dərev may faya ma ɲgwasiye huya. Ka dəre i ndo hay na, nəmay mətawak eye hay, ane tuk na, nəmay faya nəmaa təriye tay ha ndo hay zlele eye hay ka tsəved i Mbəlom. Andza nəmay na, wuray andaya kwa tsekweɲ təbey, dɯh ta dedək eye wu hay tebiye na, i may.

¹¹ A nəkurom Koriñte hay, nəmaa tsikawakum wu na, parakka. Wu nakə mə dərev may aye na, nəmaa ɲgaha na bay. ¹² Nəmay na, nəmaa wudə kurom lele. Maa wudə may bay na, nəkurom. ¹³ Faya na tsikakumeye me na, andza na tsikatay me a wawa ga hay. Neɲ faya na gwadəkumeye: Tsikumamay wu nakə mə dərev kurom aye. Wudum may andza nakə nəmaa wudə kurom aye.

Ndo məpe mədzal gər ka Yesu na, mə rəhay ha gər a Mbəlom

¹⁴ Kā dzapum ta ndo neheye ta dzala ha ka Yesu bay aye bay. Wu nakə tsədəɲɲa ta wu nakə tsədəɲɲa bay aye ta dzapiye na, ma kəkay? Dzaydzay ta ləvonɲ ta dzapiye na, ma kəkay? ¹⁵ Yesu Kəriste ta Fakalaw ta dzapiye na, ma kəkay? Ndo neheye ta dzala ha ka Yesu aye ta ndo neheye ta dzala ha ka Yesu bay aye, ta dzapiye na, ma kəkay? ¹⁶ Mata dzepe tay ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ta kule na, wuye mey? Gay i məvəlay wu a Mbəlom na, nəkway. Mbəlom neɲgeye ma ndziye ka tor eye. Andza nakə a gwad:

«Na ndziye mə walaɲ i ndo ga hay,
na həhaliye mə walaɲ tay,
ta dəsleɲeye ha gər a neɲ,
ta təriye ndo ga hay.†»

¹⁷ Hərwi niye Bəy Maduweɲ a gwadatay a ndo ɲgay hay:

«Dumara abəra mə walaɲ tay,
kâ ndzum ka təv manəte eye bay.
Wu nakə tsədəɲɲa bay aye na,
kâ tətalum faya bay.
Ka gum andza niye na,

neɲ na təmiye kurom.‡»

¹⁸ «Na təriye bəba kurom
ada nəkurom ka tərumeɲe wawa
ga hasləka eye hay ada wawa
ga dem eye hay.

Maa tsik na, Bəy Maduweɲ Mbəlom
bagwar eye.§»

7

¹ Dzam ga neheye na wudə kurom haladzay aye, wu neheye Mbəlom a tsik ahəl niye a gwad ma giye na, i kway. Kə ge andza niye na, bo kway mâ ndza tsədəɲɲa ka dəre i Mbəlom. Gərakwa ha wu neheye mə dərev kway lele bay aye. Mede kway mâ ge lele, rəhakway ha gər a Mbəlom lele.

Məɲgwese i Pol

² Kâ kərahum mawudə may sa bay. Nəmaa gay mənese a ndəray bay, ndəray kə dze abəra ka tsəved i Mbəlom hərwi may bay, nəmaa zla wu i ndəray tə məvay gər bay. ³ Kâ dzalum mə gər kurom na tsik niye na, hərwi məpakum horoy a dəre bay. Niye na, andza nakə na lah mətsike aye, nəmaa wudə kurom haladzay. Wuray andaya nakə ma sliye məɲgəne may ha abəra ta nəkurom aye bay. Kwa tadə mədahan, nəkway dziye, kwa tadə sifa, nəkway dziye.

⁴ Na sər ha nəkurom ndo i dedək hay, dərev ga məɲgwasə eye haladzay hərwi kurom. Na sa dəretsətseh haladzay ane tuk na, dərev kə ye fagaya abəra bay. Dərev ga a ɲgwasə dɯh, dərev ga maraha eye ta məɲgwese.

⁵ Ayaw nəmaa sa dəretsətseh na, haladzay. Kwa ahəl nakə nəmaa ndislew kanaɲ a Masedowan aye na, nəmaa huta tsəved ka məzəzukwe bo kwa tsekweɲ bay tebiye. Wu mawura bo eye a ndzawamay ka tsəved wal wal haladzay. Ndo hay tə wiyawa famaya wu tə magazləga. Mə dərev may bəbay nəmay mandza eye tə mədzal gər eye, nəmaa dzədzar. ⁶ Ane tuk na, ahəl nakə ndo hay ta ge bəle aye na, maa matay naha dərev

† 6:16 Levitik 26.12; Ezekiyel 37.27. ‡ 6:17 Ezay 52.11. § 6:18 2 Samuyel 7.14; Ezay 43.6; Zeremi 31.9; Oze 2.1.

na, Mbəlom. A mamay naha dərev na, tə madayaw i Titus nakə a yaw aye. ⁷ Maa mamay naha dərev na, madayaw i Titus dekdək tsa bay. A mamay ha dərev na, tə wu nakə Titus a tsikamay aye. A gwadamay na, ka mumay naha dərev. A gwadamay sa na, a sakum məngeteñ, mevel a wur fakuma hərwi wu neheye lele bay ka gum aye. Ada sa faya ka dzənumeये ga haladzay ta mäge fagaya abəra me ka təv i ndo mane dəre ga hay. Na tsəne andza niye na, dərev ga a səkah ta mənəwese.

⁸ Na sər ha dərəwel nakə na lah məwatsakum naha aye na, kə vəlakum mədzal gər.* Ane tuk na, na watsa andza niye kemey na, kə ndeleñ bay. Dedək ηgway, haβe na, ma ndeleñeये hərwi na sər ha, na vəlakum mäge mevel tsakway tə dərəwel ga nakə na watsakum naha aye. ⁹ Anəke dūh na, dərev ga kə ηgwasa hərwi dərəwel nakay na watsakum naha aye. Dərev ga a ηgwas na, hərwi nakə na vəlakum mäge mevel aye bay. Dərev ga a ηgwasa na, hərwi wu kurom neheye ka gawum lele bay aye a ndalakum ada nakə ka gərūm ha mezeleme kurom aye. Wu nakə a ndalakum aye, ka dəre i Mbəlom na, lele hərwi ada kə gərūm ha mezeleme kurom. Andza niye, tə dərəwel nakə nəmaa watsakum naha aye na, nəmaa gakum wuray kwa tsekweñ bay tebiye.

¹⁰ Ndoweये kə ge mevel hərwi nakə a say a Mbəlom aye na, mäge mevel ηgay niye ma mbədiye ha mədzal gər ηgay ka wu ηgwalak eye ada andza niye Mbəlom ma təmiye ha abəra ma mənese. Slala i mäge mevel niye na, ma vəlakweये madzədzere bay! Slala i mäge mevel nakə ndo i məndzibəra hay ta giye na, ma kədiye ndo. ¹¹ Dedək, mevel kurom nakə ka gum aye na, a yay a gər a Mbəlom. Anəke na, zəbum faya ma kəkay nakə a mbəda aye! Anəke na, ka vəlūm ha bo kurom ka mədzal ha andza nakə a ye ka bo aye. Faya ka dūmeये

ha na, ka wudum mənese bay, ka gum mevel ka bo kurom eye hərwi wu niye. Ka dzədzarum hərwi wu nakə ma ta ndzakumeये a gər aye. A sakum mə dərev kurom məngeteñ haladzay. A sakum mäge wu nakə a say a Mbəlom aye ada tə məpəray a ndo nakə a ge mənese aye. Ka dūm ha ta tsəved wal wal parakka hərwi nakə həlay kurom andaya mə wu niye sa bay aye.

¹² Andza niye, dərəwel nakay na watsa naha aye na, na watsa naha hərwi ndo nakə a ge mənese aye dekdək tsa bay. Na watsa naha hərwi ndo nakə tə gay mənese aye bay. Ane tuk na, na watsakum naha na, hərwi ada kə sərūm ha lele kame i Mbəlom na, ka wudum may tə dərev kurom peteh. ¹³ Hərwi niye anəke na, dərev kə mamay naha.

Dərev kə mamay naha dedək. Wu mekeleñ eye ma ze nakay na, andaya sa. Dərev may a ηgwasa haladzay na, hərwi Titus nakə dərev ηgay mənəwasa eye hərwi nəkurom tebiye kurom eye ka mumay naha dərev aye. ¹⁴ Dərev ga a ηgwasa na, hərwi na ηgalak kurom ha kame ηgay. Na ηgalak na, kəriye tsa bay. Wu nakə nəmaa tsikawakum aye na, dedək huya. Andza niye mənəgeleke nakə nəmaa ηgalak kurom ha kame i Titus aye bəbay na, dedək. A ge bo a dəma andza nakə nəmaa tsikakum aye. ¹⁵ Ahəl nakə a ye naha ka təv kurom aye na, ka təmum na tə marəhay ha gər tə madzədzaray haladzay. Nəkurom tebiye ka rəhumay ha gər. A sər ha faya, faya ma səkahie ha mawude kurom. ¹⁶ Dərev ga kə ηgwasa haladzay hərwi na sər ha, nəkurom ndo i dedək hay.

8

Madzəne hərwi ndo neheye tə pa mədzal gər ka Yesu ma Zerozelem aye

¹ Malamar ga hay, a samay na, sərūm ha wu nakə ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə ge ka dala i Masedowan aye. Tə ge wu niye hərwi

* 7:8 Zəba ma 2 Koriñte hay 2:3.

nakə Mbəlom a ge məsler ma nəteye aye. ² Ta sa dəretsətseh haladzay. Ane tuk na, kwa nəteye mə dəretsətseh ada kwa nəteye mətawak eye hay bəbay na, dərev tay mənɣwasa eye haladzay. Ta vəl suloy haladzay hərwi məsler i Mbəlom dūh. ³ Neŋ faya na gwadəkumeye, ta vəl haladzay andza nakə tə sla faya məvəle aye. Tə vəl na, haladzay a ze gədan tay tebiye. Ndəray ka tsətsah fataya bay, ane tuk na, ti yaw ⁴ ta tsətsah ta amboh. Tə gwadamay: «Vəlumamay tsəved hərwi ada nəmaa dzəna ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Zerozelem aye.» ⁵ Wu nakə tə ge aye na, a ze wu nakə nəmaa dzala fataya aye. Təday na, ta vəl ha bo tay a Bəy Maduweŋ Yesu ada ta vəl ha bo tay hərwi may andza nakə a say a Mbəlom aye.

⁶ Hərwi niye nəmaa tsətsah ka Titus, nəmaa gwadəkum mə mbədə naha gər ka təv kurom hərwi ada məsler i məvəle wu nakə a dazlay mə walaŋ kurom aye na, mə ye naha mə ndəv ha. ⁷ Nəkurom ka tsəved i Mbəlom na, zlele eye hay haladzay. Ka pum mədzal gər kurom ka Kəriste peteh, ka sərūm dēdek i Mbəlom, ka vəlumay ha bo a Mbəlom tebiye, ka wudum may haladzay, faya ka dūmeye ha labara i Yesu lele. Hərwi niye gum məsler niye lele eye tə dərev kurom peteh mə ze i siye ndo hay.

⁸ Wu nakə na tsikakum aye na, na gakum kutoŋ ka məvəle suloy bay. Andza niye bay, na gwadəkum na, ndo siye hay a satay haladzay məvəle. Na tsikakum andza niye na, hərwi a seŋ məsəre ha nəkurom tə gər kurom ka wudum siye i ndo hay ta dēdek ŋgway daw. ⁹ Nəkurom ka sərūm ha ŋgwalak i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste nakə a ge hərwi kurom aye. Neŋgeye na, zlele eye, ane tuk na, kə gər ha zlele, ka təra ndo i mətawak hərwi kurom. Ka tərūm zlele eye hay mə dərev kurom na, hərwi nakə a təra ha bo ndo i mətawak aye.

¹⁰ Na tsikakumeye wu nakə na dzala hərwi suloy aye, niye lele hərwi kurom. Dəz na, nəkurom ka lahum, a sakum matsekele suloy niye ada maa dazlay a məsler niye kurre na, nəkurom. ¹¹ Anəke hərwi kurom na, lele nakə ka ndəvumeye ha məsler niye aye. Gum tə gər kurom andza nakə ka gum ahəl niye ka dazlumay aye ada ndəvum ha mäge. Vəlum andza nakə ka slum faya məvəle aye. ¹² Hərwi tadə ka vəlumeye wu a Mbəlom ta mənɣwese andza nakə ka hutum aye na, Mbəlom ma təmiye. Wu nakə andaya fakuma bay aye na, ma tsətsahiye fakuma bay. ¹³ Kā dzalum mə gər kurom na, na zliye dəretsətseh abəra ka ndo siye hay ada na piye fakuma ŋgiyats hərwi ada nəteye zay zay ada nəkurom ka sumeye dəretsətseh na, andza niye bay. A seŋ na, ləvum hərdədə. ¹⁴ Anəke na, wu kurom andaya haladzay. Lele na, vəlumatay a ndo neheye i tay andaya bay aye. Tadə pat mekeleŋ eye i kurom kə ge andaya bay na, i tay kə ge andaya haladzay na, nəteye ta vəlakumeye. Andza niye ka ləvumeye hərdədə. ¹⁵ Ma təriye na, andza nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom, tə gwad:

«Ndo neheye tə həl ka zal aye na, andaya fataya ka zal bay.
Ndo neheye tə həl tsekweŋ aye na, wuray a kətsay bay.*»

Titus tə siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ti ye a Korinthe

¹⁶ Titus na, kə vəl ha bo ŋgay hərwi madzəne kurom andza nəmay neheye a samay madzəne kurom aye. Maa ge andza niye mə dərev ŋgay na, Mbəlom. Hərwi niye nəmaa gay naha sisə haladzay a Mbəlom. ¹⁷ Titus ka təma matsətsehe may nakə nəmaa gwadəkum mə mbədə naha gər a təv kurom aye. Ma mbədiye naha gər na, hərwi nakə nəmaa gwadəkum mə ye naha aye dēdek tsa bay. Bo ŋgay eye tə gər ŋgay a dzala mede naha a təv

* 8:15 Madayaw abəra ma Ezipt 16.18.

kurom hærwi a say madzæne kurom haladzay.

¹⁸ Næmaa slæriye tay naha næteye sulo ta ndo nenğed. Ndowe ye niye na, ndo mæpe mædzal gær ka Yesu Kæriste ta zambadaway ha haladzay hærwi a dawa ha Labara Nğwalak eye i Yesu a ndo hay lele. ¹⁹ Næmaa slær naha nenğeye na, hærwi niye dekdek tsa bay. Məhay gær i ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu Kæriste tæ zla nenğeye hærwi ada næmaâ həhal salamay. Ma dzæniye may ka matsekele suloy nakæ hærwi madzæne ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu aye. Nğwalak i mæsler nakay na, ma səka hiye mædæslay ha gær a Bæy Maduweñ nakæ ta dæsly ha gær aye ada ma diye ha na, a samay madzæne ndo hay. ²⁰ Madzæne niye ka tsakalakweye na, haladzay ada næmaa giye metsehe a gær bəna agəna ndo hay ta ta mamay ha mənese, ta gwadiye næmaa gay gær lele bay. ²¹ A samay mæge wu nakæ lele ka dære i Bæy Maduweñ dekdek tsa bay. Næmaa giye lele ka dære i ndo hay dærmak.

²² Næmaa slæriye naha malamar mekeleñ eye ta diye naha dziye sa. Nenğeye na, næmaa zəba ka mændze nğay madzəga haladzay. Kæ vəl ha bo nğay peteh ka mæsler i Mbəlom. Anəke na, kæ vəl ha bo nğay sa tsa, hærwi a sər ha mede kurom ka tsəved i Mbəlom na, lele. ²³ Titus na, næmaa həhalawa salamay, næmaa gawa mæsler salamay hærwi madzæne kurom. Malamar neheye siye sulo aye na, məhay gær i ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu Kæriste tæ slær tay naha ka tæv kurom. Ndo hay ta dæsly ha gær a Kæriste hærwi tay. ²⁴ Dumatay ha a ndo neheye na, ka wudum tay ha. Ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu Kæriste neheye tæ slær tay naha ta tsæniye. Ta tsæne andza niye na, ta səriye ha bazlam neheye nğwalak eye næmaa tsik fakuma aye na, dedek.

9

A say a Pol tæ hayay gær a madzæne

* **9:2** Zəba ma 2 Koriñte hay 1.1 ada ka bazlam nakæ tæ watsa faya aye.

hærwi malamar hay

¹ Hærwi madzæne nakæ məsləratay naha a ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu neheye ma Zerozelem aye na, ma giye nğama bay nakæ na wat-sakumeye naha dærewel aye. ² Hærwi na sər ha, a sakum madzæne tay ha. Na nğalak kurom ha ka tæv i Masedowan hay, na gwadatay: «Ndo neheye ka dala i Akay* na, næteye maləva bo eye ka məvəle zla dæz dzəy. A satay madzæne ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu neheye ka dala i Yahuda aye.» Ndo i Masedowan hay tæ tsæne na, ndo siye hay haladzay mə walañ tay ta səkah ha tsuḅtsuḅ a dærev tay madzæne tay ha dærmak. ³ Na slæriye malamar neheye mahkar aye ka tæv kurom hærwi ada kâ ləvum ha bo tæ madzæne andza nakæ na tsik, na gwad ka gumeye. Ahəl nakæ næmaa ndisl naha ka tæv kurom aye na, wu nakæ na nğalak kurom hay aye ma tæriye dedek, næmaa ndzay naha a gær nəkurom maləva bo eye məvəle. ⁴ Bəna tadə na ye naha ta ndo neheye ka dala i Masedowan aye næmaa ndzay a gær a madzæne niye ka ləvum ha bo bay na, horoy ma geñeye kame tay haladzay. Hærwi na mbərəm manğeleke kurom ha, na gwadatay na, na sər ha ta dedek ta hayay gær a madzæne niye, azlakwa bay. Ane tuk na, horoy ma ta giye wene wene kame tay na, a nəkurom. ⁵ Hærwi niye na dzala na, na gwad lele na tsətsahiye ka Titus tæ siye i malamar neheye sulo aye tæ leheñ kame mede naha ka tæv kurom. A señ na, tæ ye naha, tæ dzəna kurom ka mæge wu nakay nğwalak eye ka gwadum ka vələmeye. Andza niye, ahəl nakæ na ndisl naha aye na, 6a nəkurom maləva bo eye tsiy. Niye ma diye ha na, ndəray kæ gakum kutoñ ka məvəle bay. Ka vələm na, tæ dærev kurom peteh. ⁶ Sərum ha na, tadə ndowe ye kæ gay dære a hulfe nğay, ka sləga tsekweñ na, ma ta dziye tsekweñ dærmak. Tadə ndowe ye ka sləga

hulfe ngay haladzay na, ma ta dziye haladzay dærmak.

⁷ Kwa way mâ vël andza nakə a dzala mævæle mə dærev ngay aye. Kâ vëlum tæ mædzal gær sulo sulo eye bay ada ndaray mâ gakum faya kutoŋ ka mævæle bay. Ane tuk na, vëlum tæ mængwese, hærwi Mbælom a wuda na, ndo nakə ma vëliye ta mængwese aye. ⁸ Hærwi Mbælom neŋgeye na, ma sliye faya mæpe fakuma ngama ta tsæved mekeleŋ eye wal wal haladzay hærwi ada wuray kwa tsekweŋ mâ kætsakum bay. Wu ma giye andaya fakuma haladzay hærwi mæge ha mæsler ngwalak eye tebiye. ⁹ Ka tærumeye na, andza nakə tæ watsa mə Derewel i Mbælom aye, tæ gwad:

«Ndo nakə a vël hælai lele a ndo i mætawak hay aye na,
ngwalak ma ndziye faya ka tor eye.†»

¹⁰ Maa vël hulfe a ndo hay ada maa vëlatay wu mænday hærwi ada tâ nda na, Mbælom. Ma vëlakumeye hulfe dærmak, ma sakahakumeye ha haladzay hærwi ada ndo siye hay ta hutie haladzay abæra mə hælai kurom. Wu nakə ka vëlumeye na, Mbælom ma tælækiye a dæma hælai ngay hærwi ada ngwalak i mæsler kurom mâ vël hohway haladzay ka tsæved ngay. ¹¹ Ma piye fakuma ngama haladzay hærwi ada kâ vëlum hælai a ndo siye hay. Andza niye, ndo hay haladzay ta gay naha sisœ a Mbælom haladzay hærwi wu nakə ka vëlumeye na, næmaa zla tay naha aye. ¹² Særum ha suloy nakə ka tsakalumeye, ka dzalum mə gær kurom ma dzæniye na, ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu dækdæk dæw? A'ay! Ma vëlateye gædan a ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu ka mægay naha sisœ a Mbælom haladzay hærwiye. ¹³ Mævæle wu kurom nakə ka vëlumeye kæriye aye ma diye ha ta dedek nækurom na, ka tæmum Labara Ngwalak eye i Kæriste ada ka ræhumay ha gær. Ndo hay ta zambadeye a Mbælom dærmak hærwi

nakə ka vëlumatay wu kurom tæ dærev kurom peteh ada ka vëlumatay a ndo siye hay dærmak. ¹⁴ Madzæne kurom nakə ka slærumatay naha aye na, ma diye ha Mbælom kæ gakum ngwalak ngay haladzay. Ndo hay ta ngatay andza niye na, ta wudiye kurom haladzay, ta duwulay me a Mbælom hærwi kurom. ¹⁵ Zambadakway a Mbælom hærwi wu nakə a vëlakway aye na, andza niye andaya bay, a ze wu hay tebiye.

10

Pol a tsik ka ndo neheye ta ngalaway bæzay a mæsler ngay aye

¹ Neŋ Pol, a seŋ mætsikakum naha ka bo ga. Faya na gwadakumeye naha amboh hærwi ndo siye hay mə walaŋ kurom næteye faya ta gwadiye: «Ahæl nakə neŋgeye mandza eye mə walaŋ kway aye na, a hænawa ha gær. Ane tuk na, ahæl nakə ki ye abæra ka tæv kway aye na, ma ngæræzaweye fakwaya tuk, andza a dzædzar tæ nækway sa bay.» Neŋ na, a seŋ na geye ngwalak a ndo duh, na tsikiye me læfedede andza Kæriste. ² Na gakumeye naha amboh, mbædum ha mede kurom hærwi ada ahæl nakə na ye naha ka tæv kurom aye, kâ gumen kutoŋ ka matærakum bay. Ndo hay andaya mə walaŋ kurom ta gwadiye famaya na, næmay faya næmaa giye mæsler andza ndo neheye tæ sær Mbælom bay aye. Slala i ndo niye hay na, na sliye faya mædatay ha gædan ga. ³ Dedek, næmay na, ndo zezeŋ hay. Ane tuk na, væram nakə næmaa giye na, andza i ndo i mændzibæra hay bay. ⁴ Wu i hælai neheye næmaa giye ha væram aye na, wu i hælai i ndo i mændzibæra hay bay. Duh maa vëlamay wu i hælai niye hay na, Mbælom hærwi mambæzl ha lar i ndo mane dære i Mbælom neheye tæ pawæ bo a dæma aye. Wu i hælai niye hay na, gædan eye hay. Næmaa nasiye ha mædzal gær tay neheye tæ dzalawa lele bay aye. ⁵ Næmaa mbatiye ha bazlam i ndo neheye tæ dæslaway ha

† 9:9 Dæmes hay 112.9.

gər a bo tay aye, faya ta dərəzlatay na tsəved a ndo hay hərwi ada tâ sər Mbəlom sa bay aye. A samay mambəda ha wu nakə ndo hay faya ta dzaliye mə dərəv tay aye hərwi ada tâ rəhay ha gər a Kəriste. ⁶ Ka dımamay ha, nəkurom ka rəhumamay ha gər na, nəmay maləva bo eye məpəratay a siye i ndo neheye tebiye ta rəhamay ha gər bay aye.

⁷ Zəbum na, ka wu nakə parakka aye. Tadə ndoweye kə dzala ta dedək neŋgeye ndo i Kəriste na, mâ sər ha nəmay dərmaç nəmay ndo i Kəriste hay. ⁸ Gədaŋ nakə Bəy Maduweŋ a vəleŋ aye, kwa faya na ŋgalakiye ha ka zal na, horoy ma geŋeye bay, hərwi Bəy Maduweŋ a vəleŋ hərwi ada nâ dzəna kurom bəna, nâ nas kurom ha bay. ⁹ Ndəray mâ dzala na, a seŋ məpe naha fakuma zluwer tə dərəwel nakə na watsakum naha aye. A'ay, andza niye bay. ¹⁰ Hərwi ndo siye tə gwad: «Pol a watsakway dərəwel hay na, wu neheye a watsa a dəma aye a wur bo haladzay ada a tsik ta gədaŋ. Ane tuk na, ahəl nakə neŋgeye mə walaŋ kway aye na, neŋgeye bəle eye, bazlam ŋgay neheye ma tsikiye bəbay na, bazlam kəriye.» ¹¹ Ndo neheye faya ta tsikiye andza niye aye tâ sər na, wu nakə nəmaa watsa a dərəwel may hay, ahəl nakə aza nəmay mə walaŋ kurom aye nəmaa tsikiye andza nakə nəmaa watsakum naha aye.

¹² Ndo neheye tə gwaday a gər tay na, nəteye bagwar eye hay, nəmay na, nəmaa sla məgwede nəmaa ləva ta nəteye bay. Nəmaa ləviye ha bo may ta nəteye bay. Ta zəba ka bo tay na, andza ndəray andaya ma dəba tay sa bay. Tə ləva ha bo tay na, ka bo tay eye wu tay. Nəteye matərakahaŋ eye hay. ¹³ Gəma nakə Mbəlom kə vəlamay bay aye na, nəmaa ŋgalakiye ha bay. Nəmay na, nəmaa ŋgalakiye ta gəma nakə Mbəlom a vəlamay aye. Ada nəkurom eye na, ma gəma eye nakə Mbəlom a vəlamay aye. ¹⁴ Ahəl nakə nəmaa ye naha ka təv kurom

aye na, nəmaa zay ha a təv i məsler nakə Mbəlom a vəlamay aye bay. Maa lah mede naha hus a gay kurom mədakum ha Labara Ŋgwalak eye i Kəriste na, nəmay. ¹⁵ Nəmay na, nəmaa giye zlapay ta məsler nakə ndo siye hay tə ge aye bay. Məsler i ndo niye hay na, nəmay andaya mə dəma bay. Ane tuk na, nəmaa pa mədzal gər may na, ka nəkurom. A samay na, mədzal gər kurom mâ səkah kame kame hərwi ada nəmaâ sla faya masəkah ha məsler may mə walaŋ kurom. Ane tuk na, nəmaa zay ha tə gər a təv i məsler nakə Mbəlom a gwadamay gum aye bay.* ¹⁶ Ma dəba eye na, nəmaa sliye faya məhute tsəved mede məde ha Labara Ŋgwalak eye a ndo neheye ta tsəne bay aye, a gəma dərəŋ eye abəra ka gəma i Korinthe. Nəmay na, a samay məge zlapay ta təv i məsler nakə Mbəlom a vəlatay a ndo siye hay ada nəteye ta giye aye bay. ¹⁷ Ane tuk na, tə watsa mə Dərəwel i Mbəlom, tə gwad: «Ndo nakə a say məge zlapay aye na, mâ ge zlapay tə wu nakə Bəy Maduweŋ a ge aye.†» ¹⁸ Hərwi ndo neheye tə dəslyay ha gər a bo tay aye na, Mbəlom ma təmiye tay bay. Mbəlom ma təmiye na, ndo neheye bo ŋgay eye faya ma dəslyatay ha gər aye.

11

Pol ta ndo neheye tə dawa ha bazlam i Mbəlom tə maraw me aye

¹ Anəke na, zlum ŋgatay, na tsikiye me andza gər mavuwe. Ta dedək zlumen ŋgatay. ² Neŋ faya na giye sələk hərwi kurom andza nakə Mbəlom a ge sələk hərwi kurom neheye a wuda kurom aye. Nəkurom ka tərūm na, andza dem nakə a seŋ na vəliye na, a ndo nəte aye. Andza məgwede a Yesu Kəriste. A seŋ na, mâ ndza tsədəŋŋa nakə na vəleye. ³ Neŋ faya na dzədariye haladzay hərwi agəna ndəray ma vakumeye gər hərwi ada kâ pumay bəzay a Yesu Kəriste tə dərəv kurom peteh

* **10:15** Zəba ma Roma hay 15.17-21. † **10:17** Zəba ma 1 Korinthe hay 1.31.

sa bay. Hərwi nəkurom ka sərüm dädöe a yaw a səpat na Hawa ta bəbəkək ŋgay. ⁴ Na tsik andza niye na, hərwi ndo mädē ha bazlam i Mbəlom tə maraw me eye ta ye naha a gay kurom, ka vəlumatēye tsəved tə tətikakum. Bazlam nakə ta tsikiye ka Yesu aye na, wal wal abəra ka bəmalə may. Məsəfəre nakə tə tsik faya aye, Məsəfəre Tsədanŋa eye nakə ka hutakwa ahəl niye aye bay, ada faya ta diye ha Labara Ŋgwalak eye nakə nəkurom ka dzalum ha aye bay. Kwa andza niye bəbay na, faya ka zlumēye ŋgatay.

⁵ Ka dzalum na, ndo neheye nəteye bagwar i ndo i maslan hay ta dedək. Azlakwa düh neŋ na ze tay ha. ⁶ Dedək, neŋ na, na sər mətəsike me lele nakə ma deyetēye a gər a ndo hay andza nəteye təbey. Ane tuk na, məsəre wu i Mbəlom na, nəmaa dakum ha parakka sik haladzay.

⁷ Ahəl niye na dakum ha Labara Ŋgwalak eye i Mbəlom na, na tsətsah fakuma suloy bay. Na həna ha gər ga ka dala na, hərwi kurom hərwi ada nā dzəna kurom ka tsəved i Mbəlom. Duh na ge andza niye na, mənese daw? ⁸ Ahəl nakə neŋ faya na giye məsler mə gay kurom aye, na təma ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu Kəriste tə slərəŋew suloy. Na təra tay ha nəteye düh mətawak eye hay hərwi ada nā dzəna kurom. ⁹ Ahəl nakə neŋ mə gay kurom aye na, kwa hawa i wu hay a geŋ bəbay, na tsətsah fakuma wuray bay. Kə ge wu andaya fagaya bay na, ndo məpe mədzał gər neheye ka dala i Masedowan ti yaw tə vələŋ. A həlay nakə hawa i wu a geŋ aye na, na gakum dəretsətseh bay tebiye ada dādā ma seŋeye matsətsehe fakuma wu bay. ¹⁰ Na giye zlapay hərwi na təma fakuma abəra suloy dādā bay, ndəray ma sliye faya mädərzleŋ ka bazlam bay. Na giye ha zlapay kwa ka waray ka dala i Akay.* Wu nakə na tsik aye, na tsik na, dedək ta məzele i Yesu Kəriste nakə mə neŋ aye. ¹¹ Na

ge andza niye na, hərwi nakə na wuđa kurom bay aye daw? A'ay, Mbəlom a sər ha na wuđa kurom.

¹² Wu nakə faya na giye na, na giye andza niye huya hərwi ada ndo i maslan i Mbəlom neheye tə dawa ha bazlam i Mbəlom tə maraw me aye tə huta tsəved ka mäge zlapay ta məsler tay nakə tə gwad faya ta giye andza nəmay aye bay. ¹³ Ndo niye hay na, nəteye ndo i maslan hay ta dedək eye bay. Nəteye faya ta vateye gər a ndo hay ta məsler tay niye, ta mbəda ha bo tay andza ndo i maslan i Kəriste. ¹⁴ Wu niye na, mā gakum wadəŋ wadəŋ bay. Kwa Fakalaw bəbay a mbədawa ha bo andza gawla i Mbəlom nakə a dāv dzaydzay aye. ¹⁵ Tadə Fakalaw faya ma giye andza niye na, mā gakum wadəŋ wadəŋ bay. Ndo i məsler ŋgay hay ta mbəda ha bo hərwi ada tə ndzakit bo ta ndo neheye faya ta tətikateye tsəved nakə dedək eye a ndo hay aye. Pat nakə mändzibəra ma ndəviye aye na, Mbəlom ma pərateye ka wu tay nakə tə ge aye.

Pol a zlapa tə dəretsətseh ŋgay neh-eye a sa aye

¹⁶ Na masiye ha, na tsikakumēye sa, ndəray mā dzala neŋ na, gər mavuwe bay. Tadə ka dzalum mə gər kurom gər a vuweŋ na, təmum andza niye hərwi ada neŋ nā sla faya mäge zlapay dərmak andza nakə ka vəlumatay tsəved a gər mavuwe hay aye. ¹⁷ Wu nakə na tsikiye na, na tsikiye andza nakə a say a Bəy Maduweŋ aye bay. Ahəl nakə na giye zlapay aye na, ta dedək na tsikiye me andza gər mavuwe. ¹⁸ Na zəba faya na, ndo hay haladzay faya ta giye zlapay andza ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. Neŋ dərmak na giye andza nəteye. ¹⁹ Ka gwadum nəkurom na, ka tsahum ba? Ka zalumatay a gər mavuwe hay ta mədzał gər kurom. ²⁰ Ka vəlumatay tsəved a ndo hay tə təra kurom ha andza beke hay, ta səpatiye fakuma abəra wu kurom hay ta bəbəkək, tə vakum

* **11:10** Zəba ma 2 Koriñte hay 1.1.

gər, tâ zəba fakuma andza wu kəriye ada tâ fakum. Ka vəlumatay tsəved andza niye. ²¹ Ah! Neñ na, horoy a geñ haladzay. Neñ bəle eye, na gakum andza niye təbey.

Anəke na tsikiye me andza gər mavuwe. Na giye zlapay tə wu nakə ndo siye hay faya ta giye ha zlapay aye dərma. ²² Tə gwad nətəye na, Hebrœ hay. Neñ dərma ndo i Hebrœ. Tə gwad nətəye Israyel hay. Neñ dərma ndo i Israyel. Nətəye slala i Abraham. Neñ dərma slala ŋgay. ²³ Nətəye ndo mäge məsler i Yesu Kəriste. Neñ na ze tay ha. Na tsikiye andza neñ ndo i matərakahan. Na ge məsler tə mawura bo eye a ze i tay. Tə gəsawa ga a dangay madzəga haladzay, a ze i tay, ta ndaḅa ga madzəga haladzay, a ze i tay, na sər məməte madzəga haladzay, a ze i tay. ²⁴ Madzəga zləm Yahuda hay ta ndaḅa ga ta mandalaḅa, tə ndaḅawa ga na, kuro kuro mahkar gər eye tsid.† ²⁵ Madzəga mahkar, Roma hay ta kəd ga, sik nətə ta kal ga tə kwar hərwi məkədə gay. Madzəga mahkar kwalalan i yam ka bətuk may ha a hud i yam. Sik nətə ta həpat kwa ta həvad, na həna mə hud i yam. ²⁶ Sik haladzay ahəl nakə faya na həhaliye na, na sa dərətsətseh hərwi mazaw nakə ma zliye ga aye, na sa dərətsətseh hərwi məkal hay ta zleñ zay haladzay, na sa dərətsətseh hərwi ndo neheye nətəye Yahuda hay bay kwa tə həlay i Yahuda gwala ga hay, ta pəreñ haladzay. Na sa dərətsətseh haladzay kwa ma wuzlahgəma, kwa mə kəsaf, kwa ka gər i bəlay. Ndo neheye tə gwaday a gər tay nətəye ndo məpay bəzay a Yesu Kəriste ta geñ dərətsətseh haladzay. ²⁷ Na ge məsler haladzay ta gədan ada na sa dərətsətseh, madzəga haladzay na hutawa tsəved ka mändzehəre bay, madzəga haladzay na ndzawa ze mände wu mənday ada ze məse yam, mətasl a gawen ada na hutawa pe-teked məpe ka bo bay. ²⁸ Dərətsətseh

siye hay andaya, ane tuk na, na tsikiye sa bay. Na tsikiye ka wu mekeləñ eye dəkdek. Ma mədzal gər na, na dzalawa ka ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste huya. Na dzalawa fataya pat pat. ²⁹ Tadə ndoweye kə ge bəle ka tsəved i Mbəlom na, a wur fagaya haladzay andza maa ge bəle na, neñ. Tadə ndoweye kə dəd a mezeleme na, a wur fagaya haladzay andza faya ta fəkiye ga ta ako.

³⁰ Tadə na giye zlapay na, na giye zlapay tə bəle ga. ³¹ Mbəlom Bəba i Bəy Maduweñ Yesu Kəriste, mazembede nakə ndo hay ta zambadəye, tə zambadəy. Neñgeye a sər ha na raw me bay. ³² Ahəl niye ahəl nakə neñ ma Damas aye na, bəy bagwar eye i gəma niye tə zalay Aretas. A pa bəy hərwi mələve wuzlahgəma. Bəy a pay ndo hay ka tsəved hərwi məgəse ga. Gəma niye na, malawara eye ta zled. ³³ Ane tuk na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə pa ga a kətəh, tə bar faya ləber. Tə zla ga ahaya abəra tə mavavar. Tə mbəzla ga ahaya sərəhəhə abəra ma wuzlahgəma niye. Na təmaw abəra mə həlay i bəy niye.‡

12

Pol a sər ha gədan i Yesu Kəriste

¹ Kutoñ na giye zlapay huya. Na sər ha ma giye ŋgama kwa tsekweñ bay tebiye. Ane tuk na, anəke na tsikiye ka wu nakə Yesu Kəriste a bəzeñ ha ma məsine aye. ² Na sər ndoweye andaya madzapa eye tə Yesu Kəriste. Kə ndza ma giye məve kuro gər eye fad, Mbəlom a zla na a mbəlom ka təv ŋgay. Agəna Mbəlom a bəzay ha ma məsine, agəna ki ye tə slo i bo ŋgay ta dedek, Mbəlom nətə ŋgweñ a sər. ³ Ayaw! Mbəlom kə zla na ndo niye a mbəlom ka təv ŋgay. Agəna məsine a gay, agəna ki ye ta dedek, maa sər na, Mbəlom. ⁴ Ahəl nakə neñgeye mə dəma aye na, kə tsəne wu nakə ndo zezeñ ma sliye mətsike bay aye. Ta vəl

† 11:24 Zəba mə Bazlam mapala eye masulo eye 25.3. ‡ 11:33 Zəba mə Məsler hay 9.23-25.

faya tsəved a ndo hay ka mətsike bay. ⁵ Na giye zlapay na, ta ndo niye, ane tuk na, ka wu neheye tebiye a zəbeñ däre a neñ aye na, na giye zlapay tə bəle ga dəkdek tsa. ⁶ Tadə a señ mäge zlapay na, na tsikiye me andza gər mavuwe bay, wu nakə na tsikiye na, ma təriye dedek. Ane tuk na, na giye zlapay bay hərwi a señ bay nakə ndo ta rəheñeye ha gər hərwi wu neheye na giye ha zlapay aye. A señ tâ rəheñ ha gər düh na, hərwi bazlam neheye ŋwalak eye hay tə tsəne abəra mə bazlam ga aye ada tə ŋgatay a mede ga.

⁷ Haḃe na, na giye zlapay hərwi wu nakə Mbəlom a bəzeñ ha aye. Ane tuk na, Mbəlom a vələñ nakə ma wuriye fagaya mə bo aye hərwi ada nā ge zlapay sa bay. Mbəlom a geñ wu niye na, tə həlay i ndo i maslañ i Fakalaw nakə a sləraw hərwi mənḃeḃe ga hərwi ada nā ge zlapay bay. ⁸ Madzəga mahkar na dūwulay naha me a Bəy Maduweñ hərwi ada mâ zla fagaya abəra dəretsətseh nakay. ⁹ Ane tuk na, Bəy Maduweñ a gwedeñ: «ŋwalak ga na, ḃa kar. Hərwi gədañ ga ma zəbiye na, ahəl nakə nəkar bəle aye.» Kə ge andza niye na, dərev ga maŋgwasaya eye haladzay. Neñ faya na ŋgalakiye hərwi gədañ i Kəriste mandza eye mə neñ. ¹⁰ Hərwi niye dərev ga maŋgwasaya eye hərwi nakə neñ bəle eye. Kwa tadə faya ta tseḃeñeye, kwa tadə faya ta pəreñeye, kwa tadə dəretsətseh siye hay faya ta ndzeñeye a gər, kwa tadə wu hay ta zeñ gədañ, na sər ha faya na giye dəretsətseh hərwi Kəriste ada dərev ga maŋgwasaya eye hərwi ahəl nakə neñ bəle eye na, Kəriste ma vələñeye gədañ ŋgay.

Pol a dzala ka ndo mape mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Koriñte aye

¹¹ Na tsik me andza gər mavuwe, ane tuk na, maa geñ kutoñ na, nəkurom. Na zambadəy a bo ga na, hərwi nəkurom ka zambadum ga ha bay. Haḃe mata zembede ga ha na, nəkurom na gwad bədaw? Neñ wuray kəriye, ane tuk na, ndo

i maslañ kurom neheye ka gwadum nəteye bagwar eye hay haladzay aye na, ta ze ga ha bay. ¹² Nəkurom ka sərurum ahəl nakə neñ mə gay kurom aye na, na ge məsler ta məzle ŋgatay mə dəretsətseh ada Mbəlom kə ge masuwayañ wal wal haladzay tə həlay ga. Masuwayañ neheye a ḃa ha na, neñ ndo i maslañ ŋgay ta dedek. ¹³ Na ge wu hay mə gay i ndo mape mədzal gər hay ka Yesu Kəriste siye hay ada na ge mə gay kurom bay na, andaya ḃaw? Wu andaya nəte tsa nakə na ge mə gay kurom bay aye. Na tsətsah fakuma: «Ndayum ga ha wu mənday» bay. Kə ge na gakum lele bay na, pəsum ga ha!

¹⁴ Anəke na, mazlambar na diye naha a gay kurom mamahkar eye. Na ye naha na, na təmiye ka vələmeñ wu wal bay. Wu nakə a señ aye na, dərev kurom bəna wu kurom hay bay. Andza i wawa hay ta bəba tay hay. Maa vələtay wu a bəba hay na, wawa tay hay bay. Duh maa vələtay wu a wawa hay na, bəba tay hay. ¹⁵ Kwa tadə na dziye ha wu ga tebiye, kwa tadə na vəliye ha məsəfəre ga peteh hərwi madzəne kurom na, a yeñ a gər haladzay. Ass! Ka wudum ga sa bay na, hərwi nakə na wudə kurom ka zal aye ḃaw?

¹⁶ Na gwad ka sərurum ha na tsətsah fakuma vələmeñ wu bay! Ane tuk na, ndo siye hay mə walañ kurom tə gwad: «Pol neñgeye bəbək eye, faya ma vakweye gər.» ¹⁷ Na vakum gər na, ma kəkay? Na vakum gər na, ta ndo nəte mə walañ i ndo neheye na slər tay naha a gay kurom aye tsukudu, ma kəkay? ¹⁸ Na tsətsah ka Titus mâ ye naha a gay kurom. Na slər naha malamar mekeleñ eye nakə ka sərurum na aye tâ ye naha salamay.* Ti ye naha na, Titus kə vakum gər hərwi məzle suloy kurom ḃaw? Titus tə neñ, nəmay salamay mədzal gər may nəte bədaw ada faya nəmaa zəŋgaliye tsəved eye nəte bədaw?

¹⁹ Wu nakə nəmaa watsa a derewel

* **12:18** Pol kə tsik ka malamar niye tsiy. Zəba 2 Koriñte hay 8.22.

nakay aye na, agəna ka dzalumeye na watsakum naha hərwi mäge me abəra ka bo may kame kurom. Nəmaa tsik na, kame i Mbəlom hərwi nəmay ndo i Kəriste hay. Nəkurom malamar may neheye nəmaa wuda kurom haladzay aye, nəmaa tsikakum wu neheye tebiye na, hərwi a samay madzəne kurom hərwi ada kâ gəlum ka tsəved i Mbəlom. ²⁰ Dərev faya ma diye fagaya abəra hərwi na dzala agəna ahəl nakə na ye naha a gay kurom aye, na ndzakumeye a gər nəkurom ka tsəved nakə lele bay aye. Mede kurom ma deyeŋeye a gər bay. Tadə kə ge andza niye na, mede ga ma deyakumeye a gər bay. Agəla na ndzakumeye a gər na, faya ka tərume ye mə walaŋ kurom, faya ka gumeye ka bo sələk mə walaŋ kurom, faya ka gumeye ka bo mevel, faya ka ŋənumeye bo, faya ka tsikumeye wu nakə lele bay aye ka ndo hay, faya ka nasumeye ha məzele i ndo siye hay, faya ka dəslumeye ha gər a bo kurom ada faya ka gumeye wu neheye a ye ta tsəved nakə ŋgwalak eye bay aye. ²¹ Agəna ahəl nakə na ye naha a gay kurom sa aye na, dərev ga ma ŋgwasiye kame i Mbəlom sa bay. Na dzədzar hərwi na ye naha na, agəna na ndzeye a gər a ndo i mezeleme hay haladzay mə walaŋ kurom ta gər ha mezeleme bay. Agəla nəteye huya ta giye wu nakə lele bay aye, nəteye faya ta giye madama, faya ta giye wu neheye lele bay aye tebiye. Kə ge andza niye na, na ta tuwiye hərwi tay.

13

Mandəve i bazlam

¹ Aza na diye naha a gay kurom na, mamahkar eye. Nəmaa giye sariya ka ndo neheye faya ta giye mənese aye ada nəmaa giye andza nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom, tə gwad: «Ta ŋəniye sariya i wu hay tebiye na, ndo məhəle mbal hay sulo kəgəbay mahkar tā ge andaya bəna

sariya ma ŋəniye bay.*» ² Mede nakə na ye naha masulo aye na, 6a na tsikatay a ndo neheye faya ta giye mənese ada a ndo siye hay tebiye dərmak. Anəke na, na ye naha zuk bay. Na masakumeye naha mətsike wu nakə na tsikakum aye. Aza na ye naha na gəriye ndəray kwa nəte bay tebiye. ³ Maa tsik me tə bazlam ga Kəriste daw na, na gwad a sakum məsəre ha bədaw? Ka ta sərume ye ha! Neŋgeye na bəle eye kame kurom bay, ma giye məsler mə walaŋ kurom ta gədaŋ. ⁴ Ahəl nakə ta dar na ka mayako mazləmbada eye na, dedək neŋgeye bəle eye. Ane tuk na, kə lətsew abəra ma mədahaŋ, neŋgeye andaya ta gədaŋ i Mbəlom. Nəmay na, nəmay madzapa eye tə neŋgeye. Nəmaa həniye ha gər hərwi matəre bəle eye hay. Ane tuk na, aza nəmaa ye naha a gay kurom na, nəmaa bəziye ha nəmay ta məsəfəre ta sifa ŋgay, nəmaa giye məsler ta gədaŋ i Mbəlom.

⁵ Tsətsahumay a gər kurom, zəbum ka məndze kurom, nəkurom mandza eye andza ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ŋgway daw? Yesu Kəriste andaya mə nəkurom na, ka sərume ha bədaw? Kə ge andza niye bay na, ka dədumeye abəra ka tsəved. ⁶ Ane tuk na, kwa kəkay kəkay bəbay na, ka sərume ye ha ta dedək nəmay na, nəmaa dəd abəra ka tsəved bay. Nəmay na, ndo i maslaŋ i Yesu hay ta dedək. ⁷ A samay ndo hay tā gwad famaya, nəmaa ge məsler lele mə gay kurom bay. Wu nakə a samay aye na, nəmaa duwulay naha me a Mbəlom hərwi ada kâ gum mənese sa bay. Kwa tadə ndo hay tə gwad nəmaa ge məsler lele mə gay kurom bay na, wu nakə a samay aye na, kâ gum ŋgwalak. ⁸ Nəmaa tsik andza niye na, hərwi nəmaa sliye faya mənese ha bazlam dedək eye bay. Nəmaa sliye faya mäge na, wu nakə dedək eye dəkdək. ⁹ Tadə nəkurom gədaŋ eye ka tsəved i Mbəlom, kwa tadə nəmay bəle eye

* **13:1** Zəba mə Bazlam mapala eye masulo eye 19.15; Mata 18.16; 1 Timote 5.19; Hebrəe 10.28.

hay na, dǎrev may faya ma ñgwasiye huya. Nəmaa dúwulay naha me a Mbəlom hǎrwi ada mâ dzəna kurom ka mǎgǎle ka tsǎved ñgay.

¹⁰ Hǎrwi niye na watsakum naha dǎrewel nakay ka bo abǎra anǎke na, hǎrwi ada nǎ ye naha ba ka tsǎtsahum mǎpǎse me tsiy na, na tǎrakumeye sa bay. Ta dedǎk Mbəlom kǎ vǎlen tsǎved ka matǎrakum hǎrwi ada nǎ nas kurom ha dúh bay, ane tuk na, hǎrwi ada nǎ dzəna kurom ka mǎgǎle kame kame.

¹¹ Malamar ga hay, anǎke na, na ndǎv ha bazlam ga kanan! Pǎlum mǎgǎle ka tsǎved i Mbəlom, vǎlum gǎdan a bo mǎ walan kurom nǎte nǎte, ndzum ayaw ayaw mǎ walan kurom, ndzum ka tǎv manǎte eye tǎ zay. Ada Mbəlom, nǎngeye nakǎ a wudǎ ndo hay aye ada faya ma vǎlateye zay a ndo hay aye, ma gakumeye gǎr.

¹² Tsikum me a bo lele mǎ walan kurom nǎte nǎte andza malamar hay. Ndo mǎpay bǎzay a Mbəlom hay tebiye kanan ta tsikakum naha me.

¹³ Bǎy Maduwen kway Yesu Kǎriste mâ pa fakuma ñgama. Mbəlom mâ rahakum ha dǎrev kurom tǎ mawudǎ bo ñgay. Mǎsǎfǎre Tsǎdanña eye mâ dzapakum ha dǎrev kurom hay nǎte nǎte.

**Derewel nakə Pol a
watsatay naha a
Galat hay
aye
Məfələkwe**

Derewel i Pol nakə a watsatay naha a Galat hay aye na, a tsikatay naha a məhay gər i ndo mæpe mædzal gər hay ka Yesu neheye ta diye i tsakay i Turki nakə anəke aye. Pol a pa gay i mađuwule me a həlay mahəhele ŋgay masulo eye ta mahkar eye. Ma dəba ŋgay na, ndo mekeleŋ eye hay ti yaw tə labara wal abəra ka bəmalə i Pol.

Ma Galat na, slala i ndo hay wal wal: Yahuda neheye ta təra ndo mæpe mædzal gər hay ka Yesu aye tə siye i ndo neheye ti yaw abəra mə kule mekeleŋ eye mə dəma andza ma təv siye hay dərmak.

Pol faya ma gwadateye na, ka ta ndziye ta Mbəlom na, mændze yak mɑ ge lele ada ŋgwalak eye. A tsik niye na, tə gər i bazlam hay wal wal mahkar.

Ka madədo 1 ta 2 na, a təkər wu nakə a ge bo ka gər ŋgay aye.

Ka madədo 3 ta 4, Pol a ge me abəra ka labara ŋgay ta mətsike wu nakə a tsik ma Dzam Guram eye aye.

Ka madədo 5 ta 6. Pol a dɑ ha ma kəkay nakə ndo mæpe mædzal gər hay ka Yesu Kəriste, nəteye ta təmaw abəra ma beke i bazlam mapala eye.

¹ Maa watsakum naha dərewel nakay na, neŋ Pol. Neŋ ndo i maslaŋ i Yesu. Neŋ ndo i maslaŋ i ndo hay bay, maa slər ga ha na, ndo hay bay. Maa slər ga ha na, Yesu Kəriste eye tə gər ŋgay ta Mbəlom Bəba kway nakə a lətse ahaya abəra ma mədahaŋ aye.

² Malamar siye hay tə neŋ kanaŋ tebiye nəmaa tsikakum naha me a nəkurom ndo mæpe mædzal gər hay ka Yesu Kəriste neheye mahaya gər eye ka dala i Galat aye. ³ Mbəlom Bəba kway ta Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste tā pa fakuma ŋgama ada

tɑ vələkum zay. ⁴ Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste kə vəl ha gər ŋgay, a mət na, hərwi ada Mbəlom mɑ pəsakway ha mezeleme kway hərwi ada wu i mændzibəra neheye lele bay aye tā ge bəy ka gər kway sa bay. A ge na, andza nakə a say a Mbəlom Bəba kway mɑ ge aye. ⁵ Zambadəkway a Mbəlom ka tor eye. Mɑ ge bo andza niye!

Labara ŋgwalak eye na, nəte ŋgweŋ

⁶ Wu nakə nəkurom faya ka gum-eye na, a geŋ hərbaəbəkka! Mbəlom kə zalakum hərwi kɑ tərur ndo ŋgay hay ada kə gakum ŋgwalak kəriye tə həlay i Yesu Kəriste. Ane tuk na, nəkurom faya ka mbədumeye dəba ta bəse tsa, ka pumeye bəzay a labara mekeleŋ eye nakə ka dzalum mə gər kurom ŋgwalak eye, ane tuk na, ŋgwalak eye bay. ⁷ Labara ŋgwalak eye na, nakə na tsikakum aye bəna, mekeleŋ eye nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom sa aye na, andaya bay. Na tsikakum andza niye na, hərwi ndo hay andaya faya ta kwasakumeye ha mædzal gər, a satay mənese ha ada mambəda ha Labara ŋgwalak eye i Kəriste. ⁸ Tadə ndow-eye a tsikakum labara mekeleŋ eye wal abəra ka bəmalə nakə nəmaa tsikakum aye, kwa tadə nəmay, kwa tadə gawla i Mbəlom na, Mbəlom mɑ vələy mezeleme. ⁹ Ba nəmaa tsikakum tsiy, ada anəke na maseye mətsikakum naha sa. Tadə ndow-eye kə tsikakum labara mekeleŋ eye wal abəra ka bəmalə nakə ka tsənum aye na, Mbəlom mɑ vələy mezeleme. ¹⁰ Ka dzalum mə gər kurom na tsik andza niye na, hərwi ada ndo hay tā dəsleŋ ha gər daw? A'ay! Andza niye bay. A seŋ na, Mbəlom neŋgeye mɑ dəsleŋ ha gər. Ka dzalum mə gər kurom na, a seŋ neŋ nɑ yatay a gər a ndo hay daw? A'ay! Tadə a seŋ nɑ yatay a gər a ndo hay sa na, na sliye faya matəre ndo i məsler i Kəriste bay.

Pol a dɑ ha ma kəkay nakə a təra ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste aye

¹¹ Malamar ga hay, sərüm ha na, Labara Nḡwalak eye nakə faya na diye ha aye, a yaw abəra mə bazlam i ndo hay bay. ¹² Na tsəne abəra ka ndo hay bay, ada maa tətiken na, ndo hay wal bay sa tsa. Yesu Kəriste eye tə gər nḡgay a dən ha.* ¹³ Mede ga nakə ahəl niye aye na paway bəzay a kule i Yahuda ma kəkay na, ka tsənum. A həlay niye na, na gawatay dəretsətseh a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ka zal naha haladzay. Na pəlawə tsəved ka mədze tay ha. ¹⁴ Mə walaḡ i ndo neheye məve may nəte aye na, na ze tay ha siye i ndo may hay tə məpay bəzay a kule may Yahuda hay. Na vəlaway ha bo ga peteh a kule i bəba tətə may hay.

¹⁵ Ane tuk na, Mbəlom kə zla ga. A zla ga na, kwa ahəl nakə ta wa ga zuk bay aye. Kə geḡ nḡwalak nḡgay, a zelen hərwi ada nā ge məsler nḡgay a həlay nakə a yay a gər aye. ¹⁶ A bəzen ha wawa nḡgay mə neḡ hərwi ada nā dā ha Labara Nḡwalak eye nakə a tsik ka neḡgeye a ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye. Ahəl nakə a bəzen ha aye na, nəmaa ge faya mahəmba ta ndəray bay. ¹⁷ Na ye a Zerozelem mata tsike me ta ndo neheye nəteye tə leheḡ matəre ndo i maslaḡ i Yesu hay aye na, na ye ka təv tay bay. Na ye dūh kwayanḡa, na ye ka dala i Arabi. Ma dəba aye, na maw na ye a Damas.

¹⁸ Məve mahkar a ye abəra mə dəma na, na ye a Zerozelem hərwi ada nā nḡgatay a Piyer. Nəmaa ndza ta neḡgeye na, məhəne kuro gər eye zlam tsa.† ¹⁹ Na nḡgatay na, a Yakuba malamar i Bəy Maduweḡ kway Yesu Kəriste bəna, na nḡgatay a ndo i maslaḡ i Yesu mekeleḡ eye bay. ²⁰ Mbəlom a sər wu nakə na tsik aye na, dedek, na raw me bay. ²¹ Ma dəba eye na ye ka dala i Siri ada a Silisi. ²² Ahəl niye na, məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste neheye ka dala i Yahuda aye na, tə sər ga ha zuk bay. ²³ Tə tsənawa wu neheye

siye i ndo hay tə tsikawa fagaya, tə gwadawa: «Ndo nakə ahəl niye a gawa kway dəretsətseh aye na, ka mbəda. Duh anəke faya ma diye ha Labara Nḡwalak eye a ndo hay tuk. Ahəl niye na, a pəlawə tsəved ka mədze ha ndo neheye tə dzala ha ka Yesu aye.» ²⁴ Ta zambaday a Mbəlom hərwi ga.

2

Ta təma Pol ma Zerozelem

¹ Ma dəba i məve kuro gər eye fad na, neḡ ta Barnabas, nəmaa ye a Zerozelem sa. Na zla na Titus ka həlay dərmaḡ. ² Na mbəda gər a dəma na, hərwi Mbəlom ka bəzen ha, a gwedeḡ «do». Na ndisl naha a dəma na, nəmaa haya gər ta bagwar i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu əzad abəra ka ndo hay mahəmeye. Na dətay ha Labara Nḡwalak eye nakə faya na dətay ha a ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye. Agəna ta dzaliye na, məsler ga nakə ahəl niye ta məsler ga nakə faya na giye a təra kəriye. ³ Titus nakə nəmaa ye salamay aye na, neḡgeye ndo i Gərek, ane tuk na, ta gay kutoḡ ka mədəse bo hərwi məpay bəzay a bazlam i Musa mapala eye na, ta gay bay. ⁴ Ane tuk na, ndo i maraw me hay tə yaw a walaḡ may ta bəbək tay, a satay mā dəs bo. Tə fələkwwaw ta məkal hərwi mazəbe ka tsəved kway nakə ka ləvakwa gər kway hərwi nəkway madzapa eye tə Yesu Kəriste aye. A satay na, kə tərakwa beke i bazlam i Musa mapala eye sa. ⁵ Ane tuk na, nəmaa vəlatay tsəved kwa tsekweḡ bay tebiye. A samay na, Labara Nḡwalak eye mā ye kame huya ta dedek nakə ada ka tsənumeye dərmaḡ aye.

⁶ Ndo neheye tə gwad nəteye bagwar eye hay aye, kwa tadə nəteye bagwar eye hay, kwa tadə nəteye bagwar eye hay bay, məndəre ga mey tey. Ka dəre i Mbəlom ndo hay na, tə ləva nəte. Ahəl nakə faya na tsikiye wu nakə na dawa ha a ndo hay aye na, ndo neheye bagwar eye ta səkeheḡ

* **1:12** Zəba mə Məsler hay 9.3-6. † **1:18** Sefas na, məzele i Piyer ndo i maslaḡ i Yesu Kəriste.

ha faya wuray ka bazlam ga nakə na dawa ha aye bay. ⁷ Azlakwa bay tə sər ha düh na, Mbəlom kə vələŋ Labara Ngwalak eye, a gwedeŋ do ta datay ha a ndo neheye nətəye Yahuda hay bay aye andza nakə a tsikay ahəl niye a Piyer, a gwadāy do ta datay ha a Yahuda hay aye. ⁸ Tə sər ha Mbəlom nakə a vələy gədan a Piyer ada a təra ha ndo i maslaŋ i Yahuda hay aye na, neŋgeye Mbəlom nakə a vələŋ gədan ada a slər ga ha ka təv i ndo neheye nətəye Yahuda hay bay aye na, huya neŋgeye. ⁹ Yakuba ta Piyer ta Yuhana na, ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu tə sər ha nətəye ndo məndzatay kame, tə sər ha ta dedək Mbəlom kə vələŋ məsler nakay a həlay. Hərwi niye tə gəseŋ həlay a neŋ ada a Barnabas. Andza məgwede nəmay tebiye bazlam may nətə. Andza niye nakə nəmay tebiye bazlam may a ye ka bo ta nətəye aye. Nəmay nəmaa diye ka təv i ndo neheye nətəye Yahuda hay bay aye ada nətəye na, ta giye məsler mə walaŋ i Yahuda hay. ¹⁰ Wu nakə ta tsətsah famaya nəmaa giye na, nətə tsa. Wu niye na, na vəl ha bo ga ka mäge dərma. Tə gwadamay nəmaa dzəna ndo i mətawak neheye mə walaŋ i ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu ma Zerozelem aye.

Pol a may ha maŋgok a Piyer ma Anṭiyos

¹¹ Ma dəba eye na, Piyer a yaw a Anṭiyos, na gay me kame i ndo hay hərwi a ge wu nakə lele bay aye. ¹² Kurre na, neŋgeye ta ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu neheye nətəye Yahuda hay bay aye tə ndayawa wu mənday ka təv manəte eye. Aza ma dəba eye na, Yakuba a sləraw ndo hay a təv may. Ahəl nakə tə ndislew, Piyer a ŋgatay na, a dazlay madayaw abəra mə walaŋ tay, kə nda wu mənday ta nətəye sa bay. A dzədzar ta ndo neheye tə gwad ndo hay tebiye tə dəs bo aye. ¹³ Siye i Yahuda neheye tə pa mədzał gər ka Yesu andza Piyer aye dərma.

Kwa bo i Barnabas eye tə gər ŋgay a ge andza niye dərma. Tə ge ta məvatay gər. ¹⁴ Na zəba faya na, tə pay bəzay a dedək i tsəved i Labara Ngwalak eye bay na, na tsikay a Piyer kame tay tebiye, na gwadāy: «Nəkar ndo i Yahuda, ane tuk na, məndze yak nakə ka ndza kanaŋ aye na, andza ndo neheye nətəye Yahuda hay bay aye. Ka ndza andza nəkar Yahuda hay bay. Kə ge andza niye na, a saka ndo neheye nətəye Yahuda hay bay aye tə ndza andza nətəye Yahuda hay na, hərwi mey?»

Ka təmakweye na, ta məpe mədzał gər kway ka Yesu Kəriste

¹⁵ Nəkway na, tə wa kway Yahuda hay bəna nəkway ndo i slala i siye i ndo neheye tə sər bazlam i Mbəlom mapala eye bay aye bay. ¹⁶ Ane tuk na, kwa andza niye bəbay na, ka sərakwa ha ndəray ma sliye matəre tsədanŋa kame i Mbəlom bay, say ndo nakə kə pa mədzał gər ŋgay ka Yesu Kəriste aye. Bəna ndo nakə faya ma pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye na, ma təriye tsədanŋa bay. Nəkway bəbay ka dzalakwa ha ka Yesu Kəriste nakə ada Mbəlom a təma kway andza ndo neheye nətəye ŋgwalak eye kame ŋgay aye. Bəna hərwi nakə ka pakway bəzay a bazlam i Musa mapala eye bay. Ndəray ma sliye faya matəre ŋgwalak eye kame i Mbəlom hərwi nakə faya ma pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye bay.*

¹⁷ Andza niye, nəmay Yahuda hay a samay matəre ŋgwalak eye hay kame i Mbəlom na, hərwi nakə nəmaa pa mədzał gər may ka Yesu Kəriste aye. Kə ge nəmay andza niye na, nəmaa təra andza ndo neheye ka zalakway ndo i mezeleme hay hərwi faya ta pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye sa bay aye. Niye na, andza məgwede Kəriste faya ma diye may ha a mezeleme daw? Kwa tsekweŋ andza niye düh bay! ¹⁸ Maga eye na, andza nakay düh: Tadə ndoweye kə

* 2:16 Dəmes hay 143.2; Roma hay 3.20, 23.

gər ha məpay bəzay a bazlam i Musa mapala eye hərwi nakə ma təriye ha ngwalak eye bay aye, ada ma dəba eye a mbəda gər məpay bəzay sa, a zəba faya andza wu nakə ngwalak eye sa. Niye a ge na, wu nakə a yay a gər a Mbəlom bay aye. ¹⁹ Neñ na mət na, hərwi bazlam i Musa mapala eye. Neñ kame ngay na, andza ndo nakə maməta eye aye. A ge bo andza niye na, hərwi ada nā ge andaya ta sifa kame i Mbəlom. Ahəl nakə ta dar na Kəriste ka mayako mazləmbada eye na, neñ madzapa eye tə neñgeye, nəmaa mət ka bo salamay.† ²⁰ Neñ na, sifa nakə anəke na ndziye ha aye na, i ga bay, mandza eye mə neñ na, Kəriste. Məndze ga nakə na ndziye ka məndzibəra anəke aye na, na ndziye hərwi nakə na dzala ha ka neñgeye Wawa i Mbəlom nakə a wuda ga aye ada a vəl ha gər ngay hərwi ga aye. ²¹ Neñ na, dāda na kərahiye ngwalak i Mbəlom nakə a geñ aye ta məme a bazlam i Musa mapala eye bay. Tadə ta dedek ndoweye ma təriye tsədanña kame i Mbəlom hərwi faya ma pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye na, niye na, Kəriste a mət kəriye, kə ge ngama bay. Duh andza niye bay!

3

Bazlam i Musa mapala eye ta məpe mədzał gər ka Yesu

¹ Nəkurom Galat hay, maa zla fakuma abəra metsehe na, mey? Maa ndzək kurom way? Na dəkum ha parakka lele hərwi ada kâ tsənum ma kəkay nakə Yesu Kəriste a mət ka mayako mazləmbada eye. ² Na tsətsahiye fakuma wu nəte. Məsəfəre Tsədanña eye nakə Mbəlom a vəlakum aye na, a vəlakum na, hərwi nakə faya ka pumay bəzay a bazlam i Yahuda hay mapala eye dāw? A'ay, Mbəlom a vəlakum Məsəfəre Tsədanña eye na, hərwi nakə

ka tsənum Labara Ngwalak eye ada ka dzalum ha faya aye, na gwad ba? ³ Metsehe andaya fakuma bay na, hərwi mey? Ka dazlumay ahəl niye na, ta gədan i Məsəfəre Tsədanña eye. Anəke a sakum mandəv ha ta gədan kurom eye na, ma kəkay? ⁴ Wu neheye tebiye a ndzakum a gər aye ka dzalum na, kəriye tsa dāw? Ta dedek ma təriye kəriye tsa bay. ⁵ Mbəlom a vəlakum Məsəfəre ngay ada a ge masuwayañ hay mə walañ kurom na, hərwi nakə ka pumay bəzay a bazlam i Yahuda hay mapala eye dāw? A'ay, a ge na, hərwi nakə ka pumay zləm a Labara Ngwalak eye ada ka pum mədzał gər kurom ka Kəriste aye.

⁶ Wu nakə bazlam i Mbəlom a tsik ka Abraham aye na, məmum ahaya a gər, a gwad: «Abraham a dzala ha ka Mbəlom, hərwi niye Mbəlom a təra ha ndo i dedek kame ngay.*» ⁷ Niye na, andza məgwede, wawa i Abraham dedek eye hay na, ndo neheye tə dzala ha ka Mbəlom aye. ⁸ Tə watsa kurre mə Derewel i Mbəlom, a gwad: «Mbəlom ma təmiye ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye, ma piye tay ha nəteye ngwalak eye hay kame ngay. Niye na, hərwi ta dzala ha ka neñgeye.» Abraham a tsəne Labara Ngwalak eye nakay na, kurre. Mbəlom a gwad: «Na piye ngama ka ndo i məndzibəra hay tebiye hərwi yak.†» ⁹ Andza nakə ahəl niye Mbəlom a pa ngama ka Abraham hərwi nakə a dzala ha ka Mbəlom aye na, Mbəlom ma piye ngama ka ndo neheye tebiye tə dzala ha ka neñgeye andza niye dərmał.

¹⁰ Ndo neheye tə dzala, tə gwad ta təriye ngwalak eye hay kame i Mbəlom ta məge wu nakə bazlam i Musa mapala eye a tsik aye na, Mbəlom ma vəlateye mezeleme. Andza niye, tə watsa a Derewel i Mbəlom na, a gwad: «Ndowneye kə pay bəzay a wu neheye

† **2:19** Ahəl niye hərwi madayay a gər a Mbəlom ada matəre ngwalak eye kame ngay na, Pol a paway bəzay a bazlam i Musa mapala eye. A pa mədzał gər ka Yesu Kəriste na, a zəba faya bazlam i Musa mapala eye ma təriye ha ndo ngwalak eye bay. Hərwi niye a gər ha məpay bəzay a bazlam i Musa mapala eye. * **3:6** Madazlay i wu hay 15.6. † **3:8** Madazlay i wu hay 12.3.

mawatsa eye mæ Derewel i Musa aye pat pat bay na, Mbəlom ma vəleye mezeleme.†» 11 Ka sarakwa ha bazlam i Musa mapala eye ma sliye matəre ha ndo ɲgwalak eye kame i Mbəlom bay. Ka sarakwa ha na, hərwi tə watsa mæ Derewel i Mbəlom na, tə gwad: «Ndo nakə kə dzala ha ka Mbəlom aye na, Mbəlom ma təriye ha ɲgwalak eye ka dəre ɲgay, ada ma hutiyeye sifa.Š» 12 Ane tuk na, məpay bəzay a bazlam i Musa mapala eye na, wal ta məpe mədzal gər ka Mbəlom. Duh andza nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye na, tə gwad: «Ndo nakə kə pay bəzay tebiye a bazlam mapala eye na, ma hutiyeye sifa dedek eye tə neɲgeye.*» 13 Andza niye Mbəlom a vəlakway mezeleme na, hərwi nakə ka pakway bəzay a bazlam i Musa mapala eye peteh bay aye. Ane tuk na, Kəriste a yaw, a zla təv məndze kway hərwi ada Mbəlom mâ vəlay mezeleme a neɲgeye a bəram kway. A ge andza niye na, a səkəma kway ahaya hərwi ada Mbəlom mâ vəlakway mezeleme sa bay. Andza nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye, tə gwad: «Ndo nakə ta dar na ka mayako aye na, Mbəlom kə vəlay mezeleme.†» 14 Yesu Kəriste a ge andza niye na, hərwi ɲgama nakə Mbəlom a tsikay a Abraham kurre a gwaday «na ta vəlakeye» na, ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye ta hutiyeye tə həlay i Yesu Kəriste dərma. A ge andza niye na, hərwi ada nəkway kâ hutakwa Məsəfəre nakə Mbəlom a tsik kurre a gwad ma vəlakweye hərwi nakə ka pakwa mədzal gər kway ka neɲgeye aye.

Bazlam i Musa mapala eye ma nasiye ha wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye aye bay

15 Malamar ga hay, na dəkumeye ha wu nakay tə wu neheye ka ɲgatawakway pat pat aye. Tadə ndo hay sulo tə ndza ka təv manəte eye,

tə ma ha ka bo bazlam ada tə ɓar dzam mæ walaɲ tay na, ndo andaya ma sliye faya məpəla tay ha daw? Ndəray ma sliye faya masəkah ha faya wuray bay dərma. 16 Dzam nakə Mbəlom a ɓar aye dərma andza niye. Mbəlom a tsik kurre, a gwad ma vəliye wu neheye na, a Abraham. Kə tsik, a gwad ma vəliye a hulfe ɲgay dərma. Ta watsa mæ Derewel i Mbəlom, Mbəlom ma vəliye wu neheye a Abraham ada a hulfe ɲgay hay na, andza niye bay. Tə tsik bazlam niye na, ka hulfe nəte tsa. Hulfe niye na, Kəriste.† 17 Wu nakə a seɲ mətsike aye na, anaɲ: Mbəlom a ɓar dzam ta Abraham kurre. Ma dəba i məve temerre fad tə kuro kuro mahkar na, Mbəlom a vəl bazlam mapala eye a Musa. Andza niye, bazlam i Musa mapala eye ma sliye məpəle ha dzam nakə Mbəlom a ɓar ta Abraham kurre aye bay, wu nakə a tsik, a gwad ma vəliye na, ma sliye faya mənese ha bay. 18 Tadə Mbəlom ma vəliye wu a ndo hay hərwi nakə faya ta pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye na, andza məgwede ma vəliye hərwi kə gwad ma vəliye sa bay. Ane tuk na, Mbəlom a pa ɲgama ka Abraham na, hərwi nakə a tsikay kurre a gwaday ma ta giye andza niye aye.

Mbəlom a vəlakway bazlam mapala eye na, hərwi mey

19 Tadə kə ge andza niye na, Mbəlom a vəl bazlam mapala eye a Yahuda hay na, hərwi mey? Mbəlom a vəlamay na, hərwi ada kâ sarakwa ha wu neheye lele bay kame ɲgay aye. A vəl na, ka təmad eye hus ahəl nakə hulfe i Abraham ki yaw aye, ndo nakə Mbəlom a gwad ma ta vəleye wu niye aye. Ma dəba eye na, gədaɲ i bazlam mapala eye andaya sa bay. Mbəlom a vəl bazlam mapala eye a gwala ɲgay hay na, hərwi ada tâ yaw, tâ day ha a Musa ada Musa mâ dətay

† 3:10 Bazlam mapala eye masulo eye 27.26. § 3:11 Habakuk 2.4. * 3:12 Levitik 18.5; Roma hay 10.5. † 3:13 Bazlam mapala eye masulo eye 21.23. † 3:16 Madazlay i wu hay 12.7.

ha a Yahuda hay. § 20 Ndo məma ha bazlam neŋgeye na, mə walaŋ i bəruk hay sulo huya, ane tuk na, ahəl nakə Mbəlom a gwaɗay a Abraham na ta vələkeye wu aye na, a ge neŋgeye mahəŋgeye bəna ndəray andaya mə walaŋ tay bay.*

21 Andza məgwede na, wu nakə Mbəlom a gwaɗ ma vəliye na, a say a bazlam mapala eye bəɗaw? A'ay, andza niye bay. Taɗə kə ge bazlam mapala eye nakə Mbəlom a vəl aye ma vəliye sifa a ndo hay na, haɓe ma sliye məge tay ha ndo hay ŋgwalak eye hay kame i Mbəlom, ane tuk na, bazlam mapala eye andaya andza niye bay. 22 Azlakwa ɗuh tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwaɗ: Ndo i məndzibəra hay tebiye nəteye mə həlay i mezeleme. A ge andza niye na, hərwi ada Mbəlom mâ vəl wu nakə a gwaɗ ma vəlateye a ndo neheye tə pa mədzal gər tay ka Yesu Kəriste aye. A vəlatay na, hərwi nakə tə dzala ha ka Yesu Kəriste aye tsa.

23 Ahəl niye na, tsəved andaya hərwi ada ndo hay tâ dzala ha ka Yesu zuk bay, bazlam i Musa mapala eye a ləva kway. Bazlam i Musa mapala eye a ləva kway hus a həlay nakə Mbəlom a ɗakway ka tsəved i mədzal ha ka Kəriste aye. 24 Andza niye, bazlam i Musa mapala eye a təra andza ndo matsəpe kway hus a həlay nakə Kəriste ma deyeweye aye. Bazlam mapala eye a təra ahəl niye na, andza niye, hərwi ada Kəriste ki yaw na, ka tərakweye ŋgwalak eye hay kame i Mbəlom. Niye na, hərwi ka dzalakwa ha ka neŋgeye. 25 Anəke na, Mbəlom ka həndəkakway tsəved i mədzal ha ka Kəriste, bazlam i Musa mapala eye ma tsəpiye kway sa bay. 26 Anəke na, nəkurom madzapa eye tə Yesu Kəriste, nəkurom tebiye wawa i Mbəlom hay hərwi ka dzalum ha ka neŋgeye. 27 Neheye tebiye tə dzapa tə Kəriste mə madzəhuɓe tay ha nakə ta dzəhuɓe tay ha aye na, ta mbəɗa,

məndze tay a ndzəkit bo i Kəriste. 28 Taɗə agəna nəkar Yahuda, kəgəbay nəkar Yahuda bay na, ma giye wuray bay. Taɗə nəkar beke, kəgəbay beke bay na, ma giye wuray bay. Kwa taɗə nəkar hasləka eye, kwa taɗə nəkar ŋgwas eye, ma giye wuray bay. Nəkurom tebiye nəte hərwi nəkurom madzapa eye tə Yesu Kəriste. 29 Kə ge nəkurom madzapa eye tə Kəriste na, andza məgwede nəkurom ɗərmak ma hulfe i Abraham. Ka ta hutumeye wu neheye tebiye Mbəlom a tsik ahəl niye a gwaɗ ma vəleye a Abraham ada a hulfe ŋgay hay aye.

4

1 Wu nakə a seŋ mətsikakum aye na, anaŋ: Maga eye na, andza wawa nakə ma ndiye gay i bəba ŋgay aye. Ahəl nakə neŋgeye wawa eye mba kwa taɗə wu i bəba ŋgay tebiye i ŋgay bəbay na, neŋgeye andza beke. 2 Ahəl nakə neŋgeye wawa eye mba aye na, ndo hay ta geye gər, ta geye gər a wu ŋgay hay ɗərmak hus a məpesle həlay i bəba ŋgay nakə ma ndisliye a ɗəma aye. 3 I kway andza niye ɗərmak. Ahəl nakə nəkway andza wawa hay mba aye na, nəkway beke i məsəfəre neheye ŋgwalak eye bay neheye faya ta ləviye məndzibəra aye. 4 Ane tuk na, ahəl nakə məpesle i həlay i Mbəlom a ndisl a ɗəma aye na, a sləraw wawa ŋgay. Ŋgwas a wa na. A pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye lele, 5 hərwi ada mâ təma tay ha ndo neheye nəteye beke i bazlam i Musa mapala eye ada kâ tərakwa wawa i Mbəlom hay. 6 Wu nakə ka sərakweye ha ta dedek nəkway wawa ŋgay hay aye na, anaŋ: Mbəlom a sləraw Məsəfəre i wawa ŋgay a ɗərev kway. Məsəfəre niye faya ma zaleyeye a Mbəlom mə ɗərev kway, «Abba, Bəba ga.» 7 Andza niye, nəkurom beke i fakalaw hay sa bay, nəkurom wawa i Mbəlom hay ɗuh. Sa tsa na, ka hutumeye wu neheye ma vəlateye a

§ 3:19 Ka kule i Yahuda hay na, Mbəlom a ɗay ha bazlam ŋgay mapala eye a Musa tə həlay i gawla ŋgay hay. Musa neŋgeye ndo məme ha mə walaŋ i gawla i Mbəlom hay ta Yahuda hay. * 3:20 Zəba mə Bazlam mapala eye masulo eye 6.4.

wawa ηgay hay aye dərmaκ hərwi nəkuroṃ wawa ηgay hay.

A say a Pol na, Galat hay tâ ma ka tsaved ηgwalak eye

⁸ Ahəl niye Mbəlom neηgeye way ta dākum ha zuk bay na, nəkuroṃ beke i wu hay wal wal ada wu niye hay na, Mbəlom nakə dedek aye bay. ⁹ Anəke na, ka sərūṃ Mbəlom, a seη mægweḏe dūh na, Mbəlom a sər kurom. Ass! Ka mbədumeye gər məpay bəzay a wu neheye kəriye gədaη andaya mə dāma bay aye sa na, ma kəkay? A sakum matəre beke i wu neheye sa na, hərwi mey? ¹⁰ Ka pum mədzal gər kurom na, ka məhəne hay, ka kiye hay, məve hay, neheye tebiye həlay eye kə sla a dāma na, ka gawum magurlom. ¹¹ Məndze kurom na, a dzədzar ga ha. Agəna məsler ga nakə na ge mə walaη kurom aye na, a təra kəriye.

¹² Malamar ga hay, neη na təra andza nəkuroṃ neheye Yahuda hay bay aye. Neη faya na gakumeye amboh, tərūṃ andza neη. Ka guməη mənese kwa tsekweη bay. ¹³ Nəkuroṃ ka sərūṃ ha makurre eye bo a geη nakə na ndza mə walaη kurom hərwi mədākum ha Labara Nηgwalak eye aye. ¹⁴ Dəvats ga kə sakum dərətsətseh haladzay. Ane tuk na, kwa andza niye bəbay na, ka zəbum fagaya andza wu kəriye wal bay, ka həharum ga bay. Duh ka təmum ga lele andza neη na, gawla i Mbəlom, ada ka təmum ga sa na, andza neη na, Yesu Kərīste eye tə gər ηgay. ¹⁵ A həlay niye na, dərēv kurom kə ηgwasa haladzay. Ada dərēv kurom a ηgwasa anəke sa bay na, hərwi mey? Ahəl niye neη tə gər ga na sər ha tadə tsaved andaya mənəgwēḏe na dərēv kurom na, atay na, ka ηgwadum ka vəlumenη. ¹⁶ Anəke ka zlum ga andza ndo mənə dərēv kurom na, hərwi nakə na tsikakum dedek aye dāw?

¹⁷ Ndo neheye tə tsik me ada ta mbədə ha Labara Nηgwalak eye na, tə ge məsler ta tsəbtsəb eye mə walaη

kurom. Ane tuk na, wu nakə tə dzala faya məge aye na, lele bay. Faya ta giye andza niye na, hərwi ada kə gərūṃ ga ha ada kə gum tsəbtsəb ka məpatay bəzay a nəteye. ¹⁸ Lele haladzay nakə ndo hay ta giye tsəbtsəb hərwi ndo siye hay aye. Tadə ta giye andza niye huya na, lele. Tadə nəkway dziye kəgəbay neη dərēη tə nəkuroṃ na, a seη ndzum tə neη huya. ¹⁹ Nəkuroṃ na, wawa ga neheye na wudā kurom haladzay aye. Neη andza ηgwas nakə faya ma wiye wawa aye. Faya na siye dərətsətseh ada ma wuriye fagaya andza niye hus ka təv nakə mədzal gər kurom ka təra andza i Kərīste aye. ²⁰ A seη tə dərēv ga peteh mede naha ka təv kurom anəke hərwi ada nā sər mətsikakum wu neheye. Dərēv faya ma diye fagaya abəra hərwi kurom.

Agar ta Sara

²¹ A nəkuroṃ neheye a sakum məpay bəzay a bazlam i Musa mapala eye, tsikumenη: Ka tsənūṃ wu nakə Derewel i Musa a tsik aye təbədew. ²² Tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: Abraham na, wawa ηgay hay sulo. Neηged na, beke a wa, wawa neηged ηgwas nakə beke eye bay aye a wa. Nηgwas nakə beke eye aye na, tə zalay Agar. Nηgwas nakə beke eye bay aye na, tə zalay Sara.* ²³ Wawa i beke na, tə wa ta mədzal gər i slo i bo tay, ane tuk na, wawa i ηgwas nakə beke eye bay aye a wa na, hərwi wu nakə Mbəlom a tsikay a Abraham kurre, a gwaday na vəlakeye aye.† ²⁴ Bazlam nakay na, a say mədākway ha wu andaya. Nηgwas neheye sulo aye na, a ndzəkit ha bo ta dzam neheye Mbəlom a bar aye. Agar, ηgwas beke eye na, a ndzəkit bo ta dzam nakə Mbəlom a bar tə Musa mə mahəmba i Sinay aye. Wawa neheye ta wiye tay ma dzam niye na, nəteye beke i bazlam i Musa mapala eye. ²⁵ Agar na, neηgeye andza mahəmba i Sinay nakə ka dala i Arabi aye. Neηgeye na, andza gəma i Zerozelem nakə anəke

* 4:22 Zəba mə Madazlay i wu hay 16.15; 21.2. † 4:23 Zəba mə Madazlay i wu hay 17.16.

aye dərmaḱ hərwi gəma niye ta ndo neheye tebiye nəteye mə dəma aye na, nəteye beke i bazlam i Musa mapala eye.† 26 Ane tuk na, Zerozelem nakə mə mbəlom aye na, neŋgeye andza ŋgwas nakə beke eye bay aye. Maa təra andza may kway na, neŋgeye. 27 Maga eye na, andza nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom aye, tə gwad:

«Nəkar ŋgwas dəlay eye,
ka wa wawa nəte bay aye,
dərev yak mâ ŋgwas,
nəkar nakə dəretsətseh i məwe wawa
kə zlakazay nəte bay aye,
wuda ta mənḡwese eye,
hərwi ŋgwas nakə zal ŋgay a gər ha aye
nā,
ma ta hutieye wawa hay haladzay
abəra ka ŋgwas nakə mandza eye
tə zal ŋgay aye.»

28 Malamar ga hay, nəkurom na, wawa dedek eye hay andza i Mbəlom nakə a tsik kurre aye. Neŋgeye na, andza nakə Mbəlom a tsikay a Abraham kurre a gwadāy nakə Sara ma ta wiye Izak aye.‡ 29 A həlay niye na, wawa nakə tə wa ta mədzal gər i slo i bo aye na, a saway dəretsətseh a wawa nakə tə wa ta gədan i Məsəfəre Tsədəŋŋa eye. A həlay nakay anəke eye na, huya andza niye dərmaḱ.

30 Ane tuk na, tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad kəkay? «Həhar na ŋgwas nakə beke eye ta wawa ŋgay hərwi wawa i beke ma ndiye wu i bəba ŋgay bay. Mata nde na, wawa i ŋgwas nakə beke eye bay aye.*»

31 Malamar ga hay, nəkway na, wawa i beke bay, nəkway wawa i ŋgwas nakə beke eye bay aye.

5

Kâ tərūm beke i bazlam i Musa mapala eye bay

1 Kəriste kə təma kway ahaya abəra mə bazlam i Musa mapala eye hərwi ada kâ tərakwa beke i wuray sa bay. Ndzum bəŋbəŋ, kâ vəlūmay tsəved a

ndəray tâ təra kurom ha beke i wuray bay.

2 Neŋ Pol, faya na tsikakumeye: Tadə a sakum ndo hay tâ dəs kurom na, niye na, andza məḡwedə wu nakə Kəriste a ge hərwi kurom aye ma giye ŋgama bay. 3 Neŋ faya na masakumeye ha sa, tadə ndoweye kə dəs bo na, kutoŋ mâ pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye tebiye.

4 Nəkurom ndo neheye ka dzalum mə gər kurom ka tərūmeye ŋḡwalak eye hay kame i Mbəlom hərwi nakə faya ka pumeye bəzay a bazlam i Musa mapala eye na, ka ŋḡnum, ka zum a bo tə Kəriste dəreŋ. Ka hutumeye ŋḡwalak i Mbəlom sa bay.

5 Nəmay na, nəmaa pa faya mədzal gər may, Mbəlom ma ta təriye may ha ŋḡwalak eye hay hərwi nəmaa vəl ha dərev may a Kəriste. Nakay na, wu nakə faya nəmaa həbiye ta gədan i Məsəfəre Tsədəŋŋa aye. 6 Tadə ndoweye madzapa eye tə Yesu Kəriste, tadə agəna neŋgeye madəsa bo eye, agəna madəsa bo eye bay na, ma giye wuray bay. Wu bagwar eye na, nakə ka dzalakweye ka neŋgeye aye. Məpe mədzal gər kway ka neŋgeye ma vəlakweye gədan mawudə siye i ndo hay.

7 Ahəl niye na, ka yawum kame kame ta məḡe wu nakə lele aye. Maa gakuḡ me ka məḡe wu neheye dedek aye na, way? 8 Ndo nakə a səpat kurom, a say gum andza niye na, Mbəlom nakə a zalakum kâ tərūm ndo ŋgay hay aye bay. 9 Ndo hay tə gwadāwa na: «Ka kuts gəde ka wu tsekweŋ na, ma kwasiye ha wu niye tebiye.*» 10 Hərwi nəkway na, madzapa eye ta Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste. Neŋ na sər ta dedek ka tərūmeye andza i ga, ka dzalumeye andza neŋ. Na sər ha ndo faya ma zlakumeye naha mawesewes aye na, kwa way Mbəlom ma gəsiye na a sariya.

† 4:25 Kanaŋ Zerozelem na, andza məpay bəzay a kule i Yahuda hay. § 4:28 Ezay 54.1. * 4:30 Zəba mə Madazlay i wu hay 21.10. * 5:9 Wu nakə tə zalay gəde kanaŋ aye, mandzəkit bo i ndo neheye ta səpat tay ha Galat hay aye.

¹¹ Malamar ga hay, neŋ na, tadə na dawa ha bazlam i Mbəlom huya, ada na gwadawatay a ndo hay dəsüm bo na, Yahuda hay ta geŋeye dəretsətseh bay. Ada bazlam nakə na tsikiye ka madere i Kəriste nakə ta dar na ka mayako mazləmbada eye aye na, ma ndalateye bay. Ane tuk na, na tsikawa andza niye bay. ¹² Ndo neheye faya ta kwasakumeye ha gər aye na, a seŋ na, t̄a ye t̄a t̄ara andza vo'ar neheye mahəla kuḏes aye.

¹³ Malamar ga hay, nəkurom na, Mbəlom a zalakum hərwi ada k̄a t̄əmumaw abəra ma beke i bazlam i Musa mapala eye. Ka ləvumeye gər kurom andza niye, k̄a gwadumay a gər kurom ka gumeye wu nakə a say a bor i bo kurom aye bay. Duh na, dzənum bo n̄ate n̄ate t̄a mawuḏe bo. ¹⁴ Wu nakə bagwar eye mə bazlam i Musa mapala eye na, andza nakay: «Wuḏa ndo i m̄ageḏyak d̄ermak andza ka wuḏa na gər yak.†» ¹⁵ Tadə ḏuh faya ka gumeye andza wu i pesl hay, ka dzumeye bo ada ka gumeye mbəlak a bo na, gum metsehe bəna, ka nasumeye ha bo n̄ate n̄ate kurom eye.

Məsəfəre Tsədaŋŋa eye t̄a d̄arev i ndo zezeŋ

¹⁶ Wu nakə a seŋ mətsikakum aye na, anaŋ: Vəlumay tsəved a Məsəfəre Tsədaŋŋa eye m̄a ḏakum ha tsəved. Tadə ka gum andza niye na, ka pumay bəzay a tsəved neheye lele bay bo kurom a wuḏa aye sa bay. ¹⁷ Məsəfəre Tsədaŋŋa eye a wuḏa wu neheye lele bay a say a bo i ndo m̄age aye bay, ada bo i ndo nakə a kula ha gər ka Məsəfəre Tsədaŋŋa eye. N̄ateye neheye sulo aye faya ta giye v̄eram. Hərwi niye ka slumeye m̄age wu nakə a sakum m̄age aye bay. ¹⁸ Ane tuk na, tadə Məsəfəre Tsədaŋŋa eye faya ma ḏakumeye ha tsəved na, bazlam i Musa mapala eye a ləva kurom sa bay.

¹⁹ Ka s̄arakwa wu neheye a say a bor i bo kway aye. A say m̄age na, wu neheye anaŋ aye: M̄age madama,

† 5:14 Levitik 19.18.

m̄age wu nakə lele bay aye ada m̄age wu nakə a ge horoy aye. ²⁰ Ta tawal kule, t̄a ge madaŋ, ndo hay t̄a nay d̄are bo n̄ate n̄ate mə walaŋ tay, faya ta t̄ariye a bo, ta s̄alək, wu a ndalatay, t̄a dzala na, bo tay dekdek, ta ŋgəna ka bo abəra ndo hay, me a ye tay ka bo bay. ²¹ T̄a ge d̄are ka wu i ndo hay, t̄a kwaya, t̄a ge wu nakə a ye ka bo m̄age bay aye, ada faya ta giye wu siye andza nakay haladzay. Ba na gakum ḏaf, an̄ake na maseye sa. Ndo neheye faya ta giye slala i wu neheye na, ta f̄aləkwiye a B̄ay i Mbəlom bay.

²² Wu nakə a yaw ma Məsəfəre Tsədaŋŋa eye andza hohway i ḡardaf aye anaŋ: Məsəfəre a v̄əl mawuḏe bo, m̄aŋgwese, zay, məsəmay naha, ŋgwalak, lele, dedek, ²³ m̄andze l̄afedede, m̄age metsehe a bo. Ndo neheye faya ta giye andza nakay aye na, sariya ma ḡəsiye tay ha bay. ²⁴ Ndo neheye n̄ateye i Yesu Kəriste aye na, ta k̄arah bor i bo tay ada ta m̄adzal gər nakə lele bay aye, andza ta dar tay ha wu niye hay ka mayako mazləmbada eye. ²⁵ Məsəfəre Tsədaŋŋa eye k̄a v̄əlakway sifa. Kutoŋ mata l̄əve kway na, neŋgeye. ²⁶ K̄a ḏəslakway ha gər a bo kway bay, k̄a ndalakway ha d̄arev a siye i ndo hay bay, k̄a gakwa s̄alək ka siye i ndo hay bay.

6

Dzənakwa bo

¹ Malamar ga hay, tadə ka ndzumay a gər a ndo faya ma giye m̄anese, mata may bo m̄a maw ka tsəved na, nəkurom neheye Məsəfəre i Mbəlom faya ma lakiye kurom ha aye. Ane tuk na, gum na, ta l̄afedede eye. Neŋ faya na tsikiye kwa a way kurom eye: Ge metsehe hərwi ada k̄a ḏəḏ a m̄anese bay d̄ermak. ² Dzənum bo n̄ate n̄ate mə walaŋ kurom ka wu nakə ma m̄biye kurom haladzay aye. Tadə ka gum andza niye na, ka gumeye wu nakə Kəriste a gwadakum gum aye.

³ Hərwi tadə ndoweye ka zəba ka bo ηgay andza bagwar eye azlakwa bay neŋgeye wuray kəriye na, niye neŋgeye faya ma səpatiye gər ηgay. ⁴ Kwa way mâ zəba ka mede ηgay, neŋgeye lele tsukudu lele bədaw na, mâ zəba faya. Tadə ka zəba ka mede ηgay lele na, dərev ηgay mâ ηgwasa ta məsler nakə faya ma giye aye bəna ma ηgwasiye hərwi nakə a ze ndo ηged aye bay. ⁵ Kwa way mâ ge tə həlay ηgay eye məsler nakə Mbəlom a vəlay aye.

⁶ Ndo nakə faya ma tətikateye bazlam i Mbəlom a ndo hay aye na, a ye ka bo na, ndo niye hay tâ vəlay wu tsakway abəra mə wu tay hay dərmak.

⁷ Sərum ha lele, Mbəlom ma gəriye ha ndo nakə ma ηgwasiye faya aye bay. Wu nakə ndo a sləga aye na, ma dziye na, neŋgeye. ⁸ Tadə ndoweye kə ge wu nakə a yay a gər a bor i bo ηgay aye na, magogoy ηgay nakə ma hutiyə na, mədahaŋ. Ane tuk na, tadə düh a ge wu nakə a yay a gər a Məsəfəre Tsədəŋŋa eye na, ma hutiyə sifa nakə ma ndəviye bay aye mə həlay i Məsəfəre Tsədəŋŋa eye. ⁹ Kə ge andza niye na, gakwa ηgwalak huya, kâ gərakwa ha bay hərwi tadə ka gərakwa ha bay na, həlay eye ma ndisleweye ka hutakweye wu ηgwalak eye. ¹⁰ Hərwi niye anəke na, həlay eye andaya, gakwatay ηgwalak a ndo hay tebiye. Wene wene eye na, a ndo neheye ta dzala ha ka Yesu Kəriste aye.

Mandəve i bazlam

¹¹ Zəbum ka wu nakə faya na watsakumeye naha anəke aye, faya na watsakumeye naha dogolum eye vərzləzla tə həlay ga eye.

¹² Ndo neheye a satay məgakum kutoŋ ka mədəse bo aye na, a satay ndo hay tâ zambadətay hərwi məsler tay. Faya ta giye andza niye na, hərwi ada dəretsətseh mâ ndzatay a gər bay dəkdək tsa. Ndo hay faya ta sateye dəretsətseh na, a ndo neheye faya ta rəzleye a gər a məde ha

məməte i Yesu Kəriste aye. ¹³ Kwa ndo neheye mədəsa bo eye hay aye na, faya ta rəhay ha gər a bazlam i Musa mapala eye bay. Ane tuk na, a satay na, dəsum bo hərwi ada ta giye ha zlapay tə nəkurom. ¹⁴ Neŋ na, na giye zlapay tə wuray bay, na giye zlapay düh na, ta məməte i Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste nakə ta dar na ka mayako mazləlmbada eye dəkdək tsa. Hərwi məməte ηgay na, wu i məndzibəra hay ta təra ka dəre ga wu kəriye. Wu neheye na, andza ta dar tay ha ka mayako mazləlmbada eye. Neŋ dərmak na, andza ndo nakə a mət ka mayako mazləlmbada eye ada a gər ha wu i məndzibəra hay aye. ¹⁵ Hərwi kwa tadə ndoweye mədəsa bo eye, kwa mədəsa eye bay na, ma giye wuray bay. Wu nakə bagwar eye na, Mbəlom kə vəlakway sifa wedeye. ¹⁶ Ndo neheye tebiye faya ta pay bəzay a tsəved wedeye, andza məgwede ndo neheye nəteye ndo i Mbəlom hay ta dedək aye, Mbəlom mâ vəlatay zay ada mâ gatay ηgwalak.

¹⁷ Kame na, ndəray mâ kweseŋ gər sa bay, hərwi neŋ na, vavay ka bo ga, a da ha neŋ na, i Yesu. ¹⁸ Malamar ga hay, Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste mâ pa fakuma ηgama. Mâ ge bo andza niye.

**Derewel nakə Pol a
watsatay naha a
Efez hay
aye
Məfələkwe**

Derewel nakay tə watsatay naha a Efez hay aye na, mawatsa eye hərwi ndo hay haladzay ka dala i Azi, nakə anəke tə zalay Turki aye. Pol a watsa ahəl nakə neŋgeye ma daŋgay aye (3.1; 4.1). Derewel eye a hayay gər ada a dzapa ha maduk i duk i məsənəke i Pol nakə a sənəkətay a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye. A watsa na, a ndo məpe mədzal gər neheye nəteye Yahuda hay bay aye.

Mədzal gər nakə ŋgwalak eye wene wene aye mə derewel i Pol nakay a watsatay a Efez hay aye na, wu nakə a say a Mbəlom məge aye.

Ma madədo 1 ka 3, Pol a rəzlay a gər mətsike ka mədzepe nəte kə ge bo, hərwi Yesu kə vəl ha məsəfəre ŋgay ka mayako mazləmbada eye. Ndo məpe mədzal gər hay neheye Yahuda hay bay aye ta Yahuda hay tə dzapa nəte.

Ma madədo 4 ka 6, Pol faya ma mataya ahaya a zləm a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, mədzepe nəte, ada zay nakə Mbəlom a vəlatay aye.

Pol a tsikatay naha me

¹ Maa watsakum naha derewel nakay na, neŋ Pol ndo nakə Mbəlom a zla hərwi ada nā təra ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste aye. Na watsa naha derewel nakay na, a nəkurom ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma gəma i Efez, ka dzalum ha ka Yesu Kəriste tə dərev kurom lele ada nəkurom madzapa eye tə Yesu Kəriste aye.

² Mbəlom Bəba kway ta Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste tã pa fakuma ŋgama ada tã vəlakum zay.

Ŋgama i Mbəlom a ze wu hay tebiye

³ Zambadəkway a Mbəlom Bəba i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste! Ka zambadəkweye na, hərwi kə pa fakwaya ŋgama ta ŋgwalak i wu neheye tebiye ta ndziye ka tor eye mə mbəlom aye. A vəlakway na, hərwi nəkway madzapa eye tə Yesu Kəriste. ⁴ Ahəl nakə Mbəlom kə ge məndzibəra zuk bay aye na, nəkway neheye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye na, 6a Mbəlom kə pala kway. A pala kway na, hərwi ada kã tərakwa ndo ŋgay hay tsədəŋŋa eye hay ada kã tərakwa kame ŋgay na, mənese mã ge andaya fakwaya bay. ⁵ Neŋgeye a wuda kway haladzay. Ba kə tsik kurre, a gwad ma təriye kway ha wawa ŋgay hay tə həlay i Yesu Kəriste. Niye na, a yay a gər a neŋgeye məge andza niye.

⁶ Zambadəkway a Mbəlom hərwi ŋgwalak ŋgay nakə a gəkway aye na, a ze wu hay tebiye aye. Ŋgwalak ŋgay nakə a gəkway haladzay aye tə həlay i felik i wawa ŋgay niye a wuda na haladzay aye. ⁷ Kə təməkway ahaya abəra mə həlay i Fakalaw tə bambaz* i wawa ŋgay niye nəkway madzapa eye tə neŋgeye. Andza məgwede na, kə pəsəkway ha mezeleme kway. Andza niye, a dəkway ha na, kə gəkway ŋgwalak haladzay. ⁸ Kə rah kway ha ta ŋgwalak ŋgay na, haladzay. Andza məgwede na, kə dəkway ha metsehe ŋgay. A dəkway ha na, hərwi ada kã sərakwa wu nakə a say aye. ⁹ Kə dəkway ha wu nakə maŋgaha eye kurre a say məge tə həlay i Yesu Kəriste aye. Wu neheye a ge na, ta ŋgwalak ŋgay, anəke na, kə dā ha. ¹⁰ Wu niye Mbəlom ma ta ndəviye ha aye na, pat nakə həlay ŋgay eye ma ndisliye a dāma aye. Ma hayatay gər a wu hay tebiye. Wu neheye mə mbəlom aye ta wu neheye ka məndzibəra aye tebiye. Ma piye tay ha a həlay i Yesu Kəriste hərwi ada mã təra bəy.

¹¹ Mbəlom a ge wu hay tebiye na, andza nakə a say məge aye. Kə pala kway kurre andza nakə a yay

* 1:7 «Tə bambaz ŋgay», andza məgwede ta məməte ŋgay nakə tə kəf na ka mayako mazləmbada eye aye.

a gər aye hərwi ada kâ dzapakwa tə Kəriste. Kə vələkway wu nakə a tsik kurre a gwad ma vələkweye. ¹² A vələkway na, hərwi ada ndo hay tâ zambaday a neŋgeye nakə bagwar eye ta məzlaḅ eye hərwi may neh-eye nəmaa lah məpe mədzal gər may ka Yesu Kəriste aye. ¹³ Nəkurom dərmaḅ na, nəkurom madzapa eye tə Yesu Kəriste. Ka tsənum bəzlam dedək eye. Ka tsənum na, Labara Nŋwalak eye i mətəme nakə Mbəlom a təma kurom ha aye, ka dzalum ha ka Yesu Kəriste. Ma mədzepe nakə ka dzapum tə Yesu aye na, Mbəlom kə vələkum Məsəfəre Tsədəŋŋa eye andza nakə a tsik kurre, a gwad ma vələkumeye. Məsəfəre Tsədəŋŋa eye niye a vələkum aye na, andza nŋgodgor nakə tə ge ka da'ar ma diye ha na, nəkurom ndo nŋgay hay. ¹⁴ A vələkum Məsəfəre nŋgay niye ka bo abəra təmad na, hərwi ada kâ sərakwa ha ta dedək ma ta vələkweye siye i wu neheye nŋwalak eye hay kame mba. Ka hutakweye wu niye hay na, ahəl nakə Mbəlom ma ta təmiye kway ha ka tor eye. Zambadakway a neŋgeye, Mbəlom nakə bagwar eye ta məzlaḅ eye.

Pol a dūwulay me a Mbəlom hərwi ndo i Efez hay

¹⁵ Hərwi niye neŋ faya na gay naha sisə a Mbəlom hərwi kurom. Neŋ faya na gay naha sisə a Mbəlom na, hərwi mey? Hərwi na tsəne kəkay nakə nəkurom faya ka dzalumeye ha ka Bəy Maduweŋ Yesu kame kame ada kəkay nakə ka wudum ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye dərmaḅ. Ayaw! Na tsəne wu niye hay andza niye na, ¹⁶ ahəl nakə neŋ faya na dūwulaway naha me a Mbəlom aye na, na gaway naha sisə a Mbəlom pat pat hərwi kurom. ¹⁷ Na dūwulay naha me na, a Mbəlom Bəba kway nakə ta məzlaḅ eye haladzay aye. Neŋgeye Mbəlom nakə Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste faya ma geye məsler aye. Na dūwulay naha me sa na, hərwi ada mâ ḁakum ha metsehe nŋgay hərwi ada mâ bəzakum

ha bo, kâ səkahum ha məsəre na lele. ¹⁸ Faya na dūwulay naha me sa na, mâ həndəkakum na mədzal gər kurom lele ada ka dzalumeye ka wu nakə a zalakum faya ma vələkumeye aye lele. Neŋ faya na dūwulay naha me na, hərwi ada kâ sərūm ha kəkay wu nakə ma ta vələkumeye na, nŋwalak eye haladzay a ze wu hay tebiye. Wu niye ma vələkumeye na, ma vələkumeye tə siye i ndo nŋgay hay tebiye.

¹⁹ Neŋ faya na tsətsahiye faya na, ka sərūm gədaŋ nŋgay nakə a ze ha gədaŋ i wu hay tebiye aye ada ka sərūm ha gədaŋ nŋgay niye faya ma giye məsler ma nəkway neheye ka dzalakwa ha ka neŋgeye na, kəkay. ²⁰ Gədaŋ nŋgay niye na, nəte tə bəmalə nakə a ge məsler tə Yesu Kəriste ahəl nakə a lətse ahaya abəra ma mədahaŋ aye. Yesu a lətsew abəra ma mədahaŋ na, Mbəlom Bəba a gwaday: «Ndza ka təv lele eye tə həlay i mənday ga.» ²¹ Ma təv niye Yesu a ndza a ḁəma aye na, neŋgeye bəy ka gər i gawla i Mbəlom hay ta bəy tay eye hay tebiye, ada ka gər i siye i wu neheye gədaŋ tay andaya mə mbəlom aye tebiye. Neŋgeye ka gər i ndo neheye kwa məzele tay kəkay kəkay eye tebiye. Məde a zləm nŋgay na, a ze məzele neheye ka məndzibəra nakay anəke aye ada tə bəmalə nakə ma deyeweye kame aye. ²² Mbəlom a həl wu hay tebiye, a pa na a huḁ i sik nŋgay. A zla, a pa na neŋgeye bəy ka gər i wu hay tebiye, a gwaday: «Nəkar na, bəy i ndo ga hay tebiye.» ²³ Ndo nŋgay hay na, ta təra andza bo i Yesu. Nŋwalak i wu neheye lele eye hay tebiye aye na, faya ma vələteye a ndo nŋgay hay ada neŋgeye na, nŋwalak i wu i Mbəlom tebiye andaya mə neŋgeye.

2

Mbəlom a vəl sifa tə həlay i Kəriste

¹ Ahəl niye nəkurom kame i Mbəlom na, andza maməta eye hay hərwi mənese tə mezeleme kurom neheye ka gawum aye. ² Ka pawumay bəzay huya na, a mede i ndo i

məndzibəra hay. Ka pawumay zləm a bəy i fakalaw nakə neŋgeye mandza eye ma magərmbəlom aye. Maa ge məsler ma ndo neheye tə pay naha faya a Mbəlom bay hus anəke aye na, neŋgeye. ³ Nəkway tebiye ahəl niye na, nəkway andza nəteye dərmak. Ka gawakwa wu neheye lele bay a say a bor i bo kway aye hay. Bor i bo kway a yawa kway ha ka mäge wu neheye lele bay aye hay kame kame. Ka dzalawakwa na, ka mäge wu neheye a say a bor i bo kway aye. Həbe sariya i Mbəlom ma gəsiye kway andza ndo neheye ta dzala ha ka Yesu Kəriste təbey aye na, hərwi bor i bo kway.

⁴ Ane tuk na, anəke na, andza niye sa bay. Mbəlom, neŋgeye na, ka gakway mə bo haladzay. A wuda kway haladzay. ⁵ Kwa nəkway andza maməta eye hay hərwi nakə faya ka gakweye wu neheye lele bay aye hay na, kə vəlakway sifa wedəye. Kə dzapa kway ha tə Yesu Kəriste hərwi nakə a wuda kway haladzay aye. A təma kway ha na, kəriye. ⁶ Sa na, a lətsakway ahaya abəra ma mədahan dziye tə Yesu Kəriste hərwi nakə nəkway madzapa eye tə Yesu Kəriste aye. Ada kə vəlakway təv məndze a nəkway tage Yesu Kəriste mə mbəlom. ⁷ Andza niye, kə gakway wu lele eye haladzay tə həlay i Yesu Kəriste. A ge andza niye na, hərwi a say mədatay ha a ndo neheye ta deyeweye kame mba aye. Nəteye ta sər ha dərmak ŋgwalak ŋgay nakə a vəl haladzay aye na, kəriye. ⁸ Mbəlom a təma kurom ha abəra mə mezeleme na, kəriye ta mədzal gər nakə a vəlakum ka dzalum ha ka neŋgeye. A gakum ŋgwalak ŋgay na, kəriye ⁹ bəna, hərwi məsler neheye faya ka gumeye lele eye hay bay. A gakum ŋgwalak ŋgay kəriye na, hərwi ada ndəray mə dəslyay ha gər a bo ŋgay bay. ¹⁰ Hərwi niye maa gakway na, neŋgeye. A vəlakway sifa wedəye na, tə həlay i Yesu Kəriste hərwi ada kə gakwa wu lele eye hay huya. Mbəlom a ləva ha bo tə wu niye lele eye hay

na, kurre hərwi ada kə pakway bəzay a tsəved lele eye.

Ka tərakwa nəte na, tə Kəriste

¹¹ Hərwi niye nəkurom ahəl niye kəkay na, mə makumaw a gər. Nəkurom na, Yahuda hay bay, slala kurom wal. Yahuda hay tə zalawakum na, ndo neheye ta dəs bo təbey aye. Nəteye tə gwadaway a gər tay na, nəteye madəsa eye hay. Ane tuk na, tə tsik na, ka wu nakə ndo hay faya ta geye a bo tay, dərə a ŋgatay aye dəkdek tsa. ¹² Məmun ahaya a mədzal gər kurom, ahəl niye na, ka sərüm Kəriste bay. Mə walaŋ i Yahuda hay na, nəkurom mbəlok eye hay. Mbəlom na, kə bər dzam ta ndo ŋgay hay. Ma dzam niye a bər ta ndo ŋgay hay eye na, a tsik a gwad ma vəlateye wu na, kurre. Ane tuk na, nəkurom mə dəma bay, nəkurom mbəlok eye hay. Wuray andaya nakə ka pum faya mədzal gər kurom aye bay. Nəkurom ka məndzibəra nakay, ane tuk na, nəkurom dərəŋ ta Mbəlom. ¹³ Ahəl niye na, nəkurom dərəŋ ta Mbəlom. Anəke na, nəkurom madzapa eye tə Yesu Kəriste. Nəkurom bəse ta Mbəlom tuk hərwi Yesu Kəriste. Neŋgeye ka mbəda ha bambaz ŋgay hərwi kurom.

¹⁴ Neŋgeye ndo i zay. Ka hutakwa məndze zay mə walaŋ kway na, hərwi ŋgay. Bəna, ahəl niye na, Yahuda hay ta ndo neheye nəteye Yahuda hay təbey aye na, nəteye manğəna eye. Ane tuk na, neŋgeye kə gaw ŋgwalak ŋgay, ka təra kway ha nəte. Ahəl niye na, mənə dərə a bo andaya mə walaŋ kway, a ŋgəna kway ha ka bo abəra andza dzal. Ahəl nakə a mət aye na, ka mbəzl ha dzal aye niye. ¹⁵ Kə mbata ha bazlam mapala eye i Yahuda hay nakə a gwadawa: «Kə ge nakay bay» kəgəbay «Ge nakay» aye. A ge andza niye na, hərwi mədzepe tay ha Yahuda hay ta ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye. Nəteye manğəna eye sulo sa bay, nəteye nəte hərwi nəteye madzapa eye nəte ta neŋgeye. Nəteye tebiye ta təra slala

wedeye. A vëlatay mëndze zay a walañ tay na, andza niye. ¹⁶ Mëne däre nakë më walañ tay aye na, kë mbata ha ta mëmëte ngay. Mëne däre andaya sa bay. Ta tëra slala nëte na, hërwi ngay. Kë sër tay ha ka bo nëteye tebiye tage Mbëlom. ¹⁷ Këriste ki yaw ka mëndzibëra, kë dë ha labara wedeye ka gër i mëndze zay më walañ i ndo hay ta Mbëlom. Mëndze zay niye na, i kurom neheye dären ta Mbëlom aye ada i may neheye nëmay bësë ta Mbëlom aye. ¹⁸ Yahuda hay ta ndo neheye nëteye Yahuda hay bay aye, nëkway sulo kway eye tebiye ka hutakwa tsëved mahëndzëdë ka tëv i Mbëlom të hëlay i Yesu Këriste ta gëdan i Mësëfëre Tsëdanña eye nëte ngay.

¹⁹ Kë ge andza niye na, nëkurom mbëlok eye hay sa bay. Nëkurom madurlon hay sa bay. Nëkurom na, wawa i dala niye hay nëkurom andza siye i ndo mëpe mëdzal gër hay ka Yesu. Nëkurom më gay i Mbëlom andza nëteye. ²⁰ Nëkurom na, ka tërum kwar neheye ta dëzliye ha gay aye. Matëra mëdok eye na, ndo i maslan hay ta ndo mëdë ha bazlam i Mbëlom hay. Këriste na, nëngeye kwar nakë ma vëleye gëdan a gay aye. ²¹ Gay niye a gël kame kame, a mbëzl bay na, hërwi ngay. Gay niye a tëra na, gay i mëdëslay ha gër a Mbëlom. Mbëlom ma ndziye na, më dëma. ²² Nëkurom neheye madzapa eye të Yesu Këriste aye na, kë hël kurom ta siye i ndo hay, ka tëra kway hay tebiye andza kwar i madëzle gay. Gay niye na, Mësëfëre i Mbëlom ma ndziye më dëma.

3

A say a Mbëlom na, Pol më dätay ha labara ngay a ndo neheye nëteye Yahuda hay bay aye

¹ Hërwi niye nën Pol, nën faya na dëwulay naha me a Mbëlom pat pat hërwi kurom. Nën ma dangay na, hërwi mëslër i Yesu Këriste nakë faya na giye hërwi madzëne nëkurom neheye Yahuda hay bay

aye. ² Ka tsënum Mbëlom kë vëlen mëslër hërwi ada në ge hërwi kurom bëdaw? Na huta na, hërwi ngayalak ngay. ³ Mbëlom kë dën ha wu nakë mangaha eye kurre aye andza nakë na lah mëwatsakum naha faya tsekwen aye. ⁴ Ka dzangum na, ka sërumeye ha këkay nakë nën na sër wu nakë mangaha eye ka gër i Këriste kurre aye lele tuk. ⁵ Ahël niye na, Mbëlom kë dätay ha wu nakë mangaha eye andza nakë anëke aye bay. Anë tuk na, anëke na, a slëraw Mësëfëre ngay hërwi ada më dätay ha wu niye mangaha eye parakka. A dë ha na, a ndo i maslan ngay hay, ada a ndo mëdë ha bazlam ngay neheye a pala tay ha aye. ⁶ Wu niye Mbëlom a dë ha aye na, nëkurom neheye Yahuda hay bay aye na, Mbëlom ma vëlakumeye dziye ta Yahuda hay. Nëkurom ta Yahuda hay nëkurom ka tërum slala nëte. Wu nakë Mbëlom a gwad ma ta vëliye a ndo neheye nëteye madzapa eye të Yesu Këriste aye ma vëlakumeye na, dziye ta Yahuda hay. Wu neheye tebiye na, maa dë ha Labara Ngayalak eye.

⁷ Mbëlom a gën ngayalak ngay, a zla ga mëge mëslër ngay hërwi ada në dë ha labara ngay ngayalak eye a ndo hay. A ge andza niye na, ta gëdan ngay. ⁸ Nën më walañ i ndo mëpe mëdzal gër hay ka Yesu na, na sla wuray kwa tsekwen bay tebiye. Kwa andza niye bëbay na, Mbëlom kë gën ngayalak ngay a nën hërwi ada në dätay ha a ndo neheye nëteye Yahuda hay bay aye ngay nakë a yaw më hëlay i Yesu Këriste aye. Ngay niye na, haladzay. Ndo hay ta sliye faya mësëre tebiye bay, hërwi ka zal naha. ⁹ Mbëlom a vëlen tsëved ka mëdätay ha a ndo hay wu nakë a tsik ahël niye mangaha eye, ma ta giye bo na, këkay. Mbëlom nëngeye ndo mëge wu hay tebiye kë pa na wu niye mangaha eye hus ahël nakay anan aye. Anëke na, kë ndohwaw a dzaydzay parakka tuk. ¹⁰ Anëke na, Mbëlom kë dë ha më walañ i ndo ngay hay hërwi ada gawla ngay hay ta bëy tay hay më mbëlom

tâ zəba fataya tâ sər ha metsehe ŋgay ka gər i wu hay wal wal tebiye. ¹¹ Andza niye, a ge na, andza nakə a tsik a gwad ma giye na, ahəl nakə mändzibəra andaya zuk bay aye. A ge na, tə həlay i Yesu Kəriste Bəy Maduweŋ kway. ¹² Anəke nəkway na, nəkway madzapa eye tə Kəriste. Faya ka dzalakweye ha faya. Ka dzədzarakweye sa bay, ka hutakwa tsəved mahəndzədə ka təv i Mbəlom tə həlay i Yesu Kəriste. ¹³ Hərwi niye neŋ faya na gakumeye amboh. Dərev mā ye fakuma abəra hərwi dəretsətseh nakə neŋ faya na siye hərwi kurom aye bay. Duh dəretsətseh nakay faya na siye na, ma dzəniye kurom haladzay.

Mawudə bo i Kəriste nakə a wudə kway aye

¹⁴ Hərwi niye neŋ faya na dəkweye naha gurmets a Mbəlom Bəba kway. ¹⁵ Neŋgeye na, Bəba i slala hay tebiye mə mbəlom ada ka mändzibəra ta dedek. ¹⁶ Neŋ faya na dūwulay naha me hərwi ada Məsəfəre ŋgay mā vəlakum gədaŋ. Ta gədaŋ i Məsəfəre ŋgay nakə ma vəlakumeye aye na, ka ŋgəlumeye ha bo lele ka tsəved ŋgay. Hərwi neŋgeye na, gədaŋ aye haladzay, wu hay tebiye mə həlay ŋgay. ¹⁷ Neŋ faya na dūwulay naha me sa na, hərwi ada Yesu Kəriste mā ndza mə dərev kurom hay ta mədzał gər kurom nakə ka dzalum ha faya aye. Neŋ faya na dūwulay naha me na, hərwi ada kə wudum bo nəte nəte mə walaŋ kurom. Tadə ka wudum bo nəte nəte mə walaŋ kurom na, ka hutumeye gədaŋ andza dərizl i gərdaf nakə mapa zləlay eye lele aye ada andza gay nakə ta dəzl ka mədok nakə mapa eye lele aye. ¹⁸ Andza niye, nəkurom ta ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu siye hay ka mbumeye faya məsəre ha kəkay nakə Yesu Kəriste a wudə kurom aye. Kwa ka yum na, a ŋgay, kwa ka tsalum na, a gəma, kwa ka mbəzłumaw ka dala, kokway i mawudə bo ŋgay andaya təbey. ¹⁹ Neŋ faya na dūwulay naha me na, hərwi ada kə sərūm ha

neŋgeye a wudə kurom. Mawudə bo ŋgay nakə a wudə kway aye na, ka slumeye məsəre tebiye bay. Andza niye, Mbəlom na, wuray a kətsay bay. Ma rahiye kurom ha ta wu neheye neŋgeye maraha eye.

²⁰ Neŋgeye na, ma sliye faya məge wu hay tebiye a ze wu nakə ka tsətsahakwa faya mā gakway aye haladzay. Kwa wu nakə ka dzalakwa mā gakway aye na, a ze. Faya ma giye na, ta gədaŋ ŋgay nakə faya ma giye məsler mə nəkway aye. ²¹ Tə zambadəy a Mbəlom hərwi wu nakə a ge ta ndo ŋgay hay ada tə Yesu Kəriste aye kame kame ka tor eye. Mā təra andza niye!

4

Dzapakwa nəte

¹ Neŋ nakə ma danğay hərwi məsler i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste aye, faya na gakumeye naha amboh hərwi ada mede kurom mā təra na, andza i Mbəlom nakə a zalakum ka məge aye. ² Andza məgwede rəhumay ha gər a ndo hay kwa kəday. Məsəre me mā ge mə walaŋ kurom. Złum ŋgatay ka təv i wu hay tebiye. Wudum bo nəte nəte mə walaŋ kurom ada sakumay naha a bo nəte nəte mə walaŋ kurom. ³ Rəzłumay a gər, mändze kurom mā ge nəte, metsehe nəte andza nakə Məsəfəre Tsədaŋŋa eye a dzapa kurom ha aye. Ndzum tə zay mə walaŋ kurom hərwi ada kə ndzum nəkurom madzapa eye nəte. ⁴ Ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu ta təra na, bo i Yesu Kəriste nəte. Məsəfəre i Mbəlom bəbay na, nəte. Wu neheye Mbəlom a zalakum faya aye na, nəte dərmał. ⁵ Bəy Maduweŋ kway na, nəte. Məpe mədzał gər kway nakə ka pakwa ka Mbəlom aye nəte. Madzəhuḅe nakə ta dzəhuḅ kway ha a yam aye na, nəte. ⁶ Mbəlom na, neŋgeye nəte ŋgeweŋ. Neŋgeye na, Bəba i ndo hay tebiye. Neŋgeye a ləva wu hay tebiye. Faya ma giye məsler mə walaŋ kway tebiye. Neŋgeye mə walaŋ i ndo ŋgay hay.

⁷ Nəkway tebiye Kəriste kə vəlakway gədan wal wal ka mäge məsler ŋgay. ⁸ Andza nakə mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom aye na, a gwad:

«Ahəl nakə a ŋgwasə ka ndo mənə dəre
ŋgay hay aye na,
kə tsal a mbəlom,
kə həl tay ha ndo neheye magəsa
eye hay.

Tsa na, a vəlatay ndaraw a ndo hay ka məndzibəra.*»

⁹ A gwad: «Kə tsal a mbəlom» na, andza məgwede mey? A tsal a mbəlom na, dūh a lahaw mambəzlaw hus ka dala təday. ¹⁰ Ndo niye a mbəzlaw aye na, neŋgeye ndo nakə a tsal a mbəlom a gər eye dərən hərwi ada mā təra ha wu hay tebiye lele.

¹¹ Maa vəl ndaraw a ndo hay na, neŋgeye. Siye hay a vəlatay ndaraw matəre ndo i maslan ŋgay hay, siye hay ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay, siye ndo məde ha labara wedeye a ndo hay ada ndo mekelən eye hay ndo mətsəkure tə matətikatay bazlam i Mbəlom a ndo hay. ¹² A ge andza niye na, hərwi ada tā dzəna tay ha siye i ndo ŋgay neheye tə dzala ha aye ka mäge məsler i Mbəlom ada ndo niye hay ta təra bo ŋgay aye na, tā gəl. ¹³ A ge andza niye na, nəkway tebiye ka dzapakwa nəte hərwi mədzal gər kway nakə ka dzalakwa ha ka Yesu Kəriste Wawa i Mbəlom aye na, nəte. Ada ka sarakwa na sa. Andza niye ka gəlakweye, ka tərakweye ndo neheye masəra eye ka tsəved i Mbəlom aye. Ka tərakweye ndo lele hay andza Kəriste.

¹⁴ Ka tərakwa andza niye na, nəkway wawa hay sa bay. Ndo məvay gər a ndo hay tə maraw me tay ta dziye kway ha abəra ka tsəved i Mbəlom tə matətike tay niye hay andza mətasl nakə ma bəliye ha kwalalan i yam ka gər i yam vuv afən vuv afən aye sa bay. ¹⁵ Duh na, tsikawatay dedek a ndo hay. Gakwa wu hay tebiye tə mawude bo nəte nəte mə walan kway. Ka gakwa andza

niye na, ka gəlakweye hus ka matəre andza Kəriste, neŋgeye nakə ka gər i ndo neheye tebiye aye. ¹⁶ Maa hayay gər a ndo hay tebiye na, neŋgeye hərwi ada tā dzapa nəte andza vərezl i bo i ndo nakə a zəv ha bo ka təv manəte aye. Tadə siye faya ta giye məsler tebiye na, bo ma gəliye. Andza niye, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta wudə bo nəte nəte mə walan tay na, ta diye kame kame.

Sifa wedeye ka təv i Yesu

¹⁷ Wu nakə na tsikakumeye naha aye na, ta məzele i Bəy Maduweŋ kway. Na tsikakumeye naha na, wuye mey? Neŋ faya na gwadakumeye naha amboh ta amboh, kə pumay bəzay a mede i ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye sa bay. Nəteye tə dzala na, ka wu nakə ma giye ŋgama bay aye. ¹⁸ Mədzal gər tay na, ləvon. Nəteye kame i Mbəlom na, mbəlok eye hay. Sifa nakə ma ndəviye bay ka tor aye na, ta huta bay hərwi ta kula ha gər tay tonŋwa tonŋwa andza kwar. Tə sər tsəved i Mbəlom bay. ¹⁹ Horoy a gatay sa bay. Tə vəlay ha bo tay na, ka mäge wu neheye lele bay aye hay. Wu neheye a ge horoy aye na, faya ta giye ta mənŋwese.

²⁰ Nəkurom, ka tətikum ka gər Kəriste na, andza niye bay. ²¹ Ka rəhumay ha gər na, a neŋgeye bədaw? Nəkurom neheye madzapa eye tə neŋgeye na, ta tətikakum dedek. Dedek niye ta tətikakum aye na, Yesu. ²² Ta tətikakum na, gərūm ha mədzal gər kurom neheye kurre aye. Gərūm ha mede kurom nakə ahəl niye aye. Mede kurom niye na, ma nasiye kurom ha hərwi bor i wu neheye lele bay aye ta vakumeye gər. ²³ Məsəfəre i Mbəlom mā mbədəkum ha dərēv kurom ada dzalum ka wu lele eye hay. ²⁴ Pumay bəzay na, a mede wedeye. Mede wedeye niye na, maa mbədə ha mə nəkurom na, Mbəlom hərwi ada mā təra andza i ŋgay. Mede niye na, dedek eye, a yay a gər a Mbəlom. Mənese andaya kwa tsekweŋ mə dəma bay.

* 4:8 Matsika eye andza mə Dəmes hay 68.19.

²⁵ Hərwi niye kâ rawum me bay. Kwa way mâ tsikay a ndo na, dedek hərwi nəkway madzapa eye na, näte andza hawal i bo neheye wal wal madzapa eye ka bo eye näte aye. ²⁶ Wuray kə ndalakum na, kâ gum mezeleme bay. Pat mâ dədə ka wu nakə a ndalakum aye bay, səfum ha dərev kurom. ²⁷ Kâ vəlumay tsəved a Fakalaw bay. ²⁸ Məkal hay tâ kəla sa bay. Duh na, tâ ge məsler lele tə həlay tay hərwi ada tâ huta wu hərwi məvələtay a mətawak hay dərmak. ²⁹ Bazlam nakə ma nasiye ha ndo hay aye na, mâ ndohwaw abəra ma təbəlem kurom bay. Tsikum düh na, bazlam nakə ma dzəniye siye i ndo hay mägəle ka tsəved i Mbəlom aye. Tsikum na, wu neheye a ye ka bo mətsike, ma dzəniye tay ha ndo neheye faya ta pay zləm a bazlam kurom aye. ³⁰ Kâ gumay dəretsətseh a Məsəfəre i Mbəlom Tsədənna eye kwa tsekwen bay tebiye. Mbəlom a ge fakuma nğodgor na, ta Məsəfəre† niye. Andza məgwede na, nəkurom ndo nğay hay. A dəkum ha sa na, pat nakə həlay aye kə slaw na, ma təmiye kurom ha ka tor eye tuk. ³¹ Zlum na dəgun abəra mə dərev kurom. Kâ gum mevel bay, wu mâ ndalakum bay. Gərüm ha mətsal bo, kâ tsadum a bo bay. Kâ gum sewed kwa tsekwen bay tebiye. ³² Tərüm düh na, kwakwad eye hay kame i ndo hay. Gumatay nğwalak a ndo hay. Pəsüm ha a bo mənese mə walañ kurom näte näte andza nakə Mbəlom a pəsakum ha tə Kəriste aye.

5

Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta ndziye na, mə dzaydzay

¹ Nəkurom na, wawa i Mbəlom hay. Mbəlom a wudə kurom haladzay. Kə ge andza niye na, tərüm andza nəngeye. ² Ma mändze kurom tebiye na, wudum ndo hay andza Kəriste nakə a wudə kway, a mət hərwi kway aye. Məməte nakə a mət aye andza wu

nakə a tsəhən ada a ze hunna lele tə vəlay a Mbəlom, a yay a gər haladzay aye.

³ Anəke na, nəkurom na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Kâ gum madama kwa tsekwen bay. Wu neheye a ge horoy mäge aye na, kâ gum bay. Kâ gum dəre ka wu i ndo hay bay. Ka gər i wu neheye na, kwa tsekwen kâ tsikum bay. ⁴ Bazlam neheye a ge horoy aye ada tə bazlam neheye matərakahan aye na, a ye ka bo mətsike mə walañ kurom bay. Kwa mäge mahamba neheye lele bay aye na, kâ gum bay. Duh na, gumay naha sisə a Mbəlom hərwi wu nakə a ge aye. ⁵ Sərüm ha na, ndo neheye faya ta giye madama aye ta ndo neheye faya ta giye siye i wu neheye lele bay aye na, ta hutiyə mede a Bəy i Mbəlom ta Kəriste bay. Ndo neheye faya ta giye dəre ka wu i ndo hay aye ta hutiyə mede a bəy i Mbəlom bay hərwi wu neheye a yatay a gər a ze Mbəlom. Niye andza nəteye faya ta dəslay ha gər na, a kule.

⁶ Ndo hay tâ vakum gər tə bazlam neheye kəriye bay. Dərev ma ta ndaləye a Mbəlom hərwi bazlam niye hay lele bay aye. Mbəlom ma ta giye mevel ka ndo neheye ta rəhay ha gər bay aye. ⁷ Kâ dzapum ta ndo niye hay bay tebiye. ⁸ Ahəl niye na, nəkurom ma ləvon. Anəke na, nəkurom mə dzaydzay hərwi nəkurom madzapa eye ta Bəy Maduwen Yesu. Ndzum na, andza ndo neheye nəteye mandza eye mə dzaydzay aye. ⁹ Na tsik andza niye na, hərwi dzaydzay faya ma vəliye wu neheye nğwalak eye ta wu neheye mənese mə dəma bay aye ada dedek eye. ¹⁰ Gum gədan məsəre na, wu neheye a yay a gər a Bəy Maduwen aye. Ada gum na, wu niye hay. ¹¹ Məsler i ndo neheye faya ta giye ma ləvon aye na, kâ tələkum a dəma həlay kurom bay. Wu nakə faya ta giye na, nğwalak eye andaya mə dəma kwa tsekwen bay tebiye. Duh na, wu tay neheye lele bay faya ta

† 4:30 Zəba ma Efez hay 1.13.

giye na, dumatay ha parakka. ¹² Wu neheye faya ta giye ta məkal aye na, a ge horoy mətšike faya. ¹³ Tadə ta da ha wu niye hay parakka na, nəteye kəkay na, ndo hay ta ŋgateye, ¹⁴ hərwi wu nakə a bəz parakka ta həpat aye na, ma təriye dzaydzay. Hərwi niye tə gwad:

«Nəkar nakə mandzahəra eye, pədeke abəra ka məndzehəre,
lətse abəra mə walaŋ i mədahaŋ hay,
hərwi ada Kəriste m̄a vəlaka dza-
ydzay.»

¹⁵ Kə ge andza niye na, gumay metsehe a mede kurom. Ndo neheye tə sər wuray bay aye na, k̄a pumay bəzay a mede tay bay. Duh pumay bəzay na, andza ndo neheye ta tsah aye. ¹⁶ Həlay nakay anaŋ aye na, həlay nakə lele bay aye. K̄a dzum ha həlay kəriye bay, gum ŋgwalak huya. ¹⁷ Hərwi niye k̄a tərūm andza ndo neheye ta tsah təbey aye bay, duh pumay zləm na, a wu nakə Bəy Maduweŋ kway a say k̄a gum aye. ¹⁸ K̄a kwayum ta guzom bay. Məkweye na, ma nasiye ha sifa kurom. Duh na, Məsəfəre i Mbəlom m̄a rahakum a dərəv pat pat. ¹⁹ Zambadumay a Mbəlom ta dəmes nəte nəte mə walaŋ kurom. Gum dəmes kwa waray waray neheye Məsəfəre i Mbəlom a vəlakum aye. Gum dəmes niye hay mə walaŋ kurom. Zambadumay a Bəy Maduweŋ tə dərəv kurom tebiye. ²⁰ Gumay naha sisə a Bəba Mbəlom hərwi wu hay tebiye. Gumay naha sisə na, tə məzele i Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste. Gumay naha sisə pat pat.

Məndze i ŋgwas hay tə zal tay hay

²¹ Rəhumay ha gər kwa a way nəte nəte mə walaŋ kurom hərwi nəkurom faya ka pumay naha faya a Kəriste.

²² Nəkurom ŋgwas hay, rəhumay gər a zal kurom hay andza nakə a say a Bəy Maduweŋ kway Yesu aye.

²³ Hərwi zal na, neŋgeye bəy eye ka gər i ŋgwas andza nakə Yesu Kəriste neŋgeye bəy ka gər i məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye. Neŋgeye ma mbəliye tay ha məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay. Məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay na, bo ŋgay. ²⁴ Kə ge andza niye na, ŋgwas hay t̄a rəhatay ha gər a zal tay hay lele andza nakə məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ta rəhay ha gər a Yesu Kəriste aye.

²⁵ Nəkurom zal hay, wudum ŋgwas kurom hay haladzay andza nakə Yesu Kəriste a wudə məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ada a mət hərwi tay aye. ²⁶ A ge andza niye na, hərwi m̄a təra tay ha tsədaŋŋa kame i Mbəlom. Neŋgeye a təd yam, a bara tay ha hərwi ada t̄a təra tsədaŋŋa ta labara ŋgay.* Andza niye, a pala tay ha wal, nəteye ta təra i Mbəlom.

²⁷ A say ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu t̄a yaw kame ŋgay na, ta mədəslatay ha gər nakə ta dəslatay ha gər aye. T̄a təra na, tsədaŋŋa, ndəlu6 kwa tsekweŋ m̄a ge andaya fataya bay. T̄a təra ka dərə i ndo na, lele. Mənese m̄a ge andaya fataya bay, ada kwa vavay m̄a ge andaya fataya bay. ²⁸ Andza niye nəkurom zal hay dərmak wudum ŋgwas kurom hay andza nakə ka wudum bo kurom aye. Ndoweje ka wudə ŋgwas na, a wudə bo ŋgay. ²⁹ Ndəray andaya nakə ma geye dərətsətseh a bo ŋgay aye na, andaya bay. Kwa way na, ma geye gər a bo ŋgay ta wu mənday lele andza Yesu Kəriste nakə faya ma gateye gər a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay aye. ³⁰ Neŋgeye faya ma gəkw-eye gər hərwi nəkway na, hawal i bo ŋgay. ³¹ Hərwi niye bazlam i Mbəlom a gwad na: «Hərwi niye hasləka ma gəriye ha bəba ŋgay ta may ŋgay, ta ndziye ta ŋgwas ŋgay. Nəteye sulo ta təriye bo nəte.†» ³² Bazlam nakay na, kə dəkway ha wu nakə ŋgwalak eye lele haladzay. Neŋ na tsik na, ka

* 5:26 Məbere tsədaŋŋa ta yam: Zəba ma Ezekiyel 36.25; Titus 3.5, ada labara: Zəba ma Yuhana 15.3.

† 5:31 Madazlay i wu hay 2.24.

gər i Kəriste ta məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. ³³ Bazlam neheye na, hərwi kurom dərmak. Kwa way mâ wuda ngwas ngay andza nakə a wuda bo ngay aye. Ngwas hay rəhumatay gər a zal kurom hay.

6

Məndze i wawa hay ta bəba tay hay

¹ Wawa hay, nəkurom ka tərüm madzapa eye ta Bəy Maduweñ Yesu. Gəsumatay me a bəba ta may kurom hay hərwi andza niye na, lele. ² Bazlam i Mbəlom mapala eye nətə a gwad: «Rəhay ha gər a bəba yak ta may yak.» Niye na, makurre i bazlam i Mbəlom mapala eye a tsik ahəl niye a gwad ma ta vəliye wu aye. ³ Wu nakə a gwad: «Ma ta vəliye, tadə ka rəhay ha gər aye na, wu tebiye ma giye lele hərwi yak. Ka ndziye ka məndzibəra haladzay.*»

⁴ Nəkurom bəba i wawa hay, kâ gumatay wu mandala eye a wawa kurom hay bay. Duh na, gumatay gər lele. Tətikummatay ada kətüm tay andza nakə Bəy Maduweñ Yesu a də ha aye.

Beke ta ndo i gay tay hay

⁵ Nəkurom beke hay, rəhumatay ha gər a ndo i gay kurom hay ka məndzibəra nakay. Gəsumatay me ada dzədzarumatay. Gum məsler tə dərev kurom nətə. Niye na, ka rəhumay ha gər na, a Kəriste. ⁶ Kâ gum məsler ka təv dəre tay dəkdək tsa bay. Kâ gum məsler hərwi ada tâ dəslakum ha gər dəkdək tsa bay. Duh na, gum wu neheye a yay a gər a Mbəlom aye tə dərev kurom nətə hərwi nəkurom na, ndo i məsler i Kəriste. ⁷ Gumatay məsler na, ta ngwalak andza nakə faya ka gumeye məsler na, a Bəy Maduweñ aye bəna andza nakə ka gumeye a ndo hay aye bay. ⁸ Kwa nəkar na, beke, kwa nəkar beke eye bay, sər ha na, tadə faya ka giye məsler lele eye na, Bəy Maduweñ ma ta hamakeye a dəma.

⁹ Nəkurom ndo i gay i beke hay, gumatay ngwalak a beke kurom hay dərmak. Kâ gumatay dəretsətseh bay. Sərüm ha nəkurom ta beke kurom hay na, nəkurom i Mbəlom nətə bəna wal wal bay. Neñgeye na, a ngəna tay ha ka bo bəra ndo hay təbey.

Məhəle wu həlay i Mbəlom

¹⁰ Wu nakə na ndəvakumeye naha mətsikakum aye na, ndzum madzapa eye ta Bəy Maduweñ Yesu. Tərüm gədañ eye hay hərwi gədañ ngay na, a ze kwa mey tebiye. ¹¹ Dzəwudüm bo ta wu həlay i Mbəlom neheye a pakum aye tebiye hərwi ada Fakalaw mâ sla fakuma məvakum gər bay. Ka ndzumeye duwirre, ma sliye fakuma bay. ¹² Vəram nakə ka gakweye na, ka gakweye ka ndo hay bay. Ka gakweye na, ta məsəfəre neheye lele bay aye hay ada ta bəy tay hay, ta neheye nətəye faya ta ləviye məndzibəra nakay manasa eye tə mezeleme aye. Ada ka gakweye vəram sa na, tə wu neheye lele bay aye, nətəye ta gədañ eye ma magərmbəlom aye. ¹³ Hərwi niye, həlum wu i həlay i Mbəlom neheye a pakum a həlay aye tebiye hərwi ada pat i vəram kə ndislew na, kâ hwayum bay, ka gumeye vəram hus ka mandəve ngay eye. Andza niye, ta sliye fakuma bay. ¹⁴ Hərwi niye, ləvum bo. Tərüm ndo dedək eye hay. Wu neheye dedək eye hay aye na, andza peteked nakə ka bərumeye ha bəzihud aye. Pumay bəzay a tsəved i Mbəlom hərwi tadə ka gum andza niye na, a təra andza peteked i bəre nakə ka pumeye ka bo aye. Ma təkiye kurom abəra ka wu neheye lele bay aye hay. ¹⁵ Ləvum bo pat pat ka mədə ha Labara Ngwalak eye nakə ma vəlatəye zay a ndo hay aye. Niye na, andza təhərək neheye ka pumeye a sik aye, hərwi ada ka ndzumeye ka tsəved i Mbəlom bəñbəñ lele. ¹⁶ Ma məsler kurom nakə ka gumeye tebiye aye na, pum mədzal gər kurom ka Bəy Maduweñ Yesu. Niye na, andza ka zlum ngaram

* **6:3** Zəba ma mə Madayaw abəra mə Ezipt 20.12; Bazlam mapala eye masulo eye 5.16.

a həlay. Səmber i Fakalaw neheye ma mbaliye kurom ha aye ta ndziye fakuma bay. Kwa taɗə səmber niye hay ta ako eye faya bəbay na, ɲgaram ma mbatiye ha. ¹⁷ Mətəme nakə Mbəlom a təma kurom ha aye na, andza mbəramdaw nakə ka pumiye a gər aye hərwi matəke na gər. Pum a gər ada zlum bazlam i Mbəlom. Neɲgeye na, andza maslalam nakə Məsəfəre ma vəlakumeye, ka gumeye ha vəram aye.

¹⁸ Duwulumay me a Mbəlom tə dərev kurom tebiye pat pat. Gumay amboh ta gədaɲ i Məsəfəre Tsəɗaɲɲa eye. Kâ ndzahərurum bay, kâ gərurum ha maɗuwulay me a Mbəlom bay. Duwulumay me a Mbəlom pat pat hərwi ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye. ¹⁹ Duwulumay naha me a Mbəlom hərwi ga dərmak hərwi ada Mbəlom mâ vələɲ wu nakə na tsikiye ada nâ ɗa ha Labara ɲgwalak eye nakə Mbəlom a ɗeɲ ha aye. Nâ ɗa ha na, tə madzəɗzar eye bay. ²⁰ Kwa neɲ ma ɗaɲgay bəbay na, neɲ ndo məslərə i Kəriste hərwi bazlam wedeye nakə faya na ɗiye ha aye. Duwulumay me a Mbəlom hərwi ada nâ dzəɗzar bay, nâ ɗa ha labara wedeye parakka andza nakə a say a Mbəlom nâ ɗa ha aye.

Mandəve i bazlam

²¹ Tisik malamar kway nakə na wuɗa aye na, neɲgeye tə neɲ faya nəmaa giye məsler i Bəy Maduweɲ salamay. Faya ma giye məsler i Bəy Maduweɲ tə marəhay ha gər ta dedek eye. Neɲ mandza eye kanaɲ kəkay na, ma diye naha ma tsikakumeye. ²² Neɲ faya na sləriye naha ka təv kurom na, hərwi ada kâ sərum ha nəmay mandza eye kanaɲ na, kəkay, ada mâ makum ha dərev.

²³ Mbəlom Bəba ta Bəy Maduweɲ Yesu Kəriste tâ vəlatay zay a malamar hay tebiye. Tâ vəlatay mawuɗe bo, hərwi ada tâ wuɗa bo nəte nəte mə walaɲ tay ada tâ pa mədzal gər ka Yesu Kəriste huya.

²⁴ Mbəlom mâ pa ɲgama ka ndo neh-eye ta wuɗa Bəy Maduweɲ kway Yesu Kəriste ka tor eye.

**Derewel nakə Pol a
watsatay naha a
Filipi hay
aye
Məfələkwe**

Pol a pa məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu a gəma i Filipi na, ahəl i mahəhele ngay masulo eye. Məhay gər niye na, makurre i məhay gər nakə Pol a pa ka dala i Erop aye.

Derewel i Pol faya ma diye ha ndo i Filipi hay tə Pol, mändze tay a ye lele. A say a Pol masəkah ha, mâ ge gədan eye lele. Ane tuk na, neŋgeye ma danğay. Faya ma siye dəretsətseh hərwi nakə kə gatay a gər a Filipi hay bay aye. A tsikatay mawuđe bo ngay nakə a wuda tay ha aye.

A tsikatay sa na, wu nakə faya ma dzəmiye na aye. Hərwi ndo siye hay faya ta diye ha Kəriste ta tsəved nakə ngwalak eye bay aye. A satay masəpete tay ha (1.15-17; 2.21, 18). Pol faya ma dzaliye məsləre ndo neheye tə gawa ka bo məsler aye a Filipi hərwi tâ ye, tâ vəlatay gədan ada mətsəne labara tay (2.19-30).

Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma Filipi ta slər wu kəriye a Pol (4.10-20).

Pol a tsikatay a Filipi hay ka sifa ta məməte i Yesu (2.6-11). Pol a gər ha wu nakə hađe ma hutıye (3.3-10). Pol a təma məse dəretsətseh hərwi məpay bəzay a Yesu Kəriste. Neŋgeye ma danğay, ada maləva bo eye hərwi məvəle ha sifa ngay. Pol a tsikatay a Filipi hay tâ pay bəzay a mede ngay (3.17; 4.9).

Pol a vəlatay gədan a Filipi hay tâ ndza huya ma mənğwese.

¹ Maa watsa naha derewel nakay na, neŋ Pol ta Timote, nəmay ndo i məsler i Yesu Kəriste hay. Nəmaa tsikatay naha me a bagwar hay, a ndo madzəne kurom hay ada a ndo məpe mədzal gər hay tebiye hay ka Yesu Kəriste ma Filipi. ² Mbəlom Bəba kway ta Bəy Maduweŋ kway Yesu

Kəriste tâ pa fakuma ngama ada tâ vəlakum zay.

Pol a gaway naha sisə a Mbəlom

³ Kwa kəday na dzalawa fakuma na, na gaway naha sisə a Mbəlom. Na gaway naha sisə pat pat hərwi kurom. ⁴ Ahəl niye na duwulaway me pat pat hərwi kurom na, dərev ga manğwasa eye haladzay. ⁵ Na gaway naha sisə a Mbəlom na, hərwi ka dzapakwa nəte ka məde ha Labara Ngwalak eye. Ka dazlumay madzəne ga na, pat niye kurre ka tərüm ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu hus anəke aye. ⁶ Maa dazlay məge məsler lele eye mə dərev kurom hay na, Mbəlom. Na sər ta dedek, neŋgeye na, ma gəriye ha ka manawa eye bay. Ma ndəviye ha məsler eye niye na, a pat nakə Yesu Kəriste ma maweye aye. ⁷ Wu nakə na dzala andza niye hərwi kurom aye na, lele. Hərwi ka yumen gər haladzay. Sa na, hərwi nəkurom tebiye tage neŋ Mbəlom kə gakway ngwalak hərwi ada kâ dzənum ga, kwa anəke neŋ ma danğay. Ada ahəl nakə na tsikawa labara i Yesu Kəriste kame i ndo məge sariya hay ada na dawatay ha labara nakay na, Labara Ngwalak eye dedek. ⁸ Mbəlom a sər na tsik na, na wuda kurom tə dərev nəte. Na raw me bay, na tsik na, dedek. Mawuđe bo aye niye na wuda kurom haladzay eye a yaw na, mənğay? A yaw na, ka təv i Yesu Kəriste.

⁹ Na duwulaway naha me a Mbəlom hərwi kurom na, hərwi ada mawuđe bo i Mbəlom nakə ka wudum bo mə walaŋ kurom aye, mâ səkah kame kame. Andza niye ka sərume ye dedek i Mbəlom, ada ka sərume ye ha ka bo bəra wu lele eye hay ta lele bay eye hay, ¹⁰ hərwi ada ka slumeye faya məzle wu neheye ngwalak eye hay. Andza niye pat nakə Kəriste ma maweye na, ka ndzumeye tsədanğa, mənese fakuma bay. ¹¹ Nəkurom na, ka tərume ye ndo məge wu neheye ngwalak eye ta gədan i Yesu Kəriste. Ka gum andza niye na, ndo hay ta zambadəye a Mbəlom ada ta dəslay ha gər.

Yesu na, a ze wu hay tebiye

¹² Malamar ga hay, a sen na, s̄arum ha lele wu neheye t̄a ndzen̄ a ḡar kanan̄ aye na, d̄uh ta dz̄ana m̄aḁe ha Labara Ngwalak eye. ¹³ H̄arwi niye sidzew neheye tebiye faya ta ts̄apiye gay i b̄ay bagwar eye ta siye i ndo hay tebiye t̄a s̄ar hay nen̄ ma dan̄gay na, h̄arwi nak̄a faya na giye m̄asler i Yesu K̄ariste aye. ¹⁴ Sa na, m̄aḡase nak̄a t̄a ḡas ga a dan̄gay aye na, ka s̄akahatay ha m̄adzal ḡar ka B̄ay Maduwen̄ kway. Madz̄adzere kwa tsekwen̄ andaya m̄a d̄arev tay sa bay. Faya ta d̄iye ha bazlam i Mb̄alom a ndo hay kame kame d̄uh.

¹⁵ Ane tuk na, siye hay m̄a walan̄ tay faya ta d̄iye ha bazlam i K̄ariste na, h̄arwi faya ta giye fagaya s̄al̄ak. A satay maze ga ha. Ndo meken̄ eye hay na, t̄a ḁa ha bazlam i K̄ariste na, t̄a d̄arev n̄ate. ¹⁶ N̄ateye t̄a ge andza niye na, h̄arwi ta wud̄a ga. T̄a s̄ar ha maa sl̄ara ga ahaya kanan̄ na, Mb̄alom. A sl̄ara ga ahaya na, h̄arwi ada n̄a tsikatay, n̄a ḁatay ha Labara Ngwalak eye i Yesu na, Labara ngwalak eye ded̄ek. ¹⁷ Siye i ndo niye hay na, faya ta d̄iye ha bazlam i Yesu K̄ariste a ndo hay d̄armak. Ayaw ded̄ek ngway, ane tuk na, t̄a ge andza niye na, a satay maze ga, t̄a tsikawa t̄a d̄arev n̄ate eye ded̄ek bay. A satay mas̄akehen̄ ha d̄arets̄atseh kanan̄ ma dan̄gay.

¹⁸ Ane tuk na, niye na, ma ndelen̄eye ḁaw? Ma ndelen̄eye bay. Kwa tad̄a t̄a tsik na, t̄a d̄arev n̄ate eye bay, kwa t̄a tsik na, t̄a d̄arev lele eye sadz̄ak, na s̄ar t̄a ḁa ha na, bazlam i K̄ariste. Nen̄ na, d̄arev ga ma ngwasiye. Ayaw, ta ded̄ek na ngwasiye huya kame kame andza nakay. ¹⁹ H̄arwi na s̄ar ha na, wu neheye ta dz̄aniye ga m̄at̄ame ga ha h̄arwi faya ka d̄uwulumeye me h̄arwi ga ada M̄as̄af̄are i Yesu K̄ariste ma dz̄aniye ga.

²⁰ Wu nak̄a na wud̄a haladzay aye ada na pa faya m̄adzal ḡar aye, faya na h̄abiye na, horoy ma ta gen̄eye ḁaḁa bay. D̄arev ga ta ḡadan̄ eye lele.

Ada a sen̄ na, kwa an̄ake, kwa k̄aḁay ndo hay t̄a d̄aslay ḡar a Yesu K̄ariste h̄arwi ga. Kwa tad̄a nen̄ andaya t̄a d̄are, kwa tad̄a na m̄at na, t̄a d̄aslay ḡar andza niye. ²¹ H̄arwi tad̄a nen̄ t̄a d̄are mba na, na zambad̄eye a Yesu K̄ariste. Tad̄a kwa na m̄at b̄abay na, na hutiyē magogoy ga. ²² Ane tuk na, tad̄a k̄a ge andza niye, nen̄ andaya t̄a d̄are mba na, na giye m̄asler nak̄a ma dz̄aniye ndo hay aye. M̄a walan̄ i bazlam neheye sulo aye na, a gen̄ ḡar̄en̄ ḡar̄en̄. Na zliye m̄a walan̄ eye wuray na, na s̄ar bay.

²³ Wu neheye sulo aye na, ta nḡanen̄ ha m̄adzal ḡar. A sen̄ haḁe na, n̄a ḡar ha m̄andzib̄ara nakay. Na diye mata ndze t̄a K̄ariste m̄a mb̄alom. Andza niye ka nen̄ na, ngwalak eye haladzay. A ze ha m̄andze nak̄a ka m̄andzib̄ara aye. ²⁴ Ane tuk na, m̄andze ga nak̄a na ndziye t̄a d̄are aye na, ma giye nḡama haladzay h̄arwi madz̄ane kurom. ²⁵ Ada na z̄aba faya na, ngwalak eye na, andza niye d̄uh. H̄arwi na s̄ar ta ded̄ek na ndziye ka m̄andzib̄ara mba. Ka ta ndzakweye ka t̄av man̄ate eye tage n̄akurom. Ka ndzakweye ka t̄av man̄ate eye na, na dz̄aniye kurom ka mede kame kame ka ts̄aved̄ i Mb̄alom, h̄arwi ada d̄arev kurom m̄a ge lan̄lan̄ ka ts̄aved̄ i Mb̄alom. ²⁶ Andza niye, ta ḡar ga ha ab̄ara ma dan̄gay, na ye naha ka t̄av kurom na, ka zambad̄umeye a Yesu K̄ariste h̄arwi ga.

M̄age d̄arets̄atseh h̄arwi Yesu

²⁷ Ngwalak eye na, mede kurom m̄a ge lele h̄arwi ada ndo hay t̄a z̄aba fakuma, faya ka pumeye b̄azay na, a bazlam i K̄ariste ded̄ek. Ayaw! A sen̄ kwa tad̄a na ye naha ka t̄av kurom k̄aḡabay kwa na ye naha bay na, n̄a ts̄ane n̄akurom mandza eye na, bazlam kurom n̄ate. Ada sa na, faya ka gumeye ḡadan̄ t̄a d̄arev kurom n̄ate andza ndo m̄age v̄aram hay h̄arwi ada Labara Ngwalak eye i Yesu m̄a ye kame kame. ²⁸ K̄a dz̄adzarumatay a ndo m̄ane d̄are kurom bay tebiye. Tad̄a ka dz̄adzarumatay bay na, ta

səriye ha lele nàteye kame i Mbəlom na, ta dze. Ane tuk na, nəkurom na, Mbəlom kə mbəl kurom ha. Mata bəzatay ha niye na, Mbəlom. ²⁹ Hərwi Mbəlom a gakum ɲgwalak na, ada kâ dzalum ha ka Kəriste dəkdek tsa bay. A gakum ɲgwalak na, hərwi ada kâ gum dəretsətseh hərwi ɲgay dərmak. ³⁰ Nəkurom ka ɲgatumay a vərəm nakə na ge ahəl niye aye. Anəke na, faya ka tsənumeye neɲ faya na giye andza niye huya. Aya! Nəkurom dərmak ka gumeye vərəm nakə neɲ faya na giye.

2

Tərum na, andza Yesu

¹ Nəkurom ka sərūm ha nəkurom madzapa eye nàte tə Yesu Kəriste. Andza niye neɲgeye ma vələkumeye gədaɲ ka dərev kurom hay. Mawudə bo ɲgay nakə a wudə kurom aye na, ma makumeye naha dərev segey. Sərūm ha nəkurom madzapa eye nàte ta Məsəfəre Tsədəɲɲa eye. Ada ka wudum bo mə walaɲ kurom nàte nàte bəɖaw? Ndo hay tə gakum mə bo, na gwad ba? ² Kə ge andza niye na, wudum bo mə walaɲ kurom nàte nàte. Mədzal gər kurom mâ ge nàte. Məndze kurom mâ ge nàte, ada bazlam kurom mâ ge nàte mâ ye ka bo ayaw ayaw. Tadə ka gum andza niye na, dərev ga ma ɲgwasiye, ma deyeɲeye a gər kurah kurah. ³ Kâ dzalum ka bo kurom dəkdek tsa bay. Kâ dəslumay ha gər a bo bay. Duh na, hənum ha gər kurom. Zəbum ka siye i ndo hay na, ndo neheye lele ta ze kurom aye. ⁴ Kwa way mâ gay ɲgwalak a ndo hay. Kâ pəlumay wu lele eye a gər kurom dəkdek tsa bay. Ka gum wu neheye tebiye andza nakay na, dərev ga ma rahiye tə məɲgwese.

⁵ Dərev kurom mâ təra na, andza i Yesu Kəriste.

⁶ Kwa Yesu nàteye nàte ta Mbəlom bəbay na,
kə ləva ha gər ɲgay ta Mbəlom bay.

⁷ Duh na, kə gər ha təv məndze nakə lele eye,

ka təra ndo i məsler.

Tə wa na andza ndo zezeɲ nakə tə wa na aye dərmak.

Ahəl nakə a təra ndo zezeɲ aye na,

⁸ a həna ha gər ɲgay.

A gəsay me a Mbəlom hus ka məməte sa!

Məməte ɲgay niye a mət aye na,

ta dar na ka mayako mazləmbada eye.

⁹ Hərwi niye, Mbəlom a pa na ka gər i wu hay tebiye.

Kə pa faya məzele nakə a ɖa zləm a ze məzele i wu hay tebiye aye.

¹⁰ A ge andza niye na, hərwi ada wu hay tebiye kwa mə mbəlom, kwa kanaɲ ka məndzibəra, kwa ma bəɖ

ta tsəne məzele i Yesu na, nàteye tebiye tâ yaw tâ dəkway gurmets.

¹¹ Kwa way ma tsikiye tə bazlam ɲgay Yesu Kəriste na,

Bəy Maduweɲ ka gər i wu hay tebiye.

Andza niye ta zambadəye a Bəba ɲgay Mbəlom dərmak.

Mede i ndo məpe mədzal gər hay a Yesu ka məndzibəra

¹² Nəkurom dzam ga neheye na wudə kurom haladzay aye, Yesu Kəriste a gəsay me a Mbəlom kəkay na, nəkurom ka sərūm ha lele. Andza niye, nəkurom dərmak gəsəmay me a Mbəlom. Ahəl niye neɲ ka təv kurom na, ka rəhawumay ha gər. Kwa anəke neɲ andaya ka təv kurom sa bay bəbay na, səkahum ha marəhay ha gər kame kame. Andza məgwedə na, mətəme nakə Mbəlom a təma kurom ha aye na, gum məsler eye tə həlay kurom eye dərmak. Ka gumeye na, tə madzədzere i Mbəlom. ¹³ Hərwi Mbəlom faya ma giye məsler mə dərev kurom hərwi ada kâ wudum wu neheye a yay a gər aye ada ma vələkumeye gədaɲ hərwi ada kâ gum wu neheye a yay a gər aye dərmak.

¹⁴ Ma məsler kurom nakə ka gumeye tebiye na, kâ sum me bay, kâ tərūm a bo bay, ¹⁵ hərwi ada ka ndzumeye tsədəɲɲa mənese fakuma bay, ada ka tərūmeye wawa i Mbəlom

neheye ta giye mænese bay aye. Nəkurom mandza eye na, mə walaŋ i ndo neheye faya ta səpatiye ndo hay aye. Tə pay bəzay i tay na, a tsəved nakə lelebay aye. Nəkurom ka ndzumeye mə walaŋ tay na, andza wurzla neheye ta dəv dzaydzay ka magərmbəlom aye. ¹⁶ Ada sa na, ka tsikumateye bazlam nakə ma vəliye məsəfəre a ndo hay aye. Tadə ka gum andza niye na, pat nakə Yesu Kəriste ma maweye na, na ta zlapiyə haladzay kame ŋgay hərwi kurom. Na ta zlapiyə hərwi kurom na, hərwi na ta səriye ha məsler nakə na ge mawura bo eye na, ka təra kəriye bay. ¹⁷ Mədzal gər kurom nakə ka dzalum ha ka Mbəlom aye na, a təra wu nakə ka kədawumay a Mbəlom kəriye aye. Agəla ta kədiye ga na, ma təriye mambəde ha bambaz andza wu kəriye niye ka kədawumay a Mbəlom aye dərmak. Kə ge andza niye na, ma deyeŋeye a gər haladzay, na ŋgwasiye tage nəkurom tebiye. ¹⁸ Nəkurom dərmak na, mâ yakum a gər, ŋgwasakwa ka bo tage neŋ.

Pol a slər Timote ta Epafrodit

¹⁹ Tadə kə say a Bəy Maduweŋ kway Yesu na, na sər ha mazlambar na slərakum naha Timote, hərwi ada kə maw ka təv ga na, nəkurom mandza eye kəkay na, ma dəŋeye ha, ada ma meŋeye ha dərev andza nakə ma diye naha ma makumeye naha dərev aye dərmak. ²⁰ Kanaŋ na, ndo andaya mədzal gər may nəte andza neŋgeye na, andaya bay, say neŋgeye nəte ŋweŋ. Ta dedek neŋgeye na, a say madzəne kurom. ²¹ Ndo siye hay tebiye tə dzala na, ka bo tay dəkdek tsa bəna, tə dzala ka məsler i Yesu Kəriste bay. ²² Ka sərūm ha Timote na, ka bəz ha neŋgeye də kə sla. Neŋ tə neŋgeye, nəmay salamay nəmaa dəwa ha Labara ŋgwalak eye. Faya ma dzəniye ga ka mäge məsler andza wawa nakə faya ma dzəniye bəba ŋgay aye. ²³ Andza niye a seŋ na slərakumeye naha. Ane tuk na, na həbiye ta ŋgəneŋ ha sariya ga təday.

²⁴ Neŋ dərmak, na sər ha ta dedek Bəy Maduweŋ ma vəleŋeye tsəved hərwi mede naha ka təv kurom.

²⁵ Nəkurom ka sərūm ha malamar kway Epafrodit, ndo məsləre kurom nakə ka slərūmeye hərwi ada mâ dzəna ga tə wu neheye andaya fagaya bay aye na, neŋ tə neŋgeye nəmaa ge məsler salamay. Nəmaa ge məsler ta gədaŋ tə neŋgeye salamay hərwi bazlam i Mbəlom. Na dzala anəke na, ŋgama mâ ma naha ka təv kurom.

²⁶ Kə gay wadəŋ wadəŋ haladzay hərwi a tsəne tə gwad ka tsənum neŋgeye kə dəf a dəvats. Hərwi niye hawa kurom eye a gay haladzay, a say mede naha məŋgatakum. ²⁷ Andza nakə ka tsənum aye na, dedek kə dəf a dəvats, ka bərazl. Ane tuk na, a gay mə bo a Mbəlom. Mbəlom kə mbəl ha. Maa gay mə bo a Mbəlom na, neŋ dərmak. Mbəlom a mbəl ha na, andza a mbəl ha na, neŋ, hərwi ada dəretsətseh mekeleŋ eye mâ yaw fagaya bay.

²⁸ Hərwi niye, a seŋ mâ ma naha ta bəse ka təv kurom, hərwi ada ahəl nakə ka ŋgatumay na, ka ŋgwasumeye, ada neŋ nâ dzala wuray sa bay.

²⁹ Ayaw! Ki ye naha na, təmum na lele. Təmum na tə məŋgwese, hərwi neŋgeye na, malamar kurom ka tsəved i Bəy Maduweŋ. Slala i ndo andza nakay na, dəslumay ha gər. ³⁰ Na tsik andza niye na, hərwi neŋgeye na, a zəkaw tsekweŋ ma mətiye hərwi məsler i Kəriste. Neŋgeye a zla na, təv mändze kurom. Kə sər mədze ha məsəfəre ŋgay hərwi ada mâ dzəna ga andza nakə tadə nəkurom kanaŋ na, ka dzənumeye ga aye.

3

Matəre tsədaŋŋa kame i Mbəlom na, kəkay?

¹ Malamar ga hay wu nakə na ndəvakumeye naha mətsike aye na, anaŋ: ŋgwasum hərwi nəkurom na, ndo i Bəy Maduweŋ hay. Na diye gər məwatsakum naha wu nakə ba na watsakum naha tsiy aye bay. Na

masakumeye naha mawetse sa, ma dzaniye kurom hærwi ada wuray mâ gakum bay.

² Gum metsehe kame i ndo neh-eye faya ta giye mæsler ngwalak eye bay aye. Næteye faya ta kwasatay ha gær a ndo hay ta mægweðe dæsum bo.

³ Ta dedek madæsa bo eye na, nækway bæna, næteye bay. Maa tæra ndo i Mbælom hay na, nækway. Nækway sa na, ka ðuwulakway naha me a Mbælom ta gæðan i Mæsæfære Tsæðanña eye, ada ka zambadawakway a Yesu Kæriste. Nækway na, ka pakway zlæm a wu nakæ ndo zezen ma giye bay.

⁴ Tadæ kæ ge wu i ndo zezen faya ma giye lele na, hæbe neñ dærmak na piye faya zlæm. Tadæ ndoweye kæ gwadæy a gær ngay lele mæpay zlæm a wu i ndo zezen nakæ ma giye na, neñ na sær ha, i ga nakæ na tsikiye na, ma ziye i ngay. ⁵ Hærwi neñ na, ndo i Yahuda dæðan eye. Mawa ga na, Yahuda hay. Sa na, neñ wawa i Israyel hay, ada tæ wa ga ma gwala i Bendzamen. Ahæl nakæ tæ wa ga, na hæna mæhæne tasæla matsamahkar eye na, tæ dæs bo ga. Tadæ ta tsætsahiye fagaya ka gær i bazlam i Yahuda hay mapala eye na, neñ mæ walañ i Farisa hay. ⁶ Neñ na, na pay bæzay a kule i Yahuda hay lele. Na tækay dære tæ tsæbtsæb eye hus ka mægatay dæretsætseh a mæhay gær i ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu Kæriste. Tadæ bazlam i Yahuda hay mapala eye mâ tæra ha ndo lele kame i Mbælom na, na sliye faya hæbe mægwadakum neñ na, mænese andaya kwa tsekwen fagaya bay.

⁷ Wu niye hay na zæbawa faya ahæl niye na, andza magogoy ga. Ane tuk na, na sær ha wu niye ngama andaya mæ dæma bay hærwi ada nâ huta mædzepe tæ Yesu Kæriste ðuh. ⁸ Ayaw! Na mbæðay dæba a wu niye hay tebiye na, hærwi na sær ha Yesu Kæriste na, Bæy Maduwen ga. Niye na, a ze wu hay tebiye. Na mbæðay dæba a wu hay tebiye na, hærwi Yesu Kæriste. Na zæba ka wu niye hay na, andza mandzak hærwi ada næmaâ dzapa tæ Yesu Kæriste ⁹ ada nâ ndza mæ hæl

ngay. Na gwadiye neñ lele kame i Mbælom hærwi nakæ na ræhay ha gær a bazlam i Yahuda hay mapala eye na, dæða na tsikiye bay. Wu nakæ a tæra ga ha lele kame i Mbælom aye na, nakæ na pa mædzal gær ka Yesu Kæriste aye. Maa tæra ga ha ndo lele eye na, Mbælom hærwi na dzala ha ka neñgeye. ¹⁰ Wu nakæ a yeñ a gær haladzay aye na, næte ngwen tsa. A señ na, mæsære Yesu ta gæðan ngay nakæ a lætse ahaya abæra ma mæðahan aye. A señ sa na, mæse dæretsætseh andza neñgeye nakæ a sa dæretsætseh aye, na mætiye andza neñgeye nakæ a mæt aye dærmak. ¹¹ Andza niye hærwi ada tadæ kækay kækay bæbay na, Mbælom ma ta mbæla ga ahaya abæra ma mæðahan.

Mahway hærwi mæhute wu nakæ kame aye

¹² Kwa wu neheye na tsik tebiye aye na, na gwadiye na huta tsiy na, na tsikiye bay. Ada mægweðe neñ lele na sla tsiy na, na tsikiye bay. Duh na, na giye gæðan mede kame kame hærwi ada nâ huta tay ha wu niye hay a hælga. Na giye andza niye na, hærwi Yesu Kæriste kæ zla ga a hud i hælga ngay. Na tæra ndo ngay.

¹³ Ayaw malamar ga hay, wu niye hay na tsik aye ta tæra i ga tsiy na, na tsikiye zuk bay. Ane tuk na, wu nakæ na giye na, næte ngwen tsa. Na gær ha wu neheye ma dæba ga aye tebiye. Duh na giye gæðan na, mede kame kame hærwi ada nâ huta wu nakæ kame aye. ¹⁴ Andza niye neñ faya na hwiye ndirndir ka mændisle ka kokway nakæ na ndisliye a dæma aye. Na hwiye na, mata hute magogoy ga nakæ Mbælom a zelen faya ma ta vælen aye. Magogoy aye niye ma ta vælen aye na, mede mata ndze tage neñgeye hærwi Yesu Kæriste.

¹⁵ Nækway neheye masæra eye hay ka tsæved i Mbælom aye na, mædzal gær kway mâ ge na, andza niye. Tadæ ndoweye kæ dzala wu mekelen eye wal na, Mbælom ma bæzakumeye ha parakka. ¹⁶ Wu nakæ bagwar eye ka gakweye na, zængalakwa tsæved nakæ

ka zəŋgalakwa hus anəke aye. Kā gərakwa ha bay.

¹⁷ Nəkurom malamar ga hay, nəkurom tebiye zəŋgalum na, təv sik ga. Zəbum ka mede i ndo neheye mede tay lele andza mede may nakə nəmaa dākum ha aye.

¹⁸ Hərwi ndo siye hay haladzay mede tay faya ma bəziye ha, nəteye na, faya ta neye dərə a Kəriste nakə a mət ka mayako mazlələmbada eye. Wu neheye na, 6a na tsikakum madzəga haladzay. Na masakum-eye ha mətsikakum sa. Faya na tsikakumeye naha anəke na, tə mətuwe eye. ¹⁹ Pat nakə məndzibəra ma ndəviye na, Mbəlom ma dziye tay ha. Mbəlom ma dziye tay ha, hərwi ta wuda məpay bəzay a Mbəlom təbey. Tə pay bəzay i tay na, a wu neheye mevel tay a wuda aye. Faya ta giye wu nakə a ge horoy aye, bo tay aye na, a ye tay a gər haladzay. Tə dzala na, ka wu i məndzibəra dəkdek tsa.

²⁰ Nəkway na, ka pələkweye məge wu niye hay təbey. Nəkway gay kway na, mə mbəlom. Nəkway faya ka həbakweye ndo mətəme ha ndo, Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste nakə ma mbəzlaweye mə mbəlom mata dzəgər tage nəkway aye. ²¹ Ki yaw na, ma mbədəkweye ha bo kway nakay bəle eye hərwi ada bo kway mâ təra gədaŋ eye andza bo ŋgay. Ma giye wu nakay ta gədaŋ nakə ma giye ha məsler hərwi məpe tay ha wu hay tebiye a huvo ŋgay.

4

Mətsikatay me a zləm a ndo hay

¹ Kə ge andza niye na, malamar ga hay, ndzum ta gədaŋ eye bəŋbəŋ lele mə həlay i Bəy Maduweŋ kway. Nəkurom na, ka yumeŋ a gər haladzay. Hawa kurom a geŋ, a seŋ məŋgatakum. Dərev ga faya ma ŋgwasiye haladzay tə nəkurom. Nəkurom ka tərūm na, magogoy i məsler ga nakə na ge aye.

² A nəkurom Evodi ta Siŋtis neŋ faya na gwadəkumeye amboh,

ndzum na, ayaw ayaw, bazlam kurom mâ ge nəte, hərwi nəkurom mandza eye na, mə həlay i Bəy Maduweŋ kway. ³ A nəkar dzam ga nakə faya ka gameye məsler i Mbəlom nəte aye. Neŋ faya na gwadəkumeye naha dərma, dzəna tay ha ŋgwas niye hay, tâ ndza ayaw ayaw mə walaŋ tay. Hərwi neŋ tage nəteye na, nəmaa ge vərəm haladzay hərwi ada Labara ŋgwalak eye mâ ye kame kame, ndo hay tâ tsəne. Məsler niye nəmaa ge aye na, nəmay tebiye tage ŋgwas niye hay tage Kələneŋ ada ta ndo siye hay, nəmaa ge ka bo məsler dziye. Nəteye tebiye tay aye, Mbəlom kə watsa məzele tay a dərwele ŋgay nakə a watsa a dəma məzele i ndo neheye ta huta sifa aye.

⁴ ŋgwasum pat pat hərwi nəkurom mandza eye na, mə həlay i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste. Neŋ faya na gwadəkumeye sa: ŋgwasum.

⁵ Ndo i məndzibəra hay tebiye ta zəba ka mede kurom na, faya ka təmum ndo hay lele ada faya ka gumateye ŋgwalak. Sərūm ha na, mazlambar Bəy Maduweŋ kway kə ndzew. Mâ mətsakum gər bay.

⁶ Wuray kwa tsekweŋ mâ dzəma kurom bay tebiye. Duh na, tsətsahum wu nakə a sakum ada andaya fakuma bay aye ka Mbəlom. Tsətsahum na, ta məgay naha amboh, mâ dzəna kurom ada gumay naha sisə dərma.

⁷ Yawa! Ka gum andza niye na, Mbəlom ma vələkumeye məndze zay mə dərəv kurom hay. Zay niye ma vələkumeye na, a ze wu nakə ndo hay tə sər aye. Neŋgeye na, ma tsəpiye dərəv kurom ta mədzaŋ gər kurom hay hərwi ada wuray kwa tsekweŋ mâ gəkum bay. Hərwi nəkurom na, mandza eye mə həlay i Yesu Kəriste.

⁸ Malamar ga hay, wu nakə a zəkaw na ndəvakumeye naha mətsike aye na, anaŋ: Dzalum na, ka wu neheye ŋgwalak aye hay, nakə ndo hay ta dəslay gər aye, wu neheye dedək eye, a wu neheye ka rəhakway ha gər aye, a wu neheye maraw me andaya mə dəma bay aye, a wu neheye

tsədaŋŋa aye, a wu neheye a yatay a gər a ndo hay aye ada a wu neheye ta zambadaway aye. Gumatay metsehe na, a wu neheye anañ aye. ⁹ Gum məsler na, tə wu neheye na tətikakum aye, wu neheye ka təmum aye, wu neheye ka tsənum məbazlam ga na tsikakum aye, ada wu neheye kə ŋgatamay tə dəre kurom neŋ na ge aye. Ka pumay bəzay na, Mbəlom nakə ma vəlakweye məndze zay aye na, ma ndziye tə nəkurom.

Pol a gatay sisəe a Filipi hay hərwi madzəne nakə tə sləray naha aye

¹⁰ Na gay sisəe a Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste ada dərev ga kə ŋgwasə haladzay hərwi ka dzalumaw fagaya sa. Həbe kurre na, ka dzalum fagaya ŋgway. Ane tuk na, ka hutum həlay eye madzəne ga ada kə ndza haladzay nakə ka dzənum ga bay aye. ¹¹ Na tsik andza niye na, hərwi nakə wu andaya fagaya bay aye na, bay. Hərwi kwa tadə wu andaya, kwa andaya bay na, na tətik məndze tə mənŋwese eye. ¹² Na sər məndze ma mətawak, na sər məndze mə wu nakə ndasassa aye. Na sənəka məndze ta mənŋwese eye kwa mə dəretsətseh waray waray. Na sənəka mərəhe ta wu mənday ada na sənəka məndze tə may. Na sənəka məndze tə wu haladzay ada tə wu tsekweŋ eye. ¹³ Na sliye faya madəme wu neheye tebiye na, ta gədaŋ i Yesu Kəriste nakə a vəleŋ aye. ¹⁴ Kwa tadə andza niye bəbay na, madzəne nakə ka dzənum ga anəke ahəl nakay anañ neŋ mə dəretsətseh aye na, ka gum lele.

¹⁵ Nəkurom ndo i Filipi hay, sərūm ha na, ahəl nakə na dazlay mədəakum ha Labara Ŋgwalak eye kurre hus ahəl nakə na lətse, na ye abəra ma Masedowan aye na, maa dzəna ga na, nəkurom dəkdək bəna, siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, ta vəleŋ wuray bay. ¹⁶ Ahəl nakə neŋ ma wuzlahgəma i Tesalonik aye na, bə sik haladzay ka slərumeŋ naha wu nakə andaya fagaya bay aye. ¹⁷ Neŋ faya na pəliye tsəvedf ada ka vəlumeŋ

wu bay. Na tsik andza niye dūh na, dərev kə ŋgwasə hərwi na sər ha Mbəlom ma piye fakuma ŋgama hərwi madzəne nakə ka vəlumeŋ aye. ¹⁸ Na ŋgatay a wu nakə ka sləruma ahaya Epafrodit aye. Ka vəlumeŋew na, haladzay, wuray a kətseŋ sa bay. Wu neheye ka vəlumeŋew aye na, lele andza wu kəriye nakə tə fəkaway naha a Mbəlom a ze huŋŋa a yay a gər haladzay aye. ¹⁹ Mbəlom na, məzlaḅ eye, a ləva wu hay tebiye, wuray a kətsay bay. Neŋgeye ma vəlakumeye wu nakə a kətsakumeye tebiye. Ma vəlakumeye na, tə həlay i Yesu Kəriste. ²⁰ Ndo hay tā zambaday a Mbəlom Bəba kway ka tor eye. Mā təra andza niye.

²¹ Tsikumamatay me a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye tə məzele i Yesu Kəriste. Malamar neheye ka təv ga kanəŋ aye ta tsikakum naha me dərmak. ²² Siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye ta tsikakum naha me dərmak. Maa tsikakum naha me wene wene eye na, ndo neheye ma bədgay i bəy i Roma aye.

²³ Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste mā pa fakuma ŋgama.

**Derewel nakə Pol a
watsatay naha a
Kolosi hay
aye
Məfələkwe**

Kolosi na, wuzlahgəma nakə ta diye i mægəma i Azi aye, bəgom na, tə zalay Turki. Pol ki ye a dəma, mata zəbatayaw dərə a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu dāda bay. Maa pa məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu a dəma na, Epafəras nəte mə walaŋ i ndo neheye tə gawa ka bo məsler aye (1.7; 4.12).

Pol a tsəne ndo hay faya ta səpatiyə tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma gəma i Kolosi, a watsa tay naha dərəwel.

Gər i bazlam eye anaŋ: Kəriste ma təmiye tay ha ndo hay abəra ma gədaŋ i ndo mənə dərə.

Pol a dazlay kərəh mə dərəwel ŋgay (1.1–2.5), dəmes mazambadāy a Kəriste hərwi andza neŋgeye Bəy Maduweŋ i məndzibəra ada i ndo məpe mədzal gər hay (1.15–20). Ka ndzay a gər a dəmes na, mađuwule me andaya ka gər i Kolosi hay (1.3–14). Ma dəba i dəmes na, Pol a ma ahaya a zləm vərəm ŋgay nakə a ge hərwi ndo məpe mədzal gər hay aye (1.24–2.5).

Ma dəba eye, Pol a gwadətay a Kolosi hay tā ge metsehe (2.6–23). Ka mandəve eye na, dərəwel nakay faya ma vəlateye gədaŋ ka məndze ma sifa wədeye mə walaŋ i ndo hay, ma bədgay tay hay ada ma mədzepe ta ndo hay (3.1–4.6).

Derewel nakay a ndəv ta mətsike me (4.7–18).

¹ Neŋ Pol nakə Mbəlom a zla ga hərwi ada nā təra ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste aye. Neŋ ta Timote mala-mar kway, nəmaa watsakum naha dərəwel nakay. ² Nəmaa watsa naha na, a nəkurom ndo məpe mədzal

gər hay ka Yesu neheye ma Kolosi aye. Nəkurom malamar may neheye madzapa eye tə Yesu Kəriste, nəkurom faya ka pumeye bəzay a neŋgeye aye. Mbəlom Bəba kway mâ pa fakuma ŋgama ada mâ vəlakum zay.

³ Nəmaa duwulaway naha me a Mbəlom Bəba i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste hərwi kurom. Pat pat nəmaa duwulaway naha me andza niye, nəmaa gaway naha sisəe hərwi kurom. ⁴ Nəmaa gaway naha sisəe hərwi nəmaa tsəne na, nəkurom faya ka dzalumeye ha ka Yesu Kəriste ada ka wuđum ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye dərma. ⁵ Ka gum andza niye na, hərwi ka pum mədzal gər kurom ka wu neheye Mbəlom a ləva ha bo, ma ta vəlakumeye mə mbəlom aye. Tə dəkum ha wu nakə Mbəlom a gwad ma ləviye ha bo hərwi kurom aye na, ahəl nakə ka tsənum Labara ŋgwalak eye niye dedək aye. ⁶ Labara nakay ŋgwalak eye faya ma diye a zləm ka məndzibəra tebiye, faya ma vəliye hohway andza gərđaf nakə a wa hohway aye ada a gəl kame kame aye. Andza niye, faya ma diye kame kame mə walaŋ kurom kwa a pat nakə ka tsənum kurre aye, nakə Mbəlom kə pa fakuma ŋgama ta dedək aye hus bəgom.

Mətsike me

⁷ Maa lah mədəkum ha Labara ŋgwalak eye nakay na, Epafəras. Neŋgeye na, dzam may, nəmay ta neŋgeye faya nəmaa giye məsler i Yesu Kəriste ka bo dziye. Neŋgeye faya ma giye məsler i Yesu Kəriste tə dərəv ŋgay peteh, faya ma giye məsler mə gay kurom na, a bəram may. ⁸ Maa tsikamay ma kəkay nakə Məsəfəre i Mbəlom a vəlakum gədaŋ ka mawude siye i ndo kurom hay aye na, neŋgeye.

⁹ Hərwi niye kwa a pat nakə nəmaa tsəne labara kurom aye na, nəmaa gər ha mađuwulay naha me a Mbəlom hərwi kurom bay. Nəmay faya nəmaa duwulay naha me a Mbəlom na, mâ dəkum ha

wu nakə a yay a gər aye parakka ada kâ sərüm, kâ hutum metsehe nakə Məsəfəre ŋgay ma vəliye aye, ada kâ tsənum wu neheye ka tsəved ŋgay aye. ¹⁰ Tə metsehe niye na, ka slumeye mändze andza nakə a say a Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste aye ada ka gumeye wu neheye tebiye a yay a gər aye. Ka gumeye wu neheye ŋgwalak eye wal wal tebiye ada ka səkahumeye məsəre Mbəlom kame kame. ¹¹ Nəmay faya nəmaa dūwulay naha me sa na, hərwi ada mâ vəlakum gədan ŋgay nakə a ze kwa mey aye hərwi ada kâ ndzum bəŋbəŋ lele, hərwi ada ka səmumeye naha tə zayzay nakə mə dərev kurom aye ada dərev kurom ma ŋwasiye dərma. ¹² Gumay sisəe a Mbəlom nakə a vəlakum gədan aye hərwi ada kâ hutum wu nakə a ləva ha bo hərwi ndo ŋgay hay ka təv nakə dzaydzay ŋgay a dəv aye. ¹³ Mbəlom bəba kway kə mbəl kway ha hərwi ada kâ təmakwaw abəra ma bəy i ləvon, a pa kway a təv i mələve bəy i mandərkwasa i wawa ŋgay. ¹⁴ A mbədəkway ahaya abəra mə həlay i Fakalaw na, tə həlay i wawa ŋgay niye ada a pəsakway ha mənese kway hay dərma.

Dəmes i mazambadəy a Kəriste Bəy Maduweŋ i mändzibəra

- ¹⁵ Ndəray andaya kə ŋgatay a Mbəlom bay,
ane tuk na, Yesu Kəriste nakə ndo hay tə ŋgatay aye na, a ndzəkit bo Mbəlom,
Mbəlom neŋgeye kəkay na, faya ma dəkweye ha.
Neŋgeye bagwar eye ka gər i wawa i Mbəlom hay tebiye.
A ze wu neheye tebiye Mbəlom a ge aye.
- ¹⁶ Hərwi Mbəlom a ge wu hay tebiye na, tə həlay ŋgay,
wu neheye mə mbəlom aye ta wu neheye ka dala aye,
wu neheye dəre a ŋgatay aye
ta wu neheye dəre a ŋgatay bay aye.

- Wu neheye ta gədan eye hay mə mbəlom aye,
kwa bəy i gawla i Mbəlom hay ada bagwar tay dərma
Mbəlom a ge tə həlay ŋgay.
- Wu neheye tebiye na, Mbəlom a ge tay ha tə həlay i wawa ŋgay
ada wu neheye a ge tebiye aye na, i ŋgay hay.
- ¹⁷ Neŋgeye na, andaya kwa ahəl nakə Mbəlom kə ge mändzibəra zuk bay aye,
wu hay tebiye na, mə həlay ŋgay ada maa gəs tay ha ka təv manəte eye na, neŋgeye.
- ¹⁸ Neŋgeye bəy i məhay gər i ndo məpe mədza gər hay.
Maa ləva tay na, neŋgeye andza gər nakə a ləvay gər a bo aye.
Ndo məpe mədza gər hay ka Yesu na, andza bo ŋgay.
- Makurre na, neŋgeye,
maa lətsew abəra ma mədahan kurre na, neŋgeye,
nakay na, andza məgwede neŋgeye ka gər i ndo hay tebiye
ada ka gər i wu hay tebiye.
- ¹⁹ Wu neheye tebiye mə dərev i Mbəlom aye na,
mə dərev i Kəriste tebiye dərma, hərwi a yay a gər andza niye.
- ²⁰ A say a Mbəlom na, wu hay tebiye tā sər bo ta neŋgeye tə həlay i wawa ŋgay,
wu neheye ka dala aye ada wu neheye mə mbəlom aye,
ada mändze zay andaya ma wuzlah i ndo hay tə neŋgeye.
A ge niye na, tə bambaz i wawa ŋgay nakə ta dar na ka mayako mazləmbadə eye.
- ²¹ Ahəl niye nəkurom na, dəren ta Mbəlom, nəkurom ndo mənə dəre ŋgay hay, hərwi ka dzalawum ka wu neheye lele bay aye, ka gawum wu neheye lele bay aye. ²² Ane tuk na, anəke na, Mbəlom kə ma kurom ahaya ka təv ŋgay ta məməte i wawa nakə a təra ndo zezeŋ a mət aye. A ge andza niye na, hərwi ada kâ ndzum tsədəŋŋa, ka slumeye faya mələtse kame i Mbəlom mənese kwa tsekweŋ

andaya fakuma bay. Ndəray ma sliye faya məmakum ha mənese bay.

²³ Lele na, dzalum ka Yesu huya ada ndzum bəŋbəŋ, kâ dagwarum bay, pum mədzał gər kurom ka wu neheye ka tsənum ma Labara Nğwalak eye. Labara Nğwalak eye nakay na, ta tsikay kwa a way ka məndzibəra nakay. Neŋ Pol, ndo i məsler i Mbəlom hərwi mədatay ha a ndo hay dərma.

Məsler nakə Mbəlom a vəlay a Pol aye

²⁴ Anəke na, dərev faya ma nğwasiye hərwi dəretsətseh nakə faya na siye hərwi kurom aye. Andza nakə Yesu Kəriste a sa dəretsətseh ahəl niye aye na, bo ga faya ma siye dəretsətseh dərma hərwi məhay gər i ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu. Nəteye na, andza bo ga. Na siye dəretsətseh andza niye na, hərwi ada məsler nğay mâ ndəv. ²⁵ Mbəlom a zla ga, a pa ga ndo i məsler kurom na, a gwedəŋ nâ tsik bazlam nğay tebiye a nəkurom. ²⁶ Ahəl niye na, bazlam nakay maŋgaha eye, ndo hay tə sər bay, anəke na, kə ndohwa ahaya parakka a ndo nğay hay. ²⁷ A say a Mbəlom mədatay ha a ndo nğay hay na, wu nakə a say məge aye na, nğwalak eye haladzay, ma dzəniye ndo hay tebiye. Bazlam nakay a ndzawa maŋgaha eye nakə anəke a ndohwaw parakka a dzaydzay aye na, Yesu Kəriste mə dərev kurom. Hərwi niye, pum mədzał gər kurom ka məndze ta Mbəlom ma təv nakə ta dəslyay ha gər aye.

²⁸ Faya nəmaa diye ha na, Yesu Kəriste eye nakay. Faya nəmaa gatay daf a ndo hay, ada faya nəmaa tətikateye wu hay tə metsehe nakə Mbəlom a vəl aye. A samay na, ndo neheye tebiye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye na, tâ təra masəra gər eye hay. ²⁹ Hərwi niye neŋ faya na nğəliye ha bo haladzay ka məge məsler ta gədaŋ i Yesu Kəriste nakə a vəlen hərwi ada nâ ndəv ha məge məsler.

2

¹ A seŋ na, sərurum ha na ge məsler haladzay hərwi kurom Kolosi hay, hərwi ndo i Lawdise hay ada hərwi siye i ndo neheye ta ngeteŋ zuk bay aye. ² Faya na giye andza niye na, hərwi məmakum naha dərev ada kâ wudum bo nəte nəte mə walaŋ kurom ada kâ dzapum nəte. A seŋ sa na, sərurum wu nakə Mbəlom a bəzakway ha parakka aye hərwi ada kâ ndzum bəŋbəŋ mə dəma. Sa na, ada kâ tərurum ndo i zlele hay ka tsəved nğay. Wu nakə Mbəlom a dəkum ha aye na, Yesu Kəriste. ³ Neŋgeye na, ma həndəkakweye tsəved hərwi ada kâ hutakwa metsehe ada kâ sərakwa wu hay. Metsehe nakay na, lele haladzay, ma səkəmiye bo ta suloy bay.

⁴ Na tsik andza niye na, hərwi ada ndəray mâ vakum gər tə bazlam ləfedede eye bay. ⁵ Sərurum ha na, kwa neŋ dərəŋ tə nəkurom bəbay na, faya na dzaliye huya ka nəkurom. Dərev ga faya ma nğwasiye hərwi faya ka gumeye wu hay ta tsəved eye ada hərwi nakə ka dzalum ha ka Kəriste aye, nəkurom mandza eye bəŋbəŋ lele.

Gum metsehe ta ndo masəpete ndo hay

⁶ Ka təmum Yesu Kəriste ka təra Bəy Maduweŋ kurom. Hərwi niye mede kurom mâ ge na, andza nakə a yay a gər a neŋgeye aye. ⁷ Ndzum mə həlay nğay andza dərizl i gərdaf nakə a pa zləlay nğay a bəd haladzay aye. Dum kame kame, dzalum ha peteh ka neŋgeye huya andza nakə ta tətikakum aye. Gumay naha sisə haladzay a Mbəlom huya.

⁸ Gum metsehe, ndəray mâ vakum gər tə metsehe nakə ma giye nğama bay aye bay. Metsehe niye na, a yaw abəra ma ndo hay ada ma məsəfəre neheye lele bay ka məndzibəra aye bəna abəra mə Kəriste bay. ⁹ Ka pumateye zləm a nəteye bay na, hərwi mede i Mbəlom na, tebiye mə bo i Yesu Kəriste. ¹⁰ Tadə nəkurom madzapa eye tə Kəriste na, Mbəlom kə rah kurom ha tə Məsəfəre nğay.

Kəriste na, bəy ka gər i wu hay tebiye ada ka gər i bəy tay hay.

¹¹ Ka hutum mədəse bo na, hərwi nakə ka dzapum tə Kəriste aye. Mədəse bo niye na, mədəse bo nakə tə həlay i ndo zezeŋ aye bay. A yaw na, mə Yesu Kəriste. A zla fakuma abəra wu nakə ma diye kurom ha a mənese aye na, ta neŋgeye. ¹² Ahəl nakə ta dzəhuḅ kurom ha a yam aye na, andza nakə tə la kurom ka bo tə Kəriste aye. A həlay niye ka tsalumaw abəra ma yam na, andza nakə nəkurom tə Kəriste ka lətsumaw abəra ma mədahaŋ aye hərwi ka dzalum ha Mbəlom na, gədaŋ ŋgay andaya mələtse kurom ahaya abəra ma mədahaŋ andza nakə a lətse ahaya Yesu Kəriste abəra ma mədahaŋ aye.

¹³ Ahəl niye nəkurom na, andza mədahaŋ hay hərwi ka gawum mezeleme ada hərwi nakə Yesu Kəriste kə dəs kurom bay aye. Anəke na, Mbəlom kə lətse kurom ahaya abəra ma mədahaŋ tə Yesu Kəriste ada kə pəsakway ha mezeleme kway. ¹⁴ Ahəl niye na, sariya kə gəs kway hərwi wu nakə Mbəlom a tsik aye na, ka gakwa bay. Ane tuk na, Mbəlom kə zla fakwaya abəra mezeleme nakə ka gər kway aye, kə hama gwedere nakə fakwaya aye, andza a dar na ka mayako mazləmbada eye. ¹⁵ Ahəl nakə Yesu Kəriste a mət ka mayako mazləmbada eye na, a zla gədaŋ abəra ka fakalaw hay ada ta bəy tay hay tebiye. A həhal tay ha kame i ndo hay tebiye, a patay horoy a dərə.

¹⁶ Tadə kə ge andza niye na, ndəray kwa nəte mə gakum me hərwi wu mənday kəgəbay hərwi wu məse na, ndəray mə gakum me bay. Ndəray kə gwadəkum gum magurlom i məhəne siye hay, i wur kiye kəgəbay i pat i mazəzukw bo na, kə təmum bay.

¹⁷ Wu neheye na, andza mezek, a dətay ha a ndo hay wu nakə ma deyeweye kame aye. Wu dedək eye nakə a dā ha na, bo i Yesu Kəriste eye.

¹⁸ Kə gərumatay tsəved a ndo hay tə səpat kurom tə bazlam kəriye abəra

ka magogoy kurom bay. Ndo niye hay faya ta gwadiye kutoŋ məgay dərətsətseh a bo, ada mədəslatay ha gər a gawla i Mbəlom hay. Nəteye faya ta tsikiye na, ka wu nakə tə ŋgatay ma məsine aye. Slala i ndo neheye na, faya ta dəslay ha gər a bo kəriye tsa, tə dzala i tay na, ka wu neheye ka məndzibəra aye. ¹⁹ Nəteye madzapa eye tə Kəriste bəy tay sa bay. Matəra andza gər na, neŋgeye ada ndo məpe mədzaŋ gər hay ka Yesu na, bo ŋgay. Ndo neheye madzapa eye tə neŋgeye na, ta hutiyə gədaŋ mə həlay ŋgay, maa dzapa tay ha ka təv manəte eye na, neŋgeye. Ta gəliye, ka tsəved ŋgay andza nakə a yay a gər a Mbəlom aye. Ma piye tay ha ndo ŋgay hay ka təv manəte eye hərwi ada nəteye tebiye tə dzapa andza bo i ndo nəte a zəv ka təv manəte eye tə mbəle hay ada ta slo i bo hay.

²⁰ Nəkurom ka sərum ha, ka mətum ka bo tə Kəriste. Andza niye, fakalaw hay ta ləviye kurom sa bay. Tadə kə ge andza niye tuk na, ada ka ndzum andza nəkurom ndo i məndzibəra hay sa kəkay? Faya ka pumay bəzay a wu neheye tə gwad: ²¹ «Kə zla wu nakay bay», «kə ndzaka wu nakay bay», «kə tətal ka wu nakay bay» aye na, ma kəkay? ²² Maa tətik bazlam neheye mapala eye na, ndo hay dəkdek tsa. Wu neheye tebiye na, ta dziye ahəl nakə ndo hay ta giye ha məsler aye. ²³ Ka madazlay, ndo hay tə dzala mə gər tay bazlam neheye mapala eye na, ta vəliye metsehe hərwi tə gwad, tə ge kutoŋ hərwi məpay bəzay a kule tay, marəhay gər ka dala ada məgay dərətsətseh a bo. Ane tuk na, neŋ na ŋgatay na, kule tay ma dzəniye ndo hərwi ada mə gay metsehe a bor i bo ŋgay kwa tsekweŋ bay tebiye.

3

Yesu Kəriste ka təra kway ha wedeye hay

¹ Nəkurom ka sərum ha na, ka mbəlumaw abəra ma mədahaŋ tə Kəriste. Yesu Kəriste mandza eye tə həlay i mənday i Mbəlom anəke.

Hərwi niye, pum mədzal gər kurom ka wu neheye mə mbəlom aye. ² Dzalum ka wu nakə mə mbəlom aye huya, kâ dzalum ka wu neheye ka məndzibəra aye bay. ³ Nəkurom ka sərüm ha ka mətum, Mbəlom kə lətse kurom ahaya abəra ma mədahañ. Sifa kurom wedəye mə həlay i Kəriste, Mbəlom kə pa na ka təv ŋgay. ⁴ Sifa kurom dedək eye na, Kəriste. Ahəl nakə ma mawəye na, nəkurom tə neŋgeye ka mumawəye dərmak ta məzlaḅ ŋgay.

⁵ Hərwi niye gərüm ha mäge wu neheye lele bay ka məndzibəra aye. Gərüm ha mäge madama, mede nakə lele bay aye na, gərüm ha, bor i bo kurom mâ ge bəy ka gər kurom bay, wu neheye lele bay aye na, kâ pəlüm bay, kâ gum dəre ka wu hay bay hərwi tadə faya ka guməye dəre ka wu hay na, ka dəslumatay ha gər a ze Mbəlom. ⁶ Mbəlom ma ta gəsiye ndo neheye ta rəhay ha gər bay aye a sariya na, hərwi wu neheye anañ aye. ⁷ Ahəl niye na, nəkurom ka gawum andza niye, wu neheye lele bay eye tə ləwawakum gər.

⁸ Anəke na, gərüm ha wu neheye tebiye. Kâ gum mevel bay, dərev mâ ndalakum bay, kâ gumatay sewed a siye i ndo hay bay, kâ tsikum wu neheye lele bay aye ka ndo hay bay, bazlam neheye a ye ka bo mətsike bay aye na, kâ tsikum bay. ⁹ Kâ rawum me ka bo mə walañ kurom bay, hərwi ka gərüm ha mede kurom nakə ahəl niye aye ada tə wu neheye ka gawum ahəl niye aye. ¹⁰ Ka hutum mede nakə wedəye duh. Maa vəlakum mede nakay wedəye na, Mbəlom. Neŋgeye faya ma təriye ha wedəye pat pat hərwi ada mâ təra andza neŋgeye, hərwi ada kâ sərüm na lele. ¹¹ Hərwi niye wuray andaya ma ŋəniye kurom ha wal wal bay. Yahuda hay ta slala mekeləñ eye hay nəteye nəte, ndo neheye madəsa bo eye hay ta ndo neheye madəsa bo eye bay aye nəteye nəte, ndo neheye mə kəsaf hay aye ta ndo neheye

matərakahañ aye hay nəteye nəte, beke hay ta ndo neheye beke hay bay aye wuray ka ŋəna tay ha ka bo abəra bay. Nəteye tebiye nəte hərwi Kəriste a ləva tay ha ada neŋgeye mə dərev i ndo hay tebiye.

¹² Mbəlom a pala kurom na, hərwi ada kâ tərüm ndo ŋgay hay, a wudə kurom. Hərwi niye, gum wu neheye anañ aye: Sakumay naha a ndo hay, gumatay ŋgwalak a ndo hay, rəhum ha gər kurom, tərüm ndo ləfedede eye hay, ada tərüm ndo məzle ŋgatay dərmak. ¹³ Sakumay a bo nəte nəte mə walañ kurom. Tadə ndowəye kə gakum mənese na, pəsumay ha. Pəsum ha bo nəte nəte mə walañ kurom andza nakə Bəy Maduweñ a pəsakum ha aye. ¹⁴ Wene wene eye na, wudum bo nəte nəte mə walañ kurom hərwi tadə ka gum andza niye na, ka ndzuməye ka təv manəte eye tə dərev nəte.

¹⁵ Zay nakə Kəriste ma vəlakuməye mâ gəs dərev kurom ḅəñḅəñ. Mbəlom a zalakum na, hərwi ada kâ tərüm nəte ada kâ hutum zay. Gumay sisəe huya. ¹⁶ Pum bazlam i Kəriste a dərev kurom lele. Dzalum ka bazlam i Kəriste huya. Tətikum a bo nəte nəte mə walañ kurom. Dum ha a bo nəte nəte mə walañ kurom. Zambadumay a Mbəlom ta dəmes hay wal wal ada ta dəmes nakə Məsəfəre Tsədəñña eye a vəlakum aye. Gumay dəmes a Mbəlom, gumay naha sisəe ta mənŋwese. ¹⁷ Wu nakə ka guməye ada ka tsikuməye tebiye na, gum andza nakə ndo i Bəy Maduweñ Yesu hay ta giye aye. Gumay sisəe a Bəba kway Mbəlom ta məzele ŋgay.

Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta ndziye mə walañ i ndo hay na, kəkay

¹⁸ Nəkurom ŋgwas hay, rəhumatay gər a zal kurom hay lele, hərwi a yay a gər a Bəy Maduweñ kway andza nakay.

¹⁹ Nəkurom hasləka hay wudum ŋgwas kurom hay, kâ ŋgərəzum fataya bay.

²⁰ Nəkurom wawa hay, rəhumatay gər a bəba kurom tə may kurom mə

wu hay tebiye hærwi a yay a gær a Bøy Maduweñ kâ gum andza niye.

²¹ Nækurom bæba i wawa hay, kâ ndalumatay ha dærev a wawa kurom hay bay. Ka gumatay andza niye na, dærev ma diye fataya abæra.

²² Nækurom beke hay, ræhumatay ha gær a ndo i gay kurom hay ka mændzibæra mæ wu hay tebiye. Kâ ræhumatay ha gær ka dære tay dækdæk tsa hærwi ada tâ zambadækum bay. Duh gum mæsler tæ dærev kurom peteh andza ndo neheye faya ta dæslyay ha gær a Mbælom aye. ²³ Mæsler neheye ta vèlakumeye tebiye aye na, gum tæ dærev kurom peteh andza nakæ ka gumay mæsler a Bøy Maduweñ Yesu aye, bæna mæsler i ndo hay dækdæk bay. ²⁴ Særum ha na, mata vèlakum magogoy i mæsler kurom na, Bøy Maduweñ. Ma vèlakumeye wu nakæ a pa na mæ mbælom hærwi ndo ngay hay aye. Ndo i gay kurom nakæ faya ka gumeye mæsler aye na, Yesu Kæriste. ²⁵ Ndo neheye faya ta giye mænese aye na, Mbælom ma ta pærateye hærwi mænese nakæ faya ta giye. Nengeye a ngæna tay ha ka bo abæra ndo hay bay.

4

¹ Nækurom ndo i gay hay bæbay, gumatay gær a beke kurom hay lele, kâ zæbum fataya andza wu kærkiye bay. Særum ha nækurom bæbay ndo i gay kurom andaya mæ mbælom.

Duwulumay me a Mbælom pat pat ada tærum ndo metsehe eye hay

² Duwulumay me a Mbælom huya. Kâ gum bæle mæ maduwule me bay, gumay sisœ a Mbælom. ³ Duwulumay me a Mbælom hærwi may dærmak hærwi ada Mbælom mâ hændækamay na tsæved lele ka mæde ha bazlam ngay a ndo hay, ada næmaâ da tay ha wu i Kæriste neheye mangaha eye mâ zæba dzaydzay. Ka særum ha neñ ma dangay na, hærwi wu nakay. ⁴ Duwulumay me a Mbælom hærwi ada nâ da ha parakka andza nakæ kutoñ na giye aye.

⁵ Gumay metsehe a mede kurom, mede kurom mâ ge kame i ndo neheye ta tæma Yesu Kæriste bay aye na, ngwalak eye. Kâ nasum ha hæløy eye bay, kwa kæday dzænum tay ha. ⁶ Bazlam kurom mâ ge na, læfedede. Mâ ge na, andza sluwal. Særum ha tadæ ka mbædumeye ka bazlam tay na, mbædumatay faya ta tsæved eye lele.

Matsike me

⁷ Tisik, malamar kway nakæ ka wudum na haladzay ma mædzepe tæ Kæriste aye, nengeye faya ma giye mæsler i Kæriste tæ dærev ngay peteh, neñ tæ nengeye næmay faya næmaa giye mæsler pat pat hærwi Bøy Maduweñ. Neñ mandza eye kækay na, ma dækumeye ha. ⁸ Na slæriye naha na, hærwi ada kâ særum ha næmay mandza eye na, kækay. Ki ye naha na, ma makumeye naha dærev dærmak. ⁹ Na slæriye tay naha nengeye ta Onezim malamar kway. Nengeye dærmak faya ma pay bæzay a Yesu Kæriste tæ dærev ngay peteh. Nengeye a yaw ma tæv kurom. Ta ye naha na, ta tsikakumeye wu nakæ faya ma giye bo kanaan aye tebiye.

¹⁰ Aristark nakæ næmay salamay ma dangay aye, kæ tsikakum naha me. Markus, wawa i malamar i Barnabas kæ tsikakum naha me dærmak. Tadæ ki ye naha ka tæv kurom na, tæmum na lele. Ba na tætikakum wu nakæ ka gumeye tsiy. ¹¹ Yesu ndo nakæ tæ zalay Zustus aye kæ tsikakum naha me dærmak. Mæ walañ i ndo neheye faya ta giye mæsler hærwi Bøy i Mbælom tæ neñ kanaan aye na, Yahuda mekelen eye hay bay, say ndo neheye mahkar aye. Næteye faya ta dzæniye ga haladzay.

¹² Epafæras nakæ a yaw abæra ka tæv kurom aye, kæ tsikakum naha me. Nengeye ndo i mæsler i Yesu Kæriste. Pat pat, nengeye faya ma ræzlay a gær maduwulay naha me a Mbælom hærwi kurom. Nengeye faya ma duwulay naha me a Mbælom na, hærwi ada kâ ndzum bæñbæñ lele, kâ tærum ndo masæra eye hay ka tsæved i Mbælom, ada kâ særum

wu nakə a yay a gər a Mbəlom kâ gum aye tebiye. ¹³ Ta dedek na sər neŋgeye faya ma giye mäsler haladzay hərwi kurom ada hərwi ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Lawdise ada neheye ma Hiyerapolis* aye dərma. ¹⁴ Luka, doktor kway nakə ka wudakwa na haladzay aye ada Demas, ta tsikakum naha me dərma.

¹⁵ Tsikuməŋatay ha me a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Lawdise aye. Tsikumay me a Nimfa ada a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye tə hayawa gər a gay ŋgay aye. ¹⁶ Ka dzaŋgum na dərəwel nakay na, slərumatay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Lawdise aye hərwi ada tã dzaŋga dərma. Nəkurom dərma, dərəwel nakə na sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Lawdise aye na, tã slərakum naha hərwi ada kã dzaŋgum dərma. ¹⁷ Gwadumay a Arsip na, mã ŋgəla ha bo ka mäsler i Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste nakə a vəlay aye, mã ndəv ha.

¹⁸ Neŋ Pol, bo ga eye na wat-sakum naha mətsike me ga nakay tə həlay ga eye. Na tsikakum naha me. Mã mətsakum gər bay, neŋ na, ma danğay.

Mbəlom mã pa fakuma ŋgama.

* **4:13** Lawdise ta Hiyerapolis na, hudğay neheye tə mbay naha a Kolosi.

Makurre i derewel i Pol nakə a watsatay naha a Tesalonik hay aye Məfələkwe

Pol a pa gay i maɗuwule me a Tesalonik na, a həlay i mahəhele ŋgay masulo eye. A ye a Tesalonik na, a yaw abəra ma Filipi. Tesalonik na, ta diye bəzay i Gəres ka dala i Masedowan. Tesalonik na, wuzlahgəma, ta səkəməwa ha wu hay mə dəma. Mbəzlew hay mə dəma haladzay, wene wene eye na, Yahuda hay. Yahuda siye hay ta təma məsənəke i Pol bay, ta həhar na. Pol a watsa tay a Tesalonik neheye ta təma məpe mədzal gər ka Yesu Kəriste aye.

Madədo 1 ka 3 faya ma tsikakweye ka məndze i Tesalonik hay tə Pol.

Madədo 4 ada 5, Pol faya ma vəlateye gədaŋ mede kame kame ma məndze i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. A mbədatay naha ka metsehe nakə ma kwasatay ha mədzal gər aye.

Mətsike me

¹ Maa watsakum naha derewel nakay na, neŋ ta Silas ada ta Timote. Nəmaa watsakum naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Tesalonik aye. Nəkurom na, ndo i Mbəlom Bəba kway ada ndo i Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste hay. Mbəlom m̄a pa fakuma ŋgama ada m̄a vəlakum zay.

Pol a gay sisə a Mbəlom hərwi mede i ndo məpe mədzal gər ha ka Yesu

² Nəmay faya nəmaa gay naha sisə a Mbəlom pat pat hərwi kurom kwa a həlay waray. Ahəl nakə nəmaa duwulaway naha me a Mbəlom aye na, nəmaa duwulaway naha me hərwi kurom tebiye. ³ Ahəl nakə nəmaa duwulaway naha me a Mbəlom aye na, nəmaa dzalawa ka məsler kurom nakə faya ka

gumeye hərwi ka dzalum ha ka Yesu Kəriste aye. Faya nəmaa dzaliye sa na, nəkurom faya ka ŋgəlumeye ha bo ka məsler ta gədaŋ hərwi nakə ka wudum Yesu Kəriste ada nəkurom mandza eye bəŋbəŋ lele hərwi nakə faya ka təkumeye dərə a Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste aye. ⁴ Malamar ga hay, nəmaa sər ha, Mbəlom a wuda kurom. A pala kurom na, hərwi ada k̄a tərūm ndo ŋgay hay. ⁵ Nəmaa sər ha hərwi ahəl nakə nəmaa dakum ha Labara Ŋgwalak eye na, nəmaa tsik tə bazlam dekdek tsa bay, nəmaa tsik ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye. Nəmaa sər ha lele wu nakə nəmaa tsik aye na, dedek. Ahəl nakə nəmay mə gay kurom aye na, ka sərūm ha mede may. Nəmay faya nəmaa giye andza niye na, hərwi madzəne kurom.

⁶ Nəkurom na, ka dazlumay a məpay bəzay a mede may ada a bəmalə i Bəy Maduweŋ kway. Ahəl nakə ka təmum bazlam i Mbəlom aye na, ka sum dərətsətseh haladzay hərwiye, ane tuk na, duh dərəv kurom kə ŋgwasa hərwi bazlam nakay ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye. ⁷ Andza niye faya ka bəzumatay ha tsəved lele eye a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye tebiye ka dala i Masedowan ada ma Akay* aye, ta sər ha ma kəkay məndze tay nakə ta ndziye aye. ⁸ Hərwi kurom, ndo hay haladzay ma Masedowan ada ma Akay ta tsəne labara i Bəy Maduweŋ kway, ane tuk na, nəteye dekdek bay. Sa na, ndo hay kwa ka waray ta tsəne ka mədzal gər kurom nakə ka dzalum ha ka Mbəlom aye. Wuray andaya nakə nəmay nəmaa səkahiye ha faya aye bay. ⁹ Nəteye tə bazlam tay faya ta tsikiye fakuma, ma kəkay nakə ka təmum may lele ahəl nakə nəmay mə gay kurom aye. Faya ta tsikiye sa, ka məgər ha kule hay, ka pumay bəzay a Mbəlom nakə dekdek eye, neŋgeye ta sifa aye. ¹⁰ Tə sər ha nəkurom faya ka həbumeye wawa ŋgay nakə ma deyeweye mə

* 1:7 Akay: Məzele i Gəres nakə tə zalaway ha guram eye.

mbəlom aye. Wawa niye na, Yesu nakə Mbəlom a mbəl ahaya abəra ma mədahan aye. Neŋgeye ma buwiye kway abəra ma mevel i Mbəlom nakə ma ndziye ka ndo i mezeleme hay aye. Ma giye na, pat i sariya ŋgay nakə ma slaweye aye.

2

Məsler i Mbəlom nakə Pol a ge ma Tesalonik aye

¹ Malamar ga hay, nəkurom ka sərūm ha tə gər kurom mede may nakə nəmaa ye naha a gay kurom aye na, kəriye tsa bay. ² Ka sərūm ha nəmaa sa dəretsətseh haladzay ma Filipi təday, ta tsadamay. Ahəl nakə nəmaa ndisl naha a gay kurom aye na, ndo mənə dərə may hay ta samay dəretsətseh huya ane tuk na, Mbəlom kə mamay naha dərəv hərwi ada nəmaâ dākum ha Labara Ŋgwalak eye nakə a yaw abəra ka təv ŋgay aye. ³ Ahəl nakə nəmaa gatay amboh a ndo hay ka matəme bazlam i Mbəlom aye na, nəmaa raw me bay, wu nakə lele bay aye na, andaya ma mədzal gər may bay, nəmaa vay gər a ndəray bay. ⁴ Duh nəmaa tsik na, wu neheye Mbəlom a gwadamay dūm ha aye hərwi a zəba famaya na, nəmaa a yay a gər. A vəl Labara Ŋgwalak eye a həlay may na, hərwi ada nəmaâ dātay ha a ndo hay. Nəmaa diye ha na, hərwi ada nəmaâ yatay a gər a ndo hay bay. Ane tuk na, hərwi ada nəmaâ yay a gər a Mbəlom neŋgeye nakə a sər dərəv may aye. ⁵ Nəkurom ka sərūm ha lele dādā nəmaa tsikakum wu hərwi məvakum gər bay ada dādā ki yamayaw a mədzal gər nəmaa tsikakum wu hərwi ada kâ vəlūmamay bay. Wu nakə na watsa kanan aye na, Mbəlom a sər ha dedək. ⁶ Nəmaa pəla ndo hay tâ zambadamay bay, kwa nəkurom, kwa siye i ndo hay, a samay andza niye bay.

⁷ Haḃe na, nəmaa ləvakum gər hərwi nəmay na, ndo i maslan i Yesu Kəriste hay, ane tuk na, a samay andza niye bay. Duh nəmaa ndza mə

walan kurom ta ləfedede eye andza may i wawa hay nakə ma gatay gər a wawa ŋgay hay aye. ⁸ Nəmaa wudā kurom haladzay. Hərwi niye, ahəl nakə nəmay ka təv kurom aye na, a samay mədakum ha Labara Ŋgwalak eye nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom aye. Ada neŋgeye niye dəkdek bay, a samay məvəle ha məsəfəre may hərwi kurom, hərwi ka yumamay a gər haladzay. ⁹ Malamar ga hay, kâ mətsum ha gər ta məsler nakə nəmaa ge mawura bo eye mə gay kurom aye bay. Nəmaa ge məsler kwa ta həvad, kwa ta həpat hərwi ada nəmaâ tsətsah fakuma wu mənday bay. Andza niye, nəmaa dā ha Labara Ŋgwalak eye i Mbəlom ze matsətsehe fakuma wuray.

¹⁰ Nəkurom ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, ka sərūm ha mede may ahəl nakə nəmay mə walan kurom aye na, lele ada dedək eye ada Mbəlom a sər ha dərma. Ndəray ma sliye mətsike famaya wuray bay. ¹¹ Ka sərūm ha, nəmay ta nəkurom andza bəba ta wawa ŋgay hay. ¹² Nəmaa vəlākum gədan. Nəmaa gawakum amboh hərwi ada mede kurom mâ yay a gər a Mbəlom, neŋgeye nakə a zalakum hərwi ada kâ fəlākum a bəy ŋgay, ma təv nakə ŋgwalak eye haladzay aye.

¹³ Nəmay faya nəmaa gay naha sisce a Mbəlom huya sa na, hərwi ahəl nakə nəmaa dākum ha bazlam i Mbəlom aye na, ka pum faya zləm. Ka təmum, ka sərūm ha ta dedək bazlam nakay a yaw abəra ka təv i Mbəlom bəna bazlam i ndo zezeŋ bay. Ayaw ta dedək bazlam nakay a yaw na, mə həlay i Mbəlom. Faya ma giye məsler mə nəkurom neheye ka dzalum ha ka Yesu Kəriste aye. ¹⁴ Malamar hay nəkurom ka tərūm andza məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma dala i Yahuda nəteye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye. Yahuda hay ta satay dəretsətseh ada anəke ndo i gəma kurom hay ta sakum dəretsətseh dərma andza i tay. ¹⁵ Yahuda neheye na, ta kəd ndo

mæde ha bazlam i Mbəlom neheye ahəl niye aye, ta kəf Bəy Maduweŋ kway sa. Ta həharawa may dərma. Nəteye na, tə yay a gər a Mbəlom bay tebiye, nəteye ndo mənay dərə a ndo hay tebiye. ¹⁶ Andza niye, nəmaa datay ha bazlam i Mbəlom a ndo siye neheye nəteye Yahuda hay bay aye hərwi ada Mbəlom mâ təma tay ha na, a satay bay. Anəke na, ta rah ha ka mənese tay nakə tə gawa aye tebiye, ada kə ndalay a Mbəlom fātaya, sariya ŋgay ma gəsiye tay ha.*

A say a Pol mambəde gər a Tesalonik

¹⁷ Malamar hay, nəmay na, ahəl nakə nəmaa ye abəra ka təv kurom, nəmaa gər kurom ha aye na, hawa kurom a gawamay haladzay, a samay mənɣatakum. Tə dərə na, nəmay dərəŋ ta nəkurom. Ane tuk na, dərəv may mandza eye na, tə nəkurom huya. Nəmaa pəla tsəved madzəga haladzay mede naha mənɣatakum. ¹⁸ A samay mambəde naha gər ka təv kurom. Neŋ Pol tə gər ga, na tsik sik haladzay nakə a seŋ mede naha aye. Ane tuk na, Fakalaw ka dərəzlamay na tsəved. ¹⁹ Ayaw, məpe mədzał gər may ta mənɣwese may na, hərwi kurom. Nəkurom magogoy may nakə nəmaa ŋgalakiye kurom ha kame i Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste pat nakə ma maweye aye. ²⁰ Ayaw, ta dedek nəmaa ŋgalakiye kurom ha ada dərəv may ma ŋgwasiye hərwi kurom.

3

¹ Ahəl nakə nəmaa tsəne labara kurom sa bay aye na, nəmaa sla faya məgəse dərəv sa bay. Nəmaa gwad nəmaa sləriye naha Timote ka təv kurom. Nəmay na, nəmaa ndziye ma Aten mahəmeye təmad. ² Ka sərūm ha Timote neŋgeye malamar kway. Neŋgeye ta nəmay faya nəmaa giye məsler i Mbəlom. Nəmay ta neŋgeye faya nəmaa diye ha Labara Ŋgwalak eye i Yesu Kəriste. Nəmaa slər naha ka təv kurom hərwi ada mâ dzəna kurom ada mâ makum naha dərəv

ada nakə kâ ndzum bəŋbəŋ ka tsəved i Mbəlom aye, ³ hərwi ada dərətsətseh nakə faya ma ndzakumeye a gər aye mâ dze kurom ha ta dəba bay. Ba ka sərūm ha a ye ka bo ka sakweye dərətsətseh andza niye. ⁴ Ahəl nakə nəmay ka təv kurom, dərətsətseh ka ndzakway a gər zuk bay aye na, nəmaa tsikakum, nəmaa gwadəkum aza dərətsətseh ma deyeweye ada kə ndislew andza nakə ka sərūm aye. ⁵ Hərwi niye na sla faya madəme sa bay. Na slər naha Timote ka təv kurom hərwi ada nâ tsəne labara kurom. Agəna nəkurom faya ka dzalumeye ha huya ka Yesu Kəriste kəgəbay agəna Fakalaw kə vakum gər. Tadə kə ge andza niye na, məsler nakə nəmaa ge mə walaŋ kurom aye na, ka təra kəriye.

⁶ Ane tuk na, anəke Timote nakə a ye naha ka təv kurom aye, kə maw ka təv may. Kə tsikamay labara hay ŋgwalak eye ka nəkurom. A gwad na, nəkurom faya ka dzalumeye ha ka Yesu Kəriste huya ada ka wudum bo nəte nəte. A gwad sa na, ka pum may a mədzał gər kurom, a sakum mənɣatamay andza nəmay nakə a samay mənɣatakum aye dərma. ⁷ Andza niye malamar may hay, dərətsətseh faya ma ndzameye a gər haladzay ada ndo hay faya ta kwasameye gər haladzay. Ane tuk na, ahəl nakə Timote a maw a tsikamay labara kurom aye na, kə mamay naha dərəv hərwi nəkurom faya ka dzalumeye ha ka Yesu Kəriste huya. ⁸ Anəke na, dərəv may kə ŋgwasa hərwi nəkurom mandza eye bəŋbəŋ mə həlay i Bəy Maduweŋ. ⁹ Kwa nəmaa gay naha sisə a Mbəlom ma kəkay na, kə sla bay, hərwi dərəv may kə ŋgwasa haladzay hərwi kurom. ¹⁰ Nəmay faya nəmaa duwulay naha me ta həpat ta həvad hərwi ada mâ vəlamay tsəved nəmaā ye naha mazəbakumaw dərə ada matətikakum wu nakə ka sərūm zuk bay aye hərwi ada kâ səkahum ha mədzał gər ka Yesu Kəriste.

* 2:16 Zəba ma Roma hay 11.28-32.

11 Mbəlom Bəba kway tə gər ŋgay eye ta Bəy Maduweŋ kway Yesu t̄a vəlamay tsəved mede naha ka t̄əv kurom. 12 Bəy Maduweŋ m̄a gəl ha mawud̄e bo kurom nak̄a ka wud̄um bo m̄ə walaŋ kurom aye kame kame ada k̄a wud̄um ndo hay tebiye kame kame andza nak̄a n̄əmay n̄əmaa wud̄a kurom aye. 13 Andza niye, ma vəleye ḡədaŋ a d̄ərev kurom hay h̄ərwi ada m̄ənese m̄a ge andaya m̄ə n̄əkurom bay ada k̄a t̄ərūm tsədaŋŋa kame i Bəba kway Mbəlom pat nak̄a Bəy Maduweŋ Yesu ma maweye aye. Mata maw na, neŋgeye ta ndo ŋgay hay tebiye.

4

Mede nak̄a ayay a ḡər a Mbəlom aye

1 Malamar ga hay, wu nak̄a n̄əmaa ndəvakumeye naha m̄ətsike aye na anaŋ: Ahəl niye n̄əmaa t̄ətikakum mede nak̄a a yay a ḡər a Mbəlom aye. N̄əmaa s̄ər ha mede kurom na, andza niye. An̄əke n̄əmay, n̄əmaa gakumeye amboh ta m̄əzele i Bəy Maduweŋ kway Yesu, pumay b̄əzay a mede kurom niye kame kame. 2 Ka s̄ərūm ha mede nak̄a n̄əmaa gwad̄akum pumay b̄əzay ta ḡədaŋ i Bəy Maduweŋ kway Yesu aye. 3 Wu nak̄a a say a Mbəlom aye na, t̄ərūm tsədaŋŋa. Andza m̄əgwed̄e na, k̄a gum madama bay. 4 Kwa way m̄ə walaŋ kurom t̄a ndza ta ŋgwas ŋgay salamay ka tsəved nak̄a a yay a ḡər a Mbəlom aye, ndo hay t̄a ŋgəlakum b̄əzay bay. 5 K̄a ḡərūmay ha bo a bor i bo kurom bay. Maa ge andza niye na, ndo neheye t̄ə s̄ər Mbəlom bay aye. 6 Nd̄əray m̄a gay m̄ənese a ndo ta t̄əv i ŋgwas bay, m̄a vay ḡər kwa tsekweŋ bay. S̄ərūm ha na, Bəy Maduweŋ kway ma vəlateye d̄ərets̄ətseh a ndo neheye ta giye slala i m̄ənese nakay aye. N̄əmaa gakum d̄af, ɓa n̄əmaa tsikakum. 7 Mbəlom k̄ə zalakway. Ane tuk na, a zalakway na, h̄ərwi ada k̄a gakwa madama bay. Neŋgeye a zalakway h̄ərwi ada k̄a ndzakwa tsədaŋŋa. 8 H̄ərwi niye, ndoweye ka k̄ərah bazlam neheye na,

a k̄ərah bazlam i ndo hay bay. A k̄ərah na, Mbəlom, neŋgeye nak̄a a vəlakum Məsəf̄əre Tsədaŋŋa eye.

9 Malamar ga hay, wuray andaya nak̄a na watsakumeye naha sa ka mawud̄e siye i ndo i Yesu hay aye na, andaya bay, h̄ərwi bo i Mbəlom eye t̄ə gər ŋgay ka t̄ətikakum, wud̄um bo n̄əte n̄əte m̄ə walaŋ kurom. 10 Ayaw, ta ded̄ək ka wud̄um ndo m̄əp̄e m̄ədzal ḡər hay ka Yesu neheye ka dala i Masedowan aye tebiye. Ane tuk na, faya n̄əmaa gakumeye amboh, gum andza niye kame kame. 11 P̄əlum na, m̄əndze nak̄a s̄əkeffe aye. K̄a t̄əl̄akum me kurom a wu i ndo siye hay bay. Gum m̄əsler t̄ə h̄əlay kurom eye andza nak̄a ɓa n̄əmaa tsikakum aye. 12 Tad̄ə ka gum andza niye na, ndo neheye ta dzala ha ka Yesu K̄əriste zuk bay aye na, ta r̄əhakumeye ha ḡər ada ka r̄əkumeye wu m̄ənday wal bay.

Bəy Maduweŋ Yesu ma maweye

13 Malamar ga hay, a samay m̄əḡəre kurom ha ze m̄əs̄əre wu ka bazlam i ndo neheye ta m̄ət aye bay. H̄ərwi a samay na, d̄ərev m̄a ye fakuma ab̄əra bay andza ndo neheye faya ta h̄əbiye madayaw i Yesu t̄əbey aye. 14 Tad̄ə azlakwa ka s̄ərakwa ha Yesu k̄ə m̄ət ada k̄ə l̄ətsew ab̄əra ma m̄ədahaŋ, s̄ərūm ha ndo neheye t̄ə m̄ət ɓa ta dzala ha ka Yesu aye na, Mbəlom ma l̄ətse tay ahaya ab̄əra ma m̄ədahaŋ, ma hayatay ḡər ka t̄əv i Yesu. 15 Wu nak̄a n̄əmaa tsikakumeye an̄əke aye na, Bəy Maduweŋ kway k̄ə d̄a ha. Pat nak̄a ma maweye na, n̄əkway neheye t̄ə d̄əre ka m̄əndzib̄əra aye ka lahakwateye kame a ndo neheye ta m̄ət aye bay. 16 Pat eye niye na, Mbəlom ma vəlateye tsəved̄ a gawla ŋgay hay, b̄əy i gawla i Mbəlom hay ma zaliye ta magala. Tsa na, tolom i Mbəlom ma l̄əviye ada Bəy Maduweŋ kway Yesu K̄əriste, bo ŋgay eye ma mb̄əzlaweye ab̄əra m̄ə mb̄əlom. Ndo neheye t̄ə m̄ət ɓa ta dzala ha ka neŋgeye na, n̄əteye ta lahiye m̄əl̄ətsew ab̄əra ma m̄ədahaŋ, 17 tsa na, Mbəlom

ma hayakweye gər a nəkway neheye huya tə dəre aye hərwi ada nəkway tage nəteye kâ hayakwa gər ma pazlay. Nəkway tebiye ka dzakweye gər ta Bəy Maduweŋ kway ka mægər mbəlom. Ka ndzakweye huya ta Bəy Maduweŋ kway ka təv manəte eye. ¹⁸ Hərwi niye, mum ha dərev a bo tə bazlam neheye nəte nəte mə walaŋ kurom.

5

Ndəray a sər pat i məmaw i Yesu bay

¹ Malamar hay, ka bazlam i pat kəgəbay həlay i məmaw i Bəy Maduweŋ na, nəmaa watsakumeye naha na, ma dzəniye kurom bay, ² hərwi bo kurom eye ka sərūm ha ma maweye andza məkal ndəray ma səriye faya bay. ³ A həlay nakə ndo hay ta gwadiye: «Gəma may mandza eye zay, wuray andaya ma gameye bay.» A həlay niye na, dəretsətseh ma dazleye tuk, ta dzaliye faya bay. Tsəved andaya mətəme abəra mə dəma bay. Ma giye na, andza ŋgwas nakə məwe wawa a dazlay, məwure ŋgay eye a dazlay kwayaŋŋa aye.

⁴ Malamar ga hay, nəkurom na, andza ndo neheye nəteye ma ləvoŋ aye bay. Pat eye niye mâ ndzakum a gər andza məkal bay. ⁵ Hərwi nəkurom tebiye ndo neheye tə yawa mə dzaydzay ta həpat aye. Nəkway na, andza ndo neheye tə yawa ta həvad ma ləvoŋ aye bay. ⁶ Hərwi niye, kâ ndzahərakwa andza siye hay bay. Nəkway dūh ndzakwa tsezlezleŋŋe ada gakway metsehe a bo kway. ⁷ Ndo neheye tə ndzahərawa aye na, tə ndzahərawa ta həvad ada tə kwayawa na, ta həvad dərmak. ⁸ Nəkway na, ndo neheye mandza eye mə dzaydzay aye, nəkway ka həhalakwa ma ləvoŋ bay. Hərwi niye, gakway metsehe a bo, dzalakwa ha ka Yesu Kəriste huya ada wudakwa bo nəte nəte. Niye na, andza ka pakwa ka bo peteked i bəre hərwi ada wuray mâ gakway bay. Həbakwa pat nakə Mbəlom ma təmiye kway ha hərwi məpe faya mədzal gər kway

na, andza mbəramdaw i bəre nakə tə pawa a gər a həlay i vərəm aye. ⁹ Mbəlom a pala kway na, hərwi ada mâ vələkway dəretsətseh bay. A pala kway dūh na, hərwi ada mâ təma kway ha tə həlay i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste. ¹⁰ A mət na, hərwi kway hərwi ada nəkway ta neŋgeye kâ ndzakwa ka təv manəte eye. Kwa tadə ka mətakwa tsiy, kwa tadə nəkway tə dəre mba, pat nakə ma maweye na, nəkway tə neŋgeye, ka ndzakweye ka təv manəte eye. ¹¹ Hərwi niye, mum ha dərev a bo mə walaŋ kurom ada dzənum bo hərwi ada kâ hutum gədaŋ andza nakə ba faya ka gumeye anəke aye.

Mandəve i bazlam

¹² Malamar hay, faya nəmaa gakumeye amboh, rəhumay ha gər a ndo neheye faya ta giye məsler i Mbəlom mə walaŋ kurom aye. Bəy Maduweŋ a pa tay ha kame kurom hərwi ada tâtətikakum tsəved ŋgay. ¹³ Rəhumatay ha gər lele ada wudum tay ha haladzay hərwi faya ta giye məsler i Mbəlom. Ndzum zay mə walaŋ kurom.

¹⁴ Malamar hay, faya nəmaa gakumeye amboh, tsikumatay faya a ndo i səe hay, mumatay naha dərev a ndo neheye zluwer a gatay aye ada məmatay bo a ndo neheye bəle aye hay, zlum ŋgatay kwa ka way tebiye. ¹⁵ Gum metsehe, ndəray mâ ma ha sewed tə sewed bay. Gum gədaŋ kwa kəday hərwi ada kâ gum dūh na, wu ŋgwalak eye hay mə walaŋ kurom ada a ndo hay tebiye. ¹⁶ Ndzum na, pat pat ma məŋgwese. ¹⁷ Duwulumay me a Mbəlom pat pat. ¹⁸ Kwa a həlay waray, gumay naha sisəe a Mbəlom. Anaŋ wu nakə nəkurom ndo neheye madzapa eye tə Yesu Kəriste a say a Mbəlom kâ gum aye. ¹⁹ Kâ kərahumay ha tsəved a Məsəfəre Tsədaŋŋa ka mətəsike me bay. ²⁰ Ka ta rəsūm na bazlam i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay bay. ²¹ Dzədzamum tay ha wu neheye ta tsikiye tebiye təday ada pum wu nakə

lele eye a dārev kurom. ²² Kâ gum mənese bay tebiye.

²³ Mbəlom tə gər ŋgay neŋgeye nakə a vəl zay aye, mâ təra kurom ha tsədaŋŋa eye hay. Mâ tsəpa məsəfəre kurom ta mədzał gər kurom tə bo kurom tebiye hərwi ada a həlay nakə Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste ma maweye na, ndəray mâ ŋgəlakum bəzay ta təv i wuray kwa tsekweŋ bay. ²⁴ Mbəlom a zalakum na, hərwi ada kâ tərūm ndo ŋgay hay. Neŋgeye ma giye andza niye hərwi wu nakə kə tsik aye na, ma giye.

²⁵ Malamar hay, dūwulumay me a Mbəlom hərwi may dərmał.

²⁶ Tsikumataŋ me a ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu tebiye lele. ²⁷ Na gakum amboh ta məzele i Bəy Maduweŋ kway: Dzaŋgum dərəwel nakay kame i siye i ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu tebiye.

²⁸ Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste mâ pa fakuma ŋgama.

Masulo i d̄erewel i Pol nakə a watsatay naha a Tesalonik hay aye Məfələkwe

Derewel nakay masulo eye a masay a gər i bazlam nakə a tsik mə d̄erewel nakə makurre eye. Həlay eye faya ma diye a d̄əba, gər faya ma kwasateye a ndo məpe mədzal gər hay hərwi Bəy Maduweŋ Yesu kə maw zuk bay. Ma Tesalonik na, siye hay tə gwad pat i məmaw i Bəy Maduweŋ kə ndislew (2.2). Siye hay ta kərah məge məsler (3.6-12).

Mə d̄erewel nakay na, Pol faya ma səkahiye ha məsənəke ŋgay. Məpe mədzal gər ka Yesu ma mbatiye ha labara i ndo zezeŋ bay. Ma mbatiye ha wu mawura bo eye ta d̄əretsətseh wal bay. Pat nakə Yesu ma maweye na, mənese ma dziye (1.5-9). Anəke na, mənese faya ma giye məsler ta məkal (2.1-12). Pol a tsik faya andza ndo nakə tə zalay «ndo i sewed» aye. Neŋgeye na, gədaŋ nakə a hayay gər a gədaŋ sewed eye hay tebiye aye.

Mətsike me

¹ Maa watsakum naha d̄erewel nakay na, neŋ Pol, Silas ada ta Timote. Nəmaa watsakum naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Tesalonik aye, nəkurom i Mbəlom Bəba kway ada i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste.

² Mbəlom Bəba kway ta Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste t̄a pa fakuma ŋgama ada t̄a vələkum zay.

Bəy Maduweŋ ma gateye sariya a ndo i m̄əndzibəra hay

³ Malamar ga hay, a ye ka bo nəmāa gay naha sis̄e a Mbəlom hərwi kurom pat pat. A ye ka bo nəmāa ge andza niye hərwi faya ka səkahumeye ha məpe mədzal gər kurom ka neŋgeye ada nəkurom tebiye, kwa way a wuda siye i ndo hay kame kame d̄ərmak. ⁴ Hərwi niye

ahəl nakə nəmay ta siye i məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, nəmaa tsikawa fakuma ta m̄əŋgweŋse hərwi ndo hay faya ta gakumeye d̄əretsətseh, faya ta nakumeye d̄əre, ane tuk na, ka hwayum bay. Ka səmumay ha, faya ka dzalumeye ha ka Yesu Kəriste. Nəmay faya nəmaa ŋgalakiye kurom ha.

⁵ Wu nakay faya ma diye ha parakka Mbəlom ma giye sariya ada sariya ŋgay na dedek. Ka gum d̄əretsətseh andza niye na, hərwi ada k̄a t̄ərum ndo məfələkwe a Bəy i Mbəlom. Hərwi niye nakə faya ka sumeye d̄əretsətseh aye. ⁶ Dedek, Mbəlom ma giye na, wu nakə dedek eye, ma gateye d̄əretsətseh a ndo neheye ta gakumeye d̄əretsətseh aye. ⁷ Nəkurom ndo neheye anəke faya ka sumeye d̄əretsətseh aye na, Mbəlom ma vələkumeye zay ada ta nəmay d̄ərmak. Ma giye andza niye na, a həlay nakə Bəy Maduweŋ kway ma mbəzlaweye mə mbəlom aye. Gawla ŋgay gədaŋ eye hay ta laka ahaya. ⁸ Bəy Maduweŋ kway ma deyeweye ma d̄ərneh i ako, ma gateye d̄əretsətseh a ndo neheye t̄ə sər Mbəlom bay ada ta kərah Labara ŋgwalak eye i Bəy Maduweŋ Yesu kway aye. ⁹ Ta siye d̄əretsətseh. Ta dziye ka tor eye, Mbəlom ma d̄ərzlateye a tsəved hərwi ada t̄a yaw ka t̄əv i Bəy Maduweŋ bay. Ta sliye m̄əndze ma məzlaḅ nakə a ze kwa mey aye bay. ¹⁰ Wu nakay ma giye bo na, pat nakə Bəy Maduweŋ ma maweye. Ndo ŋgay hay ta zambadəye. Ndo neheye ta dzala ha ka neŋgeye tebiye ta d̄əslay ha gər. Ka d̄əslumeye ha gər d̄ərmak hərwi ka t̄ənum bazlam nakə nəmaa d̄akum ha aye.

¹¹ Hərwi niye, nəmay faya nəmaa d̄uwulay naha me a Mbəlom huya hərwi kurom. Nəmaa d̄uwulay naha me na, hərwi ada k̄a ndzum andza neheye a zalatay aye. Nəmaa d̄uwulay naha me hərwi ada m̄a dzəna kurom ka məge wu neheye ŋgwalak eye tebiye a sakum haḅe

mäge aye ada mäsler nakə ka gume ye hārwi mädzal gər ka Yesu aye. Nəmaa gwade ye: Mâ dzəna kurom ta gədan ŋgay. ¹² Andza nakay, ndo hay ta zambade ye a məzele i Bəy Maduweŋ kway Yesu hārwi kurom ada ndo hay ta zambadakumeye hārwi ŋgay dərma k. Wu nakay ma giye na, hārwi Mbəlom ta Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste ta piye fakuma ŋgama.

2

Wu nakə ma lahiye mäge kame aza Yesu ma maweye aye

¹ Malamar hay, a seŋ mətsike ka pat i məmaw i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste ada i məhay gər kway kame ŋgay. Faya nəmaa gwadakumeye naha, ² kâ dzədzum ha mädzal gər kurom bəse tə wu nakə siye hay tə gwad pat nakə Bəy Maduweŋ ma maweye kə husaw aye bay. Kwa tadə ndo i maslaŋ hay ta tsik, kwa tadə ka tsənum abəra ka ndo nehe ye faya ta diye ha bazlam i Mbəlom, kəgabəy tə gwad maa watsa andza niye na, neŋ, kâ dzədzarum bay. ³ Ndəray mâ vakum gər kwa tsekweŋ bay tebiye. Pat eye kə husaw zuk bay hārwi ma husaweye na, ndo hay haladzay ta gəriye ha tsəved i Mbəlom təday, ndo i sewed nakə Mbəlom ma kaliye ha a ako aye ma deyeweye təday. Tsa na, pat eye ma husaweye tuk. ⁴ Ndo i sewed niye ma gateye me a ndo hay ka mädəslay ha gər kwa tadə a Mbəlom, kwa a mey, ma gwadateye kâ dəsłumay ha gər bay. Ma gwadateye neŋgeye na, a ze kwa mey tebiye. Ma fələkwiye kwa a gay i mädəslay ha gər a Mbəlom, ma ndziye mə dəma, ma gwadiye neŋgeye Mbəlom.*

⁵ Ahəl nakə neŋ mə gay kurom aye na, na tsikakum wu nehe ye, kə mətsakum gər dāw? ⁶ Anəke wu ka dərəzlay na tsəved ada ka sərūm wu nakə a dərəzlay na tsəved aye. Aza həlay eye kə sla na, ndo i sewed niye ma ndohwaweye parakka. ⁷ Sewed

nakay faya ma giye mäsler mə walaŋ i ndo hay, ane tuk na, neŋgeye maŋgaha eye, ada ma ndziye maŋgaha eye hus a həlay nakə ndo mädəzlay na tsəved ma gəriye ha mädəzlay na tsəved aye. ⁸ Tsa na, ndo i sewed ma ndohwaweye parakka. Ma dəba i wu nakay na, Bəy Maduweŋ Yesu ma maweye ta gədan ŋgay. Ma kədiye na abəra mə dəma ta gədan i məsəfəre ŋgay nakə ma vəzlaweye mə bazlam ŋgay aye. ⁹ Ndo i sewed niye ma deyeweye na, ta gədan i Fakalaw. Ma giye masuwayaŋ hay wal wal, ma gateye hərbəbəkka a ndo hay. Ma vateye gər a ndo hay tə wu niye ma giye. ¹⁰ Ma giye wu nehe ye ŋgwalak eye bay aye wal wal tebiye ada ma vateye gər a ndo nehe ye ta kutsiye tay ha a ako nakə dāda ma mbatiye bay aye. Ta dziye andza niye hārwi ta wuda dedek bay, ta kərah. Tadə ta təma na, Mbəlom ma təmiye tay ha haḄe. ¹¹ Hārwi niye, Mbəlom ma sləriye fataya ndo məvatay gər gədan eye hārwi ada tā vəlay ha mädzal gər tay a maraw me. ¹² Mbəlom a ge andza niye na, hārwi ada sariya mâ gəs tay ha ndo nehe ye ta təma dedek bay aye ada ta wuda mäge mənese aye.

Ndzum ka tsəved i Mbəlom bəŋbəŋ

¹³ Nəkurom malamar may hay nakə Mbəlom a wuda kurom aye, kutoŋ nəmaa gay naha sisəe a Mbəlom pat pat hārwi kurom, bəna Mbəlom a pala kurom kwa ahəl nakə mändzibəra andaya zuk bay aye hārwi mətəme kurom ha. A təma kway ha ta gədan i Məsəfəre Tsədanŋa eye nakə a təra kurom ha ndo məpe mädzal gər hay ka Yesu aye. Mbəlom a təma kurom ha na, hārwi ka dzalum ha ka wu nakə dedek aye. ¹⁴ Mbəlom a zalakum na, ahəl nakə nəmaa dākum ha Labara ŋgwalak eye i Yesu Kəriste aye. A say na, kâ hutum məzlaḄ i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste dərma k.

¹⁵ Hārwi niye malamar ga hay, ndzum dəwerwerre bəŋbəŋ lele, dza-

* 2:4 Zəba ma Daniyel 11.36; Ezekiyel 28.2.

lum ka wu neheye nāmaa tətikakum aye huya, kwa tadā nāmaa tətikakum tē bazlam kwa tadā nāmaa watsakum naha a dērewel, pum na a mēdzal gār kurom.

¹⁶ Faya na dūwulay naha me a Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste tē gār ŋgay eye ada a Mbəlom Bəba kway nakə a wudā kway aye. Ta ŋgwalak ŋgay, faya ma makweye naha dārev huya ada faya ma dzəniye kway ka mēdzal gār kway, ka wu nakə ŋgwalak eye ma deyeweeye kame aye. ¹⁷ Mā makum naha dārev ada mā vəlakum gədaŋ ka mēge wu neheye ŋgwalak eye hay huya ada ka mət̄sike wu neheye ŋgwalak eye hay huya.

3

Duwulumay me a Mbəlom hərwi may

¹ Malamar hay, nakay na, wu nakə nāmaa ndəviye ha mət̄sikakum aye. Duwulumay me a Mbəlom hərwi may hərwi ada bazlam i Bəy Maduweŋ Yesu mā ye kame bəse bəse ada ndo hay tā rəhay ha gār andza nəkurom neheye ka rəhumay ha gār aye dərma. ² Duwulumay me a Mbəlom hərwi may hərwi ada mā tsəpa may abəra ka ndo i sewed hay, hərwi a say a siye hay matəme bazlam i Mbəlom nakə nāmaa tsikiye bay.

³ Ane tuk na, Bəy Maduweŋ na, a mbədāy həlay a bazlam ŋgay bay. Ma dzəniye kurom ada kâ tərūm gədaŋ eye hay ada ma tsəpiye kurom abəra ka Fakalaw.* ⁴ Bəy Maduweŋ kway faya ma dzəniye may ka mēge fakuma mēdzal gār. Nāmaa sər ha na, faya ka gumeye wu nakə nāmaa tsikakum aye ada ka gumeye huya. ⁵ Bəy Maduweŋ kway mā dzəna kurom hərwi ada kâ sərūm ha ma kəkay nakə Mbəlom a wudā kurom aye ada kâ səmumay naha a dərətsətseh andza Yesu Kəriste nakə a səmay naha aye.

Kwa way mā ge məsler

⁶ Malamar hay, faya nāmaa tsikakumeye ta mēzele i Bəy

Maduweŋ kway Yesu Kəriste, faya nāmaa gwadəkumeye na, kâ ndzum ka təv i ndo məpe mēdzal gār hay ka Yesu neheye sē eye bay, hərwi ta kərah wu neheye nāmaa tətikakum aye. ⁷ Nəkurom ka sərūm ha tē gār kurom eye wu nakə ka gumeye hərwi məpay bəzay a mede may aye. Hərwi ahəl nakə nəmay mē gay kurom aye na, nəmay sē eye hay dāw? ⁸ Nāmaa nda wu mēnday i ndo mekeleŋ eye hay kəriye bay, nāmaa səkəm masəkəme. Nāmaa ge məsler tē madagər eye həvad ta həpat hərwi wu mēnday may hərwi ada nāmaâ vəlakum dərətsətseh hərwi wu mēnday bay. ⁹ Nāmaa ge məsler andza niye na, nakə tsəved may andaya matsətsehe fakuma wu mēnday bay aye bay. Ane tuk na, nāmaa ge dūh na, hərwi mədakum ha wu nakə kâ gum aye. ¹⁰ Ahəl nakə nəmay mē gay kurom aye na, nāmaa tsikakum, nāmaa gwadəkum: Tadə ndoweeye kē ge məsler bay na, kâ vəlumay wu mēnday bay.

¹¹ Nāmaa tsikakum naha andza niye na, hərwi nāmaa tsəne tē gwad ndo mekeleŋ eye hay mē walaŋ kurom na, sē aye hay. A satay mēge məsler bay, ane tuk na, faya ta ndapiye a bazlam i ndo hay. ¹² Faya nāmaa tsikateye naha a ndo niye hay, faya nāmaa gatay naha me ta mēzele i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste. Gum məsler ta tsəved eye hərwi məhute wu mēnday tē həlay kurom aye.

¹³ Malamar hay, nəkurom na, gum wu ŋgwalak eye andza niye, kâ yum gār bay. ¹⁴ Tadə ndoweeye ka rəhay ha gār a wu nakə nāmaa watsa a dērewel nakay aye bay na, zəbum faya, nəkurom ta nēŋgeye kâ dzapum ka mēge wu hay dziye bay hərwi ada horoy mā gay. ¹⁵ Ane tuk na, kâ zəbum faya andza ndo məne dərə kurom bay. Tsikumay me dūh ta tsəved eye hərwi nēŋgeye malamar kurom huya.

* 3:3 2 Tesalonik hay 2.3.

Mandəve i bazlam

¹⁶ Bəy Maduweŋ Yesu bo ŋgay eye ndo məvəle zay, mâ vəkum zay huya pat pat kwa həlay waray waray. Bəy Maduweŋ Yesu mâ ndza tə nəkurom tebiye.

¹⁷ Neŋ Pol na tsikakum naha me, neŋ na watsa tə həlay ga eye. Na pawa ŋgodgor ka dərewel ga hay tebiye na, andza nakay. Nakay na, məwetse ga.

¹⁸ Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste mâ pa fakuma ŋgama tebiye.

Makurre i d̄erewel i Pol nakə a watsay naha a Timote aye Məfələkwe

Məzele i Timote ka ndzeyeye a gər ma d̄erewel i ndo i maslan̄ hay ada mə d̄erewel hay i Pol. Timote a lakawa ha Pol ka mäge məsler. Kə laka ha Pol a mahəhele hay haladzay. Pol kə slər ha a t̄əv mawura bo haladzay, a Tesalonik ada Korin̄te.

Pol a watsay d̄erewel a Timote sulo. Pol a watsa d̄erewel neheye na 6a m̄ədok i m̄əpe m̄ədzal gər ka Yesu mapa eye t̄siy. A zəkaw anəke na, m̄əpe tay ha gay i mađuwule me hay lele ada mat̄əra ha m̄əpe m̄ədzal gər ḡədan̄ eye.

Makurre i d̄erewel a v̄əlatay ḡədan̄ a ndo m̄ədzal gər hay ka Yesu, a ndo neheye t̄ə kalatay kame a ndo hay aye, ada a Timote.

Siye i ndo m̄əpe m̄ədzal gər ka Yesu faya ta s̄ənəkateye wu lele bay aye a ndo hay (1.3-7; 4.1-4; 6.3-5).

Pol faya ma tsikateye me a z̄ləm h̄ərwi m̄əd̄əslay ha gər a Yesu ada t̄ə mađuwule me (mad̄ədo 2). A đ̄a ha d̄ərmak, ndo neheye t̄ə kalay kame a gay i mađuwule me hay ta ndziye na, ma kəkay (mad̄ədo 3).

Bəba i Timote na, ndo Ḡərek ada may ngay dem i Yahuda hay. Faya ma đ̄ay ha a Timote ma kəkay nakə ma gateye gər a ndo hay aye (mad̄ədo 4 ka 6).

¹ Maa watsa d̄erewel nakay na, neñ Pol, neñ ndo i maslan̄ i Yesu K̄əriste. Ndo nakə a pa ga ndo i maslan̄ aye na, Mbəlom ndo m̄ət̄əme kway ha t̄ə Yesu K̄əriste nakə a ge wu nakə ka pakwa faya m̄ədzal gər aye.

² Na watsaka naha a nəkar Timote. Nəkar na, andza wawa ga dedek eye h̄ərwi ka dzala ha ka Yesu K̄əriste.

Mbəlom Bəba kway t̄ə Yesu K̄əriste B̄əy Maduweñ kway t̄ə pa fakaya

ngama, t̄ə gaka ngwalak ada t̄ə v̄əlaka zay.

Ndo i parasay hay

³ A señ na, ndza ma Efez andza nakə na tsikaka kurre ah̄əl nakə na gər kar ha, na ye ka dala i Masedowan aye. Ndza mə đ̄əma h̄ərwi ada k̄a gatay me a ndo neheye faya ta t̄ət̄ikateye maraw me a ndo hay aye, t̄ə gər ha. ⁴ Gwadatay na, t̄ə v̄əlay ha bo tay a wurmbez hay ada a m̄ək̄əde wuway ka bəba t̄əte tay hay bay. Niye na, ma ḡəliye ha m̄ək̄əde wuway k̄əriye, ma dz̄əniye wu nakə a say a Mbəlom aye bay. Wu nakay ka s̄ərakwa ha na, h̄ərwi ka dzalakwa ha ka neñgeye. ⁵ Ka tsikakwateye andza niye na, h̄ərwi ada t̄ə wud̄a ndo hay. Kə satay mawud̄e ndo hay na, d̄ərev tay m̄a t̄əra ts̄ədan̄na lele, t̄ə ge wu ngwalak eye d̄ək̄dek ada t̄ə dzala ha ka Mbəlom lele. Niye na, ta wud̄a ndo hay.

⁶ Ndo mekelen̄ eye hay na, ta dze ab̄əra ka ts̄əved̄, ta gər ha wu ngwalak eye. Duh faya ta tsikiye wu neheye ma giye ngama bay aye. ⁷ A satay mat̄ət̄ikatay bazlam i Mbəlom mapala eye a ndo hay, faya ta t̄ət̄ikiye ta ḡədan̄. Ane tuk na, bo tay eye t̄ə ts̄əne wu nakə faya ta tsikiye bay ada faya ta t̄ət̄ikateye a ndo hay aye bay.

⁸ Tad̄ə ndoweye kə pay b̄əzay a bazlam i Mbəlom mapala eye ta ts̄əved̄ eye na, ka s̄ərakwa ha na, lele. ⁹ Ts̄ənakwa wu nakə na tsikiye: Mbəlom a v̄əl bazlam mapala eye na, h̄ərwi ndo neheye faya ta giye ngwalak aye bay. Mbəlom a v̄əl duh na, h̄ərwi ndo neheye faya ta giye wu nakə lele bay aye, ndo neheye ta r̄əhay gər a Mbəlom bay aye, ada h̄ərwi ndo neheye t̄ə k̄əts na Mbəlom aye. Mbəlom a v̄əl bazlam mapala eye na, h̄ərwi ndo neheye faya ta giye m̄ənese aye, ndo neheye t̄ə yay a gər a Mbəlom bay aye, ndo neheye ta k̄ərah wu hay i Mbəlom aye. Mbəlom a v̄əl bazlam mapala eye sa na, h̄ərwi ndo neheye ta k̄əđiye bəba tay ta may hay aye, ada ndo neheye ta k̄əđiye siye

i ndo hay aye dərmaḱ, ¹⁰ ada ndo mäge madama hay, ndo neheye tə zlawā siye i haslāka hay ta tərāwa ha andza ḡgwas tay aye, ndo neheye ta səkəmwā ndo hay hərwi matəre tay ha beke aye, ndo neheye tə dəsawa parasay aye, ndo neheye tə mbadāwa tə maraw me aye. Mbəlom a vəl bazlam mapala eye na, hərwi siye i wu neheye lele bay ta nasiye ha wu nakə lele faya ma tətikakweye aye. ¹¹ Matətike nakay a yaw na, abəra ma Labara ḡgwalak eye nakə Mbəlom, ndo i məzlaḱ, a vələḡ a həlay aye. Labara ḡgwalak eye niye a ḱa ha Mbəlom bagwar eye, neḡgeye nakə ma ndziye ma təv ḡgwalak eye huya aye.

Pol a zambadāy a Mbəlom hərwi ḡgwalak ḡgay

¹² Na gay sisə a Yesu Kəriste Bəy Maduweḡ kway hərwi nakə a zla ga andza ndo i dedek. Na gay sisə sa hərwi ka təra ga ha ndo i məsler ḡgay. Maa vələḡ ḡdaḡ ka mäge məsler na, neḡgeye. ¹³ Ahəl niye na, na tsalaway ka ḡar a Mbəlom, ada ta zlapay ga na, na gawatay dərətsətseh a ndo ḡgay hay haladzay hərwi nakə na dzala ha ka neḡgeye bay aye. Ane tuk na, Yesu neḡgeye na, kə ḡeḡ ḡgwalak hərwi wu nakə na gawa aye na, na sər bay. ¹⁴ Bəy Maduweḡ kway Yesu Kəriste kə pa fagaya ḡgama haladzay. Anəke na dzala ha ka neḡgeye ada kə vələḡ ḡdaḡ ka mawuḱe siye i ndo hay.

¹⁵ Mezeleme nakə neḡ na ge aye na, a ze i ndo siye hay tebiye. Yesu Kəriste a yaw ka məndzibəra na, hərwi ada mā təma tay ha ndo i mezeleme hay. Anaḡ bazlam nakay na, dedek, ndo hay ḡdem tā təma a dərəv tay. ¹⁶ Ane tuk na, Yesu Kəriste a ḡeḡ ḡgwalak na, hərwi ada mā ḱatay ha a ndo hay neḡgeye ndo məzle ḡgatay. A ḱa ha na, a ḡeḡ ḡgwalak a neḡ nakə na ze ndo hay tə mezeleme aye. A bəzatay ha niye hərwi məvəlatay ḡdaḡ a ndo neheye ta dzaliye ha faya aye ada ta hutiyə sifa nakə ma ndəviye bay aye.

¹⁷ Ndo hay tā dəslay ḡar a Bəy Mbəlom nakə ma ndziye ka tor eye. Neḡgeye Mbəlom nəte ḡgweḡ. Ndəray a ḡgatay bay. Zambadūmay ka tor eye. Amen!

Pol a vələy ḡdaḡ a Timote

¹⁸ Timote, nəkar na, andza wawa ga, na ḡaraka ha bazlam nakay a həlay yak andza nakə ndo i maslaḡ hay tə tsik fakaya aye. Bazlam neheye tə tsik aye tā təra i yak na, andza wu həlay hərwi ada kə ge vərəm nakə ḡgwalak aye. ¹⁹ Vələy dərəv yak a Mbəlom huya ada ge na, wu nakə ḡgwalak eye. Siye i ndo mekeleḡ eye hay ta kərah tsəveḱ nakay ḡgwalak eye. Hərwi niye ta dzala ha ka wu neheye dedek aye sa bay. ²⁰ Mə walaḡ i ndo niye hay na, Himene ta Aləḡəzandə: Nəteye na, na vələy tay ha a həlay a Fakalaw* hərwi ada tā tətik metsəhe lele eye ada tā tsalay ka ḡar a Mbəlom sa bay.

2

Madūwulay me a Mbəlom na, kəkay?

¹ Makurre i wu nakə a seḡ mətsikatay a ndo hay aye na, anaḡ: Tsətsahum ka Mbəlom, ḱuwulumay me, gumay amboh tə məgay naha sisə hərwi ndo hay tebiye. ² Duwulumay me a Mbəlom hərwi bəy hay ada hərwi ndo neheye faya ta ləviye ndo hay aye tebiye hərwi ada kə ndzakwa zay madzədzere kwa tsekweḡ mā ge andaya bay, ada kə rəhakway ha ḡar a Mbəlom, ada mede kway mā təra ḡgwalak eye kame ḡgay. ³ Madūwulay me a Mbəlom hərwi ndo hay na, lele ada a yay a ḡar a Mbəlom ndo mətəme kway ha. ⁴ A yay a ḡar haladzay hərwi a say na, ndo hay tebiye tā təma ada a say tā sər dedek. ⁵ Bazlam nakay na, hərwi ndo hay tebiye. Hərwi Mbəlom na, nəte ḡgweḡ ada ndo mə walaḡ i Mbəlom ta ndo hay na, nəte ḡgweḡ. Neḡgeye ndo zəzeḡ, ndo zəzeḡ eye niye na, Yesu Kəriste. ⁶ A yaw na,

* **1:20** A say məḡweḱe a ndo məwetse dərəwel nakay na: «Na həhar tay abəra mə walaḡ i ndo hay.»

kə vəl ha məsəfəre ŋgay masəkəmatay ahaya ndo hay. A da ha na, a həlay nakə ŋgwalak eye, a say a Mbəlom ndo hay tebiye tã tãma aye. ⁷ Mbəlom a slər ga ha, na tãra ndo i maslaŋ ŋgay hərwi ada nã da ha wu nakay a ndo hay. A gwedeŋ tətikatay a ndo neheye Yahuda hay bay aye bazlam ŋgay nakə dedek eye ada tã dzala ha. Na tsik na, dedek, na dəs parasay bay.

⁸ A seŋ na, haslaka hay kwa ka waray tã duwulay me a Mbəlom, tã duwulay naha me a Mbəlom tã dərev tsədaŋŋa eye. Tã ge mevel ka ndo bay, tã kəd wuway ka wu bay.

⁹ A seŋ na, ŋgwas hay tã pa ka bo peteked andza nakə a ye ka bo mape aye. Peteked nakə ndo hay ta giye faya däre aye na, tã pa ka bo bay. Tã gay metsehe bo tay. Tã mət̄sa ka matərde gər lele hərwi ada tã zəba fataya bay. Tã pa ka bo wu i maslawa neheye tsakala eye haladzay aye bay, kwa peteked neheye tsakala eye haladzay aye tã pa ka bo bay. ¹⁰ Məsler nakə lele aye mã tãra malembede bo tay duh. Ŋgwas neheye tã gwad faya ta rəhay gər a Mbəlom aye na, tã ge andza niye. ¹¹ Ahəl nakə faya ta tətikiye mə gay i maduwule me aye na, ŋgwas hay tã tsik me bay, tã ndza dikdik. Tã dəslay ha gər a ndo matətike ndo hay. ¹² Na vəlataŋ tsəved a ŋgwas hay ka matətikatay a haslaka hay bay ada tã ləvay gər a haslaka hay bay. Tã ndza dikdik, ¹³ hərwi Mbəlom a lah mäge na, Adam təday, ada ma dəba eye a ge Hawa. ¹⁴ Sa na, Fakalaw ka səpat Adam bay. Ane tuk na, a səpat na, ŋgwas. Maa kərah marəhay ha gər a Mbəlom na, ŋgwas. ¹⁵ Kwa mã ge andza niye bəbay, ŋgwas ta wiye wawa ada Mbəlom ma tamiye tay ha. Ane tuk na, tã dzala ha ka Mbəlom huya, tã wuda ndo hay, tã tãra ŋgwalak eye ka däre i Mbəlom, tã gay metsehe a bo tay.

3

Madugula hay i ndo i Kəriste hay

¹ Bazlam nakə na tsikiye na, dedek. Ndo nakə ka pəla matəre madugula i ndo i Kəriste hay aye na, a say mäge məsler ŋgwalak eye. ² Madugula i ndo i Kəriste na, mede ŋgay mã ge ŋgwalak eye, hərwi ada ndo hay tã may ha mənese ka gər wuray kwa tsekweŋ bay. Ŋgwas ŋgay mã ge nəte ŋgweŋ. Mã kwaya ta guzom bay. Mã gay metsehe a bo ŋgay, mã ge wu neheye ŋgwalak eye, mã tãma mbəlok hay a gay ŋgay ada mã sər matətikatay wu a ndo hay dərma. ³ Mã tãra beke i guzom bay, mã tãra ndo i terengez bay, mã tãra duh na, ndo ləfedede, mã tsala bo ta ndo hay bay, mã ge bor i dala bay. ⁴ Mã sər məgay gər a ŋgwas ŋgay ta wawa ŋgay hay, mã gəl tay ha wawa ŋgay hay lele, wawa ŋgay hay tã rəhay ha gər. ⁵ Tadə ndoweye kə sər məgay gər a ndo i gay ŋgay hay bay na, ma səriye məgatay gər a məhay gər i ndo mape mədza gər hay ka Yesu na, ma kəkay?

⁶ Ahəl nakə ka pumeye ndo mã tãra madugula aye na, kã pum ndo nakə a dzala ha ka Yesu Kəriste anəke aye bay. Ma ta dəslay ha gər a bo. Kə ge andza niye na, sariya ma gəsiye na andza nakə ma gəsiye Fakalaw aye. ⁷ Ndo nakə ma təriye madugula i ndo i Kəriste hay aye na, mede ŋgay mã yatay gər a ndo neheye ta dzala ha ka Yesu bay aye dərma. Kə ge andza niye bay na, horoy ma geye kame tay ada Fakalaw ma mbəzliye na a balay ŋgay.

Ndo mäge məsler mə walaŋ i ndo i Kəriste hay

⁸ Mede i ndo hay mäge məsler mə walaŋ i ndo i Kəriste hay na, mã ge lele. Dərneh mã ge mə bazlam tay sulo bay, tã tãra beke i guzom bay, tã ge mavaha i dala bay. ⁹ Tã tãma bazlam nakə Mbəlom a da ha aye tã dərev tay peteh. ¹⁰ Ka pumeye tay ha a məsler na, zəbum ka mede tay lele təday. Kə ge mede tay lele na, pum tay ha tã tãra ndo mäge məsler hay.

¹¹ Mede i ŋgwas tay hay mã ge lele dərma. Tã tsik wu nakə lele bay aye

ka ndo hay bay, tâ kwaya ta guzom bay, tâ ge na, wu neheye dedek aye huya.

¹² Ndo mäge mäsler mâ tära na, zal i ngwas näte, mâ gatay gər a wawa ngay hay ta ndo i gay hay lele. ¹³ Tadə ndo mäge mäsler ta ge mäsler lele na, ndo hay ta dəslatay ha gər. Ta sliye faya mæde ha bazlam i Yesu Kəriste parakka hərwi ta dzala ha faya lele.

Wu bagwar eye nakə Mbəlom a da ha aye

¹⁴ Na dzala na, na miye naha ka təv yak bəse. Ane tuk na, na watsaka naha wu neheye na, ¹⁵ hərwi kwa tadə na ye naha bay na, dərewel nakay ma dakeye ha ndo i gay i Mbəlom hay ta ndziye kəkay na, ka səriye ha. Ndo i gay i Mbəlom na, ndo neheye tə dzala ha faya aye, neŋgeye tə däre eye. Bazlam dedek eye malətsa eye faya andza mədok i gay. ¹⁶ Ta dedek, bazlam nakay na, bagwar eye haladzay. Maŋgaha eye ahəl niye, ane tuk na, Mbəlom kə dəkway ha. Faya ma dəkway ha kəkay nakə ka ndzakweye ka tsəved i Mbəlom aye. Ndəray ma sliye faya mahəmbər na bay. A tsik na, ka Yesu Kəriste:

A tära ndo zezeŋ aye.

Məsəfəre Tsədəŋŋa eye kə da ha, neŋgeye mənese andaya faya bay.

Gawla i Mbəlom hay ta ngatay.

Ndo hay ta da ha bazlam ngay a ndo neheye näteye Yahuda hay bay aye.

Ndo hay kwa waray ka mändzibəra ta dzala ha,

Mbəlom kə zla a gəma, ka vəlay məzlaḅ.

4

Ndo neheye ta tətikateye maraw me a ndo hay aye

¹ Məsəfəre Tsədəŋŋa eye kə tsik parakka, a gwad: Aza kame na, ndo mekeleŋ eye hay ta gəriye ha mədzele ha ka Yesu. Ta rəhatay ha gər a mäsəfəre neheye ngwalak eye bay ta rawiye me aye. Ta pay bəzay

a matətike neheye tə yaw abəra ka fakalaw hay aye. ² Ndo neheye faya ta tətikateye wu neheye a ndo hay aye na, dərneh mə bazlam tay sulo, faya ta dəsiye parasay. Mədzal gər tay kə nas andza wu nakə ako a fəka na aye. ³ Ndo neheye na, faya ta gwadateye a ndo hay məzle ngwas na, lele bay. Faya ta giye me ka mände wu siye hay sa dərma. Ane tuk na, Mbəlom, neŋgeye a ge wu neheye na, hərwi ada ndo neheye ta dzala ha ka Kəriste ada tə sər dedek aye, tâ nda ada tâ gay sisə. ⁴ Andza niye, hərwi wu nakə Mbəlom a ge tebiye aye na, lele. Wu mənday kwa waray ka kərahum mände bay, ndayum tsa ada kə gumay naha sisə a Mbəlom. ⁵ Wu mənday tebiye na, lele hərwi bazlam i Mbəlom ada hərwi maḏuwule me kway nakə faya ka ḏuwulakweye me aye.

Ndo mäge mäsler i Yesu Kəriste lele eye

⁶ Tadə ka tətikatay wu neheye a ndo mədzal gər hay ka Yesu Kəriste na, ka təriye ndo mäge mäsler i Yesu Kəriste lele eye ada ka hutiyə gədaŋ hərwi bazlam i Mbəlom nakə ka dzalakwa ha aye ada hərwi matətike nakə faya ka pay bəzay lele aye. ⁷ Wurmbez neheye kəriye a yay a gər a Mbəlom bay aye na, kə pay zləm bay. Mede yak mâ səkah matəre kame kame andza nakə a say a Mbəlom aye. ⁸ Tadə ndoweye ma giye həbaḏ hərwi matətəde ha mbəle ngay aye na, ma geye ngama tsekweŋ a bo ngay. Ane tuk na, tadə mede ngay lele andza nakə a say a Mbəlom aye na, ma geye ngama na, haladzay, hərwi a sər ma dzəniye na anəke ma sifa nakə ka mändzibəra aye ada ma sifa nakə ma hutiyə ka tor eye. ⁹ Bazlam nakay na, bazlam dedek eye. Lele na, kwa way mâ təma tə däreŋ ngay peteh. ¹⁰ Hərwi niye ka vəlakway ha gədaŋ kway ka mäge mäsler, ka ngəlakwa ha faya bo sah lele na, hərwi ka pakwa faya mədzal gər kway ka Mbəlom, neŋgeye nakə ta sifa aye. Neŋgeye ndo mətəme tay ha ndo hay tebiye, ma təmiye ha wene

wene eye na, ndo neheye tã dzala ha ka Kãriste aye.

¹¹ Datay ha ada kã tãtikatay wu nakay a ndo hay. ¹² Ndãray mã kãts kar hãrwi nãkar wawa eye segey bay. Duh nãkar na, bãzatay ha a ndo mãpe mãdzal gãr hay ka Yesu ta ndziye na, kãkay. Bazlam yak nakã ka tsikiye na, mã tãra bazlam lele eye, mede yak mã ge lele, wudã ndo hay, dzala ha ka Yesu ada ndza na, tsãdãŋŋa. ¹³ Dzãŋga Derewel i Mbãlom pat pat kame i ndo hay. Datay ha ada kã tãtikatay hus a pat nakã aza na ye naha aye. ¹⁴ Kã gay mãsãfaya a gãdãŋ nakã Mbãlom a vãlaka aye bay. A vãlaka na, ahãl nakã ndo hay tã dã ha wu nakã Mbãlom a tsik ka nãkar aye ada madugula hay tã pa faya hãlay tay aye.*

¹⁵ Pay gãr na, a mãsler neheye anãŋ aye. Vãlay ha bo yak tebiye hãrwi ada ndo hay tã ŋgatay faya ka diye kame kame ka tsãved i Mbãlom. ¹⁶ Gay metsehe a mede yak, gay metsehe a wu nakã faya ka tãtikateye a ndo hay aye ada ndza bãŋbãŋ lele. Tadã ka ge andza niye na, ka tãmiye ha bo yak eye ada ndo neheye faya ta pay zãm a bazlam yak aye dãrmak.

5

Mede i ndo mãpe mãdzal gãr hay ka Yesu

¹ Ahãl nakã nãkurom ka tãv mãnãte eye ta ndo guram aye na, kã mãy ha mãnese bay, tsikay ta tsãfetsãfe eye andza nẽŋgeye na, bãba yak. Tsikatay me a gawla hay andza nãteye malamar yak hay. ² Tsikatay me a mama hay andza nãteye mãy yak hay. Ada a dem hay bãbay andza nãteye malamar yak hay. Dãrev yak mã ge kame tay na, tsãdãŋŋa.

³ Gatay gãr a madakway i ŋgwas neheye nãteye madakway i ŋgwas hay ta dedek, ndo mãgatay gãr andaya bay aye. ⁴ Tadã madakway i ŋgwas wawa ŋgay kãgãbay wawa i wawa ŋgay andaya na, gãr ha wawa

hay tã tãtik mãrãhatay ha gãr a ndo tay hay tãday. Andza mãgwedẽ tã gay gãr a mãy tay andza nakã bãba tay hay tã gawatay gãr ahãl niye aye. Andza niye na, a yay a gãr a Mbãlom. ⁵ Madakway i ŋgwas nakã nẽŋgeye mãhãŋgeye, ndãray ŋgay andaya mãgay gãr bay ada nẽŋgeye kã pa mãdzal gãr ka Mbãlom, faya mã dũwulay naha me a Mbãlom huya ta hãpat kwa ta hãvad hãrwi ada mã dzãna na. ⁶ Ane tuk na, madakway i ŋgwas nakã a gãr ha bo ŋgay kwa a way tsa aye na, nẽŋgeye mãndza eye mã sifa, ane tuk na, andza nẽŋgeye mãmãta eye. ⁷ Datay ha a ndo hay na, tã gatay gãr a bãba tay hay hãrwi ada ndãray mã matay ha mãnese bay.

⁸ Tadã ndoweye kã gay gãr a ndo ŋgay hay bay, na tsik wene wene eye na, ka ndo i gay ŋgay hay, kã gãr ha tsãved i Yesu Kãriste. Nẽŋgeye lele bay a ze ndo nakã kã dzala ha ka Yesu bay aye.

⁹ Watsa a dẽrewel na, mãzele i madakway i ŋgwas nakã mãve ŋgay kã ndisl a mãve kuro kuro mãkwa aye dẽkdẽk ada nakã a zla zal nãte aye. ¹⁰ Ndo hay tã sãr ha mãsler ŋgay neheye a gawa aye na, ŋgwalak eye. Kã gatay gãr a wawa hay lele ada ka tãma mbãlok hay a gay ŋgay lele. Sa na, kã baratay na sik i ndo mãpe mãdzal gãr hay ka Yesu* ada ka dzãna ndo neheye mã dãretsãtseh aye. Kã ge mãsler lele huya. Kã ge andza niye na, watsa mãzele ŋgay.

¹¹ Madakway i ŋgwas neheye dahãlay aye na, kã watsa mãzele tay a dẽrewel bay. Hãrwi ka watsa mãzele tay agãna mã sateye mede a zal sa, ta gãriye ha mãpay bãzay a Yesu Kãriste. ¹² Ta ge andza niye na, sariya mã gãsiye tay ha hãrwi ta nas wu nakã tã tsik, tã gwad: Ta ndziye mãhãteye aye. ¹³ Kwa tadã ta zla zal bay, ka watsa mãzele tay na, ta giye mãsler sa bay, ta hãhãliye ka gay ka gay. Ta dzãguriye me, ta bãbãlateye wuray a ndo hay. Ta

* **4:14** Mãpe hãlay ka ndo: Mãzle ndo ka mãge mãsler mã walaŋ i ndo.

* **5:10** Mãbere sik na, andza mãgwedẽ: Mãtãme mbãlok.

tsikiye bazlam nakə ka zəbatay naha bay aye. ¹⁴ Hərwi niye a seŋ na, madakway i ŋgwas neheye dahəlay eye hay aye na, t̄a ye a zal sa, t̄a wa wawa hay, t̄a gay gər a bədgay tay hərwi ada ndo neheye t̄a nakway d̄are aye t̄a huta wuray mətsike fakwaya bay. ¹⁵ Na tsik andza niye na, hərwi siye i madakway i ŋgwas hay ta gər ha tsəved i Mbəlom, t̄a pay bəzay a Fakalaw.

¹⁶ Tadə ŋgwas nakə faya ma pay bəzay a Yesu Kəriste, madakway i ŋgwas andaya mə gay na, neŋgeye m̄a dzəna na. Madakway i ŋgwas niye andza niye na, məhay gər i ndo məpe m̄adzal gər hay ka Yesu ta dzəniye na bay. Məhay gər i ndo məpe m̄adzal gər hay ka Yesu ta dzəniye na, madakway i ŋgwas neheye ndəray tay andaya bay aye.

¹⁷ Madugula neheye nəteye faya ta gateye gər lele a ndo məpe m̄adzal gər hay ka Yesu aye na, rəhumatay ha gər lele. Rəhumatay ha gər wene wene eye a ndo neheye faya ta vəliye ha gədaŋ tay ka m̄ədə ha bazlam i Mbəlom ada ka matətikatay a ndo hay aye. ¹⁸ Hərwi mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom, a gwad: «Ahəl nakə sla ma giye məsler ma guvah aye na, k̄a pay wu ka bazlam bay, gər ha m̄a h̄əpəd wu m̄ənday.†». A gwad sa: «Ndo məge məsler na, lele t̄a vəlay wu i madagər ŋgay.‡»

¹⁹ Tadə ndoweye ki yaw ka t̄əv yak mətsikaka wu nakə lele bay aye ka madugula i ndo məpe m̄adzal gər hay ka Yesu na, k̄a pay zləm bay. Ka ta pay zləm na, tsəne abəra ka ndo hay sulo k̄əgəbay ka ndo mamahkar eye t̄əday ada ka pateye zləm. ²⁰ Tsikatay faya a ndo neheye faya ta giye m̄ənese aye kame i ndo hay tebiye hərwi ada ndo siye hay t̄a dzədzar məge m̄ənese d̄ərmak.

²¹ Neŋ faya na gakeye amboh kame i Mbəlom, kame i Yesu Kəriste ada kame i gawla i Mbəlom neheye a pala aye, amboh rəhay ha gər a wu nakə

na tsikaka aye. K̄a ŋgəna tay ha ka bo abəra ndo hay bay, k̄a matay bo a ndo siye hərwi agəna nəteye ndo yak hay aye bay. ²² Tadə a saka məzle ndo ka məge məsler mə gay i maduwule me na, zəba ka mede ŋgay lele t̄əday nakə ada ka piye həlay ka gər ŋgay aye. K̄a t̄ələka həlay yak a mezeleme i ndo siye hay bay. Ndza na tsədaŋŋa.§

²³ K̄a sa yam d̄əkdek bay, sa guzom tsekweŋ hərwi huđ yak nakə a wurawa fakaya aye hərwi ada huđ m̄a wur fakaya sa bay.

²⁴ Ndo siye hay kwa tadə ta ye kame i sariya zuk bay na, mezeleme tay a zəba parakka mə dzaydzay. Ka ndo siye hay, ta səriye ha mezeleme tay na, ma d̄əba i sariya. ²⁵ Məsler ŋgwalak eye hay na, nəteye mə dzaydzay d̄ərmak. Tadə ta ndohwaw bəse a dzaydzay zuk bay na, ta sliye m̄əndze huya maŋgaha eye bay.

6

¹ Ndo neheye nəteye beke aye hay na, t̄a rəhatay ha gər a ndo i gay tay hay hərwi ada ndo hay t̄a tsik wu nakə lele bay aye ka məzele i Mbəlom bay ada ka wu neheye faya ka t̄ətikakwateye a ndo hay aye bay. ² Tadə ndo i gay i beke hay nəteye ndo məpe m̄adzal gər hay ka Kəriste, kwa tadə nəteye malamar hay ma məpe m̄adzal gər ka Kəriste bəbay na, t̄a kərəh marəhatay ha gər a ndo i gay tay hay bay. Kwa nəteye tebiye t̄ə ləva kame i Mbəlom na, ta giye məsler tay lele d̄uh ma ziye nakə kurre aye hərwi ndo neheye faya ta gateye məsler aye na, nəteye ndo məpe m̄adzal gər hay ka Yesu ada Mbəlom a wuda tay.

Ndo neheye zlele eye hay dedek aye

Tətikatay wu neheye a ndo hay, vəlatay gədaŋ. ³ Tadə ndoweye ka t̄ətik wu mekelen eye, ada ka t̄əma bazlam neheye dedek aye i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste bay, ada a t̄əma wu nakə faya ka t̄ətikakwateye a ndo hay ka mede nakə lele eye kame

† 5:18 Bazlam mapala eye masulo eye 25.4. ‡ 5:18 1 Korinje hay 9.9; Mata 10.10; Luka 10.7. § 5:22 Zəba ma 1 Timote 4.14.

i Mbəlom aye bay sa na, ⁴ neŋgeye ndo mədəslay ha gər a bo, a sər wuray bay tebiye. A sər na, məkədə wuway dəkdek tsa, ma giye magazləga ka wu hay. Hərwi niye ndo neheye faya ta pay zləm aye na, ta giye sələk, ta wudiye məkədə wuway a bo, ta tsadiye a bo, ta dzalateye naha wu neheye lele bay aye a gər a ndo hay. ⁵ Ta kədiye wuway huya hərwi mədzał gər hay lele bay, ada hərwi tə sər dedək sa bay. Tə dzala mə gər tay agəna, tadə ta pay bəzay a tsəved i Mbəlom na, ta hutiyə suloy.

⁶ Ta dedək tadə ka pay bəzay a tsəved i Mbəlom na, nəkar zlele eye, dərev yak ma ŋgwasiye tə wu nakə andaya fakaya aye. ⁷ Ka yakwaw ka məndzibəra na, ka zlakwaw wuray ka həlay bay, ka makweye na, ka zlakweye wuray ka həlay bay dərma. ⁸ Tadə wu mənday kway tə peteked kway andaya na, niye na, dā kway. ⁹ Ndo neheye a satay matəre ndo i zlele hay aye na, ta dədiye a masəpete i Fakalaw andza tə dəd a balay. Ta wuda wu neheye kəriye ma nasiye tay ha ndo hay aye ada neheye ta dziye tebiye aye. ¹⁰ Mawude suloy na, ma zlaweye slala i wu neheye lele bay aye tebiye. Siye i ndo hay ta gər ha tsəved i Mbəlom hərwi a satay suloy ka zal, ada hərwi niye ta huta dəretsətseh mə dərev.

Mandəve i bazlam

¹¹ Ane tuk na, nəkar na, ndo i Mbəlom, wu neheye tebiye lele bay aye na, kâ təlaka həlay yak a dəma bay. Ge gədan, hərwi ada kâ təra lele kame i Mbəlom, pay bəzay a tsəved ŋgay, dzala ha huya ka neŋgeye, wuda siye i ndo hay lele, səmay naha a wu hay ada təra ndo ləfedede eye. ¹² Ge vərəm ŋgwalak eye ka tsəved i Mbəlom. Gəs sifa i Mbəlom nakə ma ndəviye bay aye hərwi Mbəlom a zalaka na, ka neŋgeye ada ka dā ha parakka ahəl niye kame i ndo hay haladzay wu nakə ŋgwalak eye ka dzala ha aye. ¹³ Neŋ faya na tsikakeye kame i Mbəlom nakə ma vəliye sifa a wu hay tebiye aye ada kame i Yesu

Kəriste nakə a dā ha wu ŋgwalak eye parakka kame i Poŋos Pilat aye, ¹⁴ neŋ faya na tsikakeye, rəhay ha gər a wu nakə na tsikaka aye, kâ nas ha bay, gay metsehe a məndze yak hərwi ada ndo hay tā maka ha mənese bay hus a pat nakə Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste ma maweye aye. ¹⁵ Ma maweye na, a həlay ŋgwalak eye. Maa ge ha andza niye na, Mbəlom. Mbəlom na, gədan tebiye mə həlay ŋgay, neŋgeye Mbəlom nəte ŋgweŋ, neŋgeye mandza eye ma məŋgwese, neŋgeye Bəy ka gər i bəy hay, neŋgeye Bəy Maduweŋ ka gər i bəy maduweŋ hay, ¹⁶ neŋgeye nəte ŋgweŋ nakə ta sifa huya aye, neŋgeye mandza eye mə dzaydzay. Dzaydzay ŋgay a dəv haladzay, ndəray ma sliye mahəndzədə naha faya bay. Ndəray dāda kə ŋgatay bay, ndəray ma sliye məŋgatay bay sa. Ndo hay tā dəsłay ha gər. Ma ndziye huya. Mā ge andza niye.

Mətsike me a zləm a ndo i zlele hay

¹⁷ Ndo neheye zlele eye hay ka məndzibəra nakay aye na, gwadatay tā dəsłay ha gər a bo bay, zlele ma ziye kəriye. Tā pa faya mədzał gər tay bay. Tā pa mədzał gər tay dūh na, ka Mbəlom nakə ma vəlakweye wu hay tebiye hərwi ada kâ ŋgwasakwa aye. ¹⁸ Gwadatay na, tā ge wu ŋgwalak eye hay, tā ge wu ŋgwalak eye hay haladzay. Gwadatay na, tā vəl wu ta məŋgwese eye, tā vəl wu a siye i ndo hay. ¹⁹ Tadə faya ta giye andza niye na, ta hayay gər a wu tay hay a təv ŋgwalak eye hərwi ada tā huta sifa dedək eye. Maga eye na, andza ndo nakə a pa naha mədok i gay ŋgay kurre aye.

²⁰ Timote, gay gər a wu nakə Mbəlom a pa a həlay yak aye. Bazlam neheye ndo hay ta tsikiye kəriye na, kâ tsik a dəma bay. Wu nakə nəteye tə zalay ndaraw aye, ane tuk na, ndaraw dedək eye bay. ²¹ Na tsik andza niye hərwi siye hay ta dzala ha ka wu nakə faya ka dzalakweye faya aye sa bay, hərwi tə gwad tā huta ndaraw eye nakay.

Mbɛlom m̃a pa fakuma ŋgama.

Masulo i derewel i Pol nakə a watsay naha a Timote aye Məfələkwe

Masulo i derewel nakay Pol a watsay a Timote aye, maraha eye tə maduk i duk i bazlam neheye Pol a tsikay a Timote aye. Pol neŋgeye ma daŋgay (2.9), ndo hay haladzay ta mbəday dəba (1.15; 4.10-16). A sər ha mazlambar ma mətiye (4.6). A gwaday a Timote ndo məleke ha ma məsler, a wuda na andza wawa, ka dzameye gər dāda sa.

Derewel nakay faya ma makweye ahaya a zləm mändze i Pol: Məsler ŋgay, məsənəke ŋgay, dəretsətseh ŋgay hay hərwi Labara Ŋgwalak eye. A vəlay gədan a Timote ka məsəmay naha a dəretsətseh ma məsler i Kəriste (2.1-13). A gwaday m̄a dā ha bazlam i Mbəlom ta tsəved eye lele (2.14-15). Hərwi niye, Timote m̄a ŋgəday a məkəde wuway, m̄a mbəday dəba a ndo neheye faya ta giye wu neheye ŋgwalak eye bay aye, m̄a pay bəzay na, a mede i Pol. M̄a hənay gər ada m̄a ge na, wu nakə Pol ta ndo siye hay tə sənəkataj a ndo hay aye.

Wu neheye mawatsa eye na, ta dzəniye kway ka matətike wu dedek eye (3.16).

Mətsike me i Pol

¹ Maa watsa derewel nakay na, neŋ Pol, neŋ ndo i maslan i Yesu Kəriste andza nakə a say a Mbəlom aye. A slər ga ha hərwi ada n̄a dā ha bazlam i sifa nakə Mbəlom a gwad ma vəlateye a ndo neheye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye.

² Na watsaka naha a nəkar Timote. Nəkar na, na wuda kar haladzay andza wawa ga. Mbəlom Bəba kway tə Yesu Kəriste Bəy Maduweŋ kway t̄a pa fakaya ŋgama, t̄a gaka ŋgwalak ada t̄a vəlaka zay.

Pol a may naha dərev a Timote

³ Neŋ faya na gay naha sisə a Mbəlom hərwi yak. Neŋ faya na geye məsler tə dərev tsədəŋŋa eye andza i bəba tətə ga neheye tə gaway məsler aye. Ahəl nakə na duwulaway naha me a Mbəlom aye na, na duwulaway naha me hərwi yak huya ta həvad kwa ta həpat. ⁴ Həlay nakə ka tuwa aye na, kə mətsen gər bay.* A seŋ haladzay mən̄gataka hərwi ada dərev ga m̄a rah ta mən̄gwese. ⁵ Na mətsa ha gər ta məpe mədzal gər yak nakə ka pa peteh ka Yesu Kəriste aye bay. Təday na, mama yak Lowis nakə a dzala ha ka Yesu Kəriste ada may yak Enise. Ayaw! Na sər ha ta dedek ka dzala ha ka Yesu dərma.

⁶ Hərwi niye, neŋ faya na gwadakeye sa: K̄a gay məsəfaya a wu nakə Mbəlom a vəlaka gədan məge aye bay. A vəlaka na, ahəl nakə na pa fakaya həlay aye. Vəlay ha dərev yak peteh ka məge.† ⁷ K̄a dzədzar bay hərwi Məsəfəre Tsədəŋŋa eye nakə Mbəlom a vəlakway aye na, ma təriye kway ha ndo i zluwer hay bay. Duh ma vəlakweye gədan məge məsler i Mbəlom ada tə mawude siye i ndo hay ada tə məgay metsehe a bo kway.

⁸ Hərwi niye zluwer m̄a gaka məde ha bazlam i Bəy Maduweŋ kway bay. Neŋ ma daŋgay na, hərwi ŋgay, ane tuk na, k̄a ge horoy tə neŋ kame i ndo hay bay. Duh təma məse dəretsətseh hərwi məde ha Labara Ŋgwalak eye andza neŋ dərma. Ge andza niye ta gədan nakə Mbəlom ma vəlakeye. ⁹ Mbəlom na, kə təma kway ha, a zalakway hərwi ada k̄a tərakwa ndo ŋgay hay. A zalakway na, hərwi nakə ka gakwa məsler ŋgwalak eye bay, a təma kway ha hərwi a say məpe faya ŋgama. Andza məgwede na, kwa ahəl nakə mändzibəra andaya zuk bay aye 6a kə ləva ha bo məvəle kway ŋgama tə həlay Yesu Kəriste. ¹⁰ Anəke na, ka bəz ha ŋgama nakə a vəlakway aye parakka hərwi Yesu Kəriste ndo

* **1:4** Timote a tuwa ahəl nakə Pol a ye faya abəra a gər ha ma Efez aye. Zəba ma 1 Timote 1.3. † **1:6** Zəba ma 1 Timote 4.14; 5.22.

mətəme ha ndo ki yaw. Neŋgeye na, kə zla na gədaŋ i mədahaŋ, a dā ha na, tadə ka təkakwa Labara Nŋwalak eye na, ka hutakweye sifa nakə ma ndəviye bay ka tor eye.

¹¹ I ga na, Mbəlom a pa ga ndo i maslaŋ hərwi ada nā dā ha Labara Nŋwalak eye a ndo hay ada nā tətikatay. ¹² Hərwi niye nakə neŋ faya na siye dərətsətseh ma daŋgay aye. Ane tuk na, horoy a geŋ bay hərwi na sər Yesu Kəriste. Na dzala ha ka neŋgeye ada na sər ha ta dedek ma sliye faya matsəpe Labara Nŋwalak eye nakə a vəleŋ aye. Ma tsəpiye na hus a pat bagwar eye nakə ma deyeweye aye.

¹³ Tsikatay a siye i ndo hay bazlam dedek eye nakə na tsikaka aye, kwa tsekweŋ kâ mbədəy həlay bay. Ka tsikiye na, dzala ha ka Yesu Kəriste ada wudā ndo hay. Ge andza niye ta gədaŋ nakə a yaw mə Yesu Kəriste aye. ¹⁴ Kâ vəlay tsəved a ndəray mâ mbədəy həlay a labara nŋwalak eye nakə Mbəlom a vəlaka aye bay, tsəpa na ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədəŋŋa eye nakə mə dərev kway aye.

¹⁵ Nəkar ka sər ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ka dala i Azi aye nəteye ta gər ga ha nŋwedek. Figelas ta Hermogenas nəteye mə walaŋ tay dərma.† ¹⁶ Ane tuk na, Onezifor na, a mawəŋ naha dərev, horoy kə gay kame i ndo hay hərwi nakə neŋ ma daŋgay aye bay. Bəy Maduweŋ kway mâ gay nŋwalak a ndo i gay nŋgay hay. ¹⁷ Ahəl nakə a ndislew kanaan a wuzlah gay i Roma aye na, kə pəla təv nakə neŋ mə dəma aye puk puk lele hus a huta ga. ¹⁸ Bəy Maduweŋ kway Yesu mâ gay nŋwalak pat nakə ma ta gateye sariya a ndo hay aye. Ka sər ha dərma ahəl nakə neŋ ma Efez aye na, ka dzəna ga haladzay.

2

Sidzew i Yesu Kəriste

† **1:15** Dala nakə Roma hay tə zalay Azi aye na, neŋgeye bəgom ka dala nakə tə zalay Turki aye. * **2:11** Zəba ma Roma hay 6.5, 8.

¹ Wawa ga, nəkar na, vəlay tsəved a nŋwalak nakə Yesu Kəriste a vəlaka aye mâ təra kar ha gədaŋ aye. ² Ahəl niye ka tətik bazlam i Mbəlom na, abəra ka neŋ. Bazlam nakə na dā ha kame i ndo hay haladzay aye na, zla na tətikatay a siye i ndo neheye dedek aye dərma hərwi ada nəteye tâ sla faya matətikatay a ndo siye hay kame sa.

³ Tadə dərətsətseh kə ndzaka a gər hərwi Yesu Kəriste na, səmay naha andza sidzew nakə lele eye a səmay naha a dərətsətseh aye. ⁴ Tadə ndoweye ma diye a vəram, tadə a say neŋgeye mâ yay a gər a bəy nŋgay na, ma kərahiye məsler i ndo neheye kəriye. I yak na, mâ təra andza niye dərma. ⁵ Sər ha dərma na, tadə ndoweye faya ma hwiye mahway i mata ndisle kame na, tadə ka hway ta tsəved eye bay na, ta vəleye wu i merəbe nŋgay bay. ⁶ Ndo i məfəte hay bəbay, mata lehe məhute hohway eye na, ndo nakə a ge məsler haladzay aye təday. ⁷ Dzala ka wu neheye faya na tsikakeye kanaan aye, hərwi tadə ka dzala ha faya na, Bəy Maduweŋ ma vəlakeye gədaŋ ka mətsəne wu nakə faya na tsikakeye tebiye.

⁸ Yesu Kəriste mâ makaw a gər. Neŋgeye a yaw na, abəra ma gwala i Davit. Kə lətsew abəra ma mədahaŋ. Anaŋ Labara Nŋwalak eye nakə faya na datay ha a ndo hay aye. ⁹ Neŋ faya na siye dərətsətseh ada tə gəs ga a daŋgay na, hərwi labara nakay nŋwalak eye. Ayaw, neŋ na, ta peŋ tsalalaw andza ndo məge zlərwek. Ane tuk na, bazlam i Mbəlom na, ta pay tsalalaw bay. Faya ma diye kame kame huya. ¹⁰ Hərwi niye neŋ faya na səmay naha a dərətsətseh tebiye. Neŋ faya na səmay naha hərwi ndo neheye Mbəlom a pala tay ha aye hərwi ada nəteye tâ huta tsəved nakə Yesu Kəriste ma mbəliye tay ha aye ada tâ ye a bəy nŋgay nakə a le haladzay aye ada tâ ndza mə dəma ka tor eye. ¹¹ Sa tsa na, kutoŋ kâ səmay naha hərwi

bazlam neheye na tsikakeye naha na, bazlam dedek eye hay:

Tadə ka matakwa tə nengeye na,*
ka ta ndzakweye ma sifa tə
nengeye dərma.

12 Tadə ka səmakwa naha a
dərətsətseh na,
ka ta tərakweye bagwar i bəy tə
nengeye.

Ane tuk na, tadə ka gwadəkwa ka
sərakwa na bay na,
ma ta gwadiye a sər kway bay
dərma.

13 Tadə ka tərakwa kame ngay ndo
dedek eye hay bay na,
nengeye na, ma ndziye ndo i
dedek
hərwi bo ngay eye ma sliye faya
mənese ha bo ngay bay.

*Ndo mäge məsler i Mbəlom dedek
eye*

14 Matay ha wu neheye na tsik aye a
zləm a siye i ndo hay tebiye hərwi ada
tâ dzala ha faya. Tsikatay ta gədan
kame i Mbəlom, tâ təra a bo ka gər
i bazlam hay bay, tâ gər ha hərwi
bazlam niye hay na, ta gateye ngama
kwa tsekweŋ bay. Duh ma nasiye
ha dərev i ndo neheye faya ta pay
zləm aye. 15 Nəkar na, ngəla ha bo ka
məndze andza nakə a say a Mbəlom
aye. Təra ndo mäge məsler nakə a ge
horoy ta məsler ngay bay aye, andza
məgwede a da ha bazlam dedek eye
a ndo hay ta tsəved eye. 16 Bazlam
neheye i məkəde wuway kəriye a yay
a gər a Mbəlom bay aye na, kâ tsik a
dəma bay. Ndo neheye faya ta kədiye
wuway andza niye aye na, faya ta
dziye abəra ka tsəved i Mbəlom kame
kame duh. 17 Bazlam tay faya ma
səkahiye andza mbəlak nakə faya ma
gəŋgəbiye. Himene ta Filete nəteye
mə walaŋ i ndo niye hay. 18 Ta gər
ha tsəved dedek eye, tə gwad na, ba
Mbəlom kə lətsa tay ahaya ndo hay
abəra ma mədahaŋ. Andza niye ndo
siye hay ta gər ha tsəved i Mbəlom
hərwi tay. 19 Ane tuk na, dedek i
Mbəlom ma mbədiye bay. Nengeye
andza mədok i gay nakə ma ndziye

bəŋbəŋ aye. Tə watsa ka mədok niye,
tə gwad: «Bəy Maduweŋ a sər ndo
ngay hay.†» Tə watsa dərma, tə
gwad: «Kwa way kə gwad nengeye ndo
i Bəy Maduweŋ na, mâ ge mənese sa
bay.»

20 Ka sər ha mə gay i ndo i zlele na,
wu maŋgara eye wal wal andaya. Siye
hay tə ngar ta gura kəgəbay ta bəre.
Siye hay na, ta tsətsad mayako ada
siye hay tə ngar ta dodo i gərwa. Tə ge
ha məsler tə wu neheye na, ta tsəved
wal wal. Neheye tə ngar ta gura aye
kəgəbay ta bəre aye na, tə ge ha məsler
pat i magurlom dekdek. Siye hay tə
ge ha məsler kwa waray waray pat
pat. 21 A tsik nakay na, ka nəkway.
Tadə ndoweye kə gər ha mäge mənese
tebiye na, Mbəlom ma vəleye məsler
ngay wal ma təriye andza wu nakə tə
ngar ta gura kəgəbay ta bəre aye. Ndo
i gay ngay ma piye na wal hərwi a sər
mäge məsler i ndo i gay ngay tebiye.

22 Bor i wu neheye lele bay a sa-
tay a gawla hay mäge aye na, kâ
ge bay, hway wu yak abəra mə wu
niye hay. Ge wu nakə ngwalak eye
tə dərev yak peteh, pa mədzal gər
yak bəŋbəŋ ka Yesu, wuda ndo hay,
ndza tə zay ta ndo neheye dərev tay
tsədaŋŋa eye ada faya ta duwulay
naha me a Bəy Maduweŋ aye. 23 Tadə
ndo hay faya ta kədiye wuway ka
wu i matərahahaŋ na, kâ tsik a dəma
təbey hərwi ka sər məkəde wuway
niye hay ma ndəviye na, tə matəre.
24 Ane tuk na, ndo nakə faya ma giye
məsler i Bəy Maduweŋ aye na, kutoŋ
mâ təra ta ndo hay bay. Mâ gatay
ngwalak a ndo hay tebiye, mâ sla faya
matətike a ndo hay lele, mâ səmay
naha a wu nakə ndo hay ta tsikiye
faya aye. 25 Tadə aġəna ndo mənə
dəre yak hay ta təma wu nakə ngwalak
eye bay na, datay ha ta ləfedede eye.
Aġəna Mbəlom ma vəlateye tsəved ka
məgəre ha mezeleme tay hərwi ada
tâ sər bazlam dedek eye. 26 Kwa tadə
Fakalaw kə gəs tay andza a mbəzl tay

† 2:19 Zəba ma Məpəsele 16.5.

ha a ɓalay hərwi ada tâ ge wu nakə a say aye bəbay na, agəna ta maw-eye ka mədzał gər ɲgwalak eye hərwi mətəmaw abəra mə həlay ɲgay.

3

Ndo hay ta gəriye ha Mbəlom ka mandəve i mändzibəra

¹ Sər ha wu nakə faya na tsikakeye kanan aye: Ka maduk i duk i məhəne hay na, dəretsətseh ma giye andaya haladzay. ² A həlay niye ndo hay ta wudiye bo tay eye dəkdək, ta wudiye suloy, ta giye zlapay, ta dəsłay ha gər a bo tay, ta tsadiye Mbəlom, ta tsənatəye zləm a bəba tay hay bay, ta gateye sısə a ndo neheye faya ta dzəniye tay ha aye bay, ta rəhay ha gər a wu i Mbəlom hay bay, ³ ta wudiye siye i ndo neheye mə gay tay aye bay, ta sakatay naha a ndo hay bay, ta tsikiye wu nakə lele bay aye ka ndo hay, ta səriye i tay na, məgay dəretsətseh a ndo hay, ta wudiye wu lele eye bay, ⁴ ta giye daf ka ndo siye hay, ta giye wu hay ze mədzele faya, ta dəsłay ha gər a bo tay haladzay, ta wudiye na, wu nakə a yatay a gər a bo tay aye a ze Mbəlom. ⁵ Ta ndzəkitiye bo ndo i Mbəlom hay ane tuk na, ta təmiye gədan i Mbəlom hərwi ada tâ huta mede ɲgwalak eye na, ta wudiye bay. Nəkar na, kâ ndza ka təv tay bay.

⁶ Siye hay mə walaɲ tay anəke faya ta fələkwiye a gay i ndo hay. Faya ta fələkwiye ta tsəfetsəfe eye, ta vat-eye gər a ɲgwas neheye bəle eye hay aye hərwi ada tâ təma bazlam tay. ɲgwas neheye ta ge mezeleme haladzay, faya ta pay bəzay a wu neheye wal wal a yatay a gər aye. ⁷ Ta wuda matətike wu hay ane tuk na, tə sər mətsəne wu nakə dedək eye bay. ⁸ Ndo neheye na, faya ta kərahiye bazlam dedək eye andza Zanes ta Zambəres ahəl niye ta kərah bazlam i Musa* aye. Mədzał gər tay kə nas, tə dzala ka Mbəlom ta dedək bay. ⁹ Ane tuk na, ta diye kame sa bay hərwi

məge wu i matərakahaɲ tay niye hay ma zəbiye mə dzaydzay kame i ndo hay haladzay parakka andza i Zanes ta Zambəres nakə ahəl niye ndo hay tə sər ka matərakahaɲ tay nakə tə gawa aye.

Ndza bəɲbəɲ mə wu nakə ka tətik aye

¹⁰ Nəkar na, ka sər wu nakə na tətikawatay a ndo hay aye lele, mede ga kəkay na, ka ɲgatay, ka sər wu nakə a seɲ məge ma məsler ga aye, ada ma kəkay na pa mədzał gər ga ka Mbəlom aye ka sər ha. Ka sər dərmak kəkay nakə faya na zliye ɲgatay ada ma kəkay na wuda ndo hay aye, ada ma kəkay neɲ mandza eye bəɲbəɲ aye, ka sər. ¹¹ Ka sər kəkay nakə ndo hay tə geɲ dəretsətseh ada ma kəkay na sa dəretsətseh ma wuzlahgəma i Aɲtiyos, ma wuzlahgəma i Ikoniyom ada ma wuzlahgəma i Listəre aye. Ayaw! Ndo hay ta seɲ dəretsətseh haladzay, ane tuk na, Bəy Maduweɲ kway kə təma ga ha abəra mə wu neheye tebiye. ¹² Ta dedək ndo neheye tebiye a satay mədzepe tə Yesu Kəriste ada mändze andza nakə a say a Mbəlom aye na, ndo hay ta satəye dəretsətseh. ¹³ Ndo i sewed hay ta ndo neheye faya ta vatay gər a ndo hay aye mändze tay ma nasiye kame kame, ta vay gər a bo tay ada ta vatay gər a siye i ndo hay dərmak.

¹⁴ Nəkar na, ndza bəɲbəɲ mə wu nakə ka tətik aye ada nakə ka təma tə dərev yak peteh aye. Ndza bəɲbəɲ lele hərwi matətikaka way na, ka sər. ¹⁵ Sər ha na, ka sər Derewel i Mbəlom kwa ahəl nakə nəkar wawa eye mba aye. Derewel i Mbəlom niye na, ma vəlakeye tsəved ka məhute metsehe hərwi ada tadə ka dzala ha ka Yesu Kəriste na, Mbəlom ma mbəliye kar ha. ¹⁶ Wu nakə tebiye tə watsa a Derewel i Mbəlom aye na, a yaw mə bazlam i Mbəlom. Derewel nakay ma dzəniye kway ka matətike wu nakə dedək aye, tadə faya ka gakw-eye mənese na, ma dəkweye ha, ma

* **3:8** Zanes ta Zambəres: Mə kule i Yahuda hay tə zalawatay a maharam i Ezipt hay andza niye. Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 7.11, 22.

kətiye kway, ma tətikakweye hərwi ada kâ gakwa wu lele eye. ¹⁷Məsəfəre i Mbəlom a ge andza niye na, hərwi ada ndo i Mbəlom mâ təra neŋgeye maləva bo eye hərwi ka təma a dərev ŋgay wu nakə tebiye a say mede mata ge ha məsler ŋgwalak eye aye.

4

Mədə ha bazlam i Mbəlom

¹ Neŋ faya na tsətsahiye fakaya, da ha Labara ŋgwalak eye. Na tsətsah fakaya kame i Mbəlom tə Yesu Kəriste. Neŋgeye ma gateye sariya a ndo neheye ta mət aye ada a ndo neheye nəteye tə dəre aye tebiye. Na tsətsah fakaya andza niye na, hərwi ma maweye ada ma təriye bəy. ² Da ha bazlam i Mbəlom, rəzlay a gər huya kwa a həlay lele eye ada kwa a həlay nakə lele bay aye. Tadə ndo hay faya ta giye mənese na, tsikatay faya, tsikatay tə gər ha mənese, matay naha dərev, tətikatay ta ləfedəde eye, ³ hərwi həlay eye ma ndisleweye ndo hay ta pay zləm a ndo neheye ta tətikateye wu neheye dedək eye bay aye. Duh ta wudiye na, məge wu neheye lele bay aye ada andza niye ta pəliye ndo matətike hay haladzay ada ta tsikateye wu nakə a yatay a gər a zləm tay mətsəne aye. ⁴ Ta peye zləm a wu nakə dedək eye sa bay, ta peye zləm duh na, a ndo i maraw me hay. ⁵ Ane tuk na, nəkar na, gay metsehe a bo yak huya, səmay naha a dəretsətseh, datay ha Labara ŋgwalak eye a ndo hay, ge məsler nakə Mbəlom a vəlaka a həlay aye tebiye.

⁶ Neŋ na, na təra andza wu kəriye nakə ta vəleye a Mbəlom aye. Həlay nakə ta kədiye ga, na gəriye ha məndzibəra aye mazlambar kə ndislew. ⁷ Na gay məsler a Yesu Kəriste tə dərev ga peteh andza ndo nakə a ŋgəla ha bo ka mabəbazl bo seh lele aye. Na ndəv ha wu nakə Mbəlom a vələŋ a gwedeŋ ge aye andza ndo nakə a ndəv ha mahway aye. Wu neheye ka dzalakwa ha

faya na, na gər ha kwa tsekweŋ bay tebiye. ⁸ Anəke na, Mbəlom kə ləva ha bo ta magogoy ga mə mbəlom hərwi neŋ kame ŋgay mənese kwa tsekweŋ andaya fagaya bay. Bəy Maduweŋ kway, neŋgeye nakə ma gateye sariya dedək eye a ndo hay ma ta vələŋeye magogoy ga pat nakə ma ta gakeye sariya aye. Ma ta vələŋeye a neŋ dəkdek bay, ma ta vələteye a ndo neheye tebiye faya ta həbiye na aye.

A say a Pol Timote mâ ye ka təv ŋgay

⁹ Ge gədaŋ hərwi ada kâ yaw ka təv ga bəse, ¹⁰ hərwi Demas kə gər ga ha. A wuda wu neheye ka məndzibəra aye, hərwi niye ki ye ŋgway a Tesalonik. Kəreskenes neŋgeye na, ki ye a Galat ada Titus na, ki ye a Dalmatiya. ¹¹ Maa zəkaw ka təv ga na, Luka mahəŋgeye. Aza ka deyeweye na, dumara ta Markus salamay hərwi ma sliye faya madzəne ga ka məsler. ¹² Tisik i ŋgay na, na slər ha a gəma i Efez. ¹³ Ahəl nakə ka deyeweye na, do a gəma i Tərowas, zləŋ ahaya peteked i mətasl ga nakə na gəray ha a həlay i Karpus aye. Həl ahaya dərrewel hay dərma, ane tuk na, a seŋ wene wene eye na, neheye tə ge ta mbal aye.

¹⁴ Aləgəzandər ndo məvədə wu kə geŋ sewed haladzay. Bəy Maduweŋ kway ma ta may ha a dəma magogoy i məsler ŋgay. ¹⁵ Nəkar na, ge metsehe bəna agəna ma pəliye fakaya tsəved məgaka sewed dərma hərwi kwa tsekweŋ a wuda bazlam kway bay.

¹⁶ Pat makurre eye nakə ti ye ga ha kame i sariya, na ge me abəra ka bo na, ndəray ki ye naha mata meŋ bo bay, tə gər ga ha. Mbəlom mâ pəsatay ha. ¹⁷ Ane tuk na, Bəy Maduweŋ kway, neŋgeye na, kə gər ga ha bay, kə vələŋ gədaŋ hərwi ada nâ da ha bazlam ŋgay parakka, nâ həmbər faya abəra kwa tsekweŋ bay. Ada ndo i gəma hay wal wal haladzay ta tsəne. Bəy Maduweŋ kə təma ga ahaya abəra mə bazlam i zil.* ¹⁸ Ada na sər na, Bəy Maduweŋ ma ta təmiye ga ha abəra

* 4:17 Zəba ma Dəmes hay 22.22.

mə wu neheye tebiye lele bay aye, ada ma tsəpiye ga hərwi ada nâ ye a bəy ɲgay a mbəlom. Zambadəkway ka tor eye. Mâ ge bo andza niye!

Mətsike me

¹⁹ Tsikatay ha me a Pərisil ta Ake-las. Tsikay ha me a ɲgwas i Onezifor ta wawa ɲgay hay. ²⁰ Erast, neɲgeye na, ma ndziye ma gəma i Korin-te. Tərofime na, na gər ha ma gəma i Melet hərwi neɲgeye dəvats eye.

²¹ Ge gədan madayaw ka təv ga kənan ta bəse, ahəl nakə həlay i mətasl ka dazlay zuk bay aye. Ebulus, Pudenes, Kolodiya, Linus ada tə siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye kənan aye ta tsikaka naha me.

²² Bəy Maduweɲ mâ tsəpa kar huya. Mâ pa fakuma ɲgama tebiye!

**Derewel nakə Pol a watsay
naha a
Titus
aye
Məfələkwe**

Titus neŋgeye ndo məleke ha Pol ma məsler. Ahəl nakə Pol mə həlay nakə mawura bo ta ndo i Korinṭe hay aye na, Titus kə ge məsler ŋgwalak eye haladzay. Pol a watsay naha derewel nakay na, neŋgeye ma Kəret, dala nakə malawara eye ta yam aye. Mə dəma na, a matay bo a ndo məpe mədzal gər hay ka məndze lele.

Pol a may ha a zləm a Titus ka lele i məndze i ndo məkalay kame a ndo məpe mədzal gər hay (1.5-16). A tsikay me a zləm ka gər i məndze ta slala i ndo hay wal wal: Ta ndo neheye guram eye hay, dahəlay hay, gawla hay, beke hay (2.1-15). Yesu Kəriste a vəl ha sifa ŋgay na, hərwi mətəme tay ha ndo hay abəra ma mənese kwa waray waray (2.14). Mədok i sifa wədeye i ndo məpe mədzal gər hay mapa eye na, ka neŋgeye.

Mətsike me

¹ Maa watsa derewel nakay na, neŋ Pol, ndo i məsler i Mbəlom, ada ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste. Mbəlom a zla ga, hərwi ada nā tsikatay bazlam ŋgay a ndo ŋgay neheye a pala tay ha aye. Na tsikateye na, ada tāt dzala ha ka Mbəlom, tāt sər dedək. Hərwi dedək na, ma dəkweye ha mede nakə a yay a gər a Mbəlom aye. ² Na giye andza niye na, hərwi ada ndo hay tāt sər ha ta huta sifa nakə ma ndəviye bay aye. Mbəlom neŋgeye na, a raw me təbey. A gwad ma vəlakweye na, kwa ahəl nakə kə ge məndzibəra zuk bay aye. ³ A dā ha na, ahəl ŋgay nakə a ndisl a dəma aye. A dəkway ha wu nakə a gwad ma vəlakweye na, tə bazlam i ndo neheye a slər tay ha hərwi ada tāt dā ha bazlam ŋgay aye. Mbəlom neŋgeye ndo mətəme kway

ha kə vələŋ bazlam nakay a həlay, a gwedeŋ: «Tsikatay a ndo hay dərmaŋ.»

⁴ Titus, na watsaka naha derewel nakay na, a nəkar. Nəkar na, andza wawa ga, hərwi mədzal gər may nətə ka Yesu.

Mbəlom Bəba kway, tə Yesu Kəriste, ndo mətəme kway, tāt pa fakaya ŋgama ada tāt vəlaka zay.

Məsler nakə Titus faya ma giye ka dala i Kəret aye

⁵ Na gər kar ha ka dala i Kəret na, hərwi ada kāt lambad tay ha wu neheye a ze naha malembede aye. Sa na, ada kāt ye a walaŋ i gəma hay, kāt pala ndo hay ada tāt təra madugula hay, nətə nətə, tāt dzəna ndo mədzal gər hay aye. Ge na, andza nakə na tsikaka aye.

⁶ Madugula na, tāt ŋgəlatay bəzay bay. Māt ge na, zal i ŋgwas nətə. Wawa ŋgay hay tāt dzala ha ka Yesu. Mede tay māt ge lele, hərwi ada ndo hay tebiye tāt zəba fataya na, ta ge mənese bay. Tāt gəsay me a bəba tay lele.

⁷ Andza niye madugula na, ndo hay tāt ŋgəlay bəzay bay. Hərwi məsler nakə ma giye na, məsler i Mbəlom. Neŋgeye na, māt dəslyay ha gər a bo ŋgay bay. Māt ge mevel bay, māt kwaya bay, māt kəd bo ta ndo hay bay, māt ge bor i dala bay. ⁸ Duh neŋgeye na, māt təma ndo hay a gay ŋgay lele, māt wuda na, məge wu lele eye, māt təra ndo masəra gər eye lele, māt təra ndo i ŋgwalak, māt təra ndo mə pay naha faya a Mbəlom, māt gay metsehe a bo ŋgay lele. ⁹ Māt pa a dərəv ŋgay na, bazlam dedək eye, andza nakə ka tətikakwatay a ndo hay aye. Tadə kə ge andza niye na, ma sliye faya məvəlatay gədaŋ a ndo hay tət bazlam nakay. Sa na, ma sliye faya mədatay ha mənese i ndo neheye tət gwad bazlam nakay lele bay aye parakka.

¹⁰ Na tsik andza niye na, hərwi ndo hay andaya haladzay mə walaŋ i ndo mədzal gər hay ta təma bazlam i ndo təbey. Nətəye faya ta tsikiye na, bazlam nakə ma dzəniye ndo hay bay aye. Faya ta vətəye gər a ndo hay.

Ndo mäge wu niye hay wene wene eye na, Yahuda hay. ¹¹ Madugula hay, tâ gatay me, tâ ngärəz ka ndo niye hay. Hərwi nəteye na, faya ta nasiye ha bədgay i ndo siye hay. Faya ta tətikiye a ndo hay na, wu neheye a ye ka bo matətike bay aye. Faya ta giye andza niye na, məhute ha dala tsa.

¹² Ndo andaya mə walaŋ i Kəret hay, neŋgeye na, kəliŋ tay. A gwad: «Kəret hay na, maraw me eye hay, sewed eye hay andza wu i pesl hay. Nəteye səe eye hay. Tə dzala i tay na, ka wu mənday tsa.» ¹³ Kəliŋ tay niye a tsik na, dedək.

Hərwi niye, tsikatay faya lele hərwi ada tâ dzala ha ka Yesu. ¹⁴ Tsikatay faya dərmaç hərwi ada tâ pay zləm a wurmbez i Yahuda hay sa bay. Tâ pay bəzay a bazlam i ndo neheye ta kərah məpay bəzay a dedək i Mbəlom aye bay.

¹⁵ Tadə ndoweye tsəfaŋŋa ka təv i Mbəlom na, wu hay tebiye tsəfaŋŋa hərwi ŋgay dərmaç. Ndo neheye dərev tay lelebay ada ta dzala ha ka Mbəlom bay aye na, wu tebiye ta giye na, lelebay, hərwi mədzal gər tay na, kə nas. Ada faya ta giye wu nakə lelebay aye na, horoy a gatay bay. ¹⁶ Nəteye tə gwadəy a gər tay na, tə sər Mbəlom. Azlakwa dūh wu neheye faya ta giye na, faya ma bəziye ha na, tə sər Mbəlom bay. Nəteye na, tə pay naha faya a Mbəlom bay. Faya ta giye wu nakə a say a Mbəlom bay aye. Wu nakə lele aye na, tə mba faya mäge bay.

2

Məpay naha faya a Mbəlom na, kəkay?

¹ Titus, nəkar na, tsikatay dedək i Mbəlom a ndo hay. ² Gwadətay a bagwar hay na, tâ kwaya bay. Tâ ge na, wu neheye dā ndo hay ta rəhay ha gər aye. Tâ gay metsehe a bo tay lele, tâ dzala ha ka Mbəlom ta dedək, tâ wudā ndo hay tə dərev tay peteh. Dəretsətseh kə ndzatay a gər na, tâ zla ŋgatay.

³ Tsikatay a ŋgwas bagwar eye hay andza niye dərmaç, hərwi ada tâ ge na, wu neheye a yay a gər a Mbəlom aye. Tâ ŋəlay bəzay a ndo bay, tâ təra beke i guzom bay. Gwadətay na, tâ tətikatay wu nakə lele aye a ndo hay. ⁴ Tadə tâ ge andza niye na, ta tətikiye tay ha ŋgwas neheye dahəlay aye hay, ta wudəye zal tay hay ta wawa tay hay na, kəkay. ⁵ Ta tətikiye tay ha hərwi ada tâ gay metsehe a bo tay dərmaç, tâ ge madama bay, tâ ge məsler mə gay tay hay lele, tâ ge na, məsler lele eye, tâ gəsətay me a zal tay hay. Tadə ta ge andza niye na, ndo hay ta tsikiye wuray ka bazlam i Mbəlom bay.

Gawla hay

⁶ Tsikatay a gawla hay andza niye dərmaç, gwadətay tâ gay metsehe a bo tay. ⁷ Nəkar dərmaç na, ge wu neheye lele eye dəkdek, hərwi ada gawla hay tâ tətik mede yak. Ka tətikateye wu na, tətikatay tə dərev nəte. Tətikatay na, wu nakə ada ndo hay ta rəhakeye ha gər aye. ⁸ Tətikatay na, wu nakə dedək aye, ada ndəray ma sliye faya məmaka ha mənese bay. Andza niye, horoy ma gateye a ndo mənə dəre yak hay, hərwi ta huta bazlam neheye lelebay aye bay.

Beke hay

⁹ Beke hay na, gwadətay tâ gəsətay me a ndo i gay tay hay huya. Tâ mbatsatay me a ndo i gay tay hay bay, ada wu neheye ta giye na, mâ yatay a gər a ndo i gay tay hay. ¹⁰ Tâ ge mavaha bay dərmaç. Duh tâ ge na, wu lele eye hay, hərwi ada ndo i gay tay hay tâ sər ha na, nəteye dedək eye. Tadə tâ ge andza niye na, bazlam neheye faya ka tətikakweye ka gər i Mbəlom ndo mətəme kway ha aye na, ndo hay ta zambadəye.

Mahəbe məmaw i Yesu

¹¹ Ndo hay tâ ge na, wu nakə na tsik aye hərwi Mbəlom ka bəzatay ha a ndo hay neŋgeye na, a wudā ndo hay hərwi ada tâ təma. ¹² Mbəlom a tətikakway andza niye na, kâ

gərakwa ha mede kway nakə a yay a gər bay aye, ada kâ pakway bəzay a wu i məndzibəra neheye faya ta səpatiye kway aye bay. Duh ahəl nakə nəkway mandza eye ka məndzibəra mba na, gakway metsehe a bo kway. Gakwa na, wu dedek eye ada nakə a yay a gər a Mbəlom aye. ¹³ Gakwa andza niye ada təkakway dərə a pat lele eye nakə ndo mətəme kway Yesu Kəriste ma deyeweye ta məzlaḅ i Mbəlom kway. Neŋgeye na, Mbəlom bagwar eye. ¹⁴ A vəl ha gər ŋgay hərwi ada kâ təmakkwaw abəra mə mezeleme, ada kâ tərakwa tsədanŋa kame ŋgay. Andza niye ka tərakwa ndo ŋgay hay, ada ka wudakwa mäge wu neheye ŋwalak aye pat pat.

¹⁵ Anaŋ andza nakay, nəkar na, tətikatay wu nakə na watsa aye. Vəlatay gədan, tsikatay faya a ndo neheye tə pay zləm a bazlam yak bay aye. Tətikatay ta məzlaḅ nakə Mbəlom ma vəlakeye. Ndo hay tâ təra kar ha bay.

3

Mede nakə ayay a gər a Mbəlom aye

¹ Tsikatay a ndo məpe mədzaḅ gər hay ka Yesu na, tâ rəhatay ha gər a bəy i dala hay tebiye. Tâ ge wu nakə bəy hay ta tsikateye. Tâ wudā na, mäge ŋwalak huya. ² Gwadatay na, tâ ŋgalay bəzay a ndo bay, tâ təra a bo bay. Duh na, tâ təra ndo masəra me eye hay, tâ dəslatay ha gər a ndo hay tebiye dərmaḅ.

³ Tsikatay andza niye hərwi ahəl niye nəkway dərmaḅ na, ka sərakwa gər bay, ka rəhakkwatay ha gər a ndo hay bay, ka dzakwa tsəved, ka gawakwa na, wu neheye a yawakway a gər aye ta wu neheye ka wudawakwa aye. Ahəl niye na, nəkway lele eye hay bay tebiye. Ka gawakwa dərə ka wu i ndo hay. Ndo hay tə nawakway dərə ada nəkway dərmaḅ ka nawakwatay dərə.

⁴ Kwa ka gawakwa andza niye bəbay na, Mbəlom ndo mətəme kway ha, ka bəzakway ha neŋgeye ndo

məgay ŋwalak a ndo hay ada a wudā tay ha haladzay. ⁵ Andza məgwede, a təma kway ha na, kəriye. A təma kway ha na, hərwi ŋwalak kway hay dāw? A'ay! A təma kway ha na, hərwi ka gakway mə bo. A barakway na mezeleme kway na, hərwi ada kâ wakwa bo masusulo eye ta gədan i Məsəfəre Tsədanŋa eye ada kâ hutakwa məsəfəre wedeye. ⁶ Mbəlom kə rah kway ha ta Məsəfəre Tsədanŋa eye tə həlay i Yesu Kəriste ndo məmbəle kway. ⁷ A ge andza niye na, hərwi ada kâ hutakwa sifa nakə ma ndəviye bay aye, ka sərakwa Mbəlom ma vəlakweye. Kə vəlakway ha ŋwalak ŋgay, hərwi ada kâ tərakwa tsədanŋa eye hay kame ŋgay.

Mətsikay me a zləm a Titus

⁸ Bazlam nakay na tsikaka aye na, ta dedek eye. A seŋ na, ka tətikateye a ndo hay huya, hərwi ada ndo neheye tə dzala ha ka Mbəlom aye, tâ ge məsler lele eye hay. Anaŋ wu nakə ŋwalak aye ada lele ma dzəniye tay ha ndo hay aye. ⁹ Məkəde wuway nakə ma giye ŋgama bay aye na, kâ həndzəd faya bay. Tadə faya ta kədiye wuway ka bəba tətə may hay na, kâ ye a dəma bay. Kâ təra ta nəteye bay. Kwa faya ta kədiye wuway ka bazlam i Musa mapala eye na, kâ tsik a dəma bay hərwi wu niye hay na, kəriye, ta dzəniye ndo hay bay. ¹⁰ Ndo nakə ma ŋgəniye tay ha ndo məpe mədzaḅ gər hay ka Yesu na, tsikay faya. Tadə kə gər ha bay na, tsikay faya masulo eye sa. Kə tsəne bay na, mā ndza mə walaŋ i ndo məpe mədzaḅ gər hay ka Yesu sa bay. ¹¹ Nəkar, ka sər ha, slala i ndo niye hay na, kə dze a bəra ka tsəved. Nəteye na, ndo i mezeleme hay. Ada faya ta bəziye ha tə həlay tay eye nəteye ndo i mezeleme hay.

¹² Anaŋ na sləriye naha Artemas kəgəbay Tisik ka təv yak mba. Kə ndisl naha ka ŋgatay na, pəla tsəved madayaw mədzəgər tə neŋ a gəma i Nikopolis. Na dzala na, na ta ndziye mə dəma hus a mandəve i həlay i mətasl. ¹³ Dzəna Zenas ndo mäge

sariya, ta Apolos. Dzəna tay ha, lele. Ahəl nakə ta həndzədiye ta diye kame aye na, dzəna tay ha, wu mâ kətsatay bay. ¹⁴Ndo neheye tə dzala ka Yesu andza nəkway na, tâ tətik mäge ɲgwalak dərmaḥ hərəwi ada tâ dzəna ndo neheye wu a kətsatay aye. Taḍə ta ge andza niye na, mede tay ma təriye kəriye bay.

¹⁵Ndo neheye nəmay dziye na, ta tsikaka naha me. Tsikatay me a dzam kway neheye tə dzala ha ka Mbəlom aye dərmaḥ.

Mbəlom mâ pa fakuma ɲgama tebiye.

**Derewel nakə Pol a watsay
naha a
Filimon
aye
Məfələkwe**

Filimon na, dzam i Pol. Pol a day ha Labara Ngwalak eye, a tēra ndo mape mēdzal gər ka Yesu. Filimon neŋgeye zlele eye. Beke hay andaya mə gay ŋgay. Ndo nakə tə zalay Onezim aye na, beke i Filimon. A hway ŋgway abəra mə gay i Filimon. A ndzay a gər a Pol ma daŋgay. Neŋgeye dərma a tēra ndo mape mēdzal gər ka Yesu. Pol a maya ahaya Onezim a Filimon, a watsayaw derewel a həlay. Filimon ma təmiye na Onezim na, ma kəkay?

Derewel nakə Pol a watsay a Filimon aye na, hərwi ndo neheye tə hayawa gər a gay ŋgay aye dərma (mede 2).

Mə derewel na, Pol a gwaday a Filimon mā təma na Onezim andza malamar ŋgay nakə a wuda na haladzay aye. Andza niye, ndo neheye beke hay bay aye, beke hay, nəteye malamar hay mə Kəriste. Ane tuk na, Pol kə gay kutoŋ a Filimon bay. A say na, Filimon mā dzala tə gər ka wu nakə ma giye aye.

Labara i mawude bo a ge məsler ka mēndze i ndo nəte ada ka mēndze i ndo hay tebiye.

Mətsike me

¹ Maa watsa derewel nakay na, neŋ Pol. Neŋ ma daŋgay hərwi məge məsler i Yesu Kəriste. Maa watsa na, nəmay ta malamar kway Timote. Nəmaa watsa naha a nəkar dzam may Filimon. Hərwi nəkar na, ka dzapakwa nəte ka məsler i Bəy maduweŋ kway Yesu Kəriste.

² Tsikatay me a Afiya ta Arsip neŋgeye nakə sidzew i Yesu tə neŋ ka tsəved i Mbəlom aye. Ada kə tsikatay ha me a siye i ndo neheye ti yawa naha a gay yak mata duwulay me a Mbəlom aye tebiye dərma. ³ Mbəlom Bəba kway ta Bəy

Maduweŋ kway Yesu Kəriste tā pa fakuma ŋgama ada tā vəlakum zay.

⁴ Ahəl nakə faya na giye amboh a Mbəlom aye na, na gaway naha sisce a Mbəlom hərwi yak huya. ⁵ Hərwi na tsəne na, nəkar ka wuda ndo mape mēdzal gər hay ka Yesu ta dedek ada ka pa mēdzal gər yak na, ka Bəy Maduweŋ kway Yesu. ⁶ Neŋ faya na duwuleye me a Mbəlom hərwi ada mēdzepe kway nakə ka dzapakwa ta ndo mape mēdzal gər hay ka Yesu aye hərwi nakə ka dzala ha ka Yesu aye ma dzəniye kway. Ma dzəniye kway hərwi ada kə sərakwa ha wu neheye Mbəlom a vəlakway lele aye hay tebiye. A vəlakway tə həlay i Yesu Kəriste. ⁷ Malamar ga Filimon! Dərev ga kə ŋgwasə haladzay ada ka vəleŋ gədaŋ haladzay dərma hərwi ka wuda siye i ndo mape mēdzal gər hay ka Yesu ada faya ka vəlateye gədaŋ sa tsa.

Pol a gay amboh a Filimon hərwi Onezim

⁸ Hərwi niye, neŋ faya na gwadakeye amboh ka məge wu nakə na tsikakeye anəke aye. Neŋ na, ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste. Na sliye faya mətsikaka ta gədaŋ ka wu nakə ka giye. ⁹ Ane tuk na, na tsikakeye andza niye bay. Na dzala duh na, məgaka amboh hərwi ka wuda ndo hay. Neŋ Pol na, neŋ guram eye ada neŋ anəke madəzəzla eye ma daŋgay hərwi məsler i Yesu Kəriste nakay faya na giye aye. ¹⁰ Neŋ faya na gakeye amboh hərwi Onezim. Neŋgeye na, kə dzala ka Yesu, ka tēra andza wawa ga kanaŋ ma daŋgay. Neŋ na tēra bəba ŋgay. ¹¹ Ahəl niye na, kə gaka məsler sa bay. Ane tuk na, anəke na, ma gakeye məsler sa, a nəkar ada a neŋ dərma.

¹² Anəke na, na sləakeye naha ka təv sa. Ma diye naha andza maa ye naha ka təv yak na, neŋ.

¹³ Haḡe a seŋ na, mā ndza ka təv ga kanaŋ ma daŋgay hərwi ada mā dzəna ga a bəram yak nakə tadə nəkar ka təv ga na, ka dzəniye ga aye. ¹⁴ Ane

tuk na, na sliye faya mäge andza niye ze nəkar məgwede faya ayaw bay na, na sliye faya bay. Na sliye faya məgaka kutoŋ məgwadaka geŋ ŋwalak bay. A seŋ na, dzəna ga tə mədzal gər yak. ¹⁵ Agəna a say a Mbəlom Onezim mâ ye a təv aye mâ ndzaw tsekweŋ andza nakay hərwi ada mâ ma naha ka təv yak ada ka ndzawumeye salamay ka tor eye. ¹⁶ Anəke na, neŋgeye andza beke sa bay. A ze beke. Neŋgeye malamar may nakə dedek eye ma mədzepe tə Yesu Kəriste. Neŋ na, na wuda na haladzay. Nəkar dərmaŋ ka wudiye na ma ziye i ga ada neŋgeye malamar yak ka tsəved i Bəy Maduweŋ andza nəkar.

¹⁷ Tadə ka zəba fagaya neŋ dzam yak dedek na, təma na Onezim tə həlay sulo sulo eye a gay yak andza ka təma na, neŋ. ¹⁸ Tadə kə nasaka ha wu yak ada agəna wu yak andaya faya a saka mâ maka ha na, tsikeŋ, neŋ eye na hamakeye na. ¹⁹ Maa watsa bazlam neheye na, neŋ Pol tə həlay ga aye: Na hamakeye. Ane tuk na, na hamakeye sa bay hərwi sər ha, maa tsikaka bazlam i Mbəlom nakə ka huta ha məsəfəre aye na, neŋ. ²⁰ Amboh malamar ga, neŋ faya na gakeye amboh tə məzele i Bəy Maduweŋ. Geŋ wu nakə lele eye, meŋ ha dərev tey hərwi nəmay tebiye may aye ka dzapama ka Yesu Kəriste. ²¹ Derewel nakay na watsaka naha na, na sər ha wu nakə na tsətsah naha fakaya aye na, ka giye ma ziye nakə na tsətsah aye. ²² Onezim ki ye naha ka təma na na, ləva ha bo tə gay nakə na ta həniye mə dəma aye dərmaŋ hərwi na dzala na, Mbəlom kə tsəne amboh kurom nakə faya ka gumeye. Ma vəleŋeye tsəved mede naha ka təv kurom sa.

Mandəve i mətseke me i Pol

²³ Epafəras neŋgeye nakə tə neŋ salamay kanaŋ ma daŋgay hərwi məsler i Yesu Kəriste aye kə tsikaka naha me. ²⁴ Markus, Aristark, Demas ta Luka nəteye neheye ti yawaw ka təv ga ada faya nəmaa giye məsler

i Mbəlom dziye, ta tsikaka naha me dərmaŋ.

²⁵ Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste mâ pa fakuma ŋgama.

**Derewel nakə tə watsatay
naha a
Hebrœ hay
aye
Məfələkwe**

Derewel nakə tə watsatay naha a Hebrœ hay aye na, məzele i ndo məwetse andaya faya bay. A tsikatay me a way hay na, kə də ha bay. Ndo məwetse eye na, ndo Gərek, a sər Dzam Guram eye lele. A watsatay naha na, a Yahuda neheye tə dzala ha ka Yesu aye. Nəteye ta ge bəle məpe mədzal gər ka Yesu, a gatay tsəbtsəb sa bay. Siye hay a satay məgəre ha məpe mədzal gər. Hərwi niye, ndo məwetse derewel nakay a say masəkahatay ha matətike nakə tə huta ada məvəlatay gədan.

Tə Kəriste nakə Mbəlom a sləraw aye, ndo hay ta dzapa ta Mbəlom (1.1–2.18).

Ndo hay ta sliye faya mahəndzəde ka Mbəlom hərwi ηgwalak nakə Kəriste a ge aye (3.1–5.10).

Ndo məwetse derewel nakay kə də ha haladzay ma kəkay nakə Yesu nəngeye bagwar i ndo məvəlay wu a Mbəlom i ndo məpe mədzal gər hay ka tor eye andza Melkisedek.

Məpe mədzal gər i bəba tətə hay mavəla eye hərwi məde ha a ndo məpe mədzal gər hay nakay na, ma vələteye gədan ka mətese abəra mə dəretsətəseh hay ada tə masəpete neheye anəke aye (11–12.13). Ma dazlay ka 12.14, mandəve i derewel nakay faya ma diye ha kəkay nakə ndo məpe mədzal gər hay ta sliye faya məndze ta Mbəlom aye, ta ndo siye, ada məge məhay gər i ndo neheye dedek aye.

Mbəlom a tsikatay me a ndo hay tə bədīday i Wawa ηgay

¹ Ahəl niye na, Mbəlom kə tsikatay me a bəba tətə kway hay madzəga haladzay ada ta tsəved mekelen eye wal wal haladzay tə bazlam i ndo

məde ha bazlam ηgay hay. ² Mbəlom a tsikawa andza niye hus a həlay kway nakay maduk i duk eye. Anəke a tsik bazlam ηgay duh na, ta bədīday i Wawa ηgay. Mbəlom a ge məndzibəra ahəl niye tə həlay i Wawa ηgay, a zla nəngeye hərwi ada mə ləva wu hay tebiye. ³ Ta ηgateye a məzlaḅ i Mbəlom na, mə nəngeye. Nəngeye a ndzəkit bo Bəba Mbəlom. Wu hay tebiye andaya hərwi ηgay. Kə ta tsəved nakə Mbəlom ma bariye mezeleme abəra ka ndo hay aye hərwi ada tā huta tsəved matəre tsədanḡa. Ma dəba eye na, a tsal a mbəlom, a ye naha a ndza tə həlay i mənday i Mbəlom nəngeye nakə a ləva wu hay tebiye aye hərwi ada tā ləva tə nəngeye.

⁴ Andza nakay, Mbəlom a də ha Wawa ηgay na, bagwar eye, a ze gawla i Mbəlom hay, andza nakə məzele niye Mbəlom a vəlay a ze i gawla i Mbəlom hay aye. ⁵ Mbəlom kə tsikay dāda a gawla ηgay nəte:

«Nəkar wawa ga.

Bəgom neḡ na təra Bəba yak.»

Kə tsik ka gawla ηgay nəte:

«Neḡ na təriye bəba ηgay,

nəngeye ma təriye wawa ga*»
bay.

⁶ Ane tuk na, ahəl nakə Mbəlom faya ma sləraweye Wawa ηgay felik eye ka məndzibəra na, a gwad:

«Gawla i Mbəlom hay tebiye tā dəslay ha gər.»

⁷ Ka gər i gawla i Mbəlom hay na, Derewel i Mbəlom a gwad:

«Nəteye na, ndo i maslan ηgay hay. A təra tay ha andza mətasl, nəteye andza dərneh i ako.»

⁸ Ane tuk na, ka gər i Wawa i Mbəlom na, mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom a gwad:

«Nəkar na, Mbəlom, ka ləviye bəy yak ka tor eye.

Ka ləviye ndo yak hay ta ηgwalak.

⁹ Wu nakə ηgwalak eye na, ka wuda.

Wu nakə ηgwalak eye bay aye na, a yaka a gər bay tebiye.

Hərwi niye Mbəlom, Bəba yak Mbəlom, kə zla kar

* 1:5 2 Samuyel 7.14.

ada kə pa kar bagwar eye ka
ze ndo neheye nəkurom ka bo
dziye aye
ada kə vəlakway mənḡwese.»

¹⁰ Derewel i Mbəlom a gwad sa:
«Bəy Maduweḡ, ka madazlay i wu
tebiye maa ge məndzibəra na,
nəkar.

Nəkar tə həlay yak eye ka ge
magərmbəlom.

¹¹ Wu neheye tebiye ka ge aye ta
dziye.

Ane tuk na, nəkar na, ka ndziye
ka tor eye.

Wu neheye tebiye ta giye guram
andza peteked.

¹² Ka paḡiye tay ha andza ta paḡiye
peteked guram eye.

Nəteye ta mbəḡiye andza peteked a
mbəḡa,

ane tuk na, nəkar na, ka mbəḡiye
bay,

sifa yak ma ndəviye ḡaḡa bay.†»

¹³ ḡaḡa Mbəlom kə tsikay a gawla
ḡgay:

«ḡara, ndza tə həlay i mənday ga,
hus a pat nakə neḡ, na piye tay ha
ndo məne ḡəre yak hay a huḡ i
sik yak aye‡» na,

kə tsikay nəte bay.

¹⁴ Gawla i Mbəlom hay nəteye na,
way hay? Nəteye məsəḡəre neheye
faya ta geye məsler a Mbəlom aye,
ma sləriye tay ha məmatay bo a ndo
neheye faya ma təmiye tay ha aye.

2

*Kā gəkway masəḡaya a wu nakə
Mbəlom a tsik aye bay*

¹ Hərwi niye, gəkway metsehe
a bazlam neheye ka tsənakwa aye
lele huya hərwi ada kə dzakwa
tsəved bay. ² Bazlam neheye gawla
i Mbəlom hay tə yaw tə tsik aye na,
ḡəḡaḡ eye haladzay.* Ndo neheye tə
nas ha ada ta rəhay ḡər bay aye na,
Mbəlom kə gatay sariya ḡa ka mənese
tay. ³ Kə ge Mbəlom kə gatay sariya
na, ka gwadum na, tadə ka gəkway

masəḡaya a tsəved ḡḡwalak eye nakə ka
təmakweye ha aye na, ma gəkwəye
sariya bəḡaw? Tadə ka gəkway
masəḡaya na, ta dedek ka təmakweye
bay. Maa lah məḡe ha Mbəlom ma
təmiye kway ha ma kəkay na, Bəy
Maduweḡ. Ndo neheye tə tsəne aye
na, maa tsikakway bazlam neheye
dedek na, nəteye. ⁴ Bo i Mbəlom eye
tə ḡər ḡgay, kə ḡa ha bazlam neheye
na, dedek ta masuwayaḡ wal wal
tebiye ada Məsəḡəre Tsəḡaḡḡa eye a
vəl ḡəḡaḡ a ndo hay ka məḡe wu hay
wal wal andza nakə a say aye.

*Yesu kə ḡa ha tsəved nakə ma təmiye
kway ha aye*

⁵ Mbəlom a pa hərwi mələve
məndzibəra weḡeḡe nakə ma deyew-
eye na, gawla i Mbəlom hay bay.

⁶ Azlakwa bay, mawatsa eye mə
Derewel i Mbəlom na, ndoweḡe a
gwad:

«Ndo neḡḡeḡe na, way tey Mbəlom,
nakə ka dzaliye ka neḡḡeḡe aye?
Ndo zezeḡ way nakə ka dzaliye faya,
ka geye ḡər aye?»

⁷ Hərwi həlay tsekweḡ, ka pa tay ha
ndo zezeḡ hay a huvo i gawla
i Mbəlom hay.

Ma ḡəba eye na, ka vələy məzlaḡ
ta məḡəslay ha ḡər.

⁸ Ka pa wu hay tebiye a huḡ i sik ḡgay
mā ləva.†»

Kə ge Mbəlom kə pay wu hay tebiye
mā ləva na, niye na, andza məḡweḡe
wuray andaya nakə kə pay bay aye
na, andaya bay. Ane tuk na, anəke
faya ka ḡḡatakweye faya ma ləviye wu
hay tebiye zuk bay. ⁹ Ane tuk na, ka
ḡḡatakway a Mbəlom kə kəts ha Yesu
abəra ka gawla i Mbəlom hay həlay
tsekweḡ. Anəke na, Mbəlom kə vələy
məzlaḡ ada ta məḡəslay ha ḡər hərwi
nakə kə sa ḡəretsətseh ada kə mət aye.
Niye na, ta ḡḡwalak i Mbəlom nakə
Yesu a mət hərwi ndo hay tebiye aye.

¹⁰ Mbəlom a ge wu hay tebiye. A ge
tay ha na, hərwi ḡgay eye ḡḡway. A
say məhəle ndo hay haladzay a təv

† 1:12 Dəmes hay 102.26-28. ‡ 1:13 Dəmes hay 110.1. * 2:2 A tsik ka bazlam mapala nakə Mbəlom a vələtay a Israyel hay mə mahəmba i Sinay aye. † 2:8 Dəmes hay 8.5-7.

ngay nakə ta məzlaḅ aye, nəteye na, wawa ngay hay. Andza niye kə yay a gər matəre ha Yesu ngwalak eye hərwi mətəme tay ha tə dəretsətseh ngay ada ta məməte ngay, hərwi mata de kame tay mətəme tay ha na, Yesu.

¹¹ Maa təra ha ndo hay ngwalak eye kame i Mbəlom na, Yesu ada nəteye neheye a təra tay ha ngwalak eye hay aye na, bəba tay nəte. Hərwi niye horoy ma geye məzalətay malamar ga hay bay. ¹² A gwad:

«Na datay ha məzele yak a malamar ga hay

Na zambadakeye mə walaṅ i ndo hay mahaya gər eye.†»

¹³ A gwad sa:

«Neṅ, na dzaliye ha ka Mbəlom.»

A gwad sa:

«Neṅ kanaṅ ta wawa neheye Mbəlom a peṅ tay aye.§»

¹⁴ Wawa neheye a tsik fataya aye na, nəteye tebiye slo ada bambaz. Neṅgeye dərmak ka təra ndo zezeṅ andza nəteye hərwi ada mâ mət ada andza niye ma giye ha bəle ta ndo nakə gədaṅ i məməte mə həlay ngay aye, andza məgwedə Fakalaw. ¹⁵ Yesu a ge andza niye na, hərwi zluwer mâ gəs tay ha ndo hay hərwi məməte bay. Ahəl niye təndzawa huya andza beke hay hərwi zluwer a gawatay, ane tuk na, anəke Yesu kə təma tay ha.

¹⁶ Ka sərakwa ha a yaw məmatay bo a gawla i Mbəlom hay bay, a yaw məmatay bo na, a wawa i hud i Abraham hay. ¹⁷ Andza niye, kutoṅ ka təra andza malamar ngay hay mə wu hay tebiye. A ge niye na, hərwi ada mâ təra bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom nakə ma gateye ngwalak a ndo hay ada ma pay naha faya a Mbəlom aye, hərwi ada mâ vəl ha gər ngay hərwi məheme mezeleme i ndo hay ada məsəre tay ka bo ndo hay ta Mbəlom. ¹⁸ Anəke na, ma sliye məmatay bo a ndo neheye Fakalaw faya ma səpatiye tay aye hərwi ahəl niye Fakalaw ka səpat na ada kə say dəretsətseh.

† 2:12 Dəmes hay 22.23. § 2:13 Ezay 8.17-18.

3

Yesu bagwar eye a ze ha Musa

¹ Malamar ga hay, Mbəlom a pala kurom na, ada kâ tərūm ndo ngay hay. Hərwi niye pum mədzal gər kurom ka Yesu. Neṅgeye ndo nakə Mbəlom a sləraw aye hərwi ada mâ təra bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom ka wu neheye ka pakwa faya mədzal gər aye. ² Maa pa na ka mäge məsler nakay na, Mbəlom ada kə pay naha faya a Mbəlom mə wu nakə a ge aye, andza Musa nakə a pay naha faya a Mbəlom ma məsler nakə a gawa aye hərwi ndo i gay i Mbəlom hay tebiye.* ³ Ngwalak eye mədəslay ha gər haladzay a Yesu abəra ka Musa andza nakə ta dəslay ha gər haladzay na, a ndo nakə a dəzl gay aye bəna a gay bay. ⁴ Gay tebiye mədəzl na, ndo. Ane tuk na, ndo nakə a dəzl wu hay tebiye na, Mbəlom. ⁵ Aya Musa neṅgeye kə pay naha faya a Mbəlom ma məsler nakə a ge tebiye mə gay i Mbəlom aye. Ane tuk na, neṅgeye na, ndo i məsler i Mbəlom dekdek tsa. Məsler ngay na, mədatay ha a ndo hay wu neheye Mbəlom ma tsikiye mba kame aye. ⁶ Kəriste na, neṅgeye wawa nakə ma ləvay gər a gay i Bəba ngay Mbəlom aye. Nəkway na, ndo ngay hay. Tadə ka pakwa faya mədzal gər kway bəṅbəṅ ada ka pakwa mədzal gər kway ka wu neheye ta məṅgwese hus ka mandəve aye na, nəkway dərmak gay ngay.

Mbəlom faya ma ləviye ha bo ta təv mazəzukw bo hərwi ndo neheye ta pa faya mədzal gər aye

⁷ Hərwi niye Məsəfəre Tsədəṅṅa eye a gwad:

«Bəgom tadə ka tsənum mətsike me i Mbəlom na,
⁸ kâ kulum ha gər kurom,
 andza i bəba tətə kurom neheye ahəl niye tə kula ha gər tay ka Mbəlom aye bay.

A həlay niye na, nəteye mə makullwandah məve kuro kuro faḅ,

* 3:2 Məpesle 12.7.

tə ge vərəm ka Mbəlom ada ta dza ha Mbəlom.

⁹ Mbəlom a gwad: «Kwa ta ngatay lele a wu neheye na ge aye bəbay na,

ta dza ga ha məve kuro kuro fad.

¹⁰ Hərwi niye na ge mevel ka nəteye.

Na gwad: Mədzal gər tay ka dzadza,

ta tsəne wu nakə a seŋ aye bay.

¹¹ Kə ndelenj ada na mbada:

Ta fəlakwiye dāda a təv ga nakə na ləvatay ha bo ta zəzukwiye bo mə dāma aye bay.†»

¹² Malamar ga hay, gum metsehe! Ndo nakə mədzal gər ngay ngwalak eye bay aye, a dzala ha ka Yesu bay aye na, mā ge andaya mə walaŋ kurom bay. Ndo nakə a dzala ha ka Yesu sa bay aye ma gəriye ha Mbəlom nakə ta sifa aye. ¹³ Ane tuk na, bəgom a say a Mbəlom mətsikakum me sa. Vəlum a bo gədaŋ pat pat mə walaŋ kurom hərwi ada Fakalaw mā səpat kurom ka mäge mənese bay, ada kâ kulum ha gər kurom bay. ¹⁴ Tadə nəkway huya faya ka gakweye gər a wu neheye ka pakwa faya mədzal gər ka madazlay hus ka mandəve i məsəfəre kway na, ta dedek nəkway ndo i Kəriste hay. ¹⁵ Andza nakə tə gwad:

«Bəgom, tadə ka tsənum mətsike me i Mbəlom na,

kâ kulum ha gər kurom bay

andza ahəl nakə bəba tətə kurom hay tə ge vərəm ka Mbəlom aye bay.»

¹⁶ Ndo neheye tə tsəne mətsike me i Mbəlom ada tə ge faya vərəm aye na, way hay? Na gwad ndo neheye tə yaw abəra mə Ezipt tə pay bəzay a Musa aye bədaw? ¹⁷ Mbəlom a ge mevel məve kuro kuro fad ahəl niye na, hərwi way hay? A ge mevel ka ndo neheye tə ge mənese aye na gwad ba? Hərwi niye tə mət mə makulk-wandah. ¹⁸ Mbəlom a mbada a gwad: «Ta fəlakwiye dāda a təv ga nakə na ləvatay ha bo ta zəzukwiye bo mə

dāma aye bay.» A tsik andza niye na, ka way hay? Na gwad ka ndo neheye ta kərah marəhay ha gər aye ba?‡ ¹⁹ Andza niye, nəmaa zəba faya Mbəlom a vəlatay tsəved məfəlakwe a dāma bay na, hərwi nakə ta dzala ha ka Mbəlom bay aye.

4

¹ Ba Mbəlom kə tsik a gwad ka fəlakwakweye a mazəzukw bo ngay. Ane tuk na, dzədzarakwa hərwi ada ndəray mə walaŋ kurom mā mətsa abəra ka məfəlakwe a dāma bay. Wu nakə Mbəlom a gwad ma giye na, ma giye huya. ² Nəkway na, ka tsənakwa Labara Ngwalak eye nakay andza nakə ahəl niye bəba tətə kway hay tə tsəne aye dərma. Ane tuk na, labara nakay kə gatay ngama bay hərwi ta dzala ha faya bay. ³ Mata fəlakwe a mazəzukw bo i Mbəlom niye na, nəkway neheye ka dzalakwa ha aye. Mbəlom a gwad:

«Kə ndelenj ada na mbada,

ta fəlakwiye dāda a təv ga nakə na ləvatay ha bo ta zəzukwiye bo mə dāma aye bay.»

Azłakwabay Mbəlom a ndəv ha məsler ngay kwa a həlay nakə a ge məndzibəra aye. ⁴ Mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom, tə tsik ka məhəne matasəla eye: «Məhəne məkwa na, Mbəlom a ndəv ha məsler ngay, məhəne matasəla eye a zəzukw bo.*»

⁵ Ma təv mekelenj eye Mbəlom a gwad sa: «Ta fəlakwiye dāda a təv ga nakə na ləvatay ha bo ta zəzukwiye bo mə dāma aye bay.»

⁶ Ndo neheye tə tsəne Labara Ngwalak eye kurre aye tə fəlakwa a mazəzukw bo bay na, hərwi ta kərah marəhay ha gər a Mbəlom. Ta dedek təv mazəzukw bo andaya anaŋ, ndo mekelenj eye hay ta fəlakwiye a dāma. ⁷ Hərwi niye Mbəlom a pa pat mekelenj eye, a zalay «bəgom». A tsik ka pat eye nakay na, məve haladzay tə bazlam i Davit, bazlam neheye 6a ka watsakwa tsiy aye, a gwad:

† 3:11 Dəmes hay 95.7-11. ‡ 3:18 Zəba mə Məpesle 14.1-35; Dəmes hay 95.11. * 4:4 Madazlay i wu hay 2.2.

«Bəgom tadə ka tsənum mətsike me i Mbəlom na,

kâ kulum ha gər kurom bay.»

⁸ Tadə Zozowe kə ndisl tay ha bəba tətə kway hay a mazəzukw bo nakə dedək aye na, haḅe Mbəlom ma tsikiye ka pat mekeleḅ eye bay.

⁹ Andza məgwede mazəzukw bo mekeleḅ eye andaya hərwi ndo i Mbəlom hay. A ndzəkit bo mazəzukw bo i məhəne matasəla eye. ¹⁰ Mbəlom a ndəv ha məsler ḅgay na, a zəzukw bo. I kway bəbay andza niye dərmak. Ndo kə huta tsəved məfələkwe a mazəzukw bo i Mbəlom na, ma giye məsler sa bay, məsler ḅgay ka ndəv. ¹¹ Hərwi niye, ḅgələkwa ha bo ka məhute tsəved məfələkwe a mazəzukw bo niye. Kə ge andza niye na, gakwa metsehe lele ndəray mâ dəd hərwi a kərah marəhay ha gər a Mbəlom andza bəba tətə kway hay aye bay.

¹² Bazlam i Mbəlom na, ma vəliye sifa a ndo hay, gədaḅ eye haladzay. A dəs wu a ze ha maslalam nakə a dəs diye sulo sulo aye. Bazlam i Mbəlom a ye a bo kway hus a huḅ eye. A dəs ndo hus ka maḅgəne ha sifa i məsəfəre ada hus ka maḅgəne ha təv mazəve ta dözoz. Faya ma diye ha wu nakə ma mədzal gər i ndo aye. ¹³ Wuray andaya maḅgaha eye ka dəre i Mbəlom bay. Wu neheye a ge tebiye aye na, a ḅgatay, a sər tay ha nəte ta nəte tebiye. Kə dəkway ha wu hay tebiye na, kame ḅgay.

Mbəlom a pa Yesu bagwar i ndo məvəlay wu a Mbəlom

¹⁴ Andza niye, nəkway na, bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom kway andaya ka gər i wu hay tebiye. Neḅgeye na, Yesu Kəriste Wawa i Mbəlom. Kə tsal ka təv i Mbəlom. Hərwi niye ndzakwa tə wu nakə ka dzalakwa ha faya aye ḅəḅəḅ lele. ¹⁵ Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom kway na, a sər ha bəle kway. Neḅgeye na, kə ḅgatay a dəretsətseh wal wal andza nəkway ada ta dza ha. Ane tuk na, kə ge mezeleme

bay. ¹⁶ Hərwi niye həndzədəkwa ka təv i Mbəlom, zluwer mâ gəkway bay. Neḅgeye ma gateye ḅgwalak a ndo hay. Həndzədəkwa ka təv ḅgay hərwi ada kâ gəkway mə bo ada mâ gəkway ḅgwalak ḅgay. Niye na, ma makweye bo ahəl i dəretsətseh.

5

¹ Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom tebiye Mbəlom a pala tay ha na, mə walaḅ i ndo hay. A pa tay ha hərwi ada tâ gay məsler hərwi ndo hay ada tâ vəlay naha wu kəriye ada tâ kədəy naha wu a Mbəlom hərwi mezeleme nakə ndo hay tə ge aye.

² Ndo neheye tə sər tsəved ḅgwalak eye bay aye ada faya ta giye mezeleme aye na, bagwar i ndo məvəlay wu a Mbəlom tə sər mäge ḅgwalak hərwi tay hərwi bo tay eye bəle eye andza nəteye dərmak. ³ Hərwi niye kutoḅ mâ kədəy naha wu a Mbəlom hərwi mezeleme ḅgay eye dərmak, ma kədiye hərwi mezeleme i siye i ndo hay dəkdek bay. ⁴ Ndəray ma sliye mədəslay ha gər a bo, məzle bo ḅgay matəre ha bagwar i ndo məvəlay wu a Mbəlom bay. Maa zal na, Mbəlom andza nakə ahəl niye a zalay Arəḅ aye. ⁵ Tə Yesu Kəriste na, andza niye dərmak. Kə zla bo ḅgay eye kə dəslyay ha gər a bo matəre bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom bay. Maa zalay na, Mbəlom, a gwadəy: «Nəkar wawa ga.

Bəgom neḅ na təra Bəba yak.*»

⁶ Ma təv mekeleḅ eye a gwadəy: «Ka ndziye ndo məvəlay wu a Mbəlom huya andza Melkisedek.†»

⁷ Ahəl nakə Yesu ka məndzibəra aye na, a sər ha Mbəlom ma sliye faya mələtse ahaya abəra ma mədahaḅ. Ka dūwulay naha me a Mbəlom ta mətuwe eye ada ta mawude eye ta magala hərwi a say marəhay ha gər dərmak. Mbəlom kə tsənay na kə lətse ahaya abəra ma mədahaḅ hərwi ka rəhay ha gər. ⁸ Neḅgeye na, Wawa i Mbəlom. Kwa andza niye bəbay na,

* 5:5 Dəmes hay 2.7. † 5:6 Dəmes hay 110.4.

tə dāretsətseh nakə a sa aye kə tətik marəhay ha gər a Mbəlom. ⁹ Ahəl nakə məsler ŋgay a ndəv aye na, a tərā ndo nakə ma təmiye tay ha ndo neh-eye ta rəhay ha gər aye hərwi ada tā huta sifa nakə ma ndəviye bay ka tor eye aye. ¹⁰ Mbəlom a pa na bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom andza Melkisedek.

Marava i mægər ha məpe mədzał ka gər Yesu

¹¹ Ka gər i wu nakay na, wu hay andaya haladzay a samay mətšike. Ane tuk na, a wur bo mədakum ha hərwi zləm kurom dərəŋ mətšəne. ¹² Nəkurom i kurom na, həlay eye kə sla dā hərwi ada bo kurom eye kə tətikumatay wu a siye i ndo hay aye hərwi nəkurom ka tətikum wu hay zla anəke bay. Ane tuk na, a sakum tā tətikakum wu neheye ka tətikum kurre ka bazlam i Mbəlom aye sa. Ka sərūm mənde daf andza bagwar hay zuk bay, nəkurom andza wawa ndəriz neheye a satay məse wah aye. ¹³ Ndo nakə faya ma siye wah huya aye na, nēŋgeye wawa ndəriz huya. Mbəlom a tərā kway ha ŋgwalak eye kame ŋgay ma kəkay na, a sər zuk bay. ¹⁴ Daf nakə dedek aye na, i bagwar hay. Nətəye na, ta ŋgəliye ha bo ka matətike hərwi maŋgəne tay ha ka bo abəra wu ŋgwalak eye tə wu neheye ŋgwalak eye bay aye.

6

¹ Kə ge andza niye na, takwa kame, zakwa ha wu neheye kurre ka gər i Kərīste aye, pakway bəzay a wu neheye bagwar eye. Ba ka pakwa mədok i gay tsiy, ka pakwa wədeye sa bay. Bazlam i matsətsehe məpəse ha mezeleme hərwi wu neheye ŋgwalak eye bay ta diye ha ndo a məməte aye, bazlam i mədzele ha ka Mbəlom, ² bazlam i madzəhuḅe ndo a yam, bazlam məpe həlay ka gər i ndo hay,* bazlam i mələtsew abəra ma mədahaŋ ada bazlam i sariya, wu neheye tebiye na, nəmaa dzaliye faya

matətikakum sa bay. ³ Gərakwa ha wu neheye, takwa kame. Ta gədaŋ i Mbəlom na, ka gəkweye.

⁴ Ndo neheye tə ma ta dəba aye, ta mawəye ka matsətsehe məpəse ha mezeleme na, ma giye bo sa dāw? Nətəye na, ta ŋgatay a dzaydzay i Mbəlom, wu nakə Mbəlom a vəlatay a ndo hay aye, kə vəlatay dərma, ta huta Məsəfəre Tsədaŋŋa eye a dərev tay dərma. ⁵ Ta ndzaka metsəhəne i bazlam i Mbəlom, ta sər ha gədaŋ i məndzibəra nakə ma deyewəye kame aye. ⁶ Ada dūh tə dəf abəra ka tsəved i Mbəlom na, tsəved tay andaya məmatay ahaya ka matsətsehe məpəse ha mezeleme sa bay hərwi a tərā andza ta dar Wawa i Mbəlom ka mayako mazləmbada eye sa ada tə vəlatay tsəved a siye i ndo hay mətšadāy.

⁷ Guvah nakə yam faya ma piye a dəma aye tadə wu mənday kə ge bo lele hərwi madzəne ndo neheye tə fət aye na, niye na, andza məgwede Mbəlom kə pa ŋgama ka guvah nakay. ⁸ Tadə dūh maa ndzohw a dəma guzer ta dak na, guvah niye ma giye ŋgama bay. Mazlambar Mbəlom ma vəleye mezeleme. Ma dziye ha abəra mə dəma ta ako.

⁹ Dzam ga neheye na wudā kurom haladzay aye, kwa tadə nəmaa tsik andza niye bəbay na, nəmaa sər ta dedek nəkurom faya ka puməye bəzay a tsəved ŋgwalak eye, tsəved nakə Mbəlom ma təmiye kurom ha aye. ¹⁰ Mbəlom na, nēŋgeye ŋgwalak eye, ma mətšiyə ha gər ta məsler nakə ka gum aye bay. Andza məgwede, ka mumatay bo a siye i ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu, ka mawumatay bo andza niye huya. Ka gum niye na, hərwi nakə ka wudum Mbəlom aye ada ma mətšiyə ha gər bay. ¹¹ A samay na, kwa way mā ge andza niye huya hus ka mandəve eye, kə gərūm ha bay hərwi ada kə hutum wu nakə ka pum faya mədzał gər aye. ¹² A samay na, kə tərūm ndo i səe hay bay. Duh tərūm andza ndo neheye tə pa

* 6:2 Zəba ma 1 Timote 4.14.

mədzal gər tay bəŋbəŋ ka Mbəlom aye. Mata hute wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye na, nəteye.

Wu nakə Mbəlom kə tsik aye na, ma giye bo

¹³ Ahəl nakə Mbəlom a gwaday a Abraham na vəlakeye wu aye na, kə mbada ma giye andza nakə a tsik aye. Ndəray andaya nakə a ze Mbəlom aye nakə ma mbadiye kame ŋgay aye bay. A mbada ta məzele ŋgay.† ¹⁴ A gwad: «Ta dedək, na piye fakaya ŋgama, ta dedək na vəlakeye wawa hay haladzay.» ¹⁵ Abraham kə zla ŋgatay, ka həba, hərwi niye kə huta wu nakə Mbəlom a gwad ma vəleye aye.

¹⁶ Ndo hay tə mbadawa na, ta mbadiye ta məzele i ndo nakə bagwar eye a ze tay aye, məmbede niye ma ndəviye ha wu nakə mə walaŋ i ndo hay aye. ¹⁷ Hərwi niye Mbəlom kə mbada dərma. A say na, ndo neheye a gwad ma vəlateye wu aye na, tã sər ha ma mbədeye həlay dāda a wu nakə a gwad ma vəliye aye bay, ma pəliye ha bay. ¹⁸ Andza niye, wu hay sulo neheye ma pəliye bo bay aye. Wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye ada wu nakə a mbada aye, Mbəlom ma sliye maraw me kwa tsekweŋ bay. Nəkway neheye ka hwayakwa ka tøv i Mbəlom məngehe bo ka tøv ŋgay aye na, kə vəlakway gədaŋ haladzay hərwi ada kã pakwa mədzal gər kway huya ka wu nakə Mbəlom a gwad ma vəlakweye aye. ¹⁹ Wu nakə ka pakwa faya mədzal gər kway aye na, a gəs kway bəŋbəŋ lele ka dagwarakweye abəra kame i Mbəlom bay andza bəre nakə tə lətsawa ha kwalalaŋ i yam aye. Hərwi niye, ka deyekweye ta peteked nakə a tək na tøv tsədaŋŋa eye aye, ka fələkwa kweye a huđ eye. ²⁰ Maa lah məfələkwe a dāma na, Yesu. A ye kame i Mbəlom na, hərwi kway. Ka təra bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom andza Melkisedek ka tor eye.

7

¹ Melkisedek nakay, neŋgeye bəy i Salem. Neŋgeye bəbay i ndo məvələy wu a Mbəlom bagwar eye. A həlay eye andaya Abraham a ye a vərəm. A sla ka bəy hay haladzay. Ahəl nakə faya ma maweye na, Melkisedek a ye mədzəgər ta Abraham. A pa ŋgama ka Abraham. ² Abraham a vəlay wu hay a Melkisedek. Wu neheye kuro a huta ma vərəm aye na, a zla nəte a vəlay. Melkisedek eye nakay na, andza məgwede bəy nakə ma giye ŋgwalak aye. Neŋgeye bəy nakə a wuda mändze zay* ta ndo hay aye hərwi neŋgeye bəy i Salem. Salem na, andza məgwede «zay». ³ Ndəray a sər wu-ray ka gər i bəba ŋgay bay. Kwa may ŋgay hay ta bəba tətə ŋgay hay dərma andza niye. Madazlay ŋgay eye andaya bay, mandəve ŋgay aye andaya bay. A ndzakit bo Wawa i Mbəlom hərwi neŋgeye ndo məvələy wu a Mbəlom ka tor eye.

⁴ Zəbum ka Melkisedek, neŋgeye bagwar eye. Abraham bəba tətə kway a zla wu nakə a hutaw ma vərəm aye, a ŋgəna ha kuro. A zla nəte a vəlay. ⁵ Wawa i huđ i Levi na, siye hay ndo məvələy wu a Mbəlom. Bazlam i Musa mapala eye a gwadatay: «Dum ka tøv i ndo hay hərwi ada tã vəlakum wu nəte mə wu tay neheye kuro aye.†» Sərum ha na, ndo neheye tə huta wu neheye na, mə həlay i malamar tay hay, ada nəteye tebiye na, wawa i huđ i Abraham. ⁶ Melkisedek neŋgeye na, slala i Levi bay, ane tuk na, ahəl nakə Abraham a vəlay wu nəte mə wu hay kuro aye, Abraham nakə Mbəlom a gwaday ma piye faya ŋgama aye na, Melkisedek a pa faya ŋgama bəna Abraham a pa ŋgama ka Melkisedek bay. ⁷ Azlakwa bay ka sərakwa ha lele, maa pa ŋgama ka ndo na, ndo bagwar eye.

⁸ Ndo neheye ma slala i Levi ta təma wu nəte mə wu hay kuro abəra ka malamar tay hay, nəteye na, ta mətiye. Melkisedek na, ma ndziye

† 6:13 Madazlay i wu hay 22.16-17. * 7:2 Madazlay i wu hay 14.17-20. † 7:5 Zəba mə Məpesle 18.21.

huya andza nakə bazlam i Mbəlom a tsik aye. ⁹ Ka slakweye faya mægweđe na, Levi ka təma abəra ka siye i ndo hay wu nəte mə wu hay kuro, kə vələy a Melkisedek dərmaḱ tə həlay i Abraham. ¹⁰ Andza mægweđe Abraham a vələy wu nəte mə wu hay kuro a Melkisedek na, hulfe i Levi na, andaya mə hud ŋgay tsiy. Andza niye, ka slakweye faya mægweđe Levi neŋgeye dərmaḱ kə vələy wu nəte mə wu hay kuro a Melkisedek.

Bagwar i ndo məvələy wu a Mbəlom mekeleŋ eye andza Melkisedek

¹¹ Mbəlom a vəl bazlam mapala eye na, a həlay a hulfe i Levi, nəteye neheye ndo məvələy wu a Mbəlom aye. Ane tuk na, məsler tay i məvələy wu a Mbəlom ma sliye mandəve ha wu nakə a say aye bay. Tadə məsler tay ma sliye matəre ha ndo hay ŋwalak eye ka dərə i Mbəlom na, haḅe ndo məvələy wu a Mbəlom neŋged andza Melkisedek ma deyeweye sa bay. Ndo məvələy wu a Mbəlom andza Aroŋ haḅe ma sliye. ¹² Tadə Mbəlom ka mbədəy həlay a slala i ndo məvələy wu a Mbəlom, ka sərakwa ha bazlam i Musa mapala eye ma mbədiye dərmaḱ. ¹³ Azlakwa anəke na, slala i ndo məvələy wu a Mbəlom a mbədə. Bəy Maduweŋ kway Yesu nakə faya ka tsikakweye faya kanan aye na, a yaw abəra ma slala mekeleŋ eye wal. Ndəray nəte ma slala ŋgay andaya ndo məvələy wu a Mbəlom bay. ¹⁴ Ka sərakwa ha Bəy Maduweŋ kway, neŋgeye ma slala i Yahuda. Ahəl nakə Musa a tsik ka ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye na, kə tsik ka gər i slala nakay təbey. ¹⁵ Wu nakə a da ha bazlam nakay parakka aye anaŋ: Ndo məvələy wu a Mbəlom mekeleŋ eye ki yaw, neŋgeye na, andza Melkisedek. ¹⁶ Neŋgeye a təra bagwar i ndo məvələy wu a Mbəlom na, hərwi slala nakə nəteye ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye bay. Neŋgeye na, bagwar i ndo məvələy wu a Mbəlom ta gədaŋ i sifa nakə

ma ndəviye bay aye. ¹⁷ Andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom, Mbəlom a gwad:

«Ka ndziye ndo məvələy wu a Mbəlom huya andza Melkisedek.†»

¹⁸ Mbəlom kə mbata ha bazlam mapala eye nakə ahəl niye aye hərwi bəle eye, ma dzəniye ndo hay bay.

¹⁹ Bazlam i Musa mapala eye na, a sla matəre ha ndo hay ŋwalak eye ka dərə i Mbəlom bay. Ane tuk na, anəke na, wu mekeleŋ eye andaya a ze ha bazlam neheye mapala eye. Wu andaya nakə ma vələkweye tsəved lele eye hərwi məndisle ka təv Mbəlom aye. Wu eye niye na, Yesu. Ka pakwa faya mədzal gər na, ka neŋgeye.

²⁰ Wu mekeleŋ eye na, ahəl nakə Mbəlom ma piye Yesu bagwar i ndo məvələy wu a Mbəlom aye na, a mbədə təday. Ahəl nakə slala i Levi hay ta təra ndo məvələy wu a Mbəlom aye na, tə mbədə andza niye bay.

²¹ Ane tuk na, i Yesu na, Mbəlom kə mbədə, a gwad:

«Neŋ Mbəlom na mbədəye həlay bay, na mbədə ka ndziye ndo məvələy wu a Mbəlom huya.§»

²² Nakay andza mægweđe na, dzam nakə Mbəlom a ɓar tə nəkway aye na, lele a ze ha dzam nakə a ɓar ahəl niye aye. Andza niye, maa ɗakway ha ta dedek Mbəlom kə ɓar dzam tə nəkway na, Yesu.

²³ Wu mekeleŋ eye andaya wal sa. Ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom ma slala i Levi aye na, nəteye haladzay hərwi tə mətawa, tə gərawa ha məsler tay. ²⁴ Ane tuk na, i Yesu na, andza niye təbey, neŋgeye ma ndziye ka tor eye, ma ndziye ndo məvələy wu a Mbəlom huya ka tor eye.

²⁵ Hərwi niye, neŋgeye na, gədaŋ andaya mətəme ha ndo neheye faya ta diye kame i Mbəlom tə həlay ŋgay aye kwa kədəy hərwi neŋgeye ma ndziye ka tor eye. Faya ma dūwuleye naha me a Mbəlom huya hərwi tay.

²⁶ Neŋgeye na, bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom nakə deɗəŋ

† 7:17 Dəmes hay 110.4. § 7:21 Dəmes hay 110.4.

eye gədan̄ ŋgay andaya madzəne kway aye. Neŋgeye na, tsədan̄ŋa, mənese andaya mə neŋgeye bay, kə ge mezeleme təbey. Neŋgeye andza ndo mäge mezeleme hay bay, Mbəlom a pa na wal. Mbəlom a pa na mə mbəlom ka gər i wu hay tebiye. ²⁷ Siye i bagwar hay i ndo məvəlaway wu a Mbəlom, nəteye neheye na, ta kədəway wu a Mbəlom pat pat. Tə kədəway naha hərwi mezeleme tay eye təday ada ta kəday naha hərwi mezeleme i ndo siye hay. Yesu na, neŋgeye a ge andza niye təbey. Neŋgeye a vələy naha wu a Mbəlom hərwi ndo hay sik nəte tsa tə məvəle ha gər ŋgay. I ŋgay na, da andza niye. ²⁸ Bagwar i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye neheye bazlam i Musa mapala eye a pa aye, ndo hay tsa, nəteye tə gawa mezeleme. Ane tuk na, ahəl nakə Mbəlom a mbada aye, bazlam nakay kə zla təv i bazlam i Musa mapala eye, a pa bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom na, Wawa ŋgay. Neŋgeye na, ka təra ŋwalak eye peteh ka tor eye.

8

Yesu neŋgeye bagwar i ndo məvəlay wu a Mbəlom dedek eye

¹ Bazlam nakə ta dedek bagwar eye a sakway mət̄sike aye na, anaŋ: Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom andaya andza nakay. Neŋgeye na, i kway. Neŋgeye mandza eye ka təv mändze i Bəy mə mbəlom, tə həlay i mənday i Mbəlom Bəy Maduweŋ ka gər i wu hay tebiye mə mbəlom. ² Neŋgeye bagwar i ndo məvəlay wu a Mbəlom a ge məsler na, ma təv nakə tsədan̄ŋa Mbəlom mandza eye mə dəma aye. Ahəl niye ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye tə gawa məsler na, mə madzawadzawa i mədəslay ha gər a Mbəlom nakə ndo a lambad̄ aye. Ane tuk na, təv nakə Yesu faya ma giye məsler mə dəma aye na, mə mbəlom, təv nakə dedəŋ

eye. Maa ge na, Bəy Maduweŋ bəna ndo zezeŋ bay.

³ Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom tebiye, kwa way tə pa na hərwi məvəlay naha wu kəriye ada məkədəy naha wu a Mbəlom. Bagwar i ndo məvəlay wu a Mbəlom kway bəbay na, wu andaya nakə mâ vələy naha a Mbəlom aye dərma. ⁴ Kə ge neŋgeye ka mändzibəra na, ma təriye ndo məvəlay wu a Mbəlom bay hərwi neheye ka mändzibəra aye 6a faya ta vəleye wu a Mbəlom aye nəteye andaya tsiy andza nakə bazlam i Musa mapala eye a tsik aye. ⁵ Ahəl nakə Musa ma lambadiye madzawadzawa niye aye, Mbəlom a gwad̄ay: «Zəba faya lele, do lambad̄ gay nakə ka lambadiye na, andza nakə na bəzaka ha mə mahəmba aye.» Ndo məvəlay wu a Mbəlom neheye na, ta ge məsler mə gay eye nakay. Ane tuk na, gay nakay na, mandzək̄it bo i bəmalə nakə dedəŋ eye mə mbəlom aye.* ⁶ Andza nakay ka zəbakwa ka məsler i Kəriste na, a ze ha məsler i ndo məvəlaway wu a Mbəlom neheye. Neŋgeye ma miye tay ha ka bo ndo hay ta Mbəlom hərwi ada Mbəlom mâ 6ar dzam nakə a ze dzam nakə ahəl niye hərwi wu nakə Mbəlom a gwad̄ ma vəliye ma məb̄ere dzam nakay aye na, a ze wu neheye ahəl niye aye haladzay.

⁷ Tadə məb̄ere dzam† nakə makurre eye mənese andaya faya bay aye na, Mbəlom ma 6ariye dzam masulo eye bay. ⁸ Ane tuk na, ka zəbakwa faya na, a sla wuray bay hərwi Mbəlom faya ma matay ha mənese a ndo hay. A gwadatay:

«Tsənum, maa tsik me na, neŋ Bəy Maduweŋ.
Həlay eye ma deyeweye
na 6ariye dzam wedeye
ta slala i Israyel hay ada ta slala i
Yahuda hay.

⁹ Dzam nakə na 6ariye aye na,
andza nakə na 6ar ta bəba tət̄e tay
hay bay.

* **8:5** Madayaw abəra ma Ezipt 25.40. † **8:7** Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 24.3-8.

A həlay nakə na həla tay ahaya tə həlay ga eye abəra mə Ezipt aye na,
bo tay eye tə gər tay ta nas ha Dzam Guram eye nakə na bar ta nəteye aye.

Hərwi niye na gər tay ha.

Maa tsik bazlam andza nakay na, neñ Bəy Maduweñ.

¹⁰ Bəy Maduweñ Mbəlom a gwad:

Dzam nakə na bəriye ta ndo i Israyel hay aye a həlay niye na, anañ:

Na piye bazlam ga mapala eye a dərev tay,

na watsiye bazlam ga mapala eye a mədzal gər tay,

na təriye Mbəlom tay

ada nəteye ta təriye ndo ga hay.

¹¹ Ndəray andaya ma diye ma tətikateye a ndo siye aye, ma gwadiye:

“Dumara, sərur Bəy Maduweñ eye”, andaya bay,

hərwi ndo hay tebiye ta səriye ga, kwa bagwar hay, kwa neheye makətsa eye hay aye.

¹² Na pəsətay ha mənese tay,

tə mezeleme tay, ma meñawe ye a gər sa bay.†»

¹³ Mbəlom a tsik ka məbere Dzam Wedeye na, andza məgwede Dzam Guram eye gədañ ngay andaya sa bay. Ka sərakwa ha wu nakə ka təra guram eye ada ma dzəniye ka wuray sa bay aye na, mazlambar ma dziye.

9

Tsəved dedek eye hərwi mədəslay ha gər a Mbəlom

¹ Ma dzam nakə kurre aye na, bazlam mapala eye hay andaya, neheye ta datay ha a ndo hay tsəved i mədəslay ha gər a Mbəlom aye. Təv andaya dərmak nakə ndo hay ta lambad hərwi maduwulay me a Mbəlom mə dəma aye. ² Gay niye ta lambad na, tə peteked. Gay kurre eye na, tə zalay təv tsədəñña aye. Tə pa a dəma lalam bagwar eye ta hawal eye hay tasəla ta ako eye fataya ada tabal

tə peñ mapa eye faya nakə tə vəlaway faya wu a Mbəlom aye. ³ Peteked a ngəna ha tsəlak niye ta tsəlak neñged nakə kame aye. Tə zalay a tsəlak niye na, təv nakə a ze siye hay tebiye tə tsədəñña aye. ⁴ Tə pa a təv niye na, wu nakə tə ngar ta gura tə fəkawa faya wu nakə a ze huñña aye. Tə pa a dəma zlañgatsa dərmak. Zlañgatsa niye na, mambuza eye tebiye ta gura, tə zalay zlañgatsa i məbere dzam. Ma zlañgatsa niye səra i gura andaya mə dəma dərmak. Ma səra eye niye na, makwala nakə tə zalay *man** aye mə dəma. Sakwal i Aron nakə a dūda, a pa slambah aye mə dəma dərmak, tə beleler hay sulo neheye Mbəlom a watsa faya bazlam mapala eye hay ahəl nakə a bar dzam ta ndo ngay hay aye. ⁵ Ka gər i zlañgatsa niye na, ta lambad wu hay sulo, tə pa faya. Tə zalatay a wu niye hay na, *kerubiñ* hay, faya ta datay ha məzlaḅ i Mbəlom a ndo hay. Ta həndək ha gwezleviyek tay hərwi mədərazle na təv nakə tə vəlaway naha faya wu a Mbəlom hərwi ada Mbəlom mə pəsətay ha mezeleme i ndo neheye tə ge aye. Ane tuk na, na diye ha wu neheye pendek pendek anəke bay.

⁶ Wu niye hay malambada eye tsiy na, ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ti yawa pat pat a gay makurre, tə gawa məsler tay pat pat mə dəma. ⁷ Tsəlak masulo eye maa yawa a dəma na, bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom nəte ngweñ. A yawa a dəma na sik nəte ka məve. Ma diye a dəma na, kutoñ ma zliye bambaz i gəna w a həlay ma vəleye a Mbəlom hərwi ada Mbəlom mə pəsəy ha mənese nakə a ge aye ada nakə siye i ndo hay tə ge ta mədzal gər tay bay aye. ⁸ Məsəfəre Tsədəñña eye faya ma dakway ha tə wu neheye na, kə ge tsəlak makurre andaya huya na, tsəved nakə ndo hay ta diye ha a təv nakə a ze siye i təv hay tə tsədəñña aye na, məhəndəka eye bay. ⁹ Mandzəkit

† **8:12** Zeremi 31.31-34. * **9:4** *Man* na, makwala nakə Mbəlom a vəlatay a Israyel mə makulkwandah aye. Zəba ma Madayaw abəra ma Ezipt 16.13-15; 31.

bo i wu neheye a da ha na, wu neheye ti yaw anake aye. Faya ma dakway ha na, wu neheye ta vāleye a Mbəlom aye, tə bambaz i gənwaw nakə ta vāleye aye ta sliye faya matəra ha dārev i ndo hay ɲgwalak eye hay ka dāre i Mbəlom bay. ¹⁰ Wu neheye faya ta tətikakweye na, ka gər i wu mənday, wu məsay ada ka gər i məbere wu hay na, kəkay dekdek tsa. Wu neheye na, wu i ndo i məndzibəra dekdek, ma ndziye tsekweɲ tsa hus a pat nakə Mbəlom ma mbədiye ha wu hay tebiye aye.

¹¹ Anake na, Kəriste ki yaw tsiy. Neɲgeye bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom. Wu neheye ɲgwalak eye faya ka hutakweye na, ka hutakwa mə həlay ɲgay. Neɲgeye ki ye a təv nakə bagwar eye a ze madzawadzawa i mədəslay ha gər a Mbəlom nakə ahəl niye aye, təv niye na, lele haladzay. Ma lambad təv niye na, ndo hay bay, andaya ka məndzibəra bay. ¹² Kəriste ki ye a təv niye, kə fələkwa a təv nakə a ze siye hay tə tsədaɲɲa aye. Kə zla bambaz i vo'ar tə bambaz i wawa i sla ka həlay bay. Duh a fələkwa a dəma na, a zla bambaz ɲgay eye nakə a mbəda ha aye, a ye sik nəte ka ndəv. Andza niye kə təma kway ahaya abəra mə mezeleme ka tor eye.

¹³ Ahəl niye na, tə kədawa vo'ar hay, merisla hay, ta gwatsakawa bambaz eye ka ndo neheye nətəye tsədaɲɲa kame i Mbəlom bay aye. Tə kədawa sla wawa eye dərma, tə dulawa na, ada bətekwew maləməts eye na, tə fadawa ka ndo hay. Andza niye, ndo neheye tə ge mənese aye na, bo tay ka təra tsədaɲɲa andza nakə a say a bazlam tay mapala eye. ¹⁴ Kə ge andza niye na, bambaz i Yesu Kəriste a ze ha ta gədaɲ bədaw? Kəriste, neɲgeye na, kə ge mezeleme bay, kə zla bo ɲgay, kə vəlay a Mbəlom ta gədaɲ i Məsəfəre Tsədaɲɲa eye. Məsəfəre niye ma ndziye na, ka tor eye. Bambaz ɲgay a təra ha dārev kway tsədaɲɲa

hərwi ada wu neheye ɲgwalak eye bay ta diye kway ha a mədahaɲ aye na, kə gakwa sa bay. Ane tuk na, kə gakwa duh na, məsler i Mbəlom, neɲgeye nakə ma ndziye ka tor eye aye.

¹⁵ Hərwi niye Kəriste, neɲgeye ndo məsəre tay ha ka bo ndo hay ta Mbəlom hərwi Mbəlom kə ɓar Dzam Wedəye ta nətəye. Hərwi niye, ndo neheye Mbəlom a zalatay aye na, ta hutiyə wu neheye ɲgwalak eye Mbəlom a gwad ma vəlateye aye. Ta hutiyə ka tor eye. Ma giye bo na, hərwi Kəriste kə mət hərwi ndo neheye tebiye ta nas ha Dzam Guram eye tə mezeleme tay aye. Ahəl nakə a mət aye kə təma tay ahaya abəra mə mezeleme.

¹⁶ Tadə ndoweye a gwad: «Na mət na, ɲgənum ha wu ga hay» na, ndo niye mā mət təday ada ta ɲgəniye ha. ¹⁷ Ahəl nakə kə mət aye na, bazlam ɲgay ma hutiyə gədaɲ. Tadə ndoweye andaya tə dāre na, wu nakə a gwad aza ka ɲgənumeye ha aye na, ta ɲgəniye ha zuk bay. ¹⁸ Hərwi niye, kwa dzam makurre a ge bo na, ta mbəda ha bambaz təday bəna ma giye bo bay. ¹⁹ Ahəl niye na, Musa a datay ha bazlam mapala eye nakə Mbəlom a vəlay aye a ndo hay aye təday. Tsa na, a zla bambaz i sla wawa eye, i vo'ar a dzapa ha ta yam. A zla hawal ta gugumaɲ ndozza eye a tələka ha a bambaz, a gwatsaka ka dərəwel i bazlam mapala eye ada a gwatsaka ka ndo hay tebiye. ²⁰ Ahəl nakə faya ma gwatsakiye na, a gwad: «Nakay na, bambaz nakə Mbəlom a ɓar ha dzam ta nəkurom aye. A gwadakum rəhumay ha gər.†» ²¹ Musa ka gwatsaka bambaz ka madzawadzawa i mədəslay ha gər a Mbəlom niye ta lambad tə peteked aye dərma ada ka gwatsaka ka wu neheye tə gawa ha məsler hərwi mədəslay ha gər a Mbəlom aye tebiye. ²² Andza nakə bazlam mapala eye a tsik aye na, matsəla wu hay tebiye ta gwatsakawa faya bambaz ada mā təra tsədaɲɲa. Ta mbəda ha bam-

† 9:20 Madayaw abəra ma Ezipt 24.3-8.

baz bay na, Mbəlom ma pəsiye ha mezeleme bay.

Bambaz i Kəriste ma bariye ha mezeleme i ndo hay

²³ Tsəved nakə Musa a tətikawatay a ndo hay ahəl niye na, mandzəkit bo i wu neheye dedek eye mə mbəlom aye. Kutoŋ lele mâ təra ha wu hay tebiye tsədaŋŋa andza nakə bazlam i Musa a tsik aye. Ane tuk na, hərwi matəre wu neheye dedek eye mə mbəlom aye tsədaŋŋa na, kutoŋ məvəle wu nakə a ze bambaz i gənaŋ aye. ²⁴ Siye i ndo məvəlaway wu a Mbəlom ti yawa a gay i gugumaŋ nakə ndo hay ta lambad aye ada gay niye na, mandzəkit bo i təv nakə Mbəlom mə dəma aye dekdek tsa. Ane tuk na, Kəriste, neŋgeye na, ki ye a təv nakə Mbəlom mandza eye mə dəma aye, neŋgeye kame i Mbəlom hərwi kway. ²⁵ Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom a yawa a təv nakə a ze siye hay tə tsədaŋŋa aye na, ka məve, ka məve, a yawa a zlawə bambaz i gənaŋ ka həlay bəna bambaz ŋgay eye bay. Kəriste na, a vəl ha bo ŋgay, neŋgeye a vəl ha bo ŋgay sik nətə bəna ka məve ka məve andza bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom bay. ²⁶ Tadə mâ ge andza niye, kwa ka gər nakə Mbəlom a ge məndzibəra aye na, həbe atay ma siye dəretsətseh haladzay. A yaw a həlay nakay ka mandəve eye sik nətə, a vəlay ha bo ŋgay a Mbəlom hərwi ada mâ zla mezeleme abəra ka ndo hay ka tor eye. ²⁷ Kwa way ma mətiye sik nətə, ma dəba eye na, Mbəlom ma geye sariya. ²⁸ Andza niye, Kəriste bəbay a mət sik nətə. A vəlay ha bo ŋgay a Mbəlom hərwi məzle mezeleme abəra ka ndo hay. Ma maweye sik nətə. Ma maweye na, hərwi məzle mezeleme abəra ka ndo hay sa bay. Ane tuk na, ma maweye hərwi mətəme tay ha ndo neheye faya ta həbiye na aye.

10

¹ Bazlam i Musa mapala eye na, mezek i wu neheye ŋgwalak eye faya

* **10:7** Dəmes hay 40.7-9.

ka hutakweye aye. Nətəye na, wu niye hay bay. Ndo hay tə kədaway wu a Mbəlom hərwi mahəndzədə tə neŋgeye, tə kədaway wu a Mbəlom ka məve ka məve, ane tuk na, a sla faya matəre tay tsədaŋŋa kame i Mbəlom bay. ² Tadə ndo hay ta təra tsədaŋŋa hərwi nakə tə kədaway wu a Mbəlom ta dedek aye na, həbe ta gəriye ha məkəday wu a Mbəlom. Hərwi atay mezeleme tay kə bara sik nətə ka ndəv, mezeleme tay a matayaw a gər bay. ³ Ane tuk na, duh məkədə wu neheye tə kədaway a Mbəlom aye na, mezeleme tay a matayaw a gər ka məve ka məve, ⁴ hərwi bambaz i merisla ta vo'ar a sla məbere mezeleme bay.

⁵ Hərwi niye, ahəl nakə Kəriste mazlambar ma deyeweye ka məndzibəra aye na, a gwaday a Mbəlom:

«A saka tâ kədaka gənaŋ hay bay, tâ vəlaka wu mekelenj eye bay.

Ane tuk na, ka vəlenj bo hərwi ada nâ vəlaka.

⁶ Məkədə gənaŋ hərwi məfəkaka naha ada məkədə wu hərwi məpəse ha mezeleme na, a yaka a gər bay.

⁷ Aya, na gwadaka:

Neŋ anaŋ Mbəlom, na yaw ka məndzibəra na, hərwi ada nâ ge wu nakə a saka aye, andza nakə mawatsa eye ka gər ga mə dərəwel i bazlam mapala eye aye.*»

⁸ Wu nakə Kəriste a lah mətsike aye na, a gwad: «A saka tâ kədaka gənaŋ hay bay, tâ vəlaka wu mekelenj eye bay. Məkədə gənaŋ hərwi məfəkaka naha ada məkədə wu hərwi məpəse ha mezeleme na, a yaka a gər bay.» Kwa wu neheye a pay bəzay a bazlam mapala eye bəbay na, a yay a gər a Mbəlom bay. ⁹ Kəriste a gwad sa: «Neŋ anaŋ na yaw ka məndzibəra na, hərwi ada nâ ge wu nakə a saka aye.» Andza niye, a mbata ha Dzam Guram eye, a vəl a dəma tsəved wedeye. ¹⁰ Ka

tørakwa tsəďanŋa kame i Mbəlom hərwi Yesu Kəriste a ge wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye ada a vəl ha bo sik nəte ɗa ka tor eye.

¹¹ Ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye, nəteye tebiye malətsa eye pat pat ka mäge məsler tay pat pat. Tə kəɗaway wu huya a Mbəlom. Ane tuk na, wu neheye tə kəɗawa aye na, tə sla məmbete ha mezeleme i ndo hay bay. ¹² Yesu Kəriste na, a vəl bo ŋgay eye sik nəte hərwi məzle mezeleme abəra ka ndo hay ka tor eye. Tsa na, a ndza tə həlay i mənday i Mbəlom. ¹³ Anəke na, neŋgeye faya ma həbiye Mbəlom mâ pa ndo mane ɗere ŋgay hay a hud i sik ŋgay. ¹⁴ Andza niye, a vəl ha bo ŋgay sik nəte ka tor eye, a təra ha ndo ŋgay hay tsəďanŋa kame i Mbəlom. A pa tay ha wal hərwi ŋgay. A təra tay ha ŋgwalak eye hay ka tor eye.

¹⁵ Məsəfəre Tsəďanŋa eye faya ma ɗakweye ha ɗərmak parakka wu neheye na, dedek. A gwad təɗay na:

¹⁶ «Bəy Maduweŋ Mbəlom a gwad:
“Dzam nakə na ɓariye ta ndo ga hay a həlay niye aye na, ananŋ;
Na piye bazlam ga mapala eye a ɗərev tay,

na watsiye bazlam ga mapala eye a məɗzal gər tay.”»

¹⁷ Tsa na, a gwad sa:
«Na ma ahaya mezeleme tay a məɗzal gər ga sa bay,
kwa məsler neheye tə ge ŋgwalak eye bay aye.†»

¹⁸ Mbəlom kə pəsətay ha mezeleme i ndo hay tsiy na, məvəlay wu hay a Mbəlom ma dzəniye hərwi məzle mezeleme abəra ka ndo hay sa bay.

Həndzəɗakwa ka təv i Mbəlom

¹⁹ A nəkurom malamara ga hay, ka hutakwa tsəved məfələkwe a təv nakə a ze siye hay tə tsəďanŋa aye na, hərwi bambaz i Yesu nakə a mbəɗa ha aye. ²⁰ Yesu ka ŋguraɗa ha peteked nakə kame kway aye. Ka həndəkakway tsəved wəɗeye, nakə ka slakweye məfələkwe a ɗəma aye.

Tsəved nakay wəɗeye na, ka hutakw-eye ha sifa. Peteked nakə a ŋguraɗa ha aye na, andza məgwede bo nakə ta dar na ka mayako mazləmbaɗa eye aye. ²¹ Andza niye, i kway na, bagwar i ndo məvəlay wu a Mbəlom andaya a ləvay gər a gay i Mbəlom. ²² Kə ge andza niye na, həndzəɗakwa ka təv i Mbəlom tə ɗərev dedek eye, ta mape məɗzal gər gəɗan eye ka Mbəlom, hərwi Yesu ka təra kway ha tsəďanŋa tə bambaz ŋgay ada kə bara kway ta yam tsəďanŋa eye. ²³ Tsikakwa parakka huya nəkway ka pakwa məɗzal gər ka wu nakə Mbəlom a tsik aye, kə dzəɗzakwa ha məɗzal gər kway bay, hərwi wu nakə a gwad ma giye na, huya ma giye andza nakə a tsik aye. ²⁴ Pəlakwa tsəved nakə ka vəlakweye ha gəɗan a bo nəte nəte mə walaŋ kway aye hərwi ada kə wuɗakwa bo kame kame ada kə gakwa wu neheye ŋgwalak eye. ²⁵ Kə gərakwa ha məhay gər andza ndo siye hay bay. Duh na, vəlakwa a bo gəɗan nəte nəte mə walaŋ kway, wene wene eye hərwi ka sərur ha pat nakə Yesu Kəriste ma maweye aye na, mazlambar bəse.

²⁶ Ka sərakwa dedek i Mbəlom. Hərwi niye tadə faya ka gakweye mezeleme huya ada ka sərakwa lele ŋgwalak eye bay na, sərakwa ha wu mekeləŋ eye andaya neheye ta sliye faya məvəle hərwi məmbete ha mezeleme aye na, andaya sa bay tebiye. ²⁷ Tadə ndoweye kə ge mənese andza niye na, mâ dzəɗzar hərwi Mbəlom ma geye sariya. Sariya niye na, a ge zluwer haladzay, ako gəɗan eye ma fəkiye ndo neheye ta rəhay ha gər a Mbəlom bay aye. ²⁸ Ka sərur ha tadə ndoweye ka rəhay gər a bazlam i Musa mapala eye bay, tadə ndo hay sulo kəgəbay mahkar ta tsik ta dedek kə ge mənese na, ta kəɗiye na ta sakay naha bay.‡ ²⁹ Tadə kə ge tə bazlam i Musa andza niye na, ɗəretsətseh i ndo nakə a zəba ka Wawa i Mbəlom andza wuray kəriye aye na, ma ziye

† 10:17 Hebrœ hay 8.8-12. ‡ 10:28 Zəba mə Bazlam mapala eye masulo eye 19.15.

nakay bədaw? Nengeye na, kə nas ha bambaz i məbere dzam nakə a təma ahaya abəra mə mezeleme aye dərma. Faya ma tsadəye a Məsəfəre Tsədaŋŋa nakə faya ma dəkweye ha ŋwalak i Mbəlom aye. ³⁰ Ka sərakwa ndo nakə a gwad:

«Mata gatay dərətsətseh a ndo neheye ta kərah marəheŋ ha gər aye na, neŋ.

Na hamateye a dəma wu tay neh-eye ŋwalak eye bay tə ge aye.»

A gwad sa:

«Neŋ, Bəy Maduweŋ na gateye sariya a ndo ga hay.Š»

³¹ Mbəlom na, a vəl sifa. Andza niye, tadə sariya kə gəs ndoweye kame i Mbəlom na, dərətsətseh i ndo niye ma ziye wu hay tebiye.

³² Mum ahaya a gər ma kəkay wu nakə a ge bo tə nəkurom ahəl niye ka ŋgatumay makurre eye a dzaydzay i Mbəlom aye. A həlay niye na, ta sakum dərətsətseh haladzay. Ane tuk na, ka səmumay naha a wu hay tebiye. ³³ A həlay siye na, ta tsadakum kame i ndo hay, ta sakum dərətsətseh. A həlay siye ka yum a dərətsətseh i ndo neheye tə satay dərətsətseh aye dərma. ³⁴ Ka sum ka bo dərətsətseh dziye ta ndo neheye tə gəs ha tay a daŋgay aye. Ahəl nakə ndo hay ta buwa fakuma abəra wu kurom hay aye na, ka səmumay naha ta məŋgwese eye, hərwi ka sərūm ha wu kurom hay ŋwalak eye andaya a ze siye i wu hay tebiye, ta ndziye ka tor eye.

³⁵ Hərwi niye, kâ gərūm ha məpe mədzał gər kurom abəra ka Mbəlom bay, hərwi tadə ka rəzlumay a gər huya na, Mbəlom ma vəlakurome magogoy haladzay. ³⁶ Wu nakə a ye ka bo aye na, səmumay naha ada kâ gum wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye, hərwi ada kâ hutum wu nakə a gwad ma vəlakurome aye. ³⁷ Hərwi niye, Mbəlom a gwad:

«A zəkaw həlay tsekweŋ ndo nakə ma deyeweye na,

ma deyeweye, ma gaweye mahonok bay.

³⁸ Ndo nakə nengeye ŋwalak eye ka dərə ga aye, kə dzala ha ka neŋ na, ma ndziye ma sifa ka tor eye.

Ane tuk na, tadə kə ma ta dəba na, nengeye a yeŋ a gər sa bay.*»

³⁹ Nəkway na, ndo neheye tə ma ta dəba ada tə dze aye bay. Duh nəkway na, ndo neheye tə pa mədzał gər tay ka Mbəlom aye. Andza niye, ka hutakweye sifa ka tor eye.

11

Ndo neheye ahəl niye tə pa mədzał gər ka Mbəlom aye

¹ Məpe mədzał gər ka Mbəlom na, məsər ha ta dedek wu neheye faya ka təkakweye dərə aye na, ka hutakweye. Kwa tadə ka ŋgatakway tə dərə kway bay bəbay na, ka sərakwa ha ta dedek andaya. ² Ndo neheye ahəl niye ta dzala ha ka Mbəlom andza niye. Hərwi niye ta yay a gər a Mbəlom.

³ Hərwi məpe mədzał gər kway ka Mbəlom na, ka sərakwa ha kwetseh kwetseh Mbəlom a ge wu hay tebiye tə bazlam ŋgay nakə a tsik aye. Andza məgwede wu neheye tebiye faya ka ŋgatakweye ka mändzibəra aye na, tə yaw abəra mə wu neheye dərə i ndo zezeŋ a ŋgatay bay aye.

⁴ Hərwi məpe mədzał gər ŋgay ka Mbəlom na, Abel a kəday wu a Mbəlom a ze ha wu i Kayin nakə a vəlay a Mbəlom aye. Mbəlom ka zambaday. A gwad nengeye ndo ŋwalak eye kame ŋgay, hərwi Mbəlom ka təma wu nakə a kəday aye. Kwa Abel kə mət bəbay, faya ta tsikakweye labara ŋgay huya hərwi nakə a dzala ha ka Mbəlom aye.*

⁵ Hərwi məpe mədzał gər ŋgay ka Mbəlom na, Henok kə mət bay, Mbəlom a zla na a mbəlom. Ndəray kə ŋgatay a Henok sa bay hərwi Mbəlom kə zla na. Bazlam i Mbəlom a gwad na, ahəl nakə Mbəlom kə zla na Henok

Š 10:30 Bazlam mapala eye masulo eye 32.35-35. Madazlay i wu hay 4. 3-10.

* 10:38 Habakuk 2.3-4.

* 11:4 Zəba mə

zuk bay aye na, Henok a yay a gær a Mbælom.†

⁶ Ze mædzal ha ka Mbælom na, ndæray ma sliye madayay a gær a Mbælom bay. Ndo nakæ a say mahændzæde ka tæv i Mbælom aye mâ dzala ha faya nenjeyeye andaya. Mâ sær ha na, nenjeyeye faya ma vâlatelye magogoy a ndo neheye ta pæliye na aye.

⁷ Hærwi mædzele ha ka Mbælom na, Nuhu a ræhay ha a gær a bazlam i Mbælom. Mbælom kæ tsikay kurre ka wu neheye ta giye bo aye kurre. Ndæray kæ ngatay dæda a wu niye hay bay, ane tuk na, ka ræhay ha gær a wu nakæ Mbælom a tsikay aye. A lambad kwalalan i yam bagwar eye andza nakæ Mbælom a tsikay aye, a fælakwa a dæma ta ndo i gay ngay hay tebiye, ta tæma Mæpe mædzal gær nakæ a pa ka Mbælom aye a dæ ha mede i siye i ndo hay na, ngwalak eye bay hærwi ta pa mædzal gær ka Mbælom bay.‡

⁸ Hærwi mæpe mædzal gær ngay ka Mbælom na, Abraham a ræhay ha gær a Mbælom aye, a lætse a ye a gæma nakæ Mbælom a gwad ma væleye, ma tæriye i ngay aye. Kwa kæ ngatay a gæma eye bay bæbay na, ki ye a dæma. § ⁹ Hærwi mæpe mædzal gær ngay ka Mbælom na, a ndza ma gæma nakæ Mbælom a gwad ma væleye aye. A ndza mæ dæma na, nenjeyeye madurlon eye, a ndzawa mæ gay nakæ ta lambad ta guguman eye. Hulfe ngay Izak ta Zakob næteye neheye Mbælom a gwad ma vâlatelye gæma niye aye dærmak tæ ndzawa mæ dæma na, mæ gay nakæ ta lambad ta guguman eye dærmak. ¹⁰ Abraham a ge andza niye na, a tækay dære a gæma nakæ ma ndziye bænbæn* ma dædiye bay aye. Maa læva ha bo ta gæma niye na, bo i Mbælom eye ngway, maa dæzl na, nenjeyeye.

¹¹ Hærwi mæpe mædzal gær ngay ka Mbælom na, Sara kwa nenjeyeye gu-

ram eye tsiy bæbay na, kæ huta gædan mæwe wawa. A sær ha ta dedek wu nakæ Mbælom a gwad ma væleye na, ma væleye.† ¹² Hærwi niye Abraham, nenjeyeye guram eye tsiy kæ wa wawa ada wawa i hud ngay hay ta wa bo haladzay andza wurzla neh-eye ka magæmbælom aye ada andza hewiyen mæ magayam a pasla bo bay.

¹³ Ndo neheye tebiye tæ mæt ma mæpe mædzal gær ka Mbælom aye, næteye na, ta huta wu nakæ Mbælom a gwad ma væliye bay. Ane tuk na, tæ sær wu neheye Mbælom a gwad ma giye aye na, ma giye bo. Hærwi niye dærev tay a ngwasa. Tæ tsik parakka næteye na, madurlon eye hay, gay tay andaya ka mændzibæra bay.‡ ¹⁴ Ndo neheye tæ tsik andza niye na, tæ dæ ha næteye faya ta hæbiye gæma tay a næteye. ¹⁵ Ta dzala ka tæv nakæ ti yaw abæra mæ dæma aye bay. Tædæ ta dzala andza niye na, ta pæliye tsæved mæme a tæv nakæ ti yaw abæra mæ dæma aye. ¹⁶ Ane tuk na, andza niye bay, düh ta pæla na, tæv nakæ a ze ha nenjeyeye nakæ ma dæba aye, andza mægwede nakæ mæ mbælom aye. Hærwi niye a yay a gær a Mbælom tâ zalay Mbælom tay. Andza niye, kæ lævatay ha bo ta gæma.

¹⁷ Hærwi mæpe mædzal gær ngay ka Mbælom na, Abraham a velay Izak a Mbælom. A say a Mbælom mazæbe ka mædzal gær i Abraham. Hærwi niye a tsætsah faya mâ velay Izak. Abraham a tæma mæge andza niye. Ane tuk na, 6a Mbælom kæ gwadæy ma hutiyeye wu. ¹⁸ Mbælom a gwadæy: «Hulfe yak dedek eye ma deyeweye na, ma hulfe i wawa yak Izak. §» ¹⁹ Abraham a dzala: «Mbælom na, gædan ngay andaya mælætse ahaya Izak abæra ma mædahan.» Ta dedek a tæra andza Izak kæ mæt ada kæ lætsew abæra ma mædahan.

²⁰ Hærwi mæpe mædzal gær ngay ka

† **11:5** Zæba mæ Madazlay i wu hay 5.18-14. ‡ **11:7** Zæba mæ Madazlay i wu hay 6.9-9.29. § **11:8** Zæba mæ Madazlay i wu hay 12.1. * **11:10** A tsik na, Zerozelem wedeye, zæba ka mede 16 ada ma Hebrœ hay 12.22. † **11:11** Zæba mæ Madazlay i wu hay 18.10. ‡ **11:13** Zæba mæ Madazlay i wu hay 23.4. § **11:18** Zæba mæ Madazlay i wu hay 21.12; 22.1-14.

Mbêlom na, Izak a pa ngama ka Zakob ta Ezayu. A tsik ka wu nakê ma giye bo ta nêteye kame aye.*

²¹ Hêrwi mape mædzal gær ngay ka Mbêlom na, Zakob ma mætiye na, a pa ngama ka wawa i Yusufa hay, nête ta nête. A lêtse ta donjwar, a dêslay naha gær a Mbêlom.†

²² Hêrwi mape mædzal gær ngay ka Mbêlom na, Yusufa ma mætiye na, a tsikatay a Israyel hay, a gwadatay kame na: «Ka deyumeye abêra mæ Ezipt.» Ada aza ta giye ha ta mêtasl ngay hay kækay na, kê tsikatay.‡

²³ Hêrwi mape mædzal gær tay ka Mbêlom na, bêba i Musa hay ahêl nakê tã wa na Musa aye na, tã ngaha na kiye mahkar. Ta zêba faya na, wawa tay a le haladzay. Ta dzædzaray a bazlam i bøy nakê a tsik aye bay.§

²⁴ Hêrwi mape mædzal gær ngay ka Mbêlom na, ahêl nakê Musa a ge gawla aye na, a say ta gwaday: «Musa nenjeyeye wawa i dem i bøy i Ezipt» na, a say bay. ²⁵ A zay ha mæse dæretsætseh ta ndo i Mbêlom hay tã bêmälê nakê ma ndziye ma mængwese tsekwenj ada ka rêhay gær a Mbêlom bay aye.* ²⁶ A sêr ha, a zay ha ndo hay tâ tsaday andza nakê tã tsaday a Kêriste aye tã bêmälê nakê ma hutiyeye zlele i gëma i Ezipt aye. A dzala andza niyeye na, hêrwi faya ma tækay dære a wu nakê Mbêlom a gwad ma vøleyeye aye.

²⁷ Hêrwi mape mædzal gær ngay ka Mbêlom na, Musa a ye abêra ma Ezipt. Ka dzædzaray a mevel i bøy bay. Kê ndza bøjbøj andza ma ngateyeye a Mbêlom, ndo nakê ndêray a ngatay dädä tã dære bay aye.

²⁸ Hêrwi mape mædzal gær ngay ka Mbêlom na, a dazlay a mæge magur-lom i Pak aye. A gwadatay a ndo i Israyel hay tâ gwatsaka bambaz ka mæged tay hêrwi ada gawla i Mbêlom

ki yaw ma kædiyeye malkwara i wawa haslêka eye i ndo i Ezipt hay na, mæ kæd malkwara tay haslêka eye hay bay.†

²⁹ Hêrwi mape mædzal gær tay ka Mbêlom na, Israyel hay tã tas abêra mæ Bêlay Ndozza eye. Ahêl nakê ndo i Ezipt hay a satay mætese dærmak aye na, bêlay a ma ka bo a hêl tay ha tebiyeye.‡

³⁰ Hêrwi mape mædzal gær i Israyel hay ka Mbêlom na, zled i gëma i Zeriko a mbæzl. Ndo i Israyel hay tã tawa na gëma niyeye mæhæne mækwa matasêla eye na, zled niyeye a mbæzl.§

³¹ Hêrwi mape mædzal gær ngay ka Mbêlom na, Rahab ngwas nakê a gawa madama, ta kæd na bay andza ndo i Zeriko neheye ta rêhay gær a Mbêlom tæbey aye hêrwi ka tãma tay ha Israyel neheye ti ye mata zêbaw Zeriko ta mækal aye.*

³² Na tsikiyeye na, sa mey? Hêlay eye a sla mætsikakum ka gær i Zedeyonj†, Barak‡, Somson§, Zefte*, Davit, Samuyel ada ta ndo mæde ha bazlam i Mbêlom na, hêlay eye andaya bay. ³³ Nêteyeye dærmak, hêrwi mape mædzal gær tay ka Mbêlom na, tã ge vøram ta gëma siyeye hay, ada ta sla ka gëma niyeye hay aye. Ta ge wu nakê dedek eye, ta huta wu nakê Mbêlom a gwad ma vølateyeye aye, ta dæræzlay ka bazlam a zil hay hêrwi ada tâ gatay wuray bay. ³⁴ Ta mbata ha ako nakê faya ma fækiyeye ta gædanj haladzay aye. Ahêl nakê a satay a ndo hay mækæde tay ha ta maslalam aye na, ta tãma fataya abêra. Ta ge bæle, ane tuk na, Mbêlom kê vølatay gædanj. Nêteyeye slagama eye hay, ta hêhar sidzew i bærakæzanj hay. ³⁵ Ngwas hay ta ngatatay a ndo tay neheye tã mæt aye sa, nêteyeye ta sifa aye. Ndo siyeye hay tã satay

* **11:20** Zêba mæ Madazlay i wu hay 27.1-40. † **11:21** Zêba mæ Madazlay i wu hay 47.29-31. ‡ **11:22** Zêba mæ Madazlay i wu hay 50.24. § **11:23** Zêba mæ Madayaw abêra ma Ezipt 2.1-2. * **11:25** Zêba mæ Madayaw abêra ma Ezipt 4.19-23. † **11:28** Zêba mæ Madayaw abêra ma Ezipt 12.21. ‡ **11:29** Zêba mæ Madayaw abêra ma Ezipt 14.21-31. § **11:30** Zêba mæ Zozowe 6.12-21. * **11:31** Zozowe 6.12-21. † **11:32** Zêba mæ Ndo i sariya hay 6.11. ‡ **11:32** Zêba mæ Ndo i sariya hay 4.6. § **11:32** Zêba mæ Ndo i sariya hay 13. * **11:32** Zêba mæ Ndo i sariya hay 11.1.

dæretsætseh. Haðe ta gwad nēmaa gəriye ha mēpay bēzay a Mbəlom. Ane tuk na, a satay mətəme bay, a satay mēməte mē dæretsætseh hərwi ada Mbəlom mātə lətsa tay ahaya abəra ma mādahan ada tā huta sifa ngwalak eye a ze nakay.†

³⁶ Ndo siye hay sa na, tē ngwasa fataya, tē ndaða tay ha ta mandalaða, tē dzawa tay ha tē tsalalaw, ta dərəzl tay ha a gay i danɣay. Andza niye, ta səmay naha bəŋbəŋ. ³⁷ Siye i ndo mekeleŋ eye hay tē kəd tay ha tē kwar. Siye hay ta dəs tay ha ka bo abəra morkotsok. Siye hay tē kəd tay ha ta maslalam. Siye hay gay tay andaya bay, ta dzədzawa so, nəteye mətawak eye hay. Tə pawa ka bo mbal i təbaŋ hay ta məkwets i wak hay. Ndo hay ta hərəwatay ha, tē gawatay dæretsætseh.

³⁸ Ta dzədzawa mē makulkwandah, ada mē mahəmba hay, tē hənawa ma lar hay ada ma bəd hay. Ndo neheye na, ta ye ka bo ta mändzibəra nakay bay.

³⁹ Ndo neheye tebiye nəteye ta pa mədzał gər ka Mbəlom ada andza niye nəteye tē yay a gər a Mbəlom. Kwa andza niye bəbay na, ta huta wu nakə Mbəlom a gwad ma vəlateye a ndo hay aye bay, ⁴⁰ hərwi Mbəlom kə dzala ada kə pa hərwi kway wu ngwalak eye a ze i siye i ndo neheye tē huta aye. A say a Mbəlom tā təra ngwalak eye ka bo dziye tē nəkway.

12

Melkisedek ndo məvəlaway wu a Mbəlom

¹ Nəkway na, ndo neheye tebiye tē pawa mədzał gər ka Mbəlom ta lawara kway, faya ta dəkway ha ma kəkay nakə nəkway bəbay ka pakweye mədzał gər ka Mbəlom aye. Hərwi niye, kalakwa ha ka bo abəra wu neheye tebiye faya ta gakweye me ka mede kame aye ada ta mezeleme nakə ma miye kway ha ta dəba aye, ada hwayakwa mahway nakə Mbəlom a gwadəkway

hwayum aye, madagər mātə gakway bay. ² Zəbakwa kame ka Yesu. Neŋgeye nakə a vəlakway tsəved ka pakwa faya mədzał gər ka neŋgeye aye, mata laka kway ha hus ka mandəve eye na, neŋgeye. Ka tēma mēməte ka mayako mazləmbada eye. Horoy kə gay mēməte ka mayako mazləmbada eye bay hərwi a sər ha dərev ma ngwasiye ta mənɣwese nakə Mbəlom a ləva ha bo hərwi ngay aye. Anəke neŋgeye mandza eye tē həlay i mənday i təv mändze i bəy i Mbəlom. ³ Dzalum ka neŋgeye lele ma kəkay nakə ndo i mezeleme hay tē nay dəre aye ada ma kəkay nakə a səmay naha a dæretsætseh nakə tē say aye. Dzalum ka neŋgeye hərwi ada dərev mātə ye fakuma abəra bay, ada kâ gum bəle bay.

⁴ Ka gumeye vərəm tē mezeleme, ane tuk na, hus ka mēməte bay. Aya ane dərev mātə ye fakuma abəra bay.

⁵ Ka mətsum ha gər tē bazlam neheye Mbəlom a tsikakum hərwi mēmakum naha dərev aye daw? A tsikakum me andza bəba ma tsikeye me a wawa ngay, a gwad:

«Wawa ga, Bəy Maduweŋ Mbəlom kə tsikaka ka makəte na,
kâ zəba faya andza wu kəriye bay.

Kə maka ha maŋgok na,
dərev mātə ye faka abəra bay,

⁶ hərwi faya ma tsikateye ka makəte na,

a ndo neheye a wuda tay aye.

Ma ndabiye na,

ndo neheye tebiye ta təra wawa ngay hay aye.*»

⁷ Andza niye, səmumay naha a dæretsætseh bəŋbəŋ hərwi ada kâ sərurum wu nakə Mbəlom a kəta kurom ha aye. Dæretsætseh nakay a dā ha na, Mbəlom kə həl kurom hərwi ada kâ tərurum wawa ngay hay. Wawa andaya nakə bəba ngay ma tsikeye ka makəte bay aye na, andaya daw? Andaya bay! ⁸ Mbəlom faya ma kətiye wawa ngay hay tebiye. Tadə kə tsikakum ka makəte bay na, nəkurom wawa

† 11:35 Zəba ma 1 Bəy hay 17.17-24; 2 Bəy hay 4.18-37. * 12:6 Dzeke hay 3.11-12.

ngay hay bay, nakurom madazla hay. ⁹ Bəba hay ka mändzibəra nakay, ta kəta kway ada ka rəhakwa tay ha gər. Ada sadzək ka rəhakway ha gər a Bəba kway nakə mə mbəlom aye bəđaw? Tadə ka rəhakway ha gər na, ka hutakweye sifa.

¹⁰ Bəba kway hay ka mändzibəra, nəteye ta kətiye kway na, həlay tsekwen tsa andza nakə ta zəba faya lele aye. Ane tuk na, Bəba kway nakə mə mbəlom aye, neŋgeye ma kətiye kway hərwi ada m̄ dzəna kway ada ka tərakwa tsədaŋŋa andza neŋgeye huya. ¹¹ A həlay nakə faya ta kətiye kway aye na, a wur fakwaya, məŋgwese andaya mə dərev kway bay. Aza kame, ndo neheye ta təma makəte aye na, ta giye wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye ada dərev tay ma ndziye zay.

Matətike ta mäge daf

¹² Kə ge andza niye na, ndudum ha həlay kurom neheye madagar eye hay aye, gurmets kurom t̄a ge bəle bay. ¹³ Lambadum tsəved fehe lele hərwi sik kurom hay hərwi ada ndo neheye faya ta dzəgədasliye na, sik tay m̄ səkah mənese bay, ane tuk na, t̄a mbəl.

¹⁴ Gum gədaŋ mändze zay ta ndo hay tebiye, gum gədaŋ ada mede kurom m̄ yay a gər a Mbəlom. Kə ge andza niye bay na, ndəray ma ŋgateye a Bəy Maduwen bay. ¹⁵ Gum metsehe, ndəray m̄ kərah ŋgwalak i Mbəlom bay. Gum metsehe, ndəray mə walaŋ kurom m̄ təra andza dərizl i gərdaf nakə tələneŋe, a nd-zohw faya ma gəliye, ma kwasateye gər a ndo hay aye bay. Slala i ndo niye ma nasiye ha siye i ndo hay mə walaŋ kurom. ¹⁶ Gum metsehe, ndəray mə walaŋ kurom m̄ ge wu nakə ŋgwalak eye bay aye bay. Rəhumay ha gər a wu i Mbəlom. K̄a tərūm andza Ezayu nakə hərwi daf sik nəte na, a səkəm ha magedze ŋgay aye bay. ¹⁷ Ka sərūm

ha ma dəba eye na, a say mambəde ha mədzal gər i bəba ŋgay ada m̄ pa faya ŋgama. Ane tuk na, bəba ŋgay a kərah. Ezayu a pəla tsəved kwa ta mətuwe bəbay na, wewer mekeleŋ eye andaya hərwi mambəde ha wu nakə a ge aye bay.†

¹⁸ Sərūm ha təv nakə nakurom malətse faya kame i Mbəlom aye na, andza mahəmba nakə ahəl niye Israyel hay tə lətse faya tə lamay tə həlay aye bay. Ta ŋgatay a ako faya ma təmiye zləkəd zləkəd, ta ŋgatay a ləvon, dəre a zəba bay, ta ŋgatay a mətasl nakə a vəzl ta gədaŋ aye. ¹⁹ Ta tsəne maləve i tolom, ta tsəne maləve i mətəsike me i Mbəlom. Tə tsəne maləve i mətəsike me niye na, tə ge amboh mətəsike me niye m̄ tsikatayaw sa bay, ²⁰ hərwi wu nakə a tsikatay aye na, tə sla faya məsəmay naha bay. Mbəlom a gwadətay: «Ndoweye kə lamay a mahəmba nakay, kwa maa lamay gənaŋ, kwa way kalum na tə kwar ada kədum na.‡» ²¹ Wu neheye Mbəlom a bəzatay ha aye na, ka dzədzar tay ha. Kwa Musa, a gwad: «Zluwer a geŋ, na dzədzariye.§»

²² I kurom na, andza niye bay! Nakurom i kurom ka həndzədum na, ka mahəmba i Siyon, gəma i Mbəlom nakə ma vəliye sifa aye, Zerozelem nakə mə mbəlom aye. Gawla i Mbəlom hay haladzay mahaya gər eye mə dəma mäge magurlom, ma pasliye bo bay. ²³ Nakurom ka hayum gər ta siye i malkwara hay*, Mbəlom kə watsa məzele tay a dərəwel mə mbəlom. Ka həndzədum ka təv i Mbəlom, neŋgeye ndo məgatay sariya a ndo hay tebiye. Ka həndzədum ta ndo neheye nəteye ŋgwalak eye ka dəre i Mbəlom ada Mbəlom a təra tay ha tsədaŋŋa aye. ²⁴ Nakurom ka həndzədum ka Yesu. Neŋgeye ka həndzəd tay ha ka bo ndo hay ta Mbəlom hərwi ada Mbəlom m̄ bəar Dzam Wedeye ta nəteye. Ka həndzədum ka bambaz i Yesu nakə

† 12:17 Zəba mə Madazlay i wu hay 25.29-34. ‡ 12:20 Madayaw abəra ma Ezipt 19.12-13. § 12:21

Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 19.12; Bazlam mapala eye masulo eye 9.19. * 12:23 Malkwara hay na, a dā ha gawla i Yesu Kəriste hay. Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 4.22.

a gwatsaka fakuma aye. Bambaz eye niye faya ma tsikakweye ka wu nakə a ze ha bambaz i Abel faya ma tsikakweye aye.

²⁵ Kə ge andza niye na, gum met-sehe. Kâ kərahum məpay zləm a bazlam i ndo nakə ma tsikakumeye aye bay. Ahəl niye na, ta kərah məpay zləm a ndo nakə a dawatay ha bazlam i Mbəlom ka məndzibəra aye. Nəteye niye ta təma abəra mə dəretsətseh bay. Nəkway neheye faya ka pakway zləm a mətsike me nakə a yaw mə mbəlom aye, ka kərahakwa na, ka slakweye faya mətəme abəra mə dəretsətseh sa bay. ²⁶ Ahəl niye mətsike me i Mbəlom a bəlawə ha dala. Ane tuk na, anəke kə tsik, a gwad: «Sik nəte sa na, ma bəliye ha dala dekdek sa bay ta magərmbəlom aye dzay.†» ²⁷ Bazlam neheye a gwad «sik nəte sa» aye na, a dəkway ha parakka wu neheye tə ge aye tebiye ta bəliye, ta dziye hərwi ada wu neheye ta bəliye təbey aye na, ta ndziye.

²⁸ Kə ge andza niye na, gakway sisə a Mbəlom hərwi ka hutakweye bəy ngay nakə ndəray ma bəliye ha dāda bay aye. Zambadəkway andza nakə a yay a gər aye, dəslakway ha gər ada rəhakway ha gər. ²⁹ Hərwi ta dedək Mbəlom na, neŋgeye andza ako nakə ma təmiye wu hereyew hereyew aye.

13

Mede nakə ayay a gər a Mbəlom aye

¹ Nəkurom ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, wudum bo nəte nəte mə walaŋ kurom huya. ² Təmum mbəlok hay a gay kurom lele, kâ mətsum ha gər bay. Siye hay ta təma mbəlok hay a gay tay ze məsəre ha, mbəlok niye hay na, gawla i Mbəlom hay. ³ Dzalum ka ndo neheye ma daŋgay aye andza nəkurom ka bo dziye ma daŋgay. Dzalum ka ndo neheye ndo hay faya ta sateye dəretsətseh aye andza nəkurom dərmaƙ faya ka sum-eye dəretsətseh.

⁴ Dəslumay ha gər a məzle bo i zal ta ngwas. Zal ta ngwas ngay t̄a ge madama bay. Sərum ha na, Mbəlom ma gateye sariya a ndo məge madama hay ada a ndo neheye ta zla ngwas zuk bay kwa a ndo neheye ta zla zal zuk bay faya ta giye madama aye.

⁵ Kâ gum bor i suloy bay, dərev kurom mâ ngwasa tə bəmalə nakə andaya fakuma aye. Hərwi Mbəlom a gwad:

«Na gakeye masəfaya dāda bay,
na gəriye kar ha dāda bay.*»

⁶ Hərwi niye, ka slakweye faya mətsike tə dərev kway peteh:

«Bəy Maduweŋ Mbəlom ma dzəniye
ga huya,
na dzədzareye a wuray kwa tsek-
weŋ bay.

Ndəray ma sliye məgeŋ wuray bay.†»

⁷ Dzalum ka bagwar kurom neheye tə dəkum ha bazlam i Mbəlom kurre aye. Zəbum ka mede tay ada ka məməte tay nakə tə mət aye. Pum mədzal gər kurom ka Mbəlom andza nəteye tə pa mədzal gər ka Mbəlom aye dərmaƙ.

⁸ Yesu Kəriste ka mbəda bay. Neŋgeye kurre eye, anəke, ada kame, Yesu a mbəda təbey. ⁹ Kâ təmum ndo siye hay t̄a sapat kurom abəra ka tsəved i dedək ta matətike wu wedeye hay wal wal bay. Kâ təmum wu nakə ta tsikakumeye bay hərwi maa vəlay gədaŋ a dərev i ndo na, ngwalak i Mbəlom bəna wu mənday ma vəleye gədaŋ a dərev i ndo bay. Ndo neheye tə pay bəzay a bazlam mapala eye nakə a tsik ka wu mənday aye na, bazlam eye neheye mapala eye ka dzəna tay ha kwa tsekweŋ bay.

¹⁰ Ndo məvəlaway wu a Mbəlom neheye tə kədaway wu a Mbəlom mə madzawadzawa i mədəslay ha gər a Mbəlom nakə ta lambad ta gugumaŋ aye na, ta sliye faya mənde wu nakə nəkway ka vəlakway a Mbəlom ma təv kway nakə ka vəlawakway faya

† 12:26 Aze 2.6. * 13:5 Zəba mə Bazlam mapala eye masulo eye 31.6, 8; Zozowe 1.5. † 13:6 Dəmes hay 118.6.

wu a Mbəlom aye bay. ¹¹ Hərwi i tay na, ahəl nakə ta kədaway naha wu a Mbəlom aye na, bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom ma zliye bambaz eye, ma diye ha a təv nakə a ze siye hay tə tsədəŋŋa aye, ma vəleye a Mbəlom hərwi ada Mbəlom mâ pəsətay ha mezeleme tay. Slo eye na, ti ye ha abəra mə wuzlahgəma tə dul na.† ¹² Hərwi niye Yesu bəbay a mət na, ti ye abəra mə wuzlahgəma. § Ka mbəda ha bambaz ŋgay hərwi məbere mezeleme i ndo hay. ¹³ Kə ge andza niye na, kâ pakway bəzay a kule i Yahuda hay bay, takwa abəra mə wuzlahgəma, takwa ka təv ŋgay. Təmakwa ndo hay ta tsadakway andza nakə tə tsaday aye dərma. ¹⁴ Ka məndzibəra nakay na, gəma kway andaya ka ndzakweye mə dəma ka tor eye bay. Faya ka təkakweye dərə a gəma nakə ka ndzakweye mə dəma ka tor eye.

¹⁵ Zambadakway a Mbəlom huya hərwi wu nakə Yesu a ge aye. Ka zambadakweye ta mətsike me tə bazlam kway. Kwa kəday, da ha neŋgeye bagwar eye. Niye na, wu nakə faya ka vəlakweye aye. Andza məgwede ka zambadakweye a məzele ŋgay. ¹⁶ Sa na, kâ mətsum ha gər ta məgatay ŋgwalak a siye i ndo hay bay, ŋgənum a bo wu kurom hay ta nəteye. Kâ mətsum ha gər bay hərwi məvəle wu neheye andza wu kəriye na, a yay a gər a Mbəlom.

¹⁷ Rəhumatay ha gər a bagwar kurom hay, gum wu nakə tə gwadakum gum aye. Nəteye na, ta gakumeye gər hərwi Mbəlom ma tsətsahiye fataya ma kəkay nakə faya ta gakumeye gər aye. Ka rəhumatay ha gər na, ta giye məsler tay ta məŋgwese eye, mevel ma gateye bay. Mevel kə gatay na, niye na, ma dzəniye kurom sa bay tebiye.

¹⁸ Duwulumay me a Mbəlom hərwi may huya. Nəmaa sər ha ta dedək dərəv may tsədəŋŋa, a samay mäge wu ŋgwalak eye huya. ¹⁹ Neŋ faya na

tsətsahiye naha fakuma wene wene eye na, duwulumay me a Mbəlom hərwi ada nâ ma naha a təv kurom ta bəse.

Mandəve i bazlam

²⁰ Maa vəlakway zay a dərəv na, Mbəlom. Maa lətse ahaya Bəy Maduweŋ Yesu abəra ma mədahaŋ na, neŋgeye. Ka təra ha Yesu ndo mətsəkure bagwar eye, kə mət hərwi kway təbaŋ ŋgay hay. Mbəlom kə zla bambaz ŋgay, kə bar ha dzam ta nəkway ka tor eye. ²¹ Mbəlom mâ vəlakum gədaŋ mə wu ŋgwalak eye hay tebiye hərwi ada kâ gum wu nakə a yay a gər aye. Mâ ge məsler ŋgay mə nəkway tə həlay i Yesu Kərste hərwi ada kâ gakwa wu nakə a yay a gər aye. Ndo hay tâ zambaday a Mbəlom ka tor eye! Mâ ge andza niye!

Mətsike me

²² Malamar ga hay, na watsakum naha dərəwel nakay hərwi məvələkum gədaŋ. Neŋ faya na gakumeye naha amboh, pum bazlam neheye a dərəv kurom hərwi na watsakum naha na, tsekweŋ tsa. ²³ Sərurum ha, malamar kway Timote neŋgeye ma daŋgay sa bay. Tadə kə ndislew ka təv ga bəse, ahəl nakə na diye məzəbakumaw dərə aye na, nəmaa diye naha salamay. ²⁴ Tsikumamatay ha me a ndo neheye bagwar kurom aye ada a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye. Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ti yaw ma Itali aye ta tsikakum naha me dərma. ²⁵ Mbəlom mâ pa ŋgama ka nəkurom tebiye.

† 13:11 Zəba Levitik 16.27. § 13:12 Zəba Yuhana 19.17-20.

Derewel nakə Yakuba a watsa aye Məfələkwe

Mə dərewel i Yakuba na, matətike ta məvəle gədanj a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye nəteye maŋgəna gər eye ka məndzibəra tebiye aye. Yakuba a watsa dərewel nakay na, a Yahuda neheye tə pa mədzal gər ka Yesu aye.

Derewel i Yakuba faya ma tsikateye a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ka metsehe (1.2-8; 3.13-18). Andza niye, ta sliye faya məndze bəŋbəŋ kame i wu nakə ma dziye ha ndo zezeŋ aye: Dəretsətseh i məndzibəra (1.2-4), mawuđe matəre zlele eye (1.9-11; 5.1-6); mawuđe mäge mənese (1.2-18; 4.1-9), mədəslay ha gər a bo (4.13-16). Derewel nakay faya ma gwadiye: Məpe mədzal gər ka Mbəlom na, faya ma diye ha ndo ka mäge metsehe (2.14-26), məgay metsehe a bo ada məndze bəŋbəŋ kame i mənese (zəba ma 3.1-12).

Yakuba a watsa dərewel nakay na, a ndo neheye zlele eye bay aye (zəba ma 2.6). Derewel nakay faya ma gwadateye ta kəts ndo i mətawak hay bay (2.1-13). A gwad zlele na, lele bay hərwi nakə ndo i zlele hay tə ge ha məsler tə dəma bay aye (5.1-6).

Mətsike me

¹ Neŋ Yakuba, ndo i məsler i Mbəlom ta Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste.

Na tsikakum naha me a nəkurom ndo i Mbəlom neheye ka məndzibəra tebiye aye.

Mbəlom ma vəliye metsehe a ndo neheye tə dzala ha faya aye

² Malamar ga hay, dəretsətseh hay waray waray i mədze nakə ta dziye kurom ha, ta ndzakum a gər na, dərev kurom mâ ŋgwasa haladzay, ³ hərwi ka sərurum ha na, tadə ka pum mədzal gər kurom ka Mbəlom huya ada faya ka səmumay naha a mədze nakə ta

dziye kurom ha aye na, ka ndzumeye bəŋbəŋ lele. ⁴ Ndzum bəŋbəŋ hus ka mandəve eye hərwi ada ka tərume ye masəra gər eye hay mə wu hay tebiye ada wuray mâ kətsakum bay, wu nakə lele bay aye mâ ge andaya mə dərev kurom bay.

⁵ Tadə ndoweye mə walaŋ kurom metsehe ŋgay andaya hala bay na, mâ tsətsah ka Mbəlom hərwi ada Mbəlom mâ vəlay. Mbəlom a vəlawa kwa a way tə dərev ŋgay peteh, ma kərahiye ha a ndo bay, ta dedek ma vəliye metsehe a ndo nakə ka tsətsah faya aye. ⁶ Ane tuk na, tadə ndoweye ma tsətsahiye wu ka Mbəlom na, mâ sər ha ta dedek Mbəlom ma vəleye, mâ dzala gər faya sulo sulo bay hərwi ndo nakə mədzal gər ŋgay sulo sulo aye na, neŋgeye andza dəlov nakə wekit wekit mətasl a bəl kwa a diye wuray wuray tebiye aye. ⁷ Slala i ndo nakay andza niye mâ dzala mə gər ŋgay Bəy Maduweŋ ma vəleye wu bay, ⁸ hərwi mədzal gər ŋgay sulo sulo ka Mbəlom, mədzele gər ŋgay ka wu nəte bay.

Ndo i mətawak hay ta ndo i zlele hay

⁹ Ndo nakə mətawak eye faya ma pay bəzay a Yesu Kəriste aye na, dərev ŋgay mâ ŋgwasa hərwi Mbəlom ka səkah ha. ¹⁰ Ndo nakə zlele eye faya ma pay bəzay a Yesu Kəriste aye na, dərev ŋgay mâ ŋgwasa dərmak hərwi Mbəlom kə ma ha ka dala. A sər ha na, ma dziye andza məvurze i guzer nakə a bəta bəse aye. ¹¹ Pat kə zla faya abəra ŋgulak na, ma kuliye ha guzer, məvurze hay ta kutsiye ada məle tay kə nas. Andza niye, ndo i zlele ma dziye tə məsler ŋgay hay tebiye andza guzer neheye tə bəta kəriye tsa aye.

Mbəlom ma dziye ha ndo bay

¹² Məŋgwese ma ndziye ka ndo nakə a səmay naha a mədze neheye tə dza ha aye. Kə səmay a mədze neheye na, Mbəlom ma vəleye magogoy ŋgay, andza məgwede sifa nakə a gwad ma vəliye a ndo neheye a wuđa tay ha aye.

¹³ Tadə masəpete kə ndzay a gər a ndoweye na, mâ gwad «Maa səpat ga na Mbəlom» bay hərwi ndəray ma sliye masəpete Mbəlom ka mäge mənese bay, ada Mbəlom a səpat ndo a mənese bay dərma. ¹⁴ Kwa way a ge mənese na, ta bor i bo ngay nakə lele bay a səpat na ka mäge mənese aye. ¹⁵ Wu neheye lele bay a dzala mə gər ngay aye, ma dəba i məndze tsekwen na, ma giye parakka. Mezeleme niye ka səkah haladzay na, ma diye ha a məməte. ¹⁶ Malamar ga neheye na wuda kurom haladzay aye, ndəray mâ vakum gər bay. ¹⁷ Wu neheye ngwalak eye tebiye ti yaw abəra ka təv i Mbəlom, wu neheye lele eye na, i Mbəlom Bəba kway nakə a ge pat tə wurzla hay aye. Mbəlom na, a mbəda bay, a mbəda andza pat nakə a mbəda ma gəriye kurom ha a ləvon aye bay. ¹⁸ A vələkway sifa tə bazlam ngay dedek eye. A ge niye na, tə dərev hərwi ada kâ tərakwa kurre eye hay mə walaŋ i wu neheye a ge aye.

Pumay zləm a bazlam i Mbəlom ada gum wu nakə a tsik aye

¹⁹ Malamar ga neheye na wuda kurom haladzay aye, dzalum ka wu nakay anaŋ aye: Ndzum tsezlezleŋe ka məpay zləm a wu neheye siye i ndo hay ta tsikiye aye, ane tuk na, kâ tsik me bəse tsa bay, zla həlay eye təday ada kâ ge mevel bəse bay dərma, ²⁰ hərwi ndo nakə ma giye mevel aye na, ma sliye faya mäge wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye bay. ²¹ Hərwi niye, zlum na wu neheye lele bay tebiye abəra mə dərev kurom, kâ gum mezeleme sa bay. Rəhum ha gər kurom ka dala kame i Mbəlom, ada pumay zləm a bazlam nakə a pa a dərev kurom aye. Bazlam nakay na, gədaŋ ngay andaya mətəme ha məsəfəre kurom.

²² Kâ tərūm ndo məpay zləm a wu nakə Mbəlom a tsik aye dekdek bay, gum wu nakə a tsik aye dərma. Ndo nakə a pay zləm dekdek tsa kə ge na faya məsler eye bay na, a vay gər a bo ngay. ²³ Tadə ndoweye a pay

zləm a bazlam nakay ada kə ge wu nakə a tsik aye bay na, neŋgeye andza ndo nakə a zəba ka dəre ngay mə malam, neŋgeye kəkay na, a ngatay. ²⁴ A zəba ka dəre ngay lele na, a ye ngway. Neŋgeye kəkay na, a mətəsa ha gər tə mazəbe ngay. ²⁵ Ndowneye ka zəba dəre a bazlam i Mbəlom mapala eye, kə ge ha məsler tə wu nakə a tsik aye na, Mbəlom ma piye faya ngama. Mâ pay zləm dekdek tsa ada mâ mətəsa ha gər bay. Ane tuk na, duh mâ rəhay ha gər. Mbəlom ma piye faya ngama hərwi bazlam nakay mapala eye ngwalak eye, neŋgeye gədaŋ eye hərwi mətəme kway ha abəra mə mezeleme.

²⁶ Tadə ndoweye kə dzala neŋgeye ndo məpay bəzay a Mbəlom, kə gay metsehe a dərneh ngay bay faya ma tsikiye wu neheye lele bay aye huya na, a vay gər a bo ngay, məpay bəzay a Mbəlom ngay niye ma giye ngama kwa tsekwen bay. Bazlam ngay neheye faya ma tsikiye ta təra kəriye. ²⁷ Məpay bəzay a Mbəlom ta lele eye nakə a yay a gər a Mbəlom aye na, məgatay gər a wur mətawak hay, a madakway i ngwas neheye faya ta siye dəretsətseh aye. Mâ gay metsehe a bo ngay hərwi ada wu i məndzibəra neheye lele bay aye tā ye ha a mezeleme bay.

2

Ndo hay tebiye kame i Mbəlom na, nate

¹ Malamar ga hay, nəkurom na, ka dzalum ha ka Bəy Maduwen kway Yesu Kəriste. Neŋgeye bagwar eye a ze wu hay tebiye ta məzlaḅ, ka ngatakway a Mbəlom na, ma neŋgeye. Hərwi niye, kâ ngənum ha ka bo abəra ndo hay bay. ² Agəna ndo andaya, a pa ka bo peteked neheye tə le aye, a pa wu a wur həlay neheye tə vəd ta gura eye, a ye naha a məhay gər kurom. Ndo nged na, mətawak eye peteked ngay neheye ka bo aye lele bay. ³ Nəkurom ka dəslumay ha gər na, a ndo nakə a pa ka bo peteked neheye tə le aye, ka gwadumay:

«Amboh, dara, ndza ka dzaŋga ŋgwalak eye.» Ndo nakə mətawak eye na, ka gwadumeye: «Lətse mələtse» kəgəbay ka gwadumeye «Ndza kənaŋ ka dala.»
⁴ Tadə ka gum andza niye na, ka ŋgənum tay hay ka bo abəra ndo hay bədaw? Ka gumay sariya a ndo nətə mə walaŋ i ndo niye hay bədaw? Wu neheye ka dzalum aye na, lele bay.

⁵ Malamar ga neheye na wuda kurom haladzay aye, tsənum lele, ka sərūm təbədew Mbəlom a pala ndo neheye mətawak eye ka məndzibəra aye na, hərwi ada t̄a pa mədzal gər ka Yesu Kərīste ada t̄a huta zlele nakə dedək eye, a pala tay hərwi ada t̄a fələkwa a Bəy i Mbəlom nakə a gwad ma zliye, ma vəliye a ndo neheye ta wuda na aye. ⁶ Ane tuk na, nəkurom d̄uh faya ka kətsumeye tay ha ndo i mətawak hay. Maa gawakum dəretsətseh na, ndo i zlele hay na gwad d̄uh ba? Maa vahawa kurom kame i sariya na, nətəye. ⁷ Maa tsik wu nakə lele bay aye ka məzele ŋgwalak eye i Yesu Kərīste nakə tə zalakum ha aye na, ndo i zlele hay.

⁸ Tadə ka rəhumay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom aye na, ka gum lele. Bazlam nakay mapala eye a gwad: «Wuda ndo i maged yak dərmak andza ka wuda na gər yak.*» ⁹ Ane tuk na, tadə ka ŋgənum tay ha ka bo abəra ndo hay na, ka gum mənese, bazlam mapala eye ma gəsiye kurom hərwi nakə ka rəhumay ha gər bay aye.

¹⁰ Kwa tadə ndoweye ka rəhay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye tebiye, ane tuk na, kə nas ha nətə ka rəhay ha gər bay na, niye na, andza məgwede kə nas tebiye. ¹¹ Hərwi Mbəlom nakə a gwad: «K̄a ge madama bay†» aye na, a gwad, «K̄a kəd gər i ndo bay‡» dərmak, ane tuk na, tadə ka kəd ndo na, kwa ka ge madama bay na, ka nas ha bazlam i Mbəlom mapala eye. ¹² Hərwi niye

faya na gwadəkumeye, sərūm ha, mə wu neheye ka tsikumeye ada mə wu neheye ka gumeye na, Mbəlom ma gakumeye sariya, ma tsətsahiye tadə nəkurom ka rəhumay ha gər a bazlam nakay gədaŋ ŋgay andaya mətəme kurom ha aye. ¹³ Tadə ndoweye kə sakay naha a siye i ndo hay bay na, ahəl nakə Mbəlom ma giye sariya aye ma sakay naha bay dərmak. Ane tuk na, tadə ka sakay naha a ndo hay na, Mbəlom ma gəsiye kar a sariya bay.

Məpe mədzal gər ka Yesu ta mäge məsler

¹⁴ Malamar ga hay, tadə ndoweye kə tsik tə bazlam kə dzala ha ka Mbəlom, ane tuk na, kə ge wu nakə Mbəlom a tsik aye bay na, ma dzəniye na ma kəkay? Mədzal ha andza nakay na, ma təmiye ha bay. ¹⁵ Agəna siye i ndo məpay bəzay a Yesu Kərīste hay andaya, peteked andaya fataya bay, may a wur fataya dərmak. ¹⁶ Tadə ndo mə walaŋ kurom a gwadətay: «Dum tə zay. Mbəlom m̄a vəlakum peteked ta wu mənday», ane tuk na, kə vəlatay wu bay na, ŋgama eye mey? ¹⁷ Mədzal ha ka Mbəlom na, andza niye dərmak. Tadə ndoweye kə gwad kə dzala ha ka Mbəlom, ane tuk na, kə ge məsler ŋgwalak eye bay na, mədzal gər ŋgay ka Mbəlom kə mət.

¹⁸ Agəla ndoweye ma gwadiye «Ndo ŋged faya ma dzaliye ha ka Mbəlom, ndo ŋged faya ma giye məsler ŋgwalak eye.» Na mbədəye faya na, bəzeŋ ha ma kəkay nakə faya ka dzaliye ha ka Mbəlom aye ada faya ka giye məsler ŋgwalak eye bay. Ada neŋ na bəzakeye ha məsler ga neheye ŋgwalak eye hərwi ada k̄a ŋgatay neŋ faya na dzaliye ha ka Mbəlom. ¹⁹ Ka dzala ha Mbəlom andaya nətə ŋgwen. Ka ge lele. Kwa məsəfəre neheye lele bay aye ta dzala ha dərmak, ada hərwi niye faya ta dzədziye. ²⁰ Nəkar ndo i matərakahaŋ! A saka t̄a d̄aka ha mədzal gər ka Mbəlom ze mäge məsler ŋgwalak eye na, ma giye

* **2:8** Levitik 19.18. † **2:11** Madayaw abəra ma Ezipt 20.14, Bazlam mapala eye masulo eye 5.18.

‡ **2:11** Madayaw abəra ma Ezipt 20.13, Bazlam mapala eye masulo eye 5.17.

ngama bay na, ka sər t̄əbədew? ²¹ Bəba t̄əte kway Abraham a t̄əra tsədan̄na kame i Mbəlom na, ta tsəved waray? A t̄əra tsədan̄na na, t̄ə wu nakə a ge aye bədaw? A zla wawa ngay Izak məkəday naha a Mbəlom. ²² Anəke ka sər ha mədza ha ka Mbəlom ada ta mäge məsler ngwalak eye hay ti ye ka bo salamay. A ge ha andza niye na, kə velay ha d̄ərev ngay peteh a Mbəlom. ²³ Wu nakay a ge bo na, andza nakə t̄ə watsa mə Derewel i Mbəlom, a gwad: «Abraham a dzala ha ka Mbəlom, hərwi niye Mbəlom a t̄əra ha ndo i dedek kame ngay.Š» T̄ə zalay «dzam i Mbəlom.» ²⁴ Ka sərūm ha na, ndo a t̄əra tsədan̄na kame i Mbəlom na, hərwi nakə a ge məsler ngwalak eye hay aye d̄ərmak bəna ta mədza gər dekdek bay.

²⁵ Ta Rahab ngwas mäge madama bəbay andza niye. Ndo məsləre i Yahuda ti ye a gay ngay na, ka dzəna tay ha. Kə datay ha tsəved mekeleŋ eye hərwi ada t̄ə t̄əma. Hərwi məsler ngay nakə a ge andza niye aye na, ka t̄əra ndo tsədan̄na eye kame i Mbəlom.*

²⁶ Andza niye, tadə məsəfəre ki yaw abəra ma ndo na, ndoweye niye kə mət. Mədza ha ka Mbəlom na, andza niye d̄ərmak. Tadə ndoweye kə ge məsler ngwalak eye hay bay na, mədza gər ngay ka Mbəlom kə mət.

3

Gumay metsehe a dərneh kurom

¹ Malamar ga hay, k̄a t̄ərum tebiye kurom eye ndo matətike tay ha ndo hay bay. Sərūm ha nəmay neheye nəmaa tətikateye a ndo hay aye ta gameye sariya ma ziye i ndo siye hay.

² Nəkway tebiye faya ka gakw-eye mənese. Tadə ndoweye faya ma tsikiye me ze mäge mənese na, neŋgeye ndo i dedek. Kə sla d̄a məgay metsehe a bo ngay. ³ Dzalum ka pələs t̄əday. Ka pakway b̄əre a bazlam a pələs na hərwi ada m̄a r̄əhakway ha gər ada ma zəŋgaliye tsəved nakə a

sakway aye. ⁴ Zəbum ka kwalalaŋ i yam bagwar eye. Kwa tadə bagwar eye hay bəbay ada mətasl faya ma v̄əzliye ta gədaŋ ma diye ha bəbay na, ndo faya ma geye metsehe t̄ə wuye andaya tsekweŋ hərwi ada m̄a ye a t̄əv nakə a say aye. ⁵ Dərneh i ndo na, andza niye d̄ərmak. Kwa neŋgeye tsekweŋ bəbay na, ma sliye mədəslye ha gər a bo t̄ə wu bagwar eye hay.

Zəbum! Ako tsekweŋ na, ma t̄əmiye kəsaf bagwar eye tebiye t̄əlməd t̄əlməd. ⁶ Dərneh i ndo bəbay andza ako. Mənese i m̄əndzibəra na, mə d̄əma, mə bo kway. Faya ma nasiye ha bo tebiye. Ma vatiye ako nakə ma dziye ha məsəfəre i ndo tebiye. Ako niye a yaw na ma ako nakə ma mbatiye bay ka tor eye.

⁷ Ndo hay ta sliye faya məgay metsehe a wu hay tebiye, ta sliye faya ka wu i pesl hay, d̄iyen hay, d̄əd̄e hay ada t̄ə k̄əlef d̄ərmak. ⁸ Ane tuk na, ndo hay ta sliye faya məgay metsehe a dərneh bay. Neŋgeye na, wu nakə lele bay aye. A sla faya m̄əndze s̄əkeffe bay. Neŋgeye maraha eye ta muwar nakə ma k̄ədiye ndo aye. ⁹ Ta dərneh na, ka zambad̄akweye ha a Mbəlom Bəba kway, ada ka v̄əlakweye tay ha mezeleme a ndo neheye a ge ka mandzək̄it bo ngay aye d̄ərmak. ¹⁰ Bazlam i mazambad̄ay a Mbəlom ta m̄əv̄əle mezeleme a ndo a yaw mə hud i bazlam eye n̄əte. Malamar ga hay, m̄a t̄əra andza niye bay. ¹¹ Yam nakə a tsəhən aye ta yam nakə hərwak hərwak aye ta ngəzaweye ma b̄ədiyem eye n̄əte d̄aw? ¹² Malamar ga hay, sərūm gurov ma sliye faya m̄əwe tet̄əd̄əz d̄aw? Werepezl ma sliye faya m̄əwe gurov d̄aw? Yam nakə a tsəhən aye na, ma ngəzaweye yam nakə a tsəhən bay aye bay.

Metsehe nakə a yaw abəra ka t̄əv i Mbəlom aye

¹³ Ndo i metsehe andaya mə walaŋ kurom d̄aw? Ndo i ndaraw andaya d̄aw? M̄a bəzay ha metsehe ngay ta mäge məsler ngwalak eye hay ada m̄a

§ 2:23 Madazlay i wu hay 15.6. * 2:25 Zozowe 2.1-21.

həna ha gər ŋgay ka dala. ¹⁴ Agəna nəkurom sələk eye, ada dərev kurom duwekeke, ada faya ka dzalumeye ka bo kurom eye dəkdək tsa dərmak. Tadə kə ge andza niye na, kâ ŋgalakum bay ada kâ rawum me ka dedək bay. ¹⁵ Slala i metsehe niye na, a yaw abəra ka təv i Mbəlom bay, nakay na, i mändzibəra. Məsəfəre i Mbəlom andaya mə dəma bay, wu i ndo zezeŋ hay, a yaw mə həlay i Fakalaw. ¹⁶ Tadə ndo hay sələk eye hay ada faya ta dzaliye ka bo tay eye dəkdək na, wu hay ta diye ka bo ta tsəved eye sa bay ada slala i wu neheye lele bay aye ta ndohwaweye dərmak.

¹⁷ Ane tuk na, metsehe nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom aye na, wal. Nengeye na, tsədaŋŋa, a vəl mändze zay mə walaŋ i ndo hay, nengeye ləfedede, a sara ha gər tonŋwa tonŋwa bay, a sakay naha a ndo hay, a ge na, məsler ŋwalak eye huya, a ŋəna tay ha ka bo abəra ndo bay, dərneħ mə bazlam ŋgay sulo təbey. ¹⁸ Ndo neheye ta wudā mändze zay aye na, faya ta dzəniye siye i ndo hay ka məhute mändze zay. Wu nakə faya ta giye na, ma giye lele. Ma giye andza ta sləga wu a guvah ada tə dza wu nakə a ndzohw aye.

4

Kâ gum dzam ta mändzibəra bay

¹ Mətsal bo tə matəre mə walaŋ kurom na, a yaw mənŋgay? Na gwad hərwi nakə bor i bo kurom hay faya ta tsaliye bo mə nəkurom aye.

² A sakum wu hay, ada ka hutum bay na, nəkurom maləva bo eye ka məkədə ndo hay. Ka gumeye dəre ka wu hay ane tuk na, ka slumeye faya məhute bay. Hərwi niye faya ka tərumeye ada faya ka tsalumeye bo mə walaŋ kurom aye. Ka hutumeye wu nakə a sakum aye bay hərwi ka tsətsahum ka Mbəlom hərwi ada mə vəlakum bay. ³ Kwa tadə ka duwulumay me a Mbəlom hərwi ada mə vəlakum, ma vəlakumeye bay hərwi ka duwulumay me ta tsəved

lele aye bay, ka tsətsahum wu neheye ka gum faya dəre aye.

⁴ Nəkurom ka tərūm andza ŋwas neheye faya ta giye madama aye. Sərūm ha, tadə ndoweye ka wudā wu i mändzibəra na, nengeye ndo mənə dəre i Mbəlom. Ndo nakə a say məpay bəzay a wu i mändzibəra aye na, ka təra ndo mənə dəre i Mbəlom. ⁵ Nəkurom ka dzalum wu nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye na, ka təra wu kəriye daw? A gwad: «Məsəfəre nakə Mbəlom a pa a bo kway aye na, sələk eye.» ⁶ Sa na, ma vəlakweye ŋgama nakə a ze wu tebiye aye. Andza nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye na, «Mbəlom ma kərahiye ndo neheye ta dəslay ha gər a bo aye, ane tuk na, ma vəliye ŋgama a ndo neheye tə həna ha gər aye.*»

⁷ Hərwi niye, rəhumay gər a Mbəlom. Səmumay naha a Fakalaw, ma hwayakumeye. ⁸ Həndzədum ka təv i Mbəlom, ma həndzədiye tə nəkurom dərmak. Nəkurom neheye faya ka gumeye mezeleme aye, barum na həlay kurom. Nəkurom neheye mədzal gər sulo sulo aye, zlum na mezeleme abəra mə dərev. ⁹ Ndzum tsokodokkwa hərwi mezeleme kurom hay, ada tuwum. Kâ ŋwasum dūh bay, tuwum. Dərev kurom mə ŋwasa sa bay, ane tuk ndzum tsokodokkwa. ¹⁰ Hənum ha gər kurom kame i Mbəlom hərwi ada mə səkah kurom ha.

Kâ gum sariya ka ndo bay

¹¹ Malamar ga hay, kâ tsikum wu nakə lele bay aye ka ndo hay bay. Ndo faya ma tsikiye wu nakə lele bay ka ndo aye ada faya ma giye faya sariya aye na, a tsik wu nakə lele bay ka bazlam mapala eye ada faya ma giye faya sariya dərmak. Azlakwa tadə faya ka giye sariya ka bazlam mapala eye na, faya ka rəhay ha gər, faya ka giye faya sariya dəkdək tsa. ¹² Maa vəl bazlam mapala eye a ndo hay na, Mbəlom nəte ŋwen. Ndo məge sariya na, nengeye nəte ŋwen. Maa sla mətəme tay ha ndo hay na,

* 4:6 Dzeke hay 3.34.

neŋgeye nāte. Maa sla mādze tay ha na, neŋgeye nāte ŋwen. A nākar, ka dzala nākar na, way nakā ka gateye sariya a ndo hay aye.

Kā dāslumay gār a bo bay

¹³ Pumay zlām a wu nakā na tsikiye, nākurom neheye faya ka gwadūmeye: «Bāgom kēgābay tādē na, nāmaa diye a wuzlah gay, nāmaa ndziye mā dāma māve nāte hārwi mēhute suloy haladzay.» ¹⁴ Ane tuk na, nākurom na, ka sārūm wu nakā ma giye bo tādē aye bay. Māsāfāre kurom na, andza makukulek nakā mēndze tsekwen ka ŋgateye, tsa na, ma dziye sa aye. ¹⁵ Ka gwadūmeye dūh na: «Tādā kē yay a gār a Mbēlom na, nāmaa ndziye tē dāre, nāmaa giye wu nakay kēgābay wu tadāy.» ¹⁶ Ane tuk na, faya ka ŋgalakumeye, ka ŋgalakumeye tē bazlam kurom neheye faya ka tsikumeye aye. Māge andza niye lele bay.

¹⁷ Andza niye sārūm ha na, ndoweye a sār māge ŋgwalak ada kē ge na bay na, kē ge mēnese.

5

Nākurom ndo i zlele hay, gum metsehe

¹ Gum metsehe nākurom ndo i zlele hay, tuwum bo kurom ta magala hārwi dāretsātseh neheye faya ta hābiye kurom aye. ² Zlele kurom hay ta ze, peteked kurom hay bābay mātul hay ta nda. ³ Gura kurom hay ta suloy kurom na, reŋgez kē nas tay ha, reŋgez ma makumeye ha mēnese hārwi nākurom hāzayeye. Bo kurom ma ta nasiye dārmak, andza ta fākiye ta ako. Ka hayumay gār a zlele a hālay nakay anāŋ mēndzibāra mazlambar ma ndāviye aye. ⁴ Ka vumatay gār a ndo neheye tē ge māsler ma guvah kurom aye, ka vālumatay wu i merābe tay bay. Tsānum kākay nakā faya ta tuweye naha bo a Mbēlom hārwi ada mā dzāna tay ha aye. Ndoweye neheye tē gakum māsler aye na faya ta tuwiye

ada Bāy Maduwen Mbēlom Gēdan eye faya ma tsāniye.

⁵ Ka ndayum bāra tē zlele kurom ka mēndzibāra, ka pumay bāzay na, wu neheye tē yakum a gār aye. Ka ndawum wu mēnday haladzay, ka gēlawum tetēp tetēp andza sla nakā ta kēdiye. ⁶ Ka gāsūm tay ha ndo neheye ta gakum wuray bay aye a sariya, ka kēdūm tay ha. Nāteye na, ta ge fakuma gēdan bay.

Zlum ŋgatay ada dūwulum me

⁷ Malamar ga hay, zlum ŋgatay hus a hālay nakā Bāy Maduwen ma maweye fakwaya aye. Zābum ka ndo mēfāte hay tādāy. Ndo mēfāte na, ma hābiye wu i guvah ŋgay hay ta mēzle ŋgatay. Ma hābiye na, ka madazlay i makurre i yam mēpe hus ka maduk i duk i yam nakā tsīy ma piye sa bay aye. ⁸ Nākurom dārmak, zlum ŋgatay. Ndzum bāŋbāŋ hārwi pat i māmaw i Bāy Maduwen kway mazlambar faya ma ndisleweye.

⁹ Malamar ga hay, kā gūnguzum wuray a bo bay hārwi ada Mbēlom mā gēs kurom a sariya bay. Tsānum, ndo nakā ma giye sariya aye mazlambar faya ma ndisleweye, neŋgeye malātsa eye ka hālay māged.

¹⁰ Malamar ga hay, dzalum ka ndo mādē ha bazlam i Mbēlom neheye ahāl niye tē tsik me ta mēzele i Mbēlom aye. Ta sa dāretsātseh ada ta zla ŋgatay. Nākurom dārmak, zlum ŋgatay andza nāteye. ¹¹ Zābum, ndo neheye Mbēlom a pa fataya ŋgama hārwi nakā tē sāmāy naha a dāretsātseh aye. Ka tsānum labara i Zob nakā a sāmāy naha a wu hay ahāl nakā dāretsātseh a ndzay a gār aye.* Ma dāba eye na, ka sārūm ha wu nakā Mbēlom a vālay aye.† Ta dedek Mbēlom na, a sakay naha a ndo hay, ma gateye ŋgwalak.

¹² Malamar ga hay, bazlam bagwar eye anāŋ: Mā wu hay tebiye na, kā mbadūm bay. Kā mbadūm ta magārmābēlom bay, kā mbadūm ta

* 5:11 Zob 1.1-2.10. † 5:11 Zob 42.10-17.

dala bay, kâ mbaɗum tɔ wu mekelen eye bay. Lele na, ayaw kurom mâ ndza ayaw. A'ay kurom mâ ndza a'ay. Tsikum andza niye hɛrwi ada Mbɛlom mâ gɛs kurom a sariya bay.

¹³ Tadɔ ndo andaya mɔ walaŋ kurom faya ma siye dɛretsɛtseh na, mâ ɗuwulay me a Mbɛlom. Tadɔ ndo andaya mɔ walaŋ kurom dɛrev ŋgay faya ma ŋwasiye na, mâ gay naha dɛmes a Mbɛlom, mâ zambadɛy.

¹⁴ Tadɔ ndo andaya dɛvats eye mɔ walaŋ kurom na, mâ zalatay a madugula i ndo mɔpe mɛdzal gɛr ka Yesu hay hɛrwi ada tɔ fadɛ faya mal ta mɛzele i Bɛy Maduweŋ Yesu ada tɔ ɗuwulay me a Mbɛlom hɛrwi ŋgay.

¹⁵ Tadɔ ka ɗuwulay me a Mbɛlom ada kɔ dzala ha Mbɛlom kɔ tsɛne maɗuwule me ŋgay na, ma dzɛniye na. Bɛy Maduweŋ ma mbɛliye ha. Tadɔ kɔ ge mezeleme na, Mbɛlom ma pɛsay ha dɛrmak.

¹⁶ Hɛrwi wu nakay, neŋ faya na gwadumeye, ɗum ha a bo mezeleme kurom hay mɔ walaŋ kurom nɛte nɛte, ada ɗuwulumay me a Mbɛlom hɛrwi ndo siye hay dɛrmak hɛrwi ada Mbɛlom mâ tɛma kurom ha. Maɗuwule me i ndo nakɔ tsɛɗaŋŋa kame i Mbɛlom aye na, gɛdaŋ eye haladzay. ¹⁷ Dzalum ka Eliya nakɔ ahɛl niye aye. Neŋgeye na, ndo andza nɛkway. Ka ɗuwulay me a Mbɛlom tɔ dɛrev ŋgay peteh hɛrwi ada yam mâ pa bay.† Yam kɔ pa ka dala niye bay mɔve mahkar ta kiye mɛkwa. ¹⁸ Ma dɛba eye na, a ɗuwulay me a Mbɛlom hɛrwi ada yam mâ pa sa. Mbɛlom a paw yam ada wu hay ta ndzohwaw dɛrmak.‡

¹⁹ Malamar ga hay, tadɔ ndoweye mɔ walaŋ kurom kɔ dze abɛra ka tsɛved i Mbɛlom, tsa na, ndo ki ye kɔ ma ahaya ka tsɛved na, ²⁰ sɛrum ha ndoweye nakɔ ka dzɛna ndo i mezeleme hɛrwi ada mâ gɛr ha mezeleme aye na, ma tɛmiye ha ndo i mezeleme niye abɛra ma mɛdahaŋ.

† 5:17 Zɛba mɔ 1 Bɛy hay 17.1. § 5:18 Zɛba mɔ 1 Bɛy hay 18.1, 41-46.

Kwa tadɔ mezeleme ŋgay haladzay bɛbay na, Mbɛlom ma pɛsay ha.

Makurre i d̄erewel nakə Piyer a watsa aye Məfələkwe

Piyer a watsa d̄erewel na, a ndo mæpe mædzal gər neheye ma gəma zlam ka dala i Roma ta diye i tsakay ada ta diye i bəzay i mbəlom i Azi nakə tə zalay anəke Turki aye. Nəteye mandza eye mə dəma andza mbəzlew hay hərwi nəteye ndo mæpe mædzal gər hay ka Yesu (1.1; 2.11). Ta zəba fataya andza ndo hay bay, tə dəsawa fataya parasay kəriye ada tə gawatay d̄aretsətseh.

Piyer a watsa hərwi məvəlatay gədan̄ ka mæpe mædzal gər ada ka wu nakə tə pa faya mædzal gər aye, a vəlatay gədan̄ ka məndze andza ndo neheye Mbəlom a pala tay aye.

Piyer a watsa a ndo neheye mede tay andza i bəba tətə tay hay sa bay ada andza i ndo tay hay sa bay (1.13–2.4). A d̄atay ha a ndo mæpe mædzal gər hay ka Yesu (2.4-10). Ta sliye məsəmay naha a wu neheye mawura bo aye (1.3, 13, 21; 3.15).

Mbəlom a lətse ahaya Yesu abəra ma mədahan̄. Mədok i ndo mæpe mædzal gər hay na, nən̄geye (4.12-19). Ma məndze mə walañ i ndo hay na, mawudə bo, məhəne ha gər nətə ta nətə a bo, faya ma lakiye tay ha ndo məkalay kame a ndo hay, gawla hay ada ta hawal i ndo siye hay ka tsəved̄ ngwalak eye (5.1-7; 1.22–2.3). Slala i məndze andza nakay na, faya ma d̄ateye ha a ndo i bəra hay ta sliye faya mətsədə tay a ndo mæpe mædzal gər hay ka Yesu bay.

Mətsike me

¹ Maa watsa d̄erewel nakay na, nən̄ Piyer, ndo i maslañ i Yesu Kəriste. Na watsakum naha a nəkurom ndo i Mbəlom neheye ka ngənum gər kuye kuye, nəkurom anəke mandza eye madurlon̄ eye hay ka dala i Pontus, ka dala i Galat, ka dala i Kapados, ka dala i Azi ada ka dala i Bitini

aye. ² Kurre ahəl niye 6a Mbəlom a sər wu nakə ma giye hərwi kurom aye. A pala kurom na, mata təre ndo ngay hay ta gədan̄ i Məsəfəre ngay hərwi ada kâ rəhumay ha gər a Yesu Kəriste hərwi ada t̄a gwatsaka fakuma bambaz ngay. Niye na, ka tərume ye tsədan̄ja kame i Mbəlom.

Mbəlom m̄a səkah ha mæpe fakuma ngama haladzay ada m̄a vələkum zay kame kame.

Mbəlom ma vələkweye sifa nakə ma ndəviye bay aye

³ Zambadəkway a Mbəlom, Bəba i Bəy Maduweñ kway Yesu Kəriste hərwi ka gəkway mə bo. Hərwi niye a vələkway sifa wədəye tə həlay i Yesu Kəriste hərwi nakə Yesu Kəriste a lətsew abəra ma mədahan̄ aye. Hərwi niye ka sərakwa ha ka lətsakwaweye abəra ma mədahan̄ dərma. ⁴ Ka sərakwa ha ka hutakweye wu nakə ngwalak eye Mbəlom ma vələkweye a nəkway ndo ngay hay aye mə mbəlom. Wu niye ma ndziye na, huya. Ma nasiye bay, ma kuliye andza guzer bay. ⁵ Nəkurom neheye ka pum mædzal gər kurom ka Mbəlom aye na, Mbəlom faya ma tsəpiye kurom ta gədan̄ ngay hərwi ada ndo hay tebiye t̄a sər ha parakka, ahəl nakə məndzibəra ma ndəviye na, Mbəlom ma təmiye kurom ha.

⁶ Hərwi niye ngwasum haladzay. Kwa tadə faya ka sumeye d̄aretsətseh ta tsəved̄ wal wal a həlay tsekweñ bəbay na, ngwasum haladzay. ⁷ Kwa gura nakə ma nasiye bəbay aye na, ndo hay tə zlawə, tə pawə na a ako hərwi mədze ha nən̄geye lele d̄aw. Andza niye dərma mæpe mædzal gər kurom nakə ka pum ka Mbəlom aye na, a ze gura ada ta d̄ziye ha dərma. Mədze niye faya ta d̄ziye kurom ha aye na, hərwi ada t̄a ngatay a mædzal gər kurom nakə ka pum ka Mbəlom aye na, ka dzalum ha tə d̄ərev kurom peteh. Hərwi niye, ahəl nakə Yesu Kəriste ma maweye na, ndo hay ta d̄əslakumeye ha gər, ta zambadəkumeye, ta vələkumeye

məzlaḅ. ⁸ Kwa ka ṅgatumay a Yesu Kəriste tə dəre kurom zuk bay bəbay na, ka wudum na tsiy. Kwa ka ṅgatumay anəke bay bəbay na, ka dzalum ha faya. Hərwi niye dərev kurom maraha eye ta mənḡwese haladzay, ndo ma sliye faya matəkəre bay tebiye. ⁹ Ka hutum mənḡwese niye na, hərwi Mbəlom ma təmiye kurom ha. Nakay na, magogoy i mədzal gər kurom nakə ka pum ka Yesu aye.

¹⁰ Ahəl niye na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom ta rəzlay a gər a məpəle ma kəkay nakə Mbəlom ma təmiye tay ha ndo hay aye. Wu niye lele eye Mbəlom a gwad ma vəlakumeye na, ta datay ha a ndo hay kurre. ¹¹ Məsəfəre i Kəriste nakə mə dərev tay aye kə datay ha kurre, a gwadatay: Kəriste ma siye dəretsətseh, ma dəba eye na, ma hutiyə mədəslay ha gər nakə ndo hay ta dəslay gər aye. Ndo i maslan i Mbəlom neheye ta pəla hərwi ada tətə sər ha wu neheye ma giye bo na, ahəl waray ada ma təriye na, ma kəkay. ¹² Mbəlom a datay ha ka bo abəra, mata ṅgatay a wu neheye na, nəteye bay. Ane tuk na, wu niye hay na, i kurom. Anəke ndo neheye faya ta dəkumeye ha Labara ṅḡwalak eye na, ta tsikakum wu neheye. Tə tsikakum na, ta gədan i Məsəfəre Tsədəṅṅa eye nakə Mbəlom a sləraw mə mbəlom aye. Kwa gawla i Mbəlom hay bəbay a satay məsəre wu neheye hay dərma.

Ndo hay ta ge wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye

¹³ Hərwi niye, ləvum ha bo ta mədzal gər kurom na, ka məge məsler i Mbəlom. Gumay metsehe a bo kurom lele, pum mədzal gər kurom ka ṅḡwalak i wu nakə Mbəlom ma vəlakumeye pat nakə Yesu Kəriste ma maweye aye. ¹⁴ Gəsumay me a Mbəlom huya andza wawa neheye tə gəsawatay me a bəba tay hay aye. Ahəl niye, ka sərūm bazlam i Mbəlom zuk bay na, ka pumay bəzay a wu

nakə lele bay aye. Anəke kə mum a dəma sa bay. ¹⁵ Mbəlom nakə a zalakum kə tərūm ndo ṅgay hay aye na, neḡgeye tsədəṅṅa. Nəkurom dərma tərūm tsədəṅṅa mə wu nakə faya ka gumeye tebiye. ¹⁶ Hərwi tə watsa mə Derewel i Mbəlom, a gwad: «Tərūm tsədəṅṅa, hərwi neḡ tsədəṅṅa.*»

¹⁷ Ahəl nakə faya ka dūwulumay me a Mbəlom aye na, ka zalawumay Bəba. Kə ge andza niye na, rəhumay ha gər. Mede kurom mə ge lele a həlay nakə nəkurom ka mənəzibəra aye hərwi neḡgeye a ge sariya a ndo na, ka wu ṅgay nakə a ge aye. ¹⁸ Ka sərūm ha Yesu ka mbəda kurom ahaya tsəlok abəra mə kule i bəba kurom neheye a ge ṅgama bay ta tətikakum aye. A mbəda kurom ahaya abəra mə kule niye na, tə wu nakə andza suloy ma nasiye aye bay. ¹⁹ Ane tuk na, a təma kurom ahaya na, tə bambaz i Yesu Kəriste nakə a ze wu hay tebiye aye. Neḡgeye a ndzəkit bo na, andza vo'ar i təḡan wawa eye nakə tə kəday a Mbəlom mənese kwa tsekweḡ andaya faya bay tebiye. ²⁰ Kurre ahəl niye Mbəlom kə ge mənəzibəra zuk bay aye na, ḡa kə zla na. Ka mənəve i mənəzibəra nakə anəke ma ndəviye aye na, Mbəlom a dəkum ha parakka, hərwi ada mə təma kurom ha. ²¹ Ka dzalum ha ka Mbəlom na, hərwi ṅgay nakə a təma ahaya abəra ma mədahan ada a vəlay məzlaḅ aye. Andza niye, ka pum mədzal gər kurom na, ka Mbəlom ada ka sərūm ha neḡgeye ma təmiye kurom ha.

Wudum bo

²² Ka tərūm tsədəṅṅa na, hərwi nakə ka rəhumay ha gər a wu neheye dedek Mbəlom a də ha aye ada ka wudum siye i ndo neheye faya ta pay bəzay a Mbəlom aye. Faya na gwadəkumeye: Wudum bo huya tə dərev kurom tsədəṅṅa peteh. ²³ Sərūm ha, ka wum bo wedəye na, ta gədan i bazlam i Mbəlom nakə ma vəliye sifa a ndo hay ada ma nasiye dədə bay aye. Ka tərūm

* 1:16 Levitik 19.2.

Wawa i Mbəlom nakə dāda neŋgeye ma mətiye bay aye. Neŋgeye na, andza nəkway neheye ka mətakweye aye bay. ²⁴ Tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, a gwad:

«Ndo hay tebiye ta ndzakit bo na, andza guzer.

Məle tay a ndzakit bo andza məvurze.

Guzer kə kula na, məvurze ŋgay eye a kalawa.

²⁵ Ane tuk na, bazlam i Mbəlom na, ma ndziye ka tor eye.†»

Bazlam i Mbəlom niye na, Labara Ŋgwalak eye nakə tə dākum ha aye.

2

Mbəlom a pala kurom na, hərwi ada kâ tərüm i ŋgay

¹ Hərwi niye zlum na mənese abəra mə dərev kurom, kâ vumatay gər a ndo hay bay, dərneh mâ ge mə bazlam kurom sulo bay, kâ gum däre ka wu i ndo hay bay, kâ ŋgəlumay bəzay a ndo bay. ² Tərüm na, andza wawa ndəriz. Nəteye na, ta wuda məse wah pat pat. Andza niye, nəkurom dərma wudum bazlam i Mbəlom pat pat hərwi ada kâ gəlum ada Mbəlom mâ təma kurom ha tebiye. ³ Andza niye dedek, hərwi tə watsa, tə gwad: «Ka ndzakum Bəy Maduweŋ Mbəlom na, neŋgeye lele.*»

Ndo məpe mədzal gər hay na, nəteye i Mbəlom

⁴ Həndzədum ka təv i Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste. Neŋgeye na, kwar nakə ma vəliye sifa aye. Ndo hay tə kal ha, tə gwad mə gər tay neŋgeye wu nakə ma giye ŋgama bay aye. Duh neŋgeye na, kwar lele eye nakə Mbəlom a zla, a ze kwar hay tebiye. ⁵ Nəkurom dərma, tərüm andza kwar neheye ta sifa aye hərwi ada Mbəlom mâ həl kurom, mâ dəzl ha gay nakə Məsəfəre ma ndziye mə dəma aye. Ma təriye kurom ha ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye hərwi ada kâ gumay məsler tə dərev kurom peteh. A yay

a gər andza niye hərwi Yesu Kəriste. ⁶ Hərwi niye tə watsa mə Derewel i Mbəlom, Mbəlom a gwad:

«Tsənum! Na zla ŋgwalak i kwar nakə ta dəzliye ha gay aye, na piye na a gəma i Siyoŋ. Na dəzliye faya gay ga.

Ndo nakə kə dzala ha aye na, wuray ma dzəmiye na dāda sa bay.†»

⁷ Nəkurom neheye ka dzalum ha aye, i kurom na, wu ŋgwalak eye. Ane tuk na, hərwi ndo neheye ta dzala ha bay aye na, andza niye təbey. Hərwi tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad:

«Kwar nakə ndo mədəzle gay hay tə zla, tə kal ha aye na, azlakwa ŋgwalak i kwar nakə ta dəzliye ha aye dūh.»

⁸ Tə watsa mə Derewel i Mbəlom sa na, tə gwad:

«Kwar niye na, ndo hay ta ndəfiye faya sik.

Hotokom nakə ndo ta dədiye hərwi ŋgay aye.‡»

Ta ndəfiye faya sik na, hərwi nakə ta kərah bazlam i Mbəlom aye. A ge bo andza nakay na, hərwi ka mada-zlay na, a say a Mbəlom andza niye.

⁹ Nəkurom na, slala nakə Mbəlom a zla aye. Nəkurom ka tərüm ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom neheye ta geye məsler a Bəy bagwar aye, nəkurom na, slala nakə Mbəlom a pa na hərwi ŋgay aye. Nəkurom na, slala i Mbəlom i ŋgay eye ŋgway. A zalakum, a həla kurom ahaya abəra ma ləvoŋ, a pa kurom a dzaydzay ŋgay nakə a ze kwa wu hay tebiye aye hərwi ada kâ dūm ha wu neheye bagwar eye a ge aye. ¹⁰ Ahəl niye na, nəkurom ndo i Mbəlom hay bay. Ane tuk na, anəke nəkurom ka tərüm ndo ŋgay hay. Ahəl niye na, ka gumay mə bo a Mbəlom bay. Ane tuk na, anəke na, ka gumay mə bo, ka təmum na tuk.

Tərüm ndo məgay məsler a Mbəlom

† 1:25 Ezay 40.6-8. * 2:3 Dəmes hay 34.9. † 2:6 Ezay 28.16. ‡ 2:8 Zəba mə Dəmes hay 118.22; Ezay 8.14. Ndo hay ta dədiye faya hərwi ta kərah mədzal ha ka bazlam i Mbəlom, ada ma ta ndzatay a gər nakay.

¹¹ Dzam ga neheye na wudā kurom haladzay aye, m̄a m̄atsakum ḡar bay, n̄akurom ka m̄andzib̄ara na, mb̄alok hay, gay kurom andaya kanan̄ bay. H̄arwi niye neḡ faya na ḡakumeye amboh, wu neheye lele bay a say a bor i bo kurom aye na, k̄a gum sa bay. H̄arwi slala i wu neheye aye na, ta nasiye ha m̄as̄af̄are kurom. ¹² An̄ake n̄akurom na, mandza eye m̄a walan̄ i ndo neheye t̄a s̄ar Mb̄alom bay aye. Gumay metsehe a m̄andze kurom lele huya h̄arwi ada kwa tad̄a ta tsik fakuma wu nak̄a lele bay aye na, ta ḡgateye a wu neheye lele faya ka gum-eye pat pat aye ada ta zambad̄eye a Mb̄alom pat nak̄a ma deyeweye ka t̄av tay aye.

¹³ N̄akurom neheye ka wud̄um B̄ay Maduweḡ kway Yesu K̄ariste aye na, r̄ahumay ha ḡar a ndo neheye faya ta l̄aviye m̄andzib̄ara aye. R̄ahumay ha ḡar a b̄ay bagwar eye nak̄a a l̄eva ndo hay tebiye aye. ¹⁴ R̄ahumatay ha ḡar a b̄ay i dala neheye b̄ay bagwar eye a pa tay ha aye. A pa tay ha na, h̄arwi ada t̄a gatay d̄arets̄atseh a ndo neheye faya ta giye wu nak̄a lele bay aye ada ta zambad̄ateye a ndo neheye faya ta giye ḡgwalak aye. ¹⁵ A say a Mb̄alom na, gum wu nak̄a ḡgwalak aye h̄arwi ada ndo i mat̄arakahan̄ hay, n̄ateye neheye t̄a s̄ar wuray bay faya ta ḡgalakumeye b̄azay aye, t̄a d̄ar̄azl ka bazlam. ¹⁶ T̄arum na, andza ndo neheye n̄ateye t̄a l̄eva ḡar tay aye. Ane tuk na, ka dzalum an̄ake n̄akurom ka l̄avum ḡar kurom, ka slumeye faya m̄age m̄anese na, andza niye bay. Ndzum m̄andze i ndo m̄agay m̄asler a Mb̄alom hay. ¹⁷ R̄ahumatay ha ḡar a ndo hay tebiye, wud̄um siye i malamar kurom neheye faya ta pay b̄azay a Yesu aye. D̄aslumay ha ḡar a Mb̄alom, r̄ahumay ha ḡar a b̄ay bagwar eye d̄armak.

Pumay b̄azay a mede i Yesu K̄ariste

¹⁸ Neḡ faya na tsikakumeye a n̄akurom neheye faya ka gumeye m̄asler i ndo siye hay aye, r̄ahumatay ha ḡar a ndo i gay kurom hay.

R̄ahumatay ha ḡar t̄a d̄arev kurom peteh. K̄a r̄ahumatay ha ḡar na, a ndo neheye faya ta ḡakumeye ḡgwalak aye d̄ekd̄ek tsa bay. R̄ahumatay ha ḡar kwa a ndo neheye faya ta ḡakumeye wu nak̄a lele bay aye. ¹⁹ H̄arwi niye tad̄a ka s̄amumay naha a d̄arets̄atseh nak̄a faya ta ḡakumeye k̄ariye h̄arwi ka pum m̄adzal ḡar kurom ka Mb̄alom aye na, lele. Kwa tad̄a ka gum wuray bay na, niye na, wu nak̄a a yay a ḡar a Mb̄alom aye. ²⁰ Tad̄a ka gum m̄anese, ada t̄a ndaḡa kurom faya na, kwa tad̄a ka s̄amumay naha a d̄arets̄atseh na, mata zambad̄akum na, way? Ane tuk na, tad̄a t̄a ḡakum d̄arets̄atseh h̄arwi ḡgwalak nak̄a ka gum aye ada ka s̄amumay naha na, ka gum niye na wu nak̄a lele a yay a ḡar a Mb̄alom aye.

²¹ Mb̄alom a zalakum h̄arwi m̄age andza nakay. H̄arwi bo i Yesu K̄ariste eye t̄a ḡar ḡgay k̄a sa d̄arets̄atseh h̄arwi kurom. Neḡgeye a d̄akum ha ts̄aved̄ h̄arwi ada k̄a pumay b̄azay andza i ḡgay. ²² Neḡgeye na, k̄a ge m̄anese d̄ada bay tebiye, k̄a vay ḡar a nd̄aray d̄ada bay. ²³ Ndo hay ta tsaday, ane tuk na, neḡgeye k̄a tsadatay a d̄ama bay. T̄a gay d̄arets̄atseh na, k̄a gwad̄ ma gat-eye a d̄ama sewed̄ a ndo hay bay. Duh a v̄alay ha bo ḡgay a h̄alay a Mb̄alom nak̄a ma ḡganiye ha sariya ta ded̄ek aye. ²⁴ Yesu K̄ariste, bo ḡgay eye k̄a zla na mezeleme kway ka ḡar ḡgay, ta dar na ka mayako mazl̄almbada eye h̄arwi ada mezeleme m̄a l̄eva kway sa bay andza nak̄a a sla faya m̄al̄ovay ḡar a m̄adahan̄ hay sa bay aye. A ge andza niye na, ada k̄a ndzakwa ma m̄andze nak̄a a yay a ḡar a Mb̄alom. Mb̄alak neheye t̄a gay aye na, k̄a t̄ama kurom ha. ²⁵ Ah̄al niye n̄akurom ka t̄arum andza t̄abaḡ neheye faya ta dzadziye aye. Ane tuk na, an̄ake na, ka mumaw, faya ka pumay b̄azay a ndo nak̄a ma ts̄akuriye kurom ada ma ts̄apiye m̄as̄af̄are kurom aye.

3

M̄andze i hasl̄aka hay ta ḡgwas tay

hay

¹ Andza niye, nakurom ngwas hay dærmak kwa way mâ rəhay ha gær a zal ngay. Tadə ka gum andza niye na, zal kurom neheye ta dzala ha ka bazlam i Mbəlom bay aye na, ta mbədiye ha dærev tay. Kwa ka tsikumatay bazlam i Mbəlom bay bəbay na, ta dzaliye ha ka Mbəlom hərwi mede i ngwas tay nakə lele aye. ² Zal kurom hay ta zəbiye ka mede kurom na, lele tsədanŋa mənese andaya bay ada faya ka rəhumatay ha gær lele. ³ Kâ ndədikum gær ka malembede bo tsa bay: Andza matərde gær, kəgəbay malembede bo ta zele, ta dasay hay mæpe a həlay, kəgəbay mæpe ka bo peteked neheye tə le haladzay aye. ⁴ Duh mæle kurom mâ zəbaw na, abəra mæ dærev kurom hay. Zlum ngatay ada rəhum ha gær kurom, hərwi slala i mæle niye na, ma nasiye dāda bay, a yay a gær a Mbəlom haladzay.

⁵ Ahəl niye ngwas mæpe mædzal gær hay ka Mbəlom ta lambad bo tay na, andza niye. Nəteye na, ta rəhawatay ha gær a zal tay hay. ⁶ Sara a gawa na, andza niye, a rəhaway ha gær a zal ngay Abraham. A zalaway «bəy maduweŋ ga.» Tadə faya ka gumeye wu lele, ka dzədzarumeye a wuray kwa tsekweŋ bay na, anəke nakurom ka tərūm dem ngay hay.

⁷ Nakurom hasləka hay dærmak ndzum ta ngwas kurom ta mædzele fataya. Sərūm ha, nəteye na, bəle eye hay. Rəhumatay ha gær hərwi sifa nakə Mbəlom ma vəliye kəriye na, ma vəliye a nakurom ta nəteye dziye. Ka gum andza niye na, ahəl nakə ka duwulumay naha me a Mbəlom aye na, ma tsənakumeye na.

Ləvum bo hərwi dæretsətseh

⁸ Mandəve i bazlam ga anəŋ na ndəvakumeye naha: Nakurom tebiye ndzum na, mædzal gær kurom nəte, sakumay naha a bo mæ walaŋ kurom nəte nəte, wudum bo mæ walaŋ kurom nəte nəte hərwi nakurom ta malamar hay. Gumatay ngwalak a

ndo mekeləŋ eye dærmak, rəhumatay ha gær dærmak. ⁹ Kâ mum ha sewed tə sewed bay. Tadə ndoweye kə tsadakum na, kâ tsadumay a dəma bay. Duh gwadumay: «Mbəlom mâ pa fakaya ngama.» Hərwi Mbəlom a zalakum na, ka mæge andza niye hərwi ada kâ hutum ngama ngay. ¹⁰ Tə watsa mæ Derewel i Mbəlom, tə gwad: «Tadə ndoweye a say mændze nakə lele aye

ada a say mændze ma məŋgwese na,

kutonj mâ gær ha mətsike wu nakə lele bay aye

ada mâ gær ha mædæse parasay ka ndo.

¹¹ Mâ gær ha mæge mənese tebiye, mâ ge ngwalak duh,

mâ pəla tsəved nakə ma vəliye mændze zay mæ walaŋ i ndo mekeləŋ eye hay aye.

¹² Hərwi Mbəlom faya ma tsəpiye ndo neheye faya ta giye ngwalak aye.

Faya ma tsənatay na maduwule me tay.

Ndo neheye faya ta giye mənese aye na, a say məŋgatatay bay.* »

¹³ Tadə nakurom faya ka pəlumeye mæge ngwalak tə dærev kurom peteh na, ndoweye nakə ma gakumeye sewed aye na, way? ¹⁴ Kwa tadə faya ta gakumeye dæretsətseh hərwi wu neheye ngwalak aye faya ka gumeye na, Mbəlom ma piye fakuma ngama hərwi niye. Kâ dzədzarumatay a ndo neheye faya ta gakumeye sewed aye bay, dærev mâ ye fakuma abəra bay.

¹⁵ Duh pum mædzal gær kurom na, ka Kəriste nəte ngweŋ, neŋgeye Bəy Maduweŋ kurom. Ndzum nakurom maləva bo eye huya məmbədatay faya a ndo neheye ta tsətsah fakuma, ka pum mædzal gær kurom ka Yesu Kəriste hərwi mey aye. ¹⁶ Dumatay ha na, ta ləfedede eye, rəhumatay ha gær dærmak. Dærev kurom mâ ndza na, tsədanŋa huya, hərwi ada, kwa tadə ndo hay faya ta tsikiye wu nakə lele bay aye fakuma, horoy ma gateye

* 3:12 Dəmes hay 34.13-17.

hərwi faya ta tsədəkumeye ka mede kurom ka tsəved i Kəriste ŋgwalak eye.

¹⁷ Tadə a yay a gər a Mbəlom andza niye na, sum dəretsətseh hərwi wu neheye lele faya ka gumeye duh tə bəmalə nakə ka sumeye dəretsətseh hərwi wu neheye ka gumeye lele bay aye.

¹⁸ Yesu Kəriste, bo ŋgay eye tə gər kə mət sik nətə hərwi mezeleme kurom hay. Neŋgeye nakə mənese andaya faya bay aye, kə mət hərwi ndo neheye faya ta giye mezeleme aye hərwi ada mâ həl kway ka təv i Mbəlom. Ta kəd na, ane tuk na, Məsəfəre Tsədəŋŋa eye kə mbəl ha.

¹⁹ Ta gədan i Məsəfəre Tsədəŋŋa eye niye na, a ye a datay ha bazlam i Mbəlom a məsəfəre neheye nətəye ma danğay aye.

²⁰ Məsəfəre niye hay na, neheye ahəl niye ta təma bazlam i Mbəlom bay aye. Mbəlom ka həba tay ha haladzay, kə gəs dərev ahəl nakə Nuhu a lambad kwalalan i yam aye. Ndo neheye ti ye a dəma aye na, nətəye hala bay. Mbəlom a təma tay ha abəra ma yam na, nətəye tsamahkar tsa.

²¹ Yam niye a da ha na, madzəhuḅe ndo hay nakə ta dzəhuḅiye tay ha a yam aye. Mata təme kurom ha na, madzəhuḅe niye, ma təmiye kurom ha abəra mə mezeleme. Ta dzəhuḅiye kurom ha na, andza nakə ka barawum ka bo abəra ndəluḅ aye bay. Ka tsətsahakweye ka Mbəlom na, mâ barakway na mezeleme abəra mə dərev. Madzəhuḅe nakə ta dzəhuḅiye kway a yam ma təmiye kway ha aye na, hərwi Yesu Kəriste nakə a lətsew abəra ma mədahan aye.

²² Yesu Kəriste kə tsal ka təv i Mbəlom, neŋgeye mandza eye tə həlay i mənday i Mbəlom. Neŋgeye bəy ka gər i gawla i Mbəlom hay ada ka gər i wu neheye ta gədan eye tebiye.

4

Mbəlom mâ təra bəy kurom

¹ Ka sərakwa ha Yesu Kəriste kə sa dəretsətseh haladzay. Hərwi niye nəkurom dərma ndzum maləva bo eye məse dəretsətseh, hərwi ndo nakə kə sa dəretsətseh haladzay aye na, ma giye mezeleme sa bay.

² Madazlay anəke a həlay nakay nəkurom mandza eye ka məndzibəra na, mede kurom mâ yay a gər a Mbəlom. Bor i bo mâ ge bəy ka gər kurom bay. ³ Ka ndzum ahəl niye haladzay ka mäge wu neheye ndo neheye tə sər Mbəlom bay, ta wuda mäge aye. Anəke na, da kâ gum sa bay. Ahəl niye na, ka gawumay metsehe a bo kurom bay, nəkurom sələk eye hay, ka kwayum, ka gawum magurlom haladzay mənde ha wu mənday, ka sawum guzom, ka dəsławumay gər a kule nakə ma nasiye ha bazlam i Mbəlom mapala eye.

⁴ Anəke na, ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye tə gawa wu neheye na, kâ ndzawum ta nətəye sa bay. Tə ŋgatakum andza niye na, a gatay hərḅaḅakka, tə tsədəkum. ⁵ Ane tuk na, pat mekeleŋ Mbəlom ma lətsiye tay ha kame ŋgay hərwi ada tâ da ha wu nakə tə ge aye. Hərwi neŋgeye maləva bo eye məgatay sariya a ndo neheye nətəye tə dəre aye ada a ndo neheye ta mət aye dərma. ⁶ Hərwi ndo neheye tə mət, ahəl niye nətəye ka məndzibəra aye na, Mbəlom kə gatay sariya andza i ndo neheye tebiye a gatay aye. Ahəl nakə tə mət aye na, Kəriste kə ye kə datay ha Labara ŋgwalak eye hərwi ada tâ ndza andza Mbəlom.

Məndze i ndo məpe mədzal gər hay mə walaŋ tay

⁷ A zaw hala sa bay məndzibəra ma ndəviye. Hərwi niye ndzum tsezle-zleŋŋe, gumay metsehe a bo kurom hərwi ada kâ slum faya maḁuwulay me a Mbəlom. ⁸ Wu nakə bagwar eye a ze wu hay tebiye aye na, mawuḁe bo. Wudum bo nətə nətə mə walaŋ kurom huya tə dərev kurom peteh, hərwi kwa tadə «mezeleme andaya mə

* 4:8 Zəba ma Dzeke hay 10.12; Yakuba 5.20.

walaŋ kurom haladzay bəbay na, ka pəsumeye ha a bo.*»⁹ Ndo hay ta ye naha a gay kurom na, təmum tay ha ta mənɣwese lele, kâ gum fataya magum bay.¹⁰ Mbəlom kə gakum ŋwalak tə wu hay wal wal. Kə vəlay kwa a way gədaŋ ka mäge wu hay wal wal, ka madzəne ha siye i ndo hay. Kwa way mâ ge ta tsəved eye lele.¹¹ Tadə Mbəlom a vəlay a ndoweye gədaŋ i mətəsike bazlam na, mâ tsik bazlam nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom aye. Tadə Mbəlom a vəlay a ndoweye gədaŋ i madzəne ndo hay na, mâ dzəna ndo hay ta gədaŋ i Mbəlom. Gum andza niye hərwi ada ndo hay tâ zambaday a Mbəlom ka gər i wu hay tebiye hərwi Yesu Kəriste. Neŋgeye na, məzlaḅ eye ada gədaŋ eye ka tor eye. Amen!

Məse dəretsətseh hərwi məpe mədzal gər ka Yesu

¹² Dzam ga neheye na wuda kurom haladzay aye, dəretsətseh neheye faya ka sumeye na, mâ gakum wadəŋ wadəŋ bay. Wu neheye tə ndzakum a gər hərwi mədə ha ka pum mədzal gər kurom ka Mbəlom ta dedək. Ka dzalum andza a yaw fakuma wedeye bay.¹³ A həlay nakə nəkurom mə dəretsətseh aye na, ŋwasum hərwi ka təmum dəretsətseh i Kəriste. Ŋwasum andza niye, hərwi ada pat nakə ka ŋgatumay a məzlaḅ ŋgay tə dəre kurom aye na, ka hutumeye mənɣwese bagwar eye a ze wu hay tebiye.¹⁴ Tadə ndo hay faya ta tsadakumeye hərwi nəkurom ndo i Kəriste hay na, Mbəlom ma piye fakuma ŋgama. Tadə faya ka sumeye dəretsətseh andza niye na, Məsəfəre i Mbəlom nakə gədaŋ eye a ze wu hay tebiye aye ma ndziye tə nəkurom.¹⁵ Tadə ndoweye mə walaŋ kurom faya ma siye dəretsətseh hərwi nakə a ge mənese, agəna a kəd ndo, agəna a kəla, agəna a pa tay ha ka bo ndo hay na, slala i dəretsətseh niye na, lele bay. Mâ ge andaya andza niye mə walaŋ kurom bay.¹⁶ Ane tuk na,

tadə faya ma siye dəretsətseh hərwi nakə neŋgeye ndo məpay bəzay a Yesu Kəriste aye na, horoy mâ gay bay. Mâ gay naha sisəe a Mbəlom dūh hərwi ndo hay tə zalay ta məzele i Kəriste aye.

¹⁷ Həlay nakə Mbəlom ma ŋgəniye ha sariya a ndo hay aye na, kə husaw. Ma lahiye məgatay sariya na, a ndo ŋgay hay təday. Kə ge ma lahiye məgakway sariya a nəkway ndo ŋgay hay təday na, ada i ndo neheye ta dzala ha ka Labara Ŋwalak eye bay aye na, kəkay?¹⁸ Tə watsa mə Derewel i Mbəlom, tə gwad:

«Tadə ndo məpe mədzal gər ta təmiye tə mawura bo eye na, ada mata ndzatay a gər a ndo i mezeleme hay na, mey?†»

¹⁹ Kə ge andza niye na, ndo neheye faya ta siye dəretsətseh hərwi a yay a gər a Mbəlom aye na, tâ ge ŋwalak huya. Ta gəray ha məsəfəre tay tebiye a həlay i Mbəlom nakə a ge tay ha aye ada ma giye wu nakə a tsik aye huya.

5

Məndze i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu

¹ Anəke na, neŋ na tsikatay naha a madugula neheye mə walaŋ kurom aye. Neŋ dərmak na, madugula eye andza nəkurom. Na ŋgatay a dəretsətseh i Yesu Kəriste. Neŋ tə nəkurom ka hutakweye mede a təv i məzlaḅ i Kəriste nakə Mbəlom ma bəziye ha aye. Hərwi niye faya na gakumeye amboh:² Gumatay gər a ndo i Mbəlom neheye a pakum a həlay aye lele. Gumatay gər lele andza nakə ndo mətəkure gənaŋ ma gatay gər a təbaŋ ŋgay hay aye. Gumatay gər tə dərev kurom peteh andza nakə a say a Mbəlom aye bəna andza nakə ndo hay tə gakum faya kutoŋ aye bay. Vəlum ha dərev kurom ka mäge məsler nakay tebiye, kâ gum hərwi nakə faya ta vələkumeye faya suloy aye bay.³ Kâ ləvum tay ha ndo neheye Mbəlom a pa tay ha a həlay kurom aye ta

† 4:18 Dzeke hay 11.31.

gədaŋ bay. Duh na, pumay bəzay a mede nakə lele aye ada mâ datay ha tsəved nakə ta pakumeye bəzay lele aye. ⁴ Tadə ka gum andza niye na, pat nakə Yesu Kəriste ndo mægakway gər tebiye, ma deyeweye na, ma vəlakumeye magogoy nakə ma ndziye ka tor eye, a ze wu hay tebiye aye.

Mətsike me a zləm a ndo məpe mədzał gər hay tebiye

⁵ Nəkurom gawla hay, rəhumatay ha gər a madugula hay. Neŋ faya na tsikakumeye a nəkurom tebiye, rəhumay ha gər a bo nəte nəte mə walaŋ kurom. Dzənum bo nəte nəte mə walaŋ kurom hərwi tə watsa mə Derewel i Mbəlom, tə gwad:

«Mbəlom ma kərahiye ndo neheye ta dəslay ha gər a bo aye, ane tuk na, ma vəliye ŋgama a ndo neheye tə həna ha gər aye.*»

⁶ Hərwi niye rəhum ha gər kurom kame i Mbəlom hərwi neŋgeye gədaŋ eye ka gər i wu hay tebiye. Ka gum andza niye na, ma səka hiye kurom ha a həlay nakə a say aye. ⁷ Gər umay ha mədzał gər kurom tebiye a həlay ŋgay hərwi neŋgeye ma gakumeye gər lele.

⁸ Tsəpum bo kurom, ndzum tse-zlezleŋŋe lele. Hərwi Fakalaw ndo mənə dəre kurom faya ma həhaliye andza zıl nakə ma ŋgərəziye, faya ma pəliye wu mənday aye. ⁹ Kā dzədzarumay bay, ndzum bəŋbəŋ ma məpe mədzał gər nakə ka pum ka Mbəlom aye. Sərum ha kwa ka waray ka məndzibəra, malamar kurom hay faya ta siye slala i dərətsətseh nakay. ¹⁰ Dedək nəkurom faya ka sumeye dərətsətseh anəke. Məndze tsekweŋ ma dəba eye na, Mbəlom nakə faya ma gakweye ŋgwalak huya aye ma lambadiye kurom ha, ma vəlakumeye gədaŋ. Ma vəlakumeye gədaŋ ka məndze bəŋbəŋ ka gər i wu hay tebiye. A zalakum na, hərwi

ada kâ yum mata ndze tə Kəriste ma mədəslay gər ŋgay nakə ta dəslay ka tor eye. ¹¹ Neŋgeye na, gədaŋ ŋgay ma ndziye ka tor eye. Mâ təra andza niye!

Mandəve i bazlam

¹² Madzəna ga ka məwatsakum naha dərəwel nakay na, Silas. I ga na, neŋgeye malamar dedək eye ka tsəved i Mbəlom. Na watsakum naha dərəwel nakay na, məvəlakum gədaŋ ada hərwi məgwadəkum na, ta dedək Mbəlom kə gakway ŋgwalak andza nakə na tsikakum aye. Kā gər um ha ŋgwalak i Mbəlom niye bay.

¹³ Ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu neheye nətəye kənaŋ ma Babilon, Mbəlom a pala tay ha andza nəkurom aye, ta tsikakum naha me. Markus wawa ga, kə tsikakum naha me dərma k.† ¹⁴ Gəsum həlay a bo nəte nəte mə walaŋ kurom ta məgəse bo təmbolok təmbolok lele, madā ha na, ka wudum bo.

Mbəlom mâ vəlakum zay a nəkurom neheye mə həlay i Kəriste aye tebiye.

* 5:5 Dzeke hay 3.34. † 5:13 Ka Piyer Babilon na, wuzlahgəma i Roma. Wawa ga: Andza məgwede Markus gawla i Piyer, a wuda na andza wawa ŋgay.

Masulo i derewel nakə Piyer a watsa aye Məfələkwe

Piyer a watsa derewel nakay na, a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye. Mə dəma na, Piyer a tsik andza ma gəriye tay ha. A gwad həlay i məməte ngay mazlambar (1.13). A watsa na, hərwi ada ndo məpe mədzal gər ka Yesu tã ma ahaya məsənəke ngay nakə a sənəkətaay aye a gər.

Derewel nakay faya ma tsətsahiye fataya, tã pa na wu ngwalak eye nakə a yaw ma məpe mədzal gər aye (madədo 1). Faya ma giye vərəm ta ndo neheye faya ta sənəkəteye maraw me a ndo hay (madədo 2). Faya ma tsikiye ka gər i pat i Yesu nakə ma maweye aye (madədo 3).

Hərwi məvəlatay gədan ma məpe mədzal gər na, derewel i ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay i Dzam Guram eye andaya ka ndo məpe mədzal gər hay. Ta huta məsənəke i ndo məhəle mbal i Yesu Kəriste (3.2). A həlay nakə Piyer a watsa derewel ngay masulo eye na, ndo hay tə sər siye i derewel i Pol neheye a watsa aye (3.15). Tã dazlay mətsəne ada tə məma ahaya wu nakə ta tsəne mə derewel nakay mahəyak eye tsa bay (1.20) ada tã dzala faya lele (3.16). Madzəne i ndo məpe mədzal gər ta Məsəfəre Tsədanja eye na, lele haladzay.

Mətsike me i Piyer

¹ Maa watsakum naha derewel nakay na, neñ Simon Piyer ndo i məsler ada ndo i maslan i Yesu Kəriste. Maa slər ga ha na, neñgeye. Na watsa naha derewel nakay na, a nəkurom neheye ka pum mədzal gər ka Yesu andza nakə nəmay nəmaa dzala ha faya aye. Niye na, ma dzəniye kurom andza nəmay. Yesu Kəriste a ge wu niye na, i kway tebiye hərwi neñgeye ndo i dedək. Neñgeye

na, Mbəlom, neñgeye ndo mətəme kway ha dərmak. ² Mbəlom mã pa fakuma ngama ada mã vəlakum zay kame kame andza nakə kã sərur Mbəlom ta Bəy Maduweñ kway Yesu kame kame.

Hutum gədan ada mede kurom mã ge lele

³ Yesu a vəlakway tsəved ka məsəre Mbəlom nakə a zalakway aye, hərwi ada kã ndzakwa tə neñgeye ma təv ngay nakə ta dəslyay ha gər ada kã pakway bəzay a mede ngay aye. Neñgeye ta məzlab eye haladzay, kə vəlakway wu neheye a sakway aye tebiye hərwi ada kã hutakwa sifa wedeye ada kã pakway bəzay a mede nakə a yay a gər a Mbəlom aye. ⁴ Andza niye, a vəlakway wu bagwar eye neheye a tsik ahəl niye, a gwad ma vəlakumeye aye. Nəteye na, lele haladzay wuray andaya andza niye bay tebiye. A ge andza niye na, hərwi ada tə wu neheye a gwad ma vəliye na, kã təmum abəra ka bor i bo neheye ka məndzibəra ta dziye ha ndo hay aye, ada kã ndzum andza neñgeye tsədanja.

⁵ Hərwi niye neñ faya na gwadumeye: Pəlum tsəved ta gədan, məpe mədzal gər kurom nakə ka pum ka Yesu Kəriste aye na, səkahum ha mede nakə lele aye dərmak. Mede kurom ki ye lele na, tərur ndo neheye tə sər wu neheye a say a Mbəlom aye. ⁶ Ka sərur wu neheye a say a Mbəlom aye na, gum metsehe a bo kurom. Ka gumay metsehe a bo kurom na, ndzum bəñbəñ ta gədan. Ka ndzum bəñbəñ ta gədan na, rəhumay ha gər a Mbəlom. ⁷ Ka rəhumay ha gər a Mbəlom na, wudum bo nəte nəte mə walañ kurom andza nəkurom ta malamar hay. Ka wudum bo mə walañ kurom andza malamar hay na, wudum ndo hay tebiye dərmak. ⁸ Tadə faya ka gumeye wu neheye haladzay na, məsəre kurom nakə ka sərur Bəy Maduweñ kway Yesu Kəriste aye na, ma təriye kəriye bay ada məndze kurom nakə ka

ndzumeye na, ma bæziye ha wu lele aye hay. ⁹ Ane tuk na, ndo neheye nətəye faya ta giye wu neheye təbey aye na, ta ndzəkɪt bo andza guluf hay. Mbəlom kə pəsətay ha mezeleme tay neheye tə gawa ahəl niye na, ta mətəsa ha gər.

¹⁰ Malamar ga hay Mbəlom kə pala kurom ada kə zalakum. Gum gədaŋ hərwi ada kə pumay bəzay a Yesu lele huya. Tadə faya ka gumeye andza niye na, ka dədumeye abəra ka tsəved i Mbəlom dāda bay.

¹¹ Andza niye ta dedek, Mbəlom ma həndəkakumeye abəra ma maged hərwi ada kə fələkum a təv mələve i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste ndo mətəme kway. Bəy ŋgay ma ndziye ka tor eye.

¹² Hərwi niye, kwa wu neheye ka sərūm bəbay na, na makum ahaya a gər pat pat ada kə ndzum bəŋbəŋ ma dedek nakə ta tətikakum aye. ¹³ Ane tuk na, tədə neŋ andaya tə dərə ka məndzibəra mba na, lele haladzay nakə na makum ahaya wu neheye a gər hərwi ada kə ndzum tsezle-zleŋŋe. ¹⁴ Na sər ha i ga na, a zəkəŋaw hala sa bay, na gəriye ha məndzibəra nakay, andza nakə Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste a dēŋ ha ahəl niye aye.

¹⁵ Na pəliye tsəved eye tebiye hərwi ada pat nakə neŋ andaya sa bay aza na mət aye ka hutumeye tsəved ka məma ahaya wu neheye a gər.

Mbəlom kə dəkway ha Yesu na, wawa ŋgay

¹⁶ Ahəl niye na, nəmaa dəkum ha kəkay nakə Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste a yaw ta gədaŋ aye. Wu neheye nəmaa tsikakum aye na, andza neheye wurmbez kəriye a yaw abəra ma mədzal gər i ndo zezeŋ aye bay. Ane tuk na, nəmay ɓa nəmaa ŋgatay a gədaŋ ŋgay tə dərə may. ¹⁷ Ahəl nakə Mbəlom a vəlay məzlaɓ nakə a ze wu hay tebiye aye na, nəmay andaya ka təv eye dərma. Mbəlom, neŋgeye ndo i gədaŋ, a ze kwa mey tebiye, a gwad: «Nakay na,

wawa ga, na wudā na haladzay, a yeŋ a gər haladzay.» ¹⁸ Mətsike me niye a tsənew mə mbəlom aye na, nəmaa tsəne. Nəmaa tsəne na, hərwi nəmay tage Bəy Maduweŋ Yesu dziye mə mahəmba tsədaŋŋa eye.*

¹⁹ Andza niye, səkahakwa ha mədzal ha ka bazlam i ndo məde ha bazlam i Mbəlom nakə tə tsik aye. Hədzakumay zləm ka mətəse bazlam tay hərwi bazlam tay niye na, andza lalam nakə a dāv ma ləvoŋ dzaydzay aye. Pumay zləm huya hus a həlay nakə pat eye ma slələweye aye. Həlay niye na, bamta, andza məgwede Kəriste ma maweye. Tsa na, ka ŋgatumeye a wu hay parakka.

²⁰ Lele na, sərūm ha wu nakay lele. Wu neheye ahəl niye ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay tə tsik ada tə watsa a Derewel i Mbəlom aye na, ndaray ma sliye faya mətəse tə metsehe ŋgay bay, Məsəfəre Tsədaŋŋa eye mā dzəna na ka mətəse. ²¹ Bazlam neheye ndo i maslaŋ hay tə tsikawa aye na, ta tsik dāda tə metsehe tay bay. Maa vəlawatay gədaŋ na, Məsəfəre Tsədaŋŋa eye hərwi ada tā diye ha wu neheye tə tsənew abəra ka təv i Mbəlom aye.

2

Məge metsehe hərwi ndo i maraw me hay

¹ Ahəl niye na, ndo neheye tə gwad nətəye ndo məde ha bazlam i Mbəlom aye nətəye andaya mə walaŋ i ndo mape mədzal gər hay ka Yesu. Anəke ma təriye andza niye dərma, ndo məde ha bazlam i Mbəlom ta parasay eye ta ndohwaweye mə walaŋ kurom, ta tətikakumeye matətike neheye lele bay aye, ta nasiye ha sifa i ndo hay aye. Tə matətike tay niye hay na, ndo hay ta kərahiye mape mədzal gər ka Yesu Kəriste nakə neŋgeye Bəy Maduweŋ kway nakə ahəl niye a təma tay ha abəra mə mezeleme tay aye. Ta məge andza niye na, nətəye faya ta vahaweye ka bo dərətsətseh

* **1:18** Zəba mə Mata 17.1-5; Markus 9.2-7; Luka 9.28-35.

mâ gəs tay ha. Ma bəbazliye tay ha bəse. ² Ndo hay haladzay ta ta peye bəzay a tsəved tay nakə lele bay aye. Hərwi niye ndo hay ta tsikiye wu nakə lele bay aye ka tsəved i Mbəlom hərwi tay. ³ Hərwi nəteye na, wu i siye i ndo hay a gatay dāre haladzay. Ta vakumeye gər ada ta zliye fakuma abəra wu kurom hay tə maraw me tay. Ba kwa ahəl niye Mbəlom ndo məgatay sariya a ndo hay faya ma həbiye tay ha ta sariya hərwi mədze tay ha. Pat mədze tay ha abəra mə dāma helele na, mazlambar.

⁴ Ahəl niye gawla i Mbəlom neheye tə gawa mezeleme aye na, Mbəlom kə gər tay ha t̄a ge andza niye tsa bay. Kə gəs tay ha, kə kuts tay ha a bəd nakə kutsik bagwar eye. Ta ndziye ma ləvon nakə zənzen aye hus a pat i mäge sariya. ⁵ Ndo neheye ahəl niye tə gawa mezeleme aye na, Mbəlom kə gər tay ha andza niye bay, kə pa yam nakə a rah ka məndzibəra aye. A dze tay ha ndo neheye ta rəhay ha gər bay aye. A təma ha na, Nuhu nakə a dawa ha tsəved dedək i Mbəlom nakə a tsətsah aye tə siye i ndo hay tasəla.*

⁶ Gəma neheye tə zalay Sodom ta Gomora aye na, Mbəlom kə gəs tay ha ndo neheye mə dāma aye a sariya. Kə fəka tay ha hurdək hurdək ta ako. Andza niye, a dā ha na, ma gateye sariya a ndo neheye ta rəhay ha gər bay aye andza niye dərma.† ⁷ Lot nəngeye na, ndo ngwalak eye, Mbəlom kə təma ahaya abəra ma Sodom. Wu neheye lele bay ndo neheye tə gawa aye na, Lot kə sa dāretsətseh mə dārev ngay haladzay hərwi tay. ⁸ Lot, nəngeye nakə ndo ngwalak eye a ndzawa mə walaŋ tay pat pat. A ngataway a wu neheye ngwalak eye bay tə gawa aye, a tsənawa bazlam tay neheye ngwalak eye bay aye. Wu neheye a ndalaway mə dārev ngay hərwi nəngeye na, ndo ngwalak eye.

⁹ Wu neheye ahəl niye, faya ta dākway ha na, Mbəlom a sər tsəved nakə ma təmiye tay ha ndo ngay

hay hərwi ada t̄a təma abəra ka dāretsətseh aye. Faya ma dākway ha sa, a sər tsəved nakə ma piye tay ha ndo neheye ngwalak eye bay aye hərwi ada mâ gatay dāretsətseh pat i sariya. ¹⁰ Mbəlom ma gateye dāretsətseh wene wene eye na, a ndo neheye faya tə gawa wu neheye ngwalak eye bay huya a say a dārev tay ada ta kərahawa gədan i Mbəlom aye.

Ndo neheye faya ta tətikateye maraw me a ndo hay ta dzədzaray a wuray bay, tə pay zləm a bazlam i ndo kwa tsekwen bay, ta rəhay ha gər a gawla i Mbəlom hay neheye ta məzlaḅ aye bay, faya ta tsadateye. ¹¹ Kwa gawla i Mbəlom eye neheye ta ze ndo i maraw me neheye ta gədan, ta tsadateye a ndo i maraw me hay kame i Mbəlom bay, ta ngwasa fataya bay. ¹² Ndo neheye faya ta giye na, wu nakə ma giye ngama bay aye. Nəteye na, andza wu i pesl neheye ta gəsiye ada ta kədiye tay ha aye. Nəteye faya ta tsadateye kəriye a wu neheye bo tay eye tə sər bay aye. Ta dedək ta mətiye andza wu i pesl hay. ¹³ Mbəlom ma vələteye dāretsətseh hərwi nakə tə satay dāretsətseh a siye i ndo hay aye. A satay na, mäge wu neheye ngwalak eye bay aye ada tə gawa na, kwa ta həpat ngəray ngəray. Ahəl nakə nəkurom mandza eye dziye na, nəkurom ta nəteye ka ndayawum wu hay dziye, mede tay a gakum horoy. Faya ta vakumeye gər ada niye na, a yatay a gər. ¹⁴ Dāre tay nduzla maraha eye ta mäge madama, mäge mezeleme a yatay a gər haladzay, dāda tə ye gər ka mäge mezeleme bay. Tadə ta ngatay a ndo neheye bəle eye ka tsəved i Mbəlom aye na, ta vateye gər hərwi ada t̄a ge mezeleme. I tay na, huya mäge dāre ka wu hay. Mbəlom ḅa kə vələtay mezeleme. ¹⁵ Ta gər ha tsəved i Mbəlom, faya ta pay bəzay na, a tsəved tay, faya ta giye na, wu nakə Balam wawa i Bosor a gawa aye, a wudā mäge mənese hərwi ada

* 2:5 Zəba mə Madazlay i wu hay 6.1–7.24. † 2:6 Zəba mə Madazlay i wu hay 19.24.

mâ huta suloy. ¹⁶ Balam, ndo mæde ha bazlam i Mbəlom a ge mezeleme, ada Mbəlom a tsikay me tə bazlam i zunngo. Zunngo na, a tsikawa me bay. A tsik me ta bədiɖay i ndo zezen, a gay me a ndo mæde ha bazlam i Mbəlom niye ada a ndzay ka tsəved hərwi ada mâ ge wu i gər mavuwe ŋgay niye sa bay.†

¹⁷ Ndo i maraw me neheye faya ta vateye gər a ndo hay aye, nətəye andza bədiyem neheye ta sakwa aye, nətəye andza pazlay neheye mətasl faya ma həliye tay ha tsekeke a paw yam bay aye. Mbəlom kə ləva ha bo ta təv tay ma ləvon zənzəŋ eye dərə a zəba mə dəma bay. ¹⁸ Faya ta giye zlapay tə mawude ha ta magala tə bazlam neheye ta ge ŋgama bay aye, nətəye faya ta dziye bo ka masəpete ndo neheye ti yaw abəra mə walaŋ i ndo neheye tə sər tsəved i Mbəlom bay aye, a satay t̄a yaw ka təv tay t̄a ge andza nətəye neheye faya ta giye andza nakə a say a bo tay aye. ¹⁹ Faya ta gwadateye a ndo neheye na, ka ndzumeye barbarra, ka ləvumeye gər kurom. Ane tuk na, ndo i maraw me neheye nətəye na, beke i mezeleme, tə ləva gər tay bay hərwi wu nakə a ləvay gər a ndo aye na, ndo niye nəngeye beke i wu niye. ²⁰ Tadə ndoweye ki yaw kə sər Yesu Kəriste Bəy Maduweŋ ada ndo mətəme kway ha ada kə gər ha wu neheye ŋwalak eye bay ma nasiye ha ndo hay aye ada məndze tsekweŋ a ma faya ka mæge wu neheye ŋwalak eye bay aye, wu neheye ta ləvay gər sa na, i tay a həlay i mandəve məndze ŋgay lele bay ma ziye nakə kurre aye. ²¹ Ta sər tsəved nakə a ye a dedək aye. Ane tuk na, ta gər i bazlam i Mbəlom mapala eye nakə ta tətikatay aye. Həbe meenen ŋgama t̄a sər tsəved niye bay. ²² Wu nakə a ndzatay a gər a ndo neheye na, andza dzeke kway nakə a tsik, a gwad: «Kəra a vənaha wu nakə a nda aye, tsa na, a ma faya a nda sa.» Tə

gwad dərma: «Tə bara gadaraw ada ndəluḅ mâ ge faya bay, tsa na, a ma məkəle ha bo a ndəluḅ sa.‡»

3

Yesu Kəriste ma maweye

¹ Dzam ga hay, nakay na, masulo i dərəwel nakə na watsakum naha aye. Na watsakum naha na, hərwi məmaku ahaya a gər wu nakə ka sərūm tsiy aye, hərwi ada k̄a dzalum ka wu neheye ka tsəved ŋwalak eye. ² A seŋ na, k̄a mətsum ha gər tə bazlam neheye ndo mæde ha bazlam i Mbəlom hay tə tsikawa ahəl niye aye bay. Mumawa ahaya a gər bazlam i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste ndo mətəme kway ha nakə a tsikakum ka gumeye ha məsler aye. A tsik na, tə bazlam i ndo i maslaŋ ŋgay neheye a slərakum naha aye. ³ Wu bagwar eye nakə na tsikakumeye na, a həlay məndzibəra ma ndəviye na, ndo hay ta deyeweye, ta ŋgwasiye fakuma. Ta ndziye na, məpay bəzay a bor i bo tay neheye ŋwalak eye bay aye dekdek. ⁴ Ta gwadiye: «Yesu Kəriste a gwad ma maweye bədaw? Nəngeye mənɣay anəke? Bəba kway hay ta mət, kə maw bay. Wu hay tebiye ka məndzibəra andaya andza ahəl nakə Mbəlom a ge məndzibəra aye. Wuray tsa ka mbəda bay.» ⁵ Ndo neheye faya ta tsikiye andza niye na, a satay mətəne Mbəlom kə tsik ahəl niye, a ge magərmbəlom ta dala tə bazlam ŋgay, a ge dala ta yam a ŋgəna ha ka bo abəra ta dala ta yam na, a satay mətəne bay.* ⁶ A bəbazl tay ha ndo hay ahəl niye na, ta yam nakə a rah ka məndzibəra aye.† ⁷ Mbəlom a gwad sa na, magərmbəlom ta dala neheye anəke aye, ma ndəviye tay ha tebiye ta ako, a gər tay ha na, ka təmad. Ma ndəviye tay ha na, pat nakə ma giye sariya a ndo hay ada ma dziye tay ha ndo i mezeleme hay aye.

⁸ Dzam ga neheye na wudə kurom haladzay aye. Wu andaya nətə k̄a

† 2:16 Zəba mə Məpesle 31.16. § 2:22 Dzeke hay 26.11. * 3:5 Zəba mə Madazlay i wu hay 1.6-9; 7.11. † 3:6 Madazlay i wu hay 7.11.

mætsum ha gər bay. Ka dāre i Mbəlom na, məhəne nəte na, andza məve gwezem, məve gwezem na, andza məhəne nəte. ⁹ Ndo siye hay tə dzala, Mbəlom na, mahonok eye, wu nakə a tsik kurre a gwad ma giye na, ma giye na bay. Ma giye andza niye bay, dūh faya ma həbiye kurom. Faya ma vəlakumeye həlay eye hərwi ada kâ gərūm ha mezeleme kurom hərwi a say ndəray mâ dze bay. A say dūh na, ndo hay tebiye tâ mbəda ha mede tay. ¹⁰ Pat i Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste ma deyeweye na, andza məkal ndəray ma səriye ka bo bay. Pat eye niye na, magərmbəlom ma ləviye haladzay ŋguyats ŋguyats ŋguyats, ma dziye. Ako ma təmiye tay ha wu neheye ka magərmbəlom aye tebiye hereyew hereyew, dala tə wu neheye mə dāma aye tebiye ta dziye.

¹¹ Kə ge wu niye hay tebiye ta dziye andza niye na, gumay metsehe a mede kurom, ndzum tsədaŋŋa ada rəhumay gər a Mbəlom mə wu hay tebiye. ¹² Faya ka həbumeye pat nakə Mbəlom ma deyeweye. Gum wu nakə ka slumeye faya mäge aye hərwi ada pat eye niye mâ ndislew bəse. Pat eye niye na, magərmbəlom ma təmiye ada ma dziye hele hele. Ako ma təmiye tay ha wu hay tebiye, wu-ray kwa tsekweŋ ma zəkaweye bay. ¹³ Ane tuk na, Mbəlom a gwad ma giye magərmbəlom wedeye ta dala wedeye. Mə dāma na, ndo hay tebiye ta giye wu ŋwalak eye. Nakay na, wu nakə faya ka həbakweye aye.†

¹⁴ Hərwi niye dzam gay hay, neŋ faya na gwadəkumeye faya ka həbumeye madayaw i Bəy Maduweŋ sa na, gum gədaŋ hərwi ada mede kurom mâ ge ŋwalak eye. Andza niye, ki yaw na, ma ŋgatakumeye mənese andaya fakuma bay ada ka ndzumeye zay tə neŋgeye. ¹⁵ Sərūm ha na, Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste a maw bəse bay na, hərwi a say ndo hay tâ huta tsəved ka mədə ha mənese tay hərwi ada tâ

təma. Malamar kway Pol nakə ka wudəkwa na aye, mə dərəwel ŋgay nakə a watsakum naha, ka tətikakum wu neheye dərma. A watsa na tə metsehe nakə Mbəlom a vəlay aye. ¹⁶ Mə dərəwel ŋgay neheye a watsa aye tebiye faya ma watsiye ka bazlam nakay andza niye. Mə dərəwel ŋgay neheye a watsa aye na, wu hay andaya mə dāma neheye a wur bo mətəne aye. Ndo neheye ta tsah bay, mədzał gər a kətsatay na, faya ta mbəday həlay a bazlam neheye. Faya ta mbəday həlay andza nakə ta mbədayaway a siye i bazlam neheye mə Dərəwel i Mbəlom aye. Tə mäge andza niye na, faya ta vahaweye sariya i Mbəlom ka gər tay.

¹⁷ Dzam ga hay, nəkurom na, ka sərūm wu neheye tsiy. Hərwi niye, neŋ faya na gwadəkumeye, gum metsehe hərwi ada ndo neheye ta rəhay ha gər a Mbəlom bay aye na, tâ vakum gər abəra ka təv nakə nəkurom mandza eye faya bəŋbəŋ aye mede kurom ha a mənese tay bay. ¹⁸ Səkahum ha məsəre Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste ndo mətəme kway ha ada məsəre ŋwalak nakə a vəlakway aye ada ŋgama nakə a vəlakway aye.

Kwa way mâ dəsłay ha gər, kwa anəke hus ka tor eye. Amen!

† **3:13** Zəba ma Ezay 65.17; 66.22.

Makurre i d̄erewel nak̄ə Yuhana a watsa aye M̄əf̄əl̄əkwe

Derewel neheye mahkar ma Dzam Wedeye, ndo hay t̄ə s̄ər maa watsa na, Yuhana. Makurre i d̄erewel neheye mahkar aye na, k̄ə d̄a ha ndo nak̄ə a watsa aye bay. Ndo m̄əwetse d̄erewel masulo eye ta mamahkar eye a d̄a ha bo andza «madugula». Neŋgeye ndo m̄əkalay kame a gay i maduwule me, ndo hay ta h̄ənay ha ḡər lele. A watsa d̄erewel nak̄ə na, a n̄əteye.

Makurre i d̄erewel t̄ə watsay a way na, k̄ə d̄a ha bay. Masulo eye i ŋgay a watsay a «m̄əhay ḡər i ndo m̄əpe m̄ədzal ḡər hay ka Yesu nak̄ə ka t̄əra may i wawa hay, Mb̄əlom a zla kar aye», andza m̄əgwede a b̄ərūk i ndo m̄əpe m̄ədzal ḡər hay ka Yesu ada ta hawal ŋgay hay. A watsa mamahkar eye a ndo m̄əpe m̄ədzal ḡər nak̄ə t̄ə zalay Gayus aye. Neŋgeye ma b̄ərūk i ndo neheye bazlam andaya m̄ə walaŋ tay aye. Derewel neheye mahkar aye t̄ə watsa h̄ərwi ndo neheye t̄ə s̄ər Labara Ŋgwalak eye nak̄ə Yuhana a watsa aye.

Bazlam nak̄ə a tsik ka ndo nak̄ə ma v̄əliye sifa aye

¹ Ndo nak̄ə n̄əmaa watsakum naha ka ḡər ŋgay aye na, kwa ah̄əl niye m̄əndzib̄əra andaya zuk bay aye na, neŋgeye andaya. N̄əmay na, n̄əmaa ts̄əne t̄ə z̄l̄əm may, n̄əmaa ŋgatay t̄ə d̄əre may, n̄əmaa ndazl na ada n̄əmaa lamay t̄ə h̄əlay may hay. Neŋgeye na, ndo nak̄ə t̄ə zalay bazlam i Mb̄əlom aye. Maa v̄əl sifa a ndo hay na, neŋgeye. ² Ndoweye niye t̄ə zalay bazlam i Mb̄əlom ma v̄əliye sifa a ndo hay aye na, ka b̄əz ha bo parakka, n̄əmaa ŋgatay. N̄əmaa tsikakum na, wu nak̄ə n̄əmay n̄əmaa ŋgatay aye, ada n̄əmaa d̄akum ha na, bazlam niye ma v̄əliye sifa nak̄ə ma nd̄əviye bay aye. Ah̄əl niye na, neŋgeye ka t̄əv i B̄əba Mb̄əlom. An̄əke na, Mb̄əlom

ka b̄əzakway ha. ³ Wu nak̄ə n̄əmaa ŋgatay t̄ə d̄əre may ada n̄əmaa ts̄əne t̄ə z̄l̄əm may aye na, n̄əmaa d̄akumeye naha a n̄əkurom d̄ərmak h̄ərwi ada n̄əmay t̄ə n̄əkurom k̄ā dzapakwa n̄əte. M̄ədzepe nak̄ə ka dzapakwa n̄əte aye na, ka dzapakwa na, ta B̄əba kway Mb̄əlom ada t̄ə Yesu K̄əriste wawa ŋgay. ⁴ N̄əmaa watsakum naha wu neheye na, h̄ərwi ada m̄ā yay a ḡər a d̄ərev kway kurah kurah lele.

Ndo nak̄ə faya ma giye mezeleme aye na, ma ndziye ka t̄əv i Mb̄əlom bay

⁵ Bazlam nak̄ə n̄əmaa ts̄əne, Yesu K̄əriste a tsikamay aye ada n̄əmaa d̄akum ha aye na, Mb̄əlom na, neŋgeye dzaydzay. L̄əv̄oŋ andaya m̄ə neŋgeye t̄əbey. ⁶ Tad̄ə ka gwad̄akwa n̄əkway madzapa eye n̄əte ta Mb̄əlom. Ane tuk na, faya ka gakweye m̄ənese huya na, niye na, andza m̄əgwede faya ka rawakweye me. Sa tsa na, faya ka z̄əŋgalakweye ts̄əved̄ nak̄ə lele bay aye. ⁷ Tad̄ə d̄uh n̄əkway m̄ə dzaydzay andza Mb̄əlom nak̄ə neŋgeye m̄ə dzaydzay aye na, niye na, andza m̄əgwede n̄əkway n̄əte n̄əte madzapa eye. Bambaz i Yesu Wawa i Mb̄əlom k̄ə barakway na mezeleme h̄ərwi ada k̄ā t̄ərakwa ts̄əd̄əŋŋa.

⁸ Tad̄ə ka gwad̄akwa n̄əkway faya ka gakweye mezeleme t̄əbey na, niye na, faya ka vakweye ḡər a bo kway. K̄ə ge andza niye na, ded̄ək andaya m̄ə d̄ərev kway bay. ⁹ Duh na, d̄akway ha mezeleme kway a Mb̄əlom. Neŋgeye na, Mb̄əlom nak̄ə ded̄ək aye. Wu nak̄ə a tsik a gwad̄ ma giye na, ma giye na. Andza niye, ma p̄əsakway ha mezeleme kway, ma t̄əriye kway ha ts̄əd̄əŋŋa kame ŋgay. ¹⁰ Tad̄ə ka gwad̄akwa d̄ad̄a ka gakwa mezeleme bay na, niye na, ka t̄ərakwa ha Mb̄əlom andza neŋgeye ndo i maraw me. Bazlam ŋgay na, d̄ad̄a ka pakwa a m̄ədzal ḡər kway bay.

2

¹ A n̄əkurom wawa ga hay, wu neheye na watsakum naha aye na, h̄ərwi

ada kâ gum mezeleme bay. Ane tuk na, tadê ndêray kâ ge mezeleme na, sêrum ha ndo mêmakway bo andaya ka tãv i Bêba kway Mbêlom. Ndoweye niye na, Yesu Kêriste. Nêngeye dâda ma giye mezeleme bay. ² Nêngeye na, a mât andza wu nakê tã vêlawa kêriye hêrwi ada Mbêlom mâ pêsakway ha mezeleme kway aye. Mbêlom ma pêsakway ha na, mezeleme kway dêkdêk bay. Ma pêsatay ha mezeleme i ndo hay ka mândzibêra tebiye dêrmak.

Bazlam mapala eye wedeye

³ Tadê ka gakwa wu nakê Mbêlom a tsikakway aye na, niye na, faya ma bêzakway ha, ka sêrakwa na ta dedêk. ⁴ Tadê ndoweye kâ gwad na sêr Mbêlom, ane tuk na, ka rêhay ha gêr a bazlam i Mbêlom mapala eye bay na, nêngeye ndo i maraw me. Dedêk andaya mâ nêngeye bay. ⁵ Duh ndo nakê faya ma rêhay ha gêr a bazlam i Mbêlom mapala eye na, maa wuda Mbêlom peteh na, nêngeye. Andza niye ka sêrakweye ha na, nêkway mâ hêlay ngay. ⁶ Tadê ndoweye kâ gwad nêngeye mandza eye mâ hêlay i Mbêlom na, mândze ngay mâ têra andza i Yesu.

⁷ Dzam ga neheye na wuda kurom haladzay aye, wu nakê na watsakum naha aye na, wu nakê wedeye dâda ka tsênum bay aye bay. Duh wu nakê na watsakum naha aye na, nêngeye nôte bêna, wal bay. Ka tsênum na, kurre ahêl niye ka tênum bazlam i Yesu aye. Ayaw! Wu nakay guram eye na, bazlam nakê 6a ka tsênum tsiy aye. ⁸ Kwa andza niye bêbay na, wu nakê na watsakum naha aye na, andza bazlam wedeye. Maa bêzakway ha mede niye wedeye na, Yesu. Nêkurom dêrmak mede kurom na, wedeye. Andza niye lãvõn faya ma ndêviye. Dzaydzay nakê dedêk eye ka dazlay a mandêve.*

⁹ Tadê ndoweye kâ gwad nêngeye mandza eye mâ dzaydzay ada nêngeye faya ma nay dêre a malamar

ngay ndo mape mædzal gær ka Mbêlom na, sêrum ha nêngeye na, mandza eye ma lãvõn huya. ¹⁰ Ane tuk na, tadê ndoweye ka wuda malamar ngay na, nêngeye mandza eye mâ dzaydzay. Wu nakê ma dêdiye ha ndo abêra ka tsæved i Mbêlom aye na, andaya mâ dêrev ngay kwa tsekwen bay tebiye. ¹¹ Ane tuk na, ndo nakê faya ma nay dêre a ndo aye na, nêngeye hus anêke ma lãvõn. Wu nakê faya ma giye tebiye, faya ma giye na, ma lãvõn. Faya ma diye a ngay na, a sêr bay. A ngatay a dêre bay hêrwi nêngeye ma lãvõn.

Kâ gum dêre ka wu i mândzibêra bay

¹² A nêkurom wawa ga hay, na watsakum naha na, a nêkurom: Na watsakum naha na, hêrwi Mbêlom kâ pêsakum ha mezeleme kurom.

A pêsakum ha na, hêrwi Yesu Kêriste.

¹³ A nêkurom madugula hay, na watsakum naha na, a nêkurom.

Na watsakum naha na, ndo nakê andaya kwa mândzibêra andaya zuk bay na, ka sêrum na.

A nêkurom gawla hay, na watsakum naha na, a nêkurom dêrmak.

Nêkurom na, ka ngwasum ka Fakalaw.

¹⁴ Ayaw! Wawa ga hay, na watsakum naha na, a nêkurom.

Nêkurom na, ka sêrum Bêba kway Mbêlom.

A nêkurom madugula hay, na watsakum naha na, a nêkurom.

Na watsakum naha na, nêkurom ka sêrum ndo nakê kwa ahêl niye mândzibêra andaya zuk bay aye na, nêngeye andaya.

A nêkurom gawla hay, na watsakum naha na, a nêkurom.

Nêkurom na, bazlam i Mbêlom mâ dêrev kurom.

Ka hutum gêdan, ka ngwasum ka Fakalaw dêrmak.

¹⁵ Kâ pumay bêzay a mede i ndo i mândzibêra hay bay. Kâ wudum wu i mândzibêra bay. Tadê ndoweye ka

* 2:8 Zêba ma Yuhana 13.34.

wudá wu neheye ka mändzibëra aye na, sërúum ha neŋgeye na, a wudá Bëba kway Mbëlom bay. ¹⁶ Ndo neheye faya ta giye wu i mändzibëra aye, nëtëye na, kəkay? Nëtëye na, faya ta giye wu nakə a yay a gər a bo tay aye. Wu nakə däre tay kə ŋgatay aye na, a satay mähute. Sa na, faya ta giye ha zlapay tə wu tay niye hay. Wu niye hay mäge andza niye na, Mbëlom ka tətikakway bay. Mäge wu niye hay andza niye na, i mändzibëra. ¹⁷ Sërúum ha na, mändzibëra faya ma ndəviye ada tə wu neheye ndo hay ta wudá aye tebiye ta ndəviye dərma. Ane tuk na, ndo nakə faya ma giye wu nakə a say a Mbëlom aye na, neŋgeye ma ndziye ka tor eye.

Gum metsehe ta ndo neheye ta kərah Yesu Kəriste aye

¹⁸ Wawa ga hay, mazlambar mändzibëra ma ndəviye. Nəkurom na, ka tsənum ndo mäne däre i Kəriste andaya bagwar eye ma deyeweye. Azlakwa ndo mäne däre i Kəriste hay haladzay ta yaw anəke. Hərwi niye ka sərakwa mazlambar mändzibëra ma ndəviye.† ¹⁹ Ahəl niye ndo neheye na, nəkway nəte. Ane tuk na, ta təra ndo kway hay ta dedək bay. Ti yaw abəra mə walaŋ kway na, hərwi nakə ta təra ndo kway hay ta dedək bay aye. Tadə nëtëye ndo kway hay, ka dzapakwa nəte na, ta gəriye kway ha bay. Ta ndziye mə walaŋ kway. Wu nakay a ge bo andza nakay na, hərwi ada mə sər bo parakka nëtëye ndo kway hay bay.

²⁰ Nəkurom na, Kəriste kə vəlaku məsəfəre ada nəkurom tebiye na, ka sərúum dedək i Yesu. ²¹ Na watsakum naha na, hərwi nakə ka sərúum dedək i Yesu bay aye daw? Na watsakum naha na, hərwi məgwadaku düh na, ka sərúum. Ka sərúum ha na, maraw me andaya kwa tsekweŋ ma dedək bay. ²² Ndo i maraw me niye bagwar eye neŋgeye na, way? Ndo i maraw me niye bagwar eye na, ndo nakə a gwad Yesu na, Kəriste bay aye. Ndo mäne däre i Kəriste na, neŋgeye. Neŋgeye

nakə a kərah Yesu Wawa i Mbëlom aye na, a kərah Bëba Mbëlom dərma. ²³ Tadə ndoweye ka kərah Wawa i Mbëlom na, a kərah na, Bëba Mbëlom dərma. Ane tuk na, tadə ndoweye ka təma Yesu Wawa i Mbëlom na, ka təma Bëba Mbëlom.

²⁴ Nəkurom na, dzalum ka bazlam i Yesu nakə ka tsənum kurre ka mada-zlay i bazlam i Yesu nakə ka tsənum aye. Gum gədaŋ düh na, ka bazlam nakə ka tsənum kurre ka mada-zlay aye, mə ndza mə dərev kurom. Tadə bazlam neheye ka tsənum kurre ka madazlay aye andaya mə dərev kurom na, nəkurom dərma ndzum mə həlay i Yesu ada mə həlay Bëba ŋgay Mbëlom. ²⁵ Wu nakə Yesu a gwad ma vəlakweye na, anaŋ: A gwad, ma vəlakweye sifa nakə ma ndəviye bay aye.

²⁶ Wu nakay na watsakum naha na, hərwi məgakum daf. Na gakum daf na, hərwi ndo neheye a satay məvakum gər aye. ²⁷ Nəkurom na, Kəriste kə vəlaku Məsəfəre. Məsəfəre niye na, mandza eye mə dərev kurom. Hərwi niye nəkurom na, ka pəlumeye ndo matətikakum wu mekeleŋ eye sa bay. Ba Məsəfəre andaya mə dərev kurom tsiy. Məsəfəre na, ma tətikiye kurom ha ka gər i wu hay tebiye. Ada wu neheye faya ma tətikakumeye na, dedək bəna, mənese mə dəma təbey. Ndzum mə həlay i Yesu Kəriste andza nakə Məsəfəre a tətikakum aye.

²⁸ Wawa ga hay, ndzum mə həlay i Yesu Kəriste. Ka ndzumeye mə həlay ŋgay na, hərwi ada pat nakə ma maweye na, kə dzədzarakwa bay ada horoy mə gakway kame ŋgay bay. ²⁹ Ka sərúum ha Yesu na, neŋgeye ndo i dedək. Sərúum ha dərma na, ndo nakə faya ma giye wu nakə dedək aye na, neŋgeye ka təra wawa i Mbëlom.

3

Nəkway ka tərakwa na, wawa i Mbëlom hay

¹ Zəbum ka mawudə bo i Mbëlom nakə a wudá kway aye na, hadzəgay!

† 2:18 2 Tesalonik hay 2.3-4.

A gwad nəkway na, ka tərakwa wawa ηgay hay. Ta dedək nəkway ka tərakwa wawa ηgay hay. Ane tuk na, ndo i mändzibəra hay ta sər ha nəkway wawa i Mbəlom hay bay. A ge andza niye na, hərwi nətəye tə sər Bəba kway Mbəlom bay. ² A nəkuroom dzam ga neheye na wudā kurom haladzay aye, nəkway anəke na, wawa i Mbəlom hay tsiy. Kame aza ka tərakweye na, kəkay? Ka tərakweye kəkay na, Mbəlom ka bəzakway ha zuk bay. Ane tuk na, ka sərakwa ha aza Kəriste kə maw na, ka ηgatakweye parakka. Tsa na, ka tərakweye andza neŋgeye. ³ Ada kwa way kə pa mədzal gər ηgay ka Kəriste matəre andza neŋgeye na, mā ge mənese bay andza neŋgeye nakə a ge mənese bay aye.

⁴ Tadə ndoweye kə ge mezeleme huya na, a ge vərām ka Mbəlom. Hərwi mäge mezeleme huya na, mäge vərām ka Mbəlom. ⁵ Nəkuroom ka sərūm ha Yesu Kəriste a yaw ka mändzibəra hərwi məzle na mezeleme i ndo hay. Neŋgeye na, kə ge mezeleme kwa tsekweŋ bay tebiye. ⁶ Ndo nakə neŋgeye mə həlay i Yesu Kəriste aye na, ma giye mezeleme sa bay. Ndo nakə faya ma giye mezeleme huya na, dādā kə ηgatay a Yesu Kəriste bay. A sər na bay dərma.

⁷ Tadə kə ge andza niye na, wawa ga hay, kə vəlumatay tsəved kwa a way tā vakum gər bay. Ndo nakə faya ma giye wu nakə dedək aye huya na, neŋgeye ndo i dedək andza Yesu Kəriste nakə neŋgeye ndo i dedək aye. ⁸ Ane tuk na, ndo nakə faya ma giye mezeleme huya na, neŋgeye wawa i Fakalaw hərwi Fakalaw a ge mezeleme na, kwa anəke bay. Hərwi niye Wawa i Mbəlom a yaw ka mändzibəra na, mədze ha məsler i Fakalaw.

⁹ Ndoweye ka təra wawa i Mbəlom na, ma giye mezeleme huya sa bay. Ma giye mezeleme huya sa bay na, hərwi məsəfəre nakə Mbəlom a vəlay aye na, gədaŋ eye. Faya ma giye

məsler mə dərev ηgay. Ma sliye faya mäge mezeleme huya bay hərwi neŋgeye ka təra wawa i Mbəlom. ¹⁰ Ta səriye ha ka bo abəra wawa i Mbəlom hay ta wawa i Fakalaw hay na, kəkay? Ta səriye hay na, tadə ndoweye kə ge wu neheye lele bay, ada a wudā malamar ηgay hay bay aye na, neŋgeye ka təra wawa i Mbəlom bay.

Wudum bo nətə nətə mə walaŋ kurom

¹¹ Bazlam nakə kurre ka tsənum aye na, wudum bo nətə nətə mə walaŋ kurom. ¹² Nəkway na, kə tərakwa andza Kayin bay.* Neŋgeye wawa i Fakalaw. Kə kəd malamar ηgay mədahaŋ eye. A kəd na na, hərwi mey? A kəd malamar ηgay na, hərwi məsler ηgay nakə a gawa na, lele bay. Ane tuk na, məsler i malamar ηgay na, lele.†

¹³ Malamar ga hay, tadə ndo i mändzibəra hay ta nakum dəre na, mā gakum wadəŋ wadəŋ bay. ¹⁴ Anəke nəkway ka sərakwa na, nəkway andza ndo neheye maməta eye sa bay. Ane tuk na, nəkway ka huta kwa sifa wedeye nakə ma ndəviye bay aye tsiy. Ka sərakwa ha na, kəkay? Ka sərakwa na, hərwi ka wudakwa malamar kway hay. Tadə ndoweye ka wudā malamar ηgay hay bay na, neŋgeye huya andza ndo nakə maməta eye. ¹⁵ Tadə ndoweye kə nay dəre a malamar ηgay na, neŋgeye a təra andza ndo məkədə ndo hay. Ka sərūm ndo məkədə ndo hay na, kə huta sifa nakə ma ndəviye bay aye bay. ¹⁶ Ka sərakwa mawudə bo na, ma kəkay? Ka sərakwa na, Yesu Kəriste a wudā kway, a vəl ha məsəfəre ηgay hərwi kway. Andza niye nəkway dərma vəlakwa ha məsəfəre kway hərwi malamar kway hay. ¹⁷ Tadə ndoweye wu ηgay andaya ada kə sər ha malamar ηgay andaya nakə wu andaya faya bay, ka kərah məvəlay na, ma sliye məgwədə «Na wudā Mbəlom» daw? Ma sliye faya mətsike bay! ¹⁸ Wawa ga hay, tadə

* 3:12 Madazlay i wu hay 4.8. † 3:12 Zəba ma 1 Yuhana 2.13.

ka gwadakwa ka wudakwa bo na, ta dedek dzanakwa bo nate nate ma walaŋ kway. Bona ka tsikakwa ta bazlam dekdek tsa bay.

¹⁹ Tadā ka gakwa andza niye na, ka sarakweye ha ba nəkway faya ka pakweye bəzay a tsəved i dedek. Ada andza niye dārev kway ma dzadzariye bay, ma ndziye zayzay kame i Mbəlom. ²⁰ Kwa tadā dārev kway faya ma dakway ha ka gakwa mezeleme bəbay na, dārev kway ma dzadzariye bay, ma ndziye zayzay kame ŋgay, hərwi Mbəlom na, bagwar eye a sər kway ha a ze dārev kway. ²¹ Andza niye dzam ga neheye na wudā kurom haladzay aye, tadā dārev kway kə dā ha nəkway ka gakwa mezeleme bay na, kā deyekwa kame i Mbəlom tə madzədzere aye sa bay. ²² Tadā ka tsətsahakwa faya wu kwa wuye mey na, ma vəkweye hərwi nəkway faya ka rəhakweye ha gər a bazlam ŋgay andza faya ka gakweye wu nakə a yay a gər aye. ²³ Bazlam nakə a gwadakway rəhakway ha gər aye na, anaŋ: Dzalakwa ha ka Yesu Kəriste Wawa i Mbəlom ada wudakwa bo nate nate ma walaŋ kway andza nakə Mbəlom a tsikakway aye. ²⁴ Ndo nakə ka rəhay ha gər a bazlam ŋgay aye na, neŋgeye mandza eye mə həlay i Mbəlom. Mbəlom dərma mandza eye ka gər ŋgay. Ka sarakwa ha Mbəlom mandza eye tə nəkway na, kəkay? Ka sarakwa ha na, ta Məsəfəre ŋgay nakə a vəkway aye.

4

Məsəre ha Məsəfəre i Mbəlom na, kəkay?

¹ Dzam ga neheye na wudā kurom haladzay aye, kā pumay zləm a bazlam i ndo neheye tə gwad nateye na, Məsəfəre i Mbəlom andaya fataya aye bəse tsa bay. Ane tuk na, ka sərumeye ha ta dedek tadā Məsəfəre i Mbəlom andaya fataya na, gumay metsehe a bazlam tay lele. Na tsikakum andza niye na, hərwi ndo neheye tə gwad

nateye ndo mādē ha bazlam i Mbəlom aye nateye andaya ka mändzibəra tsiy. ² Ka sərumeye ha tadā ndoweye Məsəfəre i Mbəlom andaya faya ma kəkay na, anaŋ: Tadā ndoweye kə dā ha parakka Yesu Kəriste na, a yaw abəra ka təv i Mbəlom, a təra ndo zezeŋ na, neŋgeye na, Məsəfəre nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom aye andaya faya. ³ Ane tuk na, tadā ndoweye ka təma Yesu andza niye bay na, Məsəfəre nakə mə dārev ŋgay aye na, Məsəfəre nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom bay aye. Məsəfəre niye na, məsəfəre i ndo mənē dāre i Kəriste. Ba ka mbərum mətsəne na, ndo mənē dāre i Kəriste ma deyeweye. Anəke na, ki yaw, neŋgeye andaya ka mändzibəra.*

⁴ Nəkurom na, wawa ga hay, nəkurom wawa i Mbəlom hay. Ka slum ka ndo maraw me niye hay hərwi Məsəfəre nakə mə dārev kurom aye na, neŋgeye gədaŋ eye a ze na, məsəfəre i ndo i mändzibəra hay. ⁵ Ndo maraw me niye hay, nateye na, faya ta tsikiye na, ka wu nakə a yatay a gər a ndo i mändzibəra hay ada ndo i mändzibəra hay faya ta pateye zləm na, a nateye. ⁶ Nəkway na, ka tərakwa wawa i Mbəlom hay. Ndo nakə a sər Mbəlom aye na, ma pay zləm a bazlam may. Ane tuk na, ndo nakə ka təra wawa i Mbəlom bay aye na, ma pay zləm a bazlam may bay. Tadā ndoweye mə dārev ŋgay na, məsəfəre dedek eye kəgəbay məsəfəre i maraw me na, ka sarakweye ha na, andza niye.

Maa vəl mawudē bo na, Mbəlom

⁷ Dzam ga neheye na wudā kurom haladzay aye, wudakwa bo nate nate mə walaŋ kway huya. Hərwi mawudē bo nakə ka wudakweye bo aye a yaw na, abəra ka təv i Mbəlom. Tadā ndoweye ka wudā ndo hay na, niye a dā ha na, neŋgeye ka təra wawa i Mbəlom ada a sər Mbəlom dərma. ⁸ Ndowneye ka wudā ndo hay bay na, a sər Mbəlom bay. Ka sarakwa ha na,

* 4:3 Zəba ma 1 Yuhana 1.18.

hərwi mawuđe bo i Mbəlom nakə a wuđa kway aye na, huya. ⁹ Mbəlom a bəzakway ha parakka a wuđa kway na, kəkay? A bəzakway ha a wuđa kway na, a sləraw wawa ŋgay niye felik eye ka məndzibəra hərwi ada kâ ndzakwa huya tə neŋgeye ma sifa nakə a vələkway aye. ¹⁰ Matəra mawuđe bo na, mey? Maa lah mawuđe Mbəlom na, nəkway daw? A'ay! Maa lah mawuđe kway na, Mbəlom. Ada a sləraw wawa ŋgay na, a mət andza wu nakə tə vələwa kəriye hərwi ada mâ pəsakway ha mezeleme kway hay.

¹¹ Dzam ga neheye na wuđa kurom haladzay aye, kə ge Mbəlom a wuđa kway andza niye na, nəkway dərma k wuđakwa bo nətə nətə mə walaŋ kway. ¹² Mbəlom na, dāda ndəray kə ŋgatay bay. Ane tuk na, kwa andza niye bəbay na, wuđakwa bo nətə nətə mə walaŋ kway. Niye a bəz ha na, Mbəlom neŋgeye tə nəkway. Ada faya ma bəziye sa na, ka wuđakwa Mbəlom peteh andza nakə a say aye.

¹³ Ka sərakwa ha nəkway mə həlay i Mbəlom ada neŋgeye tə nəkway na, kəkay? Ka sərakwa ha na, hərwi kə vələkway Məsəfəre ŋgay. ¹⁴ Bəba Mbəlom kə sləraw wawa ŋgay hərwi mətəme ndo i məndzibəra hay. Nəmaa ŋgatay tə dərə may, nəmaa datay ha a ndo hay, bazlam nakay na, dedək. ¹⁵ Tadə ndoweye kə gwad Yesu Wawa i Mbəlom na, Mbəlom neŋgeye tə neŋgeye. Neŋgeye dərma k na, mandza eye mə həlay i Mbəlom. ¹⁶ Nəmay na, nəmaa sər ha Mbəlom a wuđa kway, ada nəmaa dzala ha dərma k.

Mawuđe bo i Mbəlom nakə a wuđa kway aye na, huya. Andza niye ndo nakə ka wuđa ndo hay huya aye na, neŋgeye ma ndziye mə həlay i Mbəlom. Mbəlom dərma k neŋgeye tə neŋgeye. ¹⁷ Ka sərakwa ha ka wuđakwa Mbəlom peteh na, kəkay? Ka sərakwa ha na, pat nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye na, ka dzədzarakweye bay. Ka dzədzarakweye bay na, hərwi

məndze kway nakay ka ndzakweye ka məndzibəra aye na, andza Yesu. ¹⁸ Tadə ka sərakwa ha Mbəlom a wuđa kway na, ka dzədzarakweye sa bay. Hərwi mawuđe bo i Mbəlom nakə a wuđa kway aye na, ma zliye fakwaya a bəra madzədzerə niye tebiye. Wu nakə ndo hay ta dzədzaray aye na, sariya i Mbəlom. Andza niye tadə ndoweye ka dzədzar na, mawuđe bo i Mbəlom ma giye məsler mə dərəv ŋgay andza nakə a say a Mbəlom aye bay.

¹⁹ Ka wuđakwa Mbəlom ada ka wuđakwa ndo hay na, hərwi Mbəlom a lah mawuđe kway. ²⁰ Tadə ndoweye kə gwad na wuđa Mbəlom ada faya ma nay dərə a malamar ŋgay na, neŋgeye ndo i maraw me. Kə ŋgatay a malamar ŋgay na, a wuđa na bay. Mbəlom na, a ŋgatay bay ada ma wuđiye na na, kəkay? ²¹ Wu nakə Kəriste a gwadakway gum aye na, mey? A gwadakway na, ndoweye ka wuđa Mbəlom na, mâ wuđa malamar ŋgay dərma k.

5

Ngwasakwa ka wu i məndzibəra

¹ Kwa way kə dzala ha ka Yesu, neŋgeye na, Kəriste Wawa i Mbəlom. Ada kwa way ka wuđa bəba i wawa hay na, a wuđa wawa ŋgay hay dərma k. ² Ka sərakwa ha nəkway ka wuđakwa wawa i Mbəlom hay na, kəkay? Ka sərakwa ha na, ka wuđakwa Mbəlom ada faya ka rəhakway ha gər a bazlam ŋgay mapala eye nakə a tsik aye. ³ Tadə ka wuđakwa Mbəlom ta dedək na, andza məgwedə bazlam ŋgay mapala eye nakə a tsikakway rəhumay ha gər aye na, ka rəhakweye ha gər. Bazlam ŋgay hay mapala eye na, ma wurakweye bo haladzay məpay bəzay bay, ⁴ hərwi kwa way neŋgeye ka təra wawa i Mbəlom na, kə sla ka wu i məndzibəra. Ka slakwa faya na, kəkay? Ka slakwa faya na, hərwi ka dzalakwa ha ka Yesu Kəriste. ⁵ Mata sle ka wu i məndzibəra na, way? Mata sle faya na, ndo neheye tə dzala ha

tə gwad Yesu na, neŋgeye Wawa i Mbəlom aye.

Wu neheye tə da ha Yesu na, Wawa i Mbəlom aye

⁶ Yesu Kəriste na, ki yaw kə mbəzla a yam nakə ta dzəhuḅ ha a dəma aye ada ta mbəda ha bambaz ŋgay. A yaw na, a mbəzla a yam nakə ta dzəhuḅ ha a dəma aye dekdək tsa bay. Ta dzəhuḅ ha a yam ada ta mbəda ha bambaz ŋgay. Maa bəzakway ha wu neheye dedək na, maa dəkway ha na, Məsəfəre i Mbəlom. Neŋgeye na, wu nakə faya ma tsikateye a ndo hay aye na, dedək.* ⁷ Maa dəkway ha Yesu Wawa i Mbəlom na, wu hay mahkar. ⁸ Wu niye hay mahkar aye na, Məsəfəre, yam tə bambaz. Wu neheye mahkar aye ta təra na, nəte. ⁹ Tadə ka təmakwa wu nakə ndo hay ta diye ha ka gər i wu neheye tə ŋgatay aye na, ka təmakweye bazlam i Mbəlom dərma hərwi bazlam ŋgay nakə a da ha aye na, a ze i ndo hay. Maa dəkway ha wu niye hay ka gər i wawa ŋgay na, Mbəlom eye ŋgway. ¹⁰ Ndowne kə dzala ha ka Wawa i Mbəlom na, neŋgeye a sər mə gər ŋgay wu neheye Mbəlom a da ha aye na, dedək. Ane tuk na, ndowne kə dzala ha ka Mbəlom bay na, a təra ha Mbəlom ndo i maraw me. A təra ha Mbəlom ndo i maraw me na, hərwi a kərah wu nakə Mbəlom a da ha ka gər i wawa ŋgay aye. ¹¹ Wu nakə Mbəlom a dəkway ha aye na, wuye mey? A dəkway ha na, kə vəkway sifa nakə ma ndəviye bay aye. Sifa niye a vəkway aye na, tə həlay i wawa ŋgay. ¹² Ndo nakə neŋgeye mandza eye nəte tə Wawa i Mbəlom aye na, kə huta sifa niye. Ndo nakə neŋgeye mandza eye nəte ta Wawa i Mbəlom bay aye na, neŋgeye kə huta sifa niye bay.

Sifa nakə Mbəlom a vək aye

¹³ Wu neheye na watsakum naha aye na, a nəkurom neheye ka dzalum ha tə məzele i Wawa i Mbəlom aye. Na watsakum naha na, hərwi ada

kā sərūm ha na, ka hutum sifa nakə ma ndəviye bay aye. ¹⁴ Ahəl nakə nəkway kame ŋgay aye na, madzədzerə andaya mə dərev kway bay. Ka sərakwa ha ta dedək wu nakə ka tsətsahakweye faya tadə a yay a gər na, ma tsənəkweye na. ¹⁵ Tadə ka sərakwa ha faya ma tsənəkweye na wu nakə faya ka tsətsahakweye tebiye na, ka sərakwa ha ba kə vəkway wu nakə ka tsətsahakwa aye tsiy.

¹⁶ Tadə ndowne kə ŋgatay a mala-mar ŋgay faya ma giye mezeleme nakə ma diye ha a məməte bay aye na, mə dūwulay me a Mbəlom hərwi ndo niye hərwi ada Mbəlom mə vəkay sifa. Na tsik na, hərwi ndo neheye faya ta giye mezeleme nakə ma diye tay ha a məməte təbey aye dekdək tsa. Na tsik na, hərwi ndo neheye faya ta giye mezeleme nakə ma diye tay a məməte aye bay. Hərwi mezeleme nakə ma diye tay ha ndo hay a məməte aye na, andaya. ¹⁷ Tadə ndowne kə ge mənese wuray wuray na, a ge na, mezeleme. Ane tuk na, mezeleme hay tebiye ma diye ha ndo a məməte bay.

¹⁸ Ka sərakwa ha kwa way ka təra wawa i Mbəlom na, ma giye mezeleme huya sa bay, hərwi Yesu Wawa i Mbəlom faya ma tsəpiye na ada Fakalaw ma sliye faya məgay wuray bay.†

¹⁹ Ka sərakwa ha nəkway na, mə həlay i Mbəlom. Siye i ndo hay tebiye ka məndzibəra na, Fakalaw a ləva tay ha. ²⁰ Ka sərakwa ha Wawa i Mbəlom ki yaw ka məndzibəra na, kə həkəkəkway na mədzal gər kway hərwi ada kə sərakwa Mbəlom nakə neŋgeye dedək aye. Nəkway mandza eye mə həlay i Mbəlom nakə dedək aye ada nəkway mandza eye mə həlay i wawa ŋgay Yesu Kəriste. Neŋgeye na, Mbəlom nakə dedək aye. Maa vəkway sifa nakə ma ndəviye bay aye na, neŋgeye.

²¹ Wawa ga hay, kə pumay bəzay a

* **5:6** Ndo məwetse dərəwel nakay a tsik ka madzəhuḅe i Yesu a yam ta məməte ŋgay. † **5:18** Zəba ma 1 Yuhana 2.13.

kule i ndo neheye faya ta zambafay
aye bay.

Masulo i derewel nakə Yuhana a watsa aye

Mətsike me

¹ Neñ madugula i gay i maduwule me, na tsikaka naha me na, a nəkar məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu nakə ka təra may i wawa hay, Mbəlom a zla kar aye. Na tsikatay naha me a wawa yak hay dərmak. Na wuda tay ha na, haladzay. Maa wuda tay ha na, neñ dekdək bay. Ndo neheye tebiye tə sər bazlam nakə a tsik ka gər i Mbəlom nakə dedək aye, ta wuda kurom dərmak. ² Na wuda kurom na, hərwi bazlam niye dedək aye mandza eye mə dərev kway ada ma ndziye mə dərev kway na, ka tor eye.

³ Mbəlom Bəba kway ada wawa ŋgay Yesu Kəriste tā pa fakuma ŋgama. Ta sakakweye naha ada ta vəlakweye zay. Nəkway neheye faya ka pakweye bəzay a bazlam nakə dedək aye ada ka wudakwa bo nəte nəte mə walañ kway aye na, ka hutakweye wu niye hay.

Dedək tə mawude bo

⁴ Dərev ga kə ŋgwasə haladzay hərwi na tsəne na, siye hay mə walañ i wawa yak hay faya ta pay bəzay a tsəved nakə dedək aye. Faya ta giye na, wu neheye Mbəlom Bəba kway a gwad gum aye. ⁵ A nəkar may ga nakə na wuda kar haladzay aye. Wu nakə a señ məgwadaka aye na, anañ: Wudakwa bo nəte nəte mə walañ kway. Bazlam nakay na watsaka naha aye na, bazlam wedeye nakə ka tsənum dāda bay aye bay. Na tsikaka naha na, wu nakə ba ka tsənakwa ahəl niye aye. ⁶ Tadə ka wudakwa Mbəlom na, andza məgwede faya ka gakweye wu nakə Mbəlom a tsikakway aye. Mbəlom a gwadakum na, wudum bo nəte nəte mə walañ kurom huya. Nakay na, bazlam nakə ka tsənum ahəl niye kurre ka madazlay i bazlam i Mbəlom nakə ka tsənum aye.

⁷ Na tsikakum andza niye na, hərwi mey? Na tsikakum andza niye na, hərwi ndo masəpete ndo hay nəteye andaya ta yaw haladzay ka məndzibəra. Nəteye na, Yesu Kəriste ka təra ndo zezeñ, ki yaw ka məndzibəra na, ta təma təbey. Ndo nakə faya ma tsikiye andza niye na, neñgeye ndo mənə dəre i Kəriste. Neñgeye ndo masəpete ndo hay. ⁸ Hərwi niye, gum metsehe bəna, məsler kurom nakə ka gum tebiye aye mə təra kəriye bay. Duh gum metsehe hərwi ada ka hutumeye wu i madagər kurom nakə Mbəlom a gwad ma vəlakumeye.

⁹ Sərum ha na, ndoweye kə pay bəzay a bazlam i Kəriste nakə a tətikakway aye bay, ane tuk na, a ye a səkah ha faya bazlam mekeleñ eye hay wal na, ndoweye niye mandza eye mə həlay i Mbəlom bay. Ndo nakə faya ma pay bəzay huya a bazlam i Yesu neheye a tətikakway na, neñgeye na, mandza eye mə həlay i Mbəlom Bəba kway ada mə həlay i wawa ŋgay Kəriste.

¹⁰ Hərwi niye faya na tsikakumeye: Tadə ndoweye ki ye naha a walañ kurom faya ma tətikakumeye bazlam nakə wal abəra ka bazlam i Kəriste nakə a tətikakum aye na, ka təmum na mə ye naha a walañ kurom bay. Kwa mətsikay me, kə tsikumay me bay. ¹¹ Ndowneye kə tsikay me a slala i ndo niye na, neñgeye dərmak faya ma pay bəzay ka məge mənese nakə faya ma giye.

Mandəve i bazlam hay

¹² A señ məwatsakum naha wu hay haladzay haḅe, ane tuk na, a señ məwatsakum naha a derewel bay. Na dzala na, na diye naha ka təv kurom ada wu nakə a señ mətsikakum aye na, ka tsikakweye tə bazlam hərwi ada dərev kway mə ŋgwasə lele kurah kurah.

¹³ Məhay gər i ndo neheye a təra malamar yak nakə Mbəlom a zla na aye na, wawa ŋgay hay ta tsikaka naha me.

Mamahkar i ɗerewel nakə Yuhana a watsa aye

Mətsike me

¹ Neŋ nakə madugula i gay i maɗuwule me aye, na watsaka naha a nəkar Gayus dzam ga nakə na wuɗa kar peteh aye.

² A nəkar dzam ga nakə na wuɗa kar haladzay aye, neŋ faya na duwulay me a Mbəlom na, wu hay tebiye t̄a t̄ara lele hərwi ada bo yak ta məsəfəre ta ndziye kame i Mbəlom zayzay lele.

Yuhana a ɗəslay ha gər a Gayus

³ Dərev ga kə ŋgwasə haladzay hərwi malamar hay ma mədzal gər ka Mbəlom, ti yawaw kanan, t̄a tsikenj ka gər yak na, t̄a gwad: Nəkar na, faya ka pay bəzay a tsəved i dedek t̄a ɗərev yak n̄te. Na sər ha nəkar na, faya ka giye andza niye huya. ⁴ Na tsəne wawa hay faya ta pay bəzay a tsəved i dedek na, ɗərev ga kə ŋgwasə haladzay. Dada wuray kwa n̄te kə yeŋ a gər andza niye andaya bay.

⁵ A nəkar dzam ga nakə na wuɗa kar haladzay aye, nəkar na, faya ka giye wu lele eye. Faya ka dzəniye tay ha malamar kway neheye ka tsəved i Mbəlom aye. Kwa neheye ti yawa naha mbəlok eye hay bəbay na, faya ka dzəniye tay hay. ⁶ Ndo neheye ka gatay gər aye na, n̄teye ti yaw kanan t̄a ɗəslaka ha gər haladzay kame i ndo məpe mədzal gər hay. T̄a gwad ka wuɗa tay ha na, haladzay. Neŋ faya na gakeye amboh, dzəna tay pat pat hərwi ada t̄əv tay nakə ta diye aye na, t̄a ye kame kame. Dzəna tay na, andza nakə a yay a gər a Mbəlom aye. ⁷ Mede tay nakə faya ta diye na, hərwi ada t̄a ge məsler i Yesu Kəriste. Ane tuk na, ndo neheye t̄a pay bəzay a Yesu Kəriste bay aye na, t̄a zla faya abəra wuray bay. ⁸ Hərwi niye nəkway ndo mədzal gər ka Mbəlom

na, dzənakwa tay ha slala i ndo niye hay hərwi ada nəkway ta n̄teye k̄a gakwa məsler dziye ta dedek.

Diyotərif ta Demetəriyos

⁹ Na watsa naha ɗerewel a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ka t̄əv kurom aye. Ane tuk na, Diyotərif na, a say məpe zləm ka wu nakə na tsik aye bay, hərwi neŋgeye a wuɗa matəre bagwar eye kame i ndo hay.

¹⁰ Na ye naha na, na ɗiye ha mənese ŋgay nakə faya ma giye kame i ndo hay andza neŋgeye nakə faya ma ɗəsiye fagaya parasay aye. Neŋgeye a ge na, wu neheye dekdek tsa bay. Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ti yawa a gay ŋgay na, a wuɗa matəme tay bay. Ndo mekelenj eye hay a satay matəme ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, a gatay me, faya ma həhariye tay ha ndo neheye a satay matəme ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye.

¹¹ A nəkar dzam ga nakə na wuɗa kar haladzay aye, ka pay bəzay a mede i ndo niye hay faya ta giye mənese aye bay. Duh pay bəzay na, a mede i ndo neheye faya ta giye wu lele eye. Ndo nakə faya ma giye wu lele eye huya na, neŋgeye ka t̄ara wawa i Mbəlom. Ane tuk na, ndo nakə faya ma giye wu neheye lele bay aye hay huya na, neŋgeye a sər Mbəlom zuk bay.

¹² Demetəriyos na, kwa way a tsik faya a gwad: Demetəriyos na, faya ma giye wu nakə lele aye. Nəmay ɗərmak nəmaa gwad faya na, neŋgeye lele. Ada ka sər ha wu nakə nəmaa tsik aye na, dedek.

Mandəve i bazlam hay

¹³ Wu hay andaya haladzay a seŋ mətsikaka naha, ane tuk na, a seŋ məwatsaka naha ka ɗerewel bay. ¹⁴ Na dzala na, neŋ eye na diye naha bəse ka t̄əv yak mazəbaka ɗəre ada wu nakə a seŋ mətsikaka aye na, ka tsikameye lele.

¹⁵ Zay mâ ndza fakaya! Dzam yak neheye kanan ta wuɗa kar haladzay aye, ta tsikaka naha me. Tsikatay ha

me a dzam kway hay tebiye nate ta
nate.

Derewel nakə Yuda a watsa aye Məfələkwe

Derewel i Yuda mawatsa eye na, hərwi ndo məpe mədzal gər hay tebiye ka Yesu. Derewel nakay a ndzakit bo i derewel i Piyer masulo eye. Yuda faya ma giye gədan ka ndo neheye ta sənəkateye parasay a ndo hay aye ada mede tay lele bay aye. Ka slakweye mələve ha ka bo mede 6 hus ka 13 ta 2 Piyer madədo 2.

Yuda a ge məsler ta Dzam Guram eye. A həlaw məsənəke hay abəra mə dəma hərwi ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu a həlay ngay aye. A ge məsler tə gər i bazlam neheye mə derewel i Yahuda hay andaya mə Derewel i Mbəlom bay aye (mede 9, 14 ada 15).

Yuda a watsa tə bazlam mandala eye ma kəkay Mbəlom ma pərateye a ndo neheye tə kal ha labara i mawudə bo ngay aye (mede 3 hus ka 13). Ane tuk na, a gwad mə sakatay ada mə mamatay bo ka mətəme abəra ka mevel i Mbəlom (mede 22-23).

¹ Neñ Yuda, ndo i məsler i Yesu Kəriste ada neñ malamar i Yakuba. Na watsakum naha a nəkurom neheye Mbəlom a wuda kurom aye. Neñgeye a zalakum hərwi ada kâ tərüm ndo ngay hay, ada Yesu Kəriste ma tsəpiye kurom. ² Gumay mə bo a Mbəlom huya, mə vələkum zay ada mə bəzakum ha mawudə bo ngay.

Ndo i maraw me hay

³ Miya malamar ga hay, həbe na dzala məwatsakum naha ka gər i Mbəlom a təma kway ha na, kəkay ngway? Ane tuk na, na watsakum eye naha anəke tə kutoñ hərwi na zəba faya na, lele məwatsakum naha. Na watsakum eye naha na, hərwi mə vələkum gədan ka məge gədan ma dedek i Mbəlom nakə ka dzalum ha aye. Sərüm ha na, Mbəlom a vələtay

wu neheye a ndo ngay hay. Wu neheye na, ta mbədiye bay ka tor eye.

⁴ Na tsik andza niye na, hərwi ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye ta gəd naha a walañ kurom ta bəbək tay. Ndo niye hay na, ngwalak i ndo hay bay. Nəteye faya ta pəliye tsəved ka mambəday həlay a ngwalak i Mbəlom nakə a ge kway aye. Tə gwad na: «Mbəlom kə vələmay tsəved ka məge kwa mey. Kwa wuray wuray na, nəmaa ləviye gər may.» Andza niye ta kərah Yesu Kəriste bəy nakə ma ləviye kway aye. Ahəl niye kurre ta watsa a Derewel i Mbəlom, slala i ndo niye hay na, sariya i Mbəlom ma ta gəsiye tay ha.

⁵ Kwa ka sərüm ha wu neheye kurre bəbay na, a señ məmakum ahaya a gər. Mbəlom a təma tay ahaya Israyel hay a bəra ka dala i Ezipt ahəl niye na, kəkay? Ane tuk na, ndo siye hay ta təma bazlam ngay bay. Hərwi niye, Mbəlom kə kəd tay ha a bəra mə dəma mə walañ tay.* ⁶ Sa na, gawla i Mbəlom hay dərmak siye hay mə walañ tay a satay təv məndze nakə Mbəlom a vələtay aye bay, tə gər ha. Hərwi niye Mbəlom a dzawa tay ha tə səselek, ka ndərəzl fataya a ləvon zəñzəñ eye. Ta ndziye mə dəma ka tor eye. Ta həbiye pat i sariya i Mbəlom nakə bagwar aye ma ta gateye a ndo hay tebiye aye. ⁷ Gəma neheye tə zalatay Sodom ta Gomora ada ta gəma neheye tə mbatay naha aye na, mə mətsakum gər bay dərmak. Ndo i gəma niye hay na, tə gawa mezeleme andza i gawla i Mbəlom niye hay. Tə gawa na, wu neheye lelebay aye wal wal haladzay, wu neheye a ye ka bo i ndo zəñzəñ ma giye bay aye. Mbəlom kə kal fataya ako nakə ma mbatiye dāda bay aye. Andza niye, Mbəlom a dā ha na, ada ndo hay tā ge andza nakay sa bay.†

⁸ Ndo neheye tə gəd naha a walañ kurom aye na, faya ta giye andza ndo i gəma i Sodom ta Gomora hay dərmak. Faya ta nasiye ha bo tay ta

* 1:5 Zəba mə Məpesle 14. † 1:7 Zəba mə Madazlay i wu hay 19.1-29.

wu neheye lelebay aye, hārwi məsine neheye faya ma gatay aye. A satay Mbəlom m̄a ləvatay gər bay. Faya ta tsadiye tay ha gawla i Mbəlom hay.

⁹ Kwa Misel neŋgeye nakə bəy ka gər i gawla i Mbəlom hay aye bəbay na, kə ge andza nəteye d̄aw? Hārwi ahəl niye ta t̄ara t̄a Fakalaw ka m̄adahan i Musa na, kə tsad̄ay a Fakalaw bay. Ane tuk na, a gwad̄ay a Fakalaw na: «Mbəlom m̄a gaka d̄aretsətseh!»
¹⁰ Ane tuk na, ndo neheye nəteye na, faya ta tsadiye a wu neheye t̄a sər bay aye. Nəteye na, t̄a dzala gər bay andza wu i pesl hay. Faya ta giye wu neheye a yay a gər a bo tay aye. Wu niye hay faya ta giye andza niye na, ma dziye tay ha d̄uh.

¹¹ Waawayah! D̄aretsətseh ka gər tay hārwi ta v̄alay tsəved a mezeleme m̄a ge fataya bəy andza Kayin.† Faya ta giye sewed hārwi ada t̄a huta dala andza Balam nakə a ge ahəl niye aye. § Faya ta naseye a Mbəlom andza Kore nakə a ge ahəl niye Mbəlom a dze ha aye.* Nəteye na, ta dziye andza niye d̄ermak.

¹² Ahəl nakə faya ka ndayumeye wu m̄anday ka t̄əv man̄əte eye na, nəteye mə walaŋ kurom na, andza ndəluḅ nakə ka peteked̄ aye. Wu m̄anday nakə t̄ə ndayawa aye na, ta t̄ara ha magurlom i məse guzom. T̄ə dzala na, ka bo tay d̄ekd̄ek, horoy a gatay bay. Nəteye na, andza pazlay nakə t̄ərwenihhe zenzen̄ aye. M̄etasl a v̄əzl na, a həl na tsekek, kə pa yam bay. Nəteye na, andza d̄ərizl i ḡərdaf neheye t̄ə wa bay aye. Kwa həlay i məwe hohway kə sla bəbay na, t̄ə wa bay. Nəteye sa na, andza d̄ərizl i ḡərdaf neheye t̄ə ŋwad̄ tay ha ta z̄ləlay tay hay dzay aye. Ta m̄ət tsad̄ək tsad̄ək.
¹³ Nəteye sa na, andza yam nakə mə magayam faya ma viye ta ḡədan̄ kutokutoko aye. Mezeleme tay na, a z̄əba parakka andza mad̄ərsəsam nakə yam a gər ha aye. Nəteye na, andza wurzla neheye t̄ə ŋwad̄ ədzid̄

t̄ə gər ha t̄əv m̄əndze tay aye. Mbəlom ka lambadatay t̄əv ma ləvoŋ z̄əŋz̄əŋ eye. Ta ndziye mə d̄əma ka tor eye.

¹⁴ Ahəl niye Henok neŋgeye nakə maməkwa ma gawla i Adam aye na, kə tsik kurre ka gər i ndo neheye. A gwad̄: «Anaŋ Bəy Maduweŋ ma deyeweye ta gawla ŋgay hay hal-adzay ḡəd̄əbille. ¹⁵ Ma deyeweye na, ma gateye sariya a ndo i m̄əndzib̄əra hay tebiye. Ma ḡəsiye tay ha ndo neheye t̄ə sər Mbəlom bay aye ta sariya. Ma ḡəsiye tay ha na, hārwi wu neheye t̄ə gay lelebay aye, ada hārwi bazlam neheye lelebay t̄ə tsik faya aye.»

¹⁶ Henok a tsik andza niye na, ka nəteye. Nəteye na, faya ta guŋguziye huya. Faya ta wudiye ka bo. Faya ta giye na, wu neheye a say a d̄ərev tay aye. Faya ta d̄əslay ha gər a bo tay. Faya ta vatay gər a ndo hay hārwi ada ndo hay t̄ə t̄əma bazlam tay.

Yuda a v̄əlatay ḡədan̄ a ndo m̄ədzal gər hay

¹⁷ A nəkurom malamar ga hay, wu neheye ndo i maslaŋ i Bəy Maduweŋ kway Yesu K̄əriste t̄ə d̄akum ha ahəl niye t̄ə gwad̄ ma ta giye bo aye na, m̄a makumaw a gər. ¹⁸ T̄ə gwad̄awakum na: «Ahəl nakə mazlambar Yesu ma deyeweye na, ndo hay ta giye andaya ta ŋgwasiye ka ndo m̄əpe m̄ədzal gər hay ka Yesu. Nəteye na, t̄ə sər Mbəlom bay. Faya ta giye wu nakə a say a m̄ədzal gər tay aye.» ¹⁹ Andza niye nəteye na, ndo neheye ta ŋgəniye tay ha ndo m̄əpe m̄ədzal gər hay ka Yesu. T̄ə dzala i tay na, ka wu i m̄əndzib̄əra, Məsəf̄əre i Mbəlom andaya mə nəteye bay.

²⁰ Nəkurom dzam ga hay na, gum ḡədan̄ hārwi ada k̄a dzənum bo mə walaŋ kurom. Pum m̄ədzal gər kurom huya ka bazlam neheye ka dzalum ha faya aye. Bazlam neheye na, ti yaw ab̄əra ka t̄əv i Mbəlom. Duwulum me na, ta ḡədan̄ i Məsəf̄əre Tsədan̄ŋa eye. ²¹ Mbəlom na, a wud̄a kurom. Ndzum mə həlay ŋgay.

† 1:11 Zəba mə Madazlay i wu hay 4.3-8. § 1:11 Zəba mə Məpesle 31.16. * 1:11 Zəba mə Məpesle 16.1-35.

Nəkway na, pakwa mədzal gər kway ka Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste. Ma bəzakweye ha na, ka gakway mə bo ada ma vəkakweye sifa nakə ma ndəviye bay aye. ²² Dzənum tay ha ndo neheye mədzal gər tay madzədza eye.

²³ Ndo mekelen eye hay na, faya ta vahiye bo tay a sariya i Mbəlom. Təmum tay ha hərwi ada sariya i Mbəlom mâ gəs tay bay. Siye i ndo mekelen eye hay andaya nəteye ta gakum mə bo dərma. Ane tuk na, gum metsehe bəna, ka ta dədumeye a mezeleme tay. Kâ händzədum ka wu tay hay bay. Kwa peteked tay niye hay tə gawa ha ka bo mezeleme aye na, kâ tətalum faya bay tebiye.

Zambadakway a Mbəlom

²⁴ Zambadakway a Mbəlom hərwi neŋgeye ma sliye faya mahəbe kurom ada kâ dədum abəra ka tsəved ŋgay bay. Neŋgeye na, ma bariye fakuma abəra mezeleme kurom hay, ma təriye kurom ha tsədəŋna. Ma diye kurom ha ka təv ŋgay. Ka ta lətsumeye kame ŋgay ka təv i mələve i bəy ŋgay. Ka ta ŋgwasumeye haladzay.

²⁵ Zambadakway a Mbəlom na, neŋgeye nəte ŋgweŋ. Ada maa təma kway ha tə həlay i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste na, neŋgeye. Ndo hay tebiye tâ zambaday, kwa way mâ dəslay ha gər a gədaŋ ŋgay. Neŋgeye na, Bəy Bagwar eye ma ndziye ka tor eye. Andza niye zla ka madazlay hus ka bəgom, ada ka tor eye. Ma təriye andza niye. Amen!

Məsine i Yuhana Məfələkwe

Ndo məwetse dərewel nakay a watsa na, ka mandəve i makurre i məve temerre ma dəba i Yesu Kəriste. Ahəl niye na, a say a bəy i Roma tã dəslay ha gər andza mbəlom. Siye i ndo məpe mədzal gər hay ta sa dərətsətseh hərwi nakə tə pa mədzal gər tay ka Yesu aye. Ane tuk na, siye hay ta huta gədan̄ bay.

Derewel i Məsine i Yuhana a ge məsler ka mələve ha ka bo wu hay ada ta mandzəkkit bo i wu hay. Hələy a vay ti yaw na abəra Dzam Guram eye. Məpesle wu hay tə mazəbe i wu hay a dā wu nakə ka ndəv kə rah lele aye.

Madazlay i Məsine i Yuhana (1.1–3.22) na, mə dəma dərewel hay mawatsa eye tasəla.

Ka madədo 4 hus 20 na, tə zla na Yuhana a mbəlom. Ka madədo 4 hus ka 11, a dā ha ma kəkay nakə Yesu a vəl tsəved mahəndəke ada mətsəne dərewel hay i Dzam Guram eye aye. Madədo 12 hus ka 20 faya ma diye ha ka vərəm bagwar eye ka gədan̄ i mənese.

Madədo 21 ta 22 tə dā ha mäge wu wedeye nakə Mbəlom faya ma ləviye ha bo aye.

¹ Derewel nakay a tsik ka wu nakə Mbəlom a dāy ha a Yesu Kəriste aye. Mbəlom a dātay ha na, hərwi ada mâ dātay ha a ndo i məsler hay wu nakə ma ta giye bo aye. Yesu Kəriste a slər gawla ŋgay ka təv i ndo i məsler ŋgay Yuhana ma məsine hərwi məday ha wu nakay. ² Tsa na, Yuhana a tsik wu nakə gawla i Mbəlom a dāy ha aye kame i ndo hay tebiye. Andza məgwede nakə a tsik aye na, bazlam i Mbəlom ada maa dā ha wu neheye a tsik dedək na, Yesu Kəriste.

³ Mbəlom ma piye ŋgama ka ndo nakə a dzan̄ga dərewel nakay kame i ndo hay tebiye aye. Ada ndo neh-eye tə tsəne ada ta rəhay ha gər aye na, Mbəlom ma piye fataya ŋgama

dərmak. Hərwi sər ha na, wu neheye ma ta giye bo aye na, mazlambar kə ndzew.

Yuhana a tsikatay naha me a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu wal wal tasəla aye

⁴⁻⁵ Maa watsa naha dərewel nakay na, neŋ Yuhana. Na watsa naha na, a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye wal wal təv tasəla ka dala i Azi aye.

Mbəlom mâ pa fakuma ŋgama ada mâ vələkum məndze zay. Neŋgeye andaya kwa ka madazlay, neŋgeye andaya anəke, ada neŋgeye ma maw-eye sa. Məsəfəre ŋgay neheye tasəla malətsa eye hay kame i təv məndze i bəy ŋgay aye tə Yesu Kəriste, tã pa fakuma ŋgama ada tã vələkum zay. Yesu Kəriste neŋgeye ndo məhəle mbal ta dedək eye, neŋgeye makurre i wawa nakə tə lah məwe aye, neŋgeye a lah mələtsew abəra ma mədahəŋ makurre aye ada neŋgeye bəy ka gər i bəy i məndzibəra hay tebiye.

Yesu Kəriste, neŋgeye a wudā kway, kə mət hərwi kway. Kə təkakway ahaya abəra mə mezeleme tə bambaz ŋgay. ⁶ Ka deyewekweye tə neŋgeye dziye a mələve i bəy ŋgay, ka ta ləvakweye tə neŋgeye dziye. Nəkway tə neŋgeye ka təra kway ha ndo məvəlay wu a Mbəlom hərwi mäge məsler i Bəba ŋgay. Ndo hay tã zambadāy a Yesu Kəriste, gədan̄ tebiye a yaw na, mə neŋgeye ka tor eye. Mâ təra andza niye!

⁷ Zəbum dərə: Yesu ma deyeweye na, ma pazlay,

Kwa way tebiye ma ŋgateye,
kwa ndo neheye tə slaka na ta suwal aye, ta ŋgateye.*

Slala hay tebiye ka məndzibəra ta tuwiye hərwi ŋgay.

Ma ta giye na, ta dedək andza niye.
Mâ təra andza niye!

⁸ Bəy Maduweŋ Mbəlom a gwad:
«Maa dazlay a wu tebiye na, neŋ, maa ndəv ha wu hay tebiye na, neŋ gwa.»

* 1:7 Zakari 12.10; Yuhana 19.37.

Nenqeyeye gədanj eye ka gər i wu hay tebiye. Nenqeyeye andaya kwa ka madazlay, nenqeyeye andaya anəke, ada nenqeyeye ma maweyeye sa.

Məsine i Yuhana

⁹ Maa watsakum naha dərrewel nakay na, neñ Yuhana malamar kurom. Neñ tə nəkurom nəkway madzapa eye tə Yesu Kəriste. Andza niye, neñ faya na siye dəretsətseh andza nəkurom dərma. Nəkway tebiye faya ka səmakway naha. Andza niye, kə pa kway a təv mələve i bəy nqay.

Neñ na, ta gəs ga. Ti ye, tə kal ga ha a gəma nakə malawara eye ta yam tə zalay Patmos aye. Tə kal ga ha a dəma na, hərwi na dawa ha bazlam i Mbəlom. Na gwadawa, maa dəkway ha tsəved dedək eye na, Yesu.

¹⁰ Pat wuray, na zəba dərə na, neñ mə həlay i Məsəfərə Tsədanja eye. Pat eye niye na, pat i luma i sidzew. Tsa na, na tsəne mətsike me ma dəba ga andza tolom. A tsik me ta magala nqəlakəka. ¹¹ A gwedəñ: «Wu nakə ka nqatay aye na, watsa na ka dərrewel. Ka watsa na, sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye təv wal wal tasəla aye. Ma gəma i Efez, ma Simirne, ma Pergam, ma Tiyatir, ma Sardes, ma Filadelfi ada ma Lawdise.»

¹² Na tsəne bazlam niye andza niye na, na mbəda dərə a dəba, na gwad na zəbiye naha ka ndo nakə a tsikenjew me aye. Tsa na, na nqatay naha a lalam hay tasəla mavəda eye ta gura, ako mavata eye faya nəte nəte tay eye.

¹³ Ma wuzlah i wu niye hay na, na nqatay naha a wu eye malətsa eye, a ndzəkət bo andza ndo. Suwal i pe- teked ka bo kutsik ada mabara bo eye mə dərəv əngəts tə wu nakə tə vəd ta gura aye. ¹⁴ Məkwets nqay a dəv herre andza gugumanj, dərə nqay bəbay na, andza dərneh i ako. ¹⁵ Sik nqay hay na, a dəv andza bərə nakə tə pa ako aye. Bədiday nqay a ləv andza i yam nakə a vaw abəra mə mahəmba aye.

¹⁶ Mə həlay nqay na, wurzla hay tasəla. Maslalam matasla eye hepepe diye

sulo sulo faya ma deyeweye abəra mə bazlam nqay. Dərə nqay andza pat nakə a wur ta magərhapət aye.

¹⁷ Na nqatay na, na dəd abəra ka mbəlom kame nqay tsədək tsədək andza na mət. Ane tuk na, a pa fagaya həlay i mənday nqay. Tsa na, a gwedəñ: «Kā dzədzar bay, maa dazlay a wu hay tebiye na, neñ ada maa ndəv ha wu hay tebiye na, neñ. ¹⁸ Neñ na, ndo nakə ma ndziye ta sifa aye. Na mət ane tuk na, na lətsəw abəra ma mədahanj. Neñ na ndziye ka tor eye. Neñ na, gədanj eye abəra ka mədahanj ada neñ gədanj eye ka təv məndze i mədahanj hay. ¹⁹ Wu nakə ka nqatay tebiye aye na, watsa na. Watsa tay ha wu neheye faya ma giye bo anəke aye tə bəmalə nakə ma giye bo kame tebiye aye. ²⁰ Wurzla neheye tasəla ka nqatay mə həlay nqay aye ada lalam hay tasəla mavəda eye ta gura, andza məgwede mey na, na dakeye ha. Sər ha, wurzla neheye tasəla aye na, gawla i Mbəlom neheye a pa tay ha ada tā tsəpa ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu niye hay təv wal wal tasəla aye. Lalam neheye tasəla mavəda eye ta gura aye a da ha na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu eye neheye təv wal wal tasəla aye.»

2

Derewel nakə Yesu a sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay neheye ma gəma i Efez aye

¹ Ndo niye a gwedəñ sa: «Watsa bazlam nakay, sləray naha a gawla i Mbəlom nakə faya ma tsəpiye məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma gəma i Efez aye, gwadətay:

«Maa tsik bazlam eye na, neñ Yesu ndo nakə wurzla hay tasəla mə həlay i mənday nqay aye ada nenqeyeye faya ma həhaliye ma wuzlah i lalam neheye tasəla tə vəd ta gura, ako fataya aye.»

² A gwadətay na: «Na sər ha məsler kurom, na sər ha ka gum məsler ta gədanj haladzay ada ka səmumay naha a dəretsətseh. Na sər ha sa na, ka

vəlumatay tsəved a ndo i sewed hay a walaŋ kurom bay. Ndo neheye tə gwad nəteye na, ndo i maslaŋ hay, ane tuk na, nəteye ndo i maslaŋ ga hay bay. Ka zəbum fataya lele, ka sərūm ha nəteye na, ndo i parasay hay. ³ Nəkurom faya ka səmumay naha a dəretsətseh haladzay hərwi ga, ka yum gər bay.

⁴ «Ane tuk na, na zəba faya na, mənese andaya mə walaŋ kurom. Ka wudum ga andza nakə ahəl niye sa bay. ⁵ Dzalum ka məndze kurom nakə ahəl niye aye, zəbum dəre təday ka dədum, ka mum ta dəba. Gərūm ha mezeleme kurom, ndzum andza nakə ka gawum ahəl niye kurre aye. Tadə ka gərūm ha mezeleme kurom bay na, na diye naha na miye ha fakuma abəra lalam nakə mavəda eye ta gura ako faya aye.

⁶ «Ane tuk na, neŋ faya na zambadakumeye hərwi wu mekelen hərwi ka numay dəre a məsler i ndo i Nikolas hay andza neŋ nakə na nay dəre aye.

⁷ «Ndo neheye zləm andaya fataya aye na, t̄a pay zləm a wu nakə Məsəfəre Tsədəŋŋa ma tsikiye a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye. Ndo neheye ta səmay naha, ta ŋgwasə ka dəretsətseh aye na, na vəlateye hohway i gərdaf nakə ma guvah i Mbəlom ma vəlateye sifa a ndo hay aye, ta ndiye.*»

Derewel nakə Yesu a sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay neheye ma gəma i Simirne aye

⁸ Ndo niye a gwedeŋ sa: «Watsə bazlam nakay, sləray naha a gawla i Mbəlom nakə faya ma tsəpiye məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma gəma i Simirne aye. Maa tsik bazlam nakay na, neŋ Yesu. Maa dazlay a wu hay tebiye na, neŋ ada maa ndəv ha wu hay tebiye na, neŋ. Na mət ada na lətsew abəra ma mədahaŋ.

⁹ «Na sər ha dəretsətseh kurom, na sər ha nəkurom mətawak eye hay.

Ane tuk na, nəkurom zlele eye hay dūh. Wu neheye lele bay ndo hay faya ta tsikiye fakuma aye na, na sər ha dərmak. Ndo neheye faya ta tsikiye fakuma aye na, tə gwad nəteye Yahuda hay. Ane tuk na, nəteye Yahuda hay bay, nəteye ndo i Fakalaw hay.

¹⁰ «Mazlambar ka sumeye dəretsətseh, ane tuk na, k̄a dzədzarum bay. Tsəne! Mazlambar Fakalaw ma gəsiye siye i ndo hay mə walaŋ kurom ma piye tay ha a daŋgay hərwi madzədzam kurom. Ka sumeye dəretsətseh məhəne kuro. Kwa ta kədiye kurom bəbay na, səmumay naha, k̄a gərūm ha mədzal gər abəra ka Mbəlom bay. Andza niye, na vəlakumeye magogoy kurom na, sifa nakə ma ndəviye bay aye.

¹¹ «Ndo neheye zləm andaya fataya aye na, t̄a pay zləm a wu nakə Məsəfəre Tsədəŋŋa eye ma tsikateye a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye: Ndo neheye ta səmay naha, ta ŋgwasə ka dəretsətseh aye na, ta mətiye məməte masulo eye sa bay.»

Derewel nakə Yesu a sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay neheye ma gəma i Pergam aye

¹² Ndo niye a gwedeŋ sa: «Watsə bazlam nakay, sləray naha a gawla i Mbəlom nakə faya ma tsəpiye məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma gəma i Pergam aye.

«Maa tsik bazlam nakay na, neŋ Yesu ndo nakə maslalam faya matasla eye hepepe diye sulo sulo aye. ¹³ Təv nakə nəkurom mandza eye mə dəma aye na, na sər. Nəkurom mandza eye ma təv nakə Fakalaw neŋgeye bəy eye mə dəma aye. Kwa ahəl nakə tə kəd Anŋtipas ndo nakə a tsikawa bazlam ga kame i ndo hay tebiye neŋgeye ndo ga aye na, ka gərūm ga ha bay, ka pum mədzal gər kurom ka neŋ huya. Tə kəd na mə walaŋ kurom ma gəma kurom ma təv nakə Fakalaw mandza eye mə dəma

* 2:7 Madazlay i wu hay 2.8-9.

aye, ada düh huya faya ka dümeye ha parakka neñ na, bəy kurom.

¹⁴ «Ane tuk na, na zəba faya na, mənese hay andaya mə walañ kurom. Ndo hay andaya mə walañ kurom faya ta pay bəzay a matətike i Balam nakə ahəl niye aye.† A tətikay a Balak ma dzəgədiye tay ha Israyel hay a mənese. A vatay gər hərwi ada tã həpəđ slo i kule, ada tã ge madama dərma. ¹⁵ Siye hay mə walañ kurom faya ta giye andza niye dərma. Nəteye faya ta pay bəzay a wu nakə ndo i Nikolas hay‡ faya ta tətikiye.

¹⁶ «Mbədum ha mede kurom. Tadə ka mbədum ha mede kurom bay na, na diye naha mazlambar ka təv kurom ta maslalam nakə ma deyeweye abəra mə bazlam aye, na giye ha vərəm ka ndo kurom niye hay.

¹⁷ «Ndo neheye zləm andaya faya aye na, tã pay zləm a wu nakə Məsəfəre Tsədanña eye ma tsikateye a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye.

«Ndo neheye ta səmay naha, ta ngwasa ka dərətsətseh aye na, na vəlateye daf nakə dāda ndo hay ta ngatay bay aye. Na vəlateye kwar herre eye, məzele wədeye mawatsa eye ka kwar eye niye. Məzele niye na, ndəray a sər bay. Mata sərə na, ndo nakə ka təma na a həlay aye.»

Derewel nakə Yesu a sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay neheye ma gəma i Tiyatir aye

¹⁸ Ndo niye a gwədeñ sa: «Watsa bazlam nakay, sləray naha a gawla i Mbəlom nakə faya ma tsəpiye məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma gəma i Tiyatir aye.

«Maa tsik bazlam nakay na, Wawa i Mbəlom. Dəre ngay na, andza dərneh i ako. Sik ngay hay a dəv andza bəre nakə tə pa ako aye.

¹⁹ «Na sər ha məsler kurom hay. Na sər ha ka wudum ndo hay ada faya ka pumeye mədzal gər kurom ka neñ

huya. Na sər ha faya ka səmumeye naha a dərətsətseh. Na sər ha na, faya ka dzənumeye siye i ndo hay dərma ada wu nakə faya ka gumeye anəke aye na, a ze nakə ahəl niye aye.

²⁰ «Ane tuk na, na zəba faya na, mənese andaya mə walañ kurom. Ngwas niye tã zalay Zizabel aye na, ka vəlumay tsəved məndze mə walañ kurom. A gwəđ neñgeye na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom. Ane tuk na, neñgeye faya ma vateye gər a ndo i məsler ga hay, neñgeye faya ma tətikateye məge madama ada ka mahəpəde slo i kule. ²¹ Na paslay həlay eye hərwi ada mã mbəda ha mede ngay, ane tuk na, a say bay, neñgeye faya ma giye madama huya.

²² «Hərwi niye, na vəleye dərətsətseh haladzay, ma siye dərətsətseh ka təv məhəne ngay. Ndo neheye tã gawa madama dziye na, ta siye dərətsətseh haladzay dərma. Tadə ta gər ha mezeleme tay ada ta gər ha mezeleme tay bay na, ta mətiye. ²³ Na bəbazliye tay ha wawa ngay hay hərwi ada məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma gəma wal wal tebiye tã sər ha na, wu nakə ndo hay faya ta dzaliye mə gər tay ada wu nakə a yatay a gər aye, neñ na sər ha tebiye. Nəkurom tebiye na vəlakumeye magogoy kurom na, dā ka məsler nakə ka gum aye.

²⁴ «Ane tuk na, nəkurom siye neheye ma gəma i Tiyatir ka pumay zləm a bazlam i ngwas niye təbey aye, wu nakə ndo hay tã zalay wu mañgaha eye i Fakalaw aye na, nəkurom ka sərum təbey. A nəkurom na, bazlam mekeleñ eye andaya nakə na tsikakumeye bay. ²⁵ Wu nəte na, pum na wu nakə ka tətikumeye a gər bəñbəñ lele hus a pat nakə na maweye.

²⁶ «Ndo neheye ta səmay naha, ta ngwasa ka dərətsətseh aye ada faya ta giye wu nakə a yeñ a gər aye hus ka mandəve i məndzibəra na, na vəlateye gədanj ka slala i ndo

† 2:14 Zəba mə Məpesle 31.16, 22.1–25.9. ‡ 2:15 Məsine i Yuhana 2.6.

hay tebiye. ²⁷ Na vəlateye gədan andza gədan nakə Bəba a vəlen aye dərma. Ta ləviye ndo hay ta gədan, ta bəbazliye tay ha ndo i sewed hay andza ndo nakə ma həbiye tay ha guram i səngəle hay ndəslof ndəslof aye. ²⁸ Na vəlateye bamtaŞ nakə a dəv ta mbəlomda aye dərma.

²⁹ «Ndo nakə zləm andaya faya aye na, m̄a pay zləm a wu nakə Məsəfəre Tsədan̄na eye ma tsikateye a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye.»

3

Derewel nakə Yesu a sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay neheye ma gəma i Sardes aye

¹ Ndo niye a gwedeŋ sa: «Watsa bazlam nakay, sləray naha a gawla i Mbəlom nakə faya ma tsəpiye məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma gəma i Sardes aye.

«Maa tsik bazlam nakay na, neŋ Yesu ndo nakə Məsəfəre i Mbəlom tasəla mə həlay ŋgay aye ada wurzla hay tasəla mə həlay ŋgay aye dərma. Na sər wu nakə faya ka giye aye. Ndo hay faya ta dəslakumeye ha gər tə gwad ka hutum sifa, azlakwa duh nəkar andza maməta eye.

² «Pədəkum, gum gədan bəna ka mətumeye tsədək tsədək hərwi na zəba faya məsler kurom ka dəre i Mbəlom na, tsədan̄na zuk bay. ³ Dzalum na, ka wu nakə ka tsənum ahəl niye aye ada ka təmum bazlam i Mbəlom na, ma kəkay aye ada mbədum ha mede kurom. Niye na, pum na a dərev kurom. Tadə ka pədəkum bay na, sərūm ha na diye naha ka təv kurom. Ane tuk na, na diye naha a həlay waray na, ka sərūmeye ha bay. Na diye naha andza məkal.

⁴ «Ane tuk na, ndo siye hay andaya mə waləŋ kurom ma gəma i Sardes, nəteye ta ge ndəluḅ ka peteked tay təbey. Nəteye na, tə yeŋ a gər lele.

Ta piye peteked herre eye ka bo ada nəmaa diye ka bo dziye.

⁵ «Andza niye, na kalateye ka bo peteked herre eye a ndo neheye tə səmay naha tə ŋgwasa ka dəretsətseh aye. Ta watsa məzele tay a derewel nakə tə watsa a dəma məzele i ndo neheye ta huta sifa aye. Dadə na mbatiye ha məzele tay abəra mə derewel nakay bay. Na diye tay ha kame i Bəba ga Mbəlom ada kame i gawla ŋgay hay, nəteye i ga hay.

⁶ «Ndo nakə zləm andaya faya na, m̄a pay zləm a wu nakə Məsəfəre Tsədan̄na eye ma tsikateye a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye.»

Derewel nakə Yesu a sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay neheye ma gəma i Filadelfi aye

⁷ Ndo niye a gwedeŋ sa: «Watsa bazlam nakay, sləray naha a gawla i Mbəlom nakə faya ma tsəpiye məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Filadelfi aye.

«Maa tsik bazlam nakay na, neŋ Yesu ndo nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom ada neŋgeye na, a raw me təbey. Kəle i bəy Davit na, mə həlay ŋgay. Tadə ka həndək abəra ma məged na, ndəray andaya ma sliye faya mədərəzl na bay. Tadə ka dərəzl na məged na, ndəray ma sliye faya məhəndəke na bay.

⁸ «Na sər wu nakə faya ka gum-eye aye. Na sər ha gədan kurom na, tsekweŋ tsa, ada azlakwa ka gum wu nakə a yeŋ a gər aye həbe bədaw? Ka rəhumay ha gər a bazlam ga, ka gwadum nəkurom na, ndo ga hay. Na həndək abəra ma məged hərwi kurom, ndəray ma sliye faya mədərəzle na bay. ⁹ Tsənum, anaŋ wu nakə na giye ta ndo neheye nəteye ndo i Fakalaw hay aye. Faya ta tsikiye tə bazlam, tə gwad nəteye Yahuda hay, ane tuk na, nəteye Yahuda hay bay, ta raw me dəkdek tsa. Na gateye kutoŋ, t̄a yaw t̄a dəkwakum gurmets. Ta səriye ha na, na wudə kurom.

Ş 2:28 Bamta a da ha na, Yesu. Zəba ma Məsine i Yuhana 22.16.

¹⁰ Nəkurom na, ka səmumay naha a bazlam ga andza nakə na tsikakum səmumay naha aye. Hərwi niye, neñ na tsəpiye kurom hərwi ada kâ yum a dəretsətseh bay. Dəretsətseh nakay ma diye kwa ka way, ma dziye tay ha ndo i məndzibəra hay tebiye. ¹¹ Mazlambar na maweye. Pum wu nakə ka tətik aye bəñbəñ a gər hərwi ada mâ buwa fakuma abəra magogoy kurom bay.

¹² «Ndo neheye ta səmay naha, ta ŋgwasə ka dəretsətseh aye na, na piye tay ha a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ga andza sik i galak nakə tə lawa a wuzlah i gay aye, ta ndziye ka tor eye. Wuray andaya nakə ma həharatay ahaya abəra mə dəma aye bay. Na watsiye məzele i Mbəlom ga ka nəteye, ta məzele i gəma i Mbəlom ga. Gəma niye na, Zerozelem wədeye. Mbəlom ma sləraweye abəra mə mbəlom. Na watsiye məzele ga wədeye ka ndoweye neheye dərmak.

¹³ «Ndo nakə zləm andaya faya na, mâ pay zləm a wu nakə Məsəfəre Tsədəñña eye ma tsikateye a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye.»

Derewel nakə Yesu a sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay neheye ma gəma i Lawdise aye

¹⁴ Ndo niye a gwedəñ sa: «Watsə bazlam nakay, sləray naha a gawla i Mbəlom nakə faya ma tsəpiye tay ha məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Lawdise aye.

«Maa tsik bazlam nakay na, neñ Yesu ndo nakə tə zalay “Mâ təra andza niye” aye. Faya ma diye ha wu nakə Mbəlom a ge aye, maraw me andaya mə bazlam ŋgay kwa tsekweñ bay. Mbəlom a ge wu hay tebiye na, tə həlay ŋgay.

¹⁵ «Na sər wu nakə faya ka gumeye. Nəkurom hiyatsatsə bay ada laluh laluh wal bay sa. Ka ndzumeye ma wuzlah eye gəngəlanñña andza niye na, a yeñ a gər bay. ¹⁶ Nəkurom hiyatsatsə bay ada laluh laluh kəgəbay daduk daduk wal bay

sa, nəkurom mandza eye ma wuzlah eye andza niye sa na, na vənahiye kurom ahaya abəra mə bazlam ga.

¹⁷ «Ka gwadum nəkurom na, zlele eye, ka hutum wu hay tebiye, wuray a kətsakum bay. Ane tuk na, nəkurom dəretsətseh eye hay, ka gum mə bo. Nəkurom mətawak eye hay peteked andaya fakuma bay, nəkurom guluf eye hay na, ka sərūm bay. ¹⁸ Hərwi niye, neñ faya na tsikakumeye wu nakə ka gumeye. Səkənum gura nakə ta lambad ta ako, a dəv wuzl wuzl haladzay aye. Dumara, səkənum mə gay ga hərwi ada kâ tərūm zlele eye hay ta dedək. Dumara, səkənum peteked herre eye, kâ pum ka bo. Andza niye horoy ma gakumeye sa bay hərwi nəkurom bo kəriye sa bay. Səkənum sidem i dəre, mâ dzəna kurom hərwi ada kâ ŋgatumay a wu hay sa.

¹⁹ «Neñ na, ndo neheye na wudə tay ha aye na, na ŋgərəziye fataya, na datay ha metsehe. Kə ge andza niye na, mbədum ha mede kurom, pumeñ bəzay tə dərev kurom peteh. ²⁰ Tsənum, na lətsiye ka həlay i maged andza na zaliye. Ndo nakə kə tsəne bədīday ga aye ada ka həndəkeñ na maged na, na fələkwiye a gay ŋgay, nəmaa ndiye dəf salamay.

²¹ «Ndo neheye ta səmay naha, ta ŋgwasə ka dəretsətseh aye na, na vəlateye tsəved hərwi ada tâ yaw, nəmaa ndziye ka təv məndze i bəy ga, andza neñ na səmay naha, na ŋgwasə ka dəretsətseh aye, ada neñ ta Bəba ga, nəmay ndziye ma bəy ŋgay.

²² «Ndo nakə zləm andaya faya na, mâ pay zləm a wu nakə Məsəfəre Tsədəñña eye ma tsikateye a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye.»

4

Maged mahəndəka eye mə mbəlom

¹ Ma dəba eye na, na ŋgatay a wu mekeleñ.

Na ŋgatay a maged mahəndəka eye mə mbəlom, na tsəne bədīday i ndo nakə a ləv andza tolom a tsikeñ me meeneñ aye sa. A gwedəñ: «Tsalaw a

gəma kanan̄ hərwi ada na dakeye ha wu nakə ma giye bo kame mba aye.»

² Kwayan̄na Məsəfəre Tsədan̄na eye a yaw a zla ga. Tsa na, na n̄gatay a təv mändze i bəy mə mbəlom. Ndoweye mandza eye faya. ³ Ndo niye mandza eye na, da'ar n̄gay a wuzl d̄əre andza kwar nakə n̄gwalak eye, tə zalay *zaspe* ada *sardowan* aye. Kulay a lawara na təv mändze i bəy niye tuwzik. Kulay niye na, a wuzl d̄əre andza kwar n̄gwalak eye, tə zalay *emerod* aye dərma.

⁴ Təv mändze hay kuro kuro sulo gər eye fad dandahtahha tə lawara na təv mändze i bəy niye. Madugula hay kuro kuro sulo gər eye fad mandza eye hay faya. Peteked neheye ka bo tay aye na, kwedek kwedek. Kwa way tə dzagwa i bəy mə gər. Dzagwa niye hay na, tə n̄gar ta gura. ⁵ Mawutsede i mbəlom a wutsedew abəra ma təv mändze i bəy niye. Maləve i mbəlom a ləvaw abəra mə d̄əma dərma. Kame i təv niye na, wuye hay andaya tasəla andza lalam, ako faya a d̄əv haladzay. Wu niye hay tasəla andza lalam aye, nətəye na, məsəfəre neheye tasəla mandza eye kame i Mbəlom aye. ⁶ Kame i təv mändze i bəy niye na, wuye andaya andza dəlov, a wuzl d̄əre andza malam, d̄əre a ye abəra mə d̄əma kwetseh kwetseh.

Wu hay fad tə lawara na təv mändze i bəy a wuzlah. Wu niye hay na, wu neheye ta məsəfəre tay aye. Ta dəba, d̄əre andaya fataya ada ta diye i me d̄əre andaya fataya, n̄gurti n̄gurti. ⁷ Wu niye makurre aye na, a ndzəkit bo zil, masulo eye a ndzəkit bo vo'ar i sla wawa eye, mamahkar eye na, da'ar n̄gay a ndzəkit bo ndo zezen̄ ada mafad eye a ndzəkit bo matsəv nakə faya ma tsəviye aye. ⁸ Wu neheye fad aye na, kwa way ta gwezleviyek eye hay faya məkwa məkwa. Ka gwezleviyek niye hay d̄əre hay fataya haladzay ta dəba eye kwa tə huf eye ndotsndotsta. Ta həpat kwa ta həvad faya ta giye d̄əmes huya, tə gər ha bay. Ma d̄əmes tay niye na, tə gwad:

«Bəy Maduwen̄ Mbəlom nəkar na, tsədan̄na
kwa mənese andaya ka təv yak bay,
nəkar gədan̄ eye ka gər i wu hay tebiye,
nəkar andaya kwa ahəl niye, nəkar andaya anəke, ada ka deyew-eye.»

⁹ Andza niye, wu neheye fad aye na, tə gawa d̄əmes ada ta zambadaway a Mbəlom nakə mandza eye ka təv mändze i bəy n̄gay aye ada a n̄ngeye nakə ma ndziye ka tor eye. Tə d̄əslay ha gər, tə gay sisə. ¹⁰ Ahəl nakə tə gawa ha andza niye na, madugula neheye kuro kuro fad aye ta dəkwwa gurmets kame i Mbəlom, n̄ngeye nakə mandza eye ka təv mändze i bəy n̄gay aye ada n̄ngeye mandza eye ka tor eye. Tə d̄əslaway ha gər, ta tsakwwa dzagwa i bəy niye hay mə gər tay aye tə pawə kame n̄gay, tə gwad:

¹¹ «Bəy Maduwen̄ may Mbəlom, nəkar na, ka sla d̄ə,
ndo hay t̄ə d̄əslaka ha gər,
t̄ə zambadaka ta dedek
ada gədan̄ a yaw na, mə həlay yak.
Hərwi maa ge wu hay tebiye na, nəkar,
wu neheye a ge bo na,
hərwi a saka wu neheye tebiye t̄ə ge andaya.»

5

Ta zambaday a ndo nakə a t̄əra andza wawa i t̄ədan̄ i Mbəlom aye

¹ Tsa na, na n̄gatay a d̄erewel mə həlay i ndo nakə mandza eye ka təv mändze i bəy aye. D̄erewel niye na, magəsa eye mə həlay i mənday. Tə watsa faya wu na, diye sulo sulo. Tə pada na ka bo. Tə gəs na tə wu m̄əgəse d̄erewel təv tasəla hərwi ada m̄ə həndək bay.

² Ma dəba eye na n̄gatay a gawla i Mbəlom gədan̄ eye, a tsətsah ta magala, a gwad: «Way nakə n̄gwalak eye kame i Mbəlom kə sla d̄ə mapəle faya

abəra wu mægəse dərəwel ada ma həndəkiye na aye na, way?»

³ Ane tuk na, ndəray kwa nəte nakə ma sliye faya mahəndəke ada ma zəbiye ka wu nakə mə dəma aye na, andaya bay tebiye. Mə mbəlom, ka dala, ma bədf, kwa ka waray, ndəray andaya bay. ⁴ Na tuwa hal-adzay hərwi ndəray andaya ɲgwalak eye kame i Mbəlom nakə ma sliye mahəndəke dərəwel ada ma zəbiye a dəma dərə aye na, andaya kwa nəte bay.

⁵ Ane tuk na, nəte mə walaɲ i madugula neheye kuro kuro sulo gər eye fad aye a gwedəɲ: «Kâ tuwa bay, zəba dərə: Zil nakay na, a yaw abəra ma gwala i Yahuda, neɲgeye gwala i Davit. Neɲgeye kə ɲgwasa ka wu hay tebiye, ma pəliye ha wu mægəse dərəwel neheye tasəla aye ada ma həndəkiye na dərəwel.»

⁶ Tsa na, na ɲgatay a ndoweye, neɲgeye malətsa eye ma wuzlah i təv məndze i bəy. Madugula neheye kuro kuro sulo gər eye fad aye tə wu neheye fad aye tə lawara na a wuzlah. A ndzəkit bo na, wawa i təbən, andza ta kədf na ahəl niye nəte. Dəram ka gər ɲgay tasəla ada dərə andaya faya tasəla dərək. Dərə neheye tasəla aye na, məsəfərə neheye kame i Mbəlom aye, Mbəlom faya ma sləriye tay ha ka məndzibəra tebiye.

⁷ Wawa i təbən niye a ye ka təv i ndo nakə mandza eye ka təv məndze i bəy aye. A ye naha na, a təma na dərəwel abəra mə həlay i mənday ɲgay.

⁸ A təma faya abəra dərəwel niye na, wu neheye fad aye ta madugula neheye kuro kuro sulo gər eye fad aye ta dək w gurmets kame ɲgay. Nəteye niye tebiye kwa way ta gandzaval mə həlay ada ɲgwalak i gandayah hay mavəda eye ta gura andaya fataya dərək maraha eye hay tə wu eye andaya tə pawa faya ako na, a ze huɲɲa. Wu niye a ze huɲɲa eye na, maduwule me i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ta duwulaway naha me aye.

⁹ Tə ge dəmes wedeye. Ma mægə dəmes tay nakə faya ta giye na, tə gwad:

«Nəkar na, ka sla da matəme dərəwel nakay
ada mahəndəke na wu nakə tə gəs ha aye dedək.

Hərwi ta kədf kar andza wawa i təbən nakə tə kədfaway a Mbəlom aye, ada ka səkəmatay ahaya ndo hay abəra mə mezeleme tə bambaz yak,
ka həlatay ahaya ka təv i Mbəlom.

Kwa nəteye na, gwala waray,
kwa tə tsik me i gəma waray,
kwa slala waray,
kwa nəteye mandza eye ma gəma waray,

nəkar ka həlatay ahaya ka təv i Mbəlom.

¹⁰ Ka təra tay ha ndo yak hay, nəkar ka ləvateye gər.

Ka təra tay ha ndo məvəlay wu a Mbəlom
hərwi ada tā gay məsler a Mbəlom,
ada nəteye ta təriye bəy ka məndzibəra tebiye.»

¹¹ Tsa na, na ɲgatay a gawla i Mbəlom hay, gwezem gwezem hal-adzay ma pasliye bo bay. Tə lawara na təv məndze i bəy ada wu neheye fad aye ta madugula neheye kuro kuro sulo gər eye fad aye telelewiw a wuzlah. Na tsəne dəmes tay. ¹² Tə gawa dəmes ta magala, Tə gwad:

«Wawa i təbən nakə tə kədf na aye na,
gədan tebiye mə həlay ɲgay,
zlele tebiye na, i ɲgay,
a sər wu hay tebiye,
neɲgeye gədan eye.

Neɲgeye na, kə sla ndo hay
tā dəslyay ha gər ada tā zambaday.
Zəba faya təday, neɲgeye na, məzla b eye.»

¹³ Tsa na, na tsəne mægə dəmes i wu neheye tebiye Mbəlom a ge aye. Wu neheye mə mbəlom aye, neheye ka məndzibəra aye, neheye ma bədf aye, neheye ma dəlov aye, tə gawa dəmes tay eye, tə gwad:

«Zambadəkway a ndo nakə neŋgeye
mandza eye ka təv məndze i
bəy aye
ada a ndo nakə neŋgeye andza wawa
i təbaŋ aye,
dəslakwatay ha gər.
Gədaŋ tebiye a yaw na, abəra ma
nəteye.
Zəba, nəteye na, məzlaḅ eye hay
ka tor eye.»

¹⁴ Wu neheye fad aye ta mbəda
faya tə gwad: «Mā təra andza niye!»
Madugula neheye kuro kuro sulo gər
eye fad aye na, ta dəkw gurmets kame
i ndo neheye nəteye mandza eye ka
təv məndze i bəy aye ada tə dəslatay
ha gər.

6

*Wawa i təbaŋ a dazlay a məpəle ha
wu neheye tasəla tə bar ha dərewel aye*

¹ Ahəl nakə Wawa i təbaŋ a təma
dərewel a həlay, a dazlay məpəle ha
wu neheye tasəla tə bar ha dərewel
aye na, na ŋgatay. A pəla ha nəte.
Tsa na, na tsəne mətsike me abəra mə
walaŋ i wu neheye fad aye, mətsike
me ŋgay niye a ləv andza maləve i
mbəlom, a gwad: «Dara!» ² Tsa na, na
ŋgatay a pəles kudəkudək eye. Ndo
mandza eye faya, tə lalaŋ eye mə
həlay. Tə pay dzagwa i bəy a gər. Mata
sle ka wu hay tebiye na, neŋgeye. A
ye mäge vərəm ada ma ŋgwasawe
fataya.

³ Wawa i təbaŋ niye a pəla ha ma-
sulo i wu neheye tə bar ha dərewel
aye. Na tsəne mətsike me abəra mə
walaŋ i wu neheye fad aye, masulo
eye mə walaŋ tay, a gwad sa: «Dara!»
⁴ Tsa na, pəles neŋged a yaw. Pəles
niye na, a zəba ndozza andza ako.
Ndo nakə mandza eye faya aye na,
tə vəlay gədaŋ ka məzle vərəm, maye
ha ka məndzibəra hərwi ada ndo hay
tā kəd bo. Tə vəlay maslalam bagwar
eye a həlay.

⁵ Tsa na, Wawa i təbaŋ a pəla ha
mamahkar i wu neheye tə bar ha
dərewel aye. Tsa na, na tsəne mətsike
me a tsənew abəra mə walaŋ i wu
neheye fad aye, mamahkar eye mə

walaŋ tay a wuda, a gwad sa: «Dara!»
Kwayaŋŋa, na ŋgatay a pəles a zəba
zeŋzeŋ. Ndo nakə mandza eye faya
aye na, agwada mə həlay ŋgay. ⁶ Na
tsəne maləve i wu mə walaŋ i wu
neheye fad aye andza mətsike me
i ndo. A gwad: «Suloy nakə tə ge
faya məsler hwapat aye a sla wuray
bay. Ta səkəmiye daw agwada nəte
tsa. Tadə bəle na, ta səkəmiye agwada
mahkar.» A gwad sa: «I mal ta guzom
na, ka nas ha bay.»

⁷ Wawa i təbaŋ a pəla ha mafad
i wu neheye tə bar ha dərewel aye.
Tsa na, na tsəne mətsike me a tsənew
abəra mə walaŋ i wu neheye fad aye,
mafad eye mə walaŋ tay a wuda, a
gwad: «Dara!» ⁸ Tsa na, na ŋgatay a
pəles mekeleŋ eye a yaw. Mazəbe
ŋgay eye na, a zəba kulah kulah andza
geŋgis. Ndo nakə mandza eye faya
aye na, məzele ŋgay Mədəhaŋ nakə
ma kədīye ndo hay aye. Ndo nakə
tə zalay Təv Məndze i Mədəhaŋ hay
aye na, faya ma pay bəzay. Ta ŋgəna
ha məndzibəra fad. Tə vəlatay nəte
ada tə vəlatay faya gədaŋ hərwi ada tā
bəbazl tay ha ndo hay abəra mə dəma.
Ta bəbazliye tay ha ta maslalam ada
siye hay ta mətiye tə may, siye hay ta
mətiye ta dəvats ada wu i pesl hay ta
bəbazliye tay ha.

⁹ Wawa i təbaŋ a pəla ha mazlam
i wu neheye tasəla tə bar ha dərewel
aye. Tsa na, na ŋgatay a ndo neheye
tə kəd tay ha ahəl niye aye ma huvo i
təv məvəlay wu a Mbəlom aye. Ndo
neheye tə kəd tay ha ahəl niye na,
hərwi ta təma bazlam i Mbəlom ada
hərwi nakə tə dəwa ha parakka aye.

¹⁰ Ta wuda ta magala, tə gwad: «Bəy
Maduweŋ may nəkar na, tsədaŋŋa.
Nəkar ka tsik na, dedək huya. Ndo
neheye ka məndzibəra tə kədaw may
aye, ka gateye sariya na, kəday? Ka
gateye dəretsətseh na, kəday?»

¹¹ Tsa na, nəteye tebiye tə pa
fataya petekəd kudəkudək eye. Tə
gwadatay: «Həbum tsekweŋ təmad
təday, hərwi nəkurom tebiye kurom
eye ka ndəvumaw zuk bay. Ndo
mekeləŋ eye hay andaya, nəteye

malamar kurom neheye faya ta gay mäsler a Mbəlom aye. Kutoŋ ndo hay ta kədiye tay ha təday andza nəkurom neheye tə kəfaw kurom aye dərmak.»

¹² Wawa i təbaŋ niye a pəla ha maməkwa i wu neheye tasəla tə bəra ha dərəwel aye. Kwayaŋŋa a pəla faya abəra na, məndzibəra a bəl haladzay dzeki6 dzeki6. Pat a mbəda andza peteked zənzen eye i mətuwe mədahaŋ. Kiye na, a təra ndozza andza bambaz. ¹³ Wurzla hay tə kutsaw abəra ma magərbəlom bəramama ka dala andza manda balak i gurov neheye mətasl a kutsa ahaya abəra mə gərdaf aye. ¹⁴ Magərbəlom a dze tatəh andza tə padə dərəwel. Dala neheye malawara eye ta dəlov aye ti ye abəra ka təv məndze tay hay. Mahəmba hay tə lətse abəra ka təv tay hay, ti ye a təv eye.

¹⁵ Ndo neheye ka məndzibəra aye tə ŋgaha bo tebiye, ta hway, tə ŋgaha bo a bəd hay ada tə tsal a mahəmba mata ŋgehe bo a lar. Beke hay ta ndo neheye nəteye beke hay bay aye, nəteye tebiye ta hway tə ŋgaha bo. Kwa bəy hay ada bagwar hay, kwa bəy i sidzew hay, kwa ndo i zlele hay ta gədaŋ eye hay aye, nəteye tebiye ta hway. ¹⁶ Tə zalatay ka bo a mahəmba ada a hotokom hay, tə gwad: «Mbəzlumaw famaya ada kə ŋgahum may tey, hərwi ada ndo nakə mandza eye ka təv məndze i bəy aye mē ŋgatamay bay. Sa na, hərwi ada Wawa i təbaŋ mē gəs may ta sariya bay, ¹⁷ hərwi həlay i məgəse ndo hay a sariya kə ndislew. Pat eye niye na, ndəray andaya masəmay naha bay.»

7

Gawla i Mbəlom a ge ŋgodgor ka ndo i Mbəlom hay ka da'ar

¹ Ma dəba eye na, na ŋgatay a gawla i Mbəlom hay fad, nəteye malətsa eye ka kokway i məndzibəra fad. Faya ta geye me a mətasl neheye fad ka kokway i məndzibəra hərwi ada tā vəzl ka məndzibəra bay ada tā

lamay a dala bay, kwa a dəlov, kwa a gərdaf hay, tā lamay bay.

² Na ŋgatay a gawla i Mbəlom nenged, a yaw mə bəzay. Mə həlay ŋgay na, wu məge ha ŋgodgor ka ndo i Mbəlom hay, i Mbəlom nakə nəngeye ma ndziye ka tor eye. A zalatay a siye i gawla i Mbəlom neheye fad aye hərwi Mbəlom a vəlatay gədaŋ ka mənese ha dala ta yam. A zalatay ta magala, ³ a gwadətay: «Kə nasum ha dala, yam ada ta dərizl i gərdaf hay zuk bay. Həbum, nəmaa giye ŋgodgor i Mbəlom ka ndo i mäsler i Mbəlom hay təday.»

⁴ Tsa na, ndo neheye tə ge fataya ŋgodgor aye nəteye nday na, tə tsiken. Nəteye gwezem temerre tə kuro kuro fad gər eye fad. Ndo neheye na, ti yaw ma gwala i İsrayel hay tebiye. ⁵ Gwala i Yahuda nəteye 12 000, gwala i Ruben 12 000, gwala i Gad 12 000, ⁶ gwala i Aser 12 000, gwala i Naf-tali 12 000, gwala i Manase 12 000, ⁷ gwala i Simeyən 12 000, gwala i Levi 12 000, gwala i İskar 12 000, ⁸ gwala i Zabulon 12 000, gwala i Yusufa 12 000, gwala i Bendzameŋ 12 000. Ndo neheye tebiye ta ge fataya ŋgodgor i Mbəlom aye.

Ndo neheye haladzay ti yaw ma slala hay wal wal aye

⁹ Ma dəba eye na, na ŋgatay a ndo hay haladzay mbərzəzza, ma pasliye bo bay. Ti yaw abəra ma gəma neheye ka məndzibəra aye tebiye. Ti yaw na, kwa abəra ma gəma waray, kwa ma gwala waray, kwa ma slala waray, kwa neheye tə tsik me i gəma waray waray aye. Nəteye tebiye kame i təv məndze i Bəy kame i Wawa i təbaŋ. Nəteye tebiye tə pe-teked kwedek kwedek eye ka bo ada nəteye tebiye ta hawal i gərdaf nakə tə zalay təbah aye mə həlay tay hərwi mazambaday a Mbəlom. ¹⁰ Ta wuda ta magala, tə gwad:

«Mandza eye ka təv məndzay i bəy na, Mbəlom kway ada Wawa i təbaŋ, maa mbəl may ha na, nəteye.»

11 Gawla i Mbəlom hay tebiye, tə lawara na təv məndze i bəy ada madugula neheye kame i Mbəlom aye ada ta wu neheye fad aye, tə lawara tay ha a wuzlah. Tsa na, ta dəkway gurmets, tə dəslay ha gər a Mbəlom. ¹²Tə gwad:

«Ayaw, mâ təra andza niye!
Məzlaḅ na, mə həlay i Mbəlom kway,
neŋgeye a sər wu, neŋgeye gədan
eye.

Gakway sisœ, dəsłakway ha gər,
zambadakwa ha ka tor eye.
Zəbum, neŋgeye na, bagwar eye
dedek! Amen!»

¹³Nəte mə walaŋ i madugula neh-eye kuro kuro sulo gər eye fad aye, a tsətsah fagaya, a gwedeŋ: «Ka sər tay ha ndo neheye tə peteked kwedek kwedek eye ka bo aye daw? Ti yaw na, mənğay?»

¹⁴Na mbəday faya, na gwaday: «ŋgalaka, neŋ na sər bay. Maa sər düh na, nəkar bədaw?»

A mbədeŋ faya, a gwedeŋ: «Neh-eye na, ndo neheye tə səmay naha a dərətsətseh bagwar eye. Nəteye na, ta bara na peteked tay hay hərwi ada mâ təra kwedek kwedek tə bambaz i Wawa i təbaŋ.

¹⁵Hərwi niye nakə nəteye mandza eye kame i təv məndze i bəy Mbəlom huya aye.

Faya ta zambadəye mə gay ŋgay pat pat, ta həpat kwa ta həvad.
Ndo nakə mandza eye ka təv məndze i bəy aye,

faya ma gateye gər.

¹⁶Nəteye na, may ma gateye sa bay, yam ma gateye sa bay dərma.

Pat ma wuriye fataya sa bay,
wuray kwa tsekweŋ ma fəkiye tay ha andza pat sa bay,

kwa wu waray ma wuriye fataya sa bay,

¹⁷hərwi Wawa i təbaŋ niye ma wuzlah i təv məndze i bəy niye ma təriye ndo mətsəkure tay.

Ma diye tay ha ka yam nakə ma vəliye sifa aye.

Mbəlom ma takadatay na yam dərə abəra ka dərə.»

8

Wawa i təbaŋ a pəla ha maduk i duk i matasəla i wu nakə tə bar ha dərewel aye

¹Ma dəba eye na, Wawa i təbaŋ a zla dərewel niye sa, a pəla ha faya abəra maduk i duk i wu nakə matasəla eye a zəkaw aye. A pəla ha na, wu hay tebiye mə mbəlom tə ndza dedik hus a mənit kuro kuro mahkar.

²Tsa na, na ŋgatay a gawla i Mbəlom hay tasəla, nəteye malətsa eye kame i Mbəlom aye. Tə vəlatay tolom hay tasəla.

³Gawla i Mbəlom neŋged andaya ta gəse mə həlay. Gəse niye na, maŋgara eye ta gura. Gəse niye maŋgara eye ta gura eye na, tə fəkaway a dəma wu nakə a ze huŋŋa eye a Mbəlom. Neŋgeye na, a yaw a lətse ka tsakay i təv nakə tə fəkaway naha faya wu a Mbəlom aye. Ta pay a dəma wu nakə tə fəkawa aye haladzay, mâ fəka hərwi ada geŋgis eye ada mađuwule me i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tâ tsal, tâ husa ka təv i Mbəlom. A fəka wu niye ka təv məfəke wu nakə tə fəkaway naha faya wu a Mbəlom kame i təv məndze i Mbəlom. ⁴Geŋgis i wu niye faya ma fəkiye, a yaw abəra mə həlay i gawla i Mbəlom, a tsal ka təv i Mbəlom. Andza niye, mađuwule me i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu a husa ka təv i Mbəlom, Mbəlom a tsəne.

⁵Tsa na, a zla gəse niye maŋgara eye ta gura eye, a zla ako ma təv nakə tə fəkaway naha faya wu a Mbəlom aye. A pa na a gəse, a rah ha. Tsa na, a kala ahaya ka məndzibəra. A kala ahaya na, maləve i mbəlom a ləv haladzay, mawutsede hay ta wutsede ada dala a ɓəl haladzay dzekiḅ dzekiḅ.

Tolom hay tasəla

⁶Tsa na, gawla i Mbəlom neheye tasəla aye, tə ləva bo ta tolom hay hərwi məfe.

⁷Tsa na, makurre a fa tolom ŋgay. A fa na, ndzalala, ako, bambaz, tə dzapa ka bo. Tə kutsaw ka məndzibəra. Kwayaŋŋa məndzibəra a ŋgəna ka bo abəra təv mahkar, nəte

ngay eye a təma təlmed təlmed. Dərizl i gərdəf hay, ada guzer ngədiz eye, ta təma tebiye heriyew heriyew.

⁸ Masulo i gawla i Mbəlom a fa tolom ngay. A fa na, tə zla wuye bagwar eye andza mahəmba i ako, faya ma təmiye. Tə kal ha a bəlay bagwar eye. Bəlay niye a ngəna mahkar, nenged nəte a təra bambaz. ⁹ Mamahkar i wu neheye nəteye mandza eye ma yam niye a təra bambaz aye tə mət tebiye. Kwalalaŋ i yam hay tebiye tə nas ma təv eye niye.

¹⁰ Gawla i Mbəlom mamahkar eye a fa tolom ngay. A fa na, wurzla bagwar eye a ngwad əduf, a kalaw abəra ka magərmbəlom. A təma zləkəd zləkəd andza dərneh i ako. A dəd ka dəlov neheye ta ngəna mahkar aye ada ka bədiyem hay, a nas tay ha. ¹¹ Wurzla niye na, məzele ngay Duwekeke. Nenged na, a təra duwekeke. Ndo neheye ta sa yam niye na, ta mət haladzay hərwi a ge duwekeke.

¹² Gawla i Mbəlom mafad eye a fa tolom ngay. A fa tolom ngay niye na, a kəd tay ha pat ta kiye ada tə wurzla hay. Nəteye na, andza madəsa eye hay təv mahkar. Təv nakə tə kəd a dəma aye na, a zəba zəŋzəŋ. Andza niye nəteye ta dəv lele sa bay. Həpat ta həvad ta ngəna təv mahkar. Diye i pat nenged nəte na, a dəv ta həpat sa bay ada diye i kiye nenged nəte bəbay na, a dəv ta həvad sa bay.

¹³ Na zəba dərə na, na ngatay a matsəv faya ma tsəviye ka magərmbəlom. A wuda ta gədaŋ, a gwad: «Waaw! Gadzi bo kurom i mey, gadzi bo kurom i mey, nəkurom ndo i məndzibəra hay na, ka hutumeye dəretsətseh. Siye i gawla i Mbəlom mahkar na, ta fa tolom tay zuk bay. Ahəl nakə aza ta fa aye na, dəretsətseh ma deyeweye ka məndzibəra haladzay.»

9

¹ Gawla i Mbəlom mazlam eye a fa tolom ngay. A fa tolom ngay niye na, na ngatay a wurzla a dədəw abəra

ma magərmbəlom ka dala. Tsa na, tə vəlay kələ i mahəndəke abəra ka bəd nakə kutsik bagwar eye fakalaw hay mandza eye mə dəma aye. ² Wurzla niye a həndək abəra mə dəma na, gəngis a ndohwaw abəra mə dəma andza zler i ako. Gəngis niye a dərəzl ka pat tekədəgəm, dərə a zəba bay tebiye zəŋzəŋ.

³ Tsa na, dzaray a bətsakwaw abəra ma gəngis niye ka dala. Tə vəlatay gədaŋ i mədze ndo andza hərdəde hay. ⁴ Tə gwadatay: «Kâ həpədum guzer bay, kâ nasum ha dərizl i gərdəf bay, wu neheye tə ndzohwaw aye tebiye kâ nasum tay ha bay. Gumatay dəretsətseh na, a ndo neheye ngodgor i Mbəlom ka da'ar tay bay aye.» ⁵ Ta vəlatay tsəved ka məkədə ndo hay mədahaŋ eye bay. Tə gwadatay: «Gumatay dəretsətseh.» Ta gateye dəretsətseh na, kiye zlam. Dəretsətseh niye na, andza məwure i hərdəde. ⁶ A həlay niye na, ndo hay ta pəliye məməte ada tâ mət hərwi ada dəretsətseh mâ gatay sa bay. Ane tuk na, ta hutiye məməte bay. Məməte ma deyete a gər haladzay, ane tuk na, ta hutiye məməte bay mədahaŋ ma hwiye fataya abəra.

⁷ Dzaray niye hay ta ndzəkit bo andza pələs neheye tə gawa vərəm aye. Wuye hay ka gər tay andza dzagwa i bəy nakə tə ngar ta gura aye. Da'ar tay a ndzəkit bo i ndo zezeŋ. ⁸ Məkwets tay na, zəbol eye andza məkwets i ngwas hay, ada zler tay hay andza zler i zıl. ⁹ Tə bər dərəv tay hay tə wuye andza petekəd i vərəm tə ngar ta bərə aye. Gwezleviyek tay hay tə ge zləm huwwa andza muta i pələs neheye nəteye haladzay faya ta diye a vərəm aye. ¹⁰ Hutel fataya andza hotel i hərdəde hay ada ta dzatay ha a ndo hay ta hotel niye hay dərma. Mata vəlatay gədaŋ ka mədzatay a ndo hay kiye zlam na, hotel tay niye hay. ¹¹ Bəy tay na, gawla nakə a ləvay gər a bəd nakə kutsik bagwar eye Fakalaw mandza eye mə dəma aye. Tə zalay tə bazlam i Yahuda hay na,

Abaddoŋ. Tə bazlam i Gərek bəbay tə zalay Apoliyoŋ. Andza mægweḏe: Nengeye ndo mabəbezle wu hay.

¹² Dəretsətseh makurre eye ki ye abəra mə ḏəma. Siye ḏəretsətseh hay sulo ta deyewe ye sa.

¹³ Gawla i Mbəlom maməkwa eye a fa tolom ŋgay. Na tsəne mətəsike me a tsənew abəra ka ḏəram i təv nakə tə fəkaway naha faya wu a Mbəlom aye wal wal faḏ. Təv nakə tə fəkaway naha faya wu a Mbəlom niye maŋgara eye ta gura, mapa eye kame i Mbəlom. ¹⁴ A gwadaŋ a gawla i Mbəlom maməkwa eye: «Pəla tay ha gawla niye hay faḏ tə ḡar tay ha ka me i ḏəlov bagwar eye niye tə zalay Efrat aye.» ¹⁵ Gawla neheye faḏ tə tsik fataya aye na, Mbəlom a patay məpesle həlay hərwi ada tā ge məsler ma məve eye niye, ma kiye eye niye, ma məhəne eye niye ada ma ḡare eye niye. Andza niye a həl tay ha na, hərwi ada tā ŋgəna ha məndzibəra təv mahkar. Təv nəte na, ta bəbazl abəra mə ḏəma ndo hay kəḏats. Kwayaŋŋa ahəl nakə mətəsike me niye a gwadaŋ a gawla i Mbəlom «Pəla tay ha» aye na, gawla i Mbəlom niye a ye, a pəla tay ha. ¹⁶ Tsa na, sidzew hay haladzay ti yaw, nəteye mandza eye ka pəles hay. Nəteye nday na, ta tsiken. Nəteye na, gwezem temerre sulo madzəga gwezem.

¹⁷ Ma māsine ga na, na ŋgatay a pəles hay ada ta ndo neheye mandza eye fataya aye. Nəteye na, peteked i vərəm ka bo slala mahkar. Siye hay ndozza andza ako, siye hay a zəba mbəlommbəlom, siye hay a zəba kudewawa kudewawa. Gər i pəles niye hay ta ndzəkit bo andza gər i zil. Ako ta geŋgis eye a ndohwaw abəra mə bazlam tay hay ada tə wu eye andaya a təmawa wafafa andza wur i asana. ¹⁸ Dəretsətseh neheye wal wal mahkar aye a kəḏ tay ha ndo hay. A kəḏ tay ha na, ma təv nakə a ŋgəna ha mahkar a zla nəte aye. Dəretsətseh neheye wal wal mahkar aye na, ako, geŋgis ada tə wu nakə a təma andza wur i asana aye. Tə ndohwaw abəra

mə bazlam i pəles hay, ta bəbazl tay ha ndo hay. ¹⁹ Andza niye, maa vəl gədaŋ a pəles hay ka mäge wu nakə lele bay aye a ndo hay na, bazlam tay. Ane tuk na, hutel tay hay tə gawatay ḏəretsətseh a ndo hay ḏərmak. Hutel tay hay na, a ndzəkit bo ḏəḏə, gər fataya andza gər i ḏəḏə, tə dzawa tay ha ndo hay.

²⁰ Siye i ndo neheye ta zəkaw aye ta mət tə ḏəretsətseh neheye mahkar aye bay, nəteye huya ta gər ha mezeleme tay bay. Nəteye faya ta ḏəslay ha gər a fakalaw ada a kule neheye bo tay aye tə ŋgar aye. Faya ta ŋgariye kule niye hay ta gura, siye hay ta ḡare, tə kwar, tə mbəzew ada siye hay ta lambaḏ ta mayako. Wu neheye na, tə ŋgatay a ḏəre bay, tə tsəne wuray kwa tsekweŋ bay, ta həhal bay. Ane tuk na, nəteye faya ta ḏəslatay ha gər huya. ²¹ Ndo neheye ḏərmak nəteye faya ta kəḏiye ndo hay huya. Ta gər ha mäge masuwayaŋ bay. Nəteye madaŋ eye hay ada ta mäge madama, nəteye faya ta kəliye. Nəteye faya ta giye huya andza niye, ta gər ha mezeleme bay.

10

Gawla i Mbəlom tə ḏerewel wawa eye

¹ Ma ḏəba eye na, na ŋgatay a gawla i Mbəlom mekeleŋ eye, gədaŋ eye haladzay, a mbəzlaw mə mbəlom. Peteked ŋgay nakə ka bo aye na, pazlay. Kulay a lawara na gər ŋgay həndits. Da'ar ŋgay a wuzl ḏəre andza pat. Sik ŋgay hay andza ḏərneh i ako.

² Derewel wawa eye mə həlay ŋgay, məhəndəka eye. A pa na sik i həlay i mənday ŋgay ka gər i bəlay. Sik i həlay i gula na, a pa na, ka dala. ³ A wuda ta magala. Mawude ŋgay niye na, a ləv andza maŋgərəze i zil. A wuda andza niye na, na tsəne maləve i mbəlom madzəga tasəla hərwi mambəḏaw faya.

⁴ Na tsəne maləve i mbəlom niye na, haḡe a seŋ məwetse wu nakə a tsik aye. Ane tuk na, na tsəne mətəsike me

mekelen eye mə mbəlom, ndoweye a gwad: «Kâ watsa wu nakə maləve i mbəlom a tsik aye bay. Bazlam neheye na, ndəray mâ sər bay.»

⁵ Gawla i Mbəlom niye a pa na sik ɲgay nəte ka gər i bəlay, nənɟed ka dala aye na, a zla həlay i mənday a mbəlom, ⁶ a mbada ta məzele i Mbəlom, hərwi Mbəlom na, ma ndziye ka tor eye, kə ge magərmbəlom tə wu neheye mə dəma aye tebiye, kə ge məndzibəra tə wu neheye mə dəma aye tebiye, kə ge bəlay tə wu neheye mə dəma aye tebiye. Gawla i Mbəlom niye a mbada na, a gwad: «Wu nakay ma giye bo kwayaɲɲa anəke.» ⁷ A gwad sa: «Aza gawla i Mbəlom matasəla eye kə fa tolom ɲgay na, Mbəlom ma ndəviye ha wu ɲgay neheye manɟaha eye, ma giye andza nakə a tsikatay a ndo i məsler neheye ta da ha bazlam ɲgay aye.»

⁸ Ndo nakə a tsikenew me mə mbəlom aye, a gwedenew sa: «Do, zla dərəwel niye mahəndəka eye mə həlay i gawla i Mbəlom nakə malətsa eye, sik ɲgay nəte ka gər i bəlay, nənɟed ka dala aye.»

⁹ Na ye ka təv i gawla i Mbəlom niye, na həndzəd naha ka təv ɲgay, na gwaday: «Vələɲ dərəwel wawa eye niye.»

A gweden: «Zla, həpəd. Ka həpədiye na, ma tsəhəniye fakaya mə bazlam andza wum. Ane tuk na, ka sədaka na a hud na, ma təriye sərəkeke.»

¹⁰ Tsa na, na zla dərəwel niye mə həlay i gawla i Mbəlom aye, na həpəd. A tsəhən mə bazlam ga andza wum. Na sədaka na a hud na, a təra ɲgway sərəkeke.

¹¹ Tsa na, tə gweden sa: «Ka diye ha bazlam i Mbəlom nakə ma tsikiye ka slala wal wal aye, ka gəma hay, ka bəy tay hay aye. Kwa neheye tə tsik bazlam i gəma hay wal wal aye, ka diye ka dətay ha.»

11

Ndo məhəle mbal i Mbəlom hay sulo

* 11:4 Zəba mə Zakari 4.1-14.

¹ Ma dəba eye na, tə vələɲ sakwal andza wu mələve wu nakə tə ləwawa ha aye. Tsa na, tə gweden: «Lətse, do ta ləva na gay i məvəlay wu a Mbəlom ta təv məvəlay wu a Mbəlom. Pasla tay ha ndo neheye tə dəsławay ha gər a Mbəlom mə dəma aye. ² Ane tuk na, kâ ləva na dalabəra eye nakə ma bəra aye bay, gər ha andza niye hərwi Mbəlom ka mbərəm məvəlatay ha a ndo neheye tə sər na bay aye. Ta mbəzliye ha gəma niye tsədanɲa, gay i Mbəlom mə dəma aye ma kiye kuro kuro fad gər eye sulo. ³ Na sləriye tay ha ndo neheye sulo ta tsikiye ka neɲ aye. Ta piye ka bo peteked i mətuwe mədahaɲ, ta diye ta diye ha bazlam a həlay niye. Andza məgwede na, ta diye ha məhəne gwezem temerre sulo tə kuro kuro məkwa.»

⁴ Nəteye na, dərizl i gərdaf ha sulo, tə zalatay *olive*, lalam hay sulo dərək. Nəteye kame i Bəy Maduweɲ nakə faya ma ləviye məndzibəra aye.* ⁵ Tadə ndo mənə dərə tay hay a satay məgatay wu ɲgwalak eye bay aye na, ako ma ndohwaweye abəra mə bazlam tay, ma bəbazliye tay ha ndo mənə dərə tay niye hay. Ndo mənə dərə tay hay ta mət na, andza niye, tsəved andaya mətəme bay. ⁶ Ahəl nakə faya ta diye ha bazlam ga aye, ta sliye faya mətsikay me a yam: «Kâ pa bay» hus a pat nakə ta ndəv ha aye. Ta sliye faya mətsikay me a yam hərwi ada mâ təra bambaz. Ta sliye faya məvəlatay dərətsətseh a ndo i məndzibəra hay wal wal andza nakə a satay aye.

⁷ Ane tuk na, ahəl nakə aza ta ndəv ha mətsike bazlam i Mbəlom aye na, wu i pesl eye andaya ma tsalaweye fataya ma bəd nakə kutsik bagwar eye, ma giye fataya vərəm. Ma sliye fataya, ada ma kədiye tay ha. ⁸ Mədahaɲ tay na, ndəray ma liye bay. Ta ndziye ka dala barbarra eye, ma wuzlahgəma bagwar eye nakə tə kəd mə dəma Bəy Maduweɲ tay aye. Məzele i gəma niye hay na, Sodom ta Ezipt. ⁹ Mədahaɲ tay na, ndo

hay ka mändzibəra ma gwala hay wal wal ta deyeweye, kwa slala ka waray ka waray aye, kwa ndo neheye tə tsik bazlam i gəma waray waray aye, kwa gəma hay, ta zəbiye ka mədahañ tay məhəne mahkar tə məzaw. Ta kərahiye ndo hay tā la tay ha bay. ¹⁰ Ma deyete ye a gər a ndo i mändzibəra hay haladzay hərwi ta kəf tay ha ndo neheye sulo aye. Ta giye magurlom, ta vəliye a bo wu kəriye. Ta ngwasiye hərwi ndo məde ha bazlam i Mbəlom neheye sulo aye ta gatay dəretsətseh a ndo i mändzibəra hay haladzay tə bazlam i Mbəlom nakə faya ta diye ha aye.

¹¹ Ahəl nakə məhəne mahkar ta məzaw a ye abəra mə dəma na, Mbəlom a vəzl məsəfəre ngay a ndo neheye sulo aye hərwi ada tā huta sifa. Mbəlom a vəzl a dəma məsəfəre ngay na, tə lətse ka mbəlom. Ndo neheye tebiye tə ngatatay aye na, ta dzədzar haladzay. ¹² Tsa na, ndo neheye sulo aye tə tsənew mətsike me bagwar eye mə mbəlom, a gwadətay: «Tsalumaw kənañ a gəma.» Tsa na, pazlay a ngaha tay ha, tə tsal a mbəlom, ndo mənə dəre tay hay faya ta zəbiye fataya. ¹³ Kwayañña a həlay niye dala a bəl haladzay dzekiḅ dzekiḅ. Gəma a ngəna kuro, nəte ngay eye a mbəzl hele hele. Ndo hay gwezem tasəla ta mət hərwi dala nakə a bəl aye. Siye i ndo neheye nəteye ta mət təbey aye na, ta dzədzar haladzay, ta zambadəy a Mbəlom nakə mə mbəlom aye.

¹⁴ Andza niye, dəretsətseh masulo eye ki ye abəra mə dəma. Dəretsətseh mamahkar eye ma deyeweye.

Tolom matasəla eye

¹⁵ Ma dəba eye na, gawla i Mbəlom matasəla eye a fa tolom ngay. Mətsike me bagwar eye hay ta ləvaw mə mbəlom, tə gwad:

«Bəy Maduweñ kway Mbəlom ta Kəriste ngay ta pa mələve i bəy tay ka mändzibəra. Mbəlom ma ləviye ka tor eye.»

¹⁶ A ndəv ha mətsike me na, madugula neheye kuro kuro sulo gər eye fad mandza eye ka təv mändze i bəy kame i Mbəlom aye tə dəkw gurmets kame i Mbəlom, tə dəslay ha gər. ¹⁷ Tə gwad:

«Bəy Maduweñ Mbəlom bagwar eye, nəkar andaya anəke ada nəkar andaya ahəl niye.

Nəmaa gaka sısə hərwi gədañ yak, hərwi ka həl ka pa wu hay tebiye a həlay yak, ka da ha nəkar na, bəy.

¹⁸ Siye i slala i ndo neheye ta təra ndo yak hay bay aye na, ta ge mevel ka nəkar haladzay. Anəke na, həlay eye kə slaw nəkar ka giye fataya mevel.

Həlay i məge sariya ka mədahañ hay kə slaw.

Həlay nakə ka vəlateye wu i merəbe a ndo i məsler yak neheye faya ta da ha bazlam yak aye.

Ka vəlateye wu i merəbe tay a ndo yak hay tebiye, kwa a ndo neheye makətsa bo eye,

kwa a ndo neheye bagwar eye, ka vəlateye a ndo neheye faya ta rəhakeye ha gər eye tebiye.

Ndo neheye faya ta nasiye ha mändzibəra aye na, ka bəbazliye tay ha hele hele.»

¹⁹ A ndəv ha mətsike na, gay i mədəslay ha gər a Mbəlom a həndək mə mbəlom tuwañ. Zlañgatsa nakə dərewel i məbere dzam mə dəma aye na, andaya mə gay eye niye. Anəke na, kwa way kə ngatay. Mawutsədə hay ta wutsədə wutsid wutsid. Maləve i mbəlom ka ngərəz, dala kə bəl ada ndzalala hay ta kutsaw haladzay.

12

Ngwas ta gədam bagwar eye

¹ Ma dəba eye na, wuye a mbəzlaw mə mbəlom, a ge masuwayañ. Na ngatay a ngwas eye andaya, peteked ngay nakə ka bo aye na, pat. Kiye mə hud i sik ngay. Peteked nakə a bar a gər aye na, wurzla hay kuro gər eye sulo, peteked ngay niye a bar a gər aye na,

andza dzagwa i bəy. ² Nğwas eye niye na, ta wawa mə hud, faya ma wiye ada neŋgeye faya ma ndalamiye ha. Neŋgeye faya ma wudiye ka bo hərwi a wur faya.

³ Wu mekeləŋ eye a ge masuwayaŋ haladzay, a mbəzlaw abəra mə mbəlom sa. Wu niye na, bagwar eye a zəba ndozza andza ako, a ndzəkit bo gədam. Gər ŋgay hay tasəla, hərikke hərikke tə dzagwa i bəy hay tasəla. Dəram hay andaya faya kuro. ⁴ Wurzla neheye ka magərmbəlom aye, a ŋəna ha təv mahkar. A zla diye nəte, a ŋgwad tay ha ta hutel ŋgay ada a kutsa tay ahaya ka dala. A lətse ka təv i ŋgwas niye faya ma wiye wawa aye, kə wa na, ma zliye wawa niye ma həpədiye.

⁵ Nğwas niye a wa wawa hasləka eye. Ma təriye bəy nakə ta gədaŋ eye ma ləviye gəma hay wal wal aye tebiye. A wa na wawa niye na, tə zla na kwayaŋŋa tə hway ha ka təv i Mbəlom ada kame i təv məndze i bəy ŋgay. ⁶ Ane tuk na, ŋgwas niye a hway a kəsaf a təv nakə Mbəlom a ləvay ha bo aye. Mbəlom ma geye gər mə dəma. Ma ndziye məhəne gwezem ta temerre sulo tə kuro kuro məkwa.

⁷ Tsa na, tə ge vərəm mə mbəlom. Misel, gawla i Mbəlom, ta gawla ŋgay hay tə ge vərəm ta gədam. Gədam ta gawla ŋgay hay tə ge vərəm ta nəteye dərmak. ⁸ Ane tuk na, Misel ta gawla ŋgay hay tə sla fataya, ta həhar tay ha. Ta vələtay tsəved məndze mə mbəlom sa bay. ⁹ Tə kala ahaya gədam niye bagwar eye a bəra. Neŋgeye na, gura i dədə nakə ahəl niye a vawatay gər a ndo i məndzibəra hay aye. Tə zalay na, bəy i məsəfəre neheye lele bay aye. Məzele ŋgay mekeləŋ eye na, Fakalaw. Tə kala ahaya abəra mə mbəlom ka dala ta gawla ŋgay hay tebiye.

¹⁰ Ma dəba eye na, na tsənew mətsike me a ləvaw mə mbəlom, a gwad:

«Anəke na, Mbəlom kə təma may ha. A də ha na, neŋgeye a ze wu hay tebiye,

bəy na, neŋgeye.

Anəke na, ka ŋgatakway a Kəriste ŋgay ka bəz ha gədaŋ ŋgay hərwi ta kala ahaya ndo nakə a həlawatay na sik a malamar kway hay aye.

A həlawə fataya me ka təv i Mbəlom ta həvad ta həpat, pat pat.

¹¹ Ane tuk na, nəteye na, ta sla faya.

Tə sla faya na, hərwi Wawa i təbaŋ a mbəda tay ahaya tə bambaz ŋgay.

Tə sla faya sa na, hərwi bazlam i Mbəlom nakə tə datay ha a ndo hay aye.

Tə vəl ha məsəfəre tay na, andza niye.

¹² Hərwi niye məŋgwese mə ge andaya mə mbəlom

ada ta nəkurom neheye hay mə dəma aye, ŋgwasum tuk.

Nəkurom dala ta bəlay mata hute dəretsətseh na, nəkurom

hərwi Fakalaw kə mbəzla naha ka təv kurom,

dərev a ndalay haladzay.

Hərwi a sər ha məndze ŋgay na, a zəkayaw tsekweŋ.»

¹³ Gədam niye bagwar eye a zəba dəre ta kala ahaya mə mbəlom na, a pa bo ka məhəhere ŋgwas niye a wa wawa hasləka eye. ¹⁴ Ane tuk na, tə pay gwezleviyek sulo andza i matsəv hərwi ada mə tsəv ha a kəsaf a təv nakə Mbəlom a ləvay ha bo aye. Mbəlom ma geye gər, ma ndziye mə dəma məve mahkar tə məzaw. Ma ndziye na, ma təv nakə gədam ma sliye məgəse na bay aye.

¹⁵ Gədam niye a vənəhaw yam abəra mə hud haladzay andza dəlov, hərwi ada yam mə pay bəzay a ŋgwas niye ada mə zla na. ¹⁶ Ane tuk na, dala ka dzəna na ŋgwas niye. A ta ka bo bəra tsədək. Tsa na, a sa dəlov niye faya ma ndohwəweye abəra mə bazlam i gədam aye.

¹⁷ Gədam a ŋgatay andza niye na, dərev a ndalay ka ŋgwas niye haladzay. A mbəda gər a dəba, a ye a ge vərəm ta wawa i ŋgwas niye hay. Wawa niye hay na, ndo neheye faya

ta rəhay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye ada faya ta diye ha bazlam i Yesu aye.

¹⁸ Gədam niye a ye, a ndza ka me i bəlay.

13

Wu i pesl hay

¹ Tsa na, na ηgatay a wu i pesl wuray a ndohwaw abəra ma bəlay. Gər hay faya tasəla ada dəram hay faya kuro. Ka dəram neheye tebiye na, dzagwa i bəy faya hərrikke hərrikke. Ka gər neheye tasəla aye na, tə watsa fataya məzele nakə lele bay aye, i mətsalay ka gər a Mbəlom. ² Wu i pesl niye na, a ndzəkit bo dəvar. Sik ηgay hay andza sik dərleŋge. Bazlam ηgay andza bazlam i zil. Gədam a vəlay gədaŋ ηgay haladzay a wu i pesl niye. Tsa na, a vəlay tsəved mə ye, mə ndza ka təv mədze i bəy ηgay.

³ Na zəba ka wu i pesl niye, gər ηgay nəte na, andza ta gay mbəlak. Kə sər məməte ha. Ane tuk na, mbəlak ηgay niye a paha. Wu i pesl niye a gatay a ndo i məndzibəra hay andza masuwayaŋ. Ndo hay ta dazlay məpay bəzay. ⁴ Nəteye tebiye tə dəslay ha gər a gədam dərmak hərwi nakə a vəlay gədaŋ a wu i pesl niye aye. Tə dəslay ha gər a wu i pesl dərmak, tə gwad: «Gədaŋ eye andza wu i pesl nakay na, way? Mata sle məge vəram ta neŋgeye na, way? Ndəray andaya andza neŋgeye bay.»

⁵ Tə vəlay tsəved a wu i pesl niye ka məge zlapay kame i ndo hay ada ka mətsalay ka gər a Mbəlom. Tə vəlay tsəved ka məge andza niye na, kiye kuro kuro fad gər eye sulo. ⁶ A dazlay a mətsalay ka gər a Mbəlom. A tsalay ka gər a məzele i Mbəlom ada a təv nakə Mbəlom mandza eye mə dəma aye. Ada a neheye mandza eye mə mbəlom aye dərmak. ⁷ Ta vəlay tsəved ka məge vəram ka ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu dərmak ada mə ηgwasa fataya. Ta vəlay gədaŋ ka mələve kwa gwala waray waray, mələve kwa slala waray waray, kwa

ndo neheye tə tsik bazlam i gəma waray waray aye ada ka gəma hay tebiye. ⁸ Ndo i məndzibəra hay tebiye ta dəslay ha gər. Maa zəkaw na, ndo neheye tə watsa məzele tay a dərrewel nakə tə watsa a dəma məzele i ndo neheye ta huta sifa aye. Nəteye tə watsa məzele tay na, kwa ahəl nakə ta ge məndzibəra zuk bay aye. Dərrewel nakay na, i Wawa i təbaŋ nakə tə kəf na ahəl niye aye.

⁹ Ndo nakə zləm andaya faya hərwi mətsəne na, mə pay zləm a wu nakə na tsikiye lele. ¹⁰ Mbəlom a gwad: «Ndo nakə tə wa na hərwi ada ndo mənə dəre ηgay tə gəs na na, ta gəsiye na dedək.» Tadə Mbəlom kə gwad: «Tə kəf na ta maslalam» na, ta kədiye ta maslalam dedək. Kə ge andza niye na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə səmay naha, tə gər ha tsəved i Mbəlom bay. Andza niye, ta ndziye bəŋbəŋ.

¹¹ Ma dəba eye na, na ηgatay a wu i pesl mekeleŋ eye a ndohwaw abəra ma bəf. Dəram ka gər ηgay sulo andza wawa i təbaŋ. Ane tuk na, a tsik me andza i gədam. ¹² Gədaŋ ηgay andaya andza i wu i pesl nakə kurre aye. A gawa wu neheye a ge masuwayaŋ aye kame i wu i pesl nakə a tsalaw ma bəlay aye. A gatay kutoŋ a ndo i məndzibəra hay ada a wu siye hay tebiye, a gwadatay: «Dəslumay ha gər a wu i pesl nakə mbəlak ηgay a paha aye.» ¹³ Kə ge wu neheye a ge masuwayaŋ aye haladzay. Kə ge wu nakə ada ako mə mbəzlaw abəra mə mbəlom aye. A yaw ka məndzibəra, ndo hay tebiye ta ηgatay ¹⁴ a vatay gər a ndo i məndzibəra hay hərwi ta vəlay tsəved ka məge wu neheye a ge masuwayaŋ aye kame i wu i pesl nakə kurre aye. A gwadatay: «Gum kule hərwi mədəslay ha gər a wu i pesl nakə kurre tə gay mbəlak ta maslalam, ane tuk na, kə mət bay aye.» ¹⁵ Wu i pesl niye masulo eye a huta gədaŋ mavəzle məsəfəre a kule niye a ndzəkit bo andza wu i pesl aye hərwi ada mə tsik me, ada ma sliye faya məkəde ndo neheye ta kərah

mədəslay ha gər aye. ¹⁶ A gatay kuton a ndo hay tebiye, wawa hay, bagwar hay, kwa ndo i zlele hay, kwa a ndo i mətawak, kwa beke hay, kwa a ndo neheye beke eye hay bay aye, a gatay kuton ka matəme ɲgodgor ka həlay i mənday kəgəbay ka da'ar aye.

¹⁷ Ndo nakə ɲgodgor niye andaya faya bay aye na, ma sliye faya masəkəme wu kəgəbay masəməke ha wu bay. ɲgodgor niye na, məzele i wu i pesl niye ada məpesle wu i məzele ɲgay.

¹⁸ Ane tuk na, ndo hay t̄a ge metsehe lele. Ndo nakə a tsah aye na, lamba niye a say məgwede mey na, ma sliye faya məsəre. Lamba niye a da ha na, ndo zezeɲ hay. Lamba niye na, temerre məkwa t̄a kuro kuro məkwa gər eye məkwa.

14

Dəmes nakə ndo i Mbəlom hay ta giye aye

¹ Na zəba dəre sa na, na ɲgatay a Wawa i t̄əbaɲ malətsa eye ka mahəmba nakə t̄ə zalay mahəmba i Siyon aye. Neɲgeye ta nəteye, məzele ɲgay ta məzele i Mbəlom Bəba ɲgay mawatsa eye ka da'ar. Ndo niye hay na, nəteye gwezem temerre t̄ə kuro kuro fad gər eye fad (144 000). ² Tsa na, na tsəne mətsike me a tsənew mə mbəlom. A ləv andza yam nakə a vaw mə mahəmba aye. A ləv andza maləve i mbəlom. Mətsike me nakə na tsəne aye a ləv lele andza faya ta fiye gandzaval. ³ Maa ge dəmes niye na, ndo neheye gwezem temerre t̄ə kuro kuro fad gər eye fad (144 000) na ɲgatay aye. Nəteye malətsa eye kame i t̄əv məndze i bəy Mbəlom, kame i madugula hay ada kame i wu neheye fad nəteye ta məsəfəre aye. Nəteye faya ta giye dəmes wedeye. Dəmes niye ndəray ma sliye faya mäge bay. Maa ge dəmes niye na, ndo neheye Mbəlom a mbədatay ahaya abəra ka məndzibəra aye dekdek tsa.

⁴ Nəteye na, tsədaɲɲa mənese kwa tsekweɲ andaya fataya bay. Ta ge madama bay. Nəteye na, Wawa i t̄əbaɲ ma diye kwa a ɲgay na, t̄ə paway

bəzay. Mə walaɲ i ndo i məndzibəra hay Mbəlom a mbəl ha na, nəteye hərwi ada t̄ə t̄əra i ɲgay ada i Wawa i t̄əbaɲ. ⁵ Ta raw me dāda bay, mənese andaya fataya kwa tsekweɲ bay.

Gawla i Mbəlom hay mahkar

⁶ Tsa na, na ɲgatay a gawla i Mbəlom neɲged faya ma tsəviye ka magərmbəlom. Faya ma deyeweye məde ha Labara ɲgwalak eye nakə ma ndziye ka tor eye. Ma diye ma dātay ha a ndo i gəma hay tebiye, a gwala hay tebiye, a ndo neheye t̄ə tsik me i gəma waray waray aye tebiye ada slala hay tebiye.

⁷ Gawla i Mbəlom niye a tsikatay ta magala, a gwadātay: «Rəhumay ha gər a Mbəlom, zambadumay, hərwi həlay məgatay sariya a ndo hay kə slaw. Dəslumay ha gər: Maa ge magərmbəlom ta dala ada ta yam hay na, neɲgeye.»

⁸ Tsa na, na ɲgatay a gawla i Mbəlom masulo eye a yaw ma dəba i gawla i Mbəlom nakə kurre aye sa, a gwad: «Ka ndəv tsiy! Babilon gəma bagwar eye ma mbəzliye, ta dedek ka mbəzl hele hele. Ka bəz ha mənese ɲgay nakə a yay a gər andza guzom aye, ka bəz ha kwa a gwala waray waray.»

⁹ Gawla i Mbəlom mamahkar eye a yaw sa. A tsik ta magala, a gwad: «Ndo neheye faya ta dəslyay ha gər a wu i pesl niye a tsalaw ma bəlay aye ada faya ta dəslyay ha gər a kule i wu i pesl niye, neheye ta t̄əma ɲgodgor i wu pesl niye ka da'ar tay ada ka həlay tay aye na, ¹⁰ Mbəlom ma gat-eye d̄əretsətseh. Gəse tay na, Mbəlom ma rahateye ha t̄ə d̄əretsətseh. Ndo neheye ta diye na, a ako ada a wuye a t̄əma wafafa andza asana. Ta siye d̄əretsətseh kame i gawla i Mbəlom hay ada kame i Wawa i t̄əbaɲ.

¹¹ Geɲgis i ako nakə faya ma gat-eye d̄əretsətseh huya aye ma ndəviye dāda bay. Nəteye t̄ə dəslyay ha gər na, a wu i pesl ada a kule i wu i pesl. Ta t̄əma ɲgodgor ɲgay ka bo tay. Ta hutiye mazəzukw bo dāda bay. Ta həpat, ta həvad, ta siye d̄əretsətseh.»

¹² Nəkurom ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, nəkurom neheye faya ka rəhumay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye aye ada ka pum mədzal gər kurom ka Yesu aye, səmumay naha.

¹³ Na tsəne mətsike me a tsənew mə mbəlom, a gwedəñ: «Dazlay a məwetse anəke, do ha kame kame ndo neheye təpa mədzal gər ka Bəy Maduweñ aye ada neheye təmət ma məpe mədzal gər ka Bəy Maduweñ aye. Nəteye na, Mbəlom ma ta piye fataya ŋgama.»

Məsəfəre Tsədəñña eye a mbəda faya, a gwad: «Ayaw, andza niye. Məsler tay na, ka ndəv, tã zəzukw bo hərwi hohway i məsler tay a da ha na, nəteye lele.»

Wu nakə ma ta ndzatay a gər a ndo hay ahəl nakə məndzibəra ma ndəviye

¹⁴ Na zəba dəre sa na, na ŋgatay a pazlay kwedək kwedək. Wuye andaya ka pazlay niye. Wu niye na, a ndzəkit bo ndo zezeñ. Dzagwa i bəy nakə təŋgar ta gura aye mə gər ŋgay. Bembek mə həlay ŋgay. Bembek niye na, matasla eye lele hepepe.

¹⁵ Gawla i Mbəlom mekeləñ eye a yaw abəra mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. A wuda ta magala, a gwadəy a ndo niye mandza eye ma pazlay aye: «Zla bembek yak ada dza ha daw, hərwi wu kə nah ka dala, kə sla mədze.»

¹⁶ Tsa na, ndo nakə mandza eye ma pazlay aye a kal ha bembek ŋgay ka dala, a dəs na wu nakə ka məndzibəra aye tebiye.

Mbəlom ma ta gateye dəretsətseh a ndo i sewed hay

¹⁷ Tsa na, na ŋgatay a gawla i Mbəlom nənğed mə mbəlom. A yaw abəra mə gay i Mbəlom. Bembek mə həlay, matasla eye hepepe dərmak.

¹⁸ Gawla i Mbəlom nənğed a yaw abəra ka təv nakə təfəkaway naha faya wu a Mbəlom aye. Nənğeye na, a ləvay gər a ako. A yaw a zalay a gawla i Mbəlom nakə bembek matasla eye hepepe mə həlay ŋgay aye ta magala, a gwadəy: «Zəba ka hohway i dərizl i

gərdaf neheye ka məndzibəra aye, ta nah. Zla bembek yak, do ta dəs.»

¹⁹ Andza niye, gawla i Mbəlom niye a kal ha bembek ŋgay ka dala, a ye a dəs hohway i wu neheye abəra ka dala. A həl hohway niye hay, a ye a kwats ha ka təv nakə bagwar eye ta sləratawa a dəma hohway hay hərwi mədətse yam eye nakə mə dəma aye. Təv niye a da ha na, mevel i Mbəlom. ²⁰ Təv nakə ta sləratawa a dəma hohway hay aye na, dərəñ ta wuzlahğəma. Ahəl nakə faya ta dətseye na, maa ŋgəzaw abəra mə dəma na, bambaz düh. A va tuwwa andza yam nakə faya ma viye mə magayam aye. A va na, kilometer temerre mahkar. Tadə pələs m̄ lətse a dəma na, ma zəbaweye abəra mə dəma bay. Mata zəbaw na, gər eye dəkdek.

15

Gawla i Mbəlom hay tasəla tə dəretsətseh hay tasəla

¹ Ma dəba eye na, na ŋgatay a wu mekeləñ eye a ge masuwayañ mə mbəlom. A geñ hərbaəkkə. Na ŋgatay a gawla i Mbəlom hay tasəla, kwa way dəretsətseh nəte nəte mə həlay tay. Neheye na, maduk i duk i dəretsətseh hay hərwi ta ndəviye ha na, mevel i Mbəlom.

² Tsa na, na ŋgatay a wu eye andza bəlay a wuzl dəre andza malam, ako mə dəma dərmak. Na ŋgatay a ndo neheye təsla ka wu i pesl niye aye ada nəteye ta dəslyay ha gər a kule ŋgay təbey aye. Nəteye ta kərah matəme ŋgodğor i məpesle wu i məzele ŋgay nakə təzalay məpesle wu aye. Nəteye malətsa eye ka me i bəlay niye a dəv andza malam aye. Nəteye na, ta gandzaval neheye Mbəlom a vələtay aye mə həlay. ³ Nəteye faya ta giye dəmes andza i Musa ndo i məsler i Mbəlom nakə a gawa ahəl niye aye ta dəmes i Wawa i təbañ. Tə gwadəwa:

«Bəy Maduweñ Mbəlom, nəkar gədañ eye ka gər i wu hay tebiye, məsler yak na, bagwar eye ada lele haladzay.

Nəkar Bəy i gəma hay tebiye,
wu neheye faya ka giye na,
mənese kwa tsekweŋ andaya
mə dəma bay
ada nəkar na, ndo i dedek.

⁴ Ndo hay tebiye ta dzədzaraka, Bəy
Maduweŋ.

Ndəray ma kərahiye mazambadaka
bay.

Ndo nakə tsədaŋŋa eye na, nəkar
nəte ŋgweŋ.

Ndo i gəma hay wal wal ta deyeweye
kame yak

ta dəslakeye ha gər

hərwi ndo hay tebiye ta ŋgatay a wu
nakə faya ka giye na,

mənese kwa tsekweŋ mə dəma
bay.»

⁵ Ma dəba eye, na zəba dərə na,
na ŋgatay naha a madzawadzawa
i mədəslay ha gər a Mbəlom mə
mbəlom mahəndəka eye tuwaŋŋa,
gay nakə ta kərew tə peteked, ndo
hay ta Mbəlom tə dzawa gər a dəma
aye andaya mə dəma. ⁶ Na ŋgatatay
naha a gawla i Mbəlom hay tasəla
kwa way tə dərətsətseh nəte nəte mə
həlay tay tə ndohwaw abəra mə gay
i mədəslay ha gər a Mbəlom. Ka bo
tay na, peteked lele eye a dāv herre
niye. Nəteye na, məbara bo eye mə
dərev ta gura. ⁷ Wu nəte mə walaŋ
i wu neheye fad ta məsəfəre aye na,
a ye naha a vəlatay gəse neheye tə
vəd ta gura aye a gawla i Mbəlom
neheye tasəla aye, kwa way nəte nəte.
Gəse neheye tasəla aye maraha eye
ta mevel i Mbəlom nakə ma ndziye
ka tor eye aye. ⁸ Geŋgis a tsalaw, a
rah a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom.
Geŋgis niye a yaw na, hərwi məzlaḅ
i Mbəlom ada hərwi ŋgay. Ndəray
kwa nəte kə sla faya məfələkwe a gay
bay hus dərətsətseh neheye tasəla mə
həlay i gawla i Mbəlom hay aye ta
ndəviye təday.

16

Dərətsətseh hay tasəla ma gəse

¹ Ma dəba eye na, na tsəne mətsike
me a tsənew abəra mə gay i mədəslay
ha gər a Mbəlom niye ŋgələkəka ta

magala, a gwadətay a gawla i Mbəlom
hay tasəla: «Dum naha kutsum ha
mevel i Mbəlom neheye maraha eye
ma gəse ka məndzibəra aye. Kutsum
ha na, tasəla tebiye.»

² Tsa na, makurre a ye a kuts ha wu
nakə ma gəse ŋgay aye ka məndzibəra.
A kuts ka dala kwayaŋŋa na, mbəlak
neheye lele bay wene wene aye ada
a wur haladzay aye a zəba ka ndo
neheye ŋgodgor i wu i pesl andaya
fataya ada tə dəsławay ha gər a kule
aye.

³ Gawla i Mbəlom masulo eye a ye
a kuts ha wu nakə ma gəse ŋgay aye a
bəlay. Yam niye a təra andza bambaz
i mədahaŋ. Wu neheye ma yam niye
aye tə mət tebiye.

⁴ Gawla i Mbəlom mamahkar eye a
ye a kuts ha wu nakə ma gəse ŋgay aye
a dəlov ada a bədiyem hay. Ta təra
bambaz dərmak. ⁵ Na tsəne, gawla i
Mbəlom nakə a tsəpawa yam aye, a
zambaday a Mbəlom, a gwad:

«Tsədaŋŋa na, nəkar nəte ŋgweŋ.

Nəkar andaya anəke ada ahəl
niye nəkar andaya huya.

Ka ge na sariya nakay na, ta
tsəved eye.

⁶ Ndo neheye ta kəd ndo məde ha ba-
zlam yak hay
ada ta ndo yak hay.

Ka vəlatay bambaz hərwi ada t̄a sa
andza nakə a ye ka bo aye.»

⁷ Tsa na, na tsəne mətsike me a
tsənew abəra ma təv nakə tə fəkaway
naha faya wu a Mbəlom aye, a gwad:

«Ayaw dedek Bəy Maduweŋ,

nəkar na, Mbəlom gədaŋ eye ka
gər i wu hay tebiye,

nəkar na, ndo i dedek.

Ka giye sariya a ndo hay na,
huya ta tsəved eye.»

⁸ Mafad i gawla i Mbəlom a kuts
ha wu nakə ma gəse ŋgay aye ka
pat. Tsa na, a vəlay gədaŋ a pat ka
məwure haladzay andza ako hərwi
ada mə fəka ndo hay. ⁹ Ane tuk
na, ahəl nakə pat niye a fəka tay
aye na, ta gər ha mezeleme tay bay.
Ta kəma mazambaday a Mbəlom
bay. Tə tsalay ka gər dūh hərwi maa

sləraw fataya dāretsətseh niye hay na, neŋgeye.

¹⁰ Gawla i Mbəlom mazlam eye a kuts ha wu nakə ma gəse ŋgay ka təv i bəy i wu i pesl niye. Ləvonŋ tekədəgəm a ge ma təv mələve bəy ŋgay. Ndo hay faya ta həpədiye zler haladzay hərwi faya ta siye dāretsətseh. ¹¹ Ane tuk na, ta gər ha mezeleme tay bay. Wu tay neheye lele bay tə gawa aye na, ta gər ha mezeleme bay. Nəteye faya ta tsaleye ka gər a Mbəlom nakə neŋgeye mə mbəlom aye hərwi mbəlak tay ada hərwi dāretsətseh tay nakə faya ta siye aye.

¹² Ma dəba eye gawla i Mbəlom maməkwa eye a ye a kuts ha wu nakə ma gəse ŋgay aye a magayam bagwar eye nakə tə zalay Efrat aye. Yam i magayam niye a sakwa hərwi ada bəy neheye ta deyeweye abəra mə bəzay ta hutieye tsəved mətese mata ge vərəm. ¹³ Tsa na, na ŋgatay a məsəfəre neheye ŋgwalak eye bay hay aye mahkar. Nəteye na, andza makombodok hay. Neŋged na, a ndohwaw abəra mə bazlam i gədam, neŋged a ndohwaw abəra mə bazlam i wu i pesl, neŋged a ndohwaw abəra mə bazlam i ndo nakə a gwad neŋgeye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom aye. ¹⁴ Məsəfəre neheye ti yaw na, abəra mə fakalaw, tə gawa masuwayaŋ. Tə yawa a gay i bəy i mändzibəra hay tebiye, tə hayawa tay gər hərwi mäge vərəm ka Mbəlom gədaŋ eye ka gər i wu hay tebiye pat nakə ma bəziye ha gədaŋ ŋgay aye.

¹⁵ Yesu a gwad: «Gum metsehe bəna, na diye naha na, andza məkal, ka sərumeye ka bo bay. Məŋgwese ma ndziye ka ndo nakə mandza eye tə peteked ŋgay ka bo aye. Neŋgeye mandza eye tsezlezleŋne hərwi ada ahəl nakə na diye naha neŋgeye ze peteked bay ada horoy m̄a gay kame i ndo hay bay.»

¹⁶ Məsəfəre neheye mahkar aye, tə hayatay gər a bəy hay na, a təv eye andaya Yahuda hay tə zalay Harmagedoŋ.

¹⁷ Ma dəba eye na, gawla i Mbəlom matasəla eye a kuts wu nakə ma gəse ŋgay aye a magərmbəlom. Mətsike me a tsənew abəra ka təv mələve i bəy Mbəlom mə gay ŋgay məvəlay wu, a gwad: «Ka ndəv.» ¹⁸ Kwayaŋna mawutsede i Mbəlom a wutsede, mbəlom a ləv ŋgwezłəts. Dala a bəl dzekiḅ dzekiḅ. Kwa ahəl nakə a ge ndo hay aye na, dala kə bəl dāda andza niye bay, a ze ha siye tebiye. ¹⁹ Dala a ta ka bo bəra ndzadāda, gəma bagwar eye a ŋgəna mahkar ada siye i gəma neheye ka mändzibəra aye tebiye ta mbəzl dərma. Babilon gəma bagwar eye a mayaw a gər a Mbəlom na, andza niye. A vəlay wu məse nakə a tsəhən bay aye ada a gwaday: «Sa, ndəv ha abəra mə dəma.» ²⁰ Dala neheye malawara eye ta yam aye tə dze a hud i yam tebiye ada mahəmba zəbol eye ta mbəzl bərəm bərəm. ²¹ Ndzalala bagwar eye hay haḅəlagəmgəm, tə mba haladzay tə kutsaw mə mbəlom ka ndo hay. Ndo hay tə tsalay ka gər a Mbəlom hərwi faya ta siye dāretsətseh ta ndzalala. Dāretsətseh niye na, lele bay wene wene aye, a ze ha siye tebiye.

17

Bazlam i ŋgwas nakə a gawa madama aye

¹ Ma dəba eye na, gawla i Mbəlom nəte mə walaŋ i gawla i Mbəlom neheye tasəla kwa way ta gəse mə həlay aye, a yaw ka təv ga, a gwedeŋ: «Dara hərwi ada n̄a bəzaka ha ŋgwas nakə a dā zləm, a gawa madama ma siye dāretsətseh. ŋgwas mäge madama niye a dā ha na, gəma nakə ta dəzl bəse ta magayam hay wal wal haladzay aye. ² Bəy i mändzibəra hay ta ge mezeleme ta neŋgeye ada ndo i mändzibəra hay ta sa guzom ŋgay. Ta kwaya, ta ge mezeleme dərma.»

³ Tsa na, Məsəfəre Tsədaŋna eye a yaw ka təv ga, a zla ga a ye ga ha a kəsaf. Ahəl nakə neŋ mə kəsaf aye na, na ŋgatay a ŋgwas mandza eye ka wu i pesl ndozza. Gər ŋgay hay

tasəla, dəram ka gər niye hay kuro. Ka bo ɲgay na, məzele hay mawatsa eye faya haladzay. Məzele neheye hay lele bay aye, faya ta tsaleye ka gər a Mbəlom. ⁴ ɲgwas niye na, peteked ka bo ndozza andza bəre nakə a dəv haladzay aye, tə wu i maslawə, gura, ada tə kwar neheye lele haladzay aye. Gəse i gura mə həlay ɲgay. Gəse niye na, maraha eye tə wu neheye ɲgwalak eye bay aye. Andza məgwede tə mezeleme nakə a gawa aye. ⁵ Ta watsa məzele ka da'ar ɲgay. Məzele ɲgay niye a da wu maɲgaha eye, andza məgwede: «Babilon bagwar i gəma, neɲgeye maya i ɲgwas neheye tə gawa madama aye ada tə wu ɲgwalak eye bay ka məndzibəra aye.»

⁶ Na zəba faya na, ɲgwas niye kə sa bambaz i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Tə kəd tay ha na, hərwi tə gwadawa parakka Yesu neɲgeye Bəy Maduweɲ, ada ɲgwas niye kə kwaya tə bambaz tay.

Na ɲgatay andza niye na, a geɲ hərbaɓəkka. ⁷ Gawla i Mbəlom niye a gwedeɲ: «A gaka hərbaɓəkka na, hərwi mey?» A gwad: «Tsəne, na dakeye ha wu nakə maɲgaha eye ka ɲgwas nakay aye ada ka wu i pesl nakə mandza eye faya aye. Wu i pesl niye na, gər hay faya tasəla ada dəram hay kuro. ⁸ Wu i pesl niye ka ɲgatay kurre na, neɲgeye andaya tə dərə. Ane tuk na, anəke na, neɲgeye andaya sa bay. Ma tsalaweye abəra ma bəd nakə kutsik bagwar eye aye. Ahəl nakə kə tsalaw aye na, Mbəlom ma dziye ha abəra mə dəma. Kwa ahəl nakə Mbəlom kə ge məndzibəra zuk bay aye na, Mbəlom kə watsa məzele a dərəwel nakə tə watsa a dəma məzele i ndo neheye ta huta sifa aye. Siye i ndo hay andaya neheye kə watsa məzele tay a dərəwel bay aye. Ndo neheye məzele tay mə dərəwel bay aye ta ɲgatay a wu i pesl niye na, ma gateye hərbaɓəkka hərwi a ndzawa neɲgeye na, andaya, anəke na, neɲgeye andaya sa bay ada pat mekeleɲ eye na, ma maweye mba.»

⁹ A gwedeɲ sa: «Ndo hay tâ huta

metsehe hərwi mətsəne wu neheye. Gər i wu i pesl neheye tasəla aye na, a da ha mahəmba hay tasəla nakə ɲgwas niye mandza eye faya aye dərmak. A da ha bəy hay tasəla. ¹⁰ Mə walaɲ tay na, bəy hay zlam mələve i bəy tay ka ndəv. Neɲged nəte na, neɲgeye andaya faya ma ləviye bəy ɲgay. Matasəla eye na, həlay ɲgay eye kə slaw zuk bay. Aza həlay ɲgay kə slaw na, ma ndziye həlay tsekweɲ tsa. ¹¹ Wu i pesl nakə ahəl niye neɲgeye tə dərə aye ada anəke neɲgeye andaya tə dərə sa bay na, neɲgeye na, matsamahkar i bəy. Neɲgeye mə walaɲ i bəy neheye tasəla aye dərmak. Ahəl nakə aza kə ndohwaw aye na, Mbəlom ma kədiye na hele hele.

¹² «Dəram neheye kuro ka ɲgatay aye na, a da ha bəy hay kuro ta deyeweye. Ta yaw zuk bay. Mbəlom ma vəlateye gədaɲ hərwi ada nəteye ta wu i pesl niye ta ləviye mələve bəy bəre nəte. ¹³ Bəy neheye kuro aye mədzal gər tay na, nəte. Ta geye məsler a wu i pesl ta gədaɲ tay peteh hərwi ada mâ ləva bəy ɲgay. ¹⁴ Ta giye vəram ta Wawa i təbaɲ. Wawa i təbaɲ ma sliye fataya hərwi neɲgeye na, Bəy Maduweɲ ka gər i bəy Maduweɲ hay. Neɲgeye Bəy a ze bəy hay tebiye. Ndo ɲgay hay faya ta pay bəzay na, tə dərəv tay peteh. Neɲgeye a pala tay ha, a zalatay ada ta pay bəzay. Andza niye ta ɲgwasiye fataya tə neɲgeye.»

¹⁵ Gawla i Mbəlom niye a gwedeɲ sa: «Magayam nakə ka ɲgatay ɲgwas niye a gawa madama mandza eye ka tsakay aye na, andza məgwede: Slala hay, ndo hay mbərzəzza haladzay, gəma hay, ndo neheye tə tsik kwa bazlam i gəma waray waray aye. ¹⁶ Dəram neheye kuro ka ɲgatay aye ta wu i pesl niye dərmak, ta neye dərə a ɲgwas niye. Ta buwiye wu hay tebiye abəra mə həlay i ɲgwas niye hərwi ada mâ ndza bo kəriye. Ta gəsiye na ada ta həpədiye na. Siye nakə ka zəkaw aye na, ta kaliye ha a ako, ta fəkiye na abəra mə dəma hurdək hurdək. ¹⁷ Bəy neheye kuro mədzal

gər tay nəte aye ada tə gay məsler a wu i pesl niye hərwi ada mâ ləva bəy ngay na, maa ge ha andza niye na, Mbəlom. Mbəlom a ge andza niye hərwi ada tâ ge wu nakə a say aye. Wu i pesl ma ləviye bəy ngay hus ka wu nakə Mbəlom a tsik ahəl niye mâ ge bo. ¹⁸ Ngwas nakə ka ngatay aye na, bagwar i gəma nakə ma ləviye bəy i məndzibəra hay tebiye.»

18

Gəma i Babilon ka mbəzl

¹ Ma dəba eye na, na ngatay a gawla i Mbəlom nənğed sa, faya ma mbəzlaweye abəra mə mbəlom. Gədan ngay na, bagwar eye haladzay. Ada madəve ngay nakə a dāv aye na, a dāv dzaydzay ka məndzibəra. ² A wuda ta magala, a gwad: «Babilon gəma bagwar eye ka mbəzl, Babilon ka mbəzl hele hele. Ka təra tāv məndze i məsəfəre neheye lele bay aye. Məsəfəre lele bay eye hay kwa waray waray nəteye mandza eye mə dəma. Diye neheye lele bay aye, a satay a ndo hay bay aye nəteye mə dəma.* ³ Babilon ka mbəzl hərwi kə vəlay ha bo ka mäge mezeleme. Ndo i gəma hay wal wal tebiye ta sa guzom ngay ada bəy hay ka məndzibəra ta ge mezeleme ta nənğeye. Ndo i tsakala hay ka məndzibəra ta təra zlele eye hay ta wu neheye a yatay a gər a ndo hay ka zal aye.»

⁴ Na tsəne mətsike me mekele neye eye a tsənew mə mbəlom sa, a gwad:

«Nəkurom ndo ga hay, dumara abəra mə walañ tay
bəna ka tələkum həlay a mənese
ka ta sumeye dərətsətseh andza
nəteye dərmaç.

⁵ Dumara abəra mə walañ tay
hərwi mənese tay a pasla bo bay
haladzay
ada Mbəlom kə mətsa ha gər bay.

⁶ Gumatay dərətsətseh andza nakə
nəteye tə gatay a ndo hay aye.
Wu nakə tə gatay a ndo hay aye
na, gumatay mâ ze niye.

Tadə nəteye tə vəlay guzom a ndo gəse
nəte na,
rahumatay ha gəse sulo.

⁷ Gumatay dərətsətseh haladzay
hərwi ada dərev mâ ndalatay.

Tə gwad nəteye gədan eye hay ha-
ladzay ada tə ndayawa wu
mənday lele.

Tə gwad ay a gər tay sa na, nəteye
bəy bagwar eye hay.

Tə gwad gəma tay na, ma giye
dərətsətseh andza madakway
i ngwas təbey,

dada mədahañ ma ndzateye a gər
təbey.

⁸ Hərwi niye, dərətsətseh ma deyew-
eye fataya na, ka nəte eye.

Dəvats, mədahañ ada mändərzlañ
ta deyeweye a gəma tay pat eye
nəte

hərwi Bəy Maduweñ Mbəlom nənğeye
Mbəlom bagwar eye.

Mata ge sariya na, nənğeye.

⁹ «Ahəl nakə bəy hay ka məndzibəra,
neheye tə gawa mezeleme ta gəma
niye ta gənğis i ako nakə faya ma
təmiye gəma niye na, ta tuwiye hal-
adzay, ta giye dəmes i mədahañ hərwi
ahəl niye nəteye mandza eye ma
wiya. ¹⁰ Ta diye, ta lətsiye dərəneñ hərwi
zluwer ma gateye tə dərətsətseh niye.
Ta gwadiye:

“Waawayah! Waawayah!

Nəkar Babilon gəma bagwar eye nakə
gədan yak a gawa andaya aye,
ka mbəzl hele hele bəre nəte na,
kəkay?”

¹¹ «Ndo i tsakala hay ka məndzibəra
ta tuwiye ada ta giye dəmes i
mədahañ dərmaç hərwi gəma nakə
a təma aye, ndəray kwa nəte andaya
mə dəma sa bay. Ndəray andaya
masəkəme wu i tsakala tay bay?

¹² Wu niye hay na, gura ta bəre, kwar
lele eye hay wal wal, ada peteked
ndozza eye, peteked ngwalak eye hay
wal wal. Wu neheye ndo i tsakala
hay ta səkəmawa ha aye na, dərizl
i gərdaf neheye lele haladzay ada tə
wu neheye ta lambad tə zler i bəgəne
aye ada ta mayako lele eye hay. Ta

* **18:2** Zəba mə Bazlam mapala eye masulo eye 14.3-21.

lambad ta ɔ̄are, t̄ə kwar. ¹³ Ndo niye hay ta s̄ək̄amawa ha mal nak̄ə a ze hun̄ja aye wal wal d̄ərmak ada ta slambah neheye a ze lele aye. Ta s̄ək̄amawa ha guzom ada mal, b̄ale ada gufa, sla hay, t̄əɔ̄an̄ hay, p̄ales hay, muta i p̄ales hay ada beke hay andza m̄əgwed̄e ndo zezen̄ hay. Ane tuk na, nd̄aray andaya mas̄ək̄ame fataya ab̄era wu niye hay sa bay.

¹⁴ «T̄ə tuwa, t̄ə gwadatay a ndo i ḡəma niye hay: “Wu neheye a yawakum a ḡər aye ta t̄əma ta ako. Zlele kurom t̄ə wu kurom lele eye hay andaya sa bay, ka hutumeye sa bay.”

¹⁵ Ndo i tsakala neheye ta t̄əra zlele eye hay t̄ə mas̄ək̄ame ha wu ma ḡəma niye aye na, ta l̄ətsiye d̄əren̄ ta ḡəma niye. Zluwer a gatay t̄ə d̄ərets̄ətseh bagwar eye. Ta tuwiye haladzay ada ta giye d̄əmes i m̄ədahan̄. ¹⁶ Ta gwadiye: “Waawayah, waawayah, ḡəma bagwar eye ka mb̄əzl. Nen̄geye a ndzawa na, andza ɲgwas nak̄ə a pa ka bo peteked̄ ndozza aye ada t̄ə peteked̄ neheye zler i m̄ətul zler i m̄ətul ada t̄ə siye peteked̄ lele eye haladzay aye. A pawa ka bo wu i maslawā, t̄ə ge ta gura, t̄ə kwar neheye lele aye. ¹⁷ Wu hay tebiye a t̄əma andza niye tsa d̄uh!”

«Ndo neheye faya ta diye t̄ə kwalalan̄ i yam ada ta bagwar tay hay, ndo i tsakala neheye ti yawa a tsekene t̄ə kwalalan̄ i yam ada ta ndo neheye tebiye n̄əteye m̄ə kwalalan̄ i yam aye, ti ye t̄ə l̄ətse d̄əren̄. ¹⁸ Ta z̄əba d̄əre, t̄ə ɲgatay a ḡen̄gis i ako nak̄ə faya ma t̄əmiye ḡəma niye na, ta wuda ta magala, t̄ə gwad̄: “Ḡəma andaya andza ḡəma nakay bagwar eye bay.” ¹⁹ T̄ə tuwa, t̄ə ge d̄əmes i m̄ədahan̄, t̄ə kuts b̄ətekwew a ḡər d̄əslis d̄əslis. Ta wuda, t̄ə gwad̄: “Waawayah, waawayah, ḡəma bagwar eye ka mb̄əzl. Anan̄ ḡəma nak̄ə ndo neheye ta kwalalan̄ i yam aye ta huta zlele na, m̄ə h̄əlay ɲgay. B̄əre n̄əte tsa na, a mb̄əzl na, k̄əkay?”

²⁰ «N̄əkurom neheye m̄ə mb̄əlom aye ɲgwasum! Ḡəma ka t̄əma! N̄əkurom ndo m̄əpe m̄ədzal ḡər hay

ka Yesu, n̄əkurom ndo i maslan̄ i Yesu hay ada n̄əkurom ndo m̄əd̄e ha bazlam i Mb̄əlom hay, ɲgwasum h̄ərwi Mb̄əlom k̄ə gay sariya ka wu nak̄ə a gakum aye.»

²¹ Ma d̄əba eye na, gawla i Mb̄əlom ḡədan̄ eye, a ye a zla kwar bagwar eye andza ber i mal̄əḡəre, a kal ha a b̄əlay. Tsa na, a gwad̄: «Ta kaliye ha Babilon ḡəma bagwar eye andza niye, d̄əda ta ɲgateye sa bay. ²² Ndo hay ta ts̄əniye d̄əda m̄ədze gandzaval ma Babilon, m̄əge d̄əmes, m̄əfe fagam, m̄əfe tolom sa bay. Wuray kwa tsekwen̄ ma giye andaya ma Babilon sa bay. Ndo malembed̄e wu hay ta giye andaya sa bay, mal̄əḡəre nak̄ə a l̄əvawa ab̄era ma t̄əv kurom aye na, ndo hay ta ts̄əniye sa bay. ²³ Lalam kurom hay ta d̄əviye dzaydzay ka niye sa bay. Ta ts̄əniye mab̄əb̄əle wuray huwwa i ndo m̄əzle dah̄əlay hay m̄ə gay kurom sa bay. Ah̄əl niye ndo i tsakala kurom hay ta ze ha siye i ndo i tsakala hay ka m̄əndzib̄əra tebiye. Ka vatay ḡər a ndo hay kwa m̄əngay ta madañ kurom. H̄ərwi niye n̄əkurom ka nasumeye andza niye. ²⁴ Mb̄əlom a ɲgatay a bambaz i ndo m̄əd̄e ha bazlam ɲgay hay, ada a bambaz i ndo ɲgay hay. Bambaz i ndo neheye ka m̄əndzib̄əra tebiye t̄ə k̄əd̄ tay ha aye na, ka ḡər tay.»

19

¹ Ma d̄əba eye na, na ts̄əne m̄ətsike me a ts̄ənew m̄ə mb̄əlom andza ndo hay haladzay ta tsikiye me. T̄ə gwad̄: «Haleluya! Zambad̄umay a Mb̄əlom.

Maa t̄əma tay ha ndo hay na, nen̄geye.

Nen̄geye m̄əzlaɓ eye, nen̄geye ḡədan̄ eye a ze kwa mey.

² Nen̄geye na, ndo i dedek,

a ge sariya ɲgay a ndo hay na, ta dedek.

K̄ə ḡəs na maya i ɲgwas neheye t̄ə gawa madama aye.

ɲgwas niye na, k̄ə nas tay ha ndo hay ka m̄əndzib̄əra tebiye t̄ə wu neheye lele bay aye.

Mbəlom kə vəlay dəretsətseh a ɲɟwas niye

hərwi nakə a kəf ndo i məsler ɲɟay hay aye.»

³ Ma dəba eye, tə ma faya sa, tə gwad:

«Zambadumay a Mbəlom.

Geɲgis nakə a tsalaw abəra ma gəma niye aye na,

ma ndəviye bay, ma tsalaweye huya andza niye.»

⁴ Tsa na, madugula hay kuro kuro sulo gər eye fad ada wu neheye fad aye ta dəkw gurmets kame i təv məndze niye Mbəlom mandza eye faya aye ada tə dəslay ha gər, tə gwad: «Haleluya! Nəkar Mbəlom bagwar eye.»

Magurlom i məzle dahəlay

⁵ Na tsəne mətsike me a tsənew abəra ma təv məndze i bəy eye, a gwad:

«Zambadumay a Mbəlom kway,

nəkurom ndo məge məsler ɲɟay hay,

nəkurom neheye ka rəhumay ha gər ta dedek,

kwa wawa hay kwa bagwar hay.»

⁶ Na tsəne mətsike me neɲged a tsənew sa andza ndo hay haladzay mbərzəzza faya ta tsikiye me. A tsənew sa na, andza mazaw bagwar eye nakə a vaw ka mahəmba aye. A tsənew andza maləve i mbəlom bagwar eye dərmak. Neɲ faya na piye faya zləm na, mətsike me niye a gwad: «Nəkar Mbəlom bagwar eye

hərwi Bəy Maduweɲ Mbəlom kway na, gədaɲ eye.

Maa ləva wu hay tebiye na, neɲgeye.

⁷ ɲɟwasakwa, dərev kway mâ ge lanlan lele.

Zambadakway hərwi həlay eye kə slaw.

Wawa i təbaɲ ma zliye dahəlay.

Dahəlay maləva bo eye tsiy, faya ma həbiye.

⁸ Ta vəlay tsəved məpe ka bo peteked nakə tsədaɲɲa, ndəluḅ kwa tsekweɲ andaya faya bay aye,

ada nakə a dəv haladzay pəzləf pəzləf aye.

ɲɟwalak ɲɟwalak i peteked niye a da ha na,

wu neheye ɲɟwalak eye ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə ge aye.»

⁹ Tsa na, gawla i Mbəlom eye andaya a gwedeɲ: «Watsa a derewel na, məɲgwese ma ndziye ka ndo neheye tə zalatay a magurlom i məzle dahəlay i Wawa i təbaɲ aye.» Gawla i Mbəlom niye a gwedeɲ sa na: «Bazlam neheye anaɲ aye na, dedek. A yaw na, abəra mə bazlam i Mbəlom.»

¹⁰ Na tsəne andza niye na, na dəkw gurmets kame ɲɟay hərwi mədəslay ha gər, ane tuk na, a gwedeɲ: «Kâ ge andza niye bay. Neɲ dərmak na, ndo i məsler i Mbəlom andza nəkar ada andza malamar yak neheye tə pa mədzal gər tay ka bazlam i Yesu nakə a da ha aye. Dəslay ha gər dūh na, a Mbəlom.»

Maa vəlatay gədaɲ a ndo i maslaɲ i Mbəlom na, bazlam nakay.

Vəram bagwar eye

¹¹ Ma dəba eye na, na ɲɟatay magərmbəlom mahəndəka eye tuwaɲɲa. Pəles herre eye malətsa eye mə dəma ada ndoweye andaya mandza eye faya tuɲɲa, tə zalay na, ndo i dedek ada ndo nakə a ge wu ta tsəved aye. Ma giye sariya ada ma giye vəram ta dedek. ¹² Dəre ɲɟay a dəv andza dərneɲ i ako. Kə pa dzagwa i bəy a gər haladzay. Ta watsa faya məzele. Ndəray a sər məzele niye bay, maa sər na, neɲgeye nəte.

¹³ Kələmedze ɲɟay nakə ka bo aye na, bambaz faya haladzay. Məzele ɲɟay na, bazlam i Mbəlom. ¹⁴ Slala i sidzew hay wal wal mə mbəlom tə pay bəzay. Nəteye mandza eye ka pəles herre eye hay. Peteked tay hay ka bo na, herre kwa tsekweɲ ndəluḅ faya bay dərmak. ¹⁵ Maslalam matasla eye hepepe, a yaw abəra mə bazlam ɲɟay.

Ta maslalam niye na, ma həhariye tay ha ndo neheye ta təma bazlam ɲɟay bay aye. Ma təriye bəy ta gədaɲ eye ka gər tay. Ma mbərasliye tay

ha mbərasl mbərasl andza hohway neheye ta mbəraslawaya tay ha hərwi maditsaw abəra mə dəma yam aye. A da ha niye na, mevel i Mbəlom bagwar eye. ¹⁶ Ta watsa məzele ngay ka peteked ngay ada ka gwas ngay. Tə watsa na, tə gwad: «Nenḡeye na, bəy ka gər i bəy hay tebiye. Bəy Maduweḡ hay gər i bəy maduweḡ hay tebiye.»

¹⁷ Tsa na, na ngatay a gawla i Mbəlom nenḡed malətsa eye ka pat. A wuda ta magala, a zalatay a diyeḡ neheye faya ta tsəviye ta magərmbəlom aye, a gwadatay: «Hayum gər, dumara ndayum bagwar i magurlom nakə Mbəlom a da aye. ¹⁸ Dumara həpədum slo i mədahaḡ i bəy hay, həpədum slo i mədahaḡ i sidzew hay tə slo i bəy tay hay. Həpədum slo i pəles hay tə slo i ndo neheye tə tsalawa faya aye ada tə slo i ndo hay tebiye, kwa slo i beke hay, kwa i ndo neheye nəteye beke hay bay aye, kwa i bagwar hay, kwa i wawa hay.»

¹⁹ Tsa na, na ngatay a wu i pesl niye ada ta bəy i məndzibəra hay. Sidzew tay hay tə haya gər hərwi məge vərəm ta ndo nakə a tsal ka pəles herre eye ada ta sidzew ngay hay. ²⁰ Ahəl nakə ta dazlay a vərəm aye na, ndo niye tə sidzew ngay hay tə gəs na wu i pesl ta ndo nakə a gwad nenḡeye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom, azlakwa nenḡeye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom bay aye. Maa ge masuwayaḡ kame i wu i pesl na, nenḡeye. Andza niye, a vatay gər a ndo hay ka matəme ka bo tay ngodgor i wu i pesl ada ka mədəslay ha gər a kule nakə a ge aye. Ahəl nakə tə gəs wu i pesl ta ndo niye a gwad nenḡeye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom aye na, tə kuts tay ha a dəlov i ako tə dərə. Ako niye a təma na, andza dəlov a təma andza gufa i wur i kudamasara. ²¹ Sidzew i wu i pesl hay na, ndo niye tə pəles aye a kəd tay ha ta maslalam nakə a yawaw abəra mə bazlam ngay aye. Diyeḡ hay tebiye, tə yaw tə nda mədahaḡ tay, tə rah.

20

Bazlam nakə a tsik ka məve gwezem aye

¹ Ma dəba eye na, na ngatay a gawla i Mbəlom faya ma mbəzlaweye abəra mə mbəlom, kəle mahəndəke abəra ma bəd nakə kutsik bagwar eye mə həlay ngay. Tsalalaw bagwar eye a mba haladzay mə həlay ngay dərma. ² A ye naha, a gəs gədam. Gədam niye na, dədə, andza məgwədə Fakalaw nakə a vaway gər a ndo hay ahəl niye aye. Gawla i Mbəlom niye a gəs, a dzawa na. Ma ndziye madzawa eye məve gwezem. ³ Gawla i Mbəlom a dzawa na Fakalaw niye na, a kal ha a bəd nakə kutsik bagwar eye, a dərəzl faya. A dərəzl faya na, lele tə kəle mədərəzle hərwi ada mā vatay gər a ndo hay ka məndzibəra sa bay. Ma dəba i məve gwezem na, ta pəliye ha, ane tuk na, ma ndziye tsekweḡ tsa.

⁴ Ma dəba eye na, na ngatay a təv məndze hay i bəy, ndo hay mandza eye faya. Mbəlom kə vəlatay gədaḡ ka məgatay sariya a ndo hay. Na ngatay a məsəfərə i siye i ndo məpe mədzaḡ gər hay ka Yesu dərma. Ndo hay tə dəs fataya abəra gər ahəl niye dədəde hərwi nakə tə pa mədzaḡ gər tay ka Yesu aye ada hərwi nakə tə dawa ha bazlam i Mbəlom aye. Nəteye na, ta dəslay ha gər a wu i pesl niye bay, ta dəslay ha gər a kule ngay bay, ngodgor ngay andaya fataya ka da'ar təbey kwa ka həlay andaya bay. Na ngatay na, nəteye tə dərə. Nəteye tə Yesu Kəriste ta ndziye ma bəy məve gwezem. ⁵ Niye na, tə lah mələtsəw abəra ma mədahaḡ aye. Siye i ndo hay na, ta lətseweye zuk bay. Ta lətseweye na, məve gwezem ma ndəviye abəra mə dəma təday.

⁶ Məḡwese ka ndo niye hay tə lah mələtsəw aye. Mbəlom kə pa tay ha wal. Məməte masulo eye ma sliye fataya məgatay wuray sa bay. Ta təriye na, ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom ada a Yesu Kəriste. Nəteye tə Kəriste ta ndziye ma bəy məve gwezem.

Mbəlom a sla ka Fakalaw

⁷ Fakalaw kə ndza madzawa eye məve gwezem na, ta gəriye ahaya abəra ma bəf. ⁸ Kə ndohwaw abəra ma bəf na, ma diye mata vatay gər a ndo hay ma gəma hay wal wal sa. Tə zalatay a gəma niye hay na, Gog ta Magog.* Ma hayatay gər ka təv manəte eye hərwi ada t̄a ge varam ta Mbəlom. Nəteye na, haladzay wurkenkene andza hewiyen nakə mə magayam aye. ⁹ Na ngatay na, tə ndohwaw tsid tsid ti ye kwa a ngay, ti ye tə lawara təv i ndo mape mədzal gər hay ka Yesu andza məgwede gəma nakə Mbəlom a wuda haladzay aye. Ane tuk na, ako a mbəzlaw fataya mə mbəlom, a təma tay ha təlmed təlmed. ¹⁰ Fakalaw niye a vatay gər na, tə gəs na tə kal ha a dəlov i ako. Mə dəma na, gufa i kudamasara wafafafa faya ma təmiye. Tə kal ha na, a təv nakə ba tə lah məkal ha a dəma wu i pesl ta ndo nakə a gwad nengeye ndo məde ha bazlam i Mbəlom aye. Andza niye, ta siye dəretsətseh həpat ta həvad ka tor eye mə dəma.

Maduk i duk i sariya

¹¹ Ma dəba eye na, na ngatay a təv məndze i bəy a zəba herre. Ndo andaya mandza eye faya. Məndzibəra ta magərbəlom tə dze abəra kame ngay, ta ngatateye sa bay. ¹² Tsa na, na ngatay a ndo neheye tə mət aye tebiye, kwa bagwar hay, kwa wawa hay. Nəteye malətsa eye kame i təv məndze i bəy. Tsa na, ndoweye a həndək dərrewel hay. Ta həndək dərrewel mekelen eye dərma. Nengeye na, ta watsa a dəma məzele i ndo neheye tə huta sifa nakə dedek aye. Ma dəba eye ta həndək dərrewel niye hay na, Mbəlom a gatay sariya a ndo neheye tə mət aye. A gatay sariya na, tədə tədə ka wu tay neheye tə ge aye, tə watsa na a dərrewel niye hay aye. ¹³ Ndo neheye tə mət ma bəlay aye tə ndohwaw tebiye abəra ma bəlay. Mədahaŋ neheye ma bəf ma təv məndze i mədahaŋ hay aye

tə ndohwaw abəra mə dəma tebiye. Mbəlom a gatay sariya tebiye tədə tədə ka məsler tay. ¹⁴ Tsa na, tə kal ha məməte ta təv məndze i mədahaŋ hay a dəlov i ako. Dəlov i ako niye na, təv nakə ndo hay ta mətaye mə dəma masulo aye. ¹⁵ Tadə ndoweye məzele ngay andaya mə dərrewel i ndo neheye ta huta sifa aye bay na, ta kal ha a dəlov i ako niye dərma.

21*Magərbəlom wedeye ta məndzibəra wedeye*

¹ Ma dəba eye na, na ngatay a magərbəlom wedeye ta məndzibəra wedeye. Magərbəlom makurre eye ta məndzibəra makurre eye ta dze. Ada bəlay andaya sa bay kə dze. ² Na ngatay naha a gəma tsədanŋa eye, gəma niye na, Zerozelem wedeye nakə faya ma mbəzlaweye abəra ka təv i Mbəlom aye. Gəma niye na, a lambad bo, a le haladzay andza dahəlay nakə a lambad bo lele ma diye a gay i zal aye. ³ Na tsəne mətsike me a tsənew abəra ka təv məndze i bəy ta magala, a gwad: «Zəbum, Mbəlom kə ge gay ngay a walaŋ i ndo hay, ma ndziye tə nəteye. Ta təriye ndo ngay hay. Nengeye Mbəlom nəte ngwen ma ndziye tə nəteye. ⁴ Ma takadiye na yam dəre tay. Ta mətaye sa bay tebiye. Wuray ma ndalateye sa bay. Ta tuwiye sa bay, wuray ma wuriye fataya sa bay. Wu guram eye hay ta dze.»

⁵ Tsa na, ndo nakə mandza eye ka təv məndze i bəy aye, a gwad: «Zəba, na giye wu hay tebiye wedeye hay.» Tsa na, a gweden: «Watsa wu nakay hərwi bazlam neheye na, dedek, makəraw me kwa tsekwen andaya mə dəma bay.»

⁶ A gweden sa: «Ka ndəv. Maa dazlay a wu tebiye na, neŋ, maa ndəv ha wu hay tebiye na, neŋ gwa. Neŋ makurre i wu hay tebiye ada neŋ mandəve i wu hay tebiye. Ndo nakə yam a gay aye na, na vəleye

* **20:8** Zəba mə Ezekiyel 38-39.

yam kəriye. Yam niye a ngəzaw ma bədiyem. Yam niye na, yam nakə ma vəlateye sifa a ndo hay aye. ⁷ Ndo nakə kə ngwasa ka dəretsətseh aye na, na vəleye wu neheye tebiye. Na təriye Mbəlom ngay, nengəye ma təriye wawa ga. ⁸ Ane tuk na, ndo i takazay hay, ndo neheye ta dzala ha ka Yesu bay aye, ndo neheye dərev tay lele bay aye, ndo məkəde gər i ndo hay, ndo mäge madama hay, madan hay, ndo məpay bəzay a kule hay, ndo i parasay hay, nəteye düh ta diye na, a dəlov i ako. Gufa i kudamasara nakə a təma wafafafa aye mə dəma. Ta mətiye məməte masulo aye na, mə dəma.»

Zerozelem wedefeye

⁹ Ma dəba eye na, gawla i Mbəlom a yaw ka təv ga. Nengəye nəte mə walañ i gawla i Mbəlom neheye tasəla ta gəse mə həlay tay aye neheye maduk i duk i dəretsətseh mə dəma maraha eye. A yaw na, a gweden: «Dara, na dəakeye ka dahəlay nakə Wawa i təbañ ma zliye aye.» ¹⁰ Tsa na, Məsəfəre Tsədəñña eye a yaw ka gər ga ada kwayañña gawla i Mbəlom niye a zla ga, a ye ga ha a mahəmba bagwar eye sololololo. A deñ ka Zerozelem gəma tsədəñña eye, faya ma mbəzlaweye abəra ma magərmbəlom, a mbəzlaw abəra ka təv i Mbəlom. ¹¹ Gəma niye na, a dəv dzaydzay andza kwar lele eye, a wuzl dəre andza malam. Maa wuzl dəre niye na, məzlaḅ i Mbəlom. ¹² Tə lawara na gəma niye na, ta zled. Zled niye madəzla eye dabasəm eye ada zəbol eye dərmak. Tə ge faya maged i məfələkwe a dəma na, kuro gər eye sulo, ada gawla i Mbəlom kwa way ka maged neheye kuro gər eye sulo aye. Ka maged niye hay na, tə watsa faya məzele kuro gər eye sulo i slala i İsrayel hay. ¹³ Gəma niye na, hawal fad. Ka hawal niye hay fad aye na, maged faya mahkar mahkar. Mahkar ta diye i bəzay, mahkar ta diye i pat mədəde ada mahkar ta diye i tsakay, mahkar ta diye i Salawa. ¹⁴ Tə pa mədok i zled i gəma niye tə kwar bagwar eye hay kuro gər eye

sulo. Ka kwar niye hay nəte nəte tə watsa faya məzele i ndo i maslañ i Wawa i təbañ kuro gər eye sulo.

¹⁵ Gawla i Mbəlom nakə faya ma tsikeneye me aye na, sakwal i gura mə həlay. Sakwal niye na, hərwi mələve ha wu hay. A ye, a ləva ha gəma, maged eye hay ada zled i gəma eye. ¹⁶ Hawal i gəma niye fad na, tə ləva ta ze a bo bay. Gawla i Mbəlom a ləva na gəma eye ta sakwal ngay niye. Zəbol ngay eye na, gwezem kuro gər eye sulo. Zlabatam ngay eye tə solololo ngay eye andza niye dərmak. ¹⁷ Ma dəba eye, gawla i Mbəlom a ləva zled niye. Solololo ngay eye temerre tə kuro kuro fad gər eye fad. A ləva na, andza nakə ndo hay tə ləvawa wu aye. ¹⁸ Ta dəzl zled niye na, tə kwar nakə tə zalay *zaspə* aye. Gəma niye na, ta dəzl ta gura lele dəre a tsara ha andza malam. ¹⁹ Tə wurkatsa na mədok i zled niye na, tə kwar neheye wal wal a le haladzay aye. Kwar eye niye hay na, tə zalatay *zaspə*. Masulo eye na, tə zalay *safir*, mamahkar eye tə zalay *apate*, mafad eye tə zalay *emerod*, ²⁰ mazlam eye tə zalay *sardowan*, maməkwa eye tə zalay *kornalin*, matasəla eye tə zalay *kərisolite*, matsamahkar eye tə zalay *beril*, matsid eye tə zalay *topaz*, makuro eye tə zalay *kərisoparas*, makuro gər eye nəte tə zalay *hisinje*, makuro gər eye sulo tə zalay *ametiste*. ²¹ Wu i maged niye kuro gər eye sulo eye i kwar, tə zalay *perəl*, a le haladzay. Təv məhay gər i gəma niye na, ta ndərat faya na, gura lele dəre a tsara ha aye.

²² Na ngatay a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ma gəma niye bay hərwi Bəy Maduweñ Mbəlom bagwar eye ada Wawa i təbañ nəteye wu tay ma təv maduwule me. ²³ Na zəba dəre na, pat ta kiye ta təriye kəriye ma gəma niye hərwi dzaydzay i Mbəlom a dəv mə dəma. Wawa i təbañ nengəye a vəl dzaydzay ma gəma niye. ²⁴ Slala hay wal wal ka məndzibəra ta həhaliye ma təv dzaydzay ngay ma gəma niye. Bəy i məndzibəra hay ta fələkwiye a

dəma tə zlele tay hərwi məvəlay wu a Mbəlom. ²⁵ Məged i gəma niye ma ndziye na, tuwanğa hwapat ta dərəzliye na bay. Ta dərəzliye na dədə bay hərwi həvad andaya sa bay. ²⁶ Ta zliye zlele tə wu neheye lele aye ka məndzibəra, ta fələkwiye ha a gəma niye hərwi məvəlay a Mbəlom. ²⁷ Wu neheye lele bay aye ta sliye faya mede a dəma bay. Ndo neheye dərev tay manasa eye ada ndo i parasay ta fələkwiye a dəma bay dərma. Mata fələkwe a dəma na, ndo neheye tə watsa məzele tay a dərrewel i Wawa i təbağ aye. Maa huta sifa dedek eye na, nəteye.

22

¹ Ma dəba aye na, gawla i Mbəlom niye a deñ ka magayam wuray yam mə dəma. Yam eye niye na, ma vəliye sifa a ndo hay. A wuzl dərə andza malam ada a yaw na, abəra ka təv məndze i bəy i Mbəlom ta Wawa i təbağ. ² A va ma wuzlah i tsəved i gəma niye. Ka tsakay i yam niye na, dərizl i gərdaf nakə ma vəliye sifa a ndo hay aye kə ndzohwaw. A ndzohwaw na, diye sulo sulo. Ka məve nəte na, a wa sik kuro gər eye sulo. Ka kiye na, a wa sik nəte. Slambah eye hay na, sidem. Ma mbəliye tay ha slala i ndo hay wal wal tebiye.

³ Wu neheye Mbəlom a vəlawatay mezeleme aye na, ma giye andaya ma gəma niye bay. Mata ge andaya ma gəma niye na, təv məndze i bəy i Mbəlom ta Wawa i təbağ. Ndo ngay hay ta dəsleye ha gər. ⁴ Nəteye na, ta ngateye a dərə ngay, ta watsiye məzele ngay ka da'ar tay. ⁵ Həvad ma giye andaya sa bay, lalam hay tə pat ta təriye kəriye hərwi Bəy Maduweñ Mbəlom bo ngay eye ma dəvateye dzaydzay. Ada nəteye na, ta ndziye ma bəy ka tor eye.

⁶ Ma dəba eye na, gawla i Mbəlom a gwedeñ: «Bazlam neheye na, dedek, maraw me andaya kwa tsekweñ mə dəma bay. Bəy Maduweñ Mbəlom a vəlatay Məsəfəre ngay a ndo məde ha bazlam ngay hay hərwi ada tā dā ha

bazlam ngay. A sləraw gawla ngay hərwi ada mə yaw mə dətay ha a ndo i məsler ngay hay wu nakə mazlambar ma deyewe kame aye.»

Yesu ma maweye

⁷ Yesu a gwad: «Tsənum, mazlambar na miye naha bəse. Mbəlom ma piye ngama ka ndo neheye faya ta rəhay ha gər a wu nakə mə dərrewel nakay aye hərwi a yaw na, abəra ma Məsəfəre i Mbəlom.»

⁸ Neñ Yuhana, na tsəne wu neheye tə zləm ga, na ngatatay tə dərə ga. Ahəl nakə na tsəne aye ada na ngatatay aye na, na kal ha bo kame i gawla i Mbəlom nakə a bəzeñ ha aye hərwi mədəslay ha gər. ⁹ Ane tuk na, a gwedeñ: «Kā ge andza niye bay. Neñ na, ndo i məsler i Mbəlom andza nəkar ada andza malamar yak neheye nəteye ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay aye ada andza siye i ndo neheye faya ta rəhay ha gər a bazlam neheye mə dərrewel nakay aye. Kā dəslyay ha gər na, a Mbəlom.»

¹⁰ A gwedeñ sa: «Mbəlom kə dā ha wu nakə ka watsa a dərrewel nakay aye. Ka ngaha na bazlam neheye bay, dətay ha a ndo hay hərwi wu neheye ta giye bo na, bəse. ¹¹ Neñ faya na gwadateye a ndo neheye ta wudā wu nakə lele bay aye. Tadə a sakum məge mənese na, dum ha kame kame andza niye huya. A nəkurom neheye dərev kurom manasa eye, tadə a sakum matəre andza niye na, dum ha kame kame andza niye huya. Ndo nakə faya ma giye wu nakə a say a Mbəlom aye na, mə ge lele huya. Ndo nakə faya ma pay bəzay a Mbəlom aye na, mə pay bəzay a Mbəlom andza niye huya.»

¹² Ma dəba aye na, Yesu a gwedeñ sa: «Tsəne, na miye naha bəse. Na həliye naha wu hay ka həlay hərwi ada nə vəl kwa a way merəbe i məsler ngay. ¹³ Maa dazlay a wu tebiye na, neñ, maa ndəv ha wu hay tebiye na, neñ gwa. Neñ makurre i wu hay tebiye ada neñ mandəve i wu hay tebiye

¹⁴ «Məŋgwese ma ndziye ka ndo neheye ta bariye peteked tay hay tsədaŋŋa eye. Nəteye ta hutiye tsəved məfələkwe a gəma niye. Nəteye na, ta hutiye tsəved mände hohway i dərizl i gərdaf nakə ma vəliye sifa a ndo hay aye. ¹⁵ Ndo neheye ta təra andza kəra aye ada madaŋ hay ta ndo neheye tə gawa mezeleme aye, nəteye na, ta ndziye ma bəra. Ndo məkədə gər i ndo hay dərmak ada ta ndo neheye tə dəslaway ha gər a kule aye, ndo neheye tə vəlaway ha bo tay a maraw me aye, nəteye tebiye ta ndziye ma bəra, ta fələkwiye dāda a gəma niye bay.

¹⁶ «Nəŋ Yesu, na slər naha gawla i Mbəlom ga na, hərwi ada m̂a ye, m̂a dākum ha wu neheye a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye wal wal təv tasəla aye. Nəŋ na, ndo nakə faya ka həbumeye ma deyeweye abəra ma gwala i Davit aye. Nəŋ na, bamta i dərə mətsədə nakə a dəvawa ta mekedə aye.»

¹⁷ Məsəfəre Tsədaŋŋa eye ta dahəlay, tə gwad: «Dara.» Nəkurom

neheye faya ka tsənumeye wu neheye, gwadum: «Dara.»

Nəkurom neheye yam a gakum aye, dumara sum yam nakə ma vəliye sifa a ndo hay aye. Ta vəliye kəriye a ndo neheye a satay məse aye.

Məndəve i bazlam

¹⁸ Nəŋ Yuhana faya na gateye daf a ndo neheye faya ta tsəniye wu neheye mə dərəwel nakay aye. Tadə ndoweye ka səkah ha wu ka bazlam neheye mə dərəwel nakay aye na, Mbəlom ma səkaheye ha dərətsətseh nakə ka dzaŋgum mə dərəwel nakay aye. ¹⁹ Tadə ndoweye kə zla wu abəra mə bazlam i Mbəlom na, Mbəlom mə həliye hohway i dərizl i gərdaf nakə ma vəliye sifa a ndo hay aye abəra ka bəmalə ŋgay. Ma hutiye təv ma gəma i Mbəlom bay. Ba dərəwel nakay kə tsik ka hohway ta gəma niye tsiy.

²⁰ Yesu a gwad ka wu neheye tebiye na, dedek aye, ma gwadiye: «Ayaw, na miye naha bəse.»

Ayaw Bəy Maduweŋ ga Yesu, dara.

²¹ Yesu Bəy Maduweŋ kway m̂a pa fakuma ŋgama tebiye.